Regeringens proposition 1986/87: 12

om ny banklagstiftning

Prop.
1986/87: 12

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 25 september 1986 för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt K. Å. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till fyra nya banklagar, nämligen bankrörelselagen, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen. Dessa lagar skall ersätta nu gällande banklagar, dvs. lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker och lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen. Lagförslaget är i huvudsak en lagteknisk anpassning av banklagarna till aktiebolagslagen (1975: 1385) och bokföringslagen (1976: 125). Den nya föreningsbankslagen har dessutom anpassats till det förslag till ny lag om ekonomiska föreningar som ingår i en av regeringen den 26 juni 1986 beslutad proposition (1986/87: 7).

Den nya banklagstiftningen har disponerats så, att bankrörelselagen innehåller sådana bestämmelser om bankverksamheten som är gemensamma för de tre bankkategorier som finns på marknaden, nämligen bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. De övriga tre banklagarna tar upp regler huvudsakligen av associationsrättslig karaktär för var och en av dessa bankkategorier.

Bland nyheterna märks viktiga sakliga ändringar av redovisningsreglerna. Vidare införs bestämmelser om koncernförhållanden och bestämmelser som möjliggör nya former av fusioner. Bankaktiebolagen ges rätt att ge ut konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Bankaktiebolagen får också möjlighet att inrätta filialer i utlandet. Föreningsbanksrörelsen får ökad frihet att välja den organisationsform som är lämpligast, bl. a. genom att dess riksorganisation inte längre regleras i lagen. Vissa ändringar föreslås också i bankernas rörelseregler.

Gällande bestämmelser

BL	lagen (1955: 183) om bankrörelse
SpL	lagen (1955: 416) om sparbanker
JkL	lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen
FL	lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar
Prom ABL	promulgationslag till aktiebolagslagen (1975: 1385)
Prom BL	promulgationslag till BL (se ovan)

Utredningens förslag

UBRL	bankrörelselagen
UBAL	bankaktiebolagslagen
USBL	sparbankslagen
UFBL	föreningsbankslagen
Prom BRL	promulgationslag till BRL (se ovan)
Prom BAL	promulgationslag till BAL (se ovan)
Prom SBL	promulgationslag till SBL (se ovan)
Prom FBL	promulgationslag till FBL (se ovan)

Departementsförslaget

BRL	bankrörelselagen
BAL	bankaktiebolagslagen
SBL	sparbankslagen
FBL	föreningsbankslagen
NFL	förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR
SFF	Sveriges Föreningsbankers Förbund

1 Förslag till

Bankrörelselag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om den rörelse som en bank får driva samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m. m. finns i bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000).

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank (central föreningsbank och lokal föreningsbank).

Med en *banks stadgar* förstås i denna lag bolagsordning för bankaktiebolag, reglemente för sparbank och stadgar för föreningsbank.

2 § Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder.

Bankrörelse får, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker, som har fått regeringens tillstånd (oktroj) därtill.

3 § En bank skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad där.

Om bankinspektionens tillsyn över vissa stiftelser finns bestämmelser i 7 kap. 17 §.

4 § Ett utländskt bankföretag får endast efter tillstånd av regeringen, driva verksamhet från kontor eller annat fast driftställe här i riket. Sådan verksamhet får inte omfatta inlånings- eller utlåningsrörelse.

Ett *bankaktiebolag* får efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen inrätta filial i utlandet. Sådant tillstånd skall lämnas om ändamålet kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Bestämmelser om bankaktiebolags förvärv av aktie eller andel i utländskt bankföretag finns i 2 kap. 6 § 1.

5 § Ingen annan än bank, Sveriges riksbank, Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag och sådant bankföretag som avses i 4 § får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Sammanslutning eller annan juridisk person med nära anknytning till företag som avses i första stycket får dock, efter tillstånd av bankinspektionen, använda ordet bank i sin firma.

6 § Enskildas förhållanden till bank får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

Verksamhet

1 § En bank får bedriva in- och utlåning av pengar samt, med den inskränkning som följer av 2 §, driva annan verksamhet som har samband därmed. Att en lokal föreningsbanks rätt att bedriva inlåning är begränsad följer av 1 kap. 5 § föreningsbankslagen (1986: 000).

I fondkommissionslagen (1979: 748) finns bestämmelser om rätt för bank att driva fondkommissionsrörelse.

2 § En bank får för egen räkning förvärva och driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis, förlagsandelsbevis och andra fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden. Därutöver får en bank för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–8 §§.

3 § En bank får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 §, om fordringen grundas på ett låneavtal som har sådant innehåll att banken själv vid förvärvstillfället hade kunnat bevilja krediten.

4 § En bank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att erhålla lokaler för verksamheten eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt, som är avsedd för det under 1 angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet som banken äger eller till lokaler som banken i övrigt innehar, samt
4. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken.

5 § En bank får förvärva ett *bankaktiebolags* eller en *sparbanks* rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna. Om förvärvet avser hela eller en inte obetydlig del av rörelsen krävs det att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen lämnar tillstånd till förvärvet.

Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får dock inte överta en svenskägd bankrörelse.

6 § Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får

1. ett *bankaktiebolag* förvärva aktie i annat bankaktiebolag samt aktie eller andel i utländskt bankföretag och i svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna,
2. en *sparbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna eller som tillgodoser för sparbanker gemensamma intressen, samt
3. en *central föreningsbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna eller som tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen.

Vad som sägs i första stycket gäller även i fråga om garantifondbevis, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av företag som

avses i första stycket. Med banks förvärv av garantifondbevis jämställs utfärdande av garantifondförbindelse.

För sparbanks förvärv av aktier i Sparbankernas Bank och central föreningsbanks förvärv av aktier i Föreningsbankernas Bank krävs inget tillstånd.

7 § En *sparbank* och en *central föreningsbank* får endast efter tillstånd av bankinspektionen medverka vid emission av aktier, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis på den allmänna marknaden.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* eller en *central föreningsbank* som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktier som ingår i emissionen men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas längre tid.

En bank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna förvärva aktier, emissionsbevis samt andelar i aktiefonder och ekonomiska föreningar. Banken får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att banken får inneha värdepapper i större omfattning än vad som anges i nämnda paragraf.

8 § För att skydda fordran får en bank

1. på offentlig auktion, fondbörs eller sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979: 749) om Stockholms fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och
2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbank. I fråga om sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1986: 000).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för förvaltning av egendomen eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om uppenbar fara föreligger för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Kapitaltäckning och kassareserv

9 § Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

Med eget kapital och egna fonder får likställas *dels* fyrtio procent av ett

belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, *dels* det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet eller de egna fonderna.

Med eget kapital och reserver i en *central föreningsbank* med anslutna lokala föreningsbanker avses summorna av eget kapital och reserver i dessa föreningsbanker. Förlagsinsatserna räknas därvid inte in i det egna kapitalet. Det nominella värdet av dessa insatser får dock likställas med eget kapital intill ett belopp som tillsammans med det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser enligt andra stycket motsvarar det egna kapitalet.

Från det egna kapitalet och de egna fonderna skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har en bank ett väsentligt ekonomiskt intresse i ett aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som har förvärvats för att bereda banken lokaler för dess verksamhet eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankens eget kapital eller egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

10 § Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar och ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,
3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,
5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,
2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar,

därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,
4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a. panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

b. panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller

c. förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B,
fyra procent av summan av placeringar som anges under C och
åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts, till sitt bruttovärde,
2. övriga tillgångar till sitt nettovärde,
3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt
4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp.

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

11 § Om ett *bankaktiebolag* genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande, skall, utöver vad som anges beträffande kapitaltäckning för aktier eller andelar i företaget i 9 § fjärde stycket, följande gälla.

För det utländska företagets placeringar skall bestämmas ett kapital-

krav. Banken skall vid varje tidpunkt uppfylla kapitalkravet enligt 10 § och den del av kapitalkravet i det utländska företaget som svarar mot bankens andel i företaget.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för det utländska företaget och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital skall 9 och 10 §§ gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som banken eller företag som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankens eget kapital skall 9 § fjärde stycket inte tillämpas. Vid tillämpningen av 9 § andra stycket får med det egna kapitalet likställas så stor del av det utländska företagets reserver m. m. som svarar mot bankens andel i företaget.

Bankinspektionen beslutar i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital.

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall hålla en kassareserv som är tillräcklig med hänsyn till rörelsens art och omfattning.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall, tillsammans med inneliggande kassa, uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av bankens samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot panträtt i egen fastighet,
3. lån, som har tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

Kreditgivning

13 § Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Bestämmelsen i 6 kap. 9 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986:000) om förbud för ett *bankaktiebolag* att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

En *sparbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

En *föreningsbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av en central föreningsbank eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbanken själv eller annan föreningsbank.

14 § När en bank beviljar kredit får den inte avtala att bankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer.

Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får dock en *sparbank* och en *central föreningsbank* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

Under samma förutsättningar får ett *bankaktiebolag* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till annat bankaktiebolag, till utländskt bankföretag eller till sådant svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

15 § En bank får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som banken inte själv får avsluta.

En bank får inte heller på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet, som banken inte själv får bedriva. Vad nu sagts gäller dock inte utdelning på aktier eller vad banken som ägare av aktier i övrigt har rätt till.

Utan hinder av första och andra styckena får, efter tillstånd av bankinspektionen, en *sparbank* och en *central föreningsbank* lämna vinstandelslån till ett företag som tillgodoser för sparbanker eller föreningsbanker gemensamma intressen.

16 § En bank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att banken inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap. Detsamma gäller kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap. Med fordran jämställs säkerhet i form av borgen eller annan garantiförbindelse till banken.

En *central föreningsbank* skall dessutom bevaka att inte banken tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker har fordringar som avses i första stycket i sådan omfattning att fordringarna sammantagna kan medföra fara för föreningsbankernas säkerhet.

17 § En bank får inte på andra villkor än sådana som banken normalt ställer upp lämna kredit till

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom banken,
4. annan aktieägare än staten med ett aktieinnehav som motsvarar minst tre procent av hela aktiekapitalet,
5. revisor i föreningsbank som avses i 3 kap. 5 § sjunde stycket,
6. make eller sambo till person som avses under 1–5 eller
7. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–6 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

En *lokal föreningsbank* får inte utan tillstånd av den centrala föreningsbanken lämna kredit till person eller företag som avses i första stycket.

Bankinspektionen prövar om delegat eller anställd har sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 och 3.

Bankens styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen.

Första–fjärde styckena tillämpas på motsvarande sätt beträffande krediter mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Detsamma gäller för en fordran som banken förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

18 § Bestämmelserna om kredit i 13–17 §§ skall tillämpas också på garantiförbindelse som banken ikläder sig.

19 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för bankens förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall banken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Banken får dock lämna ut lån med en längre löptid än ett år utan förbehåll enligt andra stycket till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av, såvitt avser

1. *bankaktiebolag*, dess eget kapital och dess inlåning,
2. *sparbank*, dess egna fonder och dess inlåning,
3. *föreningsbank*, den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers eget kapital och den centrala föreningsbankens inlåning.

En *lokal föreningsbank* får bevilja kredit som avses i tredje stycket endast efter medgivande av den centrala föreningsbanken.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån, gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Upplåning

20 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som banken ger ut i Sverige med en längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av bankens inlåning från allmänheten.

En *lokal föreningsbank* får inte utfärda fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser.

Särskilda bestämmelser

21 § Motbok eller annat bevis, som en bank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos banken.

Banken får inte träffa förbehåll om rätt för banken att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

22 § Om en bank har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

Detsamma gäller en banks beslut att enligt 5 § förvärva en annan banks rörelse eller del därav.

Förvärv som skett för att skydda fordran enligt 8 § skall anmälas till inspektionen enligt de närmare föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen.

23 § En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken

får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare eller god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

3 kap. Revision

1 § En bank skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt.

En revisors uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall tiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie stämma på vilken revisorsval skall förättas.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

I 7 kap. 3 § finns bestämmelser om skyldighet för bankinspektionen att, utom i fråga om lokala föreningsbanker, utse en eller flera revisorer.

2 § Varje röstberättigad har rätt att föreslå att det hos bankinspektionen påkallas att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämma där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämma under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

1. i ett *bankaktiebolag* av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,
2. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller
3. i en *föreningsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att en medrevisor utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning hos bankinspektionen om att en medrevisor utses. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

3 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är omyndig, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbo-

lag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till bankens styrelse anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 § om behörighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

4 § Minst en av de revisorer som stämman utser skall i ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* vara auktoriserad revisor och i en *lokal föreningsbank* auktoriserad eller godkänd revisor.

5 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot i banken eller dess dotterföretag eller delegat i banken eller biträder vid bankens bokföring eller medelsförvaltning eller bankens kontroll däröver,
2. är anställd hos banken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till banken eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder banken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bankens kontroll däröver,
3. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
4. står i låneskuld till banken eller annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka banken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Vad som angetts i första stycket 4 gäller också när skulden eller förpliktelsen avser revisorns make eller sambo eller juridisk person i vilken sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En revisor är obehörig också om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende.

Den som är huvudman i *sparbank* får inte vara sådan revisor som avses i 4 §.

I fråga om annan revisor i en *föreningsbank* än sådan som avses i 4 § gäller vad som sägs i första stycket 4 och andra stycket endast om låneskulden eller säkerheten går utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i föreningsbanken. Den som inte är behörig att vara revisor i en föreningsbank kan inte heller vara revisor i en annan föreningsbank.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor i en bank kan inte heller vara revisor i ett dotterföretag till banken.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor. Har banken anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bankens interna revision, får revisorerna dock anlita dessa i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

6 § Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

I en bank där bankinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor

vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälningen lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

Upphör en revisors uppdrag i förtid eller uppkommer hinder för honom enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och finns det inte någon suppleant för honom, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden. Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att en ny revisor utses vid närmast följande ordinarie stämma.

7 § Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos bankinspektionen om

1. auktoriserad eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 4 §,
2. en revisor är obehörig enligt 3 § första stycket eller 5 § eller enligt stadgarna, eller
3. en bestämmelse i denna lag eller stadgarna om antalet revisorer har åsidosatts.

Var och en kan göra anmälan enligt första stycket.

Bestämmelser om bankinspektionens möjligheter att åstadkomma rättelse finns i 7 kap.

8 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om banken är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av annan än bankinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionssed.

9 § Styrelsen skall ge revisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som de begär. Samma skyldighet föreligger för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

10 § Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

11 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 4 kap., skall revisorerna ange detta och lämna behövliga upplysningar i sin berättelse, om det kan ske.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000) eller mot stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela aktieägarna, huvudmännen eller medlemmarna.

I revisionsberättelsen skall också anmärkas om revisorerna funnit att banken inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra avdrag för preliminär A-skatt eller kvarstående skatt enligt uppbördslagen (1953: 272),
2. att lämna uppgift enligt 54 § 1 mom. uppbördslagen eller 4 eller 11 § lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, eller
3. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1–2.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om att banken inte har fullgjort någon sådan skyldighet som avses i fjärde stycket 1–3, skall revisorerna genast sända in en avskrift av den till länsstyrelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust som har lagts fram i förvaltningsberättelsen.

I en moderbank skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–tredje och sjätte styckena tillämpas.

I en *centralföreningsbank*, till vilken det finns anslutna lokala föreningsbanker, skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden om gruppen i dess helhet på grundval av den i 4 kap. 1 § fjärde stycket föreskrivna sammanställningen.

12 § Erinringar som revisorerna framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

13 § Revisorerna har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

14 § Revisorerna får inte lämna upplysningar till en enskild aktieägare, huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

I 1 kap. 6 § föreskrivs att enskildas förhållanden till bank inte obehörigen får röjas.

Revisorerna är skyldiga att

1. till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller till nämnvärd olägenhet för enskild,
2. till medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltare lämna erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter, samt
3. på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

15 § Varje röstberättigad kan väcka förslag om att bankinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare, om förslaget biträds

1. i ett *bankaktiebolag* av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,
2. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller
3. i en *föreningsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att granskare utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning härom hos bankinspektionen. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2, 4–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för aktieägare, huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

4 kap. Redovisning

Årsredovisning m. m.

1 § Kalenderår är räkenskapsår, om inte annat följer av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i den lagen, föreskrifterna i detta kapitel.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om bankernas löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning. Föreskrifterna får avvika från bokföringslagen om särskilda skäl föreligger. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande redovisning av bankens resultat och ställning.

Årsredovisningen för en *central föreningsbank* skall innehålla en sammanställning av de egna och de anslutna lokala föreningsbankernas resultaträkningar och balansräkningar.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmast föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen, om det inte möter särskilda hinder.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisningen antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

3 § Minst en månad före ordinarie stämma, i en sparbank dock senast den 31 mars, skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna.

I 7 kap. 6 § finns föreskrifter om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen.

Hos en *lokal föreningsbank* skall, senast en månad efter det att resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, avskrifter av årsredovisning och revisionsberättelse hållas tillgängliga hos banken för alla som är intresserade.

På avskrift av årsredovisningen som sänds in till bankinspektionen eller hålls tillgänglig enligt tredje stycket skall en styrelseledamot teckna bevis om att resultaträkningen och balansräkningen har fastställts. Uppgift skall också lämnas om fastställelsedagen. Beviset skall även innehålla uppgift om stämmans beslut beträffande bankens vinst eller förlust.

4 § Utöver vad som föreskrivs i 14 § bokföringslagen (1976: 125) gäller följande vid värdering av en banks omsättningstillgångar.

1. Räntebärande obligationer som avses i 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. Obligation får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.
2. Omsättningstillgång i övrigt får tas upp över anskaffningsvärdet, om förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda och bankinspektionen ger tillstånd till det.

5 § För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen (1976: 125) krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 15 § fjärde stycket bokföringslagen om användningen av det belopp med vilket anläggningstillgång har skrivits upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning av bankens innehav av fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden, om det finns sär skilda skäl för en sådan utjämning,
2. avsättning till uppskrivningsfond,
3. fondemission i ett *bankaktiebolag*, eller
4. avsättning till reservfond i en *sparbank*.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för det ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i andra stycket 1, 3 och 4 angivna ändamålen.

6 § Andelar i andra företag än aktiebolag skall vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § likställas med aktier som banken äger.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterbolag tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

Utgifter för bankens bildande och för dess förvaltning får inte tas upp som tillgångar. Detsamma gäller utgifter för ökning av aktiekapital och bildande av garantifond.

Inbördes fordrings- och skuldförhållanden mellan dotterföretag och moderföretag i koncern skall redovisas. Detta får ske inom linjen. Detsamma gäller för panter och därmed jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för ett dotterföretag eller ett moderföretag. Redovisningen skall utformas enligt de föreskrifter som utfärdas med stöd av 1 § tredje stycket samt i enlighet med god redovisningssed.

Ett *bankaktiebolags* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

I ett *bankaktiebolag* skall vid aktiekapitalet anges antalet aktier och akties nominella belopp.

En *sparbanks* egna fonder skall delas upp i fonder och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Som fonder redovisas var för sig grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

En *föreningsbanks* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp insatskapital, reservfond och uppskrivningsfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde enligt balansräkningen. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som har erhållits under räkenskapsåret. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Ändringar i beloppen av det egna kapitalets och de egna fondernas poster jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.
3. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena, fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.
4. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

Ett *bankaktiebolag* skall härutöver lämna uppgifter och upplysningar i följande hänseenden:

1. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall fördelningen på olika aktieslag anges.
2. Har bolaget utelöpande lån, som är konvertibla eller förenade med optionsrätt till nyteckning, skall för varje lån anges utestående lånebelopp samt tid och villkor för utbyte eller för nyteckning. Beträffande

utelöpande lån mot vinstandels bevis skall för varje lån anges utestående lånebelopp och räntebestämmelserna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första och andra styckena får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.
2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.
3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om det egna kapitalet och de egna fonderna, om därmed enligt 2 kap. 9 § likställt kapital samt om kapitalkravet enligt bestämmelserna i 2 kap. 10–11 §§.

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1986: 000).
2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.
3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall in lösas under de näst följande två räkenskapsåren.

Koncernredovisning

10 § I en moderbank skall, utöver årsredovisning för moderbanken, för varje räkenskapsår avges en koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för moderbanken.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av moderbankens och dotterföretagens resultaträkningar och balansräkningar. Sammandraget skall upprättas enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 6–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg

för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Med internvinst avses moderbankens andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

I förvaltningsberättelsen för en moderbank skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra stycket. Redogörelse skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen.

För ett *bankaktiebolag* och en *föreningsbank* skall koncernbalansräkningen visa beloppet fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Vidare skall i förvaltningsberättelsen det belopp uppges som skall föras över till det bundna egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från bestämmelserna i första, andra och fjärde styckena om koncernresultaträkning och koncernbalansräkning, om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna. För sådana undantag skall en motiverad redogörelse lämnas i moderbankens förvaltningsberättelse.

Delårsrapport

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall minst en gång under varje räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge en särskild redovisning (delårsrapport). Rapporterna skall avse bankens verksamhet från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapporterna avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporterna skall hållas tillgängliga hos banken för envar och genast sändas till de aktieägare, huvudmän eller medlemmar som begär det. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 7 kap. 6 § 3.

13 § I delårsrapporter skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket 1 och 2 gäller i tillämpliga delar för delårsrapporter.

En moderbank skall i en delårsrapport, utöver uppgifter för moderbanken, i tillämpliga delar lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. På motsvarande sätt skall en *central föreningsbank* som har anslutna lokala föreningsbanker även lämna uppgifter för gruppen.

14 § Om särskilda hinder inte möter, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som har använts i den senast framlagda årsredovisningen.

1 § Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar banken då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en aktieägare, en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000) eller bankens stadgar.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

3 § En aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000) eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, en aktieägare eller någon annan.

En medlem i en föreningsbank eller en röstberättigad som inte är medlem är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, föreningsbankslagen (1986: 000) eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar föreningsbanken, en medlem eller någon annan.

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte har jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon har utgett i skadestånd får krävas tillbaka från de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

5 § Talan om skadestånd till ett *bankaktiebolag* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en bolagsstämma majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av bolagsstämman och bara under förutsättning att inte ägare till en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till bolaget får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till bolaget får föras av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Om någon aktieägare sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för den kostnad som täcks av vad som kommit bolaget till godo genom rättegången.

Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att ägare till minst det antal aktier som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje

stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till bolagsstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

6 § Talan om skadestånd till en *sparbank* enligt 1 eller 2 § kan väckas, om vid en sparbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tredjedel av samtliga huvudmän har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av sparbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga huvudmän röstar mot förslaget till uppgörelse. Talan mot en delegat om skadestånd till sparbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan för sparbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på sparbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att minst det antal huvudmän som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt andra stycket, kan trots detta talan enligt första stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till sparbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

7 § Talan om skadestånd till en *föreningsbank* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en föreningsbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tiondel av samtliga röstberättigade har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av föreningsbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga röstberättigade röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en medlem för skadeståndstalan för föreningsbankens räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till föreningsbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till föreningsbanken får föras av röstberättigade som utgör minst en tiondel av samtliga röstberättigade. Om en röstberättigad sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av föreningsbanken för den kostnad som täcks av vad som kommit föreningsbanken till godo genom rättegången.

Talan för föreningsbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att det minsta antalet röstberättigade som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas,

om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till föreningsbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

8 § Sådan talan för en banks räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan ej väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då det beslut eller den åtgärd, som ligger till grund för talan, fattades eller vidtogs,
2. delegat sedan ett år förflutit från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs framlades på stämman,
3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,
4. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bankens bildande fattades på den konstituerande stämman, samt
5. aktieägare, huvudman eller medlem i föreningsbank eller röst berättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

6 kap. Bankens firma

1 § Ett *bankaktiebolags* firma skall innehålla ordet bank, en *sparbanks* firma ordet sparbank, en *central föreningsbanks* firma orden central föreningsbank samt en *lokal föreningsbanks* firma ordet föreningsbank.

Firman skall registreras i bankregistret.

Om firman skall registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

2 § En banks firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Utan hinder av första stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företagets firma. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

3 § En banks styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller föreningsbank får endast användas i bifirma för bankverksamhet.

4 § Skriftliga handlingar som utfärdas för en bank bör undertecknas med bankens firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för banken utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av handlingens innehåll att den har utfärdats på bankens vägnar, svarar de som har undertecknat handlingen solidariskt för förpliktelsen enligt handlingen. Detta gäller dock inte, om

1. det framgick av omständigheterna vid handlingens tillkomst att handlingen utfärdades för banken, samt
2. medkontrahenten fått ett av banken behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att antingen en begäran om sådant godkännande har framställts eller personlig ansvarighet har gjorts gällande mot undertecknarna.

5 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

7 kap. Tillsyn

1 § Bankinspektionen skall se till att en bank följer dels de lagar som reglerar bankens verksamhet, dels andra författningar såvitt de särskilt avser banker, dels bankens stadgar och de bestämmelser, som med stöd därav meddelats av bankens stämma eller styrelse.

Bankinspektionen skall även i övrigt med uppmärksamhet följa bankernas verksamhet för att hålla sig underrättad om förhållanden som kan inverka på en banks säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Bankinspektionen är inte på grund av vad här föreskrivits skyldig att övervaka att sådana bestämmelser iakttas som avser aktieägares eller medlemmars rättigheter eller skyldigheter i förhållande till banken eller till någon annan aktieägare eller medlem eller som angår bankens inre angelägenheter.

2 § Bankinspektionens tillsyn utövas med ledning av de handlingar som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen samt de upplysningar som inhämtas vid bankundersökningar eller på något annat sätt.

Bankundersökning skall genomföras så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen beslutar att sådan skall ske.

3 § Bankinspektionen skall för varje *bankaktiebolag*, *sparbank* samt *central föreningsbank* förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och bankens räkenskaper. Inspektionen får för samma ändamål förordna revisor för *lokal föreningsbank*.

För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

Bankinspektionen får när som helst återkalla förordnande enligt första stycket och i stället utse ny revisor.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla bankens styrelse. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för bankinspektionen får närvara vid stämma och vid sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

5 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brottsförebyggande åtgärder hos en bank.

Om rätt för regeringen eller bankinspektionen att utfärda föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 4 kap. 1 § tredje stycket.

6 § Det åligger styrelsen i en bank

1. att när som helst för den befattningshavare hos bankinspektionen, som enligt föreskrifter meddelade av regeringen skall företräda inspektionen i sådant avseende, samt för den särskilda undersökning regeringen kan besluta om hålla bankens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,
2. att genast efter varje månads slut, enligt de formulär som fastställs av inspektionen, upprätta och till inspektionen sända in en översikt, som utvisar bankens tillgångar och skulder, samt uppgift om de räntesatser som banken under månaden tillämpat vid in- och utlåning,
3. att så snart det kan ske, i fråga om lokal föreningsbank dock endast om inspektionen begär det, till inspektionen sända in avskrift av styrelsens årsredovisningshandlingar och revisionsberättelse och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar och koncernrevisionsberättelse med tillhörande handlingar, samt delårsrapporter och protokoll över förhandlingarna vid ordinarie stämma,
4. att dels på den tid som inspektionen bestämmer till inspektionen sända de uppgifter som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av bankens verksamhet under räkenskapsåret samt bankens ställning vid årets slut, dels, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare uppgifter om bankens verksamhet och ställning, samt
5. att även i övrigt meddela inspektionen, eller en sådan befattningshavare vid denna som ovan sagts, alla de upplysningar om banken som de begär.

7 § Bankens styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att en bank gjort sådana förluster att

1. ett *bankaktiebolags* eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,
2. en *sparbank* inte kan uppfylla kravet på egna fonder i 2 kap. 9–10 §§,
3. en *central föreningsbanks* och de anslutna *lokala föreningsbankernas* eget kapital inte svarar mot det belopp som fordras enligt 2 kap. 9–10 §§.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens förluster bekräftas skall styrelsen genast underrätta bankinspektionen.

8 § Om styrelsen eller stämman har fattat ett beslut som avviker från sådan lag eller författning som avses i 1 § första stycket eller från bankens stadgar, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet gått i verkställighet får inspektionen förelägga styrelsen att göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad som åligger styrelsen. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om sådana föreskrifter i lag, som det är straffbart att överträda.

Om avvikelsen enligt första stycket är av allvarlig beskaffenhet, skall inspektionen göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara oktrojen förverkad.

9 § Även om sådan avvikelse som avses i 8 § första stycket inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om verksamheten i en bank, som inspektionen finner påkallade.

Om verksamheten i en bank till följd av allvarliga missförhållanden i bankens ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får

inspektionen förelägga bankens styrelse att vidta erforderliga åtgärder. Om styrelsen inte rättar sig efter ett sådant föreläggande tillämpas 8 § andra stycket.

10 § Har en *sparbank* i fall som avses i 5 kap. 1 eller 2 § tillfogats skada, får bankinspektionen låta väcka talan mot den ersättningsskyldige, om inte bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§ utgör hinder för sådan talan.

11 § Om oktroj har beviljats för en bank och banken därefter inte anmälts för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för bankens registrering genom lagakraftägande beslut avskrivits eller avslagits.

12 § Under en banks likvidation har bankinspektionen samma befogenheter i fråga om likvidatorerna och stämman som annars tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och stämman.

13 § Har en bank försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av konkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare gäller också det allmänna ombudet.

14 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) överklagas hos regeringen. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av att det överklagats, om inte regeringen förordnar något annat.

Om överklagande av beslut i vissa fall finns bestämmelser i 8 kap. 8 § och 9 kap. 3 § sista stycket.

15 § Varje *bankaktiebolag*, *sparbank* och *central föreningsbank* skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas för

1. ett *bankaktiebolag* som en procentandel av bolagets eget kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalender året,
2. en *sparbank* som en procentandel av sparbankens egna fonder och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret,
3. en *central föreningsbank* som en procentandel av föreningsbankens jämte anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda egna kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret.

Procentandelen skall vara lika för alla banker inom respektive bankkategori och får inte överstiga för *bankaktiebolag* tre tusendels procent, för *sparbanker* sju tusendels procent samt för *föreningsbanker* en hundradels procent. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om fastställande av bidragen och bidragens erläggande.

Varje bank skall, med belopp som bankinspektionen bestämmer, utge ersättning till revisor som har förordnats enligt 3 §. Ett *bankaktiebolag* skall, med belopp som regeringen bestämmer, även utge ersättning till

offentlig ledamot enligt 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) samt till person som avses i 7 kap. 8 § första stycket andra meningen samma lag.

16 § Den som är ledamot eller suppleant i styrelsen för bankinspektionen eller befattningshavare där får inte ingå i styrelsen för en bank eller vara anställd i en bank. Inte heller får en sådan person äga aktier i ett bankaktiebolag eller vara huvudman i en sparbank.

Regeringen får meddela särskilda bestämmelser om beviljande av kredit till sådan person som avses i första stycket.

17 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en bank och stiftelsens förmögenhet huvudsakligen härrör från medel som tillskjutits av banken, skall bankinspektionen se till att stiftelsens tillgångar är placerade på ett sätt som bereder skälig säkerhet. Därvid skall stiftelsens ändamål beaktas och hänsyn tas till vad som föreskrivs i denna lag om placering av en banks medel. Har stiftelsens tillgångar inte placerats på ett tillfredsställande sätt, får inspektionen förelägga stiftelsen att vidta rättelse.

Den som företräder stiftelsen skall på bankinspektionens begäran hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning. Han skall även lämna inspektionen alla de upplysningar rörande stiftelsen som inspektionen begär.

8 kap. Registrering m. m.

1 § Bankinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller andra författningar.

2 § Bankinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 2 kap. 14 § sparbankslagen (1986: 000) och 2 kap. 7 § föreningsbankslagen (1986: 000) om dagen för kungörelse om rörelsens öppnande,
2. 10 kap. 20 § bankaktiebolagslagen, 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § föreningsbankslagen från konkursdomaren om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt
3. 11 kap. 4 § bankaktiebolagslagen och 7 kap. 5 § sparbankslagen om fusionstillstånd.

En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

3 § Det som har blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

4 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om bankinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller annan författning eller stadgarna, eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Om sökanden inte rättar sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet har avgivits något hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 8 kap. 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 7 kap. 18 § andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000).

5 § Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta banken när inspektionen

1. nedsatt aktiekapitalet enligt 4 kap. 14 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000),
2. förklarat beslut om nedsättning av aktiekapitalet förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket bankaktiebolagslagen,
3. förklarat fråga om fusion förfallen enligt 11 kap. 6 § tredje stycket bankaktiebolagslagen, 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 10 kap. 5 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000), eller
4. förelagt eller dömt ut vite enligt 9 kap. 3 § denna lag.

6 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen har vunnit laga kraft.

7 § Beslut att ändra bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om aktiernas nominella belopp samt beslut om att öka eller att sätta ned aktiekapitalet skall registreras samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller nedsättningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenlig med bolagsordningen.

8 § Ett beslut av bankinspektionen som innebär att anmälan avskrivits eller registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket överklagas till kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett beslut av bankinspektionen som avses i 5 § 1–3.

9 kap. Straff och vite

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen

1. i Sverige driver bankrörelse utan att vara berättigad till detta,
2. för ett utländskt bankföretags räkning förestår en verksamhet som utan tillstånd enligt 1 kap. 4 § drivs från ett kontor eller något annat fast driftställe i Sverige.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i 1 kap. 5 § om förbud att i firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte följa för den som bryter

mot förbudet i 1 kap. 6 § första stycket att obehörigen röja enskildas förhållande till en bank. Detsamma gäller en revisor som bryter mot förbudet i 3 kap. 14 § första stycket att lämna upplysningar om en banks angelägenheter.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 3 § får inte dömas till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

2 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000),
2. underlåter att enligt bankaktiebolagslagen föra aktiebok, aktiebrevsregister eller förteckning enligt 3 kap. 13 § eller att hålla aktiebok tillgänglig eller bryter mot förbudet i 3 kap. 13 § tredje stycket att utan samtycke lämna uppgifter ur där avsedd förteckning,
3. underlåter att enligt föreningsbankslagen föra medlemsförteckning eller lämna skriftlig uppgift enligt 3 kap. 6 § fjärde stycket samma lag,
4. underlåter att enligt 7 kap. 12 § första stycket andra meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 11 § första stycket andra meningen sparbankslagen eller 6 kap. 11 § första stycket andra meningen föreningsbankslagen sammankalla styrelsen på begäran av styrelseledamot eller underlåter att iaktta vad som enligt 7 kap. 13 § första stycket andra eller tredje meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen sparbankslagen eller 6 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen föreningsbankslagen gäller för styrelsens beslut.

3 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga en eller flera styrelseledamöter att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till inspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter, samt
2. hos inspektionen göra föreskriven anmälan för registrering.

Ett föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att stämmans eller styrelsens beslut förfaller eller att banken blir skyldig att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Bankinspektionen skall pröva frågan om utdömande av ett vite som har förelagts enligt första stycket. I övriga fall prövas frågan enligt lagen (1985: 206) om viten av länsrätten.

Bankinspektionens beslut varigenom vite som avses i första stycket förelagts eller dömts ut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1986: 000) om införande av ny banklagstiftning.

2 Förslag till

Bankaktiebolagslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur ett bankaktiebolag bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som ett bankaktiebolag får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

2 § I ett bankaktiebolag svarar delägarna inte personligen för bolagets förpliktelser.

Bankaktiebolagets aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Är aktiekapitalet fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.

3 § Äger ett bankaktiebolag så många aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person att det har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är bankaktiebolaget moderbolag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger ett moderbolag och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderbolaget.

Har ett bankaktiebolag i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är bankaktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderbolag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av bankaktiebolag

1 § Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av andra stycket får ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte om annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

2 § Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen.

Betalningen för en aktie får inte understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (det nominella beloppet). Aktierna skall betalas med pengar.

3 § Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag,

bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

4 § Om bolagsordningen ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

5 § Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som bolaget avser att driva,
4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av bolagsstämman, samt tiden för deras uppdrag,
7. sättet att sammankalla bolagsstämman, samt
8. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna upprätta och skriva under en dagtecknad teckningslista som skall innehålla uppgifter om

1. det belopp som skall betalas för varje aktie,
2. tiden för aktiernas betalning, samt
3. sättet och tiden för kallelse till den konstituerande stämman, om sådan kallelse skall ske enligt 10 §.

I teckningslistan skall finnas en erinran om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

7 § Teckning av aktier skall ske på teckningslistan i original eller avskrift. Till teckningslistan skall fogas avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Har aktier tecknats på annat sätt kan teckningen inte göras gällande av bankaktiebolaget, om tecknaren anmäler felet hos bankinspektionen före bolagets registrering.

Har aktier tecknats med villkor, är teckningen ogiltig. Har ogiltigheten inte anmälts hos bankinspektionen före bolagets registrering, är dock aktietecknaren bunden av teckningen fastän han inte kan åberopa villkoret.

8 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av bankaktiebolaget för andra kostnader för bolagets bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter.

9 § Stiftarna avgör om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknarna. Har en stiftare enligt uppgift i teckningslistan tecknat ett visst antal aktier, skall minst detta antal tilldelas honom.

Om aktier inte har tilldelats en aktietecknare enligt aktieteckningen, skall stiftarna utan dröjsmål meddela honom detta.

10 § Beslut om bankaktiebolagets bildande fattas på en konstituerande stämma.

Stiftarna skall kalla de godtagna aktietecknarna till den konstituerande stämman enligt föreskrifterna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Teckningslistorna, oktrojbeslutet och bolagsordningen skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för aktietecknarna under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

Om alla aktier tecknas vid stämman och alla godtagna aktietecknare är ense, kan beslut om bolagets bildande fattas även om någon kallelse till stämman inte har skett.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistorna och de därtill fogade handlingarna i original. Stiftarna skall vidare lämna uppgifter om

1. antalet aktier enligt godtagna teckningar,
2. aktiernas fördelning mellan tecknarna, och
3. det belopp som har inbetalts på aktierna.

Samtliga uppgifter skall föras in i protokollet.

11 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att teckning och tilldelning av aktier har skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen, har frågan om bankaktiebolagets bildande fallit.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och med minst två tredjedelar av de vid stämman företrädda aktierna röstar för beslutet att bilda bolaget, är detta bildat. I annat fall har frågan om bolagets bildande fallit.

När bankaktiebolaget är bildat, skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

12 § Ett bankaktiebolag skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs

1. att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för de aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (bolagets aktiekapital) svarar mot aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen,
2. att de aktier som ingår i bolagets aktiekapital är helt betalda, och
3. att auktoriserad revisor skriftligen intygar att betalning enligt 2 har skett.

Genom registreringen fastställs bolagets aktiekapital till belopp som anges i andra stycket 1. De aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan blir därvid ogiltiga.

Frågan om bolagets bildande har fallit, om anmälan för registrering inte skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av bolaget. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts in på de tecknade aktierna jämte uppkommen avkastning med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt i 16 § första stycket tredje meningen.

13 § Skulder som grundas på aktieteckning får inte kvittas mot fordringar hos bankaktiebolaget.

Bolaget kan inte överlåta eller pantsätta fordringar på aktiebelopp.

Den som genom överlåtelse har förvärvat aktier som inte är helt betalda är tillsammans med överlåtaren ansvarig för betalningen, sedan han anmält sitt namn för införande i aktieboken.

14 § Om en aktie inte betalas i rätt tid, kan styrelsen en månad efter betalningsanmaning förklara aktien förverkad för den betalningsskyldige. Anmaningen skall innehålla meddelande om att aktien kan förklaras förverkad. Anmaningen skall ske genom avsändande av rekommenderat brev, om den betalningsskyldiges adress är angiven vid aktieteckningen eller införd i aktieboken eller annars anmäld till bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. En underrättelse om anmaningen skall genast sändas till den som är införd som panthavare eller uppdragstagare för aktien i förteckningen enligt 3 kap. 13 §.

Innan en förverkad aktie har blivit ogiltig kan styrelsen låta någon annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet.

Om en aktie har förklarats förverkad och inte övertagits av någon annan som erlagt full betalning, skall den, för vilken aktien har förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien.

15 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan aktierna betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos en svensk bank.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för bankaktiebolaget när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om bolagets bildande fallit eller är aktieteckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta aktiebeloppet betalas tillbaka med ränta till tecknarna.

16 § Innan ett bankaktiebolag har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Det kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de tecknade aktiebeloppen.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på bolagets vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av bolagsordningen eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att bolaget har bildats.

Har före registreringen ett avtal för bolaget slutits med en medkontrahent som visste att bolaget var oregistrerat kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om bolagets bildande har fallit enligt 12 § fjärde stycket. Om medkontrahenten inte visste att bolaget var oregistrerat, kan han frånträda avtalet innan bolaget har registrerats.

17 § Det nybildade bankaktiebolaget skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när det börjar sin rörelse. Bolaget skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Aktier, aktiebrev, aktiebok m. m.

1 § Alla aktier har lika rätt i bankaktiebolaget, om inte något annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges. En sådan bestämmelse skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen,
2. antalet aktier av varje slag,
3. den företrädesrätt som tillkommer skilda grupper av aktieägare vid en ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. En föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.

Avser olikheten mellan aktieslagen aktiernas röstvärde, gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av ett visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktier av annat slag. Omvandlingen skall utan dröjsmål anmälas för registrering och är verkställd när registrering sker.

2 § Aktier kan fritt överlåtas och förvärvas, om något annat inte följer av 3 § eller i övrigt av lag.

3 § Aktier i ett bankaktiebolag får inte genom teckning eller överlåtelse förvärvas av utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt eller av svenska bolag och föreningar som är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärvas endast av utländskt bankföretag, som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Svensk medborgare som förvärvat aktier i ett bankaktiebolag och som därefter förlorat sitt svenska medborgarskap samt den som förvärvat aktier på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse är inte heller förhindrad att, om aktiekapitalet ökas (fondemission eller nyemission), med stöd av den med dessa aktier förenade företrädesrätten förvärva ytterligare aktier.

Förvärv av aktier, som skett i strid med första eller andra stycket, är ogiltigt.

4 § Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalts. Vidare fordras

1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande,
2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller
3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.

Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något annat liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 §. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan

ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts ett aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

5 § Innan aktiebrev utfärdas kan bankaktiebolaget utge ett till viss man ställt bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Beviset skall innehålla förbehåll om att aktiebrevet lämnas ut endast om bolaget samtidigt får tillbaka beviset. På begäran skall beviset förses med anteckning om de betalningar som har gjorts för aktien. På interimsbeviset skall även antecknas sådan återbetalning som sker enligt 2 kap. 15 § andra stycket. I övrigt gäller bestämmelserna i denna lag om aktiebrev i tillämpliga delar interimsbevis.

6 § Om ett aktiebrev eller ett till viss man ställt emissionsbevis eller optionsbevis överlåts eller pantsätts, skall bestämmelserna om skuldebrev till viss man eller order i 13, 14 och 22 §§ lagen (1936: 81) om skuldebrev tillämpas. Härvid är den som innehar ett aktiebrev och enligt bolagets anteckning på detta är införd såsom ägare i aktieboken likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande.

Överlåts eller pantsätts ett emissionsbevis eller ett optionsbevis som inte är ställt till viss man, skall bestämmelserna om skuldebrev till innehavaren i 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev tillämpas.

Om utdelningskuponger finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

7 § Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3 §. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

8 § I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 13 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som styrelsen anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.

Ett bankaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.

För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att

1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 13 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt 7 § lagen (1986: 00) om förenklad aktiehantering,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 13 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,
6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 18 § i fråga om aktier som inte är uttagna.

9 § I avstämningsbolag får aktiebrev på uppdrag av bankaktiebolaget på dess vägnar undertecknas av värdepapperscentralen, varvid firmatecknarens namnteckning får återges genom tryckning eller på annat liknande sätt. Brevet skall i stället för akties ordningsnummer ange brevets ordningsnummer och det antal aktier brevet avser. På begäran av aktieägare eller förvaltare som avses i 11 § skall aktiebreven delas upp, läggas samman eller på annat sätt bytas ut. När aktiebrevet visas upp för införande av ny ägare i aktieboken, får värdepapperscentralen byta ut brevet mot ett eller flera nya brev. Har det äldre brevet överlåtits in blanco, behöver inte förvärvarens namn sättas ut i överlåtelsen. I aktiebrev som utfärdas vid utbyte behöver inte tas in någon uppgift om utbytet eller om den dag när det äldre brevet utfärdades. Inte heller behöver aktiebrev, som utfärdas i samband med att aktieägaren förs in i aktieboken, förses med uppgifter om införandet.

Bestämmelserna i första stycket skall tillämpas även på emissionsbevis samt på de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. I dessa handlingar behöver ordningsnummer dock inte anges.

10 § I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För varje ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

11 § Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan, i stället för aktieägaren, banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs, utöver vad som sägs i första stycket, att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation, förvaltares åligganden samt skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen (1986: 00) om förenklad aktiehantering.

12 § Har ett avstämningsförbehåll förts in genom en ändring av bolagsordningen och har ett aktiebrev, som dessförinnan utfärdats, inte lämnats in för utbyte mot ett nytt brev, får uppgiften om aktien i den tidigare aktieboken föras över till en sådan aktiebok som avses i 10 §. Därvid skall anges att aktiebrevet inte har avlämnats. Sker ingen överföring, gäller den äldre aktieboken fortfarande i fråga om denna aktie.

Utöver aktiebok skall i avstämningsbolag föras ett aktiebrevsregister. Registret skall i löpande nummerföljd ta upp de aktiebrev som utfärdas med uppgift om dagen för utfärdandet, antalet aktier och aktieslag samt ägarens eller, i de fall som avses i 11 §, förvaltarens identifieringsnummer i aktieboken. När ett nytt aktiebrev utfärdats i stället för ett äldre, skall i registret göras en hänvisning till det äldre brevets ordningsnummer. För det sistnämnda brevet skall antecknas att det har makulerats.

I avstämningsbolag skall de aktiebrev som bytts ut makuleras i betryggande ordning och tillsammans med handlingar som hör till brevet förvaras i original eller fotografisk eller därmed jämförlig återgivning i minst tio år. Till aktiebrev hörande kupongark behöver dock inte förvaras.

I avstämningsbolag skall de uppgifter som avförts ur aktiebok, aktiebrevsregistret eller förteckningen enligt 13 § samt utskrift av aktieboken bevaras i minst tio år. En aktiebok, som ett sådant bolag tidigare har fört, skall bevaras i minst tio år efter det att uppgifterna beträffande bolagets samtliga aktier har förts in i den aktiebok som avses i 10 §.

13 § I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare eller god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

14 § Aktiebok skall på bankaktiebolagets huvudkontor hållas tillgänglig för alla. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas på bolagets huvudkontor och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Alla har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämnings-

bolag får dock en utskrift enligt detta stycke inte innehålla någon uppgift om de aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktieboken skall hållas tillgänglig för aktieägarna vid bolagsstämman. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före bolagsstämman hållas tillgänglig vid stämman.

I utskriften tas i alfabetisk ordning upp aktieägarna och de förvaltare som avses i 11 § första stycket. Aktiebrevens nummer behöver inte anges.

15 § Den till vilken en aktie har övergått får inte, innan han förts in i aktieboken, utöva en aktieägares rätt i bankaktiebolaget. Detta gäller dock inte sådan rätt som uppkommit ur en aktie och som utövas mot uppvisande eller avlämnande av ett aktiebrev, en kupong eller annat särskilt bevis som getts ut av bolaget.

Ägaren till en aktie för vilken aktiebrev har utfärdats innan bolaget blivit ett avstämningsbolag kan inte, när det gäller därefter beslutad utdelning eller emission, erhålla utdelning, emissionsbevis eller, vid fondemission, brev på en ny aktie förrän han har avlämnat aktiebrevet för utbyte mot ett nytt sådant och införande i aktieboken har gjorts enligt 10 eller 11 §. Innan detta har skett är 13 § inte tillämplig.

Om en aktie ägs av flera, kan de endast genom en gemensam företrädare utöva den rätt i bolaget som en aktieägare har.

16 § Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

17 § Ingår aktier i en aktiefond enligt aktiefondslagen (1974: 931), skall i stället för fondandelsägarna det fondbolag som förvaltar fonden samt fondens beteckning föras in i aktiebreven och i aktieboken.

18 § Om ett aktiebrev enligt denna lag skall förses med påskrift eller om det, på grund av bolagsstämmans beslut om uppdelning av aktierna, skall bytas ut mot två eller flera nya aktiebrev, kan bankaktiebolaget hålla inne den utdelning och de emissionsbevis som faller på en aktie till dess aktiebrevet tillhandahålls för nämnda ändamål. Detta gäller också om aktiebrev skall bytas ut på grund av att aktier av visst slag, enligt en bestämmelse i bolagsordningen, skall omvandlas till aktier av annat slag.

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

Inledande bestämmelser

1 § Aktiekapitalet kan ökas genom att aktier tecknas mot betalning (nyemission) eller genom att aktier ges ut eller aktiernas nominella belopp höjs utan ny betalning (fondemission).

Beslut om emission fattas av bolagsstämman, om något annat inte följer av 15 eller 16 §. Sådant beslut får inte fattas förrän bankaktiebolaget har blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen har stadfästs, om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas.

2 § Vid nyemission får aktier tecknas mot betalning med pengar eller med annan egendom (apport), om annat inte följer av bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986:000). Betalningen för aktier får inte understiga det nominella beloppet. Skall aktie kunna tecknas med rätt eller skyldighet att betala aktierna med apportegendom, får värdet på denna egendom inte sättas högre än det verkliga värdet för bankaktiebolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.

Om aktie skall tecknas mot betalning med apportegendom, krävs bankinspektionens medgivande för detta. Utgörs apportegendomen av hela eller en inte obetydlig del av en annan banks rörelse, krävs dock regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 kap 5 § första stycket bankrörelselagen för genomförande av nyemissionen.

Om aktier tecknas med villkor som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas.

Vid fondemission får inte till aktiekapitalet föras över belopp som är lägre än summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

3 § Vid nyemission där de nya aktierna skall betalas med pengar (kontantemission) och vid en fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger. Detta gäller endast om annat inte har föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 eller, vid en kontantemission, har bestämts i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 har meddelats vid emission av skuldebrev.

4 § De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepap-

perscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

Allmänna bestämmelser om nyemission

5 § Ett förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu har sagts om förslag till beslut skall även gälla sådant medgivande av bankinspektionen och tillstånd av regeringen eller bankinspektionen som avses i 2 § andra stycket samt sådana redogörelser av styrelsen och yttranden av revisorerna som avses i 7 §. Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i en handling som skall fogas till förslaget. Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad som nyss har sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts, och
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Kallelsen till bolagsstämman skall innehålla uppgifter om den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har enligt förslaget samt uppgifter om vem som i övrigt får teckna aktier.

6 § Beslutet om nyemission skall ange

1. det belopp eller det högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges,
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder,
4. den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har eller vem annars får teckna aktier,
5. den tid inom vilken aktier kan tecknas, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har fastställts för aktiekapitalets ökning,
6. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt,
7. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas,
8. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som inte har tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen, samt
9. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för varje tecknad aktie.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 6 får inte vara kortare än en månad. Tiden räknas från:

1. det att kungörelse enligt 8 § skedde,
2. emissionsbeslutet, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har fattat beslutet, eller
3. avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla

för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att kungörelse enligt 8 § skedde.

Om de kuponger som hör till aktiebreven skall användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

7 § Bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller i övrigt med villkor skall tas upp i beslutet om nyemission.

Styrelsen skall lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av värdet på apportegendomen och av bestämmelser som avses i första stycket i övrigt. I redogörelsen skall särskilt anges

1. namn och hemvist för den som avses med bestämmelserna, och
2. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.

Om ett skriftligt avtal har upprättats rörande de bestämmelser som avses skall styrelsens redogörelse innehålla avtalet eller avskrift av detta eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålls tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet tas upp i redogörelsen. Om en rörelse tillskjuts eller övertas, skall vad som nu har sagts om skriftligt avtal gälla även balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. I redogörelsen skall upplysning ges om rörelsens resultat under tiden därefter. Om sådana räkningar inte har upprättats för rörelsen, skall i redogörelsen lämnas upplysning om rörelsens resultat under nämnda räkenskapsår.

Om första–tredje styckena inte har iakttagits beträffande en viss bestämmelse, är bestämmelsen utan verkan mot det emitterande bolaget.

Över styrelsens redogörelse skall revisorerna avge yttrande av vilket skall framgå att egendom, som skall tillföras bolaget, inte i redogörelsen åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. I emissionsbeslutet skall anges att bankinspektionens medgivande eller regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 § andra stycket, styrelsens redogörelse enligt andra stycket och revisorernas yttrande har lämnats.

8 § Beslutet om nyemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgifter om var beslutet hålls tillgängligt. I de bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag krävs dock inte någon kungörelse, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen. Detsamma gäller när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.

Är bolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om nyemission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen.

9 § Teckning av nya aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Avskrifter av bolagsordningen och av de handlingar, som skall läggas fram enligt 5 och 7 §§, skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Om de som har rätt till det tecknar alla aktierna vid den stämma där beslutet om nyemission fattas, kan teckningen ske i stämmans protokoll. Detta gäller dock inte avstämningsbolag.

Om teckningen har skett på annat sätt än som anges i denna paragraf eller om en aktie har tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, är aktieteckningen ogiltig, under förutsättning att tecknaren har anmält ogiltigheten hos bankinspektionen och detta har skett innan anmälan enligt 14 § har registrerats.

10 § När aktieteckningen har avslutats skall styrelsen eller den som styrelsen inom sig förordnar besluta om tilldelning av nya aktier till aktietecknarna. Om det anses att någon aktieteckning är ogiltig, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

11 § Om ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning har bestämts, har beslutet om nyemission förfallit, om beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade aktierna skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

12 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av beslut om nyemission. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bolaget får dock ske, om emissionsbeslutet innehåller bestämmelser om kvittning eller styrelsen medger kvittning. Ett sådant medgivande får inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

13 § Beslut om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det inte har förfallit enligt 11 §. För registrering krävs att

1. full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet,
2. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för de aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till det belopp som avses i 11 §,
3. hälften av det belopp som skall betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna har betalts in,
4. all apportegendom enligt beslutet om nyemission är tillförd bolaget och all kvittning enligt samma beslut är helt verkställd,
5. ett yttrande visas upp från auktoriserad revisor av vilket framgår att 3 och 4 har iakttagits, samt
6. behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Genom registreringen fastställs ökningen av aktiekapitalet till det belopp som anges i första stycket 2.

Om anmälan för registrering av beslutet inte har gjorts inom den i första stycket angivna tiden eller om bankinspektionen genom lagakraftägande

beslut har avskrivit en sådan anmälan eller har vägrat registrering, gäller vad som sägs i 11 §.

Aktiekapitalet är ökat när registrering har skett. De aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall ha slutligt betalts.

14 § De aktier som har tecknats vid en kontantemission skall vara helt betalda inom sex månader från registreringen av nyemissionen. Senast en månad efter utgången av denna tid skall bolaget för registrering anmäla hur många av de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna som har blivit helt betalda. Anmälningen skall bestyrkas av auktoriserad revisor.

Om det inte enligt första stycket har anmälts att aktierna har helt betalts, skall bankinspektionen, efter bolagets hörande, registrera dels att aktiekapitalet har satts ned med det sammanlagda nominella beloppet av ej betalda aktier, dels, om det fordras, att bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet har ändrats och ändringen har stadfästs. De aktier som inte har betalts blir ogiltiga när nedsättningen har registrerats.

Styrelsens beslut om nyemission

15 § Styrelsen kan besluta om nyemission och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 6–14 §§ skall därvid gälla i tillämpliga delar. Dessutom skall bestämmelserna i tredje stycket iakttas.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Innan stämman godkänt emissionsbeslutet, får de nya aktierna inte föras in i aktieboken och beslutet inte anmälas för registrering enligt 13 §. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är emissionsbeslutet förfallet. Vad som har betalts för tecknade aktier skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

16 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en nyemission, som kan ske utan ändring i bolagsordningen, och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 §.

Skall styrelsen kunna besluta om nyemission med de bestämmelser som avses i 7 § eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut om nyemission skall fattas. Bestämmelserna i 5 § första stycket om förslag till emissionsbeslut skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 6–14 §§ skall gälla i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Fondemission

17 § En fondemission kan ske genom att till aktiekapitalet förs över
1. belopp som kan delas ut enligt 9 kap. 2 § första stycket,
2. medel från uppskrivningsfond,
3. medel från reservfond, eller
4. belopp varmed värdet av en anläggningstillgång skrivs upp enligt 4 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen (1986:000).

Bestämmelserna i 5 § första stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om förslag till beslut om fondemission.

Ett beslut om fondemission skall ange
1. på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet skall ökas,
2. de nya aktiernas aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjs, och
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

I ett avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i emissionsbeslutet, varvid iakttas att avstämning inte får ske innan beslutet har registrerats. Bestämmelserna i 6 § fjärde stycket och 8 § första stycket skall tillämpas på avstämningsbolag.

Beslut om fondemission skall genast anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen.

Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De nya aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. De medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i emissionsbeslutet. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det under vilket registrering har skett.

18 § Har vid en fondemission ett behörigt anspråk på en ny aktie inte framställts inom fem år från registreringen av emissionsbeslutet, kan den berättigade anmanas att ta ut aktien. Han skall därvid upplysas om att han annars riskerar att förlora aktien. Anmaningen skall sändas till den berättigade, om hans namn och adress är kända för bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Inkommer inte anmälan inom ett år från anmaningen, kan den nya aktien säljas genom en fondkommissionär för den berättigades räkning. Denne har därefter endast rätt att mot uppvisande av aktiebrev eller avlämnande av delbevis få ut det vid försäljningen influtna beloppet med avdrag för kostnaderna för anmaningen och försäljningen. Det belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

Emissionsprospekt

19 § När ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden (emissionsprospekt) enligt 20–26 §§. Emissionsprospektet skall dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

20 § Aktieägare som ämnar sälja aktier eller teckningsrätter under sådana former att emissionsprospekt skall upprättas, skall underrätta styrelsen om detta senast sex veckor före den dag då inköp tidigast avses kunna ske.

21 § Emissionsprospekt skall innehålla

1. balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsår för vilka årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits,
2. resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår, samt
3. ett sammandrag av de uppgifter som det har ålegat bolaget att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre räkenskapsåren.

Fyller handlingarna i prospektet inte de krav som framgår av bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen (1986: 000), skall de fullständigas i enlighet med dessa bestämmelser.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket andra meningen bankrörelselagen skall tillämpas på emissionsprospekt.

Till redovisningen för de tre senaste räkenskapsåren enligt första stycket skall uppgifter lämnas om utvecklingen av in- och utlåning samt likviditet.

Om bankaktiebolaget är moderbolag, skall bolaget i emissionsprospektet ta in koncernresultaträkningarna och koncernbalansräkningarna för de tre senaste räkenskapsåren. När redovisningshandlingarna och andra uppgifter för en koncern tas in i prospektet får de uppgifter för bolaget som svarar mot uppgifter i dessa handlingar utelämnas i den mån de kan anses sakna väsentlig betydelse för bedömningen av bolagets aktier. Dock får bolagets resultaträkning och balansräkning för det senaste räkenskapsåret enligt första stycket inte utelämnas.

22 § Upplysning skall lämnas i emissionsprospektet om sådana förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period, som omfattas av de i 21 § angivna handlingarna, och som är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning eller i övrigt av väsentlig betydelse för bolaget.

Om emissionsprospektet läggs fram senare än åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsår, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgetts, skall prospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 4 kap. 13 och 14 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före emissionsprospektets tillhandahållande.

23 § I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,
3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9 och 10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1986: 000) och dess betydelse för bankbolaget,
4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt
5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs.

24 § Uppgifterna i emissionsprospektet enligt 21 §, 22 § första stycket samt 23 § skall granskas av bankaktiebolagets revisorer. Deras berättelse över granskningen skall tas in i emissionsprospektet.

25 § Emissionsprospektet skall tillhandahållas på de platser där teckning eller inköpsanmälan tas emot senast tre dagar före den dag då teckning

eller inköp tidigast kan ske. Vid tidens bestämmande skall inte söndagar, andra allmänna helgdagar, lördagar, midsommarafton, julafton och nyårsafton räknas in.

26 § Utarbetas emissionsprospektet med anledning av erbjudande från en aktieägare, har bankaktiebolaget rätt att från aktieägaren få ersättning för sina kostnader för emissionsprospektet samt för revisionskostnaden. Uppträder flera aktieägare som säljare, skall kostnaderna fördelas mellan dem i förhållande till det antal aktier eller teckningsrätter, som var och en har bjudit ut till försäljning.

5 kap. Konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning m.m.

Allmänna bestämmelser

1 § Ett bankaktiebolag kan mot ersättning ge ut konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Sådana skuldebrev skall ställas till innehavaren eller till viss man eller order. Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986: 000) om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall därvid iakttas.

Konvertibla skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bolaget om att borgenären har rätt att helt eller delvis byta ut sin fordran enligt skuldebreven mot aktier i bolaget. Skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall ge borgenären rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar.

Villkoren för utbyte eller nyteckning av aktie skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Ersättningen för ett konvertibelt skuldebrev får inte understiga det nominella beloppet på aktie som lämnas ut vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet. Skall ett konvertibelt skuldebrev kunna betalas med annan egendom än pengar (apport) krävs bankinspektionens medgivande eller i vissa fall regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 4 kap. 2 § andra stycket. I övrigt gäller härvid bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket.

Optionsrätt till nyteckning kan knytas till optionsbevis som är fogade till skuldebrev. Borgenären får avskilja ett optionsbevis från ett skuldebrev och förfoga över beviset särskilt, om det inte i skuldebrevet föreskrivs att beviset får avskiljas först efter viss tid.

2 § Vid emission av skuldebrev mot betalning i pengar har aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev som om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Förfarandet vid emissionen

3 § Beslut om emission av skuldebrev fattas av bolagsstämman,om något annat inte följer av 8 eller 9 §. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen stadfästs, om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas. I fråga om förslag till beslut om emission och om kallelse till bolagsstämma skall 4 kap. 5 § tillämpas.

4 § Beslutet om emission skall ange

1. emissionens belopp eller det högsta beloppet eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller någon annan eller vem som annars får delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har bestämts för emissionen,
4. den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskursen och räntefoten,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som inte tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tiden och villkoren för utbytet eller nyteckningen,
8. den rätt som skall tillkomma borgenären eller innehavaren av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller sätts ned eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning ges ut eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,
9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges, samt
11. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 4 får inte vara kortare än en månad. Tiden räknas från

1. det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde,
2. beslutet, när det gäller sådana fall som avses i 6 § fjärde stycket, eller
3. avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om en aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde.

Om ett skuldebrev skall bli föremål för handel vid Stockholms fondbörs, kan det i emissionsbeslutet tas upp ett bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen inom sig förordnar att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten samt villkoren för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag skall dock nämnda villkor bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

5 § Bestämmelserna i 4 kap. 7 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

6 § Bolagsstämmans beslut om emission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt. Har bolagsstämman enligt 4 § femte stycket

överlämnat åt någon annan att besluta om emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning, skall vad som beslutats om detta kungöras på motsvarande sätt.

Är bankaktiebolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om emission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

I fråga om avstämningsbolag skall det till emissionsbevisen, när dessa översänds, fogas de beslut av styrelsen, eller av den som styrelsen inom sig förordnar, som rör emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för annat bolag än avstämningsbolag, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma, som beslutat emissionen, och emissionsbeslutet inte innehåller bemyndigande enligt 4 § femte stycket.

7 § Om ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen har bestämts, har beslutet om emissionen förfallit, om beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade skuldebreven skall i sådana fall genast betalas tillbaka.

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

När teckningen av skuldebreven avslutats, skall bankaktiebolaget genast för registrering anmäla beslutet om emissionen och det nominella beloppet av det lån som tecknats, om beslutet inte har förfallit enligt första stycket. För registrering krävs att full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet samt att behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Styrelsens beslut om emission

8 § Styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelsen från aktieägares företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 4–6 §§ och 7 § första stycket skall därvid gälla i tillämpliga delar.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 4 kap. 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Emissionsbeslutet skall anmälas för registrering enligt 7 § tredje stycket när det har godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven avslutats. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är beslutet förfallet.

9 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en emission som kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §.

Skall skuldebrev kunna tecknas mot tillskott av annan egendom än pengar eller med andra villkor eller skall avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt kunna göras, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut skall fattas. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § första stycket skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 4–7 §§ gäller i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Emissionsbevis

10 § Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om emissionsbevis skall tillämpas vid emission enligt detta kapitel.

Utbyte och nyteckning

11 § När en fordran enligt ett skuldebrev byts ut mot en eller flera aktier, skall skuldebrevet förses med påskrift om utbytet. Aktien skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Vid nyteckning skall skuldebrevet eller i förekommande fall optionsbeviset förses med påskrift om nyteckningen.

12 § Vid nyteckning enligt detta kapitel skall aktierna tecknas på en teckningslista, som skall innehålla beslutet om emissionen. Avskrifter av bolagsordningen, den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Har teckningen skett i strid mot denna paragraf eller har aktier tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, skall 2 kap. 7 § tillämpas.

Anser styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att aktieteckningen är ogiltig enligt andra stycket, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. I annat fall skall aktietecknaren tilldelas de tecknade aktierna. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

13 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av nyteckning enligt detta kapitel. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bolaget får dock ske, om styrelsen medger det. Ett sådant medgivande får inte lämnas, om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

14 § Senast tre månader efter det att tiden för utbyte eller nyteckning av aktier har gått ut skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som har utgivits i utbyte eller som har nytecknats och helt betalts. Om utbytestiden eller teckningstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket utbyte eller nyteckning har skett.

För registrering krävs

1. vid utbyte, att bolaget på grund av emissionen har tillförts ersättning till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda beloppet av de anmälda aktierna,
2. vid nyteckning, att aktierna helt har betalts, och
3. att auktoriserad revisor intygar att 1 eller 2 har iakttagits.

Genom registreringen är aktiekapitalet ökat med det sammanlagda nominella beloppet av de anmälda aktierna.

15 § De nya aktierna skall medföra rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall vara helt betalda.

Upptagande av vissa andra lån

16 § Om inte något annat följer av detta kapitel, får ett bankaktiebolag inte ta upp ett penninglån på villkor att lånet skall betalas på något annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

17 § Upptagande av lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis) beslutas av bolagsstämman. Styrelsen får dock fatta ett sådant beslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande eller efter bolagsstämmans bemyndigande.

Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986: 000) om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall iakttas vid upptagande av lån enligt första stycket.

Emissionsprospekt

18 § Bestämmelserna i 4 kap. 20–26 §§ om emissionsprospekt skall tillämpas när ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva sådana av bolaget utgivna skuldebrev, optionsbevis eller vinstandelsbevis som avses i detta kapitel. Ett emissionsprospekt behöver dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

6 kap. Nedsättning av aktiekapitalet och förvärv av egna aktier

Nedsättning av aktiekapitalet

1 § Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål:

1. avsättning till reservfonden eller omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning finns det bestämmelser i 4 kap 14 § andra stycket.

2 § Beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman, om inte annat följer av 8 §. Nedsättningsbeslutet får inte fattas förrän bankaktiebolaget blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut

om detta fattas först. Ett beslut om nedsättning får fattas innan ändringen stadfästs, om det sker under förutsättning att stadfästelse meddelas.

Nedsättning för de ändamål som anges i 1 § första stycket 2 eller 3 får beslutas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om förslag till bolagsstämmans beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar.

3 § Nedsättningsbeslutet skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned (nedsättningsbeloppet), nedsättningsändamålet samt hur nedsättningen skall genomföras. Om det i samband med nedsättningen skall utskiftas medel med högre belopp än nedsättningsbeloppet, skall även det högre beloppet anges.

4 § Nedsättningsbeslutet skall anmälas för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en anmälan eller vägrat registrering, har nedsättningsbeslutet förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

5 § Skall nedsättningsbeloppet användas enligt 1 § första stycket 1, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats. Inom tre år från registreringen får vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd till detta eller om aktiekapitalet har ökats med minst nedsättningsbeloppet. I fråga om rättens tillstånd gäller 6 § andra–femte styckena i tillämpliga delar.

6 § Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bankaktiebolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis om registreringen.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta bankinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Tillstånd skall meddelas, om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. Att en insättare bestrider ansökningen utgör dock inte något hinder, om inspektionens yttrande ger grund för att meddela tillstånd.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

7 § Rätten skall underrätta bankinspektionen om ansökningar enligt 6 § och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Har rätten genom lagakraftvunnet beslut bifallit en ansökan enligt 6 §, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats.

Om inte ansökan om rättens tillstånd har gjorts inom föreskriven tid eller om rätten genom lagakraftvunnet beslut har avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att nedsättningsbeslutet har förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

8 § I ett bankaktiebolag, vars aktiekapital utan ändring av bolagsordningen kan bestämmas till ett lägre eller ett högre belopp, kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

Om förbehållet förs in genom att bolagsordningen ändras, får det endast avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen har registrerats. Har en fondemission ägt rum efter registreringen, får fondaktierna lösas in först när tre år har förflutit från registreringen av emissionen.

När det enligt förbehållet har blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in, skall det genast anmälas för registrering att aktiekapitalet sätts ned med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registreringen har skett är aktiekapitalet nedsatt.

Förvärv av egna aktier

9 § Ett bankaktiebolag får inte förvärva eller som pant ta emot egna aktier. Ett dotterföretag får inte heller förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Avtal i strid mot detta förbud är ogiltiga.

Har ett bankaktiebolag tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, får bolaget utan hinder av bestämmelsen i första stycket, för att underlätta sådan rörelse, förvärva egna aktier. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa aktier även aktier i bankaktiebolaget, utgör första stycket inte hinder för bolaget att som pant ta emot även de egna aktierna. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

7 kap. Bankaktiebolagets ledning

1 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta bolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av bolagsstämman. Regeringen får dock utse högst fem ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bolagets verksamhet. Även annan styrelseledamot får, om så föreskrivs i bolagsordningen, tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot kan utses av annan än stämman finns i lagen (1976: 355) om styrelserepresentationen för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsord-

ningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var offentlig styrelseledamot eller arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på bolagsstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämma inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, aktieägare, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till de offentliga styrelseledamöterna. Att detsamma gäller arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag framgår av 8 § nämnda lag.

4 § Styrelsen skall inom sig utse en verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten i banken. Om det behövs, får flera verkställande direktörer utses bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i bankaktiebolaget och i aktiebolag inom samma koncern som bankaktiebolaget, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som bankaktiebolaget åtar sig.

8 § Regeringen kan förordna att ett delegatuppdrag som ges åt flera personer skall omfatta också offentliga styrelseledamöter. Avser uppdraget att delta i en regionstyrelse, kan regeringen förordna att en person som inte är ledamot av bankens styrelse skall omfattas av uppdraget med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten.

Om en delegats uppdrag innebär att han skall ingå i en kontorsstyrelse, får kommunfullmäktige i den kommun där kontoret är beläget förordna högst två personer som skall ha till uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten. Är kontorsstyrelsen gemen-

sam för kontor i två kommuner, får fullmäktige i vardera kommunen utse en sådan person. Är styrelsen gemensam för kontor i tre eller flera kommuner, utses personerna av fullmäktige i de två kommuner som har flest invånare.

9 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om bankaktiebolagets styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

10 § Om ett bankaktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

11 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller beslutas av bolagsstämman eller följer av andra stycket. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning. Verkställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

Valet av ordförande skall utan dröjsmål underställas regeringen för godkännande. Regeringen skall godkänna valet, om den valde kan förväntas verka för att såväl bankens som samhällets intressen beaktas i verksamheten. Om valet inte godkänns skall regeringen i stället utse en annan ledamot av styrelsen till ordförande.

Regeringens godkännande enligt andra stycket gäller tills vidare. Vid omval av en ordförande som tidigare har godkänts av regeringen krävs inte ny underställning. Regeringen får återkalla sitt godkännande, om ordföranden inte längre uppfyller de villkor för godkännande som anges i andra stycket. Om regeringen har utsett ordföranden får uppdraget återkallas när som helst.

Om ett godkännande har återkallats skall bestämmelserna i första stycket tillämpas. Detsamma gäller om ett uppdrag har återkallats eller av annat skäl upphört.

Intill dess att valet av ordförande har prövats av regeringen, skall den enligt första stycket utsedde ledamoten vara ordförande.

12 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

En offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter är utsedda, den eller de som regeringen förordnar, har rätt att närvara och delta i överläggningarna när ärenden, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter, anställda eller delegater i banken. En person som avses i 8 § första stycket andra meningen har motsvarande rätt.

13 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte bolagsordningen föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

14 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och bankaktiebolaget. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

15 § Styrelsen företräder bankaktiebolaget och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i bolagsordningen. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första stycket och 14 § om styrelseledamot. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från kravet på svenskt medborgarskap för firmatecknare i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Rätten att teckna bolagets firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

16 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för bankaktiebolaget får inte företa en rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av bolagsstämman eller annat bolagsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

17 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för bolaget, gäller inte rättshandlingen mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

18 § För registrering skall bankaktiebolaget anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress, personnummer och medborgarskap. För registrering skall även anmälas av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan görs första gången när bankaktiebolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om bolagets postadress ändras, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

8 kap. Bolagsstämma

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bankaktiebolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 14 § andra stycket.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare, för att få delta i bolagsstämman, skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

Aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

2 § En aktieägares rätt vid bolagsstämman utövas av aktieägaren personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst ett år från utfärdandet.

En aktieägare får vid bolagsstämman medföra högst ett biträde.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. En fondstyrelse får för högst ett år i sänder överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bolaget och, om bolaget är moderbolag i en koncern, hos dess dotterbolag att var för sig utöva rösträtt för aktier som styrelsen förvaltar.

3 § Ingen kan rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare gäller även ombud för aktieägare.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av första och tredje styckena.

4 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas på annan plats inom riket.

5 § Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet, som består av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier, begär det. Sådan stämma skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

6 § Extra bolagsstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till bolaget.

7 § En aktieägare har rätt att få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

8 § Styrelsen kallar till bolagsstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte bolagsordningen föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Skjuts en stämma upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller bolagsordningen krävs för att ett bolagsstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämma skall behandla fråga om
   a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 14 §,
   b) bolagets försättande i likvidation, eller
   c) upphörande av bolagets likvidation.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Om ett ärende avser ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Att i vissa fall särskilda uppgifter skall anges i kallelsen följer av 4 kap. 5 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 1 § tredje stycket detta kapitel.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter

av dessa hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna och genast sändas till aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

9 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen rörande kallelse till bolagsstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

10 § Ordförande vid bolagsstämman utses av denna, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Stämmans ordförande skall upprätta en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden samt i denna ange hur många aktier och röster var och en företräder vid stämman (röstlängd). Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt
3. att, om röstning har skett, resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt för aktieägarna hos bolaget. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om en aktieägare begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, på bolagsstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av bolagets årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår bankaktiebolaget i en koncern, avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till andra koncernföretag samt, om bolaget är moderbolag, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för aktieägarna hos bolaget samt sändas till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig nackdel för bolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på aktieägarens begäran lämnas till revisorerna inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande

tillgängligt för aktieägarna på bankaktiebolagets huvudkontor samt sända det i avskrift till de aktieägare, som har begärt upplysningen.

12 § Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 13 och 14 § kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

13 § Beslut att ändra bolagsordningen fattas av bolagsstämman, utom i det fall som avses i 4 kap. 14 § andra stycket. Beslutet är giltigt, om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, eller den större majoritet som krävs enligt 14 §.

Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering, sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får, utom i de fall som avses i 8 kap. 7 § bankrörelselagen (1986: 000), inte verkställas förrän registrering har skett.

14 § Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen att i fråga om redan utgivna aktier

1. aktieägarnas rätt till bankaktiebolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom bestämmelse enligt 9 kap. 1 § andra stycket, eller
2. rättsförhållandet mellan aktier rubbas är giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande minst nio tiondelar av aktierna.

Ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägare kan rösta på bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 9 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfonden eller på något annat sätt hållas inne, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på något annat sätt än som avses i första stycket 1 eller detta stycke 2 är giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna.

Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen som avses i första eller andra stycket är, utan hinder av vad i dessa stycken sägs, giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna, om

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga de vid stämman närvarande ägarna av dessa aktier företrädande minst nio tiondelar av alla de aktier som på detta sätt berörs samtycker till ändringen, eller
2. ändringen endast försämrar ett helt aktieslags rätt och ägarna till minst hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

15 § Bolagsstämman får inte fatta beslut som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

16 § Om ett beslut av bolagsstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen, kan talan mot bankaktiebolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av aktieägare eller av styrelsen eller styrelseledamot. Sådan talan kan föras även av den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller bestämmelser om kallelse som gäller för bolaget har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att bolagsstämmans beslut inte får verkställas.

17 § Om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget, skall styrelsen sammankalla en bolagsstämma för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i bolagsordningen, att tvister mellan bolaget och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller aktieägare skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot bolaget, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 16 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till bolagsstämma enligt första stycket.

9 kap. Vinstutdelning och annan användning av bankaktiebolagets egendom

1 § Ett bankaktiebolags medel får betalas ut till aktieägarna endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

2 § Vinstutdelning till aktieägare får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om moderbolag, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som

bolagets eller koncernens nettovinst för året, balanserad vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. den redovisade förlusten,
2. det belopp som enligt lag eller bolagsordningen skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet och
3. belopp som annars enligt bolagsordningen skall användas för något annat ändamål än utdelning till aktieägarna.

Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed. Förbud mot vinstutdelning i vissa fall föreskrivs i 6 kap. 5 §.

3 § Bolagsstämman fattar beslut om vinstutdelning. Stämman får endast i den mån den har skyldighet till detta enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

I avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i bolagsstämmans beslut om utdelning till aktieägare. Utdelningen förfaller till betalning på avstämningsdagen och skall betalas utan dröjsmål. Den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 § skall anses behörig att ta emot utdelningen. Om han inte var behörig att ta emot utdelningen skall 4 kap. 4 § tredje stycket tilllämpas.

4 § Till reservfonden skall avsättas belopp, som

1. om reservfonden inte uppgår till tjugo procent av aktiekapitalet, motsvarar minst tio procent av den del av nettovinsten för året som inte går åt för att täcka balanserad förlust,
2. på grund av aktieteckning erhållits för aktierna utöver det nominella beloppet,
3. betalats till bolaget av någon som fått en aktie förverkad,
4. enligt 4 kap. 18 § skall tillfalla bolaget,
5. vid utbyte av en fordran enligt skuldebrev mot en aktie, motsvarar skillnaden mellan fordringsbeloppet och aktiens nominella belopp,
6. enligt bolagsordningen skall avsättas till reservfonden,
7. enligt beslut av bolagsstämman i övrigt skall överföras från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Vid beräkning av det belopp, som enligt första stycket 1 skall avsättas till reservfonden, skall nettovinsten ökas med vad som kan ha tillerkänts styrelseledamot eller annan som tantiem.

Reservfonden får enligt beslut av bolagsstämman sättas ned endast

1. för att täcka sådana förluster enligt den fastställda balansräkningen, som inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. för fondemission, eller
3. för andra ändamål, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger tillstånd till nedsättningen.

5 § Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från det att utbetalningen erhållits intill dess högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte, om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) de som medverkat till att besluta om

eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

6 § Bolagsstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

10 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bankaktiebolaget skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga aktieägare förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i bolagsordningen. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Det åligger styrelsen i ett bankaktiebolag att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital underskrider nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämman hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Tidpunkten för bolagsstämman skall bestämmas efter samråd med bankinspektionen. Minst en vecka före stämman skall styrelsen till bankinspektionen sända in balansräkningen samt ett särskilt yttrande av revisorerna över denna. Vidare skall styrelsen inom samma tid hos bolaget hålla de nämnda handlingarna tillgängliga för aktieägarna. Handlingarna skall läggas fram på stämman. Om bolagsstämman inte godkänner en balansräkning, avseende ställningen vid tiden för stämman, som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka om att bolaget försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Anmälan till rätten om samma förhållande kan göras av bankinspektionen.

Görs en ansökan eller en anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen läggas till en post som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för

de förväntade försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår en fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om ett högre värde erhålls genom detta.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på bankaktiebolagets vägnar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget. Ett sådan ansvar inträder även för de aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

4 § Rätten skall förordna att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från bolagets bildande,
2. bolagets hela rörelse har överlåtits,
3. meddelad oktroj gått till ända utan att ny oktroj beviljats eller regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. bolaget efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller aktieägare. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 §, skall rätten genast kalla bolaget, bankinspektionen samt de aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av bankaktiebolagets medel, om bolaget förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av bolaget.

Genomförandet av likvidationen

7 § Bolagsstämman eller den domstol som beslutar att bankaktiebolaget skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen

för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om bolagsstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om bolagsstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

10 § När bankaktiebolaget har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I ett bankaktiebolag som är moderbolag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på bankaktiebolagets okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla bankaktiebolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 8 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra stycket 3 och tredje–femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller

inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av bolagets medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De aktieägare som vill klandra skiftet skall väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman.

Om en aktieägare inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på bolagsstämman har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för aktieägarna och sändas till aktieägare enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 8 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på bolagsstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är bankaktiebolaget upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

Ägare av en tiondel av samtliga aktier kan dock begära hos likvidatorerna att en bolagsstämma kallas in för att behandla en fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000).

17 § Om det efter bankaktiebolagets upplösning enligt 16 § visar sig att bolaget har tillgångar eller om talan väcks mot bolaget eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt bolagsordningen. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt är känd för bolaget.

18 § Om ett bankaktiebolag har trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller bolagsordningen, eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om ett bankaktiebolag har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall bolagsstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att bolaget skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om ett bankaktiebolag försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs.

11 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan ett bankaktiebolag (det överlåtande bolaget) gå upp i ett annat bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget, om inte annat följer av 9 §. Fusion kan ske, trots att det överlåtande bolaget har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd enligt 4 § har registrerats.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till bolagsstämmans beslut,
2. fusionsavtalet, som skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för bolaget och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3,

5. om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3,
6. om i fusionsvederlaget ingår aktier i det övertagande bolaget eller av detta bolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3 beträffande det övertagande bolaget.

Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera bankaktiebolag (de överlåtande bolagen) förenas genom att bilda ett nytt bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att de överlåtande bolagen upplöses utan likvidation samt att det övertagande bolaget övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i varje överlåtande bolag. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande bolag. De skall hållas tillgängliga för aktieägarna i de överlåtande bolagen under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till bolagsordning för det övertagande bolaget och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande bolagen godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med avtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i det nya bolaget.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Fusionsförfarandet

3 § När fusionsavtalet har godkänts av bolagsstämman skall det anmälas av det överlåtande bankaktiebolaget för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

För registrering av ett fusionsavtal enligt 2 § krävs vidare att ett yttrande företes från en auktoriserad revisor, av vilket framgår att aktiekapitalet i det övertagande bolaget inte överstiger de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget.

4 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande bankaktiebolag ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall bolagen

därjämte underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda bankaktiebolagen, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

5 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till det överlåtande bankaktiebolaget, gäller om stiftelsens överförande till det övertagande bolaget bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

6 § Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bankaktiebolaget och har det eller de överlåtande bankaktiebolagen fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, skall såväl det övertagande som överlåtande bolaget för registrering anmäla aktiekapitalets ökning eller, vid fusion enligt 2 §, att det övertagande bolaget bildats och en styrelse utsetts för det. Anmälningen, som ersätter teckning av aktierna, skall göras inom två månader från det att regeringen givit tillstånd till fusionen. Till anmälningshandlingen skall fogas ett intyg av en auktoriserad revisor om att de överlåtande bolagens tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget. Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt, om det i fusionsvederlaget ingår konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, som det övertagande bolaget ger ut med anledning av fusionen.

De överlåtande bolagens tillgångar och skulder, med undantag av skadeståndsanspråk enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000), övergår till det övertagande bolaget när fusionstillstånd enligt 4 § har registrerats och, i fall som avses i första stycket, även en sådan anmälan som där anges har registrerats.

Har inte ansökan om regeringens tillstånd gjorts inom den föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om bolagen inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

7 § När registrering som avses i 6 § andra stycket skett, skall styrelsen i överlåtande bankaktiebolag skifta fusionsvederlaget.

Styrelsen skall genast när skiftet skett redovisa sin förvaltning av bolagets angelägenheter för den tid och på det sätt som anges i 10 kap. 10 §. Redovisningen, som skall läggas fram på bolagsstämman så snart det kan ske, skall innehålla en redogörelse för skiftet.

Beträffande klander av skiftet och preskription av skifteslikviden skall 10 kap. 14 § andra och tredje styckena tillämpas.

8 § När slutredovisningen har lagts fram enligt 7 §, är det överlåtande bankaktiebolaget upplöst. En anmälan om detta skall genast göras för registrering.

Utan hinder av första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000). Om en sådan talan väcks gäller 10 kap. 17 § i tillämpliga delar.

9 § Om ett bankaktiebolag äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan bolagens styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i bankaktiebolaget. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 4–6 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 4 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 4 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som bankaktiebolaget inte får förvärva enligt bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i ett dotterbolag

10 § Om ett moderbolag självt eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har moderbolaget rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av moderbolaget.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där dotterbolagets styrelse har sitt säte.

Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till moderbolaget överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

11 § Vill ett moderbolag lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Moderbolaget skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall dotterbolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för dotterbolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse begära hos rätten i

den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Dotterbolagets aktieägare är skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om moderbolaget ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Moderbolaget får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

14 § Moderbolaget är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till moderbolaget medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att moderbolaget blivit ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till moderbolaget. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till moderbolaget, skall det i sin tur lämnas vidare till dotterbolaget för att makuleras.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1986: 000) om införande av ny banklagstiftning.

3 Förslag till Sparbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en sparbank bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en sparbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

En sparbank har till ändamål att, utan rätt för dess stiftare eller andra att få del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen, främja sparsamhet genom att driva bankverksamhet i enlighet med de bestämmelser som meddelas i denna lag och bankrörelselagen. En sparbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde.

2 § Äger en sparbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är sparbanken moderföretag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en sparbank och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till sparbanken.

Har en sparbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är sparbanken moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av sparbank

1 § En sparbank skall bildas av minst tjugo stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 7 kap. 2 §.

2 § Stiftarna anger villkoren för sparbankens bildande. När en sparbank bildas skall till en grundfond avsättas ett belopp, vars storlek skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Grundfonden skall betalas med pengar.

3 § Stiftarna skall upprätta ett reglemente som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att reglementet överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av sparbankens verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen reglementet samt beviljar oktroj.

4 § Om reglementet ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

5 § Reglementet skall ange

1. sparbankens firma,
2. sparbankens verksamhetsområde,
3. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva,
5. grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta,
6. antalet huvudmän,
7. den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän och, där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen,
8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av sparbanksstämman, samt tiden för deras uppdrag,
9. sättet att sammankalla sparbanksstämman, samt
10. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna för teckning av bidrag till grundfonden lägga fram en av dem upprättad och underskriven, dagtecknad teckningslista. På teckningslistan skall anges om fonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta jämlikt förbehåll i reglementet. Skall ränta utgå, skall anges den räntefot, efter vilken räntan skall beräknas. Räntefoten får dock inte sättas högre än den som framgår av 5 § räntelagen (1975: 635). Till teckningslistan skall fogas avskrifter av reglementet och beslutet om oktroj.

Bidragsteckning, som inte sker på teckningslistan, är inte bindande. Tecknas bidrag med andra villkor än som sägs i teckningslistan, är teckningen ogiltig.

7 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av sparbanken för andra kostnader för sparbankens bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter.

8 § När samtliga huvudmän har utsetts på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § och hela det i reglementet fastställda grundfondsbeloppet har blivit tecknat, skall stiftarna kalla huvudmännen till en konstituerande stämma enligt föreskrifterna i reglementet om kallelse till sparbanksstämma.

Teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för huvudmännen under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

9 § Beslutet om sparbankens bildande skall fattas på den konstituerande stämman.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj. Stiftarna skall vidare lämna uppgift om storleken av det tecknade grundfondsbeloppet samt om de belopp som redan betalts in. Dessa uppgifter skall föras in i protokollet.

10 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att belopp som svarar mot grundfonden har tecknats, har frågan om sparbankens bildande fallit.

Om minst två tredjedelar av huvudmännen biträder beslutet att bilda sparbanken, är denna bildad. I annat fall har frågan om sparbankens bildande fallit.

När sparbanken är bildad skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om sparbanksstämma i denna lag och reglementet.

11 § En sparbank skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs att hela det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, har inbetalts. Detta skall styrkas genom ett skriftligt intyg från en auktoriserad revisor.

Frågan om sparbankens bildande har fallit, om anmälan för sparbankens registrering inte skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av sparbanken. I sådant fall svarar styrelseledamöterna solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts till grundfonden jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 13 § första stycket tredje meningen.

12 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan bidrag till grundfonden betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos en svensk bank.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för sparbanken när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om sparbankens bildande fallit eller är teckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta beloppet betalas tillbaka med ränta till bidragstecknarna.

13 § Innan en sparbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bildandet av sparbanken och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla det tecknade bidraget till grundfonden.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på sparbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på sparbanken, om förpliktelsen följer av reglementet eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att sparbanken har bildats.

Har före registreringen ett avtal för sparbanken slutits med en medkontrahent som visste att sparbanken var oregistrerad kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om sparbankens bildande har fallit enligt 11 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att sparbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan sparbanken har registrerats.

14 § Den nybildade sparbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när den börjar sin rörelse. Sparbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

1 § En sparbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta sparbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av sparbanksstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot utses av annan än sparbanksstämman finns dock i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i reglementet. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie sparbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på sparbanksstämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på sparbanksstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas, framgår av 8 § nämnda lag.

4 § Styrelsen skall utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i sparbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör. Bankinspektionen får medge att verkställande direktör inte utses.

Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om någon annan än styrelseledamot eller suppleant utses till ställföreträdare för verkställande direktör, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall, när han tillträder sitt uppdrag, för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern

som sparbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av sparbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som sparbanken åtar sig.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om sparbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

9 § Om en sparbank har blivit moderföretag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderföretaget de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i reglementet eller beslutas av sparbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i reglementet är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte reglementet föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i reglementet.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och sparbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan sparbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan sparbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

14 § Styrelsen företräder sparbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda sparbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i reglementet. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första stycket och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna sparbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för sparbanken får inte följa sådana föreskrifter av sparbanksstämman eller annat sparbanksorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för sparbanken, gäller inte rättshandlingen mot sparbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall sparbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur sparbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när sparbanken enligt 2 kap. 11 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om sparbankens postadress ändras, skall sparbanken genast anmäla det för registrering.

4 kap. Sparbanksstämma

1 § I en sparbank skall som representanter för insättarna finnas minst tjugo huvudmän för övervakning av sparbankens förvaltning och med uppgifter i övrigt enligt denna lag.

2 § En huvudman får inte vara

1. omyndig eller i konkurs,
2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållanden medger det,
3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller
4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman, som utses av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i en föreningsbank eller inom landshypoteks- och stadshypoteksinstitutionerna.

3 § Av antalet huvudmän skall hälften, i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet, väljas av kommunfullmäktige eller landsting inom sparbankens verksamhetsområde. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att dessa huvudmän skall vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. En huvudman som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans egen plats.

Skall flera korporationer förrätta val av huvudmän skall, om inte särskilda skäl föranleder till något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter det invånarantal som de företräder.

Bestämmelserna i 2 kap. 23 § första stycket kommunallagen (1977: 179) om proportionellt val gäller även kommunfullmäktiges och landstings val av huvudmän.

4 § Huvudmännen skall utses för tre år. Vid det första huvudmannavalet skall mandattiderna dock sättas kortare i den mån det behövs för att åstadkomma successiva nyval.

Upphör huvudmans uppdrag i förtid eller uppkommer för honom hinder enligt 2 § att vara huvudman, skall sparbankens styrelse se till att fyllnadsval för den återstående mandattiden anställs så snart det kan ske.

5 § De ärenden vilka enligt denna lag eller andra författningar eller reglementet tillhör huvudmännens prövning handläggs på sparbanksstämman.

Sparbanksstämman skall hållas inom verksamhetsområdet, om inte utomordentliga omständigheter föranleder något annat.

6 § Ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en sparbank som är moderföretag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderföretag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,samt
4. i andra ärenden som ankommer på huvudmännen enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

Om stämman skjuter upp ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämma, skall denna hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

7 § Extra sparbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller en tiondel av samtliga huvudmän. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till sparbanken.

8 § En huvudman har rätt att få ett ärende behandlat vid en sparbanksstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

9 § Styrelsen kallar till sparbanksstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte reglementet föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Skjuts en stämma upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller reglementet krävs för att ett sparbanksstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt reglementet. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje huvudman.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Skall stämman behandla ett ärende om överlåtelse av sparbankens rörelse eller om dess fusion med annan sparbank eller om sparbankens försättande i likvidation, skall förslaget och grunden för detta anges i kallelsen. Om ett ärende avser en ändring av reglementet, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen.

Senast en vecka före den stämma som avses i 6 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i sparbank som är moderföretag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa sändas till huvudmännen.

10 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet rörande kallelse till sparbanksstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla huvudmän som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt reglementet skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra sparbanksstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

11 § Sparbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Ordförande vid stämman utses av denna bland huvudmännen. I reglementet kan dock bestämmas vem som skall öppna stämman och vara ordförande vid denna.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I protokollet skall antecknas de vid stämman närvarande samt införas stämmans beslut och, om röstning skett, hur den utfallit.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall avskrift av det justerade protokollet sändas till huvudmännen. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen skall, om en huvudman begär det och styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild, på sparbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av sparbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår sparbanken i en koncern, avser upplysningsplikten även sparbankens förhållande till andra koncernföretag samt, om sparbanken är moderföretag, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för huvudmännen hos sparbanken samt sändas till de huvudmän som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till huvudmännen utan nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på huvudmans begäran lämnas till sparbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande sparbank som är moderföretag, i koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för huvudmännen samt sända det i avskrift till de huvudmän, som har begärt upplysningen.

13 § Vid omröstning har varje huvudman en röst. Huvudmännen får endast personligen utöva sin rösträtt.

Huvudman får dock inte rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot sparbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om huvudmannen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens.

14 § Sparbanksstämman är beslutför, när de på stämman närvarande huvudmännens antal överstiger hälften av hela antalet huvudmän, om inte för beslutförhet ett högre antal föreskrivits i reglementet. Om en närvarande huvudman enligt 13 § är förhindrad att rösta i ett särskilt ärende och till följd därav antalet av de deltagande inte uppgår till det för beslutförhet bestämda, utgör detta inte hinder för ärendets avgörande.

Sparbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Andra stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet. Beträffande beslut som avses i 15–16 §§, 6 kap. 1 § andra stycket och 7 kap. 3 § kan dock i reglementet endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

15 § Beslut att ändra reglementet fattas av sparbanksstämman. Beslutet är giltigt om det har biträtts av minst två tredjedelar av de på stämman närvarande huvudmännen.

Ett beslut om ändring av reglementet skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

16 § Ett avtal, som inte avser fusion men varigenom en sparbank förbinder sig att överlåta hela eller en icke obetydlig del av sin rörelse till en annan bank, får inte träffas om inte samtliga huvudmän i den överlåtande sparbanken förenat sig om beslutet att sparbanken skall biträda avtalet eller beslutet fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Reglementet kan föreskriva ytterligare villkor för beslutets giltighet.

17 § Om ett beslut av sparbanksstämman inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet, kan talan mot sparbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av huvudman, styrelsen eller styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla huvudmännens samtycke
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa huvudmän och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för sparbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

Rätten kan ändra sparbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är sparbanksstämmans beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att sparbanksstämmans beslut inte får verkställas.

18 § Om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken skall styrelsen sammankalla en sparbanksstämma för val av ställföreträdare att föra sparbankens talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i reglementet, att tvister mellan sparbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller huvudman skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot sparbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 17 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till sparbanksstämma enligt första stycket.

19 § En huvudman får inte i denna sin egenskap erhålla arvode. I reglementet får dock en sparbank ta in bestämmelser om att huvudman för deltagande på sparbanksstämman är berättigad till ersättning för förlorad arbetsförtjänst och resekostnader samt traktamente.

5 kap. Fonder och vinstdisposition m.m.

1 § Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

2 § Sparbankens vinst skall, i den mån grundfonden eller en eventuell garantifond gått förlorad, i första hand användas för att uppbringa fonden till det belopp vilket den skall uppgå.

Den del av vinsten som inte tas i anspråk för det i första stycket nämnda ändamålet skall avsättas till en reservfond.

Utan hinder av andra stycket får sparbanksstämman besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, sparbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål använda tillgångar som med hänsyn till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

3 § Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om genom återbäringen sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder.

4 § Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

5 § Om sparbanken försätts i konkurs på en ansökan som gjorts inom ett år från det att beslut fattades om återbetalning av garantifonden eller om återbäring av grundfonden, skall uppburna belopp betalas tillbaka i den mån det krävs för att sparbankens skulder skall kunna betalas.

På det belopp som till följd av första stycket skall erläggas till konkursboet skall ränta betalas. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1976: 635) från den dag beloppet betalades ut av sparbanken till och med den dag återbetalning eller återbäring till konkursboet skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

6 § Om inte annat följer av bestämmelserna i 1 och 3 §§ får grundfond, garantifond och reservfond inte minskas, om det inte behövs för att täcka en förlust som uppstått i rörelsen.

7 § En sparbank får förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken endast om förutsättningar för återbetalning av fonden föreligger enligt 1 eller 3 §.

En juridisk person i vilken en sparbank ensam eller tillsammans med andra sparbanker har ett dominerande inflytande får inte förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond utgivet av sparbanken.

6 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Sparbanksstämman kan besluta att sparbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga huvudmän förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i reglementet. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 18 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Rätten skall förordna att en sparbank skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från sparbankens bildande,
2. sparbankens hela rörelse har överlåtits,
3. regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. sparbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 18 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller huvudman. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.

Förfarandet hos rätten

3 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 §, skall rätten genast kalla sparbanken, bankinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för sparbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges sparbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

4 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 §, skall kostnaderna betalas av sparbankens medel, om sparbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av sparbanken.

Genomförandet av likvidationen

5 § Sparbanksstämman eller den domstol som beslutar att sparbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

6 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Upphör mandattiden för en huvudman medan sparbanken är i likvidation, skall mandattiden anses vara förlängd till dess att likvidationen avslutas.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att sparbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

7 § I fråga om sparbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om sparbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

8 § När sparbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av sparbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på sparbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en sparbank som är moderföretag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

9 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på sparbankens okända borgenärer.

10 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla sparbankens egen-

dom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala sparbankens skulder. Sparbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

11 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie sparbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 4 kap. 6 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap 9 § andra stycket 3 och tredje – femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

Ingen tillgång får i balansräkningen tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

12 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna, om det finns garantifond eller om det i reglementet har gjorts förbehåll om återbäring av grundfond, ombesörja återbetalning av sådan fond jämte utfäst ränta. Finns såväl garantifond som grundfond får återbäring av grundfonden inte äga rum, förrän garantifonden jämte ränta har återbetalts. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av sparbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas.

13 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla huvudmännen till en sparbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall sändas till huvudmännen enligt bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 4 kap. 6 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på sparbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

14 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är sparbanken upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

15 § Om det enligt likvidatorernas slutredovisning finns ett överskott, skall hälften av detta tillfalla sparbankernas säkerhetskassa samt återstoden, enligt vad sparbanksstämman bestämmer, användas för allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Sparbanksstämmans beslut skall underställas bankinspektionen, som skall tillse såväl att angiven del av överskot-

tet utbetalas till säkerhetskassan som att återstoden används i enlighet med vad sparbanksstämman beslutat.

Om en sparbank i samband med likvidation överlåter sin rörelse till en annan sparbank, skall överskottet utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket gå till den andra sparbanken.

16 § Om det efter sparbankens upplösning enligt 14 § visar sig att den har tillgångar eller om talan väcks mot sparbanken eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering.

17 § Om en sparbank har trätt i likvidation på grund av sparbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och sparbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller reglementet, eller om garantifond eller grundfond har återbetalts under likvidationen.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Sparbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1 eller 2 § har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till sparbanksstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 13 § tillämpas.

Konkurs

18 § Om en sparbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är sparbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall sparbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att sparbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 2 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garantifond eller till grundfond, som skall återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, däri inbegripet fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. Beträffande den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel skall gälla vad som föreskrivs i 12 §.

19 § Om en sparbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds sparbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta sparbanken i konkurs.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en sparbank (den överlåtande sparbanken) gå upp i en annan sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att den överlåtande sparbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande sparbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken, om inte annat följer av 8 §. Fusion kan ske, trots att den överlåtande sparbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

Följande handlingar skall sändas till huvudmännen i den överlåtande sparbanken senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till sparbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för sparbanken och insättarna, samt
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall följande handlingar sändas till huvudmännen samt läggas fram på stämman

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckningar om sparbanksstämmans beslut om sparbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för sparbankens ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen har avgetts, samt
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera sparbanker (de överlåtande sparbankerna) förenas genom att bilda en ny sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att de överlåtande sparbankerna upplöses utan likvidation samt att den övertagande sparbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i varje överlåtande sparbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra och tredje styckena skall upprättas för varje överlåtande sparbank. De skall sändas till huvudmännen i de överlåtande sparbankerna senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till reglemente för den övertagande sparbanken. Om sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna godkänner avtalet, skall de genast se till att huvudmän, styrelse och revisorer utses i den nya sparbanken.

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga närvarande huvudmän, som skall utgöra nio tiondelar av hela antalet huvudmän, eller om det har fattats på två på varandra följande sparbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen. I reglementet får föreskrivas villkor som går längre.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av sparbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande sparbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande sparbanker ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall sparbankerna därjämte underställa regeringen reglementet för den övertagande sparbanken för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda sparbankerna, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till den överlåtande sparbanken, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande sparbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § Inom två månader från dagen för regeringens beslut om tillstånd till fusion skall styrelserna i såväl överlåtande som övertagande sparbank till bankinspektionen för registrering anmäla att fusionen verkställts enligt fusionsavtalet samt, vid fusion enligt 2 §, att den övertagande sparbanken bildats och att huvudmän, styrelse och revisorer utsetts för denna.

När fusionstillstånd enligt 5 § och anmälan enligt första stycket har registrerats, är överlåtande sparbank upplöst och dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken.

Har inte ansökan om fusionstillstånd gjorts inom den i 5 § föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om sparbankerna inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Fusion mellan sparbank och ett helägt dotteraktiebolag

8 § Om en sparbank äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan sparbankens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i sparbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som sparbanken inte får förvärva enligt bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i dotterbolag

9 § Om en sparbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har sparbanken rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av sparbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av sparbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Har sparbanken förvärvat större delen av sina aktier i bolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till sparbanken överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

10 § Vill en sparbank lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 9 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall sparbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Sparbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

11 § Aktieägarna är skyldiga att till sparbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 9 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det förelig-

ger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om sparbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

12 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall sparbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Sparbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

13 § Sparbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 11 § eller om nedsättning har skett enligt 12 §. Innan aktiebreven har överlämnats till sparbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till sparbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att sparbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till sparbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till sparbanken, skall det i sin tur lämnas vidare till bolaget för att makuleras.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1986: 000) om införande av ny banklagstiftning.

Föreningsbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en föreningsbank bildas, dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en föreningsbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

2 § En föreningsbank är en ekonomisk förening som har till ändamål att bedriva bankverksamhet och därvid främja sparande samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt. En föreningsbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde.

Bestämmelser i annan författning om ekonomiska föreningar gäller även föreningsbanker, om inte annat följer av denna lag eller i övrigt är särskilt föreskrivet.

3 § En föreningsbank kan vara central eller lokal. En lokal föreningsbank skall vara medlem i en central föreningsbank.

Verksamhetsområdet för en föreningsbank skall vara skilt från andra centrala respektive lokala föreningsbankers områden. Området för en central föreningsbank fastställs i dess stadgar och för en lokal bank av den centrala bank, till vilken den lokala är ansluten.

4 § För en föreningsbanks förpliktelser svarar endast bankens tillgångar, med undantag av vad som följer av 7 §.

Det åligger varje medlem att betala insats i föreningsbanken i enlighet med vad som föreskrivs i stadgarna. Betalningen skall alltid fullgöras i pengar.

5 § En lokal föreningsbank får inte för egen räkning låna in pengar från allmänheten och inte heller, utan den centrala föreningsbankens tillstånd, låna pengar av annan än denna.

6 § En lokal föreningsbank skall följa de instruktioner och anvisningar för verksamheten som meddelas av den centrala föreningsbanken.

7 § Om det vid upprättandet av en central föreningsbanks balansräkning konstateras att uppkomna förluster inte kan täckas utan att reservfonden tas i anspråk, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna med ett sammanlagt belopp som täcker en så stor del av den beräknade förlusten att reservfonden kan tas upp till oförändrat belopp. En central föreningsbank har också rätt till tillskott för att den skall kunna lösa in förlagsinsatser enligt 5 kap. 3 eller 7 §.

Den andel av det totala tillskottet som en lokal föreningsbank skall betala bestäms i förhållande till i första hand de lokala föreningsbankernas fria egna kapital och i andra hand deras bundna egna kapital vid utgången av räkenskapsåret närmast före det år då tillskottet skall betalas. Om en lokal föreningsbank inte kan betala tillskottet, skall de övriga anslutna lokala föreningsbankerna svara för bristen efter de angivna fördelningsgrunderna.

8 § Äger en föreningsbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en moderförening och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss har sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderföreningen.

Har en föreningsbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag.

Moderförening och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av föreningsbank

1 § En föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar. I en central föreningsbank får dock antalet medlemmar vara lägre, om minst fem medlemmar är lokala föreningsbanker.

Medlemmarna skall anta stadgar samt välja styrelse och revisorer.

2 § En föreningsbanks stadgar skall stadfästas. Till ansökan om stadfästelse skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stadfästelse av stadgar meddelas för en central föreningsbank av regeringen och för en lokal föreningsbank av bankinspektionen.

Vid behandlingen av en ansökan om stadfästelse av stadgar prövas att stadgarna överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av föreningsbankens verksamhet.

Om regeringen vid behandlingen av en ansökan från en nybildad central föreningsbank finner att den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna stadfäster regeringen stadgarna samt beviljar oktroj.

3 § Om stadgarna ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse av ändring av en central föreningsbanks stadgar i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

4 § Stadgarna skall ange

1. föreningsbankens firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som föreningsbanken avser att driva,
4. villkoren för medlemskap i föreningsbanken,
5. den insats med vilken varje medlem skall delta i före ningsbanken och i vad mån medlem får delta i förenings banken med insats utöver vad han är skyldig att delta med,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av stämman, samt tiden för deras uppdrag,
7. för det fall fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,
8. inom vilken tid och hur föreningsbanksstämman skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom,

9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
10. hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när den upplöses,
11. för det fall förlagsinsatser som avses i 5 kap. skall förekomma, vad som skall gälla för dessa, samt
12. för en central föreningsbank, dess verksamhetsområde.

5 § En nybildad föreningsbank skall anmälas för registrering senast fyra månader efter det att stadfästelse har meddelats på dess stadgar.

För registrering krävs att föreningsbanken har minst så många medlemmar som anges i 1 § och att dessa har betalt in insatsbelopp enligt stadgarna.

Frågan om föreningsbankens bildande har fallit, om anmälan för registrering inte har skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av insatser jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 6 § första stycket tredje meningen.

6 § Innan en föreningsbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande föreningsbankens bildande och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla utfästa insatser.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på föreningsbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på föreningsbanken, om förpliktelsen har tillkommit efter det att föreningsbanken har bildats.

Har före registreringen ett avtal för föreningsbanken slutits med en medkontrahent som visste att föreningsbanken var oregistrerad kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om föreningsbankens bildande har fallit enligt 5 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att föreningsbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan föreningsbanken har registrerats.

7 § Den nybildade föreningsbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när den börjar sin rörelse. Föreningsbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Föreningsbankens medlemmar

1 § En föreningsbank får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningsbankens verksamhet eller föreningsbankens syfte eller annan orsak. En central föreningsbank får vägra dem inträde, som kan vara medlemmar i någon ansluten lokal föreningsbank.

En juridisk person i vilken en föreningsbank ensam eller tillsammans med andra föreningsbanker har ett dominerande inflytande får inte vara medlem i en föreningsbank.

Styrelsen skall pröva en ansökan om inträde, om inte annat följer av stadgarna. I stadgarna får föreskrivas att inträdesansökan skall göras skriftligen och att ansökningshandlingen skall vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.

2 § Den som genom bodelning, arv eller testamente har förvärvat en medlems andel har rätt att efter anmälan inträda som medlem i föreningsbanken, om inte annnat följer av 1 § andra stycket eller föreskrivs i stadgarna.

Anmälan om inträde skall, vid förvärv av en avliden medlems andel, göras senast sex månader efter dödsfallet eller vid den senare tidpunkt då dödsboets avgång ur föreningsbanken inträffar enligt 5 §.

I annat fall än som sägs i andra stycket skall anmälan göras senast sex månader efter det att andelen vid bodelning har lagts ut på andra makens lott. Ansöker förvärvaren inte om inträde inom denna tid, skall medlemmen därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer en avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.

3 § Den som genom överlåtelse har förvärvat en medlems andel skall ansöka om inträde i föreningsbanken inom sex månader därefter. Om han antas, inträder han som medlem i överlåtarens ställe. Ansöker han inte om inträde inom föreskriven tid eller avslås hans ansökan, skall överlåtaren därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer en avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.

4 § En medlem har rätt att säga upp sig till utträde ur föreningsbanken. I stadgarna får föreskrivas att en uppsägning skall göras skriftligen och att uppsägningshandlingen skall vara försedd med medlemmens bevittnade namnunderskrift.

I stadgarna får även föreskrivas att uppsägning inte får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet. Tiden får utsträckas till högst fem år, om bankinspektionen medger det. Föreskrifter i stadgarna om att uppsägning får göras först efter en viss tid gäller inte i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket.

En medlem får uteslutas ur föreningsbanken på sådan grund som anges i stadgarna. Föreningsbanksstämman skall besluta om uteslutningen, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.

5 § Avgång ur en föreningsbank sker, utom i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket, vid utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna, sedan medlemmen har sagt upp sig till utträde eller uteslutits eller någon annan omständighet som föranlett avgången har inträffat.

En medlem som har uteslutits ur föreningsbanken förlorar genast sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningsbankens angelägenheter.

6 § Styrelsen skall föra en medlemsförteckning. Förteckningen skall innehålla uppgift om

1. varje medlems namn och postadress,
2. det sammanlagda beloppet inbetalda medlemsinsatser enligt den senast fastställda balansräkningen, samt
3. summorna av medlemsinsatsbelopp som efter utgången av det räkenskapsår balansräkningen avser har återbetalts eller högst skall återbetalas enligt 4 kap. 1 och 3 §§ och om tiden för återbetalningarna.

Medlemsförteckningen kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

Medlemsförteckningen skall hållas tillgänglig hos föreningsbanken för var och en som vill ta del av den.

Varje medlem har rätt att på begäran få skriftlig uppgift av föreningsbanken om sitt medlemskap och om de insatser som han har betalt in.

4 kap. Återbetalning av medlemsinsatser

1 § När en medlem har avgått ur en föreningsbank har han rätt att sex månader efter avgången få ut sina inbetalda medlemsinsatser. Beloppet får dock inte överstiga vad som belöper på honom i förhållande till övriga medlemmar av föreningsbankens egna kapital enligt den balansräkning som hänför sig till tiden för avgången. Vid beräkningen av bankens egna kapital skall bortses från reservfonden, uppskrivningsfonden och förlagsinsatserna.

Den avgångne har vidare rätt att i samma ordning som övriga medlemmar få ut vad som belöper på honom av beslutad vinstutdelning.

Träder föreningsbanken i likvidation inom sex månader från avgången eller meddelas inom samma tid beslut om att försätta föreningsbanken i konkurs, skall den avgångnes rätt att få ut medlemsinsatser bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av föreningsbankens tillgångar.

En medlems rätt enligt första–tredje styckena kan begränsas i stadgarna. Detta gäller dock inte i sådana fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket eller 10 kap. 3 § andra stycket.

2 § Om föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som har gjorts inom ett år från en medlems avgång, är denne skyldig att betala tillbaka vad han har fått ut av sina medlemsinsatser i den mån det behövs för att föreningsbankens skulder skall kunna betalas.

3 § En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

5 kap. Förlagsinsatser

1 § En central föreningsbank kan i stadgarna föreskriva att, utöver vad som följer av 2 kap. 4 § första stycket 5, kapital får tillskjutas genom särskilda insatser (förlagsinsatser) och att sådana insatser får tillskjutas även av andra än medlemmar.

Förlagsinsatser får tillskjutas med högst ett så stort belopp att summan av gjorda förlagsinsatser efter tillskottet uppgår till högst det belopp som svarar mot summan av andra då inbetalda insatser än förlagsinsatser i den centrala föreningsbanken och i anslutna lokala föreningsbanker.

2 § I stadgarna kan tas in föreskrifter om begränsningar i fråga om vem som har rätt att tillskjuta förlagsinsatser och genom överlåtelse förvärva de rättigheter som är förenade med förlagsinsatserna (förlagsandelar). För

redan gjorda insatser får inte införas strängare begränsningar än vad som gällde när insatsen gjordes.

Förvärv av förlagsandelar i strid mot föreskrifter som avses i första stycket är ogiltiga.

3 § Om den centrala föreningsbanken upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns flera förlagsinsatser och förslår inte överskottet till full betalning av samtliga, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna enligt 1 kap. 7 § andra stycket. Förslår inte överskottet till full betalning efter sådana tillskott skall överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek.

4 § För varje förlagsinsats skall den centrala föreningsbanken utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset skall ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla uppgift om

1. föreningsbankens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,
5. det sätt på vilket utdelning skall utbetalas och inlösen ske,
6. föreskrifter som avses i 2 § första stycket, samt
7. erinran enligt 2 § andra stycket.

Förlagsandelsbeviset skall undertecknas av banken. Styrelseledamöters eller firmatecknares namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt.

5 § I fråga om förlagsandelsbevis gäller, om ej annat följer av denna lag, i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen (1936: 81) om skuldebrev. Härvid jämställs bevis som har ställts till viss man med enkelt skuldebrev och bevis till innehavaren eller till viss man eller order med löpande skuldebrev. Den som innehar ett förlagsandelsbevis ställt till viss man eller order och som enligt den centrala föreningsbankens påskrift på beviset är ägare till förlagsandelen är likställd med den som enligt 13 § andra stycket samma lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av den förlagsandel som beviset avser.

6 § Styrelsen skall föra en förteckning över samtliga förlagsinsatser. Denna kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem eller föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt. Förteckningen skall innehålla uppgift om storleken på varje förlagsinsats, om tidpunkten för varje insats och om den rätt till utdelning som insatsen medför. Förteckningen skall hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den.

7 § Den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast efter fem år från tillskottet under förutsättning att han skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg.

Den centrala föreningsbanken får inlösa en förlagsinsats tidigast efter fem år från tillskottet om banken skriftligen säger upp beloppet minst sex månader i förväg.

Inlösen enligt denna paragraf sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset. Beloppet får dock inte överstiga vad

som av den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers egna kapital enligt de senast fastställda balansräkningarna, utan anlitande av reservfond eller uppskrivningsfond, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. Om den centrala föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, skall vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § beträffande återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen.

6 kap. Föreningsbankens ledning

1 § En föreningsbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta föreningsbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av föreningsbanksstämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot kan utses av annan än stämman finns i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie föreningsbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på föreningsbanksstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på föreningsbanksstämma, kan valet anstå till nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt stadgarna skall tillsättas i annan ordning än genom val av föreningsbanksstämman inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, medlem, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda banken.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som

är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken, även om stadgarna saknar föreskrift om det. Om det till en central föreningsbank finns anslutna lokala föreningsbanker, får den som är medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas vid tillämpningen av detta stycke framgår av 8 § nämnda lag.

4 § I en central föreningsbank skall styrelsen utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i föreningsbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör. Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om någon annan än styrelsesuppleant utses till ställföreträdare för verkställande direktör, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som föreningsbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Om det i en central föreningsbank har utsetts flera verkställande direktörer, skall instruktionen ange hur ledningen av föreningsbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom

fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som föreningsbanken åtar sig.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i en föreningsbank får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om föreningsbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

9 § Om en föreningsbank har blivit moderförening, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för föreningsbanken de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i stadgarna eller beslutas av föreningsbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i föreningsbanken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i stadgarna är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte stadgarna föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i stadgarna.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och föreningsbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan föreningsbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan föreningsbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

14 § Styrelsen företräder föreningsbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda föreningsbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i stadgarna. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första och andra styckena och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna föreningsbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken får inte företa rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av föreningsbanksstämman eller annat föreningsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för föreningsbanken, gäller inte rättshandlingen mot föreningsbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall föreningsbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur föreningsbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när föreningsbanken enligt 2 kap. 5 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om föreningsbankens postadress ändras, skall föreningsbanken genast anmäla det för registrering.

7 kap. Föreningsbanksstämma

1 § Föreningsmedlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas vid föreningsbanksstämman.

Varje medlem har en röst, om inte annat anges i stadgarna.

Av 12 § framgår att föreningsbanksstämmans befogenheter kan helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.

2 § En medlems rätt vid föreningsbanksstämman utövas av medlemmen personligen eller den som är medlemmens ställföreträdare enligt lag eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst

ett år från utfärdandet. Ingen får som ombud företräda mer än en medlem, om inte annat anges i stadgarna.

En medlem får vid föreningsbanksstämman medföra högst ett biträde.

3 § En medlem får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot föreningsbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens.

Bestämmelserna i första stycket om medlem gäller även ombud för medlem.

4 § Föreningsbanksstämman skall hållas på den ort inom föreningsbankens område som styrelsen bestämmer. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas utanför verksamhetsområdet.

5 § Ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i föreningsbank som är moderförening, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet som består av minst en tiondel av samtliga röstberättigade begär det. I en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker krävs dock att röstberättigade med minst en tiondel av rösterna begär att beslutet skjuts upp. Den fortsatta stämman skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

6 § Extra föreningsbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna. I en lokal föreningsbank får den centrala föreningsbank till vilken den lokala föreningsbanken är ansluten begära att en extra föreningsbanksstämma skall hållas. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till föreningsbanken.

7 § En medlem har rätt att få ett ärende behandlat vid en föreningsbanksstämma, om han begär det i den ordning och inom den tid som kan vara bestämd i stadgarna. Saknar stadgarna sådana bestämmelser, skall medlemmen skriftligen framställa sin begäran hos styrelsen i så god tid att

ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Den som har uteslutits ur föreningsbanken har inte rätt att få ärende behandlat vid stämman, även om han ännu inte har avgått ur föreningsbanken.

8 § Styrelsen kallar till föreningsbanksstämma. Kallelsen får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte stadgarna föreskriver längre tid skall kallelsen utfärdas senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma. Om stämman skjuts upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller stadgarna krävs för att ett föreningsbanksstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt stadgarna. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken, om

1. ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i stadgarna, eller
2. föreningsbanksstämma skall behandla fråga om
   a) sådan ändring av stadgarna som avses i 15 § första eller andra stycket,
   b) föreningsbankens försättande i likvidation, eller
   c) föreningsbankens uppgående i en annan föreningsbank genom fusion.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Om stämman skall behandla ett ärende om föreningsbankens uppgående i en annan föreningsbank genom fusion eller ett ärende om föreningsbankens försättande i likvidation, skall förslaget och grunden för detta anges i kallelsen. Om ett ärende avser ändring av stadgarna, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Ett fullständigt förslag till stadgeändringen skall efter det att kallelse har utfärdats hållas tillgängligt för medlemmarna hos föreningsbanken och genast sändas till medlemmar som begär det och uppger sin postadress.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa hållas tillgängliga för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar hos föreningsbanken och genast sändas till medlemmar och innehavare av förlagsandel som begär det och uppger sin postadress.

9 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna rörande kallelse till föreningsbanksstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla medlemmar som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra föreningsbanksstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

10 § Föreningsbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Ordförande vid stämman utses av denna. I stadgarna kan dock bestämmas vem som skall öppna stämman och vara ordförande vid denna.

Stämmans ordförande skall, om det behövs, upprätta en förteckning

över närvarande medlemmar, ombud och biträden (röstlängd). Uppgift om medlemmarnas rösträtt skall lämnas i röstlängden, om det förekommer olika rösträtt bland medlemmarna. Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas om det behövs.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt
3. om röstning har skett, att resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast tre veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om en medlem begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, på föreningsbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av föreningsbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår föreningsbanken i en koncern avser upplysningsplikten även föreningsbankens förhållande till andra koncernföretag samt, om föreningsbanken är moderförening, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för medlemmarna hos föreningsbanken samt sändas till de medlemmar som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till medlemmarna utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på medlemmens begäran lämnas till föreningsbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande föreningsbank som är moderförening, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna samt sända det i avskrift till de medlemmar som har begärt upplysningen.

12 § I stadgarna får bestämmas att föreningsbanksstämmans befogenheter skall helt eller delvis utövas av särskilt valda fullmäktige.

En fullmäktig får inte väljas för längre mandatperiod än tre år. Till fullmäktig får utses endast medlem i föreningsbanken eller någon som utan att vara medlem enligt 6 kap. 3 § andra stycket ändå kan väljas till styrelseledamot.

Ett fullmäktigsammanträde anses som en föreningsbanksstämma. I fråga om fullmäktig gäller bestämmelserna i 1–11 §§ om föreningsbanksmedlem. Dock får en fullmäktig inte rösta genom ombud.

Angående beslut av fullmäktige i ärenden som avses i 15 § eller i 10 kap. 3 § skall medlemmarna underrättas på det sätt som stadgarna föreskriver.

Även om fullmäktige har utsetts, har föreningsbanksmedlemmarna sådan rätt som avses i 7 §, 8 § fjärde stycket och 10 § fjärde stycket andra meningen.

13 § Föreningsbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna. Beträffande beslut som avses i 14 och 15 §§ kan dock i stadgarna endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

14 § Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsbanksstämman. Beslutet är giltigt om samtliga röstberättigade har förenat sig om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande eller den större majoritet som krävs enligt 15 §.

15 § Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems förpliktelse att erlägga insatser till föreningsbanken ökas eller att hans rätt till överskottsutdelning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems rätt till föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av samtliga röstande. Detsamma gäller, om ändringen innebär en inskränkning i en medlems rätt att återfå insats enligt 4 kap. 1 eller 3 § eller innebär att en medlems utträde ur föreningsbanken försvåras och ändringen skall gälla även dem som var medlemmar i föreningsbanken när frågan avgjordes.

Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i första och andra styckena får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen och som säger upp sig till utträde ur föreningsbanken inom en månad från det att slutligt beslut fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det medlemmen underrättades om beslutet. I ett sådant fall får medlemmen, oavsett vad stadgarna föreskriver, utträda ur föreningsbanken vid den utgång av ett räkenskapsår som infaller näst efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen den rätt som enligt 4 kap. 1 § första och andra styckena tillkommer en avgående medlem.

16 § Ett beslut om ändring av stadgarna skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

Beslut som innebär nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller annan lindring av medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

17 § Föreningsbanksstämman får inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

18 § Om ett beslut av föreningsbanksstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna, kan talan mot föreningsbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av medlem, innehavare av förlagsandelar, styrelsen eller styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla medlemmars samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för föreningsbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom föreningsbanksstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som inte har fört talan. Rätten kan ändra föreningsbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är föreningsbanksstämmans beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att föreningsbanksstämmans beslut inte får verkställas.

19 § Om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken, skall styrelsen sammankalla en föreningsbanksstämma för val av ställföreträdare att föra föreningsbankens talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i stadgarna att tvister mellan föreningsbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator, medlem, innehavare av förlagsandel eller röstberättigad som inte är medlem skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot föreningsbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 18 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till föreningsbanksstämma enligt första stycket.

8 kap. Överskottsutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom

1 § Föreningsbankens medel får betalas ut till medlemmarna endast i form av överskottsutdelning, återbetalning av medlemsinsatser enligt 4 kap., utbetalning vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp och utskiftning vid föreningsbankens likvidation.

Med överskottsutdelning avses i denna lag

1. *gottgörelse* i form av återbäringar eller liknande som grundas på rörelsens resultat utan att ha räknats in i redovisade årsresultat, och
2. utdelningar från redovisade årsresultat i form av medlemsåterbäring eller på annat sätt (*vinstutdelning*).

Att stadgarna skall innehålla bestämmelser om användningen av behållna tillgångar vid föreningsbankens likvidation följer av 2 kap. 4 §.

2 § Vinstutdelning får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om föreningsbank som är moderförening, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som föreningsbankens eller koncernens fria egna kapital med avdrag för

1. det belopp som enligt lag eller stadgarna skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om föreningsbank som är moderförening, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för före tag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet, och
2. belopp som annars enligt stadgarna skall användas för annat ändamål än utdelning till medlemmarna.

Vinstutdelning som beräknas på annat sätt än i förhållande till den omfattning i vilken medlemmarna har deltagit i föreningsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk, får fastställas till högst en ränta för år på inbetalda medlemsinsatser som motsvarar det av riksbanken fastställda diskonto som gällde vid räkenskapsårets utgång med tillägg av tre procentenheter.

3 § Gottgörelser som avses i 1 § andra stycket 1 får inte lämnas i vidare mån än att föreskriven avsättning kan ske till reservfonden.

Överskottsutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till föreningsbankens eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

4 § Gottgörelser och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i föreningsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk får lämnas även till andra än medlemmar.

Även vinstutdelning av det slag som avses i 2 § andra stycket får lämnas till innehavare av förlagsandelar. Därvid gäller inte den begränsning i fråga om utdelningens höjd som anges där.

5 § Föreningsbanksstämman fattar beslut om överskottsutdelning. Den får uppdra åt styrelsen att fatta beslut om gottgörelser. Stämman får inte besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

6 § Till reservfonden skall avsättas minst tjugofem procent av den del av föreningsbankens nettovinst för året som inte går åt för att täcka en balanserad förlust. Vid avsättning till reservfonden skall till nettovinsten räknas även gottgörelser. Uppgår reservfonden till minst tio procent av föreningsbankens utlåning vid utgången av det närmast föregående räkenskapsåret, behöver sådan avsättning till reservfond som avses i detta stycke inte ske.

Till reservfonden skall vidare avsättas det belopp som

1. medlem vid avgång ur föreningsbanken inte får tillbaka av sina insatser,
2. förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats,
3. enligt stadgarna skall avsättas till reservfonden,
4. enligt beslut av föreningsbanksstämman i övrigt skall föras över från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Reservfonden får enligt beslut av föreningsbanksstämman sättas ned endast för att täcka sådan förlust enligt den fastställda balansräkningen som inte kan täckas av fritt eget kapital.

7 § Sker utbetalning till en medlem eller någon annan i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från det att utbetalningen erhållits intill dess att högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig överskottsutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

8 § Föreningsbanksstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, föreningsbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till föreningsbankens ställning är av ringa betydelse.

9 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Föreningsbanksstämman kan besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga röstberättigade förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i stadgarna. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Om antalet medlemmar går ned under det lägsta antal som föreskrivs i 2 kap. 1 §, skall styrelsen snarast möjligt till föreningsbanksstämman hänskjuta frågan huruvida föreningsbanken skall träda i likvidation. Inträder inte ett tillräckligt antal medlemmar inom tre månader efter det att antalet gått ned under det föreskrivna lägsta antalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att föreningsbanken försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot, en revisor, en medlem eller en innehavare av förlagsandel. En anmälan till rätten om samma förhållanden kan även göras av bankinspektionen.

Görs ansökan eller anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att föreningsbanken skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att det föreskrivna lägsta medlemsantalet har uppnåtts.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på föreningsbankens vägnar solidariskt för de för-

pliktelser som uppkommer för föreningsbanken. Ett sådant ansvar inträder även för sådana medlemmar som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta föreningsbankens verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan ett tillräckligt antal medlemmar har inträtt efter den i 2 § första stycket angivna tiden.

4 § Rätten skall förordna att föreningsbanken skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från föreningsbankens bildande,
2. regeringen har förklarat en central föreningsbanks oktroj förverkad,
3. en lokal föreningsbank inte är ansluten till en central föreningsbank eller den centrala föreningsbank till vilken den är ansluten har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, eller
4. föreningsbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 §, skall rätten genast kalla föreningsbanken, bankinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för föreningsbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges föreningsbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av föreningsbankens medel, om föreningsbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av föreningsbanken.

Genomförandet av likvidationen

7 § Föreningsbanksstämman eller den domstol som beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att föreningsbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen (1986: 000) skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om föreningsbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om föreningsbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

10 § När föreningsbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av föreningsbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på föreningsbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en föreningsbank som är moderförening skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på föreningsbankens okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla föreningsbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala föreningsbankens skulder. Föreningsbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie föreningsbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 7 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra stycket 3 och tredje–femte styckena och 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid insatskapitalet anges inom linjen och i förekommande fall delas upp på medlemsinsatskapital och förlagsinsatskapital.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till

bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla medlemmarna till en föreningsbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga och sändas till medlemmar och innehavare av förlagsandelar enligt bestämmelserna i 7 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 7 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på föreningsbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är föreningsbanken upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

En tiondel av samtliga röstberättigade kan dock begära hos likvidatorerna att en föreningsbanksstämma kallas in för att behandla en fråga om talan skall väckas enligt 5 kap. 7 § bankrörelselagen (1986: 000).

17 § Om det efter föreningsbankens upplösning enligt 16 § visar sig att den har tillgångar eller om talan väcks mot den eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första föreningsbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt stadgarna. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken.

18 § Om en föreningsbank har trätt i likvidation på grund av föreningsbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och föreningsbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller stadgarna, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Föreningsbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet

får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1, 2 eller 4 § har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till föreningsbanksstämma för val av styrelse.

När likvidation har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om en föreningsbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningsbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var föreningsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om en föreningsbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds föreningsbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta föreningsbanken i konkurs.

Om förhandling om offentligt ackord har inletts för en lokal föreningsbank, skall underrättelse ske enligt första och tredje styckena.

10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en föreningsbank (den överlåtande föreningsbanken) gå upp i en annan föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i den överlåtande föreningsbanken blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken och att den överlåtande föreningsbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande föreningsbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken, om inte annat följer av 9 §. Fusion kan ske, trots att den överlåtande föreningsbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

En central föreningsbank kan inte genom ett sådant fusionsavtal som avses i första stycket gå upp i en lokal föreningsbank.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i den överlåtande föreningsbanken under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till föreningsbanksstämmans beslut,

2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för föreningsbanken och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3, samt
5. avskrift av den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för samma räkenskapsår.

Skall den överlåtande föreningsbankens årsredovisning inte behandlas på den stämma som anges i tredje stycket eller har den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret inte behandlats på en stämma i den föreningsbanken, skall i stället för de handlingar som anges i tredje stycket 5 följande handlingar hållas tillgängliga och läggas fram på den förstnämnda stämman i enlighet med vad som anges i tredje stycket

1. avskrift av föreningsbankens senaste årsredovisning, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut om föreningsbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för föreningsbankens ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen har avgetts, samt 3. ett av revisorerna avgivet yttrande över styrelsens redogörelse enligt 2.

Handlingarna skall genast sändas till den som är röstberättigad, medlem eller innehavare av förlagsandel, om han begär det och uppger sin postadress.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera föreningsbanker (de överlåtande föreningsbankerna) förenas genom att bilda en ny föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna blir medlemmar i den nya föreningsbanken och att de överlåtande föreningsbankerna upplöses utan likvidation samt att den nya föreningsbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i varje överlåtande föreningsbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § tredje stycket 1–4 och fjärde stycket skall upprättas för varje överlåtande föreningsbank. De skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i de överlåtande föreningsbankerna under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till röstberättigad, medlem och innehavare av förlagsandel som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till stadgar för den nya föreningsbanken och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande föreningsbankerna godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med avtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i den nya föreningsbanken.

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga röstberättigade eller har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. I stadgarna får föreskrivas villkor som går längre.

En medlem i en överlåtande föreningsbank, som inte har samtyckt till fusionen, får säga upp sig till utträde inom den tid och på de villkor som anges i 7 kap. 15 § tredje stycket.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av föreningsbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande föreningsbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

Om fusionsavtalet har godkänts av fullmäktige, skall registreringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse som avses i 7 kap. 12 § fjärde stycket skett.

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande föreningsbanker ansöka om tillstånd att verkställa avtalet. Om den övertagande föreningsbanken eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank meddelas sådant tillstånd av regeringen och i andra fall av bankinspektionen. Tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall meddelas om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda föreningsbankerna, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

När beslut om sådant tillstånd som avses i första stycket meddelas skall stadgeändringar eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbankens stadgar stadfästas. Om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank skall regeringen också bevilja oktroj.

Har inte ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet gjorts inom den i första stycket föreskrivna tiden eller har ansökan avslagits, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till den överlåtande föreningsbanken, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande föreningsbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § När ett lagakraftvunnet beslut om tillstånd att verkställa fusionsavtalet har registrerats och nödvändiga stadgeändringar eller, vid fusion enligt 2 §, stadgar för den nybildade föreningsbanken har stadfästs och, om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank, oktroj har beviljats, anses fusionen genomförd och överlåtande föreningsbank upplöst. Överlåtande föreningsbanks medlemmar blir då medlemmar i den övertagande föreningsbanken, om inte uppsägning har skett enligt 3 § andra stycket. Samtidigt övergår överlåtande föreningsbanks tillgångar och skulder till den övertagande föreningsbanken.

Övertagande av del av annan föreningsbanks rörelse

8 § En lokal föreningsbank får överta del av annan lokal föreningsbanks rörelse efter medgivande av den eller de centrala föreningsbanker till vilka de lokala föreningsbankerna är anslutna. En central föreningsbank får överta del av annan föreningsbanks rörelse efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen. Sådant tillstånd skall meddelas om övertagandet framstår som ändamålsenligt ur allmän synpunkt.

I samband med sådant övertagande som avses i första stycket får den överlåtande föreningsbankens reservfond med bankinspektionens medgivande sättas ned med skäligt belopp.

Fusion mellan föreningsbank och ett helägt dotteraktiebolag

9 § Om en föreningsbank äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan föreningsbankens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i föreningsbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som föreningsbanken inte får förvärva enligt av bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i ett dotterbolag

10 § Om en föreningsbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har föreningsbanken rätt att av de övriga aktieägarna i bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av föreningsbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av föreningsbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Har föreningsbanken förvärvat större delen av sina aktier i bolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till föreningsbanken överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

11 § Vill en föreningsbank lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall föreningsbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Föreningsbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse begära hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Aktieägarna är skyldiga att till föreningsbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om föreningsbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall föreningsbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Föreningsbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

14 § Föreningsbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till föreningsbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till föreningsbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att föreningsbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till föreningsbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till föreningsbanken, skall det i sin tur lämnas vidare till bolaget för att makuleras.

Föreskrifter om ikraftträdande av denna lag meddelas i lagen (1986: 000) om införande av ny banklagstiftning.

5 Förslag till

Lag om införande av ny banklagstiftning

Härigenom föreskrivs följande.

Gemensamma bestämmelser

1 § Bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) och denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Bestämmelserna i 2 kap. 11 § bankrörelselagen träder dock i kraft den 1 januari 1988.

2 § Genom bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) upphävs, med de begränsningar som följer av denna lag,

1. lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lagen (1955: 184) angående införande av nya lagen om bankrörelse,
3. lagen (1955: 416) om sparbanker,
4. lagen (1955: 417) angående införande av nya lagen om sparbanker,
5. lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

3 § Om det i lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4 § För banker som registrerats före den 1 januari 1987 gäller bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) med de undantag som anges i det följande.

5 § Om en sammanslutning eller annan juridisk person som avses i 1 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986: 000) vid lagens ikraftträdande använder ordet bank i sin firma, får den fortsätta därmed utan tillstånd av bankinspektionen.

Av övergångsbestämmelse till lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar framgår att understödsförening får använda ordet bank i sin firma, om föreningen vid utgången av år 1986 använde ordet bank i firman.

6 § Har en bank före den 1 januari 1987 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1986: 000), krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera har förflutit från förvärvet.

7 § Har en bank före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 2 kap. 17 § första stycket bankrörelselagen (1986: 000), skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i fjärde stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet gäller sådana uppgifter som avses i femte stycket samma paragraf och i 2 kap. 18 § bankrörelselagen.

8 § Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 står inne på räkning hos en bank utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel som därefter satts eller sätts in på räkningen och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

9 § Bestämmelsen i 3 kap. 1 § bankrörelselagen (1986: 000) om antalet revisorer skall, såvitt avser banker som registrerats före lagens ikraftträdande, tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter lagens ikraftträdande. Till dess skall i stället motsvarande äldre bestämmelser tillämpas.

10 § Den som har utsetts till revisor eller revisorssuppleant före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000) utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald.

11 § Bestämmelsen i 3 kap. 4 § bankrörelselagen (1986: 000) att minst en av de revisorer som stämman utser i en *sparbank* skall vara auktoriserad revisor och i en *lokal föreningsbank* auktoriserad eller godkänd revisor skall gälla från och med den ordinarie stämman år 1988 eller den senare tidpunkt som bankinspektionen i varje särskilt fall medger.

12 § I banker som registrerats före lagens ikraftträdande får årsredovisning för räkenskapsåren 1986 och 1987 ske enligt äldre bestämmelser. Därvid behöver koncernredovisning inte avges. I koncernredovisning för år 1988 och tidigare räkenskapsår behöver koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för föregående räkenskapsår inte tas med, om sådan redovisning inte har avgetts för det räkenskapsåret.

Vinstutdelning och annan användning av ett *bankaktiebolags* och en *föreningsbanks* egendom som avser ett räkenskapsår, för vilket äldre bestämmelser om årsredovisning har tillämpats med stöd av första stycket, skall ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

13 § Den som har utsetts till styrelseledamot i en *sparbank* eller en *föreningsbank* före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 3 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 3 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000) utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald. Motsvarande gäller för suppleant.

14 § Registrering och verkställande av stämmobeslut, som fattats före den 1 januari 1987, samt talan mot sådant beslut sker enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

15 § En styrelseledamot som har tillträtt sitt uppdrag före den 1 januari 1987 skall snarast efter denna tidpunkt anmäla sitt aktieinnehav enligt 7 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 5 § sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 5 § föreningsbankslagen (1986: 000).

16 § Utan hinder av 8 kap. 2 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) och 7 kap. 2 § föreningsbankslagen (1986: 000) gäller fullmakter, som har utfärdats före den 1 januari 1987, vid stämma som hålls under år 1987. En sådan

fullmakt gäller dock inte för stämma, som börjar senare än fem år efter fullmaktens utfärdande.

17 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker eller lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om likvidatorerna har utsetts före den 1 januari 1987.

18 § Fusion mellan *sparbanker* eller mellan *föreningsbanker* skall genomföras enligt lagen (1955: 416) om sparbanker respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om avtal om fusion har godkänts före den 1 januari 1987.

19 § Om en banks stadgar efter utgången av år 1986 strider mot bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000), skall styrelsen så snart de kan ske, dock senast före utgången av år 1987 lägga fram förslag till stämman om den ändring som behövs.

Bankaktiebolag

20 § Utan hinder av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000) får aktiebolag som före den 1 januari 1912 erhållit en av Kungl. Maj:t stadfäst bolagsordning, enligt vilken ordet bank ingår i firman, alltjämt använda ordet bank i sin firma.

21 § De stadfästelser av bolagsordningar och oktrojer som gäller vid bankaktiebolagslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats med stöd av den lagen.

22 § Om ett bankaktiebolag har registrerats före den 1 januari 1987 skall före utgången av juni 1987 full betalning erläggas för aktie som har tecknats i samband med bolagets bildande. Senast vid utgången av juli 1987 skall bolaget anmäla hur stor del av aktiekapitalet som blivit helt betald. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor.

Har bankaktiebolaget inte före utgången av juli 1987 anmält att full betalning erlagts för aktier med ett sammanlagt nominellt belopp som motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller som uppgår till minimikapitalet, skall bankinspektionen anmäla förhållandet till rätten. Rätten skall förordna att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att aktiekapitalet eller minimikapitalet har inbetalts.

23 § Om bolagsordningen innehåller en sådan bestämmelse om rätt till teckning eller erhållande av nya aktier som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket andra meningen lagen (1955: 183) om bankrörelse, skall bestämmelsen anses gälla även för aktier som ges ut utöver tidigare föreskrivet maximikapital.

24 § Svenskt bolag eller svensk förening, som är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag och som vid utgången av år 1955 ägde aktier i ett bankaktiebolag, får utan hinder av 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) förvärva ytterligare aktier i bolaget med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som vid samma tidpunkt var förenad med förstnämnda aktier.

25 § Den som innehar ett aktiebrev på vilket bankaktiebolaget har antecknat att han är införd i aktieboken som ägare är, även om införandet skett före den 1 januari 1987, likställd med den som enligt 13 § andra stycket lagen (1936: 81) om skuldebrev förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande, om ett förvärv från honom sker efter denna tidpunkt.

26 § Har styrelsen före den 1 januari 1987 beslutat om nyemission, skall nyemissionen ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

27 § Bestämmelserna i 4 kap. 18 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) skall tillämpas även på fondaktier, som getts ut före den 1 januari 1987. I bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag får anmaning ske tidigast efter utgången av år 1988.

28 § Om det före den 1 januari 1987 har vidtagits åtgärder för att sätta ned aktiekapitalet enligt 45 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, får nedsättningen verkställas och registreras enligt nämnda lag.

29 § Om ett bankaktiebolags dotterföretag före den 1 januari 1987 har förvärvat aktier i moderbolaget, skall dotterföretaget avyttra aktierna så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för företaget. Har aktierna inte avyttrats före den 1 januari 1990 krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

30 § Innehåller bolagsordningen en bestämmelse om föranmälan om deltagande i bolagsstämma som avviker från 8 kap. 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), får bestämmelsen tillämpas vid bolagsstämma som hålls före den 1 januari 1988.

31 § Bestämmelserna i 10 kap. 14 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) gäller även medel som innehållits i likvidation där likvidatorerna har utsetts före utgången av år 1955. Den där angivna tidsfristen på fem år räknas i ett sådant fall från den 1 januari 1987.

32 § Har bolagsstämman enligt 1 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering före den 1 januari 1987 beslutat att nämnda lag skall tillämpas på bankaktiebolaget, skall bolaget anses vara avstämningsbolag enligt bestämmelserna i bankaktiebolagslagen (1986: 000). Om förbehåll som avses i 3 kap. 8 § sistnämnda lag inte tagits in i bolagsordningen, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram föreslag om det för bolagsstämman.

Sparbanker

33 § De stadfästelser av reglementen som gäller vid sparbankslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats enligt sparbankslagen. En sparbank med sådant reglemente skall anses ha oktroj enligt samma lag.

34 § I fråga om medel, som finns på en gift kvinnas konto hos en sparbank, skall 26 § lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker i paragrafens ursprungliga lydelse fortfarande gälla, om äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

35 § Om styrelsen inte har utsett verkställande direktör före den 1 januari 1987, skall det ske snarast möjligt efter första ordinarie sparbanksstämman efter denna tidpunkt, om inte bankinspektionen har medgett att sparbanken inte utser verkställande direktör.

Föreningsbanker

36 § Endast föreningsbank och riksorganisation för föreningsbanker får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av sin verksamhet använda orden jordbrukskassa eller jordbrukskreditkassa eller beteckningen centralkassa för jordbrukskredit.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i första stycket döms till böter.

37 § De stadfästelser av stadgar för jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit som gäller vid föreningsbankslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats för lokala respektive centrala föreningsbanker enligt den lagen. Av regeringen godkända centralkassor skall anses ha oktroj enligt samma lag.

6 Förslag till

Lag (1986:000) om förenklad aktiehantering

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) skall fullgöra uppgifter för aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag enligt vad som föreskrivs i aktiebolagslagen (1975: 1385), bankaktiebolagslagen (1986: 000) samt försäkringsrörelselagen (1982: 713).

2 § Aktiebolagslagen (1975: 1385) är tillämplig på värdepapperscentralen, om något annat inte följer av 3, 4 eller 10 §.

3 § Bolagsordningen för värdepapperscentralen skall stadfästas av regeringen och får inte ändras utan regeringens godkännande.

4 § Värdepapperscentralen står under tillsyn av bankinspektionen.

5 § Bestämmelserna i 6–9 §§ äger tillämpning på aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag som är avstämningsbolag.

Förvaltarregistrering

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall pröva frågor om

1. auktorisation av banker eller fondkommissionärer som förvaltare av aktier,
2. tillstånd enligt 3 kap. 10 § andra stycket andra meningen aktiebolagslagen (1975: 1385) och 3 kap. 10 § andra stycket andra meningen försäkringsrörelselagen (1982: 713).

I beslutet om auktorisation eller tillstånd kan det meddelas särskilda villkor för att tillgodose såväl allmänna som enskilda intressen. Följs inte villkoren och är avvikelserna betydande kan auktorisationen eller tillståndet återkallas.

7 § Förvaltare som avses i 6 § första stycket 1 skall lämna uppgifter till värdepapperscentralen om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i samma aktiebolag registrerade i förvaltarens namn.

Uppgifter enligt första stycket ställs samman för varje aktiebolag. Sammanställningen skall hållas tillgänglig för alla hos såväl bolaget som värdepapperscentralen och får inte vara äldre än sex månader.

8 § Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket aktiebolagslagen (1975: 1385), 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) och 3 kap. 10 § andra stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713) kan förvaltaren, när det är fråga om aktier i samma aktiebolag, efter tillstånd av aktieägarna, förvara de olika aktieägarnas brev tillsammans eller låta deras aktier ingå i ett brev som är gemensamt för flera aktieägare. Varje aktieägare har del i det som på sådant sätt förvaras i förhållande till vad han har lämnat in till förvar.

9 § Om en aktieägare lämnat tillstånd enligt 8 §, kan förvaltaren medge att aktiebrev inte utfärdas. Har aktiebrev på grund härav inte utfärdats, skall i fråga om ägarens eller någon annans rätt så anses som om aktiebrev utfärdats för förvaltaren och omhändertagits av denne.

Tillsyn

10 § Bankinspektionen kan förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud i samband med tillsynen.

Bankinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut i frågor som rör tillsynen skall verkställas utan hinder av anförda besvär, om inte regeringen förordnar något annat.

Ytterligare bestämmelser om tillsynsverksamheten meddelas av regeringen.

11 § För att täcka kostnaderna för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall värdepapperscentralen årligen betala ett bidrag. Närmare föreskrifter om bidragets storlek och om dess fastställande och erläggande meddelas av regeringen.

Straff

12 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms

1. den som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sådana villkor som meddelats med stöd av 6 § andra stycket,

2. styrelseledamot, verkställande direktör eller någon annan tjänsteman hos värdepapperscentralen, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet till bankinspektionen lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om centralen eller dess verksamhet, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

13 § Till böter döms den som bryter mot 7 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987. Genom lagen upphävs lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering.

2. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelser som ersätts genom bestämmelserna i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

3. Beslut om tillstånd som fattats enligt äldre bestämmelser skall anses meddelat med stöd av 6 § i denna lag.

Lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[2]	
I fråga om inhemska värdehandlingar *vare* banken *pliktig*	I fråga om inhemska värdehandlingar *är* banken *skyldig*
1) att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *föres*, dels ombesörja, att den omyndige där som ägare *upptages*, varvid *tillika* anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras, dels i fråga om aktier i avstämningsbolag *eller sådant bolag på vilket lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering är tillämplig* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *respektive 12 § lagen om förenklad aktiehantering*; dock att detta icke äger tillämpning i fråga om aktier som förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering.*	1) att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *förs*, dels ombesörja, att den omyndige där *tas upp* som ägare, varvid *också* anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras, dels i fråga om aktier i avstämningsbolag göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982:713) respektive 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986:000)*; dock att detta icke äger tillämpning i fråga om aktier som förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen.*
2) att lyfta ränta å obligation samt, där uppgift om tid och ort för vinstutdelning å aktie eller annat därmed jämförligt värdepapper kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, lyfta jämväl sådan utdelning,	
3) att, om utlottning eller uppsägning av obligation tillkännagives i Post- och Inrikes Tidningar, därom underrätta förmyndaren samt i sådant fall, så ock då underrättelse om utlottning eller uppsägning meddelas av förmyndaren, uppbära betalning för utlottad eller uppsagd obligation,	
4) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar företrädesrätt till teckning av ny aktie eller sådan obligation som avses i 5 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385) tillkommer den omyndige, *därom* underrätta förmyndaren samt efter	4) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar företrädesrätt till teckning av ny aktie eller sådan obligation som avses i 5 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385) *och 5 kap. bankaktiebolagslagen (1986:000)* tillkommer den omyn-

[1] Lagen omtryckt 1976: 616.
[2] Senaste lydelse 1981: 1335.

framställning av denne verkställa teckningen och *jämväl* i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller obligationernas utbekommande eller *ock föranstalta om* försäljning av teckningsrätten,

dige, underrätta förmyndaren *om detta* samt efter framställning av denne verkställa teckningen och *dessutom* i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller obligationernas utbekommande eller *också se till att* försäljning *sker* av teckningsrätten,

5) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar ny aktie tillkommer den omyndige till följd av fondemission, vidtaga erforderliga åtgärder för aktiernas utbekommande,

6) att å skuldebrev eller annat fordringsbevis uppbära betalning av förfallna räntor och kapitalbelopp, då betalningfrivilligt erlägges, så ock, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vid utebliven betalning utfärda sådana betalningspåminnelser som är skäligen påkallade för att ta till vara den omyndiges rätt samt efter framställning av förmyndaren jämväl verkställa uppsägning hos gäldenären,

7) att, när å pantbrev eller annan inteckningshandling belöper betalning vid fördelning av köpeskillingen efter exekutiv auktion eller av löseskilling eller annan ersättning med avseende å den intecknade egendomen, på framställning av förmyndaren förete handlingen och uppbära betalningen,

8) att, då eljest betalning belöper å nedsatt värdehandling, på framställning av förmyndaren förete handlingen, om det erfordras, och uppbära betalningen,

9) att, då å värdehandling uppburits kapitalbelopp, därom ofördröjligen underrätta såväl förmyndaren som överförmyndaren och, då medel eljest uppburits av banken, underrätta förmyndaren i den ordning, varom överenskommelse träffats med honom,

10) att, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vidtaga laga åtgärder för fordrans vidmakthållande,

11) att ombesörja anteckning om innehav av pantbrev eller annan inteckningshandling och, när överförmyndaren medgivit inteckningshandlings uttagande för annan åtgärd av inskrivningsmyndigheten, förete handlingen hos myndigheten,

12) att, när överförmyndaren samtyckt till att värdehandling eljest uttages för att företes hos myndighet eller tjänsteman, förete handlingen hos myndigheten eller tjänstemannen, samt

13) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar offentlig stämning utfärdats angående dödande av värdehandling, så ock då banken genom meddelande från kronofogdemyndigheten erhållit underrättelse, att exekutiv auktion å intecknad egendom blivit utlyst, därom underrätta förmyndaren.

Beträffande utländska värdehandlingar vare banken ansvarig allenast för handlingarnas förvaring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1934:300) om sparbankernas säkerhetskassa

Härigenom föreskrivs att 2 och 6 §§ lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Såsom bidrag till kassan skall sparbank varje år, därest kassans behållning ej uppgår till tio miljoner kronor, erlägga ett belopp motsvarande två hundradels procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade.	
Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *jämväl* grundfond, antingen *äro* eller genom bidragets erläggande skulle *bliva* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *jämlikt 26 § lagen om sparbanker.*	Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *även* grundfond, antingen *är* eller genom bidragets erläggande skulle *bli* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *enligt 2 kap. 10 § bankrörelselagen (1986:000).*
6 §[2]	
Kassans styrelse *må*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *äger* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *26 § lagen om sparbanker, ävensom* åt sparbank, som *eljest* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *så finnes* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.	Kassans styrelse *får*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *får* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *2 kap. 10 § bankrörelselagen (1986:000), och* åt sparbank, som *annars* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *det bedöms vara* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1968: 604.
[2] Senaste lydelse 1968: 604.

Lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt

Härigenom föreskrivs att i 6 § 1 mom. lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt[1] orden "jordbrukets kreditkassor" skall bytas ut mot "föreningsbanker".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 6 § 1 mom. 1984: 1080.

10 Förslag till

Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 7 § föräldrabalken[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
15 kap. 7 §	
Penningar eller värdepapper, som av förmyndaren innehavas för den omyndiges räkning, skola av honom så förvaras, att de ej sammanblandas med penningar eller värdepapper, som tillhöra förmyndaren själv eller eljest innehavas av honom.	
Har den omyndige aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *föres*, skall förmyndaren *tillse*, att den omyndige, så snart *ske kan*, *där upptages* som ägare. I fråga om aktier i avstämningsbolag *eller sådant bolag på vilket lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering är tillämplig* skall förmyndaren *därjämte* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *respektive 12 § lagen om förenklad aktiehantering*.	Har den omyndige aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *förs*, skall förmyndaren *se till*, att den omyndige, så snart *det kan ske*, *tas upp där* som ägare. I fråga om aktier i avstämningsbolag skall förmyndaren *dessutom* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982:713) respektive 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986:000)*.
Andra stycket äger *ej* tilllämpning i fråga om aktier som har förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering*.	Andra stycket äger *inte* tillämpning i fråga om aktier som har förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Lagen omtryckt 1983: 485.

Lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att i 5 a § lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige[1] orden "sådan kreditkassa som avses i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 5 a § 1984: 1116.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

dels att i 1 § orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker",

dels att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
Angående allmänt ombud, som förordnas i kreditinrättnings konkurs, *stadgas i lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.*	*Om* allmänt ombud, som förordnas i *en* kreditinrättnings konkurs, *finns det föreskrifter i 7 kap. 13 § bankrörelselagen (1986:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

13 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

Härigenom föreskrivs att 43 § 1 mom. taxeringslagen (1956: 623) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
43 § 1 mom.[1]	
Envar, som har utbekommit utdelning på aktier i svenskt aktiebolag, på vilket 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering* icke är tillämplig, så ock envar, som här i riket har utbekommit	Envar, som har utbekommit utdelning på aktier i svenskt aktiebolag, på vilket 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen (1986:000)* icke är tillämplig, så ock envar, som här i riket har utbekommit

a) utdelning på andelar i svensk ekonomisk förening, svensk aktiefond, för vilken register ej förs enligt 31 § aktiefondslagen (1974: 931), eller, om den icke har betalts ut genom Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), från utländsk juridisk person eller

b) ränta, vilken har erlagts mot avlämnande av kupong eller kvitto och icke har betalts ut genom värdepapperscentralen, på obligation, förlagsbevis eller annan för den allmänna rörelsen avsedd förskrivning,

är skyldig att till ledning för egen taxering vid mottagandet av utdelningen eller räntan avge särskild uppgift härom. Lyfts beloppet för annans räkning, och överlämnas ej därvid en av denne avgiven vederbörlig uppgift, skall uppgift i stället avges av den, som lyfter beloppet, och därvid uppges namn och hemvist på den, för vars räkning beloppet lyfts. Utbekommer någon utdelning eller ränta mot kupong, som han har förvärvat utan det värdepapper kupongen tillhör, skall också uppges namn och hemvist på den, från vilken kupongen har förvärvats.

Uppgift avfattas enligt fastställt formulär och avlämnas till den, som utbetalar utdelning eller ränta. Denne skall tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker.

Den som begär registrering hos värdepapperscentralen av värdepapper som avses berättiga till utdelning från utländsk juridisk person eller som åsyftas i första stycket b) skall samtidigt lämna uppgift om namn och hemvist på den, för vilkens räkning utdelningen eller räntan skall lyftas. Ändras förhållande om vilket sådan uppgift har lämnats, skall den som har lämnat uppgiften utan dröjsmål anmäla detta skriftligen till värdepappers-	Den som begär registrering hos värdepapperscentralen av värdepapper som avses berättiga till utdelning från utländsk juridisk person eller som åsyftas i första stycket b) skall samtidigt lämna uppgift om namn och hemvist på den, för vilkens räkning utdelningen eller räntan skall lyftas. Ändras förhållande om vilket sådan uppgift har lämnats, skall den som har lämnat uppgiften utan dröjsmål anmäla detta skriftligen till värdepappers-

[1] Senaste lydelse 1983: 385.

centralen. Bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier enligt lagen om förenklad aktiehantering, är skyldig att lämna sådan uppgift som rör ränta efter anmodan från värdepapperscentralen. Sådan anmodan får ej göras senare än fem år efter utbetalningen av räntan.

centralen. Bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier enligt lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering, är skyldig att lämna sådan uppgift som rör ränta efter anmodan från värdepapperscentralen. Sådan anmodan får ej göras senare än fem år efter utbetalningen av räntan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

23 §[1]

Övergår näringsverksamhet från en arbetsgivare till en annan och avtalas därvid att ansvaret för pensionsutfästelse skall överflyttas på efterträdaren, skall samtycke till överflyttningen inhämtas från innehavaren av pensionsfordringen. Tillsynsmyndigheten äger medge att samtycke icke behöver inhämtas, om efterträdaren kan anses god för pensionsutfästelsen.

Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillståndsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket 3 samma lag *samt i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 9 § andra stycket 3 försäkringsrörelselagen (1982: 713).*

Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillsynsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket 3 samma lag.

Har ansvaret för pensionsutfästelse sålunda överflyttats, anses utfästelsen ha samma rättsverkningar som om arbetstagaren varit anställd hos efterträdaren från dagen för anställningen hos företrädaren. Efter överflyttningen är företrädaren fri från ansvar för utfästelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1982: 1085.

Lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att i 11 och 31 §§ lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Lagen omtryckt 1983: 578.

Senaste lydelse av
lagens rubrik 1975: 653
11 § 1982: 133
31 § 1983: 958.

Lag om ändring i lagen (1970:599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag

Härigenom föreskrivs att lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *2 § lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering* eller enligt särskilt uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.	Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepappers centralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *3 kap. 8 § tredje stycket aktiebolagslagen (1975:1385), 3 kap. 8 § tredje stycket försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 8 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000)* eller enligt särskilt uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1984: 1067.

Lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Härigenom föreskrivs att 2, 7 och 12 §§ kupongskattelagen (1970: 624) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
I denna lag förstås med	I denna lag förstås med
avstämningsbolag: aktiebolag som är avstämningsbolag enligt 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller på vilket lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering är tillämplig*,	avstämningsbolag: aktiebolag som är avstämningsbolag enligt 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)*,
värdepapperscentralen: Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,	värdepapperscentralen: Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
fondbolag: aktiebolag som utövar aktiefondsverksamhet enligt aktiefondslagen (1974: 931),	fondbolag: aktiebolag som utövar aktiefondsverksamhet enligt aktiefondslagen (1974: 931),
registrerande fondbolag: fondbolag som enligt 31 § aktiefondslagen för register över innehav av andelar i aktiefond som bolaget förvaltar,	registrerande fondbolag: fondbolag som enligt 31 § aktiefondslagen för register över innehav av andelar i aktiefond som bolaget förvaltar,
förvaringsbank: bank som enligt aktiefondslagen förvarar tillgångarna i aktiefond samt mottager inbetalningar och ombesörjer utbetalningar som avser fonden,	förvaringsbank: bank som enligt aktiefondslagen förvarar tillgångarna i aktiefond samt mottager inbetalningar och ombesörjer utbetalningar som avser fonden,
utdelningstillfälle: för avstämningsbolag den i 3 kap. 8 § aktiebolagslagen *(1975: 1385) eller 21 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering* avsedda dagen för avstämning och för andra aktiebolag liksom i fråga om aktiefond den dag då utdelningen blir tillgänglig för lyftning,	utdelningstillfälle: för avstämningsbolag den i 3 kap. 8 § aktiebolagslagen, *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen* avsedda dagen för avstämning och för andra aktiebolag liksom i fråga om aktiefond den dag då utdelningen blir tillgänglig för lyftning,
utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället.	utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället.

7 §[2]

Värdepapperscentralen skall vid utbetalning av utdelning innehålla kupongskatt, om ej av tillgänglig uppgift om den utdelningsberättigade framgår, att denne ej är skattskyldig. Kupongskatt skall vidare innehållas i det fall att utdelning ej kunnat ske till följd av bristande uppgift om den utdelningsberättigade.

[1] Senaste lydelse 1975: 1383.
[2] Senaste lydelse 1975: 1383.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Uppgift som avses i första stycket skall avges skriftligen och lämnas till värdepapperscentralen i samband med begäran om införing i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller 12 § lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering* samt i övrigt när centralen begär det av den som avses med införingen. Ändras förhållande varom uppgift lämnats och som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, skall uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till värdepapperscentralen.	Uppgift som avses i första stycket skall avges skriftligen och lämnas till värdepapperscentralen i samband med begäran om införing i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)* samt i övrigt när centralen begär det av den som avses med införingen. Ändras förhållande varom uppgift lämnats och som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, skall uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till värdepapperscentralen.

Värdepapperscentralen skall senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna den utdelningsberättigade skriftlig uppgift om det belopp som innehållits i kupongskatt för denne.

12 §[2]

Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller 16 § första stycket lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering* gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaltaren. Är fråga om utdelning på andel i aktiefond, som förvaltas av registrerande fondbolag, gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaringsbanken. Uppgift enligt 7 § första stycket skall lämnas på sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när förvaringsbanken begär det, av den som registreringen avser enligt aktiefondslagen (1974: 931). Registrerande fondbolag är skyldigt att omedelbart lämna förvaringsbanken upplysning om förhållande som är av	Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000)* gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaltaren. Är fråga om utdelning på andel i aktiefond, som förvaltas av registrerande fondbolag, gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaringsbanken. Uppgift enligt 7 § första stycket skall lämnas på sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när förvaringsbanken begär det, av den som registreringen avser enligt aktiefondslagen (1974: 931). Registrerande fondbolag är skyldigt att

[3] Senaste lydelse 1980: 76.

betydelse för frågan om innehållande av kupongskatt.

Värdepapperscentralen skall vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till riksskatteverket om förvaltning enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *(1975: 1385) eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering.*

omedelbart lämna förvaringsbanken upplysning om förhållande som är av betydelse för frågan om inne hållande av kupongskatt.

Värdepapperscentralen skall vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till riksskatteverket om förvaltning enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

18 Förslag till

Lag om ändring i ackordslagen (1970: 847)

Härigenom föreskrivs att i 48 § ackordslagen (1970: 847) orden ”centralkassa för jordbrukskredit” skall bytas ut mot ”central föreningsbank”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972: 262) om understödsföreningar[1]

dels att i 24 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank" och orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank",

dels att 12 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 §[2]	
Understödsförenings firma skall innehålla ettdera av orden "understödsförening" eller "försäkringsförening". Meddelar förening uteslutande eller huvudsakligen sjukhjälp får firman dock i stället innehålla ordet "sjukkassa".	
I firman får *ej* ordet "bolag" eller annat uttryck, som betecknar ett bolagsförhållande, *eller ordet "bank" intagas* på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av ett bolag *eller av en bank*. Firman får *ej* heller innehålla ordet "erkänd" eller såväl ordet "ömsesidig" som ordet "försäkring".	I firman får *inte* ordet "bolag" eller annat uttryck, som betecknar ett bolagsförhållande, *tas in* på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av ett bolag. Firman får *inte* heller innehålla ordet "erkänd" eller såväl ordet "ömsesidig" som ordet "försäkring".

Firman skall tydligt skilja sig från annan förut registrerad, ännu bestående understödsförenings firma. För registrering av understödsförenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Understödsförening får använda ordet bank i sin firma om föreningen vid utgången av år 1986 använde ordet bank i firman.

[1] Senaste lydelse av 24 § 1982: 1082.
[2] Senaste lydelse 1974: 171.

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att i 57 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Lagen omtryckt 1982: 432.
Senaste lydelse av 57 § 1976: 150.

Lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel[1] orden ''centralkassa för jordbrukskredit'' skall bytas ut mot ''central föreningsbank'' och ordet ''jordbrukskassa'' skall bytas ut mot ''lokal föreningsbank''.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 2 § 1980: 1095.

22 Förslag till

Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)

Härigenom föreskrivs att i 26 § aktiefondslagen (1974: 931) orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 10 §§ samt 9 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975: 1385)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
8 §	
I bolagsordningen kan intagas förbehåll att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 12 § skall anses behörig att mottaga utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägare. Om förbehållet införes genom ändring av bolagsordningen, skall styrelsen fastställa och vid anmälan för registrering av bolagsstämmans beslut för registrering anmäla dag från vilken förbehållet skall tillämpas.	
Bolag i vars bolagsordning finns sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) kallas i denna lag avstämningsbolag.	
För avstämningsbolag skall följande uppgifter fullgöras av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), nämligen att	För avstämningsbolag skall följande uppgifter fullgöras av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), nämligen att
1. föra aktiebok, aktiebrevsregister och förteckning enligt 12 §,	1. föra aktiebok, aktiebrevsregister och förteckning enligt 12 §,
2. pröva frågor om införing av aktieägare i aktieboken,	2. pröva frågor om införing av aktieägare i aktieboken,
3. svara för utskrift av aktiebok och sammanställning av uppgifter enligt *19 §* lagen *(1970: 596)* om förenklad aktiehantering,	3. svara för utskrift av aktiebok och sammanställning av uppgifter enligt *7 §* lagen *(1986: 000)* om förenklad aktiehantering,
4. avstämma aktiebok och förteckning enligt 12 §,	4. avstämma aktiebok och förteckning enligt 12 §,
5. utsända aktiebrev, utdelning och emissionsbevis,	5. utsända aktiebrev, utdelning och emissionsbevis,
6. svara för utbyte av aktiebrev och därmed sammanhängande åtgärder,	6. svara för utbyte av aktiebrev och därmed sammanhängande åtgärder,
7. vidtaga åtgärder enligt 4 kap. 17 § i fråga om ej uttagen aktie.	7. vidtaga åtgärder enligt 4 kap. 17 § i fråga om ej uttagen aktie.
10 §	
I avstämningsbolag införes aktieägarna i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer och postadress. För varje ägare anges det antal aktier han äger av olika slag. I stället för aktienummer anges aktiebrevs ordningsnummer. Aktieboken föres med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.	
I avstämningsbolag kan bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, införas i aktiebrev och i aktieboken i stället för ägaren till de aktier som omfattas av lämnat förvaltningsuppdrag. Är aktier i avstämningsbolag föremål för handel vid utländsk fondbörs, kan,	

[1] Lagen omtryckt 1982: 739.

efter särskilt tillstånd, i bolagets aktiebrev och aktiebok, i stället för aktieägare som är bosatt utomlands, införas den som fått uppdrag att i utlandet förvalta hans aktier.

I aktiebrev och i aktieboken skall i fall som avses i andra stycket anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt första stycket skall införas om aktieägare.

För rätt till registrering som förvaltare kräves utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för envar hålla tillgänglig sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1970:596)* om förenklad aktiehantering.

För rätt till registrering som förvaltare kräves utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för envar hålla tillgänglig sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering.

9 kap.

10 §

Om kallelse till bolagsstämma *ej skett* eller handlingar *ej tillhandahållits eller utsänts enligt* denna lag eller bolagsordningen, får bolagsstämman *ej* besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Har ärende ej upptagits i kallelsen, får bolagsstämman även utan sådant samtycke avgöra ärende, som enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman, eller besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Om *bestämmelser i* denna lag eller bolagsordningen *rörande* kallelse till bolagsstämma eller *tillhandahållande av* handlingar *har åsidosatts i ett ärende*, får stämman *inte* besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som *inte* har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman *eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också* besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar orden "ekonomisk förening som ingår i jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

dels att i 3, 4 och 6 §§ orden "centralkassa" respektive "centralkassa för jordbrukskredit" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "central föreningsbank" i motsvarande form,

dels att i 3 § ordet "jordbrukskassa" skall bytas ut mot "lokal föreningsbank",

dels att 2, 7, 8, 10, 17 och 22 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Med företag avses i denna lag bankinstitut eller försäkringsbolag, varå lagen är tillämplig.	
Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975: 1385) eller vid en motsvarande tillämpning av dessa bestämmelser* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra, *under förutsättning att moderföretaget är bankinstitut eller försäkringsbolag som avses i 4 § första stycket.*	Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 3 § första eller andra stycket bankaktiebolagslagen (1986:000), 1 kap. 2 § första eller andra stycket sparbankslagen (1986:000), 1 kap. 8 § första eller andra stycket föreningsbankslagen (1986:000) eller 1 kap. 9 § första, andra eller fjärde stycket försäkringsrörelselagen (1982:713)* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.
7 §	
Vid tillämpning av *71 § första stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse* och *av 26 § första stycket första punkten lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen* skall hänsyn *ej tagas* till arbetstagarledamot.	Vid tillämpning av *7 kap. 1 § första stycket bankaktie bolagslagen (1986:000), 3 kap. 1 § första stycket spar bankslagen (1986: 000), 6 kap. 1 § första stycket föreningsbankslagen (1986: 000)* och *8 kap. 1 § första stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713)* skall hänsyn *inte tas* till arbetstagarledamot.
8 §	
Bestämmelserna i *72 § andra stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse, 37 § andra stycket 1 lagen (1955:416) om sparbanker och 26 § andra stycket lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen äger ej tillämpning* på arbetstagarledamot.	Bestämmelserna i *7 kap. 3 § tredje stycket första meningen bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 3 § andra stycket första meningen sparbankslagen (1986:000) och 6 kap. 3 § tredje stycket första meningen föreningsbankslagen (1986:000) skall inte tillämpas* på arbetstagarledamot.

10 §

Bestämmelserna i 5 § första stycket 6 lagen (1955:183) om bankrörelse, 6 § 6 och 22 § andra stycket lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar samt 6 § första stycket 7 och 170 § första stycket 5 lagen (1948:433) om försäkringsrörelse gäller *ej* arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

Bestämmelsen i 6 kap. 3 § andra stycket föreningsbankslagen (1986:000) gäller *inte* arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

17 §

En arbetstagarrepresentant får närvara och deltaga i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Avser uppdrag enligt *74 § andra stycket lagen (1955:183) om bankrörelse eller 39 § första stycket lagen (1955:416) om sparbanker* regionstyrelse *eller motsvarande organ*, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Avser uppdrag enligt *7 kap. 6 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986:000) 3 kap. 6 § första stycket sparbankslagen (1986:000) eller 6 kap. 6 § första stycket föreningsbankslagen (1986:000)* regionstyrelse, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Enas ej arbetstagarorganisationerna om annat, utses representant som avses i första och andra styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

22 §

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *88 § lagen (1955:183) om bankrörelse, 37 § lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar samt 90 § och 204 § 3 mom. lagen (1948:433) om försäkringsrörelse* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *7 kap. 18 § bankaktiebolagslagen (1986:000), 3 kap. 17 § sparbankslagen (1986:000, 6 kap. 17 § föreningsbankslagen (1986:000) och 8 kap. 17 § försäkringsrörelselagen (1982:713)* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981)

Härigenom föreskrivs att i 11 § konsumentkreditlagen (1977: 981) orden ”kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen” skall bytas ut mot ”föreningsbank”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979: 748)

dels att i 1 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank",

dels att 8 a, 16–18, 21, 38 och 43 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 a §[1]	
Aktier i ett fondkommissionsbolag får genom teckning eller överlåtelse förvärvas endast av 1. svenska medborgare, 2. svenska bolag och föreningar som inte är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., 3. andra svenska samfälligheter, 4. fondbolag till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931).	
Har aktieförvärv skett på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse skall vad nu föreskrivits inte i något fall medföra hinder för aktieägaren att förvärva ytterligare aktier om det sker med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som är förenad med de redan förvärvade aktierna enligt aktiebolagslagen (1975: 1385) eller den bolagsordning som gällde vid förvärvet.	
	Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kan medge undantag från första stycket.
Förvärv av aktier, som skett i strid med innehållet i första stycket, är *ogillt*.	Förvärv av aktier, som skett i strid med innehållet i första stycket, är *ogiltigt*.
16 §[2]	
Fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som anges i 15 § första stycket 4 till ett anskaffningsvärde som uppgår till högst fyra miljoner kronor eller som svarar mot fyra procent av den genomsnittliga årsomsättningen i bolagets kommissionshandel under de fem närmast föregående kalenderåren, dock högst femtio miljoner kronor. I fråga om bolag som ej har varit verksamt under fem kalenderår skall den genomsnittliga årsomsättningen i stället avse den tid bolaget har varit verksamt.	
	Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975: 1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier

[1] Senaste lydelse 1983: 677.
[2] Senaste lydelse 1984: 438.

i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.

Vid tillämpningen av första stycket skall ej medräknas innehav av sådan aktie eller andel som avses i 15 § andra och tredje styckena.

Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som avses i första stycket i större omfattning än som anges där.

17 §

För att skydda fordran får fondkommissionsbolag utan hinder av vad i 15 och 16 §§ sägs dels på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller *pantsatt* för fordringen, dels som betalning *övertaga för fordringen pantsatt egendom* eller annan egendom, om det *är uppenbart* att bolaget annars skulle lida avsevärd förlust.

För att skydda fordran får fondkommissionsbolag utan hinder av vad i 15 och 16 §§ sägs dels på offentlig auktion eller fondbörs eller *sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs eller* vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller *utgör säkerhet* för fordringen, dels som betalning *överta egendom som utgör säkerhet för fordringen* eller annan egendom, om det *finns anledning att anta* att bolaget annars skulle lida avsevärd förlust.

Egendom som fondkommissionsbolag har förvärvat enligt första stycket skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget.

Egendom som fondkommissionsbolag har förvärvat enligt första stycket skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget. *Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.*

Förvärv enligt första stycket skall *ofördröjligen* anmälas till bankinspektionen.

Förvärv enligt första stycket skall anmälas till bankinspektionen *enligt de närmare föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen.*

18 §

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget har ingått (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet

av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tagas upp till sitt nettovärde.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *57 § lagen (1955:183) om bankrörelse* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *2 kap. 9 § bankrörelselagen (1986:000)* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

21 §[3]

För kredit som fondkommissionsbolag lämnar skall finnas betryggande säkerhet i fondpapper som har inregistrerats vid fondbörs eller som har utbjudits till försäljning under sådana förhållanden att det är sannolikt att de inom ett år från kreditens beviljande kommer att inregistreras vid fondbörs eller aktier, som omfattas av sådant avtal som avses i 4 § första stycket 3 lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa aktier även aktier i fondkommissionsbolaget eller dess moderbolag, får bolaget utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) som pant motta även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

[3] Senaste lydelse 1985: 572.

Om säkerhet som har ställts vid kreditens beviljande nedgår i värde under kredittiden, får även annan egendom eller borgen godtagas som tilläggssäkerhet.

38 §

I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt, alltefter bankinstitutets art, *lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker eller lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.*

I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt *bankrörelselagen (1986:000) och*, alltefter bankinstitutets art, *bankaktiebolagslagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) eller föreningsbankslagen (1986:000).*

43 §[4]

För att täcka kostnaden för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall fondkommissionsbolag årligen betala bidrag enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen. Bidraget får ej överstiga en och en halv procent av det sammanlagda beloppet av intäkterna i rörelsen under nästföregående räkenskapsår. För tillsyn över fondkommissionsrörelse som bedrivs av bankinstitut betalas bidrag enligt bestämmelser i *lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker och lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.*

För att täcka kostnaden för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall fondkommissionsbolag årligen betala bidrag enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen. Bidraget får ej överstiga en och en halv procent av det sammanlagda beloppet av intäkterna i rörelsen under nästföregående räkenskapsår. För tillsyn över fondkommissionsrörelse som bedrivs av bankinstitut betalas bidrag enligt bestämmelser i *bankrörelselagen (1986:000).*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

2. Har ett fondkommissionsbolag före den 1 januari 1987 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 17 § krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera har förflutit från förvärvet.

[4] Senaste lydelse 1985: 572.

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs att 6 a och 7 §§ lagen (1980: 2) om finansbolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 a §[1]	
Aktier i ett finansbolag får genom teckning eller överlåtelse förvärvas endast av 1. svenska medborgare, 2. svenska bolag och föreningar som inte är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., 3. andra svenska samfälligheter, 4. fondbolag till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931). Har aktieförvärv skett på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse skall vad nu föreskrivits inte i något fall medföra hinder för aktieägaren att förvärva ytterligare aktier om det sker med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som är förenad med de redan förvärvade aktierna enligt aktiebolagslagen (1975: 1385) eller den bolagsordning som gällde vid förvärvet.	
	Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kan medge undantag från första stycket.
Förvärv av aktier, som skett i strid med innehållet i första stycket, är *ogillt*.	Förvärv av aktier, som skett i strid med innehållet i första stycket, är *ogiltigt*.
7 §[2]	
Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, *centralkassa för jordbrukskredit*, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.	Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, *central föreningsbank*, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.
Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av sta-	Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av sta-

[1] Senaste lydelse 1983: 676.
[2] Senaste lydelse 1980: 1112.

ten, bankaktiebolag, sparbank eller *centralkassa för jordbrukskredit*. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas,

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, *centralkassa för jordbrukskredit* eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i *57 § lagen (1955:183) om bankrörelse*, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

ten, bankaktiebolag, sparbank eller *central föreningsbank*. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas,

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, *central föreningsbank* eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i *2 kap. 9 § bankrörelselagen (1986:000)*, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

29 Förslag till

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713)[1]

dels att i 7 kap. 9 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank",

dels att 3 kap. 8 och 10 §§, 6 kap. 6 § samt 9 kap. 2, 3 och 10 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
8 §	
I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 12 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som den anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.	
Ett försäkringsaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.	
För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att	För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att
1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 12 §,	1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 12 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,	2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt *19 §* lagen *(1970: 596)* om förenklad aktiehantering,	3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt *7 §* lagen *(1986: 000)* om förenklad aktiehantering,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 12 §,	4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 12 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,	5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,
6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och	6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 19 § i fråga om aktier som inte är uttagna.	7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 19 § i fråga om aktier som inte är uttagna.
10 §	
I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För varje ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för	

[1] Senaste lydelse av 7 kap. 9 § 1982: 1086.

aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med maskin för automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller en fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan i stället för aktieägaren banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken. Är aktierna i ett avstämningsbolag föremål för handel vid en utländsk fondbörs, kan, efter särskilt tillstånd, i bolagets aktiebrev och aktiebok, i stället för en aktieägare som är bosatt utomlands, föras in den som fått uppdrag att i utlandet förvalta hans aktier.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för någon annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt första stycket skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1970:596)* om förenklad aktiehantering.

För rätt till registrering som förvaltare krävs utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering.

6 kap.

6 §

Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet har registrerats.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta försäkringsinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på försäkringstagarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av försäkringstagare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas. *Om den rätt som innehavare av pensionsfordringar har finns bestämmelser i 23 § andra stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.*	Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av försäkringstagare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

9 kap.

2 §

Aktieägarnas, delägarnas och garanternas rätt vid bolagsstämman får utövas genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Sådan fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Om bolagsordningen innehåller bestämmelser att delägarnas rätt att besluta om försäkringsbolagets angelägenheter skall tillkomma särskilt utsedda delegerade, får delägarna inte utöva någon beslutanderätt vid bolagsstämman. Delegerade får inte rösta genom ombud.

Varje aktieägare, delägare, delegerad eller garant kan vid bolagsstämman medföra högst ett biträde.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst försäkringsaktiebolag får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. En fondstyrelse får för högst ett år i sänder överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bolaget och, om bolaget är moderbolag i en koncern, hos dess dotterbolag att var för sig utöva rösträtt för aktier som styrelsen förvaltar.

3 §

I ett försäkringsaktiebolag kan ingen rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

Aktieägaren eller den röstberättigade i ett ömsesidigt försäkringsbolag får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller andra förpliktelser gentemot bolaget, eller

3. sådan talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande någon annan, om aktieägaren eller den röstberättigade i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare och andra röstberättigade gäller även deras ombud.

Om två eller flera styrel ser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst försäkringsaktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av första och tredje styckena.

10 §

Om någon kallelse till bolagsstämma *inte har skett* eller handlingar *inte har tillhandahållits eller sänts ut enligt* denna lag eller bolagsordningen, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare eller de röstberättigade i det ömsesidiga försäkringsbolaget som berörs av felet. Har ett ärende inte tagits upp i kallelsen, får bolagsstämman även utan att sådant samtycke avgöra ärendet, om det enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman, eller besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Om *bestämmelser* i denna lag eller bolagsordningen *rörande* kallelse till bolagsstämma *eller tillhandahållande* av handlingar *har åsidosatts i ett ärende*, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare eller de röstberättigade i det ömsesidiga försäkringsbolaget som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman *eller omedelbart föranledas av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också* besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att i 12 och 18 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden[1] orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av
12 § 1984: 435
18 § 1984: 435.

31 Förslag till

Lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277)

Härigenom föreskrivs att 1 § bulvanlagen (1985: 277) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i	
1. *18 § lagen (1955: 183) om bankrörelse*,	1. *3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)*,
2. lagen (1975: 1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,	2. lagen (1975: 1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,
3. lagen (1976: 240) om förvärv av eldistributionsanläggning m. m.,	3. lagen (1976: 240) om förvärv av eldistributionsanläggning m. m.,
4. jordförvärvslagen (1979: 230),	4. jordförvärvslagen (1979: 230),
5. 8 a § fondkommissionslagen (1979: 748),	5. 8 a § fondkommissions lagen (1979: 748),
6. 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag,	6. 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag,
7. lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., eller	7. lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., eller
8. lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.	8. lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon *(bulvanen)* utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans *(huvudmannens)* räkning.

Vad som sägs i det följande om egendom som ett bulvanförhållande avser har tillämpning också på rättigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1986: 436) om näringsförbud

Härigenom föreskrivs att 4 och 6 §§ lagen (1986: 436) om näringsförbud skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 §	
Har näringsverksamhet bedrivits av en juridisk person får, under de förutsättningar som anges i 1–3 §§, näringsförbud meddelas, i fråga om	Har näringsverksamhet bedrivits av en juridisk person får, under de förutsättningar som anges i 1–3 §§, näringsförbud meddelas, i fråga om
kommanditbolag: komplementär,	kommanditbolag: komplementär,
annat handelsbolag: bolagsman,	annat handelsbolag: bolagsman,
aktiebolag, *sparbank* och försäkringsbolag: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,	aktiebolag och försäkringsbolag: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,
bankaktiebolag och ekonomisk förening: ledamot och suppleant i styrelsen,	bankaktiebolag, ekonomisk förening och *sparbank:* ledamot och suppleant i styrelsen,
om denne begått brottet i näringsverksamheten eller innehade sin ställning när betalningen av skatt, tull eller avgift underläts eller den juridiska personen försattes i konkurs.	om denne begått brottet i näringsverksamheten eller innehade sin ställning när betalningen av skatt, tull eller avgift underläts eller den juridiska personen försattes i konkurs.

Första stycket gäller också den som i annan egenskap än där sägs faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet eller utåt har framträtt som ansvarig för en enskild näringsverksamhet.

6 §	
Den som är underkastad näringsförbud får inte	Den som är underkastad näringsförbud får inte
1. driva närigsverksamhet,	1. driva närigsverksamhet,
2. vara bolagsman i ett annat handelsbolag än kommanditbolag eller komplementär i ett kommanditbolag,	2. vara bolagsman i ett annat handelsbolag än kommanditbolag eller komplementär i ett kommanditbolag,
3. vara stiftare av ett aktiebolag, ett bankaktiebolag, en sparbank eller ett försäkringsbolag,	3. vara stiftare av ett aktiebolag, ett bankaktiebolag, en sparbank eller ett försäkringsbolag,
4. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för aktiebolag, ett bankaktiebolag, en sparbank, ett försäkringsbolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening eller en sådan ideell förening eller stiftelse som driver näringsverksamhet,	4. vara ledamot eller suppleant i styrelsen för aktiebolag, ett bankaktiebolag, en sparbank, ett försäkringsbolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening eller en sådan ideell förening eller stiftelse som driver näringsverksamhet,
5. vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör i ett aktiebolag, *en sparbank* eller ett försäkringsbolag,	5. vara verkställande direktör eller vice verkställande direktör i ett aktiebolag eller ett försäkringsbolag,

6. i annan egenskap vara ställföreträdare för en sådan juridisk person som anges vid 4,

7. faktiskt utöva ledningen av en näringsverksamhet eller av en sådan juridisk person som är bokföringspliktig även om den inte driver näring,

8. äga så många aktier i ett aktiebolag, ett bankaktiebolag eller ett försäkringsaktiebolag att hans andel av röstetalet för samtliga aktier i bolaget överstiger femtio procent.

6. i annan egenskap vara ställföreträdare för en sådan juridisk person som anges vid 4,

7. faktiskt utöva ledningen av en näringsverksamhet eller av en sådan juridisk person som är bokföringspliktig även om den inte driver näring,

8. äga så många aktier i ett aktiebolag, ett bankaktiebolag eller ett försäkringsaktiebolag att hans andel av röstetalet för samtliga aktier i bolaget överstiger femtio procent.

Näringsförbud utgör inget hinder mot att sådan verksamhet bedrivs som innebär utövning av rättighet som avses i 2 kap. 1 § regeringsformen eller 1 kap. 1 §, 4 kap. 1 §, 6 kap. 1 § eller 13 kap. 5 § tryckfrihetsförordningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 september 1986

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, Göransson, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Johansson

Proposition med förslag till ny banklagstiftning

1 Inledning

År 1976 tillkallade chefen för finansdepartementet en kommitté (Fi 1976: 04) med uppdrag att se över banklagstiftningen. Kommittén antog namnet banklagsutredningen. (Ledamöter: rättschefen Kurt Malmgren, ordförande, bankdirektören Bertil Danielsson, bankinspektören Stig Danielsson, vice riksbankschefen Kurt Eklöf, direktörerna Sven Lindquist och Sven G. Svenson och bankdirektören Lars-Erik Thunholm. Ledamöterna Lindquist och Svenson ersattes år 1980 av direktörerna Per W. Schierbeck och Jan Rydh.) Utredningens huvuduppgift var enligt de ursprungliga direktiven, som finns intagna i protokollet vid regeringssammanträdet den 23 juni 1976, att anpassa den associationsrättsliga regleringen i lagen (1955: 183) om bankrörelse och lagen (1955: 416) om sparbanker till 1975 års aktiebolagslag (1975: 1385). Vid översynen av redovisningsbestämmelserna i dessa lagar skulle en likartad samordning ske med den nya bokföringslagen (1976: 125). Utredningens uppdrag omfattade därutöver bl. a. att lägga fram förslag till ändringar i rörelsereglerna på de punkter där jämkningar i de gällande reglerna framstod som angelägna mot bakgrund av utvecklingen efter år 1968 samt att se över reglerna för den offentliga tillsynen. Genom tilläggsdirektiv (Dir 1980: 58) gavs kommittén i uppdrag bl. a. att anpassa också lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen till de associationsrättsliga bestämmelserna i 1975 års aktiebolagslag. Utredningen, som erhållit ytterligare tilläggsdirektiv den 20 augusti 1981 (Dir 1981: 46) och den 5 maj 1983 (Dir 1983: 49), har tidigare avlämnat sammanlagt fyra delbetänkanden.

1. Nya kapitaltäckningsregler för bankerna (Ds E 1978: 4, se prop. 1978/79: 190, SFS 1979: 469–471).

2. Blancokrediter och bankkontorsetablering (Ds E 1979: 5, se prop. 1979/80: 51 , SFS 1980: 1113–1115 samt prop. 1980/81: 45, SFS 1980: 1005–1007).

3. Konsumentskyddet inom bankområdet och bankinspektionens styrelse (Ds E 1980: 31 se prop. 1981/82: 180, SFS 1982: 716–718, prop. 1982/83: 51, SFS 1982: 1143–1145 samt SFS 1983: 180).

4. Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m. (Ds E 1982: 3, se prop. 1983/83: 146, SFS 1984: 441–443).

Samtliga har lett till lagstiftning.

Banklagsutredningen avgav i april 1984 slutbetänkandet (SOU 1984: 26–29) Ny banklagstiftning som innehåller förslag till bankrörelselag, bankaktiebolagslag, sparbankslag och föreningsbankslag. Betänkandet har remissbehandlats.

Förslag till övergångsbestämmelser och följdlagstiftning till den nya banklagstiftningen har lämnats i en departementspromemoria (Ds Fi 1985: 15) Ny banklagstiftning – ikraftträdande m. m. De delar av promemorian som avser skatteregler vid fusion har upprättats inom finansdepartementet. I övriga delar har promemorian på uppdrag av chefen för finansdepartementet upprättats av hovrättslagmannen Lars Persson. Promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av nyheterna i utredningens förslag som *bilaga 1*, dels de lagförslag som läggs fram i betänkandet och promemorian som *bilaga 2*, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena över betänkandet och promemorian som *bilaga 3*.

Regeringen beslutade den 17 april 1986 att inhämta lagrådets yttrande över förslagen till ny banklagstiftning samt över förslagen till följdändringar i annan lagstiftning. Förslagen hade upprättats i finansdepartementet på grundval av betänkandena och promemorian. De lagförslag som remitterades till lagrådet bör fogas till propositionen som *bilaga 4*.

Lagrådet har i sitt yttrande, som bör fogas till propositionen som *bilaga 5*, i allt väsentligt godtagit förslagen. Lagrådet har emellertid anfört att den valda lagtekniken, med bl. a. en associationsrättslig lag för varje typ av bankinstitut parallell med aktiebolagslagen och utan hänvisningar till denna, är förenad med rätt stora nackdelar, eftersom den totala lagregleringen ökar högst avsevärt genom att samma eller åtminstone likartade bestämmelser förs in i flera lagar. Lagrådet är i och för sig medvetet om att den valda lagtekniken följer samma mönster som försäkringsrörelselagen och NFL. Jag behandlar dessa synpunkter närmare i avsnittet 3.2 Banklagstiftningens disposition.

Bland de bestämmelser som lagrådet i övrigt har kommenterat kan här nämnas följande. Lagrådet har avstyrkt förslaget att orden "bank", "sparbank" och "föreningsbank" skall få användas i en banks bifirma eftersom detta kan vilseleda allmänheten (se närmare 6 kap. 3 § BRL). Lagrådet har också kritiserat att besvär över vissa förelägganden förenade med vite som bankinspektionen utfärdar skall prövas av kammarrätten och inte av regeringen. Vidare avstyrks förslaget att inspektionen skall kunna döma ut vissa viten som den förelagt. Detta behandlas närmare i specialmotiveringen till 9 kap. 3 § bankrörelselagen. I fråga om föreningsbankslagen har lagrådet föreslagit bl. a. att de centrala föreningsbankerna skall ges en uttrycklig rätt att begränsa medlemskretsen (3 kap. 1 § FBL). Lagrådet har vidare ifrågasatt om inte dispens från kravet på svenskt medborgar-

skap skall kunna ges också för styrelseledamöter och firmatecknare i bankaktiebolag och sparbanker (7 kap. 3 § BAL och 3 kap. 3 § SBL).

Lagrådets synpunkter i övrigt behandlas i specialmotiveringen till de berörda paragraferna. Lagrådets granskning har också lett till vissa redaktionella ändringar i lagtexten.

Svenska bankföreningen har i en framställning i september 1985 hemställt om åtgärder som gör det möjligt för de svenska bankerna att etablera filialer utomlands. Framställningen bör jämte en sammanställning av remissvaren fogas till propositionen som *bilaga 6*. Fullmäktige i Sveriges riksbank har tidigare i dag beslutat om en framställning i samma fråga. Framställningen bör fogas till propostionen som *bilaga 7*.

I propositionen föreslås några lagändringar som inte ingick i lagrådsremissen. Bankaktiebolagen ges genom ett tillägg till bankrörelselagen möjlighet att inrätta filialer i utlandet (avsnitt 3.13). I det till lagrådet remitterade förslaget till 2 kap. 4 § bankrörelselagen om vissa förvärv har det lagts till att bankerna utöver bostadsrätt även får förvärva fast egendom och tomträtt för att bereda en anställd bostad. Genom tillägg till 8 a § fondkommissionslagen (1979: 748) och 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag införs en möjlighet till dispens från förbudet för utlänningar att förvärva aktier i fondkommissions- och finansbolag. Vidare görs ett par ändringar i lagen (1986: 436) om näringsförbud föranledda av att efter den nya sparbankslagens ikraftträdande ingår den verkställande direktören och dennes ställföreträdare alltid i sparbankens styrelse. Dessa lagändringar får anses vara av så enkel beskaffenhet att lagrådets granskning inte behövs.

2 Den svenska bankverksamheten m. m.

Institut av flera olika slag är verksamma på den svenska kreditmarknaden. Bankerna har av tradition ansetts vara de viktigaste. De spelar en central roll för näringslivet och har de flesta av de rörelsegrenar som förekommer på kreditmarknaden. En banks rörelse finansieras huvudsakligen med medel som anförtros banken genom inlåning från allmänheten.

Förutom banker finns ett antal mellanhandsinstitut, kreditaktiebolag, som finansierar sin verksamhet främst genom obligationsupplåning. Dessa obligationer förvärvas i stor utsträckning av de kapitalplacerande instituten, bl. a. allmänna pensionsfonden och de enskilda försäkringsbolagen. Mellanhandsinstituten har i allmänhet en speciell verksamhetsinriktning, som att tillgodose bostadsbyggandets behov av långfristiga krediter eller att finansiera industriinvesteringar, och de utgör en förmedlande länk mellan kapitalplaceraren och den slutliga låntagaren.

På kreditmarknaden finns vidare ett stort antal finansbolag, vilka ursprungligen bildades för att de ansågs bättre lämpade än bankerna att ägna sig åt vissa finansieringsformer, däribland factoring och leasing. Finansbolagens verksamhet har i dag allt mer kommit att likna den traditionella bankverksamheten. Någon räkningsinlåning från allmänheten får dock inte förekomma hos dessa institut.

Vidare finns fondkommissionsbolag som har som huvudsaklig uppgift

att medverka vid köp och försäljning av värdepapper. Dessa institut driver också en icke obetydlig utlåningsrörelse, som har samband med fondkommissionsrörelsen.

På den del av kreditmarknaden som står utanför myndigheternas kontroll och tillsyn, den s. k. oreglerade kreditmarknaden, verkar ett flertal företag och personer som bedriver utlåningsverksamhet. Denna del av kreditmarknaden brukar benämnas den grå kreditmarknaden.

Den lagstiftning som styr bankverksamheten syftar ytterst till att garantera att insättarnas medel inte utsätts för onödiga risker. Inlåning från allmänheten på räkning är nämligen genom lagstiftningen exklusivt förbehållen bankerna. En insättning i en bank skall i princip kunna betraktas som helt säker.

Bankernas verksamhet garanterar att insättarnas medel kan utnyttjas för främst utlåning. Denna förutsätts i huvudsak vara av kortfristig karaktär. Av penningpolitiska skäl har dock bankerna under många år tvingats att förvärva långfristiga stats- och bostadsobligationer i mycket stor omfattning.

På bankmarknaden uppträder tre olika kategorier av banker, bankaktiebolagen (affärsbankerna), sparbankerna och föreningsbankerna. De tre grupperna skiljer sig från varandra bl. a. genom att de utgör skilda slag av sammanslutningar. Affärsbankernas associationsform är närmast identisk med aktiebolagens. Sparbankerna saknar egentliga ägare och är närmast att likna vid stiftelser. Föreningsbankerna slutligen är organiserade som ekonomiska föreningar. För varje bankkategori finns en särskild lag, som innehåller både associationsrättsliga regler och regler om själva bankverksamheten.

Från början hade de tre bankgrupperna olika uppgifter på kreditmarknaden. Affärsbankerna skulle främst tillgodose näringslivets kreditbehov. Sparbankerna skulle främja sparsamhet och samla upp småspararnas medel för vidare utlåning främst till hushållen och till bostadssektorn. Föreningsbankerna (tidigare jordbrukskasserörelsen) skulle inrikta sin verksamhet på jordbruket och dess kreditbehov. År 1968 infördes emellertid den samordnade banklagstiftningen, vilket innebar att rörelsereglerna för de tre bankgrupperna i allt väsentligt kom att överensstämma. Härigenom öppnades de legala förutsättningarna för de olika bankgrupperna att driva en likartad verksamhet. Utvecklingen har därefter visat att sparbankerna och föreningsbankerna förändrat sin verksamhetsinriktning och kommit att alltmer närma sig affärsbankernas traditionella verksamhetsområde.

Stora förändringar har också skett på inlåningssidan. Nya inlåningsinstrument har tillkommit. Bl. a. har storinlåningen ökat starkt. Denna brukar indelas i specialinlåning och utgivning av bankcertifikat. Specialinlåningen karaktäriseras av att banken med insättaren förhandlar fram särskilda villkor för insättning av betydande belopp. Bankcertifikat kan närmast liknas vid en kortfristig obligation. Bl. a. har införandet av detta och andra upplåningsinstrument, som har samband med statens upplåningsbehov, bidragit till att penningmarknaden utvecklats kraftigt under senare tid.

Förutom den centrala bankverksamheten, som utgörs av in- och utlå-

ningen, driver nästan alla banker i större eller mindre utsträckning andra rörelsegrenar, som har samband med den egentliga bankverksamheten. Hit räknas notariatverksamhet, valutahandel, fondkommissionsrörelse, betalningsförmedling och juridisk rådgivning.

Bankernas interna organisation har också förändrats. En stor del av deras verksamhet bedrivs i dag i hel- eller delägda bolag utanför banken, främst i finansbolag. Också andra typer av verksamhet förläggs i bankerna närstående bolag, såsom fastighetsförvaltning, fastighetsförmedling och placeringsrådgivning.

De svenska bankernas utlandsverksamhet har också ökats kraftigt, bl. a. för att möta de utländska bankernas konkurrens om de svenska industriföretagens utlandsaffärer. Detta har lett till en omfattande utlandsetablering genom dotterbanker, konsortiebanker eller andra delägda utländska bankföretag. Syftet har bl. a. varit att underlätta för svenska företag att exportera sina varor. Också sparbankerna och föreningsbankerna har genom sina affärsbanker, Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank, etablerat sig i utlandet, även om det hittills skett i mer blygsam utsträckning.

Tidigare har utländska banker kunnat verka endast genom agenter och från fasta representationskontor i Sverige. Ett trettiotal utländska banker har hittills fått tillstånd att inrätta representationskontor här i landet. Sedan den 1 juli 1985 får emellertid utländsk bank etablera sig här också genom att bilda ett svenskt bankaktiebolag. Hittills har sammanlagt tolv sådana utlandsägda bankaktiebolag fått tillstånd att driva verksamhet i Sverige.

Med undantag av Sveabanken, som beviljades oktroj av regeringen år 1982, har någon egentlig nybildning av affärsbanker inte förekommit sedan 1920-talet. Här bortses då från sparbanksväsendets och jordbrukskasserörelsens affärsbanker Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank.

Affärsbankernas storlek exkl. dotterbolagen mätt i balansomslutning per den 31 december 1984.

	Antal kontor	Antal anställda[1]	Utlåning (Mkr)[2]	Inlåning (Mkr)[3]	Eget kapital (Mkr)	Balansomslutning (Mkr)
SE-Banken	348	6825	74249	76100	2774	144203
Handelsbanken	454	5353	62199	59973	1682	130032
PKbanken	131	3571	65312	84582	1867	129571
Götabanken	166	2146	15852	15680	574	29775
Sundsvallsbanken	60	741	6959	6547	324	12577
Skånska Banken	77	598	5521	5205	193	9748
Uplandsbanken	67	662	4472	5465	141	8267
Wermlandsbanken	61	638	4646	4716	168	7144
Östgötabanken	39	416	3505	3447	107	5501
Skaraborgsbanken	39	461	3039	3557	130	5039
Jämtlands Folkbank	11	88	693	743	29	1185
Bohusbanken	1	26	313	398	30	964
Sveabanken	1	15	267	148	22	361
Sparbankernas Bank	1	658	9298	5783	600	34432
Föreningsbankernas Bank	1	182	2274	694	118	8935
Samtliga Affärsbanker	1457	22380	258599	273038	8759	527734

[1] Medeltal 1984
[2] Till allmänheten. Inkl. utlåning i utländsk valuta
[3] Från allmänheten. Inkl. bankcertifikat
Källa: Resp. banks årsberättelse

Det finns för närvarande cirka 135 sparbanker. Dessa är av mycket olika storlek. De tio största sparbankerna svarar för nära hälften av sparbankernas totala omslutning. Sparbankernas Bank är en affärsbank och sköter bl. a. utlands- och fondärenden för flertalet sparbanker.

De tio största sparbankernas storlek mätt i balansomslutning per den 31 december 1984.

	Antal kontor	Antal[1] anställda[1]	Utlåning (Mkr)	Inlåning (Mkr)[2]	Eget kapital (Mkr)	Balansomslutning (Mkr)
Första Sparbanken	130	1919	12456	16118	346	21630
Sparbanken Skåne	115	1132	6708	9380	200	10910
Sparbanken Kronan	87	724	3898	5945	107	6817
Sparbanken Gothia	55	634	3861	5261	86	6379
Jönköpings län sparbank	47	535	3276	4709	70	5441
Sparbanken Norrland	89	457	2967	4201	65	4894
Örebro läns sparbank	37	377	2671	3590	50	4113
Länssparbanken Dalarna	51	403	2405	3345	64	3824
Sparbanken Mälardalen	35	383	2331	3305	65	3747
Sparbanken Skaraborg	28	277	2204	2916	40	3671
Summa de 10 största sparbankerna	674	6841	42777	58770	1093	71426
Summa samtliga sparbanker	1420[3]	12378[3]	79681[4]	113758[4]	1984[4]	145947[4]

[1] Medeltal under året.
[2] Exkl. bankcertifikat.
[3] Avser 1983.
[4] Före bokslut.
Källa: Svenska Sparbanksföreningen SCB, samtliga sparbanker december 1984.

Föreningsbankerna är av två slag, centralkassor för jordbrukskre dit och jordbrukskassor. Det finns 12 centralkassor och 399 jord brukskassor.

Centralkassornas balansomslutning m. m. per den 31 december 1984.

	Antal kontor	Antal anställda[2]	Utlåning (Mkr)	Inlåning (Mkr)[3]	Eget kapital (Mkr)	Balansomslutning (Mkr)
Västra Sveriges	92	510	3 249	4 902	70	5 898
Södra Sveriges	112	534	2 881	4 716	63	5 650
Östra Sveriges	47	277	1 767	2 686	35	3 334
Hallands	57	264	1 573	2 517	30	3 039
Mälarprovinsernas	43	275	1 555	2 325	42	2 878
Mellersta Norrlands	78	247	1 463	2 211	36	2 746
Mellersta Sveriges	58	232	1 483	2 314	28	2 746
Gävle-Dala	65	211	1 441	1 993	36	2 493
Malmöhus läns	46	228	1 274	1 828	25	2 273
Västerbottens	43	167	1 161	1 618	31	1 977
Norrbottens	29	135	730	1 127	15	1 403
Gotlands	20	51	321	452	9	563
Samtliga regionbanker	690	3 131	18 898	28 689	420	35 000

[1] Uppgifterna är preliminära och avser läget före bokslut.
[2] Medeltal under 1984.
[3] Inkl. bankcertifikat.
Källa: Sveriges Föreningsbankers Förbund

Bankkategoriernas andelar av den totala banksektorn mätt i balansomslutning och inlåning år 1984.

	Balansomslutning mkr.	Andel ung.	Inlåning mkr.	Andel ung.
Affärsbankerna*	527 734	75 %	273 038	66 %
Sparbankerna	145 947	20 %	113 758	28 %
Föreningsbankerna	35 000	5 %	28 689	6 %

* Här ingår Sparbankernas bank och Föreningsbankernas bank.

3 Allmän motivering

3.1 Förslaget till ny banklagstiftning

Bakgrund

Bankernas verksamhet regleras i tre olika lagar från 1950-talet, nämligen lagen (1955: 183) om bankrörelse (BL) lagen (1955: 416) om sparbanker (SpL) och lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen (JkL).

Samtliga banklagar har ändrats vid ett flertal tillfällen. De mest genomgripande förändringarna i de tre lagarna skedde år 1968 efter förslag av kreditinstitututredningen (Samordnad banklagstiftning SOU 1967: 64. prop. 1968: 143, BaU 60, rskr. 368). Reformen innebar, som tidigare nämnts, en samordning av rörelsereglerna för affärsbanker, sparbanker

och jordbrukets kreditkassor – föreningsbanker – så att dessa institut fick rätt att på i huvudsak likartade villkor driva bankrörelse.

De associationsrättsliga bestämmelserna i banklagen, sparbankslagen och jordbrukskasserörelselagen knyter an till reglerna i lagen (1944: 705) om aktiebolag. Banklagens bestämmelser är i stor omfattning utformade efter mönster av den lagen. I flera hänseenden hänvisas också i banklagen direkt till bestämmelser i aktiebolagslagen. Även i sparbankslagen finns åtskilliga bestämmelser som är utformade med aktiebolagslagen som förebild. Jordbrukskasserörelselagen bygger på lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar, som i sin tur i väsentliga delar går tillbaka på 1944 års aktiebolagslag.

Hösten 1975 antog riksdagen en ny aktiebolagslag, som trädde i kraft den 1 januari 1977. Reglerna om aktiebolag har förenklats väsentligt i den nya lagen. Bl. a. har lagens formalitets- och publiceringsföreskrifter genomgående beskurits kraftigt.

Till den nya aktiebolagslagen har förts över huvuddelen av bestämmelserna om aktiebolag i lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering (LFA). En motsvarande överföring har gjorts till försäkringsrörelselagen (1982: 713) av LFA: s bestämmelser om försäkringsaktiebolag. Kvar i LFA finns numera i huvudsak bestämmelser om bankaktiebolag.

En annan viktig nyhet i den nya aktiebolagslagen är att redovisningsbestämmelserna har samordnats med den nya bokföringslagen (1976: 125), som trädde i kraft den 1 januari 1977. Bokföringslagen gäller bara i den mån avvikande regler inte har meddelats i eller med stöd av annan lag. En grundtanke i bokföringslagen är att den associationsrättsliga lagstiftningen skall kunna hänvisa till bokföringslagens regler om t. ex. årsbokslut och i övrigt innehålla endast sådana bestämmelser om redovisning som behövs med hänsyn till de olika företagsformernas särskilda förhållanden. Redovisningsbestämmelserna i 1975 års aktiebolagslag är utformade i enlighet härmed.

I övrigt upptar den nya aktiebolagslagen bestämmelser om nya finansieringsformer. Styrelsens ställning inom ett aktiebolag har förstärkts. En koncerndefinition har införts i lagen, vilket innebär att ett bolag måste i redovisningssammanhang beakta bolagets ställning som moderbolag eller dotterbolag i en koncern.

Banklagsutredningens arbete har i huvudsak bestått i en anpassning av de tre bankkategoriernas lagar till 1975 års aktiebolagslag och 1976 års bokföringslag. Utredningen har därutöver föreslagit vissa ändringar som är av bankspecifik karaktär. Främst avses här bankernas rörelseregler.

År 1983 tillsattes en kommitté för översyn av kreditmarknadens struktur – kreditmarknadskommittén (Fi 1983: 06) – vilken har till uppgift att utreda strukturfrågorna på kreditmarknaden. Bl. a. ingår i kommitténs uppdrag att föreslå rationella rörelseregler för skilda slag av finansinstitut, däribland bankerna, och att överväga nya regler för tillsyn över kreditmarknaden i stort (se Dir 1983: 38).

Av de sista tilläggsdirektiven till banklagsutredningen framgår att utredningen inte haft till uppgift att överväga ändringar av rörelsereglerna inom områden som omfattas av kreditmarknadskommitténs uppdrag. Utred-

ningen har därför nöjt sig med att presentera de förslag till ändringar i rörelsereglerna som förelåg vid tidpunkten för tilläggsdirektiven. Av samma anledning har utredningen inte heller föreslagit några egentliga förändringar av tillsynsreglerna för bankerna.

Banklagsutredningens förslag

Banklagsutredningen har lagt fram förslag till fyra nya lagar nämligen bankrörelselagen, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen. Bankrörelselagen är utformad som en ramlag och innehåller ett fåtal bestämmelser som nu finns i BL och är gemensamma för samtliga bankgrupper. De tre bankkategorierna har i övrigt fått en fullständig reglering i var sin lag. Utredningen har strävat efter att ge dessa lagar en så likartad utformning som möjligt. Bankaktiebolagslagen är utformad så att den i princip följer aktiebolagslagens kapitelindelning. Kapitlen om rörelsen och om den offentliga tillsynen saknar av naturliga skäl motsvarighet i aktiebolagslagen. Sparbankernas och föreningsbankernas associationsrättsliga särart har också krävt särlösningar när det gäller lagarnas utformning och innehåll.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har i allmänhet ställt sig positiva till banklagsutredningens förslag till ny banklagstiftning. Man anser att förslaget är väl motiverat och väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. De flesta remissinstanserna accepterar också utredningens förslag att i en ramlag ta in vissa centrala regler och i övrigt i tre särskilda lagar reglera de olika bankkategoriernas verksamhet och organisation (bil. 3 avsnitt 1). Vissa remissinstanser, däribland *bankinspektionen* (1.1), *Svenska bankföreningen* (1.6), *Svenska sparbanksföreningen* (1.7) och *Sveriges föreningsbankers förbund* (1.8) anser att ramlagen bör kunna byggas ut och kompletteras med ytterligare regler, bl. a. nämns rörelsereglerna och reglerna om tillsyn över bankerna. *Kammarrätten i Stockholm* har å sin sida ifrågasatt om inte kreditmarknadskommitténs förslag bör avvaktas, innan en ny banklagstiftning införs. I vart fall bör, enligt kammarrättens mening, ramlagens fåtaliga bestämmelser arbetas in i de tre särskilda banklagarna (1.3).

Föredragandens överväganden

För egen del vill jag framhålla att de associationsrättsliga reglerna i gällande banklagstiftning framstår som föråldrade vid en jämförelse med de regler som sedan ett tiotal år gällt för vanliga aktiebolag och som inneburit avsevärda förenklingar, jämfört med den aktiebolagslag som nuvarande banklagstiftning bygger på. Också redovisningsreglerna i den nuvarande banklagstiftningen framstår som föråldrade vid en jämförelse med redovisningsreglerna i bokföringslagen och aktiebolagslagen. De nuvarande banklagarna är dessutom svårtillgängliga genom att de saknar uppdelning i överskådliga kapitel med rubriker. Också från rent språklig synpunkt

framstår banklagarna som föråldrade. Vidare är att notera att en motsvarande anpassning av lagstiftningen på försäkringsområdet till den nya aktiebolagslagen och bokföringslagen har genomförts redan för några år sedan. Detta arbete resulterade i en ny försäkringsrörelselag (1982: 713), som trädde i kraft den 1 januari 1983.

Det är riktigt att det utredningsarbete som pågår inom kreditmarknadskommittén kan komma att väsentligt påverka banklagstiftningen i vissa avseenden. Detta gäller främst rörelsereglerna och reglerna om tillsyn. Huvuddelen av banklagarnas bestämmelser kommer dock inte att beröras. Det bör därför inte medföra några större olägenheter om den nya banklagstiftningen införs utan att resultatet av kreditmarknadskommitténs arbete avvaktas.

Av de skäl som jag nu har anfört och med hänsyn till det positiva mottagandet utredningsförslaget fått under remissbehandlingen anser jag att förslaget bör läggas till grund för en lagstiftning, som bör träda i kraft så snart som möjligt. Denna lagstiftning bör dock disponeras på ett något annorlunda sätt än utredningen föreslagit. Jag återkommer till denna fråga i nästa avsnitt. I de därpå följande avsnitten av den allmänna motiveringen avser jag att behandla vissa väsentliga nyheter i utredningsförslaget. Hu vuddelen av utredningsförslaget kommer jag att ta upp endast i specialmotiveringen till de skilda banklagarna. I den mån annat inte sägs där överensstämmer mitt förslag med utredningsförslaget.

3.2 Banklagstiftningens disposition

Mitt förslag: Nu gällande banklagar ersätts med fyra nya banklagar, nämligen bankrörelselagen, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen.

I *bankrörelselagen* ges i nio kapitel bestämmelser som är gemensamma för samtliga bankgrupper, nämligen 1 kap. Allmänna bestämmelser, 2 kap. Om rörelsen, 3 kap. Revision, 4 kap. Redovisning, 5 kap. Skadestånd, 6 kap. Bankens firma, 7 kap. Tillsyn, 8 kap. Registrering samt 9 kap. Straff och vite.

Bestämmelser som rör bildande av bank, dess organisation, m. m. ges för bankaktiebolag i *bankaktiebolagslagen*, för sparbank i *sparbankslagen* samt för föreningsbank i *föreningsbankslagen*.

Utredningens förslag: Förslaget avviker från mitt förslag genom att de tre bankkategorierna där ges en i princip fullständig reglering i var sin lag (bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen). Ett fåtal bestämmelser (sex paragrafer) föreslås ingå i en för samtliga bankkategorier gemensam ramlag, som benämns bankrörelselagen.

Remissinstanserna: Även om remissinstanserna i allmänhet accepterar förslaget om en särskild ramlag, menar ett flertal av dem att ramlagen med fördel kan byggas ut med ytterligare bestämmelser (bil. 3 avsnitt 1).

Skälen för mitt förslag: Utredningens strävan att ge de tre särskilda banklagarna en så likartad utformning som möjligt har resulterat i att

bestämmelserna i flera avsnitt visar stor överensstämmelse såväl i sakligt som språkligt avseende. Detta gäller främst de avsnitt som inte har något direkt samband med resp. bankkategoris associationsrättsliga särart, dvs. bestämmelserna om bankrörelse, revision, redovisning, skadestånd, bankens firma, registrering, tillsyn samt straff och vite.

Den nya lagstiftningen innebär i många stycken att ytterligare steg tagits på den genom 1968 års reform inslagna vägen mot en helt samordnad banklagstiftning, såvitt avser rörelsereglerna. Att i det läget upprätthålla traditionen med tre parallella banklagar anser jag vara mindre lämpligt, särskilt som varje lag nu föreslås bli fullt utbyggd, dvs. utan hänvisningar till annan associationsrättslig lagstiftning som aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. En sådan ordning skulle leda till betydande upprepningar, vilket begränsar överskådligheten. Eventuella lagändringar blir mer omfattande, eftersom man i flertalet fall får gå in i tre olika lagverk. Obefogade skillnader i regleringen av de tre bankkategorierna kan lättare dröja sig kvar. I likhet med vad bankinspektionen och flera andra remissinstanser förordat anser jag därför att den av utredningen föreslagna ramlagen, dvs. bankrörelselagen, bör byggas ut. Utgångspunkten bör därvid vara att de avsnitt som inte har ett direkt samband med bankens associationsrättsliga särart och till följd härav i stora delar blivit överensstämmande samlas i bankrörelselagen. Detta bör alltså gälla de avsnitt som, enligt vad jag nyss nämnt, visar sådan överensstämmelse. Bankrörelselagen kommer då att innehålla bestämmelser som i huvudsak rör själva bankverksamheten samt tillsynen och kontrollen av denna och vissa därmed sammanhängande frågor.

Som en samlingsbeteckning på de tre bankkategorierna används i den gemensamma bankrörelselagen ordet bank varvid såvitt gäller föreningsbanker såväl central som lokal föreningsbank omfattas. I de fall där en avvikande regel gäller för någon av bankkategorierna har beteckningen kursiverats för att sådana olikheter lättare skall uppmärksammas. Vidare används ordet "stadgar" som en samlingsbeteckning på ett bankaktiebolags bolagsordning, en sparbanks reglemente samt en föreningsbanks stadgar.

Bestämmelser som gäller bankernas organisation, ledning, stämma, medelsanskaffning, m. m. bör däremot finnas i en för varje bankkategori särskild lag, nämligen bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen.

Några praktiska svårigheter att använda lagstiftningen bör inte föreligga med den föreslagna uppdelningen av bestämmelserna. Varje bankkategori får tillämpa den egna lagen i kombination med bankrörelselagen.

Som nämnts i inledningen har *lagrådet* framfört kritik mot den lagteknik som använts i förslaget. Vad som åsyftas är närmast det förhållandet att banklagarna blivit fullt utbyggda utan hänvisningar till aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. Genom att denna lagteknik använts också beträffande försäkringsrörelselagen och lagen om ekonomiska föreningar kommer enligt lagrådet likartade bestämmelser att finnas i sex olika lagar. Detta anses kunna medföra tolkningssvårigheter samtidigt som vi får en sådan alltmer omfattande författningsreglering, som ofta kritiseras

i den allmänna debatten. Lagrådet ifrågasätter om inte bankrörelselagen borde byggas ut med fler gemensamma bestämmelser och specialregleringen för de tre banktyperna minskas genom hänvisningar till aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar.

När det gäller den första frågan, dvs. om fler gemensamma bestämmelser borde tillskapas för de tre bankkategorierna, vill *jag* först framhålla att det föreliggande förslaget till ny bankrörelselag redan i sig innebär att åtta kapitel gjorts gemensamma för bankerna. Utredningens förslag innebar att dessa kapitel skulle ingå i de särskilda lagarna för resp. bankkategori.

Jag vill inte utesluta att ytterligare ett par kapitel hade kunnat göras gemensamma, men under remissbehandlingen och beredningen av lagstiftningsärendet har starka önskemål framförts om att varje bankkategori skulle få en så fullständig lag som möjligt. Det finns i dessa kapitel också sakliga skillnader som vid en sammanföring skulle kräva särbestämmelser, något som skulle kunna göra regelverket svåröverskådligt. Jag anser därför att det för närvarande inte är lämpligt att överföra ytterligare bestämmelser till bankrörelselagen. Det kan komma att finnas anledning att ånyo överväga denna fråga i samband med att ställning tas till de förslag som den pågående översynen av kreditmarknadens struktur kan resultera i.

Det kan i sammanhanget också nämnas att riksdagen i ett tillkännagivande (NU 1976/77: 51, rskr. 355) uttalat att den nuvarande lagen om understödsföreningar, som i stor utsträckning innehåller hänvisningar till lagen om ekonomiska föreningar, bör omarbetas till en självständig lag.

Den andra frågan, dvs. om specialregleringen borde minskas genom fler hänvisningar till aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar är av större principiell betydelse. Som lagrådet anmärkt ansluter den här använda lagtekniken med fullt utbyggda lagar till några tidigare lagstiftningsärenden, nämligen försäkringsrörelselagen och lagen om ekonomiska föreningar. Dessa lagar har granskats och lämnats utan erinran när det gäller den tekniska uppbyggnaden. Jag har därför ansett det följdriktigt att välja samma metod i fråga om banklagstiftningen.

Enligt min mening underskattar lagrådet de praktiska fördelarna med en fullt utbyggd lag för det stora antalet tillämpare, dvs. de som är verksamma i banker och även andra institut på kreditmarknaden. Som redan påpekats har det varit ett starkt önskemål från framför allt de olika bankkategorierna att så långt möjligt få en egen fullt utbyggd lag.

För dessa tillämpare av lagstiftningen är det avsevärt bekvämare att ha hela regelsystemet samlat i banklagarna. Det blir därigenom lättare att få en överblick över de bestämmelser som gäller för det egna området.

Man kan dock inte utesluta att den här tekniken kan leda till inkonsekvenser både när det gäller utformningen av författningstexterna och specialmotiveringarna. För att motverka detta har också – som lagrådet förutsatt – en teknisk översyn gjorts i samband med propositionsarbetet.

Lagrådets synpunkt att den använda tekniken skulle leda till ökad reglering och därigenom stå i motsättning till det program som regeringen presenterade i skrivelsen (skr. 1984/85: 202) om den offentliga sektorns förnyelse, kan jag inte dela. Jag vill erinra om att redan i dag har varje bankkategori, utom föreningsbankerna, en egen omfattande lag som är

fullständig. Det är, enligt min mening, inte i första hand en fråga om att begränsa antalet föreskrifter. Snarare är det en fråga om hur omfattande i sak en reglering skall göras och på vilket sätt man kan göra föreskrifterna lättare att överblicka och förstå för det stora flertalet tillämpare.

3.3 Föreningsbanksrörelsens organisation

Mitt förslag: Föreningsbanksrörelsen ges ökad frihet att välja den organisationsform som är lämpligast. Detta uppnås genom att rörelsens riksorganisation (Sveriges Föreningsbankers Förbund) inte längre regleras i lagen samt att de centrala föreningsbankerna utan tillstånd av regeringen får bedriva den verksamhet som annars skulle drivas av de lokala föreningsbankerna.

Central föreningsbank blir ny beteckning på de enheter som nu benämns regional föreningsbank eller centralkassa för jordbrukskredit.

Lokal föreningsbank behåller denna benämning medan beteckningen jordbrukskassa utmönstras ur lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se SOU 1984: 29 s. 13–16).

Remissinstanserna: Endast två instanser kommenterar förslaget i denna del. *Sveriges Föreningsbankers Förbund* (SFF) konstaterar med tillfredsställelse att föreningsbankerna får en egen fullständig lag (bil. 3 avsnitt 5.1.2). Detta utgör en god grund för föreningsbankernas fortsatta utveckling, särskilt som rörelsen enligt den nya lagen själv får rätt att inom mycket vida gränser utforma sin interna organisation. De fördelar som detta medför överstiger de eventuella nackdelar som det kan innebära att riksorganisationens lagreglerade ställning avskaffas. *Svenska Bankmannaförbundet* noterar att SFF inte längre ges skyldighet och rätt att kontrollera föreningsbankerna och att detta troligen måste leda till en förändring av verksamheten vid SFF:s revisionsenhet. Anställningstryggheten för personalen kan komma i fara. Bankmannaförbundet anser att den interna revisionen skall ligga kvar under SFF, vilket ger revisionen en oberoende ställning. Detta bör enligt förbundet tas in i lagstiftningen (bil. 3 avsnitt 5.3.2).

Skälen för mitt förslag: Alltsedan föreningsbanksrörelsens tillkomst har dess organisationsform varit föremål för en detaljerad reglering i lag. Rörelsen binds nu av JkL till en treledsorganisation bestående av lokala föreningsbanker (jordbrukskassor), regionala (centrala) föreningsbanker (centralkassor för jordbrukskredit) samt en riksorganisation. I 23 § JkL ges en möjlighet att, efter regeringens tillstånd, anta en tvåledsorganisation, i vilken den centrala föreningsbanken övertar de lokala föreningsbankernas uppgifter. Denna möjlighet har utnyttjats för en av de tolv centrala föreningsbankerna.

Föreningsbanksrörelsen har successivt blivit allt större och verksamhe-

ten alltmer diversifierad och bankmässig. Enligt min mening är det en nackdel att lagen binder rörelsen vid en organisationsform som numera kanske inte är den som har bäst förutsättningar att tillgodose marknadens behov av banktjänster. Utvecklingen inom bankväsendet och kreditmarknaden i stort gör det nödvändigt att organisationen kan anpassas till ändrade förhållanden. Från allmänna utgångspunkter är det av stort värde med en framgångsrik föreningsbanksrörelse, eftersom en sådan aktivt kan bidra till att vidmakthålla eller öka konkurrensen på bankområdet. Mot denna bakgrund föreslår jag att riksorganisationen inte längre skall regleras i lagen och att föreningsbanksrörelsen själv skall få avgöra i vilken utsträckning lokala föreningsbanker skall förekomma. Detta innebär inte något ställningstagande från min sida till behovet eller önskvärdheten av riksorganisationen eller de lokala bankerna. Det som man från statens sida har anledning att se till är att insättarnas medel inte riskeras genom att inlåningsrätten sprids ut på ett alltför stort antal små enheter. Detta syfte uppnås genom att, liksom hittills, endast de centrala föreningsbankerna får ta emot inlåning för egen räkning.

Av vad jag nu har sagt om strävandena att öka föreningsbanksrörelsens frihet att själv utforma sin organisation följer att jag inte kan ansluta mig till Bankmannaförbundets förslag att lagreglera den interna revisionens ställning. Jag vill dock erinra om utredningens uttalande att det vore att beklaga om den erfarenhet och kompetens som i dag finns representerad inom riksorganisationens revisionsverksamhet inte utnyttjades även framdeles. SFF framhåller i sitt yttrande att så inte heller kommer att bli fallet enligt den allmänna meningen inom föreningsbanksrörelsen. Skillnaden blir att utnyttjandet av revisionsenhetens tjänster i framtiden kommer att grundas på uppdrag från de centrala föreningsbankerna.

I lagtexten förs nu genomgående in beteckningen föreningsbank, vilken sedan mitten av 1970-talet har använts inom föreningsbanksrörelsen. Begreppen jordbrukskassa och centralkassa för jordbrukskredit, som alltjämt ingår i resp. förenings firma, utmönstras ur lagen. Beteckningen regional föreningsbank, som nu används för mellanledet i treledsorganisationen, får beteckningen central föreningsbank. Denna beteckning har viss likhet med dessa enheters nuvarande legala beteckning, centralkassa för jordbrukskredit. I övergångsbestämmelserna till den nya banklagstiftningen ges bestämmelser om firmaskydd för föreningsbankernas nuvarande beteckningar.

3.4 Nya finansieringsformer

Mitt förslag: Bankaktiebolagen får liksom de allmänna aktiebolagen rätt att ge ut konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet SOU 1984: 27 s. 85–87).

Remissinstanserna: Några särskilda synpunkter på förslaget har inte framförts under remissbehandlingen.

Skälen för mitt förslag: Bestämmelser om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt infördes för de allmänna aktiebolagen genom lagen (1973: 302) om konvertibla skuldebrev m. m. I och med aktiebolagslagens ikraftträdande upphävdes denna lag och reglerna fördes i stort sett oförändrade över till 5 kap. aktiebolagslagen. I propositionen till 1973 års lag (prop. 1973: 93) uttalades att den nya lagstiftningen inte berörde bankaktiebolag och att ett sådant bolag åtminstone då inte syntes ha något mer trängande behov av att kunna anlita de nya finansieringsformerna.

Ett konvertibelt skuldebrev ger fordringsägaren rätt att på vissa villkor byta ut skuldebrevet mot aktier i bolaget. Skuldebrev förenat med optionsrätt ger honom rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar. Eftersom konverteringsrätten utgör en särskild förmån som leder till att räntan på lånet kan sättas något lägre än på vanliga lån, har konvertibla skuldebrev från det emitterande bolagets synpunkt vissa fördelar framför vanliga skuldebrev. Konverteringslånen har också den fördelen att bolagets eget kapital ökar om rätten till konvertering utnyttjas av skuldebrevsinnehavaren. Detta innebär också en förbättring av relationerna mellan eget och främmande kapital. Även från skuldebrevsinnehavarens synpunkt ger konvertibla skuldebrev vissa fördelar jämfört både med en placering i vanliga skuldebrev och med direkt placering i aktier. Värdet på ett konvertibelt skuldebrev stiger oftast i ungefär samma mån som kursen på bolagets aktier. Utbytesrätten innebär att innehavaren kan förvandla sin fordran på bolaget till en andel i bolaget, vilket kan vara till fördel om bolaget visar stigande vinster, som medger högre utdelning än den ränta som gäller för lånet. Skulle aktiekursen sjunka kan skuldebrevsinnehavaren avstå från utbytet och i stället hålla sig till fordringsrätten. Om man är osäker om aktierna i bolaget kommer att stiga i värde kan man, genom att förvärva konvertibla skuldebrev i stället för aktier, avvakta utvecklingen.

Skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning har i huvudsak samma fördelar som konvertibla skuldebrev. Optionsrätten har i likhet med konverteringsrätten ett ekonomiskt värde och medför därför att räntan på lånet kan sättas lägre än räntan på ett vanligt lån. Risken vid placering i skuldebrev med optionsrätt till nyteckning är lägre än vid placering i aktier. I vissa fall kan skuldebrev av denna typ vara förmånligare för banken än konvertibla skuldebrev. Ett utnyttjande av optionsrätten till nyteckning innebär att bolaget får ett ytterligare kapitaltillskott, vilket inte är fallet vid en konvertering. En speciell fördel med skuldebrev med optionsrätt till nyteckning är att nyteckningen kan spridas över en lång period. Det vid en viss tidpunkt på kapitalmarknaden tillgängliga kapitalet tas alltså inte i anspråk i samma utsträckning som vid en vanlig nyemission.

De fördelar som för aktiebolagens del är förenade med konvertibla skuldebrev och skuldebrev med optionsrätt bör i stort sett gälla också för bankaktiebolagen. Därtill kommer, för bankbolagens del, behovet av att med eget kapital tillgodose kapitaltäckningskravet i 2 kap. 9–11 §§ bankrörelselagen. De båda finansieringsformerna har var för sig fördelar som

kan vara mer eller mindre framträdande, beroende på konjunkturerna och på vilket bankbolag det är fråga om. I viss mån inrymmer de spekulativa moment. Dessa är emellertid knappast så framträdande att finansieringsformerna kan anses vara mer äventyrliga för bankbolagen än en traditionell nyemission. De nya finansieringsformerna bör kunna bidra till att bankaktiebolagen kan ta upp lån på gynnsammare villkor än tidigare. Därigenom kan bankbolagens konkurrenssituation på lånemarknaden förbättras. Det finns därför starka skäl för att införa dessa finansieringsformer också för bankaktiebolagen.

3.5 Nya bestämmelser om fusion m. m.

Mitt förslag: För bankaktiebolagen införs bestämmelser som möjliggör fusion dels på så sätt att ett bankaktiebolag går upp i ett annat bankaktiebolag (s. k. absorption), dels genom att två eller flera bankaktiebolag förenas så att de bildar ett nytt bankaktiebolag (s. k. kombination).

För sparbankerna och föreningsbankerna behålls nuvarande möjlighet till fusion genom absorption och införs bestämmelser som medger fusion genom kombination.

En annan nyhet är att fusion kan ske mellan en bank som är moderföretag och ett helägt dotteraktiebolag.

Det blir vidare möjligt för en moderbank, som själv eller tillsammans med dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterföretag, att lösa in de återstående aktierna. Minoritetsaktieägarna får å sin sida rätt att kräva att moderbanken löser in deras aktier.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se SOU 1984: 27 s. 356–360, SOU 1984: 28 s. 213–218 och SOU 1984: 29 s. 263–268).

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan erinran. *Bankinspektionen* vill dock ha en mer enhetlig utformning av bestämmelserna om beslut om godkännande av fusionsavtal (bil. 3 avsnitt 3.13.1). *Svenska sparbanksföreningen* menar att det av bestämmelserna bör framgå att en fusion mellan sparbank som moderbank och ett bankaktiebolag som dotterbolag är möjligt (bil 3 avsnitt 4.7.1). *NO* påpekar bl. a. att konkurrenslagen (1982: 729) omfattar näringslivet i dess helhet (bil. 3 avsnitt 3.13.3). *Svenska bankföreningen* anser att den prövning av företagsförvärv som sker enligt konkurrenslagen för bankernas vidkommande är överflödig med hänsyn till bankinspektionens och regeringens oktrojprövning (bil 3 avsnitt 3.13.2).

Skälen för mitt förslag: I aktiebolagslagen finns bestämmelser om ett särskilt förfarande, fusion, för samgående mellan aktiebolag. Fusion innebär, att ett aktiebolag (det överlåtande bolaget) går upp i ett annat aktiebolag (det övertagande bolaget) genom att det överlåtande bolagets tillgångar och skulder övergår till det övertagande bolaget, varefter det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation. Fusion innebär också att det överlå-

tande bolagets samtliga rättigheter och skyldigheter övergår till det övertagande bolaget.

Aktiebolagslagen innehåller bestämmelser om två huvudformer av fusion. Den ena, som kallas absorption, avser fusion mellan av varandra oberoende bolag och innebär att ett bolag uppgår i ett annat bolag. Den andra fusionsformen kännetecknas av att två eller flera överlåtande bolag förenas i ett nybildat bolag, som övertar de överlåtande bolagens tillgångar och skulder. Denna form av samgående kallas kombination. Vidare finns bestämmelser om en variant av fusion genom absorption, som avser samgående mellan moderbolag och helägt dotterbolag. Bestämmelserna om fusion avser endast samgåenden mellan svenska aktiebolag och således inte mellan aktiebolag och annan företagsform eller mellan svenskt och utländskt aktiebolag.

I konkurrenslagen (1982: 729) finns bestämmelser om prövning av en näringsidkares företagsförvärv. Som företagsförvärv räknas också förvärv av aktier, andel i handelsbolag, rörelse eller del av rörelse. Till företagsförvärv hänförs vidare fusion. Om näringsfrihetsombudsmannen anser att ett förvärv leder till marknadsdominans och därigenom medför skadlig verkan kan han låta marknadsdomstolen pröva förvärvet. Domstolen har möjlighet att förbjuda förvärvet. I sådant fall skall beslutet fastställas av regeringen för att bli gällande.

BL innehåller inga bestämmelser om fusion mellan bankaktiebolag. Däremot finns i 189 § bestämmelser om övertagande av annan bankrörelse. Bestämmelserna innebär bl. a. att övertagande inte kan ske utan likvidation av den överlåtande banken. Av 190 § framgår att övertagande endast får ske om regeringen lämnar tillstånd. Av paragrafen framgår vidare att ett bankaktiebolag som är bildat av ett utländskt bankföretag inte får ta över en svenskägd banks rörelse. För sparbankerna och föreningsbankerna finns bestämmelser om fusion genom absorption i SpL och JkL.

Enligt min mening bör de olika former för fusion som finns i aktiebolagslagen kunna införas också för bankerna Detta skulle bl. a. göra likvidationsmomentet obehövligt vid samgåenden mellan bankaktiebolag.

Med hänsyn till att bankerna har en särskild roll i samhällsekonomin och till att den dominerande gruppen bland bankernas borgenärer är insättare föreslår jag vissa avvikelser från aktiebolagslagens bestämmelser. Jag föreslår bl. a. att regeringen skall ge tillstånd till en fusion och därvid göra en prövning som är anpassad till bankernas särskilda förhållanden. Vidare skall bankinspektionen bevaka insättarnas och övriga borgenärers intressen i såväl den överlåtande som den övertagande banken.

Konkurrenslagen gäller, som nämnts, också vid bankfusioner. Vid lagens tillkomst framhöll föredraganden att denna fråga borde prövas ånyo, när det blev närmare klargjort om banklagstiftningens kontrollregler tillgodoser även konkurrenslagens skyddsintressen. Föredraganden framhöll därvid att det ingick i banklagsutredningens uppdrag att behandla banksektorns företagsstruktur (prop. 1981/82: 165 s. 263). Banklagsutredningen har inte berört konkurrenslagstiftningen. Jag utgår från att kreditmarknadskommittén (Fi 83: 06), som har till uppgift bl. a. att göra en översyn av

strukturfrågorna på kreditmarknaden, kommer att behandla frågan. I avvaktan på detta föreslås inte nu någon ändring i konkurrenslagen.

En strävan har varit att åstadkomma enhetlighet vid utformningen av bestämmelserna om fusion i de tre banklagarna. I fråga om beslut om godkännande av fusionsavtal föreslås dock skilda bestämmelser.

Skillnaderna mellan de föreslagna fusionsbestämmelserna i de olika banklagarna motiveras av de skilda associationsformerna. För bankaktiebolagen är det naturligt att anknyta till vad som gäller för de allmänna aktiebolagen. För sparbankerna har nuvarande krav på kvalificerad majoritet mildrats. Enligt nu gällande rätt krävs att samtliga huvudmän förenar sig om beslutet. Det något lindrigare krav jag nu föreslår motiveras av de svårigheter som kan finnas att få samtliga sparbankens huvudmän till en stämma. Detta skulle kunna leda till att väl motiverade fusioner, om vilka inga meningsskiljaktigheter råder, onödigt fördröjdes. För föreningsbankernas del föreslås ingen ändring av nuvarande krav på kvalificerad majoritet. Samma krav uppställs i förslaget till NFL och motiveras av att anknytningen mellan en förening och dess medlemmar ofta är av starkt personlig karaktär. Detta skäl gäller enligt min mening också för föreningsbankerna.

Vid beslut om fusion är det för bankaktiebolagen – i överenstämmelse med vad som gäller enligt aktiebolagslagen – tillräckligt med enkel majoritet vid bolagsstämman. För sparbankernas del krävs att samtliga närvarande huvudmän, som tillika skall utgöra minst nio tiondelar av samtliga huvudmän, förenar sig om beslutet. För föreningsbankernas del krävs att samtliga röstberättigade medlemmar förenar sig om beslutet. Alternativt krävs för såväl sparbankerna som föreningsbankerna att beslutet fattas på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträds av minst två tredjedelar av de röstande.

Av de föreslagna bestämmelserna om fusion följer att en fusion inte kan ske mellan svensk- och utlandsägda bankaktiebolag, mellan bankaktiebolag och sparbank eller föreningsbank och inte heller mellan sparbank och föreningsbank.

Jag går härefter över till frågan om fusion mellan en moderbank och ett helägt dotteraktiebolag. I gällande rätt saknas över huvud taget bestämmelser om fusion mellan företag med olika juridisk form. I förslaget till NFL har dock föreslagits att fusion mellan moderförening och helägt dotteraktiebolag skall tillåtas.

Jag har inte funnit några hinder mot att de föreslagna bestämmelserna om fusion skall kunna gälla vid fusion mellan en bank, antingen den är ett bankaktiebolag, sparbank eller föreningsbank, och ett helägt dotteraktiebolag, som ingår i en bankkoncern. Dotterbolagets verksamhet kommer genom fusionen att föras in i "den egentliga bankverksamheten" och lyda under banklagarnas bestämmelser. Om det i dotterbolaget finns sådan egendom som bankerna på grund av föreslagna bestämmelser i 2 kap. bankrörelselagen, inte får förvärva, föreslår jag att denna egendom skall avyttras senast ett år från det att registrering av fusionen har skett.

För en moderbank ökar möjligheterna att utnyttja de organisatoriska fördelar som en koncernbildning erbjuder, om moderbanken äger samtliga

aktier i ett dotteraktiebolag. När en moderbank har förvärvat mer än nio tiondelar av aktierna i ett dotteraktiebolag måste emellertid beaktas att en aktieägarminoritet som inte tillsammans äger minst en tiondel av alla aktier i ett bolag inte skyddas av de minoritetsregler som aktiebolagslagen innehåller. Med hänsyn till det anförda anser jag att de föreslagna banklagarna bör innehålla regler om rätt och skyldighet för en moderbank att i sådana fall lösa in minoritetsaktier i ett dotterbolag. Reglerna bör i princip överenstämma med dem som nu gäller enligt aktiebolagslagen för moderaktiebolags inlösen av minoritetsaktier.

När det gäller den närmare utformningen av de föreslagna bestämmelserna hänvisar jag till de olika banklagarnas specialmotivering (avsnitt 5.2, 5.3 och 5.4).

3.6 Nya revisionsregler

Mitt förslag: Bestämmelserna om revision av banker utformas i huvudsak i överensstämmelse med motsvarande regler i aktiebolagslagen och förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar (NFL). Detta innebär bl. a. följande nyheter i förhållande till gällande rätt.

1. En minoritet av ägarna, huvudmännen eller medlemmarna ges rätt att begära att en särskild granskning sker och att s. k. medrevisor utses.
2. De bestämmelser om effektivare företagsrevision som fr. o.m. den 1 januari 1985 gäller för bl. a. aktiebolag införs också för bankerna. Bestämmelserna innebär bl. a. att revisorerna skall särskilt granska att banken fullgjort sina skyldigheter i fråga om skatter och avgifter.
3. Krav införs på att sparbanker och centrala föreningsbanker, i likhet med bankaktiebolag, skall ha minst en auktoriserad revisor. Vidare föreskrivs att lokala föreningsbanker skall ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor.
4. Anpassningen till aktiebolagslagen innebär också förändringar när det gäller bestämmelserna om bl. a. uppdragstiden för revisorerna, möjligheten att utse en juridisk person till revisor, revisorsjäv, revisorernas uppgifter, revisionsberättelsens innehåll, möjligheten att låta annan än stämman utse revisor samt att ge dispens för revisor från kraven på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige.

De flesta förändringarna gäller bankaktiebolag och sparbanker, eftersom reglerna för revision av föreningsbanker till stor del utgörs av FL:s bestämmelser. Dessa har tidigare anpassats till aktiebolagslagen.

För föreningsbankerna är den största förändringen att riksorganisationen inte längre får rätt eller är skyldig att kontrollera föreningsbankerna.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Utredningen har emellertid inte föreslagit regler om särskild granskning

och medrevisor, eftersom de nuvarande reglerna anses tillräckliga. Reglerna om effektivare företagsrevision har heller inte framförts av utredningen, eftersom de har införts i aktiebolagslagen först efter det att utredningen hade avslutat sitt arbete (SOU 1984: 27 s. 283–300, SOU 1984: 28 s. 139–162 och SOU 1984: 29 s. 180–202).

Remissinstanserna: Förslagen till utformning av revisionsbestämmelserna har endast föranlett ett fåtal erinringar. De flesta av dem berörs i specialmotiveringen till resp. bestämmelse. *Sveriges Föreningsbankers Förbund* (SFF) avstyrker förslaget att minst en av revisorerna i en lokal föreningsbank skall vara godkänd revisor (bil. 3 avsnitt 5.3.1). SFF framhåller att bankinspektionen föreslås få rätt att förordna revisor även i en lokal föreningsbank och att de centrala föreningsbankernas granskningsarbete alltid till en väsentlig del avser de lokala bankernas verksamhet. Det förhållandet att en av revisorerna skall vara godkänd medför enligt SFF inte någon påtaglig förstärkning av det befintliga kontrollsystemet och står i vart fall inte i rimlig proportion till de ökade kostnaderna, som uppskattas till 10 milj. kr. per år. *Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR* anser att bestämmelsen bör utformas så att minst en revisor skall vara auktoriserad eller godkänd revisor (bil. 3 avsnitt 5.3.3).

Skälen för mitt förslag: Syftet med denna banklagsreform är bl. a. att i så stor utsträckning som möjligt anpassa bestämmelserna för bankerna till de regler som gäller för andra företag. Aktiebolagslagens regler för revision, som nära överensstämmer med NFL:s motsvarande regler, är enligt min uppfattning väl lämpade att gälla också för bankerna. Undantag bör dock göras för reglerna om registrering av revisorer och om länsstyrelsens ingripande i vissa fall. Bankinspektionens tillsyn får anses tillgodose syftena med dessa regler och de bör därför inte införas för bankerna.

Till skillnad mot utredningen anser jag att det är befogat att införa regler som ger möjlighet för en minoritet av bankens aktieägare, huvudmän eller medlemmar att begära att särskild granskning sker och att s. k. medrevisor utses. Dessa regler, som avser att skydda minoriteten mot maktmissbruk från majoritetens sida, har inte tidigare överförts till banklagstiftningen. Det har ansetts att befintliga regler ger en självständig och effektiv granskning. Vidare har framhållits att bankinspektionen utser revisor och även i övrigt har tillsyn över bankernas verksamhet. Det kan emellertid, enligt min mening, inte uteslutas att det också i banker kan förekomma maktmissbruk från majoritetens sida och att en minoritet därför, utöver det skydd som bankinspektionens tillsyn utgör, kan ha behov av vissa skyddsregler. Med stöd av särskilda regler bör en grupp aktieägare, medlemmar eller huvudmän som företräder en tiondel av samtliga aktier, medlemmar eller huvudmän eller en tredjedel av de aktier, medlemmar eller huvudmän som är företrädda på stämman tillförsäkras bättre insyn i banken. De motiv som ligger bakom en begäran om t. ex. medrevisor kan vara rena ägarintressen, som inte behöver sammanfalla med de intressen som bankinspektionen särskilt skall beakta, nämligen insättarnas och det allmännas.

Jag övergår så till att kommentera kravet på att minst en av revisorerna i en lokal föreningsbank skall vara godkänd revisor. Bankverksamhetens karaktär gör enligt min uppfattning att särskilt stora krav bör ställas på den

som utför granskningsarbetet i en bank. En revisor i en bank skall inte enbart kontrollera redovisningshandlingar och liknande utan löpande följa verksamheten och utföra kontroller under räkenskapsåret. Granskningen skall därvid omfatta såväl den interna kontrollen som kreditgivningen. Även om det, som SFF framhåller, finns ett starkt samband mellan lokal och central föreningsbank är det likväl fråga om självständiga juridiska personer. Den centrala bankens revisor har inte samma ställning och kan inte heller utföra ett lika ingående granskningsarbete i den lokala föreningsbanken som i den bank där han formellt är utsedd till revisor. Av de knappt 400 lokala föreningsbankerna är flera av betydande storlek. Ungefär en tiondel av dem har en utlåning på över 100 milj. kr. Mot denna bakgrund måste enligt min uppfattning minst en av revisorerna i en lokal föreningsbank uppfylla formella kompetenskrav och vara auktoriserad eller godkänd revisor. Detta innebär ändå ett avsteg från det krav på auktoriserad revisor som ställs upp för de andra bankerna. Förekomsten av yrkesrevisor behöver inte påverka antalet förtroendemannarevisorer. Dessa fullgör betydelsefulla insatser och kan genom sin förankring och erfarenhet komplettera yrkesrevisorn på ett mycket värdefullt sätt.

3.7 Nya redovisningsregler

Mitt förslag: Redovisningsreglerna för banker utformas i nära överensstämmelse med vad som gäller för allmänna aktiebolag och ekonomiska föreningar. Detta innebär att regler införs om definition av eget kapital, om delårsrapport, om notsystem till resultat- och balansräkningarna samt att begreppen anläggnings- och omsättningstillgångar införs. Bankerna blir också skyldiga att redovisa inbördes fordrings- och skuldförhållanden i en koncern. Banker som är moderföretag blir skyldiga att upprätta koncernredovisning.

Belopp som motsvarar det värde med vilket en anläggningstillgång skrivs upp får användas till nedskrivning av annan anläggningstillgång eller fordringsbevis men föreslås också kunna sättas av till uppskrivningsfond samt i sparbank dessutom till reservfond. I bankaktiebolag kan beloppet också användas för fondemission.

Värderingen av anläggnings- och omsättningstillgångar föreslås ske i huvudsak enligt bokföringslagens regler. Möjlighet ges att föra upp förvärvad goodwill och organisationskostnader som tillgång.

I stället för en finansieringsanalys skall bankerna lämna en kapitaltäckningsanalys, som visar hur kapitalkraven har uppfyllts.

Regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen föreslås kunna meddela föreskrifter om bankernas årsredovisning m. m. Om särskilda skäl föreligger får dessa avvika från bokföringslagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag när det gäller anpassningen till aktiebolagslagen och FL. Utredningen föreslår emellertid inte någon regel om att inbördes fordringar och skulder i en koncern skall redovisas och inte heller att organisationskostnader skall

kunna föras upp som tillgång. Vidare innebär utredningsförslaget något större avvikelser från bokföringslagens värderingsregler (SOU 1984: 27 s. 300–324, SOU 1984: 28 s. 162–187 och SOU 1984: 29 s. 203–229).

Remissinstanserna:

a. *Omsättnings- och anläggningstillgångar. Bokföringsnämnden* (bil. 3 avsnitt 3.11.4) anser att det i fråga om de olika typer av värdehandlingar som innehas av en bank ibland kan vara svårt att med hjälp av bokföringslagens definition dra gränsen mellan omsättnings- resp. anläggningstillgångar. Bokföringslagens regler tar mer sikte på tillverkande företag och är därför inte till någon omedelbar vägledning för bankerna.

b. *Värdering av anläggningstillgångar. Bokföringsnämnden* (bil. 3 avsnitt 3.11.4) menar att det finns risk att de föreslagna värderingsreglerna tolkas så att även fastigheter och andra reala anläggningstillgångar kommer att värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Med en sådan tolkning blir det möjligt att underlåta att göra avskrivningar när de reala anläggningstillgångarnas verkliga värde har ökat t. ex. på grund av inflation. Detta skulle innebära ett stort avsteg från principerna för värdering av anläggningstillgångar. Nämnden anser därför att bokföringslagens avskrivningsprincip skall tillämpas.

FAR (bil. 3 avsnitt 3.11.2) framhåller att uttrycket "verkliga värdet" är oklart när det gäller anläggningstillgångar. Det kan tolkas som försäljningsvärdet. Enligt FAR: s uppfattning är bokföringslagens regler om avskrivning och nedskrivning av anläggningstillgångar fullt tillräckliga även för bankerna.

c. *Värdering av omsättningstillgångar.* En omsättningstillgång kan enligt BL tas upp över anskaffningsvärdet. Det är tillräckligt att upplysning lämnas om detta i förvaltningsberättelsen. *FAR* (bil. 3 avsnitt 3.11.2) framhåller att bokföringslagens förbud mot att ta upp tillgångarna över anskaffningsvärdet förhindrar redovisning av en ännu icke realiserad vinst. Att frångå denna regel kräver en övertygande motivering. Enligt FAR bör det vara tillåtet att ta upp kassa och fordringar i utländsk valuta till dagskurs (verkliga värdet) på balansdagen, även om denna kurs överstiger anskaffningskursen. Detta bör vara tillåtet endast i den utsträckning skulder i utländsk valuta uppvärderas. En sådan redovisning skulle kunna ske med stöd av 14 § fjärde stycket bokföringslagen.

d. *Organisationskostnader. Bokföringsnämnden* (bil. 3 avsnitt 3.11.4) anser att bankerna bör ges samma möjlighet som andra företag att genomföra en korrekt periodisering av organisationskostnader, som är hänförliga till flera år. Med organisationskostnader avses utgifter för teknisk hjälp, forsknings- och utvecklingsarbete, provdrift, marknadsundersökningar samt kapitalrabatt och direkta emissionsutgifter vid upptagande av långfristiga lån. Eftersom inspektionen måste förutsättas följa reglernas tillämpning anser nämnden att 17 § bokföringslagen utan inskränkning bör gälla för bankerna. Nämnden uppger att den arbetar med anvisningar som kommer att specificera de krav som måste vara uppfyllda för att det skall vara förenligt med god redovisningssed att periodisera utgifter för forsk-

nings- och utvecklingsarbete. Risken för att en sådan periodiseringsrätt skulle kunna missbrukas torde enligt nämnden därför vara i det närmaste obefintlig. Även *Bankföreningen* (bil. 3 avsnitt 3.11.3) anser att möjlighet bör finnas att, under sedvanligt överinseende av bankinspektionen, ta upp dessa poster som tillgång.

e. *Redovisning inom en koncern. Bokföringsnämnden* (bil. 3 avsnitt 3.11.4) anser att om det föreligger problem i bankkoncerner med redovisning av de inbördes förhållandena är det ingen lösning att avstå från lagreglering och i stället överlåta allt ansvar för reglernas utformning på bankinspektionen. Nämnden framhåller vidare att redovisningslagstiftningen regelmässigt har karaktären av ramlagstiftning, som måste kompletteras med olika typer av tilllämpningsföreskrifter. Nämnden anser därför att grundläggande regler om skyldigheten att specificera inbördes fordrings- och skuldförhållanden bör tas in i lagen.

f. *Goodwill.* De remissinstanser, *bankinspektionen, bokföringsnämnden, Bankföreningen, Sparbanksföreningen och FAR*, som yttrar sig i denna fråga tillstyrker att banker får möjlighet att ta upp förvärvad goodwill som tillgång genom att 17 § första stycket bokföringslagen görs tillämplig på bankerna (bil. 3 avsnitt 3.11.1, 3.11.4, 3.11.3, 4.6.1 resp. 3.11.2). Inspektionen anser dock att det kan uppfattas som ett avsteg från traditionellt bankredovisningstänkande och befarar svårigheter vid bedömningen av goodwill.

Skälen för mitt förslag:

a. *Omsättnings- och anläggningstillgångar.* För egen del kan jag i huvudsak instämma i bokföringsnämndens uppfattning att det kan vara svårt att direkt tillämpa bokföringslagens definition av anläggnings- och omsättningstillgångar på bankernas tillgångar. Begreppen omsättnings- och anläggningstillgångar används normalt inte i bankernas balansräkningar. I bankinspektionens föreskrifter (BFFS 1985: 7) angående bankernas årsredovisningar för år 1985 görs i uppställningen av balansräkningen en uttrycklig uppdelning i omsättnings- och anläggningstillgångar endast beträffande aktier och andelar. Till anläggningstillgångarna räknas aktier och andelar i samt förlagsbevis utgivna av bankfastighetsbolag, svenska finansinstitut, andra bolag eller föreningar, utländskt bankföretag eller annat utländskt företag. Dessa innehav skall vara av långsiktig karaktär. Någon motsvarande uppdelning har inte gjorts av övriga tillgångar. Inventarier och bankfastigheter anses emellertid tillhöra anläggningstillgångarna. Övriga tillgångar betraktas i allmänhet som omsättningstillgångar, vilket innebär att t. ex. obligationer och fordringar, oavsett löptid, räknas hit. Gränsdragningen mellan anläggnings- och omsättningstillgångar har betydelse bl. a. av det skälet att olika värderingsregler gäller. Av bokföringslagens definition av olika tillgångsslag framgår att det inte är tillgångens natur i och för sig utan avsikten med innehavet som är avgörande för tillgångens klassificering. Jag finner det inte lämpligt att i detta sammanhang närmare gå in på en klassificering av bankernas olika tillgångar. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen bör ges rätt att utfärda

närmare föreskrifter bl. a. om bankernas redovisning. I samband därmed får också beaktas i vad mån det behöver göras en klarare indelning av bankernas tillgångar i omsättnings- resp. anläggningstillgångar än vad som skett i de tidigare nämnda föreskrifterna.

b. *Värdering av anläggningstillgångar.* Enligt 91 § BL får en anläggningstillgång inte tas upp över det verkliga värdet eller över anskaffningsvärdet. Kostnaden för förbättring av en tillgång får inräknas i anskaffningsvärdet. Föreskrifter om avskrivning saknas. I 48 § SpL föreskrivs att anläggningstillgång inte får tas upp över anskaffningsvärdet. Däremot föreligger inte hinder att överskrida det verkliga värdet. Avskrivning skall ske i vissa fall. Enligt 15 § bokföringslagen får anläggningstillgång tas upp till högst anskaffningsvärdet. I detta värde får inräknas utgifter för värdehöjande förbättring av tillgången. På en anläggningstillgång, som fortlöpande minskar i värde, skall avskrivning göras årligen. Har värdet på en anläggningstillgång varaktigt gått ned skall nedskrivning ske med ett engångsbelopp. Enligt *utredningen* skall, utöver vad som följer av 15 § bokföringslagen, gälla att en anläggningstillgång, vars värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet, inte får tas upp över det verkliga värdet. Det verkliga värdet beräknas enligt en vedertagen bruksvärdeprincip, vilket enligt utredningen innebär att ett normalt avskrivningsförfarande enligt bokföringslagen kommer att tillämpas.

För egen del anser jag att bokföringslagens regler för värdering av anläggningstillgångar skall gälla även för bankerna. Utredningen synes också ha eftersträvat en sådan tillämpning. Av de refererade remissyttrandena framgår emellertid att en viss osäkerhet råder om innebörden av utredningens förslag. Det bör därför enligt min mening anpassas till bokföringslagens regler främst genom att begreppet verkliga värdet inte används. Bokföringslagens grundläggande värderingsregel är som nämnts att anläggningstillgångar får tas upp till högst anskaffningsvärdet och att i detta värde får inräknas utgifter för förbättring av tillgången. Föreskrifter finns vidare om avskrivning och nedskrivning av värdet på tillgångar. Under vissa förutsättningar får värdet på en anläggningstillgång skrivas upp.

c. *Värdering av omsättningstillgångar.* Enligt min uppfattning skall den grundläggande värderingsprincipen att omsättningstillgångar högst får tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet, dvs. lägsta värdets princip, gälla också för bankerna. Undantag från principen bör göras, liksom enligt gällande lag, för bankernas obligationsinnehav, eftersom förändringar i räntenivån annars skulle ge kraftiga svängningar i bankernas resultat. Även för andra tillgångar än obligationer kan motiv finnas för avsteg från lägsta värdets princip. Enligt min mening ger undantagsregeln i 14 § fjärde stycket bokföringslagen tillräckligt utrymme för sådana avsteg. Enligt denna bestämmelse får omsättningstillgång tas upp över anskaffningsvärdet om särskilda omständigheter föreligger och det kan anses tillåtet enligt god redovisningssed. Bankinspektionen bör kunna ge tillstånd till sådan värdering. Därigenom kan t. ex. ges möjlighet att, i likhet med vad utredningen och FAR anför, ta upp tillgångar i utländsk

valuta till dagskurs på balansdagen om skulder värderas upp i samma omfattning. Jag återkommer närmare till förslaget i specialmotiveringen.

d. *Organisationskostnader.* I lagstiftningsarbetet har strävan varit att i så stor utsträckning som möjligt anpassa bestämmelserna för bankerna till de regler som gäller för andra företag. Endast om särskilda förhållanden råder bör särregler gälla för bankerna. Även bankerna har utgifter för tekniskt, kommersiellt eller annat arbete, som är av värde för organisationen av bankens rörelse och skapar ett ekonomiskt värde som kan komma företaget till godo under flera år. Kapitalrabatter och emissionsutgifter kan uppkomma också i bankernas verksamhet. Som bokföringsnämnden framhåller är risken för att bankerna skulle missbruka en sådan möjlighet till periodisering i det närmaste obefintlig. Mot denna bakgrund anser jag att 17 § bokföringslagen skall vara tillämplig på bankerna. De bör alltså kunna ta upp de nämnda utgifterna som tillgång.

I fråga om den närmare tillämpningen av denna periodiseringsregel hänvisas till prop. 1975: 104 med förslag till ny bokföringslag m. m. s. 226 f.

e. *Redovisning inom en koncern.* För aktiebolag och ekonomiska föreningar föreligger en skyldighet att specificera inbördes fordrings- och skuldförhållanden i en koncern. Utredningen anser att denna skyldighet, som är ett uttryck för god redovisningssed, i princip skall tillämpas också i bankkoncerner men förslår att bankinspektionen genom föreskrifter svarar för den närmare utformningen.

För egen del anser jag att redovisning av de inbördes förhållandena i koncerner är av sådan betydelse att så långt möjligt samma regler skall gälla för bankkoncerner som för andra koncerner. En särskild bestämmelse om denna redovisning bör därför införas i lagen. Med hänsyn till de problem av främst redovisningsmässig natur som utredningen pekar på, bör bestämmelsen inte göras så detaljerad som motsvarande regel i aktiebolagslagen.

f. *Goodwill.* Det förhållandet att förvärvad goodwill inte kan tas upp som tillgång i en bank medför särskilda problem för bankerna, eftersom de civilrättsliga och skatterättsliga reglerna beträffande goodwill inte harmonierar (se SOU 1984: 27 s. 303). Belopp som erlagts för goodwill skall omedelbart tas upp som kostnad. Denna kostnad är emellertid inte avdragsgill i sin helhet samma år som transaktionen genomförs. Detta är en nackdel för bankerna i förhållande till andra företag. Ett annat problem uppstår vid upprättandet av en banks koncernredovisning. De nya reglerna innebär att bokföringslagens bestämmelser, inkl. de om goodwill, skall gälla för denna redovisning. För att undvika dessa olägenheter bör samma regler för redovisning av goodwill gälla i moderbanken och i koncernen. Mot denna bakgrund och för att uppnå likhet med aktiebolag och ekonomiska föreningar anser jag att bankerna bör tillåtas redovisa förvärvad goodwill som en tillgång och tillämpa bokföringslagens avskrivningsregler. Dessa regler (17 §) innebär att avskrivning skall ske årligen med ett skäligt belopp, dock minst en tiondel av det åsatta värdet.

g. *Koncernbegreppet.* Som redan framgått innehåller den nya lagen bestämmelser om koncerner. En bank, särskilt ett bankaktiebolag, drivs i regel inte som ett enda företag utan som en grupp av bolag, där moderbola-

get har ett dominerande inflytande främst genom aktieinnehav i dotterföretagen. Organiseras en bank i form av en koncern, kan en del av den föreslagna lagstiftningen bli verkningslös. Mellan koncernbolag kan förekomma en mängd transaktioner, vilka medför att man inte enbart av de olika koncernbolagens årsredovisningar kan få en klar bild av koncernens ställning och rörelseresultat. Möjligheterna till transaktioner mellan koncernbolagen och svårigheterna att bedöma koncernen kan innebära risker för bl. a. insättarna, de anställda och borgenärer. Mot denna bakgrund införs särskilda bestämmelser om koncernförhållanden för banker. Härigenom underlättas också bankinspektionens kontroll och tillsyn över bankernas hela ekonomiska verksamhet. Flera bankkoncerner tillämpar sedan lång tid koncernredovisning. I de olika banklagarnas inledande kapitel införs nu en koncernbestämmelse som överensstämmer med aktiebolagslagens och NFL:s, med de undantag som föranleds av att sparbanker och föreningsbanker inte får förvärva andelar i utländsk juridisk person. En förutsättning för att en koncern skall anses föreligga är att moderföretaget är en svensk bank. Koncernen omfattar alla svenska och utländska juridiska personer. Bestämmelser om koncernförhållanden finns också i revisions- och redovisningskapitlen. Redovisningshandlingar och revisionsberättelse skall finnas för hela koncernen.

3.8 Konsoliderad kapitaltäckning

Mitt förslag: För svenska banker som äger andelar i utländska bankföretag införs krav på konsoliderad kapitaltäckning. Detta innebär att de kapitaltäckningsregler som nu gäller för verksamheten i Sverige i princip skall tillämpas också för de hel- och delägda företagen i utlandet. Bankgruppen måste därför tillsammans ha ett eget kapital som svarar mot en viss del av såväl den svenska bankens som de utländska bankföretagens placeringar. Av det utländska bankföretagets eget kapital och placeringar skall endast den andel som motsvarar den svenska bankens ägarandel beaktas.

Konsoliderad kapitaltäckning skall tillämpas för de utländska bankföretag i vilka den svenska bankens ägarandel är minst 20 %.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (SOU 1984: 27 s. 150–159).

Remissinstanserna: *Bankinspektionen* (bil. 3 avsnitt 3.7.21) anför att en s. k. konsolidering, som innebär att moderbanken och alla större etableringar betraktas som en enhet när kapitaltäckningen skall beräknas, numera är internationellt vedertagen. Inspektionen anser att en sådan beräkningsmetod är mera realistisk än nuvarande regler om avräkning av tillskjutet aktiekapital till 100 % från bankens eget kapital.

Bankföreningen (bil. 3 avsnitt 3.7.22) hävdar att den överenskommelse som träffats mellan centralbankscheferna i 10-gruppen och Schweiz om att banktillsyn skall ske på koncernbasis och att övervakningen skall åvila

myndigheterna i moderbankens hemland inte automatiskt innebär ett krav på konsoliderad kapitaltäckning. Konsolidering tillämpas inte i alla de länder som omfattas av överenskommelsen. Föreningen anför vidare att överenskommelsen torde innebära att bankinspektionen fått bättre möjligheter att kontrollera att de svenska bankernas dotterbolag i utlandet följer lagar och bestämmelser i de länder där verksamheten bedrivs. Att härutöver kräva att de svenska kapitaltäckningsreglerna skall tillämpas synes obefogat. Om något land tillämpar otillräckliga soliditetskrav borde den närmast till hands liggande åtgärden vara att försöka påverka det landets myndigheter att ändra gällande regler. Det synes enligt Bankföreningen medföra en enorm extra och onödig rapporteringsomgång att korsvis utväxla och konsolidera varandras kapitaltäckningsregler. De hittills tillämpade kapitaltäckningsreglerna har fungerat bra. I första hand anser Bankföreningen att hela paragrafen bör utgå eller alternativt ersättas med en föreskrift om att det ankommer på bankinspektionen att tillse att moderbankens olika etableringar följer gällande kapitaltäckningsregler i resp. land och att därvid, i den mån sådana regler saknas, föreskriva lämpliga åtgärder. Skulle föreningens förstahandsyrkande inte vinna bifall, anser föreningen att konsolidering skall begränsas till att gälla koncernbolag i vedertagen mening, dvs. sådana bolag vari moderbanken har ett ägarinflytande om minst 50 %.

Skälen för mitt förslag: Det svenska bankväsendet har under senare år i ökande takt internationaliserats. De svenska bankernas utlandsetableringar har ökat i såväl antal som storlek. Genom dotterbanker, konsortiebanker och andra utländska bankföretag verkar svenska affärsbanker numera i stor omfattning i andra länder.

De skäl som jag, i likhet med utredningen, anser motivera särskilda kapitaltäckningsregler för de utländska bankföretagens placeringar är följande. BL:s regler om kapitaltäckningskrav för de svenska bankernas etableringar i utlandet innebär i korthet att det bokförda värdet av bankens aktier eller andelar i ett utländskt bankföretag räknas av från bankens kapitalbas vid kapitaltäckningsberäkningen. Metoden har den fördelen att vara lätt att tillämpa såväl för bankerna som för bankinspektionen. Emellertid innebär denna metod att kapitaltäckningskravet är lika stort, oavsett den verksamhetsvolym som det tillskjutna riskkapitalet bär upp. Inte heller påverkas kapitaltäckningskravet av verksamhetsinriktningen i det utländska bankföretaget. Detta innebär att banken – om värdlandets kapitaltäckningsregler medger det – kan utsätta kapitalet för en mycket större risk än vad det egna kapitalet får utsättas för i Sverige. Det finns exempel på att ett land, genom att ställa upp mycket låga krav på eget kapital, söker locka banker med internationell verksamhet att etablera sig i landet. Om kapitalkraven är låga i ett land blir verksamheten mer riskfylld. Till detta kommer att det torde vara en allmän uppfattning i Sverige och internationellt bland tillsynsmyndigheterna och inom bankväsendet att en moderbank i praktiken har ett långtgående ansvar för dotterbankens förbindelser även om lagbestämmelser om ansvarsgenombrott inte finns. I Storbritannien och Singapore har tillsynsmyndigheter krävt ett formellt erkännande från moderbankens sida att man är medveten om att sådant moraliskt

ansvar föreligger och detta har varit en förutsättning för att en dotterbank skall få etableras i landet i fråga. Härav följer att det kan komma att riktas anspråk mot svenska banker att tillskjuta kapital till delägda banker i utlandet när dessa råkat i svårigheter.

I flera länder har problem av denna art uppmärksammats under senare år och en lösning valts som innebär följande. Vid beräkningen av koncernens eller bankgruppens kapitalkrav beaktas samtliga däri ingående företags placeringar och vid beräkningen av kapitalbasen sammanräknas företagens eget kapital. Systemet brukar beskrivas som ett konsolideringsförfarande.

En bidragande orsak till de internationella strävandena mot ett konsolideringsförfarande är arbetet inom den s.k. 10-gruppen, vars medlemsländer inkl. Schweiz enats om det s.k. Concordatet. I 10- gruppen ingår Sverige, USA, Kanada, Japan, Storbritannien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Holland och Belgien. Numera ingår även Schweiz som fullvärdig medlem. I denna överenskommelse, som träffades av centralbankscheferna år 1975 och som reviderades år 1983, ges uttryck för 10-gruppens uppfattning vad gäller tillsynen av internationella bankkoncerner. Där fastslås bl. a. att ansvaret för övervakningen av en bankgrupps solvens främst åvilar myndigheterna i moderbankens hemland. Centralbankscheferna underströk i samband härmed kraftigt vikten av att man inom olika länder vidtar åtgärder för att genomföra banktillsyn på koncernbasis. Samtidigt uttalades den rekommendationen att existerande hinder mot att bankerna lämnar uppgifter om sin ställning till tillsynsmyndigheten i moderbankens hemland eller det land där huvudkontoret är beläget bör undanröjas.

Jag vill med anledning av vad Bankföreningen anfört framhålla att en konsoliderad kapitaltäckning numera är internationellt vedertagen och införs i allt fler länder i takt med att revisioner av banklagstiftningen görs. Av de länder som ingått den nämnda överenskommelsen är det nu endast Sverige som inte infört konsoliderad kapitaltäckning. Den fortgående internationaliseringen av de svenska bankernas verksamhet gör att en växande del av riskerna finns utomlands. Vad jag nu har anfört utgör starka skäl för att införa konsoliderad kapitaltäckning också för svenska banker. Den åberopade överenskommelsen innebär självfallet i och för sig inget formellt krav på att en viss kapitaltäckningsmetod skall införas. Däremot innebär den att vi har åtagit oss att verka för en tillsyn av bankerna på koncernbasis. En konsoliderad kapitaltäckning är av stor betydelse för att denna tillsyn skall bli effektiv. Jag vill också betona att jag ser den internationella överenskommelsen som en lättare framkomlig väg då det gäller harmonisering av lagstiftningen i olika länder än, som Bankföreningen synes förorda, direkt hänvändelse till olika länder med förslag till ändringar i deras lagar. Föreningens anmärkningar rörande det föreslagna systemets administrativa olägenheter återkommer jag till i kommentaren till lagtexten.

Ett konsolideringsförfarande kan utformas på olika sätt (se SOU 1984:27 s. 152–153). Det alternativ som jag, i likhet med utredningen, finner lämpligast är kvotkonsolidering. En sådan innebär att endast den del

av det utländska bankföretagets kapitalkrav som svarar mot bankens andel i det utländska bankföretaget läggs ihop med moderbankens kapitalkrav i konsolideringsförfarandet. Samtidigt får moderbanken bara tillgodoräknas den egna andelen i det utländska företagets eget kapital. Den enda nackdelen med detta alternativ är att bankens kapitalkrav kan anses bli något för lågt i de fall banken har en stor andel i det utländska företaget men inte äger hela företaget. Bankens moraliska ansvar för det utländska företagets förbindelser är då i själva verket mycket långtgående, medan kapitalkravet bara beräknas för den del av placeringarna som svarar mot moderbankens andel i företaget. I övrigt ökar och minskar kapitalkravet i takt med att de reella risker som det tillskjutna kapitalet utsätts för ökar och minskar.

En nackdel med konsolideringsförfarandet är att den svenska tillsynsmyndigheten vid bankernas rapportering måste kräva uppgifter om de utländska företagens placeringar. Genom det internationella samarbetet på detta område har värdländerna åtagit sig att – i den utsträckning så erfordras – ändra sin lagstiftning så att hinder för insamlandet av uppgifter undanröjs. För bankerna innebär uppgiftslämnandet ett betydande merarbete, vilket Bankföreningen framhållit. Enligt min mening måste detta merarbete begränsas så långt som möjligt. Om den svenska bankens intressen i en utländsk bank endast är av mindre omfattning står de fördelar som finns att vinna med kvotkonsolideringsförfarandet inte i rimlig proportion till det merarbete som bankens åsamkas. I andra länder, bl. a. Schweiz och Förbundsrepubliken Tyskland, tillämpas konsolideringsförfarandet beträffande sådana utländska bankföretag där de inhemska bankerna äger hälften eller mer av aktierna eller andelarna. För Sveriges del skulle detta innebära att konsolideringsförfarandet kunde tillämpas på de utländska bankföretag som ingår i bankkoncernen. Det bedöms vara lättare att få tillgång till de uppgifter som krävs för beräkningen av kapitalkravet och av det egna kapitalet i konsolideringsförfarandet om detta endast tar sikte på dotterbanker. En sådan regel skulle emellertid innebära att många av de svenska bankernas största utländska etableringar, bl. a. i Storbritannien och USA, skulle komma att ligga utanför konsolideringsförfarandet. Jag förordar därför, liksom utredningen, att gränsen dras vid 20 procents ägarandel. För de utländska bankföretag där en svensk bank äger mindre än 20 % av aktierna eller andelarna gäller således alltjämt endast kravet på 100-procentig kapitaltäckning för det bokförda värdet av bankens aktie- eller andelsinnehav. Ytterligare ett sätt att begränsa merarbetet för bankerna är att förenkla indelningen av placeringar i riskklasser vid beräkningen av kapitalkravet för de utländska bankföretagen. Jag återkommer till detta i specialmotiveringen (se 2 kap. 11 §).

3.9 Fordringsförvärv

Mitt förslag: En bank får rätt att förvärva en fordran, om det låneavtal på vilket fordringen grundas har sådant innehåll, att banken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet SOU 1984:27 s. 129–132, SOU 1984:28 s. 39–40 och SOU 1984:29 s. 76–77).

Remissinstanserna: Bankinspektionen och fullmäktige i Sveriges riksbank tillstyrker förslaget (bil. 3 avsnitt 3.7.3, och 3.7.6). Bankföreningen, sparbanksföreningen och Sveriges industriförbund (bil. 3 avsnitt 3.7.2, 4.3.2 och 3.7.4) anser att bestämmelsen innebär en alltför snäv avgränsning av bankernas rätt att förvärva fordringar.

Skälen för mitt förslag: Enligt gällande banklagstiftning är bankernas rätt att för egen räkning förvärva och driva handel med fordringar begränsad till att avse sådana fordringar som är avsedda för den allmänna marknaden, t. ex. obligationer och förlagsbevis. Kreditgivningen har emellertid under den senaste 20-årsperioden kommit att i allt större omfattning ske i former som delvis är nya och delvis innebär en vidareutveckling av den traditionella kreditgivningen. Som exempel kan nämnas factoring och leasing. Samtidigt har vissa av de traditionella kreditformerna, t. ex. växelinstitutet, minskat i betydelse. På grund av banklagstiftningens utformning har bankerna själva i stor utsträckning varit förhindrade att för egen del delta i utvecklingen av kreditformerna. I den mån bankerna medverkat har det huvudsaklingen skett indirekt via sådana finansbolag som helt eller delvis ägs av bankerna.

Bankerna ges nu rätt att förvärva fordringar som grundar sig på låneavtal och därför inte är avsedda för den allmänna marknaden. Den nya bestämmelsen ger bankerna ökade möjligheter att vidga sin service mot kundkretsen.

Kravet på att det låneavtal på vilket fordringen grundas skall ha ett sådant innehåll att banken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten, har ställts upp för att banken inte genom fordringsförvärv skall kunna kringgå banklagstiftningens bestämmelser om kreditgivning. Samma förutsättningar som gäller för kreditgivning skall därför gälla också för ett fordringsförvärv. På samma sätt som kreditgivning får fordringsförvärv ske endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra förbindelsen. I normalfallet krävs dessutom betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen.

Den grundläggande regeln, som innebär att balans skall råda mellan en banks in- och utlåning, bör självfallet tillämpas också på förhållandet mellan inlåning och dessa fordringsförvärv. Vidare bör den samlade riskbedömning som krävs för krediter beaktas. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen.

Banken bör inte tillåtas att driva handel med dessa fordringar. De skall i stället placeras i bankens kreditportfölj. Banken är givetvis oförhindrad att lyfta av krediten till annat kreditinstitut. Övertagande av lånefordringar från annat kreditinstitut för uppläggning av lån i bankens böcker får för övrigt enligt praxis redan anses ingå som ett led i utlåningsverksamheten.

Bankföreningen och *sparbanksföreningen* menar att grunden för fordringen inte nödvändigtvis skall behöva vara en försträckning för att en bank skall få förvärva den. Det avgörande bör i stället vara att villkoren för fordringen är sådana att banken vid förvärvstillfället skulle kunnat bevilja

motsvarande kredit. Det bör inte heller uteslutas att syftet vid förvärvstillfället är att avveckla fordringen. De båda begränsningarna medför enligt bankföreningen att bankerna inte kan stå till tjänst med att köpa t. ex. en exportfordran á forfait för vidare placering på den internationella marknaden, såvida det inte gäller en växelfordran. Bankerna kan inte heller i egen räkning ta hand om en köpeskillingsrevers för en fastighet eller för ett företag för placering i marknaden utan blir hänvisade till att förmedla sådana affärer mellan säljare och köpare (bil. 3 avsnitt 3.7.2 och 4.3.2). *Sveriges industriförbund* delar den mening som bankföreningen gett uttryck för (bil. 3 avsnitt 3.7.4).

Som tidigare påpekats skall kreditmarknadskommittén enligt sina direktiv göra en översyn av bankernas rörelseregler. Jag finner därför att de nya bestämmelserna om fordringsförvärv är lämpliga i avvaktan på en mer genomgripande översyn av rörelsereglerna för olika finansinstitut. Den rätt att förvärva fordringar, som förslaget ger, bör trots allt kunna medföra förenklingar i bankernas verksamhet och lösa några av de praktiska problem som nu föreligger.

3.10 Aktieförvärv i samband med emission

Mitt förslag: Aktier som en bank förvärvar i samband med att banken medverkar vid en emission skall även i fortsättningen enligt huvudregeln säljas inom ett år. Bankinspektionen ges dock en vidgad möjlighet att ge tillstånd till längre innehav. Detta kan ske om särskilda skäl föreligger.

Bakgrund: Enligt 55 § andra stycket BL har bankaktiebolag, som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden, rätt att förvärva aktie som ingår i emissionen. Samma rätt tillkommer enligt 24 § femte stycket SpL samt 32 § femte stycket JkL en sparbank och en centralkassa, som efter tillstånd av bankinspektionen medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden. För samtliga bankkategorier gäller att sådan aktie skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Utredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med gällande lag (se betänkandet SOU 1984: 27 s. 138–139, SOU 1984: 28 s. 48–50 och SOU 1984: 29 s. 83–85.

Bankföreningens framställning: Bankföreningen har i en skrivelse till regeringen av den 8 maj 1984 hemställt att reglerna i 55 § BL ändras så att bankaktiebolagen får rätt att behålla aktier som förvärvats i samband med emission under längre tid än den nuvarande tidsfristen. Utvecklingen på senare tid har enligt föreningen visat att situationer kan uppkomma där denna är alltför kort. Dispensmöjligheten är inte heller någon nöjaktig lösning, eftersom dispens inte kan erhållas förrän mot slutet av tidsfristen, då hindret mot marknadsplacering av aktierna redan har blivit uppenbart. Ofta företas nyemissioner i samband med mer eller mindre påtvingade

rekonstruktioner av företag. De emissionsbanker som engageras i rekonstruktionsarbetet känner emellertid, med hänsyn bl. a. till konjunkturen, ofta en stor osäkerhet i fråga om möjligheterna att inom ett år från bankens förvärv av aktierna placera dem på marknaden. Detta leder till att bankernas benägenhet att medverka vid vissa emissioner kan minska, vilket är olyckligt inte minst från allmänna synpunkter. För att undanröja nämnda olägenheter bör enligt bankföreningen kunna föreskrivas att bankbolaget skall avyttra en i samband med emission förvärvad aktie så snart det lämpligen kan ske. Om aktierna inte har avyttrats inom tre år från förvärvet, bör bankinspektionens tillstånd krävas för ett fortsatt aktieinnehav (bil. 3 avsnitt 7).

Bankföreningens framställning har remissbehandlats.

Remissinstanserna: Hovrätten för Västra Sverige, kommerskollegium, fullmäktige i riksgäldskontoret, Sveriges industriförbund, FAR och styrelsen för Stockholms fondbörs tillstyrker eller lämnar bankföreningens framställan utan erinran. Två av fondbörsens styrelseledamöter är skiljaktiga och menar att bankinspektionen bör få en vidgad möjlighet att ge dispens för fortsatt aktieinnehav (bil. 3 avsnitt 3.7.10). Sparbanksföreningen har instämt i bankföreningens synpunkter om behovet av ändrade regler samt hemställt om att motsvarande ändringar görs beträffande sparbankerna (bil. 3 avsnitt 4.3.2).

Bankinspektionen anser en uppmjukning av nuvarande regler vara befogad. Detta bör kunna åstadkommas genom att inspektionen får vidgade möjligheter att medge en längre innehavstid än ett år, om det finns skäl för det (bil. 3 avsnitt 3.7.7). *Fullmäktige i Sveriges riksbank* menar att en förlängning av innehavstiden i enlighet med bankföreningens förslag skulle kunna leda till att de marknadsmässiga förutsättningarna för emissionen eftersätts, samtidigt som risk finns för en icke önskvärd uppbyggnad av aktieportföljer. En omständighet som bör kunna medföra dispens för ett längre innehav kan t. ex. vara svårigheter att, trots marknadsmässig anpassning av emissionsvillkoren, på marknaden placera aktier som getts ut i samband med rekonstruktion av ett företag. Riksbanken avstyrker därför bankföreningens förslag men anser att möjligheterna till dispens i stället bör vidgas (bil. 3 avsnitt 3.7.8).

Skälen för mitt förslag: Den nuvarande rätten att förvärva aktier i samband med emission på den allmänna marknaden fick bankerna år 1969 efter förslag av kreditinstitututredningen. Det tidigare förbudet mot aktieförvärv innebar att bankerna inte kunde ta över aktier i fast räkning från ett emitterande företag för placering på den allmänna marknaden. Bankerna kunde alltså inte garantera aktieemissionen. Syftet med de nya bestämmelserna, som öppnade en sådan möjlighet för bankerna, var att underlätta näringslivets kapitalförsörjning och minska företagens kostnader för kapitalanskaffningen. Att en begränsning av tiden för innehavet av aktier föreskrevs hängde samman med en önskan att förhindra långsiktiga placeringar. Bankinspektionen gavs dock viss möjlighet att medge en förlängning av tiden. Denna möjlighet skulle enligt departementschefen användas mycket restriktivt. Som villkor för dispens angavs därför att synnerliga skäl för en förlängning skulle föreligga. De situationer departementschefen

närmast avsåg var där händelser – exempelvis internationella förhållanden – som legat helt utanför bankens kontroll och möjligheter att förutse, påverkat pågående emission i negativ riktning. Om så var fallet och en ljusning börjat inträda i slutet av innehavsåret, kunde läget vara sådant att en försäljning av en stor post av ett värdepapper på marknaden skulle pressa priset. Skäl kunde i sådant fall föreligga att ge banken tillstånd att sprida ut försäljningen under ytterligare en kort tid. Enbart risk för förlust för banken borde emellertid, enligt departementschefens mening, inte räcka som skäl för dispens. Förlustrisken skall banken ha bedömt när emissionsavtalet ingicks och banken borde i normala fall ta konsekvenserna av en felbedömning (prop. 1968: 143).

Även om jag kan hysa viss förståelse för att nuvarande bestämmelser om banks rätt att förvärva aktier i samband med emissionsåtagande kan vålla bankerna problem är jag, med hänsyn till kreditmarknadskommitténs arbete, inte nu beredd att göra mer ingripande förändringar i bestämmelserna. Jag delar emellertid bankinspektionens och fullmäktiges i riksbanken åsikt att det kan finnas skäl att vidga bankinspektionens möjlighet att ge dispens för längre innehav än ett år. Ett sådant skäl kan, som riksbanken anfört, vara t. ex. svårighet för en bank att, trots marknadsmässig anpassning av emissionsvillkoren, på marknaden placera aktier som utgivits i samband med rekonstruktion av ett företag. Det får dock förutsättas att emissionen sker i ett läge som är förmånligt för banken. Banken bör alltså välja tidpunkt för emissionen efter möjligheten att inom den angivna tidfristen avyttra de aktier som har förvärvats i samband med emissionen. Detta innebär att banken liksom för närvarande, redan före emissionsavtalets ingående bör bedöma förlustrisken och sedan ta konsekvenserna av en eventuell felbedömning. Inträffar någon oförutsedd omständighet som försvårar en avyttring inom ettårsfristen bör banken kunna få dispens för ett längre innehav på ett tidigare stadium än vad som nu är möjligt. Syftet bör i sådana fall vara att så långt möjligt söka hålla banken skadeslös. Den utökade möjligheten för bankinspektionen att ge dispens har kommit till uttryck i lagen genom att "synnerliga skäl" för dispens har ersatts av "särskilda skäl". Jag förutsätter att kreditmarknadskommittén, trots denna lagändring, prövar bestämmelserna om aktieförvärv förutsättningslöst.

3.11 Kreditjäv

Mitt förslag: De s. k. kreditjävsbestämmelserna ändras så att en bank aldrig får bevilja krediter till personer som omfattas av bestämmelserna på andra villkor än sådana som banken normalt uppställer.

Den kreditjäviga kretsen utökas till att omfatta annan aktieägare i bankaktiebolag än staten med ett aktieinnehav som uppgår till lägst tre procent av hela aktiekapitalet samt den som är sambo till person som träffas av bestämmelserna.

Bankens styrelse åläggs att i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som har beviljats de kreditjäviga personerna.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet SOU 1984:27 s. 175–192, SOU 1984:28 s. 65–74 och SOU 1984:29 s. 101–109).

Remissinstanserna: *Bankinspektionen* menar att de nya kreditreglerna innefattar komplikationer eftersom uttrycket "i banken normalt tillämpade villkor" inte är något entydigt begrepp. Vad som kan vara normal kredit för viss person i jävskretsen är det inte för annan person i samma krets. Detta bör beaktas vid kreditprövningen (bil. 3 avsnitt 7.2.7). *Bankföreningen* tillstyrker att krediter ges till personer i jävskretsen på villkor som är normala för krediter av ifrågavarande slag samt att bankinspektionen skall utöva särskild tillsyn över dessa krediter. Föreningen menar dock att någon efterforskning i en kreditjävig persons samlevnadsförhållanden inte bör göras med anledning av den nya bestämmelsen om att också sambo till sådan person faller in i kretsen. Krediten bör därför tas upp i förteckningen endast om den som ansvarar för kreditgivningen känner till ett samboendeförhållande. Inte heller bör några efterforskningar göras i fråga om makars resp. sammanboendes intressen i fråga om juridisk person. Föreningen anser det vidare vara onödigt och opraktiskt att bestämmelserna skall omfatta också aktieägare i ett bankaktiebolag. De stora aktieägarna, typ företag, har dessutom omfattande bankgarantier och från tid till annan skiftande arrangemang som allvarligt försvårar ett uppgiftslämnande. Enligt föreningen bör det vara tillfyllest med den tillsyn som bankinspektionen utövar. Den föreslagna förteckningen över krediter bör inte heller förekomma (bil. 3 avsnitt 3.7.26).

Skälen för mitt förslag: I gällande banklagstiftning (61 § BL, 30 § SpL samt 38 § JkL) finns bestämmelser som begränsar möjligheterna för vissa tjänstemän och andra personer med uppdrag i banken att erhålla krediter i den "egna" banken. Bestämmelserna är i fråga om affärsbankerna och sparbankerna i stort sett enhetligt utformade. För föreningsbankerna har emellertid motsvarande regler en annan principiell utformning. Beträffande historiken i fråga om kreditjävsbestämmelserna hänvisas till SOU 1984:27 s. 177–181, SOU 1984:28 s. 66–69 samt SOU 1984:29 s. 102–104.

I 61 § BL och 30 § SpL definieras de personer som träffas av kreditjävsreglerna. Detsamma gäller förutsättningarna för att vissa av dem skall kunna ges krediter i den "egna" banken. Sistnämnda regler innebär i princip att godtagbara säkerheter skall ställas för ett lån. Bestämmelserna i 38 § JkL uppställer inte något förbud mot kreditgivning eller några närmare villkor för den. I stället sägs att kredit får lämnas vissa befattningshavare i banken endast om tillstånd till krediten lämnats, i en lokal föreningsbank, av den centrala föreningsbanken och, i den centrala föreningsbanken, av Sveriges Föreningsbankers Förbund. I paragrafens första stycke anges vilka personer som berörs av bestämmelsen.

Kreditjävsbestämmelserna i BL och SpL kompletteras med vissa andra regler. Enligt 74 § femte stycket BL och 39 § fjärde stycket SpL måste i princip alla krediter till personer som berörs av kreditjävsreglerna beviljas av bankens styrelse. Vidare gäller enligt 80 § BL, 40 § SpL samt 27 § FL att ledamot av styrelsen inte får delta i handläggningen av fråga som berör

avtal mellan banken och styrelseledamoten eller mellan banken och annan, vilken styrelseledamoten äger företräda ensam eller tillsammans med annan. Dessutom får ledamoten inte delta i handläggning av fråga som rör avtal mellan banken och annan fysisk eller juridisk person – om styrelseledamoten i saken har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot bankens intresse.

Syftet bakom de nuvarande kreditjävsbestämmelserna är huvudsakligen att förhindra att personer i bankernas ledningar genom egna krediter och för egen räkning ägnar sig åt spekulativa affärer, varvid insättarnas medel riskeras. Andra tungt vägande skäl är att de personer som upprätthåller ledande befattningar i bankerna själva bör stå fria och obundna av egna intressen vid bedömningen av villkor för krediter, värdering av säkerhet m. m.

Kreditjävsbestämmelserna i BL och SpL kan kritiseras både ifråga om de grundläggande värderingarna och bestämmelsernas utformning. De tar ensidigt sikte på att förhindra krediter mot annat än fullt godtagbara säkerheter. Kravet på fullgoda säkerheter i form av kvalificerad pant innebär i sig en naturlig begränsning av omfattningen på bankens kreditgivning till dessa personer. I princip finns däremot inget som hindrar att banken erbjuder kredittagaren onormalt fördelaktiga ränte- eller amorteringsvillkor. En annan utformning av bestämmelserna skulle kunna medföra att även dessa villkor kontrollerades. För krediter till personer i banken som formellt inte omfattas av bestämmelserna finns det i dag inga restriktioner alls, även om dessa personer rent faktiskt kan ha möjlighet att utnyttja sitt inflytande i banken för att skaffa sig förmånliga krediter.

En annan svaghet med gällande bestämmelser är att varken banken eller någon annan ges möjlighet att bevaka en kreditjävig persons totala skuldsättning. En persons kreditvärdighet är inte enbart beroende av tillgången på säkerheter. Låntagarens övriga ekonomiska förhållanden måste också vara sådana att han har förmåga att betala förfallna räntor och amorteringar på sina lån. Om låntagaren är kraftigt skuldsatt på annat håll kan det uppstå svårigheter, även om de ställda säkerheterna uppfyller villkoren i kreditjävsbestämmelsen. I normala fall görs en noggrann undersökning av den kreditsökandes personliga och ekonomiska förhållanden. För de nu berörda personerna kan det obehöriga förfarandet bestå just i att begära krediter i den egna banken mot i och för sig tillåtna säkerheter, trots att vederbörande egentligen saknar förmåga att bära kostnaderna för räntor och amorteringar.

Den tyngst vägande kritik som kan riktas mot nu gällande bestämmelser avser emellertid den lätthet med vilken bankerna kan undgå de hinder som bestämmelserna ställer upp. Bankerna kan samarbeta och lämna korsvisa krediter till kreditjäviga personer i annan bank än den egna. På samma sätt kan kreditgarantier utnyttjas.

Kreditjävsbestämmelserna i BL reglerar noga möjligheten för den som är gift med en person i ledande befattning i banken eller med styrelseledamot att erhålla kredit i banken. Däremot berörs inte alls den som är sambo till sådan person. En ändring i detta avseende är under alla förhållanden angelägen att vidta.

Det finns alltså anledning att ge kreditjävsbestämmelsen en utformning som är bättre anpassad till vad som nu anförts vara syftet med bestämmelserna. Ur banklagstiftningens synvinkel finns det ingen anledning att förbjuda bankerna att bevilja krediter till sina anställda eller till styrelseledamöter m. fl., om dessa krediter beviljas på normala villkor. Man måste antagligen acceptera att personer med uppdrag i bank har tillgång till kredit lättare än andra. Däremot finns det starka skäl som talar för att dessa personer inte bör beviljas krediter på andra villkor än sådana som banken normalt uppställer vid kreditgivning. Med utgångspunkt i dessa grundläggande riktlinjer har förslaget till nya kreditjävsbestämmelser för bankerna utformats.

De föreslagna kreditjävsbestämmelserna har en helt annan principiell uppbyggnad än gällande bestämmelser. De kräver inte att särskilda förutsättningar skall föreligga t. ex. rörande säkerheten för att kredit skall få beviljas. Bestämmelsernas syfte är sålunda inte att fixera några tillåtna kreditvillkor utan att förhindra att personer i den krets som här avses beviljas kredit i sådan omfattning eller på sådana villkor att det finns anledning befara att kreditgivningsrätten utnyttjas på ett otillbörligt sätt.

I uttrycket "i banken normalt tillämpade villkor" bör naturligtvis, som bankinspektionen påpekat, ligga att möjligheten att få kredit kan variera mellan olika personer även i den kreditjäviga kretsen, beroende på den säkerhet som låntagaren kan ställa för krediten eller på hans allmänna kreditvärdighet.

Om anställda i en bank erbjuds krediter på vissa generösa villkor bör dessa villkor anses som normala även gentemot personer som är anställda i ledande ställning och omfattas av kreditjävsbestämmelserna. Detta innebär t. ex. att arbetstagarrepresentanter i en bankstyrelse får utnyttja sådana kreditförmåner som banken normalt tillämpar gentemot de anställda.

Vidare föreslås att bankernas styrelser åläggs skyldighet att i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som kreditjäviga personer har beviljats. Härigenom underlättas en kontroll av att berörda personer inte beviljas krediter i sådan utsträckning att risk för kreditförluster kan uppstå.

I jämförelse med gällande kreditjävsbestämmelser har personkretsen utökats i två avseenden. Vissa större aktieägare har hänförts till den kreditjäviga kretsen. Utredningen har föreslagit att regeln skall omfatta aktieägare som innehar lägst tre procent av hela aktiekapitalet i banken. Utredningen har härvid beaktat att ägandet av de svenska affärsbankerna i allmänhet är spritt och att det med den satta gränsen blir fråga om ett begränsat antal personer som banken utan större besvär har möjlighet att hålla reda på. Även jag anser att den valda avgränsningen är lämplig. Ett undantag görs dock i mitt förslag för staten som aktieägare. Vidare hänförs till den kreditjäviga kretsen sambo till person som träffas av bestämmelserna. Att även dessa personer förslås bli omfattade av kreditjävsbestämmelserna hänger samman med att sådana personer får förmodas kunna använda sitt inflytande för att skaffa sig förmånliga krediter. Däremot omfattas inte revisor i bankaktiebolag och sparbanker av den föreslagna kreditjävsbestämmelsen. Anledningen är att den som står i låneskuld till sådan bank enligt den föreslagna bankrörelselagen inte får vara revisor i banken. När

det gäller föreningsbank bör, som jag kommer att utveckla i anslutning till 3 kap. 5 § bankrörelselagen, inte samma absoluta låneförbud gälla för samtliga revisorer. Undantag bör göras för förtroendemannarevisorerna.

3.12 Krediters löptid

Mitt förslag: Bestämmelserna om krediters löptid förenklas. Som grundläggande princip skall gälla att förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för bankernas förbindelser.

Bankernas utlåning skall även i fortsättningen vara kortfristig till sin natur.

Den nuvarande begränsningen av möjligheten att lämna ut bundna lån, dvs. lån med en längre formell löptid än ett år, behålls. Några särskilda villkor om t. ex. återbetalningstid, amortering och uppsägningsförbehåll skall inte längre gälla för dessa krediter.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet SOU 1984:27 s. 193–206, SOU 1984:28 s. 75–77 och SOU 1984:29 s. 110–113).

Remissinstanserna: Bankinspektionen och bankföreningen tillstyrker förslaget (bil. 3 avsnitt 3.7.31 och 3.7.32).

Skälen för mitt förslag: Grundläggande bestämmelser om bundna lån infördes för affärsbankerna först i samband med 1955 års bankrörelselag. Som en följd av kreditinstitututredningens förslag fick de tre bankgrupperna år 1965 enhetliga regler i fråga om krediters löptid. Bestämmelserna innehåller en huvudregel om kortfristighet vid kreditgivning samt vissa undantag från denna regel. Paragrafen har ändrats vid ett flertal tillfällen, allteftersom bankverksamheten förändrats och utvecklats. Undantag har gjorts från såväl den amorteringsbestämmelse som finns i paragrafen som bestämmelsen där om uppsägningsförbehåll. Följden har blivit att bestämmelserna är svåra att överskåda och tillämpa. Det finns därför skäl att se över dem.

Det är också rimligt att bestämmelserna om krediters löptid bättre anpassas till rådande kommersiella förhållanden, som ofta ställer krav på långa krediter. Den nuvarande regeln om amortering med lika belopp varje år under amorteringstiden har visat sig osmidig. Bl. a. har från konsumenthåll framförts önskemål om längre kredittider när det gäller fastighetsfinansiering. Vidare har utvecklingen mot en alltmer internationaliserad kreditgivning i samband med exportfinansiering gjort den nuvarande ettårs-regeln mindre lämplig. Genom de uppsägningsförbehåll som förekommer i samband med kreditgivning nödgas svenska banker ofta avböja deltagande i ett utländskt lånekonsortium, som avser lån till såväl svenska som utländska företag. Vissa utländska banker anser nämligen uppsägningsklausulen vara alltför godtycklig.

För att undvika ett otympligt regelverk, som skulle bli följden om ytterligare detaljändringar genomfördes i paragrafen, har utredningen valt att

reglera rätten till bunden långivning i bestämmelser som har en något annorlunda principiell utformning. Jag är beredd att godta utredningens förslag till sådana bestämmelser.

Det principiella kravet på kortfristighet för bankernas kreditgivning har traditionell hävd vilket sammanhänger med att inlåningen normalt är kortfristig. Detta krav bör därför gälla även i fortsättningen. Bankernas huvudsakliga uppgift blir att tillhandahålla kortfristiga krediter, dvs. krediter som har en löptid av högst ett år.

Den nuvarande begränsningen av rätten att lämna bundna lån bör också behållas. Bestämmelserna innehåller därför en regel om att bankerna får lämna ut lån med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bankernas eget kapital resp. egna fonder och dess inlåning, s. k. bunden kreditgivning. Däremot kan det inte anses nödvändigt att, som för närvarande gäller, begränsa den bundna kreditgivningen till lån mot skuldebrev. I fråga om större lån upprättas ju normalt särskilda kontrakt. Återlånen bör, i motsats till vad som nu gäller, inrymmas i den nu angivna kvoten.

Bestämmelserna om krediters löptid innehåller också den s. k. gyllene bankregeln, som finns i nu gällande bestämmelser. Regeln tar sikte på nödvändigheten av en viss balans vad gäller tiden för in- och utlåning och den ska gälla vid all slags kreditgivning. Bestämmelsen anger att en bank för att hålla en betryggande likviditet och soliditet måste iaktta stor restriktivitet med bunden kreditgivning.

En banks möjlighet att bevilja bundna lån hänger samman med likviditetsfrågan. Eftersom krediter i väsentlig utsträckning är en placering av inlåningsmedel har krediterna inte ansetts böra vara bundna i större utsträckning än vad som gäller för inlåningsmedlen. Utvecklingen har medfört att de medel som sätts in på traditionella bankräkningar inte längre är bundna på annat sätt än att uttagsprovisioner kan utkrävas i en del fall. Under senare tid har vid sidan av denna inlåning även andra inlåningsformer tillkommit. Bl. a. har specialinlåningen ökat markant och nya instrument, t. ex. bankcertifikat, har tillkommit.

Bankerna har ett naturligt intresse av att värna om sin likviditet. Bankinspektionens tillsyn över bankerna spelar också en viktig roll som en garanti för en riktig tillämpning av paragrafen. Mot bakgrund härav och i syfte att inte tynga lagstiftningen med detaljbestämmelser anser jag det inte nödvändigt att behålla de särskilda regler i nuvarande paragrafer som rör återbetalningstid, amortering och förbehåll om förtida uppsägning vid bunden långivning. Det är inte heller nödvändigt med hänsyn till den särskilda balansregel som finns i paragrafen. När banken ger ett bundet lån bör, vid bestämmandet av återbetalningstid, amortering och förbehåll om förtida uppsägning, hänsyn tas till den totala bilden av bankens bundna långivning och inte till varje individuellt lån. Även om reglerna om bundna lån bör gälla som huvudregel bör bankerna ges möjlighet att göra vissa avvikelser. Således bör en fastställd återbetalningstid som med ett eller ett par år överstiger den nu tillåtna maximitiden om tio år tillåtas.

Med undantag för balansregeln bör bestämmelserna inte vara tillämpliga på lån som helt eller delvis garanteras av stat eller kommun.

Avsikten med de nya bestämmelserna är inte att skapa ökade möjligheter för bankerna till bunden kreditgivning. Syftet är i stället att reglerna skall ge en ökad flexibilitet vid bestämmande av de villkor som skall gälla vid den bundna kreditgivningen. Hur långt bankerna kan sträcka sig skall bedömas mot bakgrund av den grundläggande regeln att balans alltid skall råda mellan bankens totala in- och utlåning.

3.13 Etablering av filialer

Mitt förslag: Svenska bankaktiebolag ges möjlighet att, efter särskilt tillstånd, öppna filialer i utlandet. Filialerna behandlas som valutautlänningar.

Bankföreningens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag (bil. 6 avsnitt 6.1).

Remissinstanserna: Samtliga instanser utom Landsorganisationen i Sverige (LO), tillstyrker förslaget (bil. 6 avsnitt 6.2–6.19).

Bakgrunden till mitt förslag

Den nuvarande banklagstiftningen förutsätter att svensk bank kan driva verksamhet vid avdelningskontor endast inom landet. Trots att det inte finns något uttryckligt förbud mot det, har filialbildning utomlands ansetts utesluten. En filial är inte någon självständig juridisk person utan kan formellt likställas med ett avdelningskontor. Vanligen får filialen en mer självständig förvaltning. I tilläggsdirektiv (Dir 1980: 58) till banklagsutredningen uttalades att det, med hänsyn till effektiviteten i bankverksamheten och till möjligheterna för bankinspektionen att få insyn i verksamheten, kunde finnas skäl att öppna möjlighet till etablering utomlands av filialer. Utredningens översyn skulle begränsas till Sveriges interna reglering av frågan. Banklagsutredningen fick sedan genom nya tilläggsdirektiv (Dir 1981: 46) i uppdrag att allmänt pröva förutsättningarna för utländska banker att etablera sig i Sverige. Prövningen skulle avse om etablering skulle få förekomma i form av dotterbanker, filialer och avdelningskontor. Kreditmarknadskommittén (Dir 1983: 38) övertog vissa av banklagsutredningens uppgifter. Kommittén borde enligt sina direktiv inte överväga en sådan ändring av banklagarna som möjliggjorde etablering av filialer här i landet eller utomlands. Frågan om filialetablering i Sverige, s. k. ingående etablering, behandlades också i prop. 1984/85: 191 med förslag om utländska banketableringar i Sverige. Därvid uttalades att det inte framkommit något som gav anledning att ändra den i sist nämnda direktiv redovisade inställningen till filial som etableringsform.

Bankföreningens framställning

Bankföreningen framhåller att de invändningar som förts fram mot tanken på filialbildning utomlands, s. k. utgående etablering, inte är av den arten

att de motsvaras av verkliga problem. Enligt föreningens bedömning bör eventuella problem med filialetablering gå att lösa relativt enkelt. Föreningen understryker att många länder accepterar filialetablering även om de egna bankerna inte har motsvarande möjlighet i Sverige. Enligt föreningens uppfattning kan utgående filialer etableras och som valutainlänningar fungera på ett tillfredsställande sätt inom ramen för valutaregleringen. Bankföreningen nämner flera fördelar med utgående filialetablering, bl. a. skapas flexibilitet vid bankernas utlandsetableringar, överföring av kapital krävs i regel inte och kapitalförsörjningen på verksamhetsorten blir billigare. Vidare blir den svenska banklagens regler tillämpliga på filialer och dessa kommer att stå under bankinspektionens tillsyn.

Skälen för mitt förslag: I de tidigare nämnda direktiven för kreditmarknadskommittén konstaterades att filialerna måste få status som valutautlänningar för att de avsedda fördelarna skulle kunna uppnås. Det ansågs då inte möjligt att åstadkomma en tillfredsställande valutapolitisk kontroll av filialernas verksamhet.

I sitt yttrande över Bankföreningens framställning tillstyrkte fullmäktige i Sveriges riksbank (bil. 6 avsnitt 6.5) förslaget att svenska banker skall beredas möjlighet att öppna filialer utomlands. En förutsättning för detta angavs vara att filialerna kan rymmas inom valutaregleringen på ett sätt som tillfredsställer riksbankens krav på kontroll. Riksbanken förklarade sig beredd att utreda dessa frågor närmare.

Riksbankens utredning om bankfilialer utomlands har nu fortskridit så långt att fullmäktige kunnat ta ställning i frågan om bankfilialer bör behandlas som valutainlänningar eller valutautlänningar (se bil. 7). Enligt nu gällande definition i valutaförordningen (1959: 264) skulle en svensk banks filial i utlandet, såsom en del av en juridisk person vars styrelse har sitt säte i Sverige, vara valutainlänning. Samtliga dess transaktioner med valutautlänningar skulle därmed i princip bli beroende av tillstånd från riksbanken, medan dess transaktioner med andra valutainlänningar skulle falla utanför valutaregleringen. En sådan ordning bedöms av riksbanken innebära avsevärda nackdelar. Den lösning som riksbanken förordar innebär att bankers filialer i utlandet görs till valutainlänningar. Därmed skulle de vara fria att utan särskilt tillstånd från riksbanken bedriva samma verksamhet som bankernas utländska dotterbolag kan bedriva i dag. Verksamhet riktad mot valutainlänningar i Sverige skulle på motsvarande sätt begränsas till sådana transaktioner som dessa får göra med andra valutautlänningar.

Utredningen ger enligt riksbanken vid handen att bankfilialerna kan inpassas i det svenska regelsystemet utan några större problem. Riksbanksfullmäktige föreslår i en framställning att förslaget till bankrörelselag utformas så att bankaktiebolag får möjlighet att öppna filialer i utlandet. Om så sker föreslås att valutaförordningen ändras så att filialerna definieras som valutautlänningar.

För egen del vill jag till en början konstatera att det torde råda bred enighet om att möjlighet till filialetablering utomlands skulle medföra flera fördelar. Filialbildning kan i många avseenden komma att underlätta för svenska banker att etablera sig utomlands och gynna verksamheten där. I

vissa länder är lagreglerna sådana, t. ex. när det gäller krav på kapitalbas vid betalningsförmedling samt in- och utlåning, att det är en avsevärd fördel att bedriva verksamheten i filial i stället för i dotterbank. I andra länder kan å andra sidan dotterbanker vara att föredra. Det är därför av stor betydelse att ha olika etableringsformer att tillgå. Vid filialetablering främjas dessutom insynen från de svenska myndigheternas sida i bankernas utlandsverksamhet bl. a. eftersom en filial är en del av samma juridiska person som den svenska banken. Tidigare har avgörande valutapolitiska skäl ansetts tala mot att tillåta etablering av filialer. Genom riksbankens utredning har det konstaterats att filialerna kan rymmas inom valutaregleringen och att de därvid bör behandlas som valutautlänningar. Det finns därmed inte längre något hinder mot utgående filialetablering.

Mot denna bakgrund förordar jag att det i bankrörelselagen införs en bestämmelse som gör det möjligt för svenska bankaktiebolag att inrätta filialer utomlands. För en sådan etablering bör krävas särskilt tillstånd på samma sätt som gäller för bankaktiebolags förvärv av aktie eller andel i utländskt bankföretag. Som förutsättning för tillstånd bör gälla att ändamålet anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Det ligger i sakens natur att en bank som tillåts inrätta filial i utlandet skall ha fått riksbankens tillstånd att för egen eller riksbankens räkning driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar, dvs. vara valutabank.

I mitt förslag till 1 kap. bankrörelselagen finns grundläggande regler om i vilka former bankverksamhet får bedrivas. I 1 kap. 4 § första stycket behandlas möjligheten för ett utländskt bankföretag att öppna representationskontor här. Jag föreslår att bestämmelsen om filialer får ingå som ett nytt andra stycke i paragrafen.

Förslaget innebär att endast bankaktiebolag ges möjlighet till filialetablering. Möjligheten för sparbanker och föreningsbanker att förvärva aktier i utländska bankföretag övervägs av kreditmarknadskommittén. Jag finner det naturligt att filialetablering utomlands för dessa banker prövas i samband med frågan om aktieförvärv i sådana företag.

Utöver en bestämmelse i bankrörelselagen av angivet innehåll krävs också en ändring i valutaförordningen för att en bankfilial skall anses vara valutautlänning i enlighet med vad riksbanken förordar. Mot denna bakgrund har i enlighet med fullmäktiges hemställan upprättats ett förslag till ändring av 1 § andra stycket valutaförordningen. Riksdagen bör ges tillfälle att ta del av detta förslag. Förslaget bör därför fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 8*. Det ankommer på regeringen att besluta om ändringen.

I detta sammanhang vill jag också beröra den närliggande frågan om möjligheten för utländska banker att etablera filialer här i landet. Flera av remissinstanserna, bl. a. bankinspektionen, näringsfrihetsombudsmannen, kreditmarknadskommittén och riksbanksfullmäktige (bil. 6) gör, i likhet med Bankföreningen, den bedömningen att frågorna om ingående och utgående filialetablering inte behöver lösas samtidigt. Foreign Bankers Association är av motsatt uppfattning.

För egen del vill jag erinra om att vi helt nyligen tillåtit utländska banker

att etablera sig i Sverige i form av dotterbolag. Dessa banker befinner sig i inledningsskedet av sin verksamhet. Det saknas därför ännu tillräckliga erfarenheter för att ompröva den avvisande inställning till ingående filialetablering som redovisades i proposition 1984/85: 191 om utländska bankrörelseetableringar i Sverige. Jag vill också erinra om att andra länder, t. ex. Norge och Finland, tillåtit utgående men inte ingående filialetablering.

Ett skäl till att ingående filialetableringar inte tillåtits är att viss myndighetsutövning överlåtits till valutabankerna i samband med valutaregleringens tillämpning. Det har inte ansetts lämpligt med en sådan delegation till utländska bankers filialer eftersom de utgör del av utländska juridiska personer. Även andra problem är förknippade med utländsk filialetablering i Sverige. Det krävs därför ytterligare underlag för en bedömning av denna fråga. Sålunda måste frågor av valuta- och kreditpolitisk art samt frågan om hur tillsynen skall utformas belysas. Vidare kan underlag för ställningstagande komma fram i det arbete som kreditmarknadskommittén bedriver rörande utländskt delägande i svenska banker.

3.14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser m.m.

3.14.1 Ikraftträdande

Jag förordar att den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 1987.

3.14.2 Övergångsbestämmelser m. m.

Regler om ikraftträdande av de nya banklagarna samt övergångsbestämmelser till dem har samlats i en gemensam promulgationslag. Denna ordning har valts eftersom vissa bestämmelser i de nuvarande lagarna ersätts av bankrörelselagen medan andra bestämmelser ersätts av den nya lagen för resp. bankkategori. Med en gemensam promulgationslag undviks oklarhet om vilka äldre bestämmelser som skulle upphävas i resp. promulgationslag. Vidare är flertalet övergångsbestämmelser gemensamma för de olika bankkategorierna. En samordning gör också reglerna mer överskådliga.

Promulgationslagen har disponerats så att de bestämmelser som är gemensamma för två eller för alla tre bankkategorierna inleder lagen under rubriken Gemensamma bestämmelser. Därefter följer de bestämmelser som endast gäller en bankkategori under särskilda rubriker. Förslag till promulgationslagar och ändringar i annan lagstiftning har lagts fram i promemorian Ds Fi 1985: 15 Ny banklagstiftning - ikraftträdande m. m. Den benämns i det följande promemorian.

Liksom i bankrörelselagen används ordet stadgar som en gemensam beteckning för bolagsordning, reglemente och stadgar.

I promemorian föreslås följdändringar i en rad andra lagar. De ändringar som avser skatteregler vid fusion behandlas inte i detta sammanhang utan kommer att tas upp under hösten 1986. Övriga lagförslag behandlas här. I huvudsak är det fråga om redaktionella ändringar, dvs. hänvisningar ändras till att avse nya lagrum och vissa ord byts ut. I sakligt hänseende görs

ändringar i fondkommissionslagen (1979: 748), som innebär att fondkommissionsbolag under vissa förutsättningar får förvärva och som pant ta emot egna aktier. I försäkringsrörelselagen (1982: 713) införs regler som gör det möjligt för en löntagarfondsstyrelse i allmänna pensionsfonden att utöva rösträtt för de aktier i ett visst försäkringsaktiebolag som styrelsen förvaltar. Vidare ersätts lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering av en ny lag med samma namn. Därvid ingår inte de bestämmelser som arbetats in i bankaktiebolagslagen och som tidigare förts in i aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen. Den nya lagen innehåller regler om Värdepapperscentralen VPC AB samt om auktorisation av förvaltare och förvaltarregistrering.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. bankrörelselag,
2. bankaktiebolagslag,
3. sparbankslag,
4. föreningsbankslag,
5. lag om införande av ny banklagstiftning,
6. lag om förenklad aktiehantering,
7. lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
8. lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa,
9. lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt,
10. lag om ändring i föräldrabalken,
11. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
12. lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
13. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
14. lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.,
15. lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
16. lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
17. lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624),
18. lag om ändring i ackordslagen (1970: 847),
19. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar,
20. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
21. lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel,
22. lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931),
23. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
24. lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar,

25. lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag,

26. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981),

27. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748),

28. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag,

29. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),

30. lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

31. lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277),

32. lag om ändring i lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Förslagen under 7, 10, 12, 14, 18, 23, 26 och 31 har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet samt förslagen under 20 och 24 i samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet.

5 Specialmotivering

I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2) har jag lämnat en redogörelse för hur den nya banklagstiftningen har disponerats.

5.1 Förslaget till bankrörelselag

1 kap. Allmänna bestämmelser

Detta kapitel innehåller vissa allmänna bestämmelser som rör bankverksamhet. Sålunda finns här bestämmelser om bl. a. bankrörelse (2 §), om bankinspektionens tillsyn över bank (3 §) om användningen av ordet bank (5 §) samt om banksekretess (6 §). Kapitlet motsvarar i huvudsak utredningens förslag till bankrörelselag.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om den rörelse som en bank får driva samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m. m. finns i bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000).

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank (central föreningsbank och lokal föreningsbank).

Med en *banks stadgar* förstås i denna lag bolagsordning för bankaktiebolag, reglemente för sparbank och stadgar för föreningsbank.

(Jfr 1 § tredje stycket UBRL).

Av paragrafens första stycke framgår att bankrörelselagen innehåller bestämmelser om den rörelse en bank får driva samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Med gemensamma bestämmelser avses sådana som rör rörelsen, redovisning, revision, skadestånd, bankens firma, tillsyn, registrering, straff och vite samt de allmänna bestämmelser som finns i detta kapitel. Av stycket följer också att bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m. m. finns för resp. bankkategori i de särskilda banklagarna.

Bestämmelserna i denna lag är till stora delar gemensamma för de tre

bankkategorierna. Det har därför funnits ett behov av att använda en samlande beteckning dels på de olika bankerna dels på de regler (bolagsordning, reglemente eller stadgar) som skall upprättas för en bank i samband med bildandet (jfr 2 kap. 3 § BAL, 2 kap. 3 § SBL och 2 kap. 1 § FBL). Av *andra stycket* följer att med ordet bank i denna lag skall förstås bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank. Om särskilda regler gäller för någon av bankkategorierna eller för central eller lokal föreningsbank används den gängse beteckningen. Av *tredje stycket* följer slutligen att med en banks stadgar skall förstås bolagsordning för bankaktiebolag, reglemente för sparbank och stadgar för föreningsbank.

2 § Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder.

Bankrörelse får, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker, som har fått regeringens tillstånd (oktroj) därtill.

(Jfr 1 § första och andra styckena UBRL).

Paragrafen överensstämmer i stort med 1 § första och andra styckena BL.

Första stycket innehåller den gällande definitionen av bankrörelse. Syftet med denna definition är bl. a. att kunna förhindra andra än banker att driva den för banker mest kännetecknande verksamheten, dvs. inlåning från allmänheten på räkning. Av 9 kap. 1 § framgår att andra än banker som driver bankrörelse kan straffas.

Genom att bygga definitionen av bankrörelse bl. a. på uttrycket "sådan räkning som bank allmänt använder" är definitionen inte helt klargörande. Banklagsutredningen har emellertid, med hänsyn främst till kreditmarknadskommitténs arbete, avstått från att föreslå en ändring i definitionen. Även om, som *kammarrätten i Stockholm* har påpekat, någon skarp gräns gentemot annan kreditverksamhet inte skapas genom den nuvarande definitionen anser jag det vara mest ändamålsenligt att ta in denna i lagen i avvaktan på resultatet av kommitténs övervägande i denna fråga. Avsikten är inte att nuvarande gränsdragning mellan inlåning på bankräkningar och närliggande företeelser skall ändras.

I *andra stycket* anges vilka som får driva bankrörelse. Av de tre särskilda banklagarna framgår att i fortsättningen inte bara bankaktiebolagen utan även sparbankerna och de centrala föreningsbankerna skall ha regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

Enligt BL får även Jernkontoret, som är ett offentligrättsligt bolag i vilket järnbruken är delägare, driva bankrörelse. Dess huvuduppgift har varit att genom lån till delägarna och genom anslag eller på annat sätt i vetenskapligt, tekniskt eller kommersiellt hänseende understödja och främja den svenska järnhanteringen. Jernkontoret har även bedrivit egen lånerörelse med inlåning från allmänheten. Inlåningsverksamheten avslutades emellertid redan på 1960-talet och bolaget har därför inte tagits upp i bankrörelselagen bland dem som ges rätt att driva bankrörelse.

Den inlåning från egna medlemmar som förekommer hos HSB och

Kooperativa förbundet är, med hänsyn till att medlemmarnas föreningstillhörighet utgör ett faktiskt villkor för deras deltagande i inlåningsverksamheten, inte att jämställa med bankrörelse.

3 § En bank skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad där.

Om bankinspektionens tillsyn över vissa stiftelser finns bestämmelser i 7 kap. 17 §.

(Jfr 1 kap. 2 § UBAL, 1 kap. 2 § USBL samt 1 kap. 3 § UFBL).

Paragrafen motsvarar 3 § första stycket BL, 3 § första stycket SpL samt 5 § första stycket samt andra stycket första meningen JkL.

I *första stycket* föreskrivs att en bank skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad där. I gällande banklagstiftning används som benämning på bankinspektionen både tillsynsmyndigheten och registreringsmyndigheten. Dessa benämningar har genomgående ersatts med bankinspektionen, som är den för hela riket centrala myndigheten med uppgift att utöva tillsyn över bl. a. banker.

Närmare bestämmelser om bankinspektionens tillsyn och befogenheter finns i 7 kap. I 8 kap. finns bestämmelser om bankregister.

I *andra stycket* erinras om att det i 7 kap. 17 § finns bestämmelser om bankinspektionens tillsyn över vissa stiftelser.

4 § Ett utländskt bankföretag får endast efter tillstånd av regeringen, driva verksamhet från kontor eller annat fast driftställe här i riket. Sådan verksamhet får inte omfatta inlånings- eller utlåningsrörelse.

Ett *bankaktiebolag* får efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen inrätta filial i utlandet. Sådant tillstånd skall lämnas om ändamålet kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Bestämmelser om bankaktiebolags förvärv av aktie eller andel i utländskt bankföretag finns i 2 kap. 6 § 1.

(Jfr 2 § UBRL).

Paragrafen, vars första stycke överensstämmer med 1 § fjärde stycket BL, reglerar den år 1973 införda möjligheten för utländska bankföretag att här i landet öppna representationskontor (se prop. 1973: 139). I andra stycket finns bestämmelser om bankaktiebolags möjlighet att inrätta filial utomlands.

Bankverksamhet är exklusivt förbehållen svenska rättssubjekt. Ett utländskt bankföretag får alltså inte här i landet driva verksamhet som är att karaktärisera som bankrörelse enligt den definition som ges i 2 §, dvs. verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på bankräkning. Efter en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1985 (prop. 1984/85: 191, NU 35, rskr. 402) kan numera ett utländskt bankföretag, med regeringens tillstånd, öppna bankrörelse genom att bilda ett bankaktiebolag (jfr 3 kap. 3 § BAL). Andra former av utländska bankföretags etableringar i Sverige via fast driftställe prövas enligt denna paragraf (se prop. 1984/85: 191 s. 27 f). Lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring här i riket är sålunda inte tillämplig i fråga om utländskt bankföretag (30 §).

Med ett utländskt bankföretag avses en juridisk person, som är bank enligt sitt hemlands lag och är bildad enligt lagen i den främmande staten. Enligt den utländska lagen kan det utländska bankföretaget ha rätt att driva en verksamhet som inrymmer åtskilligt mera än vad som avses med bankverksamhet enligt den svenska banklagstiftningen. Avsikten har emellertid inte varit att tillåta en utländsk bank att driva sådan verksamhet vid ett representationskontor i Sverige. Som departementschefen anförde i prop. 1973: 139 (s. 8) skall tillstånd ges i huvudsak för representations- och förmedlingsverksamhet. De cirka 30 tillstånd som hittills lämnats har också avsett sådan verksamhet.

Vad gäller sådan verksamhet som en utländsk bank ibland bedriver genom utsända agenter utan förankring i ett för verksamheten inrättat kontor i Sverige finns varken i BL eller i 1968 års lag någon bestämmelse som är tillämplig. Inte heller den nu föreslagna lagstiftningen tar upp regler härom. Något formellt hinder för sådan verksamhet genom agenter finns sålunda inte. *Jag* vill inte utesluta att det kan bli anledning att återkomma till frågor som avser sådan verksamhet i samband med behandlingen av kreditmarknadskommitténs slutbetänkande.

Den som för ett utländskt bankföretags räkning förestår en verksamhet som utan tillstånd drivs från ett kontor eller annat fast driftställe i Sverige straffas enligt 9 kap. 1 § första stycket 2.

Genom *andra stycket* införs en möjlighet för ett bankaktiebolag att efter tillstånd etablera filial i utlandet. Bakgrunden till bestämmelsen, som inte ingick i lagrådsremissen, behandlas i den allmänna motiveringen, avsnitt 3.13. En filial är inte någon självständig juridisk person utan kan formellt ses som ett avdelningskontor. Filialens befogenheter blir beroende av i vilken utsträckning bankens styrelse delegerar rätten att vidta åtgärder som annars ankommer på styrelsen (jfr 7 kap. 6 § bankaktiebolagslagen).

Värdlandets regelsystem får anses utgöra ram för verksamheten i filialen. De svenska bankerna kommer att möta vitt skilda regelsystem i de olika länder där filialer etableras. Om det svenska regelsystemet avviker från värdlandets så till vida att en verksamhet som är tillåten enligt värdlandets lagar är förbjuden enligt de svenska, uppkommer frågan vilka regler som skall gälla. I samband med att de svenska bankerna i mitten av 1960-talet började etablera sig i utlandet i form av participationer befarades från vissa håll att de svenska bankerna skulle agera i utlandet på ett sätt som avvek från de regler som gällde för verksamheten i Sverige. De svenska reglerna gäller ju formellt inte dessa utländska rättssubjekt. Farhågorna har emellertid inte besannats utan det har allmänt accepterats av de svenska bankerna att verksamheten i de utländska dotterbankerna skall bedrivas i enlighet med de svenska reglerna. I vissa fall, när en svensk bank trätt in som en mindre delägare i större utländska banker, har det naturligtvis varit svårt att helt fullfölja dessa intentioner. En filial är ur juridisk och ekonomisk synvinkel inte en självständig enhet utan en del av den svenska bankens verksamhet. Det bör därför vara än mer naturligt för bankerna att inte i filialen ägna sig åt någon verksamhet som inte är tillåten i Sverige och även i övrigt följa den svenska banklagstiftningen. Att de svenska kapitaltäckningsreglerna skall gälla för den svenska banken i dess

helhet torde vara klart. Vidare bör reglerna om verksamhetsinriktning, krav på betryggande säkerhet, kredittider m. m. vara tillämpliga även för verksamheten i filialen.

Eftersom den verksamhet som bedrivs i en filial utgör en del av den svenska bankens verksamhet är det naturligt att bankrörelselagens regler om tillsyn tillämpas direkt på verksamheten i filialen. Ur svensk synvinkel torde detta inte innebära några svårigheter. De befogenheter som tillsynsmyndigheten enligt bankrörelselagen har, utövas direkt gentemot den svenska banken. Om det i verksamheten vid en filial förekommer missförhållanden kan bankinspektionen i allvarliga fall vid vite förelägga bankens styrelse att vidta erforderliga åtgärder. Ytterst kan bankens oktroj dras in.

I de flesta länder förekommer krav på utländska bankers filialkontor att de för värdlandets myndigheter presenterar en redovisning för den verksamhet som bedrivits vid filialen. Ur värdlandets synvinkel är det emellertid dessutom av största vikt att tillsynen av filialens huvudkontor i hemlandet är effektiv. I de flesta fall får förutsättas att detta löses inom ramen för det samarbete som tillsynsmyndigheterna i flera länder, däribland Sverige, bedriver.

På samma sätt som bankaktiebolags utlandsetablering genom förvärv av andelar i utländska bankföretag förutsätter särskilt tillstånd, bör tillstånd också krävas för filialetablering. För tillstånd bör gälla samma kriterier i båda fallen. Det innebär att ändamålet med filialetableringen skall kunna anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. I samband med att tillstånd lämnas bör föreskrifter kunna meddelas bl. a. om de uppgifter som banken skall lämna till bankinspektionen för att tillsynen skall kunna utövas.

Som villkor bör uppställas att filialen skall stå under ledning av en särskilt utsedd person. Om denne ges rätt att teckna bankens firma skall han uppfylla de krav som anges i 7 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (jfr 7 kap. 15 §), dvs. vara svensk medborgare, myndig och inte i konkurs eller underkastad näringsförbud. Krav uppställs också på bosättning i Sverige. Från detta krav bör dispens kunna lämnas för filialföreståndare.

5 § Ingen annan än bank, Sveriges riksbank, Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag och sådant bankföretag som avses i 4 § får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Sammanslutning eller annan juridisk person med nära anknytning till företag som avses i första stycket får dock, efter tillstånd av bankinspektionen, använda ordet bank i sin firma.

(Jfr 3 § UBRL).

Paragrafen motsvarar 2 § första stycket BL och 2 § SpL.

I paragrafen förbehålls ordet bank för vissa uppräknade juridiska personer. Den som bryter mot bestämmelsen straffas enligt 9 kap. 1 § andra stycket.

Förbudet att använda ordet bank i firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse gäller i princip även sammansättningar där ordet bank ingår,

t. ex. Mäklarbanken och Fastighetsbanken. Vissa sammansättningar med ordet bank bör emellertid vara tillåtna. Detta gäller t. ex. fall där ordet bank uppenbarligen används i betydelsen förråd såsom t. ex. blodbank, teknologibank eller databank och sammansättningen är sådan att den inte kan föranleda något missförstånd. Förbudet att använda ordet bank kan även gälla användandet av avledningar eller utländska former av ordet. I dessa fall får bestämmelserna i 10 § 3 punkten firmalagen (1974: 156) och 14 § 2 punkten varumärkeslagen (1960: 644), som föreskriver att firma eller varumärke inte bör registreras om firman eller märket är ägnat att vilseleda allmänheten, utgöra ett komplement till bestämmelsen i *första stycket*.

I 2 § SpL skyddas ordet sparbank och i 4 § andra stycket JkL skyddas bl. a. ordet föreningsbank. Såväl sparbank som föreningsbank utgör emellertid sammansättningar, i vilka ordet bank ingår. Något särskilt förbud att använda dessa ord krävs därför inte. Eftersom en sparbank och en föreningsbank även är beteckningar på särskilda associationsformer torde någon möjlighet för de övriga i första stycket nämnda subjekten att använda något av dessa ord i sin firma eller i övrigt i sin affärsrörelse inte föreligga. Detta skulle klart anses vilseledande gentemot allmänheten. När det gäller skyddet av orden jordbrukskassa, centralkassa för jordbrukskredit och jordbrukskreditkassa föreslås särskilda regler i övergångsbestämmelserna till denna lag.

Bankinspektionen anser att det kan ifrågasättas om inte förbudet att använda sammansättningar, avledningar eller utländska former av ordet bank borde komma till uttryck i lagtexten, bl. a. mot bakgrund av att inspektionen ansett hinder föreligga mot att använda uttrycket "tomtbanken" vid marknadsföring av tomter. Inspektionen påpekar vidare att av bestämmelserna inte följer att annan än i 4 § avsedd utländsk bank som upprätthåller förbindelser eller söker kontakt med svenska företag med erbjudande om banktjänster o. d. skulle vara förhindrad att uppträda med firma innehållande ordet bank (bil. 3 avsnitt 2.4).

Hovrätten för Västra Sverige menar att det inte kan uteslutas att t. ex. uttrycket databank eller teknologibank i en firma kan vilseleda allmänheten att tro det rör sig om en bank i ordets vedertagna betydelse. Det skulle enligt hovrättens mening knappast innebära några olägenheter om förbudet mot att använda ordet bank träffar alla semantiska varianter av uttrycket. En annan sak är att bötespåföljden inte bör tillämpas i fall där den som bryter mot förbudet inte handlar uppsåtligt (bil. 3 avsnitt 2.5).

För egen del anser jag att det skulle föra för långt att, som hovrätten föreslagit, i lagen uttryckligen förbjuda användandet av alla semantiska varianter av ordet bank utanför bankområdet. En användning av ordet bank skulle då hindras även i fall där risken för förväxling är närmast obefintlig. Jag delar inte heller bankinspektionens åsikt att i lagen borde intas ett uttryckligt förbud mot att i firma använda sammansättningar, avledningar eller utländska former av ordet bank. I de fall då tveksamhet föreligger huruvida firma eller varumärke som innehåller ordet bank i en eller annan form bör tillåtas, brukar patent- och registreringsverket regelmässigt inhämta yttrande från bankinspektionen, även om någon skyldighet att göra detta inte föreligger. Patent- och registreringsverket har också

vägrat registrering i de fall då inspektionen i sitt yttrande avstyrkt ansökan. Det finns således knappast någon risk för att användandet av ordet bank kommer att tillåtas i något fall då allmänheten skulle kunna vilseledas.

Som en nyhet föreslås i *andra stycket* ett undantag till bestämmelsen i första stycket. I praxis har redan medgetts att ordet bank används inte enbart för de i första stycket nämnda subjekten utan även för sammanslutningar och andra juridiska personer med nära anknytning till sådana företag. Så har t. ex. tillåtits att banks dotterbolag i sin firma använder ordet bank. Vidare har dotterföretag till branschorganisationer för banker i sin firma tillåtits använda detta ord. Om flera banker tillsammans äger ett företag bör även detta företag i sin firma få använda ordet bank för att ange sin anknytning till ägarna. Denna rätt bör framgå av lagtexten. För användande av ordet bank enligt andra stycket krävs tillstånd av bankinspektionen.

Bankinspektionen påpekar att de sammanslutningar som avses i andra stycket och som vid lagens ikraftträdande redan använder ordet bank i sin firma inte bör behöva söka tillstånd av inspektionen (bil. 3 avsnitt 2.4). *Jag* delar inspektionens uppfattning i denna fråga. I övergångsbestämmelserna har tagits in en bestämmelse som undantar sådana företag.

Bankinspektionen har även väckt frågan om inspektionens tillstånd skall krävas också i de fall regeringen för t. ex. ett kreditaktiebolag med anknytning till bank fastställer bolagsordningen, i vilken firma anges (se 2 § lagen (1963: 76) om kreditaktiebolag). Inspektionen finner det inte påkallat att i sådana fall särskilt avgöra frågan om bolagets firma (bil. 3 avsnitt 2.4). Också *jag* menar att det är tillräckligt med den prövning som sker i fastställelseärendet och som regelmässigt grundas bl. a. på yttrande av bankinspektionen.

6 § Enskildas förhållanden till bank får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

(Jfr 4 § UBRL).

Paragrafen överensstämmer helt med 192 § BL, 98 § SpL samt 89 § JkL.

Sekretessregeln i *första stycket* omfattar såväl handlingssekretess som tystnadsplikt. Alla uppgifter som rör en bankkunds mellanhavanden med banken, oavsett om de är dokumenterade eller inte, är alltså underkastade banksekretessen. Alla relationer bank – kund omfattas av sekretessregeln. Om någon upphört att vara kund i banken så upphör inte sekretessen för den skull utan består i fråga om kundens tidigare förbindelser med banken.

Sekretessen skyddar endast förhållanden till dem som är bankens kunder inom området för bankens rörelse. En banks rättsförhållanden till andra, t. ex. anställda och hyresvärdar, omfattas således inte av sekretessen.

Reglerna om banksekretess inskränks i viss utsträckning genom uttryckliga lagbestämmelser, som innebär skyldighet för en bank att lämna myndigheter vissa begärda uppgifter, t. ex. 37 och 39 §§ taxeringslagen

(1956: 623) och 4 kap. 15 § utsökningsbalken. Dessa lagstadgade undantag från sekretessregeln har till syfte att förhindra att banksekretessen utnyttjas illojalt. Sekretessen kan alltså brytas för att tillgodose viktiga informations- och kontrollbehov för samhället. En utförlig redogörelse för vad som gäller i detta avseende lämnas av professorn Håkan Nial i skriften Banksekretessen utgiven av Svenska bankföreningen år 1975.

Riksåklagaren påpekar att vissa inskränkningar i sekretessskyddet för bankkunderna skett genom uttryckliga lagbestämmelser. Uppgiftsskyldighet föreligger således gentemot riksbanken. Bestämmelser som bryter banksekretessen finns också i taxeringslagen och tullagen. Någon uttrycklig skyldighet att lämna upplysning finns däremot inte gentemot polis- och åklagarmyndighet. I praktiken har emellertid det obehörighetsrekvisit som infördes år 1981 tolkats så, att bankerna vid utredning av främst ekonomisk brottslighet i vid bemärkelse bör lämna åklagaren önskad information. Enligt riksåklagaren saknas därför anledning att genom någon särskild regel i detta sammanhang ge uttryck för bankens uppgiftsskyldighet i anledning av förundersökning i brottmål (bil. 3 avsnitt 2.7). *Jag* är beredd att instämma i vad riksåklagaren anfört i denna fråga.

Enligt *andra stycket* skall reglerna i sekretesslagen tillämpas i det allmännas verksamhet. Bestämmelserna infördes i samband med att sekretesslagen antogs och innebär att de som för det allmännas räkning utövar tillsyn över bankerna, nämligen bankinspektionens ledamöter och befattningshavare, inte inordnas under banksekretessen utan är underkastade regleringen i sekretesslagen. Även i riksbankens verksamhet gäller sekretesslagen.

Något direkt straffrättsligt ansvar för överträdelse av banksekretessbestämmelsen är inte föreskrivet. Detta framgår av det föreslagna 9 kap. 1 § tredje stycket. Däremot kan brott mot sekretessregeln medföra skadeståndsansvar. Disciplinära åtgärder inom det arbetsrättsliga området kan också komma ifråga.

2 kap. Rörelsen

Bestämmelserna i detta kapitel är speciella för bankerna och har därför inte någon motsvarighet i annan associationsrättslig lagstiftning.

Genom den samordnade banklagstiftningen år 1968 kom de olika bankkategoriernas rörelseregler att i stor utsträckning överensstämma. De ändringar som nu föreslås är ämnade att i ännu högre grad än för närvarande bringa dessa i överensstämmelse med varandra. Av denna anledning har bl. a. bestämmelserna om vad bankerna får förvärva ändrats, främst för sparbankernas och föreningsbankernas del. I fråga om föreningsbanker kvarstår emellertid alltjämt vissa skillnader, som föranleds av föreningsbanksrörelsens speciella organisationsform. Denna förutsätter att den centrala föreningsbanken åläggs ett särskilt ansvar för den bankmässiga verksamhet som bedrivs inom gruppen, alltså också i de anslutna lokala föreningsbankerna. Vidare kan nämnas att föreningsbankerna och sparbankerna inte i någon form själva får etablera sig i utlandet. Utlandsrörelsen

får i stället för var och en av dessa bankkategoriers gemensamma räkning drivas av Föreningsbankernas Bank resp. Sparbankernas Bank.

De föreslagna rörelsereglerna bygger i allt väsentligt på de nu gällande reglerna. Vissa regler har emellertid ändrats på ett mer genomgripande sätt. Detta gäller bl. a. bestämmelserna om kreditjäv (17 §), bundna lån (19 §) och upplåning (20 §). Vidare föreslås två helt nya bestämmelser. Den ena innebär att bankerna med vissa begränsningar tillåts förvärva fordringar (3 §). Den andra innebär att regler om kapitaltäckning på koncernbas införs för bankaktiebolag (11 §).

Bestämmelserna i 65 § BL, 34 § SpL och 42 § JkL enligt vilka en bank förbjuds att vid beviljande av kredit göra förbehåll om att kreditbeloppet eller del av detta skall sättas in hos banken för längre tids uppsägning än sex månader har fått utgå, eftersom de i dag framstår som uppenbart föråldrade.

För att underlätta förståelsen av kapitlet i dess helhet föreslås att de olika avsnitten i rörelsekapitlet får särskilda rubriker.

Verksamhet

I kapitlets första paragraf anges ramen för bankernas verksamhet. Bankerna får inte ägna sig åt verksamhet som inte har en naturlig anknytning till in- och utlåningsrörelsen. Även inom denna yttre ram är bankernas verksamhet begränsad i vissa avseenden. Begränsningarna finns intagna i 2–8 §§.

1 § En bank får bedriva in- och utlåning av pengar samt, med den inskränkning som följer av 2 §, driva annan verksamhet som har samband därmed. Att en lokal föreningsbanks rätt att bedriva inlåning är begränsad följer av 1 kap. 5 § föreningsbankslagen (1986: 000).

I fondkommissionslagen (1979: 748) finns bestämmelser om rätt för bank att driva fondkommissionsrörelse.

(Jfr 7 kap. 1 § UBAL, 3 kap. 1 § USBL samt 5 kap. 1 § UFBL).

Paragrafen, som motsvarar 53 § BL, 1 § och 23 § andra stycket SpL samt 17 och 30 §§ JkL, anger ramen för bankverksamheten. Förslaget överensstämmer i huvudsak med gällande rätt.

I paragrafens *första stycke* anges den yttre ramen för bankernas verksamhet. Av 1 kap. 2 § följer att bankaktiebolag, sparbank och central föreningsbank som fått regeringens tillstånd att driva bankrörelse också får för egen räkning låna in pengar från allmänheten. En lokal föreningsbank får enligt 1 kap. 5 § föreningsbankslagen varken ha sådan inlåning eller utan den centrala föreningsbankens medgivande låna upp pengar av annan än denna. I 20 § i detta kapitel föreskrivs vidare att en lokal föreningsbank aldrig får anskaffa medel till utlåningen genom att utfärda s. k. masspapper, exempelvis obligationer och förlagsbevis. Den grundläggande tanken bakom detta system är att det bör vara den centrala föreningsbanken som är formellt ansvarig för gruppens externa förbindelser och att de lokala föreningsbankerna i huvudsak skall ha endast en borgenär, nämligen den centrala föreningsbanken. Med vissa undantag har en lokal föreningsbank i

övrigt rätt att på samma villkor som andra banker driva verksamhet som har samband med in- och utlåning av pengar.

Ramen för bankernas verksamhet är med avsikt tämligen vagt angiven för att kunna anpassas till utvecklingen inom bankområdet. I praxis har t. ex. notariatrörelse, valutahandel, beviljande av bankgaranti och mottagande av värdehandlingar till förvaring och förvaltning ansetts vara sådana verksamheter som får anses ha samband med den centrala bankverksamheten, in- och utlåningen. En bank skall enligt bestämmelser i de övriga banklagarna, i bolagsordningen, reglementet resp. stadgarna ange de rörelsegrenar som banken avser att driva. Oktroj- och stadfästelseprövningen kommer till följd av dessa bestämmelser att innefatta en kontroll av att bankens planerade verksamhet inte går utöver den i paragrafen angivna ramen för verksamheten.

En viss praxis har också utvecklats vid regeringens prövning av huruvida en bank enligt 6 § skall få tillstånd att förvärva aktier. I normalfall bör enligt *utredningen* gälla att en bank inte utanför banken, t. ex. i ett dotterföretag, skall få driva sådan verksamhet som inte kan drivas inom banken. Utredningen pekar på att bankerna i allt större utsträckning har börjat att i dotterbolag driva verksamhet av det mest skiftande slag som marknadsföring, revisionsverksamhet, värdetransporter och bevakning.

Bankföreningen anser att utredningens exempel på verksamhet som inte borde få drivas i dotterbolag är mindre lämpliga eftersom de självfallet har ett sådant samband med bankrörelsen att de bör tillåtas (bil. 3 avsnitt 3.7.2). *Sparbanksföreningen* anser att exemplifieringen ger uttryck för ett omodernt och alltför begränsat synsätt på vad en bank skall få utöva för verksamhet. Inom ramen för t. ex. den ekonomiska rådgivningsverksamhet som en sparbank i dag ägnar sig åt utvecklas nämligen kontinuerligt nya områden för bankverksamheten. Exempel på sådan verksamhet utgör redovisning, revisionsverksamhet, hjälp och stöd till företag, bl. a. till deras marknadsföring. Med hänsyn härtill bör paragrafen, enligt föreningen, ha en sådan utformning att den angivna, för samhället positiva utvecklingen av bankverksamheten, inte förhindras (bil. 3 avsnitt 4.3.2).

För egen del vill jag erinra om att kreditmarknadskommittén enligt sina direktiv skall kartlägga och utvärdera bankernas och bankorganisationernas engagemang i svenska och utländska bolag och andra företag samt lägga fram förslag till de regler eller riktlinjer som kan anses behövliga. Mot bakgrund härav anser jag att det vore att föregripa kommitténs arbete att i detta sammanhang överväga nya regler för bankernas verksamhet. Som utredningen anfört bör utgångspunkten fortfarande vara att bankerna i dotterbolag får i princip bedriva endast sådan verksamhet som får bedrivas inom banken. De olika typer av verksamhet som nämnts i det föregående bör liksom för närvarande vara tillåtna om de i allt väsentligt har avseende på bankens eller bankens dotterbolags eget behov av serviceinriktade tjänster inom banksektorn. De tillstånd som givits av regeringen har också avsett företag med sådan inriktning. Endast som en utfyllnad i bolagens verksamhet bör sådana tjänster kunna få utnyttjas av utomstående företag. En annan sak är att bankerna i helägda finansbolag får ägna sig åt verksamhet som inte är tillåten inom banken, t. ex. kreditgivning i form

av factoring och leasing. De närmare villkoren för finansbolagens verksamhet regleras i lagen (1980: 2) om finansbolag (se prop. 1978/79: 170, NU 1979/80: 23, rskr. 139).

Av 2 §, som i sin tur hänvisar till 3–8 §§, följer att bankernas verksamhet är begränsad på visst sätt.

I 30 § JkL föreskrivs att kreditkassa inte utan tillstånd av tillsynsmyndigheten får mottaga värdehandlingar till förvaring och förvaltning. Sådant tillstånd får meddelas endast om kassan med hänsyn till dess organisation och förvaringsanordningar och fonder kan handha verksamheten på ett betryggande sätt. Det finns också möjlighet att återkalla ett tillstånd, om förutsättningar för tillståndet inte längre föreligger. *Utredningen* har föreslagit att bestämmelsen tas in i den nya lagen.

Enligt 7 kap. 5 § denna lag får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärda närmare föreskrifter om bl. a. förvaring och inventering av värdehandlingar hos bank. Bankinspektionen kan därför som ett led i den allmänna tillsynen över banker utfärda generella föreskrifter om vad som bör iakttas i detta avseende. Om föreskrifterna inte följs kan bankinspektionen enligt 7 kap. vidta åtgärder för att få rättelse till stånd. Med hänsyn härtill anser *jag* inte att bestämmelsen i 30 § JkL behöver tas in i den nya lagen.

2 § En bank får för egen räkning förvärva och driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis, förlagsandelsbevis och andra fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden. Därutöver får en bank för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–8 §§.

(Jfr 7 kap. 2 § UBAL, 3 kap. 2 § USBL samt 5 kap. 2 § UFBL).

Paragrafen motsvarar 54 § BL, 23 § första stycket SpL samt 28 a § andra stycket och 31 § JkL och den reglerar, jämte 3–8 §§, bankernas rätt att förvärva egendom.

I paragrafen återfinns huvudregeln om bankernas rätt att förvärva och driva handel med egendom. I allt väsentligt överensstämmer paragrafen med den regel som infördes i banklagstiftningen år 1969.

Första meningen innehåller en uppräkning av den egendom som en bank för egen räkning får förvärva och driva handel med. Som framgår av prop. 1968: 143 avses med mynt även sedlar. Detta har nu kommit till direkt uttryck i lagtexten. Såväl svenska som utländska mynt och sedlar avses. I uppräkningen har också tagits med förlagsandelsbevis. Av 28 a § andra stycket JkL följer att bestämmelserna i JkL om förlagsbevis i tillämpliga delar skall gälla också för förlagsandelsbevis. Enligt gällande banklagstiftning kan således endast föreningsbank förvärva förlagsandelsbevis (prop. 1983/84: 84, NU 24, rskr. 241). Det finns dock *enligt min mening* anledning att ge även bankaktiebolag och sparbanker möjlighet att förvärva sådana bevis. Bestämmelser om förlagsinsatser och bevis på sådana insatser, dvs. förlagsandelsbevis, finns i 5 kap. föreningsbankslagen. Vidare har vissa redaktionella ändringar gjorts bl. a. för att bättre framhäva att obligationer, förlagsbevis och förlagsandelsbevis utgör fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden.

Utredningen har föreslagit att den nuvarande möjligheten att handla med guld inte skall föras över till den nya lagen. *Bankföreningen* anser det vara onödigt att göra en sådan ändring, när innehållet i paragrafen i övrigt står kvar. Det finns enligt föreningen inte någon möjlighet att överblicka vilket behov framtiden kan ge i denna del (bil. 3 avsnitt 3.7.2). *Fullmäktige i riksbanken* menar å sin sida att borttagandet av banks rätt att handla med guld kan ses som en logisk följd av bestämmelserna i valutaregleringen. En avreglering av guldhandeln skulle nämligen innebära att guldet "avmonetariserades" och därför kom att betraktas som en metall bland andra. Enligt fullmäktige måste det anses olämpligt att svenska banker bedriver handel med varor. Fullmäktige betonar dock att bankerna inte bör ha möjlighet till guldtransaktioner oavsett valutaregleringen (bil. 3 avsnitt 3.7.6).

Valutakommittén har i sitt nyligen avlämnade slutbetänkande Översyn av valutaregleringen (SOU 1985: 52) konstaterat att guldet har spelat ut sin roll som betalningsmedel. Med hänsyn till att kommittén vid utarbetandet av den nya valutalagstiftningen inte funnit anledning att i något fall reglera direkta import- eller exporttransaktioner avseende varor, föreslog kommittén en omedelbar avreglering av guldhandeln. En sådan har också genomförts av riksbanken under hösten 1985.

Jag delar utredningens och fullmäktiges uppfattning i frågan och förordar således att rätten för bank att handla med guld slopas. Att bankerna mister sin rätt att för egen räkning handla med guld bör emellertid inte hindra bankerna från att i enlighet med såväl nationell som internationell praxis, som en service gentemot kunderna och för deras räkning, förmedla köp och försäljning av guld. En sådan verksamhet får nämligen med hänsyn till guldets traditionella ställning internationellt som betalningsmedel anses ha sådant samband med den bankverksamhet som avses i 1 § första stycket och därmed vara tillåten.

Utöver den i första meningen omnämnda egendomen får bankerna för egen räkning förvärva sådan egendom som anges i 3–8 §§. I överensstämmelse med gällande rätt får en bank dock inte driva handel med sådan egendom.

3 § En bank får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 §, om fordringen grundas på ett låneavtal som har sådant innehåll att banken själv vid förvärvstillfället hade kunnat bevilja krediten.

(Jfr 7 kap. 3 § UBAL, 3 kap. 3 § USBL och 5 kap. 3 § UFBL).

Paragrafen, som ger bankerna rätt att under vissa förutsättningar förvärva fordringar som inte är avsedda för den allmänna marknaden, saknar motsvarighet i den nuvarande banklagstiftningen (jfr allmänmotiveringen avsnitt 3.9).

Enligt förslaget får en bank rätt att förvärva en fordran, om det låneavtal på vilket fordringen grundas har ett sådant innehåll att banken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten. Innebörden är att man på fordringsförvärvet skall ställa samma grundläggande krav som nu ställs på kreditgivningen. Fordringar av förlagskaraktär eller vinstandelskaraktär

bör inte få förvärvas. Om nu angivna typer av förvärv tilläts skulle en möjlighet öppnas att kringgå t. ex. förbudet mot vinstandelslån. Skuldebrev som innehåller villkor om konverteringsrätt får i och för sig förvärvas, men konverteringsrätten får inte utnyttjas. Den grundläggande regeln, som innebär att balans skall råda mellan en banks in- och utlåning, skall självfallet tillämpas på förhållandet mellan inlåningen och dessa fordringsplaceringar. Den samlade riskbedömning som skall göras i fråga om krediter enligt 16 § bör också beaktas. Bestämmelsen i den paragrafen om begränsning av banks enhandsengagemang bör således gälla för en banks samtliga fordringsplaceringar. Slutligen bör de i 17 § upptagna jävsreglerna avseende krediter gälla också i fråga om förvärv av fordringar för vilka däri nämnda personer är betalningsansvariga. Från kapitaltäckningssynpunkt bör några problem inte uppstå eftersom det i detta sammanhang inte görs någon skillnad ifråga om placeringarna. Samma täckningsgrad krävs, oavsett om en fordran hänförs till utlåningen eller till placering i form av en förvärvad revers.

En bank får inte driva handel med fordringar som avses i denna paragraf. Detta innebär att en fordran som banken förvärvar skall placeras i bankens kreditportfölj. Däremot kan banken givetvis lyfta av krediten till annat kreditinstitut. Övertagande av lånefordringar från annat kreditinstitut för uppläggning av lån i bankens böcker anses för övrigt enligt praxis ingå som ett led i utlåningsverksamheten. Att en bank har förvärvat en fordran får för gäldenären anses ha en alldeles särskild betydelse. Fordringsförvärvet är ju i princip att betrakta som en bankkredit. De avlyft som görs av sådan fordran bör utgöra för banken naturliga avlyft. Som *bankinspektionen* påpekat bör några svårigheter att avgöra vad som är naturliga avlyft inte föreligga (bil. 3 avsnitt 3.7.3). Ett avlyft får anses naturligt om det sker till specialinstitut som svarar mot fordringens beskaffenhet, t. ex. till AB Svensk Exportkredit beträffande exportfordran eller till institut som är gäldenärens huvudbankförbindelse. Fordringens beskaffenhet kan också vara sådan att ett avlyft till utländskt institut framstår som naturligt.

4 § En bank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att erhålla lokaler för verksamheten eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt, som är avsedd för det under 1 angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet som banken äger eller till lokaler som banken i övrigt innehar, samt
4. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken.

(Jfr 7 kap. 4 § UBAL, 3 kap. 4 § USBL samt 5 kap. 4 § UFBL. Utredningsförslagets förvärvsparagraf har här delats upp i tre skilda paragrafer, nämligen 4–6 §§).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 55 § första stycket BL, 24 § första och andra styckena SpL samt 32 § första och andra styckena JkL.

I paragrafen ges bestämmelser om en banks rätt att förvärva egendom för själva bankverksamhetens bedrivande.

Bestämmelsen i 24 § andra stycket SpL, vari föreskrivs att sparbanksstämman skall besluta i ärenden om förvärv av egendom för bankverksamheten om annat inte följer av sparbankens reglemente, har inte förts över till förslaget. Detsamma gäller bestämmelsen i 32 § andra stycket JkL, vari föreskrivs att stämman skall besluta i ärenden om förvärv av egendom för bankverksamheten om inte annat följer av föreningsbankens stadgar. Förslaget innebär att ärenden av ifrågavarande slag i princip bör ankomma på sparbankens resp. föreningsbankens styrelse som i dessa ärenden bör ha samma självständighet som bankaktiebolagets styrelse. Däremot möter naturligtvis inte hinder att i reglementet resp. stadgarna föreskriva att sparbanksstämman resp. föreningsbanksstämman skall besluta i dessa ärenden.

Punkterna 1–3 överensstämmer i princip med gällande banklagsstiftning. Som en nyhet införs i *punkten 2* att bankerna skall kunna förvärva också andel i företag som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvas för bankens inrymmande. Genom kompletteringen får en bank möjlighet att förvärva andel i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening, som äger kontorsfastighet.

Bankföreningen har uttalat önskemål om att bankerna skall få rätt att förvärva fast egendom för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken. På så sätt skulle enligt föreningen flyttning från en ort till en annan, t. ex. i samband med befordran, underlättas. Föreningen menar att problemen under senare år har ökat till följd av ökade krav på arbetskraftens rörlighet inom bankväsendet (bil. 3 avsnitt 3.7.2). Även *sparbanksföreningen* anser att en sparbank bör få förvärva fast egendom, tomträtt och andel i sådan egendom för det angivna ändamålet (bil. 3 avsnitt 4.3.2).

För egen del vill *jag* anföra följande. De möjligheter som nu står öppna för bankerna att medverka till att lösa bostadsfrågan åt anställda i banken är, om man bortser från kreditgivning till anställds eget förvärv, att antingen hyra ut eventuell lägenhet i en bankfastighet eller förvärva bostadsrätt. Däremot är det inte möjligt för en bank att förvärva ett enfamiljshus att upplåta som bostad åt en anställd. Enligt min mening är det knappast befogat att möjligheterna i detta avseende skall vara mera begränsade för banker än för företag i allmänhet. Det är också så att tillgången på bostadsrätter varierar över landet och finns därför inte alltid att tillgå då bostadsfrågan skall lösas. Jag föreslår därför, genom ett tillägg till punkt 4, att bankerna får rätt att även förvärva fast egendom och tomträtt, en rätt som får användas uteslutande för att bereda bostad åt anställda.

5 § En bank får förvärva ett *bankaktiebolags* eller en *sparbanks* rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna. Om förvärvet avser hela eller en inte obetydlig del av rörelsen krävs det att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen lämnar tillstånd till förvärvet.

Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får dock inte överta en svenskägd bankrörelse.

(Jfr 7 kap 4 § UBAL, 3 kap 4 § USBL samt 5 kap 4 § UFBL)

Paragrafen motsvarar 190 § BL, 79 § SpL samt 88 § JkL.

I 190 § BL finns bestämmelser om att ett bankbolag inte får överta annat bankbolags eller en sparbanks rörelse utan regeringens tillstånd. En förutsättning för ett sådant tillstånd är att regeringen inte finner övertagandet vara till skada för det allmänna. Regler för att underlätta banksammanslagningar finns i 189 § BL.

79 § SpL innehåller bestämmelser om överlåtelse av sparbank till annan sparbank eller penninginrättning som ej är sparbank i samband med likvidation. För sådan överlåtelse krävs tillstånd av regeringen eller bankinspektionen.

En lokal föreningsbank får enligt 88 § JkL med riksorganisationens medgivande överta del av annan lokal föreningsbanks rörelse. En central föreningsbank får vidare, enligt samma paragraf, överta del av annan central föreningsbanks rörelse om regeringen eller myndighet som regeringen förordnar finner att övertagandet inte är till skada för det allmänna och lämnar tillstånd till övertagandet.

Både BL och SpL innehåller alltså regler som möjliggör ett övertagande av såväl hela som del av annan banks rörelse medan JkL endast medger att del av annan föreningsbank övertas.

I *lagrådsremissen* föreslog jag en generell utformning av paragrafen så att den omfattade varje banks förvärv av hela eller en del av en annan banks rörelse. Jag framhöll emellertid samtidigt att föreningsbankernas speciella associationsrättsliga uppbyggnad sannolikt omöjliggör ett bankaktiebolags eller en sparbanks förvärv av en föreningsbanks rörelse.

Lagrådet har för sin del anfört att det av kommentarerna till 10 kap. 8 § föreningsbankslagen synes framgå att möjligheterna att förvärva en föreningsbanks rörelse får anses uttömmande reglerade genom 10 kap. föreningsbankslagen. Något utrymme för tillämpning av 2 kap. 5 § bankrörelselagen på sådana förvärv kommer därmed inte att finnas.

Jag kan instämma i lagrådets tolkning av de berörda bestämmelserna. Syftet med utformningen av 2 kap. 5 § bankrörelselagen i lagrådsremissen var att för framtiden hålla en formell möjlighet öppen för överlåtelse av en föreningsbanks rörelse till annan bank än föreningsbank. Jag kan emellertid instämma i att det är ytterst osannolikt att en sådan överlåtelse skulle förekomma. Mot bakgrund härav och för att undvika motsägelser i lagregleringen är jag beredd att biträda lagrådets förslag till ändring av bestämmelserna så att den rör förvärv endast av bankaktiebolags och sparbanks rörelse. Lagtexten har justerats i enlighet med lagrådets förslag.

Av *första stycket* framgår att ett förvärv förutsätter *dels* att övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna *dels*, om inte förvärvet avser endast en obetydlig del av den andra bankens rörelse, att regeringen eller bankinspektionen lämnar sitt tillstånd till förvärvet. Uttrycket inte obetydlig del får tolkas mot bakgrund bl. a. av storleken på den överlåtande banken. Om en mindre bank överlåter hela rörelsen vid ett förhållandevis stort kontor måste tillstånd sökas. Om en bank överlåter en speciell del av rörelsen, som i och för sig utgör en mindre del av bankens totala verksamhet men som till sin beskaffenhet är av stor betydelse för banken, t. ex. notariatrörelsen, bör också tillstånd krävas.

Bankinspektionen har anfört att en riktpunkt skulle kunna vara att tillstånd erfordras om inlåningen vid ett kontor som överlåts överstiger tio procent av bankens totala inlåning (bil. 3 avsnitt 3.7.3). *Jag* kan ansluta mig till vad inspektionen sålunda uttalat. För att tveksamhet inte ska behöva råda om tillstånd till ett förvärv krävs eller inte föreslås i 22 § andra stycket att banken alltid ska vara skyldig att till inspektionen anmäla ett beslut att förvärva hela eller del av annan banks rörelse. Tillståndsprövningen bör närmast avse att övertagandet inte framstår som skadligt ur allmän synpunkt.

Som anförts i allmänmotiveringen omfattas ett förvärv av rörelse eller del av rörelse av konkurrenslagens bestämmelser (se närmare härom avsnitt 3.5).

Av bestämmelsen i *andra stycket* följer att ett bankaktiebolag som har bildats av utländskt bankföretag inte får överta en svenskägd bankrörelse. Detta gäller oavsett om det rör sig om hela eller endast en viss avgränsad del av rörelsen. Denna bestämmelse trädde i kraft den 1 juli 1985 i samband med att utländska banker fick rätt att bilda svenska bankaktiebolag.

6 § Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får

1. ett *bankaktiebolag* förvärva aktie i annat bankaktiebolag samt aktie eller andel i utländskt bankföretag och i svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna,
2. en *sparbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna eller som tillgodoser för sparbanker gemensamma intressen, samt
3. en *central föreningsbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsen det eller det allmänna eller som tillgodoser för föreningsban ker gemensamma intressen.

Vad som sägs i första stycket gäller även i fråga om garantifondbevis, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av företag som avses i första stycket. Med banks förvärv av garantifondbevis jämställs utfärdande av garantifondförbindelse.

För sparbanks förvärv av aktier i Sparbankernas Bank och central föreningsbanks förvärv av aktier i Föreningsbankernas Bank krävs inget tillstånd.

(Jfr 7 kap. 4 § UBAL, 3 kap. 4 § USBL samt 5 kap. 4 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 55 § första stycket punkten 5 BL, 24 § tredje och fjärde styckena SpL samt 28 a § andra stycket och 32 § tredje och fjärde styckena JkL.

Paragrafen reglerar bankernas rätt att förvärva aktier, garantifondbevis, förlagsbevis, förlagsandelsbevis samt som en nyhet andelar i andra associationsformer än aktiebolag, nämligen handelsbolag och ekonomiska föreningar. Ett aktiebolag är i och för sig ett mer lättkontrollerat organ än ett handelsbolag eller en ekonomisk förening. Den utvidgade förvärvsrätten behöver i och för sig inte medföra några betänkligheter, eftersom regeringens eller bankinspektionens tillstånd alltid krävs för förvärv enligt denna paragraf. Möjligheten att förvärva förlagsandelsbevis innebär en nyhet för bankaktiebolag och sparbanker. En sådan förvärvsrätt har tidigare varit

förbehållen föreningsbankerna. På samma sätt som enligt 2 § bör nu *enligt min mening* även bankaktiebolag och sparbanker få rätt av förvärva sådana bevis. Genom att bankerna kan förvärva aktier eller andelar i företag som kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna ges bankerna möjlighet att etablera särskilda dotterföretag för speciella verksamhetsgrenar (se prop. 1975: 73 s. 43).

I förtydligande syfte har i *andra stycket* tagits in en bestämmelse om att med banks förvärv av garantifondbevis jämställs utfärdande av garantifondförbindelse. En garantifond kan nämligen bildas dels genom tillskott, varvid garantifondbevis utfärdas, dels genom utfärdande av garantifondförbindelser (se t. ex. 7 § tredje stycket 1 lagen, 1980: 2, om finansbolag). Utan uttryckligt lagstöd har i praxis utfärdande av garantifondförbindelser jämställts med förvärv av garantifondbevis. Regeringen har därför prövat också banks utfärdande av sådana förbindelser.

I fråga om bankaktiebolag har, utöver de nu nämnda nyheterna, endast den ändringen gjorts i förhållande till gällande lag och utredningsförslaget att tillståndsprövningen kan delegeras till bankinspektionen. En sådan delegation bör kunna förekomma vid förvärv av mindre betydelse, t. ex. i de fall aktier förvärvas i samband med fond- eller nyemission och förvärvet sker i proportion till tidigare aktieinnehav. Delegation bör också kunna förekomma om det rör sig om mindre poster eller värden.

Bankföreningen menar att det inte finns anledning att kräva tillstånd av regeringen vid förvärv av förlagsbevis. Risken för missbruk torde enligt föreningen vara minimal, eftersom ifrågavarande papper ges ut för försäljning på den allmänna marknaden. Bankerna blir med nuvarande ordning för övrigt diskriminerade och kan t. ex. inte delta i emissionskonsortier med tanke på den oformlighet som kravet på regeringens tillstånd innebär (bil. 3 avsnitt 3.7.2).

Den fråga som bankföreningen tagit upp har övervägts tidigare (prop. 1978/79: 165 s. 169). Därvid uttalades att, eftersom en bank i stor utsträckning kan ge ett företag kapitaltillskott likaväl genom att förvärva förlagsbevis som aktier, den praktiska betydelsen av att tillstånd krävs i fråga om aktier ibland skulle kunna gå förlorad genom att banken i stället förvärvade förlagsbevis. Någon ändring gjordes därför inte på denna punkt. De skäl som då anfördes mot att slopa tillståndskravet för förvärv av förlagsbevis anser jag fortfarande ha giltighet. Däremot innebär de nya bestämmelserna att tillståndsprövningen kan komma att delegeras till bankinspektionen.

I förhållande till sparbanker och centrala föreningsbanker innebär bestämmelserna mer genomgripande ändringar och de är i princip uppbyggda efter samma mönster som föreslås beträffande bankaktiebolagen. Vissa avvikelser har dock ansetts motiverade eftersom de enskilda sparbankernas resp. föreningsbankernas kapitaltillskott alltjämt i första hand bör ske till centralorgan inom sparbanks- resp. föreningsbanksrörelsen.

Till skillnad mot bankaktiebolagen får sparbanker och centrala föreningsbanker inte rätt att förvärva aktier i annat bankaktiebolag än sådant som tillgodoser för resp. bankkategori gemensamma intressen, nämligen Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank. Inte heller får sådana banker rätt att förvärva aktier eller andelar i utländska företag. Detta

överensstämmer med vad som gäller enligt SpL och JkL. Sparbanksväsendets och jordbrukskasserörelsens förvärv av aktier i sådana företag kan dock redan nu ske genom Sparbankernas Bank resp. Föreningsbankernas Bank. Frågan om sparbanks och föreningsbanks rätt till etablering utomlands skall övervägas av kreditmarknadskommittén.

Till skillnad mot utredningsförslaget har regeringen även i fråga om sparbanker och centrala föreningsbanker getts en generell rätt att delegera tillståndsprövningen till bankinspektionen. Det har därför inte ansetts motiverat att beträffande sparbanker ställa upp något krav på att företaget i fråga skall med regeringens godkännande verka som en sammanslutning av svenska sparbanker. För sparbanker och centrala föreningsbanker bör finnas möjlighet att utan alltför stränga krav göra kapitaltillskott till centralorgan inom sparbanks- resp. föreningsbanksrörelsen. När det gäller förvärv av aktier eller andelar i de gemensamma sparbanks- eller föreningsbanksföretagen bör normalt bankinspektionen kunna lämna tillstånd. Det rör sig här om företag som tillgodoser sparbankernas resp. föreningsbankernas behov av serviceinriktade tjänster inom bankområdet, dvs. dataföretag, företag för bevakning och värdetransporter m. m. (jfr vad som sägs under 1 §). Detsamma gäller garantifondsbevis, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis utfärdade av sådana företag. Bankinspektionen bör även kunna lämna tillstånd till sådana förvärv som nämnts i det föregående beträffande bankaktiebolagen.

Bankinspektionen har påpekat att inspektionen angivit en generell, procentuell ram för vissa av de förvärv och kapitaltillskott som skett efter tillstånd av inspektionen enligt 24 § SpL. En sådan ordning har med hänsyn till det stora antalet sparbanker inneburit praktiska fördelar jämfört med individuella tillstånd. Ifrågavarande tillskott sker ofta samtidigt av alla sparbanker, t. ex. förvärv i samband med emissioner av olika slag. Inspektionen utgår ifrån att den sålunda praktiserade ordningen får tillämpas även fortsättningsvis. Eventuellt får enligt inspektionen övervägas viss differentiering av generella medgivanden med hänsyn till bankernas olika storlek och struktur (bil. 3 avsnitt 4.3.1). *Enligt min mening* synes den ordning som för närvarande tillämpas av bankinspektionen vid förvärv som här avses ha fungerat väl i praktiken och någon invändning har inte rests mot den. Jag förutsätter därför att bankinspektionen skall kunna tillämpa samma förfaringssätt även i framtiden, med erforderliga differentieringar av generella medgivanden. Detta bör avse såväl sparbanker som föreningsbanker.

Sparbanksföreningen anser att en sparbank bör ha samma möjlighet som bankaktiebolag att förvärva aktier i ett svenskt bankaktiebolag. Föreningen anser dessutom att det ur praktisk synpunkt vore ändamålsenligt att sparbank fick rätt att, t. ex. inom en viss ram, fritt få förvärva aktier, vars innehav betingas av rörelsen t. ex. i Värdepapperscentralen VPC AB och Upplysningscentralen UC AB (bil. 3 avsnitt 4.3.2). De frågor som föreningen här tar upp är av sådan art att kreditmarknadskommittén har anledning att närmare överväga dem. *Jag* finner därför inte anledning att nu behandla dessa frågor.

Enligt 24 § tredje och fjärde styckena SpL samt 32 § tredje och fjärde

styckena JkL har sparbank och föreningsbank rätt att också på annat sätt tillskjuta medel till vissa intressesammanslutningar. Några särskilda bestämmelser om sådana tillskott av kapital behövs inte längre. I 15 § tredje stycket föreslås sparbank och central föreningsbank få rätt att efter bankinspektionens tillstånd lämna vinstandelslån till vissa gemensamma sparbanksföretag resp. till företag som tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen. Dylika vinstandelslån är att anse som tillskjutna medel. Sistnämnda bestämmelser kompletterar därför föreskriften i förevarande paragraf om befogenhet för bankinspektionen att avgöra vissa frågor om kapitaltillskott.

Som en konsekvens av att en central föreningsbank föreslås få förvärva också andelar i företag med bankfrämjande eller allmännyttiga ändamål följer att det i lagen inte längre ställs upp något förbud för en central föreningsbank att förvärva andelar i annan föreningsbank. Härigenom ges de centrala föreningsbankerna möjlighet att genom andelsförvärv i andra föreningsbanker tillskjuta kapital som får räknas som eget kapital i den mottagande föreningsbanken. I kapitaltäckningshänseende krävs en hundraprocentig täckning för det tillskjutna beloppet. En förutsättning för sådana andelsförvärv är att den mottagande föreningsbanken i sina stadgar anger att andelsförvärvaren kan bli medlem i föreningsbanken. En annan förutsättning för att sådant förvärv skall få ske är att regeringen eller bankinspektionen ger tillstånd till förvärvet. Vid den prövningen bör det läggas särskild vikt vid huruvida den mottagande föreningsbanken är i behov av tillskottet. I princip bör gälla att endast sådana förvärv som är föranledda av ett verkligt behov av riskkapitaltillskott skall få förekomma. Det bör ankomma på tillståndsmyndigheten att avgöra om det i enskilda fall finns tillräckligt starka skäl för dessa andelsförvärv.

Sparbankers och föreningsbankers förvärv av aktier i Sparbankernas Bank resp. i Föreningsbankernas Bank föreslås i *tredje stycket* som en nyhet vara helt fria. Några risker bör inte vara förenade härmed. Aktieförvärv som sker i ett för sparbankerna resp. föreningsbankerna gemensamt bankaktiebolag begränsas för varje enskild bank på ett naturligt sätt genom kapitaltäckningsbestämmelserna.

7 § En *sparbank* och en *central föreningsbank* får endast efter tillstånd av bankinspektionen medverka vid emission av aktier, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis på den allmänna marknaden.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* eller en *central föreningsbank* som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktier som ingår i emissionen men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas längre tid.

En bank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna förvärva aktier, emissionsbevis samt andelar i aktiefonder och ekonomiska föreningar. Banken får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att banken får inneha värdepapper i större omfattning än vad som anges i nämnda paragraf.

(Jfr 7 kap. 5 § UBAL, 3 kap. 5 § USBL samt 5 kap. 5 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i sak med 55 § andra–fjärde styckena BL, 24 § femte–sjätte styckena SpL samt 28 a § andra stycket och 32 § femte–sjunde styckena JkL.

Som framgår av den allmänna motiveringen avsnitt 3.10 föreslås viss ändring av de nu gällande reglerna om banks rätt att behålla aktie som förvärvats i samband med emission i vilken banken medverkat. Bakom ändringen ligger bl. a. *bankföreningens* framställning om att bank bör få rätt att behålla köpta aktier under längre tid än den nuvarande ettårsfristen. Framställningen har tillmötesgåtts på det sättet att bankinspektionen får vidgade möjligheter att genom dispens medge ett längre aktieinnehav än ett år. Detta har rent lagtekniskt åstadkommits genom att lokutionen "synnerliga skäl" i *andra stycket* har ersatts med "särskilda skäl". Det räcker således enligt förslaget att bankinspektionen finner särskilda skäl föreligga för att bankinspektionen skall ha möjlighet att ge dispens. Beträffande den närmare innebörden av ändringen hänvisas till allmänmotiveringen. Genom ändringen öppnas också en möjlighet att medge dispens på ett tidigare stadium än som nu är möjligt.

Bestämmelserna i paragrafen är, förutom att förlagsandelsbevis förts in här (jfr 2 §), i övrigt oförändrade. Sparbank och central föreningsbank får till skillnad mot bankaktiebolag medverka vid emission av aktier, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis på den allmänna marknaden först efter tillstånd av bankinspektionen.

Bankföreningen och *sparbanksföreningen* har i anslutning till *tredje stycket* tagit upp frågan om optionsrätternas och aktieoptionernas ställning (bil. 3 avsnitt 3.7.9 och 4.3.2). De optionsrätter som avses är optionsbevis med rätt att teckna aktier. Sådana optionsbevis är avskilda från skuldebrev eller obligationer utgivna med rätt för innehavaren att teckna nya aktier i emitterande bolag. Vid sidan av dessa s. k. teckningsoptioner förekommer också vad som vanligen betecknas som aktieoptioner och som avser rätten att köpa eller sälja redan utgivna aktier. Regeringen har nyligen föreslagit (prop. 1985/86: 151) att aktieoptioner jämställs med fondpapper såvitt avser lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden. Övriga frågor om aktieoptioner får tas upp i ett senare sammanhang.

8 § För att skydda fordran får en bank

1. på offentlig auktion, fondbörs eller sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979: 749) om Stockholms fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbank. I fråga om sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1986: 000).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för förvaltning av egendomen eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om

uppenbar fara föreligger för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

(Jfr 7 kap. 6 § UBAL, 3 kap. 6 § USBL samt 5 kap. 6 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 56 § första–tredje styckena BL och den motsvarar 25 § första och andra styckena SpL samt 33 § första och andra styckena JkL. Den innehåller bestämmelser om att bankerna under vissa förutsättningar får förvärva viss egendom för att skydda en fordran.

På grund av affärsbankernas relativt omfattande engagemang i näringslivet har BL:s regler om förvärv till skyddande av fordran kommit att bli avsevärt mer utbyggda än motsvarande regler i SpL och JkL. De grundläggande reglerna är dock gemensamma för alla bankkategorier. Något vägande skäl för att behålla de uppkomna skillnaderna mellan BL å ena sidan och SpL och JkL å andra sidan kan inte anses föreligga. Bestämmelserna i denna paragraf har därför utformats så att överensstämmelse i regelsystemet uppnås för de skilda bankkategorierna.

Enligt 3 § lagen (1979: 750) om rätt att förfoga över annan tillhöriga fondpapper får numera pantsatta fondpapper försäljas, förutom på offentlig auktion eller fondbörs, på sådan marknad som enligt lag får bedrivas i Stockholms fondbörs lokaler, dvs. på OTC-marknaden. Detsamma gäller sådana försäljningar av fondpapper som sker enligt 71 och 73 §§ konkurslagen och 11 § lagen om pantlånerörelse (jfr prop. 1984/85: 157 s. 70 ff, NU 29 s. 171, rskr. 405). Med hänsyn till att OTC-aktier som pantsatts för banks fordran således får säljas också på OTC-marknaden, har bestämmelserna i *första stycket punkten 1* anpassats till den nya situationen.

Enligt gällande banklagstiftning får en bank för att skydda fordran köpa egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen. För att inbegripa även företagsintecknad egendom i den egendom som en bank enligt bestämmelsen i *första stycket* får köpa har uttrycket "egendom som är utmätt eller pantsatt för fordringen" bytts ut mot "egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen".

Enligt gällande rätt får bank för att skydda en fordran också som betalning för fordran överta viss egendom, om det är "uppenbart" att banken annars skulle lida avsevärd förlust. Utan att göra alltför stort avkall på den restriktivitet som bestämmelsen ändå skall ge uttryck för har, för att göra bestämmelsen mera ändamålsenlig, ordet uppenbart fått utgå ur bestämmelsen.

Enligt BL får ett bankaktiebolag, om den köpta eller övertagna egendomen utgörs av fastighet, gruva, fabrik eller annan liknande anläggning, i utbyte mot sådan egendom med tillhörande lös egendom förvärva aktier i

bolag, som har bildats för förvaltning av egendomen eller fortsättande av en med denna driven verksamhet. Av förarbetena framgår inte varför egendomen skall bestå av enbart de slag som anges i BL för att egendomen skall få bytas ut mot aktier. Uppräkningen antyder emellertid att det skall vara fråga om egendom av betydande värde. Det torde emellertid finnas annan egendom, fast eller lös, till ett sådant värde eller beskaffenhet att det vore lämpligt att egendomen kunde bytas ut mot aktier i ett bolag som förvaltar egendomen eller fortsätter en med denna driven verksamhet. I lagtextens *första stycke* har därför inte närmare preciserats vilken typ av egendom det skall vara fråga om. Bestämmelsen föreslås som nämnts bli tillämplig också för sparbanker och föreningsbanker. Det får förutsättas att bankinspektionen i förekommande fall bevakar att utbytet av egendomen mot aktier är sakligt motiverad.

Ett bankaktiebolag får inte enligt denna paragraf i något fall förvärva egen aktie. En föreningsbank får på motsvarande sätt inte förvärva bevis om andel i eller tillskott till föreningsbank. Som en erinran upptas i *andra stycket* liksom i gällande lag en bestämmelse med detta innehåll. Vidare hänvisas i detta stycke vad gäller sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond till bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen. I dessa bestämmelser förbjuds sparbank i princip att förvärva sådana bevis.

Om en bank har förvärvat aktier i ett visst bolag enligt första eller tredje stycket får banken enligt *fjärde stycket* förvärva ytterligare aktier i detta bolag, om uppenbar fara föreligger för att banken annars lider förlust. Jämfört med gällande lag krävs inte längre att bankens förlust kan komma att bli "avsevärd". Bakgrunden till ändringen är att göra bestämmelsen lättare att tillämpa. *Sparbanksföreningen* anser att ordet "uppenbar" bör utgå (bil. 3 avsnitt 4.3.2). I avvaktan på resultatet av kreditmarknadskommitténs arbete är *jag* emellertid inte beredd att föreslå en ytterligare liberalisering av bestämmelsen.

I *sjätte stycket* föreskrivs att den egendom som här avses, skall avyttras så snart det kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för banken. I detta hänseende överensstämmer lydelsen med gällande banklagstiftning. För att undvika ett alltför långt uppskov med avyttrandet har *utredningen* föreslagit att en maximal tid för innehavet anges. En lämplig tidsfrist är enligt utredningen tre år. Som motiv för bestämmelsen har utredningen anfört att om ett engagemang som föranlett banken att överta viss egendom drar ut längre på tiden är det risk för att engagemanget förstoras, bl. a. genom kreditgivning eller större kapitalinvesteringar. Det kan då bli svårare för banken att avveckla engagemanget.

Bankföreningen anser att bankerna skall ha rätt att förvärva också andelar i handelsbolag för samma ändamål. Vidare menar bankföreningen att den av utredningen föreslagna bestämmelsen om avyttring inom tre år från förvärvet inte bör införas med hänsyn till bankinspektionens fortlöpande kontroll av förevarande egendomsinnehav (bil. 3 avsnitt 3.7.15). Även *sparbanksföreningen* anser att regeln om avyttring inom tre år inte bör införas (bil. 3 avsnitt 4.3.2). *Jag* anser det inte lämpligt att nu förorda en utvidgning av bankernas förvärvsrätt på sätt bankföreningen föreslagit.

Frågan kan komma att tas upp till nytt övervägande i samband med behandlingen av kreditmarknadskommitténs slutbetänkande. I likhet med utredningen anser jag att en bestämd tid för innehavet bör anges. Som ett tillägg till bestämmelsen har därför införts en regel som säger att om den egendom som förvärvats enligt paragrafen inte avyttrats inom tre år från förvärvet krävs bankinspektionens tillstånd till fortsatt innehav.

Det ankommer på bankinspektionen att tillse att en bank förvaltar övertagen egendom på ett tillfredsställande sätt och att egendomen realiseras i enlighet med vad som föreskrivs.

Kapitaltäckning och kassareserv

9 § Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

Med eget kapital och egna fonder får likställas *dels* fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, *dels* det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet eller de egna fonderna.

Med eget kapital och reserver i en *central föreningsbank* med anslutna lokala föreningsbanker avses summorna av eget kapital och reserver i dessa föreningsbanker. Förlagsinsatserna räknas därvid inte in i det egna kapitalet. Det nominella värdet av dessa insatser får dock likställas med eget kapital intill ett belopp som tillsammans med det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser enligt andra stycket motsvarar det egna kapitalet.

Från det egna kapitalet och de egna fonderna skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har en bank ett väsentligt ekonomiskt intresse i ett aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som har förvärvats för att bereda banken lokaler för dess verksamhet eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankens eget kapital eller egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

(Jfr 7 kap. 7 § UBAL, 3 kap. 7 § USBL och 5 kap. 7 § UFBL, i samtliga paragrafer första stycket första meningen samt fjärde–sjätte styckena).

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om en banks kapitalbas, överensstämmer i stort sett med första stycket första meningen samt fjärde–sjätte styckena i 57 § BL, 26 § SpL och 34 § JkL. I förhållande till utredningens förslag innebär denna utformning att bestämmelserna om

kapitalkrav och kapitaltäckning delas upp i två paragrafer och omdisponeras. I denna paragraf tas reglerna om kapitalbasen in, medan 10 § reglerar kapitalkraven.

Kapitaltäckningsbestämmelserna fick sin nuvarande uppbyggnad i samband med 1968 års samordnade banklagstiftning (prop. 1968: 143 s. 132 f och s. 230 f). Smärre ändringar har under årens lopp gjorts i dessa regler. Banklagsutredningen har tidigare gjort en ingående översyn av bestämmelserna och i betänkandet (Ds E 1978: 4) Nya kapitaltäckningsregler för bankerna föreslagit förändringar. På grundval av detta förslag ändrades banklagstiftningen så att från och med den 1 januari 1979 får värderegleringsreserver i viss utsträckning inräknas i kapitalbasen. Samtidigt gavs bankaktiebolag och sparbanker möjlighet att med eget kapital likställa det nominella värdet av förlagsbevis till ett belopp som motsvarar det totala egna kapitalet. Föreningsbankerna hade tidigare haft denna möjlighet. Dessutom gjordes vissa ändringar i indelningen i riskklasser (prop. 1978/79: 190). Mot denna bakgrund avstår utredningen från att på nytt pröva behovet av några mer genomgripande förändringar av bestämmelserna.

Några remissinstanser framför förslag till ändringar i kapitaltäckningsbestämmelserna. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* föreslår att holdingbolag som ägs av försäkringsföretag med svensk koncession skall jämställas med sådant försäkringsföretag. Det innebär att fordringar för vilka ett holdingbolag svarar inte skulle behöva täckas av eget kapital (bil. 3 avsnitt 3.7.19). *Bankföreningen* föreslår att vattenkraftverksfastighet skall flyttas från riskgrupp C till riskgrupp B, vilket innebär att kravet på täckning med eget kapital minskar från fyra till en procent av fordringar med säkerhet i panträtt i vattenkraftverksfastighet (bil. 3 avsnitt 3.7.18). *Sparbanksföreningen* föreslår att avräkning från det egna kapitalet inte skall behöva göras med belopp som tillskjutits till kreditaktiebolag som till huvudsakligt ändamål har att lämna lån mot säkerhet i panträtt i jordbruksfastighet (bil. 3 avsnitt 4.3.2).

Sparbanksföreningen har vidare i en särskild skrivelse hemställt om sådana ändringar i lagen om sparbanker att en sparbank skall kunna tillföras externt riskkapital även då det inte fordras för att upprätthålla en sparbanks verksamhet. Föreningen föreslår att tillskotten skall ske mot erhållande av garantifondbevis. Fullmäktige i Sveriges riksbank anför i sitt remissyttrande att det finns skäl att se över nuvarande bestämmelser för samtliga bankgrupper rörande formen för tillskott av riskkapital. Regeringen har beslutat att framställningen tillsammans med remissvaren skall överlämnas till kreditmarknadskommittén.

Under beredningen av lagstiftningsärendet har *Sveriges Föreningsbankers Förbund* under hand aktualiserat frågan om en förändring av reglerna för beräkning av kapitalbasen för föreningsbankerna. Denna ändring skulle innebära att förlagsinsatserna liksom medlemsinsatserna räknas in i det egna kapitalet i kapitaltäckningssammanhang, bl. a. eftersom förlagsinsatserna ingår i det bundna egna kapitalet och kan anses vara fastare knutna till föreningsbanken än vad de extra medlemsinsatserna (överinsatserna) är.

För egen del vill jag, med anledning av de nu redovisade förslagen till ändringar av kapitaltäckningsbestämmelserna, framhålla att fördelningen av placeringarna i olika klasser och reglerna för beräkning av kapitalbasen är utformade bl. a. med beaktande av att en rimlig kapitaltäckning skall uppnås totalt sett för varje bankkategori. Med hänsyn härtill måste förändringar av reglerna föregås av en ingående analys av deras effekter och endast vidtas om de är mycket angelägna. Hänsyn måste också tas till att bestämmelserna redan nu är väldigt omfattande. Jag förutsätter dessutom att kreditmarknadskommitténs förslag kan komma att aktualisera ändringar i dessa bestämmelser. De förslag som nu framförts får därför övervägas senare och i ett större sammanhang.

I detta sammanhang vill jag beröra en annan företeelse som under senare år fått en allt större omfattning på kreditmarknaden. Bankerna medverkar vid emissioner av värdepapper, t. ex. företagscertifikat och marknadsbevis, som företag ger ut inom eller utom landet för att finansiera sin verksamhet. Dessa värdepapper har en löptid från tre månader till maximalt två år. Den totala utelöpande volymen uppgår till omkring 100 miljarder kronor. I samband med emissionen åtar sig bankerna ofta att köpa värdepapperen eller ge lån till företaget om man inte kan låna upp det beräknade kapitalet på marknaden. Dessa åtaganden innebär därmed att bankerna tar på sig en kreditrisk. Åtagandena kräver emellertid för närvarande inte någon kapitaltäckning. Bankinspektionen kartlägger omfattningen av bankernas engagemang av detta slag. I flera länder övervägs om åtagandena skall föranleda kapitalkrav. Jag har erfarit att kreditmarknadskommittén kommer att ta upp denna fråga. När kommitténs förslag föreligger finns det därför anledning att pröva huruvida kapitaltäckning skall krävas för dessa emissionsåtaganden.

Med hänsyn till att kapitaltäckningsreglerna ändrats vid flera tillfällen, anser jag att det finns behov av relativt utförliga kommentarer. För ytterligare förklaringar hänvisas till de tidigare nämnda förarbetena.

Kapitaltäckningsreglerna innebär enligt *första stycket* att en bank skall uppfylla ett kapitalkrav och ha eget kapital eller egna fonder till ett visst lägsta belopp som skydd för insättarnas medel. Vad som avses med eget kapital och egna fonder framgår av 4 kap. 7 §. En avvikelse görs emellertid i tredje stycket beträffande föreningsbankerna i fråga om förlagsinsatser.

Konsolidering kan ske såväl genom överföring till eget kapital eller till egna fonder som genom avsättning till obeskattade reserver. En banks värderegleringsreserver får enligt *andra stycket* till viss del jämställas med eget kapital och egna fonder. Andelen uppgår till fyrtio procent, sedan hänsyn tagits till den latenta skatteskulden.

Värderegleringsreserven för obligationer skall tas upp till skillnaden mellan det medeltalsvärde obligationerna värderas till enligt 4 kap. 4 § och obligationernas bokförda värde (nettovärdet).

Även förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt får jämställas med eget kapital och egna fonder. Förlagsbevis är skuldförbindelser som utfärdas i samband med upptagande av förlagslån. Bevisen är avsedda för den allmänna marknaden och långivarna har rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer. Förlagslån har därmed

en ställning som närmar sig det egna kapitalet och de egna fonderna. Att andra skuldförbindelser kan behandlas på samma sätt som förlagsbevis är en nyhet. *Utredningens* förslag avser fordringsbevis ämnade för kapitalmarknaden. Avsikten med denna formulering är att det inte skall vara fråga om kortfristig förlagsupplåning och att bankerna skall vända sig till dem som normalt uppträder som placerare på kapitalmarknaden. *Bankföreningen* menar att bestämmelsen inte bör knytas till fordringsbevisets natur (bil. 3 avsnitt 3.7.18). Detta kan bli särskilt olyckligt om upplåningen sker på den internationella marknaden. Det avgörande bör enligt föreningen vara efterställningsvillkoret. Vidare kan det inte gärna vara så att förlagsupplåningen bör vara begränsad till den svenska kapitalmarknaden. Även välrenommerade kreditinstitut i utlandet bör kunna komma i fråga. Bankerna bör kunna vända sig till vilken långivare som helst i Sverige eller utlandet för att förstärka kapitalbasen. Enligt *min mening* är det väsentligt att vidga bankernas möjligheter att låna upp medel på villkor som normalt tillämpas för förlagslån. Avsikten är att bankerna skall kunna vända sig direkt till en eller flera långivare och inte behöva gå ut på den allmänna marknaden. Upplåningen bör vara av långfristig karaktär. Därigenom kan den fördelen uppnås att stabiliteten i kapitalbasen ökar. I likhet med Bankföreningen anser jag att upplåningen bör kunna ske såväl i Sverige som i utlandet. Alltså införs bestämmelsen att med eget kapital får jämställas andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. Motsvarande regel finns i 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag.

Av *tredje stycket* framgår att en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker skall betraktas som en enhet då kapitalbasen beräknas. Förlagsinsatsena som enligt 4 kap. 7 § ingår i det bundna egna kapitalet räknas emellertid, i enlighet med gällande rätt, inte in i detta kapitaltäckningssammanhang. Förlagsinsatserna skall därvid i stället likställas med förlagslån (prop. 1983/84: 84 s. 197), som enligt andra stycket får jämställas med eget kapital intill ett belopp som motsvarar det egna kapitalet. Som SFF har framhållit kan det finnas skäl att överväga att behandla medlems- och förlagsinsatser på samma sätt.

I *fjärde stycket* föreskrivs att när kapitalbasen beräknas skall avdrag göras från det egna kapitalet och de egna fonderna med vad som tillskjutits till andra företag som driver någon form av bankverksamhet. I paragrafen nämns både in- och utländskt företag. Av 6 § framgår emellertid att endast bankaktiebolag får förvärva andelar i utländska företag. Grunden för bestämmelsen om avdrag är att det kapital som skall hållas till skydd för bankens insättare inte samtidigt får utgöra riskkapital i ett annat kreditinstitut. *Utredningen* påpekar att bestämmelsen inte ger ett entydigt svar på frågan vilket kapitalkrav som skall gälla för bankaktiebolags garantier till utländska dotterbolag. Utredningen anser att garantigivning, som enligt värdlandets regler grundar upplåningsrätt, bör innefattas i begreppet "i annan form (än aktiekapital) tillskjutit". *Bankinspektionen* anför i sitt yttrande (bil. 3 avsnitt 3.7.17), i vilket *jag* instämmer, att garantin bör betraktas på detta sätt så snart den har karaktären av garantifondförbindelse och alltså förstärker soliditeten i det mottagande institutet. En garan-

ti som avser upplåning av förlagslånekaraktär skall också täckas på motsvarande sätt som rena tillskott av riskkapital. Värdlandets regler angående upplåningsrätt behöver alltså inte vara avgörande. Vad som nu sagts om kapitalkrav för garantier gäller också garantier till svenska företag.

Alla tillskott till andra kreditinstitut skall emellertid inte avräknas. Vissa satsningar i sidobolag ligger i hög grad i det allmännas intresse och i flera bolag har staten inträtt som delägare. Vidare är kraven på kapitaltäckning i dessa fall betryggande. Av dessa skäl skall avräkning från det egna kapitalet inte ske i fråga om tillskott till företag där staten är delägare eller till kreditaktiebolag som främst lämnar krediter mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller ger lån till kommuner. Genom att avräkning inte skall ske kommer placeringarna att hänföras till riskgrad 4 med ett kapitaltäckningskrav på åtta procent.

I *femte stycket* föreskrivs att det egna kapitalet resp. de egna fonderna skall minskas med åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i vissa fastighetsbolag och viss andel av ett sådant bolags skulder. Bolaget skall ha till syfte att bereda banken lokaler för dess inrymmande. Regeln tillåter att en bank tillsammans med annan äger fastighet som delvis inrymmer bankens lokaler och delvis disponeras av meddelägaren. I en bankfastighet kan också inrymmas t. ex. bostads-, kontors- och affärslägenheter. Banken behöver inte ha aktiemajoriteten i bolaget men skall ha en så stor andel att banken kan anses ha ett väsentligt ekonomiskt intresse i bolaget. När den ekonomiska insatsen absolut sett är betydande kan intresset bedömas som väsentligt vid en lägre andel av företagets aktiekapital än som skulle ha varit fallet om insatsen absolut sett varit ringa (jfr prop. 1955: 3 s. 173–175). Utöver åtta procent av det bokförda värdet på aktierna skall också avräknas den del av fastighetsbolagets samtliga bokförda skulder som svarar mot bankens aktieinnehav i banken. Stycket innebär att det ställs samma krav på kapitaltäckning, åtta procent, för direkt och indirekt ägda fastigheter.

10 § Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar och ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,
5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,
2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,
3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jord bruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,
4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. för vilka säkerheten utgörs av
a. panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomt rätt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,
b. panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller
c. förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,
2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D. övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt en procent av summan av placeringar som anges under B, fyra procent av summan av placeringar som anges under C och åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts, till sitt bruttovärde,
2. övriga tillgångar till sitt nettovärde,
3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt
4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp.

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

(Jfr 7 kap. 7 § UBAL, 3 kap. 7 § USBL och 5 kap. 7 § UFBL, i samtliga paragrafer första stycket utom första meningen samt andra, tredje och sjunde styckena).

I paragrafen anges vilken grad av kapitaltäckning som fordras för olika placeringar. Paragrafen överensstämmer med 57 § BL, 26 § SpL samt 34 § JkL, i samtliga paragrafer första stycket utom första meningen samt andra, tredje och sjunde styckena.

Vid beräkningen av kapitalkravet delas placeringarna in i fyra grupper efter riskgrad. Den lägsta riskgraden omfattar placeringar med ingen eller mycket liten förlustrisk. I den högsta riskgraden ingår de mest riskbetonade tillgångarna. Placeringarna i den lägsta riskgraden kräver ingen kapitaltäckning. I de följande tre grupperna krävs ett eget kapital uppgående till en, fyra resp. åtta procent av placeringarna. Indelningen av placeringarna i olika klasser är gjord så att reglerna skall ge en rimlig kapitaltäckning totalt sett för varje bankkategori.

I den lägsta riskgraden, som i lagtexten betecknas som *grupp A*, tas upp inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret. Hit hör också skattkammarväxlar, svenska stats- och kommunobligationer samt hypoteksobligationer och obligationer utgivna av kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken samt andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Sådan samfällighet kan vara landstingskommun, församling eller kommunalförbund. Hit räknas även fordringar för vilka svensk bank eller allmän kassa eller inrättning, vars reglemente har fastställts av regeringen, svarar. Med allmän kassa eller inrättning avses bl. a. hypoteksbanken, stadshypotekskassan, AP-fonden och skeppshypotekskassan. Andra rättssubjekt hos vilka placeringar tillhör grupp A är kreditaktiebolag och försäkringsföretag med svensk koncession samt sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av denna bestämmelse. Härmed avses finansbolag, främst sådana som driver factoring- eller leasingrörelse. Till den lägsta riskgraden hänförs slutligen fordringar och garantiförbindelser för vilka banken har erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran som tidigare har angivits. Med uttrycket fordringar för vilka de ovan uppräknade kreditinstituten m. fl. svarar avses såväl direkta gäldenärsförpliktelser som garantiåtaganden vare sig dessa har formen av borgen, bankgaranti, statlig kreditgaranti eller kreditförsäkring.

Till den näst lägsta riskgraden – i lagtexten betecknad som *grupp B* – hör andra fullgoda obligationer än de som har upptagits i grupp A samt fordringar på utländskt bankföretag eller försäkringsföretag eller på samfällighetsförening. Att en obligation är fullgod innebär att den kan belånas i riksbanken. Normalt förutsätts att den offentligen utbjudits av svenskt bankinstitut och är registrerad vid Stockholms fondbörs. Bestämmelsen är i och för sig också tillämplig på obligationer som är utfärdade av utländska låntagare. Med samfällighetsförening avses förening för samfällighet enligt lagen (1973: 1150) om förvaltning av samfälligheter. Till grupp B räknas vidare fordringar med säkerhet i panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom 75 % av uppskattningsvär-

det. Beträffande detta värde, se fjärde stycket. Slutligen hör till grupp B fordringar och garantiförbindelser med säkerhet i sådan värdehandling eller fordran som hör till samma grupp.

Till nästa riskgrad – *grupp C* – hör i huvudsak andra inteckningslån än de som tidigare har nämnts. Sådana placeringar är fordringar med säkerhet i panträtt i jordbruksfastighet, bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller flerfamiljshus med statligt bostadslån eller tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan 75 och 100 % av uppskattningsvärdet. Vid långivning till statligt belånade bostadshus skall det värde tilllämpas som de statliga låneorganen har fastställt. Till samma kategori räknas fordringar med säkerhet i panträtt i industrifastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom 50 % av uppskattningsvärdet. Till grupp C hör också fordringar med säkerhet i förlagsbevis och aktier, som är registrerade vid Stockholms fondbörs.

Till den högsta riskgraden – *grupp D* – förs alla tillgångar och garantiförbindelser som inte har räknats in i riskgraderna A–C och som inte skall avräknas från eget kapital och egna fonder enligt 9 §.

Andra stycket. En bank skall vid varje tidpunkt ha eget kapital eller egna fonder till ett belopp, som motsvarar sammanlagt 1 % av summan av placeringarna i den näst lägsta riskgraden, 4 % av summan av placeringarna i nästa riskgrad samt 8 % av summan av placeringarna i högsta riskgraden. Det samlade kravet på eget kapital räknas fram genom att kapitalkraven för bankens olika tillgångar läggs samman.

I *tredje stycket* anges till vilka värden olika placeringar skall tas upp.

I *fjärde stycket* anges att med uppskattat värde avses det av banken uppskattade värdet. Detta skall ha fastställts efter en noggrann expertvärdering i varje särskilt fall. I stället för detta värde skall emellertid banken vid långivningen till bostadshus som har uppförts eller byggts om med stöd av bostadslån enligt statliga bestämmelser tillämpa samma värden som de statliga låneorganen, dvs. det fastställda pantvärdet.

11 § Om ett *bankaktiebolag* genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande, skall, utöver vad som anges beträffande kapitaltäckning för aktier eller andelar i företaget i 9 § fjärde stycket, följande gälla.

För det utländska företagets placeringar skall bestämmas ett kapitalkrav. Banken skall vid varje tidpunkt uppfylla kapitalkravet enligt 10 § och den del av kapitalkravet i det utländska företaget som svarar mot bankens andel i företaget.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för det utländska företaget och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital skall 9 och 10 §§ gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som banken eller företag som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankens eget kapital skall 9 § fjärde stycket inte tillämpas. Vid tillämpningen av 9 § andra stycket får med det egna kapitalet likställas så stor del av det utländska företagets reserver m. m. som svarar mot bankens andel i företaget.

Bankinspektionen beslutar i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital.

(Jfr 7 kap. 8 § UBAL)

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande BL. Den överensstämmer i sak med utredningens förslag.

En närmare redogörelse för bakgrunden till bestämmelsen samt remissinstansernas synpunkter har lämnats i den allmänna motiveringen (3.8).

I *första stycket* anges för vilka av svenska banker helt eller delvis ägda utländska bankföretag konsolideringsförfarandet skall gälla.

Kapitaltäckningskravet för moderbanken å ena sidan och för gruppen som helhet å andra sidan skall beräknas i två skilda förfaranden. För den svenska banken skall kapitaltäckningsreglerna i 9 och 10 §§ gälla oförändrade. Härvid skall bestämmelserna i 9 § fjärde stycket tillämpas, vilket innebär att hela det bokförda värdet av bankens aktier eller andelar i utländska bankföretag räknas bort från det egna kapitalet. Detta innebär i sin tur att moderbanken inte i kapitaltäckningshänseende kan tillgodoräknas eventuella kapitalöverskott i de utländska bankföretagen. Denna princip kommer i lagtexten till uttryck i första stycket genom att där särskilt anges att de följande bestämmelserna skall gälla utöver bestämmelserna i 9 § fjärde stycket.

Den utländska etableringen skall i första hand alltid inrätta sig efter de kapitaltäckningsregler som gäller i värdlandet. Syftet med konsolideringsförfarandet är att bevaka att de risker som etableringar i länder med mycket liberala kapitaltäckningsregler utsätts för inte blir så stora, att gruppens – och därmed den svenska bankens – säkerhet kommer i fara. Det har inte bedömts nödvändigt att i paragrafen införa någon bestämmelse om detta.

I *andra stycket* finns den centrala bestämmelsen att banken skall ha ett eget kapital till lägst ett belopp som motsvarar det sammanlagda kapitalkravet i banken och i de utländska bankföretagen. I första meningen anges att ett kapitalkrav skall bestämmas för de utländska bankföretagens placeringar. Med placeringar avses här detsamma som i 10 §, dvs. företagets tillgångar och de garantiförbindelser som de utländska företagen har ingått. Hur kapitalkravet skall bestämmas anges i nästa stycke. De utländska företagens kapitalkrav skall till den del de motsvarar bankens andel i resp. företag läggas samman med bankens eget kapitalkrav enligt 10 §. Banken åläggs att vid varje tidpunkt ha ett eget kapital till lägst ett belopp som svarar mot detta kapitalkrav. Uttrycket vid varje tidpunkt anger att det egna kapitalet aldrig får underskrida det sammanräknade kapitalkravet. Kapitaltäckningen behöver emellertid inte kontrolleras med korta mellanrum. Uttrycket anger däremot att banken även mellan kontrolltillfällena måste ha eget kapital i sådan utsträckning att kapitalkravet tillgodoses.

Paragrafens *tredje stycke* föreskriver hur kapitalkravet i konsolideringsförfarandet skall bestämmas samt vad som därvid får anses som eget kapital. Som utgångspunkt anges att reglerna i 9 och 10 §§ om beräkning av kapitalkrav och om vad som anses som eget kapital skall gälla i tillämpliga delar.

Företagen i en bankgrupp kan ha fordringar på varandra. Det är emellertid den risk som drabbar gruppen som helhet vid placering av tillgångarna utanför gruppen som skall läggas till grund för beräkningen av kapitalkravet i konsolideringsförfarandet. Därför skall de fordringar inte räknas med som den svenska moderbanken har på helägda dotterbanker eller som helägd dotterbank har på andra av moderbanken helägda dotterbanker. Om den svenska banken har en fordran på ett utländskt bankföretag vari den svenska banken har endast en mindre ägarandel och detta bankföretag placerar medlen utanför konsolideringsgruppen innebär det att kapitalkravet i kvotkonsolideringsförfarandet beräknas endast på den del av placeringen som svarar mot den svenska bankens ägarandel i det utländska bankföretaget. Detta kan tyckas innebära att gruppens kapitaltäckningskrav blir för lågt beräknat. Emellertid har även risken för placeringen kommit att delas av övriga delägare i det utländska bankföretaget. Gruppens beräknade kapitalkrav, med eliminering av den interna fordringen, ger alltså en rättvisande bild av den verkliga risk som gruppen utsätts för. Det bör därför tillåtas att alla interna fordringar mellan bankföretagen inom konsolideringsgruppen elimineras vid beräkningen av gruppens kapitalkrav. En bestämmelse i enlighet härmed har förts in i förslaget i *tredje stycket andra meningen*. Vid beräkningen av kapitalkravet för de utländska företagen skall 10 § gälla i tillämpliga delar. Detta medför att det inte krävs något eget kapital för ett utländskt bankföretags fordran på en svensk bank. En regel om eliminering av ett utländskt bankföretags fordran på den svenska banken är därför onödig.

Även för de garantiförbindelser som ett bankföretag inom gruppen har ingått skall ett kapitalkrav beräknas. Enligt 10 § krävs inget eget kapital för en fordran för vilken svensk bank svarar och eget kapital till lägst 1,5 procent av en fordran för vilken utländsk bank svarar. Om en bank inom gruppen garanterar en kredit som beviljats av en annan bank inom gruppen uppkommer i princip samma problem vid beräkningen av gruppens kapitalkrav som beträffande internfordringar. En konsortiebank i utlandet vari en svensk bank är delägare kan tveka inför att bevilja en kund en kredit. Den svenska banken, som har bättre kunskap om kundens kreditvärdighet än övriga delägare i konsortiebanken, kan finna det vara ändamålsenligt att ensam lämna garanti för kredittagarens åtaganden. Garantiförbindelsen ingås emellertid av en annan helägd utländsk bank. Utan eliminering kommer kapitalkravet för krediten i konsolideringsförfarandet att beräknas till dels 1,5 procent av kreditbeloppet i konsortiebanken, dels exempelvis åtta procent för garantiåtagandet. Totalt sett blir således kapitalkravet antagligen för högt. Därtill kommer att garantiåtagandet avser hela beloppet medan den svenska banken endast svarar för den del av krediten som svarar mot bankens ägarandel i konsortiebanken. Eftersom ett garantiåtagande av bank för en kredit enligt 10 § föranleder ett lägre kapitalkrav för krediten och det i stället är garantiåtagandet som beläggs med ett kapitalkrav som motsvarar den verkliga risken, synes det vara mest rättvisande att tillåta fullständig eliminering av fordringen och endast lägga ett kapitalkrav på garantiåtagandet. I exemplet kommer således dotterbankens garanti att läggas till grund för beräkningen av kapitalkravet, vilket väl

svarar mot den reella risk som gruppen utsätts för. I det motsatta fallet, att konsortiebanken garanterar en kredit som lämnats av en helägd dotterbank, beläggs den del av det garanterade kreditbeloppet som svarar mot den svenska bankens ägarandel i konsortiebanken till grund för beräkningen. Även detta motsvarar väl den reella risk som gruppen utsätts för.

I *tredje stycket tredje meningen* har därför en bestämmelse tagits in som innebär att inget kapitalkrav behöver beräknas för en fordran som garanteras av en annan bank inom gruppen. Att inget kapitalkrav behöver beräknas för en kredit som garanteras av den svenska banken följer av bestämmelserna i 10 §, vilka enligt huvudregeln skall gälla i tillämpliga delar i konsolideringsförfarandet.

Tidigare har konstaterats att konsolideringsförfarandet inte skall påverka gällande kapitaltäckningsregler, såvitt gäller den svenska moderbankens egen rörelse. Vid beräkningen av dess egna kapital skall alltså det bokförda värdet av bankens aktier och andelar i utländska bankföretag dras ifrån det egna kapitalet. I konsolideringsförfarandet skall gruppens sammanlagda egna kapital kunna utnyttjas för tillgodoseende av det framräknade kapitalkravet. I *tredje stycket fjärde meningen* sägs därför att 9 § fjärde stycket inte skall tillämpas i konsolideringsförfarandet. Detta innebär i praktiken att någon reduktion inte skall äga rum av den svenska bankens aktiekapital med det bokförda värdet av den svenska bankens aktie- eller andelsinnehav i det utländska bankföretaget. Bankgruppens totala aktiekapital blir därmed lika med den svenska bankens aktiekapital. Gruppens egna kapital utgörs av detta aktiekapital jämte det bundna och fria egna kapital i övrigt som kan finnas i den svenska eller i de utländska bankföretagen. Förlagsbevis som de senare emitterat och som innehas av den svenska banken, skall elimineras på samma sätt som aktier.

Tredje stycket sista meningen innebär att i konsolideringsförfarandet får, i samma utsträckning som sägs i 9 § andra stycket, likställas så stor del av de utländska företagens reserver och av dessa utgivna förlagsbevis eller andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, som svarar mot bankens andel i resp. företag. I konsolideringsförfarandet får således gruppens sammanlagda reserveringar och det sammanlagda nominella beloppet av förlagsbevis, som utgivits inom gruppen, likställas med eget kapital framräknat på det sätt som tidigare angetts. Eftersom bankgruppens egna kapital i regel är större än den svenska bankens, kan reserver och förlagsbevis komma att utnyttjas i konsolideringsförfarandet även om de inte fått likställas med eget kapital i den svenska banken. De reserveringar som det här kan vara fråga om är sådana som anges i 9 § andra stycket. Om de utländska företagen endast är delägda får bara motsvarande andel av reserver och förlagsbevis m. m. medräknas. Det bör i detta sammanhang påpekas att det beskrivna förfarandet innebär att det inte uppställs något krav att varje etablering utomlands själv skall ha eget kapital till lägst ett belopp motsvarande det framräknade kapitalkravet för företaget. Det räcker att gruppen som helhet har eget kapital i tillräcklig omfattning.

Bestämmelsen om konsoliderad kapitaltäckning bygger, som framgått, på de regler om kapitalkrav och eget kapital som föreskrivs i 2 kap. 9 och 10 §§ för svenska banker. Utländska banker har tillgång till en rad olika

placeringsformer som skiljer sig från dem som förekommer här i landet. På samma sätt kan bestämmelserna variera mellan olika länder om vad som motsvarar vårt begrepp eget kapital och vad som i övrigt får räknas in i kapitalbasen. Samtidigt föreligger stora skillnader mellan de olika svenska bankernas utlandsengagemang bl. a. i fråga om antalet banker och länder där de är verksamma. Vidare varierar engagemangens omfattning, dels i förhållande till den svenska bankens storlek, dels när det gäller ägarandelen i de utländska bankerna. Dessa banker har dessutom sinsemellan olika verksamhetsinriktningar. Sammantaget gör dessa förhållanden att det kapitalkrav som den svenska banken tillsammans med de hel- eller delägda bankerna skall uppfylla och vad som skall anses som eget kapital i de olika utländska bankerna måste bedömas för varje bank för sig. I *fjärde stycket* föreskrivs därför att bankinspektionen skall besluta i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital. Till grund för inspektionens beslut ligger de regler om kapitalkrav och eget kapital som föreskrivs för de svenska bankerna. Inspektionens handläggning av dessa ärenden bör vidare ha till syfte att så långt som det är möjligt förenkla bankernas arbete med att ta fram underlag för beräkningen av kapitalkravet.

Bankinspektionen uttalar att en fortlöpande klassindelning efter svenskt mönster av den utländska bankens placeringar kan bli betungande (bil. 3 avsnitt 3.7.21). Inspektionen förordar en sammanvägning t. ex. en gång om året av placeringarna. Därvid skulle kunna erhållas ett genomsnittligt täckningskrav uttryckt i procent av summan placeringar. Vidare förordar inspektionen ett samarbete med de svenska bankerna som syftar till lösningar som är lätta att tillämpa. *Jag* har för egen del inget att erinra mot vad inspektionen förordar i dessa avseenden. Det synes vara en lämplig ordning att inspektionen en gång varje år fastställer kapitalkravet för de aktuella bankerna. Kravet bör dock kunna ändras genom nytt beslut om bankens utländska engagemang väsentligt förändras.

Bankföreningen framhåller att inspektionen måste ges möjlighet att omtolka de för Sverige gällande reglerna till internationellt giltiga förhållanden (bil. 3 avsnitt 3.7.22).

Jag delar i princip föreningens inställning. Riskklassindelningen är ju utformad efter svenska förhållanden, men inriktningen bör vara att konsolideringssystemet skall tillämpas så att placeringar i utlandet åsätts kapitalkrav med hänsyn till risker på samma sätt som deras motsvarigheter här i landet. Detta innebär t. ex. att obligationer utfärdade av staten i det land där banken är etablerad bör ha kapitalkravet noll liksom svenska statspapper. En lika nyanserad uppdelning av placeringarna som görs i 10 § bör emellertid undvikas. Som framgår av bankinspektionens yttrande förordar inspektionen också ett sådant förfarande. Som Bankföreningen framhåller bör vid fastställandet av kapitalkraven för olika placeringar uppmärksammas de effekter på konkurrensförhållanden som förändringar härvidlag kan innebära. I likhet med vad bankinspektionen uttalar, anser jag att det är angeläget att tillämpningen av konsolideringsförfarandet föregås av samråd med bankerna bl. a. så att övergången till det nya systemet kan underlättas. Den av mig föreslagna ordningen med beslut av inspektionen i varje särskilt fall gör att samråd blir ett naturligt inslag i handläggningen.

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *centralföreningsbank* skall hålla en kassareserv som är tillräcklig med hänsyn till rörelsens art och omfattning.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall, tillsammans med inneliggande kassa, uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av bankens samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot panträtt i egen fastighet,
3. lån, som har tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

(Jfr 7 kap. 9 § UBAL, 3 kap. 8 § USBL samt 5 kap. 8 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i stort med 58 § BL, 27 § SpL samt 35 § JkL.

I samband med 1968 års samordnade banklagstiftning fick de tre bankgrupperna likalydande kassareservbestämmelser (prop. 1968: 143 s. 154 ff.). Reglerna syftar till att skapa garantier för att bankerna håller en tillfredsställande betalningsberedskap, så att variationer i kassaflödet kan mötas utan svårigheter. Det finns också en fullmaktslag, lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel, som ålägger bankerna att hålla viss kassareserv, om riksbanken anser detta vara nödvändigt av penningpolitiska skäl. Med hänsyn till kreditmarknadskommitténs arbete har utredningen inte övervägt någon ändring av kravet på kassareserv.

Första stycket innehåller huvudregeln som är en kvalitativ regel innebärande ett allmänt krav på varje bank att hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv. Av föreningsbankerna är det endast de centrala föreningsbankerna som åläggs skyldighet att hålla kassareserv. Detta hänger samman med att de lokala föreningsbankerna, som tidigare nämnts, i princip endast har en borgenär, den centrala föreningsbanken. Inlåning från allmänheten förekommer bara hos de centrala föreningsbankerna som alltså får bära ansvaret för att tillfälliga fluktuationer i medelsflödet kan mötas utan svårighet.

Andra stycket innehåller en hjälpregel i form av en kvantitativ bestämmelse som anger minimikrav på kassareserven. Liksom för närvarande skall en banks kassareserv – bestående av kassa och tillgångar som med lätthet kan förvandlas till pengar – svara mot minst tio procent av inlåningen. Vissa förbindelser är undantagna från kravet på kassareserv. *Utredningen* har avvisat tanken på att komplettera de sedan 1969 gällande undantagen med lån mot obligationer, vilken upplåningsform bankerna kan använda sedan år 1980. Motivet är att obligationerna, som får ha en löptid på längst sju år, i huvudsak placeras på penningmarknaden och är av kortsiktig karaktär. *Jag* delar utredningens uppfattning i denna fråga.

Bestämmelsen i andra stycket första meningen i 58 § BL, 27 § SpL samt 35 § JkL, vari sägs att om kassareserven tillfälligt går ned under det

föreskrivna beloppet skall den snarast ökas till detta, har inte tagits med i förslaget. I första hand åligger det varje bank att själv se till att lagens krav om kassareserv och kapitaltäckning uppfylls. En bank bör också vara skyldig att omedelbart till bankinspektionen rapportera om banken inte förmår uppfylla kravet på kassareserv. Det ankommer på bankinspektionen att ingripa om en bank inte uppfyller kravet. Inspektionen kan kräva in en förklaring från den berörda bankens styrelse och kräva att den omedelbart vidtar åtgärder för att eliminera bristen. Att den nu gällande bestämmelsen om vilka åtgärder som skall vidtas om kassareserven tillfälligt går ned under det föreskrivna beloppet slopas innebär således inte någon lindring av bankernas skyldigheter i fråga om kassakravet.

Regeln i tredje stycket i 58 § BL, 27 § SpL samt 35 § JkL om att pantsatt egendom inte får räknas bland de tillgångar med vilka banken kan uppfylla kassakravet samt att, i de fall egendomen är pantsatt för en avtalad men icke utnyttjad kredit, egendomen får räknas endast i viss angiven utsträckning, har inte heller tagits med i förslaget. I stället föreskrivs i *tredje stycket* att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven. Bankinspektionen anger nu – som förutsattes i 1968 års proposition – i föreskrifter vilken egendom som får räknas in i kassareserven. Denna ordning har fungerat väl och bör därför gälla även i fortsättningen, eftersom den möjliggör en smidig anpassning till utvecklingen inom bankområdet.

Kreditgivning

13 § Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Bestämmelsen i 6 kap. 9 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) om förbud för ett *bankaktiebolag* att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

En *sparbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

En *föreningsbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av en central föreningsbank eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbanken själv eller annan föreningsbank.

(Jfr 7 kap. 10 § UBAL, 3 kap. 9 § USBL samt 5 kap. 9 § UFBL).

Paragrafen motsvarar 59 § BL, 28 § SpL samt 28 a § andra stycket och 36 § JkL.

Utredningsförslaget bygger på de förslag till ändring av dessa paragrafer som lämnades i utredningens delbetänkande (Ds E 1982: 3) Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m. och som ledde till lagstiftning (prop. 1983/84: 146, NU 33, rskr. 365, SFS 1984: 441).

Första stycket överensstämmer med gällande lydelse. Beträffande moti-

ven i denna del hänvisas till nämnda proposition. I propositionen uttalar departementschefen att även om de gällande blancokreditreglerna inkl. 10-procentgränsen slopas bör – i överensstämmelse med bankernas nuvarande praxis – betryggande säkerheter i regel tas in även i fortsättningen, om sådana finns att tillgå. Endast om det bedöms vara obehövligt eller om det finns särskilda skäl att avstå från kravet på säkerheter bör bankerna ge krediter ändå. Till fall där säkerheter är obehövliga bör räknas kreditgivning till staten, kommun och andra låntagare som enligt de nuvarande bestämmelserna anses som säkra. Också när det gäller kortfristiga krediter till näringsidkare i och för deras rörelse kan ställande av säkerheter ofta anses obehövliga och bör som för närvarande kunna avvaras. Till fall där det föreligger särskilda skäl att avstå från betryggande säkerhet helt eller delvis hör de där banken på objektiva grunder hyser förtroende för ett lånesökande företag men detta inte kan erbjuda säkerheter eller endast obetydliga sådana. Hit hör också fall där det framstår som olämpligt att kräva säkerheter, t. ex. vid konsortiekreditgivning tillsammans med utländska banker och vid kreditgivning i konkurrens med utländska banker. Särskilda skäl för en bank att inte ta och behöva hantera säkerheter föreligger vidare vid mindre lån i form av s. k. masskrediter.

Utredningen har i sitt slutbetänkande föreslagit att andra stycket i nu gällande paragrafer om kreditgivning slopas. I detta föreskrivs att aktie i bolag som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller idkar emissionsrörelse, får mottas som pant endast om aktien noterats vid fondbörs här i landet. Detsamma gäller förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag. Utredningen anser att bankerna själva bör kunna bedöma värdet av ställda säkerheter och risken för att säkerheternas värde sjunker. Bankerna erbjuds ofta säkerheter av sådan natur att deras värde är osäkert. Det vore därför enligt utredningen orealistiskt att i lag förbjuda bankerna att ta emot sådan egendom eftersom förhållandena förändras med tiden. Utredningen föreslår med hänsyn härtill att förbudet att som pant ta emot aktier m. m. i icke börsnoterade förvaltningsbolag inte förs över till den nya banklagstiftningen. *Jag* instämmer i att denna bestämmelse bör slopas.

Utredningen har vidare ansett att de skäl som bär upp förbudet för bankaktiebolag att enligt 6 kap. 9 § första stycket bankaktiebolagslagen ta emot egen aktie som pant motiverar också ett förbud att ta emot eget förlagsbevis som pant. Bl. a. sägs ett innehav av egna aktier utgöra en uttunning av det egna kapitalet och därmed en försvagning av insättarskyddet. I 6 kap. 9 § tredje stycket samma lag föreslås ett undantag från detta förbud. Undantaget avser det fall en bankkund önskar pantsätta hela sin aktieportfölj, i vilken ingår en mindre post aktier i bankbolaget. Undantaget är huvudsakligen betingat av praktiska skäl. Utredningen har emellertid inte ansett att de skäl som motiverar nämnda undantag är tillämpliga när det gäller förlagsbevis som bankbolaget utfärdat. Förbudet för bank att ta emot eget förlagsbevis som säkerhet för kredit bör därför enligt utredningen kvarstå oförändrat. *Jag* delar utredningens uppfattning. Bestämmelsen finns beträffande bankaktiebolag i *andra stycket*.

Bestämmelsen i *tredje stycket* gäller sparbanker och överensstämmer helt med gällande rätt.

I *fjärde stycket*, som avser föreningsbanker, föreslås som en nyhet att förbudet att som pant ta emot aktier i ett bolag som har till uppgift att tillgodose för föreningsbankerna gemensamma intressen eller förlagsbevis som sådant bolag utfärdat upphävs. Vidare har uppräkningen i stycket kompletterats med förlagsandelsbevis. I övrigt är bestämmelsen oförändrad.

14 § När en bank beviljar kredit får den inte avtala att bankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer.

Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får dock en *sparbank* och en *central föreningsbank* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Under samma förutsättningar får ett *bankaktiebolag* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till annat bankaktiebolag, till utländskt bankföretag eller till sådant svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

(Jfr 7 kap. 11 § UBAL, 3 kap. 10 § USBL samt 5 kap. 10 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i princip helt med 59 a § BL, 28 a § SpL samt 36 a § JkL. Dessa bestämmelser infördes i banklagstiftningen att gälla fr. o.m. år 1981 (prop. 1980/81: 36).

Ändring har nu gjorts endast på två punkter i paragrafen. I överensstämmelse med den föreslagna ändringen i 6 §, vari bankerna tillåts att förvärva andelar i andra företag än sådana som är organiserade som aktiebolag, har i *andra stycket* ordet aktiebolag fått utgå och ersatts med företag. Som en följd härav kan sparbank och central föreningsbank ge reverslån med tillbakaskjuten betalningsrätt till svenskt företag och bankaktiebolag till såväl svenskt som utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Bankaktiebolag kan dessutom ge sådana reverslån till annat bankaktiebolag och till utländskt bankföretag. Vidare har en möjlighet öppnats för regeringen att bemyndiga bankinspektionen att i regeringens ställe bevilja tillstånd som här avses.

15 § En bank får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som banken inte själv får avsluta.

En bank får inte heller på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet, som banken inte själv får bedriva. Vad nu sagts gäller dock inte utdelning på aktier eller vad banken som ägare av aktier i övrigt har rätt till.

Utan hinder av första och andra styckena får, efter tillstånd av bankinspektionen, en *sparbank* och en *central föreningsbank* lämna vinstandelslån till ett företag som tillgodoser för sparbanker eller föreningsbanker gemensamma intressen.

(Jfr 7 kap. 12 § UBAL, 3 kap. 11 § USBL samt 5 kap. 11 § UFBL).

Paragrafens första och andra stycken överensstämmer helt med 64 § BL, 33 § SpL samt 41 § JkL. Tredje stycket har sin motsvarighet i 24 § tredje och fjärde styckena SpL samt 32 § tredje och fjärde styckena JkL.

Bestämmelsen i *första stycket* infördes för affärsbankerna redan år 1911 och för de övriga två bankkategorierna i samband med 1968 års samordna-

de banklagstiftning. Bestämmelsen är nödvändig för att förhindra kringgående av förvärvsreglerna och någon ändring i den föreslås inte.

Paragrafen med förbud mot förbehåll om vinstandel har i förslaget lyfts fram och placerats före 18 §, vari sägs att bestämmelserna om kredit i 13–17 §§ skall äga motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som banken ikläder sig. Härigenom markeras att bankerna inte tillåts att förbehålla sig andel i vinst som ersättning för garantiåtaganden. Någon saklig ändring är inte åsyftad. Avsikten är endast att undanröja en tveksamhet som kan ha rått med hänsyn till paragrafens nuvarande placering.

Det bör påpekas att bestämmelsen i *andra stycket*, som *utredningen* anfört, inte uppställer förbud för bankerna att vid kreditgivning tillämpa s. k. mjuka räntevillkor, t. ex. generösare räntevillkor i inledningsskedet av kredittiden. Räntan får dock inte relateras till kredittagarens vinst. Av 3 § framgår vidare att bank inte heller får förvärva en fordran av vinstandelskaraktär såvida det inte rör sig om förvärv av sådana marknadspapper som är tillåtna enligt 2 §.

Bankföreningen menar att bestämmelserna inte bör hindra räntevillkor utformade t. ex. på det sättet att kredittagaren till en början betalar en mycket låg ränta för att senare, när resultatet kommit upp till en viss nivå, övergå till att betala en ränta som kanske t. o. m. är högre än den normala bankräntan då, men som gör att banken, sett över hela lånetiden, får normal bankränta på engagemanget (bil. 3 avsnitt 3.7.26). Om resultatet av en räntesättning blir att normal bankränta utgår som ett genomsnitt för hela lånetiden bör *enligt min mening*, i enlighet med vad som nyss nämnts, något hinder inte föreligga att låta räntan fluktuera under lånetiden.

Bestämmelserna i 6 § ger sparbank och föreningsbank rätt att till vissa företag tillskjuta medel genom förvärv av aktier, andelar, garantifondbevis, förlagsbevis och förlagsandelsbevis som utgivits av företagen. Motsvarigheten till dessa bestämmelser finns i 24 § SpL och 32 § JkL. I sistnämnda paragrafer finns även bestämmelser om att sparbanker får tillskjuta medel också på annat sätt till vissa sparbanksföretag samt att föreningsbanker får tillskjuta medel till en sådan förening eller sådant bolag som tillgodoser för föreningsbankerna gemensamma intressen.

En sparbank bör *enligt min mening* kunna ges rätt att lämna vinstandelslån till företag som tillgodoser för sparbankerna gemensamma intressen. Beträffande innebörden av detta uttryck hänvisas till vad som sägs härom i 6 §. Sparbankerna har som nämnts rätt att förvärva aktier i bolag med detta syfte. Vissa av dessa bolag ingår emellertid i en koncern med Svenska sparbanksföreningen som moderföretag. Alltför stora aktieförvärv i dessa bolag från de enskilda sparbankernas sida skulle bryta ut bolagen ur föreningskoncernen. Tillskott i form av vinstandelslån, genom vilket en sparbank i form av ränta kan ges del av företagets vinst, bör därför vara ett lämpligt alternativ till aktieförvärv. De syften som bär upp förbudet mot vinstandelslån gör sig inte på samma sätt gällande när det är fråga om att lämna vinstandelslån till företag, som tillgodoser för sparbanker gemensamma intressen. De skuldebrev som ges ut i samband med ett vinstandelslån benämns vinstandelsbevis. Av dessa bevis finns två slag, lånedebentures och delägardebentures. Lånedebentures medför rätt till återbetal-

ning av lånet med ett nominellt eller eventuellt indexberäknat belopp. Delägardebentures medför rätt till betalning ur företagets tillgångar vid likvidation eller uppsägning med belopp som t. ex. motsvarar viss kvotdel av företagets tillgångar. I enlighet med vad som föreskrivs beträffande bankaktiebolagen (se 5 kap. 16 och 17 §§ bankaktiebolagslagen) får en sparbank lämna vinstandelslån endast mot lånedebentures.

Liksom för förvärv av andelar eller aktier i sådana företag som avses i tredje stycket bör sparbank för att få lämna vinstandelslån enligt detta stycke ha bankinspektionens tillstånd. På samma sätt som i 6 § har här, till skillnad mot utredningsförslaget, kravet på att det beträffande sparbanker ska röra sig om ett företag som med regeringens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker fått utgå. En central föreningsbank bör få en motsvarande rätt att lämna vinstandelslån till företag som tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen. Bestämmelser härom har tagits in i *tredje stycket*.

16 § En bank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att banken inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap. Detsamma gäller kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap. Med fordran jämställs säkerhet i form av borgen eller annan garantiförbindelse till banken.

En *central föreningsbank* skall dessutom bevaka att inte banken tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker har fordringar som avses i första stycket i sådan omfattning att fordringarna sammantagna kan medföra fara för föreningsbankernas säkerhet.

(Jfr 7 kap. 13 § UBAL, 3 kap. 12 § USBL samt 5 kap. 12 § UFBL).

Paragrafens *första stycke* motsvarar 60 § BL, 29 § SpL samt 37 § JkL. Bestämmelserna har med vissa jämkningar förts över till förslaget.

Största tillåtna enhandsengagemang har i den svenska banklagstiftningen inte fixerats till något bestämt belopp eller viss andel av omslutningen eller liknande. Det har i stället givits en allmänt hållen beskrivning. Bankinspektionen har i en särskild rekommendation utarbetat beräkningsgrunder för enhandsengagemangens storlek. Dessa får inte vara så stora att fara kan uppkomma för bankens säkerhet. De är således relaterade till bankens förmåga att bära förluster i kreditgivningen, utan att dessa drabbar insättarna.

Utformningen av paragrafen avviker på ett par punkter från de nu gällande bestämmelserna. I 3 § föreslås att bankerna ges möjlighet att förvärva fordringar. Som villkor uppställs att banken skulle vara oförhindrad att själv bevilja krediten i fråga. Bestämmelsen om enhandskrediter bör naturligtvis vara tillämplig även på dessa fordringsförvärv. Med hänsyn härtill bör banken vara skyldig att ägna uppmärksamhet åt att bankens totala fordringar på en och samma låntagare eller på låntagare som är förenade i väsentlig ekonomisk intressegemenskap inte blir så stora att fara för bankens säkerhet uppkommer. Det bör därvid vara utan betydelse om fordringen uppkommit genom direkt kreditgivning eller genom fordringsförvärv. Paragrafen har utformats med hänsyn till det nämnda.

Sista meningen i *första stycket* ger uttryck åt att man vid beräkningen av en kredittagares sammanlagda åtagande gentemot banken skall medräkna de borgensförbindelser och garantiåtaganden som kredittagaren ingått för annan kredittagares åtaganden gentemot banken. Omformuleringen i förhållande till gällande lag syftar till att skapa större klarhet i bestämmelsen.

I och för sig kunde övervägas att föreskriva att banken som säkerhet inte heller får ta emot andelar i andra associationer än aktiebolag. En sådan bestämmelse torde emellertid med största sannolikhet sakna betydelse i detta sammanhang. Något tillägg har därför inte gjorts.

Av 18 § framgår att bestämmelsen om enhandskredit skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om garantiförbindelser som banken ikläder sig. Detta innebär att banken måste ägna uppmärksamhet åt att banken inte lämnar garantier för annans åtaganden i sådan omfattning att fara kan uppkomma för dess säkerhet. Bankens garantigivning avseende en och samma låntagare måste alltså sammanställas med dennes direkta åtaganden gentemot banken både som låntagare och som garant för annan låntagares åtaganden.

Andra stycket saknar motsvarighet i gällande lag. Med hänsyn till att den centrala föreningsbanken får förutsättas i första hand bevilja kredit till låntagare som har behov av så stora krediter att de inte kan lämnas av en lokal föreningsbank ensam, finns det anledning att ålägga den centrala föreningsbanken skyldighet att bevaka att de olika enheterna inom en föreningsbanksgrupp inte var och en beviljar samma låntagare eller låntagare som är förbundna i väsentlig ekonomisk intressegemenskap sådana krediter att de sammantagna är så stora att gruppens säkerhet sätts i fara. En bestämmelse om detta har därför, i enlighet med vad utredningen föreslagit, förts in i andra stycket.

17 § En bank får inte på andra villkor än sådana som banken normalt ställer upp lämna kredit till

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom banken,
4. annan aktieägare än staten med ett aktieinnehav som motsvarar minst tre procent av hela aktiekapitalet,
5. revisor i föreningsbank som avses i 3 kap. 5 § sjunde stycket,
6. make eller sambo till person som avses under 1–5 eller
7. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–6 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

En *lokal föreningsbank* får inte utan tillstånd av den centrala föreningsbanken lämna kredit till person eller företag som avses i första stycket.

Bankinspektionen prövar om delegat eller anställd har sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 och 3.

Bankens styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen.

Första–fjärde styckena tillämpas på motsvarande sätt beträffande krediter mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Detsamma gäller för en fordran som banken

förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

(Jfr 7 kap. 14 § UBAL, 3 kap. 13 § USBL samt 5 kap. 13 § UFBL).

Paragrafen, som motsvarar 61 § BL, 30 § SpL samt 38 § JkL, innehåller en ny utformning av kreditjävsbestämmelserna (jfr allmänmotiveringen avsnitt 3.11).

I *första stycket* slås den grundläggande principen fast att en bank inte får bevilja kredit till någon av de i punkterna 1–7 upptagna fysiska eller juridiska personerna på andra villkor än sådana som banken normalt ställer upp. Den kreditjäviga kretsen omfattar för samtliga tre bankkategorier de personer som anges i punkterna 1–3 samt 6–7. För bankaktiebolag omfattar kretsen aktieägare under punkten 4 samt för föreningsbanker revisor under punkten 5. Revisor i bankaktiebolag och sparbank omfattas inte av kreditjävsbestämmelserna. Den som står i låneskuld till sådan bank får nämligen inte vara revisor enligt denna lag. Detsamma gäller annan revisor i föreningsbank än förtroendemannarevisor. Bankerna blir skyldiga att behandla de kredittagare som omfattas av bestämmelserna på i stort sett samma sätt som andra kredittagare. Särvillkor som endast motiveras av att kredittagaren står i särskilt förhållande till banken blir tillåtna endast om motsvarande villkor erbjuds även andra i en sådan omfattning att villkoret kan anses som normalt.

Huvudregeln är allmänt hållen och det är alltså inte fråga om att i detalj reglera villkoren för de krediter som bankerna lämnar till de angivna personerna. Det är inte uteslutet att det beträffande en viss särskild typ av kredit kan påstås att vissa exakt angivna villkor är att anse som normala. Utgångspunkten har emellertid varit att inte söka förhindra varje avvikelse från dessa villkor. Om personalen i allmänhet av en bank erbjuds krediter på vissa generösa villkor kan dessa villkor anses som normala även gentemot personer som är anställda i ledande ställning och omfattas av denna paragraf. Emellertid utgör reglerna om kredit i detta kapitel en yttre ram för dessa tillåtna villkor. Om en bank regelmässigt underlåter att kräva att säkerhet ställs för krediter till anställda kan ett sådant förfarande inte anses som normalt med hänsyn till lagens krav på säkerhet. Om däremot de anställda generellt erbjuds viss rabattering av räntan eller något längre avbetalningstid än andra kunder, kan detta anses som normala villkor vid kreditgivning till anställda.

Vid kreditgivning till de personer som avses i första stycket bör det inte vara förenat med större svårigheter att konstatera vilka villkor som en bank normalt uppställer. Redan kreditbestämmelserna i detta kapitel utgör en ram för vad som kan anses normalt. Särskilt betydelsefulla är bestämmelserna i 13 § om betryggande säkerhet. Enligt dessa får en bank underlåta att för ett lån kräva säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen endast om säkerhet kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet. En mer omfattande kreditgivning till en privatperson utan att formella säkerheter ställs för lånet bör vara tillåten endast i undantagsfall. En given förutsättning är också att det i dessa fall krävs att banken har gjort en ingående prövning av vederböran-

des personliga och ekonomiska förhållanden. Kreditvillkor som inte föreskriver att avbetalning skall äga rum kan anses normala endast om det är fråga om krediter i löpande räkning eller om krediten senare skall lyftas av till exempelvis ett bostadsfinansieringsföretag. Några svårigheter att fastställa vad som är normal ränta för ett lån till en privatperson torde heller inte föreligga.

Vad gäller krediter som beviljas juridisk person som avses under punkten 7, kan det däremot vara svårt att ange vad som är att anse som normala villkor. Regeln skall givetvis inte hämma en sund utveckling av bankernas kreditgivning och inte heller konkurrensförmågan. Huvudregeln torde inte komma att tillämpas vid kreditgivning till företag som driver annat än finansiell rörelse. Företagens kreditbehov är av skilda slag och inte sällan kan särskilda villkor i kreditavtalet vara företaget till stor nytta. Det kan här vara fråga om avbetalningsfria perioder under den första tiden av kreditens löptid eller generösa räntevillkor i inledningsskedet av kredittiden. Företagens behov av krediter skiljer sig så mycket från varandra att det är särkilt svårt att fastställa vad som för ett företag är normala villkor. En yttre ram utgör även här reglerna för kreditgivningen. Icke rörelsedrivande företag eller företag med endast finansiell verksamhet torde generellt sett ha ett likartat behov av krediter. I vissa undantagsfall kan det dock anses normalt att uppställa särskilda villkor även för dessa företag.

Den bank som i ett enskilt fall bryter mot huvudregeln riskerar att bankinspektionen tvingar fram ett beslut om ändring av kreditvillkoren eller om uppsägning av krediten i dess helhet. Sådana avvikelser från huvudregeln, som är av den karaktären att förfarandet anses strida mot sund bankverksamhet, kan föranleda bankinspektionen att anmäla detta till regeringen som prövar om oktrojen bör förverkas. Givetvis kan anmälan till regeringen bara komma i fråga om en bank medvetet sätter i system att meddela krediter i strid mot huvudregeln eller vägrar att rätta sig efter bankinspektionens påpekanden. Huvudregeln bedöms ha sitt största värde i att bankinspektionen, som uppmärksamt skall följa bankernas kreditgivning, nu ges möjlighet att påtala förhållanden som kan hänföras inte bara till krediten och säkerheten utan också till övriga kreditvillkor. En svaghet med den föreslagna bestämmelsen är att den inte formellt förhindrar att en bank genom överenskommelser med annan bank lämnar krediter till personer inom den kreditjäviga kretsen i den andra banken och vice versa. Om det visar sig att korsvisa krediter framdeles förekommer, har bankinspektionen anledning att närmare undersöka kreditavtalen för att se om de har godtagbara villkor.

Den i första stycket angivna personkretsen, som till stor del är identisk med den kreditjäviga kretsen i nuvarande bestämmelser, omfattar

1. *Styrelseledamot*

Av 7 kap. 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen, 3 kap. 1 § fjärde stycket sparbankslagen samt 6 kap. 1 § fjärde stycket föreningsbankslagen följer att även styrelsesuppleant omfattas av bestämmelserna. I denna kategori ingår också verkställande direktör och vice verkställande direktör.

2. *Delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden*

Enligt 61 § BL och 30 § SpL ingår i den kreditjäviga kretsen sådan befattningshavare i ledande ställning som har att avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden. JkL innehåller däremot inte några bestämmelser om delegater. Eftersom det inom föreningsbanksrörelsen likväl förekommer delegater i betydande omfattning föreslås bestämmelser om sådana också för föreningsbanker. Befattningshavare på vilka särskilda styrelseuppgifter delegerats benämns i de övriga banklagarna delegat (se 7 kap. 6 § BAL, 3 kap 6 § SBL och 6 kap. 6 § FBL). Bankinspektionen skall enligt tredje stycket efter samråd med bankerna närmare precisera innebörden av begreppet ledande ställning.

3. *Anställd som innehar en ledande ställning inom banken*

Utöver de i punkterna 1 och 2 nämnda personerna finns det sådana anställda i ledande ställning, som inte innehar något delegatuppdrag vad gäller kreditärenden, men som bör inbegripas i den kreditjäviga kretsen. Bland dessa kan nämnas chefen för internrevisionen, redovisningschefen och chefsjuristen. Denna punkt innebär i viss mån en utvidgning av den kreditjäviga kretsen jämfört med gällande lag. Även här får bankinspektionen efter samråd med bankerna närmare ange vilka anställda som bör anses inneha en ledande ställning.

4. *Annan aktieägare än staten med ett aktieinnehav som motsvarar lägst tre procent av hela aktiekapitalet.*

Denna punkt är ny och innebär att även fysiska eller juridiska personer som äger aktier i ett bankaktiebolag omfattas av kreditjävsbestämmelser. Det är uppenbart att det främst är aktieägare med stora aktieinnehav som skulle kunna utnyttja det inflytande som ägandet ger för att få krediter på förmånliga villkor. Av denna anledning föreslås att huvudregeln om kreditjäv får gälla för aktieägare endast om dennes aktieinnehav är av viss omfattning. Gränsen har här satts till tre procent av hela aktiekapitalet i banken. Det blir fråga om ett begränsat antal personer som bankerna utan större besvär kan hålla reda på. Ett undantag har här gjorts för staten som aktieägare. Undantaget är motiverat av statens stora aktieinnehav i PK-banken och den särställning som staten intar i kreditgivningssammanhang. Även om de lån som staten tar upp mot statsskuldväxlar och liknande upplåningsinstrument inte är att jämställa med kreditgivning enligt denna paragraf, skulle den bli tillämplig vid meddelande av t. ex. industrigarantilån, fartygskreditgarantier m. m. om inte ett undantag görs.

5. *Revisor i föreningsbank som avses i 3 kap. 5 § sjunde stycket*

Denna punkt avser endast föreningsbanker. I en affärsbank eller i en sparbank får, som tidigare nämnts, den som står i låneskuld till banken

aldrig vara revisor. Detta gäller också de s.k. externa revisorerna i föreningsbank. Samma absoluta låneförbud skall dock inte gälla för förtroendemannarevisorer i föreningsbank (jfr vad som sägs under 3 kap. 5 §). Dessa föreslås i stället bli omfattade av kreditjävsbestämmelserna i denna paragraf. Av 3 kap. 1 § tredje stycket följer att också suppleant för revisor omfattas av dessa bestämmelser.

6. *Make eller sambo till person som avses under 1–5*

I denna punkt föreslås som en nyhet att förutom make även sambo till person som avses under 1–5 skall omfattas av kreditjävsbestämmelserna. En motsvarande förändring har gjorts i bestämmelsen om revisorsjäv. För att utröna om den presumtive låntagaren har ställning av sambo skall banken inte behöva göra några ingående efterforskningar. Endast i de fall där detta lätt kan konstateras av utomstående skall låntagaren träffas av kreditjävsbestämmelserna. Beträffande innebörden av begreppet sambo hänvisas till lagrådets yttrande (majoriteten) över en av regeringen den 26 juni 1986 beslutad proposition (1986/87: 1) om äktenskapsbalk m. m.

7. *Juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–6 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.*

I fråga om innebörden av uttrycket "väsentligt ekonomiskt intresse" hänvisas till uttalanden i prop. 1955: 3 (s. 173–175).

I *andra stycket* föreskrivs att den lokala föreningsbanken måste inhämta den centrala föreningsbankens tillstånd för att få bevilja krediter till nu berörda personer eller företag. Den nu gällande skyldigheten för central föreningsbank att inhämta riksorganisationens tillstånd till sådan kreditprövning har slopats i förslaget.

I likhet med vad som nu gäller skall bankinspektionen enligt *tredje stycket* pröva frågan om delegat eller anställd skall anses ha sådan ledande ställning som avses i första stycket punkterna 2 och 3.

Bestämmelserna i *fjärde stycket* innebär en nyhet i förhållande till gällande banklagstiftning. Enligt dessa åläggs bankens styrelse att anteckna de krediter som beviljats personer som tillhör den i första stycket angivna kretsen. Vetskapen om att beviljade krediter förs in i en särskild förteckning bör innebära att banken själv bevakar kredittagarens totala skuldsättning hos banken. Av förteckningen skall också villkoren för krediten framgå. Alla villkor som gäller för en kredit är emellertid inte av intresse i detta sammanhang. Bankinspektionen bör därför efter bemyndigande av regeringen ges befogenhet att i förskrifter närmare ange vilka villkor och andra uppgifter förteckningen skall innehålla. Kredittagarens namn och kreditbelopp skall självfallet antecknas, liksom räntan och de årliga amorteringarna. Förteckningen skall föras kontinuerligt. Bankinspektionen skall i sin tillsynsverksamhet ges tillgång till förteckningen. Om denna i något fall skulle komma att ges in till bankinspektionen blir den en allmän handling. Enligt 8 kap. 5 § första stycket 2 sekretesslagen (1980: 100) kommer den att omfattas av sekretesskydd. Uppgifter i en sådan förteckning omfattas enligt 16 kap. 1 § 3 samma lag inte av meddelarfrihet.

I *femte stycket* sägs att vad som gäller enligt första–fjärde styckena skall tillämpas också ifråga om krediter som beviljas mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av person som avses i första stycket. Av 18 § följer att kreditjävsbestämmelserna i denna paragraf skall tillämpas också på garantiförbindelser som banken ikläder sig. Bestämmelsen innebär att om banken lämnar garanti för ett lån, exempelvis av annan bank till en person som avses i första stycket, skall även denna kredit antecknas i den egna bankens förteckning. Detta innebär också att banken inte får lämna garanti om villkoren för krediten avviker från villkor, som anses som normala i den egna banken. Om en bank förvärvar ett fordringsbevis enligt 3 § som utfärdats av någon som avses i första stycket skall även detta förvärv antecknas i förteckningen. Den bakomliggande tanken är att det av förteckningen skall framgå de berördas totala åtaganden gentemot banken. Även om betalningsskyldigheten i vissa fall kan sägas vara sekundär utgör åtagandena ändå totalt sett en belastning av vederbörandes allmänna betalningsförmåga och ytterst dennes kreditvärdighet.

Bestämmelser som hindrar delegation från styrelsen av kreditbeslut som rör personer som omfattas av kreditjävsbestämmelserna finns i 7 kap. 7 § bankaktiebolagslagen, 3 kap. 7 § sparbankslagen och 6 kap. 7 § föreningsbankslagen.

18 § Bestämmelserna om kredit i 13–17 §§ skall tillämpas också på garantiförbindelse som banken ikläder sig.

(Jfr 7 kap. 15 § UBAL, 3 kap. 14 § USBL samt 5 kap. 14 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i princip helt med 62 § BL, 31 § SpL samt 39 § JkL.

En förändring i förhållande till gällande lag är att hänvisningen i paragrafen genom paragrafens placering kommer att omfatta också bestämmelserna om vinstandelslån. Någon förändring i sak är inte åsyftad utan omflyttningen har gjorts i klargörande syfte.

19 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för bankens förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall banken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Banken får dock lämna ut lån med en längre löptid än ett år utan förbehåll enligt andra stycket till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av, såvitt avser

1. *bankaktiebolag*, dess eget kapital och dess inlåning,
2. *sparbank*, dess egna fonder och dess inlåning,
3. *föreningsbank*, den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers eget kapital och den centrala föreningsbankens inlåning.

En *lokal föreningsbank* får bevilja kredit som avses i tredje stycket endast efter medgivande av den centrala föreningsbanken.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån, gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

(Jfr 7 kap. 16 § UBAL, 3 kap. 15 § USBL samt 5 kap. 15 § UFBL).

Paragrafen motsvarar 63 § BL, 32 § SpL samt 40 § JkL i dessas lydelse fr. o.m. den 1 juli 1984 (prop 1983/84: 146, NU 33, rskr. 365). Den innehåller bestämmelser om krediters löptid som innebär vissa nyheter i förhållande till gällande banklagar (se allmänmotiveringen avsnitt 3.12).

I paragrafens *första stycke* har den s.k. "gyllene bankregeln" tagits upp. Den återfinns som tredje stycke i ovan angivna paragrafer men har på grund av sin principiella vikt nu fått en mer framträdande placering. Det viktigaste för en bank bör följaktligen vara att få en balans mellan den totala in- och utlåningen. Av denna bestämmelse följer att en bank för att hålla en betryggande likviditet och soliditet måste iaktta stor restriktivitet med bunden kreditgivning. Regeln förutsätter vidare att bankerna som huvudregel i sina låneavtal tar upp bestämmelser om återbetalningstid, amortering och förbehåll om förtida uppsägning.

I *andra stycket* återfinns den s.k. normalregeln, dvs. en regel om en löptid på krediterna av högst ett år. Av bestämmelserna framgår att bankerna även framdeles skall ha som sin huvudsakliga uppgift att tillhandahålla kortfristiga krediter.

Den nuvarande begränsningen att lämna ut bundna lån behålls. Bankerna får alltså lämna ut lån med en längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bankens eget kapital resp. fonder och dess inlåning. Bestämmelsen härom tas in i ett *tredje stycke* i paragrafen. Det skall däremot inte längre vara nödvändigt att begränsa den bundna kreditgivningen till lån mot skuldebrev. När det gäller större lån brukar i allmänhet särskilda kontrakt upprättas. Skuldebrev behöver inte finnas i sådant fall. Även återlånen föreslås inrymda i denna kvot.

En lokal föreningsbank, som beviljar lån enligt tredje stycket, måste enligt *fjärde stycket* erhålla medgivande därtill från den centrala föreningsbanken. Detta innebär en skärpning i förhållande till gällande lag som är motiverad med tanke på att de närmare villkoren för en bunden kredit inte längre framgår av lagen.

De nuvarande reglerna om återbetalningstid, amortering och förbehåll om förtida uppsägning vid bunden långivning har utgått ur paragrafen. Skälen till detta är att bankerna har ett naturligt intresse att värna sin likviditet. Bankinspektionens tillsyn får här förutsättas spela en betydelsefull roll som en garanti för en riktig tillämpning av paragrafen. Härtill kommer att bankerna har att tillämpa den särskilda balansregeln och iaktta de begränsningar som alltjämt bör gälla för bunden kreditgivning. Vid utlämnande av bundna lån bör vid bestämmandet av återbetalningstid, amortering och förbehåll om förtida uppsägning hänsyn tas till den totala bilden av bankernas bundna långivning och inte till varje individuellt lån.

I *femte stycket* har tagits in ett undantag från bestämmelserna i andra och tredje styckena. Här sägs sålunda att bestämmelserna inte gäller för sådana krediter som staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar. Detta överensstämmer i stort med gällande lag. En avvikelse är dock att också sådana lån som någon av dessa svarar för endast delvis – något som är vanligt förekommande vid exportgarantier – också får undantas från bestämmelserna i andra och tredje styckena.

20 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som banken ger ut i Sverige med en längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av bankens inlåning från allmänheten.

En *lokal föreningsbank* får inte utfärda fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser.

(Jfr 7 kap. 17 § UBAL, 3 kap. 16 § USBL samt 5 kap. 16 § UFBL).

Paragrafen motsvarar 66 § tredje stycket BL, 35 § tredje stycket SpL samt 42 a § första och tredje styckena JkL.

I nämnda paragrafers första stycke finns ett förbud för bankaktiebolag, sparbank och kreditkassa att utfärda tryckta eller graverade till innehavaren eller till viss man eller order ställda förbindelser eller ikläda sig ansvar för sådana förbindelser. Bestämmelsens ursprungliga syfte var att hindra bankerna från att ge ut obligationer och sedlar. Bankerna har numera (jfr SFS 1979: 1050 och SFS 1980: 1113) om än med vissa begränsningar fått rätt att ge ut och ställa garanti för obligationer. Förbudet behövs därför inte. I 9 kap. 13 § regeringsformen föreskrivs att endast riksbanken har rätt att ge ut sedlar. I 6 § lagen om Sveriges riksbank föreskrivs även att endast av riksbanken utgivna sedlar utgör lagligt betalningsmedel. De motiv som ursprungligen låg bakom bestämmelsen i paragrafens första stycke föreligger således inte längre. Mot denna bakgrund och då andra skäl att behålla bestämmelsen inte synes föreligga bör förbudsbestämmelsen inte föras över till den nya lagen.

I andra stycket av de nu aktuella paragraferna föreskrivs att bankaktiebolag, sparbank och centralkassa får utfärda räntebärande förlagsbevis som lyder på minst etthundra kronor. En centralkassa får dessutom utfärda förlagsandelsbevis (prop. 1983/84: 84). Eftersom föreskriften utgör ett undantag till första stycket i resp. paragraf och detta föreslås utgå finns inte heller någon anledning att behålla andra stycket. Dessutom bör inte i lag särskilt anges obligationer, förlagsbevis och förlagsandelsbevis som de enda möjligheterna för bank att få en upplåning mot masspapper.

Förändringen av paragrafen syftar inte till att förändra bankernas möjligheter att utnyttja den befintliga kreditmarknaden. De begränsningar beträffande bankernas obligationsutgivning som i gällande lag återfinns i tredje stycket är satta bl. a. i syfte att begränsa bankernas möjlighet att konkurrera med andra finansieringsinstitut, främst kreditaktiebolagen, på marknaden för långa lån. De begränsningar i fråga om obligationsutgivningen som stadgas i nu gällande banklagar bör därför fortfarande gälla. Bestämmelser härom finns i *första stycket*.

I 35 § fjärde stycket SpL föreskrivs att en sparbank får utfärda sparmärken för användning vid inlåning inom skolsparrörelsen endast om åtgärder vidtagits för kontroll över utlöpande märken. Eftersom sparmärken inte längre används inom skolsparrörelsen har denna bestämmelse inte förts över till förslaget.

När det gäller de lokala föreningsbankernas rätt att ge ut tryckta eller graverade förbindelser kvarstår emellertid behov av att behålla det nu gällande förbudet. Anledningen till detta är att det av en föreningsbanksgrupps organisatoriska uppbyggnad följer bl. a. att det är den centrala föreningsbanken som skall svara för den externa medelsanskaffningen för utlåningsverksamheten i de lokala föreningsbankerna. Av 1 kap. 5 § föreningsbankslagen följer som tidigare nämnts att de lokala föreningsbankerna aldrig får för egen räkning ta emot inlåning från allmänheten. Som en följd av detta grundläggande synsätt bör inte de lokala föreningsbankerna ges möjlighet att på egen hand ge ut sådana förlagsbevis som avses i denna paragraf. En bestämmelse härom har tagits in i *andra stycket*. Bestämmelsen har dock omformulerats på ett sätt som bättre knyter an till formuleringen i 2 §. Någon saklig ändring är däremot inte avsedd.

Särskilda bestämmelser

21 § Motbok eller annat bevis, som en bank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos banken.

Banken får inte träffa förbehåll om rätt för banken att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

(Jfr 7 kap. 18 § UBAL, 3 kap. 17 § USBL samt 5 kap. 17 § UFBL).

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar insättningsbevis och motböckers skuldebrevsrättsliga natur och den överensstämmer helt med 67 § BL, 35 a § SpL samt 42 b § JkL.

22 § Om en bank har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

Detsamma gäller en banks beslut att enligt 5 § förvärva en annan banks rörelse eller del därav.

Förvärv som skett för att skydda fordran enligt 8 § skall anmälas till inspektionen enligt de närmare föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen.

(Jfr 7 kap. 6 § sjätte stycket och 19 § UBAL, 3 kap. 6 § sjätte stycket och 18 § USBL samt 5 kap. 6 § sjätte stycket och 18 § UFBL).

Paragrafens *första stycke* överensstämmer helt med 68 § BL, 35 b § SpL samt 42 c § JkL i dess lydelse fr. o.m. den 1 januari 1981 (jfr prop. 1980/81: 37, NU 1980/81: 26 och rskr. 83). Lagändringen innebar i korthet att all förhandskontroll av bankernas kontorsetableringar upphörde, men att bankerna ålades skyldighet att anmäla beslut om att inrätta nya bankkontor till bankinspektionen.

Enligt *andra stycket*, som innehåller en nyhet, föreslås att en bank skall utan dröjsmål hos bankinspektionen anmäla att banken beslutat förvärva annan banks rörelse. Anmälan ska ske oavsett om förvärvet avser hela rörelsen eller endast del av rörelsen. Bakgrunden till bestämmelsen är att förvärv som avser hela eller en inte obetydlig del av annan banks rörelse

enligt 5 § kräver tillstånd av regeringen eller bankinspektionen. Med den generella utformning som bestämmelsen i 5 § fått kan svårigheter föreligga att bedöma vad som skall avses med "en inte obetydlig del" av banks rörelse. Genom att föreskriva en anmälningsplikt till bankinspektionen vid nu avsedda förvärv förhindras att sådant förvärv som borde kräva tillstånd av regeringen eller bankinspektionen görs utan myndigheternas kännedom.

I 56 § BL, 25 § SpL och 33 § JkL som samtliga avser förvärv för att skydda fordran föreskrivs att alla förvärv genast skall anmälas till bankinspektionen. Utredningen har föreslagit att bestämmelsen förs över till den nya lagstiftningen för att där ingå i motsvarigheten till 8 §. *Bankinspektionen* har hänvisat till en tidigare skrivelse till regeringen i vilken inspektionen ifrågasatte behovet av de löpande anmälningar av alla egendomsförvärv som skall göras enligt nämnda paragrafer. Inspektionen föreslår nu att bestämmelsen utgår. Inspektionens avsikt är att ägna förvärven uppmärksamhet vid sina bankundersökningar och med stöd av sina allmänna befogenheter infordra uppgifter i anslutning till förvärven i specialfall, t. ex. om det gäller förvärv av industrifastighet. Är det fråga om förvärv av t. ex. villor och fritidshus, som ofta avyttras inom någon månad, kan det enligt inspektionen vara tillräckligt att anmälan sker årsvis i anslutning till annan rapportering som sker årsvis (bil. 3 avsnitt 3.7.14).

Jag är *för egen del* inte beredd att låta bestämmelsen helt utgå, men anser att reglerna om anmälningsskyldigheten bör på ett bättre sätt kunna anpassas till vad som är lämpligt i detta hänseende. Detta bör kunna åstadkommas genom att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen ger närmare föreskrifter om hur anmälningarna skall ske. En föreskrift härom ges i *tredje stycket*. Bestämmelsen har i departementsförslaget fått sin placering i anslutning till andra bestämmelser om anmälningsplikt gentemot bankinspektionen.

23 § En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av överförmyndare, förmyndare eller god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

(Jfr 7 kap. 20 § UBAL, 3 kap. 19 § USBL samt 5 kap. 19 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer i stort med 70 § BL, 35 c § SpL samt 42 d § JkL och den innehåller bestämmelser som behandlar bankernas hanterande av omyndigas medel som satts in på konto hos banken.

I *första stycket* ges bestämmelser som riktar sig till bankerna och de utgör en påbyggnad av bestämmelserna i föräldrabalken.

Bestämmelserna i *andra stycket* överensstämmer i vissa delar med motsvarande bestämmelser i 15 kap. 9 § föräldrabalken.

Till skillnad från utredningsförslaget har samtliga bestämmelser i andra stycket i 70 § BL, 35 c § SpL och 42 d § JkL förts över till denna paragrafs andra stycke.

3 kap. Revision

Bestämmelserna i detta kapitel överensstämmer nära med motsvarande regler i aktiebolagslagen, FL och NFL. I förhållande till gällande rätt innebär det att en del nyheter införs. Väsentligen gäller detta bankaktiebolag och sparbanker. Reglerna för revision av föreningsbanker utgörs till stor del av FL:s bestämmelser som tidigare (SFS 1980: 1105) har anpassats till aktiebolagslagen. Av nyheterna kan nämnas att uppdragstiden för revisor skall kunna regleras i stadgarna. Juridiska personer (revisionsbolag) skall kunna utses till revisorer också i bankaktiebolag och sparbanker. För revisorerna i dessa banker förändras jävsbestämmelserna. Revisorernas uppgifter anges på ett mer översiktligt sätt än tidigare. Reglerna om revisorernas tystnadsplikt förändras.

De bestämmelser om effektivare företagsrevision som fr. o.m. den 1 januari 1985 gäller för bl. a. aktiebolag (SFS 1984: 945) införs också för bankerna. Bestämmelserna innebär bl. a. att revisorerna skall särskilt granska att banken fullgjort sina skyldigheter i fråga om skatter och avgifter.

Efter mönster från aktiebolagslagen och FL införs regler som ger möjlighet för en minoritet av bankens ägare eller huvudmän att begära särskild granskning och att s. k. medrevisor utses.

På ett par punkter har bestämmelserna om revision inte anpassats till aktiebolagslagen, FL och NFL. Bestämmelser om registrering av revisorer och om länsstyrelsens ingripande i vissa fall har inte tagits in. Bankinspektionens tillsyn får anses motsvara syftet med de nämnda bestämmelserna.

I den allmänna motiveringen (3.3) har redovisats att förslaget – i överensstämmelse med utredningsförslaget – innebär att föreningsbankernas riksorganisation, Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF), inte längre regleras i lagen. Detta innebär ändringar bl. a. i fråga om revisionen, eftersom riksorganisationen enligt JkL har rätt och skyldighet att kontrollera föreningsbankerna.

1 § En bank skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt.

En revisors uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall tiden bestämmas så att uppdra-

get upphör vid slutet av den ordinarie stämma på vilken revisorsval skall förättas.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

I 7 kap. 3 § finns bestämmelser om skyldighet för bankinspektionen att, utom i fråga om lokala föreningsbanker, utse en eller flera revisorer.

(Jfr 10 kap. 1 § UBAL, 6 kap. 1 § USBL och 8 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller regler om hur revisorer skall utses, motsvarar 95 §, 96 § första stycket första meningen och 97 § 3 mom BL, 51 §, 52 § första meningen och 53 § tredje stycket SpL samt 50 § första stycket och tredje stycket första meningen JkL och 45 § första och andra styckena FL. Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 10 kap. 1 § första–tredje styckena ABL och 8 kap. 1 § NFL.

En bank skall enligt *första stycket* ha minst två revisorer. Detta överensstämmer med gällande lag för bankaktiebolagen och även i sak beträffande föreningsbankerna. För sparbankerna finns däremot ingen minimiregel angående revisorernas antal. Bankernas betydelsefulla verksamhet motiverar enligt min mening att minst två revisorer skall finnas. Detta innebär ett visst avsteg från reglerna i aktiebolagslagen och FL, vilka innebär att stämman fritt bestämmer antalet revisorer.

I stadgarna kan bestämmas att en eller flera revisorer, dock inte alla, skall tillsättas av någon annan än stämman. Denna möjlighet finns i dag för bl. a. föreningsbanker och aktiebolag. I andra ekonomiska föreningar kan samtliga revisorer utses av utomstående. Genom den nu aktuella bestämmelsen kan staten, kommun, de anställda eller vissa ägare få rätt att utse revisor. Inom föreningsbanksrörelsen kan med stöd av denna bestämmelse SFF eller central föreningsbank ges denna rätt. I motsats till vad *utredningen* föreslagit men i överensstämmelse med vad *bankinspektionen* förordat finner *jag* inte skäl att undanta sparbankerna från denna bestämmelse (bil. 3 avsnitt 3.10.1).

I *andra stycket* finns bestämmelser om tiden för uppdraget för sådan revisor som utses av stämman. Enligt gällande rätt är tiden maximerad. Maximitiden varierar dock mellan de olika banktyperna. Efter mönster från aktiebolagslagen föreskrivs att mandattiden anges i stadgarna. Där kan anges viss tid men också bestämmas att uppdraget gäller för en obestämd tid, dvs. till dess att ny revisor väljs. En obligatorisk maximitid kan inte anses påkallad. Tvärtom kan det vara önskvärt att en revisor väljs för längre tid eller utan tidsbegränsning, eftersom han då kan få en något starkare ställning i förhållande till bankledningen.

En revisor som utses av någon annan än stämman eller förordnas av bankinspektionen fyller samma funktion som en av stämman utsedd revisor och har samma rättigheter och skyldigheter som en sådan.

Enligt *tredje stycket* gäller att stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Detta skiljer sig från gällande bestämmelser som föreskriver att då revisorer väljs skall lika många suppleanter utses. Nu görs en

anpassning till reglerna i aktiebolagslagen och FL. Då revisionsbolag utses till revisor (3 §) behöver i och för sig inte suppleant väljas eftersom det i bolaget torde finnas flera kompetenta revisorer. Det bör överlämnas åt banken att fastställa antalet suppleanter. Detta kan anges i stadgarna. Av bestämmelsen följer inte att suppleant måste utses. Även om stadgarna saknar föreskrift om suppleanter är det lämpligt att stämman utser suppleant, eftersom det annars kan bli nödvändigt att sammankalla en extra stämma för revisorsval, om förfall skulle uppstå för en revisor. För suppleanter gäller i tillämpliga delar vad i lagen sägs om revisorer. Detta gäller om tillsättande och entledigande, om mandattid och kvalifikationer. Om revisor enligt lagen skall vara auktoriserad, skall detta givetvis även gälla suppleant för honom. Även vad som föreskrivs i de övriga banklagarna om revisorer gäller för suppleanter. Hänvisningen tar främst sikte på föreskriften i resp. lags kapitel om likvidation att revisors uppdrag inte upphör genom att banken träder i likvidation.

I *fjärde stycket* erinras om att bankinspektionen skall utse en eller flera revisorer enligt 7 kap. 3 §. Denna skyldighet gäller dock inte beträffande lokala föreningsbanker. I dessa har emellertid inspektionen möjlighet att förordna revisor. Den omständigheten att bankinspektionen förordnat särskild revisor inverkar inte på skyldigheten för stämman att utse minst två revisorer.

2 § Varje röstberättigad har rätt att föreslå att det hos bankinspektionen påkallas att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämma där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämma under nästa räkenskapsår, om förslaget biträds

1. i ett *bankaktiebolag* av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,
2. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller
3. i en *föreningsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att en medrevisor utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning hos bankinspektionen om att en medrevisor utses. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen behandlar rätten att få medrevisor utsedd. Paragrafen saknar motsvarighet i gällande banklagar, men överensstämmer i stort med 10 kap. 1 § fjärde stycket ABL och 8 kap. 2 § NFL.

I den allmänna motiveringen (3.6) redovisas bakgrunden till varför denna bestämmelse förs in.

I *första stycket* föreskrivs att en minoritet av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de på stämman närvarande röstbe-

rättigade i en sparbank och en föreningsbank har rätt att påkalla att bankinspektionen skall utse en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen. En sådan revisor betecknas som medrevisor. I en sparbank utgörs de röstberättigade av huvudmännen och i en föreningsbank av medlemmarna eller fullmäktige. I ett bankaktiebolag gäller att förslaget skall biträdas av ägare till en tiondel av samtliga aktier eller till en tredjedel av de företrädda aktierna. Minoritetsrätten enligt stycket kan endast utövas genom att förslag därom väcks antingen på stämma där revisorsval skall ske eller på en stämma där frågan enligt kallelsen skall tas upp. Det betyder att den minoritet som anges för varje bankkategori – en tiondel av samtliga röstberättigade eller ägare till en tiondel av aktierna eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna – kan påkalla extra stämma för att framställa förslag om att revisor skall utses (8 kap. 6 § bankaktiebolagslagen, 4 kap. 7 § sparbankslagen och 7 kap. 6 § föreningsbankslagen). En enskild medlem kan vidare under vissa förutsättningar få möjlighet att väcka förslaget vid stämma som skall hållas för annat ändamål. Däremot kan förslaget inte väckas på en för annat ändamål utlyst extra stämma utan att ärendet angivits i kallelsen.

Har en erforderlig minoritet på stämman biträtt förslaget, kan minoriteten eller varje enskild aktieägare, huvudman eller medlem (röstberättigad) hos bankinspektionen göra framställning om förordnande av revisor. Den som gör framställning hos bankinspektionen skall visa att förutsättningarna för tillsättande av en revisor föreligger. Bankinspektionen skall höra bankens styrelse som kan tänkas ha synpunkter på personvalet. Den av minoriteten föreslagna personen bör dock förordnas till revisor, om han är lämplig och särskilda skäl inte talar däremot. Någon uttrycklig bestämmelse härom torde dock inte behövas.

Av bankinspektionen förordnad revisor har samma ställning som de övriga revisorerna, men han tjänstgör endast t.o.m. ordinarie stämma under nästa räkenskapsår. Om val av revisor inte skall äga rum på denna stämma, måste minoriteten begära att få frågan om nytt förordnande för revisorn behandlad vid stämman så att ärende om sådant förordnande kan tas upp i kallelsen till stämman.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att en särskild revisor skall kunna utses på begäran av innehavare av förlagsandelar. Motsvarande bestämmelse infördes i FL då möjligheten till förlagsinsatser skapades (SFS 1984: 189). Förlagsandelsinnehavarna skall företräda minst en tiondel av det inbetalda insatskapitalet för att kunna begära en medrevisor. Med det inbetalda insatskapitalet avses både medlemsinsatser och förlagsinsatser. Förlagsandelsinnehavarna har en självständig rätt i förhållande till de röstberättigade att få en revisor utsedd. Bankinspektionen kan alltså förordna en revisor för vardera gruppen.

I fråga om revisor som utses på begäran av förlagsandelsinnehavare gäller samma regler som för annan medrevisor.

3 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd

revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är omyndig, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till bankens styrelse anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 § om behörighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

(Jfr 10 kap. 2 § UBAL, 6 kap. 2 § USBL och 8 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som kan utses till revisor. Den motsvarar 97 § 1 mom första stycket BL, 53 § första stycket SpL, 46 § 1 mom första och andra styckena samt 46 § 3 mom FL. Paragrafen överensstämmer med 10 kap. 2 § ABL och 8 kap. 3 § NFL med undantag för föreskriften att den som är underkastad näringsförbud inte kan vara revisor.

I *första stycket*, som beträffande föreningsbankerna i stort sett överensstämmer med gällande rätt, anges att revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller bankinspektionen i enskilda fall tillåter annat. Denna dispensmöjlighet är, liksom föreskrifterna om att auktoriserad eller godkänd revisor inte behöver vara svensk medborgare samt om att en revisor inte får vara i konkurs, nyheter för bankaktiebolag och sparbanker.

Utredningen har inte funnit anledning att ge möjlighet till dispens från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning i riket för sparbanksrevisor. I likhet med *bankinspektionen* anser *jag* att lagstiftningen i görligaste mån bör överensstämma för de olika bankkategorierna (bil. 3 avsnitt 3.10.1). Eftersom dispens skall prövas av regeringen eller inspektionen finns på denna punkt inget skäl till olikheter.

Slutligen införs som en nyhet för alla bankkategorierna att den som är underkastad näringsförbud inte får vara revisor. I prop. 1985/86: 126 om lag om näringsförbud m. m. föreslås att oseriösa näringsidkare eller företrädare för juridiska personer skall kunna få näringsförbud. Brott liksom underlåtelse att betala skatter, tullar och avgifter till det allmänna föreslås i vissa lägen kunna leda till näringsförbud. Som förutsättning uppställs också att vederbörande har grovt åsidosatt vad som ålegat honom i näringsverksamhet och att förbud är påkallat från allmän synpunkt. Förbudet i lagen om näringsförbud för den som har näringsförbud att driva näringsverksamhet gör att en yrkesrevisor inte kan ha kvar uppdrag som revisor i t. ex. en bank. Enligt första stycket får inte heller förtroendemannarevisor som har näringsförbud vara revisor i bank.

I *andra stycket* uppställs som ett allmänt kvalifikationskrav att revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska

förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande. I sak är detta lika med gällande rätt för alla banktyper. Denna föreskrift har sitt berättigande som en garanti för att de som utses till revisorer, utan att vara yrkesrevisorer, har sådana kunskaper och erfarenheter att de kan göra en tillfredställande insats i revisionsarbetet. Regeln är sanktionerad endast på det sättet att om stämman till revisor utser någon som inte fyller kompetenskraven, kan stämmans beslut klandras.

I *tredje stycket* ges bestämmelser om revisionsbolag. Bestämmelserna överensstämmer helt med gällande lag för föreningsbankerna och för aktiebolag, medan i bankaktiebolag och sparbanker hittills endast fysiska personer kunnat utses till revisorer. I likhet med utredningen anser jag att juridiska personer nu bör kunna utses till revisorer i alla banktyper.

Såväl auktoriserade som godkända revisionsbolag bör kunna komma i fråga. Det är enligt min mening tillräckligt med det krav på auktoriserad revisor som uppställs i 4 §. Utredningens förslag att i bankaktiebolag och sparbanker endast skulle få utses auktoriserade revisionsbolag genomförs därför inte. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den bank som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna om jäv och om revisors rätt och skyldighet att närvara vid stämma tillämpas på den huvudansvarige. En särskild föreskrift om skadeståndsansvar för ett till revisor förordnat revisionsbolag har upptagits i 5 kap. 2 § andra stycket.

Utredningen förordar en bestämmelse som innebär att en av bankens revisorer bör vara revisor i bankens dotterföretag. *Jag* har inget att erinra mot detta, men anser att en uttrycklig bestämmelse om detta inte behövs i denna lag. Dotterföretagen till en bank är vanligen aktiebolag. Av aktiebolagslagen följer att i sådana företag bör en av moderföretagets revisorer vara revisor.

4 § Minst en av de revisorer som stämman utser skall i ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* vara auktoriserad revisor och i en *lokal föreningsbank* auktoriserad eller godkänd revisor.

(Jfr 10 kap. 3 § UBAL, 6 kap. 3 § USBL och 8 kap. 3 § UFBL.)

I paragrafen uppställs krav på auktoriserad och godkänd revisor. Paragrafen motsvarar 97 § 1 mom andra stycket BL samt 50 § tredje stycket JkL. Motsvarande bestämmelser finns också i 46 § 4 mom FL, 10 kap. 3 § ABL och 8 kap. 5 § NFL.

Bestämmelser om auktorisation och godkännande av revisorer finns i förordningen (1973:221) om auktorisation och godkännande av revisorer samt i kommerskollegiets revisorskungörelse (KFS 1973:6).

För bankaktiebolag och centrala föreningsbanker innebär kravet att minst en av de revisorer som utses på stämman skall vara auktoriserad ingen ändring av vad som nu gäller.

För sparbanker och lokala föreningsbanker gäller för närvarande endast

det allmänna kravet att revisor skall ha kunskap om och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden. Redan när SpL infördes uttalade departementschefen (prop. 1955: 151 s. 254) att det var fördelaktigt om åtminstone någon av revisorerna innehade auktorisation. De större sparbankerna har sedan länge auktoriserade revisorer. Utvecklingen går mot större sparbanker vilket talar för att krav på auktoriserade revisorer införs. I likhet med *utredningen* anser *jag* därför att samma kompetenskrav bör ställas på revisor i sparbank som i bankaktiebolag och centrala föreningsbanker.

Då det gäller lokala föreningsbanker bedömer jag, i likhet med utredningen, det vara tillräckligt att kräva minst en godkänd revisor. Detta innebär att även auktoriserad revisor kan utses. En lokal föreningsbank är i allmänhet liten och dessutom ansluten till en central föreningsbank med vilken revisionsarbetet samordnas. De närmare skälen till kraven på minst godkänd revisor och remissinstansernas synpunkter redovisas i den allmänna motiveringen (3.6).

5 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot i banken eller dess dotterföretag eller delegat i banken eller biträder vid bankens bokföring eller medelsförvaltning eller bankens kontroll däröver,

2. är anställd hos banken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till banken eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder banken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bankens kontroll däröver,

3. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

4. står i låneskuld till banken eller annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka banken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Vad som angetts i första stycket 4 gäller också när skulden eller förpliktelsen avser revisorns make eller sambo eller juridisk person i vilken sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En revisor är obehörig också om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende.

Den som är huvudman i *sparbank* får inte vara sådan revisor som avses i 4 §.

I fråga om annan revisor i en *föreningsbank* än sådan som avses i 4 § gäller vad som sägs i första stycket 4 och andra stycket endast om låneskulden eller säkerheten går utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i föreningsbanken. Den som inte är behörig att vara revisor i en föreningsbank kan inte heller vara revisor i en annan föreningsbank.

Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor i en bank kan inte heller vara revisor i ett dotterföretag till banken.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor. Har banken anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bankens interna revision, får revisorerna dock anlita dessa i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

(Jfr 10 kap. 4 § UBAL, 6 kap. 4 § USBL och 8 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om jäv för revisorer. Paragrafen motsvarar 97 § 1 mom tredje stycket och 61 § tredje stycket BL, 53 § andra stycket och 30 § tredje stycket SpL, 23 § fjärde stycket SpK, 50 § andra stycket JkL, 46 § 1 mom tredje stycket och 49 § första stycket FL. Paragrafen överensstämmer i stort med 10 kap. 4 § ABL och 8 kap. 7 § NFL.

Bestämmelserna innebär beträffande bankaktiebolag och sparbanker en viss skärpning i förhållande till gällande rätt. Detta sker bl. a. på det sättet att den som biträder vid bokföring eller medelsförvaltning och den som är verksam i samma företag som den som biträder bank vid grundbokföring eller medelsförvaltning omfattas av jäv. Till de gällande släktskapsjäven läggs nu också samboförhållanden.

Första stycket

Enligt *punkt 1* omfattas på sätt som föreskrivs i aktiebolagslagen och FL styrelseledamöter av jäv. I en bank är verkställande direktören alltid styrelseledamot. Härutöver har tillagts styrelseledamöter i dotterbolag samt delegater i banken. Vidare är den som biträder vid bankens bokföring, medelsförvaltning eller kontrollen däröver jävig som revisor antingen han är anställd inom företaget eller anlitas som konsult. En revisor bör inte ta någon befattning med den löpande bokföringen. Till den löpande bokföringen hänförs enligt bokföringslagen dels grundbokföringen dels huvudbokföringen. I överensstämmelse med kommerskollegiets revisorskungörelse (KFS 1977: 23) får revisor dock lämna råd och anvisningar i bokslutsfrågor.

Undantaget i *punkt 2* för personer som intar en underordnad eller beroende ställning i förhållande till styrelseledamöter m. fl. är till för fall där en påtaglig fara för osjälvständighet eller partiskhet föreligger.

Det framgår också av denna punkt att jäv föreligger beträffande person som är verksam hos en konsult som banken anlitar. Ett mer betydande biträde får lämnas av det revisorsorgan, där revisorn är verksam, endast om åtgärderna utförs av en person som inte deltar i revisionen och inte är överordnad revisorn. Med grundbokföringen, medelsförvaltningen eller bankens kontroll över detta får revisionsorganet dock inte biträda.

Utredningen behandlar ingående hur Sparbankernas Revisionsbyrå AB: s (SPAREV) revisionsverksamhet skall betraktas i detta sammanhang (SOU 1984: 28 s. 147 f.). SPAREV är dotterdotterbolag till Svenska sparbanksföreningen. Ägarförhållandet gör dock inte att en en SPAREV-revisor kan anses jävig. Styrelsesammansättningen har numera ändrats så att enbart auktoriserade revisorer och företrädare för Svenska sparbanksföreningen ingår i styrelsen. Därmed lägger denna jävsbestämmelse inga hinder i vägen för SPAREV eller revisor i detta bolag att utföra externrevisionsuppdrag i sparbank. Den aktuella jävsbestämmelsen utgör inte heller något hinder mot att SPAREV utför såväl extern- som internrevisioner inom en och samma sparbank. Bestämmelsen att den inte kan vara revisor som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder sparbanken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller sparban-

kens kontroll däröver blir inte tillämplig. Dessa arbetsuppgifter ingår nämligen inte i internrevisorns uppdrag. Om SPAREV som revisionsbolag eller om revisor inom SPAREV skall utses till extern revisor samtidigt som SPAREV-anställd har hand om internrevisionen bör till externrevisor eller till huvudansvarig för externrevisionen utses en sådan revisor i SPAREV som har en chefsställning eller som i vart fall inom bolaget har en så fristående ställning att han kan ta i anspråk de resurser som krävs för att kunna fullgöra uppdraget på ett oberoende och opartiskt sätt.

I fråga om jäv enligt *punkt 3* på grund av syskonförhållande eller släktskap i rätt upp- eller nedstigande led har adoption samma verkan som blodsband. Följande relationer till personer under 1 medför således jäv: make, far, mor, farfar, farmor, morfar, mormor, barn, barnbarn, styvfar, styvmor, fars eller mors styvfar eller styvmor, barns make, barnbarns make, makes far eller mor, makes farföräldrar eller morföräldrar, makes barn, makes barnbarn, syskon, makes syskon, syskons make. Med make jämställs sambo. Begreppet sambo omfattar samtliga fall där en man och en kvinna lever samman under äktenskapsliknande förhållanden.

En revisor får enligt *punkt 4* i princip inte stå i låneskuld till den bank han skall revidera. Detta är inte någon nyhet i sak för bankaktiebolag och sparbanker för vilka kreditjävsbestämmelser gäller. I dessa föreskrivs att de nämnda bankerna inte får lämna kredit till revisor eller revisorssuppleant i banken eller till den som är gift med en sådan person. Denna kreditjävsbestämmelse blir nu överflödig.

Det bör dock krävas för att revisor inte skall hamna i en jävssituation att vad som föreskrivs i punkt 4 även skall gälla för fysisk eller juridisk person som är revisorn närstående. En bestämmelse om detta har tagits in i *andra stycket*. Med närstående fysisk person avses den som är gift eller sambo med revisor. Med närstående juridisk person avses ett företag eller sammanslutning i vilken revisorn eller revisorns make/maka eller sambo har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem. I likhet med *bankinspektionen* anser *jag* att det av lagtexten bör framgå att inte heller revisors närstående får stå i låneskuld till banken (bil. 3 avsnitt 3.10.1). Stycket har utformats i enlighet härmed.

I *tredje stycket* har tagits in en allmän regel om delikatessjäv för revisorer. En komplett uppräkning av revisorsjäven är svår att åstadkomma. En revisor måste emellertid alltid överväga vad som är förenligt med hans utövande av ett revisionsuppdrag. Som allmän regel gäller att revisor inte får försätta sig i sådana situationer som ger upphov till lojalitetskonflikter, vilka han inte själv kan bemästra och vilka kan rubba förtroendet för honom. Lojalitetsplikten understryks av att revisorn innehar en förtroendeställning, som medför att han fattar beslut på egen hand. En situation som kan antas rubba förtroendet för en revisor kan tänkas vara att revisorn har väsentliga intressen i en konkurrerande bank eller annat företag. Vidare kan tänkas fall där en person är nära knuten till en styrelseledamot eller en anställd i ledande ställning i banken på ett sådant sätt att förtroendet för honom rubbas.

I *fjärde stycket* anges att den som är auktoriserad revisor i en sparbank inte får vara huvudman i samma sparbank eller någon annan sparbank.

Revisorerna har bl. a. att granska beslut stämman fattar, varför det är viktigt att åtminstone en av revisorerna är självständig i förhållande till såväl styrelsen som stämman. Det föreligger emellertid inte hinder för huvudman att vara annan revisor än auktoriserad i sparbank.

För föreningsbankerna skulle första stycket punkt 4 samt andra stycket innebära en skärpning, eftersom det nu inte föreligger hinder mot att utse den till revisor som endast i den utsträckning som normalt sammanhänger med medlemskap står i skuld till föreningsbanken. Att generellt förbjuda den som står i låneskuld till föreningsbank att utses till revisor, skulle leda till svårigheter för föreningsmedlemmarna att utses till förtroendemannarevisorer. En lämplig avvägning är därför enligt min mening att revisorsjäv enligt punkt 4 och andra stycket får omfatta endast sådan av föreningsbanksstämman utsedd revisor som avses i 4 § och att i paragrafens *femte stycke* den nuvarande möjligheten att utse medlemmar i föreningsbanker till förtroendemannarevisorer behålls.

I femte stycket andra meningen har tagits in en bestämmelse enligt vilken även den som intar en beroendeställning gentemot en annan föreningsbank skall omfattas av revisorsjäven. Detta överensstämmer i viss utsträckning med gällande rätt. Bakgrunden är att samtliga föreningsbanker ingår i en och samma rörelse och att vissa föreningsbanker dessutom har ett intimt ekonomiskt samarbete med andra föreningsbanker i samma grupp.

Av *sjätte stycket* framgår att en person som inte är behörig att vara revisor i en bank inte heller kan vara revisor i bankens dotterföretag. Stycket har motsvarigheter i aktiebolagslagen och NFL och har införts på förslag av *lagrådet*.

Av *sjunde stycket* följer att en revisor vid revisionen inte får anlita någon som omfattas av revisorsjäv. Om banken i sin tjänst har anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen handha bankens interna revision, bör revisorerna dock vid revisionen kunna få anlita sådana personer i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed. En sådan hjälp kan avsevärt underlätta revisorernas arbete och därmed förbättra revisionens kvalitet. Revisorerna har självfallet rätt att begära allehanda slag av upplysningar av bankens anställda eller delegater. Detta innebär emellertid inte att de anställda eller delegaterna "anlitas" vid revisionen.

Bankföreningen har anfört att internrevisorerna i bankerna har sådan kompetens att det som regel bör anses förenligt med god revisionssed att externrevisorerna anlitar dem (bil. 3 avsnitt 3.10.2). Föreningen föreslår därför att bestämmelsen formuleras så att revisorerna skall anlita den interna revisionen i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed. *För egen del* gör jag den bedömningen att revisorernas oberoende ställning klarare markeras om de själva får avgöra huruvida den interna revisionen skall anlitas eller inte. Stycket har därför utformats i enlighet med utredningens förslag, som också överensstämmer med aktiebolagslagen och NFL.

I lagrådsremissen fanns motsvarande text i fjärde stycket. I enlighet med *lagrådets* förslag har stycket placerats sist i paragrafen, så att det klarare

framgår att bestämmelsen omfattar även de speciella jävsreglerna för sparbanker och föreningsbanker. Föreskriften syftar endast på den som är obehörig på grund av jävsbestämmelserna i denna paragraf. Detta har i enlighet med lagrådets förslag kommit till direkt uttryck i texten.

6 § Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

I en bank där bankinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälningen lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. *Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.*

Upphör en revisors uppdrag i förtid eller uppkommer hinder för honom enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och finns det inte någon suppleant för honom, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden. Bankinspektionen kan, om det finns särskilda skäl, medge att en ny revisor utses vid närmast följande ordinarie stämma.

(Jfr 10 kap. 5 § UBAL, 6 kap. 5 § USBL och 8 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 96 § första stycket och 149 § första stycket andra meningen BL, 52 § andra meningen och 81 § tredje stycket andra meningen SpL, 45 § andra stycket FL samt 10 kap. 5 § ABL och 8 kap. 8 § NFL. I paragrafen finns regler om revisors uppdragstid.

Enligt *första stycket*, som enbart gäller för de stämmovalda revisorerna, upphör en revisors uppdrag, om uppdraget avser obestämd tid, när en ny revisor utsetts.

Enligt *andra stycket*, som gäller samtliga revisorer, kan en revisor avgå eller skiljas från uppdraget av den som utsett honom även om uppdragstiden inte gått till ända. En revisor kan på egen begäran frånträda sitt uppdrag genom anmälan till den som utsett honom. Bestämmelsen i detta stycke omfattar således bl. a. den nu gällande bestämmelsen om att bankinspektionen när som helst kan återkalla förordnande i fråga om de av inspektionen utsedda revisorerna.

I *tredje stycket* föreslås en bestämmelse om att en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast skall anmäla detta till bankinspektionen. Grunden för bestämmelsen är att möjligheten till förtida upphörande av ett revisionsuppdrag kan missbrukas. Motsvarande regel har tidigare införts i aktiebolagslagen. Föreskriften gäller här emellertid endast för revisorer i banker där bankinspektionen inte förordnat revisor. Därmed omfattas endast vissa lokala föreningsbanker av bestämmelsen eftersom inspektionen är skyldig att förordna revisor i övriga banker. För revisor som inspektionen förordnar med stöd av 7 kap. 3 § skall inspektionen utfärda instruktion. Häri bör bl. a. föreskrivas att revisorn skall underrätta inspek-

tionen när annan revisors uppdrag upphör i förtid och därvid i den utsträckning som är möjligt lämna de upplysningar som framgår av stycket. Anmälningsskyldigheten förutsätter att tiden för revisorns uppdrag är bestämd. Revisorns anmälningsskyldighet inträder dels när han har entledigats från sitt uppdrag i förtid av stämman eller av någon annan som har utsett honom, dels när han frivilligt har ställt sin plats till förfogande och lämnat sitt uppdrag i förtid.

Om uppdraget som revisor däremot gäller för obestämd tid, dvs. tills vidare, aktualiseras aldrig någon anmälningsskyldighet. Någon anmälningsskyldighet inträder inte heller om revisorn inte skulle bli omvald på den ordinarie stämman där revisorsval skall ske eller om revisorn på stämman väljer att frivilligt lämna sitt uppdrag.

När anmälningen görs torde revisorn i regel ha lämnat banken. Redogörelsen i anmälningen kommer därför i allt väsentligt att bygga på de iakttagelser som revisorn hunnit göra innan uppdraget upphörde. Det kan självfallet inte förekomma något uttalande av revisorn i anmälningen som förutsätter tillgång till bankens årsredovisning.

Upphör revisors uppdrag i förtid eller blir han obehörig enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna och finns det inte någon suppleant, skall enligt *fjärde stycket* styrelsen genast se till att en ny revisor utses. Detta innebär att styrelsen kan bli skyldig att utlysa en extra stämma för val av revisor.

Eftersom årliga revisorsval inte föreslås för bankerna torde en bestämmelse om kompletteringsval vara nödvändig. Med hänsyn till att en bank regelmässigt har ett flertal revisorer – flera än i många större aktiebolag – bör bankinspektionen i vissa fall kunna tillåta att kompletteringsvalet skjuts upp till nästa stämma, om denna inte är alltför avlägsen och revisionen ändå kan fullgöras med oförändrad kvalitet. I överensstämmelse med vad *bankinspektionen* anfört har en särskild bestämmelse om detta förts in i paragrafen (bil. 3 avsnitt 3.10.1).

7 § Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos bankinspektionen om

1. auktoriserad eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 4 §,
2. en revisor är obehörig enligt 3 § första stycket eller 5 § eller enligt stadgarna, eller
3. en bestämmelse i denna lag eller stadgarna om antalet revisorer har åsidosatts.

Var och en kan göra anmälan enligt första stycket.

Bestämmelser om bankinspektionens möjligheter att åstadkomma rättelse finns i 7 kap.

(Jfr 10 kap. 6 § UBAL, 6 kap. 6 § USBL och 8 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan till bankinspektionen i vissa fall då revisorer inte utsetts i vederbörlig ordning eller är obehöriga. Paragrafen motsvarar 97 § 2 mom BL, 51 § JkL, 10 kap. 6 § ABL samt 8 kap. 9 § NFL. I SpL saknas motsvarande bestämmelse.

Anmälan till bankinspektionen skall eller får göras om revisorer inte utsetts till föreskrivet antal eller om något kvalifikationsvillkor satts åsido. Anmälan syftar till att ge inspektionen möjlighet att rätta felet.

Anmälan till inspektionen får göras av vem som helst. Styrelsen åläggs emellertid att göra en anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisorn. Att styrelsen inte behöver göra anmälan om rättelse sker utan dröjsmål är en nyhet. Styrelsen bör alltså, om det gäller en revisor som skall utses av stämman, sammankalla en stämma för val av en behörig revisor. Som angetts i föregående paragraf bör dock i vissa fall bankinspektionen kunna medge att ett sådant kompletteringsval anstår till nästa stämma. Gäller det en av utomstående utsedd revisor bör styrelsen först anmoda vederbörande att tillsätta en ny revisor. Om stämman eller den utomstående ändå underlåter att utse revisor, är styrelsen skyldig att anmäla förhållandet till bankinspektionen.

Till den motsvarande bestämmelsen i aktiebolagslagen och FL, som föreskriver skyldighet att göra anmälan till länsstyrelsen, är knuten en befogenhet och en skyldighet för länsstyrelsen att själv komplettera antalet revisorer eller att utse en behörig revisor. En sådan bestämmelse är inte nödvändig i denna paragraf, eftersom vissa bestämmelser i tillsynskapitlet möjliggör för inspektionen att få till stånd likvärdig rättelse. De bestämmelser som främst avses är 7 kap. 8 § första och andra styckena om möjlighet för inspektionen att bl. a. förelägga styrelsen att fullgöra vad som åligger den och 7 kap. 3 § första stycket om skyldighet för inspektionen att utse revisor.

Ett val på stämman av en obehörig revisor kan klandras. Om en revisor inte anses uppfylla de allmänna kvalifikationskraven i 3 § andra stycket kan den frågan dras inför domstol genom klander av revisorsvalet. Att få rättelse genom en anmälan till bankinspektionen är således inte det enda medlet att få till stånd en rättelse då revisor avgår eller blir obehörig. För fall då en revisor avgår eller entledigas eller blir obehörig föreskrivs vidare i 6 § att styrelsen i vissa fall skall se till att ny revisor utses. Det starkaste medlet för att få erforderligt antal revisorer torde emellertid vara att revisorer måste finnas och medverka för att beslut om fastställelse av årsredovisning samt om vinstdisposition och ansvarsfrihet skall vara lagliga. Om revisor finns men är jävig, kan besluten klandras.

8 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om banken är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av annan än bankinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionssed.

(Jfr 10 kap. 7 § UBAL, 6 kap. 7 § USBL och 8 kap. 7 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 99 § och 100 § första stycket BL, 51 § första stycket SpL och 23 § första–tredje styckena SpK, 52 § och 53 § första stycket JkL samt överensstämmer med 10 kap. 7 § ABL samt 8 kap. 10 § NFL.

Till skillnad mot gällande banklagar anges i *första stycket* endast i allmänna drag omfattningen av revisorernas granskningsuppgifter. De uppgifter som nu är uppräknade i lagarna faller så självklart in under revisorernas plikter att de fortsättningsvis inte behöver anges i lagen. Att granskningen skall ha den omfattning som följer av god revisionssed betyder att den får växlande omfattning och inriktning beroende på bankernas skiftande förhållanden och att en anpassning måste ske efter utvecklingen inom teori och praxis på revisionsområdet. Vägledande för granskningens omfattning är god revisionssed. Bankinspektionens regler på detta område samt dess instruktion till de revisorer inspektionen förordnar är här av stor betydelse liksom de uttalanden kommerskollegium gör i samband med sin tillsyn över auktoriserade och godkända revisorers verksamhet. Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR) publicerar fortlöpande rekommendationer om god revisionssed.

Revisionsuppdraget omfattar enligt första stycket tre delar: löpande granskning av bankens räkenskaper, granskning av bokslut och årsredovisning samt den s. k. förvaltningsrevisionen. Denna går främst ut på att upptäcka eller förebygga olagliga eller i övrigt oförsvarliga förvaltningsåtgärder.

Enligt *andra stycket* skall revisorn i en bank som är moderföretag i en koncern (moderbank) även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorerna får den bästa överblicken över koncernförhållandena, om någon av moderbankens revisorer också är revisor i dotterföretaget. För att ytterligare underlätta revisionen innehåller 9 § en bestämmelse om att ledningen och revisorn i ett dotterföretag har upplysningsplikt gentemot moderbankens revisorer.

En revisor skall enligt *tredje stycket* följa de särskilda föreskrifter som meddelats av stämman, såvida de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionssed. Dessa revisorer är nämligen i första hand stämmans förtroendemän.

Revisorernas uppgifter är inte begränsade till sådan granskning som avses i detta kapitel. I de andra banklagarna förekommer också bestämmelser om revisorernas medverkan i olika sammanhang. Det gäller exempelvis bankledningens svar på frågor av aktieägare, huvudman eller medlem. Vid likvidation skall revisorerna fungera i stort sett som vanligt. I fråga om bankaktiebolag skall revisor medverka vid nyemission, emission av konvertibla skuldebrev och nedsättning av aktiekapitalet.

9 § Styrelsen skall ge revisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som de begär. Samma skyldighet föreligger för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

(Jfr 10 kap. 8 § UBAL, 6 kap. 8 § USBL och 8 kap. 8 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om bankledningens skyldighet att medverka vid revisionen, motsvarar 100 § andra stycket BL, 24 § första stycket SpK, 53 § andra stycket JkL samt överensstämmer i sak med 10 kap. 8 § ABL och 8 kap. 11 § NFL.

Styrelsen skall enligt denna paragraf ge revisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning revisorerna finner det nödvändigt samt lämna de upplysningar och det biträde som de begär. I stort sett motsvarande bestämmelse finns i gällande banklagar. I dessa saknas dock föreskrift om skyldighet för befattningshavare i dotterföretag att lämna upplysningar. Förevarande bestämmelse innebär bl. a. att bankledningen inte har rätt att hemlighålla någonting rörande bankens angelägenheter i förhållande till revisorerna. Revisorerna har alltså en oinskränkt rätt att få upplysningar av styrelsen. I detta ligger att de bör få besked direkt från verkställande direktören, anställda och delegater. Denna rätt till upplysningar är förbunden med tysnadsplikt för revisorn enligt 1 kap.

Samma skyldighet föreligger för företagsledningen och revisorn i ett dotterföretag i förhållande till revisorn i en moderbank.

10 § Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och, i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

(Jfr 10 kap. 9 § UBAL, 6 kap. 9 § USBL och 8 kap. 9 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet för revisor att göra påskrift på årsredovisningen och koncernredovisningen sedan dessa granskats. Paragrafen motsvarar 101 § tredje meningen BL, 24 § andra stycket SpK och 54 § 1 mom andra stycket JkL samt överensstämmer med 10 kap. 9 § ABL och 8 kap. 12 § NFL.

För att kunna identifiera den årsredovisning och den koncernredovisning som granskats vid revisionen skall revisorerna på redovisningen göra en hänvisning till revisionsberättelsen, sedan de slutfört granskningen av redovisningen. Motsvarande bestämmelser finns i gällande banklagar. För att förebygga att en redovisning som revisorerna anser vara oriktig och därför inte bör fastställas, ändå kan uppfattas som godkänd av dem, skall revisorerna i sådana fall enligt en ny bestämmelse göra en anteckning på årsredovisningen, om att de anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas. I moderbank görs i dessa fall motsvarande anteckningar på koncernredovisningen.

11 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 4 kap., skall revisorerna ange detta och lämna behövliga upplysningar i sin berättelse, om det kan ske.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna

lag, bankaktiebolagslagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) eller föreningsbankslagen (1986:000) eller mot stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela aktieägarna, huvudmännen eller medlemmarna.

I revisionsberättelsen skall också anmärkas om revisorerna funnit att banken inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra avdrag för preliminär A-skatt eller kvarstående skatt enligt uppbördslagen (1953:272),

2. att lämna uppgift enligt 54 § 1 mom. uppbördslagen eller 4 eller 11 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, eller

3. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1–2.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om att banken inte har fullgjort någon sådan skyldighet som avses i fjärde stycket 1–3, skall revisorerna genast sända in en avskrift av den till länsstyrelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust som har lagts fram i förvaltningsberättelsen.

I en moderbank skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–tredje och sjätte styckena tillämpas.

I en *central föreningsbank*, till vilken det finns anslutna lokala föreningsbanker, skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden om gruppen i dess helhet på grundval av den i 4 kap. 1 § fjärde stycket föreskrivna sammanställningen.

(Jfr 10 kap. 10 § UBAL, 6 kap. 10 § USBL och 8 kap. 10 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om revisionsberättelsen och motsvarar 101 § första meningen och 102 § första, andra och fjärde styckena BL, 54 § och 55 § första och andra styckena SpL samt 54 § 1 mom första stycket och 54 § 2 mom första, andra och fjärde styckena JkL samt överensstämmer i stort sett med 10 kap. 10 § ABL och 8 kap. 13 § NFL.

Revisorerna skall enligt *första stycket* för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Detta innebär att revisorerna i bankaktiebolag och föreningsbanker garanteras en tid om två veckor för att avsluta revisionsarbetet och utforma revisionsberättelsen. Revisorerna i en sparbank har längre tid till sitt förfogande, eftersom handlingarna skall lämnas till dem senast den 31 mars enligt 4 kap. 3 §, medan stämman skall äga rum inom fem månader efter utgången av räkenskapsåret (4 kap. 6 § sparbankslagen). Eftersom kalenderåret skall vara räkenskapsår innebär detta i praktiken före maj månads utgång. Redovisningshandlingarna skall återlämnas till styrelsen.

Enligt *andra stycket* skall revisionsberättelsen innehålla uttalanden, huruvida årsredovisningen gjorts upp enligt denna lag. Enligt 4 kap. 1 § andra stycket skall bestämmelserna om årsbokslut i bokföringslagen (1976:125) iakttas vid upprättande av årsredovisningen. Enligt tredje stycket samma paragraf får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärda närmare föreskrifter om bankernas löpande bokföring, års-

bokslut och årsredovisning samt därvid meddela från bokföringslagen avvikande föreskrifter. Revisorsuttalandet skall naturligtvis göras med beaktande av bestämmelserna i bokföringslagen och de föreskrifter som utfärdats av regeringen eller bankinspektionen. Det krävs alltså att revisorerna, som bankens kontrollorgan, gör ett uttalande huruvida redovisningen är uppgjord enligt de i lag givna bestämmelserna och de särskilda anvisningarna samt är laglig i alla avseenden, beträffande såväl specificering som värdering. Om revisorerna på någon punkt känner sig tveksamma i detta avseende, skall de i revisionsberättelsen ge uttryck för denna tveksamhet. Med hänsyn härtill finns det inte något behov av en motsvarighet till bestämmelsen i gällande lag, att revisorerna skall göra ett särskilt uttalande om en tillgång tagits upp till ett högre värde än i den senaste fastställda balansräkningen eller om en tillgång, som anskaffats under räkenskapsåret, tagits upp till ett högre värde än anskaffningskostnaden. Uppgifter om en sådan värdering skall finnas i årsredovisningen och om lagens bestämmelser härvid överträds, skall revisorerna givetvis göra en anmärkning om detta.

Har det i årsredovisningen inte lämnats sådana upplysningar som enligt 4 kap. skall lämnas, är revisorerna skyldiga att ange detta. De skall i sådant fall lämna behövliga tilläggsupplysningar, om det kan ske. Meningen är emellertid inte att de i revisionsberättelsen skall lämna sådana upplysningar som bankledningen med hänsyn till bankens intressen inte önskar och inte heller är skyldig att lämna ut.

Om revisorerna vid sin granskning har funnit att en åtgärd eller en försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last, skall det enligt *tredje stycket* anmärkas i berättelsen. Någon motsvarande föreskrift finns inte i gällande lagar. Formuleringen avser att utmärka att revisorerna har skyldighet att göra anmärkningar i revisionsberättelsen endast om de verkligen funnit att åtgärden eller försummelsen är av det slaget att den medför skadeståndsskyldighet. Om revisorerna anser det mer eller mindre sannolikt att skadeståndsskyldighet kan föreligga men inte är säkra på det, kan det vara lämpligt att i revisionsberättelsen ge ett i skadeståndsfrågan neutralt uttalande med uppgift om resultatet av deras granskning i detta avseende. Även om det inte direkt anges i lagen bör revisorerna kontrollera styrelsens granskning av verkställande direktörens och delegaternas befogenhetsutövning. Detta får anses tillhöra god revisionssed.

Tredje stycket innehåller vidare en bestämmelse om att revisorerna skall anmärka om de vid sin granskning funnit att en styrelseledamot handlat i strid mot denna lag eller mot stadgarna.

Den ordinarie stämman skall besluta om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna (jfr 8 kap. 5 § bankaktiebolagslagen, 4 kap. 6 § sparbankslagen och 7 kap. 5 § föreningsbankslagen). I enlighet härmed föreskrivs i andra meningen av detta stycke att revisionsberättelsen även skall innehålla uttalanden i fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna bör i allmänhet tillstyrka eller avstyrka ansvarsfrihet och ange skälen. Liksom enligt gällande rätt har de inte ovillkorlig skyldighet att göra så utan kan i tveksamma fall begränsa sig till att ange skälen för eller emot

ansvarsfrihet. Även om revisorerna anmärker på en viss åtgärd, som enligt deras mening kan föranleda skadeståndsskyldighet, är de oförhindrade att tillstyrka ansvarsfrihet för den som enligt deras anmärkning eventuellt gjort sig skyldig till en skadeståndsgrundande handling. Detta kan t. ex. ske om skadan och hans vårdslöshet är ringa och han kanske i övrigt fullgjort sitt uppdrag på ett mycket förtjänstfullt sätt.

Enligt sista meningen i detta stycke kan revisorerna i övrigt i berättelsen meddela de upplysningar som de önskar lämna till aktieägarna, huvudmännen eller medlemmarna. Eftersom revisionsberättelsen i princip blir en offentlig handling, får revisorerna räkna med att dess innehåll kommer till allmän kännedom. Naturligtvis skall revisorerna här som annars noggrant hålla sig inom ramen för sitt uppdrag. De får inte lämna upplysningar om affärshemligheter vilkas yppande för allmänheten kan vålla banken skada eller obehörigen röja något om enskildas förhållanden till banken.

Fjärde och femte styckena ålägger revisorerna en granskningS- och anmälningsskyldighet på skatte- och avgiftsområdet. Bestämmelserna överensstämmer, med undantag för reglerna om mervärdeskatt, med de föreskrifter som gäller för aktiebolag (SFS 1985: 145). Banktjänster är inte mervärdeskattepliktiga. *Utredningen* behandlar inte dessa frågor eftersom motsvarande ändringar i aktiebolagslagen införts efter det att utredningen var klar.

Grunden för de nya bestämmelserna är att det – utöver den kontroll som kan utövas av skattemyndigheterna – behövs en fortlöpande granskning och information om hur företagen sköter sina åligganden när det gäller skatter och avgifter samt att det är naturligt att denna uppgift anförtros åt revisorerna.

Bestämmelserna i *fjärde stycket* innebär att revisorerna skall anmärka i revisionsberättelsen, om de vid sin granskning har funnit att banken inte har fullgjort sina skyldigheter enligt vissa, i tre punkter särskilt uppräknade, åligganden i fråga om skatter och avgifter.

Bestämmelserna i *punkt 1* innebär att revisorerna skall granska hur banken fullgjort sina åligganden i fråga om avdrag för preliminär A-skatt och kvarstående skatt enligt uppbördslagen.

Enligt *punkt 2* skall revisorerna granska hur banken skött sina åligganden i fråga om uppbördsdeklaration för gjorda skatteavdrag enligt 54 § 1 mom. uppbördslagen. Arbetsgivare som gjort skatteavdrag skall utan anmaning lämna uppbördsdeklaration till länsstyrelsen. Deklarationen skall lämnas senast den 18 i den uppbördsmånad som infaller närmast efter utgången av den månad under vilken skatteavdraget gjordes.

Bestämmelserna innebär vidare att revisorerna skall granska hur företaget skött sina åligganden i fråga om redovisning för utgiven lön och för summan av arbetsgivaravgifter samt i fråga om årsuppgifter från arbetsgivare (prop. 1983/84: 167 s. 4, 6, 86–87 och 94–95). I fråga om redovisningen skall bestämmelserna i uppbördslagen om uppbördsdeklaration tillämpas.

Enligt *punkt 3* skall revisorerna kontrollera om företaget i rätt tid betalat skatter och avgifter, som avses i punkterna 1–2. Bestämmelserna innebär att revisorerna skall granska om företaget har betalat in innehållna belopp

enligt reglerna för preliminär A-skatt och kvarstående skatt i uppbördslagen (se prop. 1978/79: 161 och 1983/84: 167).

Revisorerna skall vidare kontrollera att företaget skött betalningen av de arbetsgivaravgifter som enligt lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall redovisas och betalas (se prop. 1983/84: 167 s. 5, 91–92).

Bestämmelserna i *femte stycket* innebär att revisorerna genast skall sända en avskrift av revisionsberättelsen till länsstyrelsen, om berättelsen innehåller en anmärkning om att banken inte har fullgjort de skyldigheter som avses i fjärde stycket.

Genom bestämmelserna i fjärde och femte styckena slås fast att revisorerna har en rättslig skyldighet att kontrollera hur bankerna fullgör sina åligganden på skatte- och avgiftsområdet. Granskningen och rapporteringen bör ske efter samma principer som gäller för revisorernas granskning i övrigt. Att underlåta en granskning är inte förenligt med god revisionssed.

I *sjätte stycket* föreskrivs vidare att revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det framställda förslaget till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust. Bestämmelsen har motsvarighet i gällande lagar. Revisorerna kan undantagsvis underlåta att direkt till- eller avstyrka fastställandet av en granskad räkning och i stället påpeka att ledningens förslag i ett visst angivet avseende kan ge anledning till tvekan. Det är dock önskvärt att revisorerna i detta avseende ger stämman så god och klar ledning som möjligt.

Beträffande styrelsens förslag i fråga om dispositioner rörande vinst eller förlust gäller liksom enligt gällande lag att revisorerna bör tillstyrka eller avstyrka förslaget och att de i varje fall skall uttala sig om detta. De är givetvis skyldiga att göra anmärkningar om den föreslagna dispositionen inte står i överensstämmelse med lagens eller stadgarnas bestämmelser.

Varje revisor har ett eget ansvar för revisionen i dess helhet och därav följer, utan uttryckliga lagbestämmelser, att han liksom enligt gällande lag har rätt att få en från de övriga revisorerna avvikande mening redovisad för stämman antingen genom att foga ett särskilt yttrande till revisionsberättelsen eller genom att avge en egen revisionsberättelse.

Utredningen föreslår att revisionsberättelsen i enlighet med vad som nu gäller – men till skillnad från aktiebolagslagen – skall innehålla uttalanden angående bankens förvaltningsutgifter och den inre kontrollen inom banken. Trots avsaknaden av sådan bestämmelse i aktiebolagslagen torde revisionsberättelserna i de allmänna aktiebolagen vanligen ge besked på dessa punkter. Som *Sparbanksföreningen* (bil. 3 avsnitt 4.5.1) och *FAR* (bil. 3 avsnitt 3.10.4) anfört i sina yttranden är en föreskrift i dessa avseenden onödig, eftersom bestämmelserna i paragrafen i övrigt ändå innebär att revisorerna skall granska vad som numera betecknas som förvaltningskostnader och intern kontroll. Med hänsyn härtill tas denna bestämmelse inte upp i förslaget.

Koncernredovisningen skall i förekommande fall fastställas. Som en konsekvens härav föreskrivs i *sjunde stycket* att revisorerna i en bank som är moderbank skall avge en särskild revisionsberättelse för koncernen och däri bl. a. göra de uttalanden och lämna de upplysningar om koncernen

som avses i andra stycket samt uttala sig angående fastställande av koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen. Bestämmelserna i fjärde och femte styckena om revisorernas granskningsoch anmälningsskyldighet på skatte- och avgiftsområdet gäller inte koncernrevisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen för en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker skall enligt *åttonde stycket* innehålla uttalanden om gruppen i dess helhet med utgångspunkt i den sammanställning av balans- och resultaträkningar som skall göras enligt 4 kap. 1 § fjärde stycket.

12 § Erinringar som revisorerna framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

(Jfr 10 kap. 11 § UBAL, 6 kap. 11 § USBL och 8 kap. 11 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 100 § tredje stycket BL, 24 § andra stycket SpK och 53 § tredje stycket JkL samt överenstämmer med 10 kap. 11 § ABL och 8 kap. 14 § NFL. Paragrafen innehåller bestämmelser om att de erinringar som revisorerna framställt till styrelsen skall antecknas i protokoll eller annan handling.

Enligt 11 § tredje stycket skall revisorerna i revisionsberättelsen föra in de upplysningar som de anser bör komma till aktieägarnas, huvudmännens eller medlemmarnas kännedom. I denna paragraf ges bestämmelser om sådana erinringar som revisorerna framför till bankledningen men som de inte anser vara av den beskaffenhet att de bör komma till aktieägarnas, huvudmännens eller medlemmarnas och allmänhetens kännedom på grund av att dessa erinringar är mindre betydelsefulla eller berör affärshemligheter e. d. Sådana erinringar skall göras skriftligen så att de för framtiden är tillgängliga för bankledningen och för senare revisorer, vilket bidrar till att ge kontinuitet åt revisionen. Med hänsyn till att revisionsprotokoll inte är obligatoriskt enligt förslaget föreskrivs att erinringarna skall föras in i protokoll eller någon annan handling. Revisorerna kan alltså framföra sin erinran i en rapport eller i ett vanligt brev. Dessa skriftliga erinringar i protokoll eller någon annan handling skall förvaras av styrelsen på ett betryggande sätt. De blir inte offentliga, men är liksom bankens handlingar i övrigt tillgängliga för senare revisorer.

Erinringar som avses nu har inte karaktär av verkliga anmärkningar mot redovisningen eller förvaltningen utan mera av råd och förslag till förbättringar. De innefattar endast uttalanden om önskvärda förbättringar för framtiden i olika avseenden. Paragrafen betyder inte att varje uttalande som revisorerna gör till bankledningen eller en ledamot av denna måste ske i en skriftlig handling. Revisorerna måste kunna under sin löpande verksamhet göra muntliga påpekanden som revisorerna själva anser vara av alltför ringa vikt för att behöva lämnas i skriftlig form.

13 § Revisorerna har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

Paragrafen, som upptar bestämmelser om revisorernas närvaro vid stämman, motsvaras av 104 § första stycket BL, 27 § SpK och 53 § FL samt överensstämmer med 10 kap. 12 § ABL och 8 kap. 15 § NFL.

Liksom enligt gällande lag har varje revisor rätt att närvara på stämman. Han har naturligtvis även rätt att yttra sig på stämman i angelägenheter som hör under hans granskning. Han är enligt paragrafen skyldig att närvara vid stämman, om det på grund av ärendenas beskaffenhet kan anses påkallat. Denna skyldighet har tidigare inte föreskrivits. Revisorerna bör närvara när bankens redovisning skall behandlas.

14 § Revisorerna får inte lämna upplysningar till en enskild aktieägare, huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

I 1 kap. 6 § föreskrivs att enskildas förhållanden till bank inte obehörigen får röjas.

Revisorerna är skyldiga att

1. till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller till nämnvärd olägenhet för enskild,
2. till medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltare lämna erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter, samt
3. på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

(Jfr 10 kap. 13 § UBAL, 6 kap. 13 § USBL och 8 kap. 13 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om revisorernas tystnadsplikt och om deras upplysningsskyldighet. Paragrafen motsvarar 184 § punkt 5 BL, 95 § punkt 8 SpL och 85 § punkt 7 JkL samt överensstämmer i stort med 10 kap. 13 § ABL och 8 kap. 16 § NFL.

I gällande lag kommer revisorernas tystnadsplikt till uttryck genom en straffbestämmelse som stadgar straff för den revisor eller medhjälpare som trots att han insett eller bort inse att skada kunde följa därav yppar något om det som vid verkställd granskning kommit till hans kännedom utan att det med nödvändighet fordras för fullgörande av hans uppdrag. Förslaget innehåller ingen motsvarande straffsanktion.

Revisorerna bör inte få lämna ut uppgifter om banken på sådant sätt att banken lider skada. Å andra sidan bör revisorernas tystnadsplikt inte omfatta sådana upplysningar som kan lämnas utan att det skadar banken. I *första stycket* föreskrivs därför att revisor inte får lämna upplysningar om banken, om det kan vara till skada för denna. Tystnadsplikten gäller i princip även efter det att revisorns uppdrag upphört. Åsidosätter en revisor sin tystnadsplikt kan han ådra sig skadeståndsansvar (se 5 kap. 2 §).

I *andra stycket* erinras om den i 1 kap. 6 § intagna sekretessbestämmelsen.

Tystnadsplikten enligt första stycket, som endast anges i förhållande till enskild aktieägare, huvudman, medlem och utomstående, gäller inte i förhållande till stämman. *Tredje stycket punkt 1* innehåller således en bestämmelse om att revisorerna är skyldiga att till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller nämnvärd olägenhet för enskild. Självfallet innebär denna bestämmelse inte att en revisor skall avslöja innehållet i handlingar som är sekretessbelagda enligt lag eller annan författning. För att revisorn skall lämna begärd information krävs ett stämmobeslut. En enskild aktieägare, huvudman eller medlem kan således inte på stämman kräva vissa upplysningar av revisorerna. Att uppgifter som kan leda till väsentlig nackdel för banken, inte får lämnas ut överensstämmer med vad som föreskrivs i aktiebolagslagen och NFL. Sedan länge har därutöver i banker gällt en tystnadsplikt för förhållanden som rör enskilda kunder. Detta har närmare kommenterats i 1 kap.

I tredje stycket *punkt 2* anges vidare att revisorerna är skyldiga att lämna medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltaren erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter. Denna utvidgade upplysningsskyldighet begränsas inte av något nackdelsrekvisit. Revisorerna har tystnadsplikt och någon skada för banken eller för enskild kan därför inte uppkomma om de informeras. Även konkursförvaltaren kan informeras utan skada för banken eller för enskild.

Enligt andra stycket *punkt 3* är revisorerna skyldiga att på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till den som leder en förundersökning i brottmål. Bestämmelsen överensstämmer med den motsvarande regel som införts för bl. a. aktiebolag genom ändringarna i bestämmelserna om företagsrevision (SFS 1984: 945). Grunden för bestämmelsen är att det vid utredning av ifrågasatt brottslighet ofta finns ett starkt intresse för de brottsutredande myndigheterna att få upplysningar direkt från bankens revisorer. Bestämmelsen innebär att undersökningsledaren under förundersökningen i brottmål kan vända sig till bankens revisorer och begära att revisorerna lämnar upplysningar om bankens angelägenheter. Förundersökningen behöver inte vara föranledd av att någon i banken har begått ett brott. Om det begärs, är revisorerna skyldiga att direkt till undersökningsledaren – i regel åklagaren – lämna faktiska upplysningar beträffande förhållanden i banken, vilka revisorerna kan antas känna till i sin egenskap av revisorer. Av naturliga skäl kommer upplysningsskyldigheten därför främst att avse förhållanden som hänger samman med bankens interna och externa redovisning.

15 § Varje röstberättigad kan väcka förslag om att bankinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare, om förslaget biträds

1. i ett *bankaktiebolag* av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller en tredjedel av de företrädda aktierna,

2. i en *sparbank* av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en *föreningsbank* av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att granskare utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning härom hos bankinspektionen. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Vad som sägs om revisor i 3 § första och tredje styckena, 5, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2, 4–8 §§ tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för aktieägare, huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till var och en av dem som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller bestämmelser om särskild granskning. Den saknar motsvarighet i gällande banklagar, men överensstämmer i stort med 10 kap. 14 § ABL och 8 kap. 17 § NFL.

Enligt *första stycket första meningen* kan varje röstberättigad väcka förslag om särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Begreppet röstberättigad avser de aktieägare, huvudmän och medlemmar som har rätt att rösta på stämman. I en föreningsbank kan särskilda fullmäktige finnas enligt 7 kap. 12 § föreningsbankslagen. Även dessa omfattas av begreppet röstberättigad. Granskningen har mera karaktär av en extraordinär åtgärd, som avses komma i fråga när det föreligger eller kan misstänkas föreligga sådana oegentligheter eller andra missförhållanden i banken som bör utredas genom en specialundersökning. För att markera att det inte är fråga om en vanlig revision har förfarandet betecknats som särskild granskning och den person som skall utföra granskningen har i lagtexten kallats för granskare och inte för revisor.

Förslaget om särskild granskning skall enligt styckets *andra mening* framställas på ordinarie stämma eller på den stämma där ärendet enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Det får alltså inte tas upp på en extra stämma utan att ha varit angivet i kallelsen till denna. Förslaget skall ange vad granskningen skall avse. Den kan gälla förvaltningen och räkenskaperna eller endera under viss förfluten tid. Den kan också avse vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Härvid är det tillräckligt med en allmän beskrivning av åtgärderna eller förhållandena.

Granskningen skall enligt *tredje meningen* komma till stånd, om förslaget därom har biträtts av minst en tiondel av samtliga röstberättigade alternativt en tredjedel av de vid stämman närvarande röstberättigade i en

sparbank och i en föreningsbank. I bankaktiebolag krävs att förslaget biträds av ägarna till motsvarande andelar av aktierna. Vidare skall någon röstberättigad ha gjort en framställning hos bankinspektionen om utseende av granskare. Bankinspektionen skall ge bankens styrelse tillfälle att yttra sig innan granskare utses.

Bankinspektionen kan förordna en eller flera granskare. Flera granskare torde behöva förordnas endast om granskningsuppgiften är omfattande eller särskilt komplicerad. Till granskare bör inspektionen förordna den minoriteten föreslår om han är lämplig och särskilda skäl inte talar däremot.

I *andra stycket* finns bestämmelser om att granskare skall kunna utses även på begäran av innehavare av förlagsandelar i en central föreningsbank. Förlagsandelsinnehavarna skall företräda minst en tiondel av det inbetalda insatskapitalet för att kunna begära granskare. Med det inbetalda insatskapitalet avses både medlemsinsatser och förlagsinsatser. Förlagsandelsinnehavarna har en självständig rätt i förhållande till de röstberättigade att få granskare utsedd. Bankinspektionen kan alltså förordna en eller flera granskare för vardera gruppen. I fråga om granskare som utses på begäran av förlagsandelsinnehavare gäller samma regler som för andra granskare.

Enligt *tredje stycket* gäller i fråga om granskare i stor utsträckning samma regler som beträffande revisorer. Sålunda skall granskaren vara myndig, ej i konkurs eller underkastad näringsförbud och, med visst undantag, här i riket bosatt svensk medborgare. Till granskare kan också utses auktoriserat eller godkänt revisionsbolag. Jävsreglerna för revisor är tillämpliga på granskare. Granskare har samma rätt som revisor att erhålla upplysningar och biträde av bankledningen, samma skyldighet och rätt som revisor att närvara vid stämma och samma tystnadsplikt. I skadeståndshänseende lyder han också under samma regler som revisor.

Över granskningen skall enligt *fjärde stycket* yttrande avges till stämman. Yttrandet skall tillhandahållas och sändas till aktieägare, huvudmän, medlemmar och röstberättigade på samma sätt som redovisningshandlingar och revisionsberättelse samt naturligtvis läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet dessutom hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådana innehavare. Granskarna har liksom revisorerna rätt att få arvode av banken.

4 kap. Redovisning

I detta kapitel behandlas bl. a. utformningen av bankernas årsredovisningar och värderingen av deras tillgångar. Förslaget innehåller flera ändringar i förhållande till gällande rätt. Ändringarna innebär en anpassning till de regler i aktiebolagslagen och bokföringslagen (BFL) som gäller för andra företag. Sålunda införs regler om definition av eget kapital, om koncernredovisning och delårsrapport samt om noter med upplysningar till resultat- och balansräkningarna. På några punkter görs avvikelser från vad som gäller för andra företag. Här kan nämnas att bankerna inte behöver presentera en finansieringsanalys. I stället föreskrivs att de skall lämna en kapi-

täckningsanalys som visar hur kapitalkraven har uppfyllts. Vidare föreskrivs att kalenderår skall vara räkenskapsår.

Bestämmelserna om värdering av tillgångar skiljer sig f. n. något mellan de olika banktyperna. För föreningsbankerna gäller genom JkL: s hänvisning till FL i stort sett bokföringslagens regler. För bankaktiebolag och sparbanker finns vissa särregler. Genom bankinspektionens föreskrifter angående bankernas årsredovisningar tillämpar emellertid i praktiken de olika bankkategorierna samma värderingsregler. Enligt samtliga banklagar kan inspektionen meddela närmare föreskrifter om sättet för förande av banks räkenskaper. Bestämmelse som meddelas med stöd av annan lag tar över bokföringslagens regler (3 § BFL).

Utredningens förslag innebär att BL: s regler i sak oförändrade förs över till den nya lagen och får gälla även för sparbanker och föreningsbanker. I det förslag som *jag* nu lägger fram, och som i huvudsak stämmer överens med utredningsförslaget, har strävan varit att så långt som möjligt ha samma regler för banker som för andra företag. Reglerna för värdering av tillgångar har därför närmats till bokföringslagens regler, även om en del för bankerna särskilda regler för värdering av omsättningstillgångar och uppskrivning av anläggningstillgångar behålls.

I den allmänna motiveringen (3.7) redogörs ingående för de överväganden som gjorts i en rad redovisningsfrågor. I det avsnittet behandlas klassificering av omsättnings- och anläggningstillgångar, värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar, redovisning av organisationskostnader och förvärvad goodwill som en tillgång, redovisning av inbördes fordrings- och skuldförhållanden i en koncern samt koncernbegreppet.

1 § Kalenderår är räkenskapsår, om inte annat följer av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i den lagen, föreskrifterna i detta kapitel.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om bankernas löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning. Föreskrifterna får avvika från bokföringslagen om särskilda skäl föreligger. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande redovisning av bankens resultat och ställning.

Årsredovisningen för en *central föreningsbank* skall innehålla en sammanställning av de egna och de anslutna lokala föreningsbankernas resultaträkningar och balansräkningar.

(Jfr 11 kap. 1 § UBAL, 7 kap. 1 § USBL och 9 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen innehåller de grundläggande reglerna om årsredovisning. Paragrafen motsvarar 89 § första stycket första meningen, 90 § och 151 § BL, 47 § första stycket första meningen och 80 § femte stycket SpL, 20 § andra stycket SpK, 43 och 73 §§ JkL, 38 § första stycket FL samt överensstämmer i stort med 11 kap. 1 § ABL och 9 kap. 1 § NFL.

Enligt *första stycket* skall kalenderår alltid utgöra räkenskapsår. Detta

föreskrivs för närvarande endast för sparbanker men tillämpas också av övriga banker. Samordnade räkenskapsår för bankerna är lämpligt med hänsyn till bl. a. den uppgiftsskyldighet som bankerna har gentemot bankinspektionen. S. k. brutna räkenskapsår bör således inte få förekomma i banker. När bokföringsskyldighet inträder eller upphör, får dock räkenskapsåret vara kortare eller längre än kalenderåret, högst arton månader. Detta undantag regleras i 12 § andra stycket bokföringslagen.

I första stycket anges vidare att banken skall avge årsredovisning för räkenskapsåret och att årsredovisningen skall bestå av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse. Detta överensstämmer i sak helt med gällande lag. För bankaktiebolag och sparbanker har termen resultaträkning fått ersätta termen vinst- och förlusträkning.

Andra stycket innehåller den grundläggande föreskriften att för upprättandet av årsredovisningen skall, utöver bestämmelserna i denna lag, bestämmelserna i bokföringslagen om resultaträkning och balansräkning i årsbokslut iakttas. Hänvisningen till bokföringslagen innebär också att bestämmelsen i 2 § nämnda lag om god redovisningssed skall tillämpas vid upprättandet av årsredovisningshandlingarna. I 9 § första stycket anges särskilt att detta skall gälla vid upprättandet av förvaltningsberättelsen.

Tredje stycket innehåller en bestämmelse om att regeringen får utfärda närmare föreskrifter om löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning. Därvid får från bokföringslagen avvikande föreskrifter meddelas, om sådana är nödvändiga med hänsyn till de särskilda förhållanden som råder för bankerna. Regeringen kan bemyndiga bankinspektionen att utfärda dessa föreskrifter.

Bestämmelsen har motsvarigheter i befintliga lagar men ger större möjlighet än gällande rätt att meddela föreskrifter rörande redovisningen. Denna ordning finns också i försäkringsrörelselagen. Redovisningsreglerna måste kunna anpassas efter de skiftande förhållanden som råder på bankområdet. På grund av bankspecifika förhållanden måste bokföringslagens bestämmelser i vissa avseenden ändras eller kompletteras för att redovisningsreglerna skall kunna fylla sin avsedda funktion. Endast när klara motiv föreligger kan föreskrifter meddelas som avviker från bokföringslagen. Avsteg kan emellertid inte göras från de bestämmelser som tas upp i detta kapitel. Dessa är utformade direkt med beaktande av bankernas särart.

Innan föreskrifter för bankernas redovisning utformas bör samråd ske med bankerna. Avvikelser från bokföringslagen bör föregås av samråd med bokföringsnämnden.

I *fjärde stycket* finns en särskild bestämmelse angående föreningsbankerna. En föreningsbanksgrupp bör såvitt gäller den ekonomiska verksamheten betraktas som en helhet. Enligt kapitaltäckningsbestämmelserna skall t. ex. gruppens sammanlagda egna kapital ställas mot gruppens sammanlagda placeringar. Genom intern pris- och bokslutspolitik kan sparandet i gruppen fördelas på olika sätt mellan enheterna. De lokala föreningsbankerna inom gruppen kan också ha helt olika resultatutveckling. För att få en rättvisande bild av en central föreningsbanks resultat och ställning krävs därför att också de lokala föreningsbankernas resultat och ställning

redovisas. Någon motsvarande bestämmelse finns inte intagen i gällande lag, men samtliga centrala föreningsbanker, som har lokala banker, tillämpar det nu föreslagna systemet i sina årsredovisningar.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmast föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen, om det inte möter särskilda hinder.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisningen antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

(Jfr 11 kap. 2 § UBAL, 7 kap. 2 § USBL och 9 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen innehåller bl. a. bestämmelser som avser att underlätta jämförelsen mellan resultat- och balansräkningen i senaste och närmast föregående årsredovisning samt om underskrift av årsredovisningen m. m. Paragrafen motsvarar 89 § första stycket andra meningen och andra stycket BL, 47 § första stycket andra meningen SpL och 21 § första stycket SpK, 38 § tredje och fjärde styckena FL samt överensstämmer med 11 kap. 2 § ABL och 9 kap. 2 § NFL.

I *första stycket*, som saknar motsvarighet i BL och SpL, föreskrivs att föregående års resultaträkning och balansräkning skall tas med i årsredovisningen. För att uppgifterna skall kunna jämföras med varandra föreskrivs att om en ändring under året vidtagits beträffande posters specificering skall motsvarande förändringar ske också vid återgivandet av föregående års resultat- och balansräkningar. Eftersom kravet på fullständig överensstämmelse knappast kan upprätthållas räcker det att tidigare uppgifter sammanställs så att man kan jämföra dessa med uppgifterna enligt den ändrade specificering i den nya årsredovisningen. Något absolut krav på omarbetning kan emellertid inte ställas upp. Om särskilda hinder möter får banken underlåta att göra omarbetning. I redovisningshandlingarna bör, om av särskilda skäl omarbetning inte varit möjlig, lämpligen anges för vilka poster jämförbarhet inte föreligger. Väsentliga förändringar mellan åren i resultat- och balansräkningarna, såväl med avseende på posters specificering och värdering som i övrigt, bör särskilt kommenteras i årsredovisningen. En föreskrift av denna innebörd tas upp i 8 § första stycket fjärde punkten.

I *andra stycket* föreskrivs dels att årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter, däribland verkställande direktören, dels att, om avvikande mening antecknats till styrelsens protokoll, denna skall fogas till redovisningen. Dessa bestämmelser, som har motsvarigheter i gällande rätt, har tillkommit med hänsyn till redovisningshandlingarnas vikt och det ansvar för handlingarnas innehåll som åvilar styrelsens samtliga ledamöter. Vid förfall för någon styrelseledamot får naturligtvis en suppleant underskriva handlingarna.

Bestämmelserna i paragrafen skall också tillämpas i fråga om koncernredovisningen, se 10 § andra stycket och 11 § första stycket.

3 § Minst en månad före ordinarie stämma, i en sparbank dock senast den 31 mars, skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna.

I 7 kap. 6 § finns föreskrifter om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen.

Hos en *lokal föreningsbank* skall, senast en månad efter det att resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, avskrifter av årsredovisning och revisionsberättelse hållas tillgängliga hos banken för alla som är intresserade.

På avskrift av årsredovisningen som sänds in till bankinspektionen eller hålls tillgänglig enligt tredje stycket skall en styrelseledamot teckna bevis om att resultaträkningen och balansräkningen har fastställts. Uppgift skall också lämnas om fastställelsedagen. Beviset skall även innehålla uppgift om stämmans beslut beträffande bankens vinst eller förlust.

(Jfr 11 kap. 3 § UBAL, 7 kap. 3 § USBL och 9 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 89 § tredje stycket BL, 47 § andra stycket SpL samt 48 § JkL och 38 § femte stycket FL. Den motsvarar också 11 kap. 3 § ABL och 9 kap. 3 § NFL.

Paragrafen innehåller föreskrifter om överlämnande av årsredovisningshandlingar till revisorerna och, särskilt för de lokala föreningsbankerna, en skyldighet att offentliggöra dessa handlingar och revisionsberättelsen. Vidare finns föreskrift om påskrift av årsredovisningen.

I bankaktiebolag skall den ordinarie stämman hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår (8 kap. 5 § bankaktiebolagslagen). För sparbanker och föreningsbanker är motsvarande tid fem månader (4 kap. 6 § sparbankslagen resp. 7 kap. 5 § föreningsbankslagen). I *första stycket* föreskrivs att redovisningshandlingarna för bankaktiebolag och föreningsbanker skall lämnas till revisorerna minst en månad före den ordinarie stämman. I likhet med gällande rätt skall redovisningshandlingarna i en sparbank lämnas till revisorerna senast den 31 mars. Detta avviker från utredningens förslag men överensstämmer med vad *bankinspektionen* anfört (bil. 3 avsnitt 3.11.1). Eftersom kalenderåret enligt 1 § skall vara räkenskapsår uppnås härigenom att redovisningshandlingarna i bankaktiebolag och sparbanker lämnas samtidigt. Enligt 3 kap. 11 § första stycket skall revisorerna avge sin revisionsberättelse till styrelsen senast två veckor före den ordinarie stämman. Bestämmelsen skall även tillämpas vid koncernredovisning (jfr 10 §).

I *andra stycket* erinras om bestämmelsen i 7 kap. 6 § 3 som föreskriver skyldighet för banken att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till inspektionen.

I *tredje stycket* föreskrivs att årsredovisningshandlingarna måste hållas tillgängliga för alla som vill ta del av dem hos den lokala föreningsbanken. I fråga om bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker gäller enligt 7 kap. 6 § att det är obligatoriskt att sända in dessa handlingar till inspektionen, medan de lokala föreningsbankerna endast behöver skicka redovisningshandlingarna till bankinspektionen om inspektionen begär det. Man kan alltså inte utgå från att samtliga dessa handlingar finns tillgängliga hos inspektionen. Bestämmelsen innebär den ändringen att en

central föreningsbanks redovisningshandlingar m. m. inte behöver hållas tillgänglig hos banken och de anslutna lokala föreningsbankerna för alla intresserade.

Även om det således inte föreligger någon skyldighet för bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker att hålla sina redovisningshandlingar tillgängliga för envar får det anses naturligt att varje bankkontor hjälper var och en som begär det att få ta del av dessa handlingar.

I lagrådsremissen föreskrevs, i enlighet med gällande rätt, att i en lokal föreningsbank skulle en styrelseledamot teckna bevis på den avskrift av årsredovisningen som hålls tillgänglig, om att resultaträkningen och balansräkningen fastställts.

Lagrådet har anfört att dessa regler om påteckning bör tillämpas även beträffande de handlingar som övriga banker skall sända in till bankinspektionen. Motsvarande föreskrifter finns i 11 kap. 3 § aktiebolagslagen och 9 kap. 3 § NFL. *Jag* instämmer i lagrådets uppfattning. Paragrafen har utformats i enlighet med lagrådets förslag.

4 § Utöver vad som föreskrivs i 14 § bokföringslagen (1976: 125) gäller följande vid värdering av en banks omsättningstillgångar.

1. Räntebärande obligationer som avses i 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. Obligation får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.
2. Omsättningstillgång i övrigt får tas upp över anskaffningsvärdet, om förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda och bankinspektionen ger tillstånd till det.

(Jfr 11 kap. 4 § UBAL, 7 kap. 4 § USBL och 9 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen innehåller kompletterande regler till bokföringslagen angående värdering av en banks omsättningstillgångar. Paragrafen motsvarar 91 § 1 och 2 mom BL, 48 § första stycket punkt 2 SpL samt 43 §, 44 § första stycket och 45 § JkL.

I *första punkten* har tagits in en särskild regel för värdering av räntebärande obligationer. Den överensstämmer i sak med gällande rätt och innebär att obligationerna kan värderas till ett på visst sätt beräknat medeltalsvärde. Regeln, som ursprungligen fanns i sparbankslagen, fördes in även i övriga banklagar fr. o.m. den 1 januari 1975. Bankerna har betydande innehav av obligationer, och marknadsvärdet på dessa och därmed i hög grad bankernas resultat, beror på ränteutvecklingen. Syftet med regeln är att bankerna skall kunna dämpa svängningarna i sitt resultat genom att under perioder av stigande räntenivå inte behöva belasta resultatet ett enskilt år med hela värdeminskningen på obligationsinnehavet. Obligationerna kan alltså tas upp över sitt marknadsvärde. Även om, som *FAR* påpekar i sitt yttrande (bil. 3 avsnitt 3.11.2), en betydande andrahandsmarknad för obligationer vuxit fram under senare år, anser *jag* att motiven

bakom den särskilda värderingsregeln alltjämt har sådan styrka att regeln bör finnas kvar. FAR uttalar vidare att regeln bör utformas så att den inte tillåter att värdet på obligationerna höjs över deras anskaffningsvärde. Jag vill här framhålla att avsikten med regeln endast är att nedskrivning av obligationsvärdena skall kunna ske successivt. Uppskrivning över anskaffningsvärdet är alltså inte avsedd. I klarhetens intresse bör detta uttryckligen föreskrivas i bestämmelsen. Liksom för närvarande bör bankinspektionen fastställa medeltalsvärdet.

Enligt *andra punkten* får andra omsättningstillgångar än obligationer i vissa fall tas upp över anskaffningsvärdet. För detta krävs att förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda, dvs. att särskilda omständigheter föreligger och det kan anses tillåtet enligt god redovisningssed. Slutligen krävs att bankinspektionen ger tillstånd till värderingen. Tillgången får dock inte tas upp över det verkliga värdet (jfr prop. 1975: 104 s. 223). Enligt 91 § 2 mom. första stycket BL räcker det nu med att upplysning lämnas i förvaltningsberättelsen för att bankaktiebolag skall kunna ta upp omsättningstillgång över anskaffningsvärdet. Som motiv till denna regel har anförts att omsättningstillgångarna hos banker skiljer sig till sin natur väsentligt från andra företags tillgångar. Anskaffningsvärdet på varulager, halvfabrikat och råvaror har ansetts representera ett toppvärde på ett helt annat sätt än vad det gör beträffande bankernas värdehandlingar. *Utredningen* föreslår att BL: s regel oförändrad förs över till den nya lagen men påpekar att bestämmelsen är betydligt mer liberal än bestämmelsen i 14 § fjärde stycket bokföringslagen. *FAR* framhåller att bokföringslagens förbud mot att ta upp tillgångarna över anskaffningsvärdet förhindrar redovisning av en ännu orealiserad vinst. Att frångå denna regel kräver en övertygande motivering (bil. 3 avsnitt 3.11.2).

Enligt *min* uppfattning skall den grundläggande värderingsprincipen att omsättningstillgångar högst får tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet, dvs. lägsta värdets princip, gälla också för bankerna. Undantag från principen görs emellertid genom den särskilda regeln i första punkten för obligationer. Möjligheterna till värdering över anskaffningsvärdet för övriga omsättningstillgångar bör följa samma grunder som förskrivs för andra företag. Även för andra tillgångsslag än obligationer kan förhållanden uppkomma som motiverar ett avsteg från lägsta värdets princip.

Utredningen och *FAR* (bil. 3 avsnitt 3.11.2) anser att det bör vara tillåtet att ta upp kassa och fordringar i utländsk valuta till dagskurs (verkliga värdet) på balansdagen, även om denna kurs överstiger anskaffningskursen. Dessa tillgångar motsvaras normalt direkt av upplåning i utländsk valuta. Uppvärdering av tillgångar bör emellertid få ske endast om skulder värderas upp i samma utsträckning. *För egen del* kan jag konstatera att de större bankerna har i stort sett likartade principer för värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta. Det kan emellertid inte sägas att det finns en enhetlig etablerad praxis i hela näringslivet på detta område. Tvärtom pågår såväl nationellt som internationellt en diskussion om vilka principer som skall gälla för värderingen. Mot denna bakgrund är jag inte beredd att nu förorda vissa bestämda riktlinjer för hur tillgångar och skulder i ut-

ländsk valuta skall värderas. Det får ankomma på bankinspektionen att följa utvecklingen och meddela de föreskrifter som behövs. Inom bankväsendet bör enhetliga principer tillämpas.

Vidare kan undantag från lägsta värdets princip vara motiverade i situationer som är parallella med dem som beskrivs i förarbetena till bokföringslagen (prop. 1975: 104 s. 223). Om ett arbete är i det närmaste färdigställt kan en försiktigt beräknad andel av en i stort sett säker kommande vinst tas upp. Utvecklingen på kreditmarknaden kan också leda till att nya instrument skapas, vilka har en sådan karaktär att avsteg från den grundläggande värderingsprincipen kan motiveras.

Undantag från lägsta värdets princip skall emellertid vara i enlighet med god redovisningssed, vilket innebär att det är en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets bokföringsskyldiga (prop. 1975: 104 s. 148). Vad som är god redovisningssed kan ibland behöva bestämmas branschvis. I den utsträckning det råder skilda förhållanden mellan bankväsendet och andra branscher kan det alltså finnas skäl att ha särskilda regler för bankerna. I dessa fall får innebörden i begreppet god redovisningssed ytterst utformas av bankinspektionen. Det torde emellertid sällan vara så att en redovisningsfråga uteslutande har relevans för bankerna. Vad som är god redovisningssed för bankerna får därför i allmänhet växa fram i samråd mellan inspektionen och främst bokföringsnämnden och FAR, även om inspektionen slutligen får svara för anpassningen till bankspecifika förhållanden.

Undantag från lägsta värdets princip bör därför få göras först efter tillstånd från inspektionen. Härigenom säkerställs också att inspektionen får kännedom om aktuella redovisningsfrågor. Upplysning om grunderna för värdering av tillgångar skall enligt 20 § första stycket punkt 1 bokföringslagen lämnas i resultat- och balansräkningarna.

5 § För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen (1976: 125) krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 15 § fjärde stycket bokföringslagen om användningen av det belopp med vilket anläggningstillgång har skrivits upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning av bankens innehav av fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden, om det finns särskilda skäl för en sådan utjämning,
2. avsättning till uppskrivningsfond,
3. fondemission i ett *bankaktiebolag*, eller
4. avsättning till reservfond i en *sparbank*.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för det ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i andra stycket 1, 3 och 4 angivna ändamålen.

(Jfr 11 kap. 5 § UBAL, 7 kap. 5 § USBL och 9 kap. 5 § UFBL.)

I paragrafen upptas bestämmelser som kompletterar bokföringslagens regler om uppskrivning av värdet på anläggningstillgångar.

Paragrafen motsvarar 91 § 1 mom och 3 mom andra stycket BL, 48 § första stycket första punkten SpL och 44 § andra stycket JkL. Andra och

tredje styckena i paragrafen har motsvarighet i 11 kap. 4 § ABL och 9 kap. 4 § NFL.

I överensstämmelse med gällande rätt föreskrivs i *första stycket* att uppskrivning av anläggningstillgång får ske endast efter bankinspektionens medgivande. Inspektionen har därvid bl. a. att bedöma om förutsättningarna enligt bokföringslagen är uppfyllda, dvs. att tillgången har ett bestående värde som väsentligt överstiger det belopp med vilket den är uppförd i närmast föregående balansräkning. Som generellt tak gäller att tillgången får tas upp till högst det nya bestående värdet. Fast egendom får inte skrivas upp över gällande taxeringsvärde. Med hänsyn till syftet med sistnämnda regel bör den tillämpas så att en bank med flera fastigheter inte får skriva upp fastigheternas sammanlagda, redovisade värde utöver motsvarande sammanlagda taxeringsvärde. Uppskrivning förutsätter att beloppet används på visst sätt som föreskrivs i bokföringslagen och i andra stycket.

I *andra stycket* anges till vilka ändamål uppskrivningsbeloppet får användas. I BL är inga ändamål angivna. Inspektionen har emellertid som förutsättning för sina medgivanden angett att uppskrivningsbeloppet skall användas till erforderlig nedskrivning av andra tillgångar. I SpL förbinds uppskrivningsmöjligheten exklusivt med syftet att täcka förlust i sparbankens rörelse.

Enligt *punkt 1* får uppskrivningsbeloppet användas till nedskrivning av värdet på bankens innehav av fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden. Genom hänvisningen till 15 § fjärde stycket bokföringslagen gäller att nedskrivning av värdet även på anläggningstillgångar får ske. Uppskrivningsbeloppet får endast användas för erforderlig nedskrivning av värdet på andra tillgångar, dvs. endast i samband med en varaktig väsentlig värdeminskning beträffande tillgången i fråga.

Möjligheten till uppskrivning - nedskrivning är begränsad till fall då sådan utjämning är påkallad av särskilda skäl. Genom kravet på särskilda skäl markeras att utjämningsrätten endast bör medges undantagsvis. Särskilda skäl kan anses föreligga vid oförutsedda, kraftiga förändringar i fråga om olika tillgångars användning och värde. För att uppskrivningsrätten inte skall kunna missbrukas och skapa utdelningsbar vinst föreskrivs att nedskrivningen skall vara erforderlig. Situationen måste alltså vara den att nedskrivningen under alla omständigheter måste företas. Nedskrivningen får inte göras större än vad som är motiverat av värdeminskningen.

Enligt aktiebolagslagen är utjämningsrätten begränsad till samma typer av tillgångar, dvs. anläggningstillgångar eller till individuella tillgångar inom samma kollektiva balanspost. Detta framgår av 15 § fjärde stycket bokföringslagen och 11 kap. 4 § aktiebolagslagen (se prop. 1975: 103 s. 442 f.). Ett bankaktiebolag kan enligt gällande rätt skriva upp värdet på en anläggningstillgång och använda uppskrivningsbeloppet även till att skriva ned värdet på en omsättningstillgång. I 1949 års banklagssakkunnigas betänkande föreslogs denna uppskrivningsbestämmelse, varvid framhölls att befogenheten att skriva upp anläggningstillgångar har sitt berättigande främst genom att den möjliggör avskrivning på värdet av andra tillgångar, såväl anläggnings- som omsättningstillgångar. I proposition 1955: 3 fann

departementschefen att det därvid inte hade uttalats att också den avskrivning, som korresponderade med uppskrivningen, skulle – i likhet med vad aktiebolagslagen kräver – avse anläggningstillgång. Enligt departementschefen torde det vara motiverat, att banklagstiftningen lämnar något större frihet i detta avseende än aktiebolagslagstiftningen, men att avskrivningens hänförande till annan anläggningstillgång dock bör betraktas som det normala. *Enligt min mening* torde behovet av en nedskrivningsmöjlighet för omsättningstillgångar vara mycket begränsat, eftersom dessa tillgångar i allmänhet skall värderas efter lägsta värdets princip. Det kan emellertid inte helt uteslutas att det kan uppkomma ett behov av att skriva ned den del av omsättningstillgångarna som utgörs av innehavet av fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden. Med fordringsbevis avses bl. a. obligationer och förlagsbevis (jfr 2 kap. 2 §). Bestämmelsen gör det möjligt att skriva ned obligationsportföljen i en situation då värdet på denna sjunker kraftigt på grund av en stigande räntenivå. Nedskrivningsmöjligheten har mot denna bakgrund begränsats i förhållande till utredningens förslag.

Punkt 2 ger efter mönster från 11 kap. 4 § aktiebolagslagen, bankerna möjlighet att avsätta uppskrivningsbelopp till en särskild uppskrivningsfond. Om en sådan fond inrättas behöver inte uppskrivningsbeloppet utnyttjas omedelbart för nedskrivning. Uppskrivningsfonden tillhör bankaktiebolagets och föreningsbankens bundna egna kapital och sparbankens egna fonder. Fonden får endast användas för de i tredje stycket angivna ändamålen.

Punkt 3 anger att bankaktiebolagen också kan använda uppskrivningsbeloppet för fondemission, i likhet med vad som är möjligt för aktiebolag.

Punkt 4 föreskiver att sparbankerna kan binda anläggningstillgångars uppskrivna värde till reservfonden. Därmed möjliggörs en permanent bindning till de egna fonderna. I en sparbank förekommer inte vinstutdelning, till skillnad mot bankaktiebolag och föreningsbanker. I de två sistnämnda bankkategorierna ges inte möjlighet att sätta av uppskrivningsbelopp till reservfonden, eftersom en sådan avsättning formellt ger utrymme för vinst- eller överskottsutdelning av belopp som annars hade måst åtgå för förlusttäckning. Detta innebär en avvikelse från utredningens förslag enligt vilket föreningsbanker skulle kunna göra avsättning till reservfond. Inte heller aktiebolag och ekonomiska föreningar har denna avsättningsmöjlighet.

6 § Andelar i andra företag än aktiebolag skall vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § likställas med aktier som banken äger.

(Jfr 11 kap. 6 § UBAL, 7 kap. 6 § USBL och 9 kap. 6 § UFBL).

Bestämmelsen överensstämmer med 11 kap. 5 § första stycket aktiebolagslagen och 9 kap. 5 § första stycket NFL men saknar motsvarighet i gällande lag eftersom en bank för närvarande endast får förvärva aktier under vissa förutsättningar. Enligt 2 kap. 4 § ges emellertid en bank vissa möjligheter att förvärva andra andelar än aktier, t. ex. andelar i ett handelsbolag eller en ekonomisk förening.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterbolag tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

Utgifter för bankens bildande och för dess förvaltning får inte tas upp som tillgångar. Detsamma gäller utgifter för ökning av aktiekapital och bildande av garantifond.

Inbördes fordrings- och skuldförhållanden mellan dotterföretag och moderföretag i koncern skall redovisas. Detta får ske inom linjen. Detsamma gäller för panter och därmed jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för ett dotterföretag eller ett moderföretag. Redovisningen skall utformas enligt de föreskrifter som utfärdas med stöd av 1 § tredje stycket samt i enlighet med god redovisningssed.

Ett *bankaktiebolags* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

I ett *bankaktiebolag* skall vid aktiekapitalet anges antalet aktier och akties nominella belopp.

En *sparbanks* egna fonder skall delas upp i fonder och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Som fonder redovisas var för sig grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

En *föreningsbanks* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp insatskapital, reservfond och uppskrivningsfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

(Jfr 11 kap. 7 § UBAL, 7 kap. 7 § USBL och 9 kap. 7 § UFBL).

I paragrafen upptas vissa särbestämmelser om balansräkningen. Paragrafen motsvarar delvis 91 § 5 mom BL, 48 § första stycket punkterna 5 och 6 SpL och 44 § tredje stycket och 45 § JkL samt 11 kap. 7 § ABL och 9 kap. 7 § NFL.

I *första stycket* klargörs att aktier i dotterbolag skall redovisas separat från andra banken tillhöriga aktier. Det är ett led i koncernredovisningen att så sker. Dessa aktier är att hänföra till anläggningstillgångar. Bestämmelser om specifikation av aktieinnehavet finns i 8 § första stycket 1.

I *andra stycket* förbjuds, i överensstämmelse med gällande rätt, aktivering av utgifter för bl. a. bildande av en bank och för bankens löpande förvaltning. Grunden för att dessa utgifter omedelbart skall avföras som kostnader är att de aktuella åtgärderna inte i och för sig kan anses komma den ekonomiska verksamheten under kommande år till godo.

I *tredje stycket* regleras den för koncernförhållanden viktiga skyldigheten att specificera inbördes fordrings- och skuldförhållanden. *Utredningen* anser att denna skyldighet, som är ett uttryck för god redovisningssed, i princip skall tillämpas också i bankkoncerner. Med hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för bankerna uppstår svårigheter att klara ut hur

moderbankens och dotterföretagens mellanhavanden närmare skall redovisas. Bankkoncernernas struktur torde enligt utredningen göra det redovisningsmässigt svårt att ta fram olika konton för särredovisning. Av denna anledning anser utredningen att redovisningsskyldigheten inte skall anges i lagen utan utformas av bankinspektionen.

Bokföringsnämnden anser att redovisningslagstiftningen regelmässigt har karaktären av ramlagstiftning som måste kompletteras med olika typer av tillämpningsföreskrifter. Nämnden anser därför att grundläggande regler om skyldigheten att specificera inbördes fordrings- och skuldförhållanden bör tas in i lagen (bil. 3 avsnitt 3.11.4).

För egen del anser jag att redovisning av de inbördes förhållandena i koncerner är av så stor betydelse att sådan redovisning skall föreskrivas också för bankerna. Med hänsyn till bl. a. den centrala roll bankerna har i näringslivet anser jag att så långt möjligt samma krav skall ställas på redovisningen i bankkoncerner som i andra koncerner. Jag vill här framhålla att aktiebolag och ekonomiska föreningar som ingår i samma koncern som en bank är skyldiga att redovisa fordringar hos och skulder till moder- och dotterföretag. Detta innebär att motsvarande uppgifter om banken tas fram av de övriga koncernföretagen.

Med hänsyn till de problem som utredningen pekat på har stycket utformats så att endast fordringar hos och skulder till andra koncernföretag skall redovisas. Till skillnad mot vad som gäller för aktiebolag och ekonomiska föreningar innehåller lagen inget krav på att bankerna för varje särskilt slag av fordringar och skulder skall ange vad som därav avser dotterföretag resp. moderföretag. Bankerna behöver således endast göra en uppdelning av fordringar, skulder, panter m. m. som är hänförliga till koncernföretag resp. övriga. Redovisningens närmare utformning får anges i föreskrifter.

I *fjärde stycket* finns bestämmelser om bankaktiebolagets eget kapital. I gällande lag finns ingen bestämmelse som anger vad som är bundet och fritt eget kapital. En sådan bör emellertid nu införas, i likhet med vad som är fallet i aktiebolagslagen. Bankaktiebolagets eget kapital delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Med bundet eget kapital förstås sådana delar av det egna kapitalet som inte kan tas i anspråk för vinstutdelning. Härunder upptas aktiekapital samt reservfond och uppskrivningsfond. Med fritt eget kapital förstås fria fonder, balanserad vinst samt räkenskapsårets vinst. Förlustposterna "balanserad förlust" och "förlust för räkenskapsåret" skall ingå under fritt eget kapital och tas upp som avdragsposter (negativa poster).

I fjärde stycket har vidare begreppet nettovinst använts. Detta begrepp är hämtat från aktiebolagslagen. Enligt svensk praxis förstås med nettovinst vad som utan ytterligare avdrag kan tillföras eget beskattat kapital och stå till förfogande för vinstutdelning, i förekommande fall efter avdrag för täckande av balanserad förlust och avsättningar till bundna fonder.

Nettovinstbegreppet har betydelse eftersom vissa lagregler utgår från nettovinsten, t. ex. reglerna om vinstutdelning. Dessutom bör nettovinstbegreppet beaktas vid upprättande av koncernredovisningen för moderbank med dotterbolag i andra länder, där man som vinstdisposition tar upp

belopp som enligt svensk redovisningspraxis skall redovisas som kostnad.

I *femte stycket* föreskrivs att bankaktiebolag vid aktiekapitalet i balansräkningen skall ange antalet aktier och akties nominella belopp. Härigenom tillgodoses bl. a. behovet av att räkna om vissa nyckeltal till belopp per aktie. Upplysningen skall lämnas vid aktiekapitalet – och inte som utredningen föreslagit i en not – för att få överensstämmelse med aktiebolagslagen.

I *sjätte stycket* upptas bestämmelser om sparbankens egna fonder. En viss justering görs av utredningens förslag. Utöver fonder redovisar nämligen, vilket *FAR* framhåller (bil. 3 avsnitt 4.6.2), sparbankerna enligt praxis bland egna fonder även årets resultat (nettovinst eller förlust). Ordinarie sparbanksstämman fattar beslut om dispositionen av vinsten eller förlusten, vilka intill dess redovisas separat. Eftersom balanserad vinst eller förlust skall avsättas till eller täckas av fonder förekommer dessa inte i en sparbank. Vinst kan dock också anslås till allmännyttiga ändamål.

Sjunde stycket anger att föreningsbankernas eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Med bundet eget kapital förstås sådana delar av det egna kapitalet som inte kan tas i anspråk för vinstutdelning. Hit räknas i första hand inbetalda insatser (inklusive s. k. överinsatser), reservfond och uppskrivningsfond. Även andra fonder kan emellertid vara att hänföra till föreningsbankens bundna egna kapital, nämligen fonder till vilka, på grund av föreskrift i stadgarna, belopp skall avsättas av bankens vinst. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig under bundet eget kapital. Med fritt eget kapital förstås fria fonder, balanserad vinst samt räkenskapsårets vinst. Förlustposterna skall ingå under fritt eget kapital och tas upp som avdragsposter (negativa poster).

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde enligt balansräkningen. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som har erhållits under räkenskapsåret. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Ändringar i beloppen av det egna kapitalets och de egna fondernas poster jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.
3. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena, fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.
4. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

Ett *bankaktiebolag* skall härutöver lämna uppgifter och upplysningar i följande hänseenden:

1. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall fördelningen på olika aktieslag anges.
2. Har bolaget utelöpande lån, som är konvertibla eller förenade med optionsrätt till nyteckning, skall för varje lån anges utestående lånebe-

lopp samt tid och villkor för utbyte eller för nyteckning. Beträffande utelöpande lån mot vinstandelsbevis skall för varje lån anges utestående lånebelopp och räntebestämmelserna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första och andra styckena får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

(Jfr 11 kap. 8 § UBAL, 7 kap. 8 § USBL och 9 kap. 8 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller föreskrifter om skyldighet att lämna vissa tilläggsuppgifter och särskilda upplysningar i anslutning till resultaträkning och balansräkning, saknar motsvarighet i gällande banklagar men motsvarar 11 kap. 8 § ABL, 42 § FL och 9 kap. 8 § NFL.

I paragrafen införs det nya begreppet noter till resultat- och balansräkningarna. Skälet till detta är i korthet följande. I lag och praxis krävs i många fall kompletterande upplysningar om posterna i resultat- och balansräkningarna. Dessa upplysningar kan eller bör inte lämpligen sättas in i själva redovisningshandlingarna, eftersom dessa då kan bli oöverskådliga. Resultat- och balansräkningarna bör dock vara så upplysande som möjligt. Liksom skett i aktiebolagslagen och FL införs därför den teknik med en notapparat som efter engelskt och amerikanskt mönster under senare år kommit att tillämpas också av åtskilliga banker. Bestämmelserna är utformade så att noterna kan undvaras, om motsvarande uppgift eller upplysning i stället lämnas i resultat- eller balansräkning. Däremot kan noterna inte ersättas genom omnämnande i förvaltningsberättelsen. Det förtjänar att understrykas att noterna är en form av tillägg till resultat- och balansräkningarna. Dessa tillägg är naturligtvis icke avskiljbara, dvs. noterna och hänvisningarna till dem får inte uteslutas i avskrifter eller vid tryckning av årsredovisningen.

Paragrafen anger uttömmande vilka föreskrivna uppgifter som får tas in i noter. Sådan specifikation som krävs enligt 7 § och bestämmelserna i bokföringslagen i fråga om resultat- och balansräkning får alltså inte lämnas i en not med åberopande av denna paragraf. Däremot står det varje bank fritt att utnyttja notteknikén för frivilliga kompletteringar och upplysningar utöver vad som krävs i lag.

Punkt 1 föreskriver specifikation av bankens innehav av aktier och sådana andelar som enligt 6 § skall likställas med aktier. I fråga om aktiernas och andelarnas värden skall för varje post i specifikationen anges såväl nominella värdet som bokförda värdet. Vidare skall för varje bolag anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som erhållits.

Bankinspektionen får ge dispens från kravet på specifikation av aktier och andelar. Därav följer att inspektionen även bör kunna dispensera från kravet på specifikation av röstvärde och utdelning. Det kan t. ex. inte vara meningsfullt att bankerna specificerar varje aktiepost i den aktieportfölj som får förvärvas enligt 16 § fondkommissionslagen. Det bör räcka med en klumpredovisning av aktierna och utdelningen i portföljen, vars sammansättning växlar under året. Detsamma gäller sådana aktier som banken förvärvar i samband med en emission i vilken banken medverkat eller aktier som banken har övertagit för att skydda fordran (2 kap. 7 och 8 §§).

En redovisning av utdelningen från å ena sidan alla organisationsaktierna och å andra sidan övriga aktier borde även vara möjlig.

Punkt 2 föreskriver att förändringar i det egna kapitalet resp. de egna fonderna under räkenskapsåret skall specificeras. Dessa poster kan ändras på många olika sätt, bl. a. genom vinstdisposition eller förlusttäckning eller genom uppskrivning av anläggningstillgångar. För varje ändring skall anges vad den innebär samt beloppet i fråga.

Punkt 3 föreskriver att uppgift om sammanlagda taxeringsvärdet på bankens fastigheter skall lämnas. Värdena skall fördelas på de under särskilda poster i balansräkningen upptagna tillgångarna. Kravet på redovisning av taxeringsvärden gäller endast fastigheter som tas upp som anläggningstillgångar.

Punkt 4 föreskriver upplysningsskyldighet i fråga om förändringar i resultat- och balansräkningarna som väsentligt påverkar jämförbarheten med tidigare årsredovisning. Om det beträffande posternas gruppering eller på annat sätt förekommit förändringar i resultat- eller balansräkningarna, som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna. Av 20 § bokföringslagen följer att bl. a. grunderna för värdering och avskrivning samt ändringar i dessa grunder skall redovisas.

Enligt *andra stycket* skall ett bankaktiebolag lämna vissa ytterligare upplysningar. Uppgifterna i punkt 2 avser att möjliggöra en bättre bedömning av bolagets finansiella struktur.

Av *tredje stycket* framgår att de uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första och andra styckena får tas in i noter (se inledningen av kommentaren till denna paragraf).

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningne eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.
2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.
3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om det egna kapitalet och de egna fonderna, om därmed enligt 2 kap. 9 § likställt kapital samt om kapitalkravet enligt bestämmelserna i 2 kap. 10–11 §§.

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1986: 000).
2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.
3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

(Jfr 11 kap. 9 § UBAL, 7 kap. 9 § USBL och 9 kap. 9 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller föreskrifter om förvaltningsberättelsens innehåll, motsvarar 94 § första, andra och fjärde styckena BL, 50 § SpL och 21 § andra stycket SpK samt 47 § JkL. Bestämmelsen överensstämmer i stort med 11 kap. 9 § ABL och 9 kap. 9 § NFL.

Första stycket innehåller den grundläggande föreskriften att förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

Enligt *andra stycket* skall upplysning lämnas dels om sådana för bedömningen av bankens resultat och ställning viktiga förhållanden som inte skall redovisas i resultat- eller balansräkning, dels om händelser av väsentlig betydelse för banken, även om de inträffat efter räkenskapsårets utgång. Detta överensstämmer med gällande lag för föreningsbankerna. För bankaktiebolag och sparbanker innebär det ändring på den viktiga punkten att den s. k. förfångsklausulen slopas. För närvarande får upplysningar lämnas endast om det kan ske utan förfång för banken.

De skäl som anförts för klausulens slopande för aktiebolagen, dvs. att skapa förutsättningar för en öppen redovisning av alla sådana förhållanden som underlättar bedömningen av bolagets resultat och ställning, gäller även för bankerna. Att det ändå finns ett visst utrymme för en modifiering av uppgiftsskyldigheten framgår av förarbetena till motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen. Bl. a. uttalades i det sammanhanget att framtidsinriktad information kunde begränsas till fall där offentlighet inte skadade planläggningen. Vidare skall styrelsen kunna underlåta redovisning om en sådan skulle vara uppenbart oförsvarlig med hänsyn till bankens intressen (jfr prop. 1975: 103 s. 768 och 789).

Enligt tredje punkten skall, liksom enligt gällande lag, i förvaltningsberättelsen anges medelantalet av i banken anställda personer under räkenskapsåret. Vidare skall anges det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels till övriga anställda och delegater i banken. Det får ankomma på bankinspektionen att närmare bestämma kretsen "personer i ledande ställning" så att likformighet nås mellan de olika bankkategorierna. I denna krets, som omfattar såväl anställda som delegater, bör verkställande direktörens ställföreträdare alltid ingå.

Punkten innehåller vidare för bankerna vissa nyheter hämtade från aktiebolagslagen. Det är för det första att tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall redovisas särskilt. Tantiem förekommer för närvarande inte i bankerna men något formellt hinder mot denna ersättningsform finns inte. För det andra skall uppgift lämnas om medelantalet anställda för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda. Denna före-

skrift finns redan för föreningsbankerna. För det tredje skall vissa uppgifter lämnas om verksamheten i andra länder. I motsats till utredningen finner jag inte skäl att undanta bankerna från skyldigheten att lämna dessa upplysningar.

I *tredje stycket* föreskrivs, i enlighet med gällande lag, att förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande vinst eller förlust. Förslaget skall omfatta de belopp som i balansräkningen redovisas som balanserad vinst eller förlust och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Det som i bankaktiebolag och föreningsbanker redovisas som fria fonder behöver tas med bara om en minskning av en sådan fond föreslås.

I *fjärde stycket* föreskrivs, i enlighet med utredningsförslaget, att till förvaltningsberättelsen skall fogas en kapitaltäckningsanalys. Kapitaltäckningen beräknas gemensamt för en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker. Den centrala banken skall därför lämna en analys som omfattar hela gruppen. I analysen bör anges kapitalkravet fördelat på de olika riskklasserna. Upplysningar skall också, i enlighet med förslag av *FAR* (bil. 3 avsnitt 3.11.2), lämnas om kapitalkravet för en bank som genom aktieinnehav eller på annat sätt har en andel i ett utländskt företag som driver bankverksamhet. Närmare föreskrifter om vad analysen skall innehålla och hur den skall ställas upp bör meddelas av bankinspektionen efter samråd med bankerna.

Kapitaltäckningsanalysen kan ge väsentliga upplysningar om bankerna bl. a. vad avser behovet av att förstärka kapitalbasen så att utrymme skapas för ytterligare expansion. För bedömning av bankerna är därför kapitaltäckningsanalysen av större värde än den finansieringsanalys som aktiebolag skall presentera. En sådan analys ger enligt *FAR* knappast någon upplysning om en bank som inte kan erhållas genom studiet av balansposternas förändring mot föregående år (bil. 3 avsnitt 3.11.2). *Bokföringsnämnden* å sin sida anser att en finansieringsanalys bör lämnas också av banker och hänvisar till pågående arbete för att utveckla mer informativa analyser samt internationell praxis (bil. 3 avsnitt 3.11.4).

Nämnden framhåller att ett flertal av de större bankaktiebolagen publicerar finansieringsanalyser, om än av skiftande kvalitet. Även *jag* anser det vara av värde att den finansiella informationen utvecklas och så långt som möjligt harmoniseras mellan olika företag. Jag är emellertid inte beredd att nu föreskriva skyldighet för bankerna att presentera finansieringsanalyser.

I *femte stycket* finns föreskrifter om vissa särskilda upplysningar som en föreningsbank skall lämna. Enligt *första punkten* skall viss information lämnas om förändringar i medlemsantalet och om insatsbelopp som skall återbetalas. Denna föreskrift gäller redan för ekonomiska föreningar. Bestämmelsen införs här eftersom antalet medlemmar, som utgör en betydande del bankens kundkrets, bör vara ett av de viktigare kriterierna vid bedömningen av den förväntade utvecklingen av en föreningsbank. Det är likaså viktigt att förestående återbetalning av insatsbelopp redovisas. Redovisningen skall avse nästa år dvs. året efter det år förvaltningsberättelsen avser. Enligt *andra* och *tredje punkterna* föreskrivs i överensstäm-

melse med gällande rätt att uppgifter om utdelning till och inlösen av förlagsinsatser skall lämnas. Dessa punkter avser endast de centrala föreningsbankerna.

Koncernredovisning

10 § I en moderbank skall, utöver årsredovisning för moderbanken, för varje räkenskapsår avges en koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för moderbanken.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

(Jfr 11 kap. 10 § UBAL, 7 kap. 10 § USBL och 9 kap. 10 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller grundläggande bestämmelser om koncernredovisningens omfattning, saknar motsvarighet i gällande banklagar men överensstämmer i stort med 11 kap. 10 § ABL och 9 kap. 10 § NFL.

Hänvisningen i *andra stycket* till 2 § andra stycket innebär att koncernredovisningen skall undertecknas av samtliga styrelseledamöter i moderbanken samt att en till styrelseprotokollet antecknad avvikande mening skall fogas till redovisningen.

Hänvisningen till 3 § innebär att koncernredovisningen skall underställas revisorerna i moderbanken för granskning minst en månad före den ordinarie stämman, i en sparbank dock senast den 31 mars, samt att koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen skall läggas fram på stämman och offentliggöras. Genom hänvisningen erinras även om skyldigheten att sända koncernredovisningshandlingarna till bankinspektionen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av moderbankens och dotterföretagens resultaträkningar och balansräkningar. Sammandraget skall upprättas enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 6–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Med internvinst avses moderbankens andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

I förvaltningsberättelsen för en moderbank skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra stycket. Redogörelse skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen.

För ett *bankaktiebolag* och en *föreningsbank* skall koncernbalansräkningen visa beloppet fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Vidare skall i förvaltningsberättelsen det belopp uppges som skall föras över till det bundna egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från bestämmelserna i första, andra och fjärde styckena om koncernresultaträkning och koncernbalansräkning, om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna. För sådana undantag skall en motiverad redogörelse lämnas i moderbankens förvaltningsberättelse.

(Jfr 11 kap. 11 § UBAL, 7 kap. 11 § USBL och 9 kap. 11 § UFBL.)

Paragrafen, som reglerar koncernredovisningens innehåll, saknar motsvarighet i gällande banklagar men överensstämmer i stort med 11 kap. 11 § ABL och 9 kap. 11 § NFL.

I *första stycket* föreskrivs att resultaträkningen och balansräkningen för koncernen skall var för sig vara ett sammandrag av koncernföretagens redovisningshandlingar. Med sammandrag förstås att poster av likartad karaktär i de enskilda redovisningarna läggs samman och presenteras i en post i koncernredovisningen. För upprättande av sammandraget är den goda redovisningsseden vägledande. Utöver denna lag gäller som tidigare nämnts bokföringslagens bestämmelser och bankinspektionens föreskrifter.

Andra stycket avser att förhindra att internvinster påverkar resultatet för koncernen i dess helhet. När alla internvinster är eliminerade skall koncernens resultaträkning enbart visa resultatet av transaktioner med omvärlden.

I tredje meningen finns en definition på begreppet internvinst. Definitionen överensstämmer med aktiebolagslagens. Uttrycket "moderbankens andel" av vinsten innebär att avdrag får göras för den vinst som belöper på utomståendes minoritetsandelar i dotterföretag vid uträkningen av internvinsten.

Formerna och metoderna för koncernredovisningens upprättande bör enligt min mening inte lagregleras. Det får ankomma på bankinspektionen att följa utvecklingen på området och med utgångspunkt i bokföringsnämndens och FAR: s rekommendationer utarbeta närmare föreskrifter för bankernas koncernredovisning.

I *tredje stycket* ges föreskrifter om vilka ytterligare uppgifter avseende koncernen som skall tas in i moderbankens förvaltningsberättelse. I denna skall sålunda enligt hänvisningen till 9 § tas med upplysningar om viktiga förhållanden och händelser av väsentlig betydelse för koncernen som kompletterande underlag för den fullständiga koncernbedömningen. Vidare skall på sätt som föreskrivs i 9 § redovisas antalet anställda inom koncernen samt löner och ersättningar till dessa fördelat på de olika koncernföretagen och, i förekommande fall, på olika länder.

För att möjliggöra en bättre förståelse av det siffermaterial som presenteras i koncernredovisningshandlingarna föreskrivs vidare i detta stycke att uppgift skall lämnas om vilka metoder och värderingsprinciper som kommit till användning. Redogörelse skall alltså lämnas om bl. a. koncernbalansmetod och de principer som använts för omräkning av utländskt dotterföretags räkenskaper till svensk valuta.

I *fjärde stycket* finns vissa särskilda bestämmelser för bankaktiebolagen och föreningsbankerna. Genom den fullständiga koncernredovisningen kommer det för bankaktiebolagen och föreningsbankerna direkt att framgå dels koncernens årsresultat (nettovinst eller förlust), dels storleken av fritt eget kapital eller av ansamlad förlust i koncernen. Dessa uppgifter ligger till grund för beräkningen av hur stor vinstutdelning som kan göras i moderbolaget. Emellertid måste också, för en korrekt vinstutdelningsbedömning, uppgift lämnas om hur stor del av det fria egna kapitalet i koncernen som skall överföras till bundet eget kapital. Det belopp som skall föras över till det bundna kapitalet kan banken inte förfoga över för vinstutdelning. I beloppet ingår avsättningar till bundna fonder (reservfond etc.) och för bankaktiebolag sådana fondemissioner som tar i anspråk fritt eget kapital. Framräknandet av beloppet sker vid sidan av koncernredovisningen och liksom i denna skall avdrag ske för de andelar i resp. dotterföretags belopp som faller på minoriteter.

I *femte stycket* finns bestämmelser om att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kan tillåta avvikelse från bestämmelserna i första, andra och fjärde styckena i fråga om koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen. Avvikelse får ske, om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl är förenat med synnerliga svårigheter att tillämpa bestämmelserna.

Skilda bokslutsdagar kan i regel inte anses ge anledning till att inte ta med ett dotterföretag i koncernredovisningen. Undantagsregeln tar i stället sikte på bl.a. de tillfällen då ett dotterföretag är utländskt och följer avvikande redovisningsregler. Även valutakurser och kursdifferenser kan ha sådan inverkan på ett dotterföretags redovisning att en koncernredovisning ger en vilseledande bild av verkligheten. I fråga om dotterföretag som nyligen införlivats med koncernen kan vidare under ett övergångsskede skilda kontoplaner och konteringsprinciper ge obalans åt ett koncernsammandrag, varför undantagsbestämmelsen kan behöva tillämpas. Samma kan förhållandet vara i fråga om ett nyligen övertaget företag med annat räkenskapsår än koncernen i övrigt. En sådan omständighet är dock inte en tillräcklig grund för att helt och hållet utesluta företaget från koncernredovisningen. I en sådan situation bör krav kunna ställas på att månadsbokslut eller annat periodiskt bokslut utarbetas. Vidare kan undantag tänkas i fråga om bolag vars aktier banken övertagit för skyddande av fordran och i fråga om bolag vars aktier banken övertagit vid medverkan vid emissioner. Flera banker har vissa smärre dotterbolag – främst fastighetsbolag – med synnerligen obetydlig inverkan på koncernens ställning och resultat. Även i fråga om dessa bolag bör inspektionen i vissa fall kunna medge undantag.

Av stycket framgår att en gjord avvikelse samt skälen för denna skall anges i moderbankens förvaltningsberättelse.

Delårsrapport

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall minst en gång under varje räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge en särskild redovisning (delårsrapport). Rapporterna skall avse ban-

kens verksamhet från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapporterna avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporterna skall hållas tillgängliga hos banken för envar och genast sändas till de aktieägare, huvudmän eller medlemmar som begär det. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 7 kap. 6 § 3.

(Jfr 11 kap. 12 § UBAL, 7 kap. 12 § USBL och 9 kap. 12 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om avgivande av delårsrapport, saknar motsvarighet i gällande banklagar men överensstämmer i stort med 11 kap. 12 § ABL och 9 kap. 12 § NFL.

Samtliga banker, utom lokala föreningsbanker, blir enligt *första stycket* i fortsättningen skyldiga att årligen avge minst en delårsrapport. Enligt 1 § första stycket skall som regel räkenskapsåret utgöras av kalenderåret. När bokföringsskyldighet inträder eller upphör, kan dock räkenskapsåret vara längre eller kortare än kalenderåret.

Behovet av delårsrapport är naturligtvis mindre – eller helt obefintligt – om verksamhetsåret omfattar kortare tid än normalt tolv månader. Någon nedre tidsgräns för räkenskapsår finns inte. Av praktiska skäl föreskrivs därför att delårsrapport endast skall avges för räkenskapsår som omfattar mer än tio månader. Minst en delårsrapport skall omfatta minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Varje delårsrapport skall alltid avse verksamheten från räkenskapsårets början.

Det åligger i första hand styrelsen att svara för delårsrapporterna. I överensstämmelse med praxis föreskrivs i *andra stycket* att styrelsen kan uppdra åt verkställande direktören att avge delårsrapport, vilket torde kunna bidra till att rapporten avges snabbt. I andra stycket ges vidare föreskrifter om spridning och offentliggörande av delårsrapport. I fråga om bankaktiebolag, vilkas aktier är föremål för mer omfattande handel, måste alla parter på aktiemarknaden få möjlighet att erhålla information samtidigt. Det skulle vara mycket otillfredsställande, om aktieägarna eller vissa av dessa fick del av rapporten innan publicering skett i pressen.

För att tillgodose offentlighetsintresset föreskrivs också i 7 kap. 6 § 3 att delårsrapporten skall sändas in till bankinspektionen så snart det kan ske. En erinran om detta har tagits in i andra stycket.

13 § I delårsrapporter skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket 1 och 2 gäller i tillämpliga delar för delårsrapporter.

En moderbank skall i en delårsrapport, utöver uppgifter för moderbanken, i tillämpliga delar lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. På motsvarande sätt skall en *central föreningsbank* som har anslutna lokala föreningsbanker även lämna uppgifter för gruppen.

(Jfr 11 kap. 13 § UBAL, 7 kap. 13 § USBL och 9 kap. 13 § UFBL.)

Paragrafen, som anger vilka uppgifter som skall ingå i en delårsrapport saknar motsvarighet i gällande lag men överensstämmer i stort med 11 kap. 13 § ABL och 9 kap. 13 § NFL.

I *första stycket* föreskrivs vad en delårsrapport skall innehålla. Bestämmelserna i 9 § andra stycket 1 och 2 om förvaltningsberättelsens innehåll gäller i tillämpliga delar för delårsrapport. Detta ger ramen för beskrivningen av hur verksamheten fortskridit. Sålunda skall upplysning lämnas om alla för bedömningen av bankens resultat och ställning viktiga förhållanden samt händelser av väsentlig betydelse för banken, även om de inträffat efter rapportperiodens slut. Ett kvalitativt uttalande om resultatutvecklingen torde vara till fyllest.

Utöver den beskrivna redogörelsen skall enligt första stycket också lämnas beloppsuppgift om resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden.

I *andra stycket* föreskrivs att moderbanken också skall lämna uppgifter för koncernen och att en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker skall lämna uppgifter för hela gruppen.

14 § Om särskilda hinder inte möter, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som har använts i den senast framlagda årsredovisningen.

(Jfr 11 kap. 14 § UBAL, 7 kap. 14 § USBL och 9 kap. 14 § UFBL.)

I paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag men överensstämmer med 11 kap. 14 § ABL och 9 kap. 14 § NFL, föreskrivs att en delårsrapport skall innehålla uppgifter för motsvarande period föregående år. Använda termer och begrepp bör enligt paragrafen överensstämma med dem som använts i senast framlagda årsredovisning.

Genom dessa bestämmelser underlättas bedömningen av resultatutvecklingen och användningen av delårsrapporten som kontrollinstrument för prognoser grundade på tidigare avgiven årsredovisning.

5 kap. Skadestånd m. m.

Kapitlet innehåller bestämmelser dels om skadeståndsskyldighet för stiftare, styrelseledamöter och andra personer som har anknytning till en bank, dels om talan angående skadeståndsansvar.

Skadeståndsreglerna i gällande banklagar bygger i stor utsträckning på motsvarande regler i 1944 års aktiebolagslag. Utredningen har haft att ta ställning till om skadeståndsreglerna i banklagstiftningen bör följa skadeståndsreglerna i 1975 års aktiebolagslag eller de allmänna skadeståndsregler som finns i skadeståndslagen (1972: 207). Skadeståndsreglerna i aktiebolagslagen går i vissa hänseenden något längre än motsvarande regler i skadeståndslagen. Bl. a. blir enligt aktiebolagslagen styrelseledamot och verkställande direktör skyldiga att ersätta också ren förmögenhetsskada som de åsamkat bolaget uppsåtligen eller av oaktsamhet och

detta oavsett om brottslig handling förelegat. Det strängare ansvar som här föreskrivs har motiverats av att berörda personer intar en förtroendeställning gentemot bolaget. *Utredningen* har med hänsyn till de jämförbara förhållanden som råder i en bank förordat att aktiebolagslagens skadeståndsregler efterbildas. Så har för övrigt skett också i försäkringsrörelselagen. *Enligt min mening* bör även skadeståndsreglerna inom bankområdet i huvudsak utformas i överenstämmelse med aktiebolagslagen.

I förhållande till gällande banklagstiftning innehåller förslaget vissa nyheter. Bl. a. finns regler om skadeståndsansvar för det fall att ett revisionsbolag utsetts till revisor. Som huvudregel gäller enligt förslaget att en talan om skadestånd skall föregås av ett beslut på stämman. Fristen för väckande av skadeståndstalan mot styrelseledamot har förlängts från sex månader till ett år från det att årsredovisningen lades fram på bolagsstämman. Vidare skärps kraven på att lämnad redovisning skall vara riktig och fullständig för att den ansvarsfrihet som bolagsstämman beviljat styrelsen och verkställande direktören skall befria dem från skadeståndsskyldighet. I gengäld införs en treårig preskriptionstid när det gäller skadeståndstalan mot en styrelseledamot eller verkställande direktör, om skadeståndstalan inte grundar sig på brottslig gärning. Vidare finns i förslaget vissa nyheter när det gäller uppgörelse om skadeståndsskyldighet mellan banken och de skadeståndsansvariga.

Regeln i 15 kap. 3 § aktiebolagslagen om rätt för en aktieägare som blivit utsatt för maktmissbruk från en annan aktieägares sida att få sina aktier inlösta har i fråga om bankaktiebolagen inte efterbildats i bankrörelselagen. Till skillnad från aktiebolagslagen nämns i förslaget inte heller verkställande direktör bland de personer som träffas av skadeståndsansvar enligt lagens skadeståndsregler. Detta sammanhänger med att verkställande direktören i en bank ändå träffas av dessa regler antingen som styrelseledamot eller som delegat.

I förslaget behålls också det strängare ansvar för delegat som BL och SpL föreskriver. Den främsta anledningen är att uppdraget som delegat ofta innehåller funktioner som egentligen ankommer på styrelsen. Det har därför ansetts önskvärt att ha en uttrycklig föreskrift om skadeståndsskyldighet för delegat i stället för en regel om presumtion mot skadeståndsskyldighet för sådan person som den i 4 kap. 1 § skadeståndslagen.

För föreningsbankernas del innebär förslaget också den nyheten att bankens delegater träffas av samma skadeståndsansvar som styrelseledamöter. Detta hänger samman med att JkL helt saknar bestämmelser om delegation men att bestämmelser om delegater nu införs i föreningsbankslagen (se 6 kap. 6 §). Samma skadeståndsansvar bör naturligen åvila en föreningsbanks delegater som övriga bankers delegater.

1 § Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar banken då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en aktieägare, en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000) eller bankens stadgar.

(Jfr 15 kap. 1 § UBAL, 11 kap. 1 § USBL samt 13 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i allt väsentligt med 15 kap. 1 § aktiebolagslagen och motsvarar 176 §, 177 § första stycket och 178 § BL, 92 § första och andra styckena SpL samt 106 § första stycket och 107 § första meningen FL.

Bestämmelsen om att stiftarna är skadeståndsskyldiga mot banken för varje skada som de vid bankens stiftande genom uppsåt eller vårdslöshet förorsakar banken är en nyhet för sparbankerna.

En nyhet i förhållande till FL är att samtliga delegater inom en föreningsbank träffas av det särskilda skadeståndsansvar som föreskrivs i denna paragraf (se inledningen till detta kapitel).

Reglerna om skadeståndsansvar för styrelseledamot i detta kapitel gäller var och en som utsetts till sådan ledamot, oberoende av om det skett genom bolagsstämmoval, enligt särskild föreskrift i bankens stadgar eller enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

Även offentliga styrelseledamöter omfattas av reglerna. Någon skillnad beträffande ansvar för vidtagna åtgärder görs alltså inte mellan styrelseledamöterna.

Verkställande direktören nämns inte bland de personer som enligt första meningen ansvarar för skada som tillfogas banken. Detta hänger samman med att denne omfattas av sådant skadeståndsansvar antingen i egenskap av styrelseledamot eller som delegat. Det saknas anledning att i detta sammanhang avgöra i vilken av dessa båda egenskaper han företagit en skadeståndsgrundande handling. Också andra delegater kan ha en sådan uppdragskombination i det att de utöver delegatskapet kan vara anställda i banken. För dessa kan det bli nödvändigt att avgöra om en person handlat som delegat eller som anställd, eftersom ansvaret som anställd i stället följer de allmänna skadeståndsrättsliga reglerna i 4 kap. 1 § skadeståndslagen. Enligt särskilda bestämmelser i övriga banklagar (se 7 kap. 6 § BAL, 3 kap. 6 § SBL samt 6 kap. 6 § FBL) skall styrelsen i instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som i olika avseenden skall tillkomma verkställande direktören och andra delegater. Instruktionen får tjäna som vägledning vid en bedömning av i vilken egenskap en delegat med sådan uppdragskombination handlat.

Första meningen reglerar de där angivna personernas ansvar för skada som tillfogats banken. För sådan skada blir vederbörande ersättningsskyldig, om skadan förorsakats genom en åtgärd eller en underlåtenhet som kan tillräknas honom som uppsåt eller oaktsamhet. Det skall vara fråga om skada som vederbörande vid fullgörande av sitt uppdrag åsamkat banken. Vad som skall anses vara någons uppdrag framgår av bestämmelserna i denna lag, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen eller föreningsbankslagen samt bankens stadgar. En person som avses i 1 § kan givetvis också förorsaka banken skada genom åtgärd som han vidtagit som tredje man i förhållande till banken. Regeln är inte tillämplig i ett sådant fall.

Stiftare, huvudmän, styrelseledamöter och delegater står i direkt sysslomannaförhållande till banken. De är följaktligen gentemot banken skyldiga att vid fullgörandet av sitt uppdrag iaktta den omsorg som krävs av en sysslоman i allmänhet. Skadeståndsskyldighet kan sålunda inträda om ett

av stämman fattat beslut verkställs, trots att omständigheter inträffat efter beslutet som medför att detta skulle skada banken. Därav framgår för övrigt att styrelseledamöter och andra ställföreträdare för banken inte kan undgå skyldighet att ersätta en skada som åsamkats banken genom deras vållande enbart genom att hänvisa till att stämman beslutat om den åtgärd som medfört skadan.

Stiftare, huvudmän, styrelseledamöter och delegater har enligt *andra meningen* ansvar också gentemot andra som berörs av deras verksamhet för banken. Ansvaret mot dessa – enskilda aktieägare, medlemmar, insättare och andra borgenärer, anställda och annan tredje man – är emellertid inte lika vidsträckt som mot banken. Skadeståndsskyldighet kan endast inträda om bestämmelserna i banklagstiftningen eller bankens stadgar överträds uppsåtligen eller av vårdslöshet. De bestämmelser häri som just har till syfte att skydda tredje man blir sanktionerade på detta sätt.

Reglerna i paragrafens andra mening innebär bl. a. att styrelsen inte blir ansvarig för skada som vållas bankens medkontrahent vid kontraktsbrott från bankens sida. I ett sådant fall drabbar skadeståndsskyldigheten i allmänhet endast banken. En annan sak är att banken med stöd av paragrafens första mening kan kräva att av styrelsen få tillbaka vad banken tvingats utge till medkontrahenten.

En person som omfattas av bestämmelserna i 1 § kan givetvis ådra sig personlig skadeståndsskyldighet gentemot tredje man till följd av bestämmelserna i skadeståndslagen. Enligt samma regler kan banken gentemot den skadelidande få svara för skadeersättningen. Om banken i ett dylikt fall tvingas ge ut skadeersättning, har banken regressrätt mot skadevållaren. Avgörande för vilka regler som skall gälla för denna regressrätt bör vara om skadevållaren vid sitt handlande haft en sådan ställning som avses i 1 § eller ej.

Lagrummet är även direkt tillämpligt på likvidator (se hänvisningen i 10 kap. 8 § BAL, 6 kap. 6 § SBL samt 9 kap. 8 § FBL).

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

(Jfr 15 kap. 2 § UBAL, 11 kap. 2 § USBL samt 13 kap. 2 § UFBL).

Paragrafen överensstämmer med 15 kap. 2 § aktiebolagslagen och motsvarar 177 § första och andra styckena BL, viss del av 92 § första och tredje styckena SpL samt 106 § första stycket FL. Den behandlar skadeståndsansvaret för revisor och revisionsbolag.

I *första stycket* föreskrivs att revisorerna är ersättningsskyldiga enligt de grunder som anges i 1 §. De svarar också för den skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av deras medhjälpare. Denna senare regel är en nyhet för föreningsbankerna. I övrigt överensstämmer första stycket med gällande bestämmelser.

Bestämmelsen i *andra stycket*, vilken saknar motsvarighet i gällande banklagar, är en följd av den nya regeln i 3 kap. 3 § tredje stycket att ett auktoriserat revisionsbolag kan utses till revisor. Ersättningsskyldighet för skada åligger i sådant fall detta bolag och den för revisionen huvudansvarige. Av regeln i 4 § andra stycket följer att bolaget och den huvudansvarige alltid svarar solidariskt gentemot den skadelidande. Frågan om uppsåt eller oaktsamhet föreligger får normalt avgöras med hänsyn till den huvudansvariges förhållanden.

3 § En aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000) eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, en aktieägare eller någon annan.

En medlem i en föreningsbank eller en röstberättigad som inte är medlem är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, föreningsbankslagen (1986: 000) eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar föreningsbanken, en medlem eller någon annan.

(Jfr 15 kap. 3 § UBAL och 13 kap. 3 § UFBL.)

Bestämmelserna överensstämmer med 15 kap. 3 § första meningen aktiebolagslagen. I sak är de lika med gällande lag. Paragrafens *första stycke* motsvarar 177 § tredje stycket, 178 och 179 §§ BL och reglerar aktieägares skadeståndsansvar gentemot bolaget och gentemot annan aktieägare eller annan tredje man. *Andra stycket* motsvarar 106 § andra stycket och 107 § andra meningen FL och reglerar det skadeståndsansvar som åvilar medlem och röstberättigad som inte är medlem gentemot föreningsbanken, annan medlem och tredje man.

En aktieägare, medlem eller röstberättigad är inte skyldig att positivt verka i bankens intresse. Deltar han i bankens förvaltning, får han i första hand ta tillvara sina egna intressen utan att därigenom bli ansvarig mot banken eller tredje man. Paragrafen innebär dock vissa begränsningar i detta avseende.

Enligt 179 § BL är en aktieägare skadeståndsskyldig bl. a. om han uppsåtligen, genom begagnande av sitt inflytande över styrelseledamot, medverkar till att bolaget eller annan aktieägare tillskyndas skada genom åtgärder, som innebär att fördel uppenbarligen bereds vissa aktieägare till nackdel för bolaget eller annan aktieägare. Den föreslagna lydelsen av paragrafen täcker även detta fall. En sådan åtgärd strider nämligen mot generalklausulen i 7 kap. 16 § bankaktiebolagslagen.

Utredningen har inte föreslagit någon motsvarighet till aktiebolagslagens regel i 15 kap. 3 § om rätt för en aktieägare som blivit utsatt för maktmissbruk från en annan aktieägares sida att få sina aktier inlösta. En sådan regel har inte ansetts behövlig för bankaktiebolagens del, eftersom aktieägaren kan tillgripa skadeståndsreglerna som försvar mot maktmissbruk från andra aktieägares sida. Är däremot maktmissbruket systematiskt och långvarigt har skadeståndsreglerna inte ansetts utgöra ett tillräckligt skydd för förfördelade aktieägare. Utredningen har emellertid funnit att ett sådant förhållande som regel inte uppkommer i bankaktiebolag, som oftast

har ett mycket spritt ägande. Skulle detta ändå inträffa är, om ett sådant maktmissbruk medför skada för insättarna, ett ingripande från bankinspektionen motiverat. *Jag* delar utredningens uppfattning om att denna fråga kan lösas genom att bankinspektionen i förekommande fall ingriper mot dylikt maktmissbruk.

Eftersom särskilda regler om skadeståndsansvar för fullmäktige i föreningsbank saknas är en fullmäktig underkastad samma skadeståndsansvar som en vanlig medlem i en föreningsbank.

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte har jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon har utgett i skadestånd får krävas tillbaka från de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

(Jfr 15 kap. 4 § UBAL, 11 kap. 3 § USBL samt 13 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 15 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 180 och 181 §§ BL, 93 och 94 §§ SpL samt 108 och 109 §§ FL.

I förhållande till gällande banklagstiftning innebär bestämmelserna i *första stycket* en utvidgning av jämkningsmöjligheterna. Jämkning av skadeståndsskyldighet får nu ske endast i fall av ringa vårdslöshet. I begreppet "omständigheterna i övrigt" bör, i överensstämmelse med 4 kap. 1 § skadeståndslagen, inbegripas det förhållandet att en delegat haft en blygsam befattning i banken.

Jämkning kan i och för sig ske även vid brottslig gärning. Skuldgraden skall dock beaktas vid denna prövning. Jämkning skall i allmänhet inte ske när det är fråga om uppsåtligt handlande, som är brottsligt.

Bestämmelserna i *andra stycket* överensstämmer med gällande lag och reglerar ersättningsskyldigheten när flera skall ersätta samma skada. Den, vars ersättningsskyldighet jämkats, är givetvis solidariskt ansvarig endast för det jämkade beloppet. De ersättningsskyldiga skall sinsemellan ta del i betalningen efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna. Om omständigheterna inte föranleder något annat, bör fördelningen ske efter huvudtalet. En prövning av fördelningsfrågan efter skälighet skall äga rum även om någon eller några av de till skadan medverkande dömts att betala ett jämkat belopp.

5 § Talan om skadestånd till ett *bankaktiebolag* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en bolagsstämma majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av bolagsstämman och bara under förutsättning att inte ägare till en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till bolaget får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till bolaget får föras av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Om någon aktieägare sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för den kostnad som täcks av vad som kommit bolaget till godo genom rättegången.

Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att ägare till minst det antal aktier som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till bolagsstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

(Jfr 15 kap. 5 § UBAL.)

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 15 kap. 5 § aktiebolagslagen och motsvarar 109 § BL, innehåller bestämmelser om talan om skadestånd till bankaktiebolaget.

Enligt *första stycket* ankommer det på bolagsstämman att besluta om talan skall väckas om skadestånd till bankaktiebolaget enligt 1–3 §§. Sådan talan får alltså inte väckas om inte ärendet dessförinnan behandlats på stämman. Att det krävs ett bolagsstämmobeslut i denna fråga innebär en nyhet i förhållande till gällande lag. Stämman kan fatta ett formellt beslut om att skadeståndstalan skall väckas. Handläggningen på stämman kan också mynna ut i att styrelsen inte beviljas ansvarsfrihet. Utan ytterligare beslut av stämman kan styrelsen eller en aktieägarminoritet i sådant fall väcka skadeståndstalan mot dem som nämns i 1–3 §§.

I första stycket anges också förutsättningarna för att talan om skadestånd till bankbolaget skall kunna väckas mot en delegat. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Eftersom granskning av delegaternas befogenhetsutövning av praktiska skäl bör ankomma på styrelsen föreskrivs här att styrelsen får väcka talan mot delegat utan att frågan dessförinnan behöver ha behandlats av stämman. Det ankommer därför på styrelsen att se till att den interna kontrollen i en bank är uppbyggd på ett sådant sätt att oegentligheter begångna av delegater upptäcks så snabbt som möjligt.

Enligt *andra stycket* får skadeståndstalan på bolagets vägnar föras av en minoritet. Den minoritet som väcker talan behöver inte vara identisk med den som röstat mot ansvarsfrihet eller mot ett beslut att inte väcka talan. Minoritetstalan kan föras av olika minoritetsgrupper var för sig. En minoritetstalan kan vidare föras även om styrelsen på majoritetens uppdrag för skadeståndstalan. Detta är nödvändigt för att varken majoriteten eller olika minoritetsgrupper skall kunna hindra varandra från att föra den talan som varje grupp anser vara befogad.

Om någon aktieägare sedan talan har väckts, avstår från talan, kan de övriga alltid fullfölja denna. Om talan väckts av en minoritet, svarar de som väckt talan för rättegångskostnaderna. De har dock rätt till ersättning för kostnad som täcks av vad som kommit banken till godo genom rättegången.

I *tredje stycket* föreskrivs att skadeståndstalan mot styrelseledamöterna skall väckas inom ett år från det årsredovisningen och revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman. Den nuvarande fristen för väckande av talan mot styrelseledamot har sålunda förlängts från sex månader till ett år och den överensstämmer härigenom med aktiebolagslagens regler.

Genom hänvisningen i 10 kap. 8 § bankaktiebolagslagen blir preskriptionsbestämmelsen tillämplig även för likvidatorer.

Enligt gällande rätt har ansvarsfrihet som beviljats – eller på grund av underlåten talan skall anses beviljad – den verkan att styrelseledamot inte kan åläggas skadeståndsskyldighet mot bolaget. Denna regel gäller emellertid inte utan undantag. I de fall styrelsen eller styrelseledamot uppsåtligen eller av vårdslöshet, exempelvis i redovisningshandlingarna, lämnat i väsentliga hänseenden oriktiga eller ofullständiga upplysningar om vidtagen åtgärd eller dess betydelse för bolaget kan skadeståndstalan ändå riktas mot styrelseledamot. Huvudregeln kunde annars komma att innebära att bolagsstämman beslutade om ansvarsfrihet rörande förhållanden som stämman saknade vetskap om. I överensstämmelse med vad som föreskrivs i aktiebolagslagen har i *fjärde stycket* förts in en regel som innebär att kravet på att den bristfälliga redovisningen skall vara uppsåtlig eller vårdslös slopas för att beslutet om ansvarsfrihet skall sakna verkan.

Fjärde stycket innebär att en beviljad ansvarsfrihet hindrar en talan grundad på brottslig handling endast om ansvarsfriheten uppenbarligen har avsett även denna handling. Emellertid kan behov föreligga att föra målsägandetalan för bankbolagets räkning innan frågan om ansvarsfrihet har behandlats på bolagsstämman. I *femte stycket* föreskrivs därför att skadeståndstalan som grundas på brott alltid kan föras av styrelsen.

6 § Talan om skadestånd till en *sparbank* enligt 1 eller 2 § kan väckas, om vid en sparbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tredjedel av samtliga huvudmän har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av sparbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga huvudmän röstar mot förslaget till uppgörelse. Talan mot en delegat om skadestånd till sparbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan för sparbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på sparbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att minst det antal huvudmän som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt andra stycket, kan trots detta talan enligt första stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till spar-

banksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

(Jfr 11 kap. 4 § USBL.)

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 5 § i detta kapitel och motsvarar 58 § första–tredje styckena SpL, innehåller bestämmelser om talan om skadestånd till sparbanken.

Enligt *första stycket* ankommer det på sparbanksstämman att besluta om att talan om skadestånd till sparbanken skall väckas. Sådan talan får alltså inte väckas om inte ärendet dessförinnan behandlats på stämman. Att det krävs ett beslut av sparbanksstämman för denna fråga är en nyhet i förhållande till gällande lag.

I *första styckets första mening* föreskrivs att talan om skadestånd till sparbanken kan väckas om vid sparbanksstämman minst en tredjedel av samtliga huvudmän röstar emot ett förslag om ansvarsfrihet eller biträder ett förslag om att anställa skadeståndstalan. I detta avseende skiljer sig förslaget från vad som enligt 5 § föreslås gälla för bankaktiebolag. Där sägs att sådan talan kan väckas om vid bolagsstämman en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier enas härom. I dylikt fall kan styrelsen väcka talan utan ytterligare beslut av stämman. Enligt denna paragraf ges emellertid inte på sätt som föreskrivs i 5 § andra stycket en minoritet rätt att föra skadeståndstalan. Väcker styrelsen inte någon talan, får i stället bankinspektionen under samma förutsättningar som gäller för styrelsen väcka sådan talan enligt 7 kap. 10 §. Detta överensstämmer med gällande SpL.

Andra–fjärde styckena har sin motsvarighet i 5 §.

7 § Talan om skadestånd till en *föreningsbank* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en föreningsbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tiondel av samtliga röstberättigade har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av föreningsbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga röstberättigade röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en medlem för skadeståndstalan för föreningsbankens räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till föreningsbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till föreningsbanken får föras av röstberättigade som utgör minst en tiondel av samtliga röstberättigade. Om en röstberättigad sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av föreningsbanken för den kostnad som täcks av vad som kommit föreningsbanken till godo genom rättegången.

Talan för föreningsbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att det minsta antalet röstberättigade som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till föreningsbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

(Jfr 13 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 63 och 64 §§ samt 65 § första stycket FL, innehåller bestämmelser om talan om skadestånd till föreningsbanken och vissa bestämmelser om ansvarsfrihet.

Paragrafen stämmer i huvudsak överens med 5 § i detta kapitel.

8 § Sådan talan för en banks räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan ej väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då det beslut eller den åtgärd, som ligger till grund för talan, fattades eller vidtogs,
2. delegat sedan ett år förflutit från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs framlades på stämman,
3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,
4. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bankens bildande fattades på den konstituerande stämman, samt
5. aktieägare, huvudman eller medlem i föreningsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

(Jfr 15 kap. 6 § UBAL, 11 kap. 5 § USBL samt 14 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 15 kap. 6 § aktiebolagslagen och motsvarar 109 § första stycket och andra stycket andra meningen BL, 58 § fjärde stycket och 59 § SpL samt 65 § andra – fjärde styckena och 66 § första stycket och tredje stycket första meningen FL.

Bestämmelserna i 3 § har avseende enbart på bankaktiebolag och föreningsbanker. För sparbankernas del blir det därför inte aktuellt att tillämpa 3 §.

De preskriptionstider som finns upptagna i *första stycket* har i de flesta fall motsvarighet i gällande rätt. Regeln om den treåriga preskriptionstiden för talan mot styrelseledamot är dock ny. Den sammanhänger med den föreslagna skärpningen av reglerna i 5 § fjärde stycket och 6 § tredje stycket samt 7 § fjärde stycket, som anger förutsättningarna för att ett beslut om ansvarsfrihet skall kunna beviljas med befriande verkan. Motsvarande regel finns i aktiebolagslagen.

Den preskriptionstid om ett år som gäller för delegats skadeståndsansvar överensstämmer med gällande rätt. Däremot kan inte som nu är fallet, preskriptionstiden för delegat förlängas av det skälet att redovisningshandlingarna eller revisionsberättelsen inte innehållit fullständiga och riktiga uppgifter. En delegat får nämligen normalt anses ha mycket små möjligheter att påverka innehållet i dessa handlingar och de berör vanligtvis inte heller frågor som har anknytning till enskilda delegaters befogenhetsutövning.

Hovrätten för Västra Sverige anser att även delegaterna borde omfattas av beslutet om ansvarsfrihet för att inte ställas sämre i ansvarshänseende än en styrelseledamot (bil. 3 avsnitt 3.14.1). *Utredningen* har för sin del inte bedömt det vara möjligt att genomföra en granskning av delegaternas verksamhet i sådan tid att stämman kan få underlag för beslut om ansvarsfrihet. *Jag* är beredd att godta ett sådant synsätt. Kontrollen av delegaternas befogenhetsutövning får i stället som utredningen framhållit ankomma på styrelsen. Det torde med denna utgångspunkt inte vara möjligt att låta delegaterna omfattas av reglerna om ansvarsfrihet.

Preskriptionstiden för talan mot revisor har förlängts med ett år jämfört med gällande banklagstiftning och den överensstämmer nu med motsvarande regel i aktiebolagslagen.

Regeln om en tvåårig preskriptionstid för talan mot huvudman är en nyhet.

I förhållande till gällande rätt innebär bestämmelsen i *andra stycket* att, såvitt avser ansvarstalan mot styrelseledamot, tiden inom vilken konkursansökan måste göras förlängs. Enligt gällande banklagstiftning är tiden två år från det årsredovisningen lades fram på stämman, men enligt förslaget tre år från utgången av det räkenskapsår då den skadevållande handlingen företogs. Har preskriptionsfristerna i första stycket löpt ut vid den tidpunkt då talan väcks, krävs dessutom att talan har väckts senast sex månader från första borgenärssammanträdet.

6 kap. Bankens firma

Kapitlet innehåller bestämmelser om bl. a. de villkor som vid sidan av firmalagen (1974: 156) skall gälla för rätten att erhålla registrering av en banks firma. Bestämmelserna överensstämmer i stort med 16 kap. aktiebolagslagen.

I samband med firmalagens tillkomst gjordes vissa ändringar i gällande banklagstiftning. Bl. a. gavs bankerna möjlighet att använda och förvärva skydd för bifirma. De regler som efter dessa ändringar gäller om firma i banklagstiftningen har utan några sakliga ändringar förts över till förslaget. Undantag har dock gjorts för vissa bestämmelser som avses bli införda i en bankrörelseförordning (t. ex. 166 § BL och 101 § 2 mom FL).

Främst i syfte att underlätta en önskvärd strukturomvandling inom sparbanks- och föreningsbanksrörelserna föreslås att ordet sparbank resp. föreningsbank skall få ingå i bifirma för verksamhet i vilken bankrörelse bedrivs. För att uppnå likställighet mellan de tre bankgrupperna föreslås att också bankaktiebolag får rätt att i sådan bifirma ta in ordet bank.

Enligt 1 kap. 5 § förbehålls ordet bank vissa kreditinrättningar och för vissa dessa institut närstående företag. Någon annan än de där uppräknade instituten får inte i sin firma använda ordet bank.

1 § Ett *bankaktiebolags* firma skall innehålla ordet bank, en *sparbanks* firma ordet sparbank, en *central föreningsbanks* firma orden central föreningsbank samt en *lokal föreningsbanks* firma ordet föreningsbank.

Firman skall registreras i bankregistret.

Om firman skall registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

(Jfr 16 kap. 1 § UBAL, 12 kap. 1 § USBL samt 14 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i stort med 16 kap. 1 § första stycket första meningen och andra stycket aktiebolagslagen och motsvarar 5 § andra stycket och 6 § första stycket BL, 5 § första stycket SpL samt 4 § första stycket JkL.

I överensstämmelse med gällande lag har i *första stycket* tagits upp bestämmelser om hur en banks firma skall vara beskaffad. I aktiebolagslagen föreskrivs att ett aktiebolags firma skall innehålla ordet aktiebolag och i försäkringsrörelselagen att ett försäkringsaktiebolags firma skall innehålla ordet försäkringsaktiebolag. Det har för bankaktiebolagens vidkommande ansetts obehövligt att firman utöver ordet bank också skall innehålla ordet aktiebolag. Någon risk för förväxling med sparbanker och föreningsbanker har inte ansetts föreligga.

När det gäller svenskt bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag bör det utländska ordet för bank kunna godtas om det är mycket likt det svenska ordet och någon risk för förväxling inte kan anses föreligga. Som exempel kan nämnas att regeringen enligt BL, som i detta avseende överensstämmer med bankrörelselagens bestämmelser, godtagit firmanamnet Banque Paribas Sverige AB.

Eftersom den formella kopplingen till FL slopats får föreningsbankerna inte längre i sina firmor använda orden "ekonomisk förening" eller förkortningen "ek. för". Detta innebär en nyhet eftersom det i JkL bara sägs att föreningsbankerna inte behöver använda dessa ord i sina firmor.

En lokal föreningsbanks firma behöver enligt förslaget inte innehålla ordet "lokal". Från borgenärssynpunkt bör den eventuella förväxlingsrisk som kan föreligga i förhållande till central föreningsbank i praktiken komma att sakna betydelse. Även om bankrörelselagen inte ålägger de olika enheterna inom en föreningsbanksgrupp ett formellt solidariskt ansvar för samtliga enheters förbindelser, kan det förutsättas att ett sådant ansvar upprätthålls i praktiken.

Enligt övergångsbestämmelserna skall 4 § andra stycket JkL fortfarande gälla. Där föreskrivs att ingen annan än föreningsbank eller SFF får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av rörelsen använda ordet jordbrukskassa eller uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller orden jordbrukskreditkassa eller föreningsbank. Det kan nämligen sägas ligga en fara i att företag som driver någon annan form av finansieringsverksamhet skulle anta som beteckning på sin rörelse ett namn som i dag brukas av

föreningsbanksrörelsen och därigenom utnyttja föreningsbanksrörelsens goodwill.

En banks firma skall enligt *andra stycket* registreras i bankregistret. Som framgår av bestämmelserna i 8 kap. föreslås att de nuvarande bankregistren, som förs separat för var och en av bankgrupperna, ersätts av ett gemensamt bankregister.

Tredje stycket innehåller det förtydligandet att, om en banks firma skall registreras på flera språk, så skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

2 § En banks firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Utan hinder av första stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företagets firma. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

(Jfr 16 kap. 1 § första stycket UBAL, 12 kap. 1 § första stycket USBL samt 14 kap. 1 § andra stycket UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i *första stycket* med 16 kap. 1 § första stycket andra och tredje meningarna aktiebolagslagen, 6 § andra stycket BL, 5 § andra stycket första och andra meningarna SpL samt 7 § tredje stycket FL. Dess *andra stycke*, som avser bankaktiebolag bildat av utländskt bankföretag, överensstämmer med 6 § tredje stycket BL i dess lydelse efter den 1 juli 1985 (SFS 1985: 500).

3 § En banks styrelse kan anta bifirma. Bestämmelsen i 1 § andra stycket och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller föreningsbank får endast användas i bifirma för bankverksamhet.

(Jfr 16 kap. 2 § UBAL, 12 kap. 2 § USBL samt 14 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 16 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen, 6 § tredje stycket BL, 5 § andra stycket tredje meningen SpL samt 7 § femte stycket FL, innehåller bestämmelser om bifirma.

I samband med firmalagens tillkomst togs särskilda föreskrifter in i banklagstiftningen om sättet för bifirmans antagande och förutsättningarna för dess registrering. Dessa bestämmelser har i sak oförändrade förts över till förslaget. Förutsättningarna för registrering av bifirma är desamma som i fråga om huvudfirma.

Enligt gällande banklagstiftning får ordet bank inte användas i en banks bifirma. Förbudet motiveras med att en bifirma som innehåller ett sådant ord skulle bli vilseledande, eftersom den kunde ge sken av att ett självständigt företag drevs under benämningen.

Under senare år har både sparbanker och föreningsbanker genomgått en fortlöpande strukturomvandling, där många banker inom resp. kategori gått samman och bildat större enheter. Dessa bankers firma utgörs ofta av ett ortsnamn följt av ordet sparbank resp. föreningsbank. Vid fusion har namnfrågan en väsentlig betydelse. Från dessa bankers sida har därför uttryckts önskemål om att för en lokalt begränsad del av rörelsen få behålla

en fusionerad banks firma för att därmed ange bankens lokala anknytning. Utredningen har mot bakgrund härav föreslagit att sparbank och föreningsbank får rätt att i bifirma ta in ordet sparbank resp. föreningsbank. Enligt utredningen bör någon risk för vilseledande av allmänheten knappast föreligga med hänsyn bl. a. till att sparbanks- och föreningsbanksregistret ger full upplysning om att det inte är fråga om ett självständigt företag som drivs under beteckning av bifirman. Utredningen finner det inte heller särskilt troligt att någon skulle kunna komma till skada genom att tro att den verksamhet som drivs under bifirma från ett särskilt avdelningskontor är ett självständigt rättssubjekt. Det främsta skälet för att låta sparbank och föreningsbank anta bifirma i vilken ordet sparbank resp. föreningsbank får ingå har enligt utredningen varit att underlätta en önskvärd strukturomvandling inom dessa bankgrupperna.

Bankföreningen har för sin del menat att också bankaktiebolagen borde ha en motsvarande rätt att i bifirma ta in ordet bank (bil. 3 avsnitt 3.15.1).

I lagrådsremissen föreslog jag att samtliga tre bankkategorier bör ha rätt att i bifirma ta in ordet bank, sparbank resp. föreningsbank.

Lagrådet har kritiserat förslaget och erinrar om att när lagregler om bifirma infördes i samband med den nya firmalagen (1974: 156) förbjöds användning av ord som "aktiebolag", "bank" och "sparbank" i en bifirma. Motivet för detta var att bifirman annars kunde bli vilseledande genom att framstå som benämning för ett fristående företag. Förslaget i lagrådsremissen innebar att intresset av att undvika beteckningar som kan vilseleda allmänheten har fått stå tillbaka för bankernas önskan att i samband med omstruktureringar kunna fortsättningsvis utnyttja den goodwill som knyter sig till en tidigare självständigt driven verksamhet.

Vid firmalagens tillkomst lades stor vikt vid kravet att en firma inte skall vara vilseledande (prop. 1974: 4 s. 170). Lagrådet har inte kunnat finna att övertygande skäl har anförts för det avsteg från denna princip som det framlagda förslaget innebär. Med anledning av vad som sägs i specialmotiveringen har lagrådet velat framhålla, att det inte är något godtagbart försvar för ett vilseledande firmabruk vare sig att rätta förhållandet kan utläsas ur bankinspektionens register eller att den som vilseleds knappast löper någon egentlig risk för att komma till skada därigenom.

I fråga om paragrafens utformning har lagrådet påpekat att begränsningen i tredje meningen medför att en lokal föreningsbank blir förhindrad att använda ordet föreningsbank i en bifirma. Av 1 kap. 2 § framgår nämligen att en sådan bank över huvud taget inte får driva bankrörelse i lagens mening. Det torde emellertid knappast finnas någon anledning att särbehandla lokala föreningsbanker i detta sammanhang.

Med anledning av vad lagrådet har anfört vill *jag* framhålla att skälet till att en bank skall få använda ordet bank, sparbank eller föreningsbank i bifirma varit att underlätta en önskvärd strukturomvandling inom främst sparbanks- och föreningsbanksrörelserna. Bankaktiebolagen är inte för närvarande inne i samma intensiva strukturomvandling som övriga banktyper. I framtiden kan emellertid behov uppkomma även för bankaktiebolagen att använda ordet bank i en bifirma. Jag har förståelse för att bankerna önskar utnyttja den goodwill som är förenad med en väl inarbe-

tad firmabeteckning. Det kan inte heller uteslutas att möjligheten att få behålla ett tidigare firmanamn kan spela en avgörande roll vid bedömning av om en fusion kan genomföras eller inte.

Jag kan instämma i vad lagrådet har anfört om lagrådsremissens förslag att den aktuella bifirman endast skulle få användas för verksamhet som omfattar bankrörelse. I enlighet med lagrådets förslag byts "bankrörelse" ut mot "bankverksamhet".

Rätten att använda bankbeteckningarna bör begränsas till att avse bifirmor i vilka bankverksamhet bedrivs. Detta begrepp avser här banker inklusive lokala föreningsbanker. I förhållande till lagrådsremissen vill jag göra den preciseringen att rätten huvudsakligen är avsedd att göra det möjligt för en bank att använda en fusionerad banks firma i syfte att ange bankens lokala anknytning. Det är knappast att befara att en sådan användning av bifirma skulle kunna vara vilseledande på det sätt som befarades i förarbetena till firmalagen, nämligen att firman oriktigt skulle kunna ge sken av att "företagaren besitter särskilda kvalifikationer eller av att företaget har en viss officiell ställning eller anknytning till ett statligt företag, en betydelsefull organisation eller liknande" (se prop. 1974:4 s. 168 och 170). Av 26 § firmalagen (1974: 156) följer vidare att vid teckning av bifirma skall även firman för hela verksamheten anges. Denna regel kan sägas ytterligare motverka risken för ett vilseledande. Risken för skada är således enligt min mening så gott som obefintlig. Därtill kommer den tillsyn som i detta avseende utövas av bankinspektionen. Av nu anförda skäl är jag inte beredd att frångå mitt förslag om att bank i bifirma skall få använda ordet bank, sparbank eller föreningsbank.

Föreskrifter om anmälan för registrering av bifirma kommer att tas in i en bankrörelseförordning.

4 § Skriftliga handlingar som utfärdas för en bank bör undertecknas med bankens firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för banken utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av handlingens innehåll att den har utfärdats på bankens vägnar, svarar de som har undertecknat handlingen solidariskt för förpliktelsen enligt handlingen. Detta gäller dock inte, om

1. det framgick av omständigheterna vid handlingens tillkomst att handlingen utfärdades för banken, samt
2. medkontrahenten fått ett av banken behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att antingen en begäran om sådant godkännande har framställts eller personlig ansvarighet har gjorts gällande mot undertecknarna.

(Jfr 16 kap. 3 § UBAL, 12 kap. 3 § USBL samt 14 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 16 kap. 1 § fjärde stycket aktiebolagslagen, 86 § BL, 45 § SpL och 16 § sparbankskungörelsen samt 35 § FL, innehåller bestämmelser om firmateckning.

Skriftliga handlingar som utfärdas för en bank bör enligt *första meningen* undertecknas med bankens firma. Enligt 26 § firmalagen sker firmateckning genom tydlig angivelse av den fullständiga firman och underskrift med namn av firmatecknare. Vid teckning av bifirma anges även firman för hela

verksamheten. Under likvidation eller konkurs skall firma tecknas med tillägg som anger det ändrade förhållandet.

De nu angivna bestämmelserna har karaktär av ordningsföreskrifter. Det är alltså inte något villkor för att firmateckningen skall vara bindande att de har iakttagits. För detta krävs att firman har tecknats av någon som är behörig att företräda banken.

Paragrafen innehåller i övrigt bestämmelser för det fall att firmateckningen inte uppfyller banklagstiftningens eller firmalagens krav. Om styrelsen eller någon annan ställföreträdare för banken har utfärdat en handling utan firmateckning och om det inte heller framgår av handlingens innehåll att den har utfärdats på bankens vägnar, svarar de som har undertecknat handlingen solidariskt för förpliktelsen enligt handlingen. Detta gäller emellertid inte, om det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgår att den utfärdats för banken och medkontrahenten senare får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen. För att få denna verkan skall godkännandet ha tillställts medkontrahenten utan oskäligt dröjsmål efter det att begäran om det har framställts eller personligt ansvar har gjorts gällande mot undertecknarna.

5 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

(Jfr 16 kap. 4 § UBAL, 12 kap. 4 § USBL samt 14 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen, som behandlar förbud att använda firma, överensstämmer med 16 kap. 2 § aktiebolagslagen, 170 § första stycket BL, 87 § första stycket SpL samt 102 § första stycket FL.

I gällande banklagstiftning (170 § andra stycket BL, 87 § andra stycket SpL samt 102 § andra stycket FL) finns en bestämmelse som innebär att om någon, i annat fall än när fråga är om firmaintrång, anser att en införing i bankregistret är till förfång för honom, kan han föra talan vid domstol om registreringens hävande och om skadestånd. Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har inte tagits upp i förslaget, eftersom det inte har ansetts föreligga något praktiskt behov av en sådan bestämmelse. Se i övrigt lagrådets uttalande om aktiebolagslagens motsvarande bestämmelse (prop. 1975: 103 s. 782).

7 kap. Tillsyn

Bestämmelserna om bankinspektionens tillsyn över bankerna är, som tidigare nämnts, föremål för utredning i kreditmarknadskommittén. De regler om tillsyn som finns upptagna i banklagarna har därför i stort sett oförändrade förts in i detta kapitel. Ändringar har gjorts endast på ett fåtal punkter, i de flesta fall för att bringa bestämmelserna för de olika bankkategorierna i så nära överensstämmelse med varandra som möjligt.

Bestämmelsen i 157 § BL, 81 § SpL och 75 § JkL om att bankinspektionen får förena föreläggande eller förbud som meddelats enligt BL med vite har förts över till 9 kap. 3 §. Vissa bestämmelser om bankinspektionens befogenheter i samband med bankaktiebolags likvidation har inte förts

över till bankrörelselagen eftersom de på grund av föreslagna ändringar i den nya banklagstiftningen blivit onödiga (se närmare 12 §).

Bestämmelsen i 81 § sista stycket SpL, som ger bankinspektionen möjlighet att försätta sparbank i likvidation om den inte uppfyller kravet på egna fonder, har slopats i förslaget. Bestämmelsen ersätts nämligen av de nya likvidationsbestämmelserna i banklagstiftningen. I 49 § SpK föreskrivs vissa skyldigheter för den revisor som inspektionen har förordnat. Dessa skyldigheter framgår emellertid av den instruktion som inspektionen skall utfärda för revisorn och behöver därför inte anges särskilt i lagen. Med hänsyn till att bankinspektionen för samtliga banker sammanställer vissa uppgifter och rapporterar dessa till Statistiska centralbyrån har inte heller bestämmelserna om uppgiftslämnande i 83 § sista meningen SpL och 51 § SpK tagits med i förslaget.

Mot bakgrund av att bankinspektionen föreslås få möjlighet att utse revisor också i lokal föreningsbank har bestämmelserna i 71 § JkL, som ger bankinspektionen befogenhet att bl. a. utse revisorer om sådana inte har utsetts till föreskrivet antal, slopats i förslaget. Med hänsyn till att föreningsbankernas riksorganisation, SFF, inte längre regleras i banklagstiftningen har inte heller bestämmelserna i JkL om att bankinspektionen skall öva tillsyn över denna organisation förts över till förslaget.

I kapitlets 17 § har bestämmelser om bankinspektionens tillsyn över pensions- och personalstiftelse som hör till bank tagits upp.

Bankinspektionen har förordat att tillsynsbestämmelserna för bankerna kompletteras enligt förebild från fondkommissionslagen (1979: 748). Enligt inspektionen skulle det fylla ett behov inte minst från rättsäkerhetssynpunkt att inspektionen även ifråga om banktillsynen får en lagfäst rätt att på samma sätt som i fondkommissionslagen genom särskilt överklagbart beslut meddela skriftlig erinran eller anmärkning (bil. 3 avsnitt 1.1 och 3.16.1). Även om *jag* i princip delar inspektionens åsikt om att tillsynsreglerna bör kompletteras på föreslaget sätt anser jag att kreditmarknadskommitténs överväganden i denna fråga bör avvaktas.

1 § Bankinspektionen skall se till att en bank följer dels de lagar som reglerar bankens verksamhet, dels andra författningar såvitt de särskilt avser banker, dels bankens stadgar och de bestämmelser, som med stöd därav meddelats av bankens stämma eller styrelse.

Bankinspektionen skall även i övrigt med uppmärksamhet följa bankernas verksamhet för att hålla sig underrättad om förhållanden som kan inverka på en banks säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Bankinspektionen är inte på grund av vad här föreskrivits skyldig att övervaka att sådana bestämmelser iakttas som avser aktieägares eller medlemmars rättigheter eller skyldigheter i förhållande till banken eller till någon annan aktieägare eller medlem eller som angår bankens inre angelägenheter.

2 § Bankinspektionens tillsyn utövas med ledning av de handlingar som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen samt de upplysningar som inhämtas vid bankundersökningar eller på något annat sätt.

Bankundersökning skall genomföras så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen beslutar att sådan skall ske.

3 § Bankinspektionen skall för varje *bankaktiebolag*, *sparbank* samt *central föreningsbank* förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och bankens räkenskaper. Inspektionen får för samma ändamål förordna revisor för *lokal föreningsbank*.

För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

Bankinspektionen får när som helst återkalla förordnande enligt första stycket och i stället utse ny revisor.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla bankens styrelse. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för bankinspektionen får närvara vid stämma och vid sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

(Jfr 17 kap. 1–4 §§ UBAL, 13 kap. 1–4 §§ USBL samt 15 kap. 1–4 §§ UFBL.)

Paragraferna överensstämmer med 147–150 §§ BL, 80 § första – tredje styckena, 81 § tredje stycket SpL och 47 § SpK samt 68–70 §§ och 72 § JkL.

Enligt 3 § *första stycket* skall bankinspektionen för varje bankaktiebolag, sparbank och central föreningsbank förordna en eller flera revisorer. Möjligheten att utse flera revisorer är en nyhet i fråga om centrala föreningsbanker. När det gäller sparbanker infördes denna möjlighet genom SFS 1982: 1141. Enligt den lagen kan dock flera revisorer utses endast om särskilda omständigheter kräver det.

Föreskriften att bankinspektionen får förordna revisor i lokal föreningsbank innebär också en nyhet. Avsikten är inte att bankinspektionen regelmässigt skall utse revisor i lokal föreningsbank. Normalt får det anses fullt tillräckligt att bankinspektionen utser revisor i den centrala föreningsbanken. Denne bör då granska den verksamhet som bedrivs inom hela gruppen. Det kan emellertid inte uteslutas att förhållandena i en enskild lokal föreningsbank visar sig vara sådana att det finns anledning för bankinspektionen att genom en revisor delta även i revisionen i den lokala banken.

5 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brottsförebyggande åtgärder hos en bank.

Om rätt för regeringen eller bankinspektionen att utfärda föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 4 kap. 1 § tredje stycket.

(Jfr 17 kap. 5 § UBAL, 13 kap. 5 § USBL samt 15 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 151 § BL, 80 § fjärde stycket SpL samt 73 § JkL.

Med hänsyn till att det i 4 kap. 1 § tredje stycket sägs att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om bankernas löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning har nu gällande bestämmelser i 151 § BL, 80 § fjärde stycket SpL och 73 § JkL ersatts med en hänvisning till nämnda lagrum.

6 § Det åligger styrelsen i en bank

1. att när som helst för den befattningshavare hos bankinspektionen, som enligt föreskrifter meddelade av regeringen skall företräda inspektionen i sådant avseende, samt för den särskilda undersökning regeringen kan besluta om hålla bankens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,
2. att genast efter varje månads slut, enligt de formulär som fastställs av inspektionen, upprätta och till inspektionen sända in en översikt, som utvisar bankens tillgångar och skulder, samt uppgift om de räntesatser som banken under månaden tillämpat vid in- och utlåning,
3. att så snart det kan ske, i fråga om lokal föreningsbank dock endast om inspektionen begär det, till inspektionen sända in avskrift av styrelsens årsredovisningshandlingar och revisionsberättelse och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar och koncernrevisionsberättelse med tillhörande handlingar, samt delårsrapporter och protokoll över förhandlingarna vid ordinarie stämma,
4. att dels på den tid som inspektionen bestämmer till inspektionen sända de uppgifter som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av bankens verksamhet under räkenskapsåret samt bankens ställning vid årets slut, dels, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare uppgifter om bankens verksamhet och ställning, samt
5. att även i övrigt meddela inspektionen, eller en sådan befattningshavare vid denna som ovan sagts, alla de upplysningar om banken som de begär.

7 § Bankens styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att en bank gjort sådana förluster att

1. ett *bankaktiebolags* eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,
2. en *sparbank* inte kan uppfylla kravet på egna fonder i 2 kap. 9–10 §§,
3. en *central föreningsbanks* och de anslutna *lokala föreningsbankernas* eget kapital inte svarar mot det belopp som fordras enligt 2 kap. 9–10 §§.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens förluster bekräftas skall styrelsen genast underrätta bankinspektionen.

(Jfr 17 kap. 6 § UBAL, 13 kap. 6 § USBL samt 15 kap. 6 § UFBL.)

Paragraferna överensstämmer i huvudsak med 152 § BL och motsvaras av 83 § SpL samt 74 § JkL. Bestämmelserna har här delats upp i två paragrafer.

I förhållande till SpL och JkL har reglerna för sparbanker och föreningsbanker i 6 § byggts ut med motsvarande bestämmelser i BL som förebild. Ur saklig synpunkt innebär detta knappast någon förändring. I punkten 3 har den ändringen gjorts i förhållande till JkL att handlingar som där avses skall av central föreningsbank utan anmaning av inspektionen sändas dit. Detta torde överensstämma med nuvarande praxis. Vidare har här förekomsten av koncernrevisionsberättelse beaktats. I punkten 4 har den motsvarande begränsningen, att de uppgifter om bankens verksamhet och ställning som skall avges efter regeringens bestämmande skall avse statistiska sådana, fått utgå.

I 7 § punkten 1 har i departementsförslaget reglerna om vad som skall iakttas när det finns anledning att anta att bankbolagets eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet anpassats till vad som gäller enligt SpL och JkL.

8 § Om styrelsen eller stämman har fattat ett beslut som avviker från sådan lag eller författning som avses i 1 § första stycket eller från bankens stadgar, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet gått i verkställighet får inspektionen förelägga styrelsen att göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad som åligger styrelsen. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om sådana föreskrifter i lag, som det är straffbart att överträda.

Om avvikelsen enligt första stycket är av allvarlig beskaffenhet, skall inspektionen göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara oktrojen förverkad.

(Jfr 17 kap. 7 § UBAL, 13 kap. 7 § USBL samt 15 kap. 7 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 153 § BL, 81 § första och sjätte styckena SpL samt 75 § första och tredje styckena JkL.

Enligt nu gällande lag får bankinspektionen, när det gäller innehållet i vinst- och förlusträkning eller balansräkning, ge föreläggande om rättelse, trots att felaktiga uppgifter i dessa redovisningshandlingar kan medföra straffansvar för styrelseledamot. Eftersom dessa straffbestämmelser inte föreslås bli införda i bankrörelselagen behöver inte detta undantag föras över till denna lag.

I *första stycket* har i förhållande till gällande banklagar och utredningsförslaget en redaktionell ändring gjorts. I stycket har en hänvisning till 1 § första stycket tagits in.

I paragrafens *andra stycke* har i förhållande till SpL och JkL vissa ändringar gjorts med hänsyn till de föreslagna reglerna om att sparbank och föreningsbank för sin verksamhet skall erhålla auktorisation i form av oktroj.

För föreningsbankerna innebär bestämmelsen om oktroj att den centrala föreningsbanken får anses ha givits en så dominerande ställning inom gruppen att banken har både rätt och skyldighet att medverka till att uppdagade missförhållanden i en ansluten lokal föreningsbank undanröjs. Om så inte sker och det rör sig om svårartade missförhållanden kan således den centala föreningsbanken riskera att dess oktroj förklaras förverkad.

9 § Även om sådan avvikelse som avses i 8 § första stycket inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om verksamheten i en bank, som inspektionen finner påkallade.

Om verksamheten i en bank till följd av allvarliga missförhållanden i bankens ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får inspektionen förelägga bankens styrelse att vidta erforderliga åtgärder. Om styrelsen inte rättar sig efter ett sådant föreläggande tillämpas 8 § andra stycket.

(Jfr 17 kap. 8 § UBAL, 13 kap. 8 § USBL samt 15 kap. 8 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 154 § BL och motsvarar 75 § andra stycket JkL.

Även om det saknas en uttrycklig föreskrift i SpL motsvarande den som finns i *första stycket* har bankinspektionen i praxis ansetts ha en sådan rätt även gentemot sparbankerna.

I första stycket har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till utredningsförslaget för att åstadkomma en tydligare koppling till bestämmelserna i 8 §.

Liksom första stycket hänför sig bestämmelserna i paragrafens *andra stycke* till situationer då lag eller stadgar inte kränkts och 8 § därför inte kan tillämpas. Som exempel på missförhållanden som kunde medföra en tillämpning av ifrågavarande bestämmelse angavs i förarbetena till BL bl. a. att bankbolagets medel i oproportionerligt stor utsträckning användes för ensidigt tillgodoseende av bankbolaget närstående personers intressen under sådana omständigheter att fara kunde anses föreligga för att bolagets soliditet skulle kunna rubbas. Vidare nämndes att bankbolaget genom alltför vidsträckt kreditgivning medverkade till spridning av osund spekulation i aktier eller fastigheter (NJA II 1921 s. 829).

10 § Har en *sparbank* i fall som avses i 5 kap. 1 eller 2 § tillfogats skada, får bankinspektionen låta väcka talan mot den ersättningsskyldige, om inte bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§ utgör hinder för sådan talan.

(Jfr 13 kap. 9 § USBL.)

Paragrafen överensstämmer med 81 § andra stycket SpL och den gäller endast för sparbanker. Innebörden av bestämmelsen är att bankinspektionen i fall som avses i 5 kap. 1 och 2 §§ kan låta väcka talan om skadestånd om huvudmännen underlåtit att besluta om skadeståndstalan eller styrelsen underlåtit att verkställa ett av huvudmännen fattat beslut om sådan talan. En förutsättning är dock att bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§ inte utgör hinder för sådan talan (se prop. 1955: 151 s. 267).

11 § Om oktroj har beviljats för en bank och banken därefter inte anmälts för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för bankens registrering genom lagakraftägande beslut avskrivits eller avslagits.

(Jfr 17 kap. 9 § UBAL, 13 kap. 10 § USBL samt 15 kap. 9 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 155 § BL, men saknar motsvarighet i SpL och JkL.

I 155 § BL finns en regel som innebär att oktrojen för ett bankaktiebolag kan förklaras förverkad om inte konstituerande stämma hålls inom föreskriven tid. I 2 kap. bankaktiebolagslagen anges beträffande bankaktiebolag ingen bestämd tid inom vilken den konstituerande stämman måste hållas. Registrering av det nybildade bankbolaget måste däremot alltjämt ske inom viss föreskriven tid – sex månader – efter det att oktroj beviljades. Med hänsyn till att även sparbanker och centrala föreningsbanker skall beviljas oktroj enligt den nya banklagstiftningen har paragrafens lydelse anpassats till de nya förhållanden som skall gälla för bankerna.

Utredningsförslagets andra stycke (jfr 156 § BL), enligt vilket regeringen

förordnar om registrering av beslut varigenom oktrojen har förverkats, har fått utgå. Något uttryckligt lagstöd för denna befogenhet torde nämligen inte krävas.

12 § Under en banks likvidation har bankinspektionen samma befogenheter i fråga om likvidatorerna och stämman som annars tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och stämman.

(Jfr 17 kap. 10 § UBAL, 13 kap. 11 § USBL samt 15 kap. 10 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 158 § 1 mom tredje stycket BL, 82 § tredje stycket SpL samt 76 § tredje stycket JkL.

Första och andra styckena i ovannämnda paragrafer i BL, SpL och JkL behandlar bankinspektionens möjlighet att förordna ombud och likvidationsrevisor när banken träder i likvidation. Bestämmelserna har inte förts över till förslaget. Detta hänger samman med regleringen i bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen enligt vilken bankinspektionen alltid skall utse likvidatorer i en bank som trätt i likvidation. Inte heller har regeln i fjärde stycket i dessa paragrafer, som ger bankinspektionen rätt att utse likvidationsrevisor, förts över hit, eftersom det i den nya banklagstiftningen förutsätts att revisorerna i en bank – däribland den eller de revisorer som utsetts av bankinspektionen – fortsätter att fullgöra sina uppdrag också under likvidationsförfarandet.

13 § Har en bank försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av konkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare gäller också det allmänna ombudet.

(Jfr 17 kap. 11 § UBAL, 13 kap. 12 § USBL samt 15 kap. 11 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 158 § 2 mom BL, 82 § 2 mom SpL samt 77 § JkL.

14 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) överklagas hos regeringen. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av att det överklagats, om inte regeringen förordnar något annat.

Om överklagande av beslut i vissa fall finns bestämmelser i 8 kap. 8 § och 9 kap. 3 § sista stycket.

(Jfr 17 kap. 12 § UBAL, 13 kap. 13 § USBL samt 15 kap. 12 § UFBL.)

Paragrafens första stycke överensstämmer med 175 § första stycket BL, 91 § första stycket SpL samt 82 § andra stycket JkL, medan andra stycket saknar direkt motsvarighet i gällande banklagar. Bestämmelser som i viss

mån svarar mot paragrafens andra stycke finns i 175 § andra stycket BL, 91 § andra stycket SpL samt 82 § första stycket JkL.

Rätt att överklaga bankinspektionens beslut enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) tillkommer endast den som i förvaltningslagens (1986: 223) mening har ställning av part, dvs. den som beslutet angår, om det gått honom emot och beslutet kan överklagas. Någon i författning fastslagen rätt för allmänheten att klaga hos inspektionen finns däremot inte (se banklagsutredningens delbetänkande Ds E 1980: 3 Konsumentskyddet inom bankområdet och bankinspektionens styrelse, s. 53 ff).

Gemensamt för de besvärsbestämmelser till vilka hänvisning sker i andra stycket är att besvärstalan skall föras hos kammarrätten och inte hos regeringen.

15 § Varje *bankaktiebolag*, *sparbank* och *central föreningsbank* skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas för

1. ett *bankaktiebolag* som en procentandel av bolagets eget kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret,
2. en *sparbank* som en procentandel av sparbankens egna fonder och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret,
3. en *central föreningsbank* som en procentandel av föreningsbankens jämte anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda egna kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret.

Procentandelen skall vara lika för alla banker inom respektive bankkategori och får inte överstiga för *bankaktiebolag* tre tusendels procent, för *sparbanker* sju tusendels procent samt för *föreningsbanker* en hundradels procent. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om fastställande av bidragen och bidragens erläggande.

Varje bank skall, med belopp som bankinspektionen bestämmer, utge ersättning till revisor som har förordnats enligt 3 §. Ett *bankaktiebolag* skall, med belopp som regeringen bestämmer, även utge ersättning till offentlig ledamot enligt 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) samt till person som avses i 7 kap. 8 § första stycket andra meningen samma lag.

(Jfr 17 kap. 13 § UBAL, 13 kap. 14 § USBL samt 15 kap. 13 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 159 § BL, 84 §, 90 § andra stycket SpL och 46 § första stycket SpK samt 78 och 80 §§ JkL.

Enligt JkL åvilar skyldigheten för föreningsbanker att erlägga bidrag till bestridande av kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet jordbrukskasserörelsen i dess helhet. Enligt förslaget skall däremot varje enskild central föreningsbank vara betalningsskyldig. Beräkningsgrunden är dock densamma, nämligen gruppens sammanlagda egna kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret.

De nu gällande reglerna i BL, SpL samt JkL om ersättning åt likvidationsombud och likvidationsrevisor, som inspektionen har utsett, har fått utgå, eftersom sådana inte längre skall utses.

16 § Den som är ledamot eller suppleant i styrelsen för bankinspektionen eller befattningshavare där får inte ingå i styrelsen för en bank eller vara

anställd i en bank. Inte heller får en sådan person äga aktier i ett bankaktiebolag eller vara huvudman i en sparbank.

Regeringen får meddela särskilda bestämmelser om beviljande av kredit till sådan person som avses i första stycket.

(Jfr 17 kap. 14 § UBAL, 13 kap. 15 § USBL samt 15 kap. 14 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 160 § BL och 48 § SpK samt motsvarar 81 § JkL.

I *första stycket* har, förutom att vissa redaktionella ändringar gjorts, tillagts att även suppleant i bankinspektionens styrelse omfattas av bestämmelserna.

Förslagets första stycket avviker i viss mån från bestämmelserna i gällande JkL. Enligt JkL får nämligen en styrelseledamot och en befattningshavare hos inspektionen inte heller vara anställd hos SFF. Denna bestämmelse har inte förts över till bankrörelselagen eftersom SFF inte regleras i den nya banklagstiftningen. En styrelseledamot och befattningshavare hos bankinspektionen får enligt JkL inte heller vara revisor i en föreningsbank. Något bärande skäl för denna avvikelse från vad som gäller enligt övriga banklagar finns egentligen inte och därför har inte heller denna bestämmelse förts över till bankrörelselagen.

I 160 § andra stycket BL föreskrivs att regeringen får utfärda särskilda föreskrifter för beviljande av kredit till ledamot av eller befattningshavare hos bankinspektionen. Motsvarighet till denna bestämmelse saknas i SpL och JkL. Utredningen menar att bestämmelsen i och för sig bör vara kvar, men att den i så fall bör gälla kreditgivning till inspektionens tjänstemän från samtliga bankinstitut och även övriga institut eller företag som står under inspektionens tillsyn. Utredningen har under hänvisning till att det ligger inom kreditmarknadskommitténs uppdrag att se över bestämmelserna om tillsyn av finansieringsinstituten förordat att bestämmelsen flyttas över till övergångsbestämmelserna till denna lag i avvaktan på kommitténs förslag. *För egen del* anser jag att dessa bestämmelser redan nu bör tas in i själva lagen. Bestämmelserna har därför förts in som ett ett *andra stycke* i denna paragraf.

Föreskrifterna i 194 § BL, 99 § SpL samt 91 § JkL om att regeringen meddelar närmare bestämmelser om bankinspektionens organisation och om bankregister (Jfr 17 kap. 15 § UBAL, 13 kap. 16 § USBL samt 15 kap. 15 § UFBL) har fått utgå. Någon särskild bestämmelse om detta torde nämligen inte krävas.

17 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en bank och stiftelsens förmögenhet huvudsakligen härrör från medel som tillskjutits av banken, skall bankinspektionen se till att stiftelsens tillgångar är placerade på ett sätt som bereder skälig säkerhet. Därvid skall stiftelsens ändamål beaktas och hänsyn tas till vad som föreskrivs i denna lag om placering av en banks medel. Har stiftelsens tillgångar inte placerats på ett tillfredsställande sätt, får inspektionen förelägga stiftelsen att vidta rättelse.

Den som företräder stiftelsen skall på bankinspektionens begäran hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra

handlingar tillgängliga för granskning. Han skall även lämna inspektionen alla de upplysningar rörande stiftelsen som inspektionen begär.

(Jfr 5 § UBRL).

Paragrafen motsvarar 191 § BL och 97 § andra stycket SpL. Motsvarighet till paragrafen saknas i JkL.

Enligt *första stycket* skall bankinspektionen ha tillsyn över de placeringar av tillgångar som görs av sådana pensions- och personalstiftelser som omfattas av bestämmelserna i paragrafen. Placeringarna får inte göras på ett sätt som står i strid mot grunderna för banklagstiftningens placeringsregler.

Bankinspektionens tillsyn omfattar samtliga bankers pensions- och personalstiftelser. Föreningsbankerna torde för närvarande inte ha stiftelser av det slag som här avses. Om dessa banker skulle bilda sådana bör dock samma bankmässiga tillsyn gälla även för dessa stiftelser.

Sedan bestämmelsen om bankinspektionens tillsyn över bankernas pensions- och personalstiftelser infördes i 1955 års BL resp. SpL har personalstiftelser tillkommit där visserligen stiftelsens förmögenhet har uppkommit genom medel som tillskjutits från en bank, men där personalstiftelsen inte kan sägas höra direkt till banken. Det finns skäl som talar för att behandla de båda slagen av stiftelser lika. Annars kan olikheter i konkurrensvillkoren på kreditmarknaden uppstå. Frågan har emellertid samband med frågor som kreditmarknadskommittén skall överväga. Av denna anledning har bestämmelsen förts över till bankrörelselagen utan ändring i sak.

Vid bedömningen av om stiftelsernas placeringar erbjuder skälig säkerhet skall som hittills banklagstiftningens regler om placering av banks medel beaktas. Detta skall dock inte hindra placering i aktier, om säkerhetskriteriet är uppfyllt. Sådana placeringar måste emellertid ske med försiktighet och spridning av de risker som alltid är förenade med placering i aktier.

Vid placering i aktier bör främst intresset av avkastning och värdebeständighet beaktas. Däremot bör aktieförvärven inte få vara led i bankens operativa verksamhet, t. ex. att förvärva aktier i ett bolag i syfte att få bolaget som kund i banken eller att samverka med investmentbolag eller stiftelser i syfte att banken skall få inflytande i bolaget. Inspektionen har enligt uppgift fått gehör för denna uppfattning hos bankerna vid sin tillsyn över bankernas stiftelser. Samma grundsats bör upprätthållas i framtiden.

De inskränkningar i fråga om sparbanks rätt att överföra tillgångar till pensionsstiftelser som föreskrivs i 97 § första stycket SpL bör, med hänsyn till den kontroll som finns genom bankinspektionens tillsyn över sparbankerna, kunna utgå.

Bankföreningen har påpekat att bestämmelsen i paragrafen innebär att bankinspektionen har tillsyn endast över placeringen av stiftelsens tillgångar, medan bestämmelser om medelsförvaltning och tillsyn i övrigt finns i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelser. Härigenom står bankerna också under länsstyrelsens tillsyn. Enligt bankföreningen bör den dubbla tillsynen upphöra. Tryggandelagens bestämmelser bör, enligt bankföreningens mening, alltjämt gälla också för bankernas stiftelser

men 31 § nämnda lag bör ändras så att bankinspektionen blir tillsynsmyndighet i fråga om dessa stiftelser (bilaga 3 avsnitt 2.11). *Jag* har förståelse för de synpunkter som bankföreningen framfört. Emellertid torde denna fråga komma att tas upp i kreditmarknadskommitténs arbete och bör lämpligen närmare övervägas i det sammanhanget. Jag är därför inte beredd att nu föreslå någon ändring i tryggandelagens bestämmelse om vilken myndighet som skall vara tillsynsmyndighet för bankernas stiftelser.

8 kap. Registrering m.m.

Bestämmelserna om registrering i gällande banklagstiftning har i huvudsak utformats efter förebild av 1944 års ABL. De utgör i stor utsträckning en instruktion för bankinspektionen om vad som vid olika tillfällen skall iakttas beträffande införingar i bankregistren. De föreslagna registreringsbestämmelserna bygger på samma principer som gällande lag. I överensstämmelse med 1975 års ABL har vissa förenklingar gjorts i reglerna. Bl. a. tas endast vissa av de regler som rör registrering upp i förslaget. De ytterligare föreskrifter som behövs bör i stället tas in i en bankrörelseförordning. Detta gäller bl. a. föreskrifter motsvarande 165 § 166 §, 169 § 2 mom. BL, 54 och 55 §§ SpK samt 101 § FL.

1 § Bankinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller andra författningar.

(Jfr 18 kap. 1 § UBAL, 14 kap. 1 § USBL samt 16 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 18 kap. 1 § andra stycket aktiebolagslagen, 3 § andra stycket och 174 § första stycket BL, 90 § första stycket SpL samt 5 § andra stycket första meningen JkL.

En bestämmelse om att bankerna skall vara registrerade hos bankinspektionen finns i 1 kap. 3 § första stycket. Närmare föreskrifter om hur bankregistret skall föras bör tas in i en bankrörelseförordning.

Införingarna i registret grundas på anmälan av banken eller, i fall som avses i 7 kap. 18 § bankaktiebolagslagen, 3 kap. 17 § sparbankslagen samt 6 kap. 17 § föreningsbankslagen, av den som anmälan gäller eller på underrättelse av rätten eller konkursdomaren. Införingarna kan dessutom vara grundade på åtgärder som bankinspektionen vidtar ex officio.

Någon motsvarighet till föreskrifterna i 18 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen om avgifter i registreringsärenden har inte tagits in i förslaget. Registreringsavgifter för bankerna avskaffades år 1972 (prop. 1972: 118). Numera skall bankernas allmänna tillsynsbidrag till bankinspektionens verksamhet täcka också kostnaderna för registreringar och kungöranden.

2 § Bankinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 2 kap. 14 § sparbankslagen (1986: 000) och 2 kap. 7 § föreningsbankslagen (1986: 000) om dagen för kungörelse om rörelsens öppnande,

2. 10 kap. 20 § bankaktiebolagslagen, 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § föreningsbankslagen från konkursdomaren om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt
3. 11 kap. 4 § bankaktiebolagslagen och 7 kap. 5 § sparbankslagen om fusionstillstånd.

En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

(Jfr 18 kap. 2 § UBAL, 14 kap. 2 § USBL samt 16 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer i allt väsentligt med 18 kap. 2 § aktiebolagslagen i dess lydelse enligt SFS 1985: 58 och motsvarar 172 § första stycket BL, 89 § första stycket SpL samt 104 § första stycket FL.

Enligt *första stycket* skall i princip allt som införs i bankregistret utan dröjsmål kungöras av bankinspektionen i Post- och Inrikes Tidningar. Detta motsvarar vad som gäller för närvarande. Med hänsyn till att en bank enligt denna lag skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när banken börjar sin rörelse, har undantag från kungörelseskyldigheten gjorts i fråga om registrering av kungörelsedagen för rörelsens öppnande. Undantag från kungörelseskyldigheten görs också i fråga om registrering av meddelanden från konkursdomaren att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats. I dessa fall sker nämligen kungörelse i det ärende som är anhängigt hos konkursdomaren.

I lagrådsremissen föreslogs vidare för samtliga bankkategorier att registrering av fusionstillstånd inte skulle behöva kungöras. Skälet var att de föreslagna fusionsreglerna redan innehåller ett antal kungörelseförfaranden varför kungörelse av registreringen borde kunna underlåtas.

Lagrådet har ansett att detta skäl är bärkraftigt när det gäller fusion mellan bankaktiebolag och mellan sparbanker. I dessa fall skall nämligen fusionstillståndet följas av ytterligare åtgärder innan fusionen är fullbordad och den överlåtande banken upplöst. När dessa åtgärder har genomförts skall anmälan göras för registrering och denna registrering skall kungöras enligt huvudregeln. En fusion mellan föreningsbanker är emellertid, har lagrådet påpekat, genomförd i och med att beslutet om fusionstillstånd och, i förekommande fall, om stadfästelse av stadgar och beviljande av oktroj har registrerats (10 kap. 7 § FBL). Här har alltså registreringen sådan konstitutiv betydelse att den bör föranleda en kungörelse. Detsamma gäller i samtliga fall då fusion sker mellan en bank och ett helägt dotterbolag. Även i dessa fall bör därför registreringen av fusionstillståndet kungöras.

Lagrådet har mot denna bakgrund föreslagit att undantaget i punkt 3 begränsas till underrättelser om tillstånd till fusion mellan bankaktiebolag enligt 11 kap. 4 § bankaktiebolagslagen och mellan sparbanker enligt 7 kap. 5 § sparbankslagen. *Jag* delar lagrådets uppfattning. Punkten har utformats på det sätt lagrådet föreslagit.

En fusion mellan en bank och ett aktiebolag förenleder registrering både i bankregistret och i aktiebolagsregistret. Som *lagrådet* påpekar kan det

vara lämpligt att samordna kungörandet av dessa registreringar. Lagen torde inte lägga något hinder i vägen för en sådan samordning.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär en nyhet. Efter mönster av aktiebolagslagen föreslås här ett förenklat förfarande att kungöra uppgifter, om kungörelsen avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret. I sådana fall skall kungörelsen endast avse ändringens art men inte dess innehåll. Kungörelsen skall innehålla t. ex. att en förändring har skett beträffande en banks firmatecknare, men däremot inte någon uppgift om vilken eller vilka som är bankens firmatecknare efter ändringen.

Enligt BL (t. ex. 168 §) skall i vissa fall, när bankinspektionen förklarar ett bolagsstämmobeslut förfallet, i registret antecknas att en tidigare införd uppgift i registret om bolagsstämmobeslutet avförs därifrån. En sådan särskild anteckning om avförande ur registret bör kunna undvaras med hänsyn till att den publicitet som i sådana fall knyts till anteckningen av inspektionens beslut i registret får anses tillräcklig.

3 § Det som har blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar enligt 2 § och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

(Jfr 18 kap. 3 § UBAL, 14 kap. 3 § USBL samt 16 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 18 kap. 3 § aktiebolagslagen samt 173 § första stycket BL, 89 § andra stycket SpL och 105 § första stycket FL.

Registreringen och ett kungörande enligt 2 § har enligt paragrafen den verkan att tredje man skall anses ha kännedom om det som har blivit infört i registret. Undantag görs dock för det fall att det av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

Hänvisningen till kungörande enligt 2 § innebär att presumtionen om kännedom enligt den paragraf som det nu är fråga om gäller hela den registrerade ändringen, trots att endast arten av en ändring har kungjorts (se prop. 1984/85: 38 s. 9).

I 173 § andra stycket BL, 89 § tredje stycket SpL samt 105 § andra stycket FL föreskrivs vidare att innan sådan kungörelse som avses i resp. paragrafs första stycke har skett kan ett förhållande som blivit eller bort bli infört i registret inte med laga verkan åberopas mot annan än den som kan visas ha ägt vetskap om förhållandet. Denna bestämmelse har inte förts över till förslaget. Utan särskilt stadgande bör nämligen vad som där sägs alltjämt vara gällande.

4 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om bankinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller annan författning eller stadgarna, eller

3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Om sökanden inte rättar sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet har avgivits något hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 8 kap. 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 7 kap. 18 § andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000).

5 § Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta banken när inspektionen

1. nedsatt aktiekapitalet enligt 4 kap. 14 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000),
2. förklarat beslut om nedsättning av aktiekapitalet förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket bankaktiebolagslagen,
3. förklarat fråga om fusion förfallen enligt 11 kap. 6 § tredje stycket bankaktiebolagslagen, 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 10 kap. 5 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000), eller
4. förelagt eller dömt ut vite enligt 9 kap. 3 § denna lag.

(Jfr 18 kap. 4 § UBAL, 14 kap. 4 § USBL samt 16 kap. 4 § UFBL.)

Paragraferna överensstämmer i huvudsak med 18 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 164 § 1 och 2 mom. BL, 86 § SpL samt 100 § första—fjärde och sjätte styckena FL. 4 § innehåller bestämmelser bl. a. om när registrering skall vägras. I 5 § finns bestämmelser om bankinspektionens underrättelseskyldighet gentemot bankerna.

4 § ger liksom motsvarande bestämmelser i gällande banklagar uttryck åt principen att registrering av anmälan inte kan ske utan föregående legalitetsprövning i formellt och materiellt avseende. Bankinspektionen skall således se till att uppgifter och handlingar lämnas enligt bestämmelserna i lag och de tillämpningsföreskrifter som regeringen avser att utfärda. Inspektionen skall också granska att beslut och annat som anmälan gäller överensstämmer med föreskrifter i författning och stadgar. Granskningen skall också innefatta att beslutet inte fått en avfattning som gör det i något viktigt hänseende otydligt eller vilseledande.

Ett stämmobeslut som inte tillkommit i behörig ordning eller som på grund av sitt innehåll strider mot någon författning eller mot stadgarna får enligt paragrafen i princip inte registreras. Av 8 kap. 16 § bankaktiebolagslagen, 4 kap. 17 § sparbankslagen samt 7 kap. 18 § föreningsbankslagen följer dock att stämmobeslut i vissa fall blir gällande, nämligen om klandertalan inte väckts inom där angiven tid. Enligt *tredje stycket* kan därför ett beslut, som blir gällande på grund av att klandertalan inte väckts, registreras. Utgångspunkten är alltså den att när klanderfristen på tre månader gått till ända föreligger inte längre något hinder för registrering. Skulle bankinspektionen finna att det finns en klandergrund som måste göras gällande

genom talan inom viss tid, bör självfallet utgången av denna tid avvaktas. Har i sådana fall klandertalan väckts, bör bankinspektionen i princip inte verkställa registreringen förrän lagakraftvunnet avgörande föreligger.

Att ett beslut registreras innan preskriptionstiden löpt ut hindrar i och för sig inte att klandertalan anställs. Klandertalan får också väckas, om bankinspektionen skulle ha registrerat stämmobeslut som är en nullitet.

Har ett stämmobeslut registrerats, kan en aktieägare, huvudman, rösträttigad m. fl. genom talan vid domstol få registreringen upphävd (se 8 kap. 16 § BAL, 4 kap. 17 § SBL och 7 kap. 18 § FBL). För beslut som är underkastade klanderpreskription gäller dock att talan måste väckas innan preskription inträtt. Rätt för annan än banken att föra talan mot upphävande av registrering torde föreligga enligt allmänna rättsgrundsatser. Talan mot beslut om registrering kan också föras i administrativ ordning (se 8 §).

Det ligger i sakens natur att bankinspektionen har rätt att från sökanden infordra de handlingar och uppgifter som behövs för prövning enligt denna paragraf.

Av 18 § förvaltningslagen (1971:290) följer en skyldighet för bankinspektionen att lämna anmälaren underrättelse om innehållet i ett beslut, t. ex. att anmälan har avskrivits eller registrering vägrats. Av denna anledning har någon motsvarande bestämmelse inte tagits med i förslaget (jfr 164 § 3 mom. BL.) Mot bakgrund av att motsvarande underrättelseskyldighet inte föreligger i de fall då bankinspektionen meddelar beslut utan föregående anmälan föreskrivs en sådan skyldighet i 5 §. Föreskriften skall ses mot bakgrund av reglerna om besvär i 8 § samt 9 kap. 3 §.

6 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen har vunnit laga kraft.

(Jfr 18 kap. 5 § UBAL, 14 kap. 5 § USBL samt 16 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 18 kap. 5 § aktiebolagslagen samt 171 § första stycket BL, 88 § första stycket SpL samt 103 § 1 mom. första stycket FL. Den innehåller en hänvisning till firmalagens regler om avförande av registrerad firma och motsvarar de bestämmelser som infördes i banklagstiftningen år 1974.

7 § Beslut att ändra bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om aktiernas nominella belopp samt beslut om att öka eller att sätta ned aktiekapitalet skall registreras samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller nedsättningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenlig med bolagsordningen.

(Jfr 18 kap. 6 § UBAL.)

Paragrafen överensstämmer med 18 kap. 6 § aktiebolagslagen och motsvarar 169 § 1 mom. första stycket, 2 mom. första stycket och 3 mom. BL.

Enligt 4 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 2 § första stycket bankaktiebolagslagen skall bolagsstämman, innan ett beslut om ökning eller nedsättning av aktiekapitalet fattas, besluta om behövliga ändringar av bolagsord-

ningen. Beslutet kan fattas under förutsättning att stadfästelse av ändringen i bolagsordningen meddelas. Förslaget innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om att bolaget i samband med ändring av bolagsordningens bestämmelse om aktiekapitalet också skall besluta om en sådan ökning eller nedsättning av aktiekapitalet som svarar mot ändringen. Denna paragraf innebär emellertid att man förhindrar en sådan registrering som medför att överensstämmelse inte kommer att föreligga mellan registrets innehåll om bolagsordningen och om aktiekapitalets storlek. Därigenom tvingas bolagen att fatta med varandra korresponderande beslut i dessa frågor.

8 § Ett beslut av bankinspektionen som innebär att anmälan avskrivits eller registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket överklagas till kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett beslut av bankinspektionen som avses i 5 § 1–3.

(Jfr 18 kap. 7 § UBAL, 14 kap. 6 § USBL samt 16 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 18 kap. 7 § tredje stycket aktiebolagslagen och 175 § andra stycket BL, 91 § andra stycket SpL samt 105 a § andra stycket FL.

Liksom i gällande lag ges i förslaget rätt till besvär över bankinspektionens beslut i registreringsärenden endast i särskilt angivna fall. Besvärstiden räknas inte från delgivning av beslut utan från beslutets dag. I paragrafen föreskrivs således att talan mot bankinspektionens beslut förs hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag, när bankinspektionen:

1. avskrivit anmälan eller vägrat registrering enligt 4 § eller
2. nedsatt aktiekapital enligt 4 kap. 14 § bankaktiebolagslagen, eller förklarat frågan om nedsättning av aktiekapital (6 kap. 7 § BAL) eller fusion (11 kap. 6 § BAL, 7 kap. 7 § SBL och 10 kap. 5 § FBL) förfallen, när sökanden inte inom föreskriven tid fullföljt ärendet.

I lagrådsremissen nämndes i hänvisningen i andra meningen främst vilket undantag som gjorts från de beslut som anses i 5 §. Efter förslag från *lagrådet* har hänvisningen ändrats så att det i stället anges vilka punkter som avses med hänvisningen.

Berättigad att överklaga enligt denna paragraf är den som beslutet angår, om det gått honom emot (22 § förvaltningslagen). Att talan kan föras från kammarrätten till regeringsrätten följer av 33 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

I 9 kap. 3 § har tagits in en särskild besvärshänvisning i de fall då bankinspektionen förelägger eller dömer ut vite enligt paragrafens första stycke. I dessa fall är kammarrätten besvärsinstans. I övriga fall anförs besvär hos regeringen. Besvärstiden är i båda fallen tre veckor.

Bestämmelser om överklagande av bankinspektionens beslut i övriga frågor finns i 7 kap. 14 § första stycket.

Bestämmelserna om straff och vite i gällande banklagar överensstämmer i stora delar med dem som fanns i 1944 års aktiebolagslag. I förhållande till den lagen innehåller banklagstiftningen ett färre antal straffbestämmelser. Detta hänger samman med att en del föreskrifter, som är av ordningskaraktär, lämnats utan straffsanktion. Det förekommer vidare att en gärning är straffbelagd inte bara i banklagstiftningen utan också i brottsbalken.

I 1975 års aktiebolagslag har antalet straffbestämmelser begränsats starkt. De straffbestämmelser som täcks av brottsbalkens regler har tagits bort. Vidare har straffbestämmelser slopats i de fall där en straffsanktion ansetts onödig. Straffet är nämligen bara en av flera sanktionsformer i aktiebolagslagens sanktionssystem. Hit hör också skadeståndet. En annan sanktion är att en bolagsstämma kan entlediga en försumlig styrelse eller en ledamot av denna. Ytterligare kan nämnas påföljder som att rättshandlingar kan bli ogiltiga, att beslut under vissa förhållanden förfaller eller att bolaget kan tvingas gå i likvidation.

De skäl som anförts för att minska antalet straffbestämmelser i aktiebolagslagen talar också för att minska antalet straffbestämmelser i bankrörelselagen. Även bankrörelselagen innehåller flera sanktionsformer vilket minskar behovet av straffbestämmelser. Vid mera allvarliga former av överträdelser av bankrörelselagens regler blir det i allmänhet också fråga om ansvar enligt brottsbalken eller annan lagstiftning. Av betydelse är här främst reglerna om straff för osant intygande, bedrägeri, trolöshet mot huvudman och oredlighet mot borgenärer.

Utredningen har föreslagit att en ytterligare inskränkning av det straffbelagda området görs för bankernas del i förhållande till aktiebolagslagens straffbestämmelser. Det främsta skälet för detta förslag anges vara att bankerna är underkastade en offentlig tillsyn och kontroll genom bankinspektionen. *För egen del* är jag beredd att godta utredningens förslag i denna del.

Några av de överträdelser som straffbeläggs i BL är emellertid av sådan beskaffenhet att de alltjämt bör vara straffbelagda. Genom en ändring i försäkringsrörelselagen som trädde i kraft den 1 juli 1985 (SFS 1984: 1115) har straffbestämmelsen om olaga försäkringsrörelse upphävts. Till skillnad mot BL finns i försäkringsrörelselagen ingen definition av begreppet försäkringsrörelse. I samband med att straffbestämmelsen togs bort infördes i lagen en möjlighet för den enskilde att erhålla förhandsbesked huruvida en viss verksamhet är att bedöma som försäkringsrörelse. Vidare ersattes den straffrättsliga påföljden med ett vitesförfarande. Med hänsyn bl. a. till att bankrörelselagen innehåller en definition på den rörelse som lagen reglerar anser *jag* inte att man här kan gå lika långt i avkriminaliseringen som i försäkringsrörelselagen. Enligt förslaget kan straff följa för den som uppsåtligen driver bankrörelse i Sverige utan att vara berättigad till detta eller som för ett utländskt bankföretags räkning föreslår en verksamhet som utan tillstånd drivs från ett kontor eller något fast driftställe i Sverige. Vidare straffas den som utan att äga rätt till det uppsåtligen eller av oaktsamhet använder ordet bank i sin firma eller i övrigt vid beteckning av

affärsrörelse. Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaktsamhet meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter till bankinspektionen.

Främst för att få en banklagstiftning som såvitt möjligt överensstämmer med aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen har, utöver ovan nämnda straffbestämmelser, ytterligare några föreskrifter i banklagstiftningen straffsanktionerats. Dessa avser bl. a. skyldigheten att föra aktiebok och medlemsförteckning. Vidare har vissa regler för styrelsearbetet straffsanktionerats.

Kapitlet innehåller vidare bestämmelser om vite. Sedan utredningsförslaget lagts fram har riksdagen antagit en lag om viten, vilken trätt i kraft den 1 juli 1985 (SFS 1985: 106). Denna lag innehåller vissa allmänna bestämmelser om vite. Lagen skall inte tillämpas i den mån annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. Bestämmelserna i viteslagen kommer således att komplettera föreskrifterna om vite i detta kapitel.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen

1. i Sverige driver bankrörelse utan att vara berättigad till detta,
2. för ett utländskt bankföretags räkning föreståt en verksamhet som utan tillstånd enligt 1 kap. 4 § drivs från ett kontor eller något annat fast driftställe i Sverige.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i 1 kap. 5 § om förbud att i firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte följa för den som bryter mot förbudet i 1 kap. 6 § första stycket att obehörigen röja enskildas förhållande till en bank. Detsamma gäller en revisor som bryter mot förbudet i 3 kap. 14 § första stycket att lämna upplysningar om en banks angelägenheter.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 3 § får inte dömas till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

(Jfr 6 § UBRL, 19 kap. 1 § andra och tredje styckena UBAL, 15 kap. 1 § andra och tredje styckena USBL samt 17 kap. 1 § andra och tredje styckena UFBL.)

Paragrafen motsvarar 19 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen, 182 § och 192 § tredje stycket BL, 96 § p. 4 och 98 § tredje stycket SpL samt 85 § p.1 och 89 § tredje stycket JkL.

Liksom enligt BL är det enligt *första stycket* straffbart att i Sverige driva bankrörelse utan att vara berättigad till det eller att för ett utländskt bankföretags räkning föreståt en verksamhet som utan tillstånd av regeringen drivs från ett kontor eller något annat fast driftställe i Sverige. Utredningen har för sin del inte ställt upp något krav på uppsåt. Detta överensstämmer med BL. *Enligt min mening* bör dock, som också *åklagarmyndigheten i Göteborgs åklagardistrikt* framhållit, av lagen framgå om det för straffbarhet krävs att gärningen begåtts uppsåtligen. I förtydligande syfte har därför tillagts att det i subjektivt hänseende krävs uppsåt. Straffet är som nu böter eller fängelse i högst ett år och preskriptionstiden är därmed enligt allmänna straffrättsliga regler (35 kap. 1 § BrB) två år.

Bestämmelsen i *andra stycket* föreskriver bötesstraff för den som i sin

firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använder ordet bank. I detta fall straffbeläggs även oaktsamhetsbrott.

Frågan om räckvidden av bestämmelsen om tystnadsplikt i 20 kap. 3 § brottsbalken berördes av lagrådet i samband med granskningen av försäkringsrörelselagen (prop. 1981/82: 180 s. 340 f.). Lagrådet förordade då att straffansvar enligt nämnda lagrum inte skulle komma i fråga om revisor åsidosatte bestämmelsen. På samma sätt som skett i försäkringsrörelselagen har därför i *tredje stycket* tagits in en bestämmelse av innehåll att det i fall som avses i 3 kap. 14 § första stycket (revisors tystnadsplikt) inte skall följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Motsvarande skall liksom för närvarande gälla vid överträdelse av banksekretessbestämmelsen i 1 kap. 6 § första stycket.

För att inte dubbla sanktioner skall kunna drabba den som gör sig skyldig till en överträdelse har i *fjärde stycket* tagits upp en bestämmelse om att straff inte får ådömas för en gärning som omfattas av ett åsidosatt vitesföreläggande. En motsvarande bestämmelse finns i 21 kap. 1 § tredje stycket försäkringsrörelselagen.

2 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000),
2. underlåter att enligt bankaktiebolagslagen föra aktiebok, aktiebrevsregister eller förteckning enligt 3 kap. 13 § eller att hålla aktiebok tillgänglig eller bryter mot förbudet i 3 kap. 13 § tredje stycket att utan samtycke lämna uppgifter ur där avsedd förteckning,
3. underlåter att enligt föreningsbankslagen föra medlemsförteckning eller lämna skriftlig uppgift enligt 3 kap. 6 § fjärde stycket samma lag,
4. underlåter att enligt 7 kap. 12 § första stycket andra meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 11 § första stycket andra meningen sparbankslagen eller 6 kap. 11 § första stycket andra meningen föreningsbankslagen sammankalla styrelsen på begäran av styrelseledamot eller underlåter att iaktta vad som enligt 7 kap. 13 § första stycket andra eller tredje meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen sparbankslagen eller 6 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen föreningsbankslagen gäller för styrelsens beslut.

(Jfr 19 kap. 1 § första stycket UBAL, 15 kap. 1 § första stycket USBL samt 17 kap. 1 § första stycket UFBL.)

Paragrafen motsvarar 19 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen, 183 och 184 §§ BL, 95 § SpL samt 84 § JkL.

Denna paragraf innehåller de ytterligare förfaranden som föreslås bli straffbelagda. För att ansvar skall kunna ådömas krävs i samtliga fall att handlingen eller underlåtenheten skall ha skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.

I *punkten 3* har överträdelser av bestämmelserna i 3 kap. 6 § föreningsbankslagen om medlemsförteckningen straffbelagts. Att medlemsförteckningen förs på föreskrivet sätt har ansetts vara av sådan vikt att underlåtenhet i detta avseende är straffsanktionerad i JkL. Någon större principi-

ell förändring i fråga om medlemsförteckningens betydelse föreslås inte. Förteckningen innehåller uppgifter som är av vikt för medlemmarna, föreningsbankens ledning och revisorer. Vidare tjänar den som underlag för upprättande av röstlängd. Bestämmelserna om hur medlemsförteckning skall föras bör därför alltjämt vara straffsanktionerade.

Detsamma gäller regeln i 3 kap. 6 § fjärde stycket föreningsbankslagen om skyldighet att lämna skriftlig uppgift om medlemskapet. Däremot föreslås ingen straffbestämmelse för den som lämnar oriktig eller vilseledande uppgift i en skriftlig uppgift ur medlemsförteckningen eftersom ett sådant förfarande, om det skett uppsåtligen, torde kunna bestraffas som osant intygande enligt 15 kap. 11 § brottsbalken. Det har inte heller ansetts nödvändigt att straffsanktionera det förfarandet att medlemsförteckningen inte hålls tillgänglig för medlemmarna enligt bestämmelserna i 3 kap. 6 § tredje stycket föreningsbankslagen.

Enligt JkL kan påföljden för nu avsedda gärningar bestämmas endast till böter. Enligt 1975 års aktiebolagslag kan emellertid underlåtenhet att föra aktiebok och hålla denna tillgänglig för envar medföra fängelse. Detsamma föreslås gälla beträffande bankaktiebolag. Underlåtenhet att föra medlemsförteckning och lämna medlem skriftlig uppgift därur bör anses vara jämförbara brott. Förslaget innebär därför att fängelse i högst ett år också kan ådömas för sådana gärningar. Normalstraffet bör emellertid även i fortsättningen vara böter, men för mer svårartade fall bör fängelse kunna komma i fråga.

Enligt bestämmelser i de övriga banklagarna (BAL, SBL och FBL) är styrelseordföranden skyldig att sammankalla styrelsen på begäran av en styrelseledamot. Där föreskrivs vidare att ett beslut inte får fattas i ett ärende vid styrelsesammanträde om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter och suppleanter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredställande underlag för att avgöra ärendet. Om en ordinarie styrelseledamot har förfall skall alltid en suppleant beredas tillfälle att inträda i dennes ställe. De angivna föreskrifterna straffsanktioneras genom bestämmelsen i *punkten 4*. Syftet är att skapa garantier för att samtliga styrelseledamöter bereds möjligheter att effektivt delta i styrelsearbetet.

3 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga en eller flera styrelseledamöter att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till inspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter,samt
2. hos inspektionen göra föreskriven anmälan för registrering.

Ett föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att stämmans eller styrelsens beslut förfaller eller att banken blir skyldig att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Bankinspektionen skall pröva frågan om utdömande av ett vite som har förelagts enligt första stycket. I övriga fall prövas frågan enligt lagen (1985: 206) om viten av länsrätten.

Bankinspektionens beslut varigenom vite som avses i första stycket förelagts eller dömts ut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

(Jfr 19 kap. 2 § UBAL, 15 kap. 2 § USBL samt 17 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 19 kap. 2 § aktiebolagslagen, 153 § första stycket och 157 § BL, 81 § första och fjärde styckena SpL samt 74 § tredje stycket och 75 § fjärde stycket JkL, innehåller bestämmelser om vite.

Enligt *första stycket* kan bankinspektionen vid vite förelägga styrelseledamöterna att på föreskrivet sätt sända in redovisningshandlingar, revisionsberättelser och delårsrapporter samt att göra anmälningar för registrering. Som anförts i inledningen till detta kapitel innehåller lagen om viten vissa allmänna bestämmelser som kompletterar bestämmelserna i denna paragraf. Av 2 § lagen om viten framgår att ett vitesföreläggande skall vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer. Ett vitesföreläggande enligt förevarande paragraf bör kunna riktas antingen till samtliga styrelseledamöter eller till någon särskild ledamot. Av praktiska skäl bör det kunna riktas direkt till verkställande direktören, eftersom det i praktiken är denne som för styrelsens räkning ombesörjer de uppgifter som avses i paragrafen. Skulle det visa sig att den som fått ett föreläggande saknar möjlighet att utan annan styrelseledamots medverkan fullgöra skyldigheten, bör föreläggande också kunna meddelas den sistnämnde. Hela styrelsen bör emellertid vara ansvarig för att skyldigheten fullgörs.

För att skyldigheten att sända in redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapport eller att göra anmälan skall anses fullgjord fordras att insänd handling eller anmälan är riktig till såväl form som innehåll. Om det finns bristfälligheter i redovisningshandlingarna bör bankinspektionen kunna vid vite förelägga styrelseledamöterna att avhjälpa dessa.

Vitesföreläggande får enligt *andra stycket* inte ges i sådana fall där lagen föreskriver att bolagstämmans eller styrelsens beslut förfaller eller att bolaget blir skyldigt att träda i likvidation om anmälan inte sker. De fall som avses är beslut om bildande av banken (2 kap. 12 § BAL, 2 kap. 11 § SBL och 2 kap. 5 § FBL), nyemission (4 kap. 11, 13, 15, och 16 §§ BAL), emission av skuldebrev (5 kap. 7–9 §§ BAL), nedsättning av aktiekapitalet (6 kap. 4 och 7 §§ BAL) och fusion (11 kap. 3, 6 och 9 §§ BAL, 7 kap. 4 och 7 §§ SBL och 10 kap. 4 och 5 §§ FBL). Vitesföreläggande får inte heller användas för att tvinga fram en anmälan om att bankens rörelse öppnats eftersom påföljden för underlåten anmälan kan vara tvångslikvidation (10 kap. 4 § BAL, 6 kap. 2 § SBL och 9 kap. 4 § FBL).

Bestämmelsen i *tredje stycket* överensstämmer i sak med gällande banklagstiftning.

Av 2 § fjärde stycket lagen om viten följer att ett vitesföreläggande skall delges adressaten. Utredningsförslagets bestämmelse om att den mot vilken ett vitesföreläggande riktas genast skall skriftligen underrättas om detta har därför fått utgå.

Enligt gällande banklagstiftning får inte bankinspektionen döma ut vite utan denna uppgift ankommer uteslutande på allmän domstol. Som huvudregel skall enligt förslaget utdömande av vite alltjämt ankomma på domstol. Enligt den nya viteslagen skall frågan om utdömande av vite som regel prövas av länsrätten på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet. I *fjärde stycket* föreslås ett undantag från den angivna regeln. Bankinspektionen föreslås få döma ut sådant vite som förelagts för att trygga att redovisningshandlingar, revisionsberättelser och delårsrap-

porter sänds in till inspektionen. Uppgiften att kontrollera att sådana handlingar och anmälningar kommit in till inspektionen kan enklast fullgöras av inspektionen själv.

Lagrådet har på denna punkt anfört att avsikten med den nya lagen om viten har varit, förutom att tillgodose behovet av en effektivisering av vitesinstitutet, att ge detta en utformning som medför att det blir så likformigt som möjligt för de olika områden där det används (prop. 1984/85: 96 s. 23). Med hänsyn härtill bör undantag från lagens principer göras i nytillkommen lagstiftning endast om vägande skäl kan anföras för detta. Vad som sägs i remissen utgör, enligt lagrådet, inte tillräckligt vägande skäl. Vid granskningen av förslaget till den nu gällande lagen om bankrörelse motsatte sig lagrådet ur synpunkten av den enskildes rättssäkerhet att bankinspektionen skulle äga både förelägga och döma ut vite (prop. 1955: 3 s. 318). Lagrådet har därför avstyrkt förslaget på denna punkt.

För egen del vill *jag* med anledning av vad lagrådet anfört framhålla att mitt förslag innebär att bankinspektionen endast skall få döma ut s. k. förfarandeviten, som förelagts för att säkerställa att bankerna sänder in de i första stycket angivna handlingarna och gör föreskriven anmälan för registrering. Materiella viten, dvs. viten avsedda att ge eftertryck åt inspektionens beslut om att en bank skall göra eller underlåta att göra något, skall däremot dömas ut av länsrätten i enlighet med viteslagens bestämmelser. Det är särskilt de materiella vitena som kan ha stor ekonomisk och principiell betydelse och där rättssäkerhetssynpunkter kan göra sig gällande. Det synes också vara denna typ av viten som föredraganden främst avsett då han i propositionen om ny viteslag uttalade sig mot en ordning där den myndighet som förelagt vitet också dömer ut det (prop. 1984/85: 96 s. 38). Jag vidhåller alltså mitt förslag om att bankinspektionen skall få möjlighet att döma ut viten som förelagts enligt första stycket. Denna ordning överensstämmer med vad som gäller enligt 19 kap. 2 § aktiebolagslagen och 21 kap. 2 § försäkringsrörelselagen och med vad som föreslås i 16 kap. 2 § NFL. Den sistnämda lagen har nyligen granskats av lagrådet och då lämnats utan erinran i detta avseende. Mitt förslag innebär att jag följaktligen inte heller är beredd att följa de förslag till ändringar i 8 kap. 5 § som lagrådet lagt fram.

I lagrådsremissen föreslogs att talan mot inspektionens beslut varigenom vite förelagts eller dömts ut enligt *femte stycket* skulle föras hos kammarrätten genom besvär.

Lagrådet har i denna del anfört att den i det remitterade förslaget valda ordningen av vissa motivuttalanden att döma synes avsedd att innebära att varje föreläggande som förenas med vite skall överprövas av förvaltningsdomstol och inte av regeringen. Såvitt avser första styckets förelägganden, som är av mer ordningsmässig karaktär, torde, enligt lagrådet, ingen invändning vara att rikta häremot. Dessa viten kan närmast hänföras till s. k. förfarandeviten, vilka regeringen med fördel kan avlastas. Tvekan kan däremot, enligt lagrådets mening, föreligga i tredje styckets fall. Det kan där ofta bli fråga om s. k. materiella viten. Lagrådet har framhållit att det som åsyftas kan vara av stor ekonomisk och principiell betydelse men

därför också i hög grad föremål för delade meningar mellan banken, å ena sidan, och tillsynsmyndigheten, å den andra. Att regeringen skall ompröva dessa förelägganden, när de inte ansetts böra förenas med vite, under det att förvaltningsdomstol skall överpröva besvär över sådana som ansetts så betydelsefulla att vite har utsatts, synes lagrådet vara en olämplig ordning för fullföljanden.

Jag vill för egen del framhålla att avsikten bakom besvärsbestämmelsen i sista stycket har varit att prövningen av ett föreläggande skall vara uppdelad mellan regeringen, som prövar den materiella delen, och kammarrätten, som prövar enbart vitesdelen. Jag är dock beredd att instämma i lagrådets uppfattning om att denna ordning, som i praktiken kan innebära en viss dubbelprövning, kan synas mindre lämplig. Jag godtar därför lagrådets förslag om att andra förelägganden är sådana, som bankinspektionen utfärdar i enlighet med första stycket, skall vid ett överklagande prövas enbart av regeringen och att detta bör gälla oavsett om de förenats med vite eller inte. Som lagrådet påpekat får därmed en domstolsprövning av föreläggandet anstå till dess fråga väckts om utdömande av vite. Det sagda innebär att överprövningen av själva beslutet att förelägga vite i första styckets fall äger rum hos kammarrätten och i tredje styckets fall förbehålls regeringen. Den nu valda ordningen föranleder att sista stycket ändras i enlighet med lagrådets förslag.

Besvär enligt femte stycket måste anföras inom tre veckor. Detta följer av förvaltningslagens bestämmelser. Kammarrätten är också besvärsinstans vid besvär över beslut i vissa registreringsärenden enligt 8 kap. 8 §.

Kammarrätten i Stockholm anser att man bör överväga om inte möjlighet bör öppnas för bankinspektionen att föra talan mot kammarrättens avgöranden. Enligt kammarrätten visar erfarenheterna från andra rättsområden att det från prejudikatsynpunkt kan vara av intresse att inte endast enskild part utan även vederbörande ansvarsmyndighet har möjlighet att underställa dylika frågor regeringsrättens prövning (bil. 3 avsnitt 3.18.1).

Av den nya viteslagen följer att den myndighet som gör ansökan hos länsrätt om utdömande av förelagt vite får ställning av part och alltså är behörig att överklaga rättens avgörande. I sådana fall får bankinspektionen således rätt att överklaga förvaltningsdomstolens beslut i frågan. I avvaktan på kreditmarknadskommitténs överväganden rörande bankinspektionens tillsynsverksamhet finner *jag* inte skäl att nu föreslå att inspektionen skall ha rätt att föra talan mot kammarrättens beslut även i övriga fall.

– – –

5.2 Förslaget till bankaktiebolagslag[1]

5.3 Förslaget till sparbankslag[2]

5.4 Förslaget till föreningsbankslag[3]

– – –

[1] Se band 2.
[2] Se band 3.
[3] Se band 4.

5.5 Förslaget till

Lag om införande av ny banklagstiftning

Gemensamma bestämmelser

1 § Bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) och denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Bestämmelserna i 2 kap. 11 § bankrörelselagen träder dock i kraft den 1 januari 1988.

(Jfr punkt 1 övergångsbestämmelserna till BRL, 1 § PromBAL, 1 § PromSBL och 1 § PromFBL.)

Den nya banklagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1987 med undantag för bestämmelsen om konsoliderad kapitaltäckning i 2 kap. 11 § bankrörelselagen. Dessa regler saknar motsvarighet i gällande lag. *Bankinspektionen* framhåller det ofrånkomliga i att sådana regler införs och anser det angeläget att ikraftträdandet inte skjuts upp (bil. 3 avsnitt 8.2.1). *Bankföreningen* anför å sin sida att det behövs tid för anpassning och att ikraftträdandet i vart fall inte bör ske tidigare än enligt förslaget i promemorian, den 1 januari 1990 (bil. 3 avsnitt 8.2.4). *För egen del* anser jag det motiverat att reglerna om konsoliderad kapitaltäckning börjar tillämpas så snart som möjligt. Tillräckliga förberedelser bör kunna hinnas med om dessa regler träder i kraft den 1 januari 1988.

De fall som de nya reglerna om konsoliderad kapitaltäckning träffar är sådana där ett bankaktiebolag genom aktieinnehav eller på annat sätt har en andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till 20 % eller mer av företagets aktiekapital eller motsvarande. För att få en enhetlig tillämpning av kapitaltäckningsreglerna gäller uppskovet till den 1 januari 1988 inte bara i sådana fall där bankaktiebolag den 1 januari 1987 innehar större andelar i utländska bankföretag utan också i de fall där bankbolag under år 1987 förvärvar större andelar i utländska bankföretag eller ökar sitt tidigare innehav till 20 % eller mer.

Föreningsbankslagen har i stora delar grundats på förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar (NFL). Den lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1988 medan banklagstiftningen föreslås träda i kraft ett år tidigare. Eftersom föreningsbankslagen har utformats som en fullständig lag utan hänvisningar till NFL och en samordning av lagarna har kunnat ske under beredningen av lagrådsremissen kan föreningsbankslagen, liksom övriga banklagar, i sin helhet träda i kraft den 1 januari 1987. En annan tidpunkt skulle heller inte vara möjlig med hänsyn till att bankrörelselagen, som innehåller flera viktiga bestämmelser för föreningsbankerna, träder i kraft då.

I promemorian föreslås en bestämmelse som möjliggör ändring av en banks stadgar före utgången av år 1986 i syfte att anpassa stadgarna till den nya lagstiftningen. *Bankinspektionen* anser att det är en fördel om beslut om stadgeändringar kan tas i god tid, men framhåller att lagstiftningen måste komma ut från trycket i tillräcklig tid före årsskiftet om bestämmel-

sen inte skall sakna betydelse (bil. 3 avsnitt 8.2.1). *Sparbanksföreningen* anför att bestämmelsen torde komma att sakna praktisk betydelse med hänsyn till att riksdagen kan beräknas besluta om lagstiftning först mot slutet av år 1986 (bil. 3 avsnitt 8.3.4). *SFF* framhåller att enligt föreliggande tidsplan för utformande och fastställande av normalstadgar kommer ingen föreningsbank att kunna fatta beslut om stadgeändring före utgången av år 1986 (bil. 3 avsnitt 8.4.4). Mot denna bakgrund finner *jag* inte skäl att i lagen införa den i promemorian föreslagna bestämmelsen.

2 § Genom bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) upphävs, med de begränsningar som följer av denna lag,
1. lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lagen (1955: 184) angående införande av nya lagen om bankrörelse,
3. lagen (1955: 416) om sparbanker,
4. lagen (1955: 417) angående införande av nya lagen om sparbanker,
5. lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

(Jfr 2 § PromBAL, 2 § PromSBL och 2 § PromFBL.)

Var och en av de tre gällande banklagarna ersätts av dels bankrörelselagen, dels en lag för varje bankkategori. De nuvarande banklagarna upphävs genom denna paragraf. Även övergångsbestämmelserna till JkL upphävs eftersom dessa har meddelats direkt i JkL.

3 § Om det i lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

(Jfr 3 § PromBAL, 3 § PromSBL och 3 § PromFBL.)

4 § För banker som registrerats före den 1 januari 1987 gäller bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) med de undantag som anges i det följande.

(Jfr 4 § PromBAL, 4 § PromSBL och 4 § PromFBL.)

Det ligger i sakens natur att den nya lagen måste tillämpas också av de banker som registrerats före lagens ikraftträdande. Om en sådan bank har bestämmelser i sina stadgar som strider mot banklagarna, följer av denna paragraf att bestämmelserna blir utan verkan. Från denna huvudregel görs emellertid vissa undantag i de följande paragraferna. I bankrörelselagen används samlingsbeteckningen bank på de tre bankkategorierna, varvid såvitt gäller föreningsbanker såväl central som lokal föreningsbank omfattas. Dessa beteckningar ersätter benämningarna centralkassa för jordbrukskredit resp. jordbrukskassa som används i JkL. Paragrafen omfattar även de centralkassor och jordbrukskassor som registrerats enligt JkL.

5 § Om en sammanslutning eller annan juridisk person som avses i 1 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986: 000) vid lagens ikraftträdande använder ordet bank i sin firma, får den fortsätta därmed utan tillstånd av bankinspektionen.

Av övergångsbestämmelse till lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar framgår att understödsförening får använda ordet bank i sin firma, om föreningen vid utgången av år 1986 använde ordet bank i firman.

(Paragrafen saknar motsvarighet i promemorian.)

I praxis har tillåtits att banks dotterbolag och dotterföretag till branschorganisationer för banker i sin firma använder ordet bank. Som påpekats av *bankinspektionen* bör sådana sammanslutningar som vid lagens ikraftträdande redan använder ordet bank i sin firma inte behöva söka tillstånd hos inspektionen för fortsatt användning (bil. 3 avsnitt 2.4). Detta möjliggörs genom *första stycket*.

Av 12 § andra stycket lagen om understödsföreningar framgår att sådan förening får ta in ordet bank i firman, men inte på ett sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av bank. Denna möjlighet föreslås upphävd. Genom en övergångsbestämmelse till ändringen i understödsföreningslagen blir det möjligt för de två föreningar som nu har ordet bank i sin firma att även i fortsättningen använda det.

6 § Har en bank före den 1 januari 1987 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1986: 000), krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera har förflutit från förvärvet.

(Jfr 15 § PromBAL, 6 § PromSBL och 6 § PromFBL.)

Enligt 2 kap. 8 § bankrörelselagen, som i huvudsak överensstämmer med 56 § första–tredje styckena BL och motsvarar 25 § första och andra styckena SpL samt 33 § första och andra styckena JkL, får en bank under vissa förutsättningar förvärva viss egendom för att skydda en fordran. Sådan egendom skall dock avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för banken. En nyhet i förhållande till gällande rätt är att det, om egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs tillstånd av bankinspektionen för fortsatt innehav. Bestämmelsen i denna paragraf innebär att inspektionens tillstånd inte behövs om treårstiden har gått ut vid ikraftträdandet eller går ut under det första året efter ikraftträdandet. Om egendomen inte avyttrats inom ett år efter ikraftträdandet krävs tillstånd. Det är att märka att för banken i första hand alltid gäller att egendomen skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan ske utan förlust för banken.

7 § Har en bank före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 2 kap. 17 § första stycket bankrörelselagen (1986: 000), skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i fjärde stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet gäller sådana uppgifter som avses i femte stycket samma paragraf och i 2 kap. 18 § bankrörelselagen.

(Jfr 16 § PromBAL, 7 § PromSBL och 7 § PromFBL.)

En banks styrelse skall enligt 2 kap. 17 § bankrörelselagen i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som banken har beviljat personer eller företag som omfattas av kreditjävsbestämmelserna. Detsamma gäller enligt 2 kap. 18 § garantiförbindelser. Även krediter m. m. som beviljats före bankrörelselagens ikraftträdande bör föras in i förteckningen inom den tid och i den omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen bestämmer.

8 § Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 står inne på räkning hos en bank utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel som därefter satts eller sätts in på räkningen och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

(Jfr 17 § PromBAL, 8 § PromSBL och 8 § PromFBL.)

Enligt 2 kap. 23 § andra stycket bankrörelselagen, som motsvarar 70 § andra stycket BL, 35 c § SpL och 42 d § JkL, får medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom gjorts enligt 15 kap. 9 § andra stycket samma balk. Ränta som stått inne kortare tid än ett år får dock lyftas, även om förbehåll inte gjorts. Det föreskrivs också att överförmyndaren när som helst kan förordna att förbehållet inte skall gälla. I samband med ändringar i 1924 års förmynderskapslag år 1940 meddelades en övergångsbestämmelse av samma innebörd som denna paragraf. En sådan övergångsbestämmelse togs senare in också i PromBL (4 § 6 mom.) samt i promulgationslagen till SpL (6 § 7) och i 96 § JkL. En sådan bestämmelse kan fortfarande ha praktisk betydelse och har därför tagits in här. Av bestämmelsen, jämförd med 2 kap. 23 § andra stycket bankrörelselagen, följer att överförmyndaren när som helst kan förordna att medlen inte får tas ut utan hans tillstånd. Även i sådana fall får dock ränta som stått inne mindre än ett år lyftas.

9 § Bestämmelsen i 3 kap. 1 § bankrörelselagen (1986:000) om antalet revisorer skall, såvitt avser banker som registrerats före lagens ikraftträdande, tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter lagens ikraftträdande. Till dess skall i stället motsvarande äldre bestämmelser tillämpas.

(Jfr 14 § PromSBL.)

Bankrörelselagen föreskriver att en bank skall ha minst två revisorer. Detta innebär en ändring för sparbankerna för vilka något minimiantal nu inte är uppställt. För att någon tvekan inte skall råda om att en skyldighet att anpassa antalet revisorer inträder först vid den ordinarie stämman år 1987 införs denna övergångsbestämmelse.

Lagrådet har anmärkt att paragrafen i sin utformning i lagrådsremissen gör ett generellt undantag för den nya föreskriften i 3 kap. 1 § bankrörelselagen om antalet revisorer. Eftersom någon sammankoppling ej sker med

4 § kommer undantaget därför enligt ordalydelsen att gälla också banker som bildas efter ikraftträdandet. Det sagda innebär att för dessa skulle föreskriften om antalet revisorer inte bli tillämplig redan när sådana skall utses vid den konstituerande stämman utan först vid den första ordinarie stämma som hålls efter det första räkenskapsårets utgång. Som lagrådet har antagit är detta inte avsikten. I enlighet med lagrådets förslag har *jag* därför lagt till orden "såvitt avser banker som registrerats före lagens ikraftträdande".

10 § Den som har utsetts till revisor eller revisorssuppleant före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 5 § bankrörelselagen (1986:000) utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald.

(Jfr 21 § PromBAL, 15 § PromSBL och 14 § andra stycket PromFBL.)

Bestämmelserna i 3 kap. 5 § bankrörelselagen om jäv för revisor innebär att reglerna ändras och, särskilt för bankaktiebolag och sparbanker, skärps i förhållande till gällande rätt. De nya reglerna skall enligt 10 § tillämpas så snart mandattiden för en revisor går ut och det blir aktuellt att välja om denne för en ny period eller utse en ny revisor. Mandattiden för revisorer är olika lång för de skilda bankkategorierna. Enligt 96 § BL utses revisorer och suppleanter för tiden intill nästa ordinarie stämma. I sparbank får uppdragstiden för revisorer och suppleanter bestämmas så att den upphör senast vid den stämma som skall hållas under tredje räkenskapsåret efter det år då val sker (52 § SpL). För föreningsbank gäller enligt 45 § andra stycket FL att uppdragstiden för revisorer inte får bestämmas längre än till och med den stämma som skall äga rum under andra räkenskapsåret efter det att de utsetts. Dessa olika regler innebär att bankrörelselagens jävsregler kan komma att slå igenom vid olika tidpunkter för de skilda bankkategorierna.

11 § Bestämmelsen i 3 kap. 4 § bankrörelselagen (1986:000) att minst en av de revisorer som stämman utser i en *sparbank* skall vara auktoriserad revisor och i en *lokal föreningsbank* auktoriserad eller godkänd revisor skall gälla från och med den ordinarie stämman år 1988 eller den senare tidpunkt som bankinspektionen i varje särskilt fall medger.

(Jfr 15 § USBL och 14 § UFBL.)

För revisor i sparbank och lokal föreningsbank gäller för närvarande endast det allmänna kravet att revisorn skall ha kunskap om och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden. Genom bankrörelselagen skärps de formella kraven så att minst en revisor i en sparbank skall vara auktoriserad och i en lokal föreningsbank auktoriserad eller godkänd revisor. I vissa av dessa banker kan det vara svårt att uppfylla kravet genast. En viss övergångstid behövs därför. Med hänsyn till de skiftande förhållanden, t. ex. beträffande storlek, som råder mellan olika sparbanker och mellan olika lokala föreningsbanker föreskrivs att kravet behöver uppfyllas först vid den ordinarie stämman år 1988. Om mandatperioden då inte går ut för någon revisor kan antalet revisorer behöva utökas. Bankinspek-

tionen bör emellertid i en sådan situation kunna medge att kravet uppfylls vid en senare tidpunkt om det finns skäl att inte utöka antalet revisorer.

Bestämmelsen avviker beträffande de lokala föreningsbankerna från promemorieförslaget enligt vilket kravet på godkänd revisor skulle uppfyllas vid den ordinarie stämman år 1992. Förslaget torde grundas på farhågor att antalet godkända revisorer inte skulle vara tillräckligt. Under beredningen av lagstiftningsärendet har inhämtats att tillgången totalt sett i landet på godkända revisorer är sådan att en så lång övergångstid inte behövs. Dock kan det vara lämpligt att bankinspektionen ges möjlighet att medge att kravet uppfylls vid en senare tidpunkt. Denna möjlighet är främst avsedd att utnyttjas dels för banker med verksamhet av begränsad omfattning, dels för banker som ligger i områden där tillgången på revisorer som uppfyller de formella kraven är otillräcklig.

12 § I banker som registrerats före lagens ikraftträdande får årsredovisning för räkenskapsåren 1986 och 1987 ske enligt äldre bestämmelser. Därvid behöver koncernredovisning inte avges. I koncernredovisning för år 1988 och tidigare räkenskapsår behöver koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för föregående räkenskapsår inte tas med, om sådan redovisning inte har avgetts för det räkenskapsåret.

Vinstutdelning och annan användning av ett *bankaktiebolags* och en *föreningsbanks* egendom som avser ett räkenskapsår, för vilket äldre bestämmelser om årsredovisning har tillämpats med stöd av första stycket, skall ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

(Jfr 22 § PromBAL, 16 § PromSBL och 15 § PromFBL.)

I lagrådsremissen föreslogs 12 § ange att årsredovisningen och koncernredovisningen skall upprättas enligt bankrörelselagen från och med räkenskapsåret 1988. *Lagrådet* anför följande. Av bestämmelsen framgår inte hur redovisning och vinstutdelning m. m. skall ske för räkenskapsår före 1988. Detta bör klargöras. Vidare torde det inte vara avsett att det skall vara något hinder för en tillämpning av de nya redovisningsreglerna redan tidigare än räkenskapsåret 1988. Slutligen bör det framgå att äldre lag i övergångsskedet endast gäller i fråga om tidigare registrerade banker.

Jag kan ansluta mig till vad lagrådet anför. Paragrafen föreslås därför utformad i enlighet med lagrådets förslag. Bankrörelselagens bestämmelser om redovisning innebär relativt betydande förändringar för bankernas del. De ges därför möjlighet att under år 1987 anpassa redovisningssystem m. m. till de nya reglerna. Under räkenskapsåret 1987 kan bankerna välja mellan att tillämpa äldre eller nya bestämmelser om redovisning m. m.

Eftersom reglerna om koncernredovisning är nya behöver koncernredovisning för föregående år inte bifogas redovisningen för räkenskapsåret 1988 och tidigare år. Enligt 4 kap. 11 § bankrörelselagen jämförd med 4 kap. 2 § skulle annars redovisning för det föregående räkenskapsåret återgetts.

Till skillnad mot promemorieförslaget, men i överensstämmelse med promulgationslagarna för aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen, ges ingen särskild bestämmelse om ikraftträdandet av reglerna om delårsrapport.

SFF anser att särskild bestämmelse om vinstutdelning inte behövs med hänsyn till att stadgeändringar avses bli genomförda under första halvåret 1987 (bil. 3 avsnitt 8.4.4).

Enligt första stycket behöver reglerna om årsredovisning och koncernredovisning tillämpas först fr. o.m. räkenskapsåret 1988. Med anledning av vad SFF har anfört vill *jag* erinra om att reglerna om vinstutdelning anknyter till redovisningsreglerna i bankrörelselagen. Eftersom dessa delvis är nya föreskrivs här att JkL: s resp. BL: s bestämmelser om vinstutdelning och andra bokslutsdispositioner skall tillämpas om bestämmelserna i dessa lagar har tillämpats för årsredovisningen.

För sparbankerna görs endast mindre ändringar i reglerna om vinstdisposition. Därför föreslås inte motsvarande bestämmelser för dessa banker.

13 § Den som har utsetts till styrelseledamot i en *sparbank* eller en *föreningsbank* före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 3 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 3 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000) utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald. Motsvarande gäller för suppleant.

(Jfr 10 § PromSBL och 9 § PromFBL.)

3 kap. 3 § andra stycket sparbankslagen och 6 kap. 3 § tredje stycket föreningsbankslagen innebär en skärpning av reglerna för vilka som får vara styrelseledamöter i dessa banker. Det föreskrivs att för varje påbörjat femtal styrelseledamöter högst en får vara anställd i sparbanken resp. i en föreningsbank.

Enligt denna paragraf får en styrelseledamot (suppleant) som har valts före ikraftträdandet utan hinder av de skärpta reglerna behålla sitt uppdrag mandattiden ut. Detta kan enligt 38 § första stycket SpL i en sparbank längst avse tiden till och med det årssammanträde som hålls under fjärde räkenskapsåret efter det år han valdes. I en föreningsbank går tiden för uppdraget ut senast när ordinarie föreningsbanksstämma hållits under det tredje året efter det år då ledamoten valdes.

14 § Registrering och verkställande av stämmobeslut, som fattats före den 1 januari 1987, samt talan mot sådant beslut sker enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

(Jfr 10 § PromBAL 13 § PromSBL och 12 § PromFBL.)

Denna bestämmelse införs för att samma lag skall tillämpas vid stämmans beslut och vid registrering m. m. av beslutet, om det har fattats före de nya lagarnas ikraftträdande. För bankaktiebolag får denna bestämmelse betydelse bl. a. när det gäller beslut om nyemission och beslut om nedsättning av aktiekapitalet. Har bolagsstämman fattat ett beslut om nyemission före ikraftträdandet, skall alltså bestämmelserna i BL tillämpas.

15 § En styrelseledamot som har tillträtt sitt uppdrag före den 1 januari 1987 skall snarast efter denna tidpunkt anmäla sitt aktieinnehav enligt

7 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 5 § sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 5 § föreningsbankslagen (1986: 000).

(Paragrafen saknar motsvarighet i promemorian.)

I de nämnda paragraferna föreskrivs att styrelseledamot, när han tillträder, skall anmäla sitt innehav av aktier i banken och i bolag inom samma koncern. Denna bestämmelse är ny och kompletteras därför av denna paragraf, såvitt gäller styrelseledamöter som tillträtt före lagens ikraftträdande.

16 § Utan hinder av 8 kap. 2 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) och 7 kap. 2 § föreningsbankslagen (1986: 000) gäller fullmakter, som har utfärdats före den 1 januari 1987, vid stämma som hålls under år 1987. En sådan fullmakt gäller dock inte för stämma, som börjar senare än fem år efter fullmaktens utfärdande.

(Jfr 20 § PromBAL och 11 § PromFBL.)

I likhet med vad som skedde vid aktiebolagslagens tillkomst förkortas giltighetstiden för fullmakter att företräda aktieägare vid bolagsstämma i bank från fem till ett år. Vid aktiebolagslagens tillkomst ifrågasattes om inte en sådan regel som har tagits upp i denna punkt borde införas. Det ansågs dock inte nödvändigt, bl. a. med hänsyn till den tid av drygt ett år som skulle förflyta mellan lagens utfärdande och ikraftträdande (jfr prop. 1975: 103 s 786 och 795). Eftersom någon motsvarande övergångstid inte kommer att gälla för bankaktiebolagslagen, har en särskild övergångsbestämmelse tagits in här.

Enligt 7 kap. 2 § föreningsbankslagen gäller en fullmakt att företräda en medlem vid stämma högst ett år efter utfärdandet. Någon sådan tidsbegränsning har tidigare inte funnits.

Genom en andra mening som läggs till på *lagrådets* förslag klargörs att äldre fullmakter gäller under längst fem år.

17 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker eller lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om likvidatorerna har utsetts före den 1 januari 1987.

(Jfr 23 § PromBAL, 17 § PromSBL och 16 § PromFBL.)

18 § Fusion mellan *sparbanker* eller mellan *föreningsbanker* skall genomföras enligt lagen (1955: 416) om sparbanker respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om avtal om fusion har godkänts före den 1 januari 1987.

(Jfr 18 § PromSBL och 17 § PromFBL.)

Genom 7 kap. sparbankslagen införs en ny form för fusion, s. k. kombination, för sparbankerna. Dessutom sker vissa ändringar i förfarandet när det gäller den nuvarande formen för fusion, enligt vilken en sparbank uppgår i en annan. Föreningsbankslagen möjliggör nya former av fusioner bl. a. kombination mellan föreningsbank och helägt dotterbolag. Bankak-

tiebolag kan enligt BL inte fusionera. Därför behövs ingen motsvarande föreskrift för dessa banker.

Har ett fusionsavtal godkänts av huvudmännen resp. stämman i den överlåtande sparbanken eller föreningsbanken före den nya lagens ikraftträdande, skall det enligt denna paragraf genomföras med tillämpning av de äldre fusionsbestämmelserna.

19 § Om en banks stadgar efter utgången av år 1986 strider mot bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000), skall styrelsen så snart det kan ske, dock senast före utgången av år 1987 lägga fram förslag till stämman om den ändring som behövs.

(Jfr 25 § PromBAL, 20 § PromSBL och 19 § PromFBL.)

I lagrådsremissen anförde jag att bestämmelsen innebär att styrelsen vid den första ordinarie stämman efter de nya banklagarnas ikraftträdande skall lägga fram förslag om de ändringar som behövs i stadgarna för att få dem i överensstämmelse med bankrörelselagen, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen. Vidare framhöll jag att jag i likhet med *Bankföreningen* (bil. 3 avsnitt 8.2.4) ansåg att det inte föreligger dröjsmål om ändringar behandlas på stämman under första halvåret 1987. Det angavs därför inte, som *SFF* föreslagit, att senaste tidpunkt för beslut om ändringar är den 30 juni 1987 (bil. 3 avsnitt 8.4.4).

Det har emellertid senare framkommit att sparbankerna behöver ytterligare tid för att de olika leden i sparbanksrörelsen på ett tillfredsställande sätt skall kunna medverka när nya reglementen skall utarbetas och antas. Med anledning härav anges i paragrafen att styrelsen skall lägga fram förslag till stämma senast för utgången av år 1987.

Med anledning av SFF: s förslag att sådana bestämmelser i stadgarna som avviker från banklagarna skall gälla i stället för lagarna till dess stadgarna har ändrats vill *jag* framhålla att det av 4 § följer att bestämmelser i stadgarna som strider mot de nya banklagarna blir utan verkan. Jag kan alltså inte biträda SFF: s förslag.

Bankaktiebolag

20 § Utan hinder av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000) får aktiebolag som före den 1 januari 1912 erhållit en av Kungl. Maj: t stadfäst bolagsordning, enligt vilken ordet bank ingår i firman, alltjämt använda ordet bank i sin firma.

(Jfr punkt 2 i övergångsbestämmelserna till BRL.)

Paragrafen motsvarar 8 § PromBL, som i sin tur motsvarades av en bestämmelse i 1911 års banklag. Vad som motiverade 8 § PromBL – nämligen att det fanns ett aktiebolag, Aktiebolaget Sundsvalls pantbank, som utan att vara bankaktiebolag hade ordet "bank" i sin firma och vars bolagsordning stadfästs av Kungl. Maj: t före den 1 januari 1912 – gäller fortfarande.

21 § De stadfästelser av bolagsordningar och oktrojer som gäller vid bankaktiebolagslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats med stöd av den lagen.

(Jfr 5 § PromBAL.)

För bankaktiebolag med oktroj och stadfäst bolagsordning som gäller vid utgången av år 1986 skall bankaktiebolagslagens regler gälla.

22 § Om ett bankaktiebolag har registrerats före den 1 januari 1987 skall före utgången av juni 1987 full betalning erläggas för aktie som har tecknats i samband med bolagets bildande. Senast vid utgången av juli 1987 skall bolaget anmäla hur stor del av aktiekapitalet som blivit helt betald. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor.

Har bankaktiebolaget inte före utgången av juli 1987 anmält att full betalning erlagts för aktier med ett sammanlagt nominellt belopp som motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller som uppgår till minimikapitalet, skall bankinspektionen anmäla förhållandet till rätten. Rätten skall förordna att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att aktiekapitalet eller minimikapitalet har inbetalts.

(Jfr 6 § PromBAL.)

Denna paragraf motsvarar 6 § PromABL. De nya reglerna om bolagsbildning och inbetalning av aktiekapital blir tillämpliga även i sådana fall där bolagsbildningen har inletts men inte hunnit slutföras genom registrering innan den nya lagen trätt i kraft. Har bolagsbildning inte före ikraftträdandet hunnit genomföras enligt den gamla lagen, måste förfarandet göras om. Om skälen för denna ordning, se prop. 1975: 103 s. 715, jfr SOU 1984: 27 s. 29.

Enligt 2 kap. 12 § första stycket bankaktiebolagslagen skall hela aktiekapitalet (minimikapitalet) vara betalt, när bolaget anmäls för registrering. Den nu aktuella paragrafen tar sikte på sådant bolag som registrerats före ikraftträdandet utan att aktiekapitalet då var till fullo betalt, något som hittills varit möjligt. Resterande inbetalning skall göras före utgången av juni 1987. Sker inte detta inleds ett likvidationsförfarande.

23 § Om bolagsordningen innehåller en sådan bestämmelse om rätt till teckning eller erhållande av nya aktier som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket andra meningen lagen (1955: 183) om bankrörelse, skall bestämmelsen anses gälla även för aktier som ges ut utöver tidigare föreskrivet maximikapital.

(Jfr 7 § PromBAL.)

Paragrafen motsvarar 7 § PromABL. I 8 § 1 mom. tredje stycket BL föreskrivs att, om inte alla aktier i ett bankaktiebolag skall medföra samma rätt, bolagsordningen skall ange det belopp vartill aktier av olika slag får ges ut. Vidare föreskrivs att det – om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bankbolagets tillgångar och vinst – i bolagsordningen särskilt skall anges den rätt till teckning eller erhållande av nya aktier som skall tillkomma varje slag av aktier vid ökning av aktiekapitalet, allt under

förutsättning att aktiekapitalet skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp utan ändring av bolagsordningen. En motsvarande bestämmelse har tagits upp i 3 kap. 1 § andra stycket bankaktiebolagslagen. I den lagen föreskrivs emellertid ingenting om att ökningen inte får överskrida ett visst belopp. Den företrädesrätt som en bestämmelse i en banks bolagsordning alltså ger vid en ökning intill maximikapitalet bör gälla även vid en ökning därutöver. En regel av denna innebörd har tagits upp i denna paragraf.

24 § Svenskt bolag eller svensk förening, som är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag och som vid utgången av år 1955 ägde aktier i ett bankaktiebolag, får utan hinder av 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) förvärva ytterligare aktier i bolaget med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som vid samma tidpunkt var förenad med förstnämnda aktier.

(Jfr 8 § PromBAL.)

Enligt 4 § 3 mom. PromBL medges svenska bolag och föreningar, som enligt 18 § BL inte får genom teckning eller överlåtelse förvärva bankaktier, dock att utnyttja den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som vid BL: s ikraftträdande enligt äldre lag eller bolagsordningen var förenad med sådana bankaktier som bolagen och föreningarna ägde när BL trädde i kraft. I bankaktiebolagslagen motsvaras 18 § BL, vars syfte är att hindra utländskt inflytande över bankerna, av 3 kap. 3 §. Bestämmelserna i 18 § BL ändrades (SFS 1982: 624) i samband med att 1916 års lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. ersattes av lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. Ändringen i 18 § BL innebar ingen större saklig ändring. En motsvarighet till 4 § 3 mom. PromBL har upptagits i denna paragraf.

25 § Den som innehar ett aktiebrev på vilket bankaktiebolaget har antecknat att han är införd i aktieboken som ägare är, även om införandet skett före den 1 januari 1987, likställd med den som enligt 13 § andra stycket lagen (1936: 81) om skuldebrev förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande, om ett förvärv från honom sker efter denna tidpunkt.

(Jfr 9 § PromBAL.)

Av 3 kap. 6 § första stycket bankaktiebolagslagen följer att den som innehar ett aktiebrev och enligt bankens påskrift på detta är införd som ägare i aktieboken har samma legitimation i förhållande till senare förvärvare som om aktiebrevet var försett med en sammanhängande till honom fortlöpande följd av överlåtelser. Den utvidgning av skyddet för godtroende förvärvare som detta innebär inträder omedelbart när införing och därpå följande godtrosförvärv sker efter lagens ikraftträdande. För att så snabbt som möjligt skapa önskvärd säkerhet för godtroende förvärvare bör även en tidigare införing tillerkännas legitimationsverkan enligt nya lagen, om förvärv i god tro sker efter lagens ikraftträdande. En bestämmelse av detta innehåll har tagits upp i denna paragraf. Den motsvarar 9 § andra stycket PromABL.

26 § Har styrelsen före den 1 januari 1987 beslutat om nyemission, skall nyemissionen ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

(Jfr 11 § PromBAL.)

Både enligt BL och bankaktiebolagslagen kan styrelsen besluta om nyemission under förutsättning av stämmans godkännande. Har styrelsen fattat ett sådant beslut före bankaktiebolagslagens ikraftträdande, bör emissionen genomföras enligt BL: s bestämmelser. Denna regel motsvarar 11 § PromABL.

27 § Bestämmelserna i 4 kap. 18 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) skall tillämpas även på fondaktier, som getts ut före den 1 januari 1987. I bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag får anmaning ske tidigast efter utgången av år 1988.

(Jfr 12 § PromBAL.)

4 kap. 18 § bankaktiebolagslagen innehåller en regel om preskription av rätten att erhålla nya fondaktier. En sådan regel finns inte i BL. Däremot innehåller 25 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering bestämmelser om preskription såvitt gäller fondaktier i bankaktiebolag som är avstämningsbolag. En del av bestämmelserna i lagen om förenklad aktiehantering överförs till bankaktiebolagslagen. Återstoden av reglerna förs in i en ny lag om förenklad aktiehantering. Den gällande lagen om förenklad aktiehantering föreslås upphöra att gälla.

Genom denna paragraf blir preskriptionsregeln tillämplig på fondaktier som tillkommit vid fondemission, som gjorts före bankaktiebolagslagens ikraftträdande, även i banker som inte är avstämningsbolag. Av rättssäkerhetsskäl föreskrivs att anmaningen får göras tidigast två år efter lagens ikraftträdande. En motsvarande övergångsbestämmelse finns i 12 § PromABL.

28 § Om det före den 1 januari 1987 har vidtagits åtgärder för att sätta ned aktiekapitalet enligt 45 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, får nedsättningen verkställas och registreras enligt nämnda lag.

(Jfr 13 § PromBAL.)

Paragrafen motsvarar 13 § PromABL.

29 § Om ett bankaktiebolags dotterföretag före den 1 januari 1987 har förvärvat aktier i moderbolaget, skall dotterföretaget avyttra aktierna så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för företaget. Har aktierna inte avyttrats före den 1 januari 1990 krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

(Jfr 14 § PromBAL.)

Enligt 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen är det förbjudet för en banks dotterbolag att förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Detta är en nyhet i förhållande till BL och utgör en strängare regel än aktiebolagslagens motsvarande bestämmelse. Ett aktiebolag får bl. a. på

auktion inropa egen aktie som utmätts för bolagets fordran och får även i samband med övertagande av affärsrörelse förvärva egen aktie. Detsamma gäller i fråga om dotterföretags förvärv av aktie i moderbolaget. Dessa regler gäller för närvarande även för bankernas dotterföretag. Mot bakgrund av de nya regler som föreslås behövs en särskild övergångsbestämmelse angående dotterbolags avyttring av aktier i moderbanken. Bestämmelserna har utformats på samma sätt som reglerna för de aktier som en bank har förvärvat för att skydda en fordran (2 kap. 8 § bankrörelselagen). I fråga om aktier som dotterbolaget före ikraftträdandet mottagit som pant kan någon motsvarande regel inte ställas upp. Innehavstiden är emellertid här vanligen begränsad genom kredit- och pantavtalet, även om detta avtal, som *kammarrätten i Stockholm* anfört, kan innehålla en förlängningsklausul (bil. 3 avsnitt 8.2.3).

30 § Innehåller bolagsordningen en bestämmelse om föranmälan om deltagande i bolagsstämma som avviker från 8 kap. 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), får bestämmelsen tillämpas vid bolagsstämma som hålls före den 1 januari 1988.

(Jfr 21 § andra stycket PromBAL.)

Genom 8 kap. 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen ändras reglerna om tid för anmälan om deltagande i en banks bolagsstämma. Med stöd av övergångsbestämmelsen kan en bank tillämpa avvikande bestämmelse i sin bolagsordning beträffande föranmälan till bolagsstämma om stämman hålls före utgången av år 1987.

31 § Bestämmelserna i 10 kap. 14 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) gäller även medel som innehållits i likvidation där likvidatorerna har utsetts före utgången av år 1955. Den där angivna tidsfristen på fem år räknas i ett sådant fall från den 1 januari 1987.

(Jfr 23 § andra stycket PromBAL.)

Enligt paragrafen blir 10 kap. 14 § tredje stycket bankaktiebolagslagen, enligt vilket aktieägarens rätt till vad han erhållit vid skifte preskriberas efter viss tid, tillämpligt beträffande äldre likvidationer. Det är inte helt uteslutet att det finns gamla outtagna skifteslotter efter likvidationer före BL: s ikraftträdande. Eftersom det då inte fanns någon preskriptionsregel är sådana skifteslotter fortfarande inte preskriberade. På motsvarande sätt som i 19 § andra stycket PromABL föreskrivs en tidpunkt för när femårsfristen skall börja löpa.

32 § Har bolagsstämman enligt 1 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering före den 1 januari 1987 beslutat att nämnda lag skall tillämpas på bankaktiebolaget, skall bolaget anses vara avstämningsbolag enligt bestämmelserna i bankaktiebolagslagen (1986: 000). Om förbehåll som avses i 3 kap. 8 § sistnämnda lag inte tagits in i bolagsordningen, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag om det för bolagsstämman.

(Jfr 26 § PromBAL.)

Bestämmelsen överensstämmer i sak med 25 § PromABL. Enligt 1 § lagen om förenklad aktiehantering blir ett bolag avstämningsbolag genom beslut av bolagsstämman. Föreskriften i 3 kap. 8 § bankrörelselagen att avstämningsförbehåll skall tas in i bolagsordningen innebär därför en nyhet. Genom denna paragraf anses ett bankaktiebolag, som redan har anslutit sig till det förenklade aktiehanteringssystemet, som avstämningsbolag, även om bankbolaget inte tagit in sådant förbehåll i bolagsordningen. Bolagsordningen skall dock utan dröjsmål anpassas till de nya kraven.

Sparbanker

33 § De stadfästelser av reglementen som gäller vid sparbankslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats enligt sparbankslagen. En sparbank med sådant reglemente skall anses ha oktroj enligt samma lag.

(Jfr 5 § PromSBL.)

Bankinspektionens stadfästelse av en sparbanks reglemente har i den nya lagen ersatts av regeringens stadfästelse av reglementet och meddelande av oktroj (2 kap. 3 § sparbankslagen).

Några övergångsregler för att reglera fall där bildande av en helt ny sparbank pågår vid ikraftträdandet har inte tagits in i förslaget. Ren nybildning av sparbanker har inte förekommit på länge. Däremot har på senare år flera nya sparbanker tillkommit genom fusion. En övergångsbestämmelse som avser fusion finns i 19 §.

34 § I fråga om medel, som finns på en gift kvinnas konto hos en sparbank, skall 26 § lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker i paragrafens ursprungliga lydelse fortfarande gälla, om äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

(Jfr 9 § PromSBL.)

Enligt äldre giftermålsbalken förvaltade mannen i princip båda makarnas egendom. I 26 § i 1892 års sparbankslag fanns emellertid en presumtionsregel som gav hustrun rätt att disponera medel på ett konto som öppnats i hennes namn. En övergångsregel av samma innehåll som i denna paragraf finns i 5 § promulgationslagen till SpL. Regeln kan fortfarande ha betydelse och har därför tagits med här.

35 § Om styrelsen inte har utsett verkställande direktör före den 1 januari 1987, skall det ske snarast möjligt efter första ordinarie sparbanksstämman efter denna tidpunkt, om inte bankinspektionen har medgett att sparbanken inte utser verkställande direktör.

(Jfr 11 § PromSBL.)

I SpL finns inget krav på att en sparbank skall ha en verkställande direktör. Sådant krav införs genom 3 kap. 4 § sparbankslagen. Även om bankinspektionen enligt paragrafen kan medge undantag, bör de sparbanker där verkställande direktör saknas generellt få rådrum för att utse

verkställande direktör, lämpligen till dess att första ordinarie stämma hållits efter ikraftträdandet. Därigenom får styrelsen också tid att utfärda den instruktion som enligt 3 kap. 6 § andra stycket skall finnas för verkställande direktören.

Föreningsbanker

36 § Endast föreningsbank och riksorganisation för föreningsbanker får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av sin verksamhet använda orden jordbrukskassa eller jordbrukskreditkassa eller beteckningen centralkassa för jordbrukskredit.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i första stycket döms till böter.

(Jfr punkt 3 i övergångsbestämmelserna till BRL.)

De beteckningar som anges i *första stycket* har inte förts in i föreningsbankslagen. Föreningsbankerna och deras riksorganisation, Sveriges föreningsbankers förbund, har enligt 4 § andra stycket JkL haft ensamrätt till dessa beteckningar. Som banklagsutredningen föreslagit bör beteckningarna skyddas även i fortsättningen (SOU 1984: 26 s. 192). Eftersom föreningsbankerna och förbundet fortfarande kan ha anledning att använda beteckningarna jämsides med ordet föreningsbank, bör deras rätt enligt 4 § andra stycket JkL alltjämt bestå.

Ensamrätten för föreningsbanker och deras riksorganisation att använda de beteckningar som anges i första stycket bör *enligt min mening*, i överensstämmelse med gällande rätt (85 § punkt 1 JkL) straffsanktioneras. Jag instämmer i denna del med vad *Bankföreningen* anfört (bil. 3 avsnitt 8.1.1). I likhet med vad som gäller enligt JkL bör bötesstraff kunna följa. Samma påföljd föreskrivs i 9 kap. 1 § andra stycket bankrörelselagen för den som bryter mot bestämmelsen i 1 kap. 5 § sistnämnda lag om förbud att i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

37 § De stadfästelser av stadgar för jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit som gäller vid föreningsbankslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats för lokala respektive centrala föreningsbanker enligt den lagen. Av regeringen godkända centralkassor skall anses ha oktroj enligt samma lag.

(Jfr 5 § PromFBL.)

Genom paragrafen klargörs att de stadfästelser av stadgar som meddelats för befintliga föreningsbanker gäller som om de meddelats enligt den nya lagen.

Enligt 18 § första stycket JkL prövar regeringen om en centralkassas rörelse är nyttig för det allmänna och godkänner därefter kassan. I föreningsbankslagen ersätts godkännandet av oktroj. I fråga om jordbrukskassorna behövs inte motsvarande övergångsbestämmelse. Sådant godkännande som har krävts enligt JkL för jordbrukskassorna krävs inte i föreningsbankslagen i fråga om de lokala föreningsbankerna.

Vad som skall gälla för det fall att en jordbrukskassa eller centralkassa är

under bildande när den nya lagen träder i kraft har inte särskilt reglerats i övergångsbestämmelserna. Bildande av nya kassor förekommer sällan numera. Föreningsbankrörelsen har täckt in hela landet, varför det bara kan bli fråga om ombildning eller sammanslagning av redan befintliga föreningsbanker. Skulle en sådan ombildning ha inletts men inte ha hunnit genomföras före den nya lagens ikraftträdande, får reglerna om bildande i den nya lagen uppfyllas, vilket inte torde innebära någon större omgång.

En nyhet i banklagstiftningen är att en bank för registrering skall anmäla inte bara vilka som utsetts till styrelseledamöter, suppleanter och firmatecknare utan också deras postadresser och personnummer. I lagrådsremissen (16 §) föreslogs, på grundval av promemorian, att en bank för redan utsedda personer skulle anmäla adresser och personnummer snarast efter den 1 januari 1987. Det har nu klarlagts att en sådan föreskrift skulle leda till att bankinspektionen skulle behöva göra över 30 000 införingar i registret. Inspektionen har dessutom förklarat att den på annat sätt kan få fram de berörda uppgifterna om så skulle behövas. Någon motsvarande föreskrift har inte föreslagits beträffande aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Mot denna bakgrund har föreskriften om kompletterande registrering av uppgifter om redan utsedda styrelseledamöter m. fl. fått utgå. Vid om- och nyval skall dock fullständiga uppgifter lämnas för registrering.

5.6 Förslaget till lag om förenklad aktiehantering

De bestämmelser i lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering (LFA) som numera avser endast bankaktiebolag har inarbetats i förslaget till 3 och 4 kap. bankaktiebolagslagen. Motsvarande bestämmelser för aktiebolag och försäkringsbolag har tidigare förts in i aktiebolagslagen (1975: 1385) och försäkringsrörelselagen (1982: 713). Återstående bestämmelser i LFA rör Värdepapperscentralen Aktiebolag (VPC) och tillsynen över VPC m. m. samt auktorisation av förvaltare och förvaltarregistrering. Dessa bestämmelser förs över till den föreslagna nya lagen om förenklad aktiehantering. Lagförslaget överensstämmer i princip med det förslag som presenterades av försäkringsrörelseutredningen i dess slutbetänkande (Ds E 1981: 11) Följdlagstiftning till en ny lag om försäkringsrörelse och som vid remissbehandlingen lämnades utan erinran.

Från gamla till nya LFA överförs 1 § sista meningen samt 17, 19–20 a, 26–29 och 38–40 §§.

VPC har i ett senare yttrande bl. a. föreslagit att bolaget i lagen ges en vidare ram för sin verksamhet (bil. 3 avsnitt 8.5.2).

I VPC: s regi bedrivs för närvarande ett utredningsarbete med sikte på ett värdepapperslöst system med registrering av aktier och obligationer. VPC avser att senare lämna ett förslag till regeringen om ett sådant system. Den fråga om verksamhetsområdet som VPC har tagit upp bör enligt *min mening* övervägas i samband med beredningen av det förslag som VPC avser att lämna.

Lagen bör träda i kraft den 1 januari 1987.

5.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1924:322) om vård av omyndigs värdehandlingar

2 §

Ändringen är redaktionell.

5.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1934:300) om sparbankernas säkerhetskassa

2 och 6 §§

Ändringarna är redaktionella.

5.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt

6 § 1 mom.

Ändringen är redaktionell.

5.10 Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken

15 kap. 7 §

Ändringen är redaktionell.

5.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

5 a §

Ändringen är redaktionell.

5.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs

1 och 2 §§

Ändringarna är redaktionella.

5.13 Förslaget till lag om ändring i taxeringslagen (1956:623)

43 § 1 mom.

Ändringen är redaktionell.

5.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.

23 §

Paragrafen handlar om övergång av ansvaret för pensionsutfästelser i vissa situationer.

Enligt en särskild bestämmelse i paragrafens andra stycke behöver inte en innehavare av pensionsfordran förtecknas och kallas i ett ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen, om "tillståndsmyndigheten" medger det. Uppenbarligen avses tillsynsmyndigheten och paragrafen ändras i överensstämmelse härmed.

Tillsynsmyndigheten kan också medge att innehavare av pensionsfordran inte behöver förtecknas i ärende om vinstutdelning, nedsättning av aktiekapital och nedsättning av reservfonden enligt aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen. Bestämmelserna i försäkringsrörelselagen avviker emellertid på vissa punkter från aktiebolagslagen. Ett försäkringsaktiebolags borgenärer består främst av ett stort antal försäkringstagare. Med hänsyn till att det normalt är fråga om ett stort antal personer har det ansetts olämpligt att föra in aktiebolagslagens regler om förteckning och kallelser i fråga om dessa borgenärer. I stället gäller att försäkringsinspektionen skall yttra sig över vilken inverkan en nedsättning eller vinstutdelning kan ha på försäkringstagarnas rätt. Vidare finns det i lagen inget krav på individuella kallelser. Det är tillräckligt med kungörelse. Därför föreligger inte behov av länsstyrelsens dispensmöjlighet. Mot denna bakgrund föreslås att hänvisningarna i 23 § andra stycket till försäkringsrörelselagen utgår.

Bestämmelserna i bankaktiebolagslagen överensstämmer i här berörda hänseenden med försäkringsrörelselagen.

I fusionsärenden skall enligt aktiebolagslagen ges in en förteckning över kända borgenärer till rätten och rätten skall genom särskilda underrättelser kalla dessa. Motsvarande krav ställs inte upp i de nya banklagarna. Vid fusion ankommer det i stället på regeringen och bankinspektionen att beakta följdverkningarna för borgenärerna, främst insättarna. Med anledning härav görs i enlighet med förslaget i promemorian, men i motsats till utredningens förslag, ingen hänvisning till banklagarna i lagen om tryggande av pensionsutfästelse.

5.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1968:756) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

11 och 31 §

Ändringarna är redaktionella.

5.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:599) om avdrag vid inkomsttaxering för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag

Ändringen är redaktionell.

5.17 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

2, 7 och 12 §§

Ändringarna är redaktionella.

5.18 Förslaget till lag om ändring i ackordslagen (1970:847)

48 §

Ändringen är redaktionell.

5.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972:262) om understödsföreningar

12 §

En understödsförening får enligt andra stycket inte i firman ta in ordet "bank" om det kan föranleda misstaget att firman innehas av en bank. Bestämmelsen ger alltså ett visst utrymme för en understödsförening att använda ordet "bank" i firman. För närvarande finns två understödsföreningar som gör detta. Det är begravningskassor för de anställda i två banker.

Allmänt gäller att antalet understödsföreningar, som nu uppgår till ca 170, minskar. Nybildning är mycket sällsynt.

Enligt 1 kap. 5 § bankrörelselagen får endast vissa angivna juridiska personer använda ordet bank i sin firma eller i övrigt vid beteckning av sin affärsrörelse. Även vissa sammanslutningar får använda ordet bank i firman. Den som bryter mot bestämmelsen straffas med böter.

Ordet bank bör få användas endast av de juridiska personer som anges i 1 kap. 5 § bankrörelselagen. Det saknas tillräckliga skäl att i detta avseende ha en särskild bestämmelse för understödsföreningarna. Möjligheten för dessa att använda ordet bank i firman föreslås därför upphävd. Genom en övergångsbestämmelse får de två föreningar som för närvarande har ordet "bank" i firman behålla det.

24 §

Ändringarna är redaktionella.

5.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring

57 §

Ändringen är redaktionell.

5.21 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel

2 §

Ändringarna är redaktionella.

5.22 Förslaget till lag om ändring i aktiefondslagen (1974:931)

26 §

Ändringen är redaktionell.

5.23 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

3 kap. 8 och 10 §§

Ändringarna är redaktionella.

9 kap. 10 §

Paragrafen anpassas till den lydelse motsvarande bestämmelse i NFL fått på förslag av lagrådet (prop. 1986/87: 7). Paragrafen överensstämmer också med motsvarande bestämmelser i banklagarna.

5.24 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar

2 §

Ändringen är redaktionell.

5.25 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976:355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

2 §

I 2 § andra stycket denna lag anges vad som förstås med koncern i lagen, nämligen svenska juridiska personer som enligt 1 kap. 2 § aktiebolagslagen eller vid en motsvarande tillämpning av dessa bestämmelser är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra, under förutsättning att

moderföretaget är ett bankinstitut eller ett försäkringsbolag som avses i 4 § första stycket lagen om styrelserepresentation (dvs. bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag). Försäkringsbolagen har sedan år 1982 en egen koncerndefinition i 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982: 713). För var och en av bankkategorierna föreslås nu en koncerndefinition. Enligt dessa definitioner krävs det, liksom för närvarande enligt 2 § andra stycket styrelserepresentationslagen, att en bank eller ett försäkringsbolag utgör moderföretaget. Hänvisningen till koncerndefinitionen i de nämnda fyra lagarna, som nu införs i andra stycket, är inte avsedd att innebära någon ändring i sak.

7 §

Den nuvarande hänvisningen i 7 § till 71 § första stycket BL och 26 § första stycket JkL ändras att avse motsvarande lagrum i bankaktiebolagslagen och föreningsbankslagen. Dessutom läggs 3 kap. 1 § första stycket sparbankslagen och 8 kap. 1 § första stycket försäkringsrörelselagen till. Av förarbetena till lagen om styrelserepresentation framgår att syftet med 7 § närmast har varit att hänsyn inte skall tas till arbetstagarledamot vid tillämpningen av reglerna i 71 § första stycket BL och 26 § första stycket JkL om *högsta* antal styrelseledamöter (23 resp. 9) även om paragrafen formellt gällt också *minsta* antalet ledamöter. I förslaget till nya banklagar finns inga regler som maximerar antalet ledamöter. 7 § lagen om styrelserepresentation tjänar i fortsättningen endast till att klargöra att arbetstagarledamöterna inte skall räknas in i det antal på minst fem styrelseledamöter som föreskrivs i banklagarna. Därför skall en hänvisning göras också till sparbankslagen. Av samma skäl tas in en hänvisning till försäkringsrörelselagen, som föreskriver att det skall vara minst tre ledamöter i ett försäkringsbolags styrelse.

8 §

Den ändring som föreslås i 8 § innebär att man får bortse från arbetstagarledamöterna vid tillämpningen av banklagarnas regel att högst en styrelseledamot för varje påbörjat femtal får vara anställd i bankaktiebolaget, i sparbanken eller, såvitt avser central föreningsbanks styrelse, över huvud taget i någon föreningsbank. Detta överensstämmer med vad som tidigare gällt beträffande bankaktiebolagen. I fråga om sparbanker syftade däremot 8 § tidigare på en bestämmelse i 37 § andra stycket 1 SpL, enligt vilken i princip inte någon tjänsteman i sparbanken fick vara styrelseledamot (jfr SOU 1984: 28 s. 91 och 94). I JkL åsyftades en bestämmelse, enligt vilken högst en styrelseledamot för varje påbörjat femtal kunde vara befattningshavare i en jordbrukskassa, ansluten till centralkassan i fråga (26 § andra stycket).

10 §

Vissa föreskrifter om bolagsordning för bankaktiebolag och försäkringsbolag samt om föreningsbanks stadgar gäller enligt 10 § inte arbetstagarledamot och suppleant för sådan ledamot. Att så inte är fallet framgår direkt av de nya bestämmelserna i banklagarna och i försäkringsrörelselagen genom att dessa begränsas till att avse ledamöter och suppleanter som stämman utser (2 kap. 5 § bankaktiebolagslagen, 2 kap. 4 § 6 föreningsbankslagen och 2 kap. 5 § 6 försäkringsrörelselagen; jfr även 2 kap. 5 § 8 sparbankslagen; att inte sparbanks reglemente berörts i 10 § lagen om styrelserepresentation beror på att bestämmelserna om vad reglementet skall innehålla meddelats i sparbankskungörelsen). Vad som nu behöver regleras i 10 § torde endast vara frågan om styrelseledamots och suppleants medlemskap i föreningsbank. Bestämmelsen i 10 § kommer därför att innehålla endast att kravet i 6 kap. 3 § andra stycket föreningsbankslagen att styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken (motsvarande 22 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar) inte skall gälla arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

17 §

I 17 § har hänvisningarna till BL och SpL ersatts av hänvisningar till bankaktiebolagslagen och sparbankslagen. Någon hänvisning till JkL har hittills inte funnits i 17 §, eftersom det i JkL saknats regler om den delegationsrätt för styrelsen som det är fråga om. I föreningsbankslagen införs nu en delegationsbestämmelse motsvarande den som gäller för bankaktiebolagens och sparbankernas styrelser (6 kap. 6 § första stycket föreningsbankslagen). En hänvisning också till denna bestämmelse har därför tagits in i 17 §. Med regionstyrelse avses särskilt ledningsorgan för visst område (7 kap. 6 § bankaktiebolagslagen, 3 kap. 6 § sparbankslagen och 6 kap. 6 § föreningsbankslagen). Eftersom begreppet efter förslag från lagrådet presenteras i banklagarna kan orden "eller motsvarande organ" utgå ur 17 §.

22 §

I 22 § med föreskrifter om anmälan till bankinspektionen av styrelsens sammansättning hänvisas till de nya banklagarna och den nya försäkringsrörelselagen. För sparbankernas del har anmälningsskyldigheten i fråga hittills reglerats i sparbankskungörelsen men regleras i fortsättningen i 4 kap. 15 § sparbankslagen.

I övrigt har några redaktionella ändringar gjorts i lagen om styrelserepresentation.

5.26 Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977:981)

11 §

Ändringen är redaktionell.

1 §

Ändringen är redaktionell.

8 a §

Genom paragrafen förhindras att utlänningar förvärvar aktier i fondkommissionsbolag. Förbudet omfattar även förvärv av aktier genom utbyte av konvertibla skuldebrev (jfr kommentaren till 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen). I paragrafen görs en ändring som ger möjlighet för regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen att ge dispens från förbudet. Ändringen kommenteras närmare i specialmotiveringen till 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag.

16 §

Genom ett nytt andra stycke ges fondkommissionsbolag rätt att förvärva egna aktier och aktier i moderbolaget för att underlätta fondkommissionsrörelsen. Bestämmelsen innebär ett undantag från förbudet mot förvärv av egna aktier och aktier i moderbolaget i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen. Bankaktiebolag som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse föreslås också få rätt att förvärva egna aktier (se 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen). De egna aktierna får ingå i det lager av värdepapper som fondkommissionsbolag har rätt att inneha enligt 16 § första stycket. Ändringen överensstämmer i stort med vad värdepappersmarknadsutredningen förordade i betänkandet Värdepappersmarknaden (SOU 1984: 2). Vad utredningen anfört föranledde ingen erinran vid remissbehandlingen av betänkandet.

Förbudet mot att förvärva egna aktier och aktier i moderbolaget har tillkommit för att bolag inte genom aktieköp skall kunna påverka kurssättningen. Sådant missbruk motverkas av regeln att fondkommissionsbolag får förvärva värdepapper endast för att underlätta fondkommissionsrörelsen. Storleken av värdepapperslagret är också begränsad enligt 16 § första stycket. Vidare föreskrivs i det nu aktuella stycket en begränsning av anskaffningsvärdet för innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i samma koncern. För att egna aktier och aktier i moderbolaget skall få förvärvas gäller att aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket, dvs. att de har inregistrerats vid fondbörs eller att de utbjudits till försäljning under sådana förhållanden att det är sannolikt att de inom ett år kommer att inregistreras vid fondbörs eller är aktier i OTC-bolag. Genom denna föreskrift säkerställs att det finns en officiell notering av aktiens kurs.

17 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om att fondkommissionsbolag under vissa förutsättningar får förvärva viss egendom för att skydda ford-

ran, är i sin nuvarande lydelse utformad efter förebild i gällande banklagar. Paragrafen anpassas nu till den utformning som motsvarande bestämmelse fått i 2 kap. 8 § första och sjätte styckena och 2 kap. 22 § tredje stycket bankrörelselagen. Andra – femte styckena innehåller särskilda regler betingade av förvärvsreglerna för bankerna och har därför ingen motsvarighet i fondkommissionslagen. I sakligt hänseende innebär ändringen främst den nyheten att bankinspektionens tillstånd krävs om egendomen skall få behållas mer än tre år. Ändringen kommenteras närmare i specialmotiveringen till de nämnda bestämmelserna i bankrörelselagen.

18 §

Ändringen är redaktionell.

21 §

Genom ett nytt andra stycke ges möjlighet för ett fondkommissionsbolag att som säkerhet för kredit ta emot egna aktier och aktier i moderbolaget som pant. Det gäller situationer då en kund önskar pantsätta hela sin aktieportfölj i vilken ingår en mindre post aktier i fondkommissionsbolaget eller dess moderbolag. Av praktiska skäl skall inte bolaget behöva avskilja dessa aktier från övriga aktier utan kunna ta emot hela aktieportföljen som pant. Detta överensstämmer med värdepappersmarknadsutredningens förslag.

Regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen skall utfärda närmare föreskrifter om begränsningar av rätten att ta emot egna aktier och aktier i moderbolaget som pant. Bankinspektionen har i yttrande över banklagsutredningens förslag anfört att detta kan lösas på det sättet att dessa aktier inte räknas in i pantens värde. Krediten får då anpassas till belåningsvärdet av panten i övrigt. Tillämpningsföreskrifterna torde för såväl banker som fondkommissionsbolag kunna utformas i enlighet med dessa riktlinjer.

38 och 43 §§

Ändringarna är redaktionella.

5.28 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:2) om finansbolag

6 a §

Paragrafen förhindrar att utlänningar förvärvar aktier i finansbolag genom teckning eller överlåtelse. I propositionen 1973: 93 med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m. m. och i propositionen 1975: 103 med förslag till aktiebolagslag m. m. (s. 551) betecknas konverteringen som ett slags överlåtelse innebärande att en fordringsrätt byts ut mot en andelsrätt. Förvärv av aktier genom utbyte av skuldebrev omfattas alltså av förbudet.

När förvärvsförbudet infördes sommaren 1983 uttalades att reglerna var

avsedda att gälla under en begränsad tid i avvaktan på en varaktig lösning för bl. a. utländska finansinstituts rätt att etablera sig här i landet. Denna fråga övervägs av kreditmarknadskommittén. Slutlig ställning till frågan om utländskt ägande i finansbolag kan därför göras först när kommitténs betänkande föreligger. Med hänsyn till att den föreslagna utformningen av förvärvsförbudet bedömdes som tillfällig gavs inga undantag eller dispensmöjligheter. Efter det att förbudet nu gällt i drygt tre år har behov uppkommit av att i vissa fall kunna göra undantag från det strikta förbudet. Detta aktualiseras särskilt i samband med ökning av aktiekapitalet i de bolag där utlänningar var delägare redan när förbudet infördes. Jag anser att det är rimligt att dessa utländska delägare skall kunna teckna nya aktier i samband med emissioner i bolagen. Annars kommer deras andel av aktiekapitalet att successivt minska. Mot denna bakgrund föreskrivs att regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen skall kunna medge undantag från förvärvsförbudet. I första hand är dispensmöjligheten avsedd att användas för de utlänningar som var delägare i finansbolag när förbudet infördes i början av juli 1983. Dessa kan därigenom få dispens bl. a. för att medverka vid emissioner och för att byta ut konvertibla skuldebrev som emitterats av bolaget.

7 §

Ändringarna är redaktionella.

5.29 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

3 kap. 8 och 10 §§

Ändringarna är redaktionella.

6 kap. 6 §

Hänvisningen i paragrafens fjärde stycke till 23 § andra stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. tas bort, eftersom den får anses obehövlig. Paragrafen får därigenom en utformning som överensstämmer med 6 kap. 6 § bankaktiebolagslagen. Bakgrunden till ändringen behandlas närmare i kommentaren till förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 kap. 9 §

Ändringen är redaktionell.

9 kap. 2 §

Det är en huvudprincip i aktiebolagsrätten att en aktieägare inte får fördela rösträtten för sitt innehav av aktier i ett bolag på flera ombud eller motsvarande utan måste rösta enhetligt för dessa aktier.

Om en eller flera löntagarfondstyrelser förvaltar aktier i samma försäkringsaktiebolag är det en ägare, AP-fonden, till samtliga aktier. Det föreslagna nya stycket, som överensstämmer med 9 kap. 2 § tredje stycket aktiebolagslagen och 8 kap. 2 § bankaktiebolagslagen, gör det möjligt för varje styrelse att utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. Styrelserna kan naturligtvis då också rösta på olika sätt.

Vidare föreslås att en löntagarfondstyrelse skall kunna bemyndiga ett eller flera ombud, som har föreslagits av facklig organisation med medlemmar anställda hos bolaget eller inom koncernen, att utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar.

9 kap. 3 §

Enligt denna paragraf får ingen på bolagsstämma rösta för flera aktier, egna och andras, än som svarar mot en femtedel av de på stämman företrädda aktierna, om inte något annat följer av bolagsordningen. Regeln gäller för aktieägarna och ombud för dem. Vid tillämpningen av regeln skall inte AP-fondens totala innehav av aktier räknas som en enhet i de fall där flera fondstyrelser förvaltar aktier i bolaget utan var och en av styrelserna skall betraktas som en särskild aktieägare. En uttrycklig bestämmelse med denna innebörd har förts in som ett nytt fjärde stycke i denna paragraf.

En fondstyrelse som delegerar rösträtt till en facklig organisation enligt bestämmelserna i 9 kap. 2 § tredje stycket andra meningen försäkringsrörelselagen eller 38 § lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden får inte tillsammans med organisationerna rösta för mer än en femtedel av de på stämman företrädda aktierna. Paragrafen motsvaras av 9 kap. 3 § aktiebolagslagen och 8 kap. 3 § bankaktiebolagslagen.

9 kap. 10 §

Paragrafen anpassas till den lydelse motsvarande bestämmelse i NFL fått på förslag av lagrådet (prop. 1986/87: 7). Paragrafen överensstämmer också med motsvarande bestämmelse i banklagarna.

5.30 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

12 och 18 §§

Ändringarna är redaktionella.

5.31 Förslaget till lag om ändring i bulvanlagen (1985:277)

1 §

Ändringen är redaktionell.

5.32 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:436) om näringsförbud

4 och 6 §§

Förslaget till sparbankslag innebär att verkställande direktör och ställföreträdare för denne alltid ingår i en sparbanks styrelse. Det är därför efter den lagens ikraftträdande tillräckligt i fråga om sparbank att i 4 § ange att näringsförbud kan meddelas ledamot och suppleant i styrelsen och i 6 § att den som är underkastad näringsförbud inte får inneha dessa befattningar.

6 Hemställan

Jag hemställer att regeringen

dels föreslår riksdagen att anta de av lagrådet delvis granskade förslagen till

1. bankrörelselag,
2. bankaktiebolagslag,
3. sparbankslag,
4. föreningsbankslag,
5. lag om införande av ny banklagstiftning,
6. lag om förenklad aktiehantering,
7. lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
8. lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa,
9. lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt,
10. lag om ändring i föräldrabalken,
11. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
12. lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
13. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
14. lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.,
15. lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
16. lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
17. lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624),
18. lag om ändring i ackordslagen (1970: 847),
19. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar,
20. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
21. lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel,
22. lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931),
23. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385),
24. lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar,

25. lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag,
26. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981),
27. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748),
28. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag,
29. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),
30. lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,
31. lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277).

dels föreslår riksdagen att anta det vid regeringsprotokollet den 25 september 1986 fogade förslaget till

lag om ändring i lagen (1986: 436) om näringsförbud.

dels lämnar riksdagen tillfälle att ta del av ett inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om ändring i valutaförordningen (1959: 264), avsnitt 3.13.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som föredraganden hemställt om.

Innehållsförteckning — band 1

Propositionens huvudsakliga innehåll 1

Lagförslag

1. Bankrörelselag 3
2. Bankaktiebolagslag 29
3. Sparbankslag 71
4. Föreningsbankslag 90
5. Lag om införande av ny banklagstiftning 115
6. Lag om förenklad aktiehantering 120
7. Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar 122
8. Lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa 124
9. Lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt . 125
10. Lag om ändring i föräldrabalken 126
11. Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige 127
12. Lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs 128
13. Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623) 129
14. Lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. 131
15. Lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar 132
16. Lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag . 133
17. Lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624) 134
18. Lag om ändring i ackordslagen (1970: 847) 137
19. Lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar ... 138
20. Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring . 139
21. Lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel ... 140
22. Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931) 141
23. Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385) 142
24. Lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar 144
25. Lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag 145
26. Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981) 147
27. Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748) 148
28. Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag 152
29. Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713) 154
30. Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden 158
31. Lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277) 159
32. Lag om ändring i lagen (1986: 436) om näringsförbud 160

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 september 1986 162

1 Inledning 162

2 Den svenska bankverksamheten 164

3 Allmän motivering 168

3.1 Förslaget till ny banklagstiftning 168

3.2 Banklagstiftningens disposition 171

3.3 Föreningsbanksrörelsens organisation ... 174
3.4 Nya finansieringsformer ... 175
3.5 Nya bestämmelser om fusion m. m. ... 177
3.6 Nya revisionsregler ... 180
3.7 Nya redovisningsregler ... 182
3.8 Konsoliderad kapitaltäckning ... 187
3.9 Fordringsförvärv ... 190
3.10 Aktieförvärv i samband med emission ... 192
3.11 Kreditjäv ... 194
3.12 Krediters löptid ... 198
3.13 Etablering av filialer ... 200
3.14 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser m. m. ... 203
3.14.1 Ikraftträdande ... 203
3.14.2 Övergångsbestämmelser m. m. ... 203
4 Upprättade lagförslag ... 204
5 Specialmotivering ... 205
5.1 Förslaget till bankrörelselag ... 205
1 kap. Allmänna bestämmelser ... 205
2 kap. Rörelsen ... 212
3 kap. Revision ... 255
4 kap. Redovisning ... 278
5 kap. Skadestånd m. m. ... 299
6 kap. Bankens firma ... 309
7 kap. Tillsyn ... 314
8 kap. Registrering m. m. ... 324
9 kap. Straff och vite ... 330
5.2 Förslaget till bankaktiebolagslag – band 2 ...
5.3 Förslaget till sparbankslag – band 3 ...
5.4 Förslaget till föreningsbankslag – band 4 ...
5.5 Förslaget till lag om införande av ny banklagstiftning ... 337
5.6 Förslaget till lag om förenklad aktiehantering ... 352
5.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar ... 353
5.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa ... 353
5.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt ... 353
5.10 Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken ... 353
5.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige ... 353
5.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs ... 353
5.13 Förslaget till lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623) ... 353
5.14 Förslaget till lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. ... 354
5.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar ... 354
5.16 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag ... 355
5.17 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624) 355
5.18 Förslaget till lag om ändring i ackordslagen (1970: 847) ... 355

5.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar ... 355
5.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring ... 356
5.21 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel ... 356
5.22 Förslaget till lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931) . 356
5.23 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385) 356
5.24 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar ... 356
5.25 Förslaget till lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag ... 356
5.26 Förslaget till lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981) ... 358
5.27 Förslaget till lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748) ... 359
5.28 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag 360
5.29 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713) ... 361
5.30 Förslaget till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden ... 362
5.31 Förslaget till lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277) 362
5.32 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986: 436) om näringsförbud ... 363
6 Hemställan ... 363
7 Beslut ... 364

Bilagor se bilagedelen – band 5

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Bankaktiebolagslag

Vissa kapitel i utredningens förslag till bankaktiebolagslag har, som närmare berörts i den allmänna motiveringen, brutits ut för att ingå i den för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bankrörelselagen (se avsnitt 3.2). De elva kapitel som bankaktiebolagslagen enligt förslaget tar upp innehåller främst bestämmelser som har samband med bankaktiebolagens associationsrättsliga särart. Bl. a. finns här bestämmelser om hur en sådan bank bildas, om aktiekapitalet samt om bankens ledning och om bolagsstämma. I lagen finns också bestämmelser om vinstutdelning, likvidation och fusion.

I specialmotiveringen anges i anslutning till varje paragraf dess motsvarighet i aktiebolagslagen och i BL. Vidare anges kapitlets motsvarighet i utredningsförslaget samt, om annan paragrafindelning gjorts, paragrafens motsvarighet i det förslaget.

1 kap. Inledande bestämmelser

Kapitlet innehåller en bestämmelse om lagens tillämpningsområde, vissa grundläggande bestämmelser om bankaktiebolagens juridiska karaktär samt en koncerndefinition.

Utredningsförslagets inledande kapitel tar i 2 § upp en bestämmelse om att bankaktiebolag skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna. Motsvarande bestämmelse finns också i utredningens förslag till sparbankslag och föreningsbankslag. *För egen del* har jag ansett bestämmelsen vara av så central karaktär att den bör placeras bland andra centrala bestämmelser för banker i bankrörelselagens 1 kap. Den ingår där som 3 §.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur ett bankaktiebolag bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som ett bankaktiebolag får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

(Jfr 1 kap. 1 § första stycket UBAL.)

Paragrafen innehåller en rambestämmelse, som anger bankaktiebolagslagens tillämpningsområde. Vidare erinras om att bankrörelselagen innehåller bestämmelser om den rörelse ett bankaktiebolag får driva samt vissa andra bestämmelser som är gemensamma för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker (se avsnitt 3.2 och 5.1). Bl. a. finns i bankrörelselagen motsvarigheten till den bestämmelse i BL som innehåller en definition av begreppet bankrörelse och den därtill hörande straffbestämmelsen. Dessa bestämmelser är idag tillämpliga också på sparbanker och föreningsbanker. Frågan om lagens tillämplighet på redan existerande bankaktiebolag kommer att tas upp i särskilda promulgationsbestämmelser.

2 § I ett bankaktiebolag svarar delägarna inte personligen för bolagets förpliktelser.

Bankaktiebolagets aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Är aktiekapitalet fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.

(Jfr 1 kap. 1 § andra och tredje styckena UBAL.)

Paragrafen motsvarar i sak 7 § BL och 1 kap. 1 § första stycket och andra stycket andra meningen aktiebolagslagen.

I *första stycket* slås fast att delägarna i ett bankaktiebolag inte svarar personligen för bolagets förbindelser. Huvudregeln om frihet från personligt ansvar är emellertid inte undantagslös. Bestämmelserna i 2 kap. 16 § och 10 kap. 3 § denna lag samt 5 kap. 1 och 3 §§ bankrörelselagen utgör exempel på detta.

Av reglerna om frihet från personligt ansvar, om bolagsbildning och om ökning av aktiekapitalet följer att förpliktelser att göra insatser i ett bankaktiebolag endast kan uppkomma genom aktieteckning. Inget hindrar emellertid att en aktieägare frivilligt åtar sig att göra inbetalningar till bolaget. Däremot får i bolagsordningen inte tas in någon bestämmelse om skyldighet att göra sådana inbetalningar.

Aktiebolagslagens bestämmelse om aktiekapitalets storlek saknar motsvarighet i såväl BL som i utredningsförslaget. Enligt *bankinspektionen* kan bankaktiebolagslagen regler om kapitaltäckning möjligen sägas göra en dylik bestämmelse obehövlig för bankbolagen. Inspektionen menar dock att en bank under alla förhållanden redan vid starten måste ha ett aktiekapital, som är relaterat till verksamhetens beräknade omfattning och struktur under den tid som närmast kan överblickas. Om det egna kapitalet i initialskedet uteslutande skulle relateras till behovet av kapitaltäckning för placeringar skulle aktiekapitalet kunna hållas mycket lågt. Under ett inledande skede kan emellertid en bank bli utsatt för påfrestningar som sammanhänger med kostnaderna för verksamhetens uppbyggnad och den omständigheten att konsolidering i form av avsättningar ännu saknas. Inspektionen menar därför att en bank, för att kunna omfattas av allmänhetens förtroende och för att få den nödvändiga rörelsefriheten, bör ha ett aktiekapital som inte understiger 30–50 milj. kr. Av den anledningen föreslår inspektionen att en föreskrift om aktiekapitalet, motsvarande försäkringsrörelselagens, införs även i bankaktiebolagslagen (bil. 3 avsnitt 3.2.4).

För egen del är jag beredd att godta vad bankinspektionen anfört. Även om frågan om aktiekapitalets lämpliga storlek utgör ett led i regeringens oktrojprövning anser jag att denna förutsättning bör framgå redan av lagens ordalydelse. I förslagets *andra stycke* har därför tagits in en bestämmelse motsvarande den som återfinns i 1 kap. 6 § andra stycket försäkringsrörelselagen. Till skillnad mot vad som gäller för aktiebolag har någon minimigräns för aktiekapitalet inte angetts. Med hänsyn till regeringens prövning av bl. a. denna fråga i samband med oktrojprövningen anser jag inte en sådan precisering vara nödvändig. Aktiekapitalet skall dock anges i bolagsordningen (2 kap. 5 § 4).

Om aktiekapitalet är fördelat på flera aktier skall dessa lyda på lika belopp. Förslaget innebär i likhet med aktiebolagslagen att aktiekapitalet kan motsvaras av en enda aktie. Förslaget innebär också vissa andra

skillnader i förhållande till BL, vilka är avhängiga av nya regler i aktiebolagslagen. Således har t. ex. regeln om att varje stiftare måste teckna minst en aktie slopats (jfr dock vad som sägs om ägande i en bank under 2 kap. 1 §). Vissa regler i BL har dessutom tagits bort utan att någon saklig ändring är avsedd. Detta gäller reglerna om att aktiekapitalet skall bestämmas i svenskt mynt, att en aktie är odelbar mot bolaget samt att bolaget är skyldigt att utfärda aktiebrev.

Bankföreningen har framfört vissa invändningar mot paragrafens språkliga utformning (bil. 3 avsnitt 3.1.1). Även om *jag* kan hysa viss förståelse för föreningens synpunkter anser jag det vara värdefullt att lagstiftningen för likartade associationer, dvs. aktiebolag, försäkringsbolag och bankaktiebolag får en såvitt möjligt överensstämmande utformning. Av bl. a. detta skäl har jag inte ansett det befogat att frångå utredningens förslag till utformning av paragrafen.

3 § Äger ett bankaktiebolag så många aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person att det har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är bankaktiebolaget moderbolag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger ett moderbolag och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderbolaget.

Har ett bankaktiebolag i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är bankaktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderbolag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

(Jfr 1 kap. 3 § UBAL.)

I paragrafen har tagits in regler som bestämmer begreppen moderbolag och dotterföretag och därmed anger förutsättningarna för uppkomsten av koncernförhållanden. Paragrafen saknar motsvarighet i BL, men den överensstämmer i sak med 1 kap. 2 § aktiebolagslagen.

Koncernbegreppet har i förslaget definierats på motsvarande sätt som i aktiebolagslagen. En förutsättning för att det skall föreligga en koncern är enligt förslaget att moderföretaget utgörs av ett svenskt bankaktiebolag. Utformningen av koncernbegreppet innebär att inte endast svenska bankaktiebolag utan också aktiebolag, ekonomiska föreningar, utländska bankaktiebolag samt andra svenska och utländska juridiska personer omfattas av koncernbegreppet.

Enligt huvudregeln i *första stycket* är det avgörande kriteriet på att en koncern föreligger att ett bankaktiebolag (moderbolaget) har röstmajoritet i ett annat företag (dotterföretaget).

Bankinspektionen har tagit upp frågan om det låneförbud som föreskrivs i 12 kap. 7 § aktiebolagslagen och som gäller i koncernförhållanden skall anses gälla för bolag som ingår i bankkoncerner (bil. 3 avsnitt 3.1.2). Inspektionen har med hänsyn till att bankkoncerner regleras av banklagstiftningen och inte av aktiebolagslagen för sin del ansett att så inte är

fallet. *Jag* delar denna uppfattning.

Ett koncernförhållande kan enligt *andra stycket* föreligga även om röstmajoritet inte finns. I sådant fall krävs att banken genom aktie- eller andelsinnehav eller på grund av avtal ensam har ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet. Med detta menas i första hand rätt till andel i vinst.

Definitionen innebär att 50/50-bolagen inte skall behandlas som koncernföretag. Detta framgår av att bankaktiebolaget ensamt skall ha ett bestämmande inflytande.

I *tredje stycket* definieras uttrycket koncern.

Fullmäktige i Sveriges riksbank påpekar att koncernreglerna i banklagstiftningen kan motivera vissa ändringar i den kreditpolitiska lagstiftningen (bil. 3 avsnitt 3.1.4). *För egen del* vill jag erinra om att det kan finnas anledning att återkomma till denna fråga i samband med att man tar ställning till en eventuell förlängning av den kreditpolitiska lagstiftningen, som upphör att gälla vid utgången av år 1986.

2 kap. Bildande av bankaktiebolag

I detta kapitel har tagits in bestämmelser om förfarandet vid bolagsbildning och inbetalning av aktiekapital. Bankaktiebolagens särart jämte det förhållandet att dessa bolag även i fortsättningen föreslås vara underkastade oktrojprövning har föranlett vissa grundläggande skillnader mellan förslaget och aktiebolagslagens bestämmelser om bolagsbildningen.

Kapitlet motsvarar 2 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer helt med utredningens förslag.

1 § Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av andra stycket får ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte om annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om stiftare. Den svarar mot 2 kap. 1 § aktiebolagslagen samt 4 § 1 mom. första och andra styckena BL i dessas lydelse fr. o.m. den 1 juli 1985 (SFS 1985: 500).

I BL är minimiantalet stiftare bestämt till tio. Dessförinnan gällde att antalet stiftare skulle vara minst tjugo, en regel som infördes genom 1903 års banklagstiftning. Att föreskriva ett minimiantal stiftare kan ses som ett slags vederhäftighetsgaranti. Bildande av en bank har ansetts kräva initiativ från många, vilket anses vittna om ett allmänt intresse för saken. Gällande lag hindrar emellertid inte att aktierna under en banks bestånd samlas hos en och samma ägare. Enligt förslaget skall det också vara möjligt att låta hela aktiekapitalet motsvaras av en enda aktie. Därtill kommer att stiftarna inte behöver teckna någon aktie. Med hänsyn till

dessa nya regler och den kontroll som oktrojprövningen innebär har *jag* inte funnit skäl att behålla kravet på tio stiftare i bankaktiebolagslagen. Detta överensstämmer med vad som föreskrivs i aktiebolagslagen. Det finns dock anledning att erinra om att kreditmarknadskommittén skall överväga frågan om ett spritt ägande i banker. De nya reglerna syftar därför på intet sätt till att möjliggöra ett koncentrerat svenskt ägande i en bank.

I *andra stycket* uppställs vissa krav på den som skall vara stiftare. I näringsförbudslagen föreskrivs vidare att den som är underkastad näringsförbud inte får vara stiftare. En hänvisning till denna lag har tagits in i stycket.

Från huvudregeln om att stiftarna skall vara fysiska personer, vilket framgår bl. a. av bestämmelsen om att de ska vara svenska medborgare görs undantag i *tredje stycket* för situationen då ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

Enligt *fjärde stycket* gäller bestämmelserna i 2 kap. inte om något annat följer av 11 kap. 2 §. I den bestämmelsen regleras fusion mellan bankaktiebolag genom kombination. Till de regler i 2 kap. som tas över av 11 kap. 2 § hör föreskriften i 1 § att stiftarna skall vara fysiska personer och föreskriften i 2 § om att aktierna skall betalas med pengar.

2 § Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen.
Betalningen för en aktie får inte understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (det nominella beloppet). Aktierna skall betalas med pengar.

Paragrafen, som motsvarar 7 § andra stycket första och andra meningarna BL och 2 kap. 2 § aktiebolagslagen, innehåller bl. a. förbud mot emission av aktie till underkurs.

I *första stycket* slås fast att stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen. Av 3 och 6 §§ framgår att en bolagsordning och en teckningslista obligatoriskt skall upprättas. I dessa handlingar skall villkoren för bolagsbildningen anges. Med hänsyn till den kontroll som oktrojförfarandet innebär och till det förhållandet att bolagsavtalet blir definitivt först sedan oktroj beviljats har det inte ansetts nödvändigt att, som i aktiebolagslagen, föreskriva att en särskild stiftelseurkund skall upprättas. I detta avseende överensstämmer förslaget i sak med nuvarande ordning.

Betalningen för en aktie får enligt *andra stycket* inte under- stiga aktiens nominella belopp. Denna bestämmelse, som har motsvarighet i BL, gäller såväl vid bildandet som vid nyemission.

I BL finns tre undantag från regeln att aktie vid nybildning skall betalas med pengar (jfr 26 § andra stycket, 187 och 189 §§). För att få en anpassning till aktiebolagslagens bestämmelser har samtliga dessa tre undantag fått utgå ur lagen. Betalning av en aktie vid nybildning skall enligt huvudregeln ske kontant. Ett undantag från kontantprincipen finns emellertid även i detta förslag och det gäller vid bildandet av ett nytt bankaktiebolag genom samgående av två eller flera bankaktiebolag (se 11 kap. 2 §). Om ett bankaktiebolag övertar hela eller del av annan banks rörelse får vederlaget för en ökning av aktiekapitalet utgöras av andel i det andra bankföretaget.

Enligt förslaget tillåts däremot apport vid nyemission (se 3 kap).

3 § Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 4 § 1 mom. tredje–femte styckena BL i dess lydelse fr. o.m. den 1 juli 1985 (SFS 1985: 500), innehåller grundläggande bestämmelser om oktroj för bankaktiebolag. Paragrafen saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Bolagsordningen motsvarar stiftelseurkunden, som i aktiebolagslagen är den enda obligatoriska stiftarhandlingen. Regeln om att till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten infördes i BL den 1 juli 1985 efter förslag av kreditmarknadskommittén i delbetänkandet (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige. Prövningen av en oktrojansökan innefattar bl. a. en allmän bedömning av omfattningen och beskaffenheten av den planerade verksamheten. Syftet med uppgifterna i verksamhetsplanen är därför att de skall komplettera de uppgifter om den tilltänkta verksamheten som finns i bolagsordningen. I fråga om det närmare innehållet i planen hänvisas till prop. 1984/85: 191 s. 25 f.

Föreskriften i *andra stycket* överensstämmer med gällande rätt. Regeringen skall undersöka om bolagsordningen överensstämmer med bankaktiebolagslagen, bankrörelselagen och andra författningar och om bestämmelserna i bolagsordningen behöver kompletteras. Bestämmelsen knyter an till vissa bestämmelser om bolagsordningens innehåll, bl. a. till 5 § i vilken det obligatoriska innehållet i bolagsordningen anges.

BL innehåller bestämmelser av innebörd att bolagsordningen i vissa hänseenden får avvika från lagen. Någon motsvarighet till dessa bestämmelser, som anger det fakultativa innehållet i bolagsordningen, finns inte i förslaget. Detta innebär att alla slags bestämmelser som har anknytning till bankbolagets verksamhet kan införas i bolagsordningen, under förutsättning att de inte står i strid med någon författning. Den närmare avgränsningen får överlämnas åt rättstillämpningen.

I lagrådsremissen anförde jag att regeringen bör kunna, inom den ram som bankaktiebolagslagen och bankrörelselagen anger, komplettera bolagsordningen med obligatoriska uppgifter. I enlighet med vad *lagrådet* uttalat vill *jag* i förtydligande syfte tillägga att detta gäller under förutsättning att det inte är fråga om en uppgift som endast banken själv kan fastställa innehållet i. Det bör också vara möjligt att göra en komplettering, om det framgår av ett giltigt beslut vad den saknade uppgiften skall inne-

hålla. Regeringen bör givetvis inte fatta ett beslut i bankens ställe. Om en obligatorisk uppgift saknas bör banken normalt ges tillfälle att komplettera bolagsordningen. Om detta inte sker bör stadfästelse vägras.

Den materiella sidan av oktrojprövningen kommer till uttryck främst i villkoret att rörelsen skall vara nyttig för det allmänna. Bestämmelsen härom finns i *tredje stycket* och den innefattar den s. k. behovsprövningen, som infördes för affärsbankerna redan genom 1911 års banklagstiftning. Som motiv angavs att det borde finnas en möjlighet att hindra bildandet av nya banker i fall där de uppenbarligen inte skulle vara till nytta för det allmänna. Denna prövning innefattar både kvantitativa och kvalitativa moment.

NO har ifrågasatt om inte tiden är mogen att slopa behovsprövningen i fråga om banker på samma sätt som har skett för försäkringsbolag, se härom prop. 1984/85: 77 s. 47 ff (bil. 3 avsnitt 3.2.3).

För egen del vill jag peka på att kreditmarknadskommittèn har övervägt frågan om behovsprövningen skall slopas för banker i sitt delbetänkande Ds Fi 1984: 20 Utländska banketableringar i Sverige. Kommitténs slutsats var att övervägande skäl talade emot att ge behovsprövningen en annan innebörd än den dittills haft. I prop. 1984/85: 191 uttalade föredragande statsrådet att de nuvarande reglerna om oktrojprövning borde tillämpas tills vidare. Vidare underströks där att den egentliga innebörden av kravet på att rörelsen skall vara nyttig för det allmänna är att det utgör en grund för möjligheten att stoppa banketableringar i en situation då det finns tendenser till en från allmän synpunkt osund utveckling mot en överetablering av bankinstitut (s. 19). Det kan emellertid finnas anledning att återkomma till denna fråga när kommitténs huvudbetänkande föreligger. Någon förändring av oktrojbestämmelserna vad gäller behovsprövningen bör därför inte genomföras nu.

Utredningen har föreslagit att regeringen skall kunna bevilja oktroj utan tidsbegränsning. Enligt gällande bestämmelser, som går tillbaka till 1903 års banklagstiftning, skall en oktroj beviljas för en tid av högst tio år. Syftet med bestämmelsen var ursprungligen att Kungl. Maj: t skulle ges tillfälle att med inte alltför långa mellanrum se över bolagsordningarna (prop. 1903: 67 s. 127 f). Utredningen har motiverat sitt ändringsförslag bl. a. med att den omständigheten att en oktroj skall omprövas inom en tioårsperiod inte hindrar regeringen eller bankinspektionen att dessförinnan ingripa mot bolaget om det skulle finnas anledning till detta (jfr 7 kap. 8 och 9 §§ bankrörelselagen). Vidare kan bolagsordningarna ändras allteftersom bankverksamheten ändras. Även dessa ändringar skall prövas, se 4 §. Även om de ursprungliga skälen för en tidsbegränsning av oktrojer inte längre gör sig lika starkt gällande anser *jag* att kreditmarknadskommitténs slutbetänkande bör avvaktas innan någon definitiv ställning tas till om reglerna bör ändras. BL: s regler om tidsbegränsning av oktroj har därför förts över till detta förslag.

Föreskriften i 4 § 4 mom. BL enligt vilken regeringen i samband med beviljandet av oktroj kan ålägga bankaktiebolag att ta emot värdehandlingar till förvaring och förvaltning i enlighet med föräldrabalkens bestämmel-

ser, har slopats i förslaget. Utredningen har ansett sig kunna utgå från att bankerna frivilligt påtar sig denna uppgift. *Kammarrätten i Stockholm* har ansett att det vid prövningen av en oktrojansökan bör beaktas bl. a. om sökanden är beredd att åta sig den nämnda uppgiften (bil. 3 avsnitt 3.2.5). *För egen del* ansluter jag mig till utredningens uppfattning och utgår ifrån att bankerna utan föreskrift i författning eller villkor i samband med oktrojprövningen åtar sig förvaring och förvaltning av värdepapper enligt de tidigare nämnda bestämmelserna. Detta hindrar inte att frågan kan tas upp i tillståndsärendet.

4 § Om bolagsordningen ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

Denna paragraf överensstämmer i sak med 4 § 2 mom. BL och innehåller bestämmelser om stadfästelse av ändringar i bolagsordning.

Liksom enligt BL skall enligt *första stycket* regeringens stadfästelse sökas också på ändring av en bolagsordning. Prövningen av huruvida bolagsordningen i dess ändrade lydelse skall stadfästas sker i princip enligt samma kriterier som redovisats ovan beträffande oktrojprövningen.

Regeringen bör även i fortsättningen förbehållas avgörandet av viktigare ärenden som rör ändring av bolagsordning. Andra ändringar som – sett från allmän synpunkt – är av tämligen ringa vikt eller som kan behandlas rutinmässigt bör kunna stadfästas av bankinspektionen. Detta ligger i linje med de allmänna strävanden som finns att delegera ärenden från regeringen. Också praktiska skäl talar för en sådan lösning.

Ärenden som huvudsakligen rör rättsliga och tekniska frågor bör lämpa sig väl för bankinspektionen som fackmyndighet att handlägga. En ändring som avser utvidgning av rörelsen till en ny rörelsegren torde däremot ofta tillhöra den kategori av ärenden som alltjämt bör stadfästas av regeringen. När viss praxis utbildats i sådana ärenden bör det emellertid inte möta hinder att bankinspektionen efter delegation av regeringen prövar vissa ärenden av denna kategori.

Om ett ärende innehåller en begäran om stadfästelse av flera ändringar i en bolagsordning och om någon ändring är av sådan art att regeringen skall stadfästa den, bör som regel inspektionen överlämna hela ärendet till regeringen för prövning.

För att närmare ange regeringens möjlighet att uppdra åt inspektionen att meddela stadfästelse av ändringsbeslut i fråga om bolagsordningen har i *andra stycket* föreskrivits att delegation får förekomma i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt. Den föreslagna lagtexten kommer härigenom att stämma överens med motsvarande bestämmelser i försäkringsrörelselagen.

Bankinspektionen har påpekat att vissa utvidgningar av rörelsesortimentet är av mer formell än reell natur eller eljest av ringa betydelse. Principen om att regeringen bör förbehållas avgörandet av viktigare ärenden bör därför endast ta sikte på utvidgningar av betydelse. Med hänsyn till att

fondkommissionsrörelse enligt 3 § fondkommissionslagen (1979: 748) får drivas endast efter tillstånd av bankinspektionen bör inspektionen kunna stadfästa en ändring av banks bolagsordning som sammanhänger med en önskan att driva sådan rörelse (bil. 3 avsnitt 3.2.4). *För egen del* är jag beredd att instämma i att bankinspektionen bör kunna stadfästa en ändring i banks bolagsordning som sammanhänger med att banken önskar driva fondkommissionsrörelse. *Jag* förutsätter emellertid att bankinspektionen överlämnar även sådana ärenden till regeringen för avgörande om de är av mer principiell natur eller eljest av synnerlig vikt.

Samtliga ansökningar om stadfästelse av en bolagsordning eller om ändring i en sådan skall enligt gällande rätt (4 § 3 mom. BL) lämnas in till bankinspektionen. Någon motsvarighet till denna bestämmelse har inte tagits in i det föreliggande förslaget. Det ankommer på regeringen att meddela de verkställighetsföreskrifter som behövs.

Bankinspektionens beslut i ärende om stadfästelse av ändring i bolagsordning kan överklagas till regeringen enligt 7 kap. 14 § bankrörelselagen.

I 8 kap. 16 § regleras möjligheterna att föra talan mot beslut som fattats av bolagsstämman. Huvudregeln är att ett stämmobeslut skall klandras inom tre månader från dagen för beslutet. Normalt sett bör inte en prövning av frågan om stadfästelse av ändring i bolagsordning behöva dröja till dess att tiden för väckande av klandertalan löpt ut. Från bankaktiebolagets sida krävs många gånger en skyndsam handläggning av stadfästelseärendet. En ändring av bolagsordningen kan exempelvis vara knuten till en emission. Är det däremot känt att en klandertalan har väckts redan innan stadfästelseprövningen påbörjats bör dock – om talan synes befogad – ärendet som regel vila tills talan prövats.

5 § Bolagsordningen skall ange
1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som bolaget avser att driva,
4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimi kapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximi kapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av bolagsstämman, samt tiden för deras uppdrag,
7. sättet att sammankalla bolagsstämman, samt
8. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

Paragrafen, som motsvarar 5 § och 7 § första stycket andra meningen BL samt 2 kap. 4 § aktiebolagslagen, anger samtliga obligatoriska bolagsordningsbestämmelser.

BL innehåller regler som anger i vilka fall det tillåts att bolaget i bolagsordningen inför bestämmelser som avviker från lagens föreskrifter. I likhet med aktiebolagslagen finns inte någon motsvarighet till detta i förslaget. Det innebär, som tidigare nämnts, att alla slags bestämmelser kan föras in i

bolagsordningen, under förutsättning att de inte står i strid med bankaktiebolagslagen, bankrörelselagen eller någon annan författning.

Bolagsordningen skall för det första innehålla vissa uppgifter som är individuella för varje bankbolag, nämligen dess firma, styrelsens säte, de rörelsegrenar som bolaget avser att driva samt aktiekapitalet bestämt till ett visst belopp eller till ett minimi- och maximibelopp. Bolagsordningen skall vidare innehålla föreskrifter rörande aktiernas nominella belopp och antalet styrelseledamöter och revisorer. Slutligen kan som nämnts bolagsordningen innehålla avvikelser från lagens regler i sådana fall där dessa är dispositiva.

Eftersom det i ett enskilt ärende kan vara svårt att avgöra om en tilltänkt bestämmelse i bolagsordningen strider mot bankaktiebolagslagen, bankrörelselagen eller annan författning bör man inte använda sig av alltför allmänna beteckningar när det gäller att ange t. ex. bankbolagets rörelsegrenar. Inte heller bör i bolagsordningen införas bestämmelser som finns i lag. I viss utsträckning blir detta emellertid nödvändigt när det gäller stämmoärenden (8 p). I lagen finns nämligen tvingande bestämmelser om vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie bolagsstämma (se 8 kap. 5 §).

Till skillnad från BL, men i likhet med aktiebolagslagen, föreskrivs i förslaget inte någon skyldighet för bankaktiebolagen att i bolagsordningen ange tiden för den ordinarie bolagsstämman. I 8 kap. 5 § föreskrivs nämligen att ordinarie stämma måste hållas inom fyra månader från varje räkenskapsårs utgång. Enligt 4 kap. 1 § bankrörelselagen är kalenderåret i princip räkenskapsår. Den nu gällande föreskriften, att det i bolagsordningen skall anges om annat räkenskapsår än kalenderår tillämpas, har därför inte tagits med.

Punkterna 1–8

1. Denna punkt överensstämmer med 5 § första stycket 1 BL och 2 kap. 4 § 1 aktiebolagslagen. Bestämmelser om bankaktiebolags firma finns i 6 kap. bankrörelselagen. I överensstämmelse med gällande lag skall, om bolagets firma skall registreras på flera språk, varje lydelse anges i bolagsordningen. Detta följer av 6 kap. 1 § bankrörelselagen.

2. Punkten överensstämmer med 5 § första stycket 5 BL och 2 kap. 4 § 2 aktiebolagslagen.

3. Punkten överensstämmer med 5 § första stycket 2 BL och den saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

4. Punkten motsvarar 5 § första stycket 3 och 7 § första stycket andra meningen BL och överensstämmer med 2 kap. 4 § 4 aktiebolagslagen. Enligt gällande rätt får maximikapitalet vara högst tre gånger större än minimikapitalet. Förslaget innebär att bestämmelsen om minimi- och maximikapital ändras i överensstämmelse med nya aktiebolagslagen.

5. Punkten överensstämmer med 5 § första stycket 4 BL och 2 kap. 4 § 5 aktiebolagslagen.

6. Punkten motsvarar 5 § första stycket 6 samt tredje och fjärde styckena BL och 2 kap. 4 § 6 aktiebolagslagen.

Enligt 5 § första stycket 6 BL skall i förekommande fall i bolagsordningen anges hur den styrelseledamot och styrelsesuppleant som inte väljs av bolagsstämman skall utses. Någon motsvarande bestämmelse föreslås inte i denna lag. Regler om detta finns emellertid för styrelseledamöter i 7 kap. 1 § och för revisorer i 3 kap. 1 § första stycket bankrörelselagen.

I 3 kap 1 § bankrörelselagen föreskrivs att bolagsstämman skall välja minst två revisorer och att stämman kan utse en eller flera suppleanter. Förslaget skiljer sig i denna del från utredningens förslag, enligt vilket stämman skall välja minst två suppleanter. Med hänsyn till den lösning som här valts bör *enligt min mening* i bolagsordningen anges det antal revisorssuppleanter som stämman skall utse.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen föreslås att revisorernas uppdrag, som nu är fixerat till tiden i 96 § BL, kan gälla tills vidare eller bestämmas på något annat sätt. Uppgift om tiden skall anges i bolagsordningen (3 kap. 1 § andra stycket BRL). Utöver tiden för styrelseledamots och styrelsesuppleants uppdrag skall därför även tiden för revisors och revisorssuppleants uppdrag anges i bolagsordningen.

Bestämmelsen i denna punkt gäller endast för sådana styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer som utses av bolagsstämman. I det antal styrelseledamöter som anges i bolagsordningen ingår inte offentliga styrelseledamöter, utsedda av regeringen enligt 7 kap. 1 § andra stycket, eller arbetstagarrepresentanter enligt 10 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. I bolagsordningen behöver inte heller anges uppdragstiden för dessa ledamöter eller för de revisorer som utses av bankinspektionen enligt 7 kap. 3 § bankrörelselagen.

7. Punkten motsvarar 5 § första stycket 8 BL och 2 kap. 4 § 7 aktiebolagslagen. Med hänsyn till att föreskrifter om tiden för vidtagande av kallelseåtgärder finns intagna i 8 kap. 8 § bankaktiebolagslagen behövs inte någon bestämmelse om detta i bolagsordningen. I överensstämmelse med aktiebolagslagen finns inte heller något krav på att bolagsordningen skall innehålla regler om hur andra meddelanden till aktieägarna än kallelse till bolagsstämma skall bringas till deras kännedom.

8. Punkten motsvarar 5 § första stycket 7 BL och 2 kap. 4 § 8 aktiebolagslagen. Trots att det i lagen finns tvingande föreskrifter om vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie bolagsstämma föreskrivs i denna punkt att bolagsordningen skall ange vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman. Detta är den enda tvingande bestämmelsen i bankaktiebolagslagen som måste upprepas i bolagsordningen.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna upprätta och skriva under en dagtecknad teckningslista som skall innehålla uppgifter om

1. det belopp som skall betalas för varje aktie,
2. tiden för aktiernas betalning, samt
3. sättet och tiden för kallelse till den konstituerande stämman, om sådan kallelse skall ske enligt 10 §.

I teckningslistan skall finnas en erinran om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 9 § första stycket och andra stycket första meningen BL samt 2 kap. 3 § första stycket aktiebolagslagen.

Motsvarighet till aktiebolagslagens regler om att en särskild stiftelseurkund skall upprättas saknas, som tidigare nämnts, i BL. Regler om sådan handling har inte heller tagits upp i förslaget. Enligt aktiebolagslagen skall stiftelseurkunden innehålla förslag till bolagsordning och uppgifter om de belopp som skall betalas för varje aktie, tiden för aktiernas betalning samt – vid successivbildning – sättet och tiden för kallelse till konstituerande stämma. Motsvarande uppgifter – utom förslag till bolagsordning – skall för bankaktiebolagens del anges på en teckningslista. Detta framgår av *första stycket*. Med hänsyn till att simultanbildning kan ske enligt 10 §, trots att kallelse till konstituerande stämma inte har skett, har till skillnad mot utredningsförslaget men i överensstämmelse med aktiebolagslagen skyldigheten att i teckningslistan lämna uppgift om sättet och tiden för kallelse gjorts beroende av om simultanbildning skall ske.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen har de bestämmelser i BL utgått som föreskriver att på teckningslistan skall anges inom vilken tid konstituerande stämma skall hållas och att sådan stämma måste hållas inom sex månader från det att oktroj beviljats. Enligt 12 § måste däremot ett bankaktiebolag anmälas för registrering senast inom sex månader från det att oktroj beviljats. Sker inte detta förfaller bolagsbildningen. Den nya regeln om att stiftarna avgör tilldelningen av aktier (9 §) föranleder att bestämmelserna i 9 § första stycket 3 BL om angivande i teckningslistan av eventuellt maximibelopp för teckning och i andra stycket samma paragraf om tilldelning inte får någon motsvarighet i förslaget. Punkt 2 stämmer överens med gällande BL och aktiebolagslagen. Punkt 3, som motsvaras av punkt 4 i 9 § BL, har ändrats i överensstämmelse med aktiebolagslagen. Någon bestämd tid inom vilken aktien skall vara betald anges inte längre i lagen.

I *andra stycket* föreskrivs, liksom enligt BL, att i teckningslistan skall tas in en erinran om förbudet för utlänning och andra kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m. att förvärva aktier i bankaktiebolaget (3 kap. 3 §).

Någon motsvarighet till bestämmelsen i 13 § BL att aktieteckningen inte är bindande om beslut om bolagets bildande inte fattas på en konstituerande stämma inom den i teckningslistan angivna tiden har inte tagits med i förslaget. Enligt 12 § fjärde stycket är nämligen frågan om bankbolagets bildande under alla förhållanden förfallen om inte bankbolaget anmälts för registrering inom sex månader efter det att oktroj har beviljats.

7 § Teckning av aktier skall ske på teckningslistan i original eller avskrift. Till teckningslistan skall fogas avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Har aktier tecknats på annat sätt kan teckningen inte göras gällande av bankaktiebolaget, om tecknaren anmäler felet hos bankinspektionen före bolagets registrering.

Har aktier tecknats med villkor, är teckningen ogiltig. Har ogiltigheten inte anmälts hos bankinspektionen före bolagets registrering, är dock aktietecknaren bunden av teckningen fastän han inte kan åberopa villkoret.

Paragrafen, som motsvarar 10 § 1 mom första stycket, 12 och 14 §§ BL samt 2 kap. 5 § aktiebolagslagen, innehåller vissa bestämmelser om teckning av aktier och om ogiltighet av sådan teckning.

Paragrafen bygger, liksom motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen, på den principen att ingen skall behöva bli bunden av ett åtagande att delta i en bolagsbildning förrän alla sådana åtgärder vidtagits under stiftelseförfarandet som föreskrivs i lagen i syfte att ge tecknaren underlag för en bedömning av bolaget. I överensstämmelse med gällande lag innehåller paragrafen inte några regler om verkan av vanliga civilrättsliga ogiltighetsgrunder, t. ex. tvång, svek och bristande rättshandlingsförmåga.

Av bestämmelsen i *första stycket* följer motsättningsvis att felaktiga avskrifter av oktrojbeslutet eller bolagsordningen kan ge aktietecknaren möjlighet att göra sig fri från sina förpliktelser enligt teckningen. Stiftarna kan i sådana fall bli skadeståndskyldiga enligt bestämmelser i 5 kap. 1 § bankrörelselagen.

Enligt *andra stycket*, som överensstämmer med aktiebolagslagen, kan bankaktiebolaget inte göra teckningen gällande, om tecknaren anmäler fel i teckningsförfarandet hos bankinspektionen före bolagets registrering. Om bankinspektionen vid sin granskning av registreringsanmälningen finner att teckning skett på en teckningslista som inte är upprättad på föreskrivet sätt, skall 8 kap. 4 § bankrörelselagen tillämpas.

I paragrafens *tredje stycke* föreskrivs att aktier, med visst undantag, inte får tecknas med villkor. Om så ändå sker är aktieteckningen ogiltig. Något motsvarande förbud mot villkorad aktieteckning finns ej i aktiebolagslagen. Enligt den lagen kan aktieteckningen villkoras, om villkoret finns angivet i stiftelseurkunden. Om ogiltighet inte anmäls hos bankinspektionen före bolagets registrering, blir teckningen bindande men villkoret bortfaller. Skulle bankinspektionen finna att teckningen skett med villkor, skall 8 kap. 4 § bankrörelselagen tillämpas. Av 1 § fjärde stycket följer att det nu aktuella stycket inte gäller i den situation som avhandlas i 11 kap. 2 §, dvs. då bank bildas genom fusion av två eller flera bankbolag.

8 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av bankaktiebolaget för andra kostnader för bolagets bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter.

Paragrafen överensstämmer i stort med 11 § BL. Den har sin motsvarighet i 2 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen.

Med utgifter som varit uppenbarligen nödvändiga för bankbolagets bildande förstås exempelvis kostnaderna för att upprätta och ge in handlingar till regeringen och bankinspektionen (stadfästelseansökan, förslag till bolagsordning, verksamhetsplan och registreringsansökan), kostnader för kungörelse och kallelse till konstituerande stämma samt kostnader för att anlita juridiskt biträde för att få vissa frågor om bildandet lösta eller belysta. För andra än nu angivna eller med dessa helt jämförbara utlägg eller tjänster för bankbolagets bildande får någon ersättning inte utgå. Vid bildandet av aktiebolag kan däremot viss ersättning utgå till stiftarna.

I paragrafen föreskrivs bl. a. att stiftarna eller annan inte får förbehålla sig särskilda förmåner eller rättigheter av bolaget. Som exempel kan nämnas föreskrifter om rätt för utomstående att utse styrelseledamot eller revisor. Den enda situation där någon sådan rättighet eller förmån kan tänkas utgå är när en bank bildas med stöd av fusionsbestämmelserna i 11 kap. 2 §. Det kan då vara fråga om t. ex. rätt för ett av de överlåtande bankbolagen att utse verkställande direktör i den nybildade banken.

9 § Stiftarna avgör om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknarna. Har en stiftare enligt uppgift i teckningslistan tecknat ett visst antal aktier, skall minst detta antal tilldelas honom.

Om aktier inte har tilldelats en aktietecknare enligt aktieteckningen, skall stiftarna utan dröjsmål meddela honom detta.

Paragrafen överensstämmer med 2 kap. 6 § aktiebolagslagen och innehåller bestämmelser som motsvarar 9 § andra stycket och 10 § 1 mom. andra stycket och 2 mom. första meningen BL.

Enligt BL och 1944 års aktiebolagslag ankommer det på den konstituerande stämman att, före framläggandet av teckningslistan, besluta om tilldelning av de aktier som stiftarna inte tecknar själva. Stiftarna kan dock i teckningslistan förbehålla sig rätten att själva besluta om tilldelningen.

Enligt förslaget, som överensstämmer med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen, får stiftarna avgöra om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknarna. Till skillnad mot vad som föreskrivs i BL krävs inte att stiftarna tecknar aktier. I likhet med vad som gäller enligt aktiebolagslagen krävs inte heller att den teckning stiftarna ändå kan ha gjort redovisas på teckningslistan. Om en stiftare emellertid har tillkännagivit i teckningslistan att han tecknat ett visst antal aktier så skall minst detta antal tilldelas honom. Detta följer av *första stycket*. Regeln tjänar endast till övriga aktieägares skydd. Om samtliga aktietecknare medger det, behöver den därför inte följas.

Om det finns flera stiftare måste, liksom enligt gällande rätt, dessa vara ense vid beslut om aktietilldelningen liksom vid alla andra på stiftarna ankommande beslut, som måste fattas för att genomföra bolagsbildningen. Föreligger inte sådan enighet förfaller bolagsbildningen. Har aktier inte tilldelats aktietecknaren enligt aktieteckningen, skall enligt *andra stycket* stiftarna utan dröjsmål underrätta aktietecknaren om detta.

10 § Beslut om bankaktiebolagets bildande fattas på en konstituerande stämma.

Stiftarna skall kalla de godtagna aktietecknarna till den konstituerande stämman enligt föreskrifterna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Teckningslistorna, oktrojbeslutet och bolagsordningen skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för aktietecknarna under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

Om alla aktier tecknas vid stämman och alla godtagna aktietecknare är ense, kan beslut om bolagets bildande fattas även om någon kallelse till stämman inte har skett.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslis-

torna och de därtill fogade handlingarna i original. Stiftarna skall vidare lämna uppgifter om

1. antalet aktier enligt godtagna teckningar,
2. aktiernas fördelning mellan tecknarna, och
3. det belopp som har inbetalts på aktierna.

Samtliga uppgifter skall föras in i protokollet.

Paragrafen överensstämmer med 2 kap. 7 § aktiebolagslagen och motsvarar 15 § 1 mom. BL.

Förslaget i denna och den följande paragrafen behandlar kallelse till och förfarandet vid den konstituerande stämman. Åtskilliga ändringar görs i nuvarande bestämmelser om konstituerande stämma. En nyhet är att bankaktiebolag kan komma till stånd genom simultanbildning. Vad detta innebär återkommer jag strax till. Vidare har de särskilda bestämmelserna om kallelse till konstituerande stämma tagits bort. I stället hänvisas till vad som gäller för vanlig bolagsstämma. Dessutom har röstreglerna för beslut om bankaktiebolags bildande förändrats.

I *första stycket* föreskrivs att beslut om bolagets bildande fattas på en konstituerande stämma. Detta gäller vid såväl simultan- som successivbildning.

Andra stycket innehåller regler om successivbildning. Stiftarna skall vid en sådan kalla aktietecknarna till en konstituerande stämma enligt föreskrifterna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Bestämmelserna i 8 kap. 8 § om kallelse till ordinarie bolagsstämma skall därvid tillämpas. Sättet och tiden för kallelsen skall, som framgår av 6 §, anges i teckningslistan. Av 12 § följer att den konstituerande stämman måste hållas inom sådan tid att registreringsanmälan kan ske senast sex månader från det att oktroj beviljats.

Tredje stycket innehåller den för bankaktiebolagen nya regeln om simultanbildning. Skillnaden i förhållande till successivbildning är den att simultanbildning kan ske utan att kallelse till den konstituerande stämman skett och därmed utan att handlingar rörande bolagsbildningen under viss tid före stämman hållits tillgängliga för tecknarna. För att skydda tecknarna uppställs emellertid i detta stycke som förutsättning för simultanbildning att alla aktier tecknas vid stämman och att alla godtagna tecknare är ense. Eftersom regeringen prövar frågan om tillstånd för ett utländskt bankföretag att förvärva aktier i ett svenskt bankaktiebolag redan i samband med oktrojprövningen blir simultanbildning i praktiken det enda tänkbara sättet att bilda ett av utländskt bankföretag ägt bankaktiebolag.

De ytterligare uppgifter stiftarna enligt *fjärde stycket* skall lämna på den konstituerande stämman kan ha betydelse i vissa fall för tecknarna vid bedömning av frågan om bolaget bör bildas.

11 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att teckning och tilldelning av aktier har skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen, har frågan om bankaktiebolagets bildande fallit.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och med minst två tredjedelar

av de vid stämman företrädda aktierna röstar för beslutet att bilda bolaget, är detta bildat. I annat fall har frågan om bolagets bildande fallit.

När bankaktiebolaget är bildat, skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

Paragrafen motsvarar 15 § 2 och 3 mom. 16 och 17 §§ BL samt överensstämmer med 2 kap. 8 § första och tredje–femte styckena aktiebolagslagen.

Liksom enligt gällande rätt kan någon nedsättning av aktiekapitalet inte ske på den konstituerande stämman. Om det vid en konstituerande stämma inte visas att teckning och tilldelning av aktier skett motsvarande antingen aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen är därför enligt *första stycket* frågan om bolagets bildande förfallen. De bestämmelser i 2 kap. 8 § andra stycket aktiebolagslagen som ger möjligheter bl. a. till ändringar i den föreslagna bolagsordningen har inte tagits med i bankaktiebolagslagen. Detta sammanhänger med att en ändring i bolagsordningen måste stadfästas av regeringen. Har frågan om bolagets bildande förfallit skall belopp som betalts in på aktier betalas tillbaka enligt 15 § andra stycket.

Andra stycket. I förhållande till 1944 års aktiebolagslag och BL har pluralitetskraven för beslut om bolags bildande ändrats väsentligt i nu gällande aktiebolagslag. Enligt 15 § 2 mom. BL fordras för bankaktiebolagets bildande att beslut om detta biträds antingen av samtliga närvarande röstberättigade eller av de flesta röstande, som då måste representera dels mer än hälften av de vid konstituerande stämman företrädda aktierna dels minst en fjärdedel av alla aktier. Aktiernas olika röstvärde beaktas alltså inte. I aktiebolagslagen har genomgående de pluralitetskrav som baseras på antalet röstande tagits bort.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen innehåller förslaget en bestämmelse som innebär att det vid successivbildning för beslut att bilda ett bankaktiebolag fordras att de aktietecknare som röstar för beslutet representerar dels mer än hälften av de avgivna rösterna, dels minst två tredjedelar av de vid stämman företrädda aktierna. Om inte den angivna majoriteten uppnås, har frågan om bolagets bildande fallit. Återbetalning av belopp som betalts in för aktier skall då ske. Förslaget innebär inte att beslutet angående bolagsbildning måste fattas omedelbart. Konstituerande stämma kan ajourneras enligt reglerna för vanlig bolagsstämma. Uppskovet får dock inte medföra att den i 12 § första stycket angivna tiden för registrering överskrids.

I *tredje stycket* föreskrivs att styrelse och revisorer skall väljas på den konstituerande stämman, när bankaktiebolaget är bildat. I motsats till vad som gäller för aktiebolag kan styrelse- och revisorsvalen i ett nybildat bankaktiebolag således inte förrättas på en extra stämma för detta ändamål utan skall obligatoriskt ske på den konstituerande stämman. Denna skillnad förelåg redan mellan BL och 1944 års aktiebolagslag och torde främst ha föranletts av att ett bankaktiebolag inte skall kunna vara bildat utan att ha en fungerande styrelse och revisorer.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen anges i *fjärde stycket* att i fråga om konstituerande stämma i övrigt skall i tillämpliga delar gälla föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen. Stiftarna får under stämman fungera som styrelse till dess att styrelseledamöter har valts.

12 § Ett bankaktiebolag skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs

1. att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för de aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (bolagets aktiekapital) svarar mot aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen,
2. att de aktier som ingår i bolagets aktiekapital är helt betalda, och
3. att auktoriserad revisor skriftligen intygar att betalning enligt 2 har skett.

Genom registreringen fastställs bolagets aktiekapital till belopp som anges i andra stycket 1. De aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan blir därvid ogiltiga.

Frågan om bolagets bildande har fallit, om anmälan för registrering inte skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av bolaget. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts in på de tecknade aktierna jämte uppkommen avkastning med avdrag , för kostnader på grund av åtgärder enligt i 16 § första stycket tredje meningen.

Paragrafen motsvarar 13 § andra stycket, 19, 21 och 22 §§ samt 26 § första stycket BL och 2 kap. 9 § aktiebolagslagen.

De ändringar som gjorts innebär genomgående en anpassning till aktiebolagslagens regler. I förhållande till gällande lag innebär den i *första stycket* stipulerade tidsfristen för registreringsanmälan en förkortning med sex månader. Aktietecknare är bunden av sin teckning under högst denna tid.

I paragrafens *andra stycke* finns bestämmelser om förutsättningarna för att registrering skall kunna ske. Liksom i aktiebolagslagen är avsikten med reglerna att skapa garantier för att bolaget verkligen tillförs det uppgivna bundna kapitalet. I aktiebolagslagen krävs för detta ändamål att bolagets hela bundna kapital, dvs. aktiekapitalet plus vad som motsvarar eventuell överkurs, skall vara inbetalt när bolaget anmäls för registrering. Om aktierna betalas med pengar, skall intyg av ett bankinstitut om inbetalningen företes i registreringsärendet.

Även för bankaktiebolagen bör för registrering uppställas ett krav på att hela det belopp som skall betalas för aktierna skall vara inbetalt. Den kontroll som bankinspektionen utövar över bankbolagen får i och för sig anses utgöra en garanti för att ett belopp motsvarande det bundna kapitalet verkligen betalas in. För att underlätta inspektionens kontroll bör emellertid tillsammans med registreringsanmälan ges in ett intyg av auktoriserad revisor om att aktiekapitalet har betalts in.

Apportbildning kan inte förekomma vid bildande av bankaktiebolag. De

särskilda bestämmelser som rör apportbildning i aktiebolagslagen har därför inte någon motsvarighet i bankaktiebolagslagen.

Genom registeringen blir enligt *tredje stycket* bolagets aktiekapital fastställt (det registrerade aktiekapitalet). Aktier som enligt 14 § förklarats förverkade och inte övertagits av annan blir därvid ogiltiga och medräknas inte.

I *fjärde stycket* föreskrivs att frågan om bolagets bildande har fallit om anmälan för bolagets registrering inte sker inom den i första stycket angivna tiden eller om registrering genom lagakraftägande beslut vägrats eller registreringsanmälan avskrivits. Har inbetalning på tecknade belopp skett, skall den återbäras. Återbäringsreglerna i andra meningen överensstämmer i sak med gällande lag.

13 § Skulder som grundas på aktieteckning får inte kvittas mot fordringar hos bankaktiebolaget.

Bolaget kan inte överlåta eller pantsätta fordringar på aktiebelopp.

Den som genom överlåtelse har förvärvat aktier som inte är helt betalda är tillsammans med överlåtaren ansvarig för betalningen, sedan han anmält sitt namn för införande i aktieboken.

Paragrafen motsvarar 26 § andra stycket, 27 § och 28 § andra stycket BL samt överensstämmer med 2 kap. 10 § aktiebolagslagen.

Enligt gällande rätt kan kvittning av skuld på grund av aktieteckning mot fordran hos bolaget ske endast om styrelsen medger det. Sådant medgivande får inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer. Aktiebolagslagen innehåller dock ett absolut kvittningsförbud vid bolagsbildning. Motsvarande bestämmelser har förts in i bankaktiebolagslagen. I *första stycket* föreskrivs därför att skulder som grundas på aktieteckning inte får kvittas mot fordringar hos bolaget.

Bestämmelsen i *andra stycket* överensstämmer med gällande lag och aktiebolagslagen.

Någon uttrycklig motsvarighet till bestämmelsen i *tredje stycket* finns inte i BL (jfr dock 28 § andra stycket BL). Bestämmelsen har förts in för att få överensstämmelse med aktiebolagslagens regler.

14 § Om en aktie inte betalas i rätt tid, kan styrelsen en månad efter betalningsanmaning förklara aktien förverkad för den betalningsskyldige. Anmaningen skall innehålla meddelande om att aktien kan förklaras förverkad. Anmaningen skall ske genom avsändande av rekommenderat brev, om den betalningsskyldiges adress är angiven vid aktieteckningen eller införd i aktieboken eller annars anmäld till bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. En underrättelse om anmaningen skall genast sändas till den som är införd som panthavare eller uppdragstagare för aktien i förteckningen enligt 3 kap. 13 §.

Innan en förverkad aktie har blivit ogiltig kan styrelsen låta någon annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet.

Om en aktie har förklarats förverkad och inte övertagits av någon annan som erlagt full betalning, skall den, för vilken aktien har förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien.

Paragrafen, som reglerar förfarandet när betalning för aktie inte fullgörs i rätt tid, motsvarar 28 § andra–femte styckena BL och överensstämmer med 2 kap. 11 § aktiebolagslagen.

Nu gällande bestämmelser överensstämmer med 1944 års aktiebolagslag. De ändringar som har införts syftar till att nå överensstämmelse med reglerna i gällande aktiebolagslag.

Första stycket innehåller bestämmelser om det anmaningsförfarande som måste föregå en förverkandeförklaring. Eftersom en förverkandeåtgärd inte medför att aktien upphör att existera bör en förverkad aktie inte avföras ur aktieboken. Däremot bör i aktieboken antecknas att aktien har förverkats för aktietecknaren. När registreringen sker, blir däremot enligt 12 § tredje stycket förverkad aktie ogiltig, om den inte övertagits av annan.

Enligt *andra stycket* kan styrelsen, innan förverkad aktie blivit ogiltig, låta annan överta aktien och därmed betalningsansvaret för det tecknade beloppet. Övertagandet av aktien innebär att den övertagande träder i aktietecknarens ställe och alltså svarar för inbetalning av hela det belopp som skall betalas för aktien. Övertagande av förverkad aktie kan ske till dess att aktien blivit ogiltig enligt 12 § tredje stycket.

Om en aktie har förklarats förverkad och inte övertagits av annan som erlagt full betalning, skall enligt *tredje stycket* den, för vilken aktien förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien. Av 9 kap. 4 § följer att betalda belopp skall läggas till reservfonden.

Paragrafen innehåller inte några särskilda bestämmelser för det fall att den försumlige aktietecknaren tecknat flera aktier och fullgjort en del av sin betalningsskyldighet, utan att han klargjort hur han vill att beloppet skall avräknas. I ett sådant fall får bankbolaget efter omständigheterna avgöra om den gjorda inbetalningen skall anses utgöra full betalning för en eller några aktier eller utgöra delbetalning av hela aktieposten. I det senare fallet får hela aktieposten förklaras förverkad.

15 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan aktierna betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos en svensk bank.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för bankaktiebolaget när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om bolagets bildande fallit eller är aktieteckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta aktiebeloppet betalas tillbaka med ränta till tecknarna.

Paragrafen, som motsvarar 26 § tredje stycket och 187 § BL samt 2 kap. 12 § aktiebolagslagen, anger hur inbetalning och, i vissa fall, återbetalning av aktiekapitalet skall ske.

Inbetalning på aktier i samband med bolagsbildning måste fram till dess att styrelse och revisorer har valts enligt *första stycket* fullgöras genom insättning på bankräkning. Bestämmelsen överensstämmer med gällande lag. Stiftarna får inte disponera över inbetalda medel. Enligt aktiebolagslagen är inbetalning på bankräkning den enda tillåtna formen för kontant betalning av aktier vid bolagsbildning. Med hänsyn till den kontroll som bankinspektionen utövar över bankbolagen har för dessas del inte uteslutits möjligheten att aktierna kan betalas direkt till bankbolaget när det har

konstituerats och styrelse och revisorer valts. Den föreslagna ordningen ger bankbolaget möjlighet att utan tidsutdräkt få disponera över de medel som aktietecknarna betalt in.

Det insatta beloppet får enligt *andra stycket* lyftas för bolaget först när styrelse och revisorer har valts. I motsats till vad som föreskrivs i aktiebolagslagen behöver hela aktiekapitalet inte vara insatt för att styrelsen skall få disponera över det belopp som satts in på räkningen.

Skall återbetalning ske enligt 12 § fjärde stycket är styrelsen, om sådan finns, behörig och skyldig att för återbetalningen till tecknarna disponera över de medel som står inne på bankräkning. Skulle inbetalning på räkning ha skett före den konstituerande stämman och faller bolagsbildningen enligt 11 § får de aktietecknare som betalt in på räkningen anses kunna själva av banken fordra tillbaka de insatta beloppen jämte ränta.

16 § Innan ett bankaktiebolag har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Det kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de tecknade aktiebeloppen.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på bolagets vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av bolagsordningen eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att bolaget har bildats.

Har före registreringen ett avtal för bolaget slutits med en medkontrahent som visste att bolaget var oregistrerat kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om bolagets bildande har fallit enligt 12 § fjärde stycket. Om medkontrahenten inte visste att bolaget var oregistrerat, kan han frånträda avtalet innan bolaget har registrerats.

Paragrafen, som svarar mot 20 § BL och överensstämmer med 2 kap. 13 § aktiebolagslagen, reglerar verkan av rättshandlingar för bankaktiebolaget före dess registrering. Den överensstämmer i huvudsak med gällande rätt.

I *första stycket* slås den i gällande lag erkända grundsatsen fast, nämligen att ett bankaktiebolag vinner rättskapacitet först genom registrering. Detta innebär att verksamhet inte kan påbörjas förrän registrering har skett. Trots detta bör disposition av aktiekapital som betalts till bankbolaget kunna ske enligt 15 § andra stycket.

Regeln i *andra stycket* om ansvarets övergång på bankbolaget sedan detta registrerats har dock en vidare verkan än BL, som föreskriver att bolaget genom registreringen binds endast av sådana avtal som ingåtts av styrelsen, verkställande direktören eller firmatecknare, dvs. företrädare för bolaget, vilka har utsetts sedan beslut om bolagets bildande fattats på konstituerande stämman. Regeln innebär att på bolaget inte överförs något slag av förpliktelse på grund av åtgärder för bolaget som vidtagits före den konstituerande stämman. I förslaget däremot kommer, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, bankbolaget att efter registreringen svara även för sådana förpliktelser som följer av stiftelsehandlingarna. Därmed följer skyldighet för bankbolaget att svara för skada som kan ha uppkom-

mit för medkontrahenten. Bankbolaget har i sådant fall regressrätt mot de ansvariga.

BL innehåller bestämmelser dels om tidpunkten när avtalet skall anses ha frånträtts, dels om skyldighet för medkonkontrahent att på förfrågan ge besked om han vill vidbli avtalet och om verkan av hans svar eller underlåtenhet att svara. Aktiebolagslagen och förslaget tar inte upp motsvarande bestämmelser, men åtminstone i viss utsträckning torde allmänna rättsregler leda till samma resultat (se prop. 1975: 103 s. 311).

17 § Det nybildade bankaktiebolaget skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när det börjar sin rörelse. Bolaget skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

Paragrafen överensstämmer delvis med 161 § BL men saknar motsvarighet i aktiebolagslagen.

Ett bankaktiebolag är i princip bildat när beslut om detta fattats på den konstituerande stämman (10 och 11 §§). Enligt 10 kap. 4 § skall rätten förordna att ett bankaktiebolag skall träda i likvidation om rörelsen inte öppnats inom ett år från bolagets bildande. Skyldigheten att kungöra dagen då bankbolaget påbörjar sin rörelse bidrar till att förenkla tillämpningen av tvångslikvidationsbestämmelsen i nämnda paragraf.

För att ett bankaktiebolag skall anses ha påbörjat sin rörelse bör någon form av yttre manifestation kunna anses ha skett. Som exempel kan nämnas att bankbolaget öppnar kontorslokal eller på något annat sätt visar att det faktiskt är berett att utföra banktjänster åt allmänheten.

Bankbolaget skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett. I jämförelse med 161 § BL har denna bestämmelse givits en annan formulering, som undanröjer tveksamheten huruvida det är dagen för öppnandet av rörelsen eller dagen då kungörande har skett som skall anmälas. Bankinspektionen skall i bankregistret anteckna kungörelsedagen men behöver enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen inte kungöra denna registrering i Post- och Inrikes Tidningar.

3 kap. Aktier, aktiebrev, aktiebok m.m.

BL: s bestämmelser om aktier, aktiebrev och aktiebok överensstämmer i stora delar med motsvarande bestämmelser i 1944 års aktiebolagslag. I förhållande till den lagen har få ändringar gjorts i 1975 års aktiebolagslag. Utredningen föreslår att flertalet av dessa ändringar görs också i bankaktiebolagslagen.

Bestämmelserna i lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering (LFA) gällde tidigare i sin helhet såväl för de allmänna aktiebolagen som för bank- och försäkringsbolagen. I samband med översynen av aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen valde man att i stället för att i dessa lagar hänvisa till bestämmelserna i LFA låta flertalet av dem ingå i resp. lag. De bestämmelser i LFA som inte flyttats över till dessa lagar rör vissa bestämmelser om förvaltarregistrering samt om värdepapperscentralen (VPC) och tillsynen över denna m. m. Utredningen föreslår att de bestämmelser i

LFA som numera ingår i aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen också skall ingå i bankaktiebolagslagen. De bestämmelser som därefter kvarstår i LFA bör enligt utredningen föras över till en särskild lag, lagen om värdepapperscentralen m. m. Ett förslag till sådan lag har lämnats av försäkringsrörelseutredningen (E 1977: 05) i slutbetänkandet (Ds E 1981: 11) Följdlagstiftning till en ny lag om försäkringsrörelse.

Liksom i aktiebolagslagen har i utredningsförslaget reglerna om teckningsbevis, dvs. bevis om verkställd aktieteckning, slopats. Bestämmelserna i 18 § BL, som inskränker utlännings möjlighet att förvärva aktier i bankaktiebolag, föreslås ingå i 3 § i detta kapitel.

I vissa avseende innehåller utredningsförslaget avvikelser från aktiebolagslagen. Således tar förslaget inte upp aktiebolagslagens bestämmelser om lösningsrätt vid aktiers övergång till ny ägare (jfr 3 kap. 3 § ABL). Inte heller har aktiebolagslagens bestämmelser om utländsk förvaltarregistrering (3 kap. 10 § andra stycket) tagits med, eftersom det enligt utredningen inte finns något praktiskt behov av specialbestämmelser för handel med bankaktier vid utländsk fondbörs.

Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot utredningens förslag. *Bankföreningen* anser dock att det, inför en utveckling där banker med ett mindre antal aktieägare kan tänkas, även i denna lag bör ges möjlighet att göra bolagsordningsförbehåll om rätt att lösa aktier vid deras övergång till ny ägare (bil. 3 avsnitt 3.3.1).

De åtgärder för anpassning till aktiebolagslagens regler som utredningen har föreslagit är *enligt min mening* väl motiverade och bör därför genomföras. Jag är däremot inte beredd att i detta sammanhang föreslå bestämmelser som ger möjlighet att göra förbehåll i bolagsordningen om lösningsrätt på sätt som föreskrivs i 3 kap. 3 § aktiebolagslagen. Denna fråga bör i stället kunna tas upp när kreditmarknadskommitténs slutbetänkande föreligger. Kommitten skall ju bl. a. överväga frågan om ett spritt ägande i bank. Jag delar även utredningens uppfattning att de bestämmelser i LFA som har avseende på bankaktiebolag bör flyttas över till denna lag. Övriga bestämmelser i LFA bör ingå i en ny lag om förenklad aktiehantering.

Kapitlet motsvarar 3 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § Alla aktier har lika rätt i bankaktiebolaget, om inte något annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges. En sådan bestämmelse skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen,
2. antalet aktier av varje slag,
3. den företrädesrätt som tillkommer skilda grupper av aktieägare vid en ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. En föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.

Avser olikheten mellan aktieslagen aktiernas röstvärde, gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av ett visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktier av annat slag. Om-

vandlingen skall utan dröjsmål anmälas för registrering och är verkställd när registrering sker.

I paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 1 § aktiebolagslagen och motsvarar 8 § 1 mom. tredje stycket och 104 § första stycket andra meningen BL, ges regler om aktiernas inbördes rätt.

Första stycket innehåller huvudregeln, att alla aktier skall ha lika rätt.

Från huvudregeln i första stycket kan enligt *andra stycket* göras undantag genom bestämmelser i bolagsordningen om att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut. Med aktier av olika slag avses främst aktieslag som har olika rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst, dvs. rätt till utdelning, deltagande i nyemission vid kapitalökning, återbäring vid nedsättning av aktiekapitalet eller utskiftning vid bolagets upplösning. De aktier som medför viss företrädesrätt till andel i bolagets tillgångar och vinst brukar kallas preferensaktier och övriga stamaktier. Olikheten mellan aktieslagen behöver emellertid inte enbart vara av ekonomisk art. Inte sällan förekommer att vissa aktier har ett lägre röstvärde än andra aktier. En annan olikhet kan vara att ett visst aktieslag för sig väljer visst antal styrelseledamöter eller revisorer.

Om det enligt bolagsordningen skall finnas eller kunna ges ut olika slag av aktier, skall bolagsordningen ange olikheterna mellan aktieslagen och antalet aktier av varje slag. Även eventuella olikheter i företrädesrätt vid ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. skall särskilt anges. Bestämmelse om sådan särskild företrädesrätt vid nyemission och fondemission får ges endast om aktieslagen skall medföra olika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst. Det är således inte tillåtet att två aktieslag med lika rätt till bolagets tillgångar och vinst men med olikhet exempelvis i fråga om rösträtt har olika företrädesrätt vid emission. I sådana fall gäller enligt 4 kap. 3 § att varje aktieägare skall ha företrädesrätt till nya aktier i förhållande till det antal han förut äger. I registreringspraxis har principen om den lika företrädesrätten inte ansetts strida mot bestämmelse i bolagsordningen att vid nyemission de nya aktierna skall vara av båda slagen och fördelas så att varje aktieslag endast erhåller nya aktier av samma slag (jfr prop. 1975: 103 s. 312).

Tredje stycket innehåller den från BL hämtade regeln att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för annan aktie. Bestämmelsen är tvingande och innefattar bl. a. förbud mot aktier utan rösträtt. Det är emellertid möjligt att låta aktier av visst slag ha lägre eller högre röstvärde i vissa frågor än aktier av annat slag. Man kan även låta aktier av visst slag få lägre eller högre röstvärde under vissa förutsättningar.

Fjärde stycket innehåller bestämmelser om att konvertibla aktier får utges. I sådant fall skall i bolagsordningen anges den närmare ordningen för omvandlingen.

När enligt bestämmelser i bolagsordningen omvandling skall ske och aktiebreven bytas ut, är aktieägaren skyldig att ge in sitt aktiebrev och kan av domstol åläggas att göra detta. Vid den tidpunkt då aktier skall omvandlas, anmäls detta för registrering. I och med registreringen anses omvandlingen verkställd, även om utbytet av aktier ännu inte genomförts.

2 § Aktier kan fritt överlåtas och förvärvas, om något annat inte följer av 3 § eller i övrigt av lag.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 2 § aktiebolagslagen och i sak motsvarar 8 § 2 mom. BL, innehåller regeln att en aktie i princip är fritt överlåtbar.

Av bestämmelserna i 3 § till skydd mot utländskt inflytande på bankområdet följer dock vissa inskränkningar i en bankakties överlåtbarhet.

3 § Aktier i ett bankaktiebolag får inte genom teckning eller överlåtelse förvärvas av utländska medborgare och andra utländska rättssubjekt eller av svenska bolag och föreningar som är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärvas endast av utländskt bankföretag, som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Svensk medborgare som förvärvat aktier i ett bankaktiebolag och som därefter förlorat sitt svenska medborgarskap samt den som förvärvat aktier på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse är inte heller förhindrad att, om aktiekapitalet ökas (fondemission eller nyemission), med stöd av den med dessa aktier förenade företrädesrätten förvärva ytterligare aktier.

Förvärv av aktier, som skett i strid med första eller andra stycket, är ogiltigt.

Paragrafen överensstämmer i stort med 18 § BL i dess lydelse efter den 1 juli 1985 (SFS 1985: 500). Den saknar en direkt motsvarighet i aktiebolagslagen. Paragrafen innehåller bestämmelser som inskränker utlännings möjlighet att förvärva aktier i bankaktiebolag.

Paragrafen förhindrar att utlänningar förvärvar aktier i bankaktiebolag genom teckning eller överlåtelse. Bankerna ges nu rätt att emittera konvertibla skuldebrev. I propositionen 1973: 93 med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m. m. (s. 80) och i propositionen 1975: 103 med förslag till ny aktiebolagslag, m. m. (s. 551) betecknas konverteringen som ett slags överlåtelse innebärande att en fordringsrätt byts ut mot en andelsrätt. Förvärv av aktier genom konvertering av skuldebrev omfattas alltså av förbudet.

Förvärvsförbudet gäller sedan den 1 juli 1985 inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Aktier i sådant bolag får förvärvas endast av utländskt bankföretag och under förutsättning att regeringen givit tillstånd till förvärvet. Detta följer av *andra stycket*.

Som en nyhet föreslås i *tredje stycket* att svenska medborgare som bytt medborgarskap men dessförinnan förvärvat bankaktier genom teckning eller överlåtelse alltid får utöva den med dessa aktier förenade företrädesrätten till nya aktier vid ny- och fondemissioner. Denna möjlighet står till buds endast för fysiska personer och kan därför inte anses oförenlig med syftet med ifrågavarande bestämmelser. Samma möjlighet tillkommer, liksom enligt BL, den som – fysisk eller juridisk person – på annat sätt än

genom teckning, t. ex. i samband med bodelning, arv eller testamentariskt förordnande förvärvat aktier.

I *fjärde stycket* sägs att ett förvärv som skett i strid med bestämmelserna i första eller andra stycket är ogiltigt. Innebörden av ogiltighetspåföljden är att ingendera part blir skyldig att fullgöra sina åtaganden på grund av avtalet samt att parterna skall återlämna vad de kan ha erhållit på grund av avtalet.

En särskild inskränkning i rätten att förvärva aktier i bankbolag tas upp i 7 kap. 16 § bankrörelselagen. Där sägs att en ledamot eller suppleant av bankinspektionens styrelse eller anställd hos inspektionen inte får vara aktieägare i ett bankaktiebolag.

4 § Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalts. Vidare fordras

1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande,
2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller
3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.

Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något annat liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 §. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts ett aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 7 § tredje stycket andra meningen, 23 §, 44 § 2 mom. sista stycket, 45 § fjärde stycket, 46 § 2 mom. andra stycket samt 140 § andra stycket BL. Den innehåller regler om aktiebrev m. m.

I överensstämmelse med BL skall enligt *första stycket* aktiebrev alltid ställas till viss man. Detta gäller även för aktiebolag. Inte heller dessa har således möjlighet att ställa aktiebrev till innehavaren.

Aktiebrev får lämnas ut endast till de aktieägare som är införda i aktieboken. Med hänsyn bl. a. till att aktiebrev inte behöver utfärdas, om inte aktieägare begär det, har i 4 kap. 10 och 17 §§ samt 5 kap. 11 och 12 §§ särskilt föreskrivits att aktier som tillkommer enligt 4 och 5 kap. skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Liksom för närvarande får aktiebrev ges ut endast om aktien är helt betald och bolaget blivit registrerat. Skall aktiebrev ges ut i samband med kapitalökning, måste ökningen ha registrerats innan utgivning sker.

Enligt *andra stycket* skall aktiebreven undertecknas av styrelsen. En motsvarande föreskrift finns i 23 § första stycket BL. Aktiebolagslagens regel att undertecknande även kan ske av bank enligt styrelsens fullmakt har ingen motsvarighet i förslaget. Däremot föreslås i 7 kap. 13 § tredje stycket att bankaktiebolag får möjlighet att låta endast hälften av hela antalet styrelseledamöter skriva under aktiebreven. Denna senare bestämmelse återfanns redan i 1944 års aktiebolagslag och har tillämpats analogt av bankerna.

För närvarande gäller att i aktiebrevet skall anges den i 3 § bestämda inskränkningen att förvärva aktier samt aktieslaget, om det enligt bolagsordningen kan finnas aktier av olika slag. Därutöver skall förbehåll som finns i bolagsordningen framgå av aktiebrevet. Detta gäller återbetalningsförbehåll enligt 6 kap. 8 § (45 § första stycket BL). Dessa bestämmelser skall alltjämt gälla för bankaktiebolagen. I likhet med vad som gäller enligt aktiebolagslagen skall också förbehåll om konvertering och avstämningsförbehåll enligt 1 § fjärde stycket resp. 8 § andra stycket anges i aktiebreven.

Införs genom ändring i bolagsordningen sådant förbehåll som skall anges på aktiebrevet, skall aktierna infordras för påskrift. Bolaget har i sådana fall möjlighet att tvinga fram att aktiebreven ges in genom att innehålla utdelning (18 §). Detta gäller även vid utbetalning i samband med inlösen av aktie eller minskning av dess nominella belopp. I sådana fall, liksom vid skifte av bolagets tillgångar, måste nämligen enligt *tredje stycket* aktiebreven visas upp och förses med påskrift om åtgärden.

Enligt 9 § har aktieägarna i avstämningsbolag (se 8 §) rätt att få aktiebreven utbytta. Någon motsvarande uttrycklig bestämmelse finns inte när det gäller andra bankaktiebolag. *Fjärde stycket* förutsätter dock att utbyte kan ske i alla bankaktiebolag och föreskriver att aktiebrev, som i samband med dödning eller efter utbyte ges ut i stället för andra, skall innehålla uppgift om detta. De äldre aktiebreven skall vid utbyte makuleras på betryggande sätt, liksom eventuellt tillhörande kupongark.

Bankföreningen har påtalat att föreskriften om att aktiebrev får lämnas ut först när de aktier som brevet lyder på har betalts, inte tar hänsyn till möjligheten av att aktier utfärdas efter fondemission (bil. 3 avsnitt 3.3.1). *För egen del* anser jag knappast att bestämmelsen kan missuppfattas. Av 4 kap. 1 § framgår ju att någon betalning inte skall ske då aktier ges ut genom fondemission. Paragrafen bör därför kunna utformas i enlighet med utredningens förslag.

5 § Innan aktiebrev utfärdas kan bankaktiebolaget utge ett till viss man ställt bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Beviset skall innehålla förbehåll om att aktiebrevet lämnas ut endast om bolaget samtidigt får tillbaka beviset. På begäran skall beviset förses med anteckning om de betalningar som har gjorts för aktien. På interimsbeviset skall även antecknas sådan återbetalning som sker enligt 2 kap. 15 § andra stycket. I övrigt gäller bestämmelserna i denna lag om aktiebrev i tillämpliga delar interimsbevis.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 5 § aktiebolagslagen, saknar motsvarighet i BL. Den innehåller bestämmelser om interimsbevis.

I förarbetena till BL uttalades att de principer som 1944 års aktiebolagslag gav uttryck åt i fråga om bl. a. interimsbevis och teckningsbevis, även borde gälla beträffande bankaktiebolagen. Aktiebolagslagens regler om dessa aktierättsliga dokument har därför tillämpats analogt på bankaktiebolagen.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen finns i förslaget reglerat endast sådana bevis som ges ut efter bolagets bildande, interimsbevis. Interimsbevis, som utgör ett värdepapper likställt med aktiebrev, kan ges ut till aktietecknaren först när dennes namn är infört i aktieboken (se 4 §). Aktien behöver inte vara fullt betald. Det föreligger inte heller något krav på att aktien skall vara fullt betald för att ägaren skall kunna utöva rösträtt för aktien. På begäran skall interimsbeviset förses med påskrift om de betalningar som gjorts på aktien. Sker återbetalning enligt 2 kap. 15 § andra stycket på den grunden att bolaget inte registrerats enligt 2 kap. 12 § eller att aktieteckningen inte är bindande, skall beviset förses med påskrift om återbetalningen.

Bestämmelser om teckningsbevis, dvs. bevis om verkställd teckning av aktie, har således varken tagits med i aktiebolagslagen eller i förslaget. Stiftarna kan utan sådana särskilda bestämmelser utfärda bevis om den teckning som aktietecknare gjort, men några särskilda värdepappersrättsliga verkningar knyts enligt lagen inte till beviset. För teckningsrättsbevis, dvs. bevis om företrädesrätt till teckning av aktie, och delbevis används den sammanfattande beteckningen emissionsbevis (se 4 kap. 4 §).

6 § Om ett aktiebrev eller ett till viss man ställt emissionsbevis eller optionsbevis överlåts eller pantsätts, skall bestämmelserna om skuldebrev till viss man eller order i 13, 14 och 22 §§ lagen (1936: 81) om skuldebrev tillämpas. Härvid är den som innehar ett aktiebrev och enligt bolagets anteckning på detta är införd såsom ägare i aktieboken likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande.

Överlåts eller pantsätts ett emissionsbevis eller ett optionsbevis som inte är ställt till viss man, skall bestämmelserna om skuldebrev till innehavaren i 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev tillämpas.

Om utdelningskuponger finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 6 § aktiebolagslagen och motsvarar 23 § fjärde stycket och 24 § BL. Den innehåller regler om aktiebrevens juridiska karaktär och verkningar av överlåtelse och pantsättning.

Reglerna gäller också sådana emissionsbevis och optionsbevis enligt 5 kap. som ställts till viss man.

Bestämmelserna innebär att skyddet för en godtroende förvärvare förstärks. Den som innehar aktiebrev på en aktie i ett bankaktiebolag och som enligt bolagets anteckning på detta är den senast i aktieboken antecknade ägaren, blir legitimerad på samma sätt som om aktiebrevet varit försett med en till honom fortgående kedja av överlåtelser. Detsamma gäller om nytt aktiebrev ställts ut direkt på den nye ägaren, vilket har stor betydelse i fråga om aktier i avstämningsbolag.

7 § Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3 §. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

Denna paragraf, som i huvudsak överensstämmer med 3 kap. 7 § aktiebolagslagen, 11 § LFA och 25 § BL, innehåller regler om aktieboken.

En nyhet i förhållande till gällande rätt är att även andra bankaktiebolag än sådana som är avstämningsbolag kan föra aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något liknande sätt. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling blir det fråga om ett personregister i datalagens (1973: 289) mening. Detta betyder att datainspektionen måste ge licens till upprättandet och förandet av registret och att datainspektionen kan meddela föreskrifter m. m.

Enligt 15 § får inte den som förvärvat aktie utöva aktieägarens rätt i bolaget förrän hans namn förts in i aktieboken. I *tredje stycket* sägs därför att styrelsen är skyldig att genast efter anmälan föra in förvärv eller andra förändringar i aktieboken, där hinder inte möter enligt stadgandet i 3 §. Innan införing av ny aktieägare sker skall förvärvet styrkas. Sådan legitimation som föreskrivs i 6 § skall företes. Aktiebrevet måste visas upp och förvärvaren måste till stöd för sin åtkomst kunna åberopa lydelsen av en sammanhängande till honom fortgående kedja av skriftliga överlåtelser. Aktiebrevets innehavare är legitimerad även om den sista överlåtelsen i kedjan är tecknad in blanco.

Om den sista överlåtelsen på aktiebrevet är tecknad in blanco måste enligt *fjärde stycket* namnet på förvärvaren sättas ut i överlåtelsen innan

införandet sker. Denna åtgärd har till syfte att få en överensstämmelse till stånd mellan aktiebok och överlåtelsekedja. På ett uppvisat aktiebrev skall införandet i aktieboken och dagen för införandet antecknas.

8 § I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 13 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som styrelsen anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.

Ett bankaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.

För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att

1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 13 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt 7 § lagen (1986: 00) om förenklad aktiehantering,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 13 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,
6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 18 § i fråga om aktier som inte är uttagna.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 8 § aktiebolagslagen och motsvarar 1 § första och andra meningarna, 2 § samt 30 § LFA.

En förutsättning för att ett bankaktiebolag skall få tillämpa den förenklade aktiehanteringen är enligt *första stycket* att bolaget beslutar om det. Beslutet skall, med hänsyn till dess betydelse för aktieägarna, fattas på bolagsstämma och tas in i bolagsordningen. Föreskriften om att avstämningsförbehåll skall tas in i bolagsordningen innebär en nyhet i förhållande till LFA. De bankaktiebolag som redan anslutit sig till det förenklade aktiehanteringssystemet och som inte har något förbehåll i sina bolagsordningar skall fortfarande anses som avstämningsbolag enligt särskilda promulgationsbestämmelser. Dessa bolags styrelser skall dock utan dröjsmål lägga fram förslag om ändring av bolagsordningen så att avstämningsförbehåll kommer att ingå i denna.

Införs avstämningsförbehåll genom ändring i bolagsordningen, skall ändringen stadfästas och anmälas för registrering och får inte verkställas innan så har skett. För att ge tid till samråd med VPC skall styrelsen bestämma dag från vilken förbehållet skall tillämpas.

Enligt *tredje stycket* skall bankaktiebolag, som är avstämningsbolag, till VPC lämna över vissa särskilt angivna förvaltningsfunktioner i fråga om aktiehanteringen. Endast VPC har rätt att driva verksamhet av sådan art.

De förvaltningsfunktioner som obligatoriskt skall tillkomma VPC räknas upp i punkterna 1–7.

9 § I avstämningsbolag får aktiebrev på uppdrag av bankaktiebolaget på dess vägnar undertecknas av värdepapperscentralen, varvid firmateckna-

rens namnteckning får återges genom tryckning eller på annat liknande sätt. Brevet skall i stället för akties ordningsnummer ange brevets ordningsnummer och det antal aktier brevet avser. På begäran av aktieägare eller förvaltare som avses i 11 § skall aktiebreven delas upp, läggas samman eller på annat sätt bytas ut. När aktiebrevet visas upp för införande av ny ägare i aktieboken, får värdepapperscentralen byta ut brevet mot ett eller flera nya brev. Har det äldre brevet överlåtits in blanco, behöver inte förvärvarens namn sättas ut i överlåtelsen. I aktiebrev som utfärdas vid utbyte behöver inte tas in någon uppgift om utbytet eller om den dag när det äldre brevet utfärdades. Inte heller behöver aktiebrev, som utfärdas i samband med att aktieägaren förs in i aktieboken, förses med uppgifter om införandet.

Bestämmelserna i första stycket skall tillämpas även på emissionsbevis samt på de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. I dessa handlingar behöver ordningsnummer dock inte anges.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 9 § aktiebolagslagen och motsvarar 3 § andra och tredje styckena samt 5–7 §§ LFA.

Bestämmelserna i 4 § gäller även för aktiebrev i avstämningsbolag med de avvikelser som anges i denna paragraf. I *första stycket* öppnas en möjlighet för VPC att i stället för bolagets styrelse underteckna bolagets aktiebrev. Av aktiebreven bör framgå att de undertecknats på bolagets vägnar av VPC.

I första stycket regleras också rätten till utbyte. Sådan rätt tillkommer först och främst aktieägaren. För dennes räkning kan naturligtvis en legal ställföreträdare som förmyndare, god man och konkursförvaltare, eller befullmäktigat ombud begära utbyte. När aktier förvaltarregistreras enligt 11 § har förvaltaren uttryckligen tillagts rätt att få byta ut aktiebrev.

En förutsättning för utbyte av aktiebrev är att aktieägaren visar upp aktiebrevet och styrker sin äganderätt till detta, dvs. framstår som formellt legitimerad enligt 6 § eller på annat sätt. Innan nytt aktiebrev kan utfärdas för honom måste nämligen hans namn föras in i aktieboken (4 § första stycket och 7 § tredje stycket). Med hänsyn härtill är det inte nödvändigt att uttryckligen föreskriva att aktiebrev skall företes vid utbyte.

Aktiebrev i avstämningsbolag behöver inte innehålla uppgift om utbyte eller om den dag då det utbytta aktiebrevet utfärdades. Inte heller behöver aktiebrev som utfärdas i samband med att aktieägarens namn förs in i aktieboken, förses med uppgifter om införandet.

Enligt *andra stycket* gäller första styckets bestämmelser även emissionsbevis samt skuldebrev och optionsbevis i avstämningsbolag. Något ordningsnummer behöver emellertid inte anges i sådana handlingar. Bestämmelsen om teckningsbevis i LFA har utgått (se 5 §).

10 § I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För varje ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 10 § första stycket aktiebolagslagen och motsvarar 8 § LFA, innehåller regler om hur aktieboken skall föras och vilka uppgifter den skall innehålla.

I det förenklade aktiehanteringssystemet är det av betydelse att aktieägarens identitet kan fastställas med ledning av aktiebokens uppgifter. Det räcker inte enbart med namn och adress. För att uppnå en säker identifiering måste VPC fordra in och registrera också andra uppgifter om aktieägaren som personnummer eller annat identifieringsnummer. Vidare föreskrivs att det för varje aktieägare skall anges det antal aktier han äger av olika slag och aktiebrevets ordningsnummer.

11 § Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan, i stället för aktieägaren, banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs, utöver vad som sägs i första stycket, att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation, förvaltares åligganden samt skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen (1986: 00) om förenklad aktiehantering.

Paragrafen, som i huvudsak överenstämmer med 3 kap. 10 § andra–fjärde styckena aktiebolagslagen och motsvarar 9, 16 och 18 §§ LFA, innehåller bestämmelser om rätt att i aktieboken i stället för aktieägaren registrera den som förvaltar aktierna, s. k. förvaltarregistrering.

I *första stycket* ges bestämmelser om förvaltarregistrering. Den har formen av ett generellt tillstånd att på aktiebrev och i aktieboken i stället för ägarens namn registrera namnet på den som enligt uppdrag förvaltar ägarens aktier och som är auktoriserad som förvaltare. Sådan auktorisation kan komma i fråga endast för bank eller fondkommissionär.

Aktiebolagslagens bestämmelser om utländsk förvaltarregistrering har inte förts in i förslaget, eftersom handel med svenska bankaktiebolags aktier inte förekommer på utländsk fondbörs. På grund av bestämmelsen i 3 § kan det inte heller förväntas uppstå någon sådan handel.

Den som fått auktorisation som förvaltare kan, med stöd av förvaltade aktier, registreras i aktieboken som förvaltare av aktier. Ett villkor är givetvis att depåavtalet mellan förvaltaren och kunden medger ett sådant förfaringssätt. I aktieboken och aktiebrevet skall enligt *andra stycket* anges att det är fråga om ett förvaltarskap för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man.

Någon registrering av ägaren görs inte. Är ägaren redan antecknad i aktieboken får hans namn avföras ur denna, såvitt avser aktier som skall

förvaltarregistreras. För aktier som är förvaltarregistrerade kan någon rösträtt inte utövas på bolagsstämman och ägaren kan lika lite som förvaltaren med stöd av aktierna påverka bolagets förvaltning. Önskar aktieägaren utöva rösträtt för aktier, som är förvaltarregistrerade, får han frigöra de aktier för vilka han vill rösta och i aktieboken registrera sig själv som ägare av dessa.

Utmärkande för förvaltarregistrering är att innehavet av ett i vederbörlig ordning överlåtet aktiebrev utgör tillräckligt bevis om förvaltarens behörighet att företräda aktieägaren. Det krävs alltså inte för sådan registrering att förvaltaren inför VPC visar uppdrag från registrerad aktieägare. En annan sak är, vad gäller förhållandet mellan förvaltaren och aktieägaren, att depåavtalet måste tillåta förvaltarregistrering.

Förvaltaren skall enligt *tredje stycket* styrka sin rätt till aktien enligt de vanliga reglerna om legitimation för införande i aktieboken (6 § och 7 § tredje stycket). Detta betyder att aktiebrevet skall vara överlåtet på förvaltaren eller överlåtet in blanco. I fråga om auktorisation av förvaltare och förvaltarens övriga skyldigheter vid förvaltarregistrering, däribland skyldigheten att till VPC lämna offentligt tillgängliga uppgifter om aktieägare som har mer än 500 aktier i ett bankaktiebolag registrerade hos förvaltaren, hänvisas till den föreslagna lagen om förenklad aktiehantering (7 §).

12 § Har ett avstämningsförbehåll förts in genom en ändring av bolagsordningen och har ett aktiebrev, som dessförinnan utfärdats, inte lämnats in för utbyte mot ett nytt brev, får uppgiften om aktien i den tidigare aktieboken föras över till en sådan aktiebok som avses i 10 §. Därvid skall anges att aktiebrevet inte har avlämnats. Sker ingen överföring, gäller den äldre aktieboken fortfarande i fråga om denna aktie.

Utöver aktiebok skall i avstämningsbolag föras ett aktiebrevsregister. Registret skall i löpande nummerföljd ta upp de aktiebrev som utfärdas med uppgift om dagen för utfärdandet, antalet aktier och aktieslag samt ägarens eller, i de fall som avses i 11 §, förvaltarens *identifieringsnummer* i aktieboken. När ett nytt aktiebrev utfärdats i stället för ett äldre, skall i registret göras en hänvisning till det äldre brevets ordningsnummer. För det sistnämnda brevet skall antecknas att det har makulerats.

I avstämningsbolag skall de aktiebrev som bytts ut makuleras i betryggande ordning och tillsammans med handlingar som hör till brevet förvaras i original eller fotografisk eller därmed jämförlig återgivning i minst tio år. Till aktiebrev hörande kupongark behöver dock inte förvaras.

I avstämningsbolag skall de uppgifter som avförts ur aktiebok, aktiebrevsregistret eller förteckningen enligt 13 § samt utskrift av aktieboken bevaras i minst tio år. En aktiebok, som ett sådant bolag tidigare har fört, skall bevaras i minst tio år efter det att uppgifterna beträffande bolagets samtliga aktier har förts in i den aktiebok som avses i 10 §.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 11 § aktiebolagslagen samt 10 § och 32–34 §§ LFA. Den innehåller särskilda regler om rätt att föra över innehållet i förutvarande aktiebok till en ny sådan, om aktiebrevsregister och om viss arkiveringsskyldighet vad gäller utbytta aktiebrev och uppgifter avförda ur aktieboken.

Bankaktiebolag som gått över till förenklad aktiehantering är i princip skyldiga att fortfarande föra den gamla aktieboken till dess att samtliga

äldre aktiebrev lämnats in för utbyte och registrering av ägare i den nya boken. För det fall att endast smärre aktieposter står kvar i den gamla aktieboken kan det finnas behov av att kunna föra över aktiebokens aktuella uppgifter till den nya aktieboken. Möjlighet till en sådan överföring öppnas genom bestämmelsen i *första stycket*. Utnyttjas denna möjlighet skall vid aktieposten antecknas att aktiebrev inte har avlämnats. Anteckningen tjänar som spärr mot att utdelning eller emissionsbevis tillställs den som på detta sätt skrivits in i den nya aktieboken.

Inom den förenklade aktiehanteringen, där utbyte av aktiebrev blir ett normalt löpande förfarande, uppstår behov av att kontrollera verksamheten. Detta förutsätter en dokumentation, som ger möjlighet till uppföljning och till rättelse eller i vart fall till lokalisering av begångna fel. I sådant syfte föreskriver *andra stycket* att för varje bankaktiebolag skall vid sidan av aktieboken föras ett register över utfärdade aktiebrev, ett aktiebrevsregister.

Från rättssäkerhetssynpunkt krävs en arkivering av utbytta aktiebrev. Vid tvister kan det hos tidigare och nya aktieägare samt hos bolaget finnas ett intresse av att utbytta aktiebrev finns att tillgå som bevisning. *Tredje stycket* innehåller därför en bestämmelse av innebörd att VPC i betryggande ordning skall makulera de aktiebrev som bytts ut och förvara makulerade brev i huvudskrift eller fotografisk återgivning eller därmed jämförlig återgivning i minst tio år.

I avstämningsbolag kommer vissa uppgifter att successivt och systematiskt avföras ur aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 13 §, allteftersom anmälningar om ändringar kommer in. Till följd av detta är det nödvändigt att reglera arkiveringsskyldigheten i fråga om äldre avförda uppgifter. I paragrafens *fjärde stycke* föreskrivs därför att äldre uppgifter skall bevaras i minst tio år. Detsamma skall gälla utskrift av aktieboken. Tiden skall räknas från det att uppgiften avfördes eller utskriften framställdes. Skyldigheten att arkivera utskrift av aktiebok avser endast den utskrift som skall finnas hos aktiebokföraren, dvs. VPC. Bankaktiebolag skall också bevara den aktiebok som bolaget fört före övergången till förenklad aktiehantering i minst tio år efter det att uppgifter om bolagets samtliga aktier registrerats i den nya aktieboken.

13 § I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare eller god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 12 § aktiebolagslagen och 12 § LFA, innehåller bestämmelser om den särskilda förteckningen över uppdragstagare m. fl.

Den som innehar panträtt eller förvaltningsuppdrag, som medför rätt att lyfta utdelning och motta emissionsbevis, kan genom att anmäla sig hos bolaget dirigera om betalningarna och bevisen till sig. Över dessa panthavare och uppdragstagare skall enligt *första stycket* föras en särskild förteckning. För anteckning i förteckningen krävs att panthavaren eller uppdragstagaren med skriftlig handling styrker sin rätt från den som är införd i aktieboken.

Förteckningen kan också användas i andra fall. För att säkerställa en tillfredsställande förvaltning av annans aktier kan förmyndare, god man, konkursförvaltare och den som på grund av villkor i gåvobrev eller testamente har rätt till utdelning och/eller emissionsbevis på egen begäran föras in i förteckningen med den verkan i bl. a. utdelningshänseende som nyss sagts. En förutsättning är givetvis också här att aktieägaren är införd i aktieboken. Registrering i förteckningen kan också ske när en nyttjande- eller avkomsträttshavare med stöd av 16 § förs in i aktieboken jämte aktieägaren. I dessa fall krävs inte något medgivande från aktieägaren. Behörigheten skall dock styrkas.

Enligt paragrafens *andra stycke* skall förteckningen i fråga om panthavare, förmyndare m. fl. innehålla motsvarande uppgifter som skall föras in i aktieboken om aktieägare. Dessutom skall av förteckningen framgå den rätt som tillkommer den inregistrerade. På anmälan av aktieägaren eller den som tagits upp i förteckningen skall anteckning i denna avregistreras när t. ex. förvaltnings- eller pantavtalet upphört eller underårig blivit myndig. Uppgifter om detta måste styrkas.

Den särskilda förteckningen är inte offentlig. Detta följer av att någon bestämmelse om offentlighet inte finns, som fallet är i fråga om utskrift av aktieboken. Sådan utskrift får därför inte innehålla upplysning som obehörigen ger vid handen att aktieägares rätt till utdelning m. m. är begränsad genom anteckning i förteckningen. Utan samtycke av aktieägare, panthavare, förmyndare eller annan som berörs av anteckning i förteckningen får uppgift ur denna enligt *tredje stycket* inte lämnas till annan person.

14 § Aktiebok skall på bankaktiebolagets huvudkontor hållas tillgänglig för alla. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas på bolagets huvudkontor och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Alla har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämningsbolag får dock en utskrift enligt detta stycke inte innehålla någon uppgift om de aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktieboken skall hållas tillgänglig för aktieägarna vid bolagsstämman. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före bolagsstämman hållas tillgänglig vid stämman.

I utskriften tas i alfabetisk ordning upp aktieägarna och de förvaltare som avses i 11 § första stycket. Aktiebrevens nummer behöver inte anges.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 3 kap. 13 § aktiebolagslagen och motsvarar 13–15 §§ LFA samt 25 § 1 mom. femte stycket och 104 § BL. Paragrafen innehåller bestämmelser om aktiebokens offentlighet och dess tillhandahållande vid bolagsstämma, såväl i avstämningsbolag som i bolag som tillämpar konventionell aktiehantering.

Liksom i BL har i förslaget, med avvikelse från aktiebolagslagen, gjorts det tillägget att aktieboken skall hållas tillgänglig på bankens huvudkontor. *Hovrätten för Västra Sverige* har påpekat att aktiebolagslagens motsvarande bestämmelse, som säger att aktieboken skall hållas tillgänglig "hos bolaget", egentligen innebär att det är huvudkontoret som åsyftas. Mot denna bakgrund anser hovrätten att detta uttryck bör kunna användas även i denna lag (bil. 3 avsnitt 3.3.3).

Anledningen till att *jag* velat frångå formuleringen i aktiebolagslagen är att de flesta bankaktiebolag har ett mycket stort antal kontor, såväl regionala som lokala. Det är därför lämpligt att precisera var aktieboken skall hållas tillgänglig. Det valda utrycket framstår dessutom som mer klargörande än motsvarande i aktiebolagslagen. Några svårigheter att avgöra vilket kontor som skall anses vara bankens huvudkontor bör inte föreligga.

I fråga om aktiebok som förs med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt räcker det att banken utan oskäligt dröjsmål på begäran tillhandahåller en utskrift som inte är äldre än sex månader. Med en utskrift förstås inte endast en utskrift på papper. Aktieboken kan hållas tillgänglig t. ex. i form av en mikrofilm om en läsapparat också ställs till förfogande. Var och en har dessutom rätt att få en aktuell utskrift av en datorförd aktiebok eller en del av den, om han ersätter banken eller VPC kostnaderna för att ta fram utskrifterna. Eftersom varken samhället eller allmänheten kan anses ha något direkt intresse av att få reda på namnen på de personer som har små aktieposter i bolaget och det måste anses skäligt att dessa personer åtnjuter sekretess får – när det gäller avstämningsbolag – utskriften inte innehålla någon uppgift om de aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktieboken, som skall utgöra underlag för röstlängden vid bolagsstämman, skall enligt *andra stycket* hållas tillgänglig för aktieägarna vid stämman. I avstämningsbolag ställer det sig av tekniska skäl svårt för VPC att i god tid till stämman eller, i förekommande fall, till sista föranmälningsdagen ta fram och sända över en aktuell utskrift av aktieboken. Det krävs därför en särskild reglering, som ger rimlig möjlighet för såväl VPC att expediera underlag för röstlängden som för bolaget att upprätta längden. Rätten att delta i bolagsstämma i avstämningsbolag görs därför enligt 8 kap. 1 § andra stycket beroende av att anmälan om registrering i aktieboken gjorts senast tio dagar före stämman. I stycket föreskrivs därför att en utskrift av aktieboken, som alltså skall omfatta samtliga aktieägare, i avstämningsbolag skall avse förhållandena tio dagar före bolagsstämman och hållas tillgänglig för aktieägarna på stämman.

Utskriften av aktieboken skall enligt *tredje stycket* ta upp aktieägarna och vid förvaltarregistrering förvaltarna i alfabetisk ordning. Aktiebrevens ordningsnummer behöver ej tas med. Dessa nummeruppgifter fördyrar utskrifterna utan att tillföra dem någon information av värde. Som framgått

tidigare får utskriften inte innehålla uppgifter som förekommer i sådan förteckning som avses i 13 §.

15 § Den till vilken en aktie har övergått får inte, innan han förts in i aktieboken, utöva en aktieägares rätt i bankaktiebolaget. Detta gäller dock inte sådan rätt som uppkommit ur en aktie och som utövas mot uppvisande eller avlämnande av ett aktiebrev, en kupong eller annat särskilt bevis som getts ut av bolaget.

Ägaren till en aktie för vilken aktiebrev har utfärdats innan bolaget blivit ett avstämningsbolag kan inte, när det gäller därefter beslutad utdelning eller emission, erhålla utdelning, emissionsbevis eller, vid fondemission, brev på en ny aktie förrän han har avlämnat aktiebrevet för utbyte mot ett nytt sådant och införande i aktieboken har gjorts enligt 10 eller 11 §. Innan detta har skett är 13 § inte tillämplig.

Om en aktie ägs av flera, kan de endast genom en gemensam företrädare utöva den rätt i bolaget som en aktieägare har.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 14 § aktiebolagslagen och motsvarar i första stycket 25 § 2 mom tredje stycket BL, i andra stycket 31 § LFA och i tredje stycket 7 § tredje stycket BL.

I överensstämmelse med BL får endast den aktieägare som förts in i aktieboken utöva aktieägares rätt i bankbolaget. Bestämmelsen innebär att rätten att delta i bolagsstämman samt utöva annat inflytande i bankaktiebolaget är beroende av att aktieägaren förts in i aktieboken. Införing i aktieboken är inte avgörande när det gäller sådana rättigheter som kan utövas mot uppvisande eller avlämnande av aktiebrev, kupong eller annat av bolaget utgett bevis utan att den som företer beviset behöver vara aktieägare. Som exempel på sådana rättigheter kan nämnas rätt att lyfta betalning vid inlösen av aktier, sänkning av akties nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar. Bestämmelserna om detta finns i paragrafens *första stycke*.

I *andra stycket* behandlas aktieägarens rätt att för sin aktie få utdelning eller andel i emission som beslutas efter det att bankaktiebolaget gått över till förenklad aktiehantering. För detta krävs att aktieägaren lämnar in brev på aktien för utbyte mot ett nytt aktiebrev, utfärdat enligt de nya reglerna, och i samband därmed förs in i den nya aktieboken. Sistnämnda villkor är vid förvaltarregistrering uppfyllt i och med att förvaltaren registreras. Dessutom föreskrivs att möjlighet till registrering i den särskilda förteckningen enligt 13 § står öppen endast i fråga om aktie för vilken äldre brev bytts ut mot nytt brev och aktieägaren registrerats i den nya aktieboken. Av det nu anförda framgår att en aktieägare visserligen genom omläggning till förenklad aktiehantering inte får del av vissa ekonomiska rättigheter förrän han lämnat in aktiebrevet för utbyte och registrerat sig i aktieboken, men han har i övrigt kvar sina på aktien grundade rättigheter, t. ex. att få rösta på bolagsstämman. Han riskerar dock, om han dröjer med aktiebrevsutbytet och registreringen, att rätten till utdelning och till fondaktie upphör på grund av preskription eller att rätten till nyteckning går förlorad på grund av att teckningstiden gått till ända.

Principen om akties odelbarhet finns inskriven i 7 § tredje stycket BL. Denna regel har inte tagits upp i förslaget. Någon ändring av rättsläget är

dock inte åsyftad. Innebörden av principen är att den andelsrätt i bolaget som aktien motsvarar inte med verkan mot bolaget kan uppdelas i andelar. Inte heller kan de olika rättigheter som ingår i aktien skiljas åt. En aktie kan emellertid ägas av flera, men i förhållande till bolaget måste de uppträda enhetligt. Vid sådan samäganderätt kan enligt *tredje stycket* ägarna endast genom gemensam företrädare utöva sin rätt i bolaget. Ett undantag från denna regel föreskrivs emellertid beträffande löntagarfondstyrelserna i allmänna pensionsfonden (jfr 8 kap. 2 § tredje stycket och 3 § fjärde stycket).

16 § Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 15 § aktiebolagslagen och motsvarar 188 § BL, innehåller bestämmelser om rätt för nyttjanderättshavare m. fl. att företräda aktier.

Första stycket innehåller föreskrifter för det fall att någon genom testamente erhållit nyttjanderätten till aktier eller avkomsten av aktier med bestämmelse att aktierna, till tryggande av hans avkomsträtt, skall sättas under särskild vård. Om rätten att i bolaget företräda aktierna enligt testamente skall tillkomma nyttjande- eller avkomsträttshavaren, skall för honom – i fråga om rätten att i bolaget företräda aktierna – gälla vad som föreskrivs om aktieägare.

Av *andra stycket* framgår att nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall föras in i aktieboken tillsammans med aktieägaren. Reglerna om införande av aktieägare gäller i tillämpliga delar.

Tredje stycket. Enligt 18 kap. 4 § första stycket 5 föräldrabalken skall rätten förordna god man, om det enligt ett förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av framtida händelse vem egendomen skall tillfalla eller om egendomen först senare skall tillträdas med äganderätt och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för hans räkning. När god man enligt sådant förordnande förvaltar aktier för blivande aktieägares räkning skall han anmäla denne för införan-

de i aktieboken som ägare. Med anteckning av förvärvet avses att förvärvets beskaffenhet skall anges med anmärkning om den framtida händelse som äganderättsförvärvet beror på eller den tidpunkt då aktierna övergår med äganderätt.

17 § Ingår aktier i en aktiefond enligt aktiefondslagen (1974: 931), skall i stället för fondandelsägarna det fondbolag som förvaltar fonden samt fondens beteckning föras in i aktiebreven och i aktieboken.

Paragrafen, som överensstämmer med 3 kap. 16 § aktiebolagslagen, innehåller särskilda bestämmelser rörande aktier som ingår i en aktiefond enligt aktiefondslagen (1974: 931). Den saknar motsvarighet i BL.

I fråga om aktie som ingår i en aktiefond skall enligt paragrafen i aktiebrev och i aktieboken föras in det fondbolag som förvaltar fonden samt fondens beteckning i stället för fondandelsägarna. Detta undantag från den annars gällande grundsatsen att endast aktieägarna får tas upp i aktiebrev och aktiebok sammanhänger med att fondandelsägarna visserligen anses som ägare av de i fonden ingående aktierna, men att de i princip inte har rätt att påverka fondens förvaltning. Denna uppgift ankommer i stället på fondbolaget. Förevarande paragraf har utformats i överensstämmelse härmed.

Om rätten att utöva de rättigheter som är förenade med aktier som ingår i aktiefonden finns bestämmelser i aktiefondslagen.

18 § Om ett aktiebrev enligt denna lag skall förses med påskrift eller om det, på grund av bolagsstämmans beslut om uppdelning av aktierna, skall bytas ut mot två eller flera nya aktiebrev, kan bankaktiebolaget hålla inne den utdelning och de emissionsbevis som faller på en aktie till dess aktiebrevet tillhandahålls för nämnda ändamål. Detta gäller också om aktiebrev skall bytas ut på grund av att aktier av visst slag, enligt en bestämmelse i bolagsordningen, skall omvandlas till aktier av annat slag.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 17 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL.

Paragrafen tillkom i samband med att regler om konvertibla aktier infördes i aktiebolagslagen år 1973. Den innehåller bestämmelser om att bolaget kan innehålla utdelning som belöper på en aktie samt teckningsrättsbevis och delbevis till dess aktiebrevet tillhandahålls för konvertering. Paragrafen upptar vidare regler bl. a. om att bolaget har motsvarande rätt när aktiebrev enligt lagen skall förses med påskrift eller på grund av bolagsstämmans beslut om uppdelning av aktierna bytas ut mot nya aktiebrev.

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

Förslaget ansluter nära till reglerna i aktiebolagslagen om ökning av aktiekapitalet. Hänsyn har dock tagits till såväl de speciella bestämmelser som finns i BL som till bankaktiebolagens särart. I förhållande till BL har i förslaget förts in bl. a. följande nyheter. Apport och kvittningsrätt vid aktieteckningen tillåts vid nyemission (2 och 7 §§) till skillnad från vad som gäller vid nybildning. Simultanteckning förutsätts kunna ske (9 §).

Möjligheter till s. k. riktade emissioner öppnas för bankaktiebolagen (3 §). En ny bestämmelse införs som ger bolagsstämman rätt att bemyndiga styrelsen att fatta beslut om nyemission och om avvikelse från aktieägares företrädesrätt (16 §). Möjlighet införs även för styrelsen att besluta om nyemission med sådan avvikelse under förutsättning av bolagsstämmans godkännande (15 §). Ifrågavarande regler motsvarar vad som gäller enligt aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen. Frågor om s. k. riktade emissioner har utretts av en kommission som tillsattes av regeringen den 3 januari 1986 för undersökning av vissa aktieemissioner, m. m., den s. k. LEO-kommissionen. I kommissionens uppdrag ingick bl. a. att överväga om det finns anledning att införa ytterligare regler till de mindre aktieägarnas skydd. Kommissionens rapport (DsFi 1986: 21) Riktade emissioner av aktier m. m. övervägs nu inom regeringskansliet. Om kommissionens arbete skulle resultera i en ändring av reglerna om riktade emissioner i aktiebolagslagen, ligger det i sakens natur att frågan om en ändring av de föreslagna reglerna härom aktualiseras även i banklagstiftningen.

Vidare föreslås möjligheterna till fondemission bli utökade genom att reservfond och uppskrivningsfond skall kunna utnyttjas för ändamålet. Skyldigheten att ge ut emissionsprospekt har lagfästs, även om bestämmelserna härom har jämkats i förhållande till aktiebolagslagen. Bestämmelsen i 4 kap. 23 § aktiebolagslagen om emissionsprospekt för bolag som inte bedriver någon verksamhet har däremot inte tagits med i förslaget.

Kapitlet motsvarar 4 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Inledande bestämmelser

1 § Aktiekapitalet kan ökas genom att aktier tecknas mot betalning (nyemission) eller genom att aktier ges ut eller aktiernas nominella belopp höjs utan ny betalning (fondemission).

Beslut om emission fattas av bolagsstämman, om något annat inte följer av 15 eller 16 §. Sådant beslut får inte fattas förrän bankaktiebolaget har blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen har stadfästs, om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas.

Paragrafen motsvarar 32 § första stycket och 44 § 1 mom. första stycket och andra stycket första meningen BL. Den överensstämmer i stort med 4 kap. 1 § första och andra styckena aktiebolagslagen.

I *första stycket* ges definitionen på nyemission (ökning av aktiekapitalet genom kapitaltillskott) och fondemission (ökning av aktiekapitalet utan kapitaltillskott).

I *andra stycket* föreskrivs att beslut om emission skall fat tas av bolagsstämman. Styrelsen kan emellertid besluta om nyemission under förutsättning av bolagsstämmans godkännande (15 §) eller enligt bolagsstämmans bemyndigande (16 §).

Enligt gällande lag får beslut om emission fattas först sedan stadfästelse meddelats av sådan ändring av bolagsordningen som kan behövas för att en ökning av aktiekapitalet skall kunna ske. För att det skall bli möjligt att på samma sätt som enligt aktiebolagslagen kunna fatta ett emissionsbeslut

på samma stämma som beslutet om ändring i bolagsordningen har i förslaget införts en möjlighet till villkorat beslut om ökning av aktiekapitalet. Beslutet blir då beroende av en senare stadfästelse av ändringen i bolagsordningen. Registrering av en sådan ändring får enligt 8 kap. 7 § bankrörelselagen endast ske samtidigt med registreringen av en sådan ändring av aktiekapitalet som fordras för att bolagsordningen och det registrerade aktiekapitalet skall stämma överens.

Av 3 kap. 1 § andra stycket följer att det på förhand i bolagsordningen måste finnas bestämmelser om hur nya aktier skall fördelas på olika aktieslag, när aktieslag med olika rätt till bolagets tillgångar och vinst finns. Eftersom det alltså på förhand är bestämt hur nya aktier skall fördelas vid en emission saknas det behov av särskilda pluralitetsregler till skydd för aktieägare i bolag med olika aktieslag vid ändring av bolagsordningen antingen i fråga om aktiekapitalets storlek eller storleken på de belopp till vilka olika aktieslag skall ges ut.

2 § Vid nyemission får aktier tecknas mot betalning med pengar eller med annan egendom (apport), om annat inte följer av bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986: 000). Betalningen för aktier får inte understiga det nominella beloppet. Skall aktie kunna tecknas med rätt eller skyldighet att betala aktierna med apportegendom, får värdet på denna egendom inte sättas högre än det verkliga värdet för bankaktiebolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.

Om aktie skall tecknas mot betalning med apportegendom, krävs bankinspektionens medgivande för detta. Utgörs apportegendomen av hela eller en inte obetydlig del av en annan banks rörelse, krävs dock regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 kap 5 § första stycket bankrörelselagen för genomförande av nyemissionen.

Om aktier tecknas med villkor som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas.

Vid fondemission får inte till aktiekapitalet föras över belopp som är lägre än summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

Paragrafen motsvarar 41 § andra stycket, 189 och 190 §§ BL och överensstämmer i sak med 4 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen. Den innehåller bestämmelser om förbud mot emission av aktier till underkurs och innebär i denna del inte någon ändring i sak i förhållande till gällande rätt.

Aktiebolagslagen medger under vissa förutsättningar nyemission av aktier till underkurs. Utredningen har för sin del ansett att motsvarande möjlighet inte bör föras in i bankaktiebolagslagen. Utredningen menar att det med hänsyn bl. a. till bestämmelserna om skyddet för det egna kapitalet i banklagstiftningen torde vara osannolikt att börskurserna på bankaktier skulle kunna gå ned så drastiskt att kurserna kom att ligga under pari.

Bankföreningen har för sin del menat att det inte finns anledning att avvika från aktiebolagslagens bestämmelser i fråga om emission till underkurs. Om kursen ligger nära pari kan det nämligen vara svårt att placera en emission, eftersom det bör finnas utrymme för en rabatt till aktieägarna.

Föreningen menar därför att det vid behov av kapitalökning i en bank kan tänkas att en paketlösning, vari en underkursemission ingår, är den mest lämpliga (bil. 3 avsnitt 3.4.1).

Med hänsyn framför allt till de principer som gäller i banklagstiftningen till skydd för bankbolagens eget kapital, delar *jag* utredningens uppfattning om att en bestämmelse av det slag som bankföreningen förordat inte lämpligen bör tas in i bankaktiebolagen.

En nyhet är att ett bankaktiebolag enligt *första stycket* får möjlighet att som betalning för aktier vid en nyemission ta emot apportegendom. I överensstämmelse med BL (SFS 1985: 500) gäller en viss begränsning i denna möjlighet för bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Ett sådant bankföretag får enligt 2 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen inte överta hela eller del av en svenskägd banks rörelse. Av hänvisningen till nämnda bestämmelse i paragrafens första stycke följer att en utlandsägd bank inte heller får utöka sin verksamhet genom att överta hela eller del av en svenskägd banks rörelse.

Enligt gällande lag tillåts endast en typ av apportegendom vid nyemission. I 189 § BL sägs att om ett bankaktiebolags aktiekapital skall ökas för övertagande av annan banks rörelse, får en andel i vad bolaget på detta sätt skall överta utgöra vederlag för aktier i bolaget samt teckning ske med villkor att ett sådant tillskott får göras. Enligt förslaget tillåts nu även apportegendom som kan bestå av finansbolag eller fondkommissionsbolag. Endast i undantagsfall bör få förekomma att apportegendomen utgörs av t. ex. dataanläggningar, fastigheter eller annan fast eller lös egendom. Värdet på apportegendomen får, i enlighet med vad som föreskrivs i 2 kap. aktiebolagslagen, inte sättas högre än det verkliga värdet för bolaget.

Om apportegendomen utgörs av hela eller en inte obetydlig del av en annan banks rörelse krävs regeringens eller, efter delegation från regeringen, bankinspektionens tillstånd enligt 2 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen för genomförandet av nyemissionen. I övriga fall krävs medgivande av bankinspektionen. Detta följer av *andra stycket*. Vid regeringens eller inspektionens prövning av huruvida apportemissionen skall tillåtas är det av vikt att styrelsen lämnar all tillgänglig information om apportegendomen. Till förslaget om emissionsbeslut skall därför fogas också den redogörelse av styrelsen och det yttrande av revisorerna som omtalas i 7 §.

Tillstånd till apportemission lämnas innan bolagsstämman fattar beslut om emissionen. Registrering av emissionen skall ske senast sex månader efter beslutet, vilket innebär att emissionsförfarandet kan dra ut på tiden. För att undvika att apportegendomens värde eller karaktär förändras under förfarandet så att det kan bli fråga om en emission till underkurs bör regeringen eller inspektionen tidsbegränsa tillståndet. I tillståndet kan t. ex. föreskrivas att ett förnyat tillstånd krävs, om inte bankbolaget beslutar om emission inom två månader från det att tillståndet lämnades.

I undantagsfall kan det hända att apportegendomens värde eller karaktär förändras under tiden mellan regeringens eller bankinspektionens tillstånd och registreringen av apportemissionen. Det är därför nödvändigt att inspektionen även vid registreringen företar en närmare granskning av apportegendomen. Om inspektionen befarar att något oförutsett har inträffat

med apportegendomen kan inspektionen vid denna efterkontroll begära biträde av en revisor. Denne skall då på sätt som föreskrivs i 4 kap. 12 § första stycket 5 aktiebolagslagen avge ett yttrande över apportegendomens värde och beskaffenhet. Något generellt krav på ett sådant revisorsyttrande har emellertid inte tagits in i förslaget (se närmare 13 § första stycket 5). I *tredje stycket* slås sålunda fast att om en aktie tecknas med villkor, som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas. Om revisorerna vid sin granskning enligt 13 § eller bankinspektionen finner att apportegendomens värde understiger det nomiella beloppet kan aktietecknaren förpliktas att tillskjuta ett belopp som motsvarar skillnaden mellan aktiernas nomiella belopp och apportegendomens värde.

Vid fondemission får enligt *fjärde stycket* inte till aktiekapitalet föras över belopp som är lägre än summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

3 § Vid nyemission där de nya aktierna skall betalas med pengar (kontantemission) och vid en fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger. Detta gäller endast om annat inte har föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 eller, vid en kontantemission, har bestämts i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 har meddelats vid emission av skuldebrev.

Paragrafen, som motsvarar 36 § och 44 § 1 mom. fjärde stycket BL och överensstämmer med 4 kap. 2 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om aktieägarnas företrädesrätt vid emission.

Avvikelse från företrädesrätten kan förekomma genom föreskrifter i bolagsordningen eller vid nyemission genom bestämmelser i emissionsbeslutet. Genom den senare möjligheten till avvikelse, som utgör en nyhet i förhållande till BL, tillåts s.k. riktade emissioner. Avvikelser kan vid nyemission också förekomma till följd av villkor vid en tidigare emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning (jfr prop. 1977/78: 41 s. 25 f).

Av paragrafens ordalydelse följer motsättningsvis att någon företrädesrätt inte föreligger vid apportemission.

4 § De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bolaget ändå anses ha

fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som efter omständigheterna skäligen bort iakttas. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

Paragrafen överensstämmer i sak med 4 kap. 3 § aktiebolagslagen och motsvarar 37 § och 44 § 2 mom fjärde stycket andra meningen BL samt 22–24 §§ LFA.

Första stycket innehåller bestämmelser om emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis, vid fondemission delbevis). Termen emissionsbevis är en ny gemensam beteckning på teckningsrättsbevis och delbevis. Motsvarande regler om de nu berörda bevisen saknas i BL. I förarbetena till BL förutsattes att aktiebolagslagens bestämmelser skulle få en analog tillämpning i fråga om bankaktiebolagen.

Som en nyhet upptas i andra meningen bestämmelsen att till aktiebrev hörande kupong kan användas som emissionsbevis. Detta gäller självfallet inte i avstämningsbolag, eftersom aktieägarna i sådana bolag saknar aktiebrev med kuponger. Om kupong skall användas som emissionsbevis skall detta enligt 6 § femte stycket anges i emissionsbeslutet.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om i vilka fall avstämningsbolag skall anses ha fullgjort sina skyldigheter genom avsändande av emissionsbevis eller brev på ny fondaktie till den enligt avstämningen behörige mottagaren, trots att denne inte var materiellt berättigad att ta emot handlingen. En anledning kan vara att denne avhänt sig aktien. En ändring har här skett i aktiebolagslagens godtrosregler, när det gäller mottagare som är i konkurs. Ändringen innebär i korthet att utsändning i god tro till mottagare som är i konkurs kan ske med för bolaget befriande verkan. Motsvarande gäller enligt förslaget. I överensstämmelse med gällande regler i svensk rätt kan inte bristande kännedom om att en person är omyndig åberopas. Däremot kan andra omständigheter medföra att en utsändning till en omyndig person blir gällande, t. ex. att den omyndige på grund av villkor vid gåva eller testamente är berättigad att förvalta ett aktieinnehav, eller att den omyndige efter det han fyllt sexton år själv förvärvat de medel som använts för aktieköpet.

Allmänna bestämmelser om nyemission

5 § Ett förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu har sagts om förslag till beslut skall även gälla sådant medgivande av bankinspektionen och tillstånd av regeringen eller bankinspektionen som avses i 2 § andra stycket samt sådana redogörelser av styrelsen och yttranden av revisorerna som avses i 7 §. Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i en handling som skall fogas till förslaget. Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad som nyss har sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts, och
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Kallelsen till bolagsstämman skall innehålla uppgifter om den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har enligt förslaget samt uppgifter om vem som i övrigt får teckna aktier.

Paragrafen överensstämmer i sak med 4 kap. 4 § aktiebolagslagen. Den motsvarar 32 § andra stycket och 107 § 4 mom. BL och innehåller bestämmelser om vilken information som skall hållas tillgänglig för aktieägarna innan ett beslut om nyemission fattas.

I *första stycket* föreskrivs att ett fullständigt förslag till emissionsbeslut skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma där beslutet skall fattas och sedermera också framläggas på stämman. Förslaget skall också sändas till de aktieägare som begär det och anger sin postadress. Detsamma gäller i fråga om bankinspektionens medgivande och tillståndet av regeringen eller av bankinspektionen enligt 2 § andra stycket, om styrelsens redogörelse och revisorernas yttrande över redogörelsen samt om de övriga handlingar som krävs vid apportemission enligt 7 §. Detsamma gäller vidare i fråga om sådana ytterligare handlingar som enligt denna paragraf måste upprättas, om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman.

Föreslås avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt skall enligt paragrafen skälen för avvikelsen anges i förslaget till emissionsbeslutet eller i en handling som fogas till förslaget. Kallelsen till bolagsstämman skall enligt *andra stycket* innehålla uppgifter om den företrädesrätt att delta i emissionen som enligt förslaget tillkommer aktieägarna eller någon annan.

Kallelse till stämman måste enligt 8 kap. 8 § ske senast två veckor före stämman. Senast då måste alltså aktieägarna underrättas om den tilltänkta emissionen och om vad emissionsförslaget innehåller angående företrädesrätten. Det är dock möjligt att dröja med att offentliggöra det fullständiga förslaget till emissionsbeslut till en vecka före stämman.

6 § Beslutet om nyemission skall ange

1. det belopp eller det högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges,
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder,
4. den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har eller vem som annars får teckna aktier,
5. den tid inom vilken aktier kan tecknas, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har fastställts för aktiekapitalets ökning,
6. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrä desrätt,
7. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas,

8. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som inte har tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen, samt
9. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för varje tecknad aktie.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 6 får inte vara kortare än en månad. Tiden räknas från:

1. det att kungörelse enligt 8 § skedde,
2. emissionsbeslutet, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har fattat beslutet, eller
3. avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att kungörelse enligt 8 § skedde.

Om de kuponger som hör till aktiebreven skall användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

Paragrafen, som motsvarar 33 § BL, 4 kap. 5 § aktiebolagslagen samt 21 § första och andra styckena LFA, innehåller bestämmelser om vad ett beslut om aktiekapitalets ökning genom nyemission skall innehålla.

Gällande lag överensstämmer helt med 1944 års aktiebolagslag. De förändringar som gjorts i förslaget har sin motsvarighet i 1975 års aktiebolagslag. Till skillnad från den lagen innehåller förslaget den viktiga regeln att beslutet om nyemission skall ange också den rätt till utdelning som de nya aktierna medför. Vidare föreskrivs här, till skillnad mot utredningsförslaget, att även det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder skall anges i beslutet. Motsvarigheten till dessa bestämmelser är i aktiebolagslagen intagna i 4 kap. 12 § femte stycket.

Uppräkningen i *första stycket* av uppgifter som emissionsbeslutet skall innehålla är inte lika omfattande som den i 33 § BL. Bl. a. behöver i beslutet inte anges de i 33 § andra stycket BL nämnda uppgifterna rörande aktiekapitalets storlek när beslutet fattas.

I fråga om den tid inom vilken aktieteckning skall ske enligt första stycket 6 har *FAR* förordat att den inte får göras kortare än en månad. En sådan tidsfrist är nödvändig med hänsyn till det stora antal aktieägare som normalt finns i ett bankaktiebolag. Dessutom går det enligt FAR som regel 14 dagar mellan avstämningsdagen och den dag då VPC sänder ut teckningsrättsbevisen till aktieägarna (bil. 3 avsnitt 3.4.2). *För egen del* är jag beredd att instämma i vad FAR har anfört beträffande tidsfristen inom vilken aktieägarna får begagna företrädesrätten. Jag har därför frångått utredningsförslaget som, i enlighet med vad som föreskrivs i aktiebolagslagen, innebar en till två veckor reducerad frist. Bestämmelser om detta finns i *andra stycket*. En särskild föreskrift om den tid inom vilken företrädesrätt skall utövas, i det fall att stämman beslutat om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, har inte ansetts erforderlig.

Enligt *tredje stycket* skall i emissionsbeslutet i förekommande fall tas in erinran om att för de nya aktierna skall gälla förbehåll om omvandling till aktier av annat slag samt att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier. Vidare skall tas in en erinran om den inskränkning som föreskrivs i 3 kap. 3 § i rätten att förvärva aktier (jfr 35 § andra stycket första meningen BL).

I avstämningsbolag skall enligt *fjärde stycket* avstämningsdagen anges i beslutet, om aktieägarna skall ha företrädesrätt till de nya aktierna.

Om de till kupongaktiebrev hörande kupongerna används som emissionsbevis, skall det anges i emissionsbeslutet. Bestämmelser om detta finns i *femte stycket*.

7 § Bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller i övrigt med villkor skall tas upp i beslutet om nyemission.

Styrelsen skall lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av värdet på apportegendomen och av bestämmelser som avses i första stycket i övrigt. I redogörelsen skall särskilt anges

1. namn och hemvist för den som avses med bestämmelserna, och
2. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.

Om ett skriftligt avtal har upprättats rörande de bestämmelser som avses skall styrelsens redogörelse innehålla avtalet eller avskrift av detta eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålls tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet tas upp i redogörelsen. Om en rörelse tillskjuts eller övertas, skall vad som nu har sagts om skriftligt avtal gälla även balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. I redogörelsen skall upplysning ges om rörelsens resultat under tiden därefter. Om sådana räkningar inte har upprättats för rörelsen, skall i redogörelsen lämnas upplysning om rörelsens resultat under nämnda räkenskapsår.

Om första–tredje styckena inte har iakttagits beträffande en viss bestämmelse, är bestämmelsen utan verkan mot det emitterande bolaget.

Över styrelsens redogörelse skall revisorerna avge yttrande av vilket skall framgå att egendom, som skall tillföras bolaget, inte i redogörelsen åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. I emissionsbeslutet skall anges att bankinspektionens medgivande eller regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 § andra stycket, styrelsens redogörelse enligt andra stycket och revisorernas yttrande har lämnats.

Paragrafen motsvarar 189 § BL och överensstämmer i sin helhet med 2 kap. 3 § tredje–femte styckena och 4 kap. 6 § aktiebolagslagen. Den innehåller bestämmelser om att särskild information måste läggas fram för bolagsstämman, om förslaget gäller apportemission eller nyemission med kvittningsrätt för aktietecknare eller i övrigt med villkor.

I *första stycket* anges att beslutet om nyemission skall ta upp bestämmelser om teckning med apport, kvittning eller andra villkor. Förbud mot kvittning gäller enligt 2 kap. 13 § när det är fråga om aktieteckning vid bolagsbildning. I överensstämmelse med aktiebolagslagen tillåts emellertid förbehåll om kvittningsrätt vid nyemission.

Den information som i samband med bankaktiebolagets bildande lämnas i teckningslistan och de därtill fogade handlingarna skall vid nyemission komma till uttryck i en av styrelsen i samband med förslaget till emissionsbeslutet avgiven redogörelse. Detta framgår av paragrafens *andra stycke*. Eftersom apport tillåts vid nyemission, till skillnad från nybildningsfallet, krävs i paragrafen särskilda bestämmelser som närmare anger de uppgifter som styrelsen skall lämna i redogörelsen beträffande apportegendomen. Föreskriften rörande den information som skall lämnas har utformats efter förebild av aktiebolagslagen. I redogörelsen skall således särskilt anges namn och hemvist beträffande den som avses med bestämmelsen, apportegendomens värde och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för apportegendomen.

FAR har påpekat att apportemission efter bolagets grundande ofta torde komma att rikta sig till kretsen av aktieägare i ett annat aktiebolag, vars aktier utgör apportegendomen. I sådana fall kan det ofta vara svårt eller omöjligt att i redogörelsen ange namn och adress på alla berörda. FAR förordar därför att i lagtexten tilläggs "när det kan ske" (bil. 3 avsnitt 3.4.2). Som framgår av förarbetena till aktiebolagslagen (prop. 1975: 103 s. 295) skall bestämmelsen förstås så att namn och hemvist skall uppges endast när det kan ske, alltså när en viss person avses med bestämmelsen. I ett sådant fall som FAR angivit bör det därför inte vara nödvändigt att ange varje aktieägares namn och hemvist. *Jag* finner således inte anledning att i detta avseende avvika från vad som gäller enligt aktiebolagslagen.

Enligt *tredje stycket* skall avtal rörande bestämmelse som avses i första stycket tillhandahållas aktietecknarna. Vidare föreskrivs, i fråga om tillskjuten eller övertagen rörelse, att vissa räkenskapshandlingar skall tillhandahållas och att upplysningar skall lämnas om rörelsen. Skulle någon, utan att begagna sig av möjligheten att ta del av avtalen, teckna aktie, blir han givetvis bunden. Även om styrelsen av försumlighet eller annan anledning inte tillhandahåller avtalen på platsen, torde den som ändå tecknar aktie bli bunden av sin teckning. En annan sak är att skadeståndsansvar då kan inträda för styrelseledamöterna.

Av den i *fjärde stycket* intagna bestämmelsen följer att, om de särskilda föreskrifterna i första–tredje styckena inte har iakttagits beträffande viss apportbestämmelse eller därmed likställt särskilt villkor för aktieteckningen, är bestämmelsen resp. villkoret utan verkan mot bolaget.

Femte stycket innehåller bestämmelser om att revisorerna skall avge ett yttrande över styrelsens redogörelse. Revisorerna skall i detta bl. a. intyga att apportegendomen inte blivit övervärderad och att den är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Även om ett medgivande av bankinspektionen fordras för att apportemissionen skall kunna genomföras, har revisorernas yttrande ansetts nödvändigt, bl. a. som ett viktigt underlag för inspektionens ställningstagande. Inspektionens medgivande innebär i och för sig en viss garanti för att aktieägarnas rätt inte allvarligt försämras, men inspektionen har ingen skyldighet att särskilt beakta aktieägarnas intressen.

Styrelsens redogörelse och yttrandet från revisorerna skall hållas tillgängliga för aktieägarna enligt bestämmelserna i 5 §. I emissionsbeslutet

behöver endast själva apportbestämmelsen, kvittningsförbehållet eller villkoret för aktieteckningen anges samt en upplysning om att styrelsen avgett vederbörlig redogörelse samt att revisorerna avlämnat yttrande över denna.

8 § Beslutet om nyemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgifter om var beslutet hålls tillgängligt. I de bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag krävs dock inte någon kungörelse, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen. Detsamma gäller när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.

Är bolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om nyemission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 7 § aktiebolagslagen och motsvarar 35 § första och tredje styckena BL i deras lydelse fr. o.m. den 1 juli 1985 (SFS 1985: 500). Paragrafen innehåller bestämmelser om kungörande av emissionsbeslut och underrättelse till aktieägare med företrädesrätt vid emissionen.

Den skyldighet som finns i BL att underrätta varje aktieägare om nyemissionsbeslut i rekommenderat brev har, på samma sätt som i aktiebolagslagen, tagits bort. Någon kungörelse eller skriftlig information om beslutet krävs inte heller om bankbolaget inte är ett avstämningsbolag och dessutom samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som beslutat om emissionen. I överensstämmelse med BL föreskrivs vidare att kungörande inte behövs när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet. I sådant fall krävs ju regeringens tillstånd till aktieförvärvet.

9 § Teckning av nya aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Avskrifter av bolagsordningen och av de handlingar, som skall läggas fram enligt 5 och 7 §§, skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Om de som har rätt till det tecknar alla aktierna vid den stämma där beslutet om nyemission fattas, kan teckningen ske i stämmans protokoll. Detta gäller dock inte avstämningsbolag.

Om teckningen har skett på annat sätt än som anges i denna paragraf eller om en aktie har tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, är aktieteckningen ogiltig, under förutsättning att tecknaren har anmält ogiltigheten hos bankinspektionen och detta har skett innan anmälan enligt 14 § har registrerats.

Denna paragraf, som motsvarar 4 kap. 8 § aktiebolagslagen samt 35 § andra stycket första meningen, 38 § första och andra styckena och 39 § BL, innehåller regler om teckning av aktier.

Aktieteckningen vid nyemission är, liksom aktieteckningen vid bolagsbildningen, en formbunden rättshandling. Enligt *första stycket* skall teckning ske på teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Avskrift av bolagsordningen samt av de enligt 5 och 7 §§ framlagda handlingarna skall vara fogade vid teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknare på plats som anges i listan. Teckningslistan behöver inte undertecknas.

I *andra stycket* ges bestämmelser om ett förenklat förfarande vid aktieteckning, en sorts simultanteckning. Förfarandet är främst avsett för bolag med ett begränsat antal aktieägare men kan också användas vid riktad emission. Tecknas alla aktier av dem som är berättigade därtill enligt 3 § vid den stämma där emissionsbeslutet i vederbörlig ordning fattats, behöver teckningen inte ske på särskild teckningslista utan kan göras i protokollet för stämman. Simultanteckning kan dock inte ske i avstämningsbolag.

Enligt *tredje stycket* är aktieteckningen ogiltig om teckningen har skett på annat sätt än som anges i denna paragraf eller om en aktie tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet. Ogiltigheten skall emellertid ha anmälts av tecknaren hos bankinspektionen innan registrering av anmälan gjorts enligt 14 § (jfr 2 kap. 7 §). Regler om ogiltighet utgör ett skydd för tecknaren. Det skulle nämligen kunna leda till för tecknaren oskäliga resultat om ett fel vid teckningen medför att bolaget när som helst före bolagets registrering kan stryka teckningen. Av denna anledning har i förslaget, efter påpekande av *bankföreningen* (bil.3 avsnitt 3.4.1), tillagts att anmälan skall göras av tecknaren. Om teckning har skett med otillåtna villkor blir, om ogiltigheten inte anmälts före registreringen, teckningen bindande medan villkoret bortfaller. En redaktionell ändring har gjorts i styckets första mening.

10 § När aktieteckningen har avslutats skall styrelsen eller den som styrelsen inom sig förordnar besluta om tilldelning av nya aktier till aktietecknarna. Om det anses att någon aktieteckning är ogiltig, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 4 kap. 9 § aktiebolagslagen och motsvarar 40 § BL, innehåller regler om tilldelning av aktier m. m. Paragrafen ansluter nära till gällande rätt.

Av 3 kap. 12 § andra stycket följer att utfärdade aktiebrev skall antecknas i aktiebrevsregistret när det är fråga om avstämningsbolag.

11 § Om ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning har bestämts, har beslutet om nyemission förfallit, om beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade aktierna skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 10 § aktiebolagslagen och motsvarar 42 § 1 mom. tredje stycket och 169 § 1 mom. tredje stycket första meningen BL.

Enligt 6 § första stycket kan i emissionsbeslutet anges ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning. Om så har skett måste detta belopp ha tecknats inom den teckningstid som anges i beslutet. Annars förfaller emissionsbeslutet. Någon möjlighet att ändra lägsta beloppet eller teckningstiden sedan aktieteckningen påbörjats finns inte. När emissionsbeslutet upphört att gälla förfaller även ett av bolagsstämman fattat och av regeringen eller bankinspektionen stadfäst beslut om sådan ändring av bolagsordningen som möjliggör en ökning av aktiekapitalet.

12 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av beslut om nyemission. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bolaget får dock ske, om emissionsbeslutet innehåller bestämmelser om kvittning eller styrelsen medger kvittning. Ett sådant medgivande får inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 11 § aktiebolagslagen och motsvarar 41 § BL.

I paragrafen föreskrivs att bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ om inbetalning av aktiekapital i samband med bolagsbildning skall tillämpas på inbetalning av aktiekapitalet vid nyemission. Kvittningsförbudet i 2 kap. 13 § första stycket gäller dock inte för den som enligt emissionsbeslutet skall kunna teckna aktier med kvittningsrätt. Även om bestämmelse om kvittningsrätt saknas i emissionsbeslutet, kan styrelsen göra undantag från kvittningsförbudet och medge kvittning. Vid nyemission fordras nämligen inte – till skillnad från vid bolagsbildning – att hela aktiekapitalet är inbetalt i registreringsögonblicket (se 14 §). Kvittningsförbudet behöver därför inte upprätthållas lika strängt, men en förutsättning för styrelsens kvittningsmedgivande är ändå att kvittningen inte medför skada för bolaget eller dess borgenärer.

13 § Beslut om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det inte har förfallit enligt 11 §. För registrering krävs att

1. full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet,
2. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för de aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till det belopp som avses i 11 §,
3. hälften av det belopp som skall betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna har betalts in,
4. all apportegendom enligt beslutet om nyemission är tillförd bolaget och all kvittning enligt samma beslut är helt verkställd,
5. ett yttrande visas upp från auktoriserad revisor av vilket framgår att 3 och 4 har iakttagits, samt
6. behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Genom registreringen fastställs ökningen av aktiekapitalet till det belopp som anges i första stycket 2.

Om anmälan för registrering av beslutet inte har gjorts inom den i första stycket angivna tiden eller om bankinspektionen genom lagakraftägande

beslut har avskrivit en sådan anmälan eller har vägrat registrering, gäller vad som sägs i 11 §.

Aktiekapitalet är ökat när registrering har skett. De aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall ha slutligt betalts.

Paragrafen, som motsvarar 4 kap. 12 § aktiebolagslagen och 42 § 3 mom. och 167 § 1 mom., innehåller bestämmelser om registrering av nyemission m. m.

En nyemission kan enligt *första stycket* genomföras under en längre tid. Beslut om emission kan registreras när halva det tecknade beloppet har betalts. Detta skall ha skett inom sex månader från emissionsbeslutet. Den återstående hälften skall därefter betalas inom sex månader från registreringen. Den sammanlagda tidsfristen blir densamma som i 42 § 1 mom. första stycket BL. Av uppräkningen följer vilka krav som i övrigt skall vara uppfyllda för att registrering skall kunna ske.

I förhållande till aktiebolagslagen har tillagts ytterligare ett krav för registrering av emissionsbeslut, nämligen att all kvittning enligt beslutet är helt verkställd (p. 4).

På grund av den tillsyn som bankinspektionen utövar över bankaktiebolagen har det inte ansetts erforderligt att, som i 4 kap. 12 § första stycket 5 aktiebolagslagen, kräva att ett revisorsyttrande visas upp som styrker att apportegendomen inte tagits upp till ett för högt värde eller att den är eller kan antas bli till nytta för bolaget.

Bankföreningen har menat att föreskriften i punkt 5 bör kunna ersättas med en föreskrift om att minst en av bankens revisorer skall avge däri avsett yttrande (bil. 3 avsnitt 3.4.1). Motsvarande ändring bör enligt föreningen kunna göras i 14 § första stycket. *För egen del* är jag inte beredd att frångå kravet på att yttrandet skall avges av den auktoriserade revisorn i banken eller annan sådan revisor. De bedömningar som här skall göras torde ofta kräva särskild kompetens.

När registrering sker blir ökningen av aktiekapitalet fastställd till det belopp som har angetts i 11 §. Bolagets aktiekapital enligt registret uppgår då till summan av det tidigare registrerade aktiekapitalet och kapitalökningen (*andra stycket*).

Om anmälan för registrering inte görs inom sex månader från emissionsbeslutet eller om bankinspektionen avskriver sådan anmälan eller vägrar registrering, förfaller beslutet om emmission och återbetalning skall genast ske av de belopp som har betalts in på aktierna (*tredje stycket*).

Aktiekapitalet är enligt *fjärde stycket* ökat när registrering skett. Aktier som förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad som bestämts om detta i emissionsbeslutet. En sådan rätt får dock inte inträda senare än för räkenskapsåret närmast efter det år då aktierna slutligt betalts (se 6 § 3).

14 § De aktier som har tecknats vid en kontantemission skall vara helt betalda inom sex månader från registreringen av nyemissionen. Senast en månad efter utgången av denna tid skall bolaget för registrering anmäla hur många av de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna som har blivit helt betalda. Anmälningen skall bestyrkas av auktoriserad revisor.

Om det inte enligt första stycket har anmälts att aktierna har helt betalts, skall bankinspektionen, efter bolagets hörande, registrera dels att aktiekapitalet har satts ned med det sammanlagda nominella beloppet av ej betalda aktier, dels, om det fordras, att bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet har ändrats och ändringen har stadfästs. De aktier som inte har betalts blir ogiltiga när nedsättningen har registrerats.

Paragrafen, som motsvarar 4 kap. 13 § aktiebolagslagen och 41 § första stycket, 42 § 1 och 2 mom. och 169 § 1 mom. BL, innehåller bestämmelser om betalning av aktier som tecknats vid kontantemission.

När beslut om ökning av aktiekapitalet registrerats enligt 13 §, skall minst hälften av det belopp som skall betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna ha inbetalts, om det är fråga om kontantemission. Enligt 14 § *första stycket* skall full betalning för dessa aktier erläggas inom sex månader efter registreringen. Senast en månad efter denna tidpunkt skall bolaget för registrering anmäla hur många av de aktier som ingår i den registrerade kapitalökningen som till fullo betalts. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor. Anmäls inte att full betalning erlagts för aktierna i den registrerade kapitalökningen, skall, enligt 14 § *andra stycket*, bankinspektionen efter bolagets hörande registrera att aktiekapitalet nedsatts med sammanlagda nominella beloppet av de aktier som inte betalts. Om det behövs, skall bolagsordningens bestämmelse om aktiekapitalet samtidigt ändras och sådan ändring stadfästas. De obetalda aktierna blir ogiltiga när nedsättningen registrerats.

Styrelsens beslut om nyemission

15 § Styrelsen kan besluta om nyemission och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 6–14 §§ skall därvid gälla i tillämpliga delar. Dessutom skall bestämmelserna i tredje stycket iakttas.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Innan stämman godkänt emissionsbeslutet, får de nya aktierna inte föras in i aktieboken och beslutet inte anmälas för registrering enligt 13 §. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är emissionsbeslutet förfallet. Vad som har betalts för tecknade aktier skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 14 § aktiebolagslagen och motsvarar 43 § BL, innehåller bestämmelser om beslut av styrelsen om nyemission, under förutsättning av stämmans godkännande.

Förslaget erbjuder liksom aktiebolagslagen två olika former för beslut av styrelsen om emission. Bolagsstämman kan enligt 16 § på förhand ge

styrelsen bemyndigande att genomföra en nyemission. Styrelsen kan också enligt denna paragraf genomföra en emission under förutsättning av bolagsstämmans godkännande i efterhand.

Enligt *första stycket* skall de i 6–14 §§ intagna bestämmelserna om nyemission gälla i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om nyemission under förutsättning av stämmans godkännande. Härvid skall bestämmelserna om emissionsbeslutets innehåll i 6 § iakttas liksom i förekommande fall 7 §. Kungörande och meddelande till aktieägarna enligt 8 § måste alltid ske. Undantaget från kungörelseskyldigheten och meddelandeplikten när samtliga aktieägare är företrädda saknar tillämpning i nu aktuell situation. Teckning sker enligt 9 § och kan påbörjas efter kungörandet av styrelsens beslut. Simultanteckning i stämmoprotokollet kan inte komma i fråga. Bestämmelserna i 10 § skall iakttas med det undantaget att aktierna inte får tas upp i aktieboken förrän stämman har gett sitt godkännande. Då någon bolagsordningsändring inte kan beslutas av styrelsen, kan inte 11 § andra meningen tillämpas här. Bestämmelserna i 12–14 §§ gäller med det förbehållet att registrering förutsätter bolagsstämmans godkännande. Om det krävs en ändring av bolagsordningen skall ett beslut om ändringen fattas innan bolagsstämman beslutar att godkänna styrelsens beslut om nyemission. Ett sådant beslut får fattas under den angivna förutsättningen att stadfästelse av ändringen meddelas enligt 1 § andra stycket.

I fråga om bolagsstämmans beslut om godkännande av styrelsens emissionsbeslut gäller enligt *andra stycket* bestämmelserna om information i 5 §. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall då tillämpas på styrelsens beslut om nyemission. Om apport skall ingå i emissionen, skall bankinspektionens medgivande eller regeringens eller bankinspektionens tillstånd som avses i 2 § andra stycket vara inhämtat och hållas tillgängligt. Vid emission där apportegendom, kvittning eller annat villkor aktualiseras måste redogörelse och yttrande från revisorerna enligt 7 § föreligga. Handlingarna skall hållas tillgängliga på det sätt som föreskrivs i 5 §. Aktieägarna har rätt att få styrelsebeslutet skickat till sig.

Anmälan för registrering av emissionsbeslutet skall enligt *tredje stycket* göras när beslutet har godkänts av stämman. Liksom enligt gällande lag får tecknade aktier inte tas upp i aktieboken förrän stämman godkänt emissionen. Har anmälan för registrering inte skett inom ett år från styrelsens beslut om emmission, är beslutet förfallet. Detta betyder att registrering av styrelsens emissionsbeslut skall vägras om ettårstiden överskridits. Vad som betalts på tecknade aktier skall i sådant fall genast återbetalas.

16 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en nyemission, som kan ske utan ändring i bolagsordningen, och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 §.

Skall styrelsen kunna besluta om nyemission med de bestämmelser som avses i 7 § eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut om nyemission skall fattas. Bestämmelserna i 5 § första stycket om förslag till emissionsbeslut skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 6–14 §§ skall gälla i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 15 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL, reglerar styrelsens rätt att besluta om nyemission på grund av bemyndigande från bolagsstämman.

Bankaktiebolagen ges enligt *första stycket* möjlighet att snabbt besluta om nyemissioner och genomföra dem alltefter växlande marknadslägen. Metoden kan dock ej användas om ändring i bolagsordningen krävs. Något avsteg från principen att ändringar i bolagsordningen, som utgör grundvalen för bolagets verksamhet, skall beslutas av stämman har inte tillåtits.

Enligt *andra stycket* skall bemyndigandet innehålla upplysning huruvida det innefattar rätt att besluta om avvikelse från aktieägares företrädesrätt eller om emission som sker mot apportegendom eller är förenad med kvittningsförbehåll eller annat villkor. I annat fall har styrelsen inte behörighet att besluta om annat än kontantemission med bibehållande av gällande företrädesrätt för aktieägarna. Bemyndigandet skall vidare innehålla bestämmelser om den tid, längst till den nästkommande ordinarie bolagsstämman, inom vilken styrelsens beslut om nyemission skall fattas. Bestämmelserna i 5 § första stycket skall tillämpas i fråga om förslag till bemyndigande.

I *tredje stycket* stadgas att bolagsstämmans beslut om bemyndigande genast skall anmälas för registrering. Innan registrering sker, kan styrelsen inte besluta om emission. När styrelsen fattar ett sådant beslut med stöd av bemyndigande sägs i *fjärde stycket* att 6–14 §§ skall gälla i tillämpliga delar. Emissionsbeslutet skall ha det innehåll som framgår av 6 §. Bestämmelserna i 7 § skall beaktas. Kungörelse enligt 8 § skall alltid utfärdas. 8 § första stycket sista meningen och andra stycket sista meningen får dock inte någon tillämpning. Teckning sker enligt 9 § med den avvikelsen att simultanteckning inte är möjlig. Tilldelning av aktier och upptagande av aktier i aktieboken sker enligt 10 §. Bestämmelserna i 11 § andra meningen saknar tillämpning. Däremot skall 12–14 §§ iakttas.

Fondemission

17 § En fondemission kan ske genom att till aktiekapitalet förs över

1. belopp som kan delas ut enligt 9 kap. 2 § första stycket,
2. medel från uppskrivningsfond,
3. medel från reservfond, eller
4. belopp varmed värdet av en anläggningstillgång skrivs upp enligt 4 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen (1986: 000).

Bestämmelserna i 5 § första stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om förslag till beslut om fondemission.

Ett beslut om fondemission skall ange

1. på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet skall ökas,
2. de nya aktiernas aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjs, och

3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

I ett avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i emissionsbeslutet, varvid iakttas att avstämning inte får ske innan beslutet har registrerats. Bestämmelserna i 6 § fjärde stycket och 8 § första stycket skall tillämpas på avstämningsbolag.

Beslut om fondemission skall genast anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen.

Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De nya aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. De medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i emissionsbeslutet. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det under vilket registrering har skett.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 16 § aktiebolagslagen och motsvarar 44 § BL, innehåller regler om fondemission.

Bankbolagen får genom *första stycket* möjlighet att genomföra en fondemission dels, som enligt BL, med anlitande av besparade vinstmedel dels, vilket är nytt, genom uppskrivning av anläggningstillgång samt genom nedsättning av uppskrivningsfond och reservfond. Nya regler motsvarande dem som gäller för aktiebolag om rätt till uppskrivning av en anläggningstillgångs värde har införts i 4 kap. 5 § bankrörelselagen. Bankbolagen får således samma möjligheter att genomföra en fondemission som aktiebolagslagen ger aktiebolagen.

Enligt 1 § är det bolagsstämman som fattar beslut om fondemission. Någon delegation till styrelsen är således inte möjlig. Stämman är inte behörig att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Reglerna i 5 § om information inför emissionsbeslut skall även gälla vid fondemission (*andra stycket*).

Beslutet om fondemission skall enligt *tredje stycket* ange vilket belopp som aktiekapitalet skall höjas med och om det skall ske genom höjning av aktiernas nominella belopp eller genom utgivande av nya aktier. I det senare fallet skall aktieslaget anges. Vidare skall i emissionsbeslutet anges den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna. Punkten 3 har på samma sätt som i 6 § lyfts fram i förhållande till aktiebolagslagens motsvarande bestämmelser (se 4 kap. 16 § femte stycket ABL) och utgör således en obligatorisk uppgift i emissionsbeslutet.

I avstämningsbolag skall enligt *fjärde stycket* avstämningsdagen framgå av beslutet. Avstämning får inte ske innan beslutet har registrerats. Av fjärde stycket följer vidare att kungörande skall ske enligt bestämmelserna i 8 § första stycket. Att kungörande måste ske i avstämningsbolag hänger samman med att aktieägare som ännu inte har införts i aktieboken skall få tillfälle att anmäla sitt förvärv innan avstämning sker. I andra bolag behöver dock inte kungörande ske, vilket innebär en ändring i förhållande till gällande rätt. Ändringar har motiverats av att aktieägare vid fondemission – till skillnad mot vad fallet är vid nyemission – inte behöver bevaka sin rätt inom viss kortare tid. Rätten att få delbevis eller fondaktie består under längre tid (18 §).

Enligt *femte stycket* skall beslutet om fondemission genast anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen. Aktiekapitalet är

enligt *sjätte stycket* ökat när registrering skett. De nya aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. Regleringen överensstämmer med vad som föreskrivs i 13 § sista stycket.

Sker fondemission genom uppskrivning av anläggningstillgångar måste emissionsbeslutet fattas på den ordinarie stämman när balansräkningen fastställts. Ett sådant emissionsbeslut kan således inte fattas på en extra stämma. Detta är emellertid möjligt när det är frågan om en sådan fondemission som sker med medel, som vid tidigare bokslut förts över till reservfond eller uppskrivningsfond.

18 § Har vid en fondemission ett behörigt anspråk på en ny aktie inte framställts inom fem år från registreringen av emissionsbeslutet, kan den berättigade anmanas att ta ut aktien. Han skall därvid upplysas om att han annars riskerar att förlora aktien. Anmaningen skall sändas till den berättigade, om hans namn och adress är kända för bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Inkommer inte anmälan inom ett år från anmaningen, kan den nya aktien säljas genom en fondkommissionär för den berättigades räkning. Denne har därefter endast rätt att mot uppvisande av aktiebrev eller avlämnande av delbevis få ut det vid försäljningen influtna beloppet med avdrag för kostnaderna för anmaningen och försäljningen. Det belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 17 § aktiebolagslagen samt 25 § LFA men saknar motsvarighet i BL. Den innehåller bestämmelser om preskription av rätten att erhålla nya fondaktier.

Med behörigt anspråk avses ett av behörig person framställt anspråk på att få ut hel fondaktie. Den omständigheten att delbevis tagits ut hindrar inte att anmaning sker. Paragrafen gäller däremot inte i fråga om fondemission som sker genom uppstämpling av aktiernas nominella belopp.

Emissionsprospekt

19 § När ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden (emissionsprospekt) enligt 20–26 §§. Emissionsprospektet skall dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 18 § aktiebolagslagen, innehåller allmänna bestämmelser om skyldighet för ett bankaktiebolags styrelse att i vissa fall ge ut emissionsprospekt. Den saknar motsvarighet i BL.

Styrelsen skall upprätta emissionsprospekt när bankaktiebolaget eller aktieägare i bolaget offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget. De situationer som kan motivera en skyldighet att ge ut emissionsprospekt är, förutom

nyemissioner, även blockutförsäljning, marknadsintroduktioner och s. k. utbyteserbjudanden.

Särskilda bestämmelser om emissionsprospekt finns också i 5 kap. 18 §.

För nyemission gäller vissa skydds- och publicitetsföreskrifter, se 5–9 §§. Bestämmelserna om emissionsprospekt gäller utöver dessa föreskrifter. Har bolaget i samband med nyemission inte följt bestämmelserna om emissionsprospekt, skall bankinspektionen enligt 8 kap. 4 § bankrörelselagen vägra registrering. Bestämmelser om att emissionsprospekt skall bifogas anmälan om registrering kommer att tas upp i en bankrörelseförordning.

Ansvaret för prospektets innehåll ligger hos styrelsen, som upprättar prospektet. Det är inte nödvändigt att prospektet skrivs under av samtliga styrelseledamöter. Styrelsen kan besluta att prospektet på styrelsens vägnar undertecknas exempelvis av dess ordförande. Detta gäller även i de fall det är aktieägare som offentliggör en inbjudan om aktieförvärv i bolaget (se 20 §).

Bestämmelserna om emissionsprospekt är inte tillämpliga vid fondemission. Handel med delbevis kan visserligen förekomma vid fondemission men handeln har normalt ringa omfattning och består huvudsakligen i överlåtelser mellan olika aktieägare av enstaka delbevis. Något behov av emissionsprospekt för delbevis finns därför inte.

Bestämmelserna i 20–26 §§ om emissionsprospekt gäller endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att erläggas uppgår till minst 1 milj. kr.

20 § Aktieägare som ämnar sälja aktier eller teckningsrätter under sådana former att emissionsprospekt skall upprättas, skall underrätta styrelsen om detta senast sex veckor före den dag då inköp tidigast avses kunna ske.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 19 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL. Den innehåller bestämmelser om de fall då skyldighet att ge ut emissionsprospekt uppkommer på grund av försäljning från aktieägares sida.

21 § *Emissionsprospekt skall innehålla*

1. balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsår för vilka årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits,
2. resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår, samt
3. ett sammandrag av de uppgifter som det har ålegat bolaget att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre räkenskapsåren.

Fyller handlingarna i prospektet inte de krav som framgår av bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen (1986:000), skall de fullständigas i enlighet med dessa bestämmelser.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket andra meningen bankrörelselagen skall tillämpas på emissionsprospekt.

Till redovisningen för de tre senaste räkenskapsåren enligt första stycket skall uppgifter lämnas om utvecklingen av in- och utlåning samt likviditet.

Om bankaktiebolaget är moderbolag, skall bolaget i emissionsprospektet ta in koncernresultaträkningarna och koncernbalansräkningarna för de tre

senaste räkenskapsåren. När redovisningshandlingarna och andra uppgifter för en koncern tas in i prospektet får de uppgifter för bolaget som svarar mot uppgifter i dessa handlingar utelämnas i den mån de kan anses sakna väsentlig betydelse för bedömningen av bolagets aktier. Dock får bolagets resultaträkning och balansräkning för det senaste räkenskapsåret enligt första stycket inte utelämnas.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 20 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om vilka redovisningshandlingar som skall tas med i emissionsprospektet. Den saknar motsvarighet i BL.

Enligt *första stycket* skall emissionsprospekt innehålla balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsåren, för vilka årsredovisning och revisionsberättelse avgivits, resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår samt ett sammandrag av de uppgifter som det ålegat bolaget att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre åren. Uttrycket "sammandrag" anger att visst utrymme ges för en sammanfattande redogörelse med t. ex. uppgifter i tabellform. Avsikten är också att äldre uppgifter som eventuellt kommit att bli irrelevanta får utelämnas, om detta inte strider mot god redovisningssed. Bankaktiebolagen torde vanligtvis emittera i samband med att årsredovisning lämnas. Årsredovisningen för bankbolagen är oftast mycket utförlig. Emissionsprospekten kan därför hållas kortfattade genom att hänvisningar görs till årsredovisningen.

Det finns självfallet inget hinder mot att bankaktiebolaget kompletterar redovisningshandlingarna också med andra uppgifter, t. ex. med analystal av typen "vinst per aktie" etc. Det kan i enstaka fall förekomma, att en emission eller en utförsäljning önskas genomförd vid en tidpunkt, då visserligen årsredovisning och revisionsberättelse ligger färdiga och underskrivna, men dessa handlingar ännu inte hunnit publiceras och tillställas aktieägarna. I en sådan situation bör bolaget se till att den information om det senaste verksamhetsåret som genom emissionsprospektet görs tillgänglig, också senast på emissionsprospektets utgivningsdag görs tillgänglig för aktieägarna och för allmänheten.

Enligt *tredje stycket* skall 4 kap. 2 § första stycket andra meningen bankrörelselagen tillämpas på emissionsprospekt. Detta innebär att uppgifter från tidigare års redovisningshandlingar i förekommande fall skall sammanställas så att de blir helt jämförbara med det senaste årets. Noter till resultat- och balansräkningarna tillhör dessa uppgifter och skall sålunda tas med, liksom givetvis inom linjen upptagna poster. Självfallet möter det inte något hinder att man vid behov gör förbättringar i förhållande till de ursprungligen publicerade redovisningshandlingarna, under förutsättning att dessa blir helt jämförbara med varandra.

Fjärde stycket, som saknar motsvarighet i aktiebolagslagen, föreskriver att de för bankaktiebolagen väsentliga uppgifterna om utvecklingen av bolagets in- och utlåning samt likviditet skall tas med i redogörelsen för de tre senaste räkenskapsåren.

Enligt *femte stycket* första meningen skall resultatredovisning avseende koncernen och koncernbalansräkning för de tre senaste räkenskapsåren tas med i prospektet, om det bolag som skall upprätta emissionsprospektet är moderbolag.

I samband med en nyemission torde det koncerninriktade synsättet på aktiemarknaden komma fram i sin mest renodlade form. En nyemission är endast i undantagsfall av intresse för andra än dem som representerar själva aktiemarknaden. Den information som i sammanhanget lämnas om moderbolaget kan därför väsentligt inskränkas jämfört med vad som gäller för en årsredovisning, som ju har betydelse också för andra intressenter än aktiemarknaden. Vad som intresserar aktiemarknaden i detta sammanhang är koncernens resultat och ställning. Uppgifter om detta bör därför ges en framträdande plats i prospektet. När redovisningshandlingar och andra uppgifter om koncernen tas in i prospektet kan motsvarande uppgifter för moderbolaget utelämnas. En parallell redogörelse för såväl koncern som moderbolag kan göra prospektet onödigt svåröverskådligt.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i femte stycket andra meningen att uppgifter som hänför sig till moderbolaget, men som ingår i koncernredovisningshandlingarna, får utelämnas om de kan anses sakna väsentlig betydelse för bedömningen av bolagets aktier. Vid denna bedömning skall främst aktiemarknadsaspekten beaktas. Moderbolagets resultaträkning och balansräkning för senaste året får emellertid enligt femte stycket tredje meningen inte utelämnas. Det kan från bedömningssynpunkt vara av intresse att få kännedom om moderbolagets ställning, genom att jämförelser görs med koncernuppgifterna, och även i övrigt torde den orientering om moderbolagets egna förhållanden som härigenom lämnas vara av betydelse för läsarna på aktiemarknaden.

22 § Upplysning skall lämnas i emissionsprospektet om sådana förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period, som omfattas av de i 21 § angivna handlingarna, och som är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning eller i övrigt av väsentlig betydelse för bolaget.

Om emissionsprospektet läggs fram senare än åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsår, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgetts, skall prospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 4 kap. 13 och 14 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före emissionsprospektets tillhandahållande.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 4 kap. 21 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL. Den innehåller bestämmelser om att vissa upplysningar avseende tiden efter den period som omfattas av de i 21 § angivna redovisningshandlingarna skall tas in i prospektet.

Vid en emission är det särskilt nödvändigt att resultatuppgifter och andra upplysningar om bolaget svarar mot den aktuella situationen. I *första stycket* föreskrivs att upplysning skall lämnas i prospektet om vissa för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning viktiga förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period som omfattas av de i 21 § angivna handlingarna. Emissionsprospektets uppgifter bör föras fram till ett rimligt aktuellt läge, om längre tid förflutit efter utgången av det senaste av de i 21 § nämnda räkenskapsåren. I *andra stycket* föreskrivs därför att om emissionsprospektet framläggs senare än

åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsåret för vilket årsredovisning och emissionsberättelse avgetts, skall prospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 4 kap. 13 och 14 §§ bankrörelselagen. Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag inte tidigare än tre månader före emissionsprospektets tillhandahållande.

23 § I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,
3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9 och 10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1986: 000) och dess betydelse för bankbolaget,
4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt
5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs.

I paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 22 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL, anges vissa uppgifter som skall tas in i emissionsprospektet i syfte att, vid sidan om redovisningshandlingarna enligt 21 §, ge en tillfredsställande presentation av bankbolaget.

I paragrafen anges vissa uppgifter som utgör den information som minst måste lämnas i prospektet. Härutöver kan naturligtvis i ett prospekt tas in även andra uppgifter av betydelse för den krets till vilken erbjudandet riktas.

Den redogörelse som enligt första stycket 2 skall lämnas för bankaktiebolagets/koncernens verksamhet och dess ställning får anpassas till de förhållanden som gäller för resp. företag. Redogörelsen bör om möjligt göras med uppdelning på olika rörelsegrenar. Som exempel på uppgifter som för bankaktiebolagens del är av betydelse för denna bedömning kan nämnas uppgifter om marknadsandelar för inlåning från allmänheten och utlåning till allmänheten vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren.

För varje rörelsegren bör lämnas kommentarer till såväl historiken som till den förväntade utvecklingen. Uppgift om marknaden och kundgruppen är något som väsentligt underlättar en utomståendes möjlighet att bilda sig en egen uppfattning om bankbolaget och dess möjligheter för framtiden. I samband med en sådan redogörelse bör konkurrensförhållandena och koncernens ställning inom branschen kommenteras.

24 § Uppgifterna i emissionsprospektet enligt 21 §, 22 § första stycket samt 23 § skall granskas av bankaktiebolagets revisorer. Deras berättelse över granskningen skall tas in i emissionsprospektet.

Paragrafen, som överensstämmer med 4 kap. 24 § aktiebolagslagen, innebär att bolagets revisorer skall granska vissa uppgifter i prospektet och

att deras berättelse över granskningen skall tas in i prospektet. Paragrafen har ingen motsvarighet i BL.

Enligt paragrafen skall revisorerna sålunda granska samtliga uppgifter som enligt 21–23 §§ obligatoriskt skall tas med i ett prospekt, utom de som i förekommande fall lämnas enligt 22 § andra stycket, dvs. motsvarigheten till en delårsrapport. Sådan rapport skall nämligen inte revideras. Däremot skall uppgifterna enligt 22 § första stycket granskas, vilket medför att granskningen i vissa väsentliga avseenden gäller även tiden efter utgången av det senaste räkenskapsår som underkastats ordinarie revision. Denna granskningsplikt motsvarar emellertid vad som i fråga om nyemission gäller enligt 5 § första stycket 3.

Revisorernas huvuduppgift är att granska dels urvalet av lämnad allmän information, dels jämförbarheten främst mellan resultat- och balansräkningar för olika år. I ett prospekt kan, liksom i en årsredovisning, ingå uppgifter utöver de lagstadgade. Om uppgifterna är av redovisningskaraktär, bör i enlighet med god revisionssed vid granskning av årsredovisningar även sådana uppgifter gås igenom av revisorerna. Revi- sorernas berättelse skall klart ange vilka uppgifter i prospektet som i förekommande fall inte har granskats.

25 § Emissionsprospektet skall tillhandahållas på de platser där teckning eller inköpsanmälan tas emot senast tre dagar före den dag då teckning eller inköp tidigast kan ske. Vid tidens bestämmande skall inte söndagar, andra allmänna helgdagar, lördagar, midsommarafton, julafton och nyårsafton räknas in.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 25 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL. Här anges att emissionsprospektet skall tillhandahållas senast tre dagar före den dag då teckning eller inköp tidigast kan ske.

Bestämmelsen att emissionsprospekt skall tillhandahållas viss tid i förväg får sin största betydelse för det fall att allmänheten erbjuds teckna eller köpa aktier i ett tidigare icke börsintroducerat företag. Prospektet skall tillhandahållas på de platser där teckning görs eller inköpsanmälan lämnas, dvs. vanligen den förmedlande bankens kontor, senast tre dagar före första teckningsdag. I dessa tre dagar inräknas inte sön- och helgdagar etc.

Tryckt eller på annat sätt mångfaldigat prospekt skall finnas i tillräckligt antal exemplar för att kunna överlämnas till var och en som önskar erhålla det. Emissionen bör utannonseras senast den dag prospekt finns tillgängligt.

Den dag som kungjorts som första anmälningsdag skall det också hållas öppet för att ta emot alla då inkommande, eller eventuellt även dessförinnan inkomna, anmälningar. Alla anmälningar som inkommit senast första dagen av den i inbjudan angivna tecknings- eller inköpsperioden skall anses ha skett vid affärstidens slut nämnda dag och samtliga under – och eventuellt före – första dagen inkomna anmälningar bör ges lika rätt.

26 § Utarbetas emissionsprospektet med anledning av erbjudande från en aktieägare, har bankaktiebolaget rätt att från aktieägaren få ersättning för sina kostnader för emissionsprospektet samt för revisionskostnaden.

Uppträder flera aktieägare som säljare, skall kostnaderna fördelas mellan dem i förhållande till det antal aktier eller teckningsrätter, som var och en har bjudit ut till försäljning.

Paragrafen överensstämmer med 4 kap. 26 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL. Den innehåller bestämmelser om fördelning av kostnader för emissionsprospekt m. m.

5 kap. Konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning m.m.

Bestämmelser om konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning saknas helt i BL. I den allmänna motiveringen, avsnitt 3.4, har jag närmare redogjort för varför jag anser att bankaktiebolagen bör ha rätt att ge ut denna typ av skuldebrev. Bestämmelserna härom (1–15 §§ och 18 §) överensstämmer i sak i stort sett med bestämmelserna i 5 kap. aktiebolagslagen.

Förfarandet vid emission av skuldebrev enligt förslaget stämmer nära överens med förfarandet vid nyemission enligt 4 kap. Några särskilda regler för utgivande av konvertibla skuldebrev mot ersättning i pengar finns emellertid inte i kapitlet. I stället förutsätts att skuldebreven ges ut först när bankbolaget fått full betalning för dem. Inte heller finns några närmare bestämmelser om teckningsförfarandet eller om hur tecknarna skall få del av emissionsvillkoren. Vid emission av konvertibla obligationer eller obligationer förenade med optionsrätt till nyteckning gäller inte formerna för aktieteckning. Anledningen till detta är att en teckning av andel i ett lån inte innebär någon skyldighet att konvertera eller nyteckna utan endast en rätt till detta.

Förslaget innehåller också i kapitlets 17 § regler om vinstandelslån, dvs. lån mot obligationer eller andra skuldebrev som ger rätt till, förutom eventuell fast ränta, ett variabelt avkastningsbelopp. De skuldebrev som ger denna rätt benämns vinstandelsbevis eller participating debentures. Den variabla avkastningen kan stå i viss relation till bankbolagets aktier men den kan även avse en andel i bolagets årsvinst. Denna låneform har dock utan särskild reglering stått öppen för bankbolagen redan tidigare.

Kapitlet motsvarar 5 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Allmänna bestämmelser

1 § Ett bankaktiebolag kan mot ersättning ge ut konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Sådana skuldebrev skall ställas till innehavaren eller till viss man eller order. Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986: 000) om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall därvid iakttas.

Konvertibla skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bolaget om att borgenären har rätt att helt eller delvis byta ut sin fordran enligt skuldebreven mot aktier i bolaget. Skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall ge borgenären rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar.

Villkoren för utbyte eller nyteckning av aktie skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Ersättningen för ett konvertibelt skuldebrev får inte understiga det nominella beloppet på aktie som lämnas ut vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet. Skall ett konvertibelt skuldebrev kunna betalas med annan egendom än pengar (apport) krävs bankinspektionens medgivande eller i vissa fall regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 4 kap. 2 § andra stycket. I övrigt gäller härvid bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket.

Optionsrätt till nyteckning kan knytas till optionsbevis som är fogade till skuldebrev. Borgenären får avskilja ett optionsbevis från ett skuldebrev och förfoga över beviset särskilt, om det inte i skuldebrevet föreskrivs att beviset får avskiljas först efter viss tid.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 1 § aktiebolagslagen och innehåller allmänna regler om bankaktiebolags rätt att ge ut konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

De skuldebrev som det här är frågan om skall kunna överlåtas i den allmänna omsättningen. En fordran enligt skuldebrevet bör också lätt kunna bytas ut mot aktier i bolaget. För att tillmötesgå dessa önskemål föreskrivs i *första stycket* att skuldebrev som avses i detta kapitel skall vara löpande.

För rätten att ge ut konvertibla obligationer och för obligationer förenade med optionsrätt gäller de begränsningar som föreskrivs beträffande obligationer enligt 2 kap. 20 § bankrörelselagen. Ett bankaktiebolag får enligt den paragrafen bl. a. inte ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Någon sådan begränsning föreligger däremot inte i fråga om förlagslån.

Ersättningen för ett konvertibelt skuldebrev eller ett skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning kan utgöras av pengar eller annan egendom (apport). För att egendom skall kunna godtas som apportegendom fordras att den har förmögenhetsvärde så att den kan tas upp som tillgång i bolagets balansräkning.

I *andra stycket* anges närmare vad som förstås med konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning.

Konvertibla skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bankbolaget om att borgenär har rätt att helt eller delvis byta ut sin fordran enligt skuldebreven mot aktier i bolaget. Ett sådant utbyte har närmast karaktären av en överlåtelse, dvs. att en fordringsrätt byts ut mot en andelsrätt. Även ett partiellt utbyte kan tänkas, exempelvis i den formen att en borgenär tilldelas aktier i bankbolaget mot att hans fordran enligt skuldebrevet sätts ned.

En innehavare av ett skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning byter inte ut sitt skuldebrev mot aktier. Han behåller i stället skuldebrevet och låter på samma sätt som med vanliga skuldebrev lösa in det hos bankbolaget efter lånetidens utgång. Med skuldebrevet är emellertid förenad en rätt att till ett från början fastställt pris få teckna aktier i bankbolaget. Skuldebrevsinnehavaren måste, för de aktier han på detta sätt tecknar, erlägga ett nytt belopp. Denne får således ett nytt kapitalutlägg och blir efter nyteckning både aktieägare och borgenär i bankbolaget.

Som tidigare nämnts kan betalningen för själva skuldebrevet ske antingen i form av pengar eller apportegendom. Däremot kan betalningen vid teckningen av aktierna inte ske med annat än pengar.

Enligt *tredje stycket* skall omfattningen av konvertering – eller nyteckning – begränsas så att den endast tar i anspråk så många aktier som vid tiden för registreringen av bolagsstämmans beslut om emissionen av skuldebreven kan ges ut utan att bolagsordningen ändras. Skulle t. ex. samtliga skuldebrev bytas ut omedelbart efter registreringen av emissionsbeslutet, får det alltså inte medföra att aktiekapitalet blir större än maximikapitalet. Konvertering eller nyteckning får inte heller medföra att bolaget ger ut eller ökar visst aktieslag utöver vad bolagsordningen medger. Vill bankbolaget ge ut skuldebrev till sådant belopp att konvertering eller nyteckning kan medföra en ökning av aktiekapitalet utöver maximikapitalet, måste i samband med beslutet om emissionen av skuldebreven också beslutas en ändring av bolagsordningen, varigenom maximikapitalet höjs till erforderligt belopp. Motsvarande skall gälla om konvertering eller nyteckning skall ske mot aktier av visst slag utöver vad bolagsordningen medger. Beslutet om en sådan bolagsordningsändring skall stadfästas och registreras senast när emissionsbeslutet registreras enligt 7 § tredje stycket.

I tredje stycket föreskrivs vidare att betalningen för ett konvertibelt skuldebrev inte får understiga det nominella beloppet på aktier som skall utlämnas vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet.

I detta stycke föreskrivs slutligen att det krävs bankinspektionens medgivande eller i vissa fall regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 4 kap. 2 § andra stycket för att ett konvertibelt skuldebrev skall kunna betalas med apportegendom. Ersättningen för konvertibla skuldebrev är ju som nämnts indirekt bankbolagets ersättning för aktier. Samma regel som gäller för betalning med apport av aktier vid nyemission (4 kap. 2 § första stycket) bör därför gälla när ett konvertibelt skuldebrev skall betalas med apport.

Vidare föreskrivs att värdet på apportegendom inte får sättas högre än dess verkliga värdet för bolaget och att endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.

Enligt *fjärde stycket* kan en optionsrätt till nyteckning (warrant) vara knuten antingen till skuldebrevet eller till ett därvid fogat optionsbevis. I det förra fallet kan skuldebrevets innehavare inte överlåta optionsrätten separat eller på annat sätt förfoga över den (s. k. nondetachable warrant). Vid utnyttjande av optionsrätten måste i detta fall skuldebrevet företes. En påstämpling om utnyttjandet kan då ske. En särskild för detta ändamål avsedd kupong kan också avskiljas och behållas av bankbolaget. Knyts optionsrätten i stället till ett vid skuldebrevet fogat optionsbevis, kan beviset skiljas från skuldebrevet och överlåtas för sig (s. k. detachable warrant).

2 § Vid emission av skuldebrev mot betalning i pengar har aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev som om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 2 § aktiebolagslagen, innehåller regler om aktieägarnas företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev vid kontantemission.

Enligt 4 kap. 3 § gäller som huvudregel att aktieägarna har företrädesrätt vid teckning av nya aktier. Ett skäl för företrädesrätt är att det är svårt att bestämma emissionskursen korrekt och att de gamla aktieägarna måste få del i den favör som kan ligga i en låg emissionskurs. Ett annat skäl är att maktpositionerna i bankbolaget kan rubbas om de nya aktierna förvärvas av andra än de tidigare aktieägarna. Eftersom skuldebreven senare medför rätt till utbyte mot aktier eller teckning av aktier föreskrivs i paragrafen att om ersättningen för skuldebreven består av pengar, så har aktieägarna rätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev som om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebrev eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Förfarandet vid emissionen

3 § Beslut om emission av skuldebrev fattas av bolagsstämman, om något annat inte följer av 8 eller 9 §. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen stadfästs, om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas. I fråga om förslag till beslut om emission och om kallelse till bolagsstämma skall 4 kap. 5 § tillämpas.

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 5 kap. 3 § aktiebolagslagen, innehåller vissa bestämmelser om emissionsbeslut.

I jämförelse med aktiebolagslagen har i paragrafen gjorts det tillägget, att om emissionen kräver en ändring av bolagsordningen, får emissionsbeslutet fattas först efter stämmans beslut om en sådan ändring av bolagsordningen. Ett beslut om emission får dock fattas innan ändringen stadfästs, om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas.

4 § Beslutet om emission skall ange

1. emissionens belopp eller det högsta beloppet eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller någon annan eller vem som annars får delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har bestämts för emissionen,
4. den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskursen och räntefoten,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som inte tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tiden och villkoren för utbytet eller nyteckningen,
8. den rätt som skall tillkomma borgenären eller innehavaren av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller sätts ned eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning ges ut eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,

9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges, samt
11. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 4 får inte vara kortare än en månad. Tiden räknas från

1. det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde,
2. beslutet, när det gäller sådana fall som avses i 6 § fjärde stycket, eller
3. avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om en aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde.

Om ett skuldebrev skall bli föremål för handel vid Stockholms fondbörs, kan det i emissionsbeslutet tas upp ett bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen inom sig förordnar att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten samt villkoren för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag skall dock nämnda villkor bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 5 kap. 4 § aktiebolagslagen. Den innehåller regler om vad som skall anges i emissionsbeslutet.

Den uppräkning som görs i *första stycket* är inte uttömmande. Här anges endast vilka bestämmelser som alltid måste tas in i emissionsbeslutet. Ett bankbolag kan därför mycket väl i ett emissionsbeslut ta in ytterligare villkor utöver de i paragrafen angivna. På samma sätt som i 4 kap. 6 § har, till skillnad mot vad som gäller enligt aktiebolagslagen, tagits in en bestämmelse om att emissionsbeslutet skall ange den rätt till vinstutdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder. (se även 15 §). Dessutom har, i likhet med vad som föreskrivs i 4 kap. 6 § om emissionsbeslut, i paragrafens *andra stycke* den tid inom vilken företrädesrätten skall utövas bestämts till en månad (jfr motiven till 4 kap. 6 §).

Bolagsordningen kan innehålla bestämmelser om omvandling av aktier från ett slag till ett annat eller om inlösen av aktier. Om förbehåll av detta slag skall gälla beträffande de nya aktier som lämnas ut vid utbyte eller nyteckning, skall enligt *tredje stycket* en erinran om detta tas in i emissionsbeslutet. Enligt samma stycke skall en erinran om den inskränkning som föreskrivs i 3 kap. 3 § i rätten att förvärva aktier också tas in i emissionsbeslutet.

I fråga om avstämningsbolag föreskrivs i *fjärde stycket* att avstämningsdag skall anges i emissionsbeslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, och att avstämningsdagen inte får sättas tidigare än tre veckor från det beslutet kungjorts enligt 6 § första stycket första

meningen. Av bestämmelsen följer att någon avstämningsdag inte skall bestämmas när ett beslut fattas om avvikelse från aktieägares företrädesrätt.

I *femte stycket* medges att bolagsstämman i emissionsbeslutet kan uppdra åt styrelsen att senare besluta om emissionens belopp, emissionskurs, räntefot samt villkor för utbyte eller nyteckning. Dessa villkor måste senast beslutas då teckningen påbörjas. Är det fråga om ett avstämningsbolag som beslutat om emission med företrädesrätt för aktieägare, skall beslut om villkoren fattas senast på avstämningsdagen.

5 § Bestämmelserna i 4 kap. 7 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

Paragrafen, som i sak överensstämmer med 5 kap. 5 § aktiebolagslagen, hänvisar till bestämmelserna om information om apportvillkor, kvittningsförbehåll och andra villkor för aktieteckning samt reglerna om särskild granskning i sådana fall som enligt 4 kap. 7 § gäller vid nyemission av aktier.

6 § Bolagsstämmans beslut om emission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt. Har bolagsstämman enligt 4 § femte stycket överlämnat åt någon annan att besluta om emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning, skall vad som beslutats om detta kungöras på motsvarande sätt.

Är bankaktiebolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om emission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

I fråga om avstämningsbolag skall det till emissionsbevisen, när dessa översänds, fogas de beslut av styrelsen, eller av den som styrelsen inom sig förordnar, som rör emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för annat bolag än avstämningsbolag, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma, som beslutat emissionen, och emissionsbeslutet inte innehåller bemyndigande enligt 4 § femte stycket.

Paragrafen överensstämmer med 5 kap. 6 § aktiebolagslagen. Den innehåller bestämmelser om kungörelse av emissionsbeslutet och om underrättelse till aktieägarna.

I likhet med kungörelse av beslut om aktiekapitalets ökning enligt 4 kap. 8 § skall enligt *första stycket* emissionsbeslutet eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Om endast det väsentliga innehållet i beslutet anges, skall kungörelsen också innehålla uppgift om var beslutet hålls tillgängligt. Kungörelse skall också ske av vad styrelsen – eller den styrelsen inom sig förordnat efter särskilt bemyndigande enligt 4 § femte stycket – beslutat i fråga om vissa emissionsvillkor.

Är bankbolaget inte ett avstämningsbolag, skall enligt *andra stycket* beslut som avses i första stycket genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägare skall ha företrädesrätt att teckna skuldebrev i emissionen.

Bestämmelserna om kungörelse syftar till att skapa garantier för att aktieägarna informeras. Behov av information i särskild form föreligger uppenbarligen inte om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som beslutat om emissionen, under förutsättning att samtliga villkor för emissionen bestämts av stämman. Bestämmelserna om kungörelse och om utsändande av emissionsbeslut skall därför enligt *fjärde stycket* inte gälla i sådant fall. I fråga om avstämningsbolag bör dock kungörelse ske även om alla aktieägare skulle ha varit företrädda vid stämman.

7 § Om ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen har bestämts, har beslutet om emissionen förfallit, om beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade skuldebreven skall i sådana fall genast betalas tillbaka.

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

När teckningen av skuldebreven avslutats, skall bankaktiebolaget genast för registrering anmäla beslutet om emissionen och det nominella beloppet av det lån som tecknats, om beslutet inte har förfallit enligt första stycket. För registrering krävs att full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet samt att behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Paragrafen överensstämmer med 5 kap. 7 § aktiebolagslagen. Den innehåller bestämmelser om emission, där föreskrift finns om teckning av ett visst belopp eller ett minimibelopp. I paragrafen regleras också frågan om registrering av emissionsbeslut.

Om det i beslutet om nyemission har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning och detta belopp inte tecknats inom teckningstiden, förfaller beslutet enligt 4 kap. 11 §. Detsamma kan gälla beslut om ändring av bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalets storlek, som fattats samtidigt med nyemissionsbeslutet. När beslut om kapitalökning har förfallit, skall vad som eventuellt inbetalts på tecknade aktier betalas tillbaka. Motsvarande bestämmelser skall enligt *första stycket* gälla vid emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. I aktiebolagslagen finns inte någon bestämmelse om återbetalning. Utan särskild regel om detta torde dock motsvarande gälla för aktiebolagen.

I *andra stycket*, som endast berör emission av konvertibla skuldebrev, föreskrivs att samma regler som gäller för inbetalning på grund av teckning vid nyemission också skall gälla för inbetalning vid emission av konvertibla skuldebrev (se närmare 4 kap. 12 §). Kvittning kan i detta sammanhang likställas med apport.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om registrering av emissionsbe-

slut. En emission av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning får som följd att bankbolagets aktiekapital kan komma att påverkas utan något beslut från bolagsstämmans sida i samband med konvertering eller nyteckning. Detta kan ha intresse både för kreditgivare och aktieköpare. Bankbolaget skall därför genom registrering ge publicitet åt att bankbolaget har emitterat konvertibla skuldebrev eller skuldebrev med optionsrätt. Registreringsanmälan kan anstå till dess att teckningen har avslutats och det alltså visat sig att lånet har kunnat placeras. Även det nominella beloppet av lånet som tecknats skall anmälas för registrering. Registrering förutsätter att full betalning erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet samt att behövliga ändringar i bolagsordningen har stadfästs.

Styrelsens beslut om emission

8 § Styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelsen från aktieägares företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 4–6 §§ och 7 § första stycket skall därvid gälla i tillämpliga delar.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 4 kap. 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Emissionsbeslutet skall anmälas för registrering enligt 7 § tredje stycket när det har godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven avslutats. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är beslutet förfallet.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 8 § aktiebolagslagen, innehåller regler om styrelsens möjlighet att fatta beslut om emission och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande.

I fråga om styrelsens beslut skall enligt *första stycket* bestämmelserna i 4–6 §§ och 7 § första stycket gälla i tillämpliga delar.

Efter kungörandet av styrelsens beslut skall styrelsen begära bolagsstämmans godkännande av beslutet. I fråga om styrelsens begäran om stämmans godkännande skall enligt *andra stycket* föreskrifterna i 4 kap. 5 § första stycket tillämpas. Vad där sägs om förslag till beslut skall då gälla styrelsens beslut.

Anmälan för registrering av emissionsbeslutet skall enligt *tredje stycket* göras när emissionsbeslutet har godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven har avslutats. Har anmälan för registrering inte skett inom ett år från styrelsens emissionsbeslut är beslutet enligt stycket förfallet. Detta betyder att registrering av styrelsens emissionsbeslut skall vägras om ettårstiden överskridits.

9 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en emission som kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §.

Skall skuldebrev kunna tecknas mot tillskott av annan egendom än pengar eller med andra villkor eller skall avvikelse från aktieägarnas före-

trädesrätt kunna göras, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till nästa ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut skall fattas. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § första stycket skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 4–7 §§ gäller i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Denna paragraf, som i sak överensstämmer med 5 kap. 9 § aktiebolagslagen, innehåller regler om bemyndigande för styrelsen att besluta om en emission och att avvika från bestämmelser om aktieägarnas företrädesrätt.

Styrelsen kan enligt 4 kap. 16 § av bolagsstämman bemyndigas att fatta beslut om nyemission av aktier. Eftersom ett upptagande av konverterings- eller optionslån inte kan ses som mer ingripande för bolaget har samma möjlighet getts styrelsen i dessa fall. En bestämmelse härom finns i *första stycket*. Bankbolagen ges härigenom möjlighet att snabbt besluta om emissioner och därmed kunna utnyttja ett gynnsamt marknadsläge för kapitalanskaffning på bästa möjliga villkor. Om bolagsordningen behöver ändras kan dock metoden inte användas.

Enligt *andra stycket* kan styrelsen inte besluta om emission mot apport eller med andra villkor för tillskottet eller om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt med mindre detta särskilt angetts i bolagsstämmans beslut om bemyndigande. Bemyndigandet kan begränsas på flera sätt. Bolagsstämman kan t. ex. begränsa bemyndigandet till att endast avse emission av skuldebrev mot kontant betalning. Givetvis kan stämman också underlåta att bemyndiga styrelsen att avvika från bestämmelserna om aktieägarnas företrädesrätt. Vidare kan stämman ge anvisningar om emissionens storlek, emissionskurs, räntefot, konverteringsvillkor eller villkor för nyteckning. Bolagsstämmans beslut skall innehålla bestämmelser om den tid, längst intill nästkommande ordinarie bolagsstämma, inom vilken styrelsens beslut måste fattas.

Vidare skall enligt andra stycket bestämmelserna i 4 kap. 5 § första stycket tillämpas på förslaget till bemyndigande. Ett förslag till bemyndigande skall alltså hållas tillgängligt för aktieägarna på sätt som föreskrivs i den paragrafen. Detta skall i förekommande fall kompletteras med redovisningshandlingar. Förslaget skall med bifogade handlingar i sin helhet läggas fram på stämman. Härigenom säkerställs att aktieägarna så långt möjligt får tillräckligt underlag för sitt beslut om bemyndigande.

Ett beslut om bemyndigande innebär att en del av bolagsstämmans befogenheter överflyttas på styrelsen. Allmänheten måste kunna få kännedom om att ett sådant beslut har fattats. Därför föreskrivs i *tredje stycket* att stämmans beslut genast skall anmälas för registrering. Innan registrering har ägt rum kan styrelsen inte fatta beslut om emission. Bemyndigandet får alltså utnyttjas först sedan registrering har skett. Utnyttjas bemyndigandet dessförinnan blir teckningen som sker på grund av ett styrelse-

beslut inte bindande vare sig för bolaget eller för tecknarna, eftersom beslutet då fattats av ett bolagsorgan som saknat behörighet.

Har styrelsen med stöd av ett i vederbörlig ordning registrerat bemyndigande fattat beslut om emission skall enligt *fjärde stycket* bestämmelserna i 4–7 §§ gälla i fråga om emissionsbeslutet. Emissionsbeslutet skall alltså ha det innehåll som framgår av 4 §.

Emissionsbevis

10 § Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om emissionsbevis skall tillämpas vid emission enligt detta kapitel.

I denna paragraf, som överensstämmer med 5 kap. 10 § aktiebolagslagen, föreskrivs att bestämmelserna i 4 kap. 4 § om emissionsbevis skall tillämpas vid emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning när aktieägarna har företrädesrätt vid emissionen (se närmare motiveringen till 4 kap. 4 §).

Utbyte och nyteckning

11 § När en fordran enligt ett skuldebrev byts ut mot en eller flera aktier, skall skuldebrevet förses med påskrift om utbytet. Aktien skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Vid nyteckning skall skuldebrevet eller i förekommande fall optionsbeviset förses med påskrift om nyteckningen.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 11 § aktiebolagslagen, innehåller vissa bestämmelser om förfarandet vid utbyte resp. nyteckning.

När en fordran enligt ett skuldebrev byts ut mot en eller flera aktier skall enligt *första stycket* skuldebrevet förses med en påskrift om utbytet. Vidare anges i *andra stycket* att vid nyteckning skall skuldebrevet, eller i förekommande fall optionsbeviset, förses med påskrift om nyteckning. Enligt 4 kap. 4 § andra stycket skall i ett bankbolag, som inte är avstämningsbolag, en liknande påskrift göras om en aktieägare utnyttjar sin företrädesrätt att delta i en aktieemission. Påskriften på skuldebrevet eller optionsbeviset skall göras på ett sådant sätt att påskriften inte lätt kan avlägsnas. Liksom i aktiebolagslagen avses här med nyteckning sådan aktieteckning som görs i enlighet med villkoren i beslut om emission av skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Enligt paragrafen skall de aktier som tillkommer genom utbyte genast tas upp i aktieboken genom styrelsens försorg. Denna bestämmelse sammanhänger med principen i 3 kap. 4 § första stycket att aktiebrev inte får lämnas ut till annan än den som finns upptagen som aktieägare i aktieboken.

12 § Vid nyteckning enligt detta kapitel skall aktierna tecknas på en teckningslista, som skall innehålla beslutet om emissionen. Avskrifter av bolagsordningen, den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Har teckningen skett i strid mot denna paragraf eller har aktier tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, skall 2 kap. 7 § tillämpas.

Anser styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att aktieteckningen är ogiltig enligt andra stycket, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. I annat fall skall aktietecknaren tilldelas de tecknade aktierna. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 12 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om nyteckning, om aktietecknings ogiltighet och om tilldelning av tecknade aktier.

Enligt *första stycket* sker nyteckning, dvs. teckning som sker enligt villkor vid emission av skuldebrev med optionsrätt, på en teckningslista som skall innehålla beslutet om emission av skuldebrev med optionsrätt. Till teckningslistan skall fogas en avskrift av bolagsordningen samt vissa i stycket närmare beskrivna handlingar avseende den senaste årsredovisningen. Dessa handlingar kan i stället hållas tillgängliga för aktieägarna på en plats som anges i teckningslistan.

Sker teckning av aktier utan att bestämmelserna i första stycket har iakttagits eller tecknas aktier med villkor som inte stämmer överens med de i emissionsbeslutet angivna villkoren är teckningen enligt *andra stycket* ogiltig enligt vad som närmare anges i 2 kap. 7 §. Ogiltighet på sådan grund får inte göras gällande när registrering skett. Den som tecknat aktien med villkor kan därför efter registreringen inte åberopa villkoret.

Om styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar anser att aktieteckningen är ogiltig, skall enligt *tredje stycket* aktietecknaren genast underrättas. Bankinspektionen skall vägra registrering, om teckningen är behäftad med någon ogiltighetsgrund.

Vid nyemission kan styrelsen förbehålla sig rätt att bestämma fördelningen av de tecknade aktierna. När det är fråga om nyteckning med stöd av optionsrätt är läget emellertid något annorlunda. Aktietecknaren utnyttjar i sådant fall den rätt till aktieteckning som bolaget tidigare medgivit genom utfärdande av skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Bankbolaget är följaktligen skyldigt att godta aktieteckningen om den inte är ogiltig enligt nyss angivna bestämmelser. I tredje stycket föreskrivs därför att aktietecknaren skall tilldelas de tecknade aktierna om inte aktieteckningen är ogiltig. Liksom fallet är vid tilldelning i samband med nyemission av aktier (4 kap. 10 §) skall aktierna genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. I avstämningsbolag skall de utfärdade aktiebreven dessutom tas upp i aktiebrevsregistret enligt 3 kap. 12 § andra stycket. Anteckning i aktieboken och aktiebrevsregistret skall alltså ske på samma sätt som när det är fråga om aktier som tillkommit genom nyemission.

13 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av nyteckning enligt detta kapitel. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bolaget får dock ske, om styrelsen medger det. Ett sådant medgivande får inte lämnas, om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 13 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om betalning på tecknade aktier och om kvittning.

I paragrafen hänvisas till kvittningsbestämmelserna i 2 kap. 13 §, som föreskriver att skulder som grundas på aktieteckning inte får kvittas mot fordringar hos bankbolaget. Liksom vid nyemission (4 kap. 12 §) tillåts emellertid styrelsen att lämna medgivande till kvittning vid nyteckning om inte kvittningen är till skada för bolaget eller dess borgenärer.

I paragrafen hänvisas även till bestämmelserna om betalning av aktier i 2 kap. 13 och 14 §§. Detta innebär, att bankbolaget inte kan överlåta eller pantsätta fordringar på aktiebelopp, att förvärvare och överlåtare gemensamt svarar för överlåten aktie som inte är helt betald, samt att aktier, som inte betalas i rätt tid, kan förklaras förverkade för den betalningsskyldige och i sådant fall övertas av annan.

14 § Senast tre månader efter det att tiden för utbyte eller nyteckning av aktier har gått ut skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som har utgivits i utbyte eller som har nytecknats och helt betalts. Om utbytestiden eller teckningstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket utbyte eller nyteckning har skett.

För registrering krävs

1. vid utbyte, att bolaget på grund av emissionen har tillförts ersättning till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda beloppet av de anmälda aktierna,
2. vid nyteckning, att aktierna helt har betalts, och
3. att auktoriserad revisor intygar att 1 eller 2 har iaktta gits.

Genom registreringen är aktiekapitalet ökat med det sammanlagda nominella beloppet av de anmälda aktierna.

Paragrafen, som överensstämmer med 5 kap. 14 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om registrering av kapitalökning som uppkommer genom utbyte eller nyteckning enligt detta kapitel.

Anmälan för registrering av hur många aktier som tillkommit genom utbyte mot konvertibla skuldebrev eller som har nytecknats och helt betalts skall enligt *första stycket* ske senast tre månader efter konverteringsfristens utgång eller, om denna frist är längre än ett år, senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket konvertering skett. Något krav på full betalning för registrering av aktier som getts ut i utbyte mot konvertibla skuldebrev kan inte ställas upp eftersom ersättning för aktierna normalt lämnas genom utbyte av skuldebreven.

15 § De nya aktierna skall medföra rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall vara helt betalda.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 15 § aktiebolagslagen och innehåller bestämmelser om när de nya aktierna senast måste ges rätt till vinstutdelning.

Motsvarande bestämmelser vid nyteckning av aktier finns i 4 kap. 13 §

fjärde stycket. Av 4 § första stycket 11 framgår att beslutet om emissionen alltid skall ange den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

Upptagande av vissa andra lån

16 § Om inte något annat följer av detta kapitel, får ett bankaktiebolag inte ta upp ett penninglån på villkor att lånet skall betalas på något annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

Paragrafen, som överensstämmer med 7 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen, innehåller ett principiellt förbud mot delägardebentures.

Om det inte är fråga om ett konverteringslån, skall penninglån som bankbolaget tar upp betalas med ett nominellt belopp eller med ett belopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet. Bestämmelsen bör emellertid inte hindra att t. ex. återbetalning av ett lån sker med hänsyn tagen till valutakursen vid viss tidpunkt. Vid förtida lösen av en kredit bör även en överkurs kunna vara tillåten. Delägaredebentures, som medför rätt till betalning ur bolagets tillgångar vid likvidation eller uppsägning med belopp som t. ex. motsvarar viss kvotdel i bolagets tillgångar eller som beräknas efter den genomsnittliga marknadskursen under en period före uppsägningen eller likvidationen, bör emellertid bankaktiebolagen inte få ge ut. Anledningen är att intressenter i ett bankaktiebolag i stället för att ha en ställning som ligger mellan aktieägarens och långivarens bör ha ett klart ägaransvar och inflytande. Motsvarande förbud gäller för aktiebolag.

17 § Upptagande av lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis) beslutas av bolagsstämman. Styrelsen får dock fatta ett sådant beslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande eller efter bolagsstämmans bemyndigande.

Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986: 000) om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall iakttas vid upptagande av lån enligt första stycket.

Denna paragraf, som motsvarar 7 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen, reglerar vinstandelsbevis.

BL saknar regler om vinstandelslån. Denna låneform har dock utan särskild reglering stått öppen för bankaktiebolagen. I aktiebolagslagen har vissa frågor som hänger samman med vinstandelsbevis reglerats.

Skuldebreven benämns vinstandelsbevis. Det finns två slag av vinstandelsbevis, lånedebentures och delägardebentures. Lånedebentures medför rätt till återbetalning av lånet med ett nominellt eller eventuellt indexberäknat belopp. Lånedebentures bör liksom konvertibla skuldebrev kunna godtas som lämpliga instrument för finansiering av bankrörelse. Beträffande den rätt till betalning som delägardebentures medför hänvisas till motiven till 16 §. Härav framgår vidare att bankaktiebolagen inte har rätt att ge ut delägardebentures.

Beslut att ta upp vinstandelslån skall enligt *första stycket* fattas av

bolagsstämman eller, efter stämmans bemyndigande, av styrelsen. I förslaget har, till skillnad mot aktiebolagslagen, styrelsen tillagts ytterligare en möjlighet att besluta om upptagande av vinstandelslån, nämligen under förutsättning av stämmans godkännande. I styrelsens beslut skall anges att beslutet är fattat under förutsättning av stämmans godkännande. Samma möjlighet till villkorade beslut har styrelsen vid nyemission enligt 4 kap. 15 § och emission av skuldebrev enligt 5 kap. 8 §. Styrelsen får härigenom möjlighet att fatta ett på detta sätt villkorat beslut för att banken snabbt och praktiskt skall kunna ta upp ett vinstandelslån. Har ett bankbolag emitterat vinstandelsbevis, gäller att bolaget som årsvinst skall redovisa endast vad som återstår sedan det på vinstandelsbevisen fallande beloppet avräknats.

Beslut om utgivande av vinstandelslån fattas, om bolagsordningen inte föreskriver något annat, med enkel majoritet.

I *andra stycket* föreskrivs att om vinstandelslån tas upp mot obligationer gäller begränsningarna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen om bankbolagets rätt att ge ut obligationer. I denna paragraf föreskrivs bl. a. att ett bankaktiebolag inte får ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år.

Det föreligger inget hinder mot att förena ett konvertibelt skuldebrev med ett villkor som ställer rätten till avkastning i relation till bolagets vinst eller utdelning till aktieägarna. Emissionen sker i så fall enligt de mer detaljerade reglerna om konvertibla skuldebrev.

Bankföreningen och *Sveriges industriförbund* har menat att kravet på bolagsstämmobeslut för upptagande av vinstandelslån är obefogat. Enligt Industriförbundet utgör sådana lån endast en variant av ordinära penninglån och det bör därför ankomma på styrelsen att besluta om upptagande av sådant lån (bil. 3 avsnitt 3.5.1 och 3.5.3).

Med hänsyn till att ett upptagande av vinstandelslån kan påverka bankaktiebolagets vinst och det enligt denna lag ankommer på bolagsstämman att besluta om dispositionen beträffande bolagets vinst anser *jag* att bolagsstämman bör besluta i dessa frågor.

Emissionsprospekt

18 § Bestämmelserna i 4 kap. 20–26 §§ om emissionsprospekt skall tillämpas när ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva sådana av bolaget utgivna skuldebrev, optionsbevis eller vinstandelsbevis som avses i detta kapitel. Ett emissionsprospekt behöver dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 5 kap. 16 § och 7 kap. 3 § aktiebolagslagen, anger att bestämmelserna i 4 kap. 19–26 §§ om emissionsprospekt även gäller för emissioner av konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning och vinstandelsbevis.

Genom 1955 års banklagstiftning anpassades BL: s bestämmelser om nedsättning av aktiekapitalet i formellt avseende till motsvarande regler i 1944 års aktiebolagslag. Reglerna i 1975 års aktiebolagslag bygger på samma principer som 1944 års aktiebolagslag och överensstämmer således i stort med den lagen. Vissa nyheter i 1975 års aktiebolagslag har tagits in i bankaktiebolagslagen. Bl. a. skall nedsättning kunna ske dels genom att stamaktierna i ett bankbolag löses in, dels genom sammanslagning av aktier.

Det i dag gällande förbudet för bankaktiebolag att förvärva egna aktier behålls i bankaktiebolagslagen. Förbudet gäller även för ett dotterföretag. Bestämmelsen har kommit till för att förhindra att förbudet kringås genom att bankaktiebolaget som moderbolag låter ett dotterföretag förvärva aktier i moderbolaget.

Kapitlet motsvarar 6 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Nedsättning av aktiekapitalet

1 § Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål:

1. avsättning till reservfonden eller omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning finns det bestämmelser i 4 kap 14 § andra stycket.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 6 kap. 1 § aktiebolagslagen och motsvarar 46 § 1 mom. fjärde stycket andra meningen och 2 mom. första stycket BL. Den innehåller bestämmelser om för vilka ändamål aktiekapitalet kan sättas ned och hur nedsättningen får genomföras.

I *första stycket* anges de tillåtna nedsättningsändamålen. Enligt BL får nedsättningsbeloppet användas för återbetalning till aktieägarna, avsättning till reservfonden och avsättning till en särskild fond att användas enligt beslut av bolagsstämman. Dessa användningssätt kompletteras nu med ytterligare ett, nämligen omedelbar täckning av förlust som inte kan täckas av fritt eget kapital. Enligt BL får förlusttäckning genom nedsättning av aktiekapitalet verkställas i två etapper, avsättning till reservfonden och nedskrivning av fonden för förlusttäckning. Enligt förslaget kan förlusttäckning ske utan att det erforderliga beloppet först måste föras till reservfonden.

Skall nedsättning ske för att möjliggöra återbetalning till aktieägarna eller avsättning till en fond att användas enligt beslut av bolagsstämman, måste det efter nedsättningen finnas full täckning för bolagets bundna egna

kapital, dvs. det nedsatta aktiekapitalet, reservfonden och uppskrivningsfonden. I aktiebolagslagen har tagits in bestämmelser om detta. Några liknande villkorsbestämmelser krävs inte för bankaktiebolagen, med hänsyn bl. a. till de betydligt strängare likvidationsbestämmelser och speciella krav på kapitaltäckning som gäller för dessa.

I *andra stycket* anges de olika sätt på vilka nedsättningen kan genomföras och påverka aktierna, nämligen inlösen av aktier, sammanläggning av aktier, indragning av aktier utan återbetalning och minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning. Den enda ändringen i sak i förhållande till gällande lag är att nedsättningen kan genomföras även genom sammanläggning av aktier.

I *tredje stycket* har tagits in en erinran om den tvångsnedsättning av aktiekapitalet som enligt 4 kap. 14 § andra stycket kan ske vid bristande betalning för aktier som tecknats vid nyemission.

2 § Beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman, om inte annat följer av 8 §. Nedsättningsbeslutet får inte fattas förrän bankaktiebolaget blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om nedsättning får fattas innan ändringen stadfästs, om det sker under förutsättning att stadfästelse meddelas.

Nedsättning för de ändamål som anges i 1 § första stycket 2 eller 3 får beslutas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om förslag till bolagsstämmans beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar.

Denna paragraf överensstämmer med 6 kap. 2 § aktiebolagslagen och motsvarar 46 § 1 mom. första och andra styckena samt 111 § tredje stycket BL. Den innehåller regler om vem som skall fatta beslut om nedsättning av aktiekapitalet.

I *första stycket* slås den grundläggande principen fast att bolagsstämman fattar beslut om nedsättning av aktiekapitalet. Bolagsordningen kan emellertid enligt 8 § innehålla ett förbehåll om nedsättning genom inlösen av vissa aktier, ett förbehåll som kan innebära att nedsättning av aktiekapitalet får ske utan bolagsstämmans medverkan. Beslut om nedsättning föreslås, till skillnad från gällande rätt, kunna fattas med enkel majoritet om bolagsordningen inte föreskriver annat. Även i fall där aktier skall dras in eller läggas samman räcker det med enkel majoritet. Något samtycke av varje berörd aktieägare fordras alltså inte. Kvalificerad majoritet fordras dock för att genomdriva en nedsättning av aktiekapitalet som förutsätter ändring av bolagsordningen.

I första stycket sägs vidare att bolagsstämmans beslut om nedsättning av aktiekapitalet inte får fattas före bolagets registrering. Om det krävs en ändring av bolagsordningen – som när aktiekapitalet skall sättas ned under det i bolagsordningen bestämda minimikapitalet eller när nedsättning skall ske genom minskning av aktiernas nominella belopp – kan beslut om nedsättning fattas först efter beslut om en sådan ändring av bolagsordningen. För att såväl nedsättningsbeslutet som beslutet om ändring i bolagsordningen skall kunna fattas på samma bolagsstämma ges möjlighet för bank-

bolaget att fatta det förstnämnda beslutet under villkor att ändringen därefter kommer att stadfästas.

Enligt *andra stycket* får beslut om nedsättning fattas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen, om nedsättningsbeloppet skall användas för återbetalning till aktieägare eller avsättas till en fri fond. Bestämmelserna föranleds av att man inte helt kan bortse från risken att aktieägarnas krav på utdelning eller kapitalåterbäring kan äventyra ett företags fortbestånd och de anställdas sysselsättning.

För bedömning av frågor om kapitalnedsättning behöver aktieägarna motsvarande information som vid ökning av aktiekapitalet. En hänvisning till 4 kap. 5 § görs därför i *tredje stycket*.

3 § Nedsättningsbeslutet skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned (nedsättningsbeloppet), nedsättningsändamålet samt hur nedsättningen skall genomföras. Om det i samband med nedsättningen skall utskiftas medel med högre belopp än nedsättningsbeloppet, skall även det högre beloppet anges.

Paragrafen överensstämmer med 6 kap. 3 § aktiebolagslagen och motsvarar 46 § 1 mom. fjärde stycket första meningen BL.

Beslut om nedsättning av aktiekapitalet skall enligt paragrafen ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned (nedsättningsbeloppet). I beslutet skall vidare anges för vilket av de i 1 § första stycket angivna ändamålen nedsättningsbeloppet skall användas samt på vilket eller vilka av de i 1 § andra stycket angivna sätten nedsättningen skall genomföras. Detta överensstämmer i sak med gällande lag.

Nedsättning av aktiekapitalet betyder i och för sig endast att det nominella aktiekapitalet minskar med nedsättningsbeloppet. Nedsättning kan ske utan att något belopp återbetalas till aktieägarna. Om återbetalning sker, kan denna vara lika stor som eller mindre än nedsättningsbeloppet. Det kan också förekomma att det återbetalade beloppet överstiger nedsättningsbeloppet. Från borgenärssynpunkt föranleder detta inte några betänkligheter eftersom full täckning måste finnas för det kvarvarande bundna kapitalet – även om detta krav inte formellt uppställs i förslaget – och rättens tillstånd enligt 6 § fordras. Om så är fallet skall även det högre beloppet anges i nedsättningsbeslutet.

4 § Nedsättningsbeslutet skall anmälas för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en anmälan eller vägrat registrering, har nedsättningsbeslutet förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

Paragrafen överensstämmer med 6 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 46 § 1 mom. femte och sjätte styckena samt 169 § 2 mom. tredje stycket BL.

Liksom enligt gällande lag skall nedsättningsbeslutet anmälas för registrering inom fyra månader. En ändring i förhållande till gällande lag är att

anmälningstiden måste iakttas även om nedsättningsbeslutet klandras. Sker inte anmälan inom föreskriven tid eller avskrivs anmälan eller vägras registrering genom lagakraftägande beslut, är nedsättningsbeslutet förfallet. Samtidigt förfaller beslut om sådan ändring av bolagsordningen som är nödvändig för nedsättningen av aktiekapitalet. Skulle ändring av bolagsordningen inte vara beroende av kapitalnedsättningen, som när ändringen endast avser minskning av minimikapitalet, förfaller inte bolagsordningsändringen.

5 § Skall nedsättningsbeloppet användas enligt 1 § första stycket 1, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats. Inom tre år från registreringen får vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd till detta eller om aktiekapitalet har ökats med minst nedsättningsbeloppet. I fråga om rättens tillstånd gäller 6 § andra–femte styckena i tillämpliga delar.

Paragrafen, som motsvarar 6 kap. 5 § aktiebolagslagen och 48 § BL, innehåller vissa bestämmelser om begränsning av rätten att företa vinstutdelning efter nedsättning av aktiekapitalet.

Om hela nedsättningsbeloppet skall avsättas till reservfonden eller användas till omedelbar förlusttäckning, sker nedsättningen enligt paragrafen genom att beslutet efter anmälan registreras. Liksom enligt gällande lag inträder då hinder för bolaget att dela ut vinst utan rättens tillstånd, om inte aktiekapitalet enligt verkställd registrering ökats med minst nedsättningsbeloppet. Till skillnad från gällande lag består dock hindret endast under tre år från registreringen av nedsättningsbeslutet. Denna bestämmelse motiveras av att om bolaget efter så lång tid som tre år kan redovisa vinst, synes det inte behövligt att lagen, av hänsyn till borgenärerna, förbjuder beslut om vinstutdelning i vanlig ordning.

I fråga om rättens tillstånd gäller vad som sägs i 6 § andra–femte styckena i tillämpliga delar. Den i 6 § andra stycket angivna tidsfristen blir inte tillämplig. Rättens tillstånd behöver inte registreras (jfr 7 §).

6 § Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bankaktiebolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis om registreringen.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta bankinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Tillstånd skall meddelas, om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet

för sina fordringar. Att en insättare bestrider ansökningen utgör dock inte något hinder, om inspektionens yttrande ger grund för att meddela tillstånd.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

Paragrafen, som motsvarar 6 kap. 6 § aktiebolagslagen och 47 § 1 mom. första och andra styckena BL, innehåller föreskrifter om rättens prövning av nedsättningsbeslut.

I *första stycket* föreslås i enlighet med vad som gäller för försäkringsaktiebolagen enligt försäkringsrörelselagen att den prövning av nedsättningsbeslutet som förutsätts här liksom hittills läggs på domstolen. Denna skall emellertid enligt *tredje stycket* vara skyldig att inhämta bankinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Ett kungörande av ansökningen om tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet kan vara ägnat att väcka oro hos insättarna. Med hänsyn härtill är det av vikt att bankinspektionens klarläggande av nedsättningens verkningar sker på ett så tidigt stadium att yttrandet är tillgängligt för insättarna redan då kallelse- och kungörelseförfarandet inleds. Bankinspektionens yttrande skall därför inhämtas innan domstolen utfärdar kallelse på borgenärerna och kallelsen skall innehålla ett kortfattat sammandrag av yttrandets innehåll. Finner domstolen med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte skall få verkställas, bör ansökningen givetvis genast avslås och kungörelse och kallelser sålunda icke utfärdas.

Om aktiekapitalet samtidigt med nedsättningen genom nyemission tillförs ett belopp som minst motsvarar nedsättningsbeloppet behövs inte något tillstånd till nedsättningen. Detta undantag utgör en nyhet i såväl aktiebolagslagen som bankaktiebolagslagen och motiveras med att nedsättningen i sådant fall sett från fordringsägarnas synpunkt inte innefattar några risker. Aktiekapitalet bibehålls ju vid minst samma belopp som det hade innan förfarandet påbörjades.

BL:s bestämmelser om kallelse av borgenärer skiljer sig från motsvarande bestämmelser både i 1944 års aktiebolagslag och i 1975 års aktiebolagslag genom att individuella kallelser till kända borgenärer inte förekommer i BL. Avvikelsen motiveras av att aktiebolagslagens regler, om de efterbildades i BL, skulle för bankaktiebolagen med deras talrika borgenärer/insättare medföra sådana olägenheter, att nedsättningen av praktiska skäl inte skulle kunna komma till stånd. Denna avvikelse bör bestå och kallelse bör således endast behöva ske genom kungörelse. En följd av detta är att bankaktiebolag inte behöver foga någon förteckning över bolagets kända borgenärer till ansökningen. Utredningen har inte heller ansett det nödvändigt att föreskriva – vilket har gjorts i aktiebolagslagen – att en särskild underrättelse skall skickas till utmätningsmannen i orten.

Enligt *fjärde stycket* skall rätten meddela tillstånd till nedsättningen om ansökningen inte bestrids eller om de fordringsägare som bestrider ansökan får betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar. I fråga om bestridande av insättare, skall tillstånd meddelas, om inspektionens yttrande ger grund för det. Borgenär som trots kallelsen förhåller sig passiv kan

således inte förhindra nedsättningen. Utredningsförslagets hänvisning till lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. beträffande pensionsfordringar har inte tagits in i förslaget, eftersom den får anses obehövlig.

I *femte stycket* föreskrivs att borgenär som tillika är gäldenär inte har rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

Hovrätten för Västra Sverige menar att bankinspektionens tillstånd skulle kunna utesluta kallelse på bankens insättare. Alternativt skulle insättarnas bestridande kunna tillmätas betydelse i tillståndsfrågan vid sidan av bankinspektionens yttrande – en lösning som förefaller hovrätten vara den mest tilltalande inte minst från rättsäkerhetssynpunkt. Som paragrafen nu är utformad är den enligt hovrätten mindre lämplig, eftersom åtgärden att höra insättarna blir en meningslös formsak (bil. 3 avsnitt 3.6.1).

Att helt utesluta kallelse till insättarna för det fall bankinspektionen tillstyrker nedsättningen anser *jag* inte vara acceptabelt med hänsyn till den rättssäkerhet som måste finnas för insättarna. Att insättarna skulle ange sina bestridanden innan bankinspektionens yttrande föreligger finner jag inte heller vara en lämplig ordning. Rent allmänt måste det te sig komplicerat att rätt bedöma ett bankaktiebolags ekonomiska ställning samt huruvida och på vilket sätt en nedsättning kan komma att inverka på insättarnas rätt. Det bör därför krävas att dessa får ett sakkunnigt underlag vid sin bedömning av om nedsättningsansökan bör bestridas. Med den valda lösningen kan dessutom kallelseförfarandet helt undvaras när rätten på grund av innehållet i inspektionens yttrande finner att ansökan bör avslås. Mot bakgrund av det sagda är jag inte beredd att frångå utredningsförslaget i denna del.

7 § Rätten skall underrätta bankinspektionen om ansökningar enligt 6 § och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Har rätten genom lagakraftvunnet beslut bifallit en ansökan enligt 6 §, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats.

Om inte ansökan om rättens tillstånd har gjorts inom föreskriven tid eller om rätten genom lagakraftvunnet beslut har avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att nedsättningsbeslutet har förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 7 § aktiebolagslagen och 47 § 1 mom. tredje och femte styckena, 168 § och 169 § 2 mom. tredje stycket BL. Den innehåller bestämmelser om registrering av rättens tillstånd till nedsättning av aktiekapitalet

I *första stycket* föreskrivs att rätten skall underrätta bankinspektionen om ansökan enligt 6 § och om lagakraftvunnet beslut som meddelats i anledning av ansökningen. Något behov av att registrera rättens beslut innan det vunnit laga kraft torde inte föreligga utan rätten behöver endast lämna underrättelse om sitt beslut till bankinspektionen sedan beslutet vunnit laga kraft. Härigenom uppnås – vilket sägs i *andra stycket* – att,

om rätten bifallit en ansökan enligt 6 §, får registreringen omedelbart den verkan att aktiekapitalet är nedsatt.

Har inte ansökan om rättens tillstånd gjorts inom två månader från registreringen av nedsättningsbeslutet eller har rätten genom lagakraftvunnet beslut avslagit en sådan ansökan, skall enligt *tredje stycket* bankinspektionen ex officio förklara nedsättningsbeslutet förfallet. Detsamma gäller beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som är en nödvändig förutsättning för att aktiekapitalet skall kunna sättas ned.

Gällande lag (47 § 2 mom. BL) innehåller bestämmelser om att nedsättningen av aktiekapitalet skall vara utan verkan mot borgenärer som inte samtyckt till nedsättningen eller som vid fordringens tillkomst inte ägde eller skall anses ha ägt kännedom om rättens beslut, om bolaget försätts i konkurs inom viss tid från nedsättningen. Denna bestämmelse, som har sin motsvarighet i 1944 års aktiebolagslag (67 § 2 mom.) har, liksom i 1975 års aktiebolagslag, slopats.

8 § I ett bankaktiebolag, vars aktiekapital utan ändring av bolagsordningen kan bestämmas till ett lägre eller ett högre belopp, kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

Om förbehållet förs in genom att bolagsordningen ändras, får det endast avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen har registrerats. Har en fondemission ägt rum efter registreringen, får fondaktierna lösas in först när tre år har förflutit från registreringen av emissionen.

När det enligt förbehållet har blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in, skall det genast anmälas för registrering att aktiekapitalet sätts ned med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registreringen har skett är aktiekapitalet nedsatt.

Paragrafen, som motsvarar 6 kap. 8 § aktiebolagslagen och 45 § första–tredje styckena BL, innehåller bestämmelser om inlösen av aktier med stöd av förbehåll i bolagsordningen.

I *första stycket* föreskrivs att det i bolagsordningen kan tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller reglerna för dess beräkning. Bestämmelserna om nedsättning i förslaget är inte begränsade till enbart preferensaktier. Aktiekapitalet kan således, till skillnad från vad som nu gäller, sättas ned genom inlösen av såväl stam- som preferensaktier.

I *andra stycket* föreskrivs att sådana förbehåll som tillkommit genom en ändring av bolagsordningen endast får avse aktier som tecknas eller ges ut efter det att ändringen har registrerats. Detta motsvarar innehållet i gällande lag.

Till skillnad från vad som nu gäller föreslår utredningen att reservfonden får tas i anspråk för fondemission. En motsvarande bestämmelse finns i aktiebolagslagen. I förarbetena till 1975 års aktiebolagslag har påpekats att denna bestämmelse gör det möjligt att kringgå bestämmelserna om att reservfonden skall vara bundet kapital. För att undvika detta har här

införts en särskild föreskrift som innebär att om en fondemission har ägt rum efter registreringen av en ändring i bolagsordningen, får fondaktier lösas in först när tre år förflutit från registreringen av emissionen. Med den föreslagna bestämmelsen åstadkommes att borgenärerna får tid att ta hänsyn till att bolagets reservfond kan komma att utbetalas till aktieägarna efter en fondemission.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om registrering av nedsättningsbeslut enligt förbehåll i bolagsordningen. När registrering har skett skall aktiekapitalet anses nedsatt. Bestämmelserna överensstämmer med gällande lag.

Förvärv av egna aktier

9 § Ett bankaktiebolag får inte förvärva eller som pant ta emot egna aktier. Ett dotterföretag får inte heller förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Avtal i strid mot detta förbud är ogiltiga.

Har ett bankaktiebolag tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, får bolaget utan hinder av bestämmelsen i första stycket, för att underlätta sådan rörelse, förvärva egna aktier. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa aktier även aktier i bankaktiebolaget, utgör första stycket inte hinder för bolaget att som pant ta emot även de egna aktierna. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

I paragrafens första stycke, som motsvarar 7 kap. 1 § aktiebolagslagen och 49 § BL, fastslås förbudet för bankaktiebolag att förvärva eller som pant mottaga egen aktie. Andra och tredje styckena innehåller bestämmelser som utgör nya undantag från första stycket.

I *första stycket* behålls som en huvudregel det nu gällande förbudet för bankaktiebolag att förvärva egna aktier och som en konsekvens av detta även förbudet att ta emot sådana aktier som pant. Motivet för att behålla dessa förbud är bl. a. att ett innehav av egna aktier utgör en uttunning av det egna kapitalet och därmed en försvagning av skyddet för insättarna. Om bankbolagen tillåts köpa egna aktier kan det ha samma verkan som en återbetalning till aktieägarna i samband med nedsättning av aktiekapitalet. Grundsatsen att aktieägarna har lika rätt till förmåner i bankbolaget kan också komma i fara, nämligen om köpeskillingen är högre än aktiernas verkliga värde. Genom köp av egna aktier skulle bolaget också kunna påverka kurssättningen på aktierna och därmed göra spekulationsaffärer möjliga. För att förhindra att förbudet kringgås har även dotterföretag förbjudits att förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget.

Enligt 7 kap. 1 § aktiebolagslagen medges för aktiebolagen vissa undantag från det principiella aktieförvärvsförbudet. Således får ett aktiebolag bl. a. på auktion inropa egen aktie som utmätts för bolagets fordran och även genom övertagande av affärsrörelse förvärva egna aktier.

Hovrätten för Västra Sverige menar att de angivna möjligheterna att

förvärva aktier bör vara lika angelägna för bankerna som för aktiebolagen. Hovrätten har därför förordat att förslaget kompletteras med nu nämnda undantag. Alternativt skulle enligt hovrätten undantagen kunna utformas som ett bemyndigande från bankinspektionen att meddela undantagsföreskrifter i kreditgivningens intresse. På så sätt skulle man kunna få en betryggande avvägning mellan skyddet för insättare å ena sidan och bankens praktiska behov av att undantagsvis kunna skydda sig genom förvärv av egna aktier å den andra (bil. 3 avsnitt 3.6.1).

De skäl som kan anföras för att upprätthålla det grundläggande förbudet att förvärva egna aktier har *enligt min mening* sådan tyngd att det skulle framstå som betänkligt att i bankaktiebolagslagen införa de undantag från huvudregeln som finns i aktiebolagslagen. Jag anser det inte heller lämpligt att låta bankinspektionen meddela undantagsföreskrifter i dessa hänseenden.

Överträdelse av aktieförvärvsförbudet i 49 § BL kan i dag straffas enligt 186 § 1 p. BL. I bankaktiebolagslagen har emellertid merparten av straffstadgandena i BL, t. ex. 186 §, slopats och ersatts bl. a. av den administrativa kontroll som bankinspektionen utövar och som inrymmer möjligheter till vitessanktion.

I *andra* och *tredje styckena* har två särskilda undantag från förbudet att förvärva och som pant mottaga egna aktier tagits upp.

Det ena är att bankbolag som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse ges rätt att i begränsad omfattning förvärva egna aktier och låta dessa ingå i det handelslager av värdepapper som fondkommissionärer får inneha enligt 2 kap. 7 § tredje stycket bankrörelselagen. Eftersom det inte föreligger något förbud för bankbolaget att låta registrera sig som innehavare av de egna aktierna har i 8 kap. 1 § tagits in en bestämmelse som förbjuder bankbolaget att företräda egna aktier på bolagsstämman.

Det andra undantaget innebär att bankbolag får ta emot egna aktier som pant, om dessa utgör en mindre del av en post aktier som en bankkund önskar belåna och pantsätta hos banken. Även detta undantag är betingat av praktiska hänsyn.

Bankinspektionen har framhållit att praktiska skäl talar för att en bank skall kunna ta emot egna aktier som pant. Om en aktieportfölj pantsätts skall inte i portföljen ingående aktier i banken behöva frånskiljas. Enligt inspektionen kan problemet enklast lösas på det sättet att dessa aktier inte inräknas i pantens värde. Krediten i fråga får då anpassas till belåningsvärdet av panten i övrigt. Tillämpningsföreskrifterna synes enligt inspektionen lämpligen kunna utformas i enlighet med här angivna riktlinjer. *Jag* är beredd att instämma i vad inspektionen anfört.

7 kap. Bankaktiebolagets ledning

Regleringen i BL av bankaktiebolagets ledning är rent allmänt mer omfattande än motsvarande reglering i aktiebolagslagen. Bankens centrala styrelse bär det yttersta ansvaret för verksamheten. Beslutsfattandet under styrelsen sker på grund av delegation från styrelsen huvudsakligen av kollektivt beslutande organ. Genom bestämmelserna i detta kapitel upp-

rätthålls en viss inre kontroll, som är av särskild betydelse med hänsyn till den framträdande roll som bankerna spelar i samhället. Denna kontroll kompletteras med den kontroll som sker genom samhällsrepresentation i styrelsen och genom bankinspektionens tillsyn.

Till skillnad från aktiebolagslagen, enligt vilken verkställande direktören är ett självständigt bolagsorgan med i lagen angivna uppgifter, är BL utformad så, att styrelsen i instruktion måste ge erforderliga föreskrifter rörande verkställande direktörens befogenheter. En annan avvikelse från aktiebolagslagen är att bestämmelserna om jäv för styrelseledamot går längre i BL än i aktiebolagslagen. Bestämmelserna i detta kapitel bygger på samma principer som BL. Skillnaden gentemot aktiebolagslagen när det gäller bl. a. verkställande direktörens befogenheter kvarstår således.

En nyhet är att begreppet befattningshavare mönstras ut ur banklagsstiftningen och ersätts med begreppet anställd. För personer som fått uppdrag som annars ankommer på styrelsen införs begreppet delegat. En sådan person behöver inte vara anställd i banken.

För att få överensstämmelse med aktiebolagslagen har vissa kompletteringar och jämkningar gjorts. Dessa rör bl. a. bestämmelserna om styrelseledamöternas antal (1 § första stycket) och uppdragstid (1 § tredje stycket), om skyldighet att lämna viss information inom koncern (10 §) samt om jäv (14 §). I förslaget har vidare, efter mönster av 8 kap. 5 § aktiebolagslagen, införts en bestämmelse om skyldighet för styrelseledamot att anmäla aktieinnehav i aktiebolag inom samma koncern som bankaktiebolaget (5 §).

I 74 § BL räknas ett antal ärenden upp som styrelsen inte får delegera. Denna bestämmelse har ersatts av en generell bestämmelse att styrelsen inte får delegera ärenden som är av principiell betydelse eller i övrigt av större vikt. Bestämmelsen i 74 § femte stycket 3 enligt vilken bankaktiebolags styrelse förbjuds att delegera beslut om kredit till styrelseledamöter samt till vissa anställda och delegater i banken har ändrats så att beslut om krediter i större utsträckning kan delegeras till direktioner eller andra delegatgrupper om det sker enligt föreskrifter som bankinspektionen utfärdar.

1 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta bolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av bolagsstämman. Regeringen får dock utse högst fem ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bolagets verksamhet. Även annan styrelseledamot får, om så föreskrivs i bolagsordningen, tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot kan utses av annan än stämman finns i lagen (1976: 355) om styrelserepresentationen för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

(Jfr 8 kap. 1 § UBAL.)

Paragrafen motsvarar 8 kap. 1 § och 6 § första stycket första meningen aktiebolagslagen samt 71 § första stycket, 73 § första stycket och 76 § första stycket BL. Den innehåller regler om bl. a. styrelsens storlek och om hur styrelsen utses.

Enligt BL skall antalet styrelseledamöter vara minst fem och högst 23. I överensstämmelse med aktiebolagslagen föreslås nu att bestämmelserna om högsta tillåtna antal styrelseledamöter utgår. Maximiantalet får i stället bestämmas i varje banks bolagsordning och kan därmed anpassas efter bankens särskilda förhållanden (*första stycket*).

Som nämnts i inledningen till detta kapitel är verkställande direktören i ett bankbolag inte något självständigt bolagsorgan på sätt som aktiebolagslagen föreskriver. En verkställande direktör i ett bankbolag handlar hela tiden inom ramen för de befogenheter som styrelsen tilldelar honom.

Enligt *andra stycket* skall bolagsstämman välja styrelsen. På samma sätt som föreskrivs i BL finns möjlighet att enligt bestämmelser i bolagsordningen utse en eller flera styrelseledamöter i annan ordning än genom val av bolagsstämman. Genom att ta in en sådan föreskrift i bolagsordningen kan ett bankaktiebolag frivilligt bereda representation i sin styrelse för t. ex. de anställda, stat eller kommun, särskild myndighet eller offentlig eller enskild institution. Vidare får regeringen på samma sätt som enligt BL möjlighet att utse ett antal styrelseledamöter. Dessa s. k. offentliga styrelseledamöter skall ha till uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet. De offentliga styrelseledamöterna skall vid votering och i fråga om beslutförhet inräknas i det antal styrelseledamöter som bestämts i bolagsordningen.

Enligt 4 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag har de anställda rätt att utse högst två styrelseledamöter i bl. a. ett bankaktiebolag med mer än 25 anställda. Enligt 7 § nämnda lag skall dessa styrelseledamöter inte räknas in i antalet styrelseledamöter enligt första stycket av denna paragraf.

En styrelseledamots uppdrag gäller enligt *tredje stycket* för den tid som anges i bolagsordningen. Efter mönster av 8 kap. 1 § aktiebolagslagen får tiden för uppdraget inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid utgången av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas. Längsta tiden för ett styrelseuppdrag utökas alltså från nuvarande tre till fyra år. Maximitiden gäller för alla styrelseledamöter och inte bara dem som har valts på bolagsstämman. Om en styrelseledamot som utsetts på annat sätt än genom val på bolagsstämman, t. ex. av en annan enskild institution, fått ett styrelseuppdrag på mer än fyra år upphör uppdraget trots detta vid den ordinarie bolagsstämman under fjärde året efter det att han valts. Inget hindrar att samma person utses för en ny mandatperiod. I lagen om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag finns särskilda bestämmelser

om tiden för en styrelseledamots uppdrag (15 §). Denna tid stämmer överens med den i detta stycke föreslagna uppdragstiden.

Om styrelsesuppleanter skall finnas måste detta anges i bolagsordningen med uppgift om antalet eller lägsta och högsta antalet, se 2 kap. 5 § 6. För suppleanter skall enligt *fjärde stycket* i tillämpliga delar detsamma gälla som enligt denna lag och bankrörelselagen gäller för styrelseledamöter. Härigenom blir bl. a. bankrörelselagens bestämmelser om kreditjäv tillämpliga också på suppleant. Suppleanter för offentliga styrelseledamöter skall enligt departementschefens uttalanden i prop. 1970: 141 s. 13 inte finnas.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var offentlig styrelseledamot eller arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på bolagsstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämma inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, aktieägare, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

(Jfr 8 kap. 2 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 2 § aktiebolagslagen och 73 § första stycket 2 och andra stycket BL, innehåller bestämmelser för det fall styrelseledamots uppdrag upphör i förtid.

Styrelseledamot har enligt *första stycket* rätt att efter anmälan avgå i förtid. En styrelseledamot kan också när som helst skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom, dvs. bolagsstämman eller annan. Den som begär att en av honom tillsatt styrelseledamot skall avgå i förtid skall anmäla detta till styrelsen.

I motsats till vad som gäller för aktiebolag krävs i ett bankaktiebolag alltid att verkställande direktören skall vara styrelseledamot. Avgår denne ur styrelsen kan han således inte kvarstå i sin befattning som verkställande direktör.

Upphör ett styrelseuppdrag i förtid eller blir en styrelseledamot förklarad omyndig eller försatt i konkurs eller uppfyller ledamoten i något annat avseende inte längre kvalifikationskraven enligt 3 § och finns det ingen suppleant för honom skall enligt *andra stycket* övriga styrelseledamöter se till att ny ledamot utses för den återstående mandattiden. Styrelsen skall

alltså sammankalla bolagsstämman, om valet ankommer på stämman, eller anmoda den som skall tillsätta den nya ledamoten att fullgöra denna uppgift. De kvarvarande styrelseledamöterna är dock inte skyldiga att vidta några åtgärder om den förutvarande styrelseledamoten var offentlig styrelseledamot eller arbetstagarledamot. I sådana fall ankommer det i stället på regeringen resp. vederbörande fackliga organisation att ta ställning till om ny ledamot skall utses.

Liksom enligt gällande BL kan styrelsen inte fungera om det i 1 § föreskrivna lägsta antalet styrelseledamöter underskrids. Denna reglering skiljer sig från motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen. Styrelsen i aktiebolag, som enligt 8 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen skall ha minst tre ledamöter, kan vid inträffad vakans interimistiskt fungera med två ledamöter, såvida inte bolagsordningen föreskriver att styrelsen är beslutför endast om tre ledamöter är närvarande.

Om en vakans får bestå i ett bankaktiebolag och antalet styrelseledamöter till följd av detta understiger det i lagen eller bolagsordningen angivna minimiantalet, kan bankbolagets oktroj förklaras förverkad. Ett sådant förhållande kan därigenom leda till likvidation. Om en underlåtenhet att utse ny styrelseledamot beror på bankbolagets egna organ, får banken ta konsekvenserna av det. En utomstående, som enligt bolagsordningen skall utse en styrelseledamot, bör emellertid inte genom underlåtenhet i detta avseende kunna orsaka att bankens oktroj förklaras förverkad med de följder detta kan orsaka. Utredningen har för sin del menat att det torde höra till sällsyntheterna att bankaktiebolag med sina förhållandevis stora styrelser skulle komma i en situation som kräver nödtvungna kompletteringsval. Av denna anledning har utredningen funnit att den ifrågavarande bestämmelsen är onödig i banklagstiftningen.

Som *hovrätten för Västra Sverige* påpekat kan det även i banker tänkas uppkomma konflikter i styrelsen som medför avgång av ledamöter, som utses på annat sätt än genom val av bolagsstämman. (bil 3 avsnitt 3.8.3).

Om bankstyrelsen ännu är liten, som t. ex. i en nybildad affärsbank, kan den situationen inträffa som regeln i aktiebolagslagen är avsedd att förebygga. Av bl. a. denna anledning har efter mönster av 8 kap. 2 § tredje stycket aktiebolagslagen i *tredje stycket* tagits in en bestämmelse som ger bankinspektionen möjlighet att förordna en ersättare om en styrelseledamot, som enligt bolagsordningen skall tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman, inte utsetts. Enligt aktiebolagslagen ankommer det på allmän domstol att i motsvarande fall förordna ersättare. Eftersom bankinspektionen skall kontrollera att sådana förhållanden som kan leda till att bankens oktroj förklaras förverkad inte uppkommer, är det rimligt att uppgiften att förordna ersättare för styrelseledamot får åvila inspektionen. Detta sker på ansökan av styrelseledamot, aktieägare, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bankbolaget. En av bankinspektionen utsedd ledamot skall avgå, om en ny ledamot utses. Bestämmelsen gäller endast när enligt bolagsordningen en styrelseledamot skall utses i särskild ordning. Tredje stycket blir alltså inte tillämpligt om t. ex. en facklig organisation skulle underlåta att utse efterträdare till en arbetstagarrepresentant som har lämnat styrelsen.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till de offentliga styrelseledamöterna. Att detsamma gäller arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag framgår av 8 § nämnda lag.

(Jfr 8 kap. 3 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 4 § aktiebolagslagen och 72 § BL, innehåller bestämmelser om kvalifikationskrav för styrelseledamöter.

I *första stycket* föreskrivs att styrelseledamot i ett bankaktiebolag skall vara svensk medborgare och bosatt här i Sverige. Eftersom det kan vara värdefullt att t. ex. en styrelseledamot som tillfälligt är bosatt utomlands får behålla sitt uppdrag har föreskrivits att regeringen eller bankinspektionen kan dispensera från bosättningskravet.

I aktiebolagslagen jämställs sedan den 1 januari 1985 med svenskt medborgarskap medborgarskap i Danmark, Finland, Island eller Norge (SFS 1984: 943). För nordiska medborgare jämställs vidare bosättning i annat nordiskt land med bosättning i Sverige, om minst hälften av styrelseledamöterna är bosatta i Sverige.

Lagrådet har erinrat i sitt yttrande om att dispens dessutom kan ges från kravet på svenskt medborgarskap för styrelseledamöter i aktiebolag, ekonomiska föreningar, försäkringsbolag och föreningsbanker. Även om dessa frågor skall övervägas av kreditmarknadskommittén har lagrådet ifrågasatt om man inte redan nu bör införa en dispensmöjlighet också för bankaktiebolag.

I anledning av vad lagrådet anfört om möjlighet till dispens från kravet på svenskt medborgarskap vill *jag* erinra om att det, till skillnad mot vad som gäller i fråga om de övriga associationerna, råder ett absolut förbud för utländsk medborgare och andra utländska rättssubjekt att förvärva aktier i ett bankaktiebolag (jfr 3 kap. 3 §). Det skulle i och för sig kunna vara en fördel om t. ex. en nordisk medborgare kunde komma i fråga som styrelseledamot i ett svenskägt bankaktiebolag. Hur en sådan regel lämpligen bör utformas kräver emellertid ytterligare överväganden.

Som jag anförde i lagrådsremissen har kreditmarknadskommittén i uppdrag att ta ställning till frågan om möjligheten för utländskt rättssubjekt att förvärva aktier i svenskägda banker. Frågan om att kunna ge dispens för utländsk medborgare att vara ledamot i ett bankaktiebolags styrelse är enligt min mening nära förknippad med frågan om utländskt ägande över

huvud taget bör förekomma i ett bankaktiebolag, som inte ägs av en utländsk bank.

Jag är mot bakgrund av det sagda inte beredd att i detta sammanhang föreslå en regel om dispens från kravet på svenskt medborgarskap. Frågan bör i stället lämpligen övervägas i samband med att kreditmarknadskommitténs förslag i denna del föreligger.

Den som är omyndig eller i konkurs kan enligt första stycket inte vara styrelseledamot. Att konkurstillstånd diskvalificerar för uppdrag som styrelseledamot är en nyhet. Genom detta tillägg nås överensstämmelse med vad som gäller enligt aktiebolagslagen. Slutligen finns i stycket en erinran om att det i näringsförbudslagen (1986: 436) finns förbud för den som är underkastad näringsförbud att vara styrelseledamot i ett bankaktiebolag (prop. 1985/86: 126, NU 22, rskr. 335).

Bestämmelsen i *andra stycket* infördes i 72 § BL i samband med att utländskt bankföretag tilläts bilda svenskt bankaktiebolag (SFS 1985: 500). Den dispensmöjlighet som föreskrivs där beträffande utlandsägda banker bör enligt uttalanden i prop. 1984/85: 191 s 24 f. tillämpas särskilt när det gäller medborgare i annat nordiskt land och svenska medborgare bosatta utomlands. Vidare sades att dispensmöjligheten borde tillämpas restriktivt. Således borde inte medges att över hälften av det totala antalet styrelseledamöter är utländska medborgare eller svenska medborgare bosatta utomlands.

Bestämmelsen i *tredje stycket* innehåller motsvarigheten till 72 § tredje stycket BL vari föreskrivs att av styrelseledamöterna får inte flera än en för varje påbörjat femtal vara "befattningshavare" i banken. Bestämmelsen om femtalsregeln kom till mot bakgrund av bl. a. behovet att förebygga att styrelsen kommer i beroendeförhållande till de delegater inom den centrala tjänstemannakretsen som skall föredra ärenden inför den granskande styrelsen, t. ex. medlemmar av en direktion. Utvecklingen inom bankverksamheten har lett till krav på en förändring av delegeringens art och omfattning samt av bankernas organisatoriska uppbyggnad. Av vissa bankers instruktion framgår att flera styrelseledamöter aktivt deltar i bankernas lånedelegationer, kreditutskott m. m. En sådan ordning kan inte sägas ha inverkat menligt på styrelsens kontrollerande funktion. Numera kan det därför inte sägas vara möjligt eller önskvärt att upprätthålla principen att styrelsen skall inta en så oberoende ställning till delegaterna som motiven till "femtalsregeln" ger uttryck åt.

Ett alltför dominerande inflytande i styrelsen från anställda i banken får dock alltjämt anses olämpligt med hänsyn till styrelsens kontrollfunktion. "Femtalsregeln" föreslås därför bli ändrad så att av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Genom denna ändring ges "femtalsregeln" en lydelse som överensstämmer med hur gällande regel tillämpats i praxis.

I enlighet med gällande rätt föreskrivs i andra meningen att man vid tillämpningen av femtalsregeln inte skall räkna med de offentliga styrelseledamöterna. Att femtalsregeln inte gäller för arbetstagarrepresentanter enligt lagen om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag framgår av 8 § nämnda lag.

I ett bankaktiebolag kan utses ett antal styrelsesuppleanter. Dessa är inte nödvändigtvis personliga ersättare för de ordinarie ledamöterna. Vid utseende av suppleanter skall också hänsyn tas till "femtalsregeln" så att denna tillämpas på det sammanlagda antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter.

Om inte samtliga ledamöter kan infinna sig till styrelsesammanträde kallas suppleant. Vid kallelse till varje enskilt sammanträde iakttas att sammansättningen av styrelsen, ledamöter och suppleanter, inte blir sådan att den står i strid med "femtalsregeln".

4 § Styrelsen skall inom sig utse en verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten i banken. Om det behövs, får flera verkställande direktörer utses bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla ställföreträdare för verkställande direktör.

(Jfr 8 kap. 4 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 3 § aktiebolagslagen samt 74 § första stycket och 76 § första stycket BL, innehåller bestämmelser om verkställande direktören och hans ställföreträdare.

Förslaget överensstämmer i princip med gällande rätt. I förhållande till aktiebolagslagen består olikheten i fråga om verkställande direktörs ställning. Detta framgår främst av det förhållandet att den verkställande direktören inte ges någon särskild befogenhet i lagen. Hans uppgifter bestäms i stället av styrelsen. Det är också obligatoriskt att ha en verkställande direktör i ett bankaktiebolag.

Verkställande direktören skall enligt *första stycket* utses inom styrelsen. Någon möjlighet att utse verkställande direktör utanför styrelsekretsen finns således inte. Verkställande direktörens befogenheter är i ett bankaktiebolag grundade på direkta uppdrag från styrelsen. Detta innebär att verkställande direktören har ställning som delegat med uppgift att under styrelsens inseende leda verksamheten i banken. Om det behövs får flera verkställande direktörer utses bland styrelseledamöterna och styrelsesuppleanterna. Om flera verkställande direktörer har utsetts skall enligt 6 § andra stycket i en instruktion anges hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Enligt aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen kan inte fler än en verkställande direktör utses. När det gäller bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag krävs enligt BL att verkställande direktören är bosatt här i landet. Detta krav bör kvarstå.

Hovrätten för Västra Sverige anser att det från ansvarsfördelningssynpunkt synes i hög grad olämpligt med flera än en verkställande direktör. Enligt hovrätten borde de fördelar som kan uppnås med flera verkställande direktörer väga mindre tungt än de nackdelar som är förbundna med svårigheterna att få en rimlig och klar ansvarsfördelning dem emellan. Den

avvikande organisationen kan också medföra svårigheter för utomstående som kommer i kontakt med en bank (bil. 3 avsnitt 3.8.5).

Möjligheten att utse flera verkställande direktörer finns redan enligt BL. Systemet med flera verkställande direktörer har tillämpats i praktiken och synes ha fungerat väl. Det torde också i vissa fall underlätta fusioner mellan bankerna. *Jag* är därför inte beredd att instämma i hovrättens kritik mot bestämmelsen.

Styrelsen skall, liksom enligt BL, bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna utse en ställföreträdare för verkställande direktör. Finns flera verkställande direktörer skall således en ställföreträdare utses för var och en av dem. Om flera verkställande direktörer utses bör styrelsen kunna förordna dessa att vara ställföreträdare för varandra. Jag är inte beredd att instämma i *hovrättens* uppfattning om att detta skulle vara en mindre lämplig ordning (bil. 3 avsnitt 3.8.5). Det torde för övrigt, som *bankinspektionen* påpekat, i stor utsträckning förekomma att även annan än verkställande direktörens ställföreträdare är vice verkställande direktör (bil. 3 avsnitt 3.8.6). Beträffande en sådan person uppställs inte något krav på att han skall ingå i styrelsen. I förhållande till utredningens förslag har dock en redaktionell ändring gjorts för att det klart ska framgå av lagtexten att det skall finnas en ställföreträdare för var och en av bankens verkställande direktörer.

I likhet med *bankinspektionen* anser *jag* att styrelseledamot inte bör genom uppdrag som delegat bli alltför starkt engagerad i verkställande och löpande uppgifter. En sådan ordning skulle enligt inspektionen inte vara förenlig med styrelsens övervakande och kontrollerande funktion (bil. 3 avsnitt 3.8.6).

Vad som sägs i lagen om verkställande direktör skall enligt *andra stycket* gälla också ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i bankaktiebolaget och i aktiebolag inom samma koncern som bankaktiebolaget, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

Paragrafen saknar motsvarighet i BL och utredningens förslag men har förebild i 8 kap. 5 § aktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att en styrelseledamot skall, när han tillträder sitt uppdrag i bankaktiebolag, för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i bankaktiebolaget och i aktiebolag inom samma koncern som bankaktiebolaget, om det inte har skett dessförinnan. Senare förändringar i aktieinnehavet skall också anmälas. Anmälningsskyldigheten gäller även för suppleant. Syftet med bestämmelsen är främst att aktieägare i bankaktiebolagets ledning inte skall kunna köpa eller sälja aktier i koncernbolag utan att detta blir känt för bankbolaget. Dessutom medför bestämmelsen att uppgifter om aktieinnehavet blir tillgängliga för anställda inom koncernen och för allmänheten.

Om en styrelseledamot har insynsställning i sådana aktiebolag som

enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden utgör aktiemarknadsbolag (börsbolag och OTC-bolag) tillgodoses de insynsintressen som ligger till grund för bestämmelsen i första stycket genom anmälningsskyldighet enligt den nämnda lagen. I *andra stycket* föreskrivs därför att första stycket inte gäller, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

(Jfr 8 kap. 5 § UBAL.)

Paragrafen motsvarar 74 § andra–fjärde styckena BL och överensstämmer i princip med gällande lag.

Av 1 § framgår att styrelsen skall förvalta bankaktiebolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag. Styrelsen får dock enligt *första stycket* delegera de rent verkställande uppgifterna till verkställande direktör eller till andra personer, en eller flera i förening, t. ex. direktion eller arbetsutskott. Även om styrelsen i ett bankaktiebolag i ganska stor utsträckning måste tillgripa delegation bör de frågor som har större betydelse redovisas, diskuteras och avgöras i styrelsen. Om brådskande beslut i sådana frågor inte hinner fattas av styrelsen, bör de givetvis anmälas för styrelsen vid nästa sammanträde. Det finns annars risk för att styrelsens ställning urholkas. Denna princip kommer till uttryck i 7 §.

Begreppet delegat är ett hävdvunnet uttryck inom bankvärlden. En definition av begreppet ges i detta stycke. Delegat används fortsättningsvis i förslaget som benämning på person som fått i uppdrag att avgöra styrelseärenden. Åtskilliga kvalificerade befattningshavare i bankerna kan ensamma få uppdrag från styrelsen, men oftast får de uppdrag att ingå i särskilda direktioner, utskott eller andra organ med beslutsfunktioner. De kan vidare ingå i särskilda styrelser som kan finnas inrättade för olika distrikt av bankens verksamhetsområde, regionstyrelser, eller vid enskilda avdelningskontor, kontorsstyrelser.

Andra stycket innehåller grundläggande regler om delegation till regionstyrelse och kontorsstyrelse. Stycket har införts på förslag av *lagrådet*.

Enligt lagrådets uppfattning, vilken *jag* delar, bör en ny lag ge uttryck för existensen av dessa styrelser och inte endast förutsätta dem i 8 §. Som framhölls i propositionen (1975/76: 53 s.7) är termen styrelse något vilseledande i detta sammanhang, eftersom det i själva verket är fråga om delegationer, som utrustats med en från bankstyrelsen överlåten beslutanderätt. Dessa styrelser saknar alltså associationsrättslig grund i bank- eller annan lagstiftning. De utses av bankens styrelse och består i praktiken i de flesta fall så gott som helt av personer utanför banken.

Styrelsen skall enligt *tredje stycket* meddela föreskrifter i en särskild instruktion angående de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater, som fått sina uppdrag enligt första stycket. Med hänsyn bl. a. till att skadeståndsskyldigheten för delegat regleras i 5 kap. bankrörelselagen och anställds skadeståndsskyldighet i de allmänna skadeståndsreglerna är det nödvändigt att en klar avgränsning görs i instruktion mellan delegatens handlande på grund av delegation och hans handlande som anställd i banken. Verkställande direktörens handlande i en bank grundar sig – förutom när han agerar som styrelseledamot – regelmässigt på delegation från styrelsens sida. Hans ansvar för olika dispositioner regleras i sådana fall av bestämmelserna i 5 kap bankrörelselagen. Eftersom bestämmelserna om styrelseledamots och delegats skadeståndsansvar skiljer sig åt i vissa avseenden är det också av betydelse att avgöra i vilken egenskap verkställande direktören företagit en handling.

Bankaktiebolagens instruktioner skall gälla för högst ett år i taget. Varje bankaktiebolag är skyldigt att se till att bankinspektionen alltid har kännedom om de instruktioner som gäller i banken.

Ett uttryck för att styrelsen förväntas att med uppmärksamhet följa delegaternas verksamhet är bestämmelsen i *fjärde stycket*, som tillåter styrelsen att när som helst återkalla eller inskränka delegaternas uppdrag eller utan hinder av uppdraget själv avgöra varje slag av ärende.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som bankaktiebolaget åtar sig.

(Jfr 8 kap. 6 § UBAL.)

Paragrafen motsvarar 74 § femte och sjätte styckena BL.

Som nämnts inledningsvis finns i 74 § femte stycket BL en uttömmande uppräkning av de ärenden som styrelsen själv alltid måste fatta beslut i. Denna bestämmelse har utan att ändring i sak avses fått en annan lydelse i förslaget. I *första stycket* föreskrivs således att styrelsen inte får delegera ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt. Att uppräkningen fått utgå hänger samman med svårigheten att göra denna komplett genom att exakt ange varje ärendetyp. Redan nu kan det i ett bankaktiebolag förekomma ett flertal ärenden som kan vara av lika stor eller större betydelse än de som räknats upp i nyssnämnda bestämmelse.

Den föreslagna ändringen av lydelsen innebär inte att bankstyrelserna får en helt ny utgångspunkt för bedömningen av i vilken utsträckning delegation får förekomma. Alljämt bör således de policybetonade frågorna, som anger verksamhetens mål och inriktning, avgöras av styrelsen. Ärenden som innebär att större investeringar skall göras, att nya rörelsegrenar skall startas eller förvärvas eller att bankens verksamhet skall omstruktureras utgör andra exempel på sådana ärenden där avgörandena bör förbehållas styrelsen. Styrelsens möjlighet att delegera beslut om kredit till bl. a. vissa anställda och delegater inom banken bör även fortsättningsvis regleras i särskild ordning.

I *andra stycket* föreskrivs att styrelsen inte i något fall får uppdra åt en enskild styrelseledamot eller någon annan att bevilja kredit till sådan fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Efter påpekande av *hovrätten för Västra Sverige* (bil. 3 avsnitt 3.8.8) har ordet "sammanslutning" i utredningens förslag till lagtext bytts ut mot "juridisk person". Denna beteckning synes mot bakgrund av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen vara mer adekvat. Bestämmelsen i andra stycket innebär endast en smärre förändring i förhållande till gällande rätt. Enligt 61 § BL måste styrelsen själv besluta om kredit till bl. a. samtliga delegater i banken. Med hänsyn till den utveckling som har skett inom bankverksamheten tvingas bankstyrelsen att av praktiska skäl tillgripa delegation i en allt större omfattning och ofta i kreditgivningsärenden. Detta talar för att krediter till vissa delegater bör kunna beslutas av direktioner eller kreditorgan närmast under styrelsen eller av regionstyrelser eller kreditorgan närmast under denna nivå. Ändringen medför endast att besluten om krediter till vissa delegater inom banken förs ner från högsta instans till en något lägre instans. Besluten om kredit skall dock alltid fattas på en nivå som ligger över den på vilken delegaten är verksam.

Det i *tredje stycket* upptagna undantaget från förbudet att delegera beslut om kredit har motsvarighet i gällande lag. Här föreskrivs att styrelsen inom vissa fastställda gränser kan delegera besluten om kredit till fysiska eller juridiska personer som omfattas av kreditjävsbestämmelserna om krediten lämnas i och för en rörelse som någon av dessa driver. Normala rörelsekrediter skall inte alltid behöva prövas av styrelsen. Det är emellertid viktigt att styrelsen noggrant anger gränserna för denna kreditgivning. Beslut om detta skall tas in i instruktion.

Bland de delegater som avses i *fjärde stycket* ingår ett stort antal kamre-

rare och andra anställda i motsvarande ställning på olika nivåer i banken. Delegation enligt detta stycke skall följa de föreskrifter som regeringen eller bankinspektionen meddelar efter samråd med de olika bankerna.

Lagrådet har påtalat att uttrycket "närstående" inte definieras vare sig i lagtexten eller i motiven. I andra stycket finns en strängare regel, som i princip förbjuder delegation när det gäller kredit till sådana personer som omfattas av bestämmelserna om s. k. kreditjäv i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Kretsen av närstående enligt denna bestämmelse är, enligt lagrådets mening, snävare än den krets som i vanligt språkbruk betecknas som närstående. Detta kan givetvis beaktas i de föreskrifter som skall utfärdas. Men lagrådet har bedömt det lämpligare att saken klargörs i lagtexten. Lagrådet har ansett det rimligt att delegationsregeln i fjärde stycket skall täcka samma krets av närstående som motsvarande regel i andra stycket. *Jag* instämmer i vad lagrådet anfört. Stycket har därför nu utformats på det sätt lagrådet förordat.

Föreskrifterna bör vara så utformade att beslut om kredit till nämnda personer måste fattas på en sådan nivå i banken att den presumtive kredittagaren saknar möjlighet att påverka prövningen. Funktionärskrediter bör således i allmänhet beslutas på en nivå över den där vederbörande är placerad.

I paragrafens *femte stycke* har till andra-fjärde styckenas bestämmelser gjorts ett tillägg, varigenom förbudet mot delegation i vissa låneärenden kommer att på motsvarande sätt gälla beslut om ställande av garanti. Utredningen har föreslagit att ärenden som rör utgivande av obligationer inte alltid måste behandlas av styrelsen och har därför låtit den gällande bestämmelsen om ställande av garanti för obligationer i detta stycke utgå. *Jag* godtar utredningens förslag på denna punkt.

8 § Regeringen kan förordna att ett delegatuppdrag som ges åt flera personer skall omfatta också offentliga styrelseledamöter. Avser uppdraget att delta i en regionstyrelse, kan regeringen förordna att en person som inte är ledamot av bankens styrelse skall omfattas av uppdraget med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten.

Om en delegats uppdrag innebär att han skall ingå i en kontorsstyrelse, får kommunfullmäktige i den kommun där kontoret är beläget förordna högst två personer som skall ha till uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten. Är kontorsstyrelsen gemensam för kontor i två kommuner, får fullmäktige i vardera kommunen utse en sådan person. Är styrelsen gemensam för kontor i tre eller flera kommuner, utses personerna av fullmäktige i de två kommuner som har flest invånare.

(Jfr 8 kap. 7 § UBAL.)

Paragrafen överensstämmer med 74 a § första och andra styckena BL.

Bestämmelserna i *första stycket*, som reglerar det allmännas representation i bankerna (se prop. 1970: 141) och i *andra stycket*, som innehåller bestämmelser om kommunal representation i kontorsstyrelser (se prop. 1975/76: 53), har utan sakliga ändringar förts över från BL. I förhållande till

lagrådsremissen har den ändringen gjorts att orden "eller ett motsvarande organ" utgått efter regionstyrelse i första stycket. Genom det tidigare nämnda tillägget till 6 § anser *jag* i likhet med *lagrådet* att orden kan utgå.

9 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om bankaktiebolagets styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

(Jfr 8 kap. 8 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 75 § BL, innehåller ett förbud för verkställande direktören och andra delegater, som är anställda i banken, att vara styrelseledamöter i investment- eller emissionsbolag eller, utan bankstyrelsens tillstånd, i annat bolag.

Bestämmelserna har förts över från 75 § BL med den ändringen att "företag" fått ersätta "bolag" för att ge bestämmelsen en vidare täckning. Dessutom har de personer som träffas av bestämmelserna definierats på annat sätt än i gällande lag. Bl. a. har "befattningshavare" i paragrafen bytts ut mot "anställd".

10 § Om ett bankaktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

(Jfr 8 kap. 9 § UBAL.)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 7 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL.

Bestämmelsen i första meningen om att ett bankaktiebolag som blivit moderbolag skall meddela detta till dotterföretagets ledning är viktig, särskilt med hänsyn till efterlevnaden av förbudet i 6 kap. 9 § för dotterföretag att förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Om dotterföretaget i sin tur är moderföretag i en underkoncern bör detta bolag i sin tur vidarebefordra meddelande till de dotterföretag som ingår i underkoncernen.

Vidare föreskrivs i paragrafen att dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som fordras för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet. Bestämmelsen har bl. a. den betydelsen att den i förhållande till moderbolaget begränsar den tystnadsplikt som annars åligger verkställande direktören och styrelsen i dotterföretaget beträffande dess angelägenheter. Bestämmelsen gäller endast svenska dotterföretag.

11 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller beslutas av bolagsstämman eller följer av andra stycket. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning. Verk-

ställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

Valet av ordförande skall utan dröjsmål underställas regeringen för godkännande. Regeringen skall godkänna valet, om den valde kan förväntas verka för att såväl bankens som samhällets intressen beaktas i verksamheten. Om valet inte godkänns skall regeringen i stället utse en annan ledamot av styrelsen till ordförande.

Regeringens godkännande enligt andra stycket gäller tills vidare. Vid omval av en ordförande som tidigare har godkänts av regeringen krävs inte ny underställning. Regeringen får återkalla sitt godkännande, om ordföranden inte längre uppfyller de villkor för godkännande som anges i andra stycket. Om regeringen har utsett ordföranden får uppdraget återkallas när som helst.

Om ett godkännande har återkallats skall bestämmelserna i första stycket tillämpas. Detsamma gäller om ett uppdrag har återkallats eller av annat skäl upphört.

Intill dess att valet av ordförande har prövats av regeringen, skall den enligt första stycket utsedde ledamoten vara ordförande.

(Jfr 8 kap. 10 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 77 § BL i dess lydelse fr. o.m. den 1 januari 1985 (SFS 1984: 1035) och 8 kap. 8 § första stycket aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om ordföranden i styrelsen.

Bestämmelserna i *första stycket* har omarbetats något. Bl. a. har tagits in en bestämmelse om att styrelsen får utse vice ordförande.

Övriga stycken i paragrafen överensstämmer med 77 § andra– femte styckena. Beträffande motiven i dessa delar hänvisas till prop. 1984/85: 35, NU 9, rskr. 86.

12 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

En offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter är utsedda, den eller de som regeringen förordnar, har rätt att närvara och delta i överläggningarna när ärenden, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter, anställda eller delegater i banken. En person som avses i 8 § första stycket andra meningen har motsvarande rätt.

(Jfr 8 kap. 11 § UBAL.)

Paragafen överensstämmer med 74 a § tredje stycket och 78 § BL och motsvarar delvis 8 kap. 8 § andra och tredje styckena aktiebolagslagen.

Det ankommer enligt *första stycket* på styrelseordföranden att se till att sammanträden hålls när det behövs. I enlighet med gällande lag förskrivs vidare att om en ledamot av styrelsen begär att styrelsen sammankallas så skall det ske. Ordföranden bör dock vara skyldig att efterkomma styrelseledamotens begäran endast om den fråga som ledamoten önskar förelägga

styrelsen ligger inom dess normala kompetensområde. Ordföranden bör vidare ha möjlighet att i stället för att kalla till ett extra sammanträde låta det särskilda ärendet bli behandlat vid nästa ordinarie sammanträde, om det är uppenbart, att ett sådant anstånd med avgörandet inte är till olägenhet. Befogenheten att få styrelsen sammankallad bör även tillkomma suppleant för styrelseledamot även om det inte alltid kan konstateras att förutsättningar för suppleants inträde i styrelsen förelegat. Efterkommer ordföranden inte en begäran att sammankalla styrelsen kan han fällas till ansvar enligt straffbestämmelserna i 9 kap. 2 § 4 bankrörelselagen.

Bankinspektionen påpekar att bestämmelsen inte bör hindra att bankerna genom föreskrift i bolagsordningarna även fortsättningsvis anger viss periodicitet för sammanträdena (se bil. 3 avsnitt 3.8.10). Inte minst med hänsyn till behovet av en regelbunden rapportering till styrelsen i viktigare frågor – rapporteringen är betydelsefull med tanke på styrelsens ansvar för delegerade beslut – är det enligt inspektionens uppfattning viktigt att inte för lång tid förflyter mellan sammanträdena (bil. 3 avsnitt 3.8.10). *Jag* delar inspektionens uppfattning i denna fråga.

Andra stycket innehåller bestämmelser om protokollföring, om rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet och om hur protokoll skall föras och förvaras.

Bestämmelsen i *tredje stycket* tillkom år 1971 (prop. 1970: 141) och fick sin nuvarande lydelse år 1976 (prop. 1975/76: 53). Syftet med bestämmelsen är enligt förarbetena att den offentliga styrelseledamoten skall bli i stånd att närmare orientera sig i de styrelseärenden som förbereds vid sammanträde inom direktion, kreditutskott eller annat liknande organ som finns inom banken. För att smidigt passa in de offentliga representanternas medverkan i direktioner och andra organ bör representanterna i samråd med bankledningen staka ut vissa riktlinjer för hur deras medverkan i arbetet praktiskt skall ordnas. I större banker bör regeln tillämpas så att offentlig ledamot i huvudstyrelsen inte deltar i sammanträden till vilka samhällsrepresentant i regionstyrelse har tillträde.

13 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte bolagsordningen föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

(Jfr 8 kap. 12 § UBAL.)

Paragrafen motsvarar 79 § BL och den överensstämmer i stort med 8 kap. 9 § aktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att styrelsen är beslutför om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter är närvarande. Med hela antalet styrelseledamöter avses det antal som skall finnas enligt bolagsordningen eller, om där endast anges lägsta och högsta antal, det antal som inom den angivna ramen har beslutats av bolagsstämman. Bland styrelseledamöterna skall medräknas de bolagsstämmovalda ledamöterna, de på annat sätt enligt bolagsordningen valda ledamöterna samt de av regeringen utsedda offentliga styrelseledamöterna. Därtill kommer även arbetstagarrepresentanter enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. I bolagsordningen kan för beslutförhet föreskrivas ett högre antal än som sägs i lagen. Styrelsen får inte fatta beslut, om inte kallelse har skett i behörig ordning. Styrelseledamöterna skall ha fått rimlig tid för samråd och möjlighet att infinna sig. Är någon styrelseledamot förhindrad och finns det en suppleant, skall suppleanten beredas tillfälle att delta i sammanträdet. Överträdelser av bestämmelserna i detta stycke straffbeläggs i 9 kap. 2 § 4 bankrörelselagen.

I 8 kap. 9 § aktiebolagslagen föreskrivs bl. a. att styrelseledamot, innan styrelsen får fatta beslut i ett ärende, skall ha erhållit ett tillfredställande underlag för att avgöra ärendet. Denna bestämmelse, som är straffsanktionerad i aktiebolagslagen, har inte tagits in i utredningsförslaget. Den har inte heller någon motsvarighet i BL. Bakgrunden är enligt *utredningen* att de ärenden som diskuteras vid sammanträden i en bank ofta är av känslig karaktär för den person eller det företag ärendet rör. Risken kan därför vara stor att skriftlig information, som för utomstående är sekretessbelagd, kan komma i orätta händer om den mångfaldigas och sänds ut till styrelseledamöterna före sammanträdet.

Hovrätten för Västra Sverige menar att det inte bör komma i fråga att undanta bankerna från kravet på att styrelseledamöterna skall få det material som behövs för att fatta beslut. Regeln har tillkommit i aktiebolagslagen för att de anställdas styrelserepresentanter skall få tillräcklig information. Den utgör enligt hovrätten ett viktigt led i demokratiseringen av beslutsprocessen i styrelsen och har särskild betydelse för den offentliga styrelserepresentationen. Tendenser till att den egentliga beslutsmakten övergår från styrelsen till direktionen bör motverkas (bil 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del instämmer jag i vad hovrätten anfört om vikten av att samtliga styrelseledamöter får del av det material som behövs för beslutsfattandet. Om det med hänsyn till banksekretessen kan anses föreligga hinder att sända ut material till styrelseledamöterna före sammanträdet, bör materialet istället kunna tillhandahållas ledamöterna för läsning hos bankaktiebolaget inom rimlig tid dessförinnan. Sådant material bör också kunna samlas in direkt efter sammanträdet. I förslaget har därför tagits in en regel enligt vilken styrelseledamöterna skall ha fått tillfredställande underlag för att avgöra ett ärende. En motsvarande regel finns för övrigt också i försäkringsrörelselagen.

Enligt *andra stycket* fattas styrelsebeslut med enkel majoritet, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Ordföranden har utslagsröst vid lika

röstetal. Om styrelsen inte är fulltalig, måste mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter enas för att ett giltigt styrelsebeslut skall komma till stånd. I motsats till vad som nu gäller kan i bolagsordningen föreskrivas andra bestämmelser i detta hänseende, t. ex. en lindrigare röstetalsregel.

I *tredje stycket*, som är nytt, föreskrivs att handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall undertecknas av styrelsen, skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

14 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och bankaktiebolaget. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

(Jfr 8 kap. 13 § UBAL.)

Paragrafen, som överensstämmer med 8 kap. 10 § aktiebolagslagen och motsvarar 80 § BL, upptar bestämmelser om jäv för styrelseledamot och delegat.

Jävsreglerna i BL berör endast styrelseledamöter och inte delegater i banken. Bestämmelserna har emellertid tillämpats analogt på delegater. Att jävsreglerna bör ha denna innebörd har numera kommit till direkt uttryck i lagtexten.

I överensstämmelse med aktiebolagslagen har den uttryckliga föreskriften i BL om att jävsregeln har motsvarande tillämpning beträffande gåva från bolaget fått utgå. Någon saklig ändring är inte avsedd. Den föreslagna lydelsen får anses omfatta även gåva.

Med ordet handlägga avses såväl ett kollegialt som ett individuellt beredande och avgörande av ärenden. I bankaktiebolag deltar styrelseledamot endast i kollegial behandling av olika frågor. Om bestämmelsen tillämpas på delegats verksamhet, kan det emellertid bli fråga också om en individuell handläggning, exempelvis från verkställande direktörens sida.

Den som är jävig får inte delta i överläggning eller beslut. Däremot kan han närvara vid överläggningen. Står han som direkt motpart till bankbolaget i ärendet kan hans närvaro t. o.m. tänkas vara erforderlig, som ett led i en förhandling mellan kontrahenterna. Vid den slutliga överläggningen, liksom då beslutet fattas, bör han emellertid avträda.

För att jäv skall anses föreligga i fråga om avtal mellan bankbolaget och tredje man fordras att ifrågavarande styrelseledamot eller delegat har ett "väsentligt intresse" i ärendet och att detta intresse är stridande mot bolagets. Sammanfaller intresset med bolagets föreligger alltså inte jäv. En styrelseledamot, som äger en betydande fordran hos bankbolaget och därför är intresserad av avslut i en affär som kan förmodas vara inkomstbringande för bolaget, är således inte jävig att delta i ärendets handläggning.

Förbudet att handlägga frågor rörande avtal får anses träffa även sådana ensidiga rättshandlingar som har betydelse för ett avtals förändring eller

upphörande, t. ex. uppsägning av ett kontrakt. I paragrafens sista mening jämställs med fråga om avtal frågor rörande rättegång och annan talan.

Enligt BL omfattar jävsregeln också den situationen då avtal skall slutas mellan bankbolaget och någon som en styrelseledamot ensam eller tillsammans med annan företräder. Någon motsvarighet till denna regel finns dock inte i aktiebolagslagen. *Utredningen* har under åberopande av att bestämmelsen kan vålla olägenheter vid koncernförhållanden och att sådana blivit allt vanligare inom bankvärlden föreslagit att bestäm- melsen mönstras ut ur banklagstiftningen. Utredningen har därvid förutsatt att en styrelseledamot eller delegat ändå skall avhålla sig från att delta i själva beslutet rörande ett annat bolag där han också är styrelseledamot.

Hovrätten för Västra Sverige har anfört att de jävsbestämmelser som utredningen har föreslagit bör kompletteras så att företrädare för tredjeman hindras att delta i styrelsens beslut om avtal med det bolag han företräder, dvs. i överensstämmelse med vad som gäller enligt BL (bil. 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del anser jag i likhet med hovrätten att gällande bestämmelser i denna fråga bör bibehållas. Paragrafen har därför kompletterats i enlighet härmed. De praktiska olägenheter som motiverat att motsvarande bestämmelse inte införts i aktiebolagslagen avsåg farhågor för att styrelseledamöter i koncernbolag inte skulle finnas i det antal som krävs för beslutförhet (SOU 1941: 9 s. 333). Sådana farhågor gör sig emellertid mindre gällande i fråga om banker. Att företrädaren för t. ex. en lånesökande part skulle, i egenskap av styrelseledamot eller delegat i banken, få delta i beslut om beviljande av lånet kan inte anses vara tillfredsställande.

15 § Styrelsen företräder bankaktiebolaget och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i bolagsordningen. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första stycket och 14 § om styrelseledamot. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från kravet på svenskt medborgarskap för firmatecknare i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Rätten att teckna bolagets firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

(Jfr 8 kap. 14 § UBAL.)

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 11 § aktiebolagslagen samt 81 och 82 §§ BL, reglerar rätten att teckna bankaktiebolagets firma.

De föreskrifter som finns i aktiebolagslagen om verkställande direktörens rätt att företräda aktiebolaget och teckna dess firma återfinns inte i bankaktiebolagslagen med hänsyn till utformningen av denna lags bestämmelser om verkställande direktör. I *första stycket* slås fast att styrelsen alltid är ställföreträdare för bolaget. Med styrelsen menas här den beslutande styrelsen. Detta innebär att om styrelsen har fattat ett majoritetsbe-

slut om att ingå ett avtal för bankens räkning kan majoriteten också representera banken när avtalet ingås.

Firmateckningsrätten medför behörighet att representera bolaget vid avtal och andra rättshandlingar samt företräda bolaget inför domstol och myndigheter.

Ställföreträdarskapet kan inte bara utövas genom skriftlig firmateckning utan också muntligt, exempelvis vid ingående av muntliga avtal. Bestämmelserna om firmatecknare i bankaktiebolagslagen gäller bara styrelseledamöter och särskilt utsedda firmatecknare. Regler om andra representanter, t. ex. personer som har befullmäktigats av ställföreträdarna, anställda med ställningsfullmakt m. fl. finns i annan lagstiftning (jfr 6 §).

En ställning i viss mån likartad med de legala ställföreträdarnas intar enligt *utredningen* de befattningshavare i bankbolag vilka har behörighet att företräda bolaget enligt s. k. ställningsfullmakt. I bankerna innehas en dylik speciell behörighet ofta av högre banktjänstemän som vanligen får anses behöriga att till följd av sina tjänsteåligganden, sin "ställning", ingå avtal för bankbolaget och även i övrigt företräda banken. Detta skulle enligt utredningen få anses följa av 2 kap. 10 § andra stycket avtalslagen. Enligt *bankinspektionen* är vad utredningen anför om behörighet för banktjänstemän att till följd av tjänsteåligganden (ställningsfullmakt) ingå avtal för bankbolaget diskutabelt. I varje fall bör enligt inspektionen med avtal inte avses kreditavtal eller liknande förbindelser i utövandet av själva bankrörelsen. Utifrån åberopad bestämmelse i avtalslagen torde däremot kunna följa rätt för tjänsteman i bank att på grund av sina allmänna tjänsteåligganden träffa t. ex. tjänsteavtal med anställd eller hyresavtal (bil. 3 avsnitt 3.8.10). *Jag* delar inspektionens uppfattning i denna fråga.

Av första stycket jämfört med 9 § delgivningslagen (1970: 428) följer att delgivning som sker enligt lag eller andra författningar får ske med en av flera gemensamt behöriga firmatecknare. Motsvarande torde gälla även andra meddelanden till bankbolaget. I 8 kap. 17 § finns särskilda bestämmelser om hur bolaget skall företrädas när styrelsen vill föra talan mot bolaget, t. ex. för att klandra ett beslut av bolagsstämman.

Enligt *andra stycket* kan styrelsen bemyndiga styrelseledamot eller annan att företräda bankbolaget och teckna dess firma. Vem som helst kan utses till firmatecknare, om bolagsordningen inte föreskriver något annat. En firmatecknare som inte är styrelseledamot måste uppfylla kvalifikationskraven i 3 § första stycket för en styrelseledamot.

I lagrådsremissen angavs att i fråga om firmatecknare skulle gälla bl. a. vad som sägs om styrelseledamot i 3 § andra stycket. *Lagrådet* har framhållit att där föreskrivs att högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter i ett utlandsägt bankaktiebolag får vara utländska medborgare eller bosatta utomlands. Det är svårt att inse hur denna regel skall kunna tillämpas i detta sammanhang, om det inte är fråga om att utse minst tre firmatecknare utanför styrelsen. Emellertid innebär 3 § andra stycket också att dispens kan ges från det absoluta krav på svenskt medborgarskap som annars gäller. Detta kan givetvis ha sitt intresse för en utlandsägd bank.

Med anledning av vad lagrådet anfört vill *jag* framhålla att avsikten med

hänvisningen till 3 § andra stycket var att den där angivna möjligheten att ge dispens från kravet på svenskt medborgarskap skulle bli tillämplig på firmatecknare i utlandsägda bankaktiebolag. Som lagrådet påpekat leder emellertid en sådan hänvisning till osäkerhet om vad som avses. Stycket ändras därför. Hänvisningen till 3 § andra stycket utgår. I stället införs en särskild möjlighet för regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen att ge dispens från kravet på svenskt medborgarskap för firmatecknare i bankaktiebolag som bildats av utländskt bankföretag.

Av 3 § första stycket följer att firmatecknaren inte får vara omyndig eller i konkurs. Enligt 6 § näringsförbudslagen får inte den vara firmatecknare som är underkastad näringsförbud. Dispens kan erhållas från bosättningskravet i första stycket. Har en styrelseledamot fått dispens enligt 3 § första eller andra stycket kan styrelsen utse honom till firmatecknare utan att det krävs en ny dispens. Jävsregeln i 14 § gäller även en särskild firmatecknare.

Till skillnad från aktiebolagslagen gäller enligt *tredje stycket* att endast kollektiv firmateckning får förekomma i bankaktiebolag. Styrelsen kan föreskriva annan begränsning i firmatecknarens befogenheter, t. ex. begränsning till vissa slag av rättshandlingar, men ingen sådan begränsning får registreras. Även om en bestämmelse med detta innehåll meddelas i bolagsordningen, kan den därför inte åberopas mot tredje man som är i god tro.

Enligt *fjärde stycket* kan ett bemyndigande att teckna firma återkallas när som helst.

Reglerna i BL om att firmateckning kan ske genom kontrasignation har, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, fått utgå. Detsamma gäller den nuvarande, tvingande bestämmelsen om att kontrasignant får teckna firman endast i förening med ordinär firmatecknare.

Bestämmelser om hur firma tecknas finns i 6 kap. 4 §, bankrörelselagen.

16 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för bankaktiebolaget får inte företa en rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av bolagsstämman eller annat bolagsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

(Jfr 8 kap. 15 § UBAL.)

Paragrafen, som överensstämmer med 8 kap. 13 § aktiebolagslagen och motsvarar 83 § 1 och 84 § första och andra styckena BL, innehåller en s. k. generalklausul som riktar sig till bolagets styrelse och andra ställföreträdare för bolaget.

Första stycket innehåller ett förbud mot åtgärder som medför otillbörliga fördelar. Den nya bestämmelsen avser att bättre skydda minoriteten än motsvarande bestämmelse i BL.

Styrelsen eller annan ställföreträdare får enligt detta stycke inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller

annan aktieägare. Denna s. k. generalklausul är ett uttryck för principen om aktieägarnas likställighet, i den mån något annat inte följer av bolagsordningen. Saken kan också uttryckas så att bolagsorganen är skyldiga att handla lojalt mot en aktieägarminoritet.

Med hänsyn till att styrelsen och annan ställföreträdare för bolaget redan genom rörelsereglerna i 2 kap. bankrörelselagen och bolagsordningens föreskrifter är förhindrade att vidta åtgärder som är främmande för föremålet för bolagets verksamhet eller för verksamhetens syfte, har den särskilda bestämmelsen om detta i 83 § första meningen BL fått utgå i förslaget. Bestämmelsen i 83 § andra meningen BL att styrelsen har rätt att ge vissa gåvor återfinns i 9 kap. 6 §.

Andra stycket behandlar frågan om lydnadsplikt mot överordnade bolagsorgan och har samma innebörd som motsvarande bestämmelser i BL (84 § första och andra styckena).

Någon motsvarighet till regeln i 84 § första stycket BL, som innebär att styrelsen, annan ställföreträdare och delegat måste följa de särskilda föreskrifter som meddelas i bolagsordningen eller av bolagsstämman, finns inte i förslaget och inte heller i aktiebolagslagen. Att denna skyldighet föreligger följer redan av att bolagsstämman är det överordnade organ vars beslut bolagets ställföreträdare i princip är skyldiga att följa.

Inte heller har bestämmelsen i 84 § andra stycket BL, som förbjuder bankens ställföreträdare att följa en föreskrift av bolagsstämman "om sådan åtgärd avseende förvaltningen av bolagets angelägenheter, vars verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av bolagets intresse", tagits med i förslaget. En sådan föreskrift av bolagsstämman torde nämligen praktiskt taget alltid stå i strid med generalklausulen i 8 kap. 15 § och alltså även i strid mot lagen.

Det är endast bolagsorganens skyldigheter som regleras i denna paragraf. I vad mån anställda som inte har sådana funktioner är skyldiga att följa bolagsstämmans, styrelsens eller verkställande direktörens anvisningar får avgöras enligt allmänna rättsregler. Det blir därmed i första hand fråga om en tolkning av anställningsavtalet eller kollektivavtal, med hänsynstagande till vad för slags anvisning det är frågan om.

17 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för bolaget, gäller inte rättshandlingen mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

(Jfr 8 kap. 16 § UBAL.)

Paragrafen, som överensstämmer med 8 kap 14 § första meningen aktiebolagslagen och motsvarar 85 § första stycket BL, innehåller en regel om verkan av att en ställföreträdare för bolaget överskrider sin befogenhet.

Förslaget bygger, liksom aktiebolagslagen, på att det finns en viss funktionsfördelning mellan bolagsstämman och styrelsen. Denna funktionsfördelning innebär en begränsning av båda organens behörighet att företräda bolaget. Om exempelvis styrelsen skulle vidta en åtgärd med överskridande av de gränser för behörigheten som funktionsfördelningen innebär,

medför åtgärden inte rättsverkan gentemot bolaget, alldeles oavsett om tredje man var i god tro eller inte. Detta motsvarar vad som gäller enligt nuvarande lagstiftning. Har en ställföreträdare för bolaget däremot handlat inom ramen för sin behörighet men överskridit sin befogenhet, blir rättshandlingen bindande för bolaget om tredje man var i god tro. Bestämmelsen har i det hänseendet samma innebörd som motsvarande bestämmelse i 85 § första stycket BL.

18 § För registrering skall bankaktiebolaget anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress, personnummer och medborgarskap. För registrering skall även anmälas av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan görs första gången när bankaktiebolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om bolagets postadress ändras, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

(Jfr 8 kap. 17 § UBAL.)

Paragrafen, som i sak överensstämmer med 8 kap. 15 § aktiebolagslagen och motsvarar 22 § andra och tredje styckena samt 88 § BL, innehåller bestämmelser om att bankaktiebolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant och firmatecknare. Den överensstämmer i sak med gällande lag. Nytt är att postadress, personnummer och medborgarskap skall anges. Registeringen görs av bankinspektionen i ett bankregister som inspektionen för. Närmare bestämmelser om registrering m. m. finns i 8 kap. bankrörelselagen.

Motsvarigheten till föreskriften i aktiebolagslagen om att ett aktiebolag skall till registreringsmyndigheten sända in en förteckning över styrelseledamöter, verkställande direktör, suppleanter och firmatecknare senast en månad efter den ordinarie bolagsstämman har inte tagits med i förslaget. Bestämmelsen har där tillkommit för att myndigheterna skall kunna kontrollera förändringar i bolagets ledning inför en förestående likvidation eller konkurs. Med hänsyn till den kontroll som bankinspektionen utövar över bankbolagen bör en motsvarande uppgiftskyldighet inte vara nödvändig här.

8 kap. Bolagsstämma

BL:s bestämmelser om bolagsstämma har omarbetats så att förslaget i huvudsak stämmer överens med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen. Enligt förslaget krävs inte längre generellt beslut av två på varandra följande bolagsstämmor för genomförande av vissa beslut, t. ex. ändringar i bolagsordningen. På olika sätt mildras också kraven på kvalificerad majoritet på bolagsstämma för sådana beslut. Bl. a. slopas metoden att beräkna majoritet med utgångspunkt i antalet röstande. För att få ett mera

flexibelt minoritetsskydd än vad reglerna om kvalificerad majoritet ger införs en generalklausul i 15 §.

En nyhet är vidare att aktieägare får oinskränkt rätt att låta sig företrädas av ombud på stämman. I likhet med aktiebolagslagen fastslås i lag rätten för aktieägare att ta med ett biträde till bolagsstämman.

I förslaget slopas de nu gällande jävsreglerna som innebär att en aktieägare inte får delta i behandlingen av frågor om avtal mellan honom och bolaget eller frågor om avtal mellan bolaget och tredje man om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse, som kan anses vara stridande mot bolagets. I stället införs en generalklausul med förbud mot diskriminerande bolagsstämmobeslut. Från lagen om förenklad aktiehantering överförs den bestämmelse för avstämningsbolag som innebär att en aktieägare inte har rätt att delta i bolagsstämma om han inte anmält sig för införing i aktieboken senast tio dagar före stämman.

Kapitlet motsvarar 9 kap. i utredningens förslag. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bankaktiebolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 14 § andra stycket.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare, för att få delta i bolagsstämman, skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

Aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 9 kap. 1 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § första stycket BL samt 35 § LFA, innehåller allmänna bestämmelser om rätten att delta i bolagsstämma.

I *första stycket* finns den grundläggande regeln att aktieägares rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas på bolagsstämman. Rätten att delta i och utöva rösträtt på bolagsstämma tillkommer i princip varje aktieägare, som är införd i aktieboken (se 3 kap. 15 § första stycket).

För avstämningsbolagens del har i *andra stycket* tagits in en särskild regel som innebär ett visst undantag från principen att endast aktieägare får delta i bolagsstämman. Detta avsteg från huvudregeln är betingat av praktiska skäl. Enligt 3 kap 14 § andra stycket skall en utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före stämman hållas tillgänglig för aktieägarna vid stämman i avstämningsbolag. Detta innebär att den som t. ex. köpt en aktie en vecka före stämman, inte får möjlighet att delta i denna.

Av 3 kap. 16 § följer att även vissa nyttjanderätts- eller avkomsträttshavare är berättigade att företräda aktien.

Bestämmelsen i *tredje stycket* om att det i bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare för att få delta i bolagsstämma skall anmäla sig hos bolaget senast viss dag har motsvarighet i BL. Förslaget bygger dock på att sådan föranmälan skall göras högst fem dagar före stämman, medan tidpunkten enligt BL är bestämd till högst tre dagar före stämman. Anmälningsdagen får inte vara en söndag eller helgdag etc. Genom en bestämmelse om föranmälan får styrelsen tillfälle att före stämman upprätta en röstlängd.

I BL finns bestämmelser om ett särskilt styrelsesammanträde omedelbart före bolagsstämma resp. anmälningstidens utgång för att pröva frågor om nya aktieägares införande i aktieboken. Enligt 3 kap. 7 § åligger det styrelsen att se till att den som anmäler sig för införing i aktieboken verkligen blir införd i denna. Någon särskild bestämmelse om styrelsesammanträde för detta ändamål har därför inte ansetts behövlig.

Bestämmelserna i *fjärde stycket* har tillkommit mot bakgrund av att bankbolag som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse enligt 6 kap. 9 § ges rätt att förvärva ett begränsat antal egna aktier för att underlätta denna rörelse. För den händelse dessa aktier registreras på bankbolaget bör varken rösträtt eller någon annan rätt som är knuten till dessa aktier utövas på bolagsstämman. Med hänsyn till att i förslaget införts regler om koncernförhållanden har i förhållande till utredningsförslaget tillagts att samma inskränkning skall gälla för aktier som tillhör bolagets dotterföretag.

2 § En aktieägares rätt vid bolagsstämman utövas av aktieägaren personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst ett år från utfärdandet.

En aktieägare får vid bolagsstämman medföra högst ett biträde.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. En fondstyrelse får för högst ett år i sänder överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bolaget och, om bolaget är moderbolag i en koncern, hos dess dotterbolag att var för sig utöva rösträtt för aktier som styrelsen förvaltar.

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 2 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § första stycket samt 105 § BL.

Bestämmelsen i *första stycket* om att en aktieägares rätt vid bolagsstämman utövas av denne personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt är tvingande. Någon begränsning i denna rätt att delta i bolagsstämman får inte göras. Möjligheten att i bolagsordningen föreskriva att endast annan aktieägare får nyttjas som ombud har utgått (se prop. 1973: 168). En aktieägare har alltså en ovillkorlig rätt att låta sig representeras på bolagsstämman genom ombud.

Regeln att fullmakten skall vara skriftlig och daterad är ny och betingad av ordningsskäl. Detsamma gäller regeln i styckets sista mening om att fullmakten endast gäller ett år från utfärdandet.

I *andra stycket* har, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, tagits in en tvingande regel om att en aktieägare får medföra högst ett biträde till

bolagsstämman. 10 § andra stycket innehåller en bestämmelse om att biträde skall anmärkas i röstlängden vid bolagsstämman.

Eftersom en löntagarfondstyrelse inom allmänna pensionsfonden kan placera medel också i bankaktier har i ett *tredje stycke* tagits in bestämmelser motsvarande dem som finns i 9 kap. 2 § tredje stycket aktiebolagslagen, se prop 1983/84: 50 s. 126 och 148 f. Tillägget gör det möjligt för löntagarfondstyrelserna att rösta på olika sätt sinsemellan, trots att styrelsernas samtliga aktier har en ägare, nämligen AP-fonden. Det är vidare möjligt för en löntagarfondstyrelse att överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bankbolaget eller inom koncernen, att var för sig utöva rösträtt för aktier som fondstyrelsen förvaltar.

3 § Ingen kan rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare gäller även ombud för aktieägare.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av första och tredje styckena.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 3 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § första stycket BL, innehåller bestämmelser om begränsningar i aktieägares rösträtt.

Av 3 kap. 1 § första stycket följer att alla aktier har lika rätt i bankbolaget, om något annat inte följer av andra stycket i samma paragraf. Detta betyder att alla aktier också har samma röstvärde. Någon särskild regel om detta behövs därför inte i denna paragraf. Av 3 kap. 1 § framgår vidare att det är möjligt att i bolagsordningen ange olika röstvärden för aktier. Ingen aktie får emellertid ges ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för en annan aktie.

Den i *första stycket* föreskrivna begränsningen att ingen i ett bankaktiebolag får rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de på stämman företrädda aktierna har motsvarighet i BL och i aktiebolagslagen.

Bankföreningen har väckt frågan om reduktionen skall träffa de röststarka eller de röstsvaga aktier som kan finnas till följd av bestämmelsen i 3 kap. 1 § tredje stycket och som en viss aktieägare anmält sig ha. Föreningen menar att problemet knappast kan lösas utan en presumtionsregel (bil. 3 avsnitt 3.9.2).

För egen del är jag beredd att instämma i att den föreslagna begränsningsregeln leder till vissa oklarheter. Frågan om hur regeln skall tolkas har behandlats i en expertrapport i betänkandet (SOU 1981: 78) Löntagarna och kapitaltillväxten 6 (s. 109 f). Slutsatsen var där att begränsnings-

regeln tar sikte på en femtedel av aktiekapitalet. Eftersom regeln behandlar den rösträtt som får utövas av en aktieägare på stämman bör regeln, för att ge ett rimligt resultat, i stället avse röstetalet av de vid stämman företrädda aktierna. Regeln kan därför enligt min mening behöva ändras. Med hänsyn till att kreditmarknadskommittén har att överväga frågor där denna begränsningsregel aktualiseras finner jag det lämpligt att kommittén får överväga en sådan ändring. Därvid bör också beaktas konsekvenserna för de bankbolag som i sin bolagsordning har särskilda regler om begränsning i rösträtten.

Andra stycket innehåller bestämmelser om jäv vid röstning på bolagsstämman. Nu gällande regler är hämtade från 1944 års aktiebolagslag och de har i förslaget anpassats till motsvarande bestämmelser i nya aktiebolagslagen. Härigenom förhindras att reglerna missbrukas av en minoritet, när det gäller t. ex. jäv i avtalsfrågor eller jäv vid val av revisor. Skyddet mot missbruk av en majoritets inflytande upprätthålls av andra bestämmelser, såsom generalklausulen i 15 §.

En aktieägare som är styrelseledamot får alltså inte rösta när det gäller fråga om ansvarsfrihet eller om skadeståndsskyldighet för honom. Till området för jäv hör också frågor om befrielse från andra förpliktelser mot bolaget, t. ex. på grund av ett vanligt kreditavtal eller på grund av skadegörelse på bolagets egendom. Av grunderna för stadgandet måste anses följa att en aktieägare också är förhindrad att delta i en röstning rörande beslut som avser att tillförsäkra honom förmåner som kompensation för ålagda förpliktelser.

Jävsbestämmelserna gäller endast själva omröstningen på stämman. Det är tillåtet och kan också vara lämpligt att en jävig person deltar i diskussionen rörande visst ärende på bolagsstämman så att han får tillfälle att utveckla sina synpunkter i frågan.

Bestämmelsen i BL om att rösträtt inte får utövas för en aktie för vilken förfallen inbetalning inte fullgjorts har, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, utgått. Förslaget innebär därför att man inte genom bestämmelser i bolagsordningen kan som villkor för rösträtt kräva att aktie helt skall ha betalts.

Enligt BL är den som röstar för aktie på bolagsstämman skyldig att, på begäran av aktieägare med en tiondel av de på stämman företrädda aktierna, avge en närmare specificerad försäkran om rätt till aktien. Denna bestämmelse har, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, utgått. Det kan nämligen ifrågasättas om bestämmelsen ger något effektivt skydd mot försök att kringgå röstningsreglerna. Om någon röstar som bulvan för annan och därigenom kringgår förbud enligt lagen eller bolagsordningen för aktieägaren att rösta, är detta inte särskilt straffbelagt. De allmänna reglerna om klander av bolagsstämmans beslut får anses utgöra en tillräcklig sanktion mot ett sådant förfarande.

Med hänsyn till att en löntagarfondstyrelse inom allmänna pensionsfonden kan placera medel också i bankaktier har i ett *fjärde stycke* tagits in bestämmelser motsvarande dem som finns i 9 kap. 3 § fjärde stycket aktiebolagslagen, se prop. 1983/84: 50 s 127 och 149 f). Vid tillämpning av regeln om röstningsbegränsning skall inte AP-fondens totala innehav av

aktier räknas som en enhet i de fall där flera fondstyrelser förvaltar aktier i bankbolaget, utan var och en av styrelserna skall betraktas som en särskild aktieägare. En fondstyrelse som har överlåtit rösträtt på fackliga organisationer får inte tillsammans med organisationerna rösta för mer än en femtedel av de på stämman företrädda aktierna. Om en fondstyrelse är jävig i viss fråga får enligt andra stycket rösträtt inte utövas för övriga styrelsers aktier (prop. 1983/84: 50 s. 150).

4 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas på annan plats inom riket.

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § andra stycket BL.

I förslaget föreskrivs, liksom enligt BL, att bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. Bolagsordningen kan dock ange annan ort där stämman skall eller kan hållas. Om utomordentliga omständigheter påkallar det, får stämman, även om bolagsordningen inte har någon särskild regel om detta, hållas på annan ort inom riket.

5 § Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet, som består av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier, begär det. Sådan stämma skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

I denna paragraf, som i huvudsak överensstämmer med 9 kap. 5 § aktiebolagslagen och motsvarar 106 § BL, anges när ordinarie bolagsstämma skall hållas och vilka ärenden som måste tas upp på en sådan stämma.

Enligt BL skall ordinarie bolagsstämma hållas inom tre månader efter utgången av varje räkenskapsår. I motiven anges att denna tidsbegränsning i allmänhet har varit fastställd i bankernas bolagsordningar och att det inte bör föreligga någon svårighet att iaktta en sådan regel. För aktiebolagen gäller liksom tidigare en maximitid om sex månader. Någon anpassning till vad som föreskrivs i aktiebolagslagen har inte gjorts i detta hänseende. I

stället föreskrivs i *första stycket* en maximitid om fyra månader för bankaktiebolagen.

Till skillnad från vad som gäller enligt BL behöver bolagsordningen enligt förslaget inte innehålla någon närmare angivelse av den tidsperiod under vilken bolagsstämman skall hållas. Detta hindrar emellertid inte att föreskrifter som preciserar tiden för bolagsstämman kan tas in i bolagsordningen.

Vid den ordinarie stämman skall årsredovisningen och revisionsberättelsen samt i ett moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen läggas fram. Vidare skall övriga i andra stycket angivna ärenden behandlas. Paragrafens lydelse hindrar inte att bolagsordningen föreskriver att ytterligare någon ordinarie bolagsstämma för andra ärenden skall hållas varje år. Detta överensstämmer med gällande lag.

På sätt som föreskrivs i BL skall stämman enligt *andra stycket* fastställa balansräkningen och, som en nyhet, även resultaträkningen. Stämman skall också besluta om dispositioner beträffande bankbolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen. I koncernförhållande skall bolagsstämman i moderbolaget ta ställning till frågan om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda koncernbalansräkningen. Detta innebär att stämman är skyldig att ta ställning till dessa redovisningshandlingars riktighet och rätta eventuella felaktigheter i dem. Skulle ett misstag ha begåtts när balansräkningen eller resultaträkningen upprättades utan att detta observeras vid den granskning som stämman gör i samband med fastställandet, får det anses ankomma på en senare stämma att rätta till felet när det uppmärksammas. Uppenbara skriv- och räknefel kan ändras genom bolagsledningens försorg. Vidare skall, i överensstämmelse med gällande lag, frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna alltid behandlas på den ordinarie bolagsstämman.

Enligt 2 kap. 5 § 8 skall bolagsordningen ange vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman. Det förutsätts att val av styrelseledamöter och i vissa fall av revisorer sker på den ordinarie bolagsstämman, se 7 kap. 1 § denna lag och 3 kap. 1 § bankrörelselagen. Dessa ärenden skall alltså anges i bolagsordningen. Det kan också tänkas att bolagsordning anger andra ärenden som skall behandlas på den ordinarie stämman. I *punkten 4* anges därför att som obligatoriska ärenden på den ordinarie bolagsstämman skall förekomma sådana ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen eller bolagsordningen.

Enligt *tredje stycket* första meningen har stämman möjlighet att genom vanligt majoritetsbeslut skjuta upp sådana frågor som avses i andra stycket första–tredje punkterna till en fortsatt stämma, på vilken beslut i ärendet skall fattas. Uppskovsrätt tillkommer också en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Denna nya minoritetsregel, som har hämtats från aktiebolagsrätten (se 9 kap. 5 § ABL), utgör ett komplement till bestämmelserna i 5 kap. 5 § bankrörelselagen om rätt för minoriteten att förhindra beslut om ansvarsfrihet. Regeln är tvingande.

Fortsatt stämma skall hållas minst en och högst två månader efter uppskovsbeslutet. I detta beslut bör dagen för den fortsatta stämman

anges. Att kallelse skall utfärdas till den fortsatta stämman följer av 8 § första stycket.

Det är viktigt att utan dröjsmål få avgjort i vad mån redovisningen för ett avslutat räkenskapsår skall ligga till grund för den fortsatta verksamheten och hur det skall förfaras med uppkommen vinst eller förlust. En längre tids ovisshet i dessa frågor är till skada både för aktieägarna och för utomstående. Med anledning härav föreskrivs i tredje stycket andra meningen att ytterligare uppskov inte är tillåtet. Stämman kan emellertid inte direkt tvingas att fastställa framlagda balans- och resultaträkningar.

I *fjärde stycket* har tagits in en erinran om skyldighet för styrelsen att enligt 7 kap. 6 § bankrörelselagen till bankinspektionen sända in redovisningshandlingar och i förekommande fall koncernredovisningshandlingar, revisionsberättelser m. m.

6 § Extra bolagsstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till bolaget.

Paragrafen, som motsvarar 9 kap. 6 § aktiebolagslagen och 107 § 2 mom. BL, anger när en extra bolagsstämma skall hållas.

I överensstämmelse med BL kan en extra bolagsstämma sammankallas på styrelsens initiativ. Den kan också hållas på begäran av flertalet av revisorerna eller av ägare av minst en tiondel av samtliga aktier.

Enligt 107 § 2 mom. andra stycket BL får revisorerna själva utlysa en extra bolagsstämma. Om revisorerna inte är ense om detta, skall den mening gälla som de flesta revisorerna ansluter sig till. Förekommer lika många röster för som emot skall den mening gälla som är för att en extra bolagsstämma skall utlysas. Samma bestämmelse fanns i 1944 års aktiebolagslag. Enligt nya aktiebolagslagen får däremot varje revisor påkalla en extra stämma. I förslaget behålls således bestämmelsen om att flertalet, dvs. majoriteten av revisorerna, skall vara ense för att de skall kunna begära en extra stämma. En sådan bestämmelse kan nämligen sägas utgöra ett skydd mot förhastade aktioner från revisorernas sida. För bankbolagen är detta skydd särskilt viktigt med hänsyn till den betydelse allmänhetens förtroende har för bankers verksamhet.

Trots att någon lagregel inte finns härom, bör i överensstämmelse med aktiebolagslagen en minoritet som representerar mindre än tio procent av aktiekapitalet kunna i bolagsordningen ges rätt att påkalla en extra stämma.

Av 7 kap. 4 § bankrörelselagen följer att bankinspektionen har möjlighet att kalla till extra bolagsstämma.

7 § En aktieägare har rätt att få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 7 § aktiebolagslagen och motsvarar 107 § 1 mom. BL, reglerar en aktieägares rätt att få ett ärende behandlat vid bolagsstämman.

Medan gällande lag föreskriver att en aktieägare har rätt att få ett ärende prövat på den ordinarie stämman, om han hos styrelsen begär det senast tio dagar före stämman, skall, enligt förslaget, ett sådant ärende behandlas på stämman om skriftligt yrkande kommer in i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Rätten att få ett ärende behandlat på stämman gäller enligt BL bara ordinarie bolagsstämma men enligt förslaget även extra stämma.

Bankinspektionen har påtalat att aktieägares rätt att få ärende behandlat vid bolagsstämman i vissa fall missbrukats systematiskt. För att ge styrelsen möjlighet att hindra upptagandet av uppenbart ovidkommande frågor föreslår inspektionen att rätten att få fråga upptagen skall avse ärende rörande bankaktiebolagets angelägenheter (bil. 3 avsnitt 3.9.1).

Det får anses ligga i sakens natur att en aktieägare är berättigad att få endast sådant ärende behandlat på stämman som rör honom i egenskap av aktieägare. Därav följer att styrelsen bör kunna göra viss prövning av om ärendet i fråga har sådant samband med bankaktiebolagets verksamhet att det bör behandlas på stämman. Den närmare avgränsningen i detta avseende får överlämnas åt rättstillämpningen. *Jag* är således inte nu beredd att föreslå en annan utformning av paragrafen.

8 § Styrelsen kallar till bolagsstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte bolagsordningen föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Skjuts en stämma upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller bolagsordningen krävs för att ett bolagsstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämma skall behandla fråga om
   a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 14 §,
   b) bolagets försättande i likvidation, eller
   c) upphörande av bolagets likvidation.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Om ett ärende avser ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Att i vissa fall särskilda uppgifter skall anges i kallelsen följer av 4 kap. 5 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 1 § tredje stycket detta kapitel.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna och genast sändas till aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 8 § första meningen och 9 § aktiebolagslagen och motsvarar 106 § 1 mom. andra stycket och 107 § 4 mom. BL. Den innehåller bestämmelser om vem som skall kallas till bolagsstämma samt tiden och sättet för sådan kallelse.

Huvudregeln är enligt *första stycket* att styrelsen kallar till bolagsstämma. Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra meningen aktiebolagslagen enligt vilken länsstyrelsen skall på anmälan av styrelseledamot m. fl. utlysa en bolagsstämma som inte sammankallas i föreskriven ordning saknar motsvarighet i såväl gällande BL som i förslaget. Detta hänger samman med att bankbolagen förutsätts sammankalla stämma på föreskrivet sätt eftersom de för sin verksamhet är beroende av oktroj.

Regeln i detta stycke att kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman är ny och motsvarar vad som gäller enligt aktiebolagslagen. I motsats till BL görs i förslaget inte någon skillnad mellan kallelse till ordinarie och extra bolagsstämma.

En kallelse får anses utfärdad den dag kallelsen avsänds med posten eller kungörelsen om kallelsen förs in i tidningen. Detta får anses gälla utan uttrycklig bestämmelse.

Om en stämma skjuts upp till en dag som infaller mer än fyra veckor efter det att stämman har inletts skall kallelse ske till den fortsatta stämman. Motsättningsvis framgår att kallelseåtgärder inte behövs, när en stämma ajourneras för fyra veckor eller kortare tid.

Vissa bolagsstämmobeslut måste för att bli giltiga fattas på två stämmor. Så är fallet beträffande beslut om frivillig likvidation enligt 10 kap. 1 § andra stycket. Det kan även tänkas förekomma föreskrifter i bolagsordningen av den innebörden att vissa beslut, för att vara giltiga, skall antas av två på varandra följande bolagsstämmor. I sådana fall får, liksom enligt gällande rätt, kallelse till den senare bolagsstämman inte ske förrän den första har hållits. I kallelsen till den senare stämman skall anges vilket beslut den första stämman har fattat. Därmed menas givetvis det beslut som för att bli giltigt måste bekräftas på den efterföljande stämman.

I bolagsordningen skall enligt 2 kap. 5 § 7 anges på vilket sätt kallelsen till stämman skall utfärdas. Bolagsordningens bestämmelser om detta skall naturligtvis iakttas.

I *andra stycket* anges de fall då skriftlig kallelse fordras. I överensstämmelse med aktiebolagslagen upptar förslaget inte BL:s regler om att kallelse i vissa fall skall sändas i rekommenderat brev. Den föreslagna bestämmelsen är även något mindre krävande för bolaget än BL:s enligt vilken kallelse skall avsändas till varje aktieägare "om vars postadress uppgift kan utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas".

Enligt *tredje stycket* skall i kallelsen tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Undantag görs inte för ärenden som enligt 5 § eller bolagsordningen är obligatoriska på den ordinarie bolagsstämman. De ärenden som enligt 5 § är obligatoriska på stämman har emellertid i praxis och efter överenskommelse med bankinspektionen inte angivits i detalj i kallelsen utan har tagits upp under den samlade benämningen "obligatoriska bolagsstämmoärenden". Av 9 § följer emellertid att ärenden som är

obligatoriska på stämman kan avgöras även om de inte tagits upp i kallelsen till stämman.

I kallelsen skall tid och plats för stämman anges noggrant.

FAR har påpekat att det, för det fall bolaget är ett moderbolag, skall finnas två revisionsberättelser (bil. 3 avsnitt 3.9.3). I förslagets *fjärde stycke* har beaktats förekomsten av såväl koncernredovisningshandlingar som koncernrevisionsberättelse.

9 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen rörande kallelse till bolagsstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Paragrafen överensstämmer i sak med 9 kap. 10 § aktiebolagslagen och motsvarar 107 § 4 mom. BL. Den innehåller bestämmelser om i vad mån bolagsstämman kan med giltig verkan fatta beslut trots att de i lagen eller bolagsordningen givna föreskrifterna om kallelse och tillhandahållande av handlingar m. m. inte har iakttagits.

Bestämmelserna om kallelse är av central betydelse för att aktieägarna skall kunna utöva sin rätt att delta i bolagets förvaltning. Reglerna kan också ses som ett slags minoritetsskydd. Varje aktieägare skall kunna lita på att kallelsereglerna följs, så att han inte kommer i den situationen att stämman har fattat beslut i en fråga utan att aktieägaren fått kännedom om att den skulle tas upp till behandling av stämman. Eftersätts föreskrifter rörande de åtgärder som styrelsen skall vidta för att kalla aktieägarna till stämma och ge dem information om ärenden på stämman, medför det därför i regel att bolagsstämmans beslut inte kan anses ha tillkommit i behörig ordning. Det kan i sådant fall efter klander bli upphävt enligt 16 §. Ett åsidosättande sker naturligtvis även när kallelsen eller handlingarna inte har det erforderliga innehållet. Av lagens syfte följer vidare att, om i kallelsen eller handlingarna skall ingå förslag till bolagsstämmobeslut av angivet innehåll, stämman inte utan berörda aktieägares samtycke kan fatta beslut som innebär en reell avvikelse från förslaget.

I paragrafens första mening uppställs, som en undantagsregel, att bolagsstämma trots fel av ifrågavarande slag kan fatta giltigt beslut, om samtycke till det ges av de aktieägare som berörs av felet. En sådan undantagsregel torde i själva verket gälla för alla fall då ett bolagsstämmobeslut är behäftat med formella fel. Särregleringen av de nu ifrågavarande formella felen har emellertid skett av praktiska skäl, eftersom undantagsregeln här har sin största betydelse.

Utan iakttagande av föreskriven kallelsetid och övriga bestämmelser som här avses kan beslut fattas med samtycke av samtliga aktieägare i bolaget. Om den ifrågavarande försummelsen beträffande kallelse etc. skulle ha drabbat endast viss eller vissa aktieägare, t. ex. om kallelse inte

behörigen sänts till dem, är deras samtycke tillräckligt för att giltigt beslut skall kunna fattas.

Det är också en allmän regel att formella felaktigheter i fråga om kallelse eller i annat avseende inte gör bolagsstämmobeslut ogiltigt, om det är klart att felet inte inverkat på beslutets innehåll. En aktieägare som genom försumlighet av styrelsen inte i rätt tid fått i bolagsordningen föreskriven skriftlig kallelse men infinner sig på stämman och medger att han likväl i rätt tid tagit del av en till annan medlem sänd kallelse, kan inte rimligtvis under åberopande av utebliven kallelse motsätta sig att bolagsstämman fattar beslut. Detsamma gäller om handlingar inte funnits tillgängliga i föreskriven ordning före stämman, men inte heller efterfrågats av någon aktieägare.

Enligt paragrafens andra mening kan bolagsstämman vidare avgöra ett ärende trots att ärendet inte tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman. Det praktiska fallet är de till ordinarie stämma hörande ärenden som nämnts i 5 § och som också skall vara angivna i bolagsordningen. Hit kan emellertid också höra val av styrelseledamöter och revisorer och eventuella andra i bolagsordningen angivna ärenden, som skall förekomma på ordinarie stämma.

Med ärenden som enligt bolagsordningen skall förekomma på ordinarie stämma likställs också enligt departementsförslaget sådant ärende som "omedelbart föranledes" därav, såvitt gäller frågan om bolagsstämmans rätt att fatta beslut när föreskrivna kallelseåtgärder m. m. försummats. Detta överensstämmer med BL. Om stämman fattar beslut i en fråga och beslutet som en mer eller mindre nödvändig eller självskriven följd kräver beslut i ett därmed sammanhängande ären- de eller om frågorna annars står i så nära samband med varandra att de rimligtvis bör behandlas och avgöras samtidigt, kan de ofta i förevarande avseende betraktas som en enhet, dvs. som ett ärende.

Liksom enligt gällande rätt kan bolagsstämman besluta att en extra stämma skall sammankallas för behandling av ett ärende som inte har angivits i kallelsen. Visserligen har enligt 6 § aktieägare med en tiondel av aktiekapitalet eller den mindre del som är angiven i bolagsordningen rätt att begära att en extra stämma sammankallas för ett visst ärende. Rätten enligt denna paragraf för bolagsstämman att besluta om en extra stämma kan dock vara av betydelse om inte så stor del av aktiekapitalet som förutsätts för minoritetsrättens utövning är företrätt på stämman. Detsamma gäller om den majoritet som på stämman önskar att en extra stämma skall sammankallas inte företräder en sådan del av hela aktiekapitalet.

10 § Ordförande vid bolagsstämman utses av denna, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Stämmans ordförande skall upprätta en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden samt i denna ange hur många aktier och röster var och en företräder vid stämman (röstlängd). Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt
3. att, om röstning har skett, resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt för aktieägarna hos bolaget. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 11 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § första stycket BL, reglerar val av ordförande på bolagsstämman, upprättande av röstlängd samt protokollföring vid bolagsstämman.

I *första stycket* anges att ordföranden vid bolagsstämma utses av stämman, om något annat inte bestämts i bolagsordningen. Bestämmelsen om val av ordförande på bolagsstämman är alltså dispositiv. Bolagsordningen kan t. ex. ange att styrelsens ordförande skall vara ordförande på stämman. Om inte aktieägarna kan enas om vem som skall vara ordförande, faller uppgiften att upprätta röstlängd på den som öppnar stämman. Att föreskriva en särskild ordning för detta har liksom för aktiebolagen inte ansetts nödvändigt (jfr prop. 1975: 103 s 402). Det förtjänar påpekas att ordförandens utslagsröst kan komma till användning redan när bolagsstämman skall rösta om fastställande av röstlängden.

Enligt *andra stycket* skall stämmans ordförande upprätta en röstlängd. Godkännande av röstlängden är ett obligatoriskt stämmoärende. Detta innebär emellertid inte att röstlängden inte kan ändras under bolagsstämman. Så kan ske genom majoritetsbeslut. Någon skyldighet för bolagsstämman att ändra i röstlängden av den anledningen att en aktieägare tillkommer eller avlägsnar sig från stämman bör emellertid inte föreligga. Aktier som tas upp i röstlängden anses som företrädda vid stämman.

Talan mot bolagsstämmobeslut beträffande röstlängden kan föras i samband med klander av ett beslut som fattats i ärende där omröstning sker på grund av röstlängden.

Bestämmelserna i *tredje stycket* om protokoll vid bolagsstämman ansluter nära till gällande lag. Bestämmelsen i BL om att anteckning skall ske i protokollet om prövning förkommit av hur kallelse skett till stämman har emellertid inte tagits med. Någon ändring i praxis torde inte följa av detta.

11 § Styrelsen skall, om en aktieägare begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, på bolagsstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av bolagets årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår bankaktiebolaget i en koncern, avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till andra koncernföretag samt, om bolaget är moderbolag, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor däref-

ter hållas skriftligen tillgänglig för aktieägarna hos bolaget samt sändas till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig nackdel för bolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på aktieägarens begäran lämnas till revisorerna inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna på bankaktiebolagets huvudkontor samt sända det i avskrift till de aktieägare, som har begärt upplysningen.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 9 kap. 12 § första– tredje styckena aktiebolagslagen och motsvarar 108 § BL. Den innehåller bestämmelser om den enskilda aktieägarens rätt att få upplysningar av bolagsledningen på bolagsstämman i ärenden som skall avgöras på stämman.

Enligt BL är styrelsen skyldig att lämna upplysningar endast om det kan ske utan förfång för bolaget. Enligt *första stycket* har frågerätten vidgats på det sättet att upplysningar skall lämnas endast i den mån det kan ske utan väsentlig nackdel för bolaget. Detta innebär inte att styrelsen är befriad från informationsplikten så fort skada av vad slag som helst kan åberopas. Förhållandena kan dock vara sådana att styrelsen inte får lämna upplysningar, t. ex. om bolagets affärshemligheter skulle yppas för utomstående eller om konkurrenters intressen skulle främjas. Den enskilde aktieägarens intresse måste i sådana fall stå tillbaka för det samfällda bolagsintresset.

Frågerätten är dessutom i bankaktiebolag – till skillnad från aktiebolag – begränsad på det sättet att upplysning skall meddelas endast om det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Denna bestämmelse, som har sin motsvarighet i gällande lag, infördes i BL för att banklagstiftningens sekretessregler inte skulle åsidosättas genom att svar lämnades på framställda frågor.

Upplysningsplikten avser även bankaktiebolagets förhållande till andra bolag inom samma koncern. Detta innebär bl. a. att bankbolagets ledning bör vara skyldig att ge upplysningar om dotterföretagens förhållanden.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall enligt *andra stycket* upplysningen inom två veckor därefter hos bolaget hållas skriftligen tillgänglig för aktieägarna samt översändas till aktieägare, som begärt upplysningen.

Enligt *tredje stycket* ankommer det på styrelsen att pröva om begärd upplysning kan lämnas på stämman utan väsentlig nackdel för bolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild. Finner styrelsen att begärd upplysning av något av dessa skäl inte kan lämnas, skall upplysningen i stället på begäran av aktieägare lämnas till revisorerna för yttrande. Revisorernas yttrande skall endast innehålla uttalande huruvida den begärda upplysningen lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening bort föranleda ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncern-

revisionsberättelsen eller annars ger anledning till erinran. Anser revisorerna detta vara förhållandet, skall de i yttrandet ange den ändring i berättelsen upplysningen enligt deras mening bort föranleda eller den erinran upplysningen annars ger anledning till. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna på bankbolagets huvudkontor samt översända det i avskrift till aktieägare som begärt upplysningen.

Om en aktieägare anser att styrelsen utan fog har vägrat att lämna en begärd upplysning, torde han vara berättigad att dra frågan under rättslig prövning. Däremot får bolagsstämman inte fatta för styrelsen förpliktande beslut i saken.

12 § Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 13 och 14 § kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 13 § aktiebolagslagen och motsvarar 104 § första stycket BL, innehåller bestämmelser om den röstmajoritet som fordras för att ett giltigt bolagsstämmobeslut skall föreligga.

I *första stycket* föreskrivs att bolagsstämmans beslut skall utgöras av den mening, som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Ordföranden röstar, öppet eller slutet, som aktieägare tillsammans med övriga aktieägare. När rösträkningen är avslutad förklarar han öppet i de undantagsfall när lika röstetal föreligger vilken mening han i egenskap av ordförande biträder. Detta gäller även när omröstningen varit sluten.

Vidare föreskrivs i detta stycke att vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om något annat inte föreskrivs i bolagsordningen. I bolagsordningen kan sålunda bestämmas t. ex. att i stället för röstmajoritet skall gälla proportionellt val i närmare angiven ordning. Efter förebild av aktiebolagslagen öppnas dessutom möjlighet för bolagsstämman att innan valet påbörjas besluta hur man skall förfara vid lika röstetal.

Enligt *andra stycket* är bestämmelserna i första stycket med vissa undantag dispositiva. Enligt 13 och 14 §§ ställs för giltigheten av bolagsstämmobeslut krav på större röstmajoritet än hälften av de avgivna rösterna. I sådana fall kan bolagsordningen inte minska men däremot skärpa kraven genom att fordra ännu större röstmajoritet eller ställa upp andra villkor, t. ex. godkännande av två bolagsstämmor eller av annan utomstående. I andra fall än som sagts nu kan i bolagsordningen kraven på röstmajoritet både ökas och minskas.

13 § Beslut att ändra bolagsordningen fattas av bolagsstämman, utom i det fall som avses i 4 kap. 14 § andra stycket. Beslutet är giltigt, om det har

biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, eller den större majoritet som krävs enligt 14 §.

Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering, sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får, utom i de fall som avses i 8 kap. 7 § bankrörelselagen (1986:000), inte verkställas förrän registrering har skett.

I paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 9 kap. 14 § första och tredje styckena aktiebolagslagen och motsvarar 110 § 4 mom. och 114 § BL, ges regler om ändring av bolagsordningen och registrering av sådan ändring.

De nuvarande reglerna om ändring i bolagsordningen överensstämmer i huvudsak med 1944 års aktiebolagslag. Dessa regler har i förslaget omarbetats (13 och 14 §§) och överensstämmer med motsvarande regler i aktiebolagslagen. Innebörden av förslaget är att gällande lags bestämmelser om krav på beslut på två på varandra följande bolagsstämmor har slopats. Vidare har kravet på kvalificerad majoritet och det antal fall då kvalificerad majoritet fordras reducerats. Huvudregeln i förslaget återfinns i 13 § första stycket. För vissa beslut gäller strängare regler enligt 14 §.

Beslut om ändring av bolagsordningen fattas enligt *första stycket* av bolagsstämman utom i fall som avses i 4 kap. 14 § andra stycket, dvs. när vid nyemission samtliga tecknade aktier inte helt har betalts. I sådant fall skall bankinspektionen registrera dels att aktiekapitalet satts ned med det sammanlagda nominella beloppet av de ej betalda aktierna, dels, i förekommande fall, att bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet har ändrats (se 8 kap. 7 § bankrörelselagen).

Beslut om ändring av bolagsordningen är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl angivna röster som antal vid stämman företrädda aktier. För vissa ändringsbeslut krävs enligt 14 § större majoritet.

14 § Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen att i fråga om redan utgivna aktier

1. aktieägarnas rätt till bankaktiebolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom bestämmelse enligt 9 kap. 1 § andra stycket, eller
2. rättsförhållandet mellan aktier rubbas är giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande minst nio tiondelar av aktierna.

Ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägare kan rösta på bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 9 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfonden eller på något annat sätt hållas inne, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på något annat sätt än som avses i första stycket 1 eller detta stycke 2 är giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna.

Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen som avses i första eller andra stycket är, utan hinder av vad i dessa stycken sägs, giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna, om

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga de vid stämman närvarande ägarna av dessa aktier företrädande minst nio tiondelar av alla de aktier som på detta sätt berörs samtycker till ändringen, eller
2. ändringen endast försämrar ett helt aktieslags rätt och ägarna till minst hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 15 § aktiebolagslagen och motsvarar 110 § BL, anger de beslut om ändring av bolagsordningen där det ställs krav på större majoritet än enligt 13 §. Paragrafen innehåller minoritetsskyddsregler.

BL:s särskilda krav på majoritet för vissa ändringar av bolagsordningen har, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, i allmänhet reducerats i förslaget och antalet fall då särskild röstmajoritet krävs har minskats. Enligt förslaget krävs i de i *första stycket* angivna fallen samtycke av alla de vid stämman närvarande aktieägarna, företrädande minst nio tiondelar av samtliga aktier. Anledningen till att en så kvalificerad majoritet krävs är att ändringen starkt påverkar den rätt som tillkommer redan utgivna aktier. Reglerna gäller därför inte för sådana ändringar som berör endast ännu ej utgivna aktier.

De fall som avses i detta stycke är följande.

1. Sedan ändring av bolagsordningen att en bestämmelse enligt 9 kap. 1 § andra stycket införs eller skärps. En sådan bestämmelse går ut på att bolagets syfte helt eller delvis skall vara något annat än att bereda vinst åt aktieägarna, antingen så att vinst inte alls skall uppkomma eller så att vinsten och/eller bolagets behållna tillgångar vid dess upplösning inte skall tillfalla aktieägarna. Bestämmelsen kan ha en mera begränsad räckvidd, t. ex. så att endast en del av vinsten skall tillfalla utomstående och resten aktieägarna.
2. Sådan ändring av bolagsordningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas. Denna regel ger uttryck för den viktiga aktiebolagsrättsliga principen att aktierna i ett aktiebolag, i den mån något annat inte är bestämt i bolagsordningen, har lika rätt. Avvikelser från denna princip får inte – med det undantag som framgår av tredje stycket – ske utan den mycket kvalificerade majoritet som anges i första stycket. Detsamma gäller i fråga om ändring av rättsförhållandet mellan aktier som enligt bolagsordningen har olika rätt. En ändring innebärande att olika berättigade aktier blir likaberättigade faller alltså under förevarande punkt.

Enligt *andra stycket* krävs för vissa beslut om ändring i bolagsordningen en majoritet motsvarande minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna. Beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som innebär att det antal aktier för vilka aktieägarna kan rösta begränsas är giltiga endast om de biträds av aktieäga-

re med två tredjedelar av de avgivna rösterna och med nio tiondelar av de på stämman företrädda, röstberättigade aktierna. Bestämmelsen avser naturligtvis också det fallet att en bolagsordning, som innehåller en bestämmelse att en aktieägare får rösta för hela sitt aktieinnehav, ändras så att en begränsning av röstmaximum införs till det i lagen angivna, dvs. en femtedel av de på stämman företrädda aktierna.

Till andra stycket hör också fråga om att i bolagsordningen införa en bestämmelse att nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag av vad som går åt för att täcka balanserad förlust, i större utsträckning än vad som följer av 9 kap 4 § första stycket skall avsättas till reservfonden eller på något annat sätt hållas kvar i bolaget. Detsamma gäller i fråga om bestämmelser om användning av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning på annat sätt än enligt första stycket 1 eller detta stycke 2.

Tredje stycket innehåller viktiga undantag från majoritetsreglerna i första och andra styckena.

Beslut om ändring i bolagsordningen av det slag som avses i första och andra styckena är i vissa fall gällande, om det fattas enligt den normala majoritetsregeln i 13 §. De fall som avses är sådana där endast viss eller vissa aktiers rätt eller visst aktieslags rätt försämras genom ändringen. I dessa fall anses det räcka om särskilda pluralitetskrav uppställs för de aktieägare vilkas rätt försämras. Försämras viss eller vissa aktiers rätt krävs därför – förutom det vanliga pluralitetskravet – att samtliga på stämman närvarande berörda aktieägare ger sitt samtycke och att dessa också företräder minst nio tiondelar av alla de aktier som berörs av ändringen. Försämras ett helt aktieslags rätt skall ägarna till hälften av alla aktier av detta slag och minst nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycka till ändringen.

Om en ändring i vissa fall kan medföra försämring av ett aktieslags rätt och under andra förhållanden försämra ett annat aktieslags rätt, skall de här givna bestämmelserna tillämpas på båda aktieslagen.

Om bolagsordningen ändras så att t. ex. vissa aktiers röstvärde försämras, kan ändringen beslutas av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, om de aktieägare som berörs av försämringen och är företrädda på stämman samtycker. Dessa aktieägare skall också företräda minst nio tiondelar av alla de berörda aktierna.

Enligt 3 kap. 1 § andra stycket kan i bolagsordningen bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna ges ut. En sådan bestämmelse skall, om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst, ange den företrädesrätt som tillkommer aktieägarna vid en ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. och en emission av skuldebrev enligt 5 kap. Om ett helt nytt aktieslag skall ges ut, krävs därför en ändring av bolagsordningen, som anger företrädesrätten till dessa nya aktier. Om beslut rörande en sådan ändring innebär att ett visst aktieslags rätt försämras, krävs enligt detta stycke att samtycke ges av ägarna till hälften av det aktieslag vars rätt försämras och att de representerar minst nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag, allt under förutsättning att den erforderliga två tredjedelsmajoriteten enligt 13 § uppnås.

15 § Bolagsstämman får inte fatta beslut som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 16 § aktiebolagslagen och motsvarar 52 § tredje stycket BL.

Paragrafen innehåller en av de så kallade generalklausulerna av vilka denna riktar sig till bolagsstämman. Motiven till bestämmelsen har behandlats vid 7 kap. 16 § som innehåller en motsvarande regel för styrelsen och annan ställföreträdare för bolaget.

16 § Om ett beslut av bolagsstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen, kan talan mot bankaktiebolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av aktieägare eller av styrelsen eller styrelseledamot. Sådan talan kan föras även av den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller bestämmelser om kallelse som gäller för bolaget har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att bolagsstämmans beslut inte får verkställas.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 17 § aktiebolagslagen och motsvarar 115 § och 171 § andra stycket BL, innehåller regler om talan mot bolagsstämmobeslut.

Talan mot ett bolagsstämmobeslut går ut på att beslutet på grund av att det inte har tillkommit i laga ordning eller på grund av att det till sitt innehåll är rättstridigt skall förklaras ogiltigt eller ändras. Liksom enligt gällande lag dras en gräns mellan olika typer av klandertalan. Den ena kategorin är då talan mot bolagsstämmans beslut på grund av något fel i fråga om beslutets tillkomst eller innehåll måste väckas inom viss tid för att klanderrätten inte skall upphöra och beslutet därigenom bli giltigt. Den andra typen av klandertalan är de fall då lagen inte fastställer någon tid för talan mot beslutet. De sistnämnda fallen brukar betecknas som nullitetsfall. Inte heller i sådana fall kan emellertid ogiltigheten göras gällande hur länge som helst. Längre tids passivitet från aktieägares sida kan enligt allmänna rättsgrundsatser ha den verkan att han förlorar sin rätt att föra talan mot beslutet.

Enligt *första stycket* kan, om bolagsstämmobeslut inte tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen eller bolagsordningen, talan mot bolaget om upphävande eller ändring av beslutet föras av aktieägare eller av styrelsen eller en styrelseledamot.

En förutsättning för talan är således att ett bolagsstämmobeslut föreligger, även om det är behäftat med mer eller mindre svåra fel i formellt eller materiellt avseende.

Liksom enligt gällande lag kan talan föras mot ett beslut som är formellt felaktigt, dvs. felaktigt i fråga om tillkomstsättet. Talan kan också föras mot beslut som är behäftat med ett materiellt fel i det avseendet att innehållet strider mot denna lag, bankrörelselagen eller bolagsordningen. Vad som gäller i de fall ett beslut strider mot annan lag har inte uttryckligen tagits upp i lagtexten. Den omständigheten att ett bolagsstämmobeslut strider mot vanlig civillag medför inte att beslutet i och för sig är ogiltigt. En annan sak är att bolaget kan bli skadeståndsskyldigt. Däremot blir ett beslut som innebär t. ex. en brottslig gärning ogiltigt.

Berättigade att föra talan är, liksom enligt gällande lag, aktieägarna, styrelsen och styrelseledamot. När lagen säger att talan kan föras av en aktieägare är förutsättningen att han verkligen äger aktier och att han enligt 3 kap. 15 § är legitimerad som aktieägare när talan väcks och så länge talan förs. Däremot krävs det inte att han var aktieägare och legitimerad som sådan när det aktuella beslutet fattades. Än mindre behöver han ha deltagit i den stämma där beslutet fattades. Att en aktieägare röstat för ett bolagsstämmobeslut betyder i och för sig inte att han förlorat rätten att klandra beslutet. Frågan under vilka förutsättningar han kan anses ha tyst eller uttryckligen avstått från denna rätt får överlämnas till rättstillämpningen. Även beträffande styrelseledamöter gäller att de måste inneha sitt uppdrag när de väcker talan och så länge talan förs. Vid avgörande av frågan om talan skall väckas eller ej, handlar de med samma skyldighet att iaktta bolagets intresse som annars vid utövande av sitt uppdrag som styrelseledamot. De har alltså talerätt i bolagets intresse. Detta innebär bl. a. att de i vissa fall kan anses skyldiga att väcka klandertalan.

I BL finns en särskild bestämmelse om prövning av bolagsstämmans beslut om arvode åt styrelseledamöter, revisorer eller tjänstemän i bolaget eller i övrigt åt någon som fullgör ett uppdrag som givits honom (116 §). Denna bestämmelse saknar, i överensstämmelse med aktiebolagslagen, motsvarighet i förslaget. Sådana arvoden brukar i praktiken inte bestämmas av bolagsstämman utan av styrelsen. I den mån ett arvode, som bestäms av bolagsstämman, är s. k. förtäckt utdelning kan varje aktieägare klandra beslutet. Även de i 7 kap. 16 § och 8 kap. 15 § upptagna generalklausulerna kan tänkas vara tillämpliga beträffande ett arvode av ifrågavarande slag.

Enligt *andra stycket* skall talan, om inte något annat följer av tredje stycket, väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom den tiden är rätten till talan förlorad.

Av *tredje stycket* framgår i vilka fall sådana beslut som strider mot bankaktiebolagslagen, bankrörelselagen eller bolagsordningen kan klandras senare än inom den frist som gäller enligt andra stycket. Medan

gällande lag besvarar frågan genom att ange vilka beslut som är klanderbara, innebär förslaget en uppräkning av de fall där ett beslut är en nullitet, varav följer att klandertalan får föras i princip utan tidsbegränsning. De i stycket angivna nullitetsfallen är följande.

1. När beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas, ens med alla aktieägarnas samtycke.

De centrala regler i bankaktiebolagslagen som avser att skydda andra än bolagets aktieägare, dvs. blivande aktieägare, insättare, borgenärer, anställda och andra som kan göra anspråk på rättigheter hos bolaget, är tvingande och får inte åsidosättas ens av ett enhälligt beslut av samtliga aktieägare. Det gäller framför allt de regler som har till syfte att hålla kvar det bundna kapitalet. Hit hör också tvingande regler beträffande bolagets organisation, om organens sammansättning samt deras befogenheter och skyldigheter m. m. Ett beslut som strider mot dessa regler kan därför inte bli giltigt endast av det skälet att det inte klandras inom den i lagen angivna klandertiden. Lagen anger inte närmare vilka regler som på nu angivet sätt är tvingande. Denna fråga får som hittills lösas i rättstillämpningen.

2. När samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte har givits.

Det är här fråga om samtycke av alla aktieägarna eller av de aktieägare på vilkas rätt beslutet inkräktar. Enligt förslaget kräver lagen inte i något fall för ändring av bolagsordningen samtycke av alla aktieägare. Sådana krav kan emellertid finnas i bolagsordningen, jfr 12 §.

Enligt BL gäller inte klanderpreskription för ett bolagsstämmobeslut som skall anmälas för registrering, om de i BL eller bolagsordningen upptagna föreskrifterna om särskild röstmajoritet inte har iakttagits. Ett sådant beslut blir, fastän klandertalan inte väckts, inte gällande i annat fall än om registrering av beslutet skett i strid med vad som bort ske. Regeln avser att skydda en minoritet i särskilt betydelsefulla frågor. Denna regel har utelämnats i aktiebolagslagen, eftersom ovisshet om giltigheten av sådana för företagen mycket viktiga beslut kan vålla svåra olägenheter för företagens verksamhet. Av samma skäl har bestämmelsen inte heller tagits upp i denna lag. Detta innebär bl. a. att beslut om ändring av bolagsordningen, som inte går in under de särskilt angivna nullitetsfallen, blir giltiga även när en föreskriven röstmajoritet inte uppnåtts, om de inte klandras inom föreskriven tid. Väcks inte klandertalan skall de alltså stadfästas och registreras.

3. När kallelse till stämman inte har utfärdats eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Gällande lag innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Det är endast vid bolagsstämman som de enskilda aktieägarna i ett bankaktiebolag har möjlighet att direkt påverka bankbolagets verksamhet. Det är därför av grund-

läggande betydelse att aktieägarna underrättas om förekommande stämmor. Underlåtenhet att utfärda kallelse till stämma eller att på annat sätt i väsentlig grad eftersätta de för bolaget gällande reglerna om sådan kallelse måste därför utgöra sådan åtgärd som bör föranleda att beslut fattade på stämman blir ogiltiga även utan klandertalan. Frågan huruvida i det särskilda fallet brister i kallelsen innebär att reglerna väsentligen eftersatts kan naturligtvis vara svår att avgöra. Felet kan bestå i att kallelse inte skett inom den tid som anges i 8 § första stycket och bolagsordningen eller i den form som föreskrivs i nämnda paragraf andra stycket och bolagsordningen. Att fel i kallelsen förlorar sin betydelse, om samtliga aktieägare eller de aktieägare som berörs av beslutet samtycker till att beslutet på stämman ändå fattas, framgår av 9 §. Frågan huruvida i det särskilda fallet brister i kallelsen innebär att kallelsereglerna skall anses ha väsentligen eftersatts får dock överlämnas till rättstillämpningen.

I fråga om formella fel gäller att ett sådant inte gör beslutet ogiltigt eller klanderbart, om det är klart att felet inte inverkar på beslutet. Likaså blir ett begånget fel utan betydelse, om den som berörs av felet är närvarande på stämman och uttryckligen eller tyst samtycker till att ett beslut fattas. Även ett sådant efter stämman givet samtycke får anses ha denna verkan.

Enligt *fjärde stycket*, som har motsvarighet i BL, gäller en dom, varigenom bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras, även för de aktieägare som inte har fört talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant som enligt denna lag skall anmälas för registrering och har det upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har genom beslut under rättegången förordnats att bolagsstämmans beslut inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen om detta för registrering. Vid underrättelsen om upphävande eller ändring av ett bolagsstämmobeslut bör fogas domstolens avgörande med lagakraftbevis. Föreskrift om detta behöver inte meddelas i lag.

17 § Om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget, skall styrelsen sammankalla en bolagsstämma för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i bolagsordningen, att tvister mellan bolaget och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller aktieägare skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot bolaget, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 16 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till bolagsstämma enligt första stycket.

Paragrafen, som överensstämmer med 9 kap. 18 § aktiebolagslagen och motsvarar 87 § BL, innehåller bestämmelser om vad som skall ske om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget samt bestämmelser om verkan av en skiljeklausul i bolagsordningen.

Om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget skall enligt *första stycket* en bolagsstämma sammankallas för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Enligt gällande lag anses stämningen delgiven då

den blivit föredragen vid stämman. Det naturliga är emellertid att stämningen delges den på bolagsstämman särskilt valde ställföreträdaren. Förslaget har utformats så. Självfallet kan delgivningen ske med ett behörigt ombud för ställföreträdaren.

Ett förbehåll i bolagsordningen om att tvister mellan bolaget och styrelsen, styrelseledamöter, likvidatorer eller aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har enligt *andra stycket* samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen tillämpning av förbehållet, skall första stycket tillämpas. Det innebär att bolagsstämman skall sammankallas för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Yrkandet om skiljemannaförfarande delges med den särskilt valde ställföreträdaren eller hans behöriga ombud.

Om det är fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut, gäller tidsfristen i 16 § andra stycket. Enligt nämnda stycke skall ansökan om stämning göras hos rätten inom tre månader från dagen för beslutet. Denna regel kan inte tillämpas i fråga om skiljemannaförfarande. I stället föreskrivs i tredje meningen i detta stycke att i fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut har styrelsen bevarat sin rätt till talan, om den inom den i 16 § andra stycket angivna klandertiden utlyst en bolagsstämma enligt första stycket.

9 kap. Vinstutdelning och annan användning av bankaktiebolagets egendom

De bestämmelser som finns i BL om högsta tillåtna vinstutdelning i ett bankaktiebolag behålls i stort sett oförändrade i bankaktiebolagslagen. De har dock preciserats närmare på samma sätt som i aktiebolagslagen. En nyhet i förhållande till BL är att särskilda bestämmelser införs för bankbolag som är moderbolag.

Bolagets vinstutdelning begränsas till högst vad som återstår av det fria egna kapitalet efter avdrag för i lag eller bolagsordning föreskriven avsättning till bundet eget kapital. Utdelningsbar vinst i moderbolag måste bestämmas med hänsyn till dels förhållandena inom moderbolaget dels förhållandena inom koncernen i dess helhet. Som ett komplement till dessa bestämmelser har i förslaget införts en allmän försiktighetsregel, som föreskriver att vinstutdelning inte får ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid mot god affärssed.

I förslaget har vidare bestämmelserna om avsättning till reservfonden anpassats till aktiebolagslagens motsvarande bestämmelser. Ytterligare två möjligheter att sätta ned reservfonden öppnas. Vidare ändras reglerna om återbäring vid utbetalning i strid mot bestämmelserna i lagen (jfr 139 § andra stycket BL).

Förslaget innehåller inte någon motsvarighet till aktiebolagslagens bestämmelser om viss rätt för en aktieägarminoritet att påkalla vinstutdelning. Inte heller har den lagens bestämmelser om förbud mot lån till aktieägare m. fl. tagits upp i förslaget.

Kapitlet motsvarar utredningsförslagets 12 kap. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § Ett bankaktiebolags medel får betalas ut till aktieägarna endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

Paragrafen, som överensstämmer med 12 kap 1 § aktiebolagslagen och motsvarar 51 § 1 mom 1 BL, innehåller allmänna bestämmelser om förutsättningarna för att bolagets medel skall få betalas ut till aktieägarna.

Första stycket innehåller, i överensstämmelse med gällande lag, det s. k. utbetalningsförbudet. Förbudet att betala ut medel till aktieägare avser inte bara utbetalning i pengar utan också överföring av annan egendom. Det omfattar endast överföringar av medel till aktieägarna i denna deras egenskap. Om någon skulle försöka kringgå utbetalningsförbudet genom att en mer eller mindre benefik överföring till aktieägarna maskeras som en vanlig affärstransaktion, kan emellertid bestämmelserna om olaga utbetalning i 5 § bli tillämpliga.

Utbetalningsförbudet avser endast utbetalning till aktieägare. Det kan emellertid påpekas att en sådan transaktion mellan bolaget och tredje man som strider mot bolagsverksamhetens föremål eller syfte, t. ex. en gåva eller en till formen onerös men i verkligheten benefik rättshandling i annat fall än vad som anges i 6 §, kan vara ogiltig enligt 7 kap. 16 och 17 §§. Om alla aktieägare samtycker till den kan den dock bli giltig. Sådant samtycke har emellertid verkan endast inom ramen för aktieägarnas dispositionsrätt över bolagets tillgångar, dvs. endast om transaktionen inte tar i anspråk andra medel än sådana som bolaget kan utdela som vinst.

Bestämmelserna i *andra stycket* innebär en nyhet. Av dessa framgår att aktieägarnas rätt till den vinst som återstår efter skatt kan elimineras genom bestämmelser i bolagsordningen. Syftet kan t. ex. vara att gynna andra intressenter än aktieägarna, men det kan också vara politiskt, vetenskapligt, kulturellt eller välgörande. Syftet kan också vara blandat så att t. ex. viss del av uppkommande vinst skall användas för understödjande av ett ideellt ändamål, medan vinsten i övrigt skall tillkomma aktieägarna.

2 § Vinstutdelning till aktieägare får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om moderbolag, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som bolagets eller koncernens nettovinst för året, balanserad vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. den redovisade förlusten,
2. det belopp som enligt lag eller bolagsordningen skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet och
3. belopp som annars enligt bolagsordningen skall användas för något annat ändamål än utdelning till aktieägarna.

Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med

hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed. Förbud mot vinstutdelning i vissa fall föreskrivs i 6 kap. 5 §.

Paragrafen, som motsvarar 51 § 1 mom BL och i huvudsak överensstämmer med 12 kap. 2 § aktiebolagslagen, innehåller regler om det högsta belopp som får delas ut till aktieägarna som vinst.

Reglerna om högsta tillåtna utdelningsbelopp har utformats enhetligt för såväl enskilda bankaktiebolag som för bolag inom en koncern.

Av *första stycket* framgår att förutsättningen för att vinstutdelning skall få ske är att en i vederbörlig ordning fastställd balansräkning för det senaste räkenskapsåret utvisar fritt eget kapital som överstiger eventuell redovisad förlust *(punkt 1)*. Till fritt eget kapital räknas nettovinst, balanserad vinst och fria fonder. Innan vinstutdelning får ske skall dock från detta överskott av fritt eget kapital dras av vad som enligt lag eller bolagsordningen skall avsättas till bundet eget kapital *(punkt 2)*. Bestämmelser om obligatorisk avsättning till reservfond finns i 4 §. Ytterligare avsättningsskyldighet kan följa av bolagsordningen. Bolagsordningen kan också föreskriva t. ex. att visst belopp av årets vinst skall avsättas till annan fond, som därvid får anses vara bunden. En sådan avsättning kan innefatta vad som i 1 § andra stycket avses med "användning av vinst" i bolag vars verksamhet delvis har annat syfte än att bereda vinst åt aktieägare. Meningen kan vara att fonden i framtiden skall tillgodose exempelvis vetenskapliga ändamål. Emellertid kan bolagsordningens regler om vinstanvändning för annat ändamål än utdelning till aktieägarna tänkas i stället ha den formen att beloppet utbetalas direkt för det avsedda ändamålet, t. ex. till någon vetenskaplig inrättning. Självfallet bör inte heller sådana belopp kunna disponeras för utdelning till aktieägarna. Detta framgår av *punkt 3*.

Med begreppet nettovinst förstås vad som utan ytterligare avdrag kan tillföras eget, beskattat kapital och stå till förfogande för vinstutdelning, i förekommande fall efter avdrag för täckning av balanserad förlust och avsättning till bundna fonder.

Enligt första stycket gäller i huvudsak samma bestämmelser för utdelning till aktieägarna i moderbolag. Uppgift om koncernens nettovinst och fritt eget kapital i koncernen finns i koncernbalansräkningen. Vid beräkningen av det utdelningsbara beloppet skall avdrag göras för förlust enligt denna balansräkning. Därjämte skall avdrag göras för belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall överföras till bundet eget kapital. Upplysning i sistnämnda hänseende skall enligt 4 kap. 11 § fjärde stycket bankrörelselagen lämnas i moderbolagets förvaltningsberättelse. Av bestämmelserna följer således att vinstutdelningen i moderbolag är underkastad dubbla begränsningar. Moderbolaget får inte dela ut mer än vad som är utdelningsbar vinst enligt bolagets egen balansräkning och inte heller större belopp än vad som är utdelningsbar vinst enligt koncernbalansräkningen.

I *andra stycket* upptas en generell försiktighetsregel i fråga om vinstutdelning. Vinstutdelningen får inte ske med ett så stort belopp att utdelning-

en, med hänsyn till bolagets konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt, står i strid med god affärssed.

Från många synpunkter är det angeläget att bolagen i sin utdelningspolitik tar stor hänsyn till sitt konsolideringsbehov. Detta behov torde för bankbolagens del vara särskilt påtagligt, eftersom kapitaltäckningsreglerna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen ålägger en bank att ha ett eget kapital av viss storlek i relation till bankens omslutning. En ökning av verksamhetsvolymen förutsätter således att det egna kapitalet eller vad som i detta sammanhang får jämställas med detta ökar.

Styrelsens särskilda ansvar i fråga om bolagets konsolidering och utveckling markeras i och för sig genom bestämmelsen i 3 § om att större vinstutdelning än styrelsen föreslår eller godkänner inte får beslutas. Det bör emellertid klargöras i lagen att bolagets konsolideringsbehov måste beaktas vid bedömningen av vilken vinstutdelning som kan ske. En annan viktig faktor som bolagsorganen måste ta hänsyn till i det sammanhanget är bolagets likviditet. Enligt 4 kap. 9 § andra stycket bankrörelselagen skall i förvaltningsberättelsen upplysning lämnas dels om sådana för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning viktiga förhållanden, vilka inte redovisas i resultat- och balansräkningarna, dels om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, vilka inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut. Hänsyn härtill bör naturligtvis tas när styrelsen fattar sitt beslut om förslag till vinstutdelning. Även sådana händelser av betydelse för vinstutdelningen som inträffat efter avgivet vinstutdelningsförslag bör föranleda att styrelsen omprövar sitt tidigare förslag.

Vad gäller ett moderbolags utdelning skall vid tillämpningen av den generella försiktighetsprincipen inte bara beaktas moderbolagets utan också hela koncernens konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

I andra stycket sista meningen erinras om att en nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 5 §, dvs. sådan som sker genom att nedsättningsbeloppet används för omedelbar täckning av förlust eller överföring till reservfonden, medför hinder för bolaget under tre år att utan rättens tillstånd dela ut vinst, såvida inte aktiekapitalet åter ökas med ett belopp motsvarande nedsättningen.

3 § Bolagsstämman fattar beslut om vinstutdelning. Stämman får endast i den mån den har skyldighet till detta enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

I avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i bolagsstämmans beslut om utdelning till aktieägare. Utdelningen förfaller till betalning på avstämningsdagen och skall betalas utan dröjsmål. Den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 § skall anses behörig att ta emot utdelningen. Om han inte var behörig att ta emot utdelningen skall 4 kap. 4 § tredje stycket tillämpas.

Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 3 § första och tredje styckena aktiebolagslagen och motsvarar 52 § första stycket BL samt 21 § första stycket, 22 och 23 §§ och 24 § första stycket LFA. Den reglerar bankaktiebolagets beslut om vinstutdelning.

I *första stycket* föreskrivs att beslut om vinstutdelning fattas av bolagsstämman. Om inte bestämmelserna i bolagsordningen leder till annat, får högre utdelning inte beslutas än styrelsen har föreslagit eller godkänt. En sådan vetorätt för styrelsen i förhållande till bolagsstämman saknar motsvarighet i gällande lag. En motsvarande bestämmelse finns i fråga om kapitaláterbäring vid nedsättning av aktiekapitalet. Bestämmelsen motiveras med att styrelsen, som oftast företräder bolagets långsiktiga intressen, i jämförelse med aktieägarna i allmänhet får anses ha bättre möjlighet att bedöma hur stor utdelning som är lämplig med hänsyn till bolagets förhållanden.

Styrelsens förslag till utdelning finns i årsredovisningen. Enligt 4 kap. 9 § tredje stycket bankrörelselagen skall förvaltningsberättelsen innehålla förslag till dispositioner beträffande vinst eller förlust. Om det på bolagsstämman skulle bli fråga om att besluta om högre utdelning än vad som föreslagits i förvaltningsberättelsen, måste styrelsen godkänna beslutet för att det skall bli giltigt.

Eftersom utdelning får ske endast av fritt eget kapital enligt fastställd balansräkning för nästföregående räkenskapsår kan, innan balansräkningen fastställts, det inte förekomma någon "förskottsutbetalning" som laga utdelning. Om sådant förskott betalas ut, är mottagarna principiellt återbäringsskyldiga enligt 5 § tills stämman fastställt balansräkningen och i vederbörlig ordning beslutat om sådan utdelning att den täcker utbetalade förskott.

Motsvarigheten till bestämmelserna i 12 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen om minoritetens rätt att påkalla vinstutdelning har inte tagits med i förslaget. Bestämmelserna hade motsvarighet i 1944 års aktiebolagslag men togs inte in i BL. Inte heller nu föreligger *enligt min mening* skäl att ta upp dessa i banklagstiftningen. I ett bankaktiebolags bolagsordning kan dock en bestämmelse med sådant innehåll tas upp.

Andra stycket avser utdelning i avstämmningsbolag och motsvarar bestämmelserna i 21–24 §§ LFA.

4 § Till reservfonden skall avsättas belopp, som

1. om reservfonden inte uppgår till tjugo procent av aktiekapitalet, motsvarar minst tio procent av den del av nettovinsten för året som inte går åt för att täcka balanserad förlust,
2. på grund av aktieteckning erhållits för aktierna utöver det nominella beloppet,
3. betalats till bolaget av någon som fått en aktie förverkad,
4. enligt 4 kap. 18 § skall tillfalla bolaget,
5. vid utbyte av en fordran enligt skuldebrev mot en aktie, motsvarar skillnaden mellan fordringsbeloppet och aktiens nominella belopp,
6. enligt bolagsordningen skall avsättas till reservfonden,
7. enligt beslut av bolagsstämman i övrigt skall överföras från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Vid beräkning av det belopp, som enligt första stycket 1 skall avsättas till reservfonden, skall nettovinsten ökas med vad som kan ha tillerkänts styrelseledamot eller annan som tantiem.

Reservfonden får enligt beslut av bolagsstämman sättas ned endast

1. för att täcka sådana förluster enligt den fastställda balansräkningen, som inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. för fondemission, eller
3. för andra ändamål, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger tillstånd till nedsättningen.

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 12 kap. 4 § aktiebolagslagen och motsvarar 50 § BL, innehåller bestämmelser om avsättning av belopp till reservfond m. m.

Fondavsättningskravet i BL innebär för bankaktiebolagen att av årsvinsten minst 15 % skall avsättas till reservfonden samt att sådan avsättning måste verkställas årligen om inte reservfonden utgör 50 % av aktiekapitalet. Enligt aktiebolagslagen är det tillräckligt med årliga avsättningar om minst 10 % och avsättningarna få upphöra redan när reservfonden motsvarar 20 % av aktiekapitalet.

I BL uppställs således ett betydligt strängare fonderingskrav genom årliga avsättningar till reservfonden än i aktiebolagslagen. Skälet till detta har varit att trygga insättarnas och andra fordringsägares rätt. Med hänsyn bl. a. till att i bankbolagen avsättningar görs till värderegleringskonton – vilket utgör en avsevärd konsolidering – bör det inte föreligga någon risk med att i den nya lagen sätta ned kravet på avsättning till reservfond i nivå med avsättningskravet i aktiebolagslagen. Det minsta redovisade egna kapitalet som banken måste ha regleras av kapitaltäckningsreglerna i 2 kap. 9–10 § bankrörelselagen. Den faktiska storleken av det beskattade kapitalet utgör utgångspunkten för bestämmande av den totala kapitalbasen. Inom ramen för denna volym eget kapital skall reservfondbestämmelserna garantera att en viss grad av soliditetsuppbyggnad kommer till stånd i former som förhindrar vinstutdelning. Detta mål tryggas genom att det beskattade kapitalet utgör kärnan i kapitalbasen. En sänkning av kravet på avsättning till reservfonden skulle mot denna bakgrund inte inverka på uppbyggnaden av det beskattade egna kapitalet i stort utan endast på fördelningen mellan bundet kapital och fria fonder. En sådan ändring av bestämmelsen påverkar därmed inte bankernas soliditetsuppbyggnad och skattekostnader. BL:s regler om årlig obligatorisk avsättning till reservfond har i paragrafens *första stycke punkt 1* anpassats till aktiebolagslagens motsvarande regler.

FAR menar att sänkningen av kravet på avsättning av årsnettovinst till reservfonden inte bör innebära någon risk med hänsyn till det för en bank gällande kapitaltäckningskravet. Enligt FAR hade det varit mest rationellt att helt avskaffa kravet på avsättning till reservfonden ur årsvinsterna. Önskemålet om en likformlig regel för alla typer av aktiebolag kan emellertid enligt FAR motivera att avsättningskravet behålls (bil. 3 avsnitt 3.12.1).

Till reservfonden skall vidare läggas överkurs som tillfallit bolaget i samband med aktieteckning (*punkt 2*). En sådan överkurs skall betraktas som en kapitalinsättning som inte bör kunna återbetalas i form av vinstutdelning. Överkurs kan förekomma såväl vid bolagets bildande som vid nyemission och oberoende av om det rör sig om en kontant- eller apportemission.

Enligt 2 kap. 14 § tredje stycket kan den för vilken aktie förverkats åläggas att utge en femtedel av det tecknade beloppet till bolaget. Detsamma kan bli fallet vid nyemission och vid sådan nyteckning som avses i 5 kap., se 4 kap. 12 § och 5 kap. 13 §. Även sådana belopp skall läggas till reservfonden (*punkt 3*).

Till reservfonden skall, som anges i *punkt 4*, också föras över belopp som enligt 4 kap. 18 § tillfaller bolaget efter försäljning av fondaktier som inte har tagits ut av den därtill berättigade. Betalning för försåld fondaktie, som inte lyfts inom fyra år efter försäljningen, tillfaller enligt nämnda paragraf bolaget.

När ett konvertibelt skuldebrev byts ut mot aktier, kan en form av överkurs uppstå, nämligen om konverteringskursen överstiger aktiens nominella belopp. Sådan överkurs bör liksom enligt aktiebolagslagen och den för aktiebolagen tidigare gällande bestämmelsen, 14 § lagen om konvertibla skuldebrev, läggas till reservfonden (*punkt 5*).

Det är vidare möjligt att i bolagsordningen ta in en bestämmelse om att avsättning till reservfond skall ske (*punkt 6*). Avsättningen kan gälla hur stor del av vinsten som helst. Det finns inte någon maximigräns för reservfondens storlek.

Slutligen innehåller första stycket i *punkt 7* en regel om att bolagsstämman kan besluta att belopp skall föras över från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden. En anledning att göra en sådan extraordinär avsättning kan vara att man vill öka bolagets kreditvärdighet. Man binder då utdelningsbara vinstmedel på ett enklare sätt än genom överföring av dem till aktiekapitalet.

Om bankbolaget har tillerkänt en styrelseledamot, en anställd eller en delegat arvode i form av tantiem, dvs. ett arvode som är beroende av rörelsens resultat, måste detta belopp enligt 50 § första stycket BL läggas till nettovinsten före beräkningen av avsättningsbeloppet. Detta föreskrivs i *andra stycket*.

Reservfonden, som tillsammans med aktiekapitalet och uppskrivningsfonden utgör bankbolagets bundna kapital, får inte fritt disponeras av bolaget. I *tredje stycket* finns regler om i vilka fall reservfonden får tas i anspråk.

Liksom enligt gällande lag får reservfonden enligt tredje stycket *punkt 1* tas i anspråk för täckande av sådan förlust enligt fastställd balansräkning som inte kan täckas av fritt eget kapital. Det fria egna kapitalet måste således förbrukas i första hand, innan reservfonden får användas till förlusttäckning. Förlusten behöver emellertid inte täckas av medel från reservfonden utan kan balanseras.

Enligt tredje stycket *punkt 2* får reservfonden vidare tas i anspråk för fondemission. Detta är en nyhet. Denna möjlighet att utnyttja reservfonden, som numera finns också i aktiebolagslagen, innebär att ett till aktiekapitalet från reservfonden överfört belopp blir starkare bundet i bolaget än om fondemissionen inte skett. Med hänsyn därtill finns inte några bärande skäl mot ett sådant användningssätt. Enligt aktiebolagslagen kan nedsättning av reservfonden ske också för ökning av aktiekapitalet genom nyemission. Detta är avsett att möjliggöra nyemission till underkurs (prop.

1979/80: 143 s. 95 f). Eftersom nyemission till underkurs inte får förekomma i bankaktiebolag (4 kap. 2 § första stycket), har någon motsvarighet till denna möjlighet att sätta ned reservfonden inte tagits upp i förslaget.

Likaså är det en nyhet att reservfonden, enligt tredje stycket *punkt 3*, skall kunna användas för andra ändamål än de som anges under punkterna 1 och 2. En förutsättning för detta är emellertid att rätten, enligt samma regler som enligt 6 kap. 6 § gäller för nedsättning av aktiekapitalet, ger tillstånd till nedsättning av reservfonden.

Bestämmelserna i tredje stycket är avsedda att gälla även beträffande reservfond som lagts upp enligt äldre lag.

5 § Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från det att utbetalningen erhållits intill dess högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte, om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

Paragrafen, som överensstämmer med 12 kap. 5 § aktiebolagslagen och motsvarar 51 § 2 mom. samt 139 § andra stycket andra meningen BL, innehåller bestämmelser om påföljden av att utdelningen av bolagets medel till aktieägare sker i strid mot 1 §.

I *första stycket* föreskrivs till en början att påföljden av en olaglig utbetalning är att mottagaren skall lämna tillbaka vad han uppburit. På beloppet skall betalas ränta enligt 5 § räntelagen (1975: 635), dvs. räntan skall betalas för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av två procentenheter. Vid dröjsmål skall, enligt 6 § räntelagen, ränta utgå med åtta procentenheter utöver diskontot. Återbäringsskyldigheten enligt stycket gäller även om den olagliga utbetalningen inte förorsakat någon skada för borgenärerna. Detta kan vara fallet om den i och för sig inkräktat på bolagets bundna kapital men bolaget ändå kan fullgöra sina förpliktelser.

I styckets andra mening upptas en bestämmelse om undantag från återbäringsskyldigheten. Om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning, är han inte skyldig att betala tillbaka beloppet. Godtrosregeln omfattar alla fall då belopp utbetalas som vinstutdelning utan att lagens regler därom iakttagits, t. ex. om utdelning skett utan att bolagsstämman fattat beslut om det eller då stämmans beslut om utdelning av formella skäl är ogiltigt eller undanröjs efter klander.

Godtrosregeln gäller bara i fråga om vinstutdelning. Om kapitalnedsättning med utbetalning till aktieägare skett utan att de därom givna reglerna iakttagits, skall återbäring alltså ovillkorligen ske. Det skulle alltför mycket äventyra borgenärernas rätt, om godtroende aktieägare fick behålla sådana kapitalbelopp.

Reglerna om återbäringsskyldighet tar i första hand sikte på lagstridiga

kontanta utbetalningar. Reglerna täcker emellertid även fall då egendom överförts i annan form till aktieägare.

I *andra stycket* upptas en med gällande lag i sak överensstämmande regel om ansvarighet för brist vid återbäring.

De som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande av det eller till upprättande eller fastställande av en oriktig balansräkning, som legat till grund för beslutet, blir ansvariga enligt bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen om skadeståndsskyldighet. Hänvisningen till dessa lagrum betyder att styrelseledamot, delegat, revisor och aktieägare kan bli ansvariga för brist vid återbäringen. I objektivt hänseende krävs endast att brist uppkommit vid återbäringen medan det på den subjektiva sidan skall föreligga uppsåt eller oaktsamhet (enligt 5 kap. 3 § BRL grov oaktsamhet) i förhållande till olagligheten av den åtgärd som grundar återbetalningsskyldighet.

Ersättningsskyldigheten för flera är solidarisk. Jämkning kan ske enligt 5 kap. 4 § bankrörelselagen. Däremot blir reglerna i 5 och 8 §§ nämnda kapitel om talan mot de ansvariga inte tillämpliga. Beviljad ansvarsfrihet berör alltså inte ansvaret för brist vid återbäringen, och talan om denna ansvarighet – liksom om återbetalning – kan väckas inom den allmänna preskriptionstiden.

6 § Bolagsstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

Paragrafen, som överensstämmer med 12 kap. 6 § aktiebolagslagen och 52 § andra stycket andra meningen samt 83 § andra meningen BL, innehåller bestämmelser om bolagsstämmans och styrelsens rätt att disponera över bolagets medel för gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål.

10 kap. Likvidation och upplösning

BL överensstämmer i stora delar med 1944 års aktiebolagslag vad gäller bestämmelserna om likvidation och konkurs. Flera av de nyheter som infördes i 1975 års aktiebolagslag har nu förts in i bankaktiebolagslagen. Kvar står dock vissa väsentliga skillnader mellan de båda lagarna.

Liksom i gällande lag anges på vad sätt och vid vilken tidpunkt ett bankaktiebolag upplöses. Det kan ske genom likvidation, som regleras i detta kapitel. Ett annat sätt att upplösa ett bankaktiebolag är genom fusion, varvid bolagets tillgångar och skulder övertas av ett annat bankaktiebolag (11 kap.). Slutligen är ett bankaktiebolag som försatts i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas (19 §).

Ett likvidationsförfarande i egentlig mening torde mera sällan komma till användning i fråga om bankbolag. Hittills har det vanligaste sättet för ett bankbolags upplösning varit att dess tillgångar och skulder överförs till ett annat bankbolag i samband med att rörelsen övertas av det senare bolaget.

Härefter upplöses det överlåtande bankbolaget genom likvidation. I och med att regler om fusion nu föreslås införda i bankaktiebolagslagen torde inte heller likvidation i samband med sammanslagningar bli nödvändig.

Under likvidationen avvecklas bolagets verksamhet, dess skulder betalas och de behållna tillgångarna utskiftas bland aktieägarna. Beslutet om likvidation innebär inte i och för sig en upplösning av bolaget. Även under likvidationen är bolaget ett bestående rättssubjekt där visserligen styrelsen ersatts av likvidatorer men där bolagsstämman och revisorerna fortfarande fungerar. Bolagsorganens befogenheter och skyldigheter är i stora delar desamma som förut, fastän uppgifterna naturligtvis har förändrats och begränsats, eftersom syftet med likvidationen är att avveckla bolagets verksamhet och förbereda det för upplösning. Under likvidationen får det inte ske någon vinstutdelning, ökning eller nedsättning av aktiekapitalet eller emission av skuldebrev enligt 5 kap. och som regel inte heller någon ändring av bolagsordningen. Bolagets upplösning är slutpunkten i likvidationsförfarandet.

Som nämnts kvarstår vissa väsentliga olikheter i förhållande till aktiebolagslagen. Kravet på kvalificerad majoritet vid beslut om frivillig likvidation behålls. Reglerna om skyldighet att träda i likvidation (tvångslikvidation) är alltjämt strängare för bankbolag än för aktiebolag. Ett bankbolag har inte heller som aktiebolag någon i lag angiven frist att undgå likvidation på grund av att delar av aktiekapitalet gått förlorat.

Aktiebolagslagens regler om likvidation när en aktieägare genom missbruk av sitt inflytande i bolaget medverkat till överträdelse av aktiebolagslagen eller bolagsordningen har inte tagits upp i bankaktiebolagslagen. En sådan bestämmelse har inte ansetts nödvändig på grund av bankinspektionens tillsyn över bankbolagen. Inte heller har bestämmelsen i 13 kap. 18 § aktiebolagslagen om registreringsmyndighetens befogenhet att från registret avföra bolag som kan antas ha upphört med sin verksamhet förts in i bankaktiebolagslagen.

Enligt BL är den enda möjligheten för ett bankaktiebolag att klara sig undan ett likvidationshot att aktieägarna skjuter till kapital. Aktieägartillskott torde i de flesta fall vara ett orealistiskt alternativ för det bankaktiebolag som vill undgå likvidation. I princip bör ett bankaktiebolag dock ha samma möjligheter som ett aktiebolag att förhindra en likvidation. Om bankbolaget inför bankinspektionen kan presentera ett förslag som innebär att bristen i aktiekapitalet snabbt kommer att fyllas, bör inspektionen kunna ge bankbolaget en sådan frist som krävs för att förslaget skall kunna genomföras. Utöver genom aktieägartillskott föreslås att ett bankbolag skall kunna fylla bristen i aktiekapitalet t. ex. genom en nyemission, vid vilken aktierna tecknas till överkurs, eller genom nedsättning av aktiekapitalet och en därpå följande nyemission.

I 18 § ges på sätt även aktiebolagslagen föreskriver ett bankaktiebolag som trätt i likvidation möjlighet att under vissa förutsättningar besluta om likvidationens upphörande och verksamhetens återupptagande. För verkställighet av ett sådant beslut krävs bankinspektionens tillstånd.

Enligt BL utses likvidatorerna av bolagsstämman (123 §). Om ett bankaktiebolag, som trätt i likvidation, saknar behöriga likvidatorer skall så-

dana utses av rätten (126 §). Bankinspektionen har enligt 158 § 1 mom. första stycket BL rätt att förordna ett ombud som skall närvara vid likvidatorernas sammanträden. Därigenom ges det allmänna insyn i likvidationsförfarandet. Enligt aktiebolagslagen utser rätten likvidatorer.

Av hänsyn till skyddet av insättarnas intressen bör särskilda krav ställas på en likvidator i ett bankaktiebolag. God kännedom om bankverksamhetens speciella förhållanden är en förutsättning för att likvidatorn skall kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Det får förutsättas att bankinspektionen bättre än de allmänna domstolarna har kännedom om personer som är lämpliga för sådana uppdrag. Det är därför mer ändamålsenligt att likvidatorerna i ett bankbolag utses av bankinspektionen än av rätten.

I 132 § BL finns regler för det fall att det under likvidationen uppkommer ovisshet om bankaktiebolagets ställning är sådan, att konkursanledning föreligger. Dessa regler gör det möjligt för likvidatorerna att frita sig från ansvarighet för den fortsatta likvidationen i sådana fall. Reglerna i denna paragraf har inte förts över till förslaget. Någon motsvarighet till dessa regler finns inte heller i aktiebolagslagen. Likvidatorerna har utan en sådan särskild bestämmelse möjlighet att kalla till bolagsstämma.

Kapitlet motsvarar 13 kap. i utredningens förslag. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Frivillig likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bankaktiebolaget skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga aktieägare förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i bolagsordningen. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 1 § aktiebolagslagen samt 118 § BL.

Enligt *första stycket* skall det, liksom enligt BL, normalt ankomma på bolagsstämman att fatta beslut om likvidation. Detta gäller både när bankbolaget, utan att vara skyldigt till det, önskar träda i likvidation (frivillig likvidation) och när bankbolaget av anledning som anges i lagen eller bolagsordningen är skyldigt att träda i likvidation (tvångslikvidation). När anledning till tvångslikvidation föreligger, men bolagsstämman inte beslutar om likvidation, skall enligt 2 och 4 §§ rätten besluta om likvidation.

Enligt lagens terminologi föreligger en tvångslikvidation endast då rätten har beslutat om likvidation. Ett beslut av bolagsstämman om likvidation innebär alltså alltid en frivillig likvidation, även om grund för tvångslikvidation föreligger.

I 8 kap. 8 § finns bestämmelser om hur kallelse skall utfärdas till den bolagsstämma som skall behandla frågan om bolagets försättande i likvidation.

Enligt aktiebolagslagen kan ett beslut om frivillig likvidation fattas med enkel majoritet. Reglerna i BL om tvångslikvidation är i förhållande till aktiebolagslagens motsvarande regler betydligt strängare och grund för tvångslikvidation inträder oftast tidigare i ett bankaktiebolag. Bara om det föreligger grund för tvångslikvidation i ett bankaktiebolag kan beslut fattas med enkel majoritet. I paragrafens *andra stycke* behålls de gällande bestämmelserna, dvs. att beslut om frivillig likvidation är giltigt endast om samtliga aktieägare förenat sig om detta eller om beslutet fattats på två på varandra följande stämmor och på den sista stämman biträtts av minst 2/3 av samtliga röstande.

Vid frivillig likvidation enligt första stycket finns möjlighet att föreskriva att bolaget skall träda i likvidation viss senare dag. Denna bestämmelse fyller ett praktiskt behov, då det t. ex. kan vara lämpligt att likvidationen inträder vid räkenskapsårets utgång. Någon bestämmelse om hur lång tid som får förflyta efter beslutet om likvidation och likvidationens inträde finns inte. Det ligger i sakens natur att uppskovet inte får göras för långt. Utan särskilda skäl bör tiden inte kunna utsträckas längre än till nästa räkenskapsår.

Enligt bestämmelserna i *tredje stycket* fattas ett beslut om likvidation, när det föreligger grund för tvångslikvidation, med enkel majoritet och får alltid omedelbar verkan. Någon möjlighet att i detta fall föreskriva att bolaget skall träda i likvidation viss senare dag ges inte. Bestämmelserna i detta stycke är tvingande.

Tvångslikvidation

2 § Det åligger styrelsen i ett bankaktiebolag att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bolagets eget kapital underskrider nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämman hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Tidpunkten för bolagsstämman skall bestämmas efter samråd med bankinspektionen. Minst en vecka före stämman skall styrelsen till bankinspektionen sända in balansräkningen samt ett särskilt yttrande av revisorerna över denna. Vidare skall styrelsen inom samma tid hos bolaget hålla de nämnda handlingarna tillgängliga för aktieägarna. Handlingarna skall läggas fram på stämman. Om bolagsstämman inte godkänner en balansräkning, avseende ställningen vid tiden för stämman, som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka om att bolaget försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Anmälan till rätten om samma förhållande kan göras av bankinspektionen.

Görs en ansökan eller en anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen läggas till en post som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för de förväntade försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår en fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om ett högre värde erhålls genom detta.

Paragrafen, som motsvarar 13 kap. 2 § första–tredje styckena aktiebolagslagen och 120 § första, andra och fjärde styckena BL, reglerar tvångslikvidation när viss del av aktiekapitalet gått förlorat.

För bankaktiebolagen behålls de, jämfört med aktiebolag, betydligt strängare reglerna om skyldighet att träda i likvidation. Enligt bankaktiebolagslagen aktualiseras frågan om tvångslikvidation redan då 1/10 av aktiekapitalet gått förlorat, medan aktiebolagslagen föreskriver att ett aktiebolag är skyldigt att träda i likvidation om hälften av aktiekapitalet har gått förlorat (13 kap. 2 §). Det strängare kravet i bankaktiebolagslagen motiveras av omtanken om insättarna. Dessa har ju inte någon särskild säkerhet för sina fordringar.

Om det finns anledning att anta att bankbolaget gjort sådana förluster att 1/10 av aktiekapitalet gått förlorat, skall enligt *första stycket* styrelsen ofördröjligen upprätta en balansräkning. Visar balansräkningen att 1/10 av aktiekapitalet gått förlorat skall styrelsen, efter det att revisorerna yttrat sig över balansräkningen, snarast kalla aktieägarna till bolagsstämma. Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med BL med det undantaget att den närmare tidpunkten för stämman skall bestämmas efter samråd med bankinspektionen. Denna ändring bör ses mot bakgrund av att inspektionen på ett tidigt stadium och redan innan situationen är så akut att en eventuell tvångslikvidation är förestående, kan antas vara väl informerad om bankens problem. Banken har t. ex. dessförinnan inte kunnat efterleva de krav på kapitaltäckning som uppställs i bankrörelselagen. Innan dessa problem blir kända för allmänheten genom ett kungörande om kallelse till stämma, bör banken ges en frist som möjliggör t. ex. en rekonstruktion av bolaget så att likvidationstvånget upphör. Stämman får bara skjutas upp i samråd med bankinspektionen och endast om förutsättningarna för att undgå likvidation bedöms vara goda. Någon längre frist skall det inte vara frågan om.

Om inte den ordinarie stämman är nära förestående, måste styrelsen sammankalla en extra stämma för att behandla frågan om likvidation. Är inte bristen i aktiekapitalet fylld redan vid stämman skall styrelsen, om inte stämman beslutar om likvidation, hos rätten ansöka om att bolaget försätts i likvidation. Enligt såväl BL som förslaget måste hela bristen i aktiekapitalet vara fylld.

Förutsättningarna att undgå en likvidation genom aktieägartillskott är mycket små för bankaktiebolag, som oftast har ett mycket spritt ägande. För att ge bankbolagen andra möjligheter att förhindra en likvidation har bankbolaget getts rätt att i samråd med bankinspektionen förlänga fristen för hållande av den bolagsstämma vid vilken beslut om likvidation skall fattas. Visar den av styrelsen upprättade balansräkningen att bolagets eget

kapital understiger 9/10 av aktiekapitalet, skall styrelsen omedelbart underrätta bankinspektionen om detta för att i samråd med inspektionen bestämma den närmare tidpunkten för stämman. Har styrelsen vid denna tidpunkt förslag till hur bristen i aktiekapitalet skall kunna fyllas, bör styrelsen samtidigt presentera detta förslag för inspektionen. Mot bakgrund av de föreliggande omständigheterna får inspektionen bedöma förslagets bärkraft och även bedöma hur snabbt bristen kan komma att fyllas genom den föreslagna åtgärden. Bankinspektionens bedömning får sedan ligga till grund för prövningen av frågan om tidpunkten för bolagsstämman kan skjutas fram i tiden. Åtgärder som kan motverka likvidation är aktieägartillskott och rekonstruktion av bolaget, t. ex. en nyemission, vid vilken aktierna tecknas till överkurs, eller en nedsättning av aktiekapitalet och en därpå följande nyemission.

Vad gäller aktieägartillskotten grundar dessa inte något slags utvidgad aktieägarrätt, eftersom det inte är fråga om någon form av ökning av aktiekapitet. I 121 § BL finns emellertid bestämmelser om ersättning av vinstmedel åt aktieägare som tillskjuter kapital. Dessa bestämmelser har inte tagits med i bankaktiebolagslagen. Utan hinder av detta gäller dock att aktieägare, som på detta sätt tillskjutit medel, kan ersättas av vinstmedel. Ersättning utgår i sådana fall efter vad som kan ha avtalats mellan banken och aktieägarna.

Så länge det inte förekommer någon vinst i rörelsen, bör bankbolaget redovisa aktieägarnas återbetalningsanspråk inom linjen. Blir frågan om likvidation på grund av aktiekapitalförlust aktuell på nytt och har tidigare tillskott ännu ej betalts tillbaka skall dessa återbetalningsanspråk inte tas med bland skulderna i den balansräkning som skall upprättas enligt förevarande paragraf.

En ansökan om tvångslikvidation kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Vidare kan anmälan om förhållandena göras av bankinspektionen. Dessa bestämmelser överensstämmer med gällande lag. Enligt aktiebolagslagen har även revisor rätt att ansöka om tvångslikvidation, då bl. a. erfarenheten visat att styrelsen inte sällan underlåtit att göra en sådan ansökan. För bankbolagen synes det inte motiverat att ge revisorerna denna initiativrätt. Bankinspektionen förutsätts kunna utöva motsvarande kontroll.

När ansökan eller anmälan enligt första stycket har gjorts, skall rätten enligt *andra stycket* förordna att bankbolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks, att en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman. Bolaget kan alltså undgå tvångslikvidation genom att under ärendets handläggning i första instans förebringa bevisning om att likvidationsgrunden inte längre föreligger.

Beräkningen av kapitalbristen skall enligt *tredje stycket* ske på grundval av en balansräkning, som upprättats enligt vanliga regler. Liksom i aktiebolagslagen föreskrivs dock vissa modifikationer i reglerna. Dessa avser att förhindra att ett bankbolag tvingas i likvidation i fall då bolaget har dolda reserver av sådan storlek att det i verkligheten inte föreligger ekono-

misk grund för tvångslikvidation. Bolaget skall alltså till de i balansräkningen enligt vanliga regler redovisade tillgångarna inom linjen lägga en post som motsvarar skillnaden mellan tillgångarnas redovisade värde och deras försäljningsvärde efter avdrag för försäljningskostnader. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår fortlöpande värdeminskning skall värdet dock tas upp till anskaffningskostnaderna minskade med erforderliga av- och nedskrivningar, om därigenom ett högre värde erhålls. Den kapitalökning som sålunda skall redovisas inom linjen skall beaktas såväl vid det tillfälle då bolagsstämman prövar frågan om likvidationen som då rätten prövar frågan.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på bankaktiebolagets vägnar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget. Ett sådan ansvar inträder även för de aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 2 § fjärde stycket aktiebolagslagen och 124 § BL. I paragrafen har tagits in bestämmelser om personligt ansvar för styrelseledamöter och aktieägare för bolagets förpliktelser i vissa fall. Bestämmelserna är i huvudsak oförändrade i jämförelse med gällande lag.

4 § Rätten skall förordna att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från bolagets bildande,
2. bolagets hela rörelse har överlåtits,
3. meddelad oktroj gått till ända utan att ny oktroj beviljats eller regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. bolaget efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller aktieägare. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

I paragrafen, som motsvarar 13 kap. 4 § aktiebolagslagen samt 119 § första stycket och 145 § BL, upptas övriga tvångslikvidationsgrunder.

Enligt *första stycket* punkterna 1–3 skall bolaget träda i likvidation om inte rörelsen öppnats inom ett år från bolagets bildande eller om bolagets hela rörelse har överlåtits. Vidare skall bolaget träda i likvidation om regeringen förklarar oktrojen förverkad. Dessa likvidationsgrunder finns i gällande lag.

Enligt första stycket punkt 4 skall bolaget träda i likvidation om bolaget har försatts i konkurs och denna avslutas med överskott. Ytterligare bestämmelser om detta finns i 19 § andra stycket, som föreskriver att bolagsstämman i ett sådant fall beslutar om likvidation. Om bolagsstämman underlåter att fatta ett sådant beslut inom en månad från det att konkursen avslutades, blir bestämmelserna i denna punkt tillämpliga.

I aktiebolagslagen upptas andra likvidationsgrunder, såsom att bolaget saknar behörig styrelse eller verkställande direktör eller att bolaget inte sänt in årsredovisning för något av de senaste två räkenskapsåren. Bankinspektionen har till uppgift att bl. a. kontrollera att sådana förhållanden inte uppstår i bankbolag. Om något sådant likväl skulle inträffa kan oktrojen förklaras förverkad för bankbolaget och detta utgör då en grund för likvidation.

Även om likvidationsgrund enligt första stycket föreligger när ärendet anhängiggörs hos rätten kan bolaget enligt *andra stycket* undgå likvidation genom att visa att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i första instans.

Enligt *tredje stycket* prövar rätten inte frågan om tvångslikvidation enligt förevarande paragraf ex officio utan endast på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av behörig sökande. Styrelsen, styrelseledamot och aktieägare är behöriga att ansöka. I fall som avses i första stycket punkt 4 får ansökan också göras av en borgenär eller någon, vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

En revisor är inte behörig att göra ansökan hos rätten om att bankbolaget skall försättas i likvidation. Om det enligt en revisors uppfattning föreligger grund för tvångslikvidation får det dock förutsättas att han omedelbart underrättar bankinspektionen om förhållandet.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 §, skall rätten genast kalla bolaget, bankinspektionen samt de aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 5 § aktiebolagslagen och motsvarar 120 § tredje stycket BL.

Bestämmelserna i 5 och 6 §§ gäller domstolsförfarandet i ärenden rörande tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. I övrigt är lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden tillämplig på sådana ärenden.

Med hänsyn till likvidationsfrågans betydelse för aktieägare och borgenärer i allmänhet bör kungörelseförfarande ske vid tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Orden "delges bolaget" innebär en anpassning till terminologin i delgivningslagen (1970: 428). Bestämmelsen innebär ett krav på att bolaget bevisligen skall ha delgetts kallelse till förhandlingen inför rätten.

Härvid är i första hand 3, 9 och 13 §§ delgivningslagen tillämpliga. Kan bolaget inte delges enligt nämnda lagrum skall, i stället för vad som sägs i delgivningslagen om kungörelsedelgivning, bestämmelsen i denna paragraf om kungörelse tillämpas. Sådan kungörelse skall under alla förhållanden utfärdas. Den har primärt till syfte att utan personlig delgivning kalla bolagets aktieägare och borgenärer till förhandlingen. Kungörelsen får emellertid också, under den nyss angivna förutsättningen ersätta bevislig delgivning, med bolaget.

Av lagtexten framgår att frågan om likvidationsskyldighet skall prövas på grundval av vad som kommer fram vid inställelsen på den utsatta dagen. Någon möjlighet att besluta om uppskov för att avgöra ärendet vid ett senare tillfälle finns alltså inte.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av bankaktiebolagets medel, om bolaget förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av bolaget.

Paragrafen, som motsvarar 13 kap. 6 § aktiebolagslagen och 122 § BL, ger sökanden och bankinspektionen rätt till ersättning av bolagets medel för vissa kostnader i samband med likvidationsförfarandet. Aktiebolagslagens bestämmelse att statsverket skall ersätta dessa kostnader om bolagets medel ej förslår har inte tagits med i förslaget. Trots att denna bestämmelse finns i BL anser jag – i likhet med utredningen – att en sådan bestämmelse torde sakna praktisk betydelse.

Genomförandet av likvidationen

7 § Bolagsstämman eller den domstol som beslutar att bankaktiebolaget skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 7 § första– tredje styckena aktiebolagslagen och motsvarar 119 § första stycket, 123 § första och andra styckena, 126 § första stycket och 127 § första meningen BL.

Enligt BL utses likvidatorerna av bolagsstämman eller, i visst fall, av allmän domstol. I paragrafen föreslås som en nyhet att likvidator i ett bankaktiebolag alltid skall utses av bankinspektionen. Motiven för förslaget har redovisats i inledningen av detta kapitel.

Likvidatorerna har till uppgift att genomföra likvidationen. Givetvis skall de se till att samtliga berörda parters intressen tillgodoses såvitt möjligt. Särskilt viktigt är att insättarnas intressen bevakas och att likvidationen om möjligt genomförs utan förluster för dessa. Det är angeläget att likvidatorerna har tillräcklig kunskap och erfarenhet och står fria i förhållande till den tidigare ledningen och aktieägarna. Det kan förekomma att likvidationen utgör ett led i en omstrukturering. I sådant fall kan det finnas

skäl att tillmötesgå bankbolagets önskemål om att till likvidatorer utse personer som är väl förtrogna med förhållandena i den berörda banken. Det ankommer på bankinspektionen att bedöma i vad mån en sådan begäran kan efterkommas.

Aktiebolagslagen föreskriver att en eller flera likvidatorer skall utses. Likvidatorerna skall överta arbetet från styrelseledamöterna, vilka i ett bankbolag måste vara minst fem till antalet. Vidare måste bankbolagets firma tecknas av minst två personer i förening (7 kap. 14 §). Mot bakgrund härav bör för bankbolagens del uppställas ett krav på att likvidatorerna skall vara minst två till antalet.

Bestämmelserna i 158 § 1 mom. BL om rätt för bankinspektionen att utse god man med uppgift att kontrollera likvidatorernas förvaltning har fått utgå, eftersom inspektionen enligt förslaget alltid skall utse likvidatorerna.

När likvidationen inträder övergår ledningen av bankbolaget från styrelsen till likvidatorerna. Likvidatorerna utses för att genomföra hela likvidationen och tillsätts inte som styrelseledamöterna för viss tid. Antalet likvidatorer utöver två får bestämmas efter vad bankinspektionen finner lämpligt. Även suppleanter kan utses.

Paragrafen förutsätter att endast den som utsett likvidatorerna kan entlediga dem. Bolagsstämman kan alltså inte entlediga en likvidator. Aktieägare eller andra intressenter kan med angivande av skäl hos inspektionen begära att en likvidator entledigas och att en annan utses i hans ställe.

Bolagsstämman eller den domstol som beslutar om likvidation skall genast anmäla beslutet för registrering. Sedan anmälan gjorts ankommer det som ovan nämnts på inspektionen att snarast utse likvidatorer.

8 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 7 § fjärde och femte styckena aktiebolagslagen och 128 och 134 §§ BL.

Enligt *första stycket* gäller för likvidatorerna samma bestämmelser som för styrelseledamöter, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Detta innebär bl. a. att bankrörelselagens bestämmeler om kreditjäv blir tillämpliga också på likvidator. Att likvidatorerna har andra uppgifter än styrelsen framgår av 12 §. Av bestämmelserna i detta stycke jämförda med 7 kap. bankaktiebolagslagen följer bl. a. att likvidatorerna är underkastade lagens behörighetsvillkor, jävsregler och bestämmelser om sammanträden m. m. Vidare har likvidatorerna rätt att gemensamt företräda bolaget och utse firmatecknare m. m. Likvidatorernas skadeståndsansvar regleras i 5 kap. 1 och 4 §§ bankrörelselagen. Reglerna om talan för bolaget mot styrelseledamöter gäller även beträffande talan mot likvidatorer.

Om suppleanter utses, gäller för dessa i tillämpliga delar samma regler som för likvidatorer, jfr 7 kap. 1 § fjärde stycket.

Enligt *andra stycket* skall det förhållandet att bolaget träder i likvidation inte beröra ett uppdrag att vara revisor. Enligt BL upphör revisorernas uppdrag när bolaget träder i likvidation och i deras ställe inträder av bolagsstämman utsedda likvidationsrevisorer. I överensstämmelse med aktiebolagslagen föreslås emellertid här att de ordinarie revisorerna, som kan antas vara väl insatta i bolagets förhållanden, fortsätter sin verksamhet under likvidationen. Något val av nya revisorer fordras därför inte, om inte de tidigare utsedda revisorernas mandattid har gått ut. Naturligtvis finns det inte något hinder mot att de gamla revisorerna entledigas och nya utses, om det skulle anses önskvärt.

Revisorernas kontroll över likvidatorernas förvaltning är densamma som deras kontroll över styrelsens förvaltning. För revisorerna, deras tillsättande och entledigande, mandattid och verksamhet gäller 3 kap. bankrörelselagen. De kvalifikationskrav som enligt 3 kap. 3 och 4 §§ bankrörelselagen gällde före likvidationen bör tillämpas även under denna. Särskilda uppgifter åligger revisorerna under likvidation, bl. a. granskning av styrelsens redovisning enligt 10 § och likvidatorernas slutredovisning enligt 15 §. De skall också i förekommande fall avge yttrande om likvidationens upphörande vid beslut om återupptagande av bankens verksamhet (18 §).

Revisionsberättelsen under likvidation skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs. Denna bestämmelse utgör en garanti för att likvidatorernas arbete sker med den skyndsamhet som situationen kräver.

Bankinspektionen skall, enligt 7 kap. 3 § bankrörelselagen, utse en eller flera revisorer i bankbolaget. Sådana förordnanden upphör inte genom att bolaget träder i likvidation. Av inspektionen utsedd revisor skall alltså fortsätta sitt uppdrag under likvidationen. Bestämmelsen i 158 § 1 mom. fjärde stycket BL om en särskild av inspektionen utsedd likvidationsrevisor har därför blivit överflödig.

9 § I fråga om bolagsstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om bolagsstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 8 § aktiebolagslagen och motsvarar 130 § BL.

Bolagsstämman skall under likvidationen fungera enligt samma regler som tidigare. Det betyder bl. a. att ordinarie bolagsstämma skall hållas inom den i 8 kap. 5 § angivna tiden med iakttagande även av närmare tidsangivelse, om sådan finns i bolagsordningen. Bolagsstämmans befogenheter begränsas dock av att den egentliga bolagsverksamheten har upphört. Bolagsstämman kan därför inte fatta giltiga beslut om vinstutdelning, ökning eller nedsättning av aktiekapitalet eller utgivande av konvertibla skuldebrev m. m. Bolagsstämman torde vidare vara förhindrad att besluta om ändringar i bolagsordningen. Att likvidationen ändå inte hind-

rar beslut om fusion framgår av 11 kap. 1 § första stycket. Om bolagsstämmans befattning med frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna finns det bestämmelser i 13 och 15 §§.

10 § När bankaktiebolaget har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I ett bankaktiebolag som är moderbolag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 9 § aktiebolagslagen och motsvarar 129 § BL.

När bolaget trätt i likvidation, skall enligt *första stycket* styrelsen genast avge redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid, för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på en bolagsstämma. Redovisningen skall ske enligt reglerna om årsredovisning. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse, om deras tillhandahållande och om handläggningen på stämman skall tillämpas. Det betyder att reglerna i 8 kap. 5 § och 8 § fjärde stycket denna lag samt 3 kap. 8 § och 4 kap. bankrörelselagen skall iakttas.

Reglerna om koncernredovisning förutsätter att koncernbolagen normalt har samma räkenskapsår. Koncernredovisningsreglerna kan i princip inte bli tillämpliga i fall som avses i förevarande paragraf, eftersom den redovisning som avses i paragrafen vanligtvis gäller endast del av räkenskapsår. Omfattar tiden även föregående räkenskapsår, skall dock enligt *andra stycket*, i ett bankbolag som är moderbolag särskild redovisning, omfattande även koncernredovisning, avges för nämnda år.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på bankaktiebolagets okända borgenärer.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 10 § aktiebolagslagen och 131 § första stycket BL.

När ansökan om kallelse på okända borgenärer görs till tingsrätten skall likvidatorerna enligt 4 § andra stycket lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer samtidigt bifoga en förteckning över bolagets kända borgenärer och såvitt möjligt ange deras adresser. Bland bankbolagets kända borgenärer ingår samtliga insättare. Med hänsyn till det stora antalet insättare finns inte i BL eller i förslaget till skillnad från aktiebolagslagen, i lagtexten föreskrivet skyndsamhet (att likvidatorerna genast skall ansöka om kallelse på bolagets okända borgenärer). Detta får emellertid inte uppfattas som ett avkall på det principiella kravet på skyndsamhet i förevarande sammanhang. Ansökan bör således göras snarast möjligt.

Enligt 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer är kallelsen preklusiv, dvs. en okänd borgenär förlorar sin rätt att göra fordran gällande efter utgången av kallelsetiden. Enligt 5 § samma lag är denna tid sex månader.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla bankaktiebolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 11 § aktiebolagslagen och motsvarar 133 § första stycket BL.

Likvidatorerna har rätt att relativt fritt bedöma om och när realisation av bankaktiebolagets egendom skall ske. Ibland kan det vara både onödigt och olämpligt att förvandla bolagets egendom i pengar i större utsträckning än vad som krävs för att betala bolagets skulder. Uttrycket "i den mån det behövs för likvidationen" ger möjlighet till en lämplig avvägning i detta hänseende. Bolagets rörelse kan vidare få fortsättas om det behövs för en ändamålsenlig avveckling. Detta bör emellertid inte betyda att likvidatorerna får driva ny inlånings- och utlåningsverksamhet. En nyhet är att likvidatorerna i viss utsträckning har möjlighet att fortsätta rörelsen, om det behövs för att de anställda skall få skäligt rådrum att skaffa sig ny anställning. Även här är det dock fråga om ett inskränkt rörelsebegrepp. Ett uppskov med avvecklingen får inte bli alltför långvarigt med hänsyn till syftet med själva likvidationsförfarandet, jfr även 8 § andra stycket.

I 133 § andra stycket BL krävs för försäljning under hand samtycke av ett av bankinspektionen förordnat ombud. Denna bestämmelse infördes i BL efter förebild av reglerna om god man i 1944 års aktiebolagslag. Varken i aktiebolagslagen eller i mitt förslag finns någon motsvarande bestämmelse. I stället anges i denna paragraf att egendomens försäljning skall ske på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt. Därigenom har markerats likvidatorernas skyldighet att noggrant överväga om en försäljning under hand är förmånligare för bolaget än en försäljning på offentlig auktion.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 8 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra stycket 3 och tredje–femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 12 § aktiebolagslagen och motsvarar 136 och 138 §§ BL.

Enligt 8 § första stycket gäller beträffande likvidatorerna samma regler som beträffande styrelse, i den mån annat inte följer av detta kapitel. I enlighet därmed skall likvidatorerna enligt *första stycket* lägga fram årsredovisningen på den ordinarie bolagsstämman. Eftersom denna redovisning inte, som under bolagets normala verksamhet, skall ligga till grund för bestämmandet av vinst eller förlust och eventuellt för utdelning eller annan disposition av vinsten, krävs inte någon formlig fastställelse av balansräkningen och resultaträkningen. Stämman skall endast ta ställning till om årsredovisningen skall godkännas eller inte.

Däremot skall frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna tas upp till behandling och avgörande på den ordinarie bolagsstämma där årsredovisningen lagts fram. I likhet med styrelsen framlägger således även likvidatorerna en årsredovisning som skall ha granskats av revisorerna. Att ansvarsfrihet kan beviljas likvidator i denna ordning överensstämmer med aktiebolagslagen men är en nyhet i förhållande till BL.

Redovisningen skall under likvidationen utformas på samma sätt som dessförinnan. Bl. a. skall resultaträkning ingå i redovisningen, vilket inte krävs i gällande lag. Det är en fördel att årsredovisningen efter likvidationen har samma form som dessförinnan. Uppgifter om nedskrivningar samt om vinst eller förlust på avyttringar av bolagets tillgångar får en lämpligare form genom att dessa tas in i resultaträkningen än, vilket sker enligt gällande lag, när de lämnas endast i en förvaltningsberättelse. Slutligen uppnås en överensstämmelse med bolagets redovisning före likvidationen. Den balansräkning som ingår i styrelsens slutredovisning enligt 10 § ger ingångsvärdena för redovisningen under likvidationen, varigenom aktieägarna får en möjlighet att överblicka alla förändringar i det egna kapitalet intill dess likvidationen avslutats. Av denna anledning har BL:s bestämmelse om skyldighet för likvidatorerna att upprätta en särskild ingående balansräkning inte tagits upp i förslaget.

Från huvudregeln att årsredovisningen skall upprättas enligt samma regler som före likvidationen görs dock i första stycket undantag för några av föreskrifterna rörande innehållet i förvaltningsberättelsen. Uppgifter enligt 4 kap. 9 § andra stycket bankrörelselagen om medeltalet under räkenskapsåret anställda eller om vissa löner behöver således inte lämnas. Förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt tredje stycket nämnda paragraf behöver inte heller upprättas. Vidare krävs inte någon kapitaltäckningsanalys enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen. Slutligen blir inte heller reglerna i 4 kap. 10 och 11 §§ bankrörelselagen rörande koncernförhållanden tillämpliga.

Av 8 § andra stycket framgår att reglerna om revision skall tillämpas även under likvidationen. Den i 7 kap. 6 § bankrörelselagen föreskrivna skyldigheten att till bankinspektionen sända in årsredovisning och revisionsberättelse gäller även den av likvidatorerna framlagda årsredovisningen jämte revisionsberättelsen.

Bankaktiebolaget får enligt *andra stycket* redovisa det egna kapitalet i en enda post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag. Detta sammanhänger med att det, när bolaget är i likvidation, inte är nödvändigt att kunna urskilja utdelningsbara poster i

balansräkningen. Någon uppdelning mellan fritt och bundet eget kapital behöver därför inte göras. Posten eget kapital framkommer som skillnaden mellan tillgångar och skulder. Uppgiften om aktiekapitalet har intresse för beräkningen av värdet på den andel av de behållna tillgångarna som tillkommer varje aktie.

Om likvidation pågår, finns det behov av särskilda balansvärderingsregler. Tillgångarna skall i regel avyttras vid likvidationen. De bör därför inte få tas upp till högre värde än det beräknade försäljningsvärdet, efter avdrag för försäljningskostnaderna. Regeln om detta i *tredje stycket* första meningen har egentlig betydelse främst beträffande anläggningstillgångar. Nedskrivning skall i förekommande fall ske till detta maximivärde och nedskrivningen, liksom förekommande justeringar av bokförda skulders värden, kommer till synes i resultaträkningen för det första likvidationsåret.

Till följd av det principiella förbudet att skriva upp värdet på anläggningstillgångar kan emellertid vissa tillgångar komma att tas upp till värden som är lägre än vad tillgångarna enligt likvidatorernas beräkning kan komma att inbringa vid en försäljning. Då det är av intresse för aktieägarna att snarast kunna åtminstone ungefärligen bedöma slutresultatet av likvidationen, föreskrivs i andra meningen att större övervärden av detta slag skall anges på så sätt att det beräknade värdet uppges inom linjen. Därvid bör givetvis beaktas de tillkommande skattekostnader som kan bli aktuella om tillgångarna kan realiseras till de beräknade värdena. Detta får ske antingen så att värdena anges efter avdrag för skatt eller så att beräknad skatt tas upp inom linjen på skuldsidan.

För skulderna ges en motsvarande informationsregel som också gäller likvidationskostnaderna. I möjligaste mån bör beloppet för återstående sådana kostnader uppskattas och tas upp bland skulderna i balansräkningen. Eftersom detta ibland kan möta svårigheter finns möjlighet att lämna uppgifter om dessa kostnader inom linjen, vilket gör det lättare att ange deras storlek mer ungefärligt.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av bolagets medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De aktieägare som vill klandra skiftet skall väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman.

Om en aktieägare inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på bolagsstämman har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 13 § aktiebolagslagen och motsvarar 139 § första stycket och 140 § tredje och fjärde styckena BL.

När den i kallelsen på okända borgenärer utsatta inställelsedagen har gått och alla kända skulder blivit betalda, skall enligt *första stycket* likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte är förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall erforderliga medel hållas inne och återstoden skiftas.

Med uttrycken skifte och skifta åsyftas fastställande av vad som skall tillkomma varje aktieägare, inte det faktiska utlämnandet av skifteslotterna till aktieägarna. Detta ut- lämnande kan komma att dröja kortare eller längre tid beroende på när aktieägarna lyfter vad de erhållit.

Enligt *andra stycket* kan aktieägare, som anser att han vid skiftet inte fått vad han har rätt till, inom tre månader från det att slutredovisningen med den däri ingående redogörelsen för skiftet lades fram på bolagsstämman, väcka talan mot bolaget. Om sådan talan vinner bifall, betyder det att skiftet ändras. Det kan medföra att den i skiftet angivna lotten för någon eller flera av de övriga aktieägarna minskar. I sådana fall föreligger återbetalningsskyldighet, varvid bestämmelserna i 9 kap. 5 § tillämpas. Ansvar för brist vid återbäringen kan åligga likvidatorerna och de aktieägare som medverkat till det oriktiga skiftet.

När utbetalning görs efter skifte av bolagets tillgångar, skall enligt 3 kap. 4 § tredje stycket aktiebreven förses med påskrift om utbetalningen.

Har aktieägare inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han enligt *tredje stycket* förlorat sin rätt därtill. Är medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att de skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall likvidationen fortsättas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för aktieägarna och sändas till aktieägare enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 8 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på bolagsstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 14 § aktiebolagslagen och motsvarar 141 § BL.

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de enligt *första stycket* så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom en

förvaltningsberättelse avseende likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet, dvs. fastställandet av vad som skall falla ut på varje aktie. En redogörelse för detta skall läggas fram för aktieägarna, som på grundval härav får bedöma om de vill klandra skiftet inom tre månader från det slutredovisningen lades fram på bolagsstämman (14 § andra stycket). Om skiftet helt eller delvis verkställts genom utbetalning när redovisningen avges, bör det framgå av slutredovisningen.

Vid förvaltningsberättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När likvidatorerna fått revisionsberättelsen skall de enligt *andra stycket* genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall på det sätt som anges i 8 kap. 8 § fjärde stycket tillhandahållas aktieägarna före stämman samt läggas fram på denna. Hänvisningen till 8 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket innebär dels att frågan om ansvarsfrihet för likvidatorernas åtgärder efter det föregående räkenskapsårets slut skall behandlas samtidigt som redovisningen granskas, dels att en minoritet som representerar en tiondel av samtliga aktier i bolaget kan påfordra uppskov till fortsatt stämma med beslut i ärende rörande ansvarsfrihet åt likvidatorerna. Reglerna om minoritetens rätt att på bolagets vägnar föra talan mot styrelseledamöter tillämpas nämligen på motsvarande sätt beträffande talan mot likvidatorerna, jfr 16 § andra stycket.

Till andra stycket har fogats en erinran om skyldigheten att sända in handlingarna till bankinspektionen (7 kap. 6 § BRL).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är bankaktiebolaget upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

Ägare av en tiondel av samtliga aktier kan dock begära hos likvidatorerna att en bolagsstämma kallas in för att behandla en fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 15 § första och andra styckena aktiebolagslagen och motsvarar 142 § första stycket BL.

Enligt *första stycket* är bolaget upplöst när likvidatorerna lagt fram slutredovisningen på bolagsstämman. Anmälan om detta för registrering skall göras genast.

Utan hinder av att likvidatorerna lagt fram slutredovisningen kan, enligt *andra stycket*, ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidatorerna påkalla bolagsstämma för behandling av en fråga huruvida talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen skall anställas, dvs. talan om skadestånd till bolaget enligt 5 kap. 1–3 §§ bankrörelselagen.

Frågan om bolagets rätt att föra talan mot likvidatorerna om skadestånd regleras av 8 § första stycket jämfört med 5 kap. 1, 5 och 6 §§ bankrörelselagen. Detsamma gäller beträffande minoritetens rätt att föra sådan talan

på bolagets vägnar. En förutsättning för att en minoritet skall kunna föra talan enligt 5 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen är emellertid att vid bolagsstämman lagts fram förslag om ansvarsfrihet eller om anställande av talan och att förslaget inte lett till giltigt beslut om ansvarsfrihet eller avstående från talan. Eftersom bolaget är upplöst när slutredovisningen lagts fram har minoriteten i förevarande stycke tillerkänts rätt att även därefter påkalla en bolagsstämma för behandling av fråga om talan mot likvidatorerna. Det kan anmärkas att den i 5 kap. 5 § tredje stycket bankrörelselagen uppställda fristen för talans väckande, ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämma, är tillämplig också för talan mot likvidator. Fristen börjar löpa när slutredovisningen läggs fram. En bolagsstämma, som påkallas enligt detta stycke, måste därför hållas inom sådan tid att tillräckligt rådrum återstår för talans väckande.

I sammanhanget förtjänar att påpekas att av 16 § första stycket jämfört med 17 § följer att bolaget inte är upplöst om bolagsstämman, när slutredovisningen läggs fram, beslutar att anställa talan för bolaget mot likvidatorerna.

Om ett bolag i likvidation inte har tillgångar som täcker likvidationskostnaderna föreskrivs i aktiebolagslagen (13 kap. 15 § tredje stycket) att likvidationen skall läggas ned och bolaget anses upplöst. En motsvarande bestämmelse har ansetts vara onödig för bankaktiebolag och har därför inte tagits med. Det torde nämligen vara uteslutet, bl. a. med hänsyn till att reglerna om skyldighet för ett bankbolag att träda i likvidation (tvångslikvidation) är betydligt strängare än för de allmänna aktiebolagen, att ett bankbolag i likvidation inte ens skulle ha tillgångar som täcker likvidationskostnaderna.

17 § *Om det efter bankaktiebolagets upplösning enligt 16 § visar sig att bolaget har tillgångar eller om talan väcks mot bolaget eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt bolagsordningen. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt är känd för bolaget.*

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 16 § aktiebolagslagen och motsvarar 143 § BL.

Om tillgång yppas för bolaget efter dess upplösning enligt 16 § eller om talan väcks mot bolaget eller om det annars uppkommer behov av likvidationsåtgärder, skall likvidationen fortsättas. I sådant fall är bolaget inte längre att anse som upplöst.

Den fortsatta likvidationen knyter an till den föregående där denna avslutades. Kallelse på okända borgenärer behöver därför inte utfärdas på nytt, om detta skett i det tidigare förfarandet. Likvidatorerna återinträder utan vidare i sitt uppdrag.

Fortsätts likvidationen, skall anmälan om detta genast göras av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall sändas till varje aktieägare med för bolaget känd adress.

18 § Om ett bankaktiebolag har trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller bolagsordningen, eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 17 § aktiebolagslagen men saknar motsvarighet i BL. Paragrafen innehåller bestämmelser om att i vissa fall likvidation kan avbrytas och verksamheten återupptas.

Om ett bankaktiebolag har trätt i likvidation torde möjligheten att avbryta likvidationen och återuppta verksamheten vara praktiskt taget utesluten. Redan före likvidationsbeslutet bör samtliga förutsättningar för att undgå likvidationen vara prövade. Jag vill dock inte utesluta möjligheten att situationen för bolaget efter likvidationsbeslutet kan förändras så att det vore önskvärt att kunna avbryta likvidationen och återuppta verksamheten. I förslaget tas därför upp särskilda bestämmelser om detta, vilka i stort motsvarar aktiebolagslagen bestämmelser.

Om bankaktiebolaget har trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman, sedan revisorerna avgett yttrande, enligt *första stycket* besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om likvidationsanledning föreligger på grund av denna lag eller bolagsordningen eller om bolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet. Inte heller får ett sådant beslut fattas om utskiftning har ägt rum. Revisorernas yttrande skall gälla frågan huruvida hinder mot beslutet föreligger med hänsyn till kravet på full täckning av aktiekapitalet. Det förutsätts att revisorerna får del av den balansräkning som likvidatorerna upprättar för ändamålet med tillämpning av 2 § tredje stycket. Beslut att återuppta verksamheten fattas med enkel majoritet.

Vid den bolagsstämma som beslutar om ett återupptagande av bolagets verksamhet skall enligt *andra stycket* en styrelse väljas. Något val av revisorer behöver inte ske eftersom de ordinarie revisorerna förutsätts fullgöra sitt uppdrag även under likvidationsförfarandet.

Tredje stycket föreskriver att beslutet om likvidationens upphörande och valet av styrelse skall anmälas för registrering. Innan beslutet får verkställas skall bankinspektionen lämna tillstånd till detta. Även om det inte

föreligger något hinder enligt denna paragraf att återuppta verksamheten, kan bolaget ha kommit i konflikt med andra skyddsregler i bankaktiebolagslagen. Bankinspektionen har alltså inte bara att pröva om förutsättningarna för ett återupptagande föreligger enligt denna paragraf. När tillstånd ges, låter inspektionen samtidigt registrera beslutet och valet av styrelse.

Om ett likvidationsbeslut har blivit upphävt genom lagakraftägande dom eller beslut, skall enligt *fjärde stycket* likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf skall likvidatorerna avge slutredovisning enligt 15 §. Bestämmelser om detta har tagits in i *femte stycket*.

Konkurs

19 § Om ett bankaktiebolag har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall bolagsstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att bolaget skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 19 § aktiebolagslagen och motsvarar 145 § BL.

Enligt *första stycket* är ett i konkurs försatt bankbolag upplöst när konkursen avslutas utan överskott. I *andra och tredje styckena* ges bestämmelser om det fall att konkursen avslutas med överskott. Principen är att bolaget i sistnämnda fall skall avvecklas genom likvidation, jfr 4 § första stycket 4.

20 § Om ett bankaktiebolag försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 kap. 20 § aktiebolagslagen och motsvarar 144 § BL. Eftersom ackordslagen (1970: 847) ej är tillämplig på bankaktiebolag har aktiebolagslagens regler om ackord inte tagits med.

I *första stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när bankaktiebolag försätts i konkurs. Att ett bolag försätt i konkurs betyder inte att det är upplöst och att dess organ upphör att

existera. Bolagsorganen förlorar emellertid befattningen med alla de rättigheter och skyldigheter som tillkommer konkursboet och de angelägenheter som handläggs av konkursförvaltningen enligt konkurslagens regler. Sålunda kan styrelsen eller bolagsstämman inte besluta om eller disponera över bolagets tillgångar och bolagsstämman kan inte med verkan mot konkursboet bevilja styrelseledamöterna ansvarsfrihet. Konkursboet kan till och med, utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats viss tid före konkursen, föra talan om skadestånd enligt 5 kap. 6 § sista stycket bankrörelselagen.

Att bolagsorganen fortfarande existerar framgår av *andra stycket*, vari föreskrivs att såväl styrelsen som bolagsstämman har vissa uppgifter under konkursen. Styrelsen eller likvidatorerna företräder bolaget som konkursgäldenär under konkursen och bolagsstämman har befogenhet att entledliga och tillsätta styrelseledamöter. Det kan också erinras om att bolagsstämman, om konkursen avslutas med överskott, utan vidare skall fungera och fatta beslut om att försätta bolaget i likvidation.

I fråga om vem som under konkursen skall företräda bolaget som konkursgäldenär utgår förslaget, liksom gällande lag, från att detta ankommer på den vid konkursens början utsedda styrelsen eller likvidatorerna, om sådana då är utsedda. Styrelseledamöterna förutsätts alltså stå kvar även om den tid för vilken de valts skulle gå ut innan konkursen avslutas. De har emellertid liksom likvidatorerna rätt att avgå. Vidare gäller vad som föreskrivs i lagen om entledigande och skyldighet att utse efterträdare till den som entledigas eller av annan orsak avgår.

I *tredje stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när konkursen avslutats. Konkursdomaren skall därvid ange om konkursen avslutats med överskott eller inte. När bankinspektionen får besked om att en konkurs avslutats med överskott bör den anmäla förhållandet för rätten för tvångslikvidation enligt 4 §. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen om beslut som fattats av överrätt i de frågor som avses i förevarande stycke.

11 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5) finns förslag till nya bestämmelser om fusion och inlösen av aktier i dotteraktiebolag.

Även om aktiebolagslagens fusionsregler i huvudsak införs för bankaktiebolagen avviker de föreslagna reglerna på vissa viktiga punkter från aktiebolagslagen. Enligt förslaget skall regeringen ge tillstånd till fusionen och därvid företa en prövning som är anpassad till bankbolagens särskilda förhållanden. I bankaktiebolagen utgör insättarna den dominerade gruppen bland bolagets borgenärer. Enligt förslaget skall bankinspektionen bevaka insättarnas och övriga borgenärers intressen i såväl det övertagande som det överlåtande bolaget. Under förfarandet kommer bl. a. fusionsavtalet och regeringens tillstånd till verkställighet av fusionsbeslutet att registreras. Fusionsavtalet skall kungöras i Post-och Inrikes Tidningar enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen. Härigenom har det särskilda kallelseförfarandet i domstolsproceduren vid fusion av aktiebolag kunnat undvaras.

Genom de föreslagna fusionsreglerna och genom att apport föreslås bli tillåten vid nyemission är de tidigare beskrivna sammanslagningsreglerna i 189 § BL onödiga. (Se bl. a. 4 kap. 2 §.)

Kapitlet motsvarar utredningens förslag till 14 kap. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan ett bankaktiebolag (det överlåtande bolaget) gå upp i ett annat bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget, om inte annat följer av 9 §. Fusion kan ske, trots att det överlåtande bolaget har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd enligt 4 § har registrerats.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till bolagsstämmans beslut,
2. fusionsavtalet, som skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för bolaget och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3,
5. om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3,
6. om i fusionsvederlaget ingår aktier i det övertagande bolaget eller av detta bolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3 beträffande det övertagande bolaget.

Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 14 kap. 1 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om fusion av två fristående bankaktiebolag genom absorption. Bestämmelserna avser endast fusion mellan bankaktiebolag. Det är sålunda inte möjligt att enligt denna paragraf genomföra en fusion mellan ett bankaktiebolag och ett aktiebolag eller en ekonomisk förening.

En speciell form av absorption regleras i 9 §, nämligen när ett helägt dotteraktiebolag går upp i moderbolaget, bankaktiebolaget.

Vid fusion enligt denna paragraf skall enligt *första stycket* ett mellan bolagen träffat fusionsavtal godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget, om inte annat följer av 9 §. För godkännande krävs liksom i aktiebolagslagen endast enkel majoritet. Det kan knappast göras gällande att ett beslut i denna fråga är så mycket viktigare än beslut om avvikelse från aktieägares företrädesrätt att delta i nyemission. Beslut i denna senare fråga kan fattas med enkel majoritet. Vidare kan ett krav på kvalificerad majoritet i vissa fall omöjliggöra en i och för sig nödvändig fusion. Det

finns enligt min mening inte skäl att ställa upp strängare majoritetsregler för bankbolagen än för aktiebolagen. Bolagsordningen kan dock, enligt den allmänna regeln i 8 kap. 12 § andra stycket första punkten, föreskriva större majoritet för fusionsbeslut. Vid fusion mellan bankaktiebolag och helägt dotterbolag krävs inte att avtalet godkänns av stämman.

Något godkännande av fusionsavtalet av bolagsstämman i det övertagande bolaget krävs inte. Om fusionen nödvändiggör en ändring av bolagsordningen eller emission av aktier, konvertibla skuldebrev eller vinstandelsbevis fordras dock medverkan av bolagsstämman i det övertagande bolaget.

Fusion kan ske även om det överlåtande bolaget är i likvidation. Styrelsens uppgifter under fusionsförfarandet fullgörs i sådant fall av likvidatorerna. När regeringens tillstånd enligt 4 § har registrerats skall likvidationen i det överlåtande bolaget avslutas i vanlig ordning genom skifte och slutredovisning.

I *andra stycket* anges de handlingar som skall tillhandahållas aktieägarna under minst en vecka före stämman och dessutom läggas fram på bolagsstämman i det överlåtande bolaget för bedömningen av fusionsfrågan. Det är dels det fullständiga fusionsavtalet, dels vissa redovisningshandlingar m. m. rörande det överlåtande bolaget.

Om en aktieägare begär det och anger sin postadress skall handlingarna också, enligt *tredje stycket*, sändas till honom.

Av första stycket följer att fusionsavtalet måste vara fullständigt, eftersom de delar av fusionsavtalet som inte omfattas av bolagsstämmans godkännande, inte blir giltiga. Fusionsavtalet skall enligt punkt 2 ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning.

Att fördelningen skall ske mellan aktieägarna i det överlåtande bolaget är självklart. Fördelningen skall ske med iakttagande av aktieägarnas lika rätt, med de avvikelser som kan vara bestämda i bolagsordningen. Om vederlaget är aktier, konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning eller vinstandelsbevis, som skall ges ut av det övertagande bolaget, måste det antal anges som belöper på varje aktie i det överlåtande bolaget. Om det inte på en aktie i det överlåtande bolaget belöper en eller flera aktier eller skuldebrev, måste aktieägarna i det överlåtande bolaget beredas möjlighet att utnyttja sin rätt. I ett sådant fall måste alltså delbevis utfärdas (jfr 4 kap. 4 §). Uppgifter om detta bör lämnas i fusionsavtalet. Någon särskild lagregel om delbevis vid fusion har dock inte ansetts nödvändig. Att fusionsavtalet skall vara fullständigt betyder att det bör reglera förutsebara rättsliga frågor, som fusionen ger upphov till och som inte är lösta i lagen.

Enligt punkterna 3 och 4 skall styrelsen lämna redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för bolaget och insättarna. Revisorerna skall yttra sig över denna redogörelse. Om handlingar som avses i punkt 5 skall tillhandahållas, kan redogörelsen och yttrandet ingå i nämnda handlingar. Om frågan om fusion skall behandlas på ordinarie bolagsstämma där årsredovisningen läggs fram, får aktieägarna en tillfredsställande redogörelse för bolagets ekonomiska situation. För det fall att årsredovisningen inte behandlas på stäm-

man, följer av bestämmelsen i punkt 5 att följande handlingar skall tillhandahållas aktieägarna, nämligen

1) avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckningar om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

2) en av styrelsen undertecknad redogörelse för sådana händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts, samt

3) ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Om i fusionsvederlaget ingår det övertagande bolagets aktier, konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, är vederlagets värde beroende av det övertagande bolagets ekonomiska förhållanden. För att underlätta för aktieägarna i det överlåtande bolaget att bedöma vederlagets värde föreskrivs därför i punkt 6 att de skall få tillgång till motsvarande handlingar om det övertagande bolaget som redovisats under punkten 5.

Om det övertagande bolaget skall som vederlag lämna aktier, konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning eller vinstandelsbevis, måste bolaget självfallet besluta om nyemission eller emission av skuldebrev enligt bestämmelserna i 4 resp. 5 kap.

Av *fjärde stycket* framgår att fusion inte får ske mellan svensk- och utlandsägda bankaktiebolag. Bestämmelsen har samma syfte som bestämmelsen i 3 kap. 3 § om begränsningar i möjligheterna att förvärva aktier i svensk- och utlandsägda bankaktiebolag och som bestämmelserna i 2 kap. 5 § bankrörelselagen om övertagande av annan banks rörelse.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera bankaktiebolag (de överlåtande bolagen) förenas genom att bilda ett nytt bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att de överlåtande bolagen upplöses utan likvidation samt att det övertagande bolaget övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i varje överlåtande bolag. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande bolag. De skall hållas tillgängliga för aktieägarna i de överlåtande bolagen under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till bolagsordning för det övertagande bolaget och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande bolagen godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med avtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i det nya bolaget.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag.

Genom paragrafen, som i stort överensstämmer med 14 kap. 2 § aktiebolagslagen, regleras fusionsformens kombination som innebär att två eller

flera bolag (överlåtande bolag) uppgår i ett nytt bolag (övertagande bolag), som bildas i och med fusionen. Liksom beträffande 1 § är denna paragraf tillämplig enbart vid fusion mellan bankaktiebolag. Av hänvisningen till 1 § första stycket fjärde meningen framgår att fusion kan ske utan hinder av att av fusionen berört bankbolag trätt i likvidation.

Tillvägagångssättet vid fusion enligt *första och andra styckena* blir följande. Mellan de överlåtande bolagen träffas ett avtal om fusion. Bolagsstämmorna skall godkänna avtalet. Godkännandet sker med enkel majoritet, om ej annat följer av bolagsordningen. Beträffande tillhandahållande och framläggande på stämman av vissa handlingar skall 1 § andra stycket 1–5 tillämpas. Dessa handlingar skall upprättas för vart och ett av de överlåtande bolagen och tillhandahållas aktieägarna i de överlåtande bolagen före de bolagsstämmor vid vilka fråga om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Om aktieägare begär det och uppger sin postadress, skall handlingarna skickas till honom. Handlingarna skall läggas fram på bolagsstämmorna. Detta innebär i praktiken att de överlåtande bolagen gemensamt sammanställer de redovisningshandlingar m.m. som krävs enligt lagen till en gemensam fusionsakt, som används vid samtliga bolagsstämmor vid vilka fusionsavtalet behandlas. Fusionsavtalet skall ange grunderna för fördelning av fusionsvederlaget, dvs. aktierna i det nya bolaget, mellan aktieägarna i de överlåtande bolagen.

Enligt *tredje stycket* skall bolagsstämmorna i de överlåtande bolagen, om de godkänner fusionsavtalet, samtidigt anta en bolagsordning och utse styrelse och revisorer i det övertagande bolaget. Avtalet måste alltså innehålla förslag till bolagsordning samt bestämmelser om tillsättande av styrelse och revisorer i samband med bildandet av nämnda bolag. I dessa bestämmelser kan anges vilka personer som skall utses, eller t.ex. att bolagsstämman i varje överlåtande bolag skall välja ett visst antal av styrelseledamöterna och revisorerna. Även i förra fallet utses formellt styrelseledamöter och revisorer på överlåtande bolags bolagsstämmor.

Det nya bolagets bildande får närmast karaktären av bolagsbildning med rätt att teckna aktier mot apport. Apportegendomens värde får naturligtvis, enligt den i 2 kap. 2 § andra stycket uttryckta grundsatsen, inte understiga det nominella värdet av aktierna i det nya bolaget (jfr 3 § tredje stycket). Bildandet sker i enklare former än vid bildande av bankaktiebolag enligt 2 kap. Stiftare är de överlåtande bolagen.

Fusionsavtalet tillsammans med de övriga handlingar som skall hållas tillgängliga för aktieägarna och läggas fram på stämman, förutsätts ge aktieägarna i de överlåtande bolagen erforderlig information för bedömning av fusionen. Styrelsen i överlåtande bolag är också enligt 8 kap. 11 § skyldig att på yrkande av aktieägare lämna upplysningar rörande fusionen. Någon formell teckning av aktierna i det nya bolaget sker inte, jfr 5 § första stycket. Inte heller hålls konstituerande bolagsstämma. Denna ersätts av de bolagsstämmor som hålls i vart och ett av de överlåtande bolagen för att godkänna fusionsavtalet och anta bolagsordningen samt välja styrelse och revisorer enligt fusionsavtalet.

Vid stämma som hålls för att godkänna fusionsavtal kan någon ändring av bolagsordningen inte beslutas. Om ändring önskas måste själva fusion-

savtalet, i vilket bolagsordningen ingår, ändras och behandlas på nytt enligt denna paragraf. Sedan det nya bolaget bildats kan naturligtvis en ändring av bolagsordningen ske i vanlig ordning.

Av *fjärde stycket* framgår att inte heller fusion enligt denna paragraf får ske mellan svensk- och utlandsägda bankaktiebolag. Rörande skälen för detta hänvisas till vad som anförts vid 1 §.

Fusionsförfarandet

3 § När fusionsavtalet har godkänts av bolagsstämman skall det anmälas av det överlåtande bankaktiebolaget för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

För registrering av ett fusionsavtal enligt 2 § krävs vidare att ett yttrande företes från en auktoriserad revisor, av vilket framgår att aktiekapitalet i det övertagande bolaget inte överstiger de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget.

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 14 kap. 3 § aktiebolagslagen, innehåller regler om registrering av bolagsstämmans beslut att godkänna fusionsavtavtalet.

Eftersom det överlåtande bolaget upplöses genom fusionen är det av vikt att alla som har intressen i bolaget får kännedom om att fusionsavtal träffats och godkänts av bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Därför skall bolaget enligt *första stycket* göra registreringsanmälan till bankinspektionen inom fyra månader från stämmans beslut att godkänna fusionsavtalet, oavsett om detta beslut klandras. Genom anmälningen kommer bolagsstämmans beslut om godkännande av fusionsavtalet att införas i bankregistret. Enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen är bankinspektionen skyldig att i Post- och Inrikes Tidningar kungöra det som införs i registret. Försummas anmälan eller vägras registrering genom beslut som vinner laga kraft, förfaller frågan om fusion. Vid kombination som avses i 2 § skall registreringsanmälan göras av vart och ett av de överlåtande bolagen, vilket innebär att hela fusionsfrågan förfaller, om något av dem kommer för sent med sin anmälan.

Av *andra stycket* följer att hinder mot registrering föreligger om en fusion har förbjudits enligt konkurrenslagen eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen. Frågan om konkurrenslagens tillämplighet har närmare berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5).

Som nämnts får fusion enligt 2 § närmast karaktären av bolagsbildning med rätt att teckna aktier mot apport. Enligt 2 kap. är apport inte tillåten vid nybildning. Däremot får enligt förslaget apport vid nyemission förekomma. Enligt 4 kap. 2 § första stycket är teckning av aktie till underkurs förbjuden (se även 2 kap. 2 § andra stycket). Värdet på apportegendomen

får inte sättas högre än dess verkliga värdet för bolaget. Kontroll av att dessa bestämmelser följs sker genom att en auktoriserad revisor avger intyg i samband med registreringen av emissionen (4 kap. 14 § första stycket). En motsvarande revisorskontroll skall enligt *tredje stycket* ske vid fusion enligt 2 §.

4 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande bankaktiebolag ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall bolagen därjämte underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda bankaktiebolagen, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

Paragrafen, som motsvarar 14 kap. 4 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om regeringens tillstånd att verkställa den av bankbolagen beslutade fusionen.

Enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen skall rätten ge tillstånd att verkställa fusionsavtal. Paragrafen innehåller även regler till skydd för överlåtande bolags borgenärer. Dessa regler föreskriver att rätten skall kalla bolagets borgenärer, såväl kända som okända, med föreläggande för den som vill bestrida ansökningen att senast viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta, vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökningen. Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, skall tillstånd meddelas. Ett sådant förfarande är inte är praktiskt genomförbart vid fusion mellan bankaktiebolag. Det bör i stället ankomma på regeringen att lämna tillstånd att verkställa fusionsavtalet. Skälen till detta är bl. a. följande. Vid fusion enligt 2 § skall regeringen stadfästa bolagsordningen för det nybildade bolaget och bevilja oktroj för detta. Vid fusion enligt 1 § torde det oftast krävas en ändring i det övertagande bolagets bolagsordning. I vissa fall skall även denna ändring stadfästas av regeringen. Eftersom dessa regeringsärenden är så nära knutna till fusionsärendet i övrigt bör regeringen pröva alla frågor med anknytning till fusionen. I tillståndsärendet skall också prövas om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Denna prövning, som vid fusion enligt 2 § knyter an till oktrojprövningen, bör naturligen ankomma på regeringen.

Vid en aktiebolagsfusion bevakar domstolen vid tillståndsprövningen enbart att fusionen inte skadar dem som har fordringar på det överlåtande företaget. Ett sådant begränsat hänsynstagande kan emellertid inte göras vid en fusion mellan bankbolag. Vid tillståndsprövningen enligt denna lag bör beaktas fusionens följdverkningar även för borgenärerna, och då främst insättarna, i det övertagande bolaget.

Regeringen kan alltså enligt förslaget ge tillstånd till verkställighet av fusionsavtalet utan att varje enskild borgenär gett sitt medgivande till fusionen. Borgenärerna har dock möjlighet att lämna synpunkter på fusionen, eftersom denna offentliggörs i Post- och Inrikes Tidningar på ett

tidigt stadium av förfarandet. Regeringen får således fungera som något av ställföreträdare för insättarna och övriga borgenärer och bevaka att deras intressen inte äventyras genom fusionen. Detta förfarande innebär ett avsteg från de allmänna civilrättsliga reglerna om skuldövertagande. De speciella förhållanden som gäller vid fusion i vilken bankaktiebolag deltar och som ovan redovisats, får anses motivera detta avsteg.

I *första stycket* föreskrivs alltså att tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall av bolagen, dvs. såväl överlåtande som övertagande bolag, sökas hos regeringen. Ansökningen skall göras senast två månader efter registreringen av fusionsavtalet. Försummas denna anmälan, faller frågan om fusion enligt 5 § tredje stycket. Ansökningshandlingarna skall lämnas in till bankinspektionen. En bestämmelse om detta kommer att föras in i en bankrörelseförordning.

Om det vid fusion enligt 1 § krävs att bolagsordningen i det övertagande bolaget ändras skall detta bolag samtidigt ansöka om stadfästelse av ändringen.

Vid fusion enligt 2 §, genom vilken ett nytt bankaktiebolag bildas, skall regeringen pröva om den avsedda rörelsen är nyttig för det allmänna. Om regeringen finner att detta är fallet och att bolagsordningen på sätt 2 kap. 3 § föreskriver, överensstämmer med bankaktiebolagslagen och med andra författningar, skall regeringen, när tillstånd till verkställighet av fusionsavtalet ges, också stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj.

I *andra stycket* ges regler om hur regeringen skall pröva ansökningen om fusion. Som nämnts tidigare skall regeringen bevaka samtliga borgenärers intressen i både det överlåtande och det övertagande bolaget. För tillstånd till verkställighet av fusionen krävs vidare att fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Härmed avses exempelvis, att fusionen inte bör vara till nackdel för bankväsendet som sådant.

I 14 kap. 5 § första stycket aktiebolagslagen föreskrivs att rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om ansökan och om lagakraftvunnet beslut som meddelats med anledning av ansökan. Eftersom ansökan enligt förslaget skall ges in till bankinspektionen och det får förutsättas att regeringen omedelbart underrättar inspektionen om beslutet, innehåller förslaget inte någon motsvarande bestämmelse om underrättelseskyldighet. De anteckningar i bankregistret som skall ske enligt denna paragraf behöver inte kungöras (se 8 kap. 2 § BRL).

5 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till det överlåtande bankaktiebolaget, gäller om stiftelsens överförande till det övertagande bolaget bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Paragrafen motsvarar 14 kap. 4 § andra stycket aktiebolagslagen.

Enligt 23 § andra stycket lagen om tryggande av pensionsutfästelse (tryggandelagen) gäller bankaktiebolagslagens bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion vid överflyttning av ansvar för pensionsutfästelse till övertagande bankbolag. Tryggandelagens regler i övrigt om överföring av ansvaret för pensionsutfästelse är emellertid til-

lämpliga i samband med fusion mellan bankbolag. En erinran om detta har tagits in i 5 §.

6 § Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bankaktiebolaget och har det eller de överlåtande bankaktiebolagen fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, skall såväl det övertagande som överlåtande bolaget för registrering anmäla aktiekapitalets ökning eller, vid fusion enligt 2 §, att det övertagande bolaget bildats och en styrelse utsetts för det. Anmälningen, som ersätter teckning av aktierna, skall göras inom två månader från det att regeringen givit tillstånd till fusionen. Till anmälningshandlingen skall fogas ett intyg av en auktoriserad revisor om att de överlåtande bolagens tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget. Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt, om det i fusionsvederlaget ingår konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, som det övertagande bolaget ger ut med anledning av fusionen.

De överlåtande bolagens tillgångar och skulder, med undantag av skadeståndsanspråk enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986:000), övergår till det övertagande bolaget när fusionstillstånd enligt 4 § har registrerats och, i fall som avses i första stycket, även en sådan anmälan som där anges har registrerats.

Har inte ansökan om regeringens tillstånd gjorts inom den föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om bolagen inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Paragrafen motsvarar 14 kap. 5 § andra–fjärde styckena aktiebolagslagen.

Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bolaget kan det överlåtande bolaget behöva ett visst anstånd för fullgörande av sina skyldigheter enligt fusionsavtalet. Det gäller framför allt överlämnandet av dess egendom till det övertagande bolaget, varigenom de nya aktierna blir betalda. I enlighet härmed föreskrivs i *första stycket* att samtliga av fusionen berörda bolag i ett sådant fall skall, sedan övertagande bolag fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, för registrering anmäla aktiekapitalets ökning. Vid fusion genom kombination avser anmälan att det övertagande bolaget bildats och att styrelse har utsetts. Anmälan för sådana registreringar skall göras av bolagen senast två månader efter det att regeringens tillstånd meddelats. Om så inte sker skall fusionen enligt tredje stycket förklaras förfallen. Att båda bolagen skall göra anmälningen sammanhänger med att den på anmälningen följande registreringen betyder att fusionen juridiskt är fullbordad för båda bolagens del. Om fusionsvederlaget helt eller delvis utgörs av aktier som det övertagande bolaget ger ut, skall genom registreringen aktiekapitalet anses ökat i bolaget. Vid fusion genom kombination skall registreringen innefatta det nybildade bolaget och dess styrelse. Inte i något fall fordras alltså någon formlig teckning av aktier, vilket i lagtexten är uttryckt så att den av bolagen gjorda anmälningen ersätter aktieteckningen. Anmälningen skall därför innehålla uppgift om hur många aktier som givits ut och deras samman-

lagda nominella belopp. För att kunna kontrollera att tillgångarna verkligen har överlämnats till det övertagande bolaget föreskrivs att ett intyg om detta, utfärdat av en auktoriserad revisor, skall företes i registreringsärendet. Den registrering, som anmälan enligt detta stycke föranleder, skall på sätt 8 kap. 2 § bankrörelselagen föreskriver av bankinspektionen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Utgörs fusionsvederlaget av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning får teckningen av skuldebreven anses ske i och med fusionsavtalet. Skuldebreven behöver dock inte anmälas för registrering förrän det är definitivt klart att fusionen kommer till stånd, dvs. vid den tidpunkt som avses i förevarande paragraf. Bestämmelser om detta har tagits in i första stycket sista punkten. Dessa bestämmelser tar dock sikte bara på det fallet att skuldebreven ges ut med anledning av fusionen. Har skuldebreven getts ut i annat sammanhang och då registrerats, fordras självfallet inte någon ytterligare registrering. Överlåtande bolags tillgångar övergår enligt *andra stycket* till det övertagande bolaget när registrering sker av regeringens tillstånd, och i de fall som avses i första stycket, av bolagens anmälan. Detsamma gäller skulderna. Både tillgångar och skulder får anses övergå i sin helhet, även om någon av dem inte skulle ha uppgivits i eller ens varit känd vid tiden för avtalet. Fusionen utgör en form av universalsuccession och samtliga det överlåtande bolagets tillgångar och skulder ingår i fusionen.

Ett undantag från regeln att tillgångarna övergår i och med registreringen föreskrivs beträffande skadeståndsanspråk, som överlåtande bolag kan ha enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen. Det skulle leda till egendomliga komplikationer om t. ex. ett skadeståndsanspråk mot styrelsen, grundat på att den vid fusionsavtalets upprättande eftersatt bolagets intressen, skulle övergå till det övertagande bolaget. Talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen rörande sådant skadeståndsanspråk kan därför föras för det överlåtande bolaget, eventuellt av en minoritet. Vad som på grund av en sådan talan tillfaller bolaget skall skiftas mellan aktieägarna på vanligt sätt. Tills så har skett och ny slutredovisning framlagts, får bolaget anses bestå.

Om fusionsvederlaget utgör aktier i det övertagande bolaget, blir aktieägarna i överlåtande bolag genom fusionen ägare till aktierna och införs som sådana i aktieboken. Aktiebrev eller interimsbevis skall ges ut av det övertagande bolaget till antal och valörer som är lämpligt för fördelningen mellan aktieägarna i det överlåtande bolaget, enligt de i fusionsavtalet angivna grunderna. Även delbevis kan, som tidigare nämnts, komma till användning. Sådana delbevis utgör en form av emissionsbevis och omfattas alltså av reglerna i 3 kap. 4 § sista stycket och 3 kap. 6 § första och andra styckena.

I *tredje stycket* föreskrivs att bankinspektionen skall förklara att frågan om fusion har fallit, om inte ansökan om regeringens tillstånd görs inom den föreskrivna tiden eller om regeringen avslår ansökan eller om bolagen inte gör anmälan enligt första stycket inom föreskriven tid.

7 § När registrering som avses i 6 § andra stycket skett, skall styrelsen i överlåtande bankaktiebolag skifta fusionsvederlaget.

Styrelsen skall genast när skiftet skett redovisa sin förvaltning av bolagets angelägenheter för den tid och på det sätt som anges i 10 kap. 10 §. Redovisningen, som skall läggas fram på bolagsstämman så snart det kan ske, skall innehålla en redogörelse för skiftet.

Beträffande klander av skiftet och preskription av skifteslikviden skall 10 kap. 14 § andra och tredje styckena tillämpas.

Paragrafen överensstämmer i stort med 14 kap. 6 § aktiebolagslagen.

När tillgångar och skulder efter registrering enligt 6 § andra stycket övergått till det övertagande bolaget återstår för det överlåtande bolaget att skifta fusionsvederlaget bland sina aktieägare. Likvidation i egentlig mening sker inte, eftersom bolaget vid denna tidpunkt inte har några skulder. Likvidatorer skall därför inte tillsättas. Bolagsledningen skall fortfarande fungera. Vissa likvidationsregler blir dock enligt förevarande paragraf tillämpliga.

Styrelsen i det överlåtande bolaget skall enligt *första stycket* skifta fusionsvederlaget. Så snart skifte skett skall styrelsen enligt *andra stycket* avge redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte tidigare lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på bolagsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse äger motsvarande tillämpning. Redovisningen skall innehålla redogörelse för skiftet.

Den nu nämnda slutredovisningen har inte, som bolagets vanliga årsredovisning, till uppgift att fastställa huruvida bolaget visar en vinst, över vilken bolagsstämman kan förfoga. Därför har de för årsredovisningen gällande värderings- och specifikationsreglerna inte här samma betydelse. Det är emellertid önskvärt att slutredovisningen i dessa hänseenden ansluter till årsredovisningen. Genom den kontinuitet i redovisningen som detta medför fyller slutredovisningen huvudsakligen en annan viktig uppgift, nämligen att ge aktieägarna ledning för bedömningen av bolagsledningens verksamhet och frågan om ansvarsfrihet. Slutredovisningen med revisionsberättelse skall därför tillhandahållas aktieägarna och läggas fram på bolagsstämma. Koncernredovisning behövs inte i annat fall än om årsredovisning från nästföregående år ännu inte lagts fram och slutredovisningen alltså skall omfatta också det räkenskapsåret.

Slutredovisningen skall således innehålla redogörelse för skiftet på samma sätt som vid likvidation. Skiftet sker naturligtvis normalt enligt de för fusionsavtalet angivna grunderna för fusionsvederlagets fördelning. Redogörelsen för skiftet torde ofta kunna begränsas till att dessa grunder återges. Fördelningen måste ske med iakttagande av aktieägares rätt att av fusionsvederlaget erhålla vad som belöper på hans aktier, i den mån inte något annat följer av bolagsordningen, jfr 3 kap. 1 §. Om skifte sker enligt fusionsavtalets grunder men leder till att aktieägarnas rätt enligt vad nu sagts åsidosätts, kan aktieägare klandra skiftet, såvida han inte kan anses ha samtyckt till fördelningen.

Enligt *tredje stycket* kan aktieägare som anser att han inte fått vad han har rätt till vid skiftet klandra detta. Han skall då väcka talan mot bolaget

senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämma. Sker inte detta, förlorar han sin talan. Klandertalan riktas mot det överlåtande bolaget. Eftersom det gäller skifte av fusionsvederlaget kommer inte det övertagande bolaget att bli part i målet eller på annat sätt beröras av tvisten.

Har en aktieägare inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt därtill. Är medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, kan rätten på anmälan av styrelsen förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall skiftesförfarandet återupptas.

8 § När slutredovisningen har lagts fram enligt 7 §, är det överlåtande bankaktiebolaget upplöst. En anmälan om detta skall genast göras för registrering.

Utan hinder av första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000). Om en sådan talan väcks gäller 10 kap. 17 § i tillämpliga delar.

Paragrafen överensstämmer med 14 kap. 7 § aktiebolagslagen.

När styrelsen har lagt fram slutredovisning inkl. redogörelse för skiftet är enligt *första stycket* det överlåtande bolaget upplöst. Anmälan om detta skall genast göras för registrering och kungörelse skall enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen ske i Post- och Inrikes Tidningar.

Trots att bolaget sålunda är upplöst kan enligt *andra stycket* ägare till 10 % av samtliga aktier hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan om skadestånd till bolaget enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen. Grunden för denna bestämmelse har kommenterats i samband med 6 §.

Fusion mellan bankaktiebolag och ett helägt dotteraktiebolag

9 § Om ett bankaktiebolag äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan bolagens styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i bankaktiebolaget. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 4–6 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 4 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 4 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som bankaktiebolaget inte får förvärva enligt bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Paragrafen, som motsvarar 14 kap. 8 § aktiebolagslagen, innehåller regler om fusion mellan bankaktiebolag och helägt dotteraktiebolag. Till skillnad från fusion enligt 1 och 2 §§ kan ett bankbolag enligt denna

paragraf fusionera med ett aktiebolag. Förutsättningen är att det bolag som moderbolaget, bankbolaget, skall fusionera med är helägt.

Fusionsavtal träffas enligt *första stycket* mellan bolagens styrelser. Eftersom dotterbolaget är helägt krävs inte att bolagsstämman i detta bolag godkänner styrelsebeslutet. En sådan stämma skulle bli en tom formalitet och i verkligheten endast en protokollering av beslut som styrelsen efter bankaktiebolagets direktiv fattat.

Båda bolagens styrelser skall anmäla fusionsavtalet för registrering. Någon tid för anmälningen är inte utsatt. Det är nämligen inte meningsfullt att fixera en viss tid, vars överskridande skall medföra att fusionsfrågan förfaller, eftersom bankaktiebolagets och dotterbolagets styrelser i vilket ögonblick som helst kan förnya fusionsavtalet. Den gemensamma registreringsanmälan kan dessutom anses likvärdig med ett bekräftande eller förnyande av fusionsavtalet. Beträffande regeringens tillstånd och registrering av detta, gäller 4–6 §§ i tillämpliga delar. Något skifte av helägt dotterbolags tillgångar blir det inte fråga om.

Bankbolags dotterbolag utgörs som regel av aktiebolag. I 14 kap. 8 § aktiebolagslagen ges regler om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag, vilka båda är aktiebolag. Som tidigare konstaterats vad gäller absorption (14 kap. 1 §) och kombination (14 kap. 2 §) skiljer sig dessa regler på flera punkter från de som nu tas upp i förslaget. Enligt aktiebolagslagen skall bl. a. rätten ge tillstånd till fusionen. Vidare är kallelseförfarandet annorlunda. Patent- och registeringsverket har hand om registreringen. Hinder föreligger inte mot att de föreslagna fusionsreglerna får gälla vid fusion mellan ett bankaktiebolag och ett helägt aktiebolag som ingår i en bankkoncern. Dotterbolagets verksamhet kommer genom fusionen att föras in i den "egentliga" bankverksamheten och lyda under bankaktiebolagslagens bestämmelser. För att pröva om detta är lämpligt eller om särskilda begränsningar krävs med anledning av bestämmelserna i paragrafens andra stycke, torde det vara nödvändigt att den särskilda prövning som regeringen skall göra enligt 4 § också skall göras vid fusion enligt denna paragraf.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens tillstånd enligt 4 § har registrerats. Är dotterbolaget ett aktiebolag skall fusionen inte bara registreras hos bankinspektionen utan också hos patent- och registreringsverket. Bankinspektionen skall se till att en sådan registrering samtidigt görs hos patent- och registreringsverket, som också av inspektionen fortlöpande skall hållas underrättad om fusionen.

I 2 kap. bankrörelselagen ges bestämmelser om den egendom som ett bankaktiebolag får förvärva och driva handel med för egen räkning. Oavsett dessa bestämmelser får ett bankaktiebolag enligt *andra stycket* genom fusionen förvärva all den egendom som dotterbolaget överför till bankbolaget. Om egendomen utgörs av sådan s. k. förbjuden egendom som bankbolaget enligt 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen, inte får behålla skall emellertid bankbolaget åter avyttra denna. Detta måste ske senast ett år från registreringen av fusionen. Ibland kan en vidareförsäljning inom denna frist te sig synnerligen oförmånlig för bankbolaget. I sådana fall kan bank-

inspektionen förlänga den frist inom vilken försäljning skall ske. En motsvarighet till dessa bestämmelser finns i 189 § 5 BL.

Bankföreningen har framfört att föreslagen tidsfrist är alltför kort och i stället bör bestämmas till tre år med bibehållen möjlighet till förlängning om synnerliga skäl föreligger (bil. 3.13.2). Denna fråga har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.9) och i specialmotiveringen till bankrörelselagen (2 kap. 7 §). Bankföreningens önskemål har i 2 kap. 7 § bankrörelselagen tillmötesgåtts på det sättet att bankinspektionen fått vidgade möjligheter att genom dispens medge ett längre aktieinnehav än ett år. Detta har åstadkommits genom att utredningens förslag "synnerliga skäl" har ersatts med "särskilda skäl" i mitt förslag. Av de särskilda skäl som angivits i anslutning till 2 kap. 7 § anser jag att samma möjlighet till dispens bör gälla för innehav av egendom som förvärvats enligt andra stycket. En motsvarande dispensregel har därför tagits in i paragrafen.

Inlösen av aktier i ett dotterbolag

Paragraferna 10–14 innehåller bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier i dotteraktiebolag. Några motsvarande bestämmelser finns inte i gällande lag men däremot i 14 kap. 9–13 §§ aktiebolagslagen.

10 § Om ett moderbolag självt eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har moderbolaget rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av moderbolaget.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där dotterbolagets styrelse har sitt säte.

Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till moderbolaget överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

Paragrafen som motsvarar 14 kap. 9 § aktiebolagslagen innehåller huvudreglerna om inlösen av aktier i ett dotteraktiebolag.

I första stycket anges förutsättningarna för rätt till inlösen av minoritetsaktier i dotterbolag. Både moderbolaget och minoritetsaktieägarna har rätt att påfordra inlösen. Inlösen av aktier kan utgöra ett led i ett fusionsförlopp men så behöver inte vara fallet.

För inlösen krävs inte bara att moderbolaget innehar mer än nio tiondelar av aktierna i dotterbolaget utan också att dessa aktier representerar mer

än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med moderbolagets eget innehav av aktier i dotterbolaget likställs indirekt innehav genom annat dotterföretag. Lösningsrätt föreligger alltså när tillräckligt många aktier i ett dotterbolag innehas antingen av moderbolaget självt eller av moderbolaget och annat dotterföretag tillsammans.

Att minoritetsaktieägarna tillerkänns rätt att få sina aktier inlösta sammanhänger med att de inte kan åberopa några särskilda minoritetsrättigheter gentemot moderbolaget eftersom deras innehav är mindre än tio procent av aktiekapitalet. De står uppenbarligen i samma prekära ställning gentemot moderbolaget också i de fall då detta bolag tillsammans med annat koncernbolag äger mer än 9/10 av aktierna i dotterbolaget.

Den angivna storleken på aktieinnehavet måste föreligga när moderbolaget eller minoritetsaktieägare framställer krav på inlösen. Med hänsyn till att moderbolaget fått inlösningsrätt i syfte att ge bolaget möjlighet till fusion med ett helägt dotterbolag får moderbolagets inlösningsrätt antas bortfalla, om moderbolagets innehav av aktier under inlösningsförfarandet går ner under det föreskrivna genom att moderbolaget avhänder sig aktier. Däremot bör moderbolaget inte kunna stoppa minoritetsaktieägarnas inlösningsaktion genom att under förfarandet avhända sig aktier i dotterbolaget. Detta torde vara klart utan någon särskild bestämmelse.

I *andra stycket* föreskrivs att tvist huruvida inlösen skall ske eller om lösenbeloppets storlek skall avgöras av tre skiljemän enligt lagen om skiljemän.

Till skiljemännen kan således hänskjutas inte bara fråga om lösenbeloppets storlek utan också fråga om grund för lösningsanspråket föreligger. Aktieägarna kan bestrida att moderbolaget äger så många aktier i dotterbolaget som fordras för lösningsrätt, t. ex. därför att äganderätten till vissa aktier är omtvistad. En sådan fråga skall prövas i samma förfarande som frågan om lösenbeloppets storlek.

Erfarenheten har visat att det är mycket svårt att slutföra skiljemannaförfaranden inom de i 18 § andra stycket lagen om skiljemän föreskrivna sex månaderna. Denna särskilda bestämmelse har därför inte gjorts tillämplig på skiljeförfaranden enligt denna paragraf. Tillräckliga garantier för att ett förfarande av detta slag inte drar ut alltför långt på tiden bör finnas i bl. a. 13 och 14 §§ lagen om skiljemän. Där sägs att skiljemän alltid skall handlägga saken skyndsamt och att tvisten kan avgöras utan att part som förhalar målet har slutfört sin talan.

Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fått del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Denna bestämmelse innebär att en part har rätt att överklaga en skiljedom till domstol inte bara på den grunden att något formellt fel har förekommit utan även på materiella grunder.

Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

Tredje stycket innehåller vissa regler om bestämmande av lösenbeloppet i en speciell situation. Situationen är den att ett bolag offentliggjort ett erbjudande att köpa aktier i ett annat bolag för ett visst pris och att detta

erbjudande har accepterats av så många aktieägare att bolaget i fråga fått mer än nittio procent av aktierna i det av erbjudandet berörda bolaget. Det kan då te sig egendomligt att de aktieägare som inte accepterat erbjudandet skall ha möjlighet att i ett inlösningsförfarande få ut ett högre pris för sina aktier. För denna speciella situation bör därför gälla att det av övriga aktieägare godtagna priset skall anses utgöra aktiens värde, om inte särskilda skäl föranleder något annat. Denna särregel bör gälla bara i de fall då erbjudandet om köp av aktier riktats till en vidare krets. Erbjudandet måste alltså beröra ett större antal personer bland allmänheten. Vidare bör fordras att större delen av moderbolagets aktieinnehav förvärvats på grund av erbjudandet. Ett särskilt skäl att gå ifrån detta pris kan vara att en längre tid förflutit från moderbolagets aktieförvärv på grund av erbjudandet till dess inlösenförfarandet inleddes. Ett annat skäl kan vara att informationsunderlaget varit ofullständigt eller att nya viktiga omständigheter tillkommit.

Frågan till vilken tidpunkt värderingen skall hänföras är inte angiven i förslaget. Också aktiebolagslagen saknar regler om detta. Det synes principiellt mest riktigt att löseskillingen fastställs med hänsyn till aktiens värde vid tiden för moderbolagets begäran om tvistens prövning av skiljemän. Senare inträffade omständigheter som inverkar på aktiernas värde skulle då inte beaktas. Det är dock möjligt att aktiernas värde vid den tid då lösningsanspråket framställdes måste bedömas i ljuset av senare framkomna omständigheter.

Den tvistefråga som hänskjuts till skiljemän gäller i regel lösenbeloppets storlek. Principerna för lösenbeloppets bestämmande bör lämpligen överlämnas till rättstillämpningen. Det bör dock fram hållas att aktiernas värdering skall ske utan hänsyn till deras egenskap av minoritetsaktier (se NJA 1957 s 1).

11 § Vill ett moderbolag lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Moderbolaget skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall dotterbolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för dotterbolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse begära hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

Paragrafen, som överensstämmer med 14 kap. 10 § aktiebolagslagen, innehåller bestämmelser om utseende av skiljemän.

Det är inte tillfredsställande att ett inlösningsförfarande tar lång tid i

anspråk. För moderbolaget betyder det att en önskvärd rationalisering av koncernen, som vanligen är ändamålet med inlösningen, fördröjs av hänsyn till de befint- liga minoritetsintressena i dotterbolaget. Om minoritetsaktieägare vill utnyttja möjligheterna att driva obstruktionspolitik mot moderbolaget, t. ex. genom att klandra bolagsstämmobeslutet, kan dotterbolagets skötsel under samma tid försvåras. Minoritetens legala intressen kan i allmänhet knappast heller befrämjas genom en utdragen process mellan moderbolaget som dominerande aktieägare i dotterbolaget och minoriteten. I 1975 års aktiebolagslag har proceduren förkortats och förenklats så mycket som det ansetts möjligt utan att rättssäkerheten äventyras för parterna och i synnerhet för dem vilkas aktier skall inlösas.

Vill moderbolag göra gällande sin lösningsrätt enligt 10 § bör i första hand en frivillig uppgörelse träffas. Kommer parterna däremot inte överens skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten prövas av tre skiljemän enligt skiljemannalagen samt uppge sin skiljeman.

När dotterbolagets styrelse får denna begäran skall styrelsen omedelbart underrätta alla kända aktieägare och anmoda dessa att uppge sin skiljeman inom två veckor från det att anmodan kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Att kungörelse alltid måste ske synes ofrånkomligt av rättssäkerhetsskäl. För vinnande av tid kan styrelsen, så snart kungörelsen har utfärdats, hos rätten begära förordnande av god man för aktieägare som inte hör av sig med anledning av kallelsen. En sådan begäran skall annars göras, om inte samtliga anmodade aktieägare inom föreskriven tid uppgivit en för dem gemensam skiljeman. Gode mannen skall hos tingsrätten ansöka om förordnande av sådan skiljeman för aktieägare och även i övrigt i tvisten bevaka aktieägarnas rätt, såvida inte samtliga aktieägare kommer överens om något annat.

Bestämmelser om det nu beskrivna förfarandet har tagits upp i denna paragraf. Som framgår av följande paragrafer kan moderbolagets förvärv av äganderätt till aktierna ske redan innan skiljedom om lösenbeloppets storlek föreligger.

12 § Dotterbolagets aktieägare är skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om moderbolaget ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

Paragrafen överensstämmer i sak med 14 kap. 11 § aktiebolagslagen.

12–14 §§ innehåller bestämmelser som bl. a. innebär att moderbolaget kan förvärva äganderätten till aktierna redan innan skiljedom rörande lösenbeloppets storlek givits.

Den första förutsättningen för att minoritetsaktieägare skall vara skyldiga att överlämna sina aktiebrev är enligt *första stycket* att det inte föreligger tvist huruvida moderbolaget över huvud taget har rätt att lösa aktierna. Denna förutsättning finns om aktieägare inte bestrider lösningsrätt. Ett eventuellt bestridandet kan grundas på att moderbolaget inte äger tillräckligt många aktier för lösningsrätt, t. ex. därför att det råder tvist om äganderätten till vissa aktier. Situationen kan också vara den att bestridandet framställts men ogillats genom mellandom som vunnit laga kraft. Sådan mellandom kan skiljemännen alltid meddela, om parterna samtycker. Däremot kan skiljemän inte ge mellandom utan båda parternas samtycke (jfr 19 § skiljemannalagen).

Det är självfallet tänkbart att aktieägare, genom att framställa en helt obefogad invändning mot moderbolagets rätt att lösa aktierna, kan avsevärt fördröja moderbolagets förvärv av dessa aktier. En viss återhållande faktor ligger dock däri att en aktieägare som framställer en obefogad invändning enligt 10 § sista stycket kan åläggas att svara för uppkommande rättegångskostnader.

En annan förutsättning för att moderbolaget skall bli ägare till aktierna är att moderbolaget ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som skiljemännen godkänt.

Enligt *andra stycket* har aktieägare rätt att få skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts för kommande lösenbelopp enligt första stycket till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning enligt skiljedomen. Räntans storlek bestäms av skiljemännen.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Moderbolaget får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

Paragrafen överensstämmer med 14 kap. 12 § aktiebolagslagen och innehåller bestämmelser om hur moderbolaget skall förfara när aktieägaren inte överlämnar sina aktiebrev trots att det fastställda lösenbeloppet erbjuds honom. Moderbolaget får då inte hålla inne lösenbeloppet själv utan skall omedelbart sätta ned beloppet i allmänt förvar. Bestämmelser om de åtgärder som står till buds för att komma i besittning av aktierna finns i 14 §.

Enligt 5 kap. 1 § bankrörelselagen blir styrelseledamöterna skadeståndsskyldiga för skada som vållats aktieägare eller annan genom överträdelse av denna lag. Underlåtenhet att verkställa i förslaget föreskriven nedsättning medför därför solidarisk ansvarighet för styrelseledamöterna gentemot den som skadats genom att nedsättning inte skett.

14 § Moderbolaget är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till moderbolaget medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att moderbolaget blivit ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till moderbolaget. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till moderbolaget, skall det i sin tur lämnas vidare till dotterbolaget för att makuleras.

Paragrafen överensstämmer med 14 kap. 13 § aktiebolagslagen och anger när övergången av äganderätten till aktierna sker.

Har säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta ställts enligt 12 § eller nedsättning skett enligt 13 §, är moderbolaget enligt *första stycket* ägare till aktierna. Aktieägarnas rätt tillgodoses genom att de så snart skiljedom meddelats och vunnit laga kraft kan av de hos länsstyrelsen nedsatta medlen lyfta det i domen fastställda beloppet.

När moderbolaget blivit ägare av aktierna, har det enligt 12 § rätt att få aktiebreven och sitt namn infört i aktieboken. När en aktieägare lyfter hos länsstyrelsen nedsatt belopp, skall han överlämna aktiebrevet med vederbörlig transport till moderbolaget eller in blanco. När aktiebrev överlämnats till länsstyrelsen i samband med att utdömt belopp har lyfts, skall länsstyrelsen överlämna aktiebreven till moderbolaget, i vars hand de åter fungerar som vanliga aktiebrev.

Om aktieägare underlåter att överlämna aktiebrev, t. ex. därför att det har förkommit, har moderbolaget enligt rättspraxis – NJA 1968 s. 123 – inte ansetts behörigt att göra ansökan om dödande av aktiebrevet. I *andra stycket* har därför intagits den bestämmelsen att om ett aktiebrev inte avlämnats inom en månad efter det att moderbolaget blev ägare av aktien, ett nytt aktiebrev kan utfärdas i stället för det brev som inte lämnats in. Det nya aktiebrevet, som utfärdas av dotterbolagets styrelse, skall innehålla uppgift om att det ersätter ett äldre aktiebrev. Denna uppgift hindrar att det nya aktiebrevet ger legitimation att lyfta lösenbelopp. I samband med att det nya aktiebrevet utfärdas skall moderbolaget införas i aktieboken som ägare av aktien. Skulle därefter det äldre aktiebrevet överlämnas till moderbolaget, skall det makuleras. Denna uppgift ankommer på dotterbolaget, till vilket moderbolaget alltså skall överlämna aktiebrevet. Om dotterbolaget upplöses genom fusion enligt 9 § övergår denna skyldighet till moderbolaget.

Sammanställning med hänvisningar mellan lagrummen i lagen (1955: 183) om bankrörelse och propositionens förslag till bankaktiebolagslag och bankrörelselag.

BL	BAL	BRL
1 § 1–3 st		1 kap. 2 §
4 st		1 kap. 4 § 1 st
2 §		1 kap. 5 §
3 § 1 st		1 kap. 3 §
2 st		8 kap. 1 §
4 § 1 mom. 1–2 st	2 kap. 1 §	
1 mom. 3–5 st	2 kap. 3 §	
2 mom.	2 kap. 4 §	
3 mom.	Förordningen	
4 mom.	Utgår	
5 § 1 st	2 kap. 5 §	
2 st		6 kap. 1 §
3–4 st	2 kap. 5 §	
6 § 1 st		6 kap. 1 §
2 st 2 m		6 kap. 2 §
3 st		6 kap. 3 §
7 § 1 st 1 m	1 kap. 2 §	
1 st 2 m	2 kap. 5 §	
2 st 1–2 m	2 kap. 2 §	
2 st 3 m	1 kap. 2 §	
3 st 1 m	3 kap. 15 §	
3 st 2 m	3 kap. 4 §	
8 § 1 mom. 1–2 st	Utgår	
1 mom. 3 st	3 kap. 1 §	
2 mom.	3 kap. 2 §	
9 § 1 st 1–2 p	2 kap. 6 §	
1 st 3 p	Utgår	
1 st 4 p	2 kap. 6 §	
2 st	2 kap. 9 §	
2 st 1 m	2 kap. 6 §	
2 st 2–3 m	2 kap. 9 §	
10 § 1 mom. 1 st	2 kap. 7 §	
1 mom. 2 st	2 kap. 9 §	
2 mom. 1 st 1 m	2 kap. 9 §	
2 mom. 1 st 2–3 m	2 kap. 9 §	
2 mom. 2 st	Utgår	
11 §	2 kap. 8 §	
12 § 1 st	2 kap. 7 §	
2 st	2 kap. 7 §	
13 § 1 st	Utgår	
13 § 2 st	2 kap. 12 §	
14 §	2 kap. 7 §	
15 § 1 mom.	2 kap. 10 §	
2 mom. 1 m	2 kap. 10 §	

BL	BAL	BRL
2 mom. 2–3 m	2 kap. 11 §	
3 mom.	2 kap. 11 §	
16 §	2 kap. 11 §	
17 §	2 kap. 11 §	
18 §	3 kap. 3 §	
19 §	2 kap. 12 §	
20 §	2 kap. 16 §	
21 §	2 kap. 12 §	
22 § 1 st	2 kap. 12 §	
2–3 st	7 kap. 18 §	
4–5 st	Förordningen	
22a §	Förordningen	
23 § 1 st	3 kap. 4 §	
2 st	3 kap. 4 §	
3 st	3 kap. 4 §	
4 st	3 kap. 6 §	
24 §	3 kap. 6 §	
25 § 1 mom. 1–3 st	3 kap. 7 §	
1 mom. 4 st	Utgår	
1 mom. 5 st	3 kap. 14 §	
2 mom. 1–2 o. 4 st	3 kap. 7 §	
2 mom. 3 st	3 kap. 15 §	
26 § 1 st	2 kap. 12 §	
2 st	2 kap. 13 §	
3 st	2 kap. 15 §	
27 §	2 kap. 13 §	
28 §	4 kap. 12 §	
2–5 st	2 kap. 14 §	
29 §	Utgår	
30 §	Utgår	
31 §	2 kap. 12 §	
32 § 1 st	4 kap. 1 §	
2 st	4 kap. 5 §	
33 §	4 kap. 6 §	
34 § 1–3 st	4 kap. 13 §	
2 st	Förordningen	
35 § 1 st	4 kap. 8 §	
2 st	4 kap. 6 o. 9 §§	
3 st	4 kap. 8 §	
36 §	4 kap. 3 §	
37 §	4 kap. 4 §	
38 § 1–2 st	4 kap. 9 §	
3 st	Utgår	
39 §	4 kap. 9 §	
2 st	4 kap. 7 §	
40 §	4 kap. 10 §	
41 § 1 st	4 kap. 12 o. 14 §§	
2 st	4 kap. 2 §	

BL	BAL	BRL
42 § 1–2 mom.	4 kap. 14 §	
1 mom. 3 st	4 kap. 11 §	
3 mom.	4 kap. 13 §	
4 mom.	Utgår	
43 §	4 kap. 15 §	
44 §	4 kap. 17 §	
1 mom. 1 st	4 kap. 1 §	
1 mom. 2 st 1 m	4 kap. 1 §	
1 mom. 4 st	4 kap. 3 §	
2 mom. 4 st	3 kap. 4 §, 4 kap. 4 §	
45 § 1–3 st	6 kap. 8 §	
4 st	3 kap. 4 §	
46 § 1 mom. 1–2 st	6 kap. 2 §	
1 mom. 4 st 1 m	6 kap. 3 §	
1 mom. 4 st 2 m	6 kap. 1 §	
1 mom. 4 st 3 m	6 kap. 3 §	
1 mom. 5–6 st	6 kap. 4 §	
2 mom. 1 st	6 kap. 1 §	
2 mom. 2 st	3 kap. 4 §	
47 § 1 mom. 1–2 st	6 kap. 6 §	
1 mom. 3 o. 5 st	6 kap. 7 §	
1 mom. 4 st	6 kap. 2 §	
2 mom.	Utgår	
48 § 1–2 st	6 kap. 5 §	
3 st	Utgår	
49 §	6 kap. 9 §	
50 §	9 kap. 4 §	
51 § 1 mom.	9 kap. 2 §	
1 mom. 1 m	9 kap. 1 §	
2 mom.	9 kap. 5 §	
3 mom.	6 kap. 7 §	
52 § 1 st	9 kap. 3 §	
2 st 1 m	–	
2 st 2 m	9 kap. 6 §	
3 st	8 kap. 15 §	
53 §		2 kap. 1 §
54 §		2 kap. 2 §
55 § 1 st 1–4		2 kap. 4 §
1 st 5		2 kap. 6 §
2–4 st		2 kap. 7 §
56 §		2 kap. 8 o. 22 §§
57 § 1 st 1 m, 4–6 st		2 kap. 9 §
57 § 1–3, 7 st		2 kap. 10 §
58 §		2 kap. 12 §
59 §		2 kap. 13 §
59a §		2 kap. 14 §
60 §		2 kap. 16 §
61 §		2 kap. 17 §
3 st		3 kap. 5 §

BL	BAL	BRL
62 §		2 kap. 18 §
63 §		2 kap. 19 §
64 §		2 kap. 15 §
65 §		Utgår
66 § 1–2 st		Utgår
3 st		2 kap. 20 §
67 §		2 kap. 21 §
68 §		2 kap. 22 §
69 §		–
70 §		2 kap. 23 §
71 §	7 kap. 1 §	
72 §	7 kap. 3 §	
73 § 1 st	7 kap. 1 §	
1 st 2 p	7 kap. 2 §	
2 st	7 kap. 2 §	
74 § 1 st	7 kap. 4 §	
2–4 st	7 kap. 6 §	
5–6 st	7 kap. 7 §	
74a § 1–2 st	7 kap. 8 §	
3 st	7 kap. 12 §	
75 §	7 kap. 9 §	
76 § 1 st	7 kap. 1 o. 4 §§	
2 st	Utgår	
77 §	7 kap. 11 §	
78 §	7 kap. 12 §	
79 §	7 kap. 13 §	
80 §	7 kap. 14 §	
81 §	7 kap. 15 §	
82 § 1–2 mom.	7 kap. 15 §	
83 § 1 m	7 kap. 16 §	
2 m	9 kap. 6 §	
84 §	7 kap. 16 §	
85 § 1 st	7 kap. 17 §	
2 st	Utgår	
86 §		6 kap. 4 §
87 §	8 kap. 17 §	
88 §	7 kap. 18 §	
89 § 1 st 1 m		4 kap. 1 §
1 st 2 m o. 2 st		4 kap. 2 §
3 st		4 kap. 3 §
90 §		4 kap. 1 §
91 § 1 mom.		4 kap. 4 §
2 mom.		4 kap. 4 §
3 mom.		4 kap. 5 § , BFL
4 mom.		BFL
5 mom.		4 kap. 7 §
92 §		4 kap. 8 §

BL	BAL	BRL
93 §		4 kap. 8 §
94 § 1, 2 o. 4 st		4 kap. 9 §
95 §		3 kap. 1 §
96 § 1 st 1 m		3 kap. 1 §
1 st 2 m		3 kap. 6 §
2 st		Utgår
97 § 1 mom. 1 st		3 kap. 3 §
1 mom. 2 st		3 kap. 4 §
1 mom. 3 st		3 kap. 5 §
2 mom.		3 kap. 7 §
3 mom.		3 kap. 1 §
98 §		Utgår
99 §		3 kap. 8 §
100 § 1 st		3 kap. 8 §
2 st		3 kap. 9 §
3 st		3 kap. 12 §
101 § 1 m		3 kap. 11 §
2 m		3 kap. 11 §
3 m		3 kap. 10 §
102 §		3 kap. 11 §
103 §		–
104 § 1 st	3 kap. 14 §, 8 kap.	
1 st 2 m	3 kap. 1 §	3 kap. 13 §
2 st	8 kap. 4 §	
105 §	8 kap. 2 §	
106 § 1 mom. 1 st o. 2 mom.	8 kap. 5 §	
1 mom. 2 st	8 kap. 8 §	
107 § 1 mom.	8 kap. 7 §	
2 mom.	8 kap. 6 §	
3–4 mom.	8 kap. 8 o. 9 §§	
4 mom.	4 kap. 5 §	
108 §	8 kap. 11 §	
109 § 1 st		5 kap. 5 o. 8 §§
2 st 1 o. 3 m		5 kap. 5 §
2 st 2 m		5 kap. 8 §
110 § 1 mom., 2 mom. 1 st o. 3 mom.	8 kap. 14 §	
2 mom. 2 st	Utgår	
4 mom.	8 kap. 13 §	
111 § 1–2 st	Utgår	
3 st	6 kap. 2 §	
112 §	Utgår	
113 §	Utgår	
114 §	8 kap. 13 §	
115 §	8 kap. 16 §	
116 §	8 kap. 15 §	
117 § 1 st	Utgår	
2 st	8 kap. 16 §	

BL	BAL	BRL
118 § 1 st 1 m	10 kap. 1 §	
1 st 2 m o. 2 st	10 kap. 1 §	
1 st 3 m	Utgår	
119 § 1 st	10 kap. 4 o. 7 §§	
2 st	Förordningen	
120 § 1–2 o. 4 st	10 kap. 2 §	
3 st	10 kap. 5 §	
4 st	10 kap. 2 §	
121 §	Utgår	
122 §	10 kap. 6 §	
123 § 1–2 st	10 kap. 7 §	
3 st	10 kap. 1 §	
124 §	10 kap. 3 §	
125 §	Utgår Jfr 10 kap. 7 o. 8 §	
126 § 1 st	10 kap. 7 §	
2 st	Utgår Jfr 10 kap. 7 §	
127 § 1 m	10 kap. 7 §	
2–3 m	Utgår	
128 §	10 kap. 8 §	
129 §	10 kap. 10 §	
130 §	10 kap. 9 §	
131 § 1 st	10 kap. 11 §	
2–3 st	10 kap. 13 §	
132 §	Utgår	
133 § 1 st	10 kap. 12 §	
2 st	Utgår Jfr 10 kap. 12 §	
134 §	10 kap. 8 §	
135 §	10 kap. 8 §	
136 §	10 kap. 13 §	
137 §	Utgår Jfr 10 kap. 8 §	
138 §	10 kap. 13 §	
139 § 1 st	10 kap. 14 §	
2 st 1 m	10 kap. 14 §	
2 st 2 m	9 kap. 5 §	
140 § 1 st	Utgår Jfr 10 kap. 14 §	
2 st	3 kap. 4 §	
3–4 st	10 kap. 14 §	
141 §	10 kap. 15 §	
142 § 1 st	10 kap. 16 §	
2 st	Förordningen	
143 §	10 kap. 17 §	
144 §	10 kap. 20 §	
145 §	10 kap. 4 o. 19 §§	
146 §	10 kap. 9 §	
147 §		7 kap. 1 §
148 §		7 kap. 2 §
149 §		7 kap. 3 §
1 st 2 m		3 kap. 6 §

BL	BAL	BRL
150 §		7 kap. 4 §
151 §		4 kap. 1 §, 7 kap. 5 §
152 §		7 kap. 6 o. 7 §§
153 §		7 kap. 8 §, 9 kap. 3 §
154 §		7 kap. 9 §
155 §		7 kap. 11 §
156 §		7 kap. 11 §
157 §		9 kap. 3 §
158 § 1 mom. 1–2 st	10 kap. 7 §	
1 mom. 3 st		7 kap. 12 §
1 mom.	10 kap. 8 §	
2 mom.		7 kap. 13 §
159 §		7 kap. 15 §
160 §		7 kap. 16 §
161 §	2 kap. 17 §	
162 §		1 kap. 3 §
163 §		–
164 § 1–2 mom.		8 kap. 4 o. 5 §§
165 §		Förordningen
166 §		Förordningen
167 § 1 mom.	4 kap. 13 §	
2–3 mom.		Förordningen
168 §	6 kap. 7 §	
169 § 1 mom.	4 kap. 14 §	
1 mom. 1 st		8 kap. 7 §
1 mom. 3 st	4 kap. 11 §	
2 mom.		8 kap. 7 §
2 mom. 3 st	6 kap. 4 o. 7 §§	
3 mom.		8 kap. 7 §
170 §		6 kap. 5 §
171 § 1 st		8 kap. 6 §
2 st	8 kap. 16 §	
3 st		–
172 §		8 kap. 2 §
173 §		8 kap. 3 §
174 § 1 st		8 kap. 1 §
2 st		7 kap. 15 §
175 § 1 st		7 kap. 14 §
2 st		8 kap. 8 §
176 §		5 kap. 1 §
177 § 1 st		5 kap. 1 §
1–2 st		5 kap. 2 §
3 st		5 kap. 3 §
178 §		5 kap. 1 o. 3 §§
179 §		5 kap. 3 §
180 §		5 kap. 4 §
181 §		5 kap. 4 §
182 §		9 kap. 1 §

BL	BAL	BRL
183 §		9 kap. 2 §
184 §		9 kap. 2 §
5 p		3 kap. 14 §
185 §		Utgår
186 §		Utgår
187 §	2 kap. 15 §	
188 §	3 kap. 16 §	
189 §	4 kap. 2 o. 7 §§	
190 §	4 kap. 2 §	2 kap. 5 §
191 §		7 kap. 17 §
192 §		1 kap. 6 §, 9 kap. 1 §
193 §		Förordningen
194 §		–

5.2 Förslaget till bankaktiebolagslag

1 kap. Inledande bestämmelser 1
2 kap. Bildande av bankaktiebolag 4
3 kap. Aktier, aktiebrev, aktiebok m. m. 21
4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission 38
5 kap. Konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning m. m. 62
6 kap. Nedsättning av aktiekapitalet och förvärv av egna aktier 76
7 kap. Bankaktiebolagets ledning 84
8 kap. Bolagsstämma 106
9 kap. Vinstutdelning och annan användning av bankaktiebolagets egendom 128
10 kap. Likvidation och upplösning 136
11 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag 156

Sammanställning med hänvisningar mellan lagrummen i lagen (1955: 183) om bankrörelse och propositionens förslag till bankaktiebolagslag och bankrörelselag. 175

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Sparbankslag

5.3 Förslaget till sparbankslag

Vissa kapitel i utredningens förslag till sparbankslag har som närmare berörts i den allmänna motiveringen brutits ut för att ingå i den för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bankrörelselagen (se avsnitt 3.2). Den föreslagna sparbankslagen innehåller främst bestämmelser som har samband med sparbankernas associationsrättsliga särart. Lagen innehåller bl. a. bestämmelser om hur en sparbank bildas, om dess ledning, sparbanksstämma, fonder och vinstdisposition, likvidation och fusion.

I specialmotiveringen anges i anslutning till varje paragraf dess motsvarighet i föreslagen bankaktiebolagslag och i SpL. Vidare anges kapitlets motsvarighet i utredningsförslaget samt, om annan paragrafindelning gjorts, paragrafens motsvarighet i det förslaget.

1 kap. Inledande bestämmelser

I kapitlet anges lagens tillämpningsområde, en definition av begreppet sparbank samt en koncerndefinition.

I *utredningsförslaget* innehöll kapitlet också en bestämmelse om att sparbankerna skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad hos denna (2 §). Motsvarande bestämmelse finns också i utredningens förslag till bankaktiebolagslag och föreningsbankslag. För *egen del* anser jag, i likhet med ett flertal remissinstanser, att bestämmelsen har så central karaktär att den kan flyttas till de för bankerna gemensamma bestämmelserna i 1 kap. bankrörelselagen. Den ingår där som 3 §.

Sparbanksföreningen och *Bankmannaförbundet* har framfört önskemål om motivuttalande av innebörd att resultatandelssystem inte strider mot förbudet för bankens stiftare eller andra att njuta del av sparbankens vinst (bil. 3 avsnitt 4.1.2 och 4.1.3). Denna fråga har inte berörts av *utredningen* och *jag* tar inte upp den.

Sparbanksföreningen har förutsatt att kravet på oktroj i definitionen av sparbanker inte omfattar befintliga sparbanker och att detta kommer att framgå av lagens promulgationsbestämmelser. Sparbanksföreningen har vidare förutsatt att frågan om en sparbanks rätt att förvärva aktier eller andelar i utländska företag tas upp till förnyad prövning av kreditmarknadskommittén (bil. 3 avsnitt 4.1.2). De frågor som sparbanksföreningen här har tagit upp kommer att behandlas på det sätt föreningen förutsatt.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en sparbank bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en sparbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

En sparbank har till ändamål att, utan rätt för dess stiftare eller andra att få del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen, främja sparsamhet genom att driva bankverksamhet i enlighet med de bestämmelser som meddelas i denna lag och bankrörelselagen. En sparbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde.

Paragrafen motsvarar 1 och 22 §§ SpL och 1 kap. 1 § bankaktiebolagslagen.

Första stycket anger sparbankslagens tillämpningsområde. Vidare erinras om att bankrörelselagen innehåller bestämmelser om den rörelse en sparbank får driva samt vissa andra bestämmelser som är gemensamma för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker (se avsnitt 3.2 och 4.1). Bl. a. finns i bankrörelselagen motsvarighet till den bestämmelse i BL som innehåller en definition av begreppet bankrörelse och den därtill hörande straffbestämmelsen. Dessa bestämmelser är idag tillämpliga också på sparbanker och föreningsbanker. Frågan om lagens tillämplighet på redan existerande sparbanker kommer att tas upp i särskilda promulgationsbestämmelser. Närmare bestämmelser om oktrojprövningen finns i 2 kap. 3 §.

I *andra stycket* finns den s. k. ändamålsbestämmelsen. Här definieras ändamålen med sparbankernas verksamhet. Bestämmelsen anger även de för sparbank särskiljande dragen, nämligen

1. avsaknaden av enskilt vinstintresse,
2. ändamålet att främja sparsamhet och
3. den lokala anknytningen.

Vad som bland annat ger sparbanksverksamheten dess speciella prägel är att den inte uppbärs av något vinstsyfte för enskilda.

Vid en sparbanks bildande tillskjuter några personer ett belopp, i regel ganska ringa, som grundfond. I sparbankens reglemente skall bestämmas om detta belopp skall återbäras och, om så skall ske, om ränta skall utgå. Om det bedöms nödvändigt för att upprätthålla en sparbanks verksamhet kan styrelsen besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra. En sådan fond skall i princip återbetalas, när den fyllt sin funktion. Liksom på grundfondmedel kan ränta utgå på tillskott till fonderna. Det torde vara uppenbart att tillskotten till grundfond eller garantifond inte främst föranletts av intresset att få del av eventuell utfäst ränta. Dessa räntebetalningar kan därför knappast vara ägnade att främja något vinstintresse från enskilds sida. Utöver dessa och även andra "normala" ränteutbetalningar (t. ex. i anledning av förlagskapitalupplåning) finns inget utrymme för annan medelsdisposition, som skulle kunna ifrågasättas innebära vinstutdelning till enskilda intressenter. En sparbanks vinst skall i första hand användas till sparbankens konsolidering genom fondbildning.

Av bestämmelsen i andra stycket framgår vidare att den bankverksamhet som sparbanken skall bedriva skall ha till ändamål att främja sparsamhet.

Sparbankerna har, genom sina avgränsade verksamhetsområden och sin formella uppbyggnad, en stark, lokal eller regional anknytning. Som norm för sparbankernas kreditgivning har sedan gammalt bl. a. gällt att inlåningen i första hand bör användas till att täcka kreditbehovet i det geografiska område, varifrån inlåningen härrör. Sparbankens verksamhetsområde skall enligt 2 kap. 5 § 2 anges i reglementet.

2 § Äger en sparbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller

andelar, är sparbanken moderföretag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en sparbank och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till sparbanken.

Har en sparbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är sparbanken moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

(Jfr 1 kap. 3 § USBL.)

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL, motsvarar 1 kap. 3 § bankaktiebolagslagen.

I överensstämmelse med vad som föreslås gälla för bankaktiebolagen införs bestämmelser om koncernförhållanden. I paragrafen definieras begreppen moderföretag och dotterföretag. I redovisningskapitlet i bankrörelselagen (4 kap.) införs bestämmelser om koncernredovisning. Vissa bestämmelser om revision i koncernförhållanden införs också i den lagen.

De skäl som har ansetts motivera införandet av särskilda regler om koncernförhållanden är att hänföra främst till redovisningen. Regler om skydd för en sparbanks egna fonder skulle kunna bli verkningslösa och för allmänheten och kreditgivare skulle det vara svårt att få en rättvisande bild av koncernföretagens verkliga ekonomiska ställning om inte krav på koncernredovisning finns. I bankkoncerner tillkommer intresset av att skydda insättarnas medel. Bankinspektionens kontroll av bankernas verksamhet underlättas också, om särskilda bestämmelser om koncernförhållanden införs. Bankföretagen har också sedan lång tid tillbaka allmänt lämnat koncernredovisning enligt reglerna i bl. a. aktiebolagslagen.

I *första stycket* ges den grundläggande definitionen av begreppet dotterföretag. Om en sparbank har röstmajoritet i ett annat företag är sparbanken moderföretag och det andra företaget dotterföretag. De flesta olika typer av svenska associationer är tänkbara som dotterföretag. Enligt 2 kap. 4 § bankrörelselagen ges sparbankerna rätt att förvärva också andelar i svenska ekonomiska föreningar. Till skillnad från koncerndefinitionen i aktiebolagslagen och i bankaktiebolagslagen kan en utländsk juridisk person inte som dotterföretag ingå i en sparbankskoncern, eftersom en sparbank ej har rätt att förvärva aktier eller andelar i utländska företag.

Utformningen av koncerndefinitionen innebär att det är röstmajoritet och inte kapitalmajoritet som grundar ett koncernförhållande. Med en direkt egen röstmajoritet likställs i första stycket andra meningen röstmajoritet som uppnås på det sättet att ett dotterföretag innehar tillräckligt antal aktier eller andelar. Samma sak gäller om sparbanken och ett eller flera dotterföretag gemensamt eller flera dotterföretag tillsammans innehar så många aktier eller andelar att de sammantagna medför röstmajoritet i företaget.

Bankinspektionen har tagit upp frågan om det låneförbud som förskrivs i 12 kap. 7 § aktiebolagslagen och som gäller i koncernförhållanden skall anses gälla för bolag som ingår i bankkoncerner vid en banks kreditgivning

(bil. 3 avsnitt 3.1.2). Inspektionen har med hänsyn till att bankkoncerner regleras av banklagstiftningen för sin del ansett att koncernreglerna i aktiebolagslagen inte är tillämpliga i en sådan situation. *Jag* delar den uppfattning som inspektionen här har givit uttryck för.

Enligt *andra stycket* kan ett koncernförhållande föreligga även om en sparbank varken ensam eller tillsammans med dotterföretag har röstmajoritet. Om en sparbank, trots att röstmajoritet inte föreligger, på grund av aktie- eller andelsinnehav eller på grund av avtal har ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, skall sparbanken anses vara moderföretag och den juridiska personen dotterföretag. De fall som här främst avses är då sparbanken, ensam eller gemensamt med dotterföretag, har en s. k. praktisk röstmajoritet. Om ett företags aktier eller andelar i övrigt är spridda på ett stort antal händer kan ett normalt sett litet innehav praktiskt betyda att ägaren alltid kan räkna med att på stämmor och i andra sammanhang uppnå egen majoritet. Även ett inflytande som grundar sig på ett avtal, exempelvis kreditavtal, kan medföra ett bestämmande inflytande över ett företag och således konstituera ett koncernförhållande.

Definitionen innebär att de s. k. 50/50 bolagen inte skall behandlas som koncernföretag, såvida inte andra stycket är tillämpligt.

I *tredje stycket* definieras uttrycket koncern.

Bestämmelser om koncernredovisning och revision i koncernförhållanden finns i bankrörelselagen (3 och 4 kap.).

2 kap. Bildande av sparbank

Detta kapitel innehåller bestämmelser om bildande av sparbank. I korthet är förfarandet följande. Sparbanken skall söka regeringens tillstånd (oktroj) för att få driva bankrörelse. Regeringen skall även stadfästa sparbankens reglemente. Teckningslista för bidrag till grundfonden skall upprättas först efter det att oktroj beviljats. Beslut om att sparbanken skall bildas fattas vid en konstituerande stämma. Beslutet fattas av sparbankens huvudmän. Sparbanken erhåller rättskapacitet först genom registreringen. Registrering skall ske inom sex månader från det att oktroj beviljats.

Bestämmelserna i SpL om viss minimistorlek av grundfonden har slopats. I likhet med vad som gäller vid aktieteckning i bankaktiebolag gäller att grundfondsteckning inte får ske med villkor. Vidare innehåller kapitlet bestämmelser om hur man skall förfara med redan inbetalda grundfondstillskott om bildandet av sparbanken av en eller annan orsak inte fullföljs. Kapitlet innehåller även bestämmelser om hur bidragen till grundfonden skall betalas in och när inbetalade belopp får lyftas för sparbankens räkning. Motsvarigheter till de i detta stycket nämnda bestämmelserna finns inte i SpL.

Kapitlet motsvarar 2 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § En sparbank skall bildas av minst tjugo stiftare.
Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som

är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 7 kap. 2 §.

Paragrafen motsvarar 4 § första stycket SpL och motsvaras av 2 kap. 1 § bankaktiebolagslagen.

I SpL uppställs ett krav på minst 20 stiftare. Detta krav har setts som en vederhäftighetsgaranti. Med hänsyn till den ingående prövning som regeringen företar i samband med en sparbanks bildande har *utredningen* föreslagit att detta krav på ett minsta antal stiftare slopas. Enligt min mening bör dock nuvarande krav på minst 20 stiftare behållas, bl. a. med hänsyn till att det vid bildandet av en ny sparbank ger uttryck för att det finns ett allmänt intresse för att en ny sparbank bildas.

Vidare uppställer *andra stycket* liksom hittills som kvalifikationskrav för stiftare att de skall vara här i landet bosatta svenska medborgare. Med detta uttryck åsyftas endast fysiska personer. Detta hindrar emellertid inte juridiska personer att lämna bidrag till grundfonden enligt 2 §. Sådana bidrag får nämligen tillskjutas även av andra än stiftare. Av andra stycket följer vidare att den som är omyndig eller i konkurs inte får vara stiftare. Stycket innehåller vidare en erinran om att det i näringsförbudslagen (1986: 436) finns förbud för den som är underkastad näringsförbud att vara stiftare av en sparbank (prop. 1986/86: 126, NU 22).

Enligt *tredje stycket* gäller bestämmelserna i 2 kap. inte om något annat följer av 7 kap. 2 §. I den bestämmelsen regleras fusion mellan sparbanker genom kombination. Till de bestämmelser i 2 kap. som tas över av 7 kap. 2 § hör bestämmelserna i 1 § att stiftarna skall vara fysiska personer och i 2 § om grundfond.

2 § Stiftarna anger villkoren för sparbankens bildande. När en sparbank bildas skall till en grundfond avsättas ett belopp, vars storlek skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Grundfonden skall betalas med pengar.

Paragrafen motsvarar 8 § SpL och dess första mening överensstämmer med 2 kap. 2 § första stycket bankaktiebolagslagen.

När en sparbank bildas skall en grundfond byggas upp. Grundfonden skall användas till bestridande av kostnaderna för att organisera sparbanken och för att täcka förluster i rörelsen under den första tiden.

Enligt SpL krävs att grundfonden vid stiftandet sätts till minst 25.000 kr med rätt för bankinspektionen att i vissa fall medge att fonden bestäms till ett lägre belopp, dock ej understigande 10.000 kr. SpL: s bestämmelser om minimistorlek för en sparbanks grundfond torde i realiteten ha spelat en underordnad roll. I förgrunden kommer i stället det krav på egna fonder som till skydd för insättarna har ställts upp i kapitaltäckningsreglerna. De återfinns nu i bankrörelselagen (2 kap. 9–10 §). Startandet av en sparbank förutsätter med hänsyn till dessa regler i praktiken en grundfond, som är betydligt större än de i SpL bestämda minimikraven.

Med hänsyn till det sagda ställs det inte upp något krav på att grundfonden vid stiftandet skall uppgå till ett visst minsta belopp. Grundfonden skall i stället bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Vid stadfästelse av reglementet enligt 3 § tredje stycket skall regeringen pröva om det i reglementet angivna grundfondsbeloppet är tillräckligt.

I paragrafen anges vidare att grundfondstillskotten skall bestå av pengar.

I lagen har införts delvis nya fusionsbestämmelser. En nyhet är att två eller flera sparbanker kan gå samman och bilda en ny sparbank. Ett sådant fusionsförfarande benämns kombination och regleras i 7 kap. 2 §. När en sparbank bildas enligt dessa bestämmelser ställs inte något krav på att medel skall avsättas till en grundfond. Detta eftersom de överlåtande sparbankernas reservfonder och eventuella övriga fondmedel vid fusionen överlåts till den nybildade sparbanken.

3 § Stiftarna skall upprätta ett reglemente som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att reglementet överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av sparbankens verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen reglementet samt beviljar oktroj.

Paragrafen motsvarar 4 § andra stycket, 6 § första stycket och 7 § SpL. Paragrafen motsvarar i sak med 2 kap. 3 § bankaktiebolagslagen.

Paragrafen innehåller de grundläggande bestämmelserna om oktroj för sparbanker.

Enligt *första stycket* skall stiftarna som ett första led i en sparbanks bildande upprätta ett reglemente som skall underställas regeringen för stadfästelse. Enligt gällande rätt ankommer stadfästelsen på bankinspektionen. Föreskrifter om reglementets innehåll finns i 5 §. En nyhet är att en sparbank vid bildandet måste beviljas oktroj av regeringen efter en prövning som sker enligt samma kriterier som för ett bankaktiebolag (avsnitt 4.2) och i fortsättningen också för en central föreningsbank. Stadfästelsen av reglementet ingår således som ett led i oktrojprövningen.

För att komplettera de uppgifter om den planerade verksamheten som finns i reglementet och för att underlätta lämplighetsprövningen skall ansökan om oktroj åtföljas av en beskrivning av den planerade verksamheten. Motsvarande bestämmelse finns i BL och har i oförändrat skick överförts till bankaktiebolagslagen (2 kap. 3 § BAL).

Enligt *andra stycket* skall det ske en formell stadfästelseprövning, dvs. en kontroll av att reglementsbestämmelserna inte står i strid med sparbankslagen, bankrörelselagen och andra författningar och om bestämmelserna i reglementet behöver kompletteras. Saknas en sådan obligatorisk uppgift som föreskrivs i 5 § anses regeringen kunna komplettera reglementet i detta hänseende. Detta gäller naturligtvis under förutsättning att det inte är fråga om en sådan uppgift som endast sparbanken själv kan fastställ-

la innehållet i. I sådana fall bör sparbankens stiftare ges tillfälle att komplettera reglementet. Sker inte detta skall ansökningen avslås.

I reglementet kan, utöver de obligatoriska uppgifterna i 5 §, införas alla slags bestämmelser, i den mån de inte strider mot sparbankslagen, bankrörelselagen eller andra författningar.

I *tredje stycket* anges att regeringen i samband med att en nybildad sparbanks reglemente prövas för stadfästelse också skall pröva om den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna. Om så är fallet skall oktroj beviljas. Samma prövning skall således göras som enligt SpL gjordes som ett led i stadfästelseprövningen.

Villkoret att en sparbank skall vara nyttig för det allmänna infördes i sparbankslagstiftningen år 1920. Den materiella prövning som skall göras med utgångspunkt i detta villkor skall baseras på en bedömning av, om befolkningen inom det föreslagna verksamhetsområdet har ett reellt behov av en ny sparbank vid sidan av redan befintliga sparbanker eller andra kreditinrättningar. Vidare ingår i prövningen att bedöma om sparbanken med hänsyn till de föreslagna reglementsbestämmelserna förmodas bli till nytta för det allmänna i den meningen att etableringen är förenlig med en sund utveckling av bankverksamheten. Denna prövning innefattar både kvantitativa och kvalitativa moment.

Oktroj kan beviljas utan tidsbegränsning. De skäl som för bankaktiebolagen motiverat en tidsbegränsning gäller inte för sparbankerna.

NO har ifrågasatt om inte tiden är mogen för att slopa behovsprövningen vid nyetablering av banker på samma sätt som har skett för försäkringsbolag, se härom prop. 1984/85: 77 s. 47 ff. (bil. 3 avsnitt 3.2.3).

För egen del vill jag peka på att den av NO aktualiserade frågan kommer, i enlighet med lämnade direktiv, att behandlas av kreditmarknadskommittén. Mina synpunkter i frågan har jag redovisat i förslaget till bankaktiebolagslag (avsnitt 4.2).

4 § Om reglementet ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

Paragrafen motsvarar 61 § andra stycket SpL och överensstämmer i sak med 2 kap. 4 § bankaktiebolagslagen.

Liksom enligt SpL skall enligt *första stycket* stadfästelse sökas också på beslut om ändring av ett reglemente. Prövningen av huruvida ändringsbeslutet skall stadfästas sker i princip enligt samma kriterier som redovisats under 3 §.

Som huvudregel gäller att regeringen skall pröva frågan om stadfästelse av ändringen. Ärendena rörande ändring av reglementet kan emellertid vara av växlande karaktär. Ändringar som – sett från allmän synpunkt – är av tämligen ringa vikt eller som kan behandlas mer rutinmässigt kan enligt *andra stycket* stadfästas av bankinspektionen. I motiven till 2 kap. 4 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2) har jag närmare utvecklat vilka ändringsbeslut som bör kunna stadfästas av bankinspektionen.

Ett beslut att ändra en sparbanks reglemente måste alltid fattas av sparbanksstämman och i enlighet med reglerna i 4 kap. 15 §. Mot ett fattat beslut kan klandertalan föras och i normalfallet skall en sådan talan ha väckts vid allmän domstol inom tre månader från beslutet. Vanligen skall inte prövningen av frågan om stadfästelse av reglementsändringen behöva anstå till dess att tiden för väckande av talan gått ut. Ur sparbankens synvinkel kan ett snabbt beslut om stadfästelse av ändringsbeslutet ibland vara nödvändigt. Dessutom finns i vissa fall en icke tidsbegränsad rätt att väcka talan mot stämmobeslut (4 kap. 17 § andra stycket). Är det däremot känt att klandertalan har väckts redan innan stadfästelseprövningen påbörjats bör dock – om talan synes befogad – ärendet vila tills talan prövats.

Om en reglementsändring innebär att reglementet ändras i flera olika avseenden, varav en ändring bedöms vara principiellt betydelsefull, bör inte prövningen av ärendet delas mellan regeringen och bankinspektionen utan helt åvila regeringen.

Samtliga ansökningar om stadfästelse av reglementsändringar skall lämnas in till bankinspektionen som, i de fall som regeringen skall avgöra frågan, skall översända handlingarna med ett eget yttrande. Min avsikt är att bestämmelser om detta skall föras in i bankrörelseförordningen.

5 § Reglementet skall ange

1. sparbankens firma,
2. sparbankens verksamhetsområde,
3. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva,
5. grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta,
6. antalet huvudmän,
7. den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän och, där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen,
8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av sparbanksstämman, samt tiden för deras uppdrag,
9. sättet att sammankalla sparbanksstämman, samt
10. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

Paragrafen motsvarar 1 § SpK och 2 kap. 5 § bankaktiebolagslagen.

I paragrafen anges samtliga obligatoriska reglementsbestämmelser. Utöver dessa kan reglementet också innehålla särskilda föreskrifter som avviker från dispositiva regler i sparbankslagen. Någon uppräkning av sådana ej obligatoriska föreskrifter görs inte. Det enda kravet är att de inte får strida mot sparbankslagen eller annan författning.

Endast sådana frågor som bedömts vara av särskild vikt har tagits upp som obligatoriska reglementsfrågor. De obligatoriska reglementsbestämmelserna överensstämmer i stor utsträckning med vad som i 2 kap. 5 § bankaktiebolagslagen föreslås vara obligatoriska bolagsordningsbestämmelser. Reglementet skall således innehålla vissa uppgifter som är indivi-

duella för varje sparbank, nämligen dess firma, verksamhetsområde, styrelsens säte, de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva samt grundfondens belopp. Reglementet skall vidare innehålla föreskrifter om vissa förhållanden som varierar så mycket att man i lagtext avstått från att ge någon normalregel, t. ex. antalet huvudmän, styrelseledamöter och revisorer. Slutligen kan som nämnts reglementet innehålla avvikelser från lagens regler i sådana fall där dessa är dispositiva. De flesta av sparbankslagens bestämmelser är emellertid av tvingande karaktär. Sådana bestämmelser behöver naturligtvis inte upprepas i reglementet. Endast i ett avseende görs undantag från denna princip. I lagen finns tvingande föreskrifter om vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie sparbanksstämma (4 kap. 6 §). Trots detta föreskrivs i punkt 10 att reglementet skall ange vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

Reglementet skall enligt 5 § ange

1. Sparbankens firma

I 6 kap. bankrörelselagen finns det bestämmelser om sparbanks firma. En sparbanks firma måste alltid innehåll ordet sparbank.

Enligt 1 kap. 5 § bankrörelselagen får inte andra än där angivna associationer, bl. a. sparbank, använda ordet bank i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse.

2. Sparbankens verksamhetsområde

Med verksamhetsområde avses i detta sammanhang det geografiska verksamhetsområdet. Till detta begrepp knyts flera rättsverkningar. Redan vid bildandet av en sparbank ingår det i oktrojprövningen att bedöma huruvida den planerade sparbanken kan bli till nytta för det allmänna med hänsyn bl. a. till verksamhetsområdets storlek och gränser. Sparbankens styrelseledamöter och huvudmän skall som regel vara bosatta inom verksamhetsområdet. Halva antalet huvudmän skall enligt 4 kap. 3 § väljas av kommunfullmäktige i de kommuner, som ingår i verksamhetsområdet eller av landsting, varvid underförstås att det skall vara ett landsting med anknytning till verksamhetsområdet.

Med hänsyn till den betydelsefulla roll som verksamhetsområdet givits i sparbankslagstiftningen krävs att området till sina gränser tydligt anges i reglementet. Området bör motsvara rörelsens förväntade territoriella räckvidd och bör bestämmas av vissa administrativa gränser, som t. ex. kommungränser eller länsgränser.

3. Den ort där styrelsen skall ha sitt säte

Denna ort utgör också sparbankens forum enligt 10 kap. 1 § rättegångsbalken.

4. De rörelsegrenar som sparbanken avser att driva

I 2 kap. bankrörelselagen finns regler för bankernas rörelse och i de inledande bestämmelserna anges vilken verksamhet som en bank får ägna sig åt. Annan än där angiven verksamhet är förbjuden för sparbankerna. I 2 kap. 1 § bankrörelselagen föreskrivs att en sparbank får – med en viss inskränkning – jämte in- och utlåning av pengar driva annan verksamhet som står i samband därmed. Denna bestämmelse anger den yttre ramen för sparbankens verksamhet. Det är inte givet att en sparbank skall ägna sig åt all verksamhet som är tillåten inom denna ram. De rörelsegrenar som sparbanken planerar ägna sig åt skall därför framgå av reglementet. I samband med stadfästelsen av reglementet prövas huruvida de uppgivna rörelsegrenarna är förenliga med bestämmelserna i 2 kap. bankrörelselagen. Regeringen skall således pröva om de rörelsegrenar som angetts i reglementet har samband med den centrala bankverksamhet som in- och utlåning utgör.

5. Grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta

Beträffande grundfondens storlek hänvisas till 2 § i detta kapitel. De närmare förutsättningarna för återbäring och räntebetalning framgår av bestämmelserna i 5 kap. 3 och 4 §§.

6. Antalet huvudmän

I 4 kap. 1 § andra stycket anges att huvudmän skall utses till ett antal av minst 20.

7. Den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän och, där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen

Enligt 4 kap. 3 § skall hälften av antalet huvudmän i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet väljas av kommunfullmäktige i de kommuner, som ingår i sparbankens verksamhetsområde, eller av landsting. Enligt denna punkt ankommer det på sparbanken själv att avgöra vilken kommunal valkorporation som skall välja huvudmän. Sparbanken kan med hänsyn till verksamhetsområdets utsträckning välja mellan följande alternativ.

- valet förrättas av kommunfullmäktige i samtliga de kommuner som ingår i verksamhetsområdet,
- valet förrättas av landsting såvitt angår sparbank med anknytning till landstingsområde, eller
- valet förrättas både av kommunfullmäktige i en eller flera kommuner och av landsting.

Skall flera kommuner och/eller landsting delta i valet skall reglementet

ange hur mandaten skall fördelas mellan valkorporationerna. Som normalregel gäller enligt 4 kap. 3 § andra stycket att fördelningen av antalet mandat skall ske efter invånarantalet i de kommuner som valkorporationerna företräder. I vissa fall skulle en sådan fördelning kunna leda till orimliga resultat. Som exempel på ett sådant fall kan anges att kärnan i en sparbanks verksamhetsområde utgörs av en mindre kommun men verksamheten i mindre omfattning drivs även i en angränsande större kommun. I sådana situationer bör det stå sparbanken fritt att föreskriva annan grund för mandatfördelningen än invånarantalet i de enskilda kommunerna.

Vidare uppställs krav på att reglementet skall ange ordningen för hur en successiv förnyelse av huvudmannakåren skall åstadkommas. I och för sig innebär redan reglerna om att halva huvudmannakåren skall utses av kommunfullmäktige eller landsting och att de på detta sätt valda huvudmännen vid senare tillfälle skall utse återstoden en viss garanti för successiv förnyelse. Alla huvudmän – utom den vars efterträdare skall utses – deltar i valet.

Vidare skall i reglementet ges regler för det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen. Det är önskvärt att reglementet lämnar en så fullständig vägledning som möjligt om den praktiska gången av förfarandet.

8. Antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter, revisorer och eventuella suppleanter, som får utses av sparbanksstämman, samt tiden för deras uppdrag

I 3 kap. 1 § sägs att en sparbanks styrelse skall ha minst fem ledamöter. Lagen anger inte något högsta antal styrelseledamöter och inte heller att suppleanter för styrelselamöterna skall finnas. Uppdragstiden för en styrelseledamot eller dennes suppleant får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår.

I 3 kap. 1 § bankrörelselagen sägs att en bank alltid skall ha minst två revisorer och att stämman kan utse en eller flera suppleanter. Enligt 3 kap. 3 § tredje stycket bankrörelselagen kan ett revisionsbolag utses till revisor. I sådant fall är det onödigt att utse särskild suppleant. Inget hindrar naturligtvis att reglementet ändå anger hur många revisorssuppleanter som skall utses. En revisor utses för den tid som anges i reglementet. Någon längsta tid för förordnandet finns inte föreskriven. Av 3 kap. 1 § bankrörelselagen andra stycket får anses framgå att ett sådant uppdrag normalt lämnas tills vidare.

Bestämmelsen i denna punkt gäller endast för sådana styrelseledamöter, styrelsesuppleanter och revisorer som utsetts av sparbanksstämman.

9. Sättet att sammankalla sparbanksstämman

I 4 kap. 9 § anges att styrelsen skall kalla till sparbanksstämma samt vilka tidsfrister som därvid skall iakttas. I paragrafen sägs också att kallelsen skall ske enligt närmare bestämmelser i reglementet.

Enligt 4 kap. 9 § tredje stycket skall i kallelsen tydligt anges de ärenden som skall behandlas på stämman. Annat ärende får inte tas upp på stämman utan samtycke av samtliga huvudmän. Detta gäller dock inte ärende som enligt reglementet alltid skall behandlas på stämman. De obligatoriska sparbanksstämmoärendena framgår av 4 kap. 6 § andra stycket. Någon uppräkning av dessa ärenden i reglementet är inte nödvändig. En hänvisning till ovannämnda lagrum räcker. Andra ärenden som alltid skall förekomma på stämman skall dock noggrant anges.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna för teckning av bidrag till grundfonden lägga fram en av dem upprättad och underskriven, dagtecknad teckningslista. På teckningslistan skall anges om fonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta jämlikt förbehåll i reglementet. Skall ränta utgå, skall anges den räntefot, efter vilken räntan skall beräknas. Räntefoten får dock inte sättas högre än den som framgår av 5 § räntelagen (1975: 635). Till teckningslistan skall fogas avskrifter av reglementet och beslutet om oktroj.

Bidragsteckning, som inte sker på teckningslistan, är inte bindande. Tecknas bidrag med andra villkor än som sägs i teckningslistan, är teckningen ogiltig.

Paragrafen motsvarar 4 § tredje stycket SpL och 2 kap. 6 § bankaktiebolagslagen.

I paragrafen anges hur grundfonden skall tecknas. I *första stycket* sägs att stiftarna skall upprätta en teckningslista. På teckningslistan skall anges om fonden skall betalas tillbaka och om ränta därvid skall utgå. Vidare skall till listan fogas avskrifter av reglementet och oktrojbeslutet. Härigenom får de som överväger att teckna bidrag ett klart besked om under vilka förutsättningar bidragsteckningen sker. Räntan får beräknas efter en räntefot som högst motsvarar den som anges i 5 § räntelagen.

I *andra stycket* föreskrivs att bidragsteckning till grundfond skall ske på teckningslista för att vara bindande. Vidare sägs att teckning som sker med andra villkor än som anges i teckningslistan är ogiltig. Om bankinspektionen vid sin granskning av anmälningen för registrering av sparbanken finner att teckning inte skett på teckningslista eller att listan inte är upprättad på föreskrivet sätt skall bestämmelserna i 8 kap. 4 § bankrörelselagen om föreläggande m. m. tillämpas. Detsamma gäller om inspektionen finner att teckning skett med otillåtet villkor.

7 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av sparbanken för andra kostnader för sparbankens bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande SpL, överensstämmer i sak med 2 kap. 8 § bankaktiebolagslagen.

Med utgifter som varit uppenbarligen nödvändiga för sparbankens bildande avses exempelvis kostnader för att upprätta och ge in handlingar till

regeringen eller bankinspektionen (stadfästelseansökan, förslag till reglemente, verksamhetsplan och registreringansökan), kostnader för kallelse till konstituerande stämma samt kostnader för att anlita juridiskt biträde för att få vissa frågor om bildandet lösta eller belysta. För andra än nu angivna eller med dessa helt jämförbara utlägg eller tjänster i och för sparbankens bildande får någon ersättning inte utgå.

Stiftarna eller annan får inte heller förbehålla sig särskilda förmåner eller rättigheter från sparbanken. Som exempel på sådana kan nämnas rätt för utomstående att utse styrelseledamot eller revisor. Den enda situation, i vilken här avsedda rättigheter eller förmåner kan tänkas är när en sparbank bildas med stöd för fusionsbestämmelserna i 7 kap. 2 §. Det kan då vara fråga om t. ex. rätt för en av de överlåtande sparbankerna att utse verkställande direktör i den nybildande sparbanken. En sådan fråga och även andra förutsättningar för fusionen kan tas upp och regleras i fusionsavtalet.

8 § När samtliga huvudmän har utsetts på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § och hela det i reglementet fastställda grundfondsbeloppet har blivit tecknat, skall stiftarna kalla huvudmännen till en konstituerande stämma enligt föreskrifterna i reglementet om kallelse till sparbanksstämma.

Teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för huvudmännen under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

9 § Beslutet om sparbankens bildande skall fattas på den konstituerande stämman.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj. Stiftarna skall vidare lämna uppgift om storleken av det tecknade grundfondsbeloppet samt om de belopp som redan betalts in. Dessa uppgifter skall föras in i protokollet.

10 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att belopp som svarar mot grundfonden har tecknats, har frågan om sparbankens bildande fallit.

Om minst två tredjedelar av huvudmännen biträder beslutet att bilda sparbanken, är denna bildad. I annat fall har frågan om sparbankens bildande fallit.

När sparbanken är bildad skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om sparbanksstämma i denna lag och reglementet.

Paragraferna, som saknar motsvarighet i gällande SpL, överensstämmer till stora delar med 2 kap. 10 och 11 §§ bankaktiebolagslagen.

Vid bildandet av en sparbank företräds det enskilda intresset endast av stiftarna.

Själva beslutet om bildande av sparbanken fattas av huvudmännen. Dessa skall vid en bestämd tidpunkt fatta beslut om sparbanken skall bildas i enlighet med de föreskrifter som reglementet utvisar. Reglementet utgör således en motsvarighet till stiftelseurkunden i aktiebolagslagen. Även om sparbanken först genom registreringen erhåller rättskapacitet, knyts ett antal rättsverkningar till tidpunkten för bildandet. Det gäller t. ex.

ansvar för skada som orsakats av åtgärd vidtagen innan sparbanken registrerats.

8 §

Efter det att sparbanken beviljats oktroj och reglementet stadfästs, skall stiftarna låta föranstalta om val av huvudmän. Enligt bestämmelserna i 4 kap. 3 § väljs huvudmännen till halva antalet av en viss eller vissa kommunala valkorporationer. De på detta sätt valda huvudmännen utser därefter själva återstående huvudmän. I samband med sparbanks bildande gäller helt naturligt inte det krav som därefter uppställs, nämligen att de sistnämnda huvudmännen skall utses bland insättarna i sparbanken. Bildandeförfarandet bör inte dra ut alltför långt på tiden. I 11 § föreskrivs att sparbanken skall registreras senast sex månader efter det att oktroj beviljats.

För att denna tidsfrist inte skall bli för knapp bör stiftarna snarast efter det att oktroj beviljats ta kontakt med den eller de kommunfullmäktige och i vissa fall landsting som enligt reglementet skall förrätta huvudmannaval.

Enligt *första stycket* skall stiftarna, sedan samtliga huvudmän utsetts och grundfonden i sin helhet är tecknad, kalla huvudmännen till en konstituerande stämma. Kallelse skall ske på sätt 5 § punkt 9 föreskriver om kallelse till sparbanksstämma.

Enligt *andra stycket* skall teckningslistan, reglementet och oktrojbeslutet genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för huvudmännen under minst en vecka före stämman på den plats som angivits i kallelsen.

9 §

På den konstituerande stämman skall huvudmännen enligt *första stycket* fatta beslut om sparbankens bildande. För att få ett tillförlitligt underlag för bedömningen av frågan om sparbanken bör bildas, skall huvudmännen enligt *andra stycket* på den konstituerande stämman kunna ta del av teckningslistan, reglementet och oktrojbeslutet. Stiftarna skall också upplysa om storleken av det sammanlagda, tecknade grundfondsbeloppet och hur mycket som redan har betalts in. Detta belopp skall enligt 12 § vara insatt på räkning. De nämnda uppgifterna skall föras in i protokollet.

10 §

Enligt *första stycket* är frågan om sparbankens bildande förfallen om det vid den konstituerande stämman inte visas att teckning av bidrag till grundfonden har skett till ett belopp som motsvarar det i reglementet fastställda beloppet. Någon nedsättning av grundfondsbeloppet vid den konstituerande stämman får inte ske, eftersom reglementet föreligger i stadfäst skick. Har frågan om sparbankens bildande fallit skall redan inbetalade grundfondsbelopp betalas tillbaka enligt 12 § andra stycket.

I *andra stycket* uppställs ett krav på att minst två tredjedelar av antalet huvudmän skall enas om att bilda sparbanken. Om inte den angivna majo-

riteten uppnås, har frågan om sparbankens bildande fallit. Återbetalning av inbetalt grundfondsbelopp skall då ske. Beslut om bildande måste inte fattas omedelbart. Konstituerande stämma kan ajourneras enligt reglerna för vanlig sparbanksstämma. Uppskovet får dock inte medföra att den i 11 § första stycket angivna tiden för registrering överskrids.

När huvudmännen fattat beslut om bildande av en sparbank bör den ha en fungerande styrelse och revisorer. I *tredje stycket* föreskrivs därför att huvudmännen efter beslutet om bildandet skall utse styrelse och revisorer. Styrelse- och revisorsvalen bör inte få hänskjutas till en senare lagd extra stämma.

Reglerna om sparbanksstämma skall enligt *fjärde stycket* i tillämpliga delar även gälla för den konstituerande stämman. Eftersom stiftarna fyller samma funktion under bildningsstadiet som styrelsen när huvudmännen fattat beslut om sparbankens bildande, får stiftarna under stämman fungera som styrelse till dess att styrelseledamöter har valts.

11 § En sparbank skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs att hela det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, har inbetalts. Detta skall styrkas genom ett skriftligt intyg från en auktoriserad revisor.

Frågan om sparbankens bildande har fallit, om anmälan för sparbankens registrering inte skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av sparbanken. I sådant fall svarar styrelseledamöterna solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts till grundfonden jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 13 § första stycket tredje meningen.

Paragrafen motsvarar 9 § första stycket SpL och 2 § första stycket SpK samt av 2 kap. 12 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* skall sparbanken anmälas för registrering senast sex månader från det att oktroj beviljats. Tidsmarginalen kommer således att överensstämma med den som gäller för bankaktiebolagen. Även om det inom denna tidsfrist skall rymmas huvudmannaval – dels genom val av kommunal valkorporation, dels genom självkompletteringsval –, konstituerande stämma med bl. a. val av styrelse och revisorer samt teckning och inbetalning av grundfondsbeloppet, bör den föreslagna tiden inte vara för knappt tilltagen. För att undvika tidsnöd bör stiftarna omedelbart efter oktrojbeslutet vidta erforderliga åtgärder för att sparbanken så snabbt som möjligt skall få en fullständig huvudmannakår.

Liksom för de övriga bankkategorierna innebär registreringen för en sparbank att den får rättskapacitet. Detta framgår av 13 §. Det får också anses vara ett allmänt intresse att en bank under bildande inte under lång tid driver bankrörelse – efter beviljad oktroj – utan att ha rättskapacitet. Som framgår av 13 § tillerkänns en icke registrerad sparbank viss rätthandlingsförmåga och under vissa förutsättningar är dess medkontrahenter under viss tid bundna av avtal som har ingåtts med en sparbank före registreringen. Den tid inom vilken registrering skall ske har mot denna bakgrund satts så kort som möjligt.

I *andra stycket* anges som förutsättning för registrering att hela grundfondsbeloppet har blivit inbetalt. Styrelsen bör naturligtvis noga ha kontrollerat att inga obehöriga villkor är knutna till inbetalningarna. En auktoriserad revisor skall intyga att grundfondsbeloppet blivit behörigen inbetalt.

I *tredje stycket* föreskrivs att frågan om sparbankens bildande har fallit, om registreringsanmälan inte sker inom den i första stycket angivna tiden eller om registrering genom lagakraftägande beslut vägrats eller registreringsanmälan avskrivits. Har vid den konstituerande stämman fattats beslut om sparbankens bildande är detta beslut i sådant fall inte längre giltigt. Om frågan om sparbankens bildande faller, är naturligtvis bidragsteckningen till grundfonden inte längre bindande och tecknarna har krav på att omedelbart få tillbaka inbetalda belopp. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen. Om det har uppstått kostnader i ett mål angående sparbankens bildande eller om det har uppstått kostnader för eventuell indrivning av bidragsbelopp, får dessa kostnader dras ifrån det belopp som utgör summan av inbetalda grundfondsbidrag och uppkommen avkastning.

12 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan bidrag till grundfonden betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos en svensk bank.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för sparbanken när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om sparbankens bildande fallit eller är teckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta beloppet betalas tillbaka med ränta till bidragstecknarna.

Paragrafen som saknar motsvarighet i SpL, överensstämmer i sak med 2 kap. 15 § bankaktiebolagslagen.

I SpL saknas bestämmelser om hur man skall förfara med inbetalade grundfondstillskott för den händelse bildandet av sparbanken inte fullföljs. Vidare saknas sådana bestämmelser om hur bidragen till grundfonden skall betalas in och när inbetalade belopp får lyftas för sparbankens räkning. Denna paragraf innehåller bestämmelser i dessa avseenden efter förebild av de föreslagna bestämmelserna i 2 kap. 15 § bankaktiebolagslagen.

Inbetalning till grundfonden måste intill dess att styrelse och revisorer har valts enligt *första stycket* fullgöras genom att bidragen sätts in på bankräkning. Stiftarna får inte disponera över insatta medel. När sparbanken har konstituerats och styrelse och revisorer valts, kan grundfondstillskotten betalas direkt till sparbanken.

13 § Innan en sparbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bildandet av sparbanken och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla det tecknade bidraget till grundfonden.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på sparbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på spar-

banken, om förpliktelsen följer av reglementet eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att sparbanken har bildats.

Har före registreringen ett avtal för sparbanken slutits med en medkontrahent som visste att sparbanken var oregistrerad kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om sparbankens bildande har fallit enligt 11 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att sparbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan sparbanken har registrerats.

Paragrafen motsvarar 9 och 10 §§ SpL och överensstämmer i sak med 2 kap. 16 § bankaktiebolagslagen.

Som tidigare nämnts får en sparbank rättskapacitet först i och med registreringen. Denna princip slås fast i *första stycket*. Innan sparbanken registrerats kan den därför inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter och inte heller söka, kära eller svara vid domstol eller annan myndighet. Sparbankens styrelse har dock möjligheter att dessförinnan föra talan i mål om sparbankens bildande och vidta andra åtgärder för att få in de tecknade grundfondsbidragen. Under denna fas brukar en association uppträda under sitt avsedda namn med tillägget "under bildande". Härigenom får medkontrahenter och myndigheter vetskap om att associationen inte har full rättskapacitet, vilket har betydelse för bl.a. medkontrahentens bundenhet vid avtal. Detta framgår närmare av paragrafens tredje stycke.

Uppkommer förpliktelser genom åtgärd på sparbankens vägnar före registreringen, svarar enligt *andra stycket* de som deltagit i åtgärden eller beslutet därom solidariskt för förpliktelsen. Sedan styrelse valts, kan åtgärd på sparbankens vägnar företas av styrelsen eller annan ställföreträdare för sparbanken. Vidtar styrelsen eller särskild firmatecknare före registreringen åtgärd för sparbanken ådrar sig de som deltagit i åtgärden eller beslutet därom av personlig och solidarisk ansvarighet för uppkommande förpliktelser. Detsamma gäller huvudman som vid konstituerande stämma eller extra sparbanksstämma före registreringen deltar i beslut om åtgärd.

När sparbanken har registrerats övergår enligt andra stycket andra meningen ansvaret för förpliktelsen på sparbanken om förpliktelsen följer av reglementet eller teckningslistan eller om den har tillkommit efter det att sparbanken bildats. När förpliktelsen genom registreringen övergår på sparbanken följer därmed också skyldigheten att svara för den skada som kan ha uppkommit för medkontrahenten. Sparbanken får i sådant fall regressrätt mot de ansvariga.

Enligt *tredje stycket* ges den som har träffat avtal med sparbanken före registreringen rätt att under vissa förutsättningar frånträda avtalet. Om avtalet för sparbanken slutits före registreringen med någon som visste att sparbanken inte var registrerad kan denne, såvida annat inte följer av avtalet, frånträda detta endast om registreringstiden försuttits, registreringsanmälan avskrivits eller registrering vägrats. Visste medkontrahenten inte att sparbanken var oregistrerad, kan han alltid frånträda avtalet innan sparbanken har registrerats.

14 § Den nybildade sparbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när den börjar sin rörelse. Sparbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL, överensstämmer i sak med 2 kap. 17 § bankaktiebolagslagen.

Bestämmelsen bör ses mot bakgrund av den i 6 kap. 2 § första stycket 1 föreslagna regeln som föreskriver skyldighet för en sparbank, som inte har öppnat sin rörelse inom ett år från bildandet, att träda i likvidation. En sparbank är i princip bildad när beslut om detta har fattats på den konstituerande stämman. När den nybildade sparbanken börjar sin rörelse kan bildandeprocessen sägas vara avslutad. Den nämnda tvångslikvidationsgrunden, som även gäller för bankaktiebolag och föreningsbanker, motiveras av en önskan att de bankinstitut som givits tillstånd att driva bankrörelse även utnyttjar tillståndet, så att uppkomsten av s. k. vilande bankföretag motverkas. Skyldigheten att kungöra dagen då sparbanken påbörjar sin rörelse bidrar till att förenkla tillämpningen av tvångslikvidationsbestämmelsen i 6 kap. 2 §.

Det kan vara svårt att generellt ange vad som innefattas i begreppet "börjar sin rörelse". Det torde krävas någon form av yttre manifestation för att så skall kunna anses ha skett. Som exempel kan nämnas att sparbanken öppnat kontorslokal eller på något annat sätt faktiskt är beredd att utföra banktjänster åt allmänheten.

Sparbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett. Inspektionen skall i sparbanksregistret anteckna kungörelsedagen men behöver enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen inte kungöra denna registrering i Post- och Inrikes Tidningar.

3 kap. Sparbankens ledning

SpL:s bestämmelser om sparbankens ledning har delvis omarbetats och ändrats så att de i huvudsak stämmer överens med bankaktiebolagens motsvarande bestämmelser.

Bland ändringarna kan nämnas att bestämmelser införs om verkställande direktör, att den s. k. femtalsregeln, som begränsar antalet anställda i styrelsen, införs och att bestämmelserna om vilka kreditbeslut och ärenden i övrigt som styrelsen får delegera ändras, så att styrelsen i större utsträckning än enligt SpL får delegera beslut om krediter till direktioner eller andra delegatsgrupper, om det sker enligt föreskrifter som regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen utfärdat (7 §). Styrelsen skall emellertid alltid fatta beslut om kredit till de personer eller sammanslutningar som ingår i den kreditjäviga kretsen enligt 2 kap. 17 § bankrörelselagen.

Bland andra ändringar kan nämnas bestämmelserna om uppdragstiden för styrelseledamöterna (1 § tredje stycket) och om skyldighet att lämna viss information inom koncernen (9 §).

I 43 § första stycket SpL föreskrivs att styrelsen, annan ställföreträdare eller delegat måste följa de särskilda föreskrifter som meddelas i reglemen-

tet eller av sparbanksstämman. Eftersom detta torde gälla utan någon särskild lagbestämmelse har någon motsvarande regel inte tagits med i denna lag.

Kapitlet motsvarar 4 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen skiljer sig från och med 5 § och framåt.

1 § En sparbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta sparbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av sparbanksstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot utses av annan än sparbanksstämman finns dock i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i reglementet. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie sparbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

Paragrafen motsvarar 36 § och 38 § första stycket SpL samt 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen.

Av *första stycket* framgår att antalet styrelseledamöter skall vara minst fem. Närmare bestämmelser om styrelsens storlek skall finnas i sparbankens reglemente.

Sparbanksstyrelsens uppgifter har angetts på samma sätt som i 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2). Styrelsens förvaltningsrätt innefattar förutom de verkställande uppgifterna, vilka styrelsen i stor utsträckning delegerar, i stort sett alla befogenheter utom dem som enligt särskilda bestämmelser i lagen skall vara förbehållna huvudmännen. Huvudmännens eller sparbanksstämmans uppgifter beskrivs närmare i 4 kap.

Enligt *andra stycket* skall styrelsen väljas av sparbanksstämman. I bankaktiebolagen får enligt såväl gällande BL som 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen bolagsordningen innehålla bestämmelser att en eller flera styrelseledamöter får utses på annat sätt. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns inte i SpL och något behov av att nu införa en sådan bestämmelse i sparbankslagen finns inte.

Det görs dock två undantag från denna regel. Som framgår av 4 § skall styrelsen utse en verkställande direktör och om denne inte redan tillhör styrelsen skall han inträda som ledamot. Det andra fallet avser sådana ledamöter som de anställda i sparbank med mer än 25 anställda har rätt att utse enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. I 7 § nämnda lag bör även för sparbanker föreskrivas att dessa arbetstagarledamöter inte skall inräknas i antalet styrelseledamöter enligt första stycket i förevarande paragraf. En sådan ändring kommer att föreslås i följdlagstiftningen.

Enligt *tredje stycket* gäller en styrelseledamots uppdrag för tid som anges i reglementet. Tiden får dock inte vara längre än fyra räkenskapsår och skall upphöra vid den ordinarie sparbanksstämma där styrelseval

förrättas. Även om stämman har försummat nyval upphör styrelseuppdraget vid utgången av den stämma då mandattiden löper ut.

Maximitiden för uppdraget gäller alla styrelseledamöter, således också verkställande direktör. Inget hindrar att samma person utses för en ny mandatperiod. I lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag finns särskilda bestämmelser om tiden för en styrelseledamots uppdrag (15 §). Dessa bestämmelser stämmer överens med detta stycke.

I likhet med vad som gäller enligt SpL är styrelsesuppleanter inte obligatoriska. Om styrelsesuppleanter skall finnas måste det anges i reglementet med uppgift om antalet eller lägsta och högsta antalet, se 2 kap. 5 § 8. Enligt *fjärde stycket* gäller för suppleanter i tillämpliga delar detsamma som för styrelseledamöter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på sparbanksstämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på sparbanksstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Paragrafen motsvarar 38 § andra stycket SpL och 9 § SpK samt 7 kap. 2 § bankaktiebolagslagen.

En styrelseledamot har enligt *första stycket* rätt att efter anmälan avgå i förtid. En styrelseledamot kan också när som helst skiljas från uppdraget genom beslut av den som har utsett honom. Anmälan skall alltid göras till styrelsen och, vad gäller arbetstagarledamot hos den som tillsatt honom.

Enligt aktiebolagslagen kan verkställande direktören kvarstå i sin befattning även om han avgår ur styrelsen. Detta är inte möjligt i en sparbank, eftersom det där krävs att verkställande direktören är styrelseledamot (4 §).

Upphör styrelseuppdraget i förtid eller uppfyller ledamoten i något avseende inte längre kvalifikationskraven enligt 3 § och finns det ingen suppleant för honom, skall enligt *andra stycket* övriga styrelseledamöter se till att en ny ledamot utses för den återstående mandattiden. Styrelsen skall alltså kalla till sparbanksstämma om valet ankommer på stämman eller, om det är fråga om en verkställande direktör, själv utse en ny verkställande direktör. Om den förutvarande styrelseledamoten var arbetstagarledamot är de kvarvarande styrelseledamöterna inte skyldiga att vidta några åtgärder. I sådant fall ankommer det i stället på vederbörande fackliga organisa-

tion att ta ställning till om ny ledamot skall utses och i så fall för vilken mandattid.

Val av ledamot som skall väljas av sparbanksstämma får anstå till nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, under förutsättning att styrelsen är beslutför med de kvarstående ledamöterna och suppleanterna och dessa inte är färre än fem. I detta antal kan arbetstagarledamöterna räknas in. Liksom enligt gällande SpL kan styrelsen inte fungera om det i 1 § föreskrivna lägsta antalet styrelseledamöter underskrids.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas, framgår av 8 § nämnda lag.

Paragrafen motsvarar 37 § SpL. Paragrafen överensstämmer i stort med 7 kap 3 § bankaktiebolagslagen.

Första stycket anger kvalifikationsvillkoren för styrelseledamot. Liksom enligt SpL skall styrelseledamot vara svensk medborgare och vara bosatt inom sparbankens verksamhetsområde. Bosättningsvillkoret är naturligt med hänsyn till den lokala eller regionala inriktning som kännetecknar sparbanksverksamheten. I särskilda fall kan dock medges att styrelseledamot bor utanför verksamhetsområdet. Sådan dispens ges av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen. Dispensregeln bör utnyttjas restriktivt.

Lagrådet har ifrågasatt införande av en möjlighet till dispens från kravet på att styrelseledamöter och firmatecknare i bankaktiebolag skall vara svenska medborgare och att, om en sådan möjlighet införs, anfört att motsvarande ändring bör göras i sparbankslagen. *Jag* har behandlat lagrådets förslag i specialmotiveringen till 7 kap. 3 § bankaktiebolagslagen. Jag har där inte funnit skäl att införa en möjlighet till dispens från kravet på svenskt medborgarskap. Min ståndpunkt är densamma i fråga om sparbankslagen.

Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Vidare innehåller stycket er erinran om att det i näringsförbudslagen föreskrivs att den som är underkastad näringsförbud inte får vara stiftare.

Vad gäller de regler som i SpL återfinns i 37 § andra stycket och som tillkommit i syfte att upprätthålla sparbanksledningens självständighet gentemot den egna tjänstemannakretsen är dessa alltjämt av största värde. Reglerna motsvaras i BL av den s. k. femtalsregeln (72 § andra stycket BL), där det sägs att av styrelseledamöterna får inte flera än en för varje påbörjat femtal vara befattningshavare i banken. Denna regel införs också för sparbankerna enligt *andra stycket*, vilket innebär en viss skärpning i förhållande till gällande regler.

En viss förändring av femtalsregeln har gjorts. "Befattningshavare" har ersatts med "anställd". Vad som avses med "anställd" framgår av inledningen till 7 kap. bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2). Vad gäller bestämmelsen i övrigt hänvisas till motiven till 7 kap. 3 § bankaktiebolagslagen tredje stycket.

Vid tillämpningen av femtalsregeln skall inte arbetstagarledamot enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag medräknas. En bestämmelse om detta bör på samma sätt som gäller för bankbolagen tas in i 8 § ovannämnda lag och kommer att föreslås i följdlagstiftningen.

I en sparbank kan utses styrelsesuppleanter. Dessa är inte nödvändigtvis personliga ersättare för de ordinarie ledamöterna. Vid utseende av suppleanter skall också hänsyn tas till femtalsregeln så att regeln tillämpas på det sammanlagda antalet ledamöter och suppleanter. Om inte samtliga ledamöter kan infinna sig vid ett styrelsesammanträde kallas suppleant. Därvid skall vid kallelse till varje enskilt sammanträde iakttas att sammansättningen av styrelsen – ordinarie och suppleanter, inte blir sådan att den står i strid med "femtalsregeln".

I 37 § SpL finns också bestämmelser som avser att skydda sparbanken mot inflytande från konkurrerande banker. *Utredningen* har föreslagit en viss skärpning i detta avseende. Enligt *min mening* kan värdet med en reglering av nu avsett slag diskuteras. Dels blir jävskretsen inte heltäckande, dels – och framför allt – kan man utgå från att till styrelseledamöter inte utses andra personer än sådana som utan bindningar till andra kreditinstitut kan förväntas verka till sparbankens bästa. Så är det t. ex. uppenbart att inte heller den som är ledamot av en affärsbanks kontorsstyrelse bör utses till ledamot i en sparbanks styrelse. Även personer som är engagerade i andra typer av kreditinstitut kan av jävsskäl vara olämpliga för styrelseuppdrag i en sparbank.

4 § Styrelsen skall utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i sparbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör. Bankinspektionen får medge att verkställande direktör inte utses.

Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om någon annan än styrelseledamot eller suppleant utses till ställföreträdare för verkställande direktör, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdare för verkställande direktör.

Paragrafen saknar motsvarighet i SpL. De föreslagna bestämmelserna överensstämmer i stort med dem som gäller för bankaktiebolagen och som nu återfinns i 7 kap. 4 § bankaktiebolagslagen.

I de stora och medelstora sparbankerna har verkställande direktör funnits sedan länge. Av denna anledning bör särskilda regler rörande verkställande direktör införas efter mönster av 7 kap. 4 § bankaktiebolagslagen. Bankinspektionen bör emellertid kunna ge de mindre sparbankerna dispens från kravet att utse verkställande direktör.

Som nämnts i inledningen till detta kapitel intar den verkställande direktören i en bank en annan ställning än i ett aktiebolag. Detta framgår främst av att verkställande direktören inte i lagen ges någon särskild befogenhet. Verkställande direktörens uppgifter bestäms i stället av styrelsen. Han lyder sålunda direkt under styrelsen, som när som helst kan gripa in eller ta över de arbetsuppgifter som verkställande direktören tidigare tilldelats. Detta framgår av *första stycket* som föreskriver att verkställande direktören under styrelsens inseende skall leda verksamheten i banken.

Såvitt gäller verkställande direktörens ställning överensstämmer bestämmelserna i detta stycke med dem som föreslås i 7 kap. bankaktiebolagslagen. På andra punkter föreligger dock skillnader. Enligt såväl BL som bankaktiebolagslagen måste varje bankaktiebolag ha minst en verkställande direktör. En sådan regel införs även för sparbankerna men med hänsyn till att det finns ett antal mycket små sparbanker bör bankinspektionen kunna medge undantag från denna regel. De sparbanker som i dag inte har något behov av verkställande direktör bör således kunna få dispens från kravet att utse sådan. Vidare får styrelsen utse en ställföreträdare för den verkställande direktören. Till skillnad från vad som gäller enligt 7 kap. bankaktiebolagen uppställs således inte ett krav på att sparbank skall utse ställföreträdare för verkställande direktör.

Den möjlighet som ges bankbolag att utse flera verkställande direktörer bör också ges sparbankerna. För att arbets- och ansvarsfördelning i ett sådant fall skall vara klar föreskrivs i 6 § andra stycket att om flera verkställande direktörer utses, så skall i en instruktion anges hur ledningen av sparbankens verksamhet skall fördelas mellan dem.

Också i fråga om sättet att utse verkställande direktören skiljer sig de i *andra stycket* föreslagna reglerna från bankaktiebolagslagen. I bankbolagen skall styrelsen inom sig utse en eller flera verkställande direktörer. Detta innebär att den person som styrelsen anser vara lämplig för uppdraget måste, innan han kan utses, väljas in i styrelsen av bolagsstämman. För sparbankerna har valts en annan ordning som innebär att den som utses till verkställande direktör automatiskt blir styrelseledamot. Detta har ansetts vara ett smidigare förfarande framför allt vid extern rekrytering. Emellertid är det ett undantag från bestämmelsen som anger att sparbanksstämman skall utse styrelsen i sparbanken. En erinran härom har därför tagits in i 1 §. Styrelsen måste före valet bevaka att det bestämda antalet eller det högsta tillåtna antalet styrelseledamöter enligt reglementet inte överskrids. Eftersom verkställande direktören alltid betraktas som anställd i sparbanken, måste styrelsen också beakta femtalsregeln i 3 § tredje stycket. Bestämmelsen i andra stycket medför avslutningsvis också att verkställande direktören måste uppfylla de allmänna kvalifikationskraven för styrelseledamöter i 3 § första och andra styckena.

I *tredje stycket* föreskrivs att vad som sägs i denna lag om verkställande direktör också skall gälla ställföreträdare för verkställande direktör. Eftersom ställföreträdaren för verkställande direktören skall vara antingen styrelseledamot eller suppleant, gäller de kvalifikationskrav för styrelseledamot som uppställs i 3 § också för denne.

5 § Styrelseledamot skall, när han tillträder sitt uppdrag, för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som sparbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

Paragrafen saknar motsvarighet i SpL och utredningens förslag. Paragrafen överensstämmer i sak med 7 kap. 5 § i bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* skall en styrelseledamot när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i bolag inom samma koncern som sparbanken, om det inte har skett dessförinnan. Senare ändringar i aktieinnehavet skall också anmälas. Anmälningsskyldigheten gäller även för suppleanter. Syftet med bestämmelsen är främst att medlemmar av sparbanksledningen inte skall kunna köpa eller sälja aktier i koncernbolag utan att detta blir känt för sparbanken. Dessutom medför bestämmelserna att uppgifter om aktieinnehavet blir kända för anställda inom koncernen och för allmänheten.

Då det gäller dem som har insynsställning i sådana aktiebolag som enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden utgör aktiemarknadsbolag (börsbolag och OTC-bolag) tillgodoses de insynsintressen som ligger till grund för bestämmelsen i första stycket genom anmälningsskyldighet enligt den nämnda lagen. I *andra stycket* föreskrivs därför att första stycket inte gäller om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av sparbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

(Jfr 4 kap. 5 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 39 § första–tredje styckena SpL och överensstämmer med 7 kap. 6 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* får styrelsen, med de begränsningar som anges i 7 §, delegera de rent verkställande uppgifterna till verkställande direktören eller andra personer, en eller flera i förening, t. ex. direktion eller arbetsut-

skott. Personerna benämns här delegater. Begreppet delegat är ett hävdvunnet uttryck inom bankvärlden. Det används fortsättningsvis i förslaget som benämning på en person som fått i uppdrag att avgöra styrelseärenden.

Det *andra stycket* innehåller grundläggande regler om delegation till regionstyrelse och kontorsstyrelse. Stycket har införts på förslag av *lagrådet*. Enligt lagrådets uppfattning, vilken *jag* delar, bör en ny lag ge uttryck för existensen av dessa styrelser. Som framhölls i propositionen (1975/76: 53 s. 7) är termen styrelse något vilseledande i detta sammanhang, eftersom det i själva verket är fråga om delegationer, som utrustats med en från styrelsen överlåten beslutanderätt. Dessa styrelser saknar alltså associationsrättslig grund i bank- eller annan lagstiftning. De utses av bankens styrelse och består i praktiken så gott som helt av personer utanför banken.

I *tredje stycket* föreskrivs att styrelsen i en särskild instruktion skall meddela föreskrifter angående de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater, som fått vissa uppdrag enligt bestämmelsen i första stycket. Även för verkställande direktör skall således befogenheterna anges i instruktionen. Dessa befogenheter är ju inte som för aktiebolag bestämda i lag. Om en sparbank utser flera verkställande direktörer är det viktigt att i instruktionen klart ange de olika verkställande direktörernas arbetsuppgifter och hur ansvaret fördelas emellan dem.

Instruktionerna skall vara ändamålsenliga och tydligt avfattade. Detta är angeläget av bl. a. följande skäl. En klar avgränsning måste göras mellan delegatens handlande i kraft av delegation och som anställd i banken. Skadeståndsskyldigheten för delegat regleras i 5 kap. bankrörelselagen medan en anställds skadeståndsskyldighet regleras av allmänna skadeståndsregler. Verkställande direktörens handlande grundar sig – förutom när han agerar som styrelseledamot – regelmässigt på delegation från styrelsens sida. Dennes ansvar för olika dispositioner regleras därför i sådana fall av bestämmelserna i 5 kap. bankrörelselagen. Det är emellertid även här av betydelse att avgöra i vilken egenskap verkställande direktören handlat, eftersom bestämmelserna om styrelseledamots och delegats skadeståndsansvar i vissa avseenden skiljer sig åt.

Vad gäller delegaternas befattning med kreditärenden krävs självfallet att instruktionerna precist anger de gränser inom vilka den delegerade beslutanderätten får utövas. Det gäller inte enbart beloppsgränser utan även säkerheternas beskaffenhet, bindningstid m. m.

Instruktionen skall fastställas för ett år i taget. Styrelsen skall emellertid fortlöpande se över instruktionerna och, om det behövs, snarast vidta erforderliga ändringar. Sparbankerna skall också se till att bankinspektionen alltid har kännedom om de aktuella instruktionerna.

Styrelsen är den högsta förvaltningsinstansen i sparbanken och förutsätts som sådan att hålla uppsikt över delegaterna. Ett uttryck för detta är att styrelsen enligt *fjärde stycket* när som helst kan återkalla eller inskränka delegaternas (inkl. verkställande direktörens) mandat eller utan hinder av sådant mandat själv avgöra varje slag av ärende.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som sparbanken åtar sig.

(Jfr 4 kap. 6 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 39 § fjärde och femte styckena SpL och överensstämmer med 7 kap. 7 § bankaktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att styrelsen inte får uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt. Denna bestämmelse har således fått ersätta de i SpL uppräknade ärendena, dock med ett undantag. Möjligheten att delegera beslut om kredit till bl. a. styrelseledamöter, anställda och delegater i sparbanken är alltjämt reglerad.

Ändringarna innebär inte att sparbanksstyrelserna får helt nya utgångspunkter för bedömningen av i vilken utsträckning delegation skall få förekomma. Alltjämt bör de policybetonade frågorna som anger verksamhetens mål och inriktning avgöras av styrelsen. Ärenden som innebär att större investeringar skall göras eller att nya verksamhetsgrenar skall startas eller förvärvas utgör exempel på sådana ärenden där avgörandena bör förbehållas styrelsen. Vilka ärenden som skall anses vara av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt får i det enskilda fallet avgöras av sparbanksstyrelsen. Som måttstock vid denna bedömning bör dock de ärenden som nu anges i 39 § fjärde och femte styckena SpL tjäna. Bestämmelsen kommenteras närmare i specialmotiveringen till 7 kap. 7 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2).

Beträffande styrelsens möjlighet att delegera beslut om kredit till styrelseledamöter, anställda och delegater i banken införs enhetliga regler för såväl sparbanker som bankaktiebolag. Reglerna innebär bl. a. att styrelsen enligt *andra stycket* alltid måste fatta beslut om kredit till de personer som omfattas av kreditjävsbestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Krediter till övriga anställda eller delegater inom sparbanken skall styrelsen kunna delegera i enlighet med föreskrifter som regeringen eller bankinspektionen utfärdar (fjärde stycket). Efter påpekande av *hovrätten för Västra Sverige* (bil. 3 avsnitt 3.8.8) har ordet "sammanslutning" i utredningsförslagets lagtext ersatts med "juridisk person". Denna beteckning

synes mot bakgrund av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen vara mer adekvat.

I paragrafens *tredje stycke* finns, i överensstämmelse med SpL, ett undantag till förbudet att delegera beslut om kredit till de personer eller sammanslutningar som avses i andra stycket. Här föreskrivs nämligen att styrelsen inom vissa fastställda gränser kan delegera besluten om kredit till dessa personer eller sammanslutningar om krediten lämnas i och för en rörelse som låntagaren driver.

Enligt *fjärde stycket* får styrelsen till en styrelseledamot eller någon annan delegera beslut om kredit till andra anställda och delegater än de som avses i andra stycket och dessa närstående fysiska eller juridiska personer. Bland de delegater som här avses ingår ett stort antal kamrerare och andra anställda i motsvarande ställning på olika nivåer i sparbanken.

Lagrådet har påtalat att uttrycket "närstående" inte definieras vare sig i lagtexten eller i motiven. I andra stycket finns en strängare regel, som i princip förbjuder delegation när det gäller kredit till sådana personer som omfattas av bestämmelserna om s. k. kreditjäv i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Kretsen av närstående enligt denna bestämmelse är, enligt lagrådets mening, snävare än den krets som i vanligt språkbruk betecknas som närstående. Detta kan givetvis beaktas i de föreskrifter som skall utfärdas. Men lagrådet har bedömt det lämpligare att saken klargörs i lagtexten. Lagrådet har ansett det rimligt att delegationsregeln i fjärde stycket skall täcka samma krets av närstående som motsvarande regel i andra stycket. *Jag* instämmer i vad lagrådet anfört. Stycket har därför nu utformats på det sätt lagrådet förordat.

Föreskrifterna bör vara så utformade att beslut om kredit till nämnda personer alltid måste fattas på en sådan nivå i sparbanken att den presumtive kredittagaren saknar möjlighet att påverka prövningen. Vid utformningen av föreskrifterna bör således hänsyn tas till sparbankernas organisation och, om så krävs, till enskilda anställdas och delegaters individuella ställning i sparbanken.

I paragrafens *femte stycke* har till andra–fjärde styckenas bestämmelser gjorts ett tillägg, varigenom dessa bestämmelser om delegation kommer att gälla också beslut om ställande av garanti.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om sparbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

Paragrafen saknar motsvarighet i SpL och och utredningens förslag men överensstämmer med 7 kap. 9 § bankaktiebolagslagen.

I gällande rätt finns motsvarande bestämmelse för bankaktiebolagens del i 75 § BL. Bestämmelsen har med vissa smärre justeringar förts över till 7 kap. 9 § bankaktiebolagslagen. *Utredningen* har konstaterat att sparbankerna i praktiken torde ha handlat som om bestämmelserna i 75 § BL var

tillämpliga på dem. Med hänsyn till att bestämmelsen kommer att prövas av kreditmarknadskommittén och därmed sättas in i ett större sammanhang har utredningen dock valt att inte införa bestämmelsen för sparbankerna. *Bankinspektionen* har i sitt remissyttrande framhållit att ensartade bestämmelser bör gälla för de olika bankkategorierna och att utvecklingen gör det nödvändigt att i detta sammanhang föra in bestämmelsen för sparbankerna och föreningsbankerna (bil. 3 avsnitt 4.4.1).

Av de skäl bankinspektionen har anfört bör enligt *min mening*, bestämmelsen införas också såvitt avser sparbankerna. I motiven till 7 kap. 9 § bankaktiebolagslagen har jag redogjort för paragrafens närmare tillämpning.

9 § Om en sparbank har blivit moderföretag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderföretaget de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

(Jfr 4 kap. 7 § USBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i SpL men överensstämmer i sak med 7 kap. 10 § bankaktiebolagslagen.

I 1 kap. 2 § har tagits in regler som bestämmer begreppen moderföretag och dotterföretag och därmed anger förutsättningarna för uppkomsten av koncernförhållanden. I 4 kap. bankrörelselagen återfinnes som en nyhet särskilda koncernredovisningsregler. I denna paragraf sägs att sparbanken som blivit moderföretag skall underrätta dotterföretagets ledning om detta. Utan särskilt stadgande är det uppenbart att om dotterföretaget är moderföretag i en underkoncern, detta bolag i sin tur bör vidarebefordra meddelandet till de i underkoncernen ingående dotterföretagen.

I paragrafen sägs vidare att dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderföretaget de upplysningar som fordras för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet. I egenskap av aktie- eller andelsägare i ett dotterföretag har moderföretaget rätt att ta del av de redovisningshandlingar som skall läggas fram för delägarna samt att ta del av revisionsberättelsen. Om moderföretaget och dotterföretaget har samma räkenskapsår kan således flera uppgifter hämtas från detta material. I annat fall fordras särskilda uppgifter från dotterföretaget per moderföretagets balansdag. Också i övrigt fordras särskilda uppgifter från dotterföretaget såsom upplysningar om interntransaktioner och andra mellanhavanden inom koncernen som inte kan utläsas ur de framlagda redovisningshandlingarna.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i reglementet eller beslutas av sparbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

(Jfr 4 kap. 8 § USBL.)

Paragrafens första stycke motsvarar 12 § SpK och dess andra stycke motsvarar 37 § andra stycket 1 SpL. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 11 § bankaktiebolagslagen.

Innehåller inte reglementet någon föreskrift om hur styrelseordföranden skall utses och har sparbanksstämman inte fattat särskilt beslut om detta, skall enligt *första stycket* styrelsen utse ordförande. I detta stycke har även tillagts att styrelsen får utse vice ordförande.

Av *andra stycket* framgår att verkställande direktör eller någon annan anställd i banken inte får vara styrelsens ordförande. Bestämmelsen återfinns redan i SpL. På sätt som föreslagits i motsvarande bestämmelse i 7 kap. bankaktiebolagslagen får inte heller vice ordförande vara verkställande direktör eller anställd i sparbanken. Motivet till bestämmelsen är detsamma som legat till grund för den s. k. femtalsregeln, dvs. att styrelsen, som skall utöva tillsyn över bankens anställda, inte bör ledas av någon av dessa.

Av samma skäl som anförts för en ändring av femtalsregeln bör "befattningshavare" i bestämmelsen bytas ut mot "anställd".

Att styrelseordföranden inhämtar kunskap om bankens verksamhet och skötsel genom att ingå i en delegatgrupp kan många gånger vara av vikt för styrelsearbetet. Bankverksamhet har liksom mången annan verksamhet blivit alltmer komplicerad. Det torde därför vara svårt att utan någon förankring i den praktiska verksamheten kunna leda arbetet i styrelsen och fatta de för sparbanken riktiga besluten. Alltjämt är emellertid de ursprungliga motiven till bestämmelsen viktiga. Styrelseordföranden bör därför vara förhindrad att i alltför stor omfattning delta i bankens löpande förvaltning. Som anförts i inledningen till detta kapitel kan styrelseordföranden då komma att jämställas med en anställd i sparbanken och därmed bli förhindrad att fullgöra sin syssla som ordförande. Bankinspektionen bör vid granskningen av de instruktioner som sparbankerna skall sända in noggrant följa dessa förhållanden vad gäller ordförande, så att kravet på en effektiv inre kontroll i banken inte eftersätts. Om styrelsen formellt utser en vice ordförande får inte heller denne vara verkställande direktör eller anställd i sparbanken.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

(Jfr 4 kap. 9 § USBL.)

Paragrafen överensstämmer med 13 § SpK och med 7 kap. 12 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* ankommer det på styrelsens ordförande att se till att sammanträde hålls när det behövs. Vidare föreskrivs att om en ledamot av styrelsen begär att styrelsen sammankallas, så skall detta ske. Ordföranden är dock skyldig att efterkomma en ledamots begäran endast om den

fråga som styrelseledamoten önskar förelägga styrelsen verkligen ankommer på styrelsen att behandla. Ordföranden bör vidare ha möjlighet att i stället för att kalla till ett extra sammanträde låta det särskilda ärendet bli behandlat vid nästa ordinarie sammanträde om det är uppenbart att ett sådant anstånd med avgörandet saknar betydelse. Befogenheten att sammankalla styrelsen bör också tillkomma suppleant även om det inte alltid kan konstateras att förutsättningar för att suppleants inträde i styrelsen förelegat. Efterkommer ordföranden inte en begäran att sammankalla styrelsen kan han fällas till ansvar enligt straffbestämmelsen i 9 kap. 2 § första stycket 4 bankrörelselagen.

Enligt 7 kap. 4 § bankrörelselagen får också bankinspektionen sammankalla styrelsen, när det anses nödvändigt.

Andra stycket innehåller bestämmelser om protokollföring i styrelsen, om rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet och om hur protokollet skall föras och förvaras.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i reglementet är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte reglementet föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i reglementet.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

(Jfr 4 kap. 10 § USBL.)

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 14 § SpK och i sak med 7 kap. 13 § bankaktiebolagslagen.

Styrelsen är enligt *första stycket* beslutför om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter är närvarande. Med hela antalet styrelseledamöter avses det antal som skall finnas enligt reglementet eller, om där endast anges lägsta och högsta antal, det antal som skall finnas enligt reglementet och sparbanksstämmans beslut. I uttrycket "hela antalet styrelseledamöter" skall förutom de stämmovalda ledamöterna även inräknas verkställande direktör och arbetstagarledamöterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. I reglementet kan för beslutförhet föreskrivas ett högre antal än som sägs i lagen. Styrelsen får inte fatta beslut, om kallelse till sammanträdet inte skett i behörig ordning. Styrelseledamöterna skall ha fått rimlig tid för samråd och möjlighet att infinna sig. Är någon styrelseledamot förhindrad och finns det suppleant, skall denne beredas tillfälle att infinna sig. Över-

trädelser av bestämmelserna i detta stycke är straffsanktionerade i 9 kap. 2 § 4 bankrörelselagen.

År 1976 tillfördes aktiebolagslagen i 8 kap. 9 § en bestämmelse som innebär att styrelseledamot, innan styrelsen får fatta beslut i ett ärende, skall ha erhållit ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Kravet på tillfredsställande underlag syftar både på skriftligt material och muntlig föredragning. Vad som skall anses vara ett tillfredsställande underlag för ett visst ärendes behandling får avgöras från fall till fall. Beslutsunderlaget bör vara så lättförståeligt och informativt som möjligt och bör som huvudregel i sin helhet vara avfattat på det svenska språket. Att beslutsunderlaget skall vara tillfredsställande innebär vidare att allt som är väsentligt för ärendets behandling skall framgå av det tillhandahållna materialet. Frågan om i vad mån kriteriet "tillfredsställande" blivit uppfyllt kommer i första hand att prövas av styrelseordföranden, verkställande direktören eller den som i övrigt svarar för att beslutsunderlag tillhandahålls styrelseledamöterna. Denna bestämmelse är straffsanktionerad i aktiebolagslagen.

Utredningen har konstaterat att det inte föreligger sekretess gentemot styrelsens ledamöter men att det finns risk för att skriftlig information, som för utomstående är sekretessbelagd, kan komma i orätta händer om den mångfaldigas och sänds ut till styrelseledamöterna före sammanträdet. Med hänvisning härtill har utredningen inte överfört aktiebolagslagens bestämmelse om rätt för styrelseledamöterna att erhålla tillfredställande underlag för att avgöra ärendena.

Hovrätten för Västra Sverige har framfört att paragrafen bör kompletteras i överensstämmelse med vad som föreskrivs i 8 kap. 9 § aktiebolagslagen. Enligt hovrätten är en sådan bestämmelse ett rimligt led i demokratiseringen av beslutsprocessen. Tendenser till att den egentliga beslutsmakten övergår från styrelsen till direktionen bör motverkas. Hovrätten framhåller också att bestämmelsen i aktiebolagslagen inte bara är inriktad på utsändande av handlingar före sammanträde. Avsikten är att styrelseledamöterna före eller vid sammanträdet skall få tillräckligt material, skriftligt eller muntligt, för att kunna fatta genomtänkta beslut (bil. 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del instämmer jag i vad hovrätten har anfört om vikten av att samtliga styrelseledamöter får del av det underlag som behövs för beslutsfattandet. Om det med hänsyn till banksekretessen kan anses föreligga hinder att sända ut material till styrelseledamöterna före sammanträdet, bör materialet i stället kunna tillhandahållas ledamöterna för läsning hos sparbanken inom rimlig tid dessförinnan. Sådant material bör också kunna samlas in direkt efter sammanträdet. I förslaget har därför tagits in en regel enligt vilken styrelseledamöterna skall ha fått tillfredsställande underlag för att avgöra ett ärende. Motsvarande regel införs också i bankaktiebolagslagen och i föreningsbankslagen. Liksom hittills bör det i övrigt ankomma på varje styrelse att bestämma formerna för styrelsearbetet och därmed sammanhängande frågor.

Enligt *andra stycket* fattas styrelsebeslut med enkel majoritet, om inte något annat föreskrivs i reglementet. Ordföranden har utslagsröst vid lika röstetal. Som ett tillägg i förhållande till bestämmelserna i SpL föreskrivs för de fall när styrelsen inte är fulltalig, att giltigt styrelsebeslut föreligger

först om det biträds av mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen, skall enligt *tredje stycket* undertecknas av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter. I lag kan dock uttryckligen föreskrivas att samtliga styrelseledamöter skall skriva under en handling (se 4 kap. 2 § andra stycket bankrörelselagen beträffande årsredovisningen).

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och sparbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan sparbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan sparbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

(Jfr 4 kap. 11 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 40 § SpL och överensstämmer i sak med 7 kap. 14 § bankaktiebolagslagen.

SpL och BL har under lång tid haft jämförbara jävsregler och dessa kommer nu att helt sammanfalla.

Med ordet handlägga i paragrafen avses såväl ett kollegialt som ett individuellt beredande och avgörande av ärenden. I en sparbank deltar styrelseledamot – i denna sin egenskap – endast i kollegial behandling av olika frågor. I en delegats arbete kan det emellertid bli fråga också om en individuell handläggning, exempelvis från verkställande direktörens sida.

Bestämmelsen hindrar den jävige funktionären både från att delta i överläggningen och beslutet. Stadgandet hindrar emellertid inte styrelseledamoten eller delegaten att närvara vid överläggningen. Står han som direkt motpart till sparbanken i ärendet kan hans närvaro t. o.m. tänkas vara erforderlig för viss slutlig förhandling mellan kontrahenterna. Vid den slutliga överläggningen, liksom då beslutet fattas, bör han emellertid avträda.

För att jäv skall anses föreligga i fråga om avtal mellan sparbanken och annan fordras att ifrågavarande styrelseledamot eller delegat har ett "väsentligt intresse" i ärendet och vidare skall detta intresse vara stridande mot sparbankens. Sammanfaller intresset med sparbankens föreligger alltså inte jäv.

Förbudet att handlägga frågor rörande avtal får anses träffa även sådana ensidiga rättshandlingar som har betydelse för ett avtals uppkomst, förändring eller upphörande, t. ex. uppsägning av ett kontrakt. Jävsregeln får anses äga motsvarande tillämpning beträffande gåva från sparbanken. I paragrafens sista punkt jämställs med fråga om avtal frågor rörande rättegång och annan talan.

Enligt gällande bestämmelser i SpL och BL omfattar jävsregeln också den situation då avtal skall slutas mellan banken och någon annan som en styrelseledamot ensam eller tillsammans med annan företräder.

Med hänsyn till att denna bestämmelse kan vålla praktiska olägenheter vid koncernförhållanden och med hänvisning till vad som gäller enligt

aktiebolagslagen har *utredningen* föreslagit att bestämmelsen utmönstras ur banklagstiftningen. Utredningen har därvid förutsatt att en styrelseledamot eller delegat ändå skall avhålla sig från att delta i själva beslutet rörande ett annat bolag där han också är styrelseledamot.

Hovrätten för Västra Sverige har anfört att de jävsbestämmelser utredningen föreslagit bör kompletteras så att företrädare för tredjeman hindras att delta i styrelsens beslut om avtal med det bolag han företräder, dvs. i överensstämmelse med vad som gäller enligt BL och SpL (bil. 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del anser jag i likhet med hovrätten att gällande bestämmelser bör behållas. För sparbankernas del infördes bestämmelserna 1955 (prop. 1955: 151) efter förebild från motsvarande bestämmelse i BL. De praktiska olägenheter som motiverat att motsvarande bestämmelse inte införts i aktiebolagslagen avsåg farhågor för att styrelseledamöter i koncernbolag inte skulle finnas i det antal som krävs för beslutförhet (SOU 1941: 9 s. 333). Sådana farhågor gör sig mindre gällande i fråga om bankerna och än mindre för sparbankernas del. Det är också särskilt angeläget att denna jävsregel finns i bankerna. Att företrädaren för en lånesökande part, i egenskap av styrelseledamot eller delegat i banken, skulle få delta i beslut om t. ex. beviljande av ett lån kan inte anses vara tillfredsställande.

Jävsbestämmelsen har ytterligare behandlats i specialmotiveringen till bankaktiebolagslagens motsvarande paragraf (avsnitt 4.2).

14 § Styrelsen företräder sparbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda sparbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i reglementet. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första stycket och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna sparbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

(Jfr 4 kap. 12 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 41 och 42 §§ SpL och överensstämmer i sak med 7 kap. 15 § bankaktiebolagslagen.

Av *första stycket* framgår att styrelsen alltid är ställföreträdare för sparbanken. Med styrelse förstås den beslutande styrelsen, dvs. om styrelsen fattar ett majoritetsbeslut om ingående av avtal för sparbanken, kan majoriteten också representera sparbanken när avtalet ingås.

Sparbanken har inga andra ställföreträdare än styrelsen och firmatecknarna. Styrelsens ställföreträdarskap grundar sig på lag medan firmatecknares ställföreträdarskap är beroende av styrelsens bemyndigande att teckna firman. Bestämmelsen ger styrelsen såväl behörighet som befogenhet att företräda sparbanken. På de områden där beslutanderätten endast tillkommer sparbanksstämman har emellertid styrelsen varken befogenhet att handla för sparbanken eller behörighet att företräda denna. Beträffande firmatecknarnas befogenhet att handla för sparbanken fordras uppdrag eller delegation genom beslut av styrelsen.

En ställning i viss mån likartad med de legala ställföreträdarna intar enligt *utredningen* de befattningshavare i sparbankerna vilka har behörighet att företräda bolaget enligt s. k. ställningsfullmakt. I bankerna innehas en dylik speciell behörighet ofta av högre banktjänstemän som vanligen får anses behöriga att till följd av sina tjänsteåligganden, sin "ställning", ingå avtal för bankbolaget och även i övrigt företräda banken. Detta skulle enligt utredningen få anses följa av 2 kap. 10 § andra stycket avtalslagen. Enligt *bankinspektionen* är vad utredningen anför om behörighet för banktjänstemän att till följd av tjänsteåligganden (ställningsfullmakt) ingå avtal för bankbolaget diskutabelt. I varje fall bör enligt inspektionen med avtal inte avses kreditavtal eller liknande förbindelser i utövandet av själva bankrörelsen. Utifrån åberopad bestämmelse i avtalslagen torde däremot kunna följa rätt för tjänsteman i bank att på grund av sina allmänna tjänsteåligganden träffa t. ex. tjänsteavtal med anställd eller hyresavtal (bil. 3 avsnitt 3.8.10). *Jag* delar inspektionens uppfattning i denna fråga.

I 4 kap. 18 § finns särskilda bestämmelser om hur sparbanken skall företrädas när styrelsen vill föra talan mot sparbanken, t. ex. för att klandra ett beslut av sparbanksstämman.

Av *andra stycket* framgår att det enligt bankrörelselagen enbart är styrelsen som får utse särskild firmatecknare. Denna rätt kan således inte inskränkas genom en bestämmelse i reglementet eller av sparbanksstämman. Styrelsens exklusiva rätt hänger samman med att de särskilda firmatecknarna visserligen, till följd av firmateckningsbemyndigandet, är behöriga att företräda sparbanken. Vad angår befogenheten att företräda sparbanken är de emellertid beroende av uppdrag, som lämnas dem av styrelsen som sparbankens förvaltande organ. Styrelsen kan bemyndiga vem som helst att vara firmatecknare, i den mån annat inte föreskrivs i reglementet. Firmatecknaren får emellertid inte vara omyndig eller försatt i konkurs. Han skall vara svensk medborgare och som regel vara bosatt inom sparbankens verksamhetsområde. Jävsbestämmelserna i 13 § är tillämpliga på firmatecknare. När någon får ett bemyndigande att vara firmatecknare, tillkommer behörigheten att företräda sparbanken honom personligen.

Av *tredje stycket* framgår endast kollektiv firmateckning tillåts. Kontrollhänsyn ligger bakom det strikta kravet på kollektiv firmateckning.

Styrelsen kan föreskriva annan begränsning i firmatecknarens befogenheter, t. ex. begränsning till vissa slag av rättshandlingar. En sådan begränsning får emellertid inte registreras. Även om den meddelas i reglementet, kan den därför åberopas endast mot tredje man som inte är i god tro.

Om hur firma tecknas för sparbank ges bestämmelser i 6 kap 1 § bankrörelselagen. Sistnämnda lag innehåller bara vissa utfyllande bestämmelser, medan de grundläggande bestämmelserna ges i firmalagen.

Enligt *fjärde stycket* kan styrelsen när som helst återkalla ett firmateckningsbemyndigande.

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för sparbanken får inte följa sådana föreskrifter av sparbanksstämman eller annat sparbanksorgan som

inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

(Jfr 4 kap. 13 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 43 § andra stycket SpL och 7 kap 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen.

Paragrafen blir inte tillämplig om sparbanksstämmans beslut, genom klanderpreskription enligt 4 kap. 17 §, blivit gällande.

I gällande lag föreskrivs att ställföreträdare inte får följa en föreskrift av sparbanksstämman "om sådan åtgärd avseende förvaltningen av sparbankens angelägenheter, vars verkställighet styrelsen finner innebära ett uppenbart åsidosättande av sparbankens intresse". Den gällande lagregeln torde ha tillkommit för att hindra styrelsen att undandra sig ansvar för en åtgärd som skulle skada sparbanken genom att på förhand skaffa sig sparbanksstämmans samtycke till åtgärden. Det torde förhålla sig så att styrelsen är ansvarig, om den uppsåtligen eller av vårdslöshet föranlett ett sparbanksstämmobeslut om en för sparbanken skadlig åtgärd. Detsamma bör också gälla om styrelsen underlåtit att söka förhindra eller väcka klandertalan mot ett sådant beslut. Någon uttrycklig bestämmelse om detta har dock inte tagits in i lagen.

Det finns inte någon rättslig skyldighet för ställföreträdare att verkställa ett beslut av sparbanksstämman, om sparbanken därigenom tillfogas skada. Tvärtom kan verkställighet av sådant beslut medföra skadeståndsskyldighet för styrelsen, nämligen om styrelsen lämnar stämman oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller om det, sedan beslutet fattats, inträffar omständigheter som medför att verkställande av beslutet medför skada för sparbanken.

SpL innehåller en bestämmelse (43 § första stycket) som innebär att styrelsen, annan ställföreträdare och delegat måste följa de särskilda föreskrifter som meddelas i reglementet eller av sparbanksstämman. Denna bestämmelse har slopats. Vad som föreskrivs i det nämnda lagrummet i SpL torde nämligen i allmänhet gälla utan någon särskild lagbestämmelse. Det följer av att sparbanksstämman är det överordnade organet, vars beslut sparbankens ställföreträdare i princip är skyldiga att följa.

Paragrafen reglerar endast de olika beslutsorganens skyldigheter. I vad mån anställda i sparbanken som inte har sådana funktioner är skyldiga att följa sparbanksstämmans, styrelsens eller verkställande direktörens anvisningar får avgöras enligt allmänna rättsregler. Det blir därvid i första hand fråga om en tolkning av anställningsavtal eller kollektivavtal med hänsynstagande till vad för slags anvisning det är fråga om.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för sparbanken, gäller inte rättshandlingen mot sparbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

(Jfr 4 kap. 14 § USBL.)

Paragrafen motsvaras av 44 § första stycket SpL och överensstämmer i sak med 7 kap. 17 § bankaktiebolagslagen.

Paragrafen bygger, liksom motsvarande bestämmelse i bankaktiebolagslagen, på att det finns en viss funktionsfördelning mellan sparbanksstämman och styrelsen. Denna funktionsfördelning innebär en begränsning av båda organens behörighet att företräda bolaget. Om exempelvis styrelsen skulle vidta en åtgärd med överskridande av de gränser för behörigheten som funktionsfördelningen innebär, medför åtgärden inte rättsverkan gentemot bolaget, alldeles oavsett om tredje man var i god tro eller inte. Har en ställföreträdare för sparbanken däremot handlat inom ramen för sin behörighet men överskridit sin befogenhet, blir rättshandlingen bindande för sparbanken om tredje man var i god tro. Bestämmelsen har i det hänseendet samma innebörd som motsvarande bestämmelse i 44 § första stycket SpL.

17 § För registrering skall sparbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur sparbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när sparbanken enligt 2 kap. 11 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om sparbankens postadress ändras, skall sparbanken genast anmäla det för registrering.

(Jfr 4 kap. 15 § USBL.)

Paragrafen motsvarar 18 § SpK och överensstämmer i sak med 7 kap. 18 § bankaktiebolagslagen.

Registreringen görs av bankinspektionen i ett bankregister som inspektionen för. Närmare bestämmelser om registrering m. m. finns i 8 kap. bankrörelselagen.

4 kap. Sparbanksstämma

Sparbanksstämman utgörs av huvudmännen och är sparbankens högsta beslutande organ. Den omedelbara förvaltningen av sparbanken handhas däremot under stämmans överinseende av styrelsen. Funktionsfördelningen mellan stämman och styrelsen har tidigare berörts i inledningen till 3 kap.

Huvudmännen skall som representanter för insättarna vaka över sparbankens förvaltning och i övrigt handha de uppgifter som framgår av denna lag. En närmare beskrivning av dessa uppgifter finns i kommentaren till 1 §. Genom det sätt på vilket huvudmännen utses och med hänsyn till den uppgift de i lag och reglemente givits i sparbanken är de att betrakta som ett särskilt organ i sparbanken. I denna egenskap har de givits samma skadeståndsansvar som styrelseledamot (5 kap. 1 § BRL). Vidare omfattas de av banksekretessbestämmelsen i 1 kap. 6 § bankrörelselagen.

I SpL och SpK förekommer flera bestämmelser om huvudmän och sammanträde med huvudmän i spridda sammanhang. Flertalet av dessa

bestämmelser har nu samlats i detta kapitel till vilket även lagts vissa bestämmelser som nu endast återfinns i sparbankernas normalreglemente. De föreslagna bestämmelserna bygger i huvudsak på gällande rätt. Bland flera nyheter är dock följande att märka.

Enligt 5 § ges sparbank större frihet att bestämma den ort där sparbanksstämma skall hållas. I 6 § ges bestämmelser om fortsatt sparbanksstämma och i 7 § om extra sparbanksstämma. Enligt 8 § ges en huvudman rätt att få ett särskilt ärende behandlat på stämman och i 12 § regleras huvudmans frågerätt på stämman. En huvudmans rätt att få delta på stämman har gjorts ovillkorlig. Däremot har han enligt 13 § i olika jävssituationer förbjudits rösta på stämman. Genom en ändring av röstöverviktsreglerna i 15 § har sparbanksstämman givits möjlighet att på endast en stämma kunna fatta giltigt beslut om ändring av reglementet.

I en sparbank föreligger inte den risk för otillbörligt gynnande stämmobeslut som kan finnas i ett bankaktiebolag där aktieägarna genom sina kapitalinsatser har ett eget intresse att bevaka. En huvudmans uppgift på stämman är att som insättarnas representant övervaka sparbankens förvaltning. Varje huvudman har en röst på stämman. Mot denna bakgrund har det inte ansetts att bestämmelser om skydd mot otillbörliga sparbanksstämmobeslut fyller någon funktion. Jävsbestämmelserna i 13 § får inte heller anses kräva något komplement i form av en sådan bestämmelse.

Slutligen kan nämnas att det i 18 § införts bestämmelser om vad som skall ske, om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken samt bestämmelser om verkan av en skiljedomsklausul i reglementet.

Kapitlet motsvarar 5 kap. i utredningsförslaget. Paragafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § I en sparbank skall som representanter för insättarna finnas minst tjugo huvudmän för övervakning av sparbankens förvaltning och med uppgifter i övrigt enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar 11 § SpL.

Funktionsfördelningen mellan huvudmännen och styrelsen har berörts i inledningen till föregående kapitel. Som föreskrivs i 3 kap. 1 § skall styrelsen förvalta sparbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i sparbankslagen. Huvudmännen skall främst ha som uppgift att som representanter för insättarna övervaka styrelsens förvaltning. Utöver den allmänt hållna karakteristiken av huvudmännens uppgifter förskrivs att på dem ankommer de övriga uppgifter som anges i sparbankslagen. Av detta följer att det faller på styrelsen att – utöver de rent verkställande funktionerna – även handha de beslutande befogenheter som inte i sparbankslagen eller reglementet är förbehållna huvudmännen.

Av paragrafen framgår vidare att SpL:s bestämmelse om ett högsta antal huvudmän har slopats. *Jag* anser inte att det finns anledning befara att ändringen skall leda till att huvudmannakåren i en enskild sparbank blir större än vad som krävs för att kåren skall vara representativ för sparbankens verksamhetsområde. Av 2 kap. 5 § framgår att antalet huvudmän skall anges i reglementet.

2 § En huvudman får inte vara

1. omyndig eller i konkurs,
2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållanden medger det,
3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller
4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman, som utses av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i en föreningsbank eller inom landshypoteks- och stadshypoteksinstitutionerna.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 12 § SpL.

I paragrafen anges de kvalifikationskrav som uppställs för huvudman. Kraven är i stort desamma som i SpL. Konkurstillstånd har tillkommit som diskvalifikationsgrund. Det står sparbank fritt att i reglementet uppställa strängare valbarhetsvillkor än de som paragrafen föreskriver.

Första stycket, punkt 1. Att huvudman skall vara myndig har sin betydelse inte minst med hänsyn till att huvudman inbegrips i skadeståndsregeln i 5 kap. 1 § bankrörelselagen. Av detta kvalifikationskrav framgår att endast fysiska personer kan vara huvudmän. Konkurstillstånd har i förslaget tagits upp som diskvalifikationsgrund. Detta överensstämmer med vad som föreslagits gälla också för styrelseledamöter (se närmare härom 3 kap. 3 §). Jag anser inte att det finns skäl föreskriva olika kvalifikationskrav för styrelseledamöter och huvudmän.

Punkt 2. I första hand skall sparbanken tjäna den bygd som verksamhetsområdet utgör. Huvudmännen skall företräda de insättare som har sin hemort inom verksamhetsområdet. Med den lokala eller regionala inriktning som sparbankerna har är det därför naturligt att ställa upp ett krav på att huvudmännen normalt skall vara bosatta inom verksamhetsområdet. Bankinspektionen har möjlighet att medge undantag från detta krav. Exempel på fall där sådan dispensmöjlighet bör kunna utnyttjas är när en person, som under en längre tid varit huvudman i sparbank och därvid nedlagt ett förtjänstfullt arbete för sparbanksrörelsens utveckling, flyttar till en plats strax utanför verksamhetsområdet. Dispensregeln bör tillämpas restriktivt.

Punkt 3. För att garantera huvudmännens självständighet gentemot de anställda i sparbanken föreligger i pricip hinder mot att utse anställd i sparbank till huvudman. I reglementet kan dock göras undantag från denna föreskrift.

Punkt 4. För att motverka att inflytande från konkurrerande penninginrättningar gör sig gällande inom huvudmannakåren är bl. a. de som är huvudmän, styrelseledamöter eller anställda i en sparbank diskvalificerade att vara huvudmän i en annan sparbank. Särskilt om de två berörda sparbankerna verkar i varandras närhet och konkurrens råder dem emellan, torde en och samma person inte på ett godtagbart sätt kunna fylla t. ex. huvudmannauppgifter i båda sparbankerna.

Även bestämmelserna i *andra stycket* syftar till att skydda en sparbank mot otillbörligt inflytande från konkurrerande penninginrättningar. Be-

stämmelsen finns i SpL sedan 1955 och jag har, i likhet med utredningen inte funnit skäl att göra någon ändring.

3 § Av antalet huvudmän skall hälften, i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet, väljas av kommunfullmäktige eller landsting inom sparbankens verksamhetsområde. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att dessa huvudmän skall vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. En huvudman som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans egen plats.

Skall flera korporationer förrätta val av huvudmän skall, om inte särskilda skäl föranleder till något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter det invånarantal som de företräder.

Bestämmelserna i 2 kap. 23 § första stycket kommunallagen (1977: 179) om proportionellt val gäller även kommunfullmäktiges och landstings val av huvudmän.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 13 § SpL och 1 § första stycket 6. SpK.

Frågan om reglerna för val av huvudmän har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen, senast efter en enskild motion (1981/82: 238). Yrkandet i motionen var att samtliga huvudmän skulle väljas av kommunfullmäktige och landsting. Näringsutskottet (NU 1981/82: 26) fann inte skäl till omprövning av den gällande ordningen och motionen avslogs också. SpL: s bestämmelser om val av huvudmän infördes i 1955 års SpL (prop. 1955: 151 s. 357 ff). En i sin helhet kommunalvald huvudmannakår infördes inte eftersom detta ansågs kunna medföra en viss fara för att kommunens intressen skulle kunna sättas före insättarnas och eftersom den erfarenhet av sparbanksförvaltning som fanns inom befintlig huvudmannakår borde tas till vara. Jag finner inte skäl att nu göra en annan bedömning.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att kravet på att den grupp av huvudmän som utses av huvudmännen själva skall utses bland insättarna av naturliga skäl inte gäller vid huvudmannaval i samband med bildande, eftersom det vid denna tidpunkt inte torde finnas några insättare i sparbanken. Slutligen sägs att den huvudman som står i tur att avgå inte får delta i valet för att besätta hans egen plats.

Den kommunvalda delen av huvudmannakåren skall enligt närmare bestämmelser i sparbankens reglemente väljas av kommunfullmäktige i de kommuner som ingår i sparbankens verksamhetsområde eller av landsting inom motsvarande område. Sparbanken själv avgör i vilken utsträckning valen skall förrättas av landsting. Är valen uppdelade mellan två eller flera valkorporationer skall i sparbankens reglemente preciseras hur många huvudmän varje valkorporation skall välja (se 2 kap. 5 § 7). I *andra stycket* förskrivs att mandatfördelningen i dessa fall som regel skall ske efter invånarantalet i de kommuner som resp. valkorporation företräder vid valen. Denna fördelningsnorm kan ibland leda till ett orimligt resultat, t. ex. där kärnan i en sparbanks verksamhetsområde utgörs av en mindre kommun men verksamheten i mindre omfattning bedrivs även i en angränsande större kommun. I denna och liknande situationer står det sparban-

ken fritt att föreskriva en annan grund för mandatfördelningen än efter invånarantalet i de skilda kommunerna. Vid stadfästelseprövningen av en sparbanks reglemente bör dock de skäl som åberopats till förmån för en annan mandatfördelning än efter invånarantalet särskilt uppmärksammas.

En partipolitisk uppdelning av de kommunala valkorporationerna vid huvudmannavalen har inte införts. En obligatorisk föreskrift om proportionella val har således inte ansetts lämplig. Däremot har det ansetts lämpligt med en bestämmelse, som ger en minoritet av de väljande ledamöter inom en valkorporation rätt att påkalla tillämpning av den proportionella valmetoden. Med hänsyn härtill stadgas i *tredje stycket* att 2 kap. 23 § första stycket kommunallagen (1977: 179) om proportionellt val i vissa fall skall tillämpas.

4 § Huvudmännen skall utses för tre år. Vid det första huvudmannavalet skall mandattiderna dock sättas kortare i den mån det behövs för att åstadkomma successiva nyval.

Upphör huvudmans uppdrag i förtid eller uppkommer för honom hinder enligt 2 § att vara huvudman, skall sparbankens styrelse se till att fyllnadsval för den återstående mandattiden anställs så snart det kan ske.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 14 § SpL och 3 § SpK.

Av *första stycket* framgår inte från vilken tidpunkt mandattiden skall räknas. Tidpunkten kan vara bestämd till årsskiftet eller till ordinarie sparbanksstämman. I det senare fallet kan, med hänsyn till att stämman inte alltid hålls vid samma tidpunkt varje år, mandattiden komma att sträcka sig några dagar över tre år. En sådan utsträckning av mandattiden bör emellertid inte vålla några betänkligheter.

Huvudmannakåren bör förnyas successivt. Härigenom främjas kontinuiteten i sparbanksens verksamhet. Regeln om mandattidens längd har därför försetts med ett tillägg, enligt vilket mandattiderna vid det första huvudmannavalet inom sparbanken skall vara kortare än tre år om så krävs för att åstadkomma successiva nyval. I reglementet skall finnas närmare bestämmelser angående den ordning som krävs för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren (2 kap. 5 § 7). I och för sig är lagens krav på successiv förnyelse av huvudmannakåren tillgodosett redan genom en ordning, enligt vilken de kommunalvaldas mandattid börjar vid en tidpunkt och övriga huvudmäns vid en annan.

Då en huvudman avgår före mandattidens utgång skall enligt *andra stycket* kompletteringsval företas så snart det kan ske och ny huvudman utses för den återstående mandattiden. Det ankommer på styrelsen att kalla till extra sparbanksstämma eller, om huvudmannen är vald av kommun eller landsting, genast hos valkorporationen göra en anmälan om huvudmannens avgång.

5 § De ärenden vilka enligt denna lag eller andra författningar eller reglementet tillhör huvudmännens prövning handläggs på sparbanksstämman.

Sparbanksstämman skall hållas inom verksamhetsområdet, om inte utomordentliga omständigheter föranleder något annat.

Paragrafen motsvaras av 15 § SpL och 1 § första stycket 8. SpK samt 8 kap. 1 § första stycket och 4 § bankaktiebolagslagen.

I kommentaren till 1 § har redogjorts för huvudmännens uppgifter i sparbanken.De följande paragraferna i detta kapitel (t. ex. 6, 14–16 §§) anger närmare vad som skall tillhöra huvudmännens prövning. Dessa ärenden skall handläggas på sparbanksstämma. Begreppet sparbanksstämma är nytt och ersätter SpL: s "sammanträde med huvudmännen". Sparbanksstämma används även som en sammanfattande benämning på samtliga huvudmän.

Den mest naturliga sammanträdesorten för sparbanksstämma är i och för sig den ort där styrelsen har sitt säte. Vissa sparbanker har emellertid stora verksamhetsområden. Sparbankerna kan därför ha intresse av att fritt få välja en sammanträdesort inom sitt verksamhetsområde. Skall sammanträdesorten i något fall förläggas utanför verksamhetsområdet bör det föreligga utomordentliga omständigheter.

6 § Ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en sparbank som är moderföretag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderföretag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,samt
4. i andra ärenden som ankommer på huvudmännen enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

Om stämman skjuter upp ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämma, skall denna hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

Paragrafen motsvarar 57 § SpL och överensstämmer i stort med 8 kap. 5 § bankaktiebolagslagen. I paragrafen anges när ordinarie sparbanksstämma skall hållas och vilka ärenden som måste tas upp på en sådan stämma.

I *första stycket* anges liksom i SpL att ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Eftersom räkenskapsåret skall sammanfalla med kalenderår skall stämman således hållas före maj månads utgång. För bankaktiebolagen föreskrivs att ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår. Den något längre tidsfristen för en sparbank motiveras av att samtliga huvudmän skall personligen kallas till stämman och att viss tidsutdräkt kan följa om nya kommunvalda huvudmän skall utses inför stämman.

Vid den ordinarie stämman skall årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en sparbank som är moderföretag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen läggas fram. Enligt 9 § fjärde stycket skall

avskrifter av dessa handlingar senast en vecka före stämman sändas till huvudmännen.

Liksom enligt SpL skall enligt *andra stycket* stämman fastställa balansräkningen och, vilket är nytt, även resultaträkningen. Är det framlagda förslaget till balansräkning eller resultaträkning otillfredsställande bör stämman i likhet med vad som gäller enligt SpL kunna vägra fastställelse.

Stämman skall vidare besluta om dispositionen beträffande sparbankens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen. Stämman skall således bestämma i vilken utsträckning sparbankens vinst skall avsättas till dess fonder, varvid stämman skall följa bestämmelserna i 5 kap. 2 §. Av 4 kap. 9 § tredje stycket bankrörelselagen följer att förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag av styrelsen till dispositioner beträffande sparbankens vinst eller förlust. Revisionsberättelsen skall enligt 3 kap. 11 § sjätte stycket bankrörelselagen innehålla ett särskilt uttalande om detta förslag.

I överensstämmelse med SpL skall även frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna utgöra ett obligatoriskt ärende på den ordinarie sparbanksstämman. Ansvarsfrihet skall beviljas varje individuell styrelseledamot och dechargebeslutet avser förvaltningen under den tid till vilken redovisningshandlingarna hänför sig. Frågan om ansvarsfrihet har betydelse om skadeståndstalan eventuellt skall väckas mot styrelseledamot (5 kap. 6 § BRL). Eftersom verkställande direktör alltid är styrelseledamot kommer ansvarsfrihet för denne i hans egenskap av styrelseledamot alltid prövas vid stämman. De åtgärder som den verkställande direktören vidtagit i sin egenskap av delegat kommer däremot inte att prövas på stämman.

Enligt 2 kap. 5 § 10 skall reglementet ange vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie sparbanksstämman. Det förutsätts att val av styrelseledamöter, val av de huvudmän som ej väljs av kommuner eller landsting, samt i vissa fall val av revisorer sker på den ordinarie sparbanksstämman. Dessa ärenden skall alltså anges i reglementet. Det kan också tänkas att reglementet anger andra ärenden som obligatoriskt skall behandlas på den ordinarie stämman. I detta stycke 4. anges därför att som obligatoriska ärenden på den ordinarie sparbanksstämman skall förekomma sådana ärenden som ankommer på stämman enligt lag eller reglementet.

I *tredje stycket* ges bestämmelser om fortsatt stämma. Om sparbanksstämman skjuter upp ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämma skall, med hänsyn till dessa frågors art, den fortsatta stämman hållas minst en och högst två månader efter stämmans avbrytande. Beslut om fortsatt stämma fattas med enkel majoritet enligt 14 § andra stycket. Förhållandena bakom den framlagda årsredovisningen kan vara komplicerade och fordra en närmare undersökning än som varit möjlig under kallelsetiden, vilken ofta bara är ett par veckor. Det är emellertid viktigt att utan dröjsmål få avgjort t. ex. i vad mån redovisningen för ett avslutat räkenskapsår skall ligga till grund för den fortsatta verksamheten och hur det skall förfaras med den uppkomna vinsten eller förlusten. Något utöver dröjsmål fristen om två månader efter ordinarie stämmas avbrytande är därför inte tillåtet.

Styrelsens redovisningshandlingar och, i förekommande fall, koncernre-

dovisningshandlingar samt revisionsberättelse m. m. skall så snart det kan ske sändas till bankinspektionen enligt 7 kap. 6 § bankrörelselagen. En erinran om detta har tagits in i *fjärde stycket*.

7 § Extra sparbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller en tiondel av samtliga huvudmän. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till sparbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL, överensstämmer i sak med 8 kap 6 § bankaktiebolagslagen. En motsvarande föreskrift återfinns i sparbankernas normalreglemente 10 §.

Enligt paragrafen kan en extra sparbanksstämma sammankallas på styrelsens initiativ. Styrelsen skall också, om flertalet av revisorerna eller om en tiondel av samtliga huvudmän skriftligen för ett visst ändamål begärt det, kalla till en extra sparbanksstämma. En sådan kallelse skall utfärdas inom 14 dagar efter det att begäran har kommit in till sparbanken.

Initiativet till en extra sparbanksstämma bör vanligtvis tas av styrelsen. Av samma skäl som motiverar bestämmelsen i aktiebolagslagen och i 8 kap. 6 § bankaktiebolagslagen bör även revisorer i sparbank ha rätt att påkalla en extra stämma. Det bör dock på sätt anges i 8 kap. 6 § bankaktiebolagslagen krävas att flertalet av revisorerna i sparbanken enar sig om en begäran. En sådan bestämmelse kan sägas utgöra ett skydd mot förhastade aktioner från någon av revisorerna. Det är av stor betydelse för sparbanken att sådana aktioner förhindras som skulle kunna inverka menligt på allmänhetens förtroende för sparbanken. Om det bland sparbankens revisorer inte föreligger majoritet för ett yrkande om extra stämma är den eller de som anser att sådan skall hållas naturligtvis oförhindrade att till bankinspektionen anmäla förhållanden som de anser anmärkningsvärda eller diskutabla. Bankinspektionen har enligt 7 kap. 4 § bankrörelselagen möjligheter att i en sådan situation kalla till extra sparbanksstämma. Sådan kallelse kan endast ske om styrelsen inte har rättat sig efter en begäran av inspektionen att kallelse skall utfärdas till extra stämma.

8 § En huvudman har rätt att få ett ärende behandlat vid en sparbanksstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL, överensstämmer i sak med 8 kap. 7 § bankaktiebolagslagen. En särskild bestämmelse om huvudmans rätt att väcka förslag i olika frågor till sparbanksstämman finns i 13 § i sparbankernas normalreglemente.

Huvudmännen har till uppgift att bevaka insättarnas intressen. För att kunna fylla denna funktion har en huvudman möjlighet att få ett ärende som han önskar särskilt belyst upptaget på sparbanksstämman. Detta gäller såväl ordinarie som extra stämma. Sådan begäran skall hos styrelsen skriftligen framställas i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. När det gäller ordinarie stämma har en huvudman till följd av

bestämmelsen i 6 § vissa möjligheter att ungefärligen bedöma när sådan stämma skall hållas och han kan därför i god tid anmäla ett visst ärende till styrelsen för att tas upp i kallelsen. Vid en extra stämma är situationen något annorlunda. I praktiken är det ofta inte möjligt för en huvudman att utnyttja rätten vid en extra stämma, eftersom han inte känner till att en sådan skall hållas förrän han fått kallelsen. Skulle han ha kännedom om den extra stämman innan kallelsen har utfärdats, har han däremot möjlighet att begära att viss fråga skall behandlas vid stämman.

9 § Styrelsen kallar till sparbanksstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte reglementet föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Skjuts en stämma upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller reglementet krävs för att ett sparbanksstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt reglementet. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje huvudman.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Skall stämman behandla ett ärende om överlåtelse av sparbankens rörelse eller om dess fusion med annan sparbank eller om sparbankens försättande i likvidation, skall förslaget och grunden för detta anges i kallelsen. Om ett ärende avser en ändring av reglementet, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen.

Senast en vecka före den stämma som avses i 6 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i sparbank som är moderföretag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa sändas till huvudmännen.

Paragrafen motsvarar 29 och 30 §§ SpK samt 8 kap. 8 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* ankommer det på styrelsen att kalla till sparbanksstämma. I detta sammanhang kan erinras om att bankinspektionen enligt 7 kap. 4 § bankrörelselagen kan kalla till en extra sparbanksstämma om styrelsen underlåter att efterkomma inspektionens begäran om att kalla till en sådan stämma. I första stycket föreskrivs också när kallelse till sparbanksstämma skall ske. I denna del ansluter sig reglerna till vad som gäller för bankaktiebolagen. Kallelse till stämman får inte utfärdas tidigare än fyra veckor före denna. Kallelse får inte heller utfärdas senare än två veckor före stämman om det inte i reglementet finns intagna bestämmelser som föreskriver ännu längre tid. Någon skillnad görs inte, som i SpK, mellan ordinarie och extra sparbanksstämma. Kallelse får, även utan uttrycklig bestämmelse i lag, anses utfärdad den dag kallelsen avsänds med posten.

Liksom enligt SpK skall, om sparbanksstämman skjuts upp till en dag som infaller mer än fyra veckor efter det att stämman har inletts, ny kallelse ske till den fortsatta stämman. Motsättningsvis framgår att kallelseåtgärder inte behövs, när stämman ajourneras jämnt fyra veckor eller kortare tid.

Vissa sparbanksstämmobeslut måste för att bli giltiga fattas på två stämmor. Det kan vara fråga om beslut att överlåta hela eller en icke obetydlig del av rörelsen till annan bank (16 §), beslut om likvidation (6 kap. 2 §) eller beslut om fusion (7 kap. 3 §). Det kan också vara fråga om beslut som enligt föreskrifter i reglementet måste fattas på två stämmor för att bli giltiga. I dessa fall får, liksom enligt gällande rätt, kallelse till den senare stämman inte ske förrän den första har hållits. I kallelsen till den andra stämman skall anges vilket beslut den första stämman har fattat i den fråga som skall göras till föremål för ett andra beslut på den efterföljande stämman.

I reglementet skall enligt 2 kap. 5 § 9. anges på vilket sätt kallelse till stämman skall utfärdas. Reglementets bestämmelse om detta skall naturligtvis iakttas. I *andra stycket* föreskrivs vidare att till sparbanksstämma skall samtliga huvudmän kallas och att denna kallelse skall ske skriftligen.

I kallelsen skall enligt *tredje stycket* tydligt anges samtliga de ärenden som skall förekomma på stämman. Undantag görs inte för ärenden som enligt 6 § eller reglementet är obligatoriska på den ordinarie sparbanksstämman. De ärenden som enligt 6 § är obligatoriska på stämman har emellertid i praxis och efter överenskommelse med bankinspektionen inte närmare angetts i kallelsen utan bör kunna nämnas under den samlade benämningen "obligatoriska sparbanksstämmoärenden".

Vissa beslut på en stämma är av särskilt stor betydelse för en sparbank. Beslut som påverkar sparbankens fortsatta existens och verksamhetsformer är exempel på sådana. Dessa beslut måste fattas efter noggranna överväganden. För att detta skall bli möjligt bör huvudmännen redan i kallelsen bli underrättade om innehållet i det beslut som styrelsen avser föreslå inför stämman. De beslut som här avses rör likvidation, överlåtelse, fusion eller ändring av reglementet. Beträffande beslut om likvidation, överlåtelse och fusion skall utöver förslaget till beslut även anges grunderna för detta, vilket dock kan ske kortfattat. Det bör framgå exempelvis om det är fråga om frivillig likvidation eller om grund för tvångslikvidation föreligger eller om en föreslagen fusion är avsedd att utgöra ett led i en särskild strukturomvandling. Är det fråga om att ändra reglementet föreskrivs särskilt att förslagets huvudsakliga innehåll måste framgå av kallelsen.

Senast en vecka före den stämma där årsredovisningen resp. koncernredovisningen skall behandlas, skall avskrifter av denna och revisionsberättelsen resp. koncernrevisionsberättelsen sändas till samtliga huvudmän. En bestämmelse om detta tas upp i *fjärde stycket*.

10 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet rörande kallelse till sparbanksstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla huvudmän som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt reglementet skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra sparbanksstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande SpL överensstämmer i sak med 8 kap. 9 § bankaktiebolagslagen.

Om styrelsen inte vidtar föreskrivna åtgärder för att kalla huvudmännen till stämman och ge dem information om ärenden på denna, medför det i regel att sparbanksstämmans beslut inte kan anses ha tillkommit i behörig ordning. Beslutet kan därför genom klander bli upphävt enligt 17 §. Om kallelse väsentligen har eftersatts inträder i vissa fall enligt nämnda paragraf tredje stycket punkt 3 t.o.m. ogiltighet oavsett klandertalan. Ett åsidosättande sker naturligtvis också när kallelsen eller handlingarna inte har det erforderliga innehållet.

I förevarande paragraf uppställs som en undantagsregel att sparbanksstämma, trots fel av det slag som nyss nämnts kan fatta giltigt beslut, om de berörda huvudmännen samtycker. En sådan undantagsregel gäller i själva verket för alla fall då ett sparbanksstämmobeslut är behäftat med formella fel. Särreglering av de nu ifrågavarande formella felen har emellertid skett av praktiska skäl.

Om försummelsen beträffande kallelse osv. skulle ha drabbat endast viss eller vissa huvudmän, t.ex. om kallelse inte behörigen sänts till dem, är deras samtycke tillräckligt för att giltigt beslut skall kunna fattas. Det är också en allmän regel att formella felaktigheter i fråga om kallelse eller i annat avseende inte gör ett stämmobeslut ogiltigt, om det är tydligt att felet inte har inverkat på beslutets innehåll. En huvudman som genom försumlighet av styrelsen inte i rätt tid fått den i reglementet föreskrivna skriftliga kallelsen men infinner sig på stämman och medger att han likväl i rätt tid tagit del av en till annan huvudman sänd kallelse, kan rimligtvis inte, under åberopande av att han inte fått någon kallelse, motsätta sig att sparbanksstämman fattar beslut.

Sparbanksstämman kan vidare avgöra ett ärende trots att detta inte tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt reglementet skall förekomma på stämman. Det mest praktiska fallet är de till den ordinarie stämman hörande ärendena som nämts i 6 § och som också skall vara angivna i reglementet. Dessa ärenden tas också oftast upp i kallelsen under en samlad benämning. Hit kan också höra val av styrelseledamöter och revisorer och eventuellt andra i denna lag eller reglementet angivna ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman. Sådana ärenden kan få tas upp och avgöras av stämman utan hinder av att de inte angivits i kallelsen. Bestämmelsen gäller däremot inte andra fel, t.ex. att kallelse inte skett i rätt tid.

Med ärenden som enligt reglementet skall förekomma på den ordinarie stämman bör likställas ett sådant ärende som omedelbart föranleds av ett ordinarie stämmoärende. Ett sådant ärende kan alltså tas upp till behandling trots att det inte särskilt angivits i kallelsen. Om stämman fattar beslut i en fråga och beslutet som en mer eller mindre nödvändig eller självskriven följd kräver beslut i ett därmed sammanhängande ärende eller om frågorna annars står i så nära samband med varandra att de rimligtvis bör behandlas och avgöras samtidigt, kan de ofta i förevarande hänseende betraktas som en enhet, dvs. som ett ärende.

Sparbanksstämman kan alltid besluta att en extra stämma skall sammankallas för behandling av ett ärende som inte har angivits i kallelsen.

11 § Sparbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Ordförande vid stämman utses av denna bland huvudmännen. I reglementet kan dock bestämmas vem som skall öppna stämman och vara ordförande vid denna.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I protokollet skall antecknas de vid stämman närvarande samt införas stämmans beslut och, om röstning skett, hur den utfallit.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall avskrift av det justerade protokollet sändas till huvudmännen. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL eller SpK motsvarar 8 kap. 10 § bankaktiebolagslagen.

I sparbankerna normalreglemente 12 § upptas de frågor som behandlas i denna paragraf. Det ankommer enligt reglementet på styrelsens ordförande att öppna stämman och därefter leda stämman under det att val av ordförande företas. Han bör dessförinnan ha sett till att så många huvudmän är närvarande som krävs för beslutförhet enligt 14 § första stycket. Enligt *första stycket* skall huvudmännen vid stämman bland sig utse en ordförande att leda förhandlingarna. I reglementet kan föreskrivas att stämmoordföranden skall utses på annat sätt än av stämman.

I *andra stycket* finns bestämmelser om protokoll vid sparbanksstämma. Protokollet skall föras genom ordförandens försorg. Av protokollet skall framgå vilka huvudmän som närvarit vid stämman. Vidare skall stämmans beslut framgå och om omröstning har skett, hur denna har utfallit. Några andra regler om vad protokollet skall innhålla ges inte i förslaget. Det är emellertid givet att bl. a. gjorda reservationer bör framgå av protokollet. Ordföranden och minst en justeringsman, som stämman utsett, skall underteckna protokollet. Detta skall senast två veckor efter stämman sändas till samtliga huvudmän, således även till dem som varit förhindrade att närvara på stämman.

12 § Styrelsen skall, om en huvudman begär det och styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild, på sparbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av sparbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår sparbanken i en koncern, avser upplysningsplikten även sparbankens förhållande till andra koncernföretag samt, om sparbanken är moderföretag, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för huvudmännen hos sparbanken samt sändas till de huvudmän som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till huvudmännen utan nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på huvudmans begäran lämnas till sparbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett

ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande sparbank som är moderföretag, i koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för huvudmännen samt sända det i avskrift till de huvudmän, som har begärt upplysningen.

Paragrafen som saknar motsvarighet i SpL motsvarar 8 kap. 11 § bankaktiebolagslagen.

För att huvudmännen på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra den uppgift de blivit ålagda enligt denna lag eller reglementet, bör de av styrelsen erhålla information i olika frågor som rör sparbankens förhållanden. Den viktigaste informationskanalen är sparbanksstämman, på vilken en huvudman i princip bör ha en obegränsad frågerätt vad gäller förhållanden som rör sparbankens verksamhet. För huvudmännen uppställs i 2 § särskilda jävsregler som syftar till att skydda sparbanken mot otillbörligt inflytande från konkurrerande penninginrättningar. Bl. a mot denna bakgrund och med beaktande av huvudmans ställning i sparbanken kan ett uppgiftslämnande till en huvudman knappast i något fall innebära ett väsentligt förfång för sparbanken. Även med beaktande av huvudmännens särskilda ställning och ansvar i sparbanken och det intresse huvudmännen har av att få en fullödig information om sparbankens förhållande bör emellertid, med hänsyn till de stora huvudmannakårerna, styrelsen kunna underlåta att till huvudmännen lämna uppgifter om det skulle innebära nämnvärd olägenhet för enskild. Som framgår av paragrafen sista stycke kan en upplysning, som på grund av denna begränsning inte kan lämnas på sparbanksstämma, i stället lämnas till revisorerna. Deras yttrande över upplysningen skall därefter hållas tillgängligt för huvudmännen.

Upplysningsplikten avser även sparbankens förhållanden till övriga företag i samma koncern. Särskild koncernredovisning skall lämnas av sparbanken. Upplysningsplikten för sparbankens ledning gäller då i fråga om koncernredovisningen. Sparbankens ledning bör också vara skyldig att ge upplysningar om dotterföretagens förhållanden. Särskilda bestämmelser om detta har tagits in i paragrafen. Huvudmännens frågerätt vad gäller koncernförhållanden är såtillvida begränsad att styrelsen har att i varje särskilt fall pröva, om en begärd upplysning kan lämnas utan nämnvärd olägenhet för enskild.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall enligt *andra stycket* upplysningen inom två veckor därefter skriftligen hållas tillgänglig hos sparbanken för huvudmännen samt sändas till de huvudmän som begärt upplysningen.

Enligt *tredje stycket* ankommer det på styrelsen att pröva om en begärd upplysning kan lämnas på stämman utan nämnvärd olägenhet för enskild. Finner styrelsen att en begärd upplysning mot denna bakgrund inte kan lämnas, skall upplysningen i stället på begäran av huvudman lämnas till revisorerna för yttrande, huruvida den begärda upplysningen lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening bort föranleda ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande sparbank som är moderföre-

tag, i koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger anledning till någon erinran. Anser revisorerna att så är fallet, skall de i yttrandet ange den ändring i berättelsen som enligt deras mening upplysningen bort föranleda eller den erinran som upplysningen annars ger anledning till. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt hos sparbanken för huvudmännen samt sända det i avskrift till de huvudmän som begärt upplysningen.

Anser en huvudman i motsats till styrelsen att en begärd upplysning kan lämnas utan nämnvärd olägenhet för enskild torde han kunna föra talan inför domstol med yrkande om utlämnande av den begärda upplysningen.

13 § Vid omröstning har varje huvudman en röst. Huvudmännen får endast personligen utöva sin rösträtt.

Huvudman får dock inte rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot sparbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om huvudmannen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens.

Paragrafens första stycke överensstämmer med 28 § första stycket SpK och andra stycket motsvarar 56 § SpL och 8 kap. 3 § andra stycket bankaktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att varje huvudman har en röst vid omröstning och att huvudman endast personligen får utöva sin rösträtt.

En huvudmans rätt att få delta på en sparbanksstämma är ovillkorlig. Däremot är det inte lika uppenbart att varje enskild huvudman skall ha rösträtt i samtliga frågor. Enligt gällande rätt har huvudman inte ens rätt att delta i behandlingen av en fråga i vilken han kan ha ett intresse stridande mot sparbankens. Enligt paragrafen inskränks begränsningen till huvudmännens rösträtt. En jävig person får delta i behandlingen av ärendet på stämman så att han får tillfälle att utveckla sina synpunkter i frågan och lämna kompletterande upplysningar.

I *andra stycket* anges i vilka fall en huvudman på grund av jäv är förhindrad att delta i röstningen på en sparbanksstämma.

Enligt SpL får en huvudman inte delta i behandlingen av frågor om avtal mellan honom och sparbanken eller mellan sparbanken och tredje man om huvudmannen i frågan äger en väsentligt intresse som kan vara stridande mot sparbankens. Inte heller får en huvudman delta i beslut angående avtal mellan sparbanken och en tredje man, som huvudmannen ensam eller jämte annan företräder. Vidare får en huvudman som samtidigt är styrelseledamot i sparbanken inte delta i val av revisor eller beslut om ansvarsfrihet för styrelsen.

I förslaget har antalet jävssituationer reducerats påtagligt. De föreslagna jävsbestämmelserna bör innebära ett tillräckligt skydd mot illojala förfaranden av sparbanksstämman.

De beslut som huvudman alltjämt är förhindrad att delta i vid sparbanksstämma är dels när det är fråga om att väcka talan mot honom själv, dels

när det gäller att utkräva skadestånd av honom. Detsamma gäller när sådana frågor berör någon annan, om huvudmannen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens. En huvudman som är styrelseledamot får inte rösta när det gäller att bevilja honom ansvarsfrihet eller utkräva skadestånd av honom. Till området för jäv hör också frågor om befrielser från andra förpliktelser mot sparbanken, t. ex. på grund av ett vanligt kreditavtal eller på grund av skadegörelse på sparbankens egendom.

14 § Sparbanksstämman är beslutför, när de på stämman närvarande huvudmännens antal överstiger hälften av hela antalet huvudmän, om inte för beslutförhet ett högre antal föreskrivits i reglementet. Om en närvarande huvudman enligt 13 § är förhindrad att rösta i ett särskilt ärende och till följd därav antalet av de deltagande inte uppgår till det för beslutförhet bestämda, utgör detta inte hinder för ärendets avgörande.

Sparbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Andra stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet. Beträffande beslut som avses i 15–16 §§, 6 kap. 1 § andra stycket och 7 kap. 3 § kan dock i reglementet endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

Paragrafen motsvarar 28 § andra och tredje stycket SpK och dess tredje och fjärde stycke motsvarar 8 kap. 12 § bankaktiebolagslagen.

Bestämmelserna i *andra stycket* anger vad som fordras i rösthänseende för att ett giltigt stämmobeslut skall föreligga. Dessa bestämmelser är en parallell till vad som gäller för styrelsen enligt 3 kap. 12 § andra stycket. Sparbanksstämmans beslut utgörs av den mening, som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Detta innebär att det i andra frågor än sådana som rör val, krävs röstmajoritet för giltiga beslut. I fall där fler än två förslag har väckts kan det således bli nödvändigt att ställa voteringsproposition med kontraproposition, så att vid den slutliga omröstningen endast två förslag står mot varandra. Förslagets bestämmelser skiljer sig således ifrån vad som föreskrivs i 28 § tredje stycket SpK. Enligt denna bestämmelse gäller såsom huvudmännens beslut den mening, om vilken vid stämman de flesta röstande förena sig.

Ordföranden skall som regel utses bland huvudmännen. Han är därmed röstberättigad och kan delta i själva omröstningen och avgör vid lika röstetal med sin utslagsröst hur beslutet skall falla. En ordförande som inte är röstberättigad i egenskap av huvudman får givetvis inte delta i omröstningen. Om lika röstetal förekommer i sådant fall, gäller dock den mening som han biträder.

Vidare föreskrivs att vid val skall den anses vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning. Detta innebär att man vid val inte skall arbeta med systemet med voteringsproposition och kontraproposition. Om valet står mellan flera än två, kan därför en av

dem få de flesta rösterna och därvid bli vald även om han inte får så många som mer än hälften av samtliga angivna röster. Enligt gällande rätt är ett val med sådan majoritet giltigt, om inte något annat föreskrivs i reglementet. En nyhet är emellertid bestämmelsen att sparbanksstämman, innan valet påbörjas, kan besluta hur man skall förfara vid lika röstetal.

Enligt *tredje stycket* är bestämmelserna i andra stycket dispositiva, dock med tre särskilt angivna undantag. I sparbankernas normalreglemente förekommer emellertid inte några från huvudregeln avvikande föreskrifter. I 16 § (beslut om överlåtelse av rörelsen), 6 kap. 1 § andra stycket (beslut om frivillig likvidation) och 7 kap. 3 § (beslut om fusion) ställs emellertid för giltighet av sparbanksstämmobeslut större krav på röstmajoritet än att det skall fattas med mer än hälften av de avgivna rösterna. I sådana fall kan enligt detta stycke särskilda bestämmelser i reglementet inte minska men väl skärpa kraven genom att fordra ännu större röstmajoritet eller ställa andra villkor.

15 § Beslut att ändra reglementet fattas av sparbanksstämman. Beslutet är giltigt om det har biträtts av minst två tredjedelar av de på stämman närvarande huvudmännen.

Ett beslut om ändring av reglementet skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

Paragrafen motsvarar 61 § SpL och 31 § SpK samt 8 kap. 13 § bankaktiebolagslagen.

I paragrafen uppställs krav på kvalificerad majoritet för ett beslut om reglementsändring. Den omständigheten att det enligt SpL i vissa fall skall krävas beslut på två stämmor kan medföra en allt för lång tidsutdräkt för att få till stånd en reglementsändring. Det kan t. ex. vara angeläget att snabbt få möjlighet att vidta en reglementsändring som krävs för en erforderlig omläggning av sparbankens organisation eller verksamhet. Av denna anledning har kravet på kvalificerad majoritet reducerats. Reglementsändring bör kunna beslutas på en enda stämma och för giltigt beslut skall krävas att minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen biträder beslutet. Detta framgår av *första stycket*. För vissa beslut, t. ex. fusion, frivillig likvidation samt överlåtelse av rörelse krävs dock beslut på två stämmor, se 16 §, 6 kap. 1 § andra stycket och 7 kap. 3 §.

Även om erforderlig röstmajoriet uppnåtts kan ett beslut om reglementsändring förklaras ogiltigt. I uttrycket "endast giltigt om" ligger att ändringsbeslutet givetvis kan klandras på helt andra grunder. Sålunda kan exempelvis kallelse till någon av stämmorna vara behäftad med formell felaktighet eller annat i reglementet uppställt villkor inte vara uppfyllt. Av 14 § tredje stycket framgår att sparbanken i reglementet kan föreskriva krav på större röstmajoritet än denna paragraf uppställer.

Av *andra stycket* framgår att ett beslut om ändring av reglementet kräver stadfästelse av regeringen eller bankinspektionen. Bestämmelserna om stadfästelse återfinns i 2 kap. 3 och 4 §§. Stadfästelseprövningen innebär att reglementsändringen skall konstateras överensstämma med sparbankslagen och med andra författningar samt att ändringen inte av annan

grund framstår som uppenbart olämplig. Efter det att stadfästelse meddelats skall ändringsbeslutet genast anmälas till bankinspektionen för registrering. Beslutet att ändra reglementet får inte verkställas förrän registreringen har skett.

16 § Ett avtal, som inte avser fusion men varigenom en sparbank förbinder sig att överlåta hela eller en icke obetydlig del av sin rörelse till en annan bank, får inte träffas om inte samtliga huvudmän i den överlåtande sparbanken förenat sig om beslutet att sparbanken skall biträda avtalet eller beslutet fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Reglementet kan föreskriva ytterligare villkor för beslutets giltighet.

Paragrafen motsvarar 79 § SpL.

En överlåtelse av hela rörelsen från en sparbank till en annan bank innebär för den överlåtande sparbanken att denna måste träda i likvidation. Två separata beslut, ett som avser överlåtelse och ett som avser likvidation, skall därmed inte behövas. För ett giltigt beslut om överlåtelse skall föreligga, krävs att huvudmännen har ställts inför den direkta frågan, om överlåtelse verkligen skall komma till stånd. Av denna anledning föreskrivs i paragrafen att beslut om överlåtelse måste fattas av stämman i den överlåtande sparbanken med samma kvalificerade majoritet som krävs för beslut om frivillig likvidation. Det krävs således att beslutet biträtts av samtliga huvudmän eller att beslutet fattats på två på varandra följande sparbanksstämmor och på den senaste stämman biträtts av minst fyra femtedelar av samtliga röstande och att dessa även utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän.

I 2 kap. 5 § bankrörelselagen har tagits in en bestämmelse om att sparbank får förvärva annan sparbanks rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna. Om övertagandet avser hela eller en icke obetydlig del av annan banks rörelse krävs regeringens eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionens tillstånd till förvärvet. I motiven till denna paragraf anges bl. a. skälen till varför tillstånd bör krävas (se avsnitt 4.1).

17 § Om ett beslut av sparbanksstämman inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet, kan talan mot sparbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av huvudman, styrelsen eller styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla huvudmännens samtycke
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa huvudmän och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för sparbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

Rätten kan ändra sparbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är sparbanksstämmans

beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att sparbanksstämmans beslut inte får verkställas.

Paragrafen motsvarar 62 § och 88 § andra stycket SpL, 32 § SpK samt 8 kap 16 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* kan, om stämmobeslutet inte tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag eller reglementet, talan mot sparbanken om upphävande eller ändring av beslutet föras av huvudman eller av styrelsen eller styrelseledamot.

En förutsättning för talan är således att ett sparbanksstämmobeslut föreligger, även om det är behäftat med mer eller mindre svåra fel i formellt eller materiellt avseende.

Liksom enligt gällande lag kan enligt första stycket talan föras mot ett beslut som är formellt felaktigt, dvs. felaktigt i fråga om tillkomstsättet. Talan kan också föras mot beslut som är behäftat med ett materiellt fel i den meningen att innehållet strider mot sparbankslagen, bankrörelselagen eller reglementet. Det fallet att ett beslut strider mot andra lagar är inte omnämnt i paragrafen. Det är klart att ett beslut som går ut på någon kriminell eller mot goda seder stridande åtgärd alltid är ogiltigt. Att ett stämmobeslut strider mot vanlig civillag medför däremot inte att beslutet i och för sig blir ogiltigt. En annan sak är att sparbanken kan bli skadeståndsskyldig.

Berättigade att föra talan är, liksom enligt gällande lag, huvudman, styrelsen och styrelseledamot. För att en huvudman skall få föra talan mot ett stämmobeslut krävs inte att han har deltagit i den stämman där beslutet fattades. Han skall däremot inneha sitt uppdrag som huvudman när han väcker talan och så länge han för talan. Att en huvudman röstat för ett bolagsstämmobeslut betyder i och för sig inte att han förlorat rätten att klandra beslutet. Frågan under vilka förutsättningar han kan anses ha tyst eller uttryckligen avstått från talerätten får överlämnas till rättstillämpningen.

Även beträffande styrelseledamot gäller att han måste inneha sitt uppdrag när han väcker talan och så länge han för talan. Vid prövning av om talan skall väckas eller ej, handlar såväl huvudman som styrelseledamot under samma skyldighet mot sparbanken att iaktta dennas intresse som alltid annars vid utövande av sina uppdrag som huvudman eller styrelseledamot. De har alltså talerätt framför allt i sparbankens intresse. Detta innebär bl. a. att de i vissa fall kan anses skyldiga att väcka klandertalan.

Enligt *andra stycket* skall talan, om inte något annat följer av tredje stycket, väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom den tiden är rätten till talan förlorad.

Av *tredje stycket* framgår i vilka fall sådana beslut som strider mot sparbankslagen, bankrörelselagen eller reglementet är klanderbara och när de är nulliteter. Medan gällande lag besvarar frågan genom att ange vilka beslut som är endast klanderbara innehåller förslaget en uppräkning av de

fall där ett beslut är en nullitet. I dessa fall får klandertalan föras i princip utan tidsbegränsning. De i stycket angivna nullitetsfallen är följande.

1. När beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla huvudmännens samtycke.

De centrala regler i sparbankslagen som avser att skydda insättare, andra borgenärer, anställda och andra som kan göra anspråk på rättigheter av sparbanken, är tvingande och får inte åsidosättas ens av ett enhälligt beslut av samtliga huvudmän. Det gäller framför allt de regler som har till syfte att upprätthålla kravet på egna fonder. Hit hör också tvingande regler beträffande sparbankens organisation som organens sammansättning samt deras befogenheter och skyldigheter m. m. Ett beslut som strider mot dessa regler kan därför inte bli giltigt av det skälet att det inte klandras inom den i lagen angivna klandertiden. I paragrafen anges dock inte närmare vilka regler som på nu angivet sätt är tvingande. Denna fråga får lösas i rättstillämpningen.

2. När samtycke till beslutet krävs av samtliga huvudmän och sådant samtycke inte har givits.

Det är här fråga om beslut som förutsätter samtycke av alla huvudmän. Enligt paragrafen kräver lagen inte i något fall för ändring av reglementet samtycket av alla huvudmän. Sådana krav kan emellertid finnas i reglementet, jfr 14 §. Lagrummet avser däremot inte sådana fall då lagen kräver att ett beslut biträtts av ett visst antal vid stämman närvarande huvudmän.

Enligt gällande lag gäller inte klanderpreskription för ett stämmobeslut som skall anmälas för registrering, om de i SpL eller reglementet upptagna föreskrifterna om särskild röstmajoritet inte har iakttagits. Ett sådan beslut blir, fastän klandertalan inte väckts, inte gällande i annat fall än om registreringen av beslutet skett i strid med vad som bort ske. Denna regel har slopats eftersom ovisshet om giltigheten av sådana för företagen mycket viktiga beslut kan vålla svåra olägenheter för verksamheten. Detta innebär bl. a. att beslut om ändring av reglementet, som inte går in under de särskilt angivna nullitetsfallen, blir giltiga även när en föreskriven röstmajoritet inte uppnåtts, om de inte klandras inom föreskriven tid. Väcks inte klandertalan skall de alltså stadfästas och registreras.

3. När kallelse till stämman inte har utfärdats eller de för sparbanken gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Gällande lag innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Det är endast vid sparbanksstämman som huvudmännen har möjlighet att direkt påverka sparbankens verksamhet. Det är därför av grundläggande betydelse att huvudmännen underrättas om förekommande stämmor. Underlåtenhet att utfärda kallelse till stämma eller att på annat sätt i väsentlig grad eftersätta de för sparbanken gällande reglerna om sådan kallelse måste därför föranleda att beslut fattade på stämman blir ogiltiga även utan klandertalan.

Frågan huruvida i det särskilda fallet brister i kallelsen innebär att kallelsereglerna väsentligen eftersatts kan naturligtvis vara svår att avgöra. Felet kan bestå i att kallelse inte skett inom den tid som anges i 9 § första stycket och reglementet eller i den form som föreskrivits i andra stycket och reglementet. Att fel i kallelsen förlorar sin betydelse om samtliga huvudmän eller de huvudmän som berörs av felet samtycker till att beslutet på stämman ändå fattas framgår av 10 §. Frågan huruvida i det särskilda fallet brister i kallelsen innebär att kallelsereglerna skall anses ha väsentligen eftersatts får dock överlämnas till rättstillämpningen.

I fråga om formella fel gäller att ett sådant inte gör beslutet ogiltigt eller klanderbart, om det är tydligt att felet inte inverkat på beslutet. Likaså blir ett begånget fel utan betydelse, om den som berörs av felet är närvarande på stämman och uttryckligen eller tyst samtycker till att ett beslut fattas. Även ett efter stämman givet sådant samtycke får anses ha denna verkan.

Enligt *fjärde stycket* kan rätten ändra sparbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är stämmans beslut sådant som enligt denna lag skall anmälas för registrering och har det upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har genom beslut under rättegången förordnats att stämmans beslut inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen om detta för registrering. Vid underrättelsen om upphävandet eller ändringen av ett sparbanksstämmobeslut bör fogas domstolens beslut eller dom med lagakraftsbevis.

18 § Om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken skall styrelsen sammankalla en sparbanksstämma för val av ställföreträdare att föra sparbankens talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i reglementet, att tvister mellan sparbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller huvudman skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot sparbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 17 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till sparbanksstämma enligt första stycket.

Paragrafen motsvarar 46 § SpL och 17 § SpK och överensstämmer i sak med 8 kap 17 § bankaktiebolagslagen.

Om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken, skall enligt *första stycket* en sparbanksstämma sammankallas för val av ställföreträdare att föra sparbankens talan i tvisten. Stämningen delges den på sparbanksstämman särskilt valde ställföreträdaren. Självfallet kan delgivningen ske med ett behörigt ombud för ställföreträdaren.

Ett förbehåll i reglementet att tvister mellan sparbanken och styrelsen, styrelseledamöter, likvidatorer eller huvudmän, skall hänskjutas till skiljemän har enligt *andra stycket* samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen tillämpning av förbehållet, skall första stycket tillämpas. Det innebär att stämman skall sammankallas för val av ställföreträdare att föra sparbankens talan i tvisten. Yrkandet om skiljemannaförfarandet delges med den särskilt valde ställföreträdaren eller hans behöriga ombud.

Om det är fråga om klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut, gäller tidsfristen i 17 § andra stycket. Enligt nämnda stycke skall ansökan om stämning göras hos rätten inom tre månader från dagen för beslutet. Denna regel kan inte tillämpas i fråga om skiljemannaförfarande. I stället föreskrivs i tredje meningen i detta stycke att i fråga om klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut har styrelsen bevarat sin rätt till talan, om den inom den i 17 § andra stycket angivna klandertiden utlyst en sparbankstämma enligt första stycket.

19 § En huvudman får inte i denna sin egenskap erhålla arvode. I reglementet får dock en sparbank ta in bestämmelser om att huvudman för deltagande på sparbanksstämman är berättigad till ersättning för förlorad arbetsförtjänst och resekostnader samt traktamente.

Paragrafen motsvarar 4 § SpK.

Föreskrifterna i 4 § SpK om hur förlorad arbetsförtjänst, resekostnad och traktamente närmare skall bestämmas har slopats. Det får ankomma på varje sparbank själv att i sitt reglemente ta in bestämmelser om detta. Därvid bör de statliga ersättningsnormerna vara vägledande.

5 kap. Fonder och vinstdisposition m.m.

Bestämmelserna i SpL om fonder och om användning av sparbanks vinst har utan större förändringar överförts till detta kapitel. Rätten att anslå en begränsad del av vinsten till allmännyttiga eller välgörande ändamål behålls i förslaget. De regler som begränsar denna rätt har emellertid ändrats (2 §). Som en nyhet införs ett förbud för sparbanks dotterföretag och andra närstående företag att förvärva bevis om tillskott till garanti- och grundfond i sparbanken.

Sparbanksföreningen har i en särskild framställning hemställt om en sådan lagändring att en sparbank kan tillföras riskkapital till garantifond även då det ej erfordras för att upprätthålla en sparbanks verksamhet. Framställningen har efter remissbehandling överlämnats till kreditmarknadskommittén (Fi 1983: 06) för ytterligare utredning (regeringsbeslut den 12 december 1985).

Kapitlet motsvarar utredningsförslagets 8 kap. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

1 § Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om garantifond och överensstämmer i stort med 16 § SpL.

I *första stycket* föreskrivs att sparbanksstämman kan besluta att bilda en garantifond. Förutsättningen för ett sådant beslut är att det är påkallat för att upprätthålla sparbankens verksamhet. Det kan därvid vara riktigt att i förebyggande syfte skapa en dylik fond.

Sparbanksstämmans beslut att bilda en garantifond innefattar också ett fastställande av fondens storlek samt de villkor som skall gälla för denna.

Teckning av bidrag till garantifonden skall enligt *andra stycket* ske på en särskild teckningslista för att vara giltig. Denna skall innehålla uppgifter om huruvida ränta skall utgå och eventuell räntefot. Även andra villkor bör anges i listan, t. ex. om ränteterminer, om möjligheten att återbetala fondkapitalet delvis, om eventuellt företräde för vissa bidragstecknare vid återbetalningen. Till teckningslistan skall fogas sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna för att bidragstecknarna skall ges möjlighet att bedöma sparbankens ställning.

Så snart garantifonden fyllt sin funktion får den återbetalas till bidragstecknarna. Fonden får anses ha fyllt sin funktion när den inte längre från kapitaltäckningssynpunkt behövs för att uppfylla kravet på egna fonder. I *tredje stycket* föreskrivs därför att garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 § bankrörelselagen. Beträffande villkoren för ränteutbetalningar finns särskilda bestämmelser i 4 §.

I lagen sägs inte på vem det ankommer, sparbanksstämman eller styrelsen, att besluta om återbetalning av garantifond. Beslutet faller då i princip på styrelsen men med hänsyn till frågans vikt bör styrelsen som regel överlämna det till sparbanksstämman.

Om sparbanken efter beslutet om återbetalning försätts i konkurs, kan enligt 5 § beslutet, om det inverkar på borgenärernas rätt, frånkännas verkan.

I 6 kap. 12 § ges särskilda regler om återbetalning av garantifond när sparbanken försatts i likvidation.

2 § Sparbankens vinst skall, i den mån grundfonden eller en eventuell garantifond gått förlorad, i första hand användas för att uppbringa fonden till det belopp vilket den skall uppgå.

Den del av vinsten som inte tas i anspråk för det i första stycket nämnda ändamålet skall avsättas till en reservfond.

Utan hinder av andra stycket får sparbanksstämman besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, sparbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål använda tillgångar som med hänsyn till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vinstdisposition och överensstämmer i stort med 17 § SpL.

Det huvudsakliga ändamålet, för vilket vinsten skall använ- das, är att säkerställa insättarna och sparbanken. Detta sker genom avsättning till reservfond. Reservfonden utgörs således av ackumulerade vinstmedel som

ökas på genom avsättning av nya vinster eller del av sådana. Bestämmelserna i 6 § förhindrar att denna fond minskas i andra fall än då det behövs för att täcka en förlust som uppstått i rörelsen.

Den möjlighet en sparbank har att bilda eget kapital är att göra avsättning av vinsten till grundfond, reservfond eller eventuell garantifond. Fonderna skall tas i anspråk för att täcka förlust i rörelsen och för att fylla det krav på egna fonder som ställs i 2 kap. 9–10 § bankrörelselagen.

I paragrafens *första stycke* föreskrivs att avsättning till reservfonden får ske först om grundfond och garantifond, om sådan finns, uppgår till de föreskrivna beloppen. Har grundfond eller garantifond till någon del gått förlorad skall således eventuella vinstmedel först användas för att täcka sådan förlust. Ingendera av dessa fonder har i och för sig företräde framför den andra, men det torde bl. a. av det skäl att grundfond enligt 3 § inte får återbäras med mindre garantifond återbetalats, vara naturligt, om sparbanken först och främst sörjer för garantifonden.

Den del av vinsten som blir över efter det att grundfond och eventuell garantifond fyllts skall enligt *andra stycket* avsättas till reservfonden. Sparbanken har dock enligt *tredje stycket* befogenhet att i begränsad utsträckning besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Har inte några dispositioner enligt första eller tredje stycket vidtagits skall alltså hela vinsten avsättas till reservfonden.

Enligt 17 § andra stycket SpL får en sparbank besluta att högst fem procent av de vinstmedel som annars skulle avsättas till reservfonden, skall användas till sådant allmännyttigt eller välgörande ändamål, som inte på grund av gällande författning skall tillgodoses genom bidrag från stat eller kommun. Ett sådant beslut skall fattas av sparbanksstämman sedan styrelsen beretts tillfälle att yttra sig. Sparbanksstämman får också överlåta åt styrelsen att närmare bestämma om användningen av vinstmedel, som anslagits för nämnda ändamål. I likhet med utredningen anser jag att SpL: s begränsning, att anslag endast får ske till sådana ändamål som inte erhåller bidrag från stat eller kommun, är alltför snäv. Det torde vara svårt att finna lämpliga ändamål som inte i någon utsträckning tillgodoses genom bidrag från stat eller kommun.

Bestämmelserna i 17 § SpL om användande av vissa vinstmedel till allmännyttigt eller välgörande ändamål har därför ändrats i överensstämmelse med vad som föreslagits gälla för bankaktiebolagen (9 kap. 6 § BAL). Förslaget innebär att en sparbank skall ha rätt att besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, sparbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Syftet med att slopa den nuvarande begränsningen till fem procent är främst att möjliggöra en ökad flexibilitet i tillämpningen och inte att vidga en sparbanks möjligheter, sett över en längre tidsperiod, att använda vinstmedel till allmännyttiga eller välgörande ändamål. Slopandet av den tidigare gällande ramen ger en sparbank möjlighet att ett visst år anslå ett förhållandevis stort belopp till ett alldeles speciellt ändamål för att kanske nästa år avsätta samtliga vinstmedel till reservfonden. Sparbanken är ansvarig för storleken av dessa dispositioner och bör ingående pröva användningen av vinstmedlen till allmännyttiga och därmed

jämförliga ändamål. Sparbanken själv skall således se till att vinsten huvudsakligen blir tagen i anspråk för insättarnas och sparbankens säkerställande. En garanti för att så blir fallet utgör även bankinspektionens allmänna kontroll och granskning av besluten om vinstanslag. Om oklarhet råder huruvida sparbanken bör anslå medel till ett allmännyttigt syfte bör sparbanken innan beslut fattas inhämta bankinspektionens synpunkter.

Liksom enligt gällande lag ankommer det på sparbanksstämman att besluta om ifrågavarande dispositioner. Även styrelsen får dock använda tillgångar om de är av ringa betydelse med hänsyn till sparbankens ställning.

3 § Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om genom återbäringen sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder.

Paragrafen, som reglerar frågan om återbetalning av grundfonden, överensstämmer i stort med 18 § SpL.

När en sparbank bildas skall enligt 2 kap. 2 § en grundfond samtidigt bildas. Grundfondsmedlen skall i första hand användas till att bestrida kostnaderna för sparbankens etablerande. Fonden skall också under verksamhetens första tid, innan någon reservfond byggts upp, kunna tas i anspråk för att täcka förluster och bidra till att fylla det krav på egna fonder som ställs i 2 kap. 9–10 § bankrörelselagen. Efter hand som sparbanken fortsätter sin verksamhet byggs reservfonden kontinuerligt upp till ett sådant belopp att den ensam kan uppfylla de krav som ursprungligen ställdes enbart på grundfonden. Grundfonden har därmed, som någon slags provisorisk reservfond, spelat ut sin roll och bör kunna undvaras. Som framgår av paragrafen skall grundfonden därför kunna återbäras. Förutsättningen för detta är att reservfonden uppgår till ett belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Med reservfond enligt paragrafen avses reservfonden i dess storlek efter den senast beslutade avsättningen till fonden. Med grundfond avses det ursprungliga beloppet som enligt 2 kap. 5 § 5 har angivits i reglementet. Hänsyn skall således inte tas till eventuella redan verkställda återbäringar av grundfonden. Inte heller skall i detta fall hänsyn tas till den eventuellt utlovade räntan på grundfondsmedlen.

Ytterligare villkor för återbäring av grundfonden är emellertid uppställda. Även om reservfondens belopp motsvarar tio gånger grundfondens, får grundfonden inte återbäras om garantifond finns och denna inte har återbetalts i sin helhet eller om återbäringen av grundfonden eller del av denna skulle medföra att sparbanken inte uppfyller det krav på egna fonder som uppställs i kapitaltäckningsbestämmelserna (2 kap. 9–10 § BRL).

I likhet med vad som gäller enligt SpL anges inte i lagen att sparbanksstämman skall fatta beslut om återbäring av grundfond. Detsamma gäller vid återbetalning av garantifond. Beslut i dessa ärenden kan emellertid anses vara av sådan betydelse att ärendena bör överlämnas till sparbanksstämmans avgörande.

Beträffande utfäst ränta på grundfond ges bestämmelser i 4 §. Vad som gäller vid konkurs efter verkställd återbäring framgår av 5 §. Vidare ges i 6 kap. 12 § särskilda bestämmelser om återbäring av grundfond i det fall en sparbank försatts i likvidation.

4 § Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Paragrafen anger förutsättningarna för utbetalning av ränta på grund- och garantifond och överensstämmer med 19 § SpL.

I princip skall såväl grundfondsräntan och garantifondsräntan utbetalas årligen, oavsett om förutsättningarna för återbäring eller återbetalning av fondernas kapitalbelopp föreligger. Grundfonds- och garantifondsräntor utgör liksom räntan på förlagslån utgiftsräntor och uppfattas således inte som vinstdisposition. Dessa räntor kan emellertid inte utbetalas utan hänsynstagande till årsresultatet av sparbankens rörelse. Har garantifond eller grundfond helt eller delvis förlorats och skulle utbetalning av grundfonds- eller garantifondsräntan resultera i att vinsten inte räcker till för att få upp fonden till det belopp den skall uppgå till får utbetalning inte ske. Detsamma måste anses gälla om ränteutbetalningarna skulle förorsaka att förlust uppstod i rörelsen och förlusten inte skulle kunna täckas med andra tillgångar än garantifondmedel eller grundfondmedel (se SOU 1954: 10 s. 26). Vidare får varken garantifondsräntan eller grundfondsräntan utbetalas om utbetalning skulle medföra en sådan förlust att sparbanken inte kan uppfylla i 2 kap. 9–10 § bankrörelselagen uppställt krav på egna fonder. Slutligen sägs i paragrafen att grundfondsräntan under inga förhållande får utbetalas om detta skulle föranleda att årsresultatet av rörelsen blev en förlust.

5 § Om sparbanken försätts i konkurs på en ansökan som gjorts inom ett år från det att beslut fattades om återbetalning av garantifonden eller om återbäring av grundfonden, skall uppburna belopp betalas tillbaka i den mån det krävs för att sparbankens skulder skall kunna betalas.

På det belopp som till följd av första stycket skall erläggas till konkursboet skall ränta betalas. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1976: 635) från den dag beloppet betalades ut av sparbanken till och med den dag återbetalning eller återbäring till konkursboet skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Paragrafen överensstämmer med 20 § SpL.

6 § Om inte annat följer av bestämmelserna i 1 och 3 §§ får grundfond, garantifond och reservfond inte minskas, om det inte behövs för att täcka en förlust som uppstått i rörelsen.

Paragrafen överensstämmer i stort med 21 § SpL.

Som framgår av 1 och 3 §§ kan garantifond och grundfond återbetalas resp. återbäras. Utöver dessa fall får garantifond och grundfond minskas enbart om det krävs för att täcka förlust i sparbanksrörelse. Beträffande reservfond gäller att denna endast får minskas för att täcka förlust. Reservfondsmedel får således inte tas i anspråk för att återbetala garantifondsbidrag eller återbära grundfondsbidrag.

I SpL anges att fonderna med undantag från vad som föreskrivs i 1 och 3 §§ inte får minskas för annat ändamål än att täcka förlust. Av 48 § första stycket 5 SpL framgår att benämningen fond får användas endast för grundfond, reservfond och garantifond. I det föreslagna redovisningskapitlet införs nu en ny fond, nämligen uppskrivningsfond (4 kap. 5 § BRL) som får tas i anspråk för andra ändamål. Av denna anledning krävs att grundfond, garantifond och reservfond särskilt anges i lagtexten.

7 § En sparbank får förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken endast om förutsättningar för återbetalning av fonden föreligger enligt 1 eller 3 §.

En juridisk person i vilken en sparbank ensam eller tillsammans med andra sparbanker har ett dominerande inflytande får inte förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond utgivet av sparbanken.

Paragrafens första stycke överensstämmer med 25 § första stycket sista meningen SpL. Andra stycket saknar motsvarighet i SpL.

Enligt *första stycket* är sparbank i princip förbjuden att förvärva bevis om tillskott till grundfond eller garantifond. Förbudet har tillkommit för att förhindra ett kringgående av vad som föreskrivs i fråga om fondåterbetalning, dvs. vad som föreskrivs i 1 och 3 §§.

Ett förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond är att betrakta som en återbetalning av till fond tillskjutet kapital. Varje befogenhet att lösa in fondbevis vid sidan av bestämmelserna i 1 eller 3 § skulle uppenbarligen innebära att garantifond resp. grundfond reducerades oavsett huruvida det konstaterats att reduktionen kunde ske utan men för sparbankens soliditet. Genom en sådan inlösen skulle tillskottsgivarens intresse tillgodoses framför insättarnas, något som givetvis skulle vara stridande mot vedertagna sparbanksprinciper.

I *andra stycket* har införts en helt ny betämmelse, som förbjuder bl. a. sparbanks dotterföretag att förvärva bevis om tillskott till grundfond eller garantifond. Av kapitaltäckningsbestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen följer att en sparbank måste ha egna fonder av en viss storlek ställt i förhållande till sparbankens placeringar, varmed i detta sammanhang förstås tillgångar och ingångna garantiförbindelser. Med egna fonder får i detta sammanhang likställas viss del av värderegleringskonton och utgivna förlagsbevis. Dock gäller att dessa konton och förlagsbevis får likställas med eget kapital endast i den utsträckning som svarar mot det egentliga egna kapitalet (grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond). Detsamma gäller i princip för bankaktiebolagen. I gällande BL uppställs ett förbud för bankaktiebolag att förvärva egna aktier. Samma förbud finns i 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2) och gäller här

även för dotterföretag till bankaktiebolag. Det viktigaste skälet för detta förbud är att ett direkt eller indirekt innehav av egna aktier anses tunna ut det egna kapitalet och därmed försvaga insättarskyddet. Överfört till sparbanksförhållanden skulle det kunna tänkas inträffa att ett dotterföretag till en sparbank förvärvar bevis om tillskott till grundfond eller garantifond. De företag som träffas av förbudet har definierats som en juridisk person i vilken en sparbank ensam eller tillsammans med andra sparbanker har ett dominerande inflytande. Den valda definitionen innehåller inget krav på att inflytande skall följa av direkt delägarskap. Det är det faktiska inflytandet som skall vara avgörande.

6 kap. Likvidation och upplösning

Liksom i SpL finns i förslaget till sparbankslag bestämmelser om hur en sparbank upplöses. Ett sätt är genom likvidation, som regleras i detta kapitel. Ett annat sätt är upplösning genom fusion, som innebär att sparbankens tillgångar och skulder övertas av en annan sparbank (7 kap.). Slutligen är en sparbank som försatts i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas (18 §).

Såväl vad gäller grunderna för tvångslikvidation som förfarandet vid likvidation har bestämmelserna utformats i nära överensstämmelse med 10 kap. bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2). Detta har medfört att nya tvångslikvidationsgrunder införs och att rätten i stället för bankinspektionen skall fatta beslut om likvidation när grund för tvångslikvidation föreligger. I 2 kap. har föreslagits att även sparbank skall ha oktroj för sin verksamhet. En ny grund för tvångslikvidation är således att sparbankens oktroj förklarats förverkad. Vidare skall likvidatorerna, som skall vara minst två till antalet, alltid utses av bankinspektionen. Särskilda likvidationsrevisorer utses inte. De ordinarie revisorerna fortsätter sina uppdrag även under likvidationen. Så gör även den eller de av bankinspektionen särskilt utsedda revisorerna. Därför finns det inte skäl att behålla bestämmelsen om att inspektionen kan förordna ett ombud med uppgift att övervaka likvidationen (82 § 1 mom. första stycket SpL). En sparbank som trätt i likvidation ges i 17 § möjlighet att under vissa förutsättningar besluta om likvidationens upphörande och verksamhetens återupptagande. För verkställighet av ett sådant beslut krävs bankinspektionens tillstånd.

Kapitlet motsvarar 9 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Frivillig likvidation

1 § Sparbanksstämman kan besluta att sparbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga huvudmän förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i

reglementet. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 18 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Paragrafen motsvarar 63 § SpL och 10 kap. 1 § bankaktiebolagslagen.

Liksom enligt SpL skall det enligt *första stycket* normalt ankomma på sparbanksstämman att fatta beslut om likvidation. Detta gäller både när sparbanken, utan att vara skyldig till det, önskar träda i likvidation (frivillig likvidation) och när sparbanken av anledning som anges i lagen eller reglementet är skyldig att träda i likvidation (tvångslikvidation). När anledning till tvångslikvidation föreligger, men sparbanksstämman inte beslutar om likvidation, skall enligt 2 § rätten besluta om likvidation.

Enligt lagens terminologi föreligger en tvångslikvidation endast då rätten har beslutat om likvidation. Ett beslut av sparbanksstämman om likvidation innebär alltså alltid en frivillig likvidation även om grund för tvångslikvidation föreligger.

I 4 kap. 9 § finns bestämmelser om hur kallelse skall utfärdas till den sparbanksstämma som skall behandla frågan om sparbankens försättande i likvidation.

Enligt SpL krävs för att ett beslut om frivillig likvidation skall vara giltigt att samtliga huvudmän skall ha förenat sig om detta eller att beslutet fattats på två stämmor och på den senaste stämman biträtts av minst fyra femtedelar av samtliga röstande och att dessa utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. En sparbank har tillkommit för att tillgodose ett allmänt behov inom verksamhetsområdet. Det har därför ansetts naturligt, att det fordras starka skäl åberopas för att sparbanken skall helt upphöra. Det finns inte anledning att ändra på dessa majoritetsregler för beslut om frivillig likvidation. Likvidation av en bank bör inte kunna beslutas av en tillfällig majoritet. I *andra stycket* behålls därför de gällande bestämmelserna.

Vid frivillig likvidation finns möjlighet att föreskriva att sparbanken skall träda i likvidation viss senare dag. Denna bestämmelse fyller ett praktiskt behov då det t. ex. kan vara lämpligt att likvidationen skall inträda i och med räkenskapsårets utgång. Någon bestämmelse om den tid efter ett beslut om likvidation som likvidationen senast skall inträda har inte tagits med. Det ligger i sakens natur att uppskovet inte får göras för långt. Utan särskilda skäl bör tiden inte kunna utsträckas längre än till nästa räkenskapsår.

Enligt bestämmelserna i *tredje stycket* fattas ett beslut om likvidation, när det föreligger grund för tvångslikvidation, med enkel majoritet och får alltid omedelbar verkan. Någon möjlighet att i detta fall föreskriva att sparbanken skall träda i likvidation viss senare dag ges inte. Bestämmelserna i detta stycke är tvingande.

2 § Rätten skall förordna att en sparbank skall träda i likvidation, om
1. rörelsen inte öppnats inom ett år från sparbankens bildande,
2. sparbankens hela rörelse har överlåtits,
3. regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. sparbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 18 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller huvudman. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.

Paragrafen motsvarar 63 § första stycket andra punkten och 81 § sista stycket SpL samt överensstämmer i sak med 10 kap. 4 § bankaktiebolagslagen.

I *första stycket* upptas under punkterna 1–4 olika grunder för tvångslikvidation. Enligt punkterna 1 och 2 skall sparbanken träda i likvidation om inte rörelsen öppnats inom ett år efter beslut om sparbankens bildande eller om sparbankens hela rörelse har överlåtits. Enligt 2 kap. 14 § skall sparbanken genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när sparbanken börjar sin rörelse. Enligt punkt 3 skall sparbanken träda i likvidation om sparbankens oktroj har förklarats förverkad. Detsamma gäller enligt punkt 4 om sparbanken har blivit försatt i konkurs och denna avslutats med överskott. Enligt 18 § andra stycket, skall sparbanksstämman i ett sådant fall besluta om likvidation. Om stämman inte har gjort detta inom en månad från det att konkursen avslutades, blir bestämmelserna i denna punkt tillämpliga.

Även om likvidationsgrund enligt första stycket föreligger när ärendet anhängiggörs hos rätten kan sparbanken enligt *andra stycket* undgå likvidation genom att visa att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i första instans.

Rätten skall pröva frågan om tvångslikvidation endast efter anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av behörig sökande. Sådan sökande är enligt *tredje stycket* styrelsen, styrelseledamot och huvudman. I fall som avses i första stycket punkt 4 får ansökan också göras av en borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.

En revisor är inte behörig att göra ansökan hos rätten om att sparbanken skall träda i likvidation. Om det enligt en revisors uppfattning föreligger grund för tvångslikvidation får det dock förutsättas att han omedelbart underrättar bankinspektionen om förhållandet.

Förfarandet hos rätten

3 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 §, skall rätten genast kalla sparbanken, bankinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om

skyldighet för sparbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges sparbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

Paragrafen saknar motsvarighet i SpL. Den överensstämmer i sak med 10 kap. 5 § bankaktiebolagslagen.

Med hänsyn till likvidationsfrågans betydelse för huvudmännen som insättarnas representanter och för borgenärerna bör kungörelseförfarande ske vid tvångslikvidation enligt 2 §. Orden "delges sparbanken" innebär en anpassning till terminologin i delgivningslagen (1970: 428). Bestämmelsen innebär ett krav på att sparbanken bevisligen skall ha delgetts kallelse till förhandlingen inför rätten. Härvid är i första hand 3, 9 och 13 §§ delgivningslagen tillämpliga. Kan sparbanken inte delges enligt nämnda lagrum skall, i stället för vad som sägs i delgivningslagen om kungörelsedelgivning, bestämmelsen i förevarande paragraf om kungörelse tillämpas. Sådan kungörelse skall under alla förhållanden utfärdas. Den har primärt till syfte att utan personlig delgivning kalla sparbankens huvudmän och borgenärer till förhandlingen. Kungörelsen får emellertid också under den nyss angivna förutsättningen ersätta bevislig delgivning med sparbanken.

Av lagtexten (3 §) framgår att frågan om likvidationsskyldighet skall prövas på grundval av vad som framkommer vid inställelsen inför rätten på den utsatta dagen. Någon möjlighet att besluta om uppskov för att avgöra ärendet vid ett senare tillfälle finns alltså inte.

4 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 §, skall kostnaderna betalas av sparbankens medel, om sparbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av sparbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i SpL, ger sökanden och bankinspektionen rätt till ersättning av sparbanken för vissa kostnader i samband med likvidationsförfarandet.

Genomförandet av likvidationen

5 § Sparbanksstämman eller den domstol som beslutar att sparbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Paragrafen motsvarar 64 § första–tredje styckena SpL och 34 § SpK samt överensstämmer i sak med 10 kap. 7 § bankaktiebolagslagen.

När en bank träder i likvidation är det av särskild vikt att insättarnas intressen bevakas och att likvidationen om möjligt genomförs utan förluster för dessa. Det är därför av vikt att likvidatorer med god kännedom om bankverksamhet utses. Bankinspektionen får anses ha störst möjligheter

att finna personer som är lämpliga för ett sådant uppdrag. Med ändring av nuvarande bestämmelse i SpL föreslås, i likhet med vad som föreslås i 10 kap. 7 § bankaktiebolaglagen, att bankinspektionen i samtliga fall skall utse likvidatorer när en sparbank försätts i likvidation.

Förordnandet av likvidatorer bör ske skyndsamt.

Likvidatorerna skall överta arbetet från styrelseledamöterna. Eftersom en sparbanks firma måste tecknas av minst två personer i förening bör nuvarande krav på minst två likvidatorer alltjämt upprätthållas.

Bestämmelserna i 82 § första stycket SpL om bankinspektionens rätt att utse ett ombud med uppgift att kontrollera likvidationen har fått utgå eftersom inspektionen enligt förslaget alltid skall utse likvidatorerna.

När likvidationen inträder övergår ledningen av sparbanken från styrelsen till likvidatorerna. Dessa utses att genomföra hela likvidationen och tillsätts inte som styrelseledamöterna för viss tid. Antalet likvidatorer – utöver två – får bestämmas efter vad bankinspektionen finner lämpligt. Även suppleanter kan utses.

Endast bankinspektionen, som utsett likvidatorerna, kan entlediga dem.

Sparbanksstämman eller den domstol som beslutar om likvidation skall genast anmäla beslutet för registrering. Sedan anmälan gjorts ankommer det, som ovan nämnts, på inspektionen att snarast utse likvidatorer.

6 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Upphör mandattiden för en huvudman medan sparbanken är i likvidation, skall mandattiden anses vara förlängd till dess att likvidationen avslutas.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att sparbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

Paragrafen motsvarar 64 § femte stycket, 65 och 66 §§ samt 69 § fjärde stycket SpL, 33 § SpK samt 10 kap. 8 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* likställs likvidatorerna med styrelseledamöter, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Att likvidatorerna har andra uppgifter än styrelsen framgår bl. a. av 10 §. Av bestämmelserna i detta stycke jämförda med 3 kap. sparbankslagen följer bl. a. att för likvidatorerna gäller lagens behörighetsvillkor, jävsregler och bestämmelser om sammanträden m. m. Vidare har likvidatorerna rätt att gemensamt företräda sparbanken och förordna firmatecknare m. m. Likvidatorernas skadeståndsansvar regleras i 5 kap. 1 och 4 §§ bankrörelselagen. Reglerna om talan för sparbanken mot styrelseledamöterna gäller även beträffande talan mot likvidatorerna.

Om suppleanter utses, gäller för dessa i tillämpliga delar samma regler som för likvidatorer, jfr 3 kap. 1 § fjärde stycket.

Under likvidationen har huvudmännen kvar sina uppgifter i sparbanken till dess likvidationen avslutas. Om mandattiden för en huvudman upphör efter likvidationsbeslutet följer av *andra stycket* att mandattiden automa-

tiskt förlängs till dess att likvidationen avslutas och sparbanken är upplöst. Även om mandattiden går ut samma dag som likvidationsbeslutet fattas, förlängs tiden på angivet sätt.

Enligt *tredje stycket* skall det förhållandet att sparbanken träder i likvidation inte innebära att ett uppdrag att vara revisor upphör.

De ordinarie revisorerna, som kan antas vara väl insatta i sparbankens förhållanden, skall alltså fortsätta sin verksamhet under likvidationen. Något val av nya revisorer fordras därför inte, om inte de tidigare utsedda revisorernas mandattid gått ut. Naturligtvis finns det inte något hinder mot att de gamla revisorerna entledigas och nya utses, om det skulle anses önskvärt. Revisorernas kontroll över likvidatorernas förvaltning är densamma som deras kontroll över styrelsens förvaltning. För revisorernas tillsättande och entledigande, mandattid och verksamhet gäller 3 kap. bankrörelselagen. Kvalifikationskraven enligt 3 kap. 3 och 4 §§ bankrörelselagen bör tillämpas även under likvidationen. Särskilda uppgifter åligger revisorerna under likvidation bl. a. granskning av styrelsens redovisning enligt 8 § och likvidatorernas slutredovisning enligt 13 §. De skall också i förekommande fall avge yttrande om likvidationens upphörande vid beslut om återupptagande av sparbankens verksamhet (17 §).

Revisionsberättelse under likvidation skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs. Denna bestämmelse utgör en garanti för att likvidatorernas arbete sker med den skyndsamhet som situationen kräver.

Bankinspektionen skall, enligt 7 kap. 3 § bankrörelselagen, utse en eller flera revisorer i sparbanken. Sådana förordnanden upphör inte genom att sparbanken träder i likvidation. Bestämmelsen i 82 § 1 mom. fjärde stycket SpL om en särskild av inspektionen utsedd likvidationsrevisor har därför blivit överflödig.

7 § I fråga om sparbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om sparbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Paragrafen motsvarar delvis 35 och 36 §§ SpK och överensstämmer i sak med 10 kap. 9 § bankaktiebolagslagen.

Sparbanksstämman skall under likvidationen fungera efter samma regler som tidigare. Det betyder bl. a. att ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom den i 4 kap. 6 § angivna tiden med iakttagande även av närmare tidsangivelse, om sådan finns i reglementet. Stämmans befogenheter begränsas dock av att sparbankens egentliga verksamhet har upphört. Stämman torde bl. a. vara förhindrad att besluta om ändringar i reglementet. Att likvidationen ändå inte hindrar beslut om fusion framgår av 7 kap. 1 § första stycket. Om sparbanksstämmans befattning med frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna finns det bestämmelser i 11 och 13 §§.

8 § När sparbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av sparbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på sparbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det

kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en sparbank som är moderföretag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

Paragrafen motsvarar 67 § SpL och 35 § SpK samt överensstämmer i sak med 10 kap. 10 § bankaktiebolagslagen.

När sparbanken trätt i likvidation, skall enligt *första stycket* styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av sparbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på sparbanksstämma. Redovisningen skall ske enligt reglerna om årsredovisning. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse, om deras tillhandahållande och om handläggningen på stämman skall tillämpas. Det betyder att reglerna i 4 kap. 6 och 9 §§ i denna lag samt 3 och 4 kap. bankrörelselagen skall iakttas.

Reglerna om koncernredovisning förutsätter att koncernföretagen normalt har samma räkenskapsår. Koncernredovisningsreglerna kan i princip inte bli tillämpliga enligt förevarande paragraf, eftersom den redovisning som avses i paragrafen vanligtvis gäller endast en del av räkenskapsår. Omfattar tiden även föregående räkenskapsår, skall dock enligt *andra stycket* en särskild redovisning, i en sparbank som är moderföretag omfattande även koncernredovisning, avges för nämnda år.

9 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på sparbankens okända borgenärer.

Paragrafen motsvarar 68 § första stycket SpL och överensstämmer i sak med 10 kap. 11 § bankaktiebolagslagen.

När ansökan om kallelse på okända borgenärer görs till tingsrätten skall likvidatorerna enligt 4 § andra stycket lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer samtidigt bifoga en förteckning över sparbankens kända borgenärer och såvitt möjligt ange deras adresser. Bland sparbankens kända borgenärer ingår samtliga insättare. I SpL sägs att likvidatorerna "ofördröjligen" skall söka kallelse på de okända borgenärerna. Med hänsyn till det stora antalet insättare finns inte i gällande BL eller i förslaget till bankaktiebolagslag (10 kap. 11 §) intaget detta krav på skyndsamhet. Som understrukits i motiveringen till 10 kap. 11 § bankaktiebolagslagen får detta inte uppfattas som att avkall ges på det principiella kravet på skyndsamhet i förevarande sammanhang. Ansökan bör således göras snarast möjligt.

Enligt 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer är kallelsen på okända borgenärer preklusiv, dvs. en okänd borgenär förlorar sin rätt att göra fordran gällande efter utgången av kallelsetiden. Enligt 5 § samma lag är denna tid sex månader.

10 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla sparbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala

sparbankens skulder. Sparbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

Paragrafen motsvarar 69 § första stycket SpL och överensstämmer i sak med 10 kap. 12 § bankaktiebolagslagen.

Likvidatorerna har rätt att relativt fritt bedöma om och när realisation av sparbankens egendom skall ske. Ibland kan det vara både onödigt och olämpligt att förvandla sparbankens egendom i pengar i större utsträckning än vad som krävs för att betala sparbankens skulder. Det kan gälla fall då sparbanken i samband med likvidation skall uppgå i annan sparbank. Uttrycket "i den mån det behövs för likvidationen" ger möjlighet till en lämplig avvägning i detta hänseende. Sparbankens rörelse kan vidare få fortsättas om det behövs för en ändamålsenlig avveckling. Detta bör emellertid inte betyda att likvidatorerna får bedriva ny in- och utlåningsverksamhet. Rörelsebegreppet i paragrafen har därför en inskränkt betydelse. En nyhet är att likvidatorerna i viss utsträckning har möjlighet att fortsätta rörelsen, om det behövs för att de anställda skall få skäligt rådrum att skaffa sig nyanställning. Även här är det fråga om ett inskränkt rörelsebegrepp. Ett uppskov med avvecklingen får emellertid inte bli så långvarigt att det strider mot syftet med själva avvecklingen, jfr även 6 § tredje stycket.

För avyttring under hand krävs enligt SpL samtycke av det ombud som bankinspektionen enligt 82 § 1 mom. SpL har rätt att förordna. Eftersom bankinspektionen skall förordna likvidatorer i samtliga fall har bestämmelserna om ett sådant särskilt ombud fått utgå. Något samtycke för försäljning under hand torde för övrigt inte längre vara nödvändigt. I paragrafen sägs att egendomens försäljning skall ske på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt. Därigenom markeras likvidatorernas skyldighet att noggrant överväga om en försäljning under hand är förmånligare för sparbanken än en försäljning på offentlig auktion.

11 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie sparbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 4 kap. 6 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap 9 § andra stycket 3 och tredje – femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

Ingen tillgång får i balansräkningen tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

Paragrafen motsvarar 68 § andra stycket och 71 § SpL, 37 § SpK samt överensstämmer i sak med 10 kap 13 § första och tredje styckena bankaktiebolagslagen.

Enligt 6 § första stycket gäller för likvidatorerna samma regler som för

styrelsen, i den mån annat inte följer av detta kapitel. I enlighet därmed skall likvidatorerna enligt *första stycket* lägga fram årsredovisningen på den ordinarie sparbanksstämman. Eftersom denna redovisning inte, som under sparbankens normala verksamhet, skall ligga till grund för bestämmandet av vinst eller förlust och eventuellt för disposition av vinsten, krävs inte någon formlig fastställelse av balansräkningen och resultaträkningen. Stämman skall endast ta ställning till om årsredovisningen skall godkännas eller inte.

Däremot skall frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna tas upp till behandling och avgörande på den ordinarie sparbanksstämman där årsredovisningen lagts fram. I likhet med styrelsen lägger således även likvidatorerna fram en årsredovisning som skall ha granskats av revisorerna. Att ansvarsfrihet kan beviljas likvidator under likvidationsförfarandet är en nyhet i förhållande till gällande rätt, som i princip utgår från att frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna skall prövas först när likvidationen är slutförd.

Redovisningen skall under likvidationen utformas på samma sätt som dessförinnan. Bl. a. skall resultaträkning ingå i redovisningen, något som inte krävs i gällande lag. Det är en fördel att årsredovisningen under likvidationen har samma form som dessförinnan. Uppgifter om nedskrivningar samt om vinst eller förlust på avyttringar av sparbankens tillgångar får en lämpligare form genom att dessa tas in i resultaträkningen än när de lämnas endast i en förvaltningsberättelse, vilket sker enligt gällande lag. Slutligen uppnås en kontinuitet med sparbankens redovisning före likvidationen. Den balansräkning som ingår i styrelsens slutredovisning enligt 13 § ger ingångsvärden för redovisningen under likvidationen. SpL:s bestämmelse om skyldighet för likvidatorerna att upprätta en särskild ingående balansräkning har därför fått utgå.

Från huvudregeln att årsredovisningen skall upprättas enligt samma regler som före likvidationen görs dock i första stycket undantag från några av föreskrifterna rörande innehållet i förvaltningsberättelsen. Uppgifter enligt 4 kap. 9 § andra stycket bankrörelselagen om medeltalet under räkenskapsåret anställda samt om vissa löner behöver således inte lämnas. Något förslag till dispositioner beträffande sparbankens vinst eller förlust enligt tredje stycket nämnda paragraf behöver inte heller lämnas. Vidare krävs inte någon kapitaltäckningsanalys enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen. Inte heller blir de i 4 kap. 10 och 11 §§ bankrörelselagen givna reglerna rörande koncernförhållanden tillämpliga.

Av 6 § tredje stycket framgår att reglerna om revision skall tillämpas även under likvidationen. Den i 7 kap 6 § bankrörelselagen föreskrivna skyldigheten att till bankinspektionen sända in årsredovisning och revisionsberättelse omfattar även den av likvidatorerna framlagda årsredovisningen jämte revisionsberättelsen.

Om likvidation pågår, finns det behov av särskilda balansvärderingsregler. Tillgångarna skall i regel avyttras under likvidationen. De bör därför inte få tas upp till högre värde än det beräknade försäljningsvärdet, efter avdrag för försäljningskostnaderna. Regeln om detta i *andra stycket* första meningen har egentlig betydelse främst beträffande anläggningstill-

gångar. Nedskrivning skall i förekommande fall ske till detta maximivärde och nedskrivningen, liksom förekommande justeringar av bokförda skulders värden, kommer till synes i resultaträkningen för det första likvidationsåret.

Till följd av det principiella förbudet att skriva upp värdet på anläggningstillgångar kan vissa tillgångar komma att tas upp till värden som är lägre än vad tillgångarna enligt likvidatorernas beräkning kan komma att inbringa vid en försäljning. Av denna anledning föreskrivs i andra meningen att större övervärden av detta slag skall anges genom att det beräknade värdet uppges inom linjen. Därvid bör givetvis beaktas den skatt som uppkommer om tillgångarna kan realiseras till de beräknade värdena. Detta får ske antingen så att värdena anges efter avdrag för skatt eller så att beräknad skatt tas upp inom linjen på skuldsidan.

För skulderna ges en motsvarande informationsregel. Denna regel avser även likvidationskostnaderna. I möjligaste mån bör beloppet för återstående sådana kostnader uppskattas och tas upp bland skulderna i balansräkningen. Eftersom detta ibland kan möta svårigheter finns det, om de beräknade likvidationskostnaderna väsentligt avviker från den redovisade skulden, möjlighet att inom linjen lämna uppgift om de beräknade kostnaderna.

12 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna, om det finns garantifond eller om det i reglementet har gjorts förbehåll om återbäring av grundfond, ombesörja återbetalning av sådan fond jämte utfäst ränta. Finns såväl garantifond som grundfond får återbäring av grundfonden inte äga rum, förrän garantifonden jämte ränta har återbetalts. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av sparbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas.

Paragrafen motsvarar 69 § tredje stycket SpL och 10 kap. 14 § bankaktiebolagslagen.

När den i kallelsen på okända borgenärer utsatta inställelsedagen har gått och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna, om sparbankens medel förslår, se till att garantifond och grundfond återbetalas. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas skall erforderliga medel hållas inne och återstoden utbetalas till dem som tecknat bidrag till garantifond och grundfond. Grundfondsbeloppet skall återbetalas enligt vad som bestämts om detta i reglementet. I paragrafen regleras även den inbördes förmånsrätten mellan garantifondmedel och grundfondmedel så att grundfondsbeloppet inte får återbetalas förrän garantifond jämte ränta har återbetalats.

13 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna.

Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla huvudmännen till en sparbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall sändas till huvudmännen enligt bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 4 kap. 6 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på sparbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

Paragrafen motsvarar 73 § första och andra styckena SpL samt 10 kap. 15 § bankaktiebolagslagen.

Som framgår av *första stycket* skall likvidatorerna efter fullgjort uppdrag upprätta en förvaltningsberättelse som skall avse likvidationens gång från början till slut. Berättelsen bör utgå från sparbankens ställning enligt den s. k. begynnelsebalansräkningen enligt 8 § och innehålla en redogörelse för avvecklingsåtgärder av betydelse, för andra förhållanden som varit av särskild betydelse för avvecklingen, för eventuell återbäring av garantifond och grundfond samt för avvecklingens resultat. Vid förvaltningsberättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Förvaltningsberättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna, som inom en månad skall avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När likvidatorerna får revisionsberättelsen skall de enligt *andra stycket* genast kalla huvudmännen till en sparbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen och bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall sändas till samtliga huvudmän och läggas fram på stämman. Till skillnad från gällande rätt skall stämman ta upp frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna. Huvudmännen har därvid möjlighet att enligt bestämmelserna i 4 kap. 6 § tredje stycket hänskjuta frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna till en fortsatt stämma, som skall hållas minst en högst två månader efter stämmans avbrytande.

Till andra stycket har fogats en erinran om skyldigheten att sända in de i paragrafen nämnda handlingarna till bankinspektionen (7 kap. 6 § BRL).

14 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är sparbanken upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

Paragrafen motsvarar 73 § tredje stycket SpL och 43 § första stycket SpK samt överensstämmer i sak med 10 kap. 16 § första stycket bankaktiebolagslagen.

Liksom enligt gällande rätt skall sparbanken anses vara upplöst när likvidatorerna lagt fram slutredovisningen. Uppkommer behov av ytterligare likvidationsåtgärder efter det att sparbanken anses upplöst skall enligt 16 § likvidationen fortsättas. Anmälan om att sparbanken är upplöst skall genast göras till bankinspektionen.

15 § Om det enligt likvidatorernas slutredovisning finns ett överskott, skall hälften av detta tillfalla sparbankernas säkerhetskassa samt återstoden, enligt vad sparbanksstämman bestämmer, användas för allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Sparbanksstämmans beslut skall underställas bankinspektionen, som skall tillse såväl att angiven del av överskottet utbetalas till säkerhetskassan som att återstoden används i enlighet med vad sparbanksstämman beslutat.

Om en sparbank i samband med likvidation överlåter sin rörelse till en annan sparbank, skall överskottet utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket gå till den andra sparbanken.

Paragrafen överensstämmer i stort med 75 § SpL.

Om likvidatorernas slutredovisning visar överskott skall enligt *första stycket* hälften tillfalla sparbankernas säkerhetskassa. Detta är en gemensam fond som har skapats för samtliga sparbanker i landet med uppgift att trygga sparbankernas verksamhet och insättarnas rätt. Fonden regleras i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa. Enligt denna lag kan säkerhetskassans medel, som utgörs av bidrag från sparbanker, begagnas till bistånd åt sparbank som kommit i solvenssvårigheter och till gottgörelse åt insättare i en sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Den andra hälften av överskottet skall efter sparbanksstämmans närmare bestämmande användas för allmännyttiga och därmed jämförliga ändamål. Gällande bestämmelse att detta ändamål inte får vara subventionerat genom skattebidrag, har ej tagits med (se beträffande denna bestämmelse den ändring som föreslagits i 5 kap. 2 § tredje stycket). Denna del av överskottet bör användas till gagn för den bygd där sparbanken verkat.

Även om särskilda fusionsregler ges i 7 kap. kan ett samgående ske så att en sparbank övertar en annan sparbanks tillgångar och samtidigt ikläder sig ansvarighet för dess skulder varefter den överlåtande sparbanken träder i likvidation. Har ett sådant avtal träffats skall enligt *andra stycket* det eventuella överskott som uppstår vid den överlåtande sparbankens likvidation utan hinder av vad som sägs i paragrafens första stycke i sin helhet överföras till den övertagande sparbanken.

16 § Om det efter sparbankens upplösning enligt 14 § visar sig att den har tillgångar eller om talan väcks mot sparbanken eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering.

Paragrafen motsvarar 74 § SpL och 43 § tredje stycket SpK samt överensstämmer i sak med 10 kap. 17 § bankaktiebolagslagen.

Om likvidationen fortsätter, skall sparbanken inte längre anses som upplöst. Den fortsatta likvidationen knyter an till den föregående, där denna avslutades. En upprepning av t. ex. kallelse på okända borgenärer erfordras således inte. Likvidatorerna återinträder utan vidare i sina uppdrag. Skulle en tidigare likvidator inte finnas att tillgå får bankinspektionen utse en ny. Vid likvidationens återupptagande får även huvudmännens mandattid anses utsträckt att gälla så länge likvidationen fortsätter.

Anmälan om fortsatt likvidation skall genast göras av likvidatorerna för

registrering. På sätt reglementet föreskriver skall huvudmännen kallas till första sparbanksstämman efter återupptagandet.

17 § Om en sparbank har trätt i likvidation på grund av sparbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och sparbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller reglementet, eller om garantifond eller grundfond har återbetalts under likvidationen.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Sparbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1 eller 2 § har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till sparbanksstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 13 § tillämpas.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande SpL, överensstämmer i huvudsak med 10 kap. 18 § bankaktiebolagslagen.

Om en sparbank har trätt i likvidation torde möjligheten att avbryta likvidationen och återuppta verksamheten vara praktiskt taget utesluten. Redan före likvidationsbeslutet bör samtliga möjligheter att undgå likvidationen vara prövade. Jag vill dock inte utesluta möjligheten att situationen för sparbanken efter likvidationsbeslutet kan förändras så att det vore önskvärt att avbryta likvidationen och återuppta verksamheten. Därför införs särskilda bestämmelser om återupptagande av verksamheten med aktiebolagslagens motsvarande regler i 13 kap. 17 § som förebild.

Om sparbanken trätt i likvidation på grund av sparbanksstämmans beslut kan stämman, sedan revisorerna avgett yttrande, enligt *första stycket* besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om likvidationsanledning föreligger på grund av denna lag eller reglemente. Inte heller får ett sådant beslut fattas om återbetalning har skett av garantifondsbelopp eller grundfondsbelopp.

Vid den sparbanksstämma som beslutar om återupptagande av sparbankens verksamhet skall enligt *andra stycket* en styrelse väljas. Något val av revisorer behöver inte ske eftersom de ordinarie revisorerna förutsätts fullgöra sitt uppdrag även under likvidationsförfarandet. Vad gäller huvudmännen kan det bli nödvändigt med kompletterande val.

Tredje stycket föreskriver att beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall anmälas för registrering. Innan beslutet får verkställas skall bankinspektionen lämna tillstånd till detta. Bankinspektionen skall pröva frågan om återupptagande av verksamheten inte bara mot bakgrund av förevarande paragraf. Tillstånd bör ges endast om sparbanken kan återuppta verksamheten utan att komma i konflikt med andra skyddsregler i sparbankslagen eller bankrörelselagen.

Om ett likvidationsbeslut har blivit upphävt genom lagakraftägande dom

eller beslut, skall enligt *fjärde stycket* likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla samman huvudmännen till stämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf skall likvidatorerna avge slutredovisning enligt 13 §. Bestämmelser om detta har tagits in i *femte stycket*.

Konkurs

18 § Om en sparbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är sparbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall sparbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att sparbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 2 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garantifond eller till grundfond, som skall återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, däri inbegripet fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. Beträffande den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel skall gälla vad som föreskrivs i 12 §.

Paragrafen motsvaras av 76 § andra–fjärde styckena SpL, första–tredje styckena överensstämmer i sak med 10 kap. 19 § bankaktiebolagslagen.

Enligt *första stycket* är en i konkurs försatt sparbank upplöst när konkursen avslutas utan överskott. I *andra och tredje styckena* ges bestämmelser om det fall att konkursen avslutas med överskott. Principen är att sparbanken i sistnämnda fall skall avvecklas genom likvidation, se 2 § första stycket 4.

I *fjärde stycket* fastställs den ordning, enligt vilken bevis om tillskott till garantifond och grundfond, som skall återbäras, berättigar till utdelning i konkurs. Samtidigt föreskrivs att förlagsbevis medför rätt till utdelning före fondbevis. Det inbördes förhållandet mellan garantifond och grundfond är enligt 12 § att garantifond går före grundfond.

19 § Om en sparbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds sparbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta sparbanken i konkurs.

Paragrafen motsvarar 44 § SpK och 76 § första stycket SpL samt överensstämmer i sak med 10 kap. 20 § bankaktiebolagslagen.

I *första stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när sparbanken försätts i konkurs. Att en sparbank försätts i

konkurs betyder inte att den är upplöst och att dess organ upphör att existera. De förlorar emellertid befattningen med alla de rättigheter och skyldigheter som tillkommer konkursboet och de angelägenheter som handläggs av konkursförvaltningen enligt konkurslagens regler. Sålunda kan styrelsen eller sparbanksstämman inte besluta om eller disponera över sparbankens tillgångar och sparbanksstämman kan inte med verkan mot konkursboet bevilja styrelseledamöterna ansvarsfrihet. Konkursboet kan t. o.m., utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats viss tid före konkursen, föra talan om skadestånd enligt 5 kap. 6 § sista stycket bankrörelselagen.

Att sparbanksorganen fortfarande existerar under konkursen framgår av *andra stycket*, vari föreskrivs att såväl styrelsen som sparbanksstämman har vissa uppgifter under konkursen. Styrelsen eller likvidatorerna företräder sparbanken som konkursgäldenär under konkursen och sparbanksstämman har befogenhet att entlediga och tillsätta styrelseledamöter. Det kan också erinras om att sparbanksstämman, om konkursen avslutas med överskott, utan vidare skall fungera och fatta beslut om att försätta sparbanken i likvidation.

Under konkursen företräds sparbanken som konkursgäldenär av den sittande styrelsen eller likvidatorer, om sådana är utsedda före konkursutbrottet. Styrelseledamöterna förutsätts sålunda sitta kvar, även om den tid för vilken de valts skulle gå ut, innan konkursen avslutas. De har dock, liksom likvidatorerna, rätt att avgå. Vidare gäller vad som föreskrivs i lagen om entledigande och skyldighet att utse efterträdare till den som entledigas eller av annan orsak avgår.

I *tredje stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när konkursen avslutats. Konkursdomaren skall därvid ange om konkursen avslutats med överskott eller inte. När bankinspektionen får besked om att en konkurs avslutats med överskott bör den anmäla förhållandet för rätten för tvångslikvidation enligt 2 §. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen om en överrätt upphävt ett konkursbeslut.

7 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5) finns förslag till nya bestämmelser om fusion mellan banker och inlösen av aktier i dotteraktiebolag.

Enligt nuvarande bestämmelser får fusion mellan sparbanker ske genom s. k. absorption (en eller flera sparbanker går upp i en annan). Denna möjlighet behålls samtidigt som bestämmelser om fusion genom s. k. kombination införs (två eller flera sparbanker går upp i en ny för ändamålet bildad sparbank).

Vidare införs bestämmelser om fusion mellan sparbank och helägt dotterbolag samt om tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolag.

Enligt gällande fusionsregler i SpL skall bankinspektionen lämna tillstånd till att bringa fusionsavtalet till verkställighet. Nu föreslås i stället att regeringen skall ge tillstånd till fusionen och därvid göra en prövning som är anpassad till sparbankernas särskilda förhållanden. Under fusionsförfarandet kommer bl. a. fusionsavtalet och regeringens tillstånd till verkstäl-

lighet av fusionsbeslutet att registreras. Fusionsavtalet skall enligt 8 kap 2 § bankrörelselagen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Sparbankslagens fusionsregler avviker i vissa avseenden från bankaktiebolagslagens. Eftersom något fusionsvederlag i egentlig mening inte förekommer vid fusion mellan sparbanker behövs det inte några regler om hur vederlaget skall erläggas. Strävanden att förenkla och tidsmässigt förkorta förfarandet har fört med sig vissa ytterligare förändringar i förhållande till gällande fusionsregler.

Kapitlet motsvarar utredningens förslag till 10 kap. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en sparbank (den överlåtande sparbanken) gå upp i en annan sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att den överlåtande sparbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande sparbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken, om inte annat följer av 8 §. Fusion kan ske, trots att den överlåtande sparbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

Följande handlingar skall sändas till huvudmännen i den överlåtande sparbanken senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till sparbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för sparbanken och insättarna, samt
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall följande handlingar sändas till huvudmännen samt läggas fram på stämman

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckningar om sparbanksstämmans beslut om sparbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för sparbankens ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen har avgetts, samt
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Paragrafen överensstämmer i stort med 78 § 1 mom. SpL och 45 § första–tredje styckena SpK och 11 kap. 1 § bankaktiebolagslagen.

I paragrafen ges bestämmelser om fusion av sparbanker genom absorption. Bestämmelserna kan endast tillämpas på fusion mellan sparbanker och möjliggör således inte en fusion mellan en sparbank och andra typer av associationer.

Vid fusion enligt denna paragraf skall enligt *första stycket* ett mellan sparbankerna träffat fusionsavtal godkännas av sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken. För godkännande av avtalet krävs särskild röstmajoritet, vilket framgår av 3 §. Något godkännande av fusionsavtalet av

sparbanksstämman i den övertagande sparbanken krävs inte. I och för sig torde fusionen som affärstransaktion vara av så stor betydelse för den övertagande sparbanken att styrelsen bör föra upp frågan om godkännande av fusionsavtalet till sparbanksstämman. Fusionen kommer att nödvändiggöra en ändring av reglementet och av detta skäl fordras en medverkan av sparbanksstämman i den övertagande sparbanken. De reglementsändringar som blir aktuella i den övertagande sparbanken i samband med en fusion är bl. a. följande. Sparbankens verksamhetsområde måste som regel utvidgas. Antalet huvudmän måste kanske ändras och även bestämmelserna om hur dessa skall utses. Även styrelseledamöternas antal kan komma att ändras.

Den övertagande sparbanken behöver inte i samband med fusionen föranstalta om val av nya huvudmän i sparbanken. Övergångsvis kan gälla att huvudmännen i den överlåtande sparbanken blir huvudmän i den övertagande sparbanken. Därefter får erforderliga åtgärder vidtas för att nedbringa huvudmännen till lämpligt antal med en fördelning så att den övertagande sparbankens hela verksamhetsområde efter fusionen blir representerat.

Fusionen innebär att den överlåtande sparbankens alla tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken. Något särskilt fusionsvederlag är det inte fråga om vid fusion mellan sparbanker.

Fusion kan även ske om den överlåtande sparbanken är i likvidation. Styrelsens uppgifter under fusionsförfarandet fullgörs i sådant fall av likvidatorerna. När regeringens tillstånd enligt 5 § har registrerats skall likvidationen i den överlåtande sparbanken avslutas genom slutredovisning.

Av första stycket följer att fusionsavtalet måste vara fullständigt, eftersom de delar av fusionsavtalet som inte omfattas av sparbanksstämmans godkännande, inte blir giltiga. Att fusionsavtalet skall vara fullständigt betyder att det bör reglera förutsebara rättsliga frågor, som fusionen ger upphov till och som inte är lösta i lagen.

I *andra stycket* anges de handlingar som skall sändas till huvudmännen och läggas fram på sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken till ledning för bedömningen av fusionsfrågan. Det är dels ett fullständigt förslag till fusionsavtal, dels vissa redovisningshandlingar m. m. rörande den överlåtande sparbanken. Handlingarna skall sändas ut till huvudmännen senast en vecka före sparbanksstämman.

De handlingar som sålunda skall tillhandahållas anges i fem punkter. I punkt 1 tas upp förslag till sparbanksstämmans beslut. Enligt punkt 2 skall fusionsavtalet tillhandahållas. Enligt punkterna 3 och 4 skall styrelsen i den överlåtande sparbanken lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för sparbanken och insättarna. Revisorerna skall yttra sig över denna redogörelse. Om handlingar som avses i punkt 5 skall tillhandahållas, kan redogörelsen och yttrandet ingå i dessa handlingar. Om frågan om fusion skall behandlas på ordinarie sparbanksstämma där årsredovisningen läggs fram, får huvudmännen därigenom en tillfredställande redogörelse för sparbankens ekonomiska situation. För det fall att årsredovisningen inte behandlas på stämman, anges i punkt 5 vilka handlingar som skall sändas till huvudmännen.

De nu nämnda bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. För närvarande har styrelsen emellertid inte någon skyldighet att i den berättelse som motsvarar redogörelsen i punkt 2 lämna sådana upplysningar som kan vara till förfång för sparbanken. Att denna begränsning inte tagits upp hänger samman med den ståndpunkt som intagits i frågan om den s. k. förfångsklausulen när det gäller upprättandet av förvaltningsberättelsen (se 4 kap. 9 § BRL).

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera sparbanker (de överlåtande sparbankerna) förenas genom att bilda en ny sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att de överlåtande sparbankerna upplöses utan likvidation samt att den övertagande sparbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i varje överlåtande sparbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra och tredje styckena skall upprättas för varje överlåtande sparbank. De skall sändas till huvudmännen i de överlåtande sparbankerna senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till reglemente för den övertagande sparbanken. Om sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna godkänner avtalet, skall de genast se till att huvudmän, styrelse och revisorer utses i den nya sparbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande sparbankslagstiftning överensstämmer i sak med 11 kap. 2 § bankaktiebolagslagen.

Genom denna paragraf regleras fusionsformen kombination, som innebär att två eller flera sparbanker uppgår i en ny sparbank som bildas i och med fusionen. Liksom beträffande 1 § är denna paragraf tillämplig enbart vid fusion mellan sparbanker. Av hänvisningen till 1 § första stycket fjärde meningen framgår att fusion kan ske utan hinder av att av fusionen berörd sparbank trätt i likvidation.

Tillvägagångssättet vid fusion genom kombination blir följande enligt *första och andra styckena*. Mellan de överlåtande sparbankerna träffas ett avtal om fusion. Eftersom sparbankerna blir överlåtande sparbanker i förhållande till den nya sparbanken, skall sparbanksstämmorna i de förstnämnda sparbankerna godkänna avtalet. Godkännandet beslutas enligt reglerna i 3 §. Beträffande översändandet och framläggande på stämman av vissa handlingar skall 1 § andra stycket 1–5 tillämpas. Dessa handlingar skall upprättas för var och en av de överlåtande sparbankerna och sändas till huvudmännen i de överlåtande sparbankerna före de sparbanksstämmor vid vilka fråga om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall läggas fram på sparbanksstämmorna. Detta innebär i praktiken att de överlåtande sparbankerna gemensamt sammanställer de redovisningshandlingar m. m. som krävs enligt lagen till en gemensam fusionsakt, som används vid samtliga sparbanksstämmor vid vilka fusionsavtalet behandlas.

Enligt *tredje stycket* skall sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna, om de godkänner fusionsavtalet, samtidigt anta ett reglemente för den nya sparbanken. Avtalet måste alltså innehålla ett förslag till reglemente samt bestämmelser om antalet huvudmän och hur dessa skall utses i den nybildade sparbanken.

Styrelserna i de överlåtande sparbankerna skall ombesörja att huvudmän i den nybildade sparbanken utses enligt bestämmelserna i 4 kap. 3 §. De på detta sätt utsedda huvudmännen skall därefter vid ett särskilt sammanträde utse styrelse och revisorer i den nybildade sparbanken. Alternativt bör dock följande kunna gälla. I fusionsavtalet föreskrivs att samtliga huvudmän i de överlåtande sparbankerna skall vara huvudmän i den nybildade sparbanken. Fusionsavtalet kan vidare innehålla bestämmelser om hur antalet huvudmän i den nybildade sparbanken efter hand skall minskas. I detta fall bör sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna kunna utse styrelse och revisorer i den nybildade sparbanken i enlighet med fusionsavtalets bestämmelser. Genom att en ny sparbank bildas av två eller flera redan bestående sparbanker krävs inte någon uppbyggnad av en grundfond i den på detta sätt bildade sparbanken. Detta framgår av 2 kap. 2 §.

I aktiebolagslagen sägs att fusionsavtalet ersätter stiftelseurkunden vid vanlig bolagsbildning. Denna bestämmelse återfinns inte i paragrafen eftersom begreppet stiftelseurkund inte finns för sparbankerna. I stället för stiftelseurkund skall ett reglemente upprättas, som efter godkännande av stämmorna skall stadfästas av regeringen. Därefter skall den på detta sätt nybildade sparbanken beviljas oktroj. Tillsammans med de övriga handlingar som skall sändas till huvudmännen och läggas fram på stämman, förutsätts fusionsavtalet ge huvudmännen i de överlåtande sparbankerna erforderlig information för bedömning av fusionen. Styrelsen i överlåtande sparbank är också enligt 4 kap. 12 § skyldig att på yrkande av huvudman lämna upplysningar rörande fusionen. Någon konstituerande sparbanksstämma hålls inte. Denna ersätts av de sparbanksstämmor som i var och en av de överlåtande sparbankerna hålls för att godkänna fusionsavtalet och anta reglementet. Någon ändring av det föreslagna reglementet kan inte ske vid stämma som hålls för att godkänna fusionsavtalet. Om någon ändring önskas måste själva fusionsavtalet, i vilket reglementet ingår, ändras och behandlas på nytt enligt denna paragraf. Sedan den nya sparbanken bildats kan naturligtvis en ändring av reglementet ske i vanlig ordning.

Fusionsförfarandet

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga närvarande huvudmän, som skall utgöra nio tiondelar av hela antalet huvudmän, eller om det har fattats på två på varandra följande sparbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen. I reglementet får föreskrivas villkor som går längre.

Paragrafen motsvarar 78 § 2 mom. SpL. Den saknar motsvarighet i 11 kap bankaktiebolagslagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den röstmajoritet som fordras för att ett beslut om godkännande av fusionsavtal skall bli giltigt. Dessa bestämmelser är tillämpliga vid fusion såväl enligt 1 § som 2 §. I förhållande till gällande rätt har kraven på kvalificerad majoritet mildrats något. För att ett beslut om godkännande av fusionsavtal skall bli giltigt på en sparbanksstämma krävs enligt SpL att samtliga huvudmän förenat sig om detta. Enligt förslaget krävs att beslutet biträtts av samtliga närvarande huvudmän som skall utgöra nio tiondelar av antalet huvudmän. Detta något mildare krav motiveras av att det kan vara svårt att få samtliga sparbankens huvudmän samlade till en stämma. Därigenom uppnås att en välmotiverad fusion, om vilken inga meningsskiljaktigheter föreligger, inte onödigt fördröjs. Erhålls inte sådan röstmajoritet krävs beslut på ytterligare en stämma. På den senare stämman skall beslutet biträdas av minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen. Detta överensstämmer med SpL. Skälet till att SpL:s bestämmelser i denna del har behållits är detsamma som åberopats i fråga om beslut om ändring av sparbanks reglemente och om frivillig likvidation (jfr vid 4 kap. 15 § och 6 kap. 1 §). I reglementet kan föreskrivas längre gående krav på majoritet än vad som anges i paragrafen.

I 4 kap. 9 § tredje stycket finns bestämmelser om utfärdande av kallelse till sparbanksstämma som skall behandla fråga om fusion.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av sparbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande sparbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

Paragrafen motsvarar 45 § fjärde stycket SpK samt 78 § 2 mom. tredje stycket SpL och överensstämmer i sak med 11 kap. 3 § första stycket bankaktiebolagslagen.

Eftersom en överlåtande sparbank upplöses genom fusionen är det av vikt att alla som har intressen i sparbanken får kännedom om att fusionsavtal träffats och godkänts av sparbanksstämman. Sparbanken skall därför enligt *första stycket* göra en registreringsanmälan till bankinspektionen inom fyra månader från stämmans beslut att godkänna fusionsavtalet. Krävs det att beslutet om godkännande fattas på två på varandra följande stämmor, räknas tidsfristen från den senare stämman. Till skillnad från gällande rätt skall anmälan ske oavsett om stämmans beslut klandras. Genom anmälan kommer sparbanksstämmans beslut om godkännande av fusionsavtalet att införas i bankregistret. Enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen är bankinspektionen skyldig att kungöra det som införs i registret i Post- och Inrikes Tidningar. Om en sådan anmälan försummas eller om inspek-

tionen avskriver ansökan eller vägrar registrering genom beslut som vinner laga kraft, förfaller frågan om fusion. Vid fusion genom kombination enligt 2 § skall registreringsanmälan göras av var och en av de överlåtande sparbankerna, vilket innebär att hela fusionsfrågan förfaller, om någon av dem kommer för sent med sin anmälan.

Av *andra stycket* följer att hinder mot registrering föreligger om en fusion har förbjudits enligt konkurrenslagen eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen. Frågan om konkurrenslagens tillämplighet har närmare berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5).

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande sparbanker ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall sparbankerna därjämte underställa regeringen reglementet för den övertagande sparbanken för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda sparbankerna, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

Paragrafens första stycke motsvarar 78 § 3 mom. första och andra styckena SpL samt överensstämmer i sak med 11 kap. 4 § bankaktiebolagslagen.

Av samma skäl som anförts i anslutning till motsvarande bestämmelse i 11 kap. 4 § bankaktiebolagslagen skall tillstånd till verkställighet av ett fusionsavtal lämnas av regeringen (se avsnitt 4.2).

Utredningen har till skillnad från vad som föreskrivs för bankbolagen föreslagit att regeringen skall kunna uppdra åt bankinspektionen att meddela tillstånd i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av större vikt.

Bankinspektionen har i sitt remissyttrande anfört att inspektionen inte anser det meningsfullt att den i vissa fall skall meddela tillstånd till fusionsavtalets verkställande, medan frågorna om stadfästelse av reglemente och beviljande av oktroj skall underställas regeringen (bil. 3 avsnitt 4.7.2).

Jag delar inspektionens uppfattning. Paragrafen har utformats i överensstämmelse därmed.

I *första stycket* föreskrivs att tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall av såväl överlåtande som övertagande sparbank sökas hos regeringen. Ansökan skall göras senast två månader efter registreringen av fusionsavtalet. Detta innebär i förhållande till gällande lag en förkortning med två månader. Den föreslagna tidsfristen har bedömts vara fullt tillräcklig och genom ändringen undviks onödig tidsutdräkt i fusionsförfarandet. Försummas denna anmälan, faller frågan om fusion enligt 7 § tredje stycket. Ansökningshandlingarna skall lämnas in till bankinspektionen. En bestämmelse om detta kommer att föras in i en bankrörelseförordning.

Vid fusion enligt 1 § krävs regelmässigt att reglementet i den övertagande sparbanken ändras. Denna sparbank skall därför i samband med fusionsärendet ansöka om stadfästelse av sådan ändring.

Vid fusion enligt 2 §, genom vilken en ny sparbank bildas, skall de

överlåtande sparbankerna samtidigt underställa regeringen den nybildade sparbankens reglemente för stadfästelse. Regeringen skall i detta fall även pröva om reglementet, på sätt 2 kap. 3 § föreskriver, överensstämmer med sparbankslagen och med andra författningar samt om särskilda bestämmelser krävs. Ytterligare en förutsättning för att ett fusionsavtal enligt 2 § skall få verkställas är att den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna. Om regeringen finner detta och jämväl övriga förutsättningar enligt andra stycket är uppfyllda skall, när tillstånd till verkställighet av fusionsavtalet ges, också reglementet stadfästas och oktroj beviljas.

I *andra stycket* ges regler om hur regeringen skall pröva ansökningen om fusion. Regeringen skall bevaka samtliga borgenärers intressen i både överlåtande och övertagande sparbank. För tillstånd till verkställighet av fusionen krävs vidare att fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Härmed avses exempelvis, att fusionen inte bör vara till nackdel för bankväsendet som sådant eller för den bygd där de berörda sparbankerna verkar eller motverka en ändamålsenlig organisation av sparbanksrörelsen.

Regeringen kan, i överensstämmelse med gällande lag, enligt förslaget ge tillstånd till verkställighet av fusionsavtalet utan att varje enskild borgenär gett sitt medgivande till fusionen. Borgenärerna har dock möjlighet att lämna synpunkter på fusionen, eftersom denna offentliggörs i Post- och Inrikes Tidningar på ett tidigt stadium av förfarandet. Regeringen får således bevaka att insättares och andra borgenärers intressen inte äventyras genom fusionen. Detta förfarande innebär ett avsteg från de allmänna civilrättsliga reglerna om skuldövertagande. De speciella förhållanden som gäller vid fusion där en bank ingår och som ovan redovisats får anses motivera detta avsteg.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till den överlåtande sparbanken, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande sparbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Paragrafen överensstämmer i sak med 78 § fjärde stycket SpL och 11 kap. 5 § bankaktiebolagslagen.

Enligt 23 § andra stycket lagen om tryggande av pensionsutfästelse (tryggandelagen) gäller sparbankslagens bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion vid överflyttning av ansvar för pensionsutfästelse till övertagande sparbank. Tryggandelagens regler i övrigt om överföring av ansvaret för pensionsutfästelse är emellertid tillämpliga i samband med fusion mellan sparbanker. En erinran om detta har tagits in i 6 §.

7 § Inom två månader från dagen för regeringens beslut om tillstånd till fusion skall styrelserna i såväl överlåtande som övertagande sparbank till bankinspektionen för registrering anmäla att fusionen verkställts enligt fusionsavtalet samt, vid fusion enligt 2 §, att den övertagande sparbanken bildats och att huvudmän, styrelse och revisorer utsetts för denna.

När fusionstillstånd enligt 5 § och anmälan enligt första stycket har

registrerats, är överlåtande sparbank upplöst och dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken.

Har inte ansökan om fusionstillstånd gjorts inom den i 5 § föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om sparbankerna inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Paragrafen motsvarar 45 § sjätte stycket SpK, 78 § 3 mom. tredje stycket SpL och 86 § 3 mom. SpL samt 11 kap. 6 och 8 §§ bankaktiebolagslagen.

Enligt gällande rätt skall styrelserna i de av fusionen berörda sparbankerna inom sex månader efter lagakraftvunnet beslut om tillstånd till fusionen för registrering anmäla beslutet till bankinspektionen. När denna registrering har skett anses fusionen genomförd. Överlåtande sparbank skall anses upplöst och dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken.

Som tidigare framgått har strävan varit att i största möjliga utsträckning förenkla och förkorta fusionsförfarandet. Även om bestämmelserna i denna paragraf också skall reglera fusionsförfarandets avslutande vid kombinationsfallet, dvs. när en ny sparbank bildas, föreligger det inte något behov av en så lång tidsfrist som sex månader, vilket medges när en ny sparbank bildas utan samband med fusion (2 kap. 11 §). Enligt *första stycket* skall sparbankerna inom två månader efter regeringens beslut att tillåta fusionen anmäla för registrering till bankinspektionen att fusionen verkställts och, vid fusion enligt 2 §, att huvudmän, styrelse och revisorer utsetts för den nybildade sparbanken. Före anmälan skall i absorptionsfallet nödvändiga reglementsändringar vara stadfästa och i kombinationsfallet skall för den nybildade sparbanken reglementet vara stadfäst och oktroj beviljad. Såväl överlåtande som övertagande sparbank skall göra denna anmälan för registrering. Detta innebär att anmälan skall medföra registreringsåtgärd inte enbart för den överlåtande sparbanken utan även för den övertagande sparbanken. Den på anmälningen följande registreringen betyder att fusionen juridiskt är fullbordad för båda sparbankernas del. Vid fusion genom kombination skall registreringen innefatta registrering av den nybildade sparbanken. Den registrering som anmälan enligt detta stycke föranleder skall på sätt 8 kap. 2 § bankrörelselagen föreskriver av bankinspektionen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar.

Av *andra stycket* följer att när fusionstillståndet enligt 5 § och anmälan enligt första stycket har registrerats är den överlåtande sparbanken upplöst. Vidare övergår överlåtande sparbanks tillgångar och skulder till den övertagande eller nybildade sparbanken. Samtliga tillgångar och skulder får anses övergå, även om någon av dem inte skulle ha uppgivits i eller ens varit känd vid tiden för avtalet. Fusionen utgör en form av universalsuccession och samtliga tillgångar och skulder i den överlåtande sparbanken ingår i fusionen.

I *tredje stycket* föreskrivs att bankinspektionen skall förklara frågan om fusion förfallen, om inte ansökan om regeringens eller bankinspektionens tillstånd till fusion görs inom den föreskrivna tiden eller om regeringen

avslår ansökan eller om sparbankerna inte gör anmälan enligt första stycket inom föreskriven tid.

Fusion mellan sparbank och ett helägt dotteraktiebolag

8 § Om en sparbank äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan sparbankens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i sparbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som sparbanken inte får förvärva enligt bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 9 § bankaktiebolagslagen.

Till skillnad från vad som gäller för fusion enligt 1 och 2 §§ kan en sparbank enligt denna paragraf fusionera med ett bankaktiebolag eller ett aktiebolag. En förutsättning är att det bolaget är helägt.

Fusionsavtal träffas enligt *första stycket* mellan styrelserna i de berörda företagen. Eftersom dotterbolaget är helägt krävs inte att bolagsstämman i detta bolag godkänner styrelsebeslutet.

Båda styrelserna skall anmäla fusionsavtalet för registrering. Någon frist för anmälningen är inte utsatt. Det är nämligen inte meningsfullt att fixera en viss tid, vars överskridande skall medföra att fusionsfrågan förfaller, eftersom sparbankens och dotterbolagets styrelser när som helst kan förnya fusionsavtalet. Den gemensamma registreringsanmälan kan dessutom anses likvärdig med ett bekräftande eller förnyande av fusionsavtalet. Beträffande regeringens tillstånd och registrering av detta gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar. Något skifte av helägt dotterbolags tillgångar blir det inte fråga om.

De föreslagna fusionsreglerna skall gälla också vid fusion mellan en sparbank och ett helägt aktiebolag. Dotterbolagets verksamhet kommer genom fusionen att föras in i den "egentliga" bankverksamheten och lyda under banklagstiftningens bestämmelser. För att pröva om detta är lämpligt eller om särskilda begränsningar krävs med anledning av bestämmelserna i paragrafens andra stycke, är det nödvändigt att den särskilda prövning som regeringen skall göra enligt 5 § också görs vid fusion enligt denna paragraf.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget ett aktiebolag skall fusionen registreras inte bara hos bankinspektionen utan också hos patent- och registreringsverket. Bankinspektionen skall se till att en sådan registrering samtidigt görs hos patent- och registreringsverket, som också av inspektionen fortlöpande skall hållas underrättad om fusionen.

I 2 kap. bankrörelselagen ges bestämmelser om den egendom som en sparbank får förvärva och driva handel med för egen räkning. Oavsett dessa bestämmelser får en sparbank enligt *andra stycket* genom fusion förvärva all den egendom som från dotterbolaget överförs till sparbanken. Om egendomen utgörs av sådan s. k. förbjuden egendom som sparbanken enligt 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen, inte får behålla skall sparbanken emellertid avyttra egendomen. Detta måste ske senast ett år från registreringen av fusionen. Ibland kan en vidareförsäljning inom denna frist te sig synnerligen oförmånlig för sparbanken. I sådana fall kan bankinspektionen förlänga den frist inom vilken försäljning skall ske. Denna fråga berörs närmare i specialmotiveringen till 11 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2).

Inlösen av aktier i ett dotterbolag

Paragraferna 9–13 innehåller bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier i dotteraktiebolag. Några motsvarande bestämmelser finns inte i gällande lag. Syftet med bestämmelserna är att möjliggöra en fusion mellan sparbank och av sparbanken helägt dotterbolag enligt 8 §. Motsvarande bestämmelser föreslås i bankaktiebolagslagen och i föreningsbankslagen.

9 § Om en sparbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har sparbanken rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av sparbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av sparbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Har sparbanken förvärvat större delen av sina aktier i bolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till sparbanken överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 10 § bankaktiebolagslagen.

I *första stycket* anges förutsättningarna för rätt till inlösen av minoritetsaktier i dotteraktiebolag. Både sparbanken och minoritetsaktieägarna har rätt att påfordra inlösen. Inlösen av aktier kan utgöra ett led i ett fusionsförlopp men så behöver inte vara fallet.

För inlösen krävs inte bara att sparbanken innehar mer än nio tiondelar av aktierna i dotterbolaget utan också att dessa aktier representerar mer än

nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med sparbankens eget innehav av aktier i dotterbolaget likställs indirekta innehav genom annat dotterföretag. Lösningsrätt föreligger alltså när tillräckligt många aktier i ett dotterbolag innehas antingen av sparbanken själv eller av sparbanken och ett eller flera dotterföretag tillsammans.

Att minoritetsaktieägarna tillerkänns rätt att få sina aktier inlösta sammanhänger med att de inte kan åberopa några särskilda minoritetsrättigheter gentemot sparbanken eftersom deras innehav är mindre än tio procent av aktiekapitalet. De står uppenbarligen i samma prekära ställning gentemot sparbanken också i de fall då sparbanken tillsammans med annat koncernbolag äger mer än nio tiondelar av aktierna i dotterbolaget.

Den angivna storleken på aktieinnehavet måste föreligga när sparbanken eller minoritetsaktieägare framställer krav på inlösen. Med hänsyn till att sparbanken fått inlösningsrätt för att kunna fusionera med ett helägt dotterbolag får sparbankens inlösningsrätt antas bortfalla, om sparbankens innehav av aktier under inlösningsförfarandet går ner under den föreskrivna andelen genom att aktier avyttras. Däremot bör sparbanken inte kunna stoppa minoritetsaktieägarnas inlösningsaktion genom att under förfarandet avhända sig aktier i dotterbolaget. Detta torde vara klart utan någon särskild bestämmelse.

I *andra stycket* föreskrivs att tvist huruvida inlösen skall ske eller om lösenbeloppets storlek skall avgöras av tre skiljemän enligt lagen om skiljemän.

Till skiljemännen kan således hänskjutas inte bara fråga om lösenbeloppets storlek utan också fråga om grund för lösningsanspråket föreligger. Aktieägarna kan bestrida att sparbanken äger så många aktier i dotterbolag som fordras för lösningsrätt, t. ex. därför att äganderätten till vissa aktier är omtvistad. En sådan fråga skall prövas i samma förfarande som frågan om lösenbeloppets storlek.

Erfarenheten har visat att det är mycket svårt att slutföra skiljemannaförfaranden inom de i 18 § andra stycket lagen om skiljemän föreskrivna sex månaderna. Denna särskilda bestämmelse har därför inte gjorts tillämplig på förfaranden enligt denna paragraf. Tillräckliga garantier för att ett förfarande av detta slag inte drar ut på tiden bör finnas i bl. a. 13 och 14 §§ lagen om skiljemän. Där sägs att skiljemän alltid skall handlägga saken skyndsamt och att tvisten kan avgöras utan att part som förhalar målet har slutfört sin talan.

Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Denna bestämmelse innebär att en part har rätt att överklaga en skiljedom inte bara på den grunden att något formellt fel har förekommit utan även på materiella grunder. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av sparbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

Tredje stycket innehåller vissa regler om bestämmande av lösenbeloppet i en speciell situation. Situationen är den att en sparbank har offentliggjort ett erbjudande att köpa aktier i ett annat bolag för ett visst pris och att detta

erbjudande har accepterats av så många aktieägare att sparbanken i fråga fått mer än nittio procent av aktierna i det av erbjudandet berörda bolaget. Det kan då te sig egendomligt att de aktieägare som inte accepterat erbjudandet skulle ha möjlighet att i ett inlösningsförfarande få ut ett högre pris för sina aktier. För denna speciella situation gäller därför att det av övriga aktieägare godtagna priset skall anses utgöra aktiens värde, om inte särskilda skäl föranleder något annat. Denna särregel gäller bara i de fall då erbjudandet om köp av aktier riktats till en vidare krets. Erbjudandet måste alltså beröra ett större antal personer bland allmänheten. Vidare bör fordras att större delen av sparbankens aktieinnehav har förvärvats på grund av erbjudandet. Ett särskilt skäl att frångå detta pris kan vara att en längre tid förflutit från sparbankens aktieförvärv på grund av erbjudandet till dess inlösningsförfarandet inleddes. Ett annat skäl kan vara att informationsunderlaget varit ofullständigt eller att nya viktiga omständigheter tillkommit.

Frågan till vilken tidpunkt värderingen skall hänföras är inte angiven. Inte heller aktiebolagslagen har regler om detta. Det synes principiellt mest riktigt att löseskillingen fastställs med hänsyn till aktiens värde vid tiden för sparbankens begäran om tvistens prövning av skiljemän. Senare inträffade omständigheter som inverkar på aktiernas värde skulle då inte beaktas. Det är dock möjligt att aktiernas värde vid den tid då lösningsanspråket framställdes måste bedömas i ljuset av senare framkomna omständigheter.

Principerna för bestämmandet av lösenbeloppets storlek bör lämpligen överlämnas till rättstillämpningen. Det bör dock framhållas att aktiernas värdering skall ske utan hänsyn till deras egenskap av minoritetsaktier (se NJA 1957 s. 1).

10 § Vill en sparbank lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 9 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall sparbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Sparbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 11 § bankaktiebolagslagen.

Det är inte tillfredsställande om ett inlösningsförfarande tar lång tid i anspråk. För sparbanken betyder det att en önskvärd rationalisering av koncernen, som vanligen är ändamålet med inlösningen, fördröjs av hänsyn till de befintliga minoritetsintressena i dotterbolaget. Om minoritetsak-

tieägare vill utnyttja möjligheterna att driva obstruktionspolitik mot sparbanken, t. ex. genom att klandra bolagsstämmobeslutet, kan dotterbolagets skötsel under samma tid försvåras. Minoritetens legala intressen kan i allmänhet knappast heller befrämjas genom en utdragen process mellan sparbanken som dominerande aktieägare i dotterbolaget och minoriteten. I aktiebolagslagen har proceduren förkortats och förenklats så mycket som ansetts möjligt, utan att rättssäkerheten för parterna äventyras och i synnerhet för dem vilkas aktier skall inlösas.

Vill sparbanken göra gällande sin lösningsrätt enligt 9 § bör i första hand en frivillig uppgörelse träffas. Kommer parterna däremot inte överens skall sparbanken hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten prövas av tre skiljemän enligt skiljemannalagen samt uppge sin skiljeman.

När dotterbolagets styrelse får denna begäran skall styrelsen omedelbart underrätta alla kända aktieägare och anmoda dessa att uppge sin skiljeman inom två veckor från det att anmodan kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Att kungörelse alltid måste ske synes ofrånkomligt av rättsäkerhetsskäl. För vinnande av tid kan styrelsen, så snart kungörelsen har utfärdats, hos rätten begära förordnande av god man för aktieägare som inte hör av sig med anledning av kallelsen. En sådan begäran skall annars göras, om inte samtliga anmodade aktieägare inom föreskriven tid uppgivit en för dem gemensam skiljeman. Gode mannen skall hos tingsrätten ansöka om förordnande av sådan skiljeman för aktieägare och även i övrigt i tvisten bevaka aktieägarnas rätt, såvida inte samtliga aktieägare kommer överens om något annat.

Bestämmelser om det nu beskrivna förfarandet har tagits upp i denna paragraf. Som framgår av följande paragrafer kan sparbankens förvärv av äganderätt till aktierna ske redan innan skiljedom om lösenbeloppets storlek föreligger.

11 § Aktieägarna är skyldiga att till sparbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 9 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om sparbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 12 § bankaktiebolagslagen.

11–13 §§ innehåller bestämmelser som bl. a. innebär att sparbanken kan förvärva äganderätten till aktierna redan innan skiljedom rörande lösenbeloppets storlek har givits.

Den första förutsättningen för att minoritetsaktieägare skall vara skyldiga att överlämna sina aktiebrev är enligt *första stycket* att det inte föreligger tvist huruvida sparbanken över huvud taget har rätt att lösa

aktierna. Denna förutsättning finns om aktieägare inte bestrider lösningsrätt. Ett eventuellt bestridande kan grundas på att sparbanken inte äger tillräckligt många aktier för lösningsrätt, t. ex. därför att det råder tvist om äganderätten till vissa aktier. Situationen kan också vara den att bestridandet framställts men ogillats genom mellandom som vunnit laga kraft. Sådan mellandom kan skiljemännen alltid meddela, om parterna samtycker. Däremot kan skiljemän inte ge mellandom utan båda parternas samtycke (jfr 19 § skiljemannalagen).

Det är självfallet tänkbart att aktieägare, genom att framställa en helt obefogad invändning mot sparbankens rätt att lösa aktierna, kan avsevärt fördröja sparbankens förvärv av dessa aktier. En viss återhållande faktor ligger dock däri att en aktieägare som framställer en obefogad invändning enligt 10 § sista stycket kan åläggas att svara för uppkommande rättegångskostnader.

En annan förutsättning för att sparbanken skall bli ägare till aktierna är att sparbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som skiljemännen godkänt.

Enligt *andra stycket* har aktieägare rätt att få skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet ställts för kommande lösenbelopp enligt första stycket till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning enligt skiljedomen. Räntans storlek bestäms av skiljemännen.

12 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall sparbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Sparbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 13 § bankaktiebolagslagen och innehåller bestämmelser om hur sparbanken skall förfara när aktieägaren inte överlämnar sina aktiebrev trots att det fastställda lösenbeloppet erbjuds honom.

Har fastställt lösenbelopp erbjudits aktieägare utan att denna överlämnat sina aktiebrev, skall sparbanken omedelbart sätta ned lösenbeloppet i allmänt förvar. Bestämmelser om de åtgärder som står till buds för att komma i besittning av aktierna finns i 13 §.

13 § Sparbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 11 § eller om nedsättning har skett enligt 12 §. Innan aktiebreven har överlämnats till sparbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till sparbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att sparbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till sparbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till sparbanken, skall det i sin tur lämnas vidare till bolaget för att makuleras.

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 kap. 14 § bankaktiebolagslagen.

Har säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta ställts enligt 11 §

eller nedsättning skett enligt 12 §, är sparbanken enligt *första stycket* ägare till aktierna. Aktieägarnas rätt tillgodoses genom att de så snart skiljedom meddelats kan av de hos länsstyrelsen nedsatta medlen lyfta det i domen fastställda beloppet.

När sparbanken blivit ägare av aktierna, har den enligt 11 § rätt att få aktiebreven och få sitt namn infört i aktieboken. När en aktieägare lyfter hos länsstyrelsen nedsatt belopp, skall han överlämna aktiebrevet med vederbörlig transport till sparbanken eller in blanco. När aktiebrev överlämnats till länsstyrelsen i samband med lyftande av utdömt belopp, skall länsstyrelsen överlämna dem till sparbanken, i vars hand de åter fungerar som vanliga aktiebrev.

Om aktieägare underlåter att överlämna aktiebrev, t. ex. därför att det har förkommit, har sparbanken enligt rättspraxis – NJA 1968 s. 123 – inte ansetts behörig att göra ansökan om dödande av aktiebrevet. I *andra stycket* har därför tagits in den bestämmelsen att om ett aktiebrev inte avlämnats inom en månad efter det att sparbanken blev ägare av aktien, ett nytt aktiebrev kan utfärdas i stället för det brev som inte lämnats in. Det nya aktiebrevet, som utfärdas av bolagets styrelse, skall innehålla uppgift om att det ersätter ett äldre aktiebrev. Denna uppgift hindrar att det nya aktiebrevet ger legitimation att lyfta lösenbelopp. I samband med att det nya aktiebrevet utfärdas skall sparbanken införas i aktieboken som ägare av aktien. Skulle därefter det äldre aktiebrevet överlämnas till sparbanken, skall det makuleras. Denna uppgift ankommer på bolaget, till vilket sparbanken alltså skall överlämna aktiebrevet. Om dotterbolaget upplöses genom fusion enligt 8 § övergår denna skyldighet till sparbanken.

Sammanställning med hänvisning mellan lagrummen i lagen (1955: 416) om sparbanker och propositionens förslag till sparbankslag och bankrörelselag.

SpL	SBL	BRL
1 §	1 kap. 1 § 2 st	2 kap. 1 § 1 st
2 §		1 kap. 5 §
3 § 1 st		1 kap. 3 §
2 st		8 kap. 1 §
4 § 1 st	2 kap. 1 §	
2 st	2 kap. 3 § 1 st	
3 st	2 kap. 6 §	
5 § 1 st		6 kap. 1 §
2 st		6 kap. 2 §
6 § 1 st	2 kap. 3 § 1 st	
2 st	2 kap. 11 § 2 st	
7 §	2 kap. 3 § 2–3 st	
8 §	2 kap. 2 §	
9 § 1 st	2 kap. 11 § 2 st	
2 st	2 kap. 13 §	
3 st	2 kap. 13 §	
10 §	2 kap. 13 §	
11 §	4 kap. 1 §	
12 §	4 kap. 2 §	
13 §	4 kap. 3 §	
14 §	4 kap. 4 §	
15 §	4 kap. 5 §	
16 §	5 kap. 1 §	
17 §	5 kap. 2 §	
18 §	5 kap. 3 §	
19 §	5 kap. 4 §	
20 §	5 kap. 5 §	
21 §	5 kap. 6 §	
22 §	1 kap. 1 §	
23 § 1 st		2 kap. 2 §
2 st		2 kap. 1 §
24 § 1–2 st		2 kap. 4 §
3–4 st		2 kap. 6 §
5–6 st		2 kap. 7 §
25 § 1–2 st		2 kap. 8 §
1 st sista m	5 kap. 7 §	
26 §		2 kap. 9–10 §§
27 §		2 kap. 12 §
28 §		2 kap. 13 §
28a §		2 kap. 14 §
29 §		2 kap. 16 §
30 §		2 kap. 17 §
3 st		3 kap. 5 §
31 §	3 kap. 14 §	2 kap. 18 §
32 §		2 kap. 19 §
33 § 1 st		2 kap. 15 §
2 st	3 kap. 11 § 2 st	
34 §		

SpL	SBL	BRL
35 §	3 kap. 16 §	
3 st		2 kap. 20 §
35a §		2 kap. 21 §
35b §		2 kap. 22 §
35c §		2 kap. 23 §
36 §	3 kap. 1 §	
37 §	3 kap. 3 §	
2 st 1 p	3 kap. 10 § 2 st	
38 § 1 st	3 kap. 1 §	
2 st	3 kap. 2 §	
39 § 1–3 st	3 kap. 6 §	
4–5 st	3 kap. 7 §	
40 §	3 kap. 13 §	
41 §	3 kap. 14 §	
42 §	3 kap. 14 §	
43 § 1 st		
2 st	3 kap. 15 §	
3 st		
44 § 1 st	3 kap. 16 §	
2 st		
45 §		6 kap. 4 §
46 §	4 kap. 18 §	
47 § 1 st		4 kap. 1–2 §§
2 st		4 kap. 3 §
48 § 1 m	7 kap. 1 § 2 st	
1 p		4 kap. 5 §
2 p		4 kap. 4 §
3–4 p		
5–6 p		4 kap. 7 §
7 p		
49 §		
50 §		4 kap. 9 §
51 §		3 kap. 1 §
1 st		3 kap. 8 §
52 § 1 m		3 kap. 1 §
2 m		3 kap. 6 §
53 § 1 st		3 kap. 3 §
2 st		3 kap. 5 §
3 st		3 kap. 1 §
54 §		3 kap. 11 §
55 §		3 kap. 11 §
56 §	4 kap. 13 § 2 st	
57 §	4 kap. 6 §	
58 § 1–3 st		5 kap. 6 §
4 st		5 kap. 8 §
59 §		5 kap. 8 §
60 §		
61 §	4 kap. 15 §	
2 st	2 kap. 4 §	
62 §	4 kap. 17 §	
63 §	6 kap. 1 §	
1 st	6 kap. 2 §	

SpL	SBL	BRL
64 § 1–3 st	6 kap. 5 §	
4 st		
5 st	6 kap. 6 §	
65 §	6 kap. 6 §	
66 §	6 kap. 6 §	
67 §	6 kap. 8 §	
68 § 1 st	9 kap. 9 §	
2 st	6 kap. 11 §	
69 § 1 st	6 kap. 10 §	
2 st		
3 st	6 kap. 12 §	
4 st	6 kap. 6 §	
70 §	Jfr 9 kap. 6 § 1 st	
71 §	6 kap. 11 §	
72 §	Jfr 9 kap. 6 § 3 st	
73 § 1–2 st	6 kap. 13 §	
3 st	6 kap. 14 §	
74 §	6 kap. 16 §	
75 §	6 kap. 15 §	
76 § 1 st	6 kap. 19 §	
2–4 st	6 kap. 18 §	
77 §	Jfr 9 kap. 6 § 1 st, 11 kap. 1, 4 och 5 §§	
78 § 1 mom	7 kap. 1 §	
2 mom 1 st	7 kap. 3 §	
2 mom 2 st		
2 mom 3 st	7 kap. 4 §	
3 mom 1–2 st	7 kap. 5 §	
3 mom 3 st	7 kap. 7 §	
3 mom 4 st	7 kap. 6 §	
79 §		2 kap. 5 §
1 st	4 kap. 16 §	
80 §	13 kap. 2 §	
1–2 st	13 kap. 1 §	
3 st	13 kap. 2 §	
4 st		7 kap. 5 §
5 st		4 kap. 1 §
81 § 1 st		7 kap. 8 §
1 o 4 st		9 kap. 3 §
2 st		7 kap. 10 §
3 st		7 kap. 1–4 § §
81 § 3 st 2 mom		3 kap. 6 §
5 st		
6 st	6 kap. 2 §	7 kap. 8 §
82 § 1 mom 1–2, 4 st		
3 st		7 kap. 12 §
2 mom		7 kap. 13 §
83 §		7 kap. 7 §
84 §		7 kap. 15 §
85 §		
86 §		8 kap. 5 §
3 mom	7 kap. 7 §	

SpL	SBL	BRL
87 § 1 st		6 kap. 5 §
2 st	Jfr 12 kap. 4 §	
88 § 1 st		8 kap. 6 §
2 st	4 kap. 17 §	
3 st		
89 § 1 st		8 kap. 2 §
2 st		8 kap. 3 §
3 st		
90 § 1 st		8 kap. 1 §
2 st		7 kap. 15 §
91 § 1 st		7 kap. 14 §
2 st		8 kap. 8 §
92 § 1–2 st		5 kap. 1 §
1 o 3 st		5 kap. 2 §
93 §		5 kap. 4 §
94 §		5 kap. 4 §
95 §		9 kap. 2 §
8 p		3 kap. 14 §
96 § 4 p		9 kap. 1 §
97 § 1 st		
2 st		7 kap. 17 §
98 §		1 kap. 6 §
98 § 3 st		9 kap. 1 §
99 §		

Sammanställning med hänvisning mellan paragraferna i kungörelsen (1955: 422) om sparbanker och propositionens förslag till sparbankslag och bankrörelselag.

Spk	SBL	BRL
1 §	2 kap. 5 §	
1 st 6 p	5 kap. 3 §	
1 st 8 p	4 kap. 5 §	
2 § 1 st	2 kap. 11 § 1 st	
2–6 st	bankrörelse-förordningen	
3 §	4 kap. 4 §	
4 §	4 kap. 19 §	
5 §		
6 §		
7 §	Upphört att gälla enligt KK 1968 nr 608	
8 §		
9 §	3 kap. 2 §	
10 §	Upphört att gälla enligt KK 1968 nr 608	
11 §		
12 §	3 kap. 10 § 1 st	
13 §	3 kap. 11 §	
14 §	3 kap. 12 §	
15 §		
16 §		6 kap. 4 §
17 §	4 kap. 18 §	
18 §	3 kap. 17 §	
19 §		
20 § 1 st	Jfr 4 kap. 1 § 1 st	
2 st		4 kap. 1 §
21 § 1 st		4 kap. 2 §
2 st		4 kap. 9 §
22 §		
23 § 1–3 st		3 kap. 8 §
4 st	6 kap. 4 §	
5 st		
24 § 1 st		3 kap. 9 §
2 st		3 kap. 12 §
25 §		3 kap. 11 §
26 §		Jfr 3 kap. 11 §
27 §		3 kap. 13 §
28 § 1 st	4 kap. 13 § 1 st	
2–3 st	4 kap. 14 §	
29 §	4 kap. 9 §	
30 §	4 kap. 9 §	
31 §	4 kap. 15 §	
32 §	4 kap. 17 §	
33 §	6 kap. 6 §	
34 §	6 kap. 5 §	
35 §	6 kap. 7–8 §§	
36 §	6 kap. 7 §	

Spk	SBL	BRL
37 §	6 kap. 11 §	
38 §		
39 §		
40 §	Jfr 6 kap. 11 §	
41 §		
42 §	Jfr 6 kap. 11 §	
43 § 1 st	6 kap. 14 §	
2 st	Bankrörelse-förordningen	
3 st	6 kap. 16 §	
44 §	6 kap. 19 §	
45 § 1–3 st	7 kap. 1 §	
4 st	7 kap. 4 §	
5 st		
6 st	7 kap. 7 §	
46 § 1 st		7 kap. 15 §
2 st		
47 §		7 kap. 1–4 §§
48 §		7 kap. 16 §
49 §		
50 §		
51 §		
52 §	Upphört att gälla enligt KK 1972 nr 661	
53 §		
54–56 §§	Bankrörelse-förordningen	
57 §	Upphört att gälla enligt Förordningen 1977 nr 878	
58–61 §§	Bankrörelse-förordningen	
62 §	Upphört att gälla enligt KK 1972 nr 661	
63 §		

5.3 Förslaget till sparbankslag

1 kap. Inledande bestämmelser 1
2 kap. Bildande av sparbank 4
3 kap. Sparbankens ledning 18
4 kap. Sparbanksstämma 36
5 kap. Fonder och vinstdisposition 56
6 kap. Likvidation och upplösning 62
7 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag 76

Sammanställning med hänvisningar mellan lagrummen i lagen (1955: 416) om sparbanker och propositionens förslag till sparbankslag och bankrörelselag 92
Sammanställning med hänvisningar mellan paragraferna i kungörelsen (1955: 422) om sparbanker och propositionens förslag till sparbankslag och bankrörelselag 96

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Föreningsbankslag

5.4 Förslaget till föreningsbankslag

I den allmänna motiveringen, avsnitt 3.2, har jag redogjort för banklagstiftningens disposition. Där framgår att bestämmelser om föreningsbankerna ges dels i bankrörelselagen, dels i föreningsbankslagen. I bankrörelselagen finns bestämmelser som är gemensamma för alla bankkategorier om bankrörelse, revision, redovisning, tillsyn m. m. Föreningsbankslagen innehåller bestämmelser av associationsrättslig karaktär bl. a. om hur en föreningsbank bildas, om medlemmar och insatser samt om ledning, stämma och överskottsutdelning.

Genom de två lagar som jag nu har nämnt får föreningsbankerna sin grundläggande reglering. Detta innebär lagtekniskt sett en väsentlig ändring. Ur associationsrättslig synvinkel kan JkL sägas vara ett komplement till 1951 års lag om ekonomiska föreningar. Detta kommer bl. a. till uttryck i 1 § tredje stycket JkL, där det sägs att föreningsbankerna och deras riksorganisation, Sveriges föreningsbankerns förbund (SFF), skall registreras som ekonomiska föreningar och att vad som stadgas i FL om ekonomiska föreningar skall äga motsvarande tillämpning på föreningsbankerna och SFF, såvitt något annat inte följer av JkL.

Föreningsbankslagen är utformad i nära överensstämmelse med motsvarande kapitel i förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar (NFL). I stor utsträckning är bestämmelserna och motiven identiska. Det slås också fast att föreningsbankerna liksom hittills är ekonomiska föreningar.

Den viktigaste förändringen för föreningsbanksrörelsen är att rörelsen genom föreningsbankslagen ges ökad frihet att välja den organisationsform som är lämpligast (se avsnitt 3.3 i den allmänna motiveringen). Detta uppnås genom att SFF inte längre regleras i lagen samt att de centrala föreningsbankerna utan tillstånd av regeringen kan bedriva den verksamhet som annars skulle fullgöras av de lokala föreningsbankerna. Detta innebär att lokala föreningsbanker inte behöver finnas i organisationen, men om de behålls måste de vara medlemmar i en central föreningsbank. *Lagrådet* har i sak inget att invända mot dessa huvudpunkter men har framhållit att förändringarna inte är alldeles enkla att genomföra utan att lagen förlorar i klarhet. Vissa jämkningar är enligt lagrådets mening önskvärda bl. a. i de inledande bestämmelserna i 1 kap. Lagrådets närmare kommentarer behandlas i det följande.

I övrigt behålls de grundläggande bestämmelserna för föreningsbankerna i huvudsak oförändrade. Detta innebär att den historiska kopplingen till lantbruksnäringen markeras genom en ändamålsbestämmelse enligt vilken en föreningsbank har till ändamål att bedriva bankverksamhet och därvid bl. a. särskilt främja utvecklingen inom lantbruket. Föreningsbankerna är emellertid fria att inrikta sin verksamhet även mot andra kundgrupper. Ändamålsbestämmelsen samt föreskriften att föreningsbankernas verksamhetsområden skall vara åtskilda innebär att bankrörelse i den ekonomiska föreningens form även framöver endast kan bedrivas av den nuvarande föreningsbanksrörelsen.

Skillnaden mellan centrala och lokala föreningsbanker upprätthålls. Det är endast de centrala föreningsbankerna som får bedriva en fullständig

bankrörelse och ta emot inlåning på räkning från allmänheten. En lokal föreningsbank måste vara medlem i en central föreningsbank och är skyldig att följa instruktioner från den centrala banken. Vidare får en lokal bank ta emot inlåning från allmänheten endast efter tillstånd av den centrala banken och då som ombud för denna. Även om de lokala bankerna är självständiga juridiska personer kan den bankverksamhet som bedrivs av en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker betraktas som en enhet.

Föreningsbankslagen innehåller tio kapitel: 1 kap. Inledande bestämmelser, 2 kap. Bildande av föreningsbank, 3 kap. Föreningsbankens medlemmar, m. m., 4 kap. Återbetalning av insatser, 5 kap. Förlagsinsatser, 6 kap. Föreningsbankens ledning, 7 kap. Föreningsbanksstämma, 8 kap. Överskottsutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom, 9 kap. Lividation och upplösning samt 10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag.

1 kap. Inledande bestämmelser

Detta kapitel innehåller en bestämmelse om lagens tillämpningsområde, vissa bestämmelser om föreningsbankernas grunddrag och de olika föreningsbankernas inbördes förhållanden samt en koncerndefinition. Viktigare förändringar samt vissa huvuddrag i föreningsbankernas uppbyggnad har redan i korthet beskrivits i det föregående avsnittet. Kapitlet ersätter i stort sett 1–28 §§ JkL, men regleringen är inte lika ingående och bestämmelserna förutsätter att vissa kompletterande regler ges i föreningsbankernas stadgar.

Utredningsförslagets inledande kapitel tar i 3 § upp en bestämmelse om att föreningsbanker skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna. Motsvarande bestämmelse finns också i utredningens förslag till bankaktiebolagslag och sparbankslag. *För egen del* anser jag att bestämmelsen är av sådan karaktär att den bör placeras bland andra centrala bestämmelser för banker i bankrörelselagens 1 kap. Den ingår där som 3 §.

I lagrådsremissen fanns i 4 § en bestämmelse om att *riksorganisationen* för föreningsbankerna skall vara registrerad hos bankinspektionen. *Lagrådet* har anfört att detta innebär ett avsteg från principen att riksorganisationen skall lämnas utanför lagregleringen. Enligt lagrådets mening medför 4 § oklarhet och bör därför utgå. Den ger upphov till frågor om de uppgifter och den ställning som SFF egentligen har. Syftet med 4 § är enligt motiven endast att registrering även fortsättningsvis skall ske hos bankinspektionen och inte hos länsstyrelsen. För närvarande utsägs det särskilt i 1 § tredje stycket JkL, att bestämmelserna om ekonomiska föreningar skall äga motsvarande tillämpning i fråga om riksorganisationen. Remissen utgår från att organisationen är en vanlig ekonomisk förening, som utan särregel skulle tas upp i föreningsregistret hos länsstyrelsen. Detta kan enligt lagrådets mening ifrågasättas. Om det anses viktigt att SFF även efter den nya lagstiftningens ikraftträdande hänförs under reglerna om ekonomiska för-

eningar - en fråga som lagrådet för sin del inte går in på - finns det därför skäl att uttryckligen ange detta i en övergångsbestämmelse.

Som lagrådet har påpekat innebär lagrådsremissens 4 § ett avsteg från principen att föreningsbankernas riksorganisation inte skall regleras i föreningsbankslagen. *Jag* har efter ytterligare överväganden funnit att det inte föreligger något behov för bankinspektionen att ha riksorganisationen registrerad hos sig. Bestämmelsen utgår därför i enlighet med vad lagrådet i första hand förordat. Riksorganisationen kommer i egenskap av ekonomisk förening att registreras hos länsstyrelsen.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en föreningsbank bildas, dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en föreningsbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Paragrafen innehåller en rambestämmelse som anger föreningsbankslagens tillämpningsområde. Vidare erinras om att bankrörelselagen innehåller bestämmelser om den verksamhet en föreningsbank får driva samt vissa andra bestämmelser, som är gemensamma för alla banker. Bl. a. finns i bankrörelselagen den bestämmelsen i BL som innehåller en definition av begreppet bankrörelse och den därtill hörande straffbestämmelsen.

2 § En föreningsbank är en ekonomisk förening som har till ändamål att bedriva bankverksamhet och därvid främja sparande samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt. En föreningsbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde.

Bestämmelser i annan författning om ekonomiska föreningar gäller även föreningsbanker, om inte annat följer av denna lag eller i övrigt är särskilt föreskrivet.

(Jfr 1 kap. 1 § UFBL.)

Det första stycket motsvaras i viss utsträckning av 1 § första stycket, 6 § och 17 § första stycket JkL. Andra stycket motsvarar 1 § tredje stycket JkL.

I lagrådsremissen föreslogs att en central föreningsbank skulle definieras som en ekonomisk förening som har bildats enligt denna lag och som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Definitionen av en lokal föreningsbank var likalydande med undantag för vad som sades om oktroj. Därutöver angavs att en lokal föreningsbank skall vara medlem i en central bank. Vidare föreskrevs att en föreningsbank skall bedriva bankverksamhet inom sitt verksamhetsområde.

Lagrådet har anfört att vissa invändningar kan resas mot definitionerna av *centrala och lokala föreningsbanker*. Som framgår av bestämmelserna om likvidation och fusion ligger det inte i själva begreppen, att en central bank har fått oktroj och att en lokal bank är medlem i en central. Det är snarast fråga om krav som skall uppfyllas för att en bank skall få kvarstå som central resp. lokal. Vidare kan anmärkas att ändamålsbestämmelsens begränsning "inom sitt verksamhetsområde" ger intrycket, att verksam-

heten skulle vara mera strikt begränsad till det fastställda geografiska området än som är avsikten. Genom jämkningar i 2 § kan man enligt lagrådets mening samtidigt uppnå mera korrekta bestämningar och ge något bättre uttryck för föreningsbanksrörelsens uppbyggnad. Lagrådet förordar att 2 § i förslaget delas upp på två paragrafer och att den nya 2 § anger föreningsbankernas ändamål och deras särdrag att vara ekonomiska föreningar.

För egen del kan *jag* i allt väsentligt instämma i vad lagrådet anfört. I huvudsak är det fråga om en annan disponering av innehållet i 2 och 3 §§ än i lagrådsremissen. Paragraferna föreslås utformade på det sätt lagrådet förordat.

I *första stycket* definieras en föreningsbank. Där framgår att en föreningsbank alltid är att betrakta som en ekonomisk förening. En ekonomisk förening definieras i 1 kap. 1 § NFL, som en förening som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom en ekonomisk verksamhet i vilken medlemmarna deltar. Medlemmarna kan delta som konsumenter eller andra förbrukare, som leverantörer eller genom egen arbetsinsats, genom att begagna föreningens tjänster eller på annat liknande sätt. NFL föreslås träda i kraft den 1 januari 1988, dvs. ett år efter denna lag, men definitionen överensstämmer i sak med motsvarande definition i 1 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar. Medlemmarna i en föreningsbank deltar i dess ekonomiska verksamhet genom att sätta in pengar på räkning, låna pengar och utnyttja övriga banktjänster.

I 14 § JkL föreskrivs att en lokal föreningsbank får bereda kredit endast åt sina medlemmar. För de centrala föreningsbankerna innehåller 23 § JkL en motsvarande föreskrift. Sådan bank får emellertid lämna kredit också till andra banker, kreditaktiebolag m. fl. Att en föreningsbank skall lämna kredit endast till medlemmar kan sägas vara en hävdvunnen princip som följer av de allmänna kooperativa grundsatserna för föreningsbankernas uppbyggnad och verksamhet. I vissa fall bör det emellertid finnas möjlighet att lämna kredit till annan än medlem. Ett sådant exempel är när en lokal föreningsbank övertar en del av en annan banks rörelse, med bl. a. en stock av utelöpande lån. Jag har därför inte ansett det lämpligt att genom en bestämmelse i lagen helt utesluta möjligheten att ge kredit till annan än medlem. Det får anses vara en angelägenhet för föreningsbankerna själva att bestämma i vad mån de vill göra undantag från den här angivna principen. Jag har också från föreningsbankshåll erfarit att man avser att i normalstadgarna ange att kredit som regel skall lämnas endast till medlem. Av dessa skäl finns i föreningsbankslagen ingen motsvarighet till 14 och 23 §§ JkL.

I första stycket ingår också den s. k. ändamålsbestämmelsen. Jordbrukskasserörelsen tillkom år 1915 med i lag angivet ändamål att bereda driftkredit åt jordbrukare. Syftet att tillgodose kreditbehovet hos jordbruksnäringen har behållits i senare lagstiftning. I 1 § första stycket JkL anges att jordbrukskasserörelsens huvudsakliga ändamål är att tillgodose jordbrukets kreditbehov samt att främja sparverksamhet. I samband med 1968 års banklagsreform, då en samordning gjordes av rörelsereglerna, konstaterades att kreditinstitututredningens uppfattning att det är angeläget att jordbrukskasserörelsen även i framtiden har till huvudsyfte att tillgodose jord-

brukets kreditbehov inte hade mött någon invändning. Från en del håll hade i och för sig anmärkts att en bestämmelse som begränsar funktionsområdet till att avse i huvudsak jordbruksnäringen inte står i överensstämmelse med grundprincipen om enhetlighet mellan bankinstitutens rörelseregler. Departementschefen ansåg det emellertid befogat att göra detta avsteg och ändamålsbestämmelsen ändrades inte. Den nuvarande bestämmelsen kan strängt taget tolkas så att större delen av en föreningsbanks verksamhet skall vara inriktad på jordbruket.

Utredningen anför (s. 19) att föreningsbanksrörelsen expanderat kraftigt efter år 1968. Verksamheten har diversifierats och kommit att bedrivas under helt bankmässiga former. Av föreningsbankernas verksamhet beräknas för närvarande ungefär en tredjedel avse jordbruket och angränsande näringar. Utredningen föreslår en ny ändamålsbestämmelse enligt vilken ändamålet för en föreningsbank är "att inom ett angivet område, i enlighet med kooperativa grundsatser och sina stadgar, främja sparverksamhet samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt". Även om bestämmelsen anger ett vidare verksamhetsområde förutsätter utredningen att föreningsbanksrörelsen behåller sin starka anknytning till jordbruket och andra lantbruksnäringar.

För egen del anser jag att föreningsbankernas inriktning på jordbruket, vilken nu markeras mycket starkt i JkL och dess förarbeten, bör betonas mindre i den nya lagen.

En ändamålsbestämmelse är emellertid alltjämt berättigad bl. a. för att ge uttryck för föreningsbanksrörelsens historiskt sett nära koppling till lantbruket, som är grunden för dess tillkomst. En sådan bestämmelse bör också markera att föreningsbankerna bör känna ett särskilt ansvar för att tillgodose lantbrukets och närliggande näringsgrenars behov av krediter och andra banktjänster. Samtidigt bör bestämmelsen ge uttryck för att föreningsbankerna på det sätt som redan sker i dag även skall kunna bedriva bankverksamhet med inriktning på andra kundgrupper, t. ex. privatpersoner och andra näringsgrenar än lantbruket. Detta är viktigt för att föreningsbankerna skall kunna behålla och utveckla sin konkurrensförmåga. En bred beskrivning av verksamheten innebär också att inriktningen kan variera mellan olika föreningsbanker, beroende t. ex. på näringslivsstrukturen i verksamhetsområdet. Det förslag till ändamålsbestämmelse som utredningen och föreningsbankerna förordar, tillgodoser i stort de syften jag nu har angett.

I enlighet med *lagrådets* förslag anges att föreningsbankernas rörelse främst skall avse ett visst verksamhetsområde. Detta kan sägas vara en anpassning till rådande förhållanden. Inriktningen på ett visst område innebär främst att en föreningsbank har sina kontor och bedriver aktiv marknadsföring inom området. Den är däremot inte förhindrad att ta emot kunder från andra områden.

Av *andra stycket* framgår att författningar som gäller för ekonomiska föreningar även gäller för föreningsbankerna om annat inte följer av denna lag eller i varje särskilt fall är föreskrivet. Detta överensstämmer med gällande rätt.

3 § En föreningsbank kan vara central eller lokal. En lokal föreningsbank skall vara medlem i en central föreningsbank.

Verksamhetsområdet för en föreningsbank skall vara skilt från andra centrala respektive lokala föreningsbankers områden. Området för en central föreningsbank fastställs i dess stadgar och för en lokal bank av den centrala bank, till vilken den lokala är ansluten.

(Jfr 1 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar delvis 1, 10 och 20 §§ JkL.

Paragrafen är utformad i enlighet med *lagrådets* förslag till uppdelning av lagrådsremissens förslag till 2 §. I *första stycket* anges att en föreningsbank kan vara central eller lokal. I 2 kap. finns det bestämmelser om hur en föreningsbank bildas. Dessa bestämmelser är i stort sett gemensamma för de centrala och lokala föreningsbankerna. Utmärkande för den centrala föreningsbanken är emellertid att den har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse. Innebörden av begreppet bankrörelse är förklarad i bankrörelselagen. Att en central föreningsbank behöver oktroj för att få driva bankrörelse är en nyhet. I sak är det emellertid ingen större förändring, eftersom regeringen enligt 18 § JkL skall stadfästa stadgarna och godkänna centralkassa. Medan en central föreningsbank inte behöver ha lokala föreningsbanker anslutna, utan själv kan fullgöra de uppgifter som i dag åvilar de lokala föreningsbankerna måste således en lokal föreningsbank vara medlem i en central föreningsbank för att få status som föreningsbank. Av 2 kap. 2 § följer att en lokal föreningsbanks stadgar skall stadsfästas av bankinspektionen. En lokal föreningsbank kan inte beviljas oktroj, vilket innebär att den inte för egen del får ta emot inlåning från allmänheten på räkning.

I *andra stycket* upptas de nu gällande bestämmelserna att föreningsbankernas verksamhetsområden skall var skilda från varandra.

I stycket anges också i enlighet med *lagrådets* förslag att området för en central föreningsbank fastställs i dess stadgar. I lagrådsremissen framgick detta först av 2 kap. 4 § 12. Av 2 kap. 2 § framgår att regeringen skall stadfästa en central föreningsbanks stadgar. Av andra meningen framgår också att den centrala föreningsbanken skall bestämma det geografiska verksamhetsområdet för de anslutna lokala föreningsbankerna. Enligt gällande lag ligger denna uppgift på riksorganisationen, vilken emellertid inte längre regleras i lagen. Enligt *utredningen* skulle verksamhetsområdet för såväl central som lokal föreningsbank anges i stadgarna (jfr 2 kap. 4 §). *SFF* avstyrker i sitt yttrande en sådan förändring för de lokala föreningsbankerna bl. a. med hänsyn till att verksamhetsområdet i huvudsak är en intern angelägenhet och att områdesförändringar skulle försvåras om de skulle förutsätta stadgeändringar för flera lokala förenings-banker. *För egen del* är jag av samma uppfattning som SFF. I förhållande till gällande rätt görs därför endast den justeringen att resp. central föreningsbank i stället för riksorganisationen skall fastställa verksamhetsområden för de lokala bankerna. Området behöver endast anges översiktligt.

På förslag av *lagrådet* flyttas denna bestämmelse från 6 § i lagrådsremissen till 3 §.

4 § För en föreningsbanks förpliktelser svarar endast bankens tillgångar, med undantag av vad som följer av 7 §.

Det åligger varje medlem att betala insats i föreningsbanken i enlighet med vad som föreskrivs i stadgarna. Betalningen skall alltid fullgöras i pengar.

(Jfr 1 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar delvis 11 § JkL och 1 kap. 3 § NFL. Paragrafen hade i lagrådsremissen beteckningen 3 §.

I sak överensstämmer innehållet i *första stycket* med gällande rätt. Numera gäller för alla ekonomiska föreningar den grundsatsen att medlemmarna inte svarar personligen för föreningens förpliktelser. Detta gäller i princip också för medlemmarna i en föreningsbank. I händelse av konkurs svarar således endast föreningsbankens tillgångar för bankens förpliktelser. Emellertid måste i paragrafens första stycke, där den nu beskrivna grundsatsen kommer till uttryck, undantag göras för de fall som avses i 7 §. Där sägs att en central föreningsbank får infordra tillskott från de till den centrala föreningsbanken anslutna lokala föreningsbankerna, om den centrala föreningsbanken inte kan infria sina förpliktelser utan att dess reservfond måste tas i anspråk samt vid inlösen av förlagsandelar.

I *andra stycket* regleras den enda skyldighet som i ekonomiskt hänseende normalt åvilar en medlem i en föreningsbank, nämligen att betala medlemsinsats enligt vad som föreskrivs i stadgarna.

Insatser kan också göras i form av förlagsinsatser. Bestämmelser om sådana insatser finns i 5 kap.

Inom föreningsbanksrörelsen förekommer inte att medlemsinsatserna betalas på annat sätt än kontant i pengar. Insatsreverser och liknande löften om insatser bör med hänsyn till rörelsens karaktär inte heller få förekomma. I sista meningen i andra stycket föreskrivs därför att betalningen av medlemsinsatser i en föreningsbank alltid skall fullgöras i pengar.

5 § En lokal föreningsbank får inte för egen räkning låna in pengar från allmänheten och inte heller, utan den centrala föreningsbankens tillstånd, låna pengar av annan än denna.

(Jfr 1 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 13 § och 17 § andra stycket första meningen JkL.

I paragrafen föreskrivs att en lokal föreningsbank inte får för egen räkning ta emot inlåning från allmänheten. De flesta av de lokala föreningsbankerna är mycket små enheter. Från allmän synpunkt är det angeläget att skyddet för insättarnas medel är effektivt. De lokala föreningsbankerna får därför sedan länge inte för egen räkning låna in medel från allmänheten. Inte ens efter medgivande från den centrala föreningsbanken får den lokala föreningsbanken ägna sig åt den särskilda form av upplåning som inlåning på räkning utgör. Som framgått av kommentaren till 3 § första stycket får däremot den centrala föreningsbanken ta emot sådan inlåning från allmänheten. Enligt 13 § andra stycket JkL får en lokal föreningsbank, i den ordning som riksorganisationen föreskriver, som ombud för den centrala föreningsbanken förmedla inlåning från allmänheten till denna. Någon

motsvarande regel har inte införts. Föreningsbanksrörelsens riksorganisation och de centrala föreningsbankerna får själva reglera hur denna inlåning skall bedrivas.

I paragrafen föreskrivs vidare att en lokal föreningsbank inte utan tillstånd från den centrala föreningsbanken får låna upp pengar från annan än den centrala föreningsbanken. Härigenom hålls den centrala föreningsbanken och de anslutna lokala föreningsbankerna ihop till en organisatorisk enhet för bedrivande av bankverksamhet. Även om de lokala föreningsbankerna formellt var för sig är fristående ekonomiska enheter blir de genom denna bestämmelse faktiskt i mycket hög grad beroende av den centrala föreningsbanken.

6 § En lokal föreningsbank skall följa de instruktioner och anvisningar för verksamheten som meddelas av den centrala föreningsbanken.
(Jfr 1 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 15 § JkL.

Den bankverksamhet som bedrivs av en central föreningsbank och de anslutna lokala föreningsbankerna betraktas i flera avseenden som en och samma rörelse. Den centrala föreningsbanken har ett övergripande ansvar för den verksamhet som bedrivs av de lokala föreningsbankerna.

Av *första stycket* följer att en lokal föreningsbank är skyldig att följa de instruktioner och anvisningar för verksamheten som meddelas av den centrala föreningsbanken. Denna bestämmelse har i stort sett ordagrant förts över från 15 § JkL. Den sistnämnda paragrafen innehåller emellertid också andra bestämmelser som reglerar den centrala föreningsbankens möjligheter att granska och kontrollera verksamheten i den lokala föreningsbanken, bl. a. skall den lokala föreningsbankens tillgångar, räkenskaper m. m. vara tillgängliga för granskning. Det får ankomma på föreningsbankerna att själva reglera dessa frågor.

I lagrådsremissen föreslogs ett andra stycke enligt vilket verksamhetsområdet för en lokal föreningsbank fastställs av den centrala banken. På förslag av *lagrådet* flyttas stycket till 3 § andra stycket.

7 § Om det vid upprättandet av en central föreningsbanks balansräkning konstateras att uppkomna förluster inte kan täckas utan att reservfonden tas i anspråk, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna med ett sammanlagt belopp som täcker en så stor del av den beräknade förlusten att reservfonden kan tas upp till oförändrat belopp. En central föreningsbank har också rätt till tillskott för att den skall kunna lösa in förlagsinsatser enligt 5 kap. 3 eller 7 §.

Den andel av det totala tillskottet som en lokal föreningsbank skall betala bestäms i förhållande till i första hand de lokala föreningsbankernas fria egna kapital och i andra hand deras bundna egna kapital vid utgången av räkenskapsåret närmast före det år då tillskottet skall betalas. Om en lokal föreningsbank inte kan betala tillskottet, skall de övriga anslutna lokala föreningsbankerna svara för bristen efter de angivna fördelningsgrunderna.
(Jfr 1 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 21 § JkL.

En lokal föreningsbank måste för att få driva verksamhet vara medlem i en central föreningsbank. Om en central föreningsbank skulle träda i likvidation eller försättas i konkurs eller av annan anledning upplösas måste de anslutna lokala föreningsbankerna antingen upphöra med sin verksamhet eller söka medlemskap i en annan central föreningsbank. Dessutom är medlemskapet i en central föreningsbank en nödvändig förutsättning för att kunna driva verksamheten, eftersom den lokala föreningsbanken är helt beroende av den centrala föreningsbanken för finansieringen av rörelsen. Den lokala föreningsbanken får inte för egen räkning ta emot inlåning från allmänheten och måste ha tillstånd från den centrala föreningsbanken för att få låna upp medel från annan än den centrala föreningsbanken. De flesta lokala föreningsbanker är vidare, relativt sett, mycket små enheter och torde ha svårt att i någon större omfattning erhålla externa krediter på sådana villkor att de med erforderlig marginal kan användas i den egna rörelsen för vidareutlåning och för andra placeringar.

Kapitaltäckningskravet för föreningsbankerna tillgodoses enligt 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen med den centrala föreningsbankens och de anslutna lokala föreningsbankernas gemensamma egna kapital. Denna utformning av kapitaltäckningsbestämmelsen förutsätter att den centrala föreningsbank och de lokala föreningsbanker som ingår i en grupp verkligen kan använda det gemensamma egna kapitalet för att skydda dem som är insättare i den centrala föreningsbanken. Utan en regel som ger den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från anslutna lokala föreningsbanker skulle skyddet för insättarnas medel kunna bli illusoriskt, eftersom den konsolidering som skett i de lokala föreningsbankerna inte skulle kunna användas för att möta förluster i den centrala föreningsbanken.

Med det ekonomiska samband som finns mellan centrala och lokala föreningsbanker är det en naturlig följd att de anslutna lokala föreningsbankerna i vissa fall måste lämna tillskott till den centrala föreningsbanken när denna bank inte förmår att själv täcka sina förluster.

Enligt gällande lag får den centrala föreningsbanken infordra tillskott först då dess förbindelser inte kan infrias med egna medel. En förutsättning för att kunna infordra tillskott är alltså att det egna kapitalet är helt förbrukat. Bestämmelsens konstruktion har medfört att den centrala föreningsbank som infordrar tillskott i princip måste vara konkursmässig. Förtroendet för banken är då redan allvarligt skadat. Det kan tilläggas att rätten att infordra sådant tillskott hittills inte har utnyttjats.

Den centrala föreningsbanken har möjligheter att genom intern prissättning, främst beträffande dess krediter till de anslutna lokala föreningsbankerna, fördela överskotten i rörelsen. Konsolideringen kan därför i vissa regioner komma att ske främst i de lokala föreningsbankerna och i andra regioner främst i den centrala föreningsbanken. Med den nuvarande bestämmelsen kan det befaras att den centrala föreningsbanken, för att undvika att hamna i den situationen att tillskott från de anslutna föreningsbankerna behöver infordras, styr rörelseöverskottet till den centrala föreningsbanken. Detta kan negativt påverka de lokala föreningsbankernas möjligheter att utveckla den egna rörelsen och i onödigt hög grad begränsa

självständigheten. Jag har därför liksom utredningen, funnit det vara en mer ändamålsenlig lösning att ge den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna på ett tidigare stadium än gällande lag medger.

I *första stycket* föreskrivs att den centrala föreningsbanken har rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna om den centrala föreningsbanken vid upprättandet av balansräkning konstaterar att uppkomna förluster i rörelsen inte kan täckas utan att reservfonden tas i anspråk. Enligt gällande lag (29 § JkL) är föreningsbankerna skyldiga att av uppkommen vinst avsätta minst 50 % till reservfonden. Avsättningarna får upphöra först när reservfonden uppgår till ett belopp som motsvarar 10 % av utlåningen. En stor del av föreningsbankernas bundna egna kapital utgörs i dag av reservfonderna. Regler om hur medel får tas i anspråk från reservfonden finns i 8 kap. 5 §. Huvudregeln är att reservfonden får tas i anspråk endast för att täcka uppkommen förlust i rörelsen och först sedan det fria egna kapitalet förbrukats. Reservfonden tas alltså i anspråk närmast före insatskapitalet. I motsats till vad som nu gäller inträder rätten till tillskott för den centrala föreningsbanken först i samband med att en balansräkning upprättas. Den behöver dock inte ha fastställts av stämman. En annan skillnad är att storleken på det tillskott som den centrala föreningsbanken har rätt till är reglerad i lag. Endast ett så stort sammanlagt belopp som motsvarar det belopp varmed reservfonden hade behövt sättas ner i den centrala föreningsbanken får begäras som tillskott. Det bör ankomma på bankinspektionen, som enligt 4 kap. 1 § bankrörelselagen kan ges rätt att utfärda kompletterande anvisningar för föreningsbankernas bokföring, att närmare ange hur dessa tillskott skall bokföras. Genom tillskottet skall den uppkomna förlusten minskas med ett så stort belopp att den balansräkning som stämman fastställer kan uppta en oförändrad reservfond.

Bestämmelsen i första stycket första meningen har utformats så att den ger den centrala föreningsbanken rätt till tillskott endast i samband med upprättandet av en balansräkning. Detta sker normalt endast per sista dagen av ett räkenskapsår. Det kan naturligtvis inte uteslutas att den centrala föreningsbanken redan under ett löpande räkenskapsår kan konstatera att då uppkomna förluster är av den storleken att reservfonden sannolikt måste tas i anspråk vid upprättandet av balansräkningen för räkenskapsåret för att täcka förlusten. Är förlusterna av den storleken att det under löpande räkenskapsår uppstår omedelbar fara för den centrala föreningsbankens säkerhet kan det finnas ett behov av tillskott omedelbart. Inget hindrar att den centrala föreningsbanken av detta skäl upprättar en balansräkning under löpande räkenskapsår och med stöd av den begär tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna.

En nyhet i förhållande till gällande rätt är att en central föreningsbank enligt *första stycket andra meningen* ges rätt till tillskott för att lösa in förlagsinsatser. Enligt 5 kap. 3 § har innehavarna av förlagsandelar rätt att få förlagsinsatserna inlösta om den centrala föreningsbanken upplöses. Såväl den centrala föreningsbanken som innehavarna av förlagsandelar har

vidare enligt 5 kap. 7 § rätt att säga upp förlagsinsatser till inlösen. Rätten till tillskott i dessa fall införs eftersom förlagsinsatsernas sammanlagda belopp bestäms i förhållande till det övriga insatskapitalet i den centrala föreningsbanken och de anslutna lokala föreningsbankerna. Förlagsinsatserna kan därför uppgå till belopp för vilka den centrala föreningsbanken inte ensam kan svara. Vidare utgör förlagsinsatserna en kapitalförstärkning för hela gruppen av föreningsbanker, även om det är den centrala föreningsbanken som svarar för kapitalanskaffningen. Vid inlösen av förlagsinsatserna bör därför den centrala föreningsbanken ha rätt till tillskott från de lokala föreningsbankerna.

Andra stycket innehåller bestämmelser om hur ett tillskott skall fördelas mellan de anslutna lokala föreningsbankerna. Enligt gällande rätt utgör beräkningsgrunden de lokala föreningsbankernas låneskulder till den centrala föreningsbanken vid utgången av räkenskapsåret närmast före det då tillskottet infordras. Om någon av de anslutna lokala föreningsbankerna inte kan betala det infordrade tillskottet skall bristen fördelas mellan de övriga anslutna föreningsbankerna enligt samma beräkningsgrund.

Syftet med bestämmelsen i första stycket är att anvisa en möjlighet och en skyldighet att för förlusttäckning utnyttja hela föreningsbanksgruppens egna kapital. Mot denna bakgrund är de lokala föreningsbankernas låneskulder hos den centrala föreningsbanken knappast den mest lämpliga beräkningsgrunden. I stället bör de lokala föreningsbankernas egna kapital utgöra grund för beräkningen av resp. föreningsbanks skyldighet att tillskjuta medel. Det är därvid naturligt att gruppens sammanlagda fria egna kapital tas i anspråk och därefter det bundna egna kapitalet. Bestämmelsen har utformats i enlighet därmed. I 4 kap. 7 § sjunde stycket bankrörelselagen anges närmare vad som avses med fritt och bundet eget kapital. Till det fria egna kapitalet hänförs huvudsakligen fria fonder och balanserade vinstmedel. Den ojämförligt mest betydelsefulla fria fonden är i föreningsbankerna värderegleringsreserven. Till det bundna egna kapitalet hänförs medlems- och förlagsinsatskapital, reservfond och uppskrivningsfond.

De lokala föreningsbankerna bör i likhet med vad som nu gäller svara med hela sitt kapital för att den centrala föreningsbanken tillförs det infordrade tillskottet (se prop. 1956: 122 s. 127). Regeln i första stycket innebär emellertid endast en befogenhet för den centrala föreningsbanken och bör inte utnyttjas på det sättet att någon enskild lokal föreningsbank avkrävs tillskott i sådan utsträckning att den tvingas att gå i likvidation eller i konkurs. Skyddet för insättarnas medel i den centrala föreningsbanken kräver emellertid att paragrafen ges denna utformning.

8 § Äger en föreningsbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en moderförening och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss har sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderföreningen.

Har en föreningsbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav

eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag.

Moderförening och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

(Jfr 1 kap. 7 § UFBL.)

Paragrafen, som saknar motsvarighet i JkL, överensstämmer med 1 kap. 4 § NFL och motsvarande bestämmelser för bankaktiebolag och sparbanker.

De skäl som har ansetts motivera införandet av särskilda regler om koncern är att hänföra främst till redovisningen. Moderföretaget i en koncern intar i förhållande till de övriga företagen i koncernen en mycket dominerande ställning. Genom att driva en medveten prispolitik vid transaktioner inom koncernen kan det redovisade resultatet förbättras hos vissa enheter och i motsvarande mån försämras hos andra enheter. Utan särskilda bestämmelser om koncernförhållanden kan då reglerna om skyddet för bundet eget kapital bli verkningslösa och för allmänheten och kreditgivare kan det bli svårt att få en rättvisande bild av koncernföretagens verkliga ekonomiska ställning. I bankkoncerner tillkommer intresset av att skydda insättarnas medel. Vidare underlättas bankinspektionens kontroll av bankernas verksamhet om särskilda bestämmelser om koncernförhållanden införs.

Koncernbegreppet har i förslaget definierats på motsvarande sätt som i aktiebolagslagen och NFL. Enligt huvudregeln i *första stycket* är det avgörande kriteriet på att en koncern föreligger att föreningsbanken (moderföreningen) har röstmajoritet i dotterföretaget. Även röstmajoritet som uppnås gemensamt av moderförening och dotterföretag eller av flera dotterföretag medför koncernförhållande. Genom bestämmelserna i 2 kap. 6 § 3 bankrörelselagen är det emellertid inte möjligt för en föreningsbank att förvärva andelar i utländska juridiska personer.

Ett koncernförhållande kan enligt *andra stycket* föreligga även om röstmajoritet inte finns. Därvid krävs att banken genom aktie- eller andelsinnehav eller på grund av avtal ensam har ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av företagets verksamhet. Med detta menas i första hand rätt till andel i vinst.

Definitionen i *andra stycket* innebär att 50/50-bolagen inte skall behandlas som koncernföretag. Detta framgår av att banken *ensam* skall ha ett bestämmande inflytande i ett koncernföretag.

I *tredje stycket* definieras begreppet koncern.

2 kap. Bildande av föreningsbank

JkL innehåller inte någon fullständig reglering av bildandet av en föreningsbank. Vissa regler finns, men i övrigt anses reglerna i FL gälla. FL i sin tur överlämnar i hög grad åt de blivande föreningsmedlemmarna att själva bestämma sättet för föreningsbildningen. Detta system har såvitt känt fungerat utan olägenheter.

I detta kapitel samlas alla regler som rör bildandet av en föreningsbank.

Några större sakliga nyheter har inte föreslagits. En nyhet är dock att en central föreningsbank måste ha oktroj för att få driva bankrörelse, medan däremot kravet att en lokal föreningsbank måste godkännas har slopats. Kravet att stadgarna skall stadfästas kvarstår dock. Några andra smärre ändringar har föranletts av att SFF:s ställning inte längre är reglerad i lagen.

I princip gäller samma förfaranderegler vid bildandet av en central föreningsbank och en lokal föreningsbank. Vissa särbestämmelser finns dock.

Bestämmelserna i detta kapitel skiljer sig i viss utsträckning från vad som föreslås för de ekonomiska föreningarna, främst genom de särskilda reglerna om oktroj samt om stadfästelse av stadgarna. Föreskrifterna om antalet medlemmar och om stadgarnas innehåll är också delvis olika.

Utredningen föreslår en bestämmelse (4 §) enligt vilken en central föreningsbank skall beredas tillfälle avge yttrande över ansökan om stadfästelse av en lokal föreningsbanks stadgar. En sådan bestämmelse förs inte in i lagen, eftersom den enbart skulle utgöra en handlingsregel för bankinspektionen. Det är lämpligare att en sådan föreskrift tas in i bankrörelseförordningen.

1 § En föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar. I en central föreningsbank får dock antalet medlemmar vara lägre, om minst fem medlemmar är lokala föreningsbanker.

Medlemmarna skall anta stadgar samt välja styrelse och revisorer.

(Jfr 2 kap. 1 § UFBL.)

Första stycket motsvarar 2 och 3 §§ JkL. Andra stycket motsvarar i viss mån 7 § första stycket första meningen och 18 § första stycket första meningen JkL. Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § NFL.

I *första stycket* första meningen sägs att en föreningsbank måste ha minst tjugo medlemmar. Såvitt gäller en lokal föreningsbank överensstämmer detta med gällande rätt. En vanlig ekonomisk förening måste ha minst fem medlemmar.

Enligt min mening bör en föreningsbank kunna bildas först då initiativet till nybildningen kommer från så många personer, att det vittnar om att intresset är någorlunda utbrett. Detta eftersom medlemmarna och deras aktiviteter är den främsta grunden för föreningsbankens verksamhet. Bestämmelsen att en föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar är ett uttryck för detta synsätt.

Av *första stycket andra meningen* framgår att det i en central föreningsbank räcker med fem medlemmar om dessa är lokala föreningsbanker. Detta är en minskning jämfört med nuvarande krav på tio. Förändringen genomförs eftersom kravet på ett utbrett intresse för bildandet tillgodoses via de lokala föreningsbankerna samt för att underlätta strukturförändringar. Om en central föreningsbank har organisationer och andra juridiska personer som medlemmar, räcker det inte att det totala antalet medlemmar överstiger fem om antalet lokala föreningsbanker inte är minst fem. Om det totala antalet medlemmar överstiger tjugo finns däremot inget krav på att antalet lokala föreningsbanker skall vara minst fem.

Några krav på medlemmarnas kvalifikationer uppställs inte i lagen men kan finnas i stadgarna. Medlemmarna kan vara fysiska eller juridiska personer. Inte heller innehåller lagen någon föreskrift om att medlem skall vara svensk medborgare.

Enligt *andra stycket* skall medlemmarna anta stadgar samt välja styrelse och revisorer. I allmänhet torde detta ske vid ett konstituerande sammanträde. I motsats till vad utredningen har föreslagit innehåller inte paragrafen någon uttrycklig bestämmelse om när föreningsbanken skall anses bildad. Banken torde få anses bildad i och med att beslut om dess bildande har fattats. Vanligen sker detta vid det konstituerande sammanträdet.

2 § En föreningsbanks stadgar skall stadfästas. Till ansökan om stadfästelse skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stadfästelse av stadgar meddelas för en central föreningsbank av regeringen och för en lokal föreningsbank av bankinspektionen.

Vid behandlingen av en ansökan om stadfästelse av stadgar prövas att stadgarna överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av föreningsbankens verksamhet.

Om regeringen vid behandlingen av en ansökan från en nybildad central föreningsbank finner att den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna stadfäster regeringen stadgarna samt beviljar oktroj.

(Jfr 2 kap. 2 och 3 §§ UFBL.)

I paragrafen finns bestämmelser som rör stadfästelse av en föreningsbanks stadgar. Paragrafen motsvarar delvis 7 och 18 §§ JkL.

I *första stycket* slås inledningsvis fast att en föreningsbanks stadgar alltid skall stadfästas. Det föreskrivs vidare att en ansökan om stadfästelse skall åtföljas av en verksamhetsplan. Regeln om att en verksamhetsplan skall fogas till en ansökan om oktroj infördes för bankaktiebolag den 1 juli 1985 (prop. 1984/85: 191, NU 35, rskr 402, SFS 1985: 500). Syftet med uppgifterna i verksamhetsplanen är att de skall komplettera de uppgifter om den tilltänkta verksamheten som finns i stadgarna. I fråga om det närmare innehållet i planen hänvisas till ovan nämnda prop. s. 25 f.

Av *andra stycket* framgår att regeringen stadfäster en central föreningsbanks stadgar medan bankinspektionen stadfäster en lokal föreningsbanks stadgar. Bestämmelserna överensstämmer med gällande rätt.

Den prövning som enligt *tredje stycket* skall göras i samband med en stadfästelse är främst en formell prövning som tar sikte på att kontrollera att stadgarna till sitt innehåll överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen och andra författningar samt att bildandet skett på föreskrivet sätt.

I 4 § anges vad stadgarna alltid måste innehålla. Saknas en sådan obligatorisk uppgift i stadgarna för en föreningsbank, bör den myndighet som beslutar om stadfästelse kunna komplettera stadgarna i detta hänseende. Som *lagrådet* har framhållit gäller detta under förutsättning att det inte är fråga om en uppgift som endast banken själv kan fastställa innehållet i. Det bör också vara möjligt att göra en komplettering, om det framgår av ett giltigt beslut vad den saknade uppgiften skall innehålla. Stadfästelsemyn-

digheten kan emellertid inte fatta ett beslut i bankens ställe. Om komplettering inte sker bör stadfästelse vägras.

I stadgarna kan, utöver de obligatoriska uppgifterna enligt 4 §, införas bestämmelser av skilda slag. Endast sådan bestämmelse som strider mot denna lag eller annan författning är föreningsbanken förhindrad att införa i stadgarna. Den myndighet som skall stadfästa en föreningsbanks stadgar torde sakna möjlighet att ändra eller stryka en stadgebestämmelse som bedöms vara oförenlig med denna lag eller annan författning. Ansökningen bör därför i sådana fall avslås.

Vidare kan i samband med stadfästelsen särskilda bestämmelser meddelas, om det behövs med hänsyn till omfattningen och arten av den tilltänkta verksamheten. Det kan t. ex. anges att föreningsbanken måste ha ett visst lägsta eget kapital innan verksamheten får påbörjas. Ett sådant villkor torde endast aktualiseras för en central föreningsbank, eftersom en lokal föreningsbank endast kan bedriva verksamhet om den är medlem i en central föreningsbank. Den lokala föreningsbanken har också möjlighet att få kapital från den centrala banken.

Enligt *fjärde stycket* skall regeringen i samband med att en nybildad central föreningsbanks stadgar prövas för stadfästelse också pröva om den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna och, om så är fallet, bevilja oktroj. Bestämmelsen är ett uttryck för den s. k. behovsprövningen, som infördes för affärsbankerna redan genom 1911 års banklagstiftning. Som motiv angavs att det borde finnas en möjlighet att hindra bildandet av nya banker i fall där de uppenbarligen inte skulle vara till nytta för det allmänna. Oktrojprövningen innehåller i sig både en kvantitativ och en kvalitativ prövning. Enligt 7 kap. 1 § andra stycket bankrörelselagen åligger det bankinspektionen att följa bankernas verksamhet, bl. a. för att få kännedom om förhållanden som är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten. Vid bedömningen av huruvida en bank kan antas bli till nytta för det allmänna bör därför också beaktas om den planerade verksamheten kan anses innebära en sund utveckling av bankverksamheten.

NO har ifrågasatt om inte tiden är mogen för att slopa behovsprövningen i fråga om banker på samma sätt som har skett för försäkringsbolag, se härom prop. 1984/85: 77 s. 47 ff, (bil. 3 avsnitt 3.2.3). Kreditmarknadskommitténs uppdrag innefattar bl. a. att utreda frågan om behovsprövningen skall slopas för banker. Kommittén har i sitt delbetänkande om utländska banker (Ds Fi 1984: 20) sagt sig inte vilja ta slutlig ställning i denna fråga innan kommittén behandlat den övergripande frågan om strukturen på kreditmarknaden. Det finns alltså anledning att återkomma till denna fråga när kommitténs huvudbetänkande föreligger. Några ytterligare förändringar av oktrojbestämmelserna bör *enligt min mening* inte genomföras nu.

En granskning motsvarande oktrojprövningen föreskrivs inte för lokal föreningsbank. Detta är inte behövligt eftersom en sådan bank inte kan verka utan att vara medlem i en central föreningsbank. Till detta kommer att bankrörelsen som bedrivs av en central föreningsbank och anslutna lokala föreningsbanker betraktas som en helhet.

Lagrådet har anfört att bildandet av en ny bank normalt förutsätter att

åtminstone någon befintlig bank får sitt verksamhetsområde begränsat, eftersom föreningsbanksrörelsen täcker hela landet. Remissens lagförslag innehåller emellertid ingen antydan om detta eller överhuvudtaget om frågor rörande samspelet mellan bankerna i en sådan situation. Inte minst med hänsyn till lagförslagets fullständighet i övrigt framstår saknaden av regler i 2 kap. om nu åsyftade frågor som en brist. Lagrådet har ansett att sista stycket i 2 § t.ex. blir något vilseledande, eftersom en outtalad förutsättning är att stadgeändring har genomförts för någon annan central bank. Prövningen enligt det föregående stycket måste vidare alltid kombineras med en prövning att ändring av stadgarna eller av verksamhetsområdet har skett för någon annan bank. Det är enligt lagrådets mening önskvärt att åtminstone motiven till 2 kap. kompletteras i propositionen med en redovisning för hur nu berörda frågor avses bli lösta i praktiken.

Med anledning av vad lagrådet har uttalat vill *jag* anföra följande. Som lagrådet påtalar förutsätter nybildande av en föreningsbank och ändring av verksamhetsområdet för en föreningsbank att en annan föreningsbanks område samtidigt ändras. För en central bank sker det genom stadgeändring som skall stadfästas av regeringen eller, efter bemyndigande, av bankinspektionen. Verksamhetsområdet för en lokal föreningsbank fastställs av den centrala banken. De berörda förändringarna kräver alltså en samordning mellan olika föreningsbanker. I inledningen till detta kapitel har jag förklarat att jag inte i förslaget tar in en av utredningen föreslagen bestämmelse om att en central föreningsbank skall beredas tillfälle avge yttrande över en ansökan om stadfästelse av en lokal föreningsbanks stadgar. En sådan regel skulle främst utgöra en handlingsregel för bankinspektionen och därför förs den inte in i lagen. Lagrådet har inte haft någon erinran mot vad jag anfört i denna del. Mot bakgrund av det behov av samordning som finns vid vissa stadgeändringar anser jag det naturligt att regeringen och bankinspektionen ger de föreningsbanker som berörs av en ansökan tillfälle att yttra sig. Förutsätter stadgeändring för en föreningsbank att stadgarna ändras också för en annan föreningsbank bör besluten om stadfästelse fattas i nära anslutning till varandra. Detta kräver emellertid att föreningsbanksrörelsen samordnar de interna besluten om stadgeändringar och samtidigt ansöker om stadfästelse för de berörda föreningsbankerna. Hithörande frågor bör kunna klaras av internt utan stöd av lagregler.

I detta sammanhang bör också noteras vad som anförs i motiven till 10 kap. 8 § angående en föreningsbanks förvärv av del av annan föreningsbank.

3 § Om stadgarna ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att pröva frågor om stadfästelse av ändring av en central föreningsbanks stadgar i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller i övrigt av synnerlig vikt.

(Jfr 2 kap. 2 och 3 §§ UFBL.)

Paragrafen motsvarar delvis 7 och 18 §§ JkL.

I *första stycket* föreskrivs att också stadgeändringar skall stadfästas.

Av *andra stycket* framgår att regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att stadfästa vissa ändringar i stadgarna för en central föreningsbank. Till skillnad mot gällande bestämmelse i 18 § andra stycket JkL anges i detta stycke principer för vilka ändringar som inte bör delegeras. Prövningen av huruvida ändringsbeslutet skall stadfästas sker i princip enligt samma kriterier som redovisats ovan beträffande oktrojprövningen.

Bankinspektionen har för sin del hävdat att principen att regeringen skall förbehållas avgörandet av viktigare ärenden endast bör ta sikte på utvidgningar av betydelse. Vissa utvidgningar av verksamheten är enligt inspektionen mer av formell än reell natur eller av endast ringa betydelse. Bankinspektionen framhåller vidare att det är inspektionens uppgift att enligt 3 § fondkommissionslagen (1979: 748) pröva frågan om tillstånd till fondkommissionsrörelse. Således bör inspektionen kunna stadfästa en ändring av en föreningsbanks stadgar som sammanhänger med att banken önskar driva fondkommissionsrörelse. *För egen del* är jag beredd att instämma i att bankinspektionen normalt bör kunna stadfästa en stadgeändring som har samband med att en föreningsbank önskar driva fondkommissionsrörelse. Jag förutsätter emellertid att inspektionen överlämnar även sådana ärenden till regeringen, när ärendena är av principiell natur eller i övrigt av särskild vikt.

Andra ändringar som – sett från allmän synpunkt – är av tämligen ringa vikt eller som kan behandlas rutinmässigt bör kunna stadfästas av bankinspektionen. Detta ligger i linje med de allmänna strävanden som finns att delegera ärenden från regeringen. Också praktiska skäl talar för en sådan lösning. I paragrafen föreslås därför att regeringen bör kunna uppdra åt inspektionen att meddela stadfästelse av stadgeändringar i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt. Härigenom kommer den föreslagna lagtexten att stämma överens med motsvarande bestämmelse i försäkringsrörelselagen (2 kap. 4 § första stycket).

Om ett ärende avser stadfästelse av flera ändringar och om någon ändring är av sådan art att regeringen skall stadfästa den, bör inspektionen som regel överlämna hela ärendet till regeringen för prövning.

Det bör ankomma på bankinspektionen att avgöra om det enskilda ärendet är av sådan karaktär att inspektionen lämpligen bör pröva det.

Bankinspektionens beslut i stadfästelseärenden kan överklagas till regeringen enligt 7 kap. 14 § bankrörelselagen.

I 7 kap. 18 § föreningsbankslagen regleras möjligheterna att föra talan mot beslut som fattas av föreningsbanksstämman. Huvudregeln är att ett stämmobeslut skall klandras inom tre månader. Normalt sett bör inte frågan om stadfästelse av stadgeändring behöva dröja till dess att tiden för väckande av klandertalan löpt ut. Från föreningsbankens sida krävs många gånger en skyndsam handläggning av stadfästelseärendet. Är det däremot känt att en klandertalan har väckts redan innan stadfästelseprövningen påbörjats bör dock stadfästelseärendet i normalfallet vila om klandertalan inte synes obefogad.

4 § Stadgarna skall ange

1. föreningsbankens firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som föreningsbanken avser att driva,
4. villkoren för medlemskap i föreningsbanken,
5. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningsbanken och i vad mån medlem får delta i förenings banken med insats utöver vad han är skyldig att delta med,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av stämman, samt tiden för deras uppdrag,
7. för det fall fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,
8. inom vilken tid och hur föreningsbanksstämman skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom,
9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
10. hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när den upplöses,
11. för det fall förlagsinsatser som avses i 5 kap. skall förekomma, vad som skall gälla för dessa, samt
12. för en central föreningsbank, dess verksamhetsområde.

(Jfr 2 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL, men motsvarar 6 § FL och 2 kap. 2 § NFL.

I paragrafen anges vilka uppgifter som en föreningsbanks stadgar måste innehålla. Härutöver kan uppgifter av de mest skilda slag tas in i stadgarna. Endast sådana uppgifter som strider mot denna lag eller annan författning är föreningsbankerna hindrade att ta in i sina stadgar. Vissa lagbestämmelser i JkL rörande organisationen har inte överförts till förslaget, eftersom de förhållanden som där avses snarare bör regleras i föreningsbankernas stadgar. Hit hör exempelvis villkoren för medlemskap i en föreningsbank. Genom att det i denna paragraf föreskrivs att stadgarna alltid skall innehålla uppgifter om vissa särskilda förhållanden kan ändringar i dessa avseenden endast ske genom beslut av stämman i den ordning som anges i 7 kap. om ändring av föreningsbanks stadgar.

1. *Föreningsbankens firma.* Firman är föreningsbankens namn. I 6 kap. bankrörelselagen finns bestämmelser om föreningsbanks firma. Bl. a. anges att en lokal föreningsbanks firma måste innehålla ordet "föreningsbank" och en central föreningsbanks firma orden "central föreningsbank". Det är inte tillräckligt att firman endast innehåller förkortningar av dessa ord.

2. *Den ort i landet där styrelsen skall ha sitt säte.*

3. *De rörelsegrenar som föreningsbanken avser att driva.* I 2 kap. bankrörelselagen föreslås regler för föreningsbankernas rörelse och i de inledande bestämmelserna anges vilka typer av verksamhet som en föreningsbank får ägna sig åt. Annan än där angiven verksamhet är inte tillåten. Bestämmelserna i 2 kap. bankrörelselagen anger alltså den yttre ramen för föreningsbankernas verksamhet.

4. *Villkoren för medlemskap i föreningsbanken.* Som framgår av reglerna i 3 kap. innehåller lagen inga bestämmelser om villkoren för medlemskap i föreningsbank. Sådana regler finns i 12 och 22 §§ JkL. I inledningen till 3 kap. redogörs för skälen bakom denna förändring. Emellertid föreslås att villkoren för medlemskap alltid måste anges i stadgarna. Villkoren kommer då att prövas i samband med stadfästelsen.

5. *Den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningsbanken och i vad mån medlem får delta i föreningsbanken med större insats än han är skyldig till.* Enligt 8 kap. 2 § andra stycket får som avkastning på insatsmedel delas ut högst ett belopp beräknat efter gällande diskonto plus tre procentenheter. Denna högsta tillåtna utdelning är högre än den normala inlåningsräntan. För den medlem som avser att sätta in pengar på ett konto kan det således vara en fördel att *i stället få betala in insats.* Det bör givetvis finnas möjligheter för en föreningsbank att i sina stadgar tillåta medlemmarna att delta i föreningsbanken med större insats än de är skyldiga till. För föreningsbanken kan dessa överinsatser vara av mycket stor betydelse för uppbyggnaden av det egna kapitalet. Det är emellertid av vikt att medlemmarnas möjligheter att delta i föreningsbanken med överinsatser regleras i stadgarna.

6. *Antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av stämman, samt tiden för deras uppdrag.* I 6 kap. 1 § anges att det i styrelsen för en föreningsbank måste finnas minst fem ledamöter medan lagen inte anger något högsta antal ledamöter. Det finns inte heller någon bestämmelse som kräver att suppleanter för styrelseledamöterna skall finnas. I stadgarna skall uppgift om antalet styrelseledamöter och suppleanter för dessa alltid finnas. Givetvis får det däri angivna antalet inte avvika från bestämmelserna i 6 kap. 1 §. Enligt fjärde stycket i samma lagrum bestäms uppdragstiden för en styrelseledamot och suppleant i stadgarna, men den får aldrig överskrida fyra år.

Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot skall utses av annan än stämman finns i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Vidare har bankinspektionen enligt 7 kap. 3 § bankrörelselagen befogenhet att utse en eller flera revisorer i en föreningsbank. De styrelseledamöter resp. revisorer som har utsetts på sådan i lag angiven grund omfattas inte av denna bestämmelse och bör således inte ingå i det i stadgarna angivna antalet.

I 3 kap. 1 § bankrörelselagen sägs att en föreningsbank alltid skall ha minst två revisorer och att stämman kan utse en eller flera suppleanter. En revisor utses för den tid som anges i stadgarna men någon längsta tid för förordnandet finns inte föreskriven. Ett sådant uppdrag lämnas normalt tills vidare. Tiderna för dessa uppdrag bör emellertid även fortsättningsvis alltid införas i föreningsbankernas stadgar.

7. *Om fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag.* I en central föreningsbank som saknar anslutna lokala föreningsbanker kan det förutsättas finnas så många medlemmar att det skulle bli ett praktiskt problem att hantera en föreningsbanksstämma där varje medlem har rätt att delta. Som alternativ till denna

direkta medlemsdemokrati anges, i överensstämmelse med gällande rätt, i 7 kap. 12 § en möjlighet för föreningsbankerna att i sina stadgar föreskriva att medlemsinflytandet skall utövas av särskilt utsedda fullmäktige. Om fullmäktige har utsetts skall ett fullmäktigsammanträde anses som föreningsbanksstämma. Den längsta uppdragstiden för en fullmäktig är enligt 7 kap. 12 § andra stycket tre år. En särskilt viktig fråga i detta sammanhang är hur fullmäktige skall utses. Avsikten med fullmäktiginstitutet är att medlemmarnas rätt att ta del i föreningsbankens verksamhet skall utövas av valda fullmäktige. Varje fullmäktig har en röst. Inom föreningsbanksrörelsen förekommer att fullmäktige utses enligt olika grunder. Hur det skall ske måste framgå av stadgarna och en uppgift om detta är också en obligatorisk stad gebestämmelse. Detsamma gäller fullmäktiges befogenhet. Denna skall särskilt anges så att det står klart för medlemmarna vilka befogenheter som tillkommer stämman och vilka som tillkommer fullmäktige. En ändring i dessa förhållanden får ske endast med iakttagande av de särskilda föreskrifterna i 7 kap. 14–16 §§ om beslut om stadgeändringar.

8. *Inom vilken tid och hur föreningsbanksstämman skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom.* Eftersom en medlem i huvudsak är hänvisad till att utöva sitt medlemsinflytande endast vid föreningsbanksstämman, är det av särskilt stor vikt att medlemmarna får reda på när stämman skall hållas. Ett beslut som har fattats vid en stämma som inte blivit utlyst i behörig ordning anses också vara en nullitet. Detta innebär att beslut som fattats på en sådan stämma inte lagligen kan åberopas varken av föreningsbanken, styrelsen eller medlemmarna. Rätten att föra klandertalan mot ett sådant beslut är enligt 7 kap. 18 § inte heller tidsbegränsad, något som annars gäller beträffande klandertalan mot de flesta andra beslut som fattas av föreningsbanksstämman. En medlem skall inte behöva befara att sättet för kallelse till stämma ändras utan att de särskilda reglerna i 7 kap. om stadgeändring har iakttagits. I stadgarna skall också anges hur andra meddelanden skall spridas för medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom.

9. *Vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.* Enligt 61 § första stycket FL – som enligt 55 § JkL är tillämplig också på föreningsbanksstämma – skall de ärenden som skall förekomma på en föreningsbanks stämma alltid anges i kallelsen till stämman. Ett ärende som inte på detta sätt anmälts får inte tas upp på stämman om inte tre fjärdedelar av de närvarande ger sitt samtycke till det. Detta gäller dock inte ärende som enligt lag eller stadgar alltid skall behandlas på stämma. På den ordinarie föreningsbanksstämman skall enligt särskilda regler i denna lag exempelvis alltid balansräkning och resultaträkning fastställas och beslut fattas om disposition av uppkommen vinst eller förlust. Vidare skall alltid frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna behandlas. En styrelse kan således inte undvika att få ett sådant ärende behandlat vid stämman endast genom att inte ta upp ärendet i kallelsen till stämman. Detsamma gäller också sådana ärenden som enligt stadgarna alltid skall förekomma vid en stämma.

10. *Hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när den upplöses.* En förening kan upplösas genom likvidation, konkurs eller

fusion. Vid en fusion övergår som regel den överlåtande föreningens tillgångar till en annan förening. I de båda andra fallen skall verksamheten avvecklas, tillgångarna realiseras och skulderna betalas. För föreningsbankerna innebär upplösningen vissa särskilda problem. Den kapitalansamling som har skett i en föreningsbank är resultatet av en verksamhet som bedrivits av en central föreningsbank och anslutna lokala föreningsbanker gemensamt. Det är naturligt att det från de kvarvarande föreningsbankerna inom gruppen kan ställas krav på att överskottet vid exempelvis en frivillig likvidation kommer deras fortsatta verksamhet till del och inte delas ut till den upplösta föreningsbankens medlemmar. I normalstadgarna för föreningsbankerna finns det därför en bestämmelse som innebär att, sedan medlemmarna vid likvidation erhållit sina insatser, det resterande överskottet skall tillfalla olika enheter inom föreningsbanksrörelsen. En begränsning av medlems rätt att få del av de behållna tillgångarna vid föreningsbankens upplösning är naturligtvis en mycket viktig uppgift för den som avser att söka medlemskap i en föreningsbank. Ändringar i detta avseende bör endast få ske på det sätt som föreskrivs för stadgeändringar. Stadgarna skall alltså alltid innehålla uppgifter om hur man skall förfara med de behållna tillgångarna när en föreningsbank upplöses. I 7 kap. 15 § ges dessutom medlem rätt att, efter det att stadgarna ändrats till hans nackdel såvitt gäller rätten att få del av föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning, omedelbart ansöka om utträde ur föreningsbanken. Uppgifter om grunderna för fördelningen av föreningsbankens vinst, vilket är en obligatorisk stadgeuppgift i en ekonomisk förening, har inte ansetts behöva utgöra en obligatorisk stadgeuppgift i en föreningsbank. Detta bl. a. av det skälet att en stor del av vinsten enligt bestämmelserna i 8 kap. 5 § första stycket alltid måste bindas i föreningsbanken genom avsättning till reservfonden.

11. *Där förlagsinsatser som avses i 5 kap. skall förekomma, vad som skall gälla för dessa.* I likhet med vad som gäller för andra ekonomiska föreningar kan föreningsbanken enligt 5 kap. ta emot förlagsinsatser. Bestämmelser om att så kan ske och vad som skall gälla för dessa insatser måste tas in i stadgarna.

12. *Central föreningsbanks verksamhetsområde.* Härmed avses det geografiska verksamhetsområdet, vilket behöver anges endast översiktligt. Av 1 kap. 2 § femte stycket framgår att området för en central föreningsbank inte till någon del får sammanfalla med området för en annan central föreningsbank.

5 § En nybildad föreningsbank skall anmälas för registrering senast fyra månader efter det att stadfästelse har meddelats på dess stadgar.

För registrering krävs att föreningsbanken har minst så många medlemmar som anges i 1 § och att dessa har betalt in insatsbelopp enligt stadgarna.

Frågan om föreningsbankens bildande har fallit, om anmälan för registrering inte har skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering. Styrelseledamöterna svarar solida-

riskt för återbetalningen av insatser jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 6 § första stycket tredje meningen.
(Jfr 2 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen saknar direkt motsvarighet i gällande lag. Vissa bestämmelser om registreringen finns dock i 1 § tredje stycket JkL. Genom den allmänna hänvisningen till FL i detta lagrum torde paragrafen motsvarar 8 § FL. Den överensstämmer i stort med 2 kap. 3 § NFL.

I *första stycket* sägs att en nybildad föreningsbank skall anmälas för registrering senast fyra månader efter det att stadfästelse meddelats på dess stadgar. Av 2 § framgår att regeringen beträffande en nybildad central föreningsbank vid stadfästelsen även beviljar oktroj. Ytterligare bestämmelser om själva registreringen finns i 8 kap. bankrörelselagen. Registreringsmyndighet är bankinspektionen, som för ett särskilt register, bankregistret, för detta ändamål.

Den tid inom vilken en föreningsbank måste ansöka om registrering är avsevärt kortare än motsvarande tid för bankaktiebolag och sparbanker. Skillnaden förklaras av att dessa banker under tiden mellan oktrojbeslutet och anmälan för registrering skall hålla konstituerande stämmor samt att teckning av aktier resp. grundfond förutsätts ske under denna tid. I en sparbank skall också huvudmännen utses. Före registreringen måste även betalning av aktier i viss omfattning och av grundfond ha skett.

I *andra stycket* anges vad som krävs för att föreningsbanken skall kunna registreras. De enda formella kraven är att medlemsantalet alltjämt uppgår till det minsta antal som anges i 1 § första stycket – tjugo eller, för central föreningsbank, minst fem lokala föreningsbanker – och att medlemmarna betalt insatser enligt stadgarna.

Enligt *tredje stycket* har frågan om föreningsbankens bildande fallit om registreringsanmälan inte görs inom den tid som anges i första stycket eller om en registreringsanmälan avslagits eller avskrivits genom ett beslut som vunnit laga kraft. En förpliktelse att ingå som medlem i föreningen är givetvis inte längre bindande om frågan om föreningens bildande har fallit. Insatser som har betalts in skall återbetalas. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av insatser jämte uppkommen avkastning med avdrag för kostnader på grund av styrelsens åtgärder för att få in utfästa insatser eller i mål angående föreningsbankens bildande.

6 § Innan en föreningsbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande föreningsbankens bildande och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla utfästa insatser.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på föreningsbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på föreningsbanken, om förpliktelsen har tillkommit efter det att föreningsbanken har bildats.

Har före registreringen ett avtal för föreningsbanken slutits med en medkontrahent som visste att föreningsbanken var oregistrerad kan denne,

såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om föreningsbankens bildande har fallit enligt 5 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att föreningsbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan föreningsbanken har registrerats.
(Jfr 2 kap. 7 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL men motsvarar, såvitt avser de två första styckena, 3 § FL. Paragrafen överensstämmer med 2 kap. 4 § NFL. I paragrafen anges den tidpunkt då föreningsbankens rättskapacitet inträder och om verkan av rättshandlingar som företagits på föreningsbankens vägnar före registreringen.

En föreningsbank blir juridisk person först i och med registreringen. Denna princip slås fast i *första stycket*. Innan föreningsbanken registrerats kan den sålunda inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter och inte heller föra talan vid domstol eller annan myndighet. Föreningsbankens styrelse har dock möjligheter att dessförinnan vidta nödvändiga åtgärder för att få medlemmarna att fullgöra vissa skyldigheter mot föreningsbanken. Styrelsen kan föra talan i mål rörande bildandet av föreningsbanken och vidta andra åtgärder för att erhålla betalning för insatser från medlemmarna.

Uppkommer förpliktelser genom åtgärd på föreningsbankens vägnar före registreringen, svarar enligt *andra stycket* de som har beslutat om eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Sedan styrelse valts, kan en åtgärd på föreningsbankens vägnar företas av styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken. Även en medlem kan ådra sig personligt ansvar enligt första meningen genom att delta i ett beslut på föreningens vägnar.

När föreningsbanken har registrerats övergår enligt andra meningen ansvaret för en förpliktelse som uppkommit före registreringen men efter det att föreningsbanken bildats på föreningsbanken. En sådan regel om ansvarets övergång på föreningsbanken saknar motsvarighet i gällande lag, men har en förebild i 2 kap. 13 § andra stycket aktiebolagslagen. När en förpliktelse genom registreringen övergår på föreningsbanken följer därmed också skyldigheten att svara för den skada som kan ha uppkommit för medkontrahenten. Föreningsbanken får då regressrätt mot de ansvariga.

Regler om rätt för den som slutit avtal med föreningsbanken före registreringen att frånträda avtalet saknas i gällande lag. Sådana bestämmelser finns däremot i aktiebolagslagen och gäller nu för bankaktiebolagen. Motsvarande bestämmelser bör gälla även för föreningsbankerna och har förts in i *tredje stycket*.

7 § Den nybildade föreningsbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när den börjar sin rörelse. Föreningsbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.
(Jfr 2 kap. 8 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL. Den överensstämmer med 2 kap. 17 § BAL.

Enligt 9 kap. 4 § skall rätten förordna att en föreningsbank skall träda i likvidation om rörelsen inte öppnats inom ett år från bankens bildande. Skyldigheten att kungöra dagen då föreningsbanken påbörjar sin rörelse bidrar till att förenkla tillämpningen av tvångslikvidationsbestämmelsen i nämnda paragraf.

För att en föreningsbank skall anses ha påbörjat sin rörelse bör någon form av yttre manifestation ha skett. Som exempel kan nämnas att banken öppnar kontorslokal eller på något annat sätt visar att den faktiskt är beredd att utföra banktjänster åt allmänheten.

En föreningsbank skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett. I jämförelse med 161 § BL har denna bestämmelse givits en annan formulering, som undanröjer tveksamheten huruvida det är dagen för öppnandet av rörelsen eller dagen då kungörande har skett som skall anmälas. Bankinspektionen skall i bankregistret anteckna kungörelsedagen.

3 kap. Föreningsbankens medlemmar

För närvarande är det i praktiken öppet för alla – såväl fysiska som juridiska personer – att bli medlemmar i en lokal föreningsbank medan särskilda villkor för medlemskap i en regional föreningsbank är angivna i 22 § JkL. Dessa villkor medför att det endast är lokala föreningsbanker inom området samt sammanslutningar som främjar jordbruket m. m. som kan bli medlemmar i en regional föreningsbank. Riksorganisationen kan meddela närmare föreskrifter för medlemskapet. Syftet med reglerna om medlemskap är inte längre att garantera rörelsens anknytning till jordbruket utan att skapa garantier för att den nu i lag föreskrivna treledsorganisationen inte luckras upp genom att de regionala föreningsbankerna i konkurrens med de lokala föreningsbankerna söker rekrytera nya grupper av medlemmar.

Den nya lagen präglas av grundsynen att föreningsbanksrörelsen inte längre skall bindas av en i lag given organisationsform utan i stället ges förutsättningar att själv besluta om lämplig organisationsform. En följd av detta synsätt är att lagen inte innehåller några ovillkorliga regler om villkor för medlemskap i en central föreningsbank. I stället föreslås att den för ekonomiska föreningar i allmänhet gällande principen om öppenhet införs i lagen. Principen tillämpas som nämnts redan för de lokala föreningsbankerna.

Reglerna om medlems inträde i och avgång ur en föreningsbank har till ändamål att genom en lämplig avvägning mellan medlemmarnas intressen å ena sidan och föreningsbankernas intressen å andra sidan, ge föreningsbankerna en så stabil uppbyggnad som möjligt. Det är viktigt att inte ställa upp alltför stora hinder för den som önskar träda ut ur en föreningsbank. Detta skulle nämligen ha en menlig inverkan på medlemsrekryteringen. Samtidigt är det nödvändigt att föreningsbankerna kan knyta medlemmarna till sig på ett sådant sätt att den stabilitet i organisationen uppnås som är en nödvändig förutsättning för att föreningsbankerna på ett ändamålsenligt sätt skall kunna bedriva sin verksamhet i såväl medlemmarnas som det

allmännas intresse. Särskilt viktigt är det att medlemmarna inte genom plötslig massavgång kan lämna en föreningsbank och ta insatskapitalet med sig. Gällande regler i FL, vilka är tillämpliga även på föreningsbankerna, får anses innefatta en rimlig avvägning mellan berörda intressen och de bör därför inte nu ändras i någon nämnvärd grad. Bestämmelserna i 4 och 5 §§ samt i 4 kap. reglerar dessa förhållanden.

1 § En föreningsbank får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningsbankens verksamhet eller föreningsbankens syfte eller annan orsak. En central föreningsbank får vägra dem inträde, som kan vara medlemmar i någon ansluten lokal föreningsbank.

En juridisk person i vilken en föreningsbank ensam eller tillsammans med andra föreningsbanker har ett dominerande inflytande får inte vara medlem i en föreningsbank.

Styrelsen skall pröva en ansökan om inträde, om inte annat följer av stadgarna. I stadgarna får föreskrivas att inträdesansökan skall göras skriftligen och att ansökningshandlingen skall vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.

(Jfr 3 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 12 och 22 §§ JkL. Första och tredje styckena överensstämmer också i stort med 11 § FL och 3 kap. 1 § NFL.

Första stycket innehåller den viktiga kooperativa huvudprincipen att föreningsbanker skall vara öppna och alltså medge inträde av nya medlemmar. Av bestämmelsen framgår att denna grundsats kan frångås. Det står varje förening fritt att begränsa sitt verksamhetsområde geografiskt eller föreskriva att medlemmarna skall tillhöra viss grupp. Inom denna ram får en förening inte vägra någon medlemskap om inte särskilda skäl därtill föreligger. Ett sådant skäl kan vara att sökanden med fog kan antas komma att motarbeta föreningens verksamhet eller dess syfte. En sökande som vägras inträde som medlem i en förening kan få frågan om rätt till medlemskap prövad av domstol.

I lagrådsremissen förklarade jag att mitt lagförslag inte innehöll någon motsvarighet till en av utredningen föreslagen särskild regel om undantag från principen om öppenhet när det gäller centrala föreningsbanker. Enligt utredningens förslag skulle en central föreningsbank i sina stadgar få bestämma att rätten till medlemskap i banken begränsas utöver vad som anges i första stycket. Avsikten med förslaget var att undanröja tvekan om huruvida en centralorganisation, som endast har andra ekonomiska föreningar som medlemmar, själv kan anses som en ekonomisk förening. Sådana undantag som avses med utredningens förslag kan emellertid, framhöll jag i remissen, tillgodoses inom ramen för den redan nu gällande och i första stycket intagna, mera allmänt hållna undantagsregeln (jfr prop. 1951: 34 s. 103 och 2 § 8 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt). I nämnda prop. sägs bl. a. att denna regel torde kunna komma till användning för s. k. huvudföreningar som består av underföreningar och har till ändamål att tillgodose särskilda intressen för dessa föreningar eller deras medlemmar.

Lagrådet har konstaterat i sitt yttrande att en viktig nyhet i förslaget är att det inte upptar någon motsvarighet till 22 § JkL, som innehåller särskilda regler om vilka som kan vara medlemmar i en central föreningsbank. Syftet är att föreningsbanksrörelsen skall ges förutsättningar att själv besluta om lämplig organisationsform.

Vidare har lagrådet uttalat att det givetvis inte har någon invändning mot att föreningsbanksrörelsen ges ökade möjligheter att anpassa sin organisation till olika krav som kan ställas från tid eller plats till annan. Mot förslaget till 1 § första stycket har emellertid lagrådet anmärkt, att det kommer att ge en missvisande bild av de verkliga förhållandena såvitt gäller de centrala bankerna. Den för ekonomiska föreningar i allmänhet gällande principen om öppet medlemskap, som 1 § avser att uttrycka, kommer i praktiken inte att få något egentligt genomslag i fråga om de centrala bankerna förrän en ganska omfattande omstrukturering har skett. Lagrådet har vidare framhållit att det beträffande banklagsutredningens förslag om undantag från öppenheten i remissen anförs invändningar som i och för sig synes berättigade. Enligt lagrådets uppfattning bör emellertid de centrala bankernas särdrag komma till uttryck på något sätt. Det kan lämpligen ske genom en andra mening i första stycket, som direkt anger att en central bank får vägra medlemskap för dem som kan vara medlemmar i någon ansluten lokal föreningsbank. Detta kan visserligen, enligt lagrådet, läsas in i den första meningen men bör hellre sägas ifrån uttryckligen för att ge en bättre bild av verkligheten. Genom användning av pluralform i en sådan andra mening klargörs kravet på likabehandlingen av dem som söker medlemskap.

Av lagrådets yttrande framgår att den i lagrådsremissen förordade utformningen av första stycket i och för sig tillgodoser syftet att ge föreningsbanksrörelsen ökad frihet att själv utforma sin organisation. *Jag* kan emellertid instämma med lagrådet i att bestämmelsen vinner i klarhet och bättre anpassas till verkligheten om ett tillägg görs som närmare reglerar medlemskap i en central föreningsbank. Stycket har formulerats i enlighet med lagrådets förslag.

Första stycket ger utrymme för föreningsbankerna att behålla sin nuvarande medlemsstruktur som bl. a. innebär att fysiska personer endast kan bli medlemmar i lokala föreningsbanker och sådana centrala föreningsbanker som inte har anslutna lokala banker. Vissa mindre juridiska personer kan också vara medlemmar i de lokala bankerna, medan de centrala föreningsbankerna vanligen endast har juridiska personer med verksamhet av betydande omfattning samt lokala föreningsbanker som medlemmar.

I *andra stycket* införs ett förbud för sådan juridisk person som domineras av en eller flera föreningsbanker att bli medlem i en föreningsbank. Syftet med bestämmelsen är främst att förhindra att dessa företag genom tillskott av insatskapital tunnar ut föreningsbankens eget kapital och därigenom försämrar insättarskyddet. Genom att ställa upp ett absolut förbud mot medlemskap uppnår man att de tillskott som ett sådant företag gör i föreningsbanken aldrig kan få karaktären av insatskapital. Det kan visserligen tänkas förekomma att företaget förvärvar annan medlems andel. Ett sådant förvärv måste emellertid enligt bestämmelserna i 3 § följas av en

ansökan om medlemskap inom sex månader. Om sådan ansökan inte bifalls – vilket på grund av reglerna i detta stycke aldrig kan komma i fråga för ett föreningsbanksanknutet företag – har andelsinnehavaren endast den rätt som tillkommer avgången medlem, nämligen främst att återfå insatsbeloppet.

Med hänsyn till den ekonomiska samhörighet som präglar föreningsbankerna räcker det, som tidigare nämnts, inte att begränsa förbudet för medlemskap till en föreningsbanks dotterföretag. Om två föreningsbanker till lika delar äger ett företag innebär det, enligt definitionen i 1 kap. 8 §, att företaget inte betraktas som dotterföretag till någon av de båda föreningsbankerna. De företag som enligt förslaget träffas av förbudet har därför definierats som företag varöver en föreningsbank ensam eller tillsammans med andra föreningsbanker har ett dominerande inflytande. Definitionen innehåller inget krav på att inflytandet skall följa av direkt delägarskap eller medlemskap. Det är det faktiska inflytandet som skall vara avgörande. Således får exempelvis ett företag som ägs av SFF eller av Föreningsbankernas bank anses tillhöra den krets av företag som träffas av förbudet i detta stycke. Eftersom de lokala föreningsbankerna endast tillåts förvärva aktier i vissa fastighetsbolag, får den här före slagna bestämmelsen antas i huvudsak komma att beröra endast de centrala föreningsbankerna.

En föreningsbank får inte ställa upp formkrav på en medlemsansökan utöver vad som anges i *tredje stycket* andra meningen. Som formkrav i detta sammanhang bör inte anses en sådan bestämmelse som att sökanden skall försäkra att han ämnar följa föreningens stadgar och beslut eller att sökanden skall lämna uppgifter som är av betydelse för medlemskapet. Det är tillåtet att i stadgarna införa krav endast på skriftlig form, alltså utan bevittning.

Att anta nya medlemmar i en förening är en viktig uppgift som normalt sett bör ankomma på styrelsen i en föreningsbank. I vissa fall kan det emellertid vara mer ändamålsenligt att ett annat organ inom föreningsbanken eller andra personer avgör om sökanden skall antas som ny medlem i föreningsbanken. I syfte att garantera att det klart framgår vem som tilläggs denna viktiga uppgift, föreskrivs att sådan delegation måste anges i föreningsbankens stadgar.

2 § Den som genom bodelning, arv eller testamente har förvärvat en medlems andel har rätt att efter anmälan inträda som medlem i föreningsbanken, om inte annnat följer av 1 § andra stycket eller föreskrivs i stadgarna.

Anmälan om inträde skall, vid förvärv av en avliden medlems andel, göras senast sex månader efter dödsfallet eller vid den senare tidpunkt då dödsboets avgång ur föreningsbanken inträffar enligt 5 §.

I annat fall än som sägs i andra stycket skall anmälan göras senast sex månader efter det att andelen vid bodelning har lagts ut på andra makens lott. Ansöker förvärvaren inte om inträde inom denna tid, skall medlemmen därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer en avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.

(Jfr 3 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafens första och andra stycken motsvarar 12 § FL. Det tredje stycket saknar motsvarighet i gällande lag. Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 2 § NFL.

Föreningsbankslagen skiljer liksom FL och NFL mellan medlemskap och medlemsandel i en föreningsbank. Till medlemskapet hör rätten att delta i bankens förvaltning och att ta bankens tjänster i anspråk. En medlemsandel däremot representerar rätten att lyfta vinst som utfaller på andelen eller belopp som svarar mot andelen vid utträde ur banken eller vid bankens likvidation. Medlemskapet i en föreningsbank är personligt och kan inte genom överlåtelse eller på annat sätt överföras till någon annan. För att bli antagen som medlem fordras nämligen att vederbörande efter ansökan eller anmälan beviljas inträde i föreningsbanken. En medlems andel kan däremot övergå på eller överlåtas till annan och således skiljas från medlemskapet men endast för en viss kortare tid.

Om en medlem avlider, anses dödsfallet ha samma verkan som en uppsägning. Andelen övergår därvid på den avlidnes rättsinnehavare.

Enligt *första stycket* har den som genom bodelning, arv eller testamente förvärvat en medlems andel rätt att bli medlem i föreningsbanken, om inte stadgarna föreskriver annat.

Av 1 § följer att en juridisk person i vilken föreningsbanker har ett dominerande inflytande inte får vara medlem.

I *andra stycket* anges som en förutsättning, vid förvärv av en avliden medlems andel, att anmälan om inträde görs inom viss tid, i allmänhet sex månader, från dödsfallet.

Tredje stycket, som saknar motsvarighet i FL, men överensstämmer med NFL, reglerar anmälningstiden vid förvärv av en medlems andel av annan anledning än medlemmens död. Vidare framgår att om förvärvaren inte har ansökt om inträde inom sex månader skall medlemmen anses ha sagt upp sig till utträde. I sådant fall har förvärvaren bl. a. rätt att få ut inbetalda medlemsinsatser och beslutad vinstutdelning som skulle ha tillkommit medlemmen (4 kap. 1 §). Förvärvaren är också skyldig att betala tillbaka vad han fått ut av medlemsinsatsen vid en konkurs.

3 § Den som genom överlåtelse har förvärvat en medlems andel skall ansöka om inträde i föreningsbanken inom sex månader därefter. Om han antas, inträder han som medlem i överlåtarens ställe. Ansöker han inte om inträde inom föreskriven tid eller avslås hans ansökan, skall överlåtaren därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer en avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.
(Jfr 3 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 13 § FL och överensstämmer med 3 kap. 3 § NFL.

Den som har förvärvat en andel genom överlåtelse blir medlem i en föreningsbank först om han antas som sådan i överlåtarens ställe. Ansökan om inträde skall göras inom sex månader från överlåtelsen. Om förvärvaren inte gör sådan ansökan eller ansökan avslås, kan förvärvaren endast

göra anspråk på att få ut inbetalade insatser och beslutad vinstutdelning som skulle ha tillkommit överlåtaren, om denne utträtt ur föreningen.

Den medlem som överlåter sin andel upphör inte genom överlåtelsen att vara medlem. Som framgår av paragrafens andra mening utträder han först i och med att förvärvaren inträder som medlem. Om förvärvaren söker inträde men ansökan avslås, har detta samma effekt som om medlemmen då sagt upp sig till utträde. Om förvärvaren inte gör någon ansökan om inträde, anses medlemskapet uppsagt i och med att ansökningstiden gått ut. Uppsägningstiden börjar alltså i sistnämnda fall att löpa sex månader efter överlåtelsen.

4 § En medlem har rätt att säga upp sig till utträde ur föreningsbanken. I stadgarna får föreskrivas att en uppsägning skall göras skriftligen och att uppsägningshandlingen skall vara försedd med medlemmens bevittnade namnunderskrift.

I stadgarna får även föreskrivas att uppsägning inte får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet. Tiden får utsträckas till högst fem år, om bankinspektionen medger det. Föreskrifter i stadgarna om att uppsägning får göras först efter en viss tid gäller inte i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket.

En medlem får uteslutas ur föreningsbanken på sådan grund som anges i stadgarna. Föreningsbanksstämman skall besluta om uteslutningen, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.
(Jfr 3 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 14 § FL och överensstämmer med 3 kap. 4 § NFL.

Enligt *första stycket* kan en medlem som önskar utgå ur föreningsbanken säga upp sig till utträde.

En föreningsbank kan enligt *andra stycket* genom föreskrifter i sina stadgar binda sina medlemmar så, att uppsägning inte får ske förrän efter viss tid från inträdet. Den längsta tid som medlemmen normalt kan vara bunden av ett sådant villkor är dock två år. I vissa fall föreligger alltid en fri uppsägningsrätt, nämligen i de fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket (beslutade stadgeändringar) och 10 kap. 3 § andra stycket (genomförd fusion).

Enligt *tredje stycket* kan en föreningsbank ta in bestämmelser i sina stadgar om att en medlem kan uteslutas, om de förutsättningar för uteslutning som anges i stadgarna föreligger. Även om stadgarna saknar bestämmelser om uteslutning torde uteslutning kunna ske, om det för medlemskap förutsätts att en medlem t. ex. skall vara bosatt inom ett visst område och medlemmen inte längre uppfyller villkoret.

Beslut om uteslutning skall fattas av stämman om inte annat följer av föreningsbankens stadgar. Om en föreningsbank tilllägger annan än stämman denna befogenhet, måste detta framgå av stadgarna.

5 § Avgång ur en föreningsbank sker, utom i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket, vid utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna, sedan medlemmen har sagt upp sig

till utträde eller uteslutits eller någon annan omständighet som föranlett avgången har inträffat.

En medlem som har uteslutits ur föreningsbanken förlorar genast sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningsbankens angelägenheter. (Jfr 3 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen överensstämmer med 15 § FL och 3 kap. 5 § NFL.

Första stycket anger tidpunkten för en medlems avgång ur föreningen. Den omständigheten att en medlem har sagt upp sig till utträde eller uteslutits innebär inte att medlemskapet omedelbart upphör. En sådan ordning skulle nämligen kunna medföra stora olägenheter, främst genom att utträdet normalt grundar rätt att få tillbaka inbetalda insatser. Första stycket föreskriver därför att avgång äger rum vid utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter det att en månad har gått sedan medlemmen har sagt upp sig till utträde eller uteslutits eller någon annan omständighet som föranlett avgången har inträffat. I det sistnämnda fallet avses t. ex. dödsfall utan att medlemmens arvinge har inträtt i den avlidnes ställe eller avslag på en inträdesansökan från den som genom överlåtelse har förvärvat en medlems andel. Om däremot förvärvaren av en andel antas som medlem i överlåtarens ställe, upphör den sistnämndes medlemskap i och med att förvärvaren blir medlem.

Enligt huvudregeln kan alltså en medlem säga upp sig till utträde senast den 30 november – föreningsbankerna skall alltid ha kalenderåret som räkenskapsår – för att hans avgång skall få ske vid årsskiftet. Sker uppsägning senare kan han inte avgå förrän vid det nästföljande årsskiftet. En föreningsbank kan i sina stadgar förlänga den tid före vilken uppsägning måste ske för att avgången skall få äga rum vid det kommande årsskiftet, dock inte längre än att uppsägning till avgång vid årsskiftet kan ske senast den 30 juni.

I två fall kan det inte ske någon förlängning av uppsägningstiden. Om en medlem har sagt upp sig till utträde genom att utnyttja sin speciella utträdesrätt i anledning av beslutade stadgeändringar (7 kap. 15 § tredje stycket) eller om medlemmen har utträtt på grund av att han inte önskar fortsätta efter genomförd fusion (10 kap. 3 § andra stycket), gäller nämligen alltid att avgången skall ske den balansdag som infaller närmast efter en månad efter det att uppsägningen har gjorts.

I och med avgången ur föreningsbanken upphör medlemskapet. Intill dess är medlemmen bunden av sina förpliktelser gentemot banken men har å andra sidan kvar samma rättigheter som övriga föreningsmedlemmar. Från det sist sagda gäller dock enligt *andra stycket* det undantaget att den som uteslutits omedelbart förlorar rätten att delta i överläggningar och beslut som rör bankens angelägenheter. I stadgarna kan införas samma regel för den som säger upp sig till utträde.

6 § Styrelsen skall föra en medlemsförteckning. Förteckningen skall innehålla uppgift om

1. varje medlems namn och postadress,
2. det sammanlagda beloppet inbetalda medlemsinsatser enligt den senast fastställda balansräkningen, samt

3. summorna av medlemsinsatsbelopp som efter utgången av det räkenskapsår balansräkningen avser har återbetalts eller högst skall återbetalas enligt 4 kap. 1 och 3 §§ och om tiden för återbetalningarna.

Medlemsförteckningen kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

Medlemsförteckningen skall hållas tillgänglig hos föreningsbanken för var och en som vill ta del av den.

Varje medlem har rätt att på begäran få skriftlig uppgift av föreningsbanken om sitt medlemskap och om de insatser som han har betalt in.
(Jfr 3 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 10 § FL och 3 kap. 6 § NFL.

I överensstämmelse med gällande rätt skall enligt *första stycket* i en föreningsbank finnas en medlemsförteckning, innehållande uppgifter om medlemmarnas namn och postadress. Lagen hindrar inte en föreningsbank att i sina stadgar föreskriva att medlemsförteckningen även skall innehålla uppgift om medlemmens person- eller organisationsnummer. Till skillnad från vad som gäller för vanliga ekonomiska föreningar skall emellertid enligt förslaget inte i medlemsförteckningen antecknas med vilken insats varje enskild medlem deltar i föreningsbanken. Detta kan nämligen ge upplysning om storleken på medlemmens affärer med föreningsbanken eftersom man tillämpar ett system som innebär att återbäringen läggs till medlemmens insats varje år, om rörelseresultatet medger sådan gottgörelse. Det saknas emellertid enligt min mening anledning att i övrigt, som utredningen föreslår, ha regler om medlemsförteckningen som avviker från vad som gäller för övriga ekonomiska föreningar.

Av hänsyn främst till tredje man skall därför enligt första stycket *punkterna 2 och 3* i medlemsförteckningen dessutom lämnas uppgift om dels föreningsbankens inbetalda medlemsinsatskapital enligt senast fastställda balansräkning, dels den del av medlemsinsatskapitalet som efter utgången av det räkenskapsår som balansräkningen avser har återbetalts eller högst skall återbetalas på grund av att medlemmarna har avgått ur föreningsbanken eller har sagt upp överinsatser till återbetalning. Detta innebär att utomstående alltid kan få reda på storleken av det medlemsinsatskapital som vid varje tillfälle finns i banken. Bestämmelserna i 5 § om tidpunkten för avgången ur banken och reglerna i 4 kap. om återbetalning av medlemsinsatser innebär att medlemsinsatskapitalets storlek inte plötsligt kan förändras genom exempelvis massavgång bland medlemmarna.

I *andra stycket* anges att medlemsförteckningen skall bestå antingen av ett betryggande lösblads- eller kortsystem eller föras med användande av datateknik. Det kan nämnas att bankaktiebolagen föreslås få föra aktieboken med användande av datateknik.

Om en föreningsbank väljer att föra sin medlemsförteckning med hjälp av en dator blir det fråga om ett personregister i datalagens (1973: 289) mening. Det betyder att registret inte kan föras utan att banken har fått licens från datainspektionen att föra personregister (jfr 2 § datalagen).

Föreningsbanken är enligt *tredje stycket* skyldig att hålla medlemsförteckningen tillgänglig för var och en som vill ta del av den. Detta överens-

stämmer med gällande rätt men innebär en avvikelse från *utredningens* förslag om att endast medlemmarna skall få ta del av förteckningen. Skälet till detta förslag är att förteckningen i en föreningsbank enligt utredningen inte har samma betydelse för borgenärerna som i en vanlig ekonomisk förening.

För egen del vill jag framhålla att medlemsförteckningens offentlighet är i linje med vad som gäller för andra associationer som är avsedda för näringsverksamhet. I ett bankaktiebolag är således aktieboken i princip offentlig. Bl. a. anställda, kreditgivare, kunder, myndigheter och massmedia får anses ha ett befogat intresse av att kunna ta reda på vilka som är medlemmar i en föreningsbank liksom i en annan ekonomisk förening.

I tredje stycket anges därför att medlemsförteckningen skall hållas tillgänglig för var och en. Förs förteckningen med ADB får kravet på tillgänglighet anses uppfyllt, om den intresserade får ta del av förteckningen på ett läsbart medium, t. ex. via en bildskärm.

I likhet med NFL innehåller lagen inget krav på att en utskrift av medlemsförteckningen skall hållas tillgänglig för var och en som begär det.

Enligt *fjärde stycket* har en medlem rätt att av föreningsbanken få en skriftlig uppgift om medlemskapet och om de insatser han har betalt in. Det kan nämligen ofta vara av intresse för en medlem att kunna styrka medlemskapet och antalet insatser. Uppgiften är endast ett intyg om medlemskapet och insatserna och är inte en förutsättning för att medlemmen skall kunna göra gällande sin rätt som föreningsmedlem.

4 kap. Återbetalning av medlemsinsatser

I en föreningsbank är huvudprincipen den att ett belopp som motsvarar summan av inbetalda medlemsinsatser skall hållas kvar i föreningen. Under vissa förutsättningar har emellertid en medlem som avgått ur föreningen rätt att få tillbaka inbetalda medlemsinsatser. Likaså har en medlem under vissa förutsättningar rätt att återfå s. k. överinsatser, även om han inte har lämnat föreningsbanken. Bestämmelserna om rätt till återbetalning i sådana fall finns i detta kapitel.

Sedan insatserna betalts in till föreningsbanken, får de fritt utnyttjas för att förvärva tillgångar att användas i rörelsen. Det finns således inga regler om hur dessa medel skall placeras.

Reglerna i detta kapitel saknar i dag direkt motsvarighet i JkL. På grund av den allmänna hänvisningen till FL gäller dock även för föreningsbankerna bestämmelserna i 16 och 16 a §§ FL. Förslaget innebär i sak nästan inga ändringar. Det överensstämmer med NFL.

1 § När en medlem har avgått ur en föreningsbank har han rätt att sex månader efter avgången få ut sina inbetalda medlemsinsatser. Beloppet får dock inte överstiga vad som belöper på honom i förhållande till övriga medlemmar av föreningsbankens egna kapital enligt den balansräkning som hänför sig till tiden för avgången. Vid beräkningen av bankens egna kapital skall bortses från reservfonden, uppskrivningsfonden och förlagsinsatserna.

Den avgångne har vidare rätt att i samma ordning som övriga medlemmar få ut vad som belöper på honom av beslutad vinstutdelning.

Träder föreningsbanken i likvidation inom sex månader från avgången eller meddelas inom samma tid beslut om att försätta föreningsbanken i konkurs, skall den avgångnes rätt att få ut medlemsinsatser bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av föreningsbankens tillgångar.

En medlems rätt enligt första–tredje styckena kan begränsas i stadgarna. Detta gäller dock inte i sådana fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket eller 10 kap. 3 § andra stycket.

(Jfr 4 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL, men överensstämmer i sak med 16 § 1 mom. FL (jfr även 39 § första stycket FL) och 4 kap. 1 § NFL.

Enligt *första stycket* har en medlem som avgår ur föreningsbanken rätt att få tillbaka sina inbetalda insatser. En sådan rätt föreligger dock endast om bankens egna kapital räcker till utan att reservfonden, uppskrivningsfonden eller förlagsinsatserna behöver anlitas och utan att medlemmarnas lika rätt träds för när. En avgång sker alltid vid utgången av ett räkenskapsår och frågan om medlemmens rätt att få tillbaka en medlemsinsats skall således bedömas med hänsyn till den då upprättade balansräkningen. Som framgår av lagtexten inträder emellertid rätten att få ut insatsen först sex månader efter avgången.

Enligt *andra stycket* har en avgången medlem rätt att få ut sin andel i beslutad vinstutdelning i samma ordning som de övriga medlemmarna.

Om föreningsbanken skulle träda i likvidation eller försättas i konkurs inom sex månader från avgången, blir enligt *tredje stycket* inte balansräkningen från tiden för avgången utan i stället resultatet av likvidationen resp. konkursen avgörande för medlemmens rätt att få ut sin medlemsinsats.

Enligt *fjärde stycket* kan en medlems rätt enligt första– tredje styckena begränsas i stadgarna. En sådan begränsning gäller dock inte om medlemmen har avgått i anledning av beslutade stadgeändringar (7 kap. 15 § tredje stycket) eller efter en genomförd fusion (10 kap. 3 § andra stycket).

2 § Om föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som har gjorts inom ett år från en medlems avgång, är denne skyldig att betala tillbaka vad han har fått ut av sina medlemsinsatser i den mån det behövs för att föreningsbankens skulder skall kunna betalas.

(Jfr 4 kap. 2 § UFBL.)

Enligt paragrafen, som överensstämmer med 16 § 2 mom. FL och 4 kap. 2 § NFL, kan en medlem som har utträtt bli skyldig att av hänsyn till föreningsbankens borgenärer återbära vad han har fått ut av sina medlemsinsatser, om banken försätts i konkurs på en ansökan som har gjorts inom ett år från medlemmens avgång. Syftet med bestämmelsen är att stärka insatskapitalets ställning som bundet kapital och att undvika att föreningsbankens fordringsägare, dvs. ytterst insättarna i den centrala föreningsbanken, skall lida skada på grund av återbetalningar till avgångna medlemmar.

3 § En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000).
(Jfr 4 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 16 a § FL och överensstämmer, utom beträffande sista meningen, med 4 kap. 3 § NFL.

Inom föreningsbanksrörelsen är det inte ovanligt att en medlem deltar med större insats än han är skyldig till (överinsats). Medlemmens insatskonto ökas enligt stadgarna med erhållna återbäringar intill dess insatsen nått en viss angiven storlek. Insatskontot kan även därefter ökas på samma sätt efter överenskommelse mellan medlemmen och föreningsbanken.

En medlem i en föreningsbank har rätt att utan att utträda ur föreningsbanken få ut överinsatserna. Emellertid är denna rätt inte ovillkorlig. Som tidigare nämnts utgör insatskapitalets storlek ett mått på föreningsbankens soliditet och för föreningsbankens borgenärer är det av betydelse att insatskapitalet inte minskar. En sådan minskning kan inträda bl. a. på grund av att medlemmarna i föreningsbanken kräver att få ut sina överinsatser. Enligt denna paragraf har därför en medlem rätt att få ut och behålla en överinsats endast under de förutsättningar som gäller för en avgången medlems rätt att få ut och behålla en insats. Härtill kommer att utbetalning inte får äga rum om detta skulle medföra att kapitalkravet enligt 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen inte kan uppfyllas. Medlemmen måste i sådant fall vänta eftersom föreningsbanken inte får verkställa utbetalningen om denna inte kan äga rum med hänsyn till kapitaltäckningsbestämmelserna. Medlemmen står dock i princip kvar vid sitt krav att erhålla överinsatsen, i motsats till vad som annars gäller om medlems rätt att återfå insats. Denna rätt förverkas nämligen normalt om utbetalning inte får ske på grund av reglerna i 1 § första stycket.

5 kap. Förlagsinsatser

År 1984 (se SFS 1984: 189 och 193) gjordes vissa ändringar i FL och JkL som syftade till att göra det möjligt för de ekonomiska föreningarna – av föreningsbankerna dock bara de centrala - att få riskbärande kapital även från andra än medlemmarna. Detta sker genom särskilda kapitalinsatser, s. k. förlagsinsatser. Förlagsinsatserna räknas till det bundna egna kapitalet och intar en mellanställning mellan medlemskapitalet och det lånade kapitalet. Insatserna är inte förenade med någon rösträtt men berättigar till en viss insyn i banken. Insatserna skall vara bundna i minst fem år. De lokala föreningsbankerna får inte ta emot förlagsinsatser, eftersom de

centrala föreningsbankerna normalt svarar för all extern medelsanskaffning.

De i FL nyligen införda lagreglerna om förlagsinsatser föreslås nu bli införda i sin helhet i föreningsbankslagen utan att någon ändring i sak görs. De grundläggande reglerna för förlagsinsatser har förts samman i detta kapitel.

Bestämmelserna om förlagsinsatser överensstämmer med dem som föreslås i NFL.

Utredningen har av tidsskäl inte fört in regler om förlagsinsatser i sitt förslag.

Angående förarbetena till 1984 års lagregler om förlagsinsatser hänvisas i första hand till prop. 1983/84: 84.

1 § En central föreningsbank kan i stadgarna föreskriva att, utöver vad som följer av 2 kap. 4 § första stycket 5, kapital får tillskjutas genom särskilda insatser (förlagsinsatser) och att sådana insatser får tillskjutas även av andra än medlemmar.

Förlagsinsatser får tillskjutas med högst ett så stort belopp att summan av gjorda förlagsinsatser efter tillskottet uppgår till högst det belopp som svarar mot summan av andra då inbetalda insatser än förlagsinsatser i den centrala föreningsbanken och i anslutna lokala föreningsbanker.

Paragrafen motsvarar 16 b § FL och 28 a § JkL och överensstämmer i stort med 5 kap. 1 § NFL.

Första stycket innehåller den grundläggande regeln att en central föreningsbank kan besluta att även andra än medlemmar skall kunna göra kapitalinsatser i banken.

I *andra stycket* föreskrivs att förlagsinsatser inte får skjutas till med högre belopp än de för tillfället inbetalda medlemsinsatserna i den centrala föreningsbanken och anslutna lokala föreningsbanker . Avsikten med bestämmelsen är att hindra att en alltför stor del av bankens insatskapital härrör från utomstående. Bestämmelsen tar sikte på tillskottsögonblicket och har inte utformats så att förlagsinsatserna aldrig får överstiga de inbetalda medlemsinsatserna. Bestämmelsen hindrar sålunda inte att medlemsinsatsen sjunker till en nivå under förlagskapitalet i samband med att medlemmar lämnar föreningsbanken och återfår sina insatser. Däremot får banken inte ta emot nya förlagsinsatser förrän medlemsinsatserna på nytt uppgår till ett högre belopp än förlagskapitalet.

2 § I stadgarna kan tas in föreskrifter om begränsningar i fråga om vem som har rätt att tillskjuta förlagsinsatser och genom överlåtelse förvärva de rättigheter som är förenade med förlagsinsatserna (förlagsandelar). För redan gjorda insatser får inte införas strängare begränsningar än vad som gällde när insatsen gjordes.

Förvärv av förlagsandelar i strid mot föreskrifter som avses i första stycket är ogiltiga.

Paragrafen överensstämmer med 16 c § FL och 5 kap. 2 § NFL.

En förlagsinsats är förenad med en viss insyn och ett visst inflytande över den centrala föreningsbanken. Det är därför naturligt att banken ges

en möjlighet att ställa upp begränsningar i fråga om vilka som får skjuta till förlagsinsatskapital och genom överlåtelse förvärva den rätt med vilken en förlagsinsats är förenad (förlagsandel). *Första stycket* första meningen innehåller en bestämmelse som tillåter sådana begränsande föreskrifter i stadgarna. Införs nya regler eller ändrade sådana föreskrifter får de givetvis inte medföra längre gående begränsningar för redan gjorda insatser än vad som gällde vid tillskottet.

Förvärv i strid mot en begränsande föreskrift blir enligt *andra stycket* ogiltiga.

3 § Om den centrala föreningsbanken upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns flera förlagsinsatser och förslår inte överskottet till full betalning av samtliga, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna enligt 1 kap. 7 § andra stycket. Förslår inte överskottet till full betalning efter sådana tillskott skall överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek.

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 16 d § FL och 5 kap. 3 § NFL, reglerar frågan om den andel i den centrala föreningsbankens tillgångar som en förlagsinsats berättigar till. Vid bankens upplösning har förlagsandelsinnehavarna rätt att, sedan skulderna betalts eller medel därtill avsatts, ur överskottet få ut förlagsinsatserna med inbördes lika rätt. Bestämmelsen om inbördes lika rätt är tvingande. Föreningsbanken får alltså inte träffa avtal med innehavare av förlagsandelar om olika rätt till utbetalning på andelarna.

Av 1 § framgår att summan av förlagsinsatserna högst får uppgå till summan av andra insatser i den centrala föreningsbanken och i anslutna lokala föreningsbanker. Den centrala föreningsbanken svarar för den externa medelsanskaffningen. Förlagsinsatser ökar kapitalbasen och kan även öka de lokala föreningsbankernas kapitaltillgång genom att den centrala föreningsbanken får ökade ekonomiska resurser. Vid inlösen av förlagsandelar får därför de lokala föreningsbankernas kapital tas i anspråk om inte den centrala föreningsbanken har ett tillräckligt överskott. Fördelningen av tillskottet mellan de lokala föreningsbankerna skall göras enligt 1 kap. 7 § andra stycket.

Endast i den mån det efter utbetalning av förlagsinsatserna finns överskott får de behållna tillgångarna användas för utbetalning till medlemmarna eller avsättning till andra ändamål, t. ex. utbetalning till något allmännyttigt ändamål, allt beroende på vad som anges i stadgarna.

4 § För varje förlagsinsats skall den centrala föreningsbanken utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset skall ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla uppgift om

1. föreningsbankens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,

5. det sätt på vilket utdelning skall utbetalas och inlösen ske,
6. föreskrifter som avses i 2 § första stycket, samt
7. erinran enligt 2 § andra stycket.

Förlagsandelsbeviset skall undertecknas av banken. Styrelseledamöters eller firmatecknares namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt.

Paragrafen överensstämmer med 16 e § FL och 5 kap. 4 § NFL.

Paragrafen innehåller i *första stycket* en föreskrift om att ett förlagsandelsbevis skall utfärdas för varje förlagsinsats. Beviset skall ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla vissa uppgifter, bl. a. om de begränsningar som kan finnas i fråga om vilka som får förvärva andelen. Lagen hindrar inte att förlagsinsatser lyder på olika belopp.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att ett förlagsandelsbevis skall undertecknas av föreningsbanken. I likhet med vad som gäller beträffande bl. a. aktier får namnteckning återges i tryck eller på annat liknande sätt.

5 § I fråga om förlagsandelsbevis gäller, om ej annat följer av denna lag, i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen (1936: 81) om skuldebrev. Härvid jämställs bevis som har ställts till viss man med enkelt skuldebrev och bevis till innehavaren eller till viss man eller order med löpande skuldebrev. Den som innehar ett förlagsandelsbevis ställt till viss man eller order och som enligt den centrala föreningsbankens påskrift på beviset är ägare till förlagsandelen är likställd med den som enligt 13 § andra stycket samma lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av den förlagsandel som beviset avser.

Paragrafen överensstämmer med 16 f § FL och 5 kap. 5 § NFL.

I paragrafen föreskrivs att reglerna i skuldebrevslagen (1936: 81) i tillämpliga delar gäller för förlagsandelsbevisen. Reglerna om enkla skuldebrev gäller för andelsbevis som har ställts till viss man (enkla andelsbevis), medan reglerna om löpande skuldebrev gäller för de båda andra formerna av andelsbevis (löpande andelsbevis). Ingenting hindrar att en central föreningsbank tillämpar båda systemen parallellt.

I paragrafen finns därutöver, i fråga om andelsbevis ställt till viss man eller order, en särskild legitimationsregel. Innebörden är att den som innehar beviset och enligt föreningsbankens påskrift på detta är ägare till förlagsandelen i fråga är likställd med den som enligt 13 § andra stycket skuldebrevslagen till följd av sammanhängande skriftliga överlåtelser förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Den som innehar ett förlagsandelsbevis ställt till viss man eller order kan alltså legitimera sitt innehav antingen i enlighet med 13 § andra stycket skuldebrevslagen eller genom föreningsbankens påskrift på beviset om att han är ägare till förlagsandelen.

6 § Styrelsen skall föra en förteckning över samtliga förlagsinsatser. Denna kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem eller föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt. Förteckningen

skall innehålla uppgift om storleken på varje förlagsinsats, om tidpunkten för varje insats och om den rätt till utdelning som insatsen medför. Förteckningen skall hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den.

Paragrafen överensstämmer med 5 kap. 6 § NFL och i huvudsak med vad som gäller enligt 16 g § FL. En nyhet i förhållande till FL är att förteckningen får föras med datateknik.

För den som överväger att skjuta till en förlagsinsats eller förvärva en förlagsandel är det givetvis av vikt att få reda på vilka övriga förlagsinsatser som finns och om tidigaste förfallodag för dessa liksom den rätt till utdelning som de medför. I paragrafen föreskrivs därför att dessa uppgifter skall förtecknas av banken. Det föreskrivs vidare att förteckningen skall hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den.

I allmänhet torde det vara lämpligt att förteckningen anger nummer eller andra beteckningar för utfärdade förlagsandelsbevis.

7 § Den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast efter fem år från tillskottet under förutsättning att han skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg.

Den centrala föreningsbanken får inlösa en förlagsinsats tidigast efter fem år från tillskottet om banken skriftligen säger upp beloppet minst sex månader i förväg.

Inlösen enligt denna paragraf sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset. Beloppet får dock inte överstiga vad som av den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers egna kapital enligt de senast fastställda balansräkningarna, utan anlitande av reservfond eller uppskrivningsfond, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. Om den centrala föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, skall vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § beträffande återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen.

Paragrafen överensstämmer i sak med 16 h § FL och 5 kap. 7 § NFL.

I paragrafen finns bestämmelser om förutsättningarna för att förlagsinsatskapitalet skall kunna betalas tillbaka. Det kapital som tillförs en central föreningsbank i form av förlagsinsatser hör till bankens bundna kapital. Både för banken och för borgenärerna är det viktigt att det bundna kapitalet långsiktigt står till föreningsbankens förfogande.

Enligt *första stycket* har innehavaren av en förlagsandel rätt att få ut insatsen tidigast efter fem år, om han skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg. Innehavaren behöver inte säga upp beloppet just till femårsperiodens utgång. Någon ny femårsperiod börjar nämligen inte löpa om inte uppsägning sker, utan beloppet kan därefter när som helst sägas upp till betalning två år efter uppsägningen.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om den centrala föreningsbankens rätt att lösa in förlagsandelar. Bestämmelsen innebär att inlösen får ske sex månader efter skriftlig uppsägning, dock tidigast efter fem år från tillskottet.

Inlösen skall ske med förlagsinsatsens belopp. Beloppet får dock inte överstiga vad som av den centrala föreningsbankens och anslutna lokala

föreningsbankers tillgångar, utan anlitande av deras reservfonder eller uppskrivningsfonder, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. Den centrala föreningsbanken kan med stöd av 1 kap. 7 § infordra tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna i dessa fall.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om med vilket belopp en förlagsinsats skall inlösas. Stycket innehåller vidare en hänvisning till 4 kap. 2 § för det fall att den centrala föreningsbanken försätts i konkurs inom ett år efter återbetalning av förlagsinsatsen. Hänvisningen innebär att den som har återfått en förlagsinsats kan bli skyldig att betala tillbaka beloppet, om det behövs för att konkursborgenärerna skall få betalt för sina fordringar.

6 kap. Föreningsbankens ledning

Nu gällande regler om styrelsefunktionen i en föreningsbank återfinns främst i FL men även i JkL. FL:s regler överensstämmer i stor utsträckning med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen och reglerna för bankaktiebolag och sparbanker. På en avgörande punkt föreligger en skillnad genom att JkL i motsats till BL och SpL, inte innehåller några bestämmelser om s.k. delegater. Styrelsens ställning och uppgifter i bankerna skiljer sig i viss mån från styrelsefunktionen i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening. På styrelsen i en bank faller inte bara de förvaltningsmässiga uppgifterna i inskränkt mening, dvs. de rent exekutiva funktionerna, utan också de beslutsbefogenheter som inte genom uttryckliga bestämmelser i författningar eller stadgar är förbehållna stämman. Eftersom det är förenat med praktiskt oöverstigliga svårigheter för styrelsen att rent faktiskt handha alla dessa uppgifter, har styrelserna i de olika bankerna – även i föreningsbankerna – måst tillgripa delegation, dvs. uppdra åt andra att vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsen. De personer som erhåller sådana uppdrag kallas delegater. Till delegat kan utses verkställande direktör, annan anställd eller en person som i övrigt saknar någon anknytning till banken. Trots att JkL saknar regler om delegation har inom föreningsbanksrörelsen delegation tillgripits i betydande utsträckning.

Nu föreslås att det även för föreningsbanker införs bestämmelser om styrelsens delegation och om delegater så att det tillämpade systemet lagfästs. Bankinspektionen ges också möjlighet att övervaka och kontrollera vilka uppgifter som styrelsen lämnar till delegaterna och hur styrelsen utövar sin kontrollfunktion. Det är i dag vanligt att de beslut om delegation som styrelsen i en lokal föreningsbank fattar underställs den centrala föreningsbankens prövning.

Kapitlet har i övrigt utformats i nära överenstämmelse med motsvarande regler för bankaktiebolag och sparbanker. Förslaget överensstämmer också i sak i mycket stor utsträckning med gällande rätt. Vissa nyheter föreslås dock. Högsta antalet styrelseledamöter i en föreningsbank fastslås inte längre i lagen. Ledamöternas uppdragstid förlängs till högst fyra år. BL:s förbud för vissa personer i banken att vara styrelseledamöter i förvaltnings- och emissionsbolag förs in.

1 § En föreningsbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta föreningsbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av föreningsbanksstämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot kan utses av annan än stämman finns i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie föreningsbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

(Jfr 6 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 16 § första stycket och 26 § första stycket JkL, innehåller regler om bl. a. styrelsens storlek, hur ledamöterna utses och om deras uppdragstid. Paragrafen överensstämmer i stort med 6 kap. 1 § NFL samt 7 kap. 1 § BAL.

Varje föreningsbank skall enligt *första stycket* ha en styrelse med minst fem ledamöter. Banklagstiftningen har sedan lång tid tillbaka föreskrivit att bankstyrelserna skall bestå av minst fem personer. Det har ansetts föreliggande en viss risk att alltför ensidiga synpunkter kan göra sig gällande, om antalet styrelseledamöter är för litet. Enligt JkL begränsas antalet styrelseledamöter i en lokal föreningsbank till sju, med möjlighet för SFF att för viss tid tillåta ett högre antal, dock högst nio. I en central föreningsbank får enligt JkL finnas högst tio ledamöter. I likhet med vad som gäller för aktiebolag och ekonomiska föreningar och vad som föreslås för övriga banker utmönstras, i enlighet med utredningens förslag, bestämmelserna om högsta antalet ledamöter ur lagen.

Till skillnad från utredningen anser *jag* att även de lokala föreningsbankerna kan anförtros att själva bestämma antalet ledamöter. Antalet skall anges i stadgarna, vilket innebär att det kan ske en viss granskning i samband med stadgarnas stadfästelse.

Styrelsen väljs enligt *andra stycket* av föreningsbanksstämman. I likhet med vad som redan gäller för bankaktiebolagen ges föreningsbankerna möjlighet att i stadgarna ta in bestämmelser om att en eller flera styrelseledamöter får utses på annat sätt, t. ex. av en centralorganisation. Som framgår av 4 § skall styrelsen i en central föreningsbank normalt utse minst en verkställande direktör och om denne inte redan tillhör styrelsen skall han ingå som ledamot i styrelsen. Styrelsen ges således befogenhet att själv utse styrelseledamot. En hänvisning till detta lagrum har tagits in i stycket. Verkställande direktören i en central föreningsbank utgör inte något självständigt organ. Han handlar hela tiden inom ramen för de befogenheter som styrelsen tilldelar honom.

Enligt 4 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag har de anställda rätt att utse högst två styrelseledamöter i bl. a. en central föreningsbank med mer än 25 anställ-

da. Samma rättighet tillkommer emellertid inte de anställda i en lokal föreningsbank. Enligt 7 § nämnda lag skall dessa styrelseledamöter inte räknas in i antalet styrelseledamöter enligt första stycket.

I *tredje stycket* sägs att en styrelseledamots uppdragstid skall anges i stadgarna och att den inte får omfatta mer än fyra räkenskapsår. Bestämmelsen överensstämmer med aktiebolagslagen och vad som föreslås i NFL. Förslaget innebär att längsta tiden för styrelseuppdrag har utökats från nuvarande tre år till fyra år så att det upphör vid slutet av den ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas. Maximitiden för uppdraget gäller alla styrelseledamöter och inte bara dem som har valts på stämman. Om en styrelseledamot som utsetts på annat sätt än genom val på stämman, fått ett styrelseuppdrag på mer än fyra år upphör uppdraget trots detta vid den ordinarie stämman under fjärde året efter det han valts. Inget hindrar att samma person utses för en ny mandatperiod. I lagen om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag finns särskilda bestämmelser om tiden för en styrelseledamots uppdrag (15 §). Denna tid stämmer överens med den i detta stycke föreslagna uppdragstiden.

Fjärde stycket innehåller en bestämmelse om att denna lags och bankrörelselagens regler om styrelseledamot i tillämpliga delar skall gälla även om suppleant. Genom hänvisningen till bankrörelselagen blir bl. a. dess bestämmelser om kreditjäv tillämpliga även på suppleanter. Skall styrelsesuppleanter, finnas skall detta enligt 2 kap. 4 § 6 anges i stadgarna med uppgift om antalet eller lägsta och högsta antalet.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på föreningsbanksstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på föreningsbanksstämma, kan valet anstå till nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt stadgarna skall tillsättas i annan ordning än genom val av föreningsbanksstämman inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, medlem, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda banken.

(Jfr 6 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen, som innehåller bestämmelser för det fall att en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid, motsvarar 21 § tredje och fjärde styckena FL och överensstämmer i stort med 7 kap. 2 § BAL och 6 kap. 2 § NFL.

Styrelseledamot har enligt *första stycket* rätt att efter anmälan avgå i förtid. En styrelseledamot kan också när som helst skiljas från uppdraget genom beslut av den som har utsett honom. I motsats till vad som gäller för övriga ekonomiska föreningar krävs i en central föreningsbank alltid att verkställande direktören skall vara styrelseledamot. Avgår denne ur styrelsen kan han således inte kvarstå i sin befattning som verkställande direktör.

Upphör styrelseuppdraget i förtid eller blir en styrelseledamot omyndig, försatt i konkurs eller underkastad näringsförbud eller uppfyller ledamoten i övrigt inte kvalifikationskraven och finns det ingen suppleant för honom skall enligt *andra stycket* övriga styrelseledamöter se till att ny ledamot utses för den återstående mandattiden. Styrelsen skall alltså sammankalla stämman, om valet ankommer på stämman, eller anmoda den som skall tillsätta den nya ledamoten att fullgöra denna uppgift. Kvarstående ledamöter är dock inte skyldiga att vidta några åtgärder när den förutvarande styrelseledamoten var arbetstagarrepresentant. I ett sådant fall ankommer det helt och hållet på vederbörande fackliga organisation att ta ställning till om en ny ledamot skall utses.

Om en vakans får bestå och antalet styrelseledamöter till följd av detta understiger det i lagen eller stadgarna angivna minimiantalet, kan bankinspektionen bl. a. förelägga styrelsen att fullgöra vad som åligger den. För en central föreningsbank kan ytterst oktrojen förklaras förverkad. Detta utgör grund för likvidation. Om en underlåtenhet att utse ny styrelseledamot beror på bankens egna organ, får banken ta konsekvenserna av det. En utomstående som enligt stadgarna skall utse en styrelseledamot bör emellertid inte genom underlåtenhet i detta avseende kunna tvinga den centrala föreningsbanken i likvidation. I *tredje stycket*, som saknar motsvarighet i FL, föreskrivs därför att bankinspektionen kan förordna en ersättare i sådana fall. Motsvarande bestämmelse finns i aktiebolagslagen och i NFL. Förordnande sker på ansökan av styrelseledamot, medlem, borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken. En av inspektionen utsedd ersättare skall avgå, om en ny ledamot utses. Bestämmelsen gäller endast när enligt stadgarna en styrelseledamot skall utses i särskild ordning. Tredje stycket blir alltså inte tillämpligt om t. ex. en facklig organisation skulle underlåta att utse efterträdare till en arbetstagarledamot som har lämnat styrelsen.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken, även om stadgarna saknar föreskrift om det. Om det till en central förenings-

bank finns anslutna lokala föreningsbanker, får den som är medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas vid tillämpningen av detta stycke framgår av 8 § nämnda lag.

(Jfr 6 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 22 § FL samt 16 § första stycket och 26 § andra stycket JkL, anger bl. a. kraven på de personer som kan utses till styrelseledamöter i en föreningsbank. Paragafen överensstämmer i stort med 7 kap. 3 § BAL och 6 kap. 4 § NFL.

Genom JkL: s hänvisning till FL gäller att styrelseledamot i föreningsbank skall vara myndig och, om inte regeringen eller myndighet regeringen bestämmer tillåter annat, här i riket bosatt svensk medborgare (22 § FL). Dispens kan alltså, till skillnad mot vad som gäller för bankaktiebolag och sparbanker, beviljas från såväl kravet på svenskt medborgarskap som kravet på bosättning här i landet. Första stycket överensstämmer i detta avseende med gällande rätt.

Enligt andra meningen kan inte den som är omyndig eller i konkurs vara styrelseledamot. Av 6 § lagen (1986: 436) om näringsförbud följer att den som är underkastad näringsförbud inte får vara ledamot eller suppleant i styrelsen för en föreningsbank.

De i första stycket upptagna kvalifikationskraven för styrelseledamot gäller också revisorer (3 kap. 3 § bankrörelselagen) samt – på grund av hänvisningen till denna paragraf – firmatecknare (14 §) och likvidatorer (9 kap. 8 §).

Andra styckets första mening innehåller det på föreningslagstiftningens område sedan länge gällande principiella kravet att styrelseledamot skall vara medlem i föreningen. Från denna huvudregel bör vissa undantag göras. Ett vedertaget undantag är att den som enligt lag är ställföreträdare för medlem och den som är styrelseledamot eller delägare i en juridisk person som är medlem, får vara styrelseledamot utan att själv vara medlem i föreningen. Detsamma bör givetvis gälla för en föreningsbank. Av detta skulle emellertid följa att i en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker i princip endast styrelseledamöterna i de lokala föreningsbankerna kunde uppfylla kvalifikationskravet. För att i någon mån bredda rekryteringsunderlaget till styrelseuppdragen i de centrala föreningsbankerna föreskrivs i detta stycke att också den som är medlem i en lokal föreningsbank får vara styrelseledamot i den centrala föreningsbank till vilken den lokala föreningsbanken är ansluten. Bestämmelsen anvisar också en möjlighet för hur den verkställande direktören i en central föreningsbank, genom medlemskap i en ansluten lokal föreningsbank, kan uppfylla kvalifikationskravet. Denne kan i annat fall ha svårigheter att uppfylla kvalifikationskravet eftersom villkoren för medlemskap i den centrala föreningsbanken kan innebära att enskild person inte får antas som medlem. Föreningsbanken får emellertid i sina stadgar föreskriva

undantag från kravet på medlemskap i föreningsbanken. En förutsättning för att en sådan stadgebestämmelse skall få införas är dock att stadgarna noga anger i vilka fall sådana undantag medges. Det är alltså inte tillåtet att i stadgarna generellt medge att styrelseledamöterna inte behöver vara medlemmar i föreningsbanken.

Tredje stycket innehåller den s.k. femtalsregeln, vilken innebär att av styrelseledamöterna får inte flera än en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Genom regeln värnas styrelsens självständighet i förhållande till de anställda i föreningsbanken. I JkL finns en bestämmelse motsvarande femtalsregeln endast för centralkassas styrelse. I en sådan styrelse får enligt 26 § andra stycket JkL högst två befattningshavare i ansluten jordbrukskassa vara ledamöter. Jämfört med denna bestämmelse innebär förslaget vissa sakliga nyheter. Femtalsregeln föreslås gälla lika för såväl lokal som central föreningsbank. Vidare föreslås att alla anställda i föreningsbanker omfattas av regeln. Med hänsyn till föreningsbankernas ekonomiska och ideologiska samhörighet kunde annars syftet med femtalsregeln förfelas.

Enligt 8 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag gäller "femtalsregeln" inte för arbetstagarledamot.

I en föreningsbank kan utses ett antal styrelsesuppleanter. Dessa är inte nödvändigtvis personliga ersättare för de ordinarie ledamöterna. Vid utseende av suppleanter skall också hänsyn tas till "femtalsregeln" och regeln tillämpas på det sammanlagda antalet ledamöter och suppleanter.

Om inte samtliga ordinarie ledamöter kan infinna sig, kallas suppleant. Kallelseordningen bör därvid vara sådan att femtalsregeln upprätthålls. Inget hindrar emellertid att samtliga ledamöter, ordinarie och suppleanter, kallas till sammanträdet.

4 § I en central föreningsbank skall styrelsen utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i föreningsbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör. Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om någon annan än styrelsesuppleant utses till ställföreträdare för verkställande direktör, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdare för verkställande direktör.

(Jfr 6 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen motsvaras av 26 § första stycket JkL och 7 kap. 4 § BAL samt 6 kap. 3 § NFL.

Enligt gällande JkL skall styrelsen i en central föreningsbank utse en verkställande direktör. Styrelsen får också utse en ställföreträdare för den verkställande direktören. Lagen ger inget utrymme för ytterligare verkställande direktörer i en central föreningsbank. En sådan möjlighet införs emellertid nu. De lokala föreningsbankerna är små ekonomiska enheter och de är i hög grad beroende av den centrala föreningsbank till vilken de

är anslutna. Det är därför inte motiverat att införa en skyldighet för lokala föreningsbanker att utse verkställande direktör.

I fråga om sättet att utse verkställande direktör skiljer sig reglerna i JkL från BL. Enligt 74 § första stycket BL skall styrelsen inom sig utse en eller flera verkställande direktörer. Detta innebär att den person som styrelsen anser vara lämplig för uppdraget måste, innan han kan utses, väljas in i styrelsen av bolagsstämman. I 26 § JkL sägs i stället att den av styrelsen utsedde verkställande direktören skall ingå i styrelsen. Det står således styrelsen i princip fritt att utse vem som helst och efter valet ingår den utsedde verkställande direktören automatiskt i styrelsen som ledamot. En ställföreträdare för verkställande direktör skall vara suppleant i styrelsen. Denna skillnad mellan bankaktiebolagslagen (7 kap. 4 §) och föreningsbanklagen vad gäller sättet att utse verkställande direktör och ställföreträdare för denne behålls. Den ordning som nu tillämpas i föreningsbankerna har fungerat bra och får anses vara ett smidigare förfarande vid framför allt extern rekrytering. Finns flera verkställande direktörer kan en ställföreträdare utses för var och en av dem. Om flera verkställande direktörer utses bör styrelsen kunna förordna dessa att vara ställföreträdare för varandra.

Denna paragraf innebär att en styrelseledamot kan utses av annan än stämman. En erinran om detta har tagits in i 1 §. Styrelsen måste innan valet bevaka att det bestämda antalet eller det högsta tillåtna antalet styrelseledamöter enligt stadgarna inte överskrids. Eftersom verkställande direktör alltid betraktas som anställd i föreningsbanken måste styrelsen också beakta femtalsregeln i 3 § tredje stycket. Bestämmelsen i andra stycket medför avslutningsvis också att den utsedda verkställande direktören i princip måste vara medlem i föreningsbanken och uppfylla de allmänna kvalifikationskraven i 3 § första stycket.

5 § Styrelseledamot skall när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som föreningsbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

Paragrafen saknar motsvarighet i FL och utredningens förslag men har förebild i 8 kap. 5 § aktiebolagslagen och 6 kap. 5 § NFL.

I *första stycket* föreskrivs att en styrelseledamot skall, när han tillträder sitt uppdrag i en föreningsbank, för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som föreningsbanken, om det inte har skett dessförinnan. Senare förändringar i aktieinnehavet skall också anmälas. Anmälningsskyldigheten gäller även för suppleanter. Syftet med bestämmelsen är främst att medlemmar av föreningsbanksledningen inte skall kunna köpa eller sälja aktier i koncernbolag utan att detta blir känt för föreningsbanken. Dessutom medför bestämmelserna att uppgifter om aktieinnehavet blir kända för anställda inom koncernen och för allmänheten.

Då det gäller dem som har insynsställning i sådana aktiebolag som enligt

lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden utgör aktiemarknadsbolag (börsbolag och OTC-bolag) tillgodoses de insynsintressen som ligger till grund för bestämmelsen i första stycket genom anmälningsskyldighet enligt den nämnda lagen. I *andra stycket* föreskrivs därför att första stycket inte gäller, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Delegation enligt första stycket får även ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse).

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Om det i en central föreningsbank har utsetts flera verkställande direktörer, skall instruktionen ange hur ledningen av föreningsbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

(Jfr 6 kap. 5 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL men överensstämmer med 7 kap. 6 § BAL.

I JkL saknas regler om delegation med det undantaget att i 26 § sägs att verkställande direktören i en central föreningsbank får av styrelsen tilläggas vissa uppgifter. Trots detta förekommer delegation inom föreningsbanksrörelsen också till andra personer. Verksamhetens art förutsätter att beslutsfunktionerna flyttas från styrelsen till enskilda styrelseledamöter, verkställande direktör eller andra. Det får således betraktas som en brist att den för föreningsbankerna gällande lagstiftningen nästan helt saknar bestämmelser om delegation. Denna paragraf innehåller regler om hur delegation får ske samt om bankinspektionens kontroll av styrelsens delegationsbeslut. I 5 kap. bankrörelselagen finns bestämmelser om det skadeståndsansvar som åvilar delegat.

Enligt *första stycket* får styrelsen delegera sina befogenheter till verkställande direktör eller till andra personer t. ex. direktion eller arbetsutskott. Det ligger i sakens natur att styrelsen i en föreningsbank måste tillgripa delegation i vidsträckt omfattning. De beslut som har större betydelse bör dock redovisas, diskuteras och avgöras i styrelsen, eftersom det annars finns risk för att styrelsens ställning urholkas. Denna viktiga princip bör komma till uttryck direkt i lagtexten (se 7 §).

I en central föreningsbank är det inte enbart en verkställande direktör som kan ha ställning som delegat. Enligt första stycket kan styrelsen lämna

delegatsuppdrag till vem som helst oavsett om denne tillhör styrelsen eller ej. Åtskilliga kvalificerade befattningshavare i föreningsbankerna har ställning av delegater. De kan ensamma få uppdrag från styrelsen, men oftast får de uppdrag att ingå i särskilda s.k. direktioner, arbetsutskott eller andra organ med beslutsfunktioner.

Även om begreppet delegat är nytt för föreningsbankerna är det ett hävdvunnet uttryck inom bankväsendet. I första stycket har tagits in en definition av begreppet.

Lagrådet har föreslagit i sitt yttrande över 7 kap. 6 § bankaktiebolagslagen att i den lagen tas in en bestämmelse som presenterar begreppen regionstyrelse och kontorsstyrelse. Lagrådet har också framhållit att man bör tänka på motsvarande fråga då det gäller föreningsbanker. Vad man närmast har att beakta är att lagen om de anställdas styrelserepresentation föreslås hänföra sig till regionstyrelser även i sådana banker.

För egen del anser *jag* att de legala beteckningarna på särskilda ledningsorgan bör vara desamma för de olika bankkategorierna. Därför presenteras begreppen regionstyrelse och kontorsstyrelse i *andra stycket*. Styrelsen i en föreningsbank avgör om sådana organ skall inrättas.

Enligt *tredje stycket* skall styrelsen i en särskild instruktion meddela föreskrifter angående de befogenheter som skall tillkomma den verkställande direktören och andra delegater, som fått sina uppdrag enligt första stycket. Med hänsyn bl.a. till att skadeståndsskyldigheten för en delegat regleras i 5 kap. bankrörelselagen och anställds skadeståndsskyldighet i de allmänna skadeståndsreglerna är det nödvändigt att en klar avgränsning görs i instruktion mellan delegatens handlande i kraft av delegation å ena sidan och dennes handlande som anställd i banken å andra sidan. Verkställande direktörens handlande i en central föreningsbank grundar sig – förutom när han agerar som styrelseledamot – regelmässigt på en delegation från styrelsens sida. Dennes ansvar för olika dispositioner regleras därför alltid av bestämmelserna i bankrörelselagen. Det är emellertid även här av betydelse att avgöra i vilken egenskap verkställande direktören företagit en handling, eftersom bestämmelserna om styrelseledamots och delegats skadeståndsansvar i vissa avseenden skiljer sig åt. Exempelvis inträder ansvarspreskription vid olika tidpunkter.

Instruktionerna skall fastställas för ett år i taget. Styrelsen skall emellertid fortlöpande se över instruktionerna och, om det behövs, snarast vidta erforderliga ändringar. Föreningsbankerna skall också se till att bankinspektionen alltid har kännedom om de aktuella instruktionerna.

Ett uttryck för att styrelsen förväntas att med uppmärksamhet följa delegaternas funktionsutövning är bestämmelsen i *fjärde stycket* som tillåter styrelsen att när som helst återkalla eller inskränka delegaternas mandat eller utan hinder av detta själv avgöra alla ärenden.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit i och för en rörelse som drivs av låntagaren.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som föreningsbanken åtar sig.

(Jfr 6 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL men överensstämmer med 7 kap. 7 § BAL.

Av praktiska skäl måste styrelsen i en föreningsbank tillgripa delegation i vidsträckt omfattning. Som tidigare nämnts sker detta redan i dag även om JkL inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om detta. När delegationsbestämmelser nu införs också för föreningsbankerna måste bestämmelserna i 6 § kompletteras med bestämmelser som drar upp gränserna för denna delegation. En motsvarande bestämmelse har sedan länge funnits i både BL och SpL. Gällande bestämmelse i 74 § femte stycket BL innehåller en uttömmande uppräkning av de ärenden som styrelsen själv alltid måste fatta beslut i. Denna bestämmelse har omarbetats. Någon ändring i sak är inte avsedd.

I *första stycket* föreskrivs således att styrelsen inte får delegera ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt. Att en uppräkning motsvarande den i BL inte tagits in i förslaget sammanhänger med svårigheten att göra denna komplett genom att exakt ange varje ärendetyp. Redan nu kan det i en föreningsbank förekomma ett flertal ärenden som kan vara av lika stor eller större betydelse än de som räknats upp i nyssnämnda bestämmelse. En dylik lösning skulle också kunna förorsaka tolkningssvårigheter och gränsdragningsproblem. Risken är också att en sådan uppräkning skulle bli alltför detaljerad.

De policybetonade frågorna som anger verksamhetens mål och inriktning bör alltid avgöras av styrelsen. Ärenden som innebär att större investeringar skall göras, att nya rörelsegrenar skall startas eller förvärvas eller att bankens verksamhet skall omstruktureras utgör andra exempel på sådana ärenden där avgörandet bör förbehållas styrelsen. Däremot bör även fortsättningsvis styrelsens möjlighet att delegera beslut om kredit till bl. a. vissa anställda och delegater inom banken regleras i särskild ordning.

I *andra stycket* föreskrivs att styrelsen inte i något fall får uppdra åt en enskild styrelseledamot eller någon annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Efter påpekande av *hovrätten för Västra Sverige* (bil. 3 avsnitt 3.8.8) har ordet "sammanslutning" i utredningens förslag bytts ut mot "juridisk person". Denna beteckning synes mot bakgrund av bestämmelserna om kreditjäv vara mer adekvat. Bestämmelsen innebär endast en

smärre förändring i förhållande till gällande rätt för bankaktiebolagen. Enligt 61 § BL måste styrelsen själv besluta om kredit till bl. a. samtliga delegater i banken. Med hänsyn till den utveckling som har skett inom bankverksamheten har en förändring av delegeringens art och omfattning samt av bankernas organisatoriska uppbyggnad krävts. Bankstyrelsen har bl. a. av praktiska skäl tvingats tillgripa delegation i en allt större omfattning och ofta i kreditgivningsärenden. Övervägande skäl talar därför för att krediter till vissa delegater bör kunna beslutas av direktioner eller kreditorgan. Beslut om kredit skall dock alltid fattas på en nivå som ligger över den på vilken delegaten är verksam. Vad jag nu har anfört överensstämmer med vad bankinspektionen framhållit i sitt yttrande (bil. 3 avsnitt 3.8.7).

Det i *tredje stycket* upptagna undantaget till förbudet att delegera beslut om kredit har motsvarighet i BL. Här föreskrivs att styrelsen inom vissa fastställda gränser kan delegera besluten om kredit till fysiska eller juridiska personer som omfattas av kreditjävsbestämmelserna om krediten lämnas i och för en rörelse som någon av dessa driver. I sådana fall skall normala rörelsekrediter inte alltid behöva beviljas av styrelsen. Det är emellertid viktigt att styrelsen i instruktionen noggrant anger gränserna för denna kreditgivning.

Bland de delegater som avses i *fjärde stycket* ingår ett stort antal kamrerare och andra anställda i motsvarande ställning på olika nivåer i banken. Delegation enligt detta stycke skall följa de föreskrifter som regeringen eller, efter bemyndigande, bankinspektionen efter samråd med de olika bankerna utarbetar.

Lagrådet har påtalat att uttrycket "närstående" inte definieras vare sig i lagtexten eller i motiven. I andra stycket finns en strängare regel, som i princip förbjuder delegation när det gäller kredit till sådana personer som omfattas av bestämmelserna om s. k. kreditjäv i 2 kap. 17 § bankrörelselagen. Kretsen av närstående enligt denna bestämmelse är, enligt lagrådets mening, snävare än den krets som vanligt språkbruk betecknas som närstående. Detta kan givetvis beaktas i de föreskrifter som skall utfärdas. Men lagrådet har bedömt det lämpligare att saken klargörs i lagtexten.

Lagrådet har ansett det rimligt att delegationsregeln i fjärde stycket skall täcka samma krets av närstående som motsvarande regel i andra stycket. *Jag* instämmer i vad lagrådet anfört. Stycket föreslås därför få den lydelse lagrådet förordat. Föreskrifterna bör vara så utformade att beslut om kredit till nämnda personer måste fattas på en sådan nivå i banken att den presumtive kredittagaren saknar möjlighet att påverka prövningen. Funktionärskrediter bör således i allmänhet beslutas på en nivå över den där vederbörande är placerad.

I paragrafens *femte stycke* har till andra–fjärde styckenas bestämmelser gjorts ett tillägg, varigenom förbudet mot delegation kommer att på motsvarande sätt gälla beslut om ställande av garanti för krediter.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i en föreningsbank får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om

föreningsbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL och i utredningens förslag men överensstämmer med 7 kap. 9 § BAL.

Utredningen anser att denna bestämmelse, som nu till sitt sakinnehåll finns i 75 § BL, inte bör införas beträffande föreningsbankerna förrän kreditmarknadskommittén prövat frågan och därvid satt in den i ett större sammanhang. *Bankinspektionen* framhåller att ensartade bestämmelser bör gälla för för de olika bankinstituten och att utvecklingen gör det nödvändigt att införa bestämmelsen för föreningsbankerna och sparbankerna. *För egen del* anser jag att bestämmelsen, av de skäl som inspektionen anför, skall gälla också för föreningsbankerna.

Paragrafen, som motsvarar 75 § BL, innehåller ett förbud för verkställande direktören och andra delegater som är anställda i banken att vara styrelseledamöter i förvaltnings- och emissionsföretag. De får inte heller, utan bankstyrelsens tillstånd, vara styrelseledamöter i annat företag.

Bestämmelserna har utan ändring i sak förts över från 75 § BL till förslaget. De personer som träffas av bestämmelserna har dock definierats på annat sätt än i gällande lag. Bl. a. har "befattningshavare" i paragrafen bytts ut mot "anställd".

9 § Om en föreningsbank har blivit moderförening, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för föreningsbanken de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.
(Jfr 6 kap. 7 § UFBL.)

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL men överensstämmer med 7 kap. 10 § BAL samt 8 kap. 7 § NFL. Enligt första meningen skall en föreningsbank som blivit moderförening meddela detta till dotterföretagens ledning. Om dotterföretaget är exempelvis moderbolag i en underkoncern bör detta i sin tur vidarebefordra meddelandet till de i underkoncernen ingående dotterföretagen.

I paragrafen sägs vidare att dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för föreningsbanken de upplysningar som fordras för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet. Bestämmelsen har bl. a. den betydelsen, att den i förhållande till föreningsbanken begränsar den tystnadsplikt som annars åligger verkställande direktören och styrelsen i dotterföretaget beträffande dess angelägenheter.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i stadgarna eller beslutas av föreningsbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i föreningsbanken får inte vara ordförande eller vice ordförande.
(Jfr 6 kap. 8 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 25 § första stycket FL och 26 § första stycket sjätte meningen JkL, innehåller bestämmelser om ordföranden i styrelsen. Paragrafen motsvarar 7 kap. 11 § första stycket BAL samt överensstämmer i stort med 6 kap. 8 § första stycket NFL.

Styrelsen skall enligt *första stycket* alltid ha en ordförande, som utses bland dess ledamöter. Normalt utses ordföranden av styrelsen. Föreningsbanksstämman kan emellertid t. ex. i samband med val av styrelseledamöter, besluta att viss ledamot skall vara ordförande. Stadgarna kan också innehålla särskilda bestämmelser om vilken styrelseledamot som skall var ordförande i styrelsen. Nu gällande normalstadgar innehåller inga föreskrifter i detta hänseende, vilket får till följd att styrelseordföranden i en föreningsbank normalt utses av styrelsen.

I *andra stycket* sägs att verkställande direktören eller annan befattningshavare i banken inte får vara styrelseordförande. Den bakomliggande tanken är densamma som i fråga om den s. k. femtalsregeln (3 § tredje stycket), dvs. att styrelsen, som skall utöva tillsyn över föreningsbankens befattningshavare, inte bör ledas av någon av dessa.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamot har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

(Jfr 6 kap. 9 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 25 § andra och tredje styckena FL samt överensstämmer med 6 kap. 8 § andra och tredje styckena NFL och 7 kap. 12 § första och andra styckena BAL.

Enligt *första stycket* ankommer det på styrelseordföranden att se till att sammanträden hålls när det behövs. Vidare föreskrivs att om en ledamot av styrelsen – i en central föreningsbank ingår alltid verkställande direktören – begär att styrelsen sammankallas, så skall det ske. Ordföranden bör vara skyldig att efterkomma styrelseledamotens begäran endast om den fråga som styrelseledamoten önskar förelägga styrelsen ligger inom styrelsens område. Ordföranden bör vidare ha möjlighet att i stället för att kalla till ett extra sammanträde låta det särskilda ärendet bli behandlat vid nästa ordinarie sammanträde om det är uppenbart att ett sådant anstånd med avgörandet saknar betydelse. Också en suppleant för styrelseledamot bör på begäran kunna få styrelsen sammankallad, även om det inte i varje enskilt fall kan konstateras att förutsättningar för att suppleant skulle ha fått inträda i styrelsen förelegat. Efterkommer ordföranden inte en begäran att sammankalla styrelsen kan han fällas till ansvar enligt straffbestämmelsen i 9 kap. 2 § 4 bankrörelselagen.

Bankinspektionen påpekar (bil. 3 avsnitt 3.8.10) att bestämmelsen inte bör hindra att bankerna genom föreskrift i stadgarna även fortsättningsvis anger viss periodicitet för styrelsesammanträdena. Inte minst med hänsyn till behovet av en regelbunden rapportering till styrelsen i viktigare frågor

– rapporteringen är betydelsefull med tanke på styrelsens ansvar för delegerade beslut – är det enligt inspektionens uppfattning viktigt att inte för lång tid förflyter mellan sammanträdena. *Jag* delar inspektionens uppfattning i denna fråga.

Andra stycket innehåller bestämmelser om protokollföring, om rätt för styrelseledamöterna att få avvikande mening antecknad i protokollet och om hur protokoll skall föras och förvaras. En nyhet är att särskild justeringsman alltid skall utses att jämte ordföranden justera protokollet.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i stadgarna är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte stadgarna föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i stadgarna.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

(Jfr 6 kap. 10 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 26 § FL och överensstämmer med 7 kap. 13 § BAL och 6 kap. 9 § NFL.

Paragrafen innehåller två nyheter i förhållande till FL. Den ena nyheten är en bestämmelse i andra stycket om beslutsproceduren då styrelsen inte är fulltalig. Den andra nyheten är en regel i tredje stycket om undertecknande av styrelsen.

Styrelsen är enligt *första stycket* beslutför om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter är närvarande. Med hela antalet styrelseledamöter avses det antal som skall finnas enligt stadgarna eller, om där endast anges lägsta och högsta antal, det antal som inom den angivna ramen har beslutats av föreningsbanksstämman. Som *lagrådet* har uttalat bör det påpekas att i uttrycket "hela antalet styrelseledamöter" skall inräknas också verkställande direktör som ingår i styrelsen enligt 4 § samt arbetstagarrepresentanter enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

I stadgarna kan för beslutförhet föreskrivas ett högre antal än som sägs i lagen. Styrelsen får inte fatta något beslut, om kallelse till sammanträdet inte skett i behörig ordning. Styrelseledamöterna skall ha fått rimlig tid för samråd och möjlighet att infinna sig. Är någon styrelseledamot förhindrad och finns det en suppleant skall suppleanten beredas tillfälle att delta i sammanträdet. Överträdelser av bestämmelserna i detta stycke straffbeläggs i 9 kap. 2 § 4 bankrörelselagen.

I 8 kap. 9 § aktiebolagslagen och 6 kap. 9 § NFL föreskrivs bl. a. att

styrelseledamot, innan styrelsen får fatta beslut i ett ärende, skall ha erhållit ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Denna bestämmelse, som är straffsanktionerad i aktiebolagslagen och NFL, har inte tagits in i utredningsförslaget. Bakgrunden är enligt *utredningen* att de ärenden som diskuteras vid sammanträden i en bank ofta är av känslig karaktär för den person eller det företag ärendet berör. Risken kan därför vara stor att skriftlig information, som för utomstående är sekretessbelagd, kan komma i orätta händer om den mångfaldigas och sänds ut till styrelseledamöterna före sammanträdet.

Hovrätten för Västra Sverige menar att det inte bör komma i fråga att undanta bankerna från kravet på att styrelseledamöterna skall få det material som behövs för att fatta beslut. Regeln har tillkommit i aktiebolagslagen för att de anställdas styrelserepresentanter skall få tillräcklig information. Den utgör enligt hovrätten ett viktigt led i demokratiseringen av beslutsprocessen i styrelsen. Tendenser till att den egentliga beslutsmakten övergår från styrelsen till direktionen bör motverkas (bil. 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del instämmer jag i vad hovrätten anför om vikten av att styrelseledamöterna får del av det material som behövs för beslutsfattandet. Om det med hänsyn till banksekretessen kan anses föreligga hinder att sända ut material till styrelseledamöterna före sammanträdet, bör materialet i stället kunna tillhandahållas ledamöterna för läsning hos föreningsbanken inom rimlig tid dessförinnan. Sådant material bör också kunna samlas in direkt efter sammanträdet. I förslaget har därför tagits in en regel enligt vilken styrelseledamöterna skall ha fått tillfredsställande underlag för att avgöra ett ärende. En motsvarande regel finns för övrigt också i försäkringsrörelselagen.

Enligt *andra stycket* fattas styrelsebeslut med enkel majoritet, om det inte i stadgarna föreskrivs särskild röstmajoritet. Ordföranden har utslagsröst. Om styrelsen inte är fulltalig krävs det att mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter biträder ett styrelsebeslut för att det skall vara giltigt.

Handlingar, som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall undertecknas av styrelsen, skall enligt *tredje stycket* undertecknas av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och föreningsbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan föreningsbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan föreningsbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.
(Jfr 6 kap. 11 § UFBL.)

Paragrafen, som i stort överensstämmer med 27 § FL och 6 kap. 10 § NFL, upptar bestämmelser om jäv för styrelseledamot. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 14 § BAL.

Jävsbestämmelserna för föreningsbankerna omfattar inte för närvarande den situationen då avtal sluts mellan föreningsbanken och någon som en styrelseledamot ensam eller tillsammans med annan företräder. Jävsregeln i BL och SpL omfattar denna situation.

Med hänsyn till att en sådan bestämmelse kan vålla praktiska olägenheter vid koncernförhållanden och med hänvisning till vad som gäller enligt aktiebolagslagen har *utredningen* föreslagit att bestämmelsen utmönstras ur banklagstiftningen. Utredningen har därvid förutsatt att en styrelseledamot eller delegat ändå skall avhålla sig från att delta i själva beslutet rörande ett annat bolag där han också är styrelseledamot.

Hovrätten för Västra Sverige anför att de jävsbestämmelser utredningen föreslagit bör kompletteras så att företrädare för tredje man hindras att delta i styrelsens beslut om avtal med det bolag han företräder, dvs. i överensstämmelse med vad som gäller enligt BL och SpL (bil. 3 avsnitt 3.8.11).

För egen del anser jag, i likhet med hovrätten, att gällande bestämmelser bör bibehållas för bankaktiebolag och sparbanker samt införas för föreningsbanker. De praktiska olägenheter som motiverat att motsvarande bestämmelse inte införts i aktiebolagslagen avser farhågor för att antalet styrelseledamöter i koncernbolag inte skulle bli tillräckligt för en beslutför styrelse (SOU 1941:9 s. 333). Sådana farhågor gör sig mindre gällande i fråga om bankerna och särskilt för föreningsbankernas del där koncernförhållanden endast förekommer i begränsad utsträckning.

Med ordet handlägga avses såväl ett kollegialt som ett individuellt beredande och avgörande av ärenden. I en föreningsbank deltar styrelseledamot endast i kollegial behandling av olika frågor. Om bestämmelsen tillämpas på delegats verksamhet, kan det emellertid bli fråga också om en individuell handläggning, exempelvis från verkställande direktörens sida.

Den som är jävig får inte delta i överläggning eller beslut. Stadgandet hindrar emellertid inte styrelseledamoten eller delegaten att närvara vid överläggningen. Står han som direkt motpart till föreningsbanken i ärendet kan hans närvaro t. o.m. tänkas vara erforderlig som ett led i en förhandling mellan kontrahenterna. Vid den slutliga överläggningen liksom då beslut fattas, bör han emellertid avträda.

För att jäv skall anses föreligga i fråga om avtal mellan föreningsbanken och tredje man fordras att ifrågavarande styrelseledamot eller delegat har ett "väsentligt intresse" i ärendet och att detta intresse är stridande mot bankens. Sammanfaller intresset med bankens föreligger alltså inte jäv. En styrelseledamot som äger en betydande fordran hos föreningsbanken och därför är intresserad av avslut i en affär som kan förmodas vara inkomstbringande för banken, är således inte jävig att delta i ärendets handläggning.

Jävsreglerna avser inte bara handläggningen vid ett avtals ingående utan även handläggning av andra frågor rörande ett avtal. De avser alltså även sådana ensidiga rättshandlingar som har betydelse för ett avtals träffande, förändring eller upphörande, t. ex. uppsägning av ett kontrakt.

Jag vill i detta sammanhang också framhålla att i samma riktning som jävsreglerna i paragrafen verkar den allmänna lojalitetsplikt och vårdplikt

som åvilar styrelseledamöterna och verkställande direktören. Denna skyldighet att tillgodose föreningsbankens intressen kan ibland vara ett hinder för en föreningsfunktionär att företa rättshandlingar som formellt faller utanför jävsregeln men där likartade överväganden gör sig gällande.

14 § Styrelsen företräder föreningsbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller annan att företräda föreningsbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i stadgarna. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första och andra styckena och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna föreningsbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

(Jfr 6 kap. 12 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 28 § FL och 6 kap. 11 § NFL samt 16 § andra stycket och 27 § JkL, reglerar rätten att företräda föreningsbanken och att teckna dess firma. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 15 § BAL.

Firmateckningsrätten innefattar rätt att som föreningsbankens ställföreträdare representera föreningsbanken vid avtal och andra rättshandlingar samt inför domstolar och myndigheter i övrigt. Ställföreträdarskapet kan utövas inte endast genom skriftlig firmateckning utan också muntligt, t. ex. vid ingående av muntliga avtal. Paragrafen ger, liksom motsvarande bestämmelser i gällande lag, endast regler för sådana representanter som enligt lagen är ställföreträdare för föreningsbanken, dvs. styrelseledamöter och firmatecknare. Regler om andra representanter, t. ex. av ställföreträdarna befullmäktigade personer och anställda med ställningsfullmakt finns i annan lagstiftning.

En ställning i viss mån likartad med de legala ställföreträdarnas intar enligt utredningen de befattningshavare i en föreningsbank vilka har behörighet att företräda banken enligt s. k. ställningsfullmakt. I bankerna innehas en dylik speciell behörighet ofta av högre banktjänstemän som vanligen får anses behöriga att till följd av sina tjänsteåligganden, sin "ställning", ingå avtal för banken och även i övrigt företräda banken. Detta skulle enligt utredningen få anses följa av 2 kap. 10 § andra stycket avtalslagen. Enligt *bankinspektionen* är vad utredningen anför om behörighet för banktjänstemän att till följd av tjänsteåligganden (ställningsfullmakt) ingå avtal för föreningsbanken diskutabelt. I varje fall bör enligt inspektionen med avtal inte avses kreditavtal eller liknande förbindelser i utövandet av själva bankrörelsen. Utifrån åberopad bestämmelse i avtalslagen torde däremot kunna följa rätt för tjänsteman i bank att på grund av sina allmänna tjänsteåligganden träffa t. ex. tjänsteavtal med anställd eller hyresavtal (bil. 3 avsnitt 3.8.10). Jag är *för egen del* beredd att instämma i vad bankinspektionen anfört.

De föreskrifter som finns i aktiebolagslagen och NFL om verkställande direktörs rätt att företräda företaget och teckna dess firma återfinns inte i denna lag. Verkställande direktör i en föreningsbank och andra banker är

inte ett självständigt föreningsorgan utan handlar på uppdrag av styrelsen.

I *första stycket* slås fast att styrelsen alltid är ställföreträdare för föreningsbanken. Med styrelse förstås den beslutande styrelsen, dvs. om styrelsen fattar ett majoritetsbeslut om ingående av avtal för föreningsbanken, kan majoriteten också representera föreningsbanken när avtalet sluts.

Av första stycket jämfört med 9 § delgivningslagen (1970: 428) följer att delgivning som sker enligt lag eller andra författningar får ske med en av flera gemensamt behöriga firma- tecknare. Motsvarande torde gälla även andra meddelanden till banken.

I 7 kap. 19 § finns särskilda bestämmelser om hur föreningsbanken skall företrädas när styrelsen vill föra talan mot föreningsbanken, t. ex. för att klandra ett beslut av föreningsbanksstämman.

Enligt *andra stycket* kan endast styrelsen bemyndiga och entlediga firmatecknare. Styrelsen kan bemyndiga vem som helst att vara firmatecknare, om inte annat föreskrivs i stadgarna. Detta är en nyhet. För närvarande gäller att styrelsen får utse annan än styrelseledamot till firmatecknare endast om stadgarna medger det. Firmatecknare skall emellertid uppfylla de kvalifikationskrav som enligt 3 § ställs på styrelseledamot. En särskild firmatecknare måste alltså vara svensk medborgare och bosatt i Sverige samt vara myndig och inte i konkurs. Han får inte heller vara underkastad näringsförbud. Dispens kan erhållas från nationalitets- och bosättningskraven. Jävsregeln i 13 § gäller även en särskild firmatecknare. Har en styrelseledamot fått dispens enligt 3 § första stycket från bosättnings- och/eller nationalitetskraven, kan styrelsen utse honom till firmatecknare utan att det krävs en ny dispens.

Enligt *tredje stycket* skall kollektiv firmateckning alltid tillämpas i föreningsbankerna. Detta överenstämmer med 16 § andra stycket och 27 § JkL. Enligt aktiebolagenslagen och FL ankommer det på styrelsen att fritt bedöma, om kollektiv firmateckning skall tillämpas. I föreningsbankslagen behålls regeln att endast kollektiv firmateckning skall få förekomma i föreningsbank. Styrelsen kan föreskriva annan begränsning i firmatecknarens befogenheter, t. ex. begränsning till vissa slag av rättshandlingar, men en sådan begränsning får inte registreras. Finns den likväl i stadgarna, kan den åberopas endast mot tredje man som inte är i god tro.

Enligt *fjärde stycket* kan styrelsen liksom enligt gällande bestämmelse, när som helst återkalla ett bemyndigande att teckna föreningsbankens firma. Bestämmelser om hur firma tecknas finns i 6 kap. bankrörelselagen och i firmalagen (1974: 156).

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken får inte företa rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av föreningsbanksstämman eller annat föreningsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

(Jfr 6 kap. 13 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 31 § och 32 § första stycket FL samt överensstämmer med 6 kap. 13 § NFL och 7 kap. 16 § BAL, innehåller den av de s. k. generalklausulerna som riktar sig till föreningsbankens styrelse.

Enligt *första stycket* får styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörliga fördelar åt medlem eller andra, till nackdel för föreningsbanken eller andra medlemmar. Bestämmelsen har en motsvarighet i 31 § FL men avser att bättre skydda minoriteten.

Generalklausulen kan sägas vara ett uttryck för principen att alla medlemmar i en föreningsbank är likställda i den mån något annat inte följer av stadgarna. Föreningsorganen är skyldiga att handla lojalt mot en minoritet av föreningsbankens medlemmar. En motsvarande generalklausul, som riktar sig till föreningsbanksstämman, finns i 7 kap. 17 §.

Enligt 31 § FL jämförd med 20 § första stycket samma lag är det förbjudet för föreningsbankens ställföreträdare att vidta åtgärder för ändamål som uppenbarligen är främmande för verksamhetens syfte. I 2 kap. bankrörelselagen anges till väsentlig del föremålet för föreningsbankens verksamhet. Närmare uppgifter om föreningsbankens speciella inriktning finns i stadgarna. Redan genom dessa föreskrifter uppställs hinder för styrelsen och andra ställföreträdare att vidta åtgärder som uppenbarligen är främmande för verksamhetens syfte. Särskild bestämmelse om detta har därför inte tagits in i den nya lagen.

I *andra stycket* föreskrivs att föreningsbankens ställföreträdare inte får följa föreskrifter av föreningsbanksstämman eller något annat organ, om föreskriften inte är gällande till följd av reglerna i denna lag eller stadgarna. Detta överensstämmer med gällande lag. Stycket blir inte tillämpligt, om föreningsbanksstämmans beslut genom klanderpreskription enligt 7 kap. 18 § blivit gällande.

32 § FL innehåller bl. a. en bestämmelse som innebär att en föreskrift av föreningsbanksstämma som rör föreningsbankens förvaltning inte får verkställas, om föreskriften enligt styrelsens mening innebär ett uppenbart åsidosättande av föreningsbankens intressen. Denna bestämmelse har inte fått någon uttrycklig motsvarighet i den nya lagen men får ändå anses gälla. Bestämmelsen uttrycker nämligen en allmän princip som innebär att en ställföreträdare inte får verkställa beslut som går ut på åtgärder som är uppenbart skadliga för associationen i fråga (jfr prop. 1975: 103 s. 382 f).

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för föreningsbanken, gäller inte rättshandlingen mot föreningsbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.
(Jfr 6 kap. 14 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 33 § första stycket FL, upptar regler om verkan av att ställföreträdare för föreningsbanken vid företagande av en rättshandling överskridit sin befogenhet. Paragrafen överensstämmer i stort med 6 kap. 14 § NFL samt med 7 kap. 17 § BAL.

Föreningsbankslagen bygger liksom FL på att det finns en viss funk-

tionsfördelning mellan föreningsbankens olika organ, t. ex. mellan styrelsen och föreningsbanksstämman. Denna funktionsfördelning innebär en begränsning av de olika organens behörighet att företräda föreningsbanken. Om exempelvis styrelsen skulle vidta en åtgärd som innebär att den överträder de gränser som funktionsfördelningen innebär, medför åtgärden inte rättsverkan gentemot föreningsbanken alldeles oavsett huruvida tredje man var i god tro eller inte.

Har en ställföreträdare för föreningsbanken däremot handlat inom ramen för sin behörighet men överskridit sin befogenhet blir rättshandlingen bindande för föreningsbanken, om tredje man var i god tro. Som exempel på fall av befogenhetsöverskridande kan nämnas att en ställföreträdare vidtar en åtgärd som strider mot en av föreningsbanksstämman eller styrelsen meddelad föreskrift eller instruktion.

17 § För registrering skall föreningsbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur föreningsbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när föreningsbanken enligt 2 kap. 5 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om föreningsbankens postadress ändras, skall föreningsbanken genast anmäla det för registrering.

(Jfr 6 kap. 15 § UFBL.)

Paragrafen motsvarar 9 och 37 §§ FL och överensstämmer med 6 kap. 15 § NFL och 7 kap. 18 § BAL.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att föreningsbanken skall för registrering anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot och suppleant samt till firmatecknare. En nyhet är att det är föreningsbanken som sådan och inte som nu styrelsens ordförande som åläggs anmälningsskyldigheten. En annan nyhet är att postadress och personnummer skall anges.

7 kap. Föreningsbanksstämma

Föreningsbanksstämman är föreningsbankens högsta beslutande organ. I princip har varje medlem rätt att delta på stämman, att lägga fram förslag till stämman och att med sin röst påverka de beslut som stämman fattar.

För att ett sammanträde med medlemmar i föreningsbanken skall få kallas stämma måste i princip alla medlemmar ha kallats i överensstämmelse med lagens och stadgarnas föreskrifter. En föreningsbanksstämma är en enskild sammankomst och andra än medlemmar eller deras biträden eller ombud har inte rätt att närvara vid stämman.

Genom en särskild hänvisning i 55 § 1 mom. JkL blir nästan samtliga regler i FL om stämma tillämpliga också på föreningsbankerna. Endast i ett avseende särregleras föreningsbanksstämman. Styrelsens skyldighet att lämna upplysningar till stämman är mer begränsad än i en vanlig

ekonomisk förening beroende på att medlemmarnas rätt att få upplysningar om föreningsbankens angelägenheter annars kan komma i konflikt med banksekretessen. Denna fråga berörs ytterligare i anslutning till 11 §.

Reglerna i detta kapitel överensstämmer till stor del med gällande rätt. De ansluter också nära till motsvarande kapitel i förslaget till NFL. Till sin uppläggning är förslaget i stort överensstämmande med 1975 års aktiebolagslag och 8 kap. bankaktiebolagslagen.

Kapitlet motsvarar utredningsförslagets 7 kap. Paragrafindelningen överensstämmer helt med utredningens förslag.

1 § Föreningsmedlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas vid föreningsbanksstämman.

Varje medlem har en röst, om inte annat anges i stadgarna.

Av 12 § framgår att föreningsbanksstämmans befogenheter kan helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.

Paragrafen, som har en motsvarighet i 52 och 56 §§ FL, innehåller de grundläggande bestämmelserna om rätten att delta i föreningsbanksstämman och om medlems rösträtt. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 1 § NFL.

Föreningsbanksstämman är som tidigare nämnts bankens högsta beslutande organ. Stämman har beslutanderätt rörande bankens organisation och sådana inre förhållanden som tillsättande och entledigande av styrelsen och revisorer, ökning eller minskning av insatskapitalet, fastställande av årsredovisning och åtgärder med anledning av vinst och förlust, ändring av stadgarna samt upplösning av föreningen genom likvidation eller fusion. Vissa åtgärder beträffande föreningsorganen ankommer på styrelsen, nämligen att tillsätta och entlediga verkställande direktör och firmatecknare. Stadgarna kan innehålla bestämmelser som ger utomstående rätt att tillsätta och entlediga styrelseledamöter och revisorer. Arbetstagarledamöter i styrelsen utses likaså av utomstående. Förvaltningen hör till bankledningens kompetensområde. Stämman kan emellertid ge ledningen direktiv även i förvaltningsfrågor.

Första stycket, som i sak överensstämmer med 52 § FL men som utformats efter mönster av 9 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen, innehåller den grundläggande regeln att föreningsmedlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas på stämman. Rätten att delta i och utöva rösträtt på stämman tillkommer i princip varje föreningsmedlem. Av 3 kap. 5 § andra stycket följer emellertid att en medlem som har uteslutits ur föreningsbanken genast förlorar sin rätt att delta i överläggningar och beslut om bankens angelägenheter. Ett annat fall där medlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter är inskränkt förekommer i föreningsbanker som enligt 12 § har beslutat att stämmans befogenheter skall helt eller delvis utövas av särskilt valda fullmäktige.

I *andra stycket* föreskrivs i likhet med gällande rätt att principen en medlem – en röst skall gälla i föreningsbankerna. Denna princip uttrycker ett demokratiskt synsätt som har grundläggande betydelse för den ekonomiska föreningsrörelsen. Att alltid tillämpa en formellt sett lika rösträtt

oavsett föreningsbankernas uppbyggnad skulle emellertid kunna strida mot det grundläggande demokratiska synsättet.

Om en central föreningsbank har lokala föreningsbanker anslutna, bör dessa t. ex. kunna ges en differentierad rösträtt. Ett skäl för en sådan ordning kan vara att de lokala föreningsbankerna alltid gemensamt bör kunna uppnå majoritet på en central föreningsbanks stämma. Om möjligheten till differentierad rösträtt inte fanns skulle exempelvis de jordbruksorganisationer som i dag tillåts vara medlemmar direkt i den centrala föreningsbanken kunna överrösta de lokala föreningsbanker som är medlemmar i den centrala föreningsbanken. Därigenom skulle det samspel som förutsätts äga rum mellan central och lokal föreningsbank inte kunna fungera så som avses.

Det är emellertid svårt att genom en uppräkning i lagen på ett heltäckande sätt ange de typer av föreningar där avsteg från principen en medlem – en röst bör tillåtas. Jag anser i stället att det grundläggande demokratiska synsättet bäst tillgodoses, om föreningsbankerna liksom hittills får en möjlighet att i stadgarna differentiera medlemmarnas rösträtt. Differentieringen bör emellertid inte utformas så att en lokal föreningsbank får ett bestämmande inflytande i en central föreningsbank. Detta skulle strida mot strukturen bland föreningsbankerna enligt vilken en central föreningsbank är överordnad de anslutna lokala föreningsbankerna.

Utredningen föreslår att föreningsbankerna bör tillåtas att i sina stadgar begränsa de underårigas rösträtt. Utredningen anför att ungefär 1,5 % av medlemmarna i föreningsbankerna lär vara underåriga. Detta kan enligt utredningen innebära en fara bestående i att en förälder med många barn, som alla är medlemmar, kan förfoga över så många röster vid en stämma att han där får ett dominerande inflytande.

I likhet med *hovrätten för Västra Sverige* finner *jag* att en regel om rösträttsbegränsning står i strid med den grundläggande principen att varje medlem skall vara röstberättigad. Vidare torde risken för att en familj skall dominera en stämma vara liten. Utredningens förslag har därför inte tagits med i paragrafen.

Tredje stycket innehåller en erinran om att enligt 12 § föreningsbanksstämmans befogenheter helt eller delvis kan överlämnas åt särskilt valda fullmäktige. I sådana fall ersätts stämman i motsvarande mån av fullmäktigsammanträdet. I stadgarna måste regleras vilka befogenheter som skall ankomma på stämman (förutom rätten att utse fullmäktige) och på de av stämman utsedda fullmäktige.

2 § En medlems rätt vid föreningsbanksstämman utövas av medlemmen personligen eller den som är medlemmens ställföreträdare enligt lag eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst ett år från utfärdandet. Ingen får som ombud företräda mer än en medlem, om inte annat anges i stadgarna.

En medlem får vid föreningsbanksstämman medföra högst ett biträde.

Paragrafen som har en viss motsvarighet i 56 § första stycket FL innehåller delvis nya bestämmelser om hur en medlems rätt vid föreningsstämman

skall utövas. Paragrafen motsvarar 7 kap. 2 § NFL och 8 kap. 2 § första och andra styckena BAL.

Enligt *första stycket* utövas en medlems rätt vid föreningsbanksstämman av medlemmen personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Enligt gällande lag måste ombudet också vara medlem i föreningsbanken, om inget annat bestämts i stadgarna. Ofta har emellertid medlemmens engagemang i föreningsbanken ett nära samband med medlemmens privata ekonomi. Det är därför viktigt att medlemmen kan välja ett ombud som han känner förtroende för. I likhet med vad som gäller för aktieägare bör därför en föreningsbanksmedlem ha en ovillkorlig rätt att fritt utse den som han vill låta sig representeras av på stämman.

Juridiska personer företräds av sina legala ställföreträdare.

Regeln att fullmakten skall vara skriftlig och daterad är ny och betingad av ordningsskäl (jfr 9 kap. 2 § första stycket aktiebolagslagen). Detsamma gäller delvis regeln om att fullmakten endast gäller ett år från utfärdandet. Denna regel motiveras också av att det inte är säkert den som fått fullmakten i det långa loppet röstar i huvudmannens intresse.

Bestämmelsen i första stycket om att ingen får som ombud företräda mer än en medlem, om inte annat anges i stadgarna, överensstämmer med vad som gäller enligt 56 § första stycket FL.

Föreskriften i *andra stycket* om biträde är ny (jfr 9 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen).

3 § En medlem får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot föreningsbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens.

Bestämmelserna i första stycket om medlem gäller även ombud för medlem.

Paragrafen, som har en motsvarighet i 54 § FL, innehåller delvis nya regler om jäv vid röstning på föreningsstämma. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 3 § NFL samt med 8 kap. 3 § andra och tredje styckena BAL.

Nuvarande regler om jäv vid röstning på föreningsbanksstämma innebär att en medlem inte får delta i behandling av frågor rörande avtal mellan honom och banken eller frågor om avtal mellan banken och tredje man, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot föreningsbankens. Dessa jävsregler får praktisk betydelse, om den jävige har majoritet eller om hans röst eller röster utgör tungan på vågen i en majoritetsgruppering. I en sådan situation får minoriteten i stället beslutanderätt. Man åsidosätter med andra ord majoritetens önskningar till förmån för minoritetens. Det är inte säkert att man därmed får garantier för en i sak riktig behandling av frågan. Likaväl som majoriteten kan missbruka sin maktställning kan en minoritet missbruka den maktställning som en jävsregel ger den. Det torde därför – på motsvarande sätt som inom aktiebolagsrätten – vara lämpligare att i stället för regler om jäv i avtalsfrågor låta

skyddet mot missbruk av majoritetsinflytande ligga i den generalklausul som finns i 17 §.

I enlighet med det sagda har de nuvarande jävsreglerna begränsats på sätt framgår av bestämmelserna i *första stycket*. En medlem som är styrelseledamot får alltså inte rösta när det gäller att bevilja honom ansvarsfrihet eller utkräva skadestånd av honom. Till området för jäv hör också frågor om befrielse från andra förpliktelser mot föreningsbanken, t. ex. på grund av ett kreditavtal eller på grund av skadegörelse på bankens egendom. Av grunderna för stadgandet måste även anses följa att medlemmen är förhindrad att delta i röstning rörande beslut som avser att tillförsäkra medlemmen förmåner som kompenserar honom för ålagda förpliktelser.

Medan jäv enligt gällande rätt hindrar en medlem att delta i såväl överläggning som omröstning, gäller de nya jävbestämmelserna endast själva omröstningen på stämman. Anledningen härtill är att det kan vara lämpligt att den jävige deltar i behandlingen av ärendet på föreningsbanksstämman så att han får tillfälle att utveckla sina synpunkter i frågan.

I motsats till gällande rätt omfattar inte de nya jävbestämmelserna styrelseledamöternas deltagande i val av revisor. En jävsregel som hindrar bankens styrelseledamöter att delta i sådana val kan också den innebära att minoriteten får avgöra en för banken väsentlig fråga, något som inte ger garantier för att beslutet är av god kvalitet. Minoriteten får här i stället möjlighet att hävda sina intressen genom att få kvalificerad revisor eller särskild granskare förordnad (se 3 kap. 2 och 15 §§ bankrörelselagen).

Vad som nu sagts om medlem gäller enligt *andra stycket* även ombud för medlem.

4 § Föreningsbanksstämman skall hållas på den ort inom föreningsbankens område som styrelsen bestämmer. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas utanför verksamhetsområdet.

Paragrafen saknar motsvarighet i gällande lag.

Enligt aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen skall stämman hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. Här föreskrivs i stället att stämman skall hållas inom föreningsbankens område på den ort som styrelsen bestämmer. Det kan exempelvis för en central föreningsbank finnas anledning att hålla sin stämma på olika platser inom sitt område för att på så sätt stimulera intresset för verksamheten. Om utomordenliga omständigheter föranleder det får stämman hållas också utanför föreningsbankens område. En situation då detta kan bli aktuellt är när ett så stort antal personer anmält sitt deltagande vid stämman att en tillräckligt stor lokal inte finns att tillgå inom området.

5 § Ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i

föreningsbank som är moderförening, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt

4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet som består av minst en tiondel av samtliga röstberättigade begär det. I en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker krävs dock att röstberättigade med minst en tiondel av rösterna begär att beslutet skjuts upp. Den fortsatta stämman skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

Paragrafen motsvarar 57 § 1 mom. FL och överensstämmer, utom beträffande tidpunkt för stämman, med 7 kap. 4 § NFL och 8 kap. 5 § BAL. Paragrafen innehåller bestämmelser om när ordinarie föreningsstämma skall hållas och vilka ärenden som då skall förekomma. I förhållande till gällande rätt är den främsta nyheten att även en minoritet av medlemmarna kan begära att vissa ärenden skjuts upp till en fortsatt stämma.

I 57 § 1 mom. FL finns en bestämmelse om att vissa redovisningshandlingar skall hållas tillgängliga för medlemmarna under viss tid före stämman. En motsvarighet till den bestämmelsen har tagits in i 8 § som handlar om tid och sätt för kallelse till föreningsbanksstämma.

Till skillnad mot gällande rätt skall enligt *första stycket* ordinarie föreningsbanksstämma hållas inom fem månader, i stället för sex månader, från räkenskapsåret utgång. I stadgarna kan tas in en bestämmelse om att stämman skall hållas inom kortare tid efter räkenskapsårets utgång. Hinder föreligger inte heller mot att i stadgarna tas in föreskrifter som mera exakt anger när stämman skall hållas inom den angivna tiden. En central föreningsbank som har lokala föreningsbanker anslutna skall redovisa inte endast de egna resultat- och balansräkningarna utan även redovisa en sammanställning över gruppens resultat och ställning i dess helhet. Detta förutsätter att den centrala föreningsbanken har tillgång till de anslutna lokala föreningsbankernas redovisningshandlingar. Om föreningsbankerna generellt skulle hålla sina ordinarie stämmor inom samma tid som bankaktiebolagen, fyra månader från räkenskapsårets utgång, skulle det innebära att de lokala föreningsbankerna tvingades att färdigställa sina resultat- och balansräkningar på mycket kort tid, vilket inte är praktiskt genomförbart. Samtidigt som den stipulerade tidsfristen ger föreningsbankerna möjlighet att färdigställa sina redovisningshandlingar, ger den också uttryck för den skyndsamhet som i detta avseende har ansetts vara av särskild vikt för de olika bankerna. Samtliga föreningsbanker har kalenderåret som räkenskapsår, något som enligt bankrörelselagen kommer att bli obligatoriskt. Samtliga ordinarie stämmor måste därmed hållas före utgången av maj månad.

Vid den ordinarie stämman skall årsredovisningen och revisionsberättel-

sen – i föreningsbank som också är moderförening även koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse – läggas fram. Vidare skall de i andra stycket uppräknade ärendena behandlas. I lagtexten talas endast om den ordinarie stämma där dessa ärenden skall tas upp till behandling. Inget hindrar att stadgarna föreskriver att ytterligare någon ordinarie stämma för andra ärenden skall hållas varje år.

Enligt *andra stycket punkt 1* skall stämman fastställa resultaträkningen och balansräkningen samt – i moderförening – koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen. Detta innebär att stämman är skyldig att ta ståndpunkt till dessa redovisningshandlingars riktighet och eventuellt rätta felaktigheter i dem. Skulle ett misstag ha begåtts när balansräkningen eller resultaträkningen upprättades utan att detta observeras vid den granskning som stämman gör i samband med fastställandet, får det anses ankomma på en senare stämma att rätta till felet när det uppmärksammas. Uppenbara skriv- och räknefel kan ändras genom bankledningens försorg.

Enligt andra stycket *punkt 2* skall ordinarie stämma besluta om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen. Dispositionerna över vinsten eller förlusten enligt balansräkningen skall i en moderförening ske med vederbörligt beaktande av koncernbalansräkningen (jfr 8 kap. 3 §).

Frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna utgör enligt andra stycket *punkt 3* ett obligatoriskt ärende på ordinarie stämma.

Andra stycket *punkt 4* slår fast att vid ordinarie stämma beslut skall fattas i andra ärenden som enligt denna lag, bankrörelselagen eller stadgarna ankommer på stämman. Enligt 2 kap. 4 § 9 skall stadgarna ange vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma. Lagen förutsätter att val av styrelseledamöter och revisorer sker på ordinarie stämma (se 6 kap. 1 § denna lag och 3 kap. 1 § bankrörelselagen). Dessa ärenden skall alltså anges i stadgarna. Det kan också tänkas att stadgarna kan komma att ange andra ärenden som obligatoriskt skall behandlas på ordinarie stämma.

Enligt *tredje stycket första meningen* har stämman möjlighet att genom vanligt majoritetsbeslut skjuta upp sådana frågor som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämma, på vilken beslut i ärendet skall fattas. Uppskovsrätt tillkommer, i motsats till utredningens förslag, också en minoritet bestående av minst en tiondel av samtliga röstberättigade. Minoritetsskyddsregeln är emellertid utformad på detta sätt endast för lokala föreningsbanker och centrala föreningsbanker utan anslutna lokala föreningsbanker. Om motsvarande regel införs för centrala föreningsbanker med anslutna lokala föreningsbanker finns risk för att ett fåtal andra medlemmar än lokala föreningsbanker med ett litet antal röster kan skjuta upp beslut i de aktuella frågorna till en fortsatt stämma mot de lokala föreningsbankernas vilja. Eftersom bankverksamheten som bedrivs av en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker betraktas som en helhet, har jag funnit skäl att i detta avseende begränsa minoritetsskyddsregeln så att uppskov skall ske först när det begärs av medlemmar med minst 10 % av rösterna. Bestämmelsen skiljer sig från utredningens förslag som innebär att endast en majoritet skulle kunna få beslut uppskjutna.

Denna nya minoritetsregel som har en viss motsvarighet i aktiebolags-

rätten (se 9 kap. 5 § aktiebolagslagen) utgör ett komplement till bestämmelserna i 5 kap. 7 § bankrörelselagen om rätt för minoriteten att förhindra beslut om ansvarsfrihet. Regeln är tvingande.

Fortsatt stämma skall hållas minst en och högst två månader efter uppskovsbeslutet. I detta beslut bör dagen för den fortsatta stämman anges. Att kallelse skall utfärdas till den fortsatta stämman följer av 8 § första stycket.

Det är viktigt att utan dröjsmål få avgjort i vad mån redovisningen för ett avslutat räkenskapsår skall ligga till grund för den fortsatta verksamheten och hur det skall förfaras med uppkommen vinst eller förlust. En längre tids ovisshet i dessa frågor är till skada både för medlemmarna och för utomstående. Med anledning härav föreskrivs i tredje stycket *fjärde meningen* att ytterligare uppskov inte är tillåtet.

Styrelsens redovisningshandlingar, i förekommande fall koncernredovisningshandlingar och revisionsberättelse m. m. skall sändas till bankinspektionen enligt 7 kap. 6 § bankrörelselagen. En lokal föreningsbanks handlingar skall sändas in endast om inspektionen begär det. En erinran om detta har tagits in i det *fjärde stycket*.

6 § Extra föreningsbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna. I en lokal föreningsbank får den centrala föreningsbank till vilken den lokala föreningsbanken är ansluten begära att en extra föreningsbanksstämma skall hållas. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då begäran kom in till föreningsbanken.

Paragrafen, som motsvarar 58 § FL, 7 kap. 5 § NFL och 8 kap. 6 § BAL, anger när en extra föreningsbanksstämma skall hållas.

Extra föreningsbanksstämma kan sammankallas på styrelsens initiativ. Styrelsen skall dessutom kalla till extra stämma när det begärs av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna. Enligt FL skall styrelsen utlysa extra stämma om minst hälften av revisorena begär det. Enligt aktiebolagslagen och NFL får varje revisor påkalla extra stämma. I föreningsbankslagen föreskrivs i enlighet med utredningens förslag att flertalet av revisorna skall vara ense för att de skall kunna begära extra stämma. En sådan bestämmelse kan sägas utgöra ett skydd mot förhastade aktioner från revisorernas sida. För föreningsbankerna är detta särskilt viktigt med hänsyn till att en sådan åtgärd kan allvarligt påverka allmänhetens förtroende för föreningsbanken.

Bestämmelsen i 58 § FL om särskild rätt för revisorerna att själva utlysa extra stämma har inte tagits in i den nya lagen. När en revisor eller en minoritet av de röstberättigade begär extra stämma, skall det göras skriftligen och ändamålet anges. Kallelse till stämman skall utfärdas inom fjorton dagar efter det sådan begäran har kommit in till föreningsbanken. Av 7 kap. 4 § bankrörelselagen framgår att bankinspektionen har möjlighet att kalla till extra stämma.

Med det övergripande ansvar för bankverksamheten i en föreningsbanksgrupp som åvilar den centrala föreningsbanken är det naturligt att också ge den centrala föreningsbanken rätt att påkalla extra stämma i en ansluten lokal föreningsbank. Som en nyhet har därför en bestämmelse om detta tagits in i paragrafen.

7 § En medlem har rätt att få ett ärende behandlat vid en föreningsbanksstämma, om han begär det i den ordning och inom den tid som kan vara bestämd i stadgarna. Saknar stadgarna sådana bestämmelser, skall medlemmen skriftligen framställa sin begäran hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Den som har uteslutits ur föreningsbanken har inte rätt att få ärende behandlat vid stämman, även om han ännu inte har avgått ur föreningsbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i FL, reglerar föreningsmedlemmarnas rätt att få ärenden behandlade vid föreningsstämma. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 6 § NFL och motsvarar 8 kap. 7 § BAL.

Första meningen ger en enskild medlem rätt att få ärende behandlat vid föreningsbanksstämma. Regeln avser såväl ordinarie som extra stämma. Av hänsyn till sina arbetsförhållanden har en föreningsbank enligt första meningen rätt att i stadgarna föreskriva i vilken ordning och inom vilken tid ett ärende skall anmälas för att kunna behandlas av stämman. Saknar stadgarna sådana bestämmelser, skall medlemmen enligt *andra meningen* skriftligen framställa sin begäran hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

I praktiken torde det ofta vara svårt för en medlem att utnyttja sin rätt enligt denna paragraf i fråga om extra stämma, eftersom han i allmänhet inte känner till att en sådan stämma skall hållas innan han har fått kallelsen till den.

En medlem som enligt 3 kap. 5 § andra stycket har förlorat sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningens angelägenheter kan inte begära att få ett ärende behandlat vid stämma.

Om föreningsbanksstämmans befogenheter enligt 12 § första stycket skall utövas av särskilt valda fullmäktige, tillkommer rätten enligt den paragraf som det nu är fråga om dels varje fullmäktig, dels varje medlem (se 12 § tredje och femte styckena). Det ligger i sakens natur att en medlem som inte tillika är fullmäktig inte har rätt att på stämma med föreningens medlemmar få ett sådant ärende behandlat som enligt stadgarna faller inom de fullmäktiges kompetensområde.

Bankinspektionen har påtalat att röstberättigads rätt att få ärende behandlat vid stämman i vissa fall systematiskt missbrukats. För att ge styrelsen möjlighet att hindra upptagandet av uppenbart ovidkommande frågor föreslår inspektionen att rätten att få frågan upptagen skall avse ärende rörande föreningsbankens angelägenheter (bil. 3 avsnitt 3.9.1).

Det får anses ligga i sakens natur att en medlem är berättigad att få endast sådant ärende behandlat på stämman som berör honom i egenskap av medlem. Därav följer att styrelsen bör kunna göra viss prövning av om ärendet i fråga har sådant samband med föreningsbankens verksamhet att det bör behandlas på stämman. Den närmare avgränsning som i sådant fall

bör göras får överlämnas åt rättstillämpningen. Jag är således inte nu beredd att föreslå en annan utformning av paragrafen.

8 § Styrelsen kallar till föreningsbanksstämma. Kallelsen får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte stadgarna föreskriver längre tid skall kallelsen utfärdas senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma. Om stämman skjuts upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Om det enligt denna lag eller stadgarna krävs för att ett föreningsbanksstämmobeslut skall bli giltigt att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt stadgarna. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken, om

1. ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i stadgarna, eller

2. föreningsbanksstämma skall behandla fråga om

a) sådan ändring av stadgarna som avses i 15 § första eller andra stycket,

b) föreningsbankens försättande i likvidation, eller

c) föreningsbankens uppgående i en annan föreningsbank genom fusion.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Om stämman skall behandla ett ärende om föreningsbankens uppgående i en annan föreningsbank genom fusion eller ett ärende om föreningsbankens försättande i likvidation, skall förslaget och grunden för detta anges i kallelsen. Om ett ärende avser ändring av stadgarna, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Ett fullständigt förslag till stadgeändringen skall efter det att kallelse har utfärdats hållas tillgängligt för medlemmarna hos föreningsbanken och genast sändas till medlemmar som begär det och uppger sin postadress.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa hållas tillgängliga för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar hos föreningsbanken och genast sändas till medlemmar och innehavare av förlagsandel som begär det och uppger sin postadress.

Paragrafen, som delvis motsvarar 60 § och 61 § första stycket FL, innehåller bestämmelser om vem som skall kalla till föreningsbanksstämman samt om tiden och sättet för sådan kallelse. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 7 § första meningen och 8 § NFL samt med 8 kap. 8 § BAL.

Kallelse till föreningsstämma skall enligt *första stycket* ske genom styrelsens försorg och utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Bestämmelsen är ny och överensstämmer med vad som gäller på aktiebolagsrättens område. Regeln är tvingande och kan inte sättas ur spel genom föreskrift i stadgarna. Den utgör ett skydd för medlemmar som vill väcka fråga vid stämman så att de inte överrumplas av en oväntat tidig kallelse. Frånsett de ärenden som är obligatoriska vid stämman gäller nämligen i princip att ärenden för att kunna behandlas vid stämman skall vara angivna i kallelsen. Med fyraveckorsregeln kan medlemmarna bättre bedöma när de senast måste begära att ett ärende skall tas upp på stämman.

När det är fråga om ordinarie stämma måste kallelse utfärdas senast två veckor före stämman. Vid extra stämma kan däremot kallelse utfärdas intill en vecka före stämman. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt FL men innebär en viss avvikelse i förhållande till aktiebolagslagen.

En kallelse får anses utfärdad den dag kallelsen avsänds med posten eller kungörelse om kallelsen förs in i tidningen. Detta får anses gälla utan uttrycklig bestämmelse.

Om en stämma skjuts upp till en dag som infaller mer än fyra veckor efter det att stämman har inletts skall kallelse, liksom enligt FL, utfärdas till den fortsatta stämman. Motsättningsvis framgår att kallelseåtgärder inte behövs, när en stämma ajourneras jämt fyra veckor eller kortare tid.

I överensstämmelse med FL föreskrivs i den nya lagen att vissa beslut för att vara giltiga skall antas av två på varandra följande stämmor (se 14 och 15 §§ samt 9 kap. 1 § och 10 kap. 3 §). Sådana föreskrifter kan också förekomma i stadgarna. I dessa fall får, liksom enligt FL, den senare föreningsbanksstämman inte sättas ut förrän den första har hållits. Enligt gällande rätt skall minst en månad förflyta mellan stämmorna, om ingen av dem är ordinarie. Någon motsvarande bestämmelse har inte tagits upp i den nya lagen. I stället föreskrivs en skyldighet att i kallelse till den senare stämman ange vilket beslut den första stämman har fattat. Därmed avses det beslut som för att bli giltigt måste bekräftas på den efterföljande stämman.

I stadgarna skall enligt 2 kap. 4 § 8 anges på vilket sätt kallelse skall utfärdas. Stadgarnas bestämmelser härom skall naturligtvis iakttas. *Andra stycket* innehåller emellertid – i motsats till vad utredningen har föreslagit – även en tvingande bestämmelse om skriftlig kallelse i vissa fall. Denna regel, som är ny, syftar till att så långt möjligt garantera att medlemmarna verkligen får kännedom om ärenden av större vikt som skall behandlas på stämman.

Kallelsen skall sändas under medlems postadress enligt medlemsförteckningen, om inte föreningen känner till att medlemmen har annan adress. Särskilda efterforskningar torde inte behöva göras, om fullständig adressuppgift saknas.

För föreningar där fullmäktige förekommer (se 12 §) gäller givetvis att kallelse – utom i de fall stadgarna föreskriver beslut av föreningsmedlemmarna – skall tillställas fullmäktige.

Med hänsyn till bestämmelsen i 3 kap. 13 § bankrörelselagen om revisors rätt att närvara vid föreningsbanksstämma bör revisorerna underrättas om när stämma skall hållas.

Reglerna i andra stycket överensstämmer med 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen med den skillnaden att skriftlig kallelse är obligatorisk också när det är fråga om fusion. Denna skillnad beror på att beslut om fusion får anses vara av särskilt stor vikt när det gäller föreningar.

I en kallelse skall enligt *tredje stycket* tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Undantag görs inte, som enligt FL, för ärenden som enligt 5 § eller stadgarna är obligatoriska på ordinarie föreningsbanksstämma. De ärenden som är obligatoriska på stämman har emellertid i praxis och efter överenskommelse med bankinspektionen inte närmare

specificerats i kallelsen utan har tagits upp under den samlande benämningen "obligatoriska stämmoärenden". En sådan beteckning får anses uppfylla kraven på tydlighet. Av 9 § följer att ärenden som är obligatoriska på föreningsbanksstämma kan avgöras även om de inte har tagits upp i kallelsen till stämman.

I tredje stycket finns vidare regler om kallelsens innehåll i vissa fall då ärendena är av särskild vikt för föreningsbankens medlemmar. Om stämman skall behandla ett ärende om föreningsbankens uppgående i en annan föreningsbank genom fusion eller ett ärende om föreningsbankens försättande i likvidation skall således enligt nya bestämmelser i tredje stycket *andra meningen* förslaget och grunden för detta anges i kallelsen. Givetvis bör det inte komma i fråga att ange grunden annat än helt kortfattat. Om det föreslagna beslutet utgör ett led i en strukturomvandling bör det exempelvis anges vad denna är avsedd att resultera i.

Är det fråga om att ändra stadgarna föreskrivs i tredje stycket *tredje meningen*, som överensstämmer med gällande rätt, att det huvudsakliga innehållet i förslaget skall framgå av kallelsen. Om det låter sig praktiskt göra, bör förslaget till stadgeändring tas in i sin helhet i kallelsen. Mera omfattande ändringsförslag däremot kan redovisas i sina huvuddrag. Särskilt med tanke på det senare fallet måste enligt tredje stycket *fjärde meningen*, vars innehåll är nytt, det fullständiga förslaget till stadgeändring hållas tillgängligt för medlemmarna hos föreningsbanken efter det att kallelsen har utfärdats. Föreningen är också skyldig att sända det fullständiga förslaget till de medlemmar som begär det. I kallelsen skall naturligtvis tid och plats för stämman noggrant anges.

Av 10 kap. 1 och 2 §§ framgår att fusionshandlingarna skall hållas tillgängliga för de röstberättigade i en överlåtande föreningsbank under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas.

Under minst en vecka närmast före den stämma där årsredovisningen resp. koncernredovisningen skall behandlas, skall dessa handlingar och revisionsberättelsen resp. koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av handlingarna hållas tillgängliga för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar hos föreningsbanken och genast sändas till medlem och innehavare av förlagsandel som begär det. Dessa bestämmelser som tas upp i *fjärde stycket* saknar motsvarighet i FL men har en förebild i 9 kap. 9 § fjärde stycket aktiebolagslagen.

9 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna rörande kallelse till föreningsbanksstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla medlemmar som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra föreningsbanksstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vad mån en föreningsbanksstämma kan med giltig verkan fatta beslut trots att de i lagen eller stadgarna givna föreskrifterna om kallelse och tillhandahållande av handlingar m. m. inte har iakttagits. Paragrafen har en viss motsvarighet i 61 § tredje stycket FL men har utformats efter mönster av 9 kap. 10 § aktiebolagslagen. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 9 § NFL och 8 kap. 9 § BAL.

Bestämmelserna om kallelse är av central betydelse för att medlemmarna skall kunna utöva sin rätt att delta i föreningens förvaltning. Reglerna kan också ses som ett slags minoritetsskydd. Varje medlem skall kunna lita på att kallelsereglerna följs, så att han inte kommer i den situationen att stämman har fattat beslut i en fråga utan att han fått kännedom om att den skulle tas upp till behandling av stämman. Eftersätts föreskrifter rörande de åtgärder som styrelsen skall vidta för att kalla medlemmarna till stämma och ge dem information om ärenden på stämman, medför det i regel att föreningsbanksstämmans beslut inte anses ha tillkommit i behörig ordning. Det kan därför efter klander bli upphävt enligt 18 §. Ett åsidosättande sker naturligtvis även när kallelsen eller handlingarna inte har det erforderliga innehållet. Av lagens syfte får anses följa att stämman inte med anledning av ett ärende som anges i kallelsen kan fatta beslut om något som inte rimligen kunde förutses rymmas inom det angivna ärendet.

I paragrafens *första mening* uppställs som en undantagsregel att föreningsbanksstämma trots fel av ifrågavarande slag kan fatta giltigt beslut, om samtycke ges av de medlemmar som berörs av felet. En sådan undantagsregel torde i själva verket gälla för alla fall då ett stämmobeslut är behäftat med formella fel. Särregleringen av de nu ifrågavarande formella felen har emellertid skett av praktiska skäl, eftersom undantagsregeln här har sin största betydelse.

Utan iakttagande av föreskriven kallelsetid och övriga bestämmelser av ifrågavarande slag kan beslut fattas med samtycke av samtliga medlemmar i föreningen. Om försummelsen beträffande kallelse etc. skulle ha drabbat endast viss eller vissa medlemmar, t. ex. om kallelse inte behörigen sänts till dem, är deras samtycke tillräckligt för att giltigt beslut skall kunna fattas.

Det är också en allmän regel att formella felaktigheter i fråga om kallelse eller i annat avseende inte gör ett föreningsbanksstämmobeslut ogiltigt, om det är tydligt att felet inte inverkat på beslutets innehåll. En medlem som genom försumlighet av styrelsen inte i rätt tid fått i stadgarna föreskriven skriftlig kallelse men infinner sig på stämman och medger att han likväl i rätt tid tagit del av en till annan medlem sänd kallelse, kan inte rimligtvis under åberopande av utebliven kallelse motsätta sig att föreningsbanksstämman fattar beslut. Detsamma gäller om handlingar inte funnits tillgängliga i föreskriven ordning före stämman, men ingen medlem har frågat efter dem.

Enligt paragrafens *andra mening* kan föreningsbanksstämman vidare avgöra ett ärende trots att ärendet inte tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt stadgarna skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Det praktiska fallet är de till ordinarie stämma hörande ärenden som nämnts i 5 § och som också skall

vara angivna i stadgarna. Hit kan emellertid också höra val av styrelseledamöter och revisorer och eventuellt andra i stadgarna angivna ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma. Sådana ärenden kan få tas upp och avgöras av stämman utan hinder av att de inte angivits i kallelsen. Om stämman fattar beslut i en fråga och beslutet som en mer eller mindre nödvändig eller självskriven följd kräver beslut i ett därmed sammanhängande ärende eller om frågorna annars står i så nära samband med varandra att de rimligtvis bör behandlas och avgöras samtidigt, krävs inte samtycke av berörda medlemmar.

I sammanhanget kan erinras om att minoritetens rätt att hos bankinspektionen begära förordnande av revisor kan utövas på stämma där revisorsval skall ske, utan att detta behöver anges särskilt i kallelsen (jfr 3 kap. 2 § bankrörelselagen). På annan stämma kan rättigheterna utövas endast om ärendet på vanligt sätt angivits i kallelsen. Liknande regler gäller beträffande rätten för minoritet att påkalla granskning enligt 3 kap. 15 § bankrörelselagen.

Liksom enligt gällande rätt kan föreningsbanksstämma beträffande ett ärende som inte har angivits i kallelsen besluta att extra stämma skall sammankallas för behandling av ärendet. Enligt 6 § har visserligen en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som är angivet i stadgarna rätt att påfordra inkallande av extra stämma för visst ärende. Rätten för en föreningsbanksstämma att besluta om extra stämma kan dock vara av betydelse, om inte så stort antal av de röstberättigade som förutsätts för minoritetsrättens utövning är närvarande på stämman eller om den majoritet som på stämman önskar sammankallande av extra stämma inte uppgår till en tiondel av samtliga röstberättigade.

Enligt FL får beslut i ett ärende, som inte avser ändring av stadgarna eller likvidation eller fusion, fattas på ordinarie stämma även om ärendet inte har angivits i kallelsen, om tre fjärdedelar av de närvarande samtycker till det. Någon motsvarande bestämmelse har inte förts in i föreningsbankslagen, som i detta avseende överensstämmer med NFL. Anledningen till min ståndpunkt är att medlemmarna bör kunna utgå ifrån att andra ärenden än dem som har tagits upp i kallelsen inte kommer att behandlas på en stämma. Jfr vad som anförts inledningsvis under denna paragraf.

10 § Föreningsbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Ordförande vid stämman utses av denna. I stadgarna kan dock bestämmas vem som skall öppna stämman och vara ordförande vid denna.

Stämmans ordförande skall, om det behövs, upprätta en förteckning över närvarande medlemmar, ombud och biträden (röstlängd). Uppgift om medlemmarnas rösträtt skall lämnas i röstlängden, om det förekommer olika rösträtt bland medlemmarna. Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas om det behövs.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt

3. om röstning har skett, att resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast tre veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

Paragrafen reglerar vem som skall öppna föreningsstämman, val av ordförande på stämman, upprättande av röstlängd samt protokollföring vid stämman. Paragrafen överensstämmer i stort sett med 55 § FL, 7 kap. 10 § NFL samt med 8 kap. 10 § BAL.

Bestämmelserna i *första stycket* om vem som skall öppna stämman och vara ordförande vid stämman är dispositiva. Stadgarna kan t. ex. ange att styrelsens ordförande skall vara ordförande på stämman. Ordföranden behöver inte vara medlem av föreningen.

Stämmans ordförande skall enligt *andra stycket* upprätta en röstlängd, om det behövs. Om inte föreningsmedlemmarna enas om vem som skall vara ordförande, kan uppgiften att upprätta röstlängd falla på den som öppnar stämman. I röstlängden skall anges närvarande medlemmar, ombud och biträden. Förekommer differentierad rösträtt, skall uppgift lämnas om hur många röster var och en företräder vid stämman. I de centrala föreningsbankerna tillämpas fullmäktigesystemet. Enligt föreningsbanksrörelsens normalstadgar kan de anslutna lokala föreningsbankerna företrädas av olika många fullmäktige. Reglerna om röstlängd skall tillämpas lika vid ett fullmäktigsammanträde. Av längden bör framgå vilken medlem de fullmäktige representerar. Till grund för röstlängden läggs föreningsbankens medlemsförteckning. Denna är emellertid inte avgörande. Om en person kan styrka att han, oavsett vad medlemsförteckningen innehåller, är medlem i föreningsbanken eller har annat antal röster än som anges i förteckningen, skall detta beaktas.

Liksom enligt gällande rätt skall röstlängd upprättas endast om det behövs. I normala fall fattas besluten vid en föreningsbanksstämma enhälligt eller med klar majoritet. Det omständliga och i en större förening mycket tidsödande arbetet med röstlängd blir då meningslöst. Om en närvarande medlem begär att röstlängd upprättas, bör dock hans begäran efterkommas om det inte är uppenbart att den framställts av helt ovidkommande skäl.

Sedan ordföranden upprättat röstlängden skall den föreläggas föreningsbanksstämman för godkännande. Blir det därvid omröstning, tillkommer beslutanderätten dem som tagits upp i den röstlängd som upprättats av ordföranden. Sedan röstlängden upprättats skall den tillämpas för stämman. Den som inte tagits upp i röstlängden men anser sig berättigad till det har möjlighet att enligt 18 § klandra besluten på stämman.

Redan enligt gällande rätt torde röstlängden kunna ändras under föreningsbanksstämman. Andra stycket *fjärde meningen* innehåller en uttrycklig regel om detta. Någon skyldighet för föreningsbanksstämman att upprätta en ny röstlängd eller att ändra den redan upprättade röstlängden torde emellertid inte föreligga av den anledningen att medlemmar tillkommer eller avlägsnar sig från stämman.

En föreningsbanksstämma kan ajourneras och fortsätta senare på dagen eller senare dag. Gällande rätt uppställer inget krav att ny röstlängd skall upprättas om stämman skjuts upp. Andra stycket femte meningen innehåller emellertid en bestämmelse om att ny röstlängd skall upprättas om stämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag och en ny röstlängd behövs. Någon ny röstlängd kan inte anses behövlig om det är klart att samma personer bevistar även den fortsatta stämman. Det kan också vara onödigt av det skälet att de kontroversiella frågor som krävde omröstning har slutbehandlats.

Bestämmelserna i *tredje och fjärde styckena* om protokoll ansluter nära till gällande lag. Bestämmelsen i tredje stycket om att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet är visserligen ny men torde redan nu tillämpas allmänt. Av praktiska skäl har den tidrymd efter vilken det justerade protokollet skall hållas tillgängligt för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar förlängts från två till tre veckor.

11 § Styrelsen skall, om en medlem begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, på föreningsbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av föreningsbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår föreningsbanken i en koncern avser upplysningsplikten även föreningsbankens förhållande till andra koncernföretag samt, om föreningsbanken är moderförening, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för medlemmarna hos föreningsbanken samt sändas till de medlemmar som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till medlemmarna utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på medlemmens begäran lämnas till föreningsbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande föreningsbank som är moderförening, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna samt sända det i avskrift till de medlemmar som har begärt upplysningen.

Paragrafen, som i huvudsak överensstämmer med 55 § 2 mom. JkL, är den enda av bestämmelserna om föreningsbanks stämma som innehåller från FL avvikande regler. I paragrafen behandlas medlemmarnas rätt att på stämman få upplysningar av styrelsen i frågor som rör föreningsbankens förhållanden. Den antydda särregleringen har motiverats av behovet från föreningsbanken att av hänsyn till bankens kunder i vissa fall kunna vägra att lämna en upplysning till stämman om kundens förbindelser med föreningsbanken. Detta är enda skillnaden i förhållande till 7 kap. 11 § NFL.

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 11 § BAL.

Frågerätten är enligt *första stycket* begränsad på det sättet att upplysningar måste lämnas endast där det kan ske utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild. Ordet "nackdel" ersätter "förfång" utan att någon ändring i sak är avsedd. Befrielse från informationsplikten inträder inte så fort skada av vad slag som helst kan åberopas. Men förhållandena kan vara sådana att styrelsen inte får lämna upplysningar, t. ex. om föreningsbankens affärshemligheter skulle yppas för utomstående eller om konkurrenters intressen skulle främjas. Enskild medlems intresse måste i så fall stå tillbaka för föreningsbanksmedlemmarnas gemensamma intresse.

För föreningsbankernas medlemmar är frågerätten även begränsad på det sättet att upplysning skall meddelas endast om det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild. Reglerna om medlems frågerätt på föreningsbanksstämman har hämtats från 1955 års BL. I fråga om innebörden av denna regel hänvisas till lagrådets uttalande i prop. 1955: 3 s. 315.

De förhållanden om vilka medlemmarna kan begära upplysningar av styrelsen skall inverka på bedömandet av föreningsbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ärenden på stämman. Har den begärda upplysningen ingen anknytning till något av dessa förhållanden behöver styrelsen inte lämna upplysningen i fråga.

Upplysningsplikten avser även förhållanden till andra föreningar och bolag i samma koncern. Denna regel gäller alla sammanslutningar som ingår i koncernen. Särskild koncernredovisning skall lämnas av den föreningsbank som är moderförening. Upplysningsplikten för föreningsbankens ledning gäller då i fråga om koncernredovisningen. Ledningen bör också vara skyldig att ge upplysningar om dotterföretagens förhållanden. Särskilda bestämmelser om detta har tagits in i paragrafen. Medlemmarnas frågerätt vad gäller koncernförhållanden är så till vida begränsad att styrelsen i varje särskilt fall skall pröva om en begärd upplysning kan lämnas utan väsentlig nackdel för det företag som avses eller nämnvärd olägenhet för enskild.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall enligt *andra stycket* upplysningen inom två veckor därefter skriftligen hållas tillgänglig hos föreningsbanken för medlemmarna samt sändas till de medlemmar som begärt upplysningen.

Enligt *tredje stycket* ankommer det på styrelsen att pröva om en begärd upplysning kan lämnas på stämman utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild. Finner styrelsen att en begärd upplysning av något av dessa skäl inte får lämnas, skall upplysningen i stället på begäran av medlemmen inom två veckor lämnas till revisorerna för yttrande. Revisorernas yttrande skall endast innehålla ett uttalande, huruvida den begärda upplysningen lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening bort föranleda en ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande föreningsbank som är moderförening, i koncernrevisionsberättelsen eller annars ger anledning till erinran. Anser revisorerna att så är fallet, skall de i yttrandet ange den ändring i berättelsen som upplysningen enligt deras mening bort föranleda eller den erinran som

upplysningen annars ger anledning till. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna samt sända det i avskrift till de medlemmar som begärt upplysningen.

Om en medlem anser att styrelsen utan fog har vägrat att lämna en begärd upplysning, kan han föra talan vid domstol om att få ut upplysningen. Däremot får stämman inte fatta något beslut i saken som förpliktar styrelsen att lämna ut upplysningen.

12 § I stadgarna får bestämmas att föreningsbanksstämmans befogenheter skall helt eller delvis utövas av särskilt valda fullmäktige.

En fullmäktig får inte väljas för längre mandatperiod än tre år. Till fullmäktig får utses endast medlem i föreningsbanken eller någon som utan att vara medlem enligt 6 kap. 3 § andra stycket ändå kan väljas till styrelseledamot.

Ett fullmäktigsammanträde anses som en föreningsbanksstämma. I fråga om fullmäktig gäller bestämmelserna i 1–11 §§ om föreningsbanksmedlem. Dock får en fullmäktig inte rösta genom ombud.

Angående beslut av fullmäktige i ärenden som avses i 15 § eller i 10 kap. 3 § skall medlemmarna underrättas på det sätt som stadgarna föreskriver.

Även om fullmäktige har utsetts, har föreningsbanksmedlemmarna sådan rätt som avses i 7 §, 8 § fjärde stycket och 10 § fjärde stycket andra meningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om fullmäktige. Första– fjärde styckena överensstämmer med 62 § FL. Det femte stycket saknar däremot motsvarighet i gällande rätt. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 12 § NFL.

Det så kallade representativa systemet infördes i svensk föreningslagstiftning år 1928 för att lösa de praktiska problem som följde med den ökade medlemsanslutningen till de ekonomiska föreningarna och föreningarnas allt större verksamhetsområden. Inom föreningsbanksrörelsen tillämpas systemet med fullmäktige på två helt olika sätt. I Mälarprovinsernas föreningsbank, som med stöd av 23 § JkL driver sin verksamhet utan anslutna lokala föreningsbanker, utövas stämmans befogenheter helt av fullmäktige. Enligt normalstadgarna för de andra centrala föreningsbankerna utövas stämmans befogenheter helt av fullmäktige trots att antalet medlemmar i en central föreningsbank normalt sett är mycket litet och egentligen inte alls motiverar att fullmäktigsystemet tillämpas. Emellertid används systemet här för att tillgodose medlemmarnas krav på ett inflytande i den centrala föreningsbanken som svarar mot de lokala föreningsbankernas storlek.

I *första stycket* föreskrivs att i stadgarna får bestämmas att föreningsbanksstämmans befogenheter helt eller delvis skall utövas av därtill valda fullmäktige. Några regler om sättet att utse fullmäktige samt om deras behörighet tas inte upp i lagen. Det får ankomma på föreningsbanken att, om fullmäktige skall utses, i stadgarna meddela föreskrifter om detta. Om fullmäktige ges generell behörighet, betyder detta att de enskilda medlemmarnas enda uppgift blir att utse fullmäktige. Ges inte sådan behörighet, uppstår den situationen att föreningsbanken får två sidoordnade beslutande organ, de fullmäktige, som beslutar i vissa särskilt angivna frågor, och

stämman, som beslutar i övriga angelägenheter. Det är däremot inte tillåtet att tillämpa systemet så, att en församling utses, som består av både fullmäktige och enskilda medlemmar.

Av *andra stycket* framgår att fullmäktig liksom hittills får väljas på högst tre år. De centrala föreningsbankerna kan emellertid i likhet med vad man nu gör föreskriva en längsta tid om ett år. Endast föreningsbanksmedlem eller den som utan att vara medlem ändå kan väljas till styrelseledamot kan utses till fullmäktig.

I konsekvens med att fullmäktige helt eller delvis kan ta över föreningsbanksstämmans befogenheter föreskrivs i *tredje stycket* att fullmäktigsammanträde skall anses som föreningsbanksstämma. Där föreskrivs även att fullmäktig inte får rösta genom ombud. Detta ligger i fullmäktiguppdragets natur. Till skillnad från vad som gäller för medlem torde fullmäktig även vara skyldig att infinna sig till sammanträdet. Lagen innehåller inte några regler om medlems rätt att närvara vid fullmäktigsammanträdet eller att få förslag underställt fullmäktiges prövning. Det är lämpligt att sådana frågor regleras i stadgarna.

Om fullmäktige utses, innebär det att bestämmelserna om medlem i 1–11 §§ i stället skall gälla i fråga om fullmäktig. Innebörden av bestämmelsen är emellertid också att föreningsbanksmedlemmarna i den utsträckning stämmans befogenhet överlämnats åt fullmäktige förlorar sin rätt enligt nyssnämnda paragrafer. Skall fullmäktige helt utöva stämmans befogenheter, vilket torde vara det vanliga, får sålunda den rätt som tillkommer medlemmarna enligt 1–11 §§ utövas endast av fullmäktige. Från denna princip har emellertid gjorts undantag i femte stycket.

Regeln i *fjärde stycket* om underrättelse till medlem i vissa fall sammanhänger med att den i 15 § tredje stycket bestämda utträdesfristen börjar löpa först då medlemmen underrättas om beslut som fattats av fullmäktige. Stadgarna skall innehålla föreskrifter om hur sådan underrättelse skall ske.

Som tidigare nämnts innebär det representativa systemet inte att föreningsbanksmedlemmarna helt avskärs från sin rätt enligt 1–11 §§. Enligt *femte stycket* av förevarande paragraf behåller sålunda medlemmarna sin rätt att få ärenden behandlade vid fullmäktiges sammanträde. Medlem har vidare rätt att få ta del av och rekvirera årsredovisning m. m. inför fullmäktiges sammanträde samt att ta del av protokoll från sådant sammanträde. Dessa regler skall ses mot bakgrund av att föreningsbanksmedlem har rätt att föra talan mot beslut av fullmäktige enligt 18 §. Något hinder mot att genom bestämmelser i stadgarna ge medlemmarna ytterligare rättigheter, t. ex närvarorätt vid fullmäktigsammanträde och rätt till upplysningar enligt 11 § föreligger inte.

13 § Föreningsbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna. Beträffande beslut som avses i 14 och 15 §§ kan dock i stadgarna endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

Paragrafen motsvarar i viss mån 56 § första stycket 4 samt 67 § fjärde stycket FL och överensstämmer med 7 kap. 13 § NFL och 8 kap. 12 § BAL. Den innehåller bestämmelser som anger vad som fordras i rösthänseende för att ett giltigt stämmobeslut skall föreligga.

I *första stycket* föreskrivs att föreningsbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden biträder. Detta innebär att det i andra frågor än sådana som rör val, krävs röstmajoritet för giltiga beslut. I fall där fler än två förslag har väckts, kan det således bli nödvändigt att ställa voteringsproposition med kontraproposition, så att vid den slutliga omröstningen endast två förslag står mot varandra.

En ordförande som inte är röstberättigad i egenskap av medlem, ställföreträdare eller ombud får givetvis inte delta i själva omröstningen. Om lika röstetal förekommer i denna, avgör han däremot hur beslutet skall falla. En ordförande som är röstberättigad kan å andra sidan självfallet delta också i omröstningen. Den ordningen bör därvid iakttas att han röstar, öppet eller slutet, såsom medlem tillsammans med övriga medlemmar. Om lika röstetal föreligger när rösträkningen är avslutad måste han naturligen öppet förklara vilken mening han i egenskap av ordförande biträder, även när omröstningen varit sluten.

I stycket föreskrivs vidare att vid val den anses vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning. Detta innebär att man vid val inte skall arbeta med systemet med voteringsproposition och kontraproposition. Om valet står mellan flera än två, kan därför en av dem få de flesta rösterna och därvid bli vald även om han inte får så många som mer än hälften av samtliga avgivna röster. Även enligt gällande rätt är ett val med sådan majoritet giltigt, om inte något annat föreskrivs i stadgarna. En nyhet är slutligen bestämmelsen att föreningsbanksstämman innan valet påbörjas kan besluta hur man skall förfara vid lika röstetal.

Enligt *andra stycket* är bestämmelserna i första stycket dispositiva. I föreningsbankernas normalstadgar förekommer emellertid inte några från huvudregeln avvikande föreskrifter. I 14 och 15 §§ ställs emellertid för giltighet av vissa stämmobeslut krav på större röstmajoritet än mer än hälften av de avgivna rösterna. I sådana fall kan enligt andra stycket andra meningen stadgarna inte minska men däremot skärpa kraven genom att fordra ännu större röstmajoritet eller ställa upp andra villkor. Det förekommer exempelvis i de lokala föreningsbankernas normalstadgar att ändring av stadgarna inte får ske om inte ändringen godkänts av såväl den centrala föreningsbanken som SFF. I andra fall än de som avses i 14 och 15 §§ kan stadgarna innehålla bestämmelser som ökar eller minskar kraven på röstmajoritet.

14 § Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsbanksstämman. Beslutet är giltigt om samtliga röstberättigade har förenat sig om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande eller den större majoritet som krävs enligt 15 §.

Paragrafen motsvarar 67 § första stycket FL. Den överensstämmer med gällande rätt och med 7 kap. 14 § första stycket NFL. Paragrafen motsvarar 8 kap. 13 § första stycket BAL.

Jämfört med reglerna om ändring av aktiebolags bolagsordning så som dessa var utformade i 1944 års aktiebolagslag är de nu gällande reglerna i FL relativt enkla. I samband med tillkomsten av 1975 års aktiebolagslag förenklades emellertid reglerna om bolagsordningsändringar högst avsevärt. Den nya lagen föreskriver kvalificerad majoritet som förutsättning för stadgeändringar bara i vissa särskilt angivna fall. Som skäl för dessa långtgående förändringar åberopades att bolagen måste ges möjlighet att möta kraven på snabbare anpassning efter förändrade villkor. Motsvarande förenklingar föreslås införda i bankaktiebolagslagen. För de ekonomiska föreningarnas del är behovet av förenkling av reglerna om stadgeändring något mindre framträdande. De nuvarande reglerna är förhållandevis enkla samtidigt som anknytningen mellan en förening och dess medlemmar ofta är av starkt personlig karaktär. Det är angeläget att ändringar av stadgarna grundligt övervägs och diskuteras av medlemmarna. Mot den bakgrunden har reglerna i FL i huvudsak oförändrade lyfts över till föreningsbankslagen.

Inledningsvis föreskrivs att beslut om ändring av stadgarna fattas av föreningsbanksstämman. För att stämman skall kunna fatta ett giltigt beslut om stadgeändring krävs emellertid därutöver antingen att samtliga röstberättigade förenat sig om beslutet eller att beslutet har fattats av två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Detta är emellertid endast en huvudregel. För vissa ändringsbeslut krävs enligt 15 § större majoritet. Av 13 § andra stycket följer också att längre gående krav kan ställas upp i stadgarna.

Det bör strykas under att det är antalet röstande och alltså inte antalet röster som är avgörande. Skillnad mellan dessa tal uppkommer emellertid endast om stadgarna innehåller bestämmelser om graderad rösträtt. Beträffande uttrycket "de röstande" bör framhållas att den som avstår från att rösta eller som vid sluten omröstning lämnar blank röstsedel inte kan anses tillhöra de röstande.

15 § Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems förpliktelse att erlägga insatser till föreningsbanken ökas eller att hans rätt till överskottsutdelning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems rätt till föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av samtliga röstande. Detsamma gäller, om ändringen innebär en inskränkning i en medlems rätt att återfå insats enligt 4 kap. 1 eller 3 § eller innebär att en medlems utträde ur föreningsbanken försvåras och ändringen skall gälla även dem som var medlemmar i föreningsbanken när frågan avgjordes.

Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i första och andra styckena får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen och som säger upp sig till utträde ur föreningsbanken inom en månad från det att slutligt beslut fattades eller, om beslutet

fattades av fullmäktige, från det medlemmen underrättades om beslutet. I ett sådant fall får medlemmen, oavsett vad stadgarna föreskriver, utträda ur föreningsbanken vid den utgång av ett räkenskapsår som infaller näst efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen den rätt som enligt 4 kap. 1 § första och andra styckena tillkommer en avgående medlem.

Paragrafen, som motsvarar 67 § andra och tredje styckena och 68 § andra stycket FL, uppställer längre gående villkor för giltighet av beslut om att ändra stadgarna i vissa särskilt angivna fall. I paragrafens tredje stycke finns bestämmelser om medlems rätt till utträde ur föreningsbanken efter sådana stadgeändringar. Förslaget överensstämmer med gällande rätt och med 7 kap. 15 § NFL.

Av 14 § följer att giltigt beslut om ändring av föreningsbankens stadgar alltid kan fattas, om samtliga röstberättigade förenar sig om det. Uppnås inte enighet bland samtliga röstberättigade, måste beslutet fattas på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträdas av en majoritet bestående av minst två tredjedelar av de röstande. Enligt *första stycket* i denna paragraf krävs att beslut om sådan ändring av stadgarna, som innebär att medlemmarnas förpliktelse att erlägga insatser till föreningsbanken ökas eller medlems rätt till överskottsutdelning inskränks, vid den senare stämman måste biträdas av minst tre fjärdedelar av de röstande för att kunna bli giltigt. Med ökning av föreningsbankens insatser bör jämställas skyldighet att betala in insatserna under en kortare period än som ursprungligen varit avsett.

Beslut om sådan ändring av stadgarna, som innebär att medlems rätt till föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks, kräver enligt *andra stycket* biträde av samtliga röstande vid den senare stämman. Samma sak gäller i fråga om ändring som innebär inskränkning i medlems rätt att få tillbaka sina insatser eller innebär att medlems utträde ur föreningsbanken försvåras. I dessa båda senare fall finns dock den ytterligare bestämmelsen att krav på enighet vid den senare stämman föreligger bara om ändringen skall tillämpas också mot dem som är medlemmar när beslutet fattas. Motsättningsvis följer för de båda senare fallen att vanliga regler om stadgeändring kan tillämpas om ändringen skall gälla bara nytillkommande medlemmar.

Paragrafens *tredje stycke* innehåller bestämmelser om medlems rätt att utträda ur föreningsbanken, om stadgarna utan hans samtycke ändrats i de hänseenden som avses i första och andra styckena. En medlem som är närvarande på stämman – personligen, genom ställföreträdare eller genom ombud – men lägger ner sin röst anses inte ha samtyckt utan har utträdesrätt. Om stadgeändringen beslutats av fullmäktige, har samtliga medlemmar denna utträdesrätt utom de fullmäktige som själva får anses ha samtyckt till densamma.

16 § Ett beslut om ändring av stadgarna skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

Beslut som innebär nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller annan lindring av medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

Paragrafen motsvarar 68 § första och tredje styckena FL och 8 kap. 13 § andra stycket BAL samt överensstämmer med 7 kap. 14 § tredje och fjärde styckena NFL.

Ett beslut om ändring av en föreningsbanks stadgar kräver för giltighet enligt 2 kap. 2 § stadfästelse av regeringen eller av bankinspektionen. I *första stycket* föreskrivs att ändringsbeslutet genast efter det att stadfästelse meddelats skall anmälas för registrering. Registreringsmyndighet är bankinspektionen. Om registrering vägras förfaller rättsverkningarna av ändringsbeslutet. Stadgeändringen får inte heller verkställas förrän registrering har skett.

I *andra stycket* uppställs en regel som avser att bereda föreningsbankens insättare och andra borgenärer ett visst skydd mot att föreningsbankens egna kapital hastigt minskar. Redan stadfästelseprövningen utgör en garanti för att en föreningsbank inte genom en stadgeändring försämrar sin kapitalbas i en oacceptabel utsträckning. I detta stycke föreskrivs emellertid som en förstärkning av borgenärsskyddet att vissa beslut om stadgeändring inte får verkställas förrän ett år efter registreringen av stadgeändringen. Bestämmelsen överensstämmer med gällande rätt.

17 § Föreningsbanksstämman får inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

Paragrafen motsvarar 20 § andra stycket FL och överensstämmer med 7 kap. 16 § NFL och 8 kap. 15 § BAL. Den innehåller en generalklausul som riktar sig till föreningsbanksstämman. Stämman får sålunda inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt vissa medlemmar eller andra till nackdel för föreningsbanken eller andra medlemmar. En i huvudsak likalydande generalklausul finns i 6 kap. 15 § första stycket, vilken paragraf riktar sig till styrelsen. Den närmare innebörden av klausulen har redovisats i anslutning till den paragrafen.

18 § Om ett beslut av föreningsbanksstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna, kan talan mot föreningsbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av medlem, innehavare av förlagsandelar, styrelsen eller styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. . Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla medlemmars samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för föreningsbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom föreningsbanksstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som inte har fört talan. Rätten kan ändra föreningsbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är föreningsbanksstämmans beslut sådant som enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att föreningsbanksstämmans beslut inte får verkställas.

Paragrafen, som motsvarar 69 § FL, innehåller regler om talan mot stämmobeslut. Den är också tilllämplig i fråga om beslut av fullmäktige. Paragrafen överensstämmer med 7 kap. 17 § NFL och 8 kap. 16 § BAL.

En talan mot ett beslut fattat av föreningsbanksstämman avser att leda till att beslutet på grund av att det inte har tillkommit i laga ordning eller på grund av att det till sitt innehåll är rättsstridigt skall förklaras ogiltigt eller ändras. Liksom enligt gällande lag dras en gräns mellan de fall då klandertalan mot stämmans beslut på grund av något fel i fråga om beslutets tillkomst eller innehåll måste väckas inom viss tid för att klanderrätten inte skall upphöra och beslutet därigenom bli giltigt, och de fall då lagen inte fastställer någon tid för väckande av talan mot beslutet. De sistnämnda fallen brukar betecknas som nullitetsfall. Inte heller i sådana fall kan emellertid ogiltigheten göras gällande hur länge som helst. Längre tids passivitet från medlemmarnas sida kan enligt allmänna rättsregler ha den verkan att de förlorar sin rätt att föra talan mot beslutet.

Enligt *första stycket* kan, om stämmobeslut inte tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen eller stadgarna, talan föras mot föreningsbanken om upphävande eller ändring av beslutet. En förutsättning är således att ett stämmobeslut föreligger, även om det är behäftat med mer eller mindre svåra fel i formellt eller materiellt avseende. Liksom enligt gällande lag kan talan föras mot ett beslut som är formellt felaktigt, dvs. felaktigt i fråga om tillkomstsättet. Talan kan också föras mot beslut som är behäftat med ett materiellt fel i den meningen att det strider mot denna lag, bankrörelselagen eller stadgarna. Det förhållandet att ett beslut strider mot annan lag har inte tagits upp i lagtexten. Det är klart att ett beslut som går ut på någon kriminell åtgärd alltid saknar verkan. Den omständigheten att ett stämmobeslut strider mot vanlig civillag medför däremot inte att beslutet i och för sig blir ogiltigt. En annan sak är att föreningsbanken kan bli skadeståndsskyldig.

Berättigade att föra talan är, liksom enligt gällande lag, medlem, innehavare av förlagsandel, styrelsen och styrelseledamot. När lagen säger att talan kan föras av en medlem är förutsättningen att han är medlem när talan väcks och så länge han för talan. Däremot krävs det inte att han var medlem när det aktuella beslutet fattades. Än mindre behöver han ha deltagit i den föreningsbanksstämma där beslutet fattades. Att en medlem röstat för ett stämmobeslut betyder i och för sig inte att han förlorat rätten att klandra beslutet.

Även beträffande styrelseledamot gäller att han måste inneha sitt upp-

drag när talan väcks och så länge han för talan. Vid prövningen av om talan skall väckas eller inte handlar han under samma skyldighet mot föreningsbanken att iaktta bankens intressen som annars vid utövande av sitt uppdrag som styrelseledamot. Han har alltså talerätten framför allt i föreningsbankens intresse. Detta innebär bl. a. att han i vissa fall kan anses skyldig att väcka klandertalan.

En innehavare av förlagsandel har inte på grund därav möjlighet att påverka föreningsbankens verksamhet genom att rösta på stämman. Vad som beslutas på stämman kan emellertid vara av betydelse även för den som har satsat kapital i form av förlagsinsats. Även innehavare av förlagsandelar är därför berättigad att föra talan enligt denna paragraf även om han inte är föreningsbanksmedlem.

En fullmäktig har inte rätt att föra talan mot stämmo- eller fullmäktigbeslut i denna sin egenskap.

I 69 § 1 mom fjärde stycket FL finns en bestämmelse som innebär att en klandertalan som grundas på att stämmobeslut strider mot bestämmelserna om förbud mot beslut för ändamål som uppenbarligen är främmande för föreningsbankens syfte inte får anställas med mindre de som för talan representerar en viss andel av medlemmarna eller förlagsinsatserna. Som anförts vid 6 kap. 15 § får det nämnda förbudet anses följa redan av stadgarna. Beslut av föreningsbanksstämman som strider mot stadgarna kan överklagas av varje enskild medlem eller innehavare av förlagsandel. Några undantag från denna regel bör inte göras. Förslaget saknar därför motsvarighet till den nu berörda inskränkningen i klanderrätten.

Enligt *andra stycket* skall talan, om inte något annat följer av tredje stycket, väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom den tiden är rätten till talan förlorad.

Av *tredje stycket* framgår i vilka fall sådana beslut som strider mot föreningsbankslagen, bankrörelselagen eller stadgarna kan klandras senare än inom den frist som gäller enligt andra stycket. Det är här fråga om beslut som genom sitt innehåll eller tillkomstsätt innefattar ett så allvarligt åsidosättande av lagarna eller stadgarna att de anses som nulliteter. De i stycket angivna nullitetsfallen är följande.

1. När beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla medlemmars samtycke.

De centrala regler i föreningsbankslagen som avser att skydda andra än föreningsbankens medlemmar, dvs. blivande medlemmar, insättare, andra borgenärer, anställda och andra som har rättigheter mot föreningsbanken, är tvingande och får inte åsidosättas ens av ett enhälligt beslut av samtliga medlemmar. Det gäller framför allt de regler som har till syfte att hålla kvar det bundna kapitalet. Hit hör också tvingande regler beträffande föreningsbankens organisation såsom organens sammansättning samt deras befogenheter och skyldigheter m. m. Ett beslut som strider mot dessa regler kan därför inte bli giltigt av det skälet att det inte klandras inom den i lagen angivna klandertiden. Lagen anger inte närmare vilka regler som på nu angivet sätt är tvingande. Denna fråga får avgöras med ledning av de principer jag nyss angivit.

2. När samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och sådant samtycke inte har getts.

Det är här fråga om samtycke av alla medlemmar eller av de medlemmar på vilkas rätt beslutet inkräktar. För ändring av stadgarna genom beslut på en stämma krävs samtycke av alla medlemmar. Ett sådant krav kan också finnas i stadgarna för beslut i andra frågor.

Enligt 69 § 1 mom. tredje stycket FL gäller inte klanderpreskription för ett stämmobeslut som skall anmälas för registrering, om de i FL eller stadgarna upptagna föreskrifterna om särskild röstmajoritet inte har iakttagits. Ett sådant beslut blir endast gällande om registrering av beslutet ägt rum i strid med vad som borde ha skett. Regeln avser att skydda en minoritet i särskilt betydelsefulla frågor. Denna regel har inte förts in i aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen, eftersom ovisshet om giltigheten av sådana för företagen mycket viktiga beslut, kan vålla svåra olägenheter för företagens verksamhet. Av samma skäl har bestämmelsen inte tagits upp i föreningsbankslagen och NFL. Detta innebär bl. a. att beslut om ändring av stadgarna, som inte går in under de särskilt angivna nullitetsfallen, blir giltiga även när en föreskriven röstmajoritet inte har uppnåtts, om de inte klandras inom föreskriven tid.

19 § Om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken, skall styrelsen sammankalla en föreningsbanksstämma för val av ställföreträdare att föra föreningsbankens talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i stadgarna att tvister mellan föreningsbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator, medlem, innehavare av förlagsandel eller röstberättigad som inte är medlem skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot föreningsbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 18 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till föreningsbanksstämma enligt första stycket.

Paragrafen motsvarar, såvitt gäller första stycket, 36 § FL och, såvitt gäller andra stycket, 116 § FL. Bortsett från regeln om delgivning av stämningen överensstämmer paragrafen med gällande rätt. Paragrafen överensstämmer också med 7 kap. 18 § NFL och 8 kap. 17 § BAL. Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som skall ske, om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken samt bestämmelser om verkan av en skiljedomsklausul i en föreningsbanks stadgar.

Om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken skall enligt *första stycket* en föreningsbanksstämma sammankallas för val av ställföreträdare att föra föreningsbankens talan i tvisten. Enligt gällande lag anses stämning delgiven då den blivit föredragen vid stämman. Det naturliga torde emellertid vara att stämningen delges den på stämman särskilt valde ställföreträdaren. Förslaget har utformats härefter. Självfallet kan delgivning ske med ett behörigt ombud för ställföreträdaren.

Ett förbehåll i stadgarna att tvister mellan föreningsbanken och styrel-

sen, styrelseledamot, likvidator, medlem, innehavare av förlagsandel eller röstberättigad som inte är medlem, skall hänskjutas till skiljemän har enligt *andra stycket* samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen tillämpning av förbehållet, skall första stycket tillämpas. Det innebär att föreningsbanksstämman skall sammankallas för val av ställföreträdare att föra föreningsbankens talan i tvisten. Yrkandet om skiljemannaförfarande delges med den särskilt valde ställföreträdaren eller hans behöriga ombud.

Om det är fråga om klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut, gäller tidsfristen i 18 § andra stycket. Enligt nämnda stycke skall ansökan om stämning göras hos rätten inom tre månader från dagen för beslutet. Denna regel kan inte tillämpas i fråga om skiljemannaförfarande. I stället föreskrivs i tredje meningen i detta stycke att i fråga om klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut har styrelsen bevarat sin rätt till talan, om den inom den i 18 § andra stycket angivna klandertiden utlyst en föreningsbanksstämma enligt första stycket.

3. När kallelse till stämman inte har skett eller de för föreningsbanken gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Gällande lag innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Underlåtenhet att kalla till stämma eller grova fel mot kallelsereglerna kan emellertid ha väsentlig betydelse för beslut som fattas vid stämman. Det har därför ansetts att beslut som fattas efter sådana fel skall anses som nulliteter.

Det har inte närmare angetts vad som skall anses utgöra ett väsentligt eftersättande av kallelsereglerna. Den frågan får ytterst lämnas till rättstillämpningen.

I fråga om formella fel torde gälla att sådana inte gör beslut ogiltigt, om det är tydligt att felet inte inverkat på beslutet. Likaså blir ett begånget fel utan betydelse, om den som berörs av felet är närvarande på stämman och uttryckligen eller tyst samtycker till att ett beslut fattas. Även ett efter stämman givet sådant samtycke får anses ha denna verkan.

Enligt *fjärde stycket*, som har motsvarighet i gällande lag, gäller en dom, varigenom föreningsbanksstämmans beslut upphävs eller ändras, även för de medlemmar som inte har fört talan. Rätten kan ändra föreningsbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är föreningsbanksstämmans beslut sådant att det enligt denna lag skall anmälas för registrering och har beslutet upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har genom beslut under rättegången förordnats att stämmobeslutet inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen om detta för registrering. Vid underrättelsen om upphävande eller ändring av ett stämmobeslut bör fogas domstolens beslut med bevis om laga kraft. Särskild föreskrift om detta torde inte behöva meddelas.

8 kap. Överskottsutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom

En av de mer betydelsefulla skillnaderna mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar är det sätt varpå överskottet av verksamheten fördelas. I aktiebolag erhåller aktieägarna utdelning på det kapital som de tillfört till bolaget i form av aktiekapital. En motsvarighet till denna utdelning förekommer också i de ekonomiska föreningarna. En ekonomisk förening kan dela ut överskott till medlemmarna i form av utdelning på andelarna. Sådan utdelning är emellertid av mindre betydelse av det skälet att den inte får vara högre än gällande diskonto plus tre procentenheter på inbetalda insatser. Av större betydelse är överskottsfördelningen till medlemmarna, baserad på den omfattning i vilken medlemmarna deltagit i föreningens verksamhet. Vanligen sker denna fördelning i form av återbäring.

Vinstutdelning på insatskapital förekommer inom föreningsbanksrörelsen i mycket begränsad omfattning, medan det däremot är vanligt förekommande att medlemmarna gottgörs återbäring beräknad med utgångspunkt i medlemmens inbetalda eller uppburna räntor. Inom föreningsbanksrörelsen är det dessutom vanligt att insatsskyldigheten i föreningsbank bl. a. fullgörs på det sättet att uppburna återbäringar påförs medlemmens insatskonto tills det uppnått viss föreskriven storlek. Detta medför att den redovisade vinsten minskar och att skyldigheten att göra avsättning till reservfonden begränsas. Som framgår av 29 § JkL är föreningsbankerna skyldiga att avsätta minst 50 % av nettovinsten till reservfonden. I och för sig finns det inget att invända mot det beskrivna förfarandet eftersom föreningsbankerna gottgör medlemmarna deras återbäring. Föreningsbankens insatskapital ökar därmed. En avgörande skillnad mellan posten insatskapital och reservfonden är emellertid att insatskapitalet kan minskas därigenom att medlemmarna avgår ur föreningsbanken eller begär att deras överinsatser skall utbetalas. Från föreningsbankens sida är således insatskapitalet mer flyktigt än reservfonden, som bara får sättas ned för att täcka en förlust. Föreningsbankerna bör därför vara skyldiga att i större omfattning än för närvarande göra avsättningar till reservfonden och, i likhet med vad som gäller för andra ekonomiska föreningar, låta avsättningsskyldigheten bero inte bara på nettovinstens storlek utan också på beslutad återbäring till medlemmarna. Av 6 § framgår att föreningsbankerna åläggs att till reservfonden avsätta tjugofem procent av nettovinsten, däri inräknat beslutade återbäringar eller liknande.

I kapitlet används termen överskottsutdelning. Med denna avses för det första gottgörelse i form av återbäring eller liknande som på grund av rörelsens resultat tillgodoförs medlemmarna men som inte räknas in i det redovisade årsresultatet. Vidare avses med termen utdelningar från redovisade årsresultat i form av medlemsåterbäring eller på annat sätt.

1 § Föreningsbankens medel får betalas ut till medlemmarna endast i form av överskottsutdelning, återbetalning av medlemsinsatser enligt 4 kap., utbetalning vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp och utskiftning vid föreningsbankens likvidation.

Med överskottsutdelning avses i denna lag

1. *gottgörelse* i form av återbäringar eller liknande som grundas på rörelsens resultat utan att ha räknats in i redovisade årsresultat, och

2. utdelningar från redovisade årsresultat i form av medlemsåterbäring eller på annat sätt (*vinstutdelning*).

Att stadgarna skall innehålla bestämmelser om användningen av behållna tillgångar vid föreningsbankens likvidation följer av 2 kap. 4 §.

(Jfr 10 kap. 1 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 18 § första stycket FL, innehåller allmänna bestämmelser om under vilka förutsättningar föreningsbankens medel får betalas ut till medlemmarna. Paragrafen överensstämmer i stort med 10 kap. 1 § NFL.

Föreningsbanken får enligt *första stycket* inte till medlemmarna föra över tillgångar i större omfattning eller i annan ordning än som anges i bestämmelserna om överskottsutdelning, återbetalning av medlemsinsatser, nedsättning av medlemsinsatsernas belopp och om likvidation.

Förbudet avser inte bara utbetalning i pengar utan också överföring av annan egendom. Förbudet avser endast utbetalning till medlemmarna i denna deras egenskap. Självfallet finns det inte något hinder för föreningsbanken att sluta vanliga avtal med medlemmarna – om köp, anställning etc. – varvid medlemmen är att betrakta som tredje man. Skulle någon försöka kringgå utbetalningsförbudet genom att en mer eller mindre benefik överföring till medlem maskeras som en vanlig affärstransaktion, kan emellertid bestämmelserna om olaga utbetalning i 7 § bli tillämpliga.

Utbetalningsförbudet riktar sig endast mot medlemmar. Det kan emellertid påpekas att en sådan transaktion mellan föreningsbanken och tredje man, som strider mot verksamhetens föremål eller syfte, t. ex. en gåva eller en till formen onerös men i verkligheten benefik rättshandling i annat fall än som anges i 7 §, är ogiltig enligt 6 kap. 15 och 16 §§. Den kan dock bli giltig, om alla medlemmar samtycker till den. Sådant samtycke har dock verkan endast inom ramen för medlemmarnas dispositionsrätt över föreningsbankens tillgångar, dvs. endast om transaktionen inte tar i anspråk andra medel än sådana som föreningsbanken kan utdela som vinst eller i form av gottgörelse på grund av rörelsens resultat.

Det överskott på föreningsbankens rörelse som skall betalas ut till medlemmarna kan som nämnts i inledningen redovisas på två olika sätt i bankens balansräkning. Den ena möjligheten är att överskottet gottskrivs medlemmarna varefter beloppet redovisas som en bankens skuld till dem vid räkenskapsårets utgång. Tillämpas den metoden uppstår ingen vinst i balansräkningen, eller också reduceras vinsten i förhållande till det totala överskottet. Metoden kan användas bara om utdelningar sker i form av återbäring eller liknande. I andra stycket *första punkten* avses gottgörelser som redovisas enligt den nu angivna metoden.

Ett annat sätt att redovisa överskottet är att ta upp det som vinst i balansräkningen, en vinst som sedan kan delas ut. I andra stycket *andra punkten* avses överskott som redovisas på detta sätt. Denna redovisningsmetod kan användas oavsett om utdelningen sker i form av utdelning på kapitalinsatserna eller i form av återbäring eller liknande.

En föreningsbanks skyldighet att göra avsättningar till reservfonden påverkas inte av den valda redovisningsmetoden.

Med redovisade årsresultat avses både vinst för det senaste räkenskapsåret och balanserade vinstmedel.

Enligt 2 kap. 4 § skall föreningsbanks stadgar innehålla bestämmelse om användning av behållna tillgångar vid likvidation. En erinran om det har tagits upp i det *tredje stycket*.

2 § Vinstutdelning får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om föreningsbank som är moderförening, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som föreningsbankens eller koncernens fria egna kapital med avdrag för

1. det belopp som enligt lag eller stadgarna skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om föreningsbank som är moderförening, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för före tag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet, och

2. belopp som annars enligt stadgarna skall användas för annat ändamål än utdelning till medlemmarna.

Vinstutdelning som beräknas på annat sätt än i förhållande till den omfattning i vilken medlemmarna har deltagit i föreningsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk, får fastställas till högst en ränta för år på inbetalda medlemsinsatser som motsvarar det av riksbanken fastställda diskonto som gällde vid räkenskapsårets utgång med tillägg av tre procentenheter.

(Jfr 10 kap. 2 § UFBL.)

Paragrafen, som i sak överensstämmer med 18 § FL första stycket första meningen och andra stycket samt motsvarar 10 kap. 2 § och 4 § andra stycket NFL, innehåller bestämmelser om det högsta belopp som får delas ut till medlemmarna som vinst.

Av *första stycket* framgår att förutsättningen för att vinstutdelning skall få ske är att en fastställd balansräkning för det senaste räkenskapsåret utvisar fritt eget kapital som överstiger eventuell redovisad förlust. Innan vinstutdelning till medlemmarna får ske skall dock från det sålunda framräknade fria egna kapitalet dras av vad som enligt lag eller stadgar skall avsättas till bundet eget kapital. Bestämmelser om obligatorisk avsättning till reservfond finns i 5 §. Ytterligare avsättningsskyldighet kan följa av stadgarna. Stadgarna kan också föreskriva t. ex. att visst belopp av årets vinst skall avsättas till annan fond, som därvid får anses vara bunden. Bestämmelser om innebörden av uttrycket bundet resp. fritt eget kapital finns i 4 kap. 7 § bankrörelselagen.

En förutsättning för att utdelning skall kunna ske i en föreningsbank som är moderförening är att det inte bara föreligger en utbetalningsbar vinst enligt föreningsbankens egen balansräkning utan också hos koncernen i dess helhet. Uppgift om nettovinst och fritt eget kapital i koncernen finns i koncernbalansräkningen. Vid beräkningen av det utdelningsbara beloppet skall avdrag göras för förlust enligt denna balansräkning. Därjämte skall avdrag göras för belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen, enligt årsredovisningarna för företag inom denna, skall överföras till bundet eget kapital. Upplysning i sistnämnda hänseende skall enligt 4 kap. 11 § fjärde

stycket bankrörelselagen lämnas i föreningsbankens förvaltningsberättelse.

I *andra stycket* upptas en regel som begränsar föreningsbankernas möjligheter att besluta utdelning i förhållande till inbetalda medlemsinsatser. Regeln, som överensstämmer med gällande rätt, ligger helt i linje med andra bestämmelser i föreningsbankslagen som syftar till att skilja föreningsbankerna från de rena kapitalassociationerna. Tanken är, som tidigare nämnts, att överskottet i en föreningsbank främst bör fördelas i förhållande till den omfattning som medlemmarna utnyttjat föreningsbankens tjänster. I viss utsträckning bör emellertid utdelning efter andra grunder vara tillåten. Därför föreskrivs att utdelning, som beräknas på annat sätt än i förhållande till den omfattning i vilken medlemmarna deltagit i föreningsbankens verksamhet, får fastställas till högst gällande diskonto vid räkenskapsårets utgång plus tre procentenheter för år på inbetalda insatser. Detta överensstämmer helt med gällande rätt. Med hänsyn till intresset att värna om det kooperativa inslaget i föreningsbanksrörelsen bör lagstiftningen utformas så att utdelning på inbetalda insatser framstår som ett mindre lockande alternativ och högre ränta bör därför inte tillåtas.

I lagrådsremissen föreslog jag en andra mening enligt vilken begränsningen av utdelningens höjd, i likhet med gällande rätt, inte skulle gälla beträffande förlagsinsatser. Bestämmelsen har i sak oförändrad förts över till den av *lagrådet* förordade nya 4 §.

3 § Gottgörelser som avses i 1 § andra stycket 1 får inte lämnas i vidare mån än att föreskriven avsättning kan ske till reservfonden.

Överskottsutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till föreningsbankens eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

(Jfr 10 kap. 2 § tredje stycket UFBL.)

Paragrafen som i sak överensstämmer med 18 § första stycket andra meningen och tredje stycket FL innehåller vissa begränsningar i rätten till överskottsutdelning. Paragrafen överensstämmer också med 10 kap. 3 § NFL.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär i fråga om gottgörelser, dvs. sådana former av överskottsutdelning som har kostnadsförts, att utbetalning inte får ske i vidare mån än att föreskriven avsättning kan ske till reservfonden. Om föreningsbanken i stället gör sin överskottsutdelning av vinstmedel, gäller i stället den inskränkning i rätten att göra utdelningar som följer av 2 §. Avsättning till reservfonden regleras i 5 §.

Andra stycket innehåller den generella försiktighetsregeln i fråga om överskottsutdelning. Liksom för andra associationer är konsolideringen viktig för föreningsbankerna. Hänsyn till konsolideringsbehovet kan tas på olika sätt. Det kan ske inom ramen för föreningsbankens avskrivningspolitik så att stora dolda reserver skapas. Självfallet kan konsolidering också ske genom avsättning till fria fonder.

Normalt torde en ganska betydande reservering av vinstmedel vara påkallad om föreningsbanken skall kunna vara beredd att möta eventuella

framtida försämringar i lönsamheten, till följd av konjunkturnedgång, konkurrens, ökade kreditrisker eller andra förhållanden. Detta behov är för föreningsbankerna särskilt påtagligt, eftersom kapitaltäckningsreglerna i 2 kap. bankrörelselagen ställer krav på ett eget kapital av viss storlek i relation till föreningsbankens placeringar.

En ökning av verksamhetsvolymen kräver således ökning av det egna kapitalet. Styrelsens särskilda ansvar i fråga om föreningsbankens konsolidering och utveckling markeras genom bestämmelsen i 5 § att större överskottsutdelning än styrelsen föreslår eller godkänner inte får beslutas av stämman.

I lagen klargörs att föreningsbankens konsolideringsbehov måste beaktas vid bedömningen av vilken utdelning som skall få förekomma. I stycket anges att överskottsutdelning inte, med hänsyn till föreningsbankens eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt, får stå i strid med god affärssed. Till omständigheter som också bör beaktas av föreningsbankens organ – och som täcks genom det i lagtexten använda uttrycket "ställning i övrigt" – hör förändringar i föreningsbankens ställning, vilka inträffat efter räkenskapsårets slut. En av föreningsbanken lämnad större kredit kan exempelvis visa sig bli förlustbringande. Sådana omständigheter kan utvisa att redan i balansräkningen större avskrivningar bort ske. Men även eljest kan de utgöra ett särskilt skäl till återhållsamhet med utdelning.

4 § Gottgörelser och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i föreningsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk får lämnas även till andra än medlemmar.

Även vinstutdelning av det slag som avses i 2 § andra stycket får lämnas till innehavare av förlagsandelar. Därvid gäller inte den begränsning i fråga om utdelningens höjd som anges där.

(Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag.)

Första stycket har ingen motsvarighet i gällande lag. Andra stycket motsvarar delvis 18 § andra stycket FL. Paragrafen överensstämmer med 10 kap. 4 § NFL.

Mot bakgrund av att gottgörelser och vinstutdelning från föreningsbankerna lämnas endast till medlemmar upptogs i lagrådsremissen ingen motsvarighet till denna paragraf, förutom andra stycket andra meningen som ingick i 2 §.

Lagrådet har påtalat i sitt yttrande att lagrådsremissen saknar motsvarighet till 10 kap. 4 § NFL. Där föreskrivs dels att gottgörelser och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i föreningens verksamhet får lämnas även till andra än medlemmar, dels att vinstutdelning som beräknas på annat sätt får lämnas till innehavare av förlagsandelar. Lagrådet konstaterar emellertid att av 8 kap. 2 § andra stycket andra meningen denna lag framgår att vinstutdelning av sistnämnda typ förutsätts kunna ske till innehavare av förlagsandelar (jfr också 5 kap. 4 § första stycket 4). Detta bör lämpligen direkt utsägas i lagtexten. Vad beträffar möjligheten att lämna gottgörelser och

därmed jämförbar vinstutdelning åt utomstående torde det inte vara meningen att andra regler skall gälla än i ekonomiska föreningar i allmänhet. Skälet till att frågan inte har behandlats i lagtexten är troligen att sådana utbetalningar i praktiken inte förekommer till andra än medlemmar i föreningsbankerna. I klarhetens intresse bör emellertid frågan regleras i lagen, särskilt som det får anses osäkert vad som annars skulle gälla åtminstone i fråga om vinstutdelning.

Jag kan instämma i vad lagrådet har anfört. Den nya 4 § utformas därför på det sätt lagrådet föreslagit. Genom bestämmelsen i *första stycket* skapas en möjlighet för föreningsbankerna att även till andra än medlemmar lämna gottgörelse och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon deltagit i föreningsbankens verksamhet.

Andra stycket innehåller en bestämmelse som tillåter vinstutdelning i form av insatsränta på förlagsinsatser. Begränsningen i 2 § andra stycket av medlemsinsatsräntan till högst tre procentenheter över diskontot gäller inte utdelning på förlagsinsatser. De allmänna ramar för utdelning till medlemmarna som anges i 2 och 3 §§ skall iakttas även när det gäller utdelningar enligt 4 §.

5 § Föreningsbanksstämman fattar beslut om överskottsutdelning. Den får uppdra åt styrelsen att fatta beslut om gottgörelser. Stämman får inte besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

(Jfr 10 kap. 3 § UFBL.)

Paragrafen saknar direkt motsvarighet i gällande lag; jfr dock 57 § 1 mom andra stycket andra meningen FL. Bestämmelsen överensstämmer i stort med 10 kap. 5 § NFL. Paragrafen betecknades i lagrådsremissen 4 §.

I paragrafen anges som huvudregel att föreningsbanksstämman fattar beslut om överskottsutdelning. Av 7 kap. 5 § följer att det endast är den ordinarie stämman som kan fatta beslut om vinstutdelning. Styrelsens förslag till vinstutdelning finns i årsredovisningen. Enligt 4 kap. 9 § tredje stycket bankrörelselagen skall den i årsredovisningen ingående förvaltningsberättelsen innehålla förslag till dispositioner beträffande årets vinst eller förlust. Enligt paragrafen kan stämman uppdra åt styrelsen att besluta om vissa former av överskottsutdelning nämligen gottgörelse. Därigenom kan styrelsen besluta om utdelning under löpande räkenskapsår. Stämman skall godkänna balansräkningen där gottgörelserna skuldförts.

I motsats till gällande lag, men i överensstämmelse med aktiebolagslagen och bankaktiebolagslagen, innehåller paragrafen den bestämmelsen att stämman inte får besluta om utdelning av större belopp än styrelsen föreslagit eller godkänt. Det är givetvis främst omsorgen om föreningsbankens konsolidering som motiverar att bestämmelsen införs. Därigenom förhindras att stämman fattar beslut om vinstutdelning av sådan storlek att utdelningen står i strid med den lagfästa försiktighetsprincipen (2 §). Beslutas om högre utdelning än som är tillåtet enligt denna lag eller stadgarna, kan den till vilken utbetalningen skett bli återbetalningsskyldig enligt 7 §. Den föreslagna bestämmelsen tar sikte på utdelning som sker såväl i form

av återbäring som i form av insatsränta om styrelsen lämnat särskilda förslag i dessa avseenden. Föreningsbanksstämman bör också vara förhindrad att besluta om annan form av utdelning än den som styrelsen har föreslagit. Inte heller bör stämman inom den av styrelsen föreslagna utdelningsramen kunna besluta om högre återbäring eller högre insatsränta om styrelsen lämnat särskilda förslag i dessa avseenden. Normalt brukar styrelsens förslag till vinstutdelning föras fram först efter samråd med bankinspektionen.

6 § Till reservfonden skall avsättas minst tjugofem procent av den del av föreningsbankens nettovinst för året som inte går åt för att täcka en balanserad förlust. Vid avsättning till reservfonden skall till nettovinsten räknas även gottgörelser. Uppgår reservfonden till minst tio procent av föreningsbankens utlåning vid utgången av det närmast föregående räkenskapsåret, behöver sådan avsättning till reservfond som avses i detta stycke inte ske.

Till reservfonden skall vidare avsättas det belopp som

1. medlem vid avgång ur föreningsbanken inte får tillbaka av sina insatser,
2. förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats,
3. enligt stadgarna skall avsättas till reservfonden,
4. enligt beslut av föreningsbanksstämman i övrigt skall föras över från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Reservfonden får enligt beslut av föreningsbanksstämman sättas ned endast för att täcka sådan förlust enligt den fastställda balansräkningen som inte kan täckas av fritt eget kapital.

(Jfr 10 kap. 4 § UFBL.)

Paragrafen, som motsvarar 29 § JkL, innehåller bestämmelser om skyldighet att göra avsättning av belopp till reservfonden och om reservfondens användning. Paragrafen motsvaras av 10 kap. 6 § NFL. I lagrådsremissen benämndes paragrafen 5 §.

I jämförelse med andra bolag och föreningar måste för närvarande bankerna göra avsättningar till reservfonden i en större omfattning. Detta gäller såväl det avsatta beloppets storlek som reservfondens storlek vid den tidpunkt när vidare avsättningar får upphöra. Enligt BL skall bankbolagen avsätta minst 15 % av årsvinsten tills reservfonden uppgår till ett belopp motsvarande minst 50 % av aktiekapitalet. Enligt SpL skall i princip hela årsvinsten i en sparbank alltid avsättas till reservfonden. För föreningsbankerna har sedan länge gällt strängare krav på avsättningar till reservfonden än för andra föreningar. JkL föreskriver att alla föreningsbanker – både centrala och lokala föreningsbanker – måste avsätta minst 50 % av årsvinsten till en reservfond tills denna uppgår till ett belopp motsvarande 10 % av föreningsbankens utlåning vid utgången av det senast förflutna räkenskapsåret. Samtidigt bör det emellertid påpekas att föreningsbankerna inte, i motsats till vad som gäller för de vanliga ekonomiska föreningarna, behöver göra avsättningar till reservfonden också med en andel av gottgörelserna till medlemmarna.

Uppbyggnaden av föreningsbankernas reservfonder har kommit att ske i en relativt blygsam omfattning. Enligt kapitaltäckningsbestämmelsen i 34 §

JkL består föreningsbankernas kapitalbas i första hand av det egentliga egna kapitalet. Det ligger i hög grad i föreningsbankernas eget intresse att öka det egentliga egna kapitalet för att därigenom också kunna bredda kapitalbasen med stöd av avsättningar till värderegleringskonton och utgivna förlagsbevis. För föreningsbankerna sammantagna skulle en ökning av posterna insatskapital eller reservfond medföra att en större del av värderegleringskontona och förlagsbevisen fick räknas med vid beräkningen av kapitalbasen.

I likhet med vad som gäller för vanliga ekonomiska föreningar innebär förslaget att avsättningsskyldigheten bestäms inte bara på grundval av nettovinstens storlek utan också på grundval av gottgörelser. Eftersom basen för beräkningen av avsättningen vidgas kan den andel som måste avsättas till reservfonden minskas. Föreningsbankerna har med hänsyn till verksamhetens art ett särskilt konsolideringsbehov, varför den avsättningsskyldighet som gäller för vanliga ekonomiska föreningar, 5 %, inte kan anses tillräcklig. I bankaktiebolagslagen föreslås en sänkning av avsättningsskyldigheten från 15 % till 10 % av vinsten. Med hänsyn till att insatskapitalet i en föreningsbank inte är bundet på samma sätt som aktiekapitalet i ett bankaktiebolag är inte heller denna avsättningsskyldighet tillräcklig för föreningsbankerna. Med hänsyn till vad som här sagts föreskrivs i *första stycket* att föreningsbank till reservfonden skall avsätta 25 % av nettovinsten, däri inräknat gottgörelser.

Däremot saknas anledning att förändra bestämmelsen om när vidare avsättningar till reservfonden får upphöra.

I första stycket föreskrivs sålunda att avsättning till reservfonden måste ske intill dess reservfonden uppgår till ett belopp som svarar mot 10 % av föreningsbankens utlåning vid utgången av det närmast föregående räkenskapsåret. Avsättningar till reservfonden får ske även därefter, men skyldigheten att göra avsättningar upphör när reservfonden nått denna storlek. Om reservfonden tagits i anspråk för förlusttäckning och satts ned under den nivån, inträder ånyo skyldighet att göra avsättningar tills den föreskrivna beloppsgränsen uppnås. Detsamma gäller om utlåningen ökar.

Till reservfonden skall därutöver avsättning göras i vissa i *andra stycket* särskilt angivna fall. Enligt punkten 3 är det också möjligt att i stadgarna ta in bestämmelser om att avsättning till reservfonden skall ske. Eftersom bestämmelserna i första stycket är tvingande kan stadgarna bara föreskriva längre gående avsättningsskyldighet än vad som där anges. Det finns däremot ingen maximigräns för hur stor del av vinsten som skall avsättas eller hur länge uppbyggnaden av reservfonden skall pågå.

I punkten 4 anges slutligen att föreningsbanksstämman kan fatta beslut om att belopp skall föras över från det egna fria kapitalet till reservfonden. Detta kan naturligen endast avse enskilda fall. Om stämman avser att framdeles öka avsättningarna till reservfonden måste stadgarna ändras i enlighet därmed.

Reservfonden ingår i föreningsbankens bundna kapital. I *tredje stycket* finns regler om när reservfonden får tas i anspråk. Liksom enligt gällande rätt får reservfonden användas bara för att täcka sådan förlust som enligt fastställd balansräkning har uppstått på föreningsbankens verksamhet i

dess helhet och som inte kan täckas med från föregående år balanserad vinst eller fria fonder. Det fria egna kapitalet måste således förbrukas innan reservfonden får tas i anspråk för förlusttäckning. Reservfonden får emellertid inte användas för utbetalning till föreningsbankens medlemmar, givetvis med undantag för det fallet att banken träder i likvidation. Av bestämmelserna i 1 kap. 7 § följer att en lokal föreningsbank under vissa förutsättningar kan bli skyldig att utge tillskott till den centrala föreningsbank vartill den lokala föreningsbanken är ansluten.

7 § Sker utbetalning till en medlem eller någon annan i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från det att utbetalningen erhållits intill dess att högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig överskottsutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

(Jfr 10 kap. 5 § UFBL.)

I paragrafen, som i sak överensstämmer med 19 § FL och 10 kap. 7 § NFL, upptas bestämmelser om påföljden av att utbetalning av föreningsbankens medel sker i strid mot lagen. Paragrafen hade i lagrådsremissen beteckningen 6 §.

I *första stycket* föreskrivs till en början att påföljden av en olaglig utbetalning är att mottagaren skall lämna tillbaka vad han uppburit. På beloppet skall liksom i gällande lag erläggas ränta enligt 5 § räntelagen (1975: 635), dvs. räntan skall betalas för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av två procentenheter. Vid dröjsmål skall, enligt 6 § räntelagen, ränta utgå med åtta procentenheter utöver diskontot.

Återbetalningsskyldighet gäller även om den olagliga utbetalningen visserligen inkräktat på föreningsbankens bundna kapital men inte förorsakat någon skada för borgenärerna och föreningsbanken således ändå kan fullgöra sina förpliktelser.

Andra meningen innehåller bestämmelse om undantag från återbetalningsskyldigheten. Sådan skyldighet föreligger inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig överskottsutdelning dvs. återbäring eller insatsränta.

Godtrosregeln i första stycket omfattar alla de fall då belopp utbetalas som överskottsutdelning utan att lagens regler därom iakttagits. Som exempel härpå kan nämnas att utdelning har skett utan att stämman har fattat beslut om det, att föreningsbanksstämman beslutat om större utdelning än styrelsen föreslagit eller godkänt eller då stämmans beslut om utdelning av formella skäl är ogiltigt eller undanröjs efter klander.

Godtrosregeln gäller bara i fråga om överskottsutdelning. Om t. ex. återbetalning av insatsbelopp skett utan att givna regler iakttagits, skall återbetalning enligt denna paragraf alltså ovillkorligen ske. Det har ansetts

alltför mycket äventyra borgenärsskyddet, om godtroende medlem fick behålla sådant belopp.

Reglerna om återbetalningsskyldighet tar i första hand sikte på kontanta lagstridiga utbetalningar till medlemmar. Reglerna täcker emellertid även fall då egendom överförs i annan form till medlem.

Andra stycket innehåller en med gällande lag i sak överensstämmande regel om ansvarighet för brist vid återbetalning. De som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställt detta eller medverkat till upprättande eller fastställande av den oriktiga balansräkning som legat till grund för beslutet, blir enligt stycket ansvariga enligt bestämmelserna i 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen om skadeståndsskyldighet. Hänvisningen till dessa lagrum betyder att styrelseledamot, delegat, revisor och medlem under de i paragraferna angivna förutsättningarna blir ansvariga för brist vid återbetalningen. I objektivt hänseende krävs endast att brist uppkommit vid återbetalningen, medan det på den subjektiva sidan skall föreligga uppsåt eller oaktsamhet (enligt 5 kap. 3 § bankrörelselagen grov oaktsamhet) i förhållande till olagligheten av den åtgärd som grundar återbetalningsskyldigheten. Ersättningsskyldigheten för flera blir solidarisk. Jämkning kan ske enligt 5 kap. 4 § bankrörelselagen. Däremot blir reglerna i 5 och 6 §§ nämnda kapitel om talan mot de ansvariga inte tillämpliga. Beviljad ansvarsfrihet påverkar alltså inte ansvarigheten för brist vid återbetalningen, och talan om denna ansvarighet – liksom om återbetalningen – kan väckas inom den allmänna preskriptionstiden.

8 § Föreningsbanksstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, föreningsbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till föreningsbankens ställning är av ringa betydelse.

(Jfr 10 kap. 6 § UFBL.)

Paragrafen benämndes i lagrådsremissen 7 §.

I denna paragraf, som motsvarar 20 § första stycket andra meningen FL och överensstämmer med 10 kap. 8 § NFL, upptas bestämmelser om föreningsbanksstämmans och styrelsens rätt att disponera över föreningsbankens medel för gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål. Paragrafen ger ingen närmare vägledning för bedömningen av hur stora gåvor föreningsbanksstämman får besluta om. I stället förutsätts att det sker en bedömning i varje enskilt fall. Innan stämman fattar sådant beslut, bör föreningsbanken ha samrått med bankinspektionen om det inte är fråga om mycket blygsamma gåvor.

9 kap. Likvidation och upplösning

Liksom i gällande lag finns i föreningsbankslagen bestämmelser om hur en föreningsbank kan upplösas. Det kan ske genom likvidation, som regleras i detta kapitel. Ett annat sätt är upplösning genom fusion, som innebär att föreningsbankens tillgångar och skulder övertas av en annan förenings-

bank (10 kap.). Slutligen är en föreningsbank som försatts i konkurs i vissa fall att betrakta som upplöst i och med att konkursen avslutas (19 §).

Under likvidationen avvecklas föreningsbankens verksamhet, tillgångarna förvandlas i pengar, bankens skulder betalas och de behållna tillgångarna utskiftas bland medlemmarna. Enligt föreningsbankernas normalstadgar skall dock alltid de behållna tillgångarna föras över till någon annan enhet inom föreningsbanksrörelsen. Beslutet om likvidationen innebär inte i och för sig en upplösning av föreningsbanken. Även under likvidationen är föreningsbanken ett bestående rättssubjekt, där visserligen styrelsen ersatts av likvidatorer men där föreningsbanksstämman och revisorerna fortfarande fungerar. Föreningsorganens befogenheter och skyldigheter är i stora delar desamma som förut, fastän uppgifterna naturligtvis har förändrats och begränsats, eftersom syftet med likvidationen är att avveckla föreningsbankens verksamhet och förbereda den för upplösning. Därför får det under likvidationen inte ske någon återbetalning av insatser eller överskottsutdelning och som regel inte heller någon ändring av stadgarna. Föreningsbankens upplösning är slutpunkten i likvidationsförfarandet.

Bestämmelserna om likvidation har utformats i nära överensstämmelse med 10 kap. bankaktiebolagslagen. Detta innebär att samtliga regler för föreningsbankerna om likvidation och upplösning finns i föreningsbankslagen. Som i andra sammanhang har emellertid vissa för föreningsbankerna särskilda förhållanden föranlett regler som avviker från motsvarande bestämmelser i bankaktiebolagslagen. Som exempel på en sådan avvikelse kan nämnas bestämmelsen i 4 § första stycket punkt 3 där det sägs att en lokal föreningsbank, som inte är ansluten till en central föreningsbank, är skyldig att träda i likvidation. Ett annat exempel är bestämmelsen i 14 § andra stycket om att medel inte får utbetalas i samband med utskiftning av en lokal föreningsbanks behållna tillgångar med ett större belopp än att föreningsbanksgruppen alltjämt förmår att uppfylla kapitaltäckningskravet enligt 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen.

Såväl vad gäller övriga tvångslikvidationsgrunder som genomförandet av likvidationen har en anpassning skett av föreningsbankslagen till bankaktiebolagslagen. Detta har inneburit att nya tvångslikvidationsgrunder införts. I 2 kap. har föreslagits att även en central föreningsbank skall ha oktroj för sin verksamhet. En ny grund för tvångslikvidation är att föreningsbankens oktroj förklarats förverkad. Vidare föreslås som en nyhet att likvidatorerna, av skäl som anförts i inledningen till 10 kap. bankaktiebolagslagen, alltid skall utses av bankinspektionen. Särskilda likvidationsrevisorer utses inte. De ordinarie revisorerna fortsätter sina uppdrag under likvidationen. Så gör även den eller de av bankinspektionen särskilt utsedda revisorerna i en föreningsbank. Av denna anledning och med hänsyn till att likvidatorerna alltid utses av bankinspektionen, har bestämmelsen att inspektionen får förordna ett ombud med uppgift att övervaka likvidationen fått utgå (76 § första stycket JkL). En föreningsbank som trätt i likvidation ges i 18 § möjlighet att under vissa förutsättningar besluta att likvidationen skall upphöra och verksamheten återupptas. För verkställighet av ett sådant beslut krävs bankinspektionens tillstånd.

Detta kapitel motsvarar 11 kap. i utredningsförslaget. Paragrafindelningen överensstämmer helt med utredningens förslag.

Frivillig likvidation

1 § Föreningsbanksstämman kan besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga röstberättigade förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i stadgarna. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Paragrafen motsvarar 57 § JkL (10 kap. 1 § BAL).

Liksom enligt gällande lag skall det enligt *första stycket* normalt ankomma på föreningsbanksstämman att fatta beslut om likvidation. Detta gäller både när föreningsbanken utan att vara skyldig till det önskar träda i likvidation (frivillig likvidation) och när föreningsbanken av anledning som anges i lagen eller i stadgarna tvångsvis kan försättas i likvidation (tvångslikvidation). När anledning till tvångslikvidation föreligger, men föreningsbanksstämman inte beslutar om likvidation, skall enligt 2 och 4 §§ rätten besluta om likvidation.

Enligt lagens terminologi föreligger en tvångslikvidation endast då rätten har beslutat om likvidation. Ett beslut av föreningsstämman om likvidation innebär alltså alltid en frivillig likvidation även om grund för tvångslikvidation föreligger.

I 7 kap. 8 § finns det bestämmelser om hur kallelse skall utfärdas till den föreningsbanksstämma som skall behandla frågan om föreningsbankens försättande i likvidation.

Enligt JkL gäller olika majoritetsregler beroende på om grund för tvångslikvidation föreligger eller inte. För att en föreningsbanksstämmas beslut om frivillig likvidation skall vara giltigt krävs enligt gällande lag att samtliga medlemmar förenat sig om detta eller att beslutet fattats på två på varandra följande stämmor och på den sista stämman biträtts av minst två tredjedelar av samtliga röstande. Om det föreligger grund för tvångslikvidation, uppställer emellertid JkL inga särskilda regler om röstpluralitet utan enkel majoritet är tillräcklig. Förslaget innebär ingen ändring i denna del. I paragrafens *andra stycke* behålls således de gällande bestämmelserna om särskild röstmajoritet för beslut om likvidation.

Vid frivillig likvidation enligt första stycket finns möjlighet att föreskriva att föreningsbanken skall träda i likvidation viss senare dag. Denna bestämmelse fyller ett praktiskt behov då det t. ex. kan vara lämpligt att likvidationen inträder vid räkenskapsårets utgång. Någon bestämmelse om

hur lång tid som får förflyta mellan ett beslut om likvidation och likvidationens inträde finns inte. Det ligger i sakens natur att uppskovet inte får vara för långt. Utan särskilda skäl bör tiden inte kunna utsträckas längre än till nästa räkenskapsår.

I stadgarna får föreskrivas att ytterligare villkor för att likvidationsbeslut skall bli giltigt. Det kan vara krav på särskild röstmajoritet eller på godkännande exempelvis av den centrala föreningsbanken eller SFF. I föreningsbankernas normalstadgar finns detta senare villkor infört. Ett sådant villkor skall gälla i de fall det är fråga om frivillig likvidation.

Enligt bestämmelserna i *tredje stycket* fattas ett beslut om likvidation med enkel majoritet, dels enligt 19 § andra stycket då konkurs avslutats med överskott, dels när det föreligger grund för tvångslikvidation. Ett sådant beslut får alltid omedelbar verkan. Någon möjlighet att i detta fall föreskriva att föreningsbanken skall träda i likvidation viss senare dag ges inte. Bestämmelserna i detta stycke är tvingande.

Tvångslikvidation

2 § Om antalet medlemmar går ned under det lägsta antal som föreskrivs i 2 kap. 1 §, skall styrelsen snarast möjligt till föreningsbanksstämman hänskjuta frågan huruvida föreningsbanken skall träda i likvidation. Inträder inte ett tillräckligt antal medlemmar inom tre månader efter det att antalet gått ned under det föreskrivna lägsta antalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att föreningsbanken försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot, en revisor, en medlem eller en innehavare av förlagsandel. En anmälan till rätten om samma förhållanden kan även göras av bankinspektionen.

Görs ansökan eller anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att föreningsbanken skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att det föreskrivna lägsta medlemsantalet har uppnåtts.

Paragrafen, som motsvarar 58 § första stycket JkL, innehåller regler om skyldighet för föreningsbank att träda i likvidation om antalet medlemmar går ner under det i 2 kap. 1 § föreskrivna lägsta antalet.

Flertalet grunder för tvångslikvidation anges i 4 §. Anledningen till att den här upptagna likvidationsgrunden inte kopplats samman med övriga tvångslikvidationsgrunder är att likvidationsskyldigheten enligt denna paragraf inte inträder omedelbart samt att styrelseledamöterna och medlemmarna enligt 3 § kan ådra sig personlig ansvarighet för föreningsbankens förpliktelser, om inte de föreskrivna åtgärderna vidtas.

I överensstämmelse med JkL är en föreningsbank skyldig att träda i likvidation om antalet medlemmar nedgår under det i 2 kap. 1 § föreskrivna antalet och medlemsantalet inte inom viss tid ökas till föreskriven nivå. Detta framgår av *första stycket*. I 2 kap. 1 § sägs att en föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar, men att antalet medlemmar i en central föreningsbank får vara lägre om minst fem av medlemmarna är lokala föreningsbanker. Så snart det kan konstateras att medlemsantalet sjunkit under det föreskrivna måste styrelsen snarast möjligt till stämman hänskju-

ta frågan om föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ordinarie stämma är nära förestående, måste styrelsen sammankalla extra stämma för att behandla frågan. Meningen är att medlemmarna skall underrättas om föreningsbankens situation. Om stämman inte beslutar att föreningsbanken med anledning av nedgången i medlemsantalet skall gå i likvidation, får föreningsbanken anstånd med att träda i likvidation tills tre månader förflutit från det att minimiantalet underskreds. Inträder inte tillräckligt antal medlemmar inom denna tid, skall styrelsen, om stämman inte fattar likvidationsbeslut, ansöka hos rätten om tvångslikvidation. Sådan ansökan kan liksom för närvarande göras också av styrelseledamot och medlem och enligt förslaget även av revisor, vilket är en nyhet. Vidare har bankinspektionen rätt att göra anmälan till rätten om sådant förhållande.

När ansökan eller anmälan enligt första stycket görs, skall rätten enligt *andra stycket* förordna att föreningsbanken skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i tingsrätten styrks att det föreskrivna lägsta medlemsantalet uppnåtts. Föreningsbanken kan alltså undgå tvångslikvidation genom att under ärendets handläggning i tingsrätten förebringa bevisning om att likvidationsanled- ningen upphört, dvs. att tillräckligt antal medlemmar inträtt.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på föreningsbankens vägnar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för föreningsbanken. Ett sådant ansvar inträder även för sådana medlemmar som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta föreningsbankens verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan ett tillräckligt antal medlemmar har inträtt efter den i 2 § första stycket angivna tiden.

Paragrafen motsvarar 60 § JkL. Den innehåller bestämmelser om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter m. fl. i de fall åtgärder enligt 2 § första stycket inte vidtas (10 kap. 3 § BAL).

Liksom enligt JkL svarar styrelseledamöter som underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket och andra som med vetskap om detta handlar på föreningsbankens vägnar solidariskt för förpliktelser som uppkommer för föreningsbanken. När likvidationsplikt föreligger enligt 2 §, dvs. när tremånaderstiden gått till ända, kan även medlem som med vetskap om detta deltar i beslut att fortsätta föreningsbankens verksamhet drabbas av sådant ansvar. I likhet med vad som gäller enligt JkL inträder inte personligt ansvar för förpliktelser som uppkommit sedan tillräckligt antal medlemmar inträtt efter tremånadersfristens utgång. När detta inträffat föreligger inte längre grund för tvångslikvidation. Ansvar bör emellertid inte heller inträda för förpliktelser som uppkommit sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättens prövning.

Ansvar för styrelseledamöterna inträder först när de underlåter att fullgöra vad som föreskrivs i 2 § första stycket. Om de hänskjuter likvidationsfrågan till stämman och stämman inte beslutar om likvidation skall de

ansöka hos rätten om att föreningsbanken skall försättas i likvidation. Om så sker har styrelseledamöterna alltså rätt att utan personligt ansvar handla på föreningsbankens vägnar ända tills rätten har avgjort frågan.

Vid sidan av de nu berörda reglerna om tvångslikvidation kan allmänna regler om konkurs, gäldenärsbrott och skadestånd på grund av sådant brott bli av betydelse som skydd för insättarna och andra borgenärer.

4 § Rätten skall förordna att föreningsbanken skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från föreningsbankens bildande,
2. regeringen har förklarat en central föreningsbanks oktroj förverkad,
3. en lokal föreningsbank inte är ansluten till en central föreningsbank eller den centrala föreningsbank till vilken den är ansluten har trätt i likvidation eller försatts i konkurs, eller
4. föreningsbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken.

I paragrafen, som motsvarar 58 § första stycket JkL, upptas övriga tvångslikvidationsgrunder enligt denna lag (10 kap. 4 § BAL).

I såväl BL som bankaktiebolagslagen upptas som en tvångslikvidationsgrund att bankbolaget överlåtit hela sin rörelse. Denna likvidationsgrund har dock inte tagits in i föreningsbankslagen, vilket överensstämmer med JkL. I 10 kap. 8 § har införts bestämmelser om en föreningsbanks övertagande av en del av annan föreningsbanks rörelse. I anslutning till denna bestämmelse har konstaterats att det sannolikt inte är möjligt för en föreningsbank att överlåta hela eller en del av sin rörelse till annan än en föreningsbank. Om det är fråga om övertagande av hela rörelsen förutsätts detta ske enligt reglerna om fusion. Sedan fusionen har genomförts är den överlåtande föreningsbanken upplöst. Om det däremot bara är fråga om överlåtelse av en del av rörelsen, förutsätts att den överlåtande föreningsbanken fortsätter att driva den kvarvarande delen av rörelsen. Det är alltså inte möjligt för en föreningsbank att avhända sig hela rörelsen, utom i samband med fusion. Den nu aktuella tvångslikvidationsgrunden fanns intagen i JkL före år 1962, då fusionsreglerna infördes. I samband därmed upphörde möjligheten för en föreningsbank att i annan ordning överlåta hela sin rörelse. På inrådan av lagrådet (prop. 1962: 50, s. 43) uteslöts därför denna tvångslikvidationsgrund ur lagen. Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning.

I *första stycket* upptas under punkterna 1–4 olika grunder för tvångslikvidation. De upptagna grunderna stämmer delvis överens med gällande rätt men till övervägande del är de nya. Ett par nyheter beror på vissa grundläggande skillnader i uppbyggnaden mellan JkL och föreningsbanks-

lagen. Andra nyheter är föranledda av strävandena att bringa de olika bankinstitutens lagar i så nära överensstämmelse med varandra som möjligt.

Punkt 1 överensstämmer i stort med gällande rätt. En skillnad är dock att tiden enligt föreningsbankslagen räknas från föreningsbankens bildande och inte, som för närvarande, från den dag föreningsbanken godkändes. En föreningsbank anses bildad när beslut om detta har fattats på konstituerande stämma.

I *punkt 2* anges att grund för tvångslikvidation föreligger i en central föreningsbank om oktrojen förklaras förverkad. Av 2 kap. framgår att en central föreningsbank, till skillnad från lokal föreningsbank, måste ha oktroj för att driva sin verksamhet.

I *punkt 3* föreskrivs att en lokal föreningsbank är skyldig att träda i likvidation om den inte är ansluten till en central föreningsbank eller den centrala föreningsbank till vilken den är ansluten har trätt i likvidation eller försatts i konkurs. En lokal föreningsbank är skyldig att vara medlem i en central föreningsbank. Om den centrala föreningsbanken skulle träda i likvidation eller försättas i konkurs eller av någon annan anledning upplösas, måste de anslutna lokala föreningsbankerna antingen söka anslutning till någon annan central föreningsbank eller träda i likvidation. I JkL finns en bestämmelse med samma syfte som den här föreslagna tvångslikvidationsgrunden.

Enligt 90 § JkL gäller att om en kassa driver verksamhet utan att vara medlem i en central föreningsbank resp. riksorganisationen, så svarar medlemmarna personligen för uppkomna förpliktelser i den mån medverkat. Denna bestämmelse har inte förts över till föreningsbankslagen men motsvaras närmast av tvångslikvidationsgrunden i punkt 3.

Enligt *punkt 4* skall föreningsbanken träda i likvidation om föreningsbanken har försatts i konkurs och konkursen avslutas med överskott. Ytterligare bestämmelser om detta finns i 19 § andra stycket, som föreskriver att stämman i ett sådant fall skall besluta om likvidation. Sker inte detta inom en månad från det att konkursen avslutades, blir bestämmelserna i denna paragraf tillämpliga.

I t. ex. NFL upptas andra tvångslikvidationsgrunder, att föreningen saknar behörig styrelse eller att föreningens verksamhet drivs på ett sätt som uppenbarligen inte motsvarar de förutsättningar under vilka registrering skett. Bankinspektionen har till uppgift bl. a. att kontrollera att sådana förhållanden inte uppstår i föreningsbanker. Skulle det likväl inträffa kan oktrojen förklaras förverkad för den centrala föreningsbanken och detta utgör då en grund för likvidation.

Även om likvidationsgrund enligt första stycket föreligger när ärendet anhängiggörs hos rätten kan föreningsbanken enligt *andra stycket* undgå likvidation genom att visa att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i tingsrätten.

Enligt *tredje stycket* prövar rätten inte frågan om tvångslikvidation enligt förevarande paragraf ex officio utan endast på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av behörig sökande. Styrelsen, styrelseledamot, medlem och innehavare av förlagsandel är behöriga att ansöka. I fall som

avses i första stycket punkt 4 får ansökan också göras av en borgenär eller någon, vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken.

En revisor är inte formellt behörig att göra ansökan hos rätten om att föreningsbanken skall försättas i likvidation. Om det enligt en revisors uppfattning föreligger grund för tvångslikvidation får det dock förutsättas att han omedelbart underrättar bankinspektionen om förhållandet.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 §, skall rätten genast kalla föreningsbanken, bankinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för föreningsbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges föreningsbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

Paragrafen saknar motsvarighet i JkL (10 kap 5 § BAL).

Bestämmelserna i 5 och 6 §§ gäller domstolsförfarandet i ärenden rörande tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. I övrigt är lagen (1946: 807) om handläggning av domstolsärenden tillämplig på sådana ärenden.

Med hänsyn till likvidationsfrågans betydelse för medlemmar och borgenärer i allmänhet bör kungörelse ske vid tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Orden "delges föreningsbanken" innebär en anpassning till terminologin i delgivningslagen (1970: 428). Bestämmelsen innebär ett krav på att föreningsbanken bevisligen skall ha delgetts kallelse till förhandligen inför rätten. Härvid är i första hand 3, 9 och 13 §§ delgivningslagen tillämpliga. Kan föreningsbanken inte delges enligt nämnda lagrum skall, i stället för vad som sägs i delgivningslagen om kungörelsedelgivning, bestämmelsen i denna paragraf om kungörelse tillämpas. Sådan kungörelse skall under alla förhållanden utfärdas. Den har primärt till syfte att utan personlig delgivning kalla föreningsbankens medlemmar och borgenärer till förhandlingen. Kungörelsen får emellertid också, under den nyss angivna förutsättningen, ersätta bevislig delgivning med föreningsbanken.

Av lagtexten framgår att frågan om likvidationsskyldighet skall prövas på grundval av vad som kommer fram vid inställelsen på den utsatta dagen. Någon möjlighet att besluta om uppskov för att avgöra ärendet vid ett senare tillfälle finns alltså inte.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av föreningsbankens medel, om föreningsbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av föreningsbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, ger sökanden och bankinspektionen rätt till ersättning av föreningsbanken för vissa kostnader i samband med likvidationsförfarandet (13 kap. 6 § BAL).

7 § Föreningsbanksstämman eller den domstol som beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

Paragrafen motsvarar 59 § första och andra styckena samt 63 § första stycket första meningen JkL (10 kap. 7 § BAL).

Enligt JkL skall likvidatorerna som regel utses av stämman. Endast i de fall behöriga likvidatorer inte har utsetts, ankommer det på rätten att utse sådana. I paragrafen föreslås som en nyhet att likvidatorerna alltid skall utses av bankinspektionen. Motiven för förslaget har redovisats i inledningen till 10 kap. bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2).

Förordnandet av likvidatorer bör ske skyndsamt.

Likvidatorerna har till uppgift att genomföra likvidationen. Givetvis skall de se till att samtliga berörda parters intressen tillgodoses såvitt möjligt. Särskilt viktigt är att insättarnas intressen bevakas och att likvidationen om möjligt genomförs utan förluster för dessa. Det är angeläget att likvidatorerna har tillräcklig kunskap och erfarenhet och står fria i förhållande till den tidigare ledningen och medlemmarna. Det kan förekomma att likvidationen utgör ett led i en omstrukturering. I sådant fall kan det finnas skäl att tillmötesgå föreningsbankens önskemål om att till likvidatorer utse personer som är väl förtrogna med förhållandena i den berörda föreningsbanken. Det ankommer på bankinspektionen att bedöma i vad mån en sådan begäran kan efterkommas.

Enligt aktiebolagslagen och NFL behöver endast en likvidator utses. I en föreningsbank måste det finnas minst fem styrelseledamöter. Vidare skall föreningsbankens firma tecknas av minst två personer i förening (6 kap. 14 §). Likvidatorerna skall överta styrelseledamöternas funktioner. Mot den bakgrunden bör det för föreningsbankernas del alltjämt uppställas ett krav på att minst två likvidatorer skall utses.

Bestämmelserna i 76 § JkL om rätt för bankinspektionen att utse god man med uppgift att kontrollera likvidatorernas förvaltning har inte överförts till förslaget, eftersom inspektionen enligt förslaget alltid skall utse likvidatorerna.

När likvidationen inträder övergår ledningen av föreningsbanken från styrelsen till likvidatorerna. Likvidatorerna utses för att genomföra hela likvidationen och tillsätts inte som styrelseledamöterna för viss tid. Antalet likvidatorer, utöver två, får bestämmas efter vad bankinspektionen finner lämpligt. Även suppleanter kan utses.

Paragrafen förutsätter att endast den som utsett likvidatorerna kan entlediga dem. Stämman kan alltså inte entlediga en likvidator. Medlemmar och andra intressenter kan med angivande av skäl hos inspektionen begära att en likvidator entledigas och att en annan utses i hans ställe.

Stämman eller den domstol som beslutar om likvidation skall genast anmäla beslutet för registrering. Sedan anmälan gjorts ankommer det som ovan nämnts på inspektionen att snarast utse likvidatorer.

8 § Bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att föreningsbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen (1986: 000) skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

Paragrafen saknar direkt motsvarighet i gällande lag (10 kap. 8 § BAL).

Enligt *första stycket* gäller för likvidatorerna samma bestämmelser som för styrelseledamöter, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Att likvidatorerna har andra uppgifter än styrelsen framgår bl. a. av 12 §. Av bestämmelserna i detta stycke jämförda med 6 kap. föreningsbankslagen följer bl. a. att för likvidatorerna gäller bankrörelselagens behörighetsvillkor, jävsregler och bestämmelser om sammanträden m. m. Vidare har likvidatorerna rätt att gemensamt företräda föreningsbanken och förordna firmatecknare m. m. Likvidatorernas skadeståndsansvar regleras i 5 kap. 1 och 4 §§ bankrörelselagen. Reglerna om talan för föreningsbanken mot styrelseledamöter gäller även beträffande talan mot likvidatorer.

Om suppleanter utses, gäller för dessa i tillämpliga delar samma regler som för likvidatorerna, jfr 6 kap. 1 § femte stycket föreningsbankslagen.

Enligt *andra stycket* skall det förhållandet att föreningsbanken träder i likvidation inte innebära att ett uppdrag att vara revisor i banken upphör.

De ordinarie revisorerna, som kan antas vara väl insatta i föreningsbankens förhållanden, skall alltså fortsätta sin verksamhet under likvidationen. Något val av nya revisorer fordras därför inte, om inte de tidigare utsedda revisorernas mandattid har gått ut. Naturligtvis finns det inte något hinder mot att de gamla revisorerna entledigas och nya utses, om det skulle anses önskvärt. Revisorernas kontroll över likvidatorernas förvaltning är densamma som över styrelsens förvaltning. För revisorernas tillsättande och entledigande, mandattid och verksamhet gäller 3 kap. bankrörelselagen. Kvalifikationskraven enligt 3 kap. 3 och 4 §§ bankrörelselagen bör tillämpas även under likvidationen. Särskilda uppgifter åligger revisorerna under likvidation, bl. a. granskning av styrelsens redovisning enligt 10 § och likvidatorernas slutredovisning enligt 15 §. De skall också i förekommande fall avge yttrande om likvidationens upphörande vid beslut om återupptagande av föreningsbankens verksamhet (18 §).

Revisionsberättelse under likvidation skall innehålla uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs. Denna bestämmelse utgör en ytterligare garanti, utöver den som ligger i att bankinspektionen utser likvidatorer, för att likvidatorerna arbetar med den skyndsamhet som situationen kräver.

Bankinspektionen skall enligt 7 kap. 3 § bankrörelselagen utse en eller flera revisorer i varje central föreningsbank. Inspektionen får även utse revisor i en lokal föreningsbank. Sådana förordnanden upphör inte genom att föreningsbanken träder i likvidation. Av inspektionens utsedd revisor skall alltså fortsätta sitt uppdrag under likvidationen. Bestämmelsen i 76 §

fjärde stycket JkL om en särskild av inspektionen utsedd likvidationsrevisor har därför blivit överflödig.

9 § I fråga om föreningsbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000) om föreningsbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Paragrafen, som motsvarar 11 kap. 8 § NFL, innehåller bestämmelser om föreningsbanksstämma under likvidationen (10 kap 9 § BAL).

Föreningsbanksstämman skall under likvidationen fungera efter samma regler som före likvidationen. Det betyder bl. a. att ordinarie stämma skall hållas inom den i 7 kap. 5 § angivna tiden med iakttagande även av närmare tidsangivelse, om sådan finns i stadgarna. Stämmans befogenheter begränsas dock av att föreningsbankens egentliga verksamhet har upphört. Stämman kan därför inte fatta giltiga beslut om återbetalning av insatser eller överskottsutdelning. Stämman torde vidare vara förhindrad att besluta om ändringar i stadgarna. Att likvidationen ändå inte hindrar beslut om fusion framgår av 10 kap. 1 § första stycket. Om stämmans befattning med frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna finns det bestämmelser i 15 §.

10 § När föreningsbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av föreningsbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på föreningsbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på stämman så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en föreningsbank som är moderförening skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 9 § NFL (10 kap. 10 § BAL).

När en föreningsbank trätt i likvidation, skall enligt *första stycket* styrelsen genast avge redovisning för sin förvaltning av föreningsbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på en stämma. Redovisningen skall ske enligt reglerna om årsredovisning. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse, om deras tillhandahållande och om handläggning på stämman skall tillämpas. Det betyder att reglerna i 7 kap. 5 § och 8 § fjärde stycket i denna lag och 3 kap. 8 § bankrörelselagen samt 4 kap. bankrörelselagen skall iakttas.

Reglerna om koncernredovisning förutsätter att koncernföretagen normalt har samma räkenskapsår. Koncernredovisningsreglerna kan i princip inte bli tillämpliga i fall som avses i förevarande paragraf, eftersom den redovisning som avses i paragrafen vanligtvis gäller endast del av räkenskapsår. Omfattar tiden även föregående räkenskapsår skall dock, enligt *andra stycket*, i en föreningsbank som är moderförening särskild redovisning omfattande även koncernredovisning, avges för nämnda år.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på föreningsbankens okända borgenärer.

Paragrafen motsvarar 83 § första stycket FL och 11 kap. 10 § NFL (13 kap. 11 § BAL).

När ansökan om kallelse på okända borgenärer går till tingsrätten skall likvidatorerna enligt 4 § andra stycket lagen (1981: 131) om kallelse på okända borgenärer samtidigt bifoga en förteckning över föreningsbankens kända borgenärer och såvitt möjligt ange deras adresser. Bland en central föreningsbanks kända borgenärer ingår samtliga insättare. I FL sägs att likvidatorerna "ofördröjligen" skall söka kallelse på de okända borgenärerna. Med hänsyn till det stora antalet insättare i en central föreningsbank finns inte i föreningsbankslagen föreskrivet att likvidatorerna genast skall ansöka om kallelse på okända borgenärer. Detta får emellertid inte uppfattas som ett avkall på det principiella kravet på skyndsamhet i förevarande sammanhang. Ansökan bör således göras snarast möjligt. I en lokal föreningsbank finns inga insättare och därför saknas det normalt anledning att beträffande dessa banker göra avkall på kravet att kallelse på okända borgenärer skall göras "ofördröjligen".

Enligt 6 § lagen om kallelse på okända borgenärer är kallelsen på okända borgenärer preklusiv, dvs. en okänd borgenär förlorar sin rätt att göra fordran gällande efter utgången av kallelsetiden. Enligt 5 § samma lag är denna tid sex månader.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla föreningsbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala föreningsbankens skulder. Föreningsbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

Paragrafen motsvarar 84 § första stycket FL och 11 kap. 11 § NFL (10 kap. 12 § BAL).

Likvidatorerna har rätt att relativt fritt bedöma om och när realisation av föreningsbankens egendom skall ske. Ibland kan det vara både onödigt och olämpligt att förvandla föreningsbankens egendom i pengar i större utsträckning än vad som krävs för att betala föreningsbankens skulder. Det kan gälla fall då föreningsbanken i samband med likvidation uppgår i en annan föreningsbank. Uttrycket "i den mån det behövs för likvidationen" ger möjlighet till en lämplig avvägning i detta hänseende. Föreningsbankens rörelse kan vidare få fortsättas om det behövs för en ändamålsenlig avveckling. Detta bör emellertid inte betyda att likvidatorerna får driva ny in- och utlåningsverksamhet. Rörelsebegreppet i paragrafen har därför en inskränkt betydelse. En nyhet är att likvidatorerna har möjlighet att fortsätta rörelsen, om det behövs för att de anställda skall få skäligt rådrum att skaffa sig nya anställningar. Även här är det fråga om ett inskränkt rörelsebegrepp. Ett uppskov med avvecklingen får emellertid inte bli så långvarigt att det strider mot syftet med själva likvidationen; jfr även 8 § andra stycket. För avyttring under hand krävs enligt 65 § JkL samtycke av det ombud som bankinspektionen enligt 76 § JkL har rätt att förordna. Eftersom bankinspektionen skall förordna likvidatorer i samtliga fall har be-

stämmelsen om ett sådant särskilt ombud fått utgå. Något samtycke till försäljning under hand torde för övrigt inte längre vara nödvändigt. I paragrafen sägs att egendomens försäljning skall ske på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt. Därigenom markeras likvidatorernas skyldighet att noggrant överväga om en försäljning under hand är förmånligare för föreningsbanken än en försäljning på offentlig auktion.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie föreningsbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 7 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra stycket 3 och tredje–femte styckena och 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid insatskapitalet anges inom linjen och i förekommande fall delas upp på medlemsinsatskapital och förlagsinsatskapital.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

Paragrafen motsvarar 86 § och 87 § andra stycket FL och 11 kap. 12 § NFL (10 kap. 13 § BAL).

Enligt 8 § första stycket gäller beträffande likvidatorerna samma regler som för styrelsen, i den mån annat inte följer av detta kapitel. I enlighet därmed skall likvidatorerna enligt *första stycket* lägga fram årsredovisningen på den ordinarie föreningsbanksstämman. Eftersom denna redovisning inte, som under föreningsbankens normala verksamhet, skall läggas till grund för bestämmandet av vinst eller förlust och eventuellt för överskottsutdelning eller annan disposition av vinsten, krävs inte någon formlig fastställelse av balansräkningen och resultaträkningen. Stämman skall endast ta ställning till om årsredovisningen skall godkännas eller inte.

Däremot skall frågan om ansvarsfrihet för likvidatorerna tas upp till behandling och avgörande på den ordinarie föreningsbanksstämma där årsredovisningen lagts fram. I likhet med styrelsen framlägger således även likvidatorerna en årsredovisning som skall ha granskats av revisorerna. Att ansvarsfrihet kan beviljas likvidator under likvidationsförfarandet är en nyhet i förhållande till gällande lag, som i princip utgår från att ansvarsfrihet beviljas först när likvidationen är slutförd.

Redovisningen skall under likvidationen utformas på samma sätt som dessförinnan. Bl. a. skall resultaträkning ingå i redovisningen, något som inte krävs i gällande lag. Det är en fördel att årsredovisningen efter likvidationen har samma form som dessförinnan. Uppgifter om nedskrivningar samt om vinst eller förlust på avyttringar av föreningsbankens tillgångar får en lämpligare form genom att de tas in i resultaträkningen än när de lämnas endast i en förvaltningsberättelse, vilket sker enligt gällande lag. Slutligen uppnås en kontinuitet med föreningsbankens redovisning före

likvidationen. Den balansräkning som ingår i styrelsens slutredovisning enligt 10 § ger ingångsvärden för redovisningen under likvidationen. På detta sätt får medlemmarna en möjlighet att överblicka alla förändringar i det egna kapitalet intill dess likvidationen avslutats. Av denna anledning har FL:s bestämmelse om skyldighet för likvidatorerna att upprätta en särskild ingående balansräkning inte tagits upp i förslaget.

Från huvudregeln att årsredovisningen skall upprättas enligt samma regler som före likvidationen görs dock i första stycket undantag för några av föreskrifterna *rörande innehållet i förvaltningsberättelsen*. Uppgifter enligt 4 kap. 9 § andra stycket bankrörelselagen om medeltalet under räkenskapsåret anställda samt om vissa löner behöver således inte lämnas. Förslag om avsättning till reservfond enligt tredje stycket samma paragraf behöver inte heller lämnas. Vidare krävs inte någon kapitaltäckningsanalys enligt 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen. Slutligen blir inte heller reglerna i 4 kap. 10 och 11 §§ bankrörelselagen rörande koncernförhållanden tillämpliga.

Av 8 § andra stycket framgår att reglerna om revision skall tillämpas även under likvidationen. Den i 7 kap. 6 § bankrörelselagen föreskrivna skyldigheten att till bankinspektionen sända in årsredovisning och revisionsberättelse omfattar även den av likvidatorerna framlagda årsredovisningen jämte revisionsberättelsen.

Föreningsbanken får enligt *andra stycket* redovisa det egna kapitalet i en enda post, varvid insatskapitalet skall anges inom linjen och i förekommande fall delas upp på medlemsinsatskapital och förlagsinsatskapital. Bestämmelsen sammanhänger med att det, när föreningsbanken är i likvidation, inte är nödvändigt att kunna urskilja utdelningsbara poster i balansräkningen. Någon uppdelning mellan fritt och bundet eget kapital behöver därför inte göras. Posten eget kapital framkommer som skillnaden mellan tillgångar och skulder. Uppgiften om insatskapitalet har intresse för beräkningen av andelen per insats i de behållna tillgångarna. Insatskapitalets uppdelning på medlemsinsatskapital och förlagsinsatser skall göras med hänsyn till att förlagsinsatserna, om det finns överskott vid en upplösning, skall lösas in innan utbetalning sker för andra ändamål (5 kap. 3 §).

Om likvidation pågår, finns det behov av särskilda balansvärderingsregler. Tillgångarna skall i regel avyttras under likvidationen. De bör därför inte få tas upp till högre värde än det beräknade försäljningsvärdet, efter avdrag för försäljningskostnaderna. Regeln om detta i *tredje stycket* första punkten har egentlig betydelse främst beträffande anläggningstillgångar. Nedskrivning skall i förekommande fall ske till detta maximivärde och nedskrivningen, liksom förekommande justeringar av bokförda skulders värden, kommer till synes i resultaträkningen för det första likvidationsåret.

Till följd av det principiella förbudet att skriva upp värdet på anläggningstillgångar kan vissa tillgångar komma att tas upp till värden som är lägre än vad tillgångarna enligt likvidatorernas beräkning kan komma att inbringa vid en försäljning. I andra punkten föreskrivs därför att större övervärden av detta slag skall anges på så sätt att det beräknade värdet uppges inom linjen. Därvid bör givetvis beaktas den skatt som uppkommer

om tillgångarna kan realiseras till de beräknade värdena. Detta får ske antingen så att värdena anges efter avdrag för skatt eller så att beräknad skatt tas upp inom linjen på skuldsidan.

För skulderna ges en motsvarande informationsregel, som också gäller likvidationskostnaderna. I möjligaste mån bör beloppet för återstående sådana kostnader uppskattas och tas upp bland skulderna i balansräkningen. Eftersom detta ibland kan möta svårigheter finns det, om de beräknade likvidationskostnaderna väsentligt avviker från den redovisade skulden, möjlighet att inom linjen lämna uppgift om de beräknade kostnaderna.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Paragrafens första, tredje och fjärde stycken motsvarar 88 § första, tredje och fjärde styckena FL och 11 kap. 13 § NFL. Bestämmelsen i andra stycket saknar däremot motsvarighet i gällande lag.

När den i kallelsen på okända borgenärer utsatta inställelsedagen har gått och alla kända skulder blivit betalda, skall enligt *första stycket* likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte är förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall erforderliga medel hållas inne och återstoden skiftas.

Med uttrycken skifte och skifta avses fastställelse av vad som skall tillkomma varje medlem eller förlagsandelsinnehavare, inte det faktiska utlämnandet av skifteslotterna till medlemmarna. Detta utlämnande kan komma att dröja kortare eller längre tid beroende på när medlemmarna lyfter vad de erhållit. Förlagsandelsinnehavarnas ställning vid skiftet framgår av 5 kap. 3 §.

Det *andra stycket* saknar motsvarighet i gällande lag och motiveras av föreningsbankernas organisatoriska förhållanden. I kapitaltäckningssammanhang skall den centrala och de anslutna lokala föreningsbankernas egna kapital räknas samman och ställas mot deras sammanlagda placeringar, varmed i detta sammanhang förstås deras tillgångar och ingångna

garantiförbindelser. Enligt 2 kap. 4 § skall en föreningsbanks stadgar alltid innehålla föreskrifter om bl. a. hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när föreningsbanken upplöses. Enligt föreningsbankernas normalstadgar skall eventuellt överskott, efter det att medlemmarna återfått sina betalda insatser, tillfalla annan enhet inom föreningsbanksrörelsen. Emellertid är det tänkbart att en enskild lokal föreningsbank i sina stadgar föreskriver att överskottet skall tillfalla medlemmarna vid upplösningen. Föreningsbankslagen uppställer inget hinder mot en sådan bestämmelse. Mot bakgrund av vad som här anförts om olika föreningsbankers konsolidering, anser jag emellertid att det inte bör få förekomma att medlemmarna i en lokal föreningsbank vid skiftet tillgodogörs överskottet, om det skulle innebära att gruppen därefter inte förmår att uppfylla kapitaltäckningskravet enligt 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen. I detta stycke införs därför en bestämmelse att utbetalning av överskott får ske till medlemmarna endast i den mån detta kan ske med hänsyn till kapitaltäckningskravet. Innehållna medel skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond. Eftersom den centrala föreningsbankens likvidation medför likvidationsskyldighet även för de anslutna lokala föreningsbankerna, saknas det anledning att tillämpa bestämmelsen också på en central föreningsbank (4 §).

Enligt *tredje stycket* kan medlem eller förlagsandelsinnehavare, som anser att han vid skiftet inte fått vad han har rätt till, inom tre månader från det att slutredovisningen med den däri ingående redogörelsen för skiftet lades fram på föreningsbanksstämman, väcka talan mot föreningsbanken. Om sådan talan bifalls, betyder det att skiftet ändras. Det kan medföra att den i skiftet angivna lotten för någon eller flera av de övriga medlemmarna eller förlagsandelsinnehavarna minskar. I sådana fall föreligger återbetalningskyldighet, varvid bestämmelserna i 8 kap. 5 § tillämpas. Ansvar för brist vid återbäringen kan åligga likvidatorerna och de medlemmar som medverkat till det oriktiga skiftet.

Har en medlem eller förlagsandelsinnehavare inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han enligt *fjärde stycket* förlorat sin rätt därtill. Är medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall likvidationen fortsättas, varvid 17 § tillämpas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla medlemmarna till en föreningsbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisnings-

handlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga och sändas till medlemmar och innehavare av förlagsandelar enligt bestämmelserna i 7 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 7 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på föreningsbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

Paragrafen motsvarar 89 § FL och 11 kap. 14 § NFL (10 kap. 15 § BAL).

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de enligt *första stycket* så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse avseende likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet, dvs. fastställandet av vad som skall falla ut på varje insats. En redogörelse för detta skall läggas fram för medlemmarna, som på grundval härav får bedöma om de vill klandra skiftet inom tre månader från det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman (14 § andra stycket). Om skiftet helt eller delvis verkställts genom utbetalning när redovisningen avges, bör det framgå av slutredovisningen.

Vid förvaltningsberättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När likvidatorerna får revisionsberättelsen skall de enligt *andra stycket* genast kalla medlemmarna till en föreningsbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall, på det sätt som anges i 7 kap. 8 § fjärde stycket, tillhandahållas medlemmarna och förlagsandelsinnehavarna före stämman samt läggas fram på stämman. Hänvisningen till 7 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket innebär dels att frågan om ansvarsfrihet för likvidatorernas åtgärder efter det föregående räkenskapsårets slut skall behandlas samtidigt som redovisningen granskas, dels att en minoritet som representerar minst en tiondel av samtliga röstberättigade kan påfordra uppskov till en fortsatt stämma med beslut i ärende rörande ansvarsfrihet för likvidatorerna. Reglerna om minoritetens rätt att på föreningsbankens vägnar föra talan mot styrelseledamöter tillämpas på motsvarande sätt beträffande talan mot likvidatorer, jfr 16 § andra stycket.

Till andra stycket har fogats en erinran om skyldigheten att sända in de i paragrafen nämnda handlingarna till bankinspektionen (7 kap. 6 § BRL).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är föreningsbanken upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

En tiondel av samtliga röstberättigade kan dock begära hos likvidatorerna att en föreningsbanksstämma kallas in för att behandla en fråga om talan skall väckas enligt 5 kap. 7 § bankrörelselagen (1986: 000).

Paragrafen motsvarar 90 § första stycket FL och 11 kap. 15 § NFL (10 kap. 16 § BAL).

Enligt *första stycket* gäller att föreningsbanken är upplöst när likvidato-

rerna lagt fram slutredovisningen på föreningsbanksstämman. Anmälan om detta för registrering skall göras genast.

Utan hinder av att likvidatorerna lagt fram slutredovisningen kan, enligt *andra stycket*, en tiondel av samtliga röstberättigade hos likvidatorerna påkalla föreningsbanksstämma för behandling av en fråga huruvida talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen skall anställas, dvs. talan om skadestånd till föreningsbanken enligt 5 kap. 1–3 §§ bankrörelselagen.

Frågan om föreningsbankens rätt att föra talan mot likvidatorerna om skadestånd regleras av 8 § första stycket jämfört med 5 kap. 1, 5 och 6 §§ bankrörelselagen. Eftersom en likvidator enligt 8 § första stycket bl. a. i detta hänseende likställs med styrelseledamot skall reglerna i 5 kap. bankrörelselagen om skadeståndstalan mot styrelseledamot tillämpas på likvidatorerna. Detsamma gäller beträffande minoritetens rätt att föra skadeståndstalan på föreningsbankens vägnar. En förutsättning för att en minoritet skall kunna föra talan enligt 5 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen är emellertid att det vid föreningsbanksstämman lagts fram förslag om ansvarsfrihet eller om anställande av talan och att förslaget inte lett till giltigt beslut om ansvarsfrihet eller avstående från talan. Eftersom föreningsbanken är upplöst efter det att slutredovisningen lagts fram, har minoriteten i förevarande stycke tillerkänts rätt att även därefter påkalla en föreningsbanksstämma för behandling av fråga om talan mot likvidatorerna. Det kan anmärkas att den i 5 kap. 5 § tredje stycket bankrörelselagen uppställda fristen för talans väckande – ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsbanksstämma – är tillämplig också för talan mot likvidator. Fristen börjar löpa när slutredovisningen läggs fram. En föreningsbanksstämma, som påkallas enligt detta stycke, måste därför hållas inom sådan tid att tillräckligt rådrum återstår för talans väckande.

I sammanhanget förtjänar att påpekas att det av första stycket jämfört med 17 § följer att föreningsbanken inte är upplöst om föreningsbanksstämman, när slutredovisningen läggs fram, beslutar att anställa talan för föreningsbanken mot likvidator.

Bestämmelsen i andra stycket torde emellertid komma att tillämpas framför allt då det gäller talan mot medlem. Situationen kan vara den att likvidatorerna väl fått ansvarsfrihet vid den föreningsbanksstämma, där granskningen av slutredovisningen skett, men att en minoritet av den storlek som nämns i stycket därefter finner att skadeståndstalan bör väckas mot annan medlem. En förutsättning för sådan talan är bl. a. att frågan om dess anställande behandlats vid föreningsbanksstämma.

Enligt 5 kap. 5 § fjärde stycket bankrörelselagen föreligger möjlighet att – även om ansvarsfrihet beviljats eller beslut fattats att inte föra skadeståndstalan utan att minst en tiondel av samtliga röstberättigade röstat däremot – likväl väcka sådan talan, nämligen om föreningsbanksstämman vilseletts. Fråga om talan behöver i sådant fall inte behandlas på ny stämma.

Om en förening i likvidation inte har tillgångar som täcker likvidationskostnaderna föreskrivs i 91 § FL att likvidationen skall läggas ned och föreningen anses upplöst. I 11 kap. 15 § tredje stycket NFL föreskrivs att

om likvidatorerna finner att föreningen är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att föreningen försätts i konkurs. En motsvarande bestämmelse har ansetts vara onödig för föreningsbanker, liksom för bankaktiebolag och sparbanker, och har därför inte tagits med i förslaget. Det torde nämligen vara uteslutet, bl. a. med hänsyn till att reglerna om skyldighet för en föreningsbank att träda i likvidation (tvångslikvidation) är betydligt strängare än för de vanliga föreningarna, att en föreningsbank i likvidation inte ens skulle ha tillgångar som täcker likvidationskostnaderna.

17 § Om det efter föreningsbankens upplösning enligt 16 § visar sig att den har tillgångar eller om talan väcks mot den eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första föreningsbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt stadgarna. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken.

Paragrafen motsvarar 92 § FL och 11 kap. 16 § NFL (10 kap. 17 § BAL).

Om tillgång yppas för föreningsbanken efter dess upplösning enligt 16 § eller om talan väcks mot föreningsbanken eller om det annars uppkommer behov av likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. I sådant fall är föreningsbanken inte längre att anse som upplöst.

Den fortsatta likvidationen knyter an till den föregående, där denna avslutades. Kallelse på okända borgenärer behöver därför inte utfärdas på nytt, om detta skett i det tidigare förfarandet. Likvidatorerna återinträder utan vidare i sitt uppdrag. Vid återupptagandet får eventuellt utsedda fullmäktiges mandattid anses utsträckt.

Fortsätts likvidationen, skall anmälan om detta genast göras av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första föreningsbanksstämman efter återupptagandet skall sändas till varje medlem med för föreningsbanken känd adress.

18 § Om en föreningsbank har trätt i likvidation på grund av föreningsbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och föreningsbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller stadgarna, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Föreningsbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1, 2 eller 4 § har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till föreningsbanksstämma för val av styrelse.

När likvidation har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, motsvarar 11 kap. 17 § NFL. Paragrafen innehåller bestämmelser om att likvidation i vissa fall kan avbrytas och verksamheten återupptas (10 kap. 18 § BAL).

Om en föreningsbank har trätt i likvidation torde möjligheten att avbryta likvidationen och återuppta verksamheten vara praktiskt taget utesluten. Redan före likvidationsbeslutet bör samtliga förutsättningar för att undgå likvidationen vara prövade. Det kan dock finnas en möjlighet att situationen för föreningsbanken efter likvidationsbeslutet har förändrats så att det vore önskvärt att kunna avbryta likvidationen och återuppta verksamheten. En tänkbar möjlighet är t. ex. att andra enheter inom föreningsbanksrörelsen tillskjuter kapital (2 kap. 5 § BRL).

Om föreningsbanken har trätt i likvidation på grund av föreningsbanksstämmans beslut kan stämman, sedan revisorerna avgett yttrande, enligt *första stycket* besluta att likvidationen skall upphöra och föreningsbankens verksamhet återupptas. Ett sådan beslut får dock inte fattas, om likvidationsanledning föreligger på grund av lagen eller stadgarna. Inte heller får ett sådant beslut fattas om utskiftning har ägt rum. Beslut att återuppta verksamheten fattas med enkel majoritet.

Vid den föreningsbanksstämma som beslutar om ett återupptagande av föreningsbankens verksamhet skall, enligt *andra stycket* en styrelse väljas. Något val av revisorer behöver inte ske eftersom de ordinarie revisorerna förutsätts fullgöra sitt uppdrag även efter likvidationsförfarandet.

Tredje stycket föreskriver att beslutet om likvidationens upphörande och valet av styrelse skall anmälas för registrering. Innan beslutet får verkställas skall bankinspektionen lämna tillstånd till detta. Även om det inte föreligger något hinder enligt denna paragraf att återuppta verksamheten, kan föreningsbanken ha kommit i konflikt med andra skyddsregler i föreningsbankslagen. Bankinspektionen har alltså inte bara att pröva om förutsättningarna för ett återupptagande föreligger enligt denna paragraf. När tillstånd ges, låter inspektionen samtidigt registrera beslutet och den valda styrelsen.

Om ett likvidationsbeslut har blivit upphävt genom domstols lagakraftägande dom eller beslut, skall enligt *fjärde stycket* likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till föreningsbanksstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf skall likvidatorerna avge slutredovisning enligt 15 §. Bestämmelser om detta har tagits in i *femte stycket*.

Konkurs

19 § Om en föreningsbank har försatts i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningsbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var föreningsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

Paragrafen motsvarar 67 § JkL (10 kap. 19 § BAL).

Enligt *första stycket* är en i konkurs försatt föreningsbank upplöst när konkursen avslutas utan överskott. I *andra och tredje styckena* ges bestämmelser om det fall att konkursen avslutas med överskott. Principen är att föreningsbanken i sistnämnda fall skall avvecklas genom likvidation, jfr 4 § första stycket 4. I motsats till vad som gäller för vanliga föreningar har stämman således ingen valfrihet, utan måste fatta beslut om likvidation. I annat fall föreligger grund för tvångslikvidation.

20 § Om en föreningsbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds föreningsbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta föreningsbanken i konkurs.

Om förhandling om offentligt ackord har inletts för en lokal föreningsbank, skall underrättelse ske enligt första och tredje styckena.

Paragrafen motsvarar 93 § FL och 11 kap. 20 § NFL (10 kap. 20 § BAL).

I *första stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när en föreningsbank försätts i konkurs. Att en föreningsbank försätts i konkurs betyder inte att den är upplöst och att dess organ upphör att existera. Organen förlorar emellertid befattningen med alla de rättigheter och skyldigheter som tillkommer konkursboet och de angelägenheter som handläggs av konkursförvaltningen enligt konkurslagens regler. Sålunda kan styrelsen eller föreningsbanksstämman inte besluta om eller disponera över föreningsbankens tillgångar och föreningsbanksstämman kan inte med verkan mot konkursboet bevilja styrelseledamöterna ansvarsfrihet. Konkursboet kan t.o.m., utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats viss tid före konkursen, föra talan om skadestånd enligt 5 kap. 6 § bankrörelselagen sista stycket.

Att föreningsorganen fortfarande existerar under konkursen framgår av *andra stycket*, vari föreskrivs att såväl styrelsen som föreningsbanksstämman har vissa uppgifter under konkursen. Styrelsen eller likvidatorerna företräder föreningsbanken som konkursgäldenär under konkursen och föreningsbanksstämman har befogenhet att entlediga och tillsätta styrelseledamöter. Det kan också erinras om att föreningsbanksstämman, om konkursen avslutas med överskott, utan vidare skall fungera och fatta beslut om att föreningsbanken skall träda i likvidation.

I fråga om vem som under konkursen skall företräda föreningsbanken som konkursgäldenär, gäller liksom i gällande lag, att detta ankommer på den vid konkursens början utsedda styrelsen eller likvidatorerna, om sådana då är utsedda. Styrelseledamöterna förutsätts alltså stå kvar även om den tid för vilken de valts skulle gå ut, innan konkursen avslutas. De har emellertid liksom likvidatorerna rätt att avgå. Vidare gäller vad som före-

skrivs i lagen om entledigande och skyldighet att utse efterträdare till den som entledigas eller av annan orsak avgår.

Någon bestämmelse om vad som skall gälla för det fall att fullmäktige har utsetts och deras mandatperiod går ut under konkursen, har inte tagits upp i föreningsbankslagen. Detta föranleds av den grundläggande principen att föreningsbankerna själva bör reglera fullmäktiges befogenheter i stadgarna.

I *tredje stycket* föreskrivs att konkursdomaren skall underrätta bankinspektionen när konkursen avslutats. Konkursdomaren skall därvid ange om konkursen avslutats med överskott eller inte. När bankinspektionen får besked om att en konkurs avslutats med överskott bör den anmäla förhållandet för rätten för beslut om tvångslikvidation enligt 4 §. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen om en överrätt upphävt ett konkursbeslut.

Enligt 48 § ackordslagen (1970: 847) skall bestämmelserna i lagen inte tillämpas bl. a. på de centrala föreningsbankerna. Några bestämmelser om underrättelse i anledning av att förhandling om offentligt ackord för central föreningsbank har inletts, finns därför inte i föreningsbankslagen. Däremot kan ackordslagen tillämpas på de lokala föreningsbankerna. Om en förhandling om offentligt ackord inleds för en lokal föreningsbank bör bankinspektionen erhålla underrättelse om detta, liksom om när förhandlingarna avslutats. En bestämmelse om detta har intagits i det *fjärde stycket*. Bestämmelsen saknar motsvarighet i gällande lag.

10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5) finns förslag till nya bestämmelser om fusion och inlösen av aktier i dotterbolag.

Enligt nuvarande bestämmelser får fusion mellan föreningsbanker ske genom s. k. absorption (en eller flera föreningsbanker går upp i en annan). Bestämmelserna medger dock inte att en central föreningsbank går upp i en lokal föreningsbank, men alla andra kombinationer är möjliga. Denna fusionsform behålls samtidigt som möjligheter till fusion genom s. k. kombination införs (två eller flera föreningsbanker går upp i en ny för ändamålet bildad föreningsbank).

Vidare införs bestämmelser om fusion mellan föreningsbank och helägt dotteraktiebolag samt om tvångsinlösen av minoritetsaktier i dotterbolag. Denna möjlighet kan antas komma att underlätta en omorganisation av föreningsbanksrörelsen och eftersom en grundläggande tanke bakom föreningsbankslagen är att lagen inte skall lägga hinder i vägen för organisatorisk utveckling, införs bestämmelser i föreningsbankslagen som möjliggör sådant samgående.

Om en central föreningsbank berörs av en fusion, skall regeringen och i övriga fall bankinspektionen ge tillstånd till fusionen och därvid göra en prövning som är anpassad till föreningsbankernas särskilda förhållanden. I de centrala föreningsbankerna utgör insättarna den dominerande borgenärsgruppen. Enligt förslaget skall regeringen resp. bankinspektionen bevaka insättarnas och övriga borgenärers intressen i såväl den övertagande

som den överlåtande föreningsbanken. Under fusionsförfarandet kommer bl. a. fusionsavtalet och beslut om tillstånd till verkställighet av fusionsbeslutet att registreras. Fusionsavtalet skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen. Härigenom har det särskilda kallelseförfarandet i domstolsproceduren vid fusion av ekonomiska föreningar ansetts kunna undvaras.

En strävan har varit att så långt möjligt få enhetliga bestämmelser om fusion för de olika bankkategorierna. Eftersom något fusionsvederlag i egentlig mening inte förekommer vid fusion mellan två föreningsbanker, behövs i föreningsbankslagen, till skillnad från bankaktiebolagslagen, inga regler om hur vederlaget skall erläggas. Strävandena att förenkla och tidsmässigt förkorta förfarandet har vidare inneburit vissa ändringar i förhållande till gällande rätt.

I detta kapitel (8 §) har också införts reglerna om före- ningsbanks övertagande av del av annan föreningsbanks rörelse. I JkL är dessa regler också införda under rubriken Om fusion m. m. Eftersom det inte anses möjligt för en föreningsbank att överlåta sin bankrörelse till annan än föreningsbank, kan dessa övertaganden liknas vid en delfusion. Någon fusion är det emellertid inte fråga om bl. a. eftersom de av övertagandet berörda medlemmarna inte automatiskt blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken, utan måste ansöka om att få sitt medlemskap överflyttat.

Kapitlet överensstämmer i stor utsträckning med motsvarande bestämmelser i NFL.

Kapitlet motsvarar utredningens förslag till 12 kap. Paragrafindelningen överensstämmer med utredningens förslag.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en föreningsbank (den överlåtande föreningsbanken) gå upp i en annan föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i den överlåtande föreningsbanken blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken och att den överlåtande föreningsbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande föreningsbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken, om inte annat följer av 9 §. Fusion kan ske, trots att den överlåtande föreningsbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

En central föreningsbank kan inte genom ett sådant fusions- avtal som avses i första stycket gå upp i en lokal föreningsbank.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i den överlåtande föreningsbanken under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till föreningsbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för föreningsbanken och insättarna,

4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3, samt
5. avskrift av den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för samma räkenskapsår.

Skall den överlåtande föreningsbankens årsredovisning inte behandlas på den stämma som anges i tredje stycket eller har den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret inte behandlats på en stämma i den föreningsbanken, skall i stället för de handlingar som anges i tredje stycket 5 följande handlingar hållas tillgängliga och läggas fram på den förstnämnda stämman i enlighet med vad som anges i tredje stycket

1. avskrift av föreningsbankens senaste årsredovisning, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut om föreningsbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för föreningsbankens ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen har avgetts, samt 3. ett av revisorerna avgivet yttrande över styrelsens redogörelse enligt 2.

Handlingarna skall genast sändas till den som är röstberättigad, medlem eller innehavare av förlagsandel, om han begär det och uppger sin postadress.

Paragrafen motsvarar 87 § 1 mom JkL, 96 § 1 mom FL och 12 kap. 1 § NFL (11 kap. 1 § BAL).

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. Det i denna paragraf reglerade fusionsförfarandet kan tillämpas endast på två eller flera föreningsbanker och möjliggör inte fusion av en föreningsbank och en annan typ av association. Det sagda gäller såväl banker av andra kategorier som andra ekonomiska föreningar. I överensstämmelse med gällande rätt är det fullt möjligt att genomföra en fusion mellan två lokala föreningsbanker eller mellan två centrala föreningsbanker. Det är vidare möjligt att en lokal föreningsbank genom fusion går upp i en central föreningsbank. Det går däremot inte att genomföra en fusion varigenom en central föreningsbank går upp i en lokal föreningsbank. Ett förbud mot en sådan fusion har tagits in i det andra stycket.

I det *första stycket* redogörs för vilka effekter en fusion har för de inblandade föreningsbankerna. Som framgått tidigare innebär en fusion mellan två föreningsbanker inte bara att den överlåtande föreningsbanken tas över av den övertagande föreningsbanken utan också att medlemmarna i den överlåtande föreningsbanken automatiskt blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken. Av 3 § andra stycket jämfört med 7 kap. 15 § tredje stycket framgår att den medlem som inte har samtyckt till fusionen i den överlåtande föreningsbanken har en ovillkorlig rätt att utträda ur föreningsbanken. Det är styrelserna i de båda berörda föreningsbankerna som träffar avtalet om fusion. Avtalet måste, för att kunna verkställas, godkännas av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken. Sådant godkännande krävs inte då det är fråga om en fusion enligt 9 § mellan föreningsbank och helägt dotterbolag.

I 3 § anges den röstmajoritet som krävs för ett godkännande av fusionsavtalet i den överlåtande föreningsbanken.

Den omständigheten att den överlåtande föreningsbanken har trätt i likvidation hindrar inte en fusion. Styrelsens uppgifter under fusionsförfarandet fullgörs i sådana fall av likvidatorerna. När regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 5 § har registrerats skall likvidationen i den överlåtande föreningsbanken avslutas i vanlig ordning genom slutredovisning.

Som tidigare nämnts kan inte en central föreningsbank genom en fusion enligt denna paragraf gå upp i en lokal föreningsbank. Detta framgår av det *andra stycket*. Skälen härför är uppenbara med tanke på de organisatoriska förhållandena inom en föreningsbanksgrupp bestående av både en central föreningsbank och anslutna lokala föreningsbanker.

I *tredje stycket* anges de handlingar som skall tillhandahållas de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar under minst en vecka före stämman och dessutom framläggas på föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken vid bedömningen av fusionsfrågan. Det är dels det fullständiga fusionsavtalet, dels vissa redovisningshandlingar m. m. rörande den övertagande föreningsbanken.

Av första stycket följer att fusionsavtalet måste vara fullständigt, eftersom de delar av fusionsavtalet som inte omfattas av föreningsbanksstämmans godkännande, inte blir giltiga.

Att fusionsavtalet skall vara fullständigt betyder att det bör reglera förutsebara rättsliga frågor, som fusionen ger upphov till och som inte är lösta i lagen.

Enligt punkterna 3 och 4 skall styrelsen i den överlåtande föreningsbanken lämna redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för föreningsbanken och insättarna. Revisorerna skall yttra sig över denna redogörelse.

Enligt punkt 5 skall avskrift av den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret tillhandahållas, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för samma räkenskapsår. Att årsredovisning m. m. för den övertagande föreningsbanken skall tillhandahållas sammanhänger med att de som står i begrepp att genom fusionen bli medlemmar i denna föreningsbank måste kunna bedöma de ekonomiska konsekvenserna av sitt beslut. Det är emellertid inte säkert att årsredovisningen är tillräcklig i detta avseende. Bl. a. kan förekomsten av s. k. dolda reserver påverka bedömningen. Det kan därför bli nödvändigt att göra en särskild värdering av föreningsbankens tillgångar oberoende av och vid sidan av årsredovisningarna. Några bestämmelser om detta torde emellertid inte erfordras utan frågan kan regleras i fusionsavtalet.

I *fjärde stycket* ges en särskild regel som tar sikte på det fall då den överlåtande föreningsbankens årsredovisning inte skall behandlas på stämman eller då den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret inte behandlats på stämma vid den tidpunkt då fusionsfrågan kommer upp till behandling. Anledningen till att beslut rö-

rande årsredovisningen för det senaste räkenskapsåret inte kan avvaktas kan vara att fusionsbeslutet inte bör fördröjas. I sådana situationer skall de handlingar som anges i 1–3 i stället tillhandahållas.

Dessa bestämmelser överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. För närvarande har styrelsen emellertid ingen skyldighet att i den berättelse som motsvarar redogörelsen i 2 lämna sådana upplysningar som kan vara till skada för föreningsbanken. Att denna begränsning inte tagits med sammanhänger med den ståndpunkt som intagits i frågan om den s.k. förfångsklausulen när det gäller upprättande av förvaltningsberättelsen (se 4 kap. BRL).

Om en röstberättigad, en medlem eller en innehavare av förlagsandel begär det skall handlingarna också, enligt *femte stycket*, sändas till honom.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera föreningsbanker (de överlåtande föreningsbankerna) förenas genom att bilda en ny föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna blir medlemmar i den nya föreningsbanken och att de överlåtande föreningsbankerna upplöses utan likvidation samt att den nya föreningsbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i varje överlåtande föreningsbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § tredje stycket 1–4 och fjärde stycket skall upprättas för varje överlåtande föreningsbank. De skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i de överlåtande föreningsbankerna under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till röstberättigad, medlem och innehavare av förlagsandel som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till stadgar för den nya föreningsbanken och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande föreningsbankerna godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med avtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i den nya föreningsbanken.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, motsvarar 12 kap. 3 § NFL. I paragrafen regleras förfarandet vid fusion genom kombination (11 kap. 2 § BAL).

Fusion genom kombination innebär att två eller flera föreningsbanker (överlåtande föreningsbanker) uppgår i en ny föreningsbank som bildas i och med fusionen samt att medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna blir medlemmar i den nya föreningsbanken. I en sådan fusion kan de överlåtande föreningsbankerna vara både centrala och lokala föreningsbanker. Om en av de berörda föreningsbankerna är en central föreningsbank, blir den nybildade föreningsbanken alltid en central föreningsbank. Av hänvisningen till 1 § första stycket tredje meningen framgår att fusion kan ske utan hinder av att av fusionen berörd föreningsbank trätt i likvidation.

Tillvägagångssättet vid fusion genom kombination blir följande. Mellan de överlåtande föreningsbankerna träffas avtal om fusion. Föreningsbanksstämmorna skall godkänna avtalet. Godkännandet sker enligt reglerna i 3 §. Beträffande tillhandahållande och framläggande på stämman av handlingar skall 1 § tredje och fjärde styckena tillämpas. Dessa handlingar skall upprättas för var och en av de överlåtande föreningsbankerna och tillhandahållas de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i de överlåtande föreningsbankerna före de föreningsbanksstämmor vid vilka frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Om någon av de angivna personerna begär det, skall handlingarna skickas till honom. Handlingarna skall läggas fram på föreningsbanksstämmorna. Detta innebär i praktiken att de överlåtande föreningsbankerna gemensamt sammanställer de redovisningshandlingar m. m. som krävs enligt lagen till en gemensam fusionsakt som används vid samtliga föreningsbanksstämmor vid vilka fusionsavtalet behandlas.

Godkänner föreningsbanksstämmorna i de överlåtande föreningsbankerna fusionsavtalet, skall de samtidigt anta stadgar samt i enlighet med fusionsavtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i den nybildade föreningsbanken. Avtalet måste alltså innehålla förslag till stadgar samt bestämmelser om tillsättande av styrelse och revisorer i samband med bildandet av nämnda föreningsbank. I dessa bestämmelser kan anges vilka personer som skall utses eller t. ex. att föreningsbanksstämman i varje överlåtande föreningsbank får välja visst antal av styrelseledamöterna och revisorerna. Detta innebär att styrelse och revisorer under ett övergångsskede i den nybildade föreningsbanken utsetts av annan än stämman i den föreningsbanken.

Någon ändring av de föreslagna stadgarna kan inte ske vid stämma som hålls för att godkänna fusionsavtal. Om ändring önskas, måste själva fusionsavtalet, i vilket stadgarna ingår, ändras och behandlas enligt denna paragraf. Sedan den nya föreningsbanken bildats kan naturligtvis ändring av stadgarna ske i vanlig ordning.

Tillsammans med de övriga handlingar som skall hållas tillgängliga och läggas fram på stämman, förutsätts fusionsavtalet ge medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna erforderlig information för bedömning av fusionens lämplighet. Styrelsen i överlåtande föreningsbank är också skyldig enligt 7 kap. 11 § att på yrkande av medlem lämna upplysningar rörande fusionen.

Fusionsförfarandet

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga röstberättigade eller har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. I stadgarna får föreskrivas villkor som går längre.

En medlem i en överlåtande föreningsbank, som inte har sam- tyckt till fusionen, får säga upp sig till utträde inom den tid och på de villkor som anges i 7 kap. 15 § tredje stycket.

Paragrafen överensstämmer med 96 § 2 mom. första och andra styckena FL och 12 kap. 4 § NFL. Den saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen, som endast föreskriver enkel majoritet på bolagsstämman för giltigt beslut om godkännande av fusionsavtal.

Första stycket innehåller bestämmelser om den röstmajoritet som fordras för att ett beslut om godkännande av fusionsavtal skall kunna bli giltigt. Dessa bestämmelser är tillämpliga vid fusion såväl enligt 1 § som enligt 2 §. Det fordras att samtliga röstberättigade förenat sig om beslutet eller att beslutet fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Detta överensstämmer med vad som gäller för närvarande. Skälen för att behålla gällande rätts regler om kvalificerad röstmajoritet för godkännande av fusionsavtal är desamma som åberopats i fråga om beslut om ändring av föreningsbanks stadgar och om frivillig likvidation (jfr vid 7 kap. 14 § och 9 kap. 1 §). I stadgarna kan föreskrivas längre gående villkor än vad som anges i detta stycke (jfr 7 kap. 13 § andra stycket).

I 7 kap. 8 § tredje stycket finns bestämmelser om hur kallelse skall utfärdas till den föreningsbanksstämma som skall behandla fråga om fusion.

Har fullmäktige utsetts och har inte deras befogenhet i nu ifrågavarande hänseende inskränkts, skall bestämmelserna i detta kapitel om föreningsbanksstämma och röstberättigade i stället avse fullmäktigesammanträde resp. fullmäktige. Särskild underrättelseskyldighet föreligger dock gentemot medlemmarna (se 7 kap. 12 § fjärde stycket).

Av *andra stycket* framgår att den medlem i överlåtande föreningsbank som inte har samtyckt till fusionen får säga upp sig till utträde ur föreningsbanken inom tid och på de villkor i övrigt som anges i 7 kap. 15 § tredje stycket. Reglerna överensstämmer med gällande rätt. I fråga om innebörden av uttrycket "inte samtyckt till fusionen" hänvisas till vad som anförts under 7 kap. 15 §. En medlem i en övertagande föreningsbank har däremot inte denna ovillkorliga rätt till utträde, men kan givetvis ansöka om utträde ur föreningsbanken i enlighet med bestämmelserna därom i denna lag och stadgarna.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av föreningsbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande föreningsbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

Om fusionsavtalet har godkänts av fullmäktige, skall regi- streringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse som avses i 7 kap. 12 § fjärde stycket skett.

Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 96 § 2 mom. tredje stycket FL och 12 kap. 5 § NFL (11 kap. 3 § BAL). Den innehåller bestämmelser om registrering av beslut om godkännande av fusionsavtal.

Eftersom en överlåtande föreningsbank upplöses genom fusionen är det av vikt att alla som har intressen i föreningsbanken får kännedom om att fusionsavtal träffats och godkänts av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken. Därför skall föreningsbanken enligt *första stycket* göra registreringsanmälan till bankinspektionen inom fyra månader från stämmans beslut att godkänna fusionsavtalet. Har inte samtliga röstberättigade godkänt fusionsbeslutet, skall enligt 3 § beslutet fattas på två på varandra följande stämmor. I det fallet räknas tidsfristen från den senare stämman. Till skillnad från gällande rätt skall anmälan ske oavsett om stämmans beslut klandras. Genom anmälningen kommer föreningsbanksstämmans beslut om godkännande av fusionsavtalet att införas i bankregistret. Enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen är bankinspektionen skyldig att kungöra det som införs i registret i Post- och Inrikes Tidningar. Om sådan anmälan försummas eller om bankinspektionen avskriver ansökan eller vägrar registrering genom beslut som vinner laga kraft, förfaller frågan om fusion. Vid fusion genom kombination enligt 2 § skall registreringsanmälan göras av var och en av de överlåtande föreningsbankerna, vilket innebär att hela fusionsfrågan faller, om någon av dem kommer för sent med sin anmälan.

Av *andra stycket* följer att hinder mot registrering föreligger om en fusion har förbjudits enligt konkurrenslagen eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen. Frågan om konkurrenslagens tillämplighet har närmare berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5).

I fråga om *tredje stycket* hänvisas till vad som anförts under 3 § och 7 kap. 12 §.

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande föreningsbanker ansöka om tillstånd att verkställa avtalet. Om den övertagande föreningsbanken eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank meddelas sådant tillstånd av regeringen och i andra fall av bankinspektionen. Tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall meddelas om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda föreningsbankerna, samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

När beslut om sådant tillstånd som avses i första stycket meddelas skall stadgeändringar eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbankens stadgar stadfästas. Om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank skall regeringen också bevilja oktroj.

Har inte ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet gjorts inom den i första stycket föreskrivna tiden eller har ansökan avslagits, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit.

Paragrafen, som motsvarar 87 § 2 mom. första och andra styckena JkL, innehåller bestämmelser om tillstånd att verkställa fusionsavtal (11 kap. 4 § BAL).

Vid fusion mellan aktiebolag och mellan ekonomiska föreningar krävs rättens tillstånd för att fusionsavtalet skall få verkställas. Reglerna i aktiebolagslagen och FL har bl. a. till syfte att skydda överlåtande samman-

slutnings borgenärer. Rätten skall kalla såväl de kända som de okända borgenärerna med föreläggande för den som vill betrida ansökningen att senast viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta, vid äventyr att han annars anses ha medgivit ansökningen. Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar, skall tillståndet meddelas.

Av samma skäl som anförts i anslutning till motsvarande bestämmelse i bankaktiebolagslagen (11 kap. 4 §) bör det inte ankomma på domstol att pröva frågor om verkställighet av fusionsavtal som slutits enligt bestämmelserna i föreningsbankslagen. Enligt JkL ankommer detta på bankinspektionen. Sådant tillstånd får emellertid lämnas endast om riksorganisationen, SFF, lämnat sitt medgivande till fusionen och i de fall en central föreningsbank övertar annan lokal eller central föreningsbank, regeringen, eller den myndighet regeringen förordnat, prövat att övertagandet inte är till skada för det allmänna. Tillstånd till verkställighet av fusionsavtal som slutits mellan bankaktiebolag eller mellan sparbanker skall enligt förslagen till bankaktiebolagslag och sparbankslag lämnas av regeringen. För fusioner mellan sparbanker innebär detta en förändring så till vida att det nu är bankinspektionen som lämnar detta tillstånd. Den nu gällande ordningen för föreningsbankerna bör i princip bestå. Det saknas emellertid anledning att ge regeringen möjlighet att bemyndiga bankinspektionen att lämna tillstånd i de fall den övertagande föreningsbanken eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank. I sådana fall får frågan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet alltid anses vara av sådan dignitet att regeringen bör pröva ärendet. Fusioner vari en central föreningsbank övertar annan föreningsbank är regelmässigt ett led i en omorganisation av rörelsen och därför av väsentlig betydelse. Det samma gäller i princip vid fusioner enligt 2 §. Tillstånd att verkställa ett fusionsavtal som inte berör en central föreningsbank bör däremot som regel kunna prövas av bankinspektionen.

I *första stycket* föreskrivs sålunda att tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall sökas av såväl överlåtande som övertagande föreningsbank. Ansökningen skall göras senast två månader efter registreringen av fusionsavtalet. Detta innebär i förhållande till JkL en förkortning av den tid inom vilken ansökan måste göras. Detta föranleds av de allmänna strävandena att undvika onödig tidsutdräkt i samband med fusioner. Den föreslagna tidsfristen har bedömts vara fullt tillräcklig.

Vidare finns i första stycket regler om vad prövningen av en ansökan om tillstånd att verkställa ett fusionsavtal skall innefatta. Samtliga borgenärers intressen i både överlåtande och övertagande föreningsbanker skall bevakas. För tillstånd till verkställighet av fusionen krävs vidare att fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt. Härmed avses exempelvis att fusionen inte bör vara till nackdel för bankväsendet som sådant eller motverka en ändamålsenlig organisation av föreningsbanksrörelsen. Tillstånd att verkställa ett fusionsavtal som träffats mellan två lokala föreningsbanker, bör i princip inte lämnas om inte den centrala föreningsbank till vilken endera eller båda lokala föreningsbanker är anslutna har tillstyrkt fusionen.

I överensstämmelse med JkL kan enligt förslaget tillstånd ges till verkställighet av fusionsavtalet utan att varje enskild borgenär gett sitt medgivande till fusionen. Borgenärerna har dock möjlighet att lämna synpunkter på fusionen, eftersom denna offentliggörs i Post- och Inrikes Tidningar på ett tidigt stadium av förfarandet. Regeringen eller bankinspektionen får således bevaka att insättares och andra borgenärers intressen inte äventyras genom fusionen. Detta förfarande innebär ett avsteg från de allmänna civilrättsliga reglerna om skuldövertagande. De speciella förhållanden som gäller vid en fusion i vilken föreningsbanker deltar och som tidigare redovisats, får anses motivera detta avsteg.

Andra stycket. Vid fusion enligt 1 § krävs att stadgarna ändras i de berörda föreningsbankerna. Dessa skall samtidigt med ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet ansöka om stadfästelse av stadgeändringarna.

Vid fusion enligt 2 §, genom vilken en ny föreningsbank bildas, skall de överlåtande föreningsbankerna samtidigt underställa regeringen eller, i de fall det är fråga om en nybildad lokal föreningsbank, bankinspektionen den nybildade föreningsbankens stadgar för stadfästelse. Regeringen eller bankinspektionen skall i dessa fall även, på sätt 2 kap. 2 § föreskriver, pröva om stadgarna överensstämmer med föreningsbankslagen och med andra författningar samt om särskilda bestämmelser krävs. Ytterligare en förutsättning för att ett fusionsavtal enligt 2 § skall få verkställas är att den för en nybildad central föreningsbank planerade rörelsen är nyttig för det allmänna. Om detta befinns vara fallet och jämväl övriga förutsättningar enligt första stycket är uppfyllda, skall, när tillstånd till verkställighet av fusionsavtalet ges, stadgarna stadfästas samt, i de fall det är fråga om en nybildad central föreningsbank, oktroj beviljas.

I *tredje stycket* föreskrivs att bankinspektionen skall förklara frågan om fusion förfallen, om inte ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet görs inom den föreskrivna tiden eller om regeringen eller bankinspektionen avslagit en sådan ansökan.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till den överlåtande föreningsbanken, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande föreningsbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Paragrafen motsvarar 87 § 2 mom. sjätte stycket JkL (11 kap. 5 § BAL).

Enligt 23 § andra stycket lagen om tryggande av pensionsutfästelse (tryggandelagen) gäller föreningsbankslagens bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion vid överflyttning av ansvar för pensionsutfästelse till övertagande föreningsbank. Tryggandelagens regler i övrigt om överföring av ansvaret för pensionsutfästelse är emellertid tillämpliga i samband med fusion mellan föreningsbanker. En erinran om detta har tagits in i 6 §.

7 § När ett lagakraftvunnet beslut om tillstånd att verkställa fusionsavtalet har registrerats och nödvändiga stadgeändringar eller, vid fusion enligt 2 §, stadgar för den nybildade föreningsbanken har stadfästs och, om den

nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank, oktroj har beviljats, anses fusionen genomförd och överlåtande föreningsbank upplöst. Överlåtande föreningsbanks medlemmar blir då medlemmar i den övertagande föreningsbanken, om inte uppsägning har skett enligt 3 § andra stycket. Samtidigt övergår överlåtande föreningsbanks tillgångar och skulder till den övertagande föreningsbanken.

Paragrafen motsvarar 87 § 2 mom. fjärde och femte styckena JkL (11 kap. 6 och 8 §§ BAL). Den innehåller bestämmelser om fusionsförfarandets avslutande.

Enligt gällande lag skall styrelsen i de av fusionen berörda föreningsbankerna inom sex månader efter det att tillstånd till fusionen beviljats, till bankinspektionen för registrering anmäla beslutet i fråga.

Som tidigare framgått har strävan varit att i största möjliga utsträckning förenkla och förkorta fusionsförfarandet i föreningsbankslagen. Det har inte framkommit något behov av den sexmånadersfrist som JkL ger de av fusionen berörda föreningsbankerna att anmäla tillståndsbeslutet för registrering. Något fusionsvederlag i egentlig mening kan det inte bli fråga om vid en fusion mellan två föreningsbanker. Vid fusion enligt 2 § skall styrelse och revisorer i den nya föreningsbanken utses i samband med att de berörda föreningsbankernas stämmor godkänner fusionsavtalet. Fusionen skall anses genomförd och överlåtande föreningsbank upplöst när tillståndsbeslutet registrerats, vilket sker ex officio sedan inspektionens beslut vunnit laga kraft eller regeringens beslut meddelats. Som ytterligare förutsättning för att fusionen skall anses fullbordad anges att erforderliga stadgeändringar har stadfästs eller, vid fusion enligt 2 §, den nybildade föreningsbankens stadgar stadfästs. Är det vid fusion enligt 2 § fråga om en nybildad central föreningsbank skall denna också ha beviljats oktroj av regeringen. I överensstämmelse med JkL anges i paragrafen innebörden av att fusionen fullbordats, nämligen att medlemmarna i överlåtande föreningsbank blir medlemmar i den nybildade föreningsbanken utan att dessa behöver vidta någon särskild åtgärd, t. ex. ansöka om medlemskap i föreningsbanken. Vidare innebär fusionens fullbordan att överlåtande föreningsbank är upplöst och att dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande föreningsbanken. Både tillgångar och skulder får anses övergå i sin helhet till den övertagande föreningsbanken, även om någon av dem inte skulle ha uppgivits eller ens varit känd vid tiden för avtalet.

Ett bankaktiebolag anses inte upplöst förrän styrelsen i överlåtande bankbolag på bolagsstämma har lagt fram redovisning av sin förvaltning av bolagets angelägenheter för den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall också innehålla en redogörelse för skiftet (14 kap. 7 och 8 §§ BAL). Bestämmelserna har utformats med motsvarande bestämmelser i aktiebolagslagen som förebild. Motsvarande bestämmelser saknas däremot såväl i FL som i JkL. Inte heller i NFL finns dessa bestämmelser. För föreningarna innebär detta att det är revisorerna i den övertagande föreningen som får granska förvaltningen av den överlåtande föreningen fram till tiden för fusionens genomförande och uttala sig om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna i den föreningen. Det innebär vidare att det är föreningsstämman i den överta-

gande föreningen som skall besluta i frågan om ansvarsfrihet för dessa styrelseledamöter. Denna ordning gäller också för föreningsbankerna. Det gällande systemet synes ha fungerat utan komplikationer. Någon ändring görs därför inte i detta avseende.

Den övertagande föreningsbanken har tillagts befogenhet att granska förvaltningen i den övertagna föreningsbanken för tiden fram till fusionens genomförande och att fatta beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Detta har bl. a. till följd att eventuella skadeståndsanspråk överförs till den övertagande föreningsbanken. Enligt föreningsbankslagen övergår således i och med fusionens genomförande den överlåtande föreningsbankens samtliga rättigheter och förpliktelser till den övertagande föreningsbanken.

Övertagande av del av annan föreningsbanks rörelse

8 § En lokal föreningsbank får överta del av annan lokal föreningsbanks rörelse efter medgivande av den eller de centrala föreningsbanker till vilka de lokala föreningsbankerna är anslutna. En central föreningsbank får överta del av annan föreningsbanks rörelse efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen. Sådant tillstånd skall meddelas om övertagandet framstår som ändamålsenligt ur allmän synpunkt.

I samband med sådant övertagande som avses i första stycket får den överlåtande föreningsbankens reservfond med bankinspektionens medgivande sättas ned med skäligt belopp.

Paragrafen motsvarar 88 § JkL. Den saknar motsvarighet i bankaktiebolagslagen.

I 88 a § JkL finns det bestämmelser om att en föreningsbank i samband med övertagande av en annan föreningsbanks rörelse får överta också sådan egendom som föreningsbanken annars inte får förvärva. Eftersom rörelsereglerna är enhetligt uppbyggda för alla föreningsbanker torde en sådan bestämmelse numera vara överflödig. Visserligen får en central föreningsbank enligt 2 kap. 4 § bankrörelselagen förvärva egendom i större utsträckning än lokal föreningsbank. Eftersom det emellertid aldrig kan bli fråga om att en lokal föreningsbank enligt reglerna i detta kapitel övertar del av en central föreningsbanks rörelse, synes reglerna i 88 a § JkL inte längre fylla något praktiskt behov.

Övertagande av en del av annan föreningsbanks rörelse innebär att verksamhetsområdet för de berörda föreningsbankerna behöver ändras. Enligt 1 kap. 3 § skall verksamhetsområdet för lokal föreningsbank fastställas av central föreningsbank. Den centrala bankens och de anslutna lokala bankernas verksamhet betraktas som en helhet, där den centrala banken är ledande. Mot denna bakgrund förs bestämmelserna i 88 § JkL över till föreningsbankslagen. Vissa förändringar av bestämmelserna krävs dock eftersom föreningsbankslagen skall medge att föreningsbanksrörelsen antar en organisationsform som inte förutsätter SFF: s medverkan. Det bedöms vara en lämplig avvägning att en lokal föreningsbank tillåts överta en del av en annan lokal föreningsbanks rörelse endast efter medgivande

av den eller de centrala föreningsbanker som de berörda lokala föreningsbankerna är anslutna till. Om det däremot är fråga om en central föreningsbank som övertar del av annan föreningsbanks rörelse, måste regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen lämna tillstånd till övertagandet. Enligt 2 kap. 5 § bankrörelselagen krävs tillstånd av regeringen eller bankinspektionen också i de fall som en föreningsbank övertar hela eller en inte obetydlig del av bankaktiebolags eller sparbanks rörelse.

I JkL saknas regler om överlåtelse av hela eller del av föreningsbanks rörelse till annan än föreningsbank. Sådana regler föreslås inte heller i mitt förslag. Flertalet sparare och låntagare i föreningsbanker är medlemmar i banken. En stor del av rörelsen är således kopplad till medlemsskapet. För en annan bankkategori får därför ett övertagande av en föreningsbanks rörelse också antas ha ett begränsat värde. Även om det inte längre i lagen ställs upp några krav på att föreningsbankerna endast får bevilja krediter till medlemmar, och det därför kan tänkas att en ökad del av rörelsen blir uppbyggd på andra än medlemmar, bör alltjämt gälla att en föreningsbank inte får överlåta sin bankrörelse till annan än föreningsbank.

I *första stycket* anges under vilka förutsättningar en föreningsbank får överta del av annan föreningsbanks rörelse. Eftersom ett sådant övertagande när det gäller central föreningsbank alltid kräver ett beslut om ändring av stadgarna såvitt gäller verksamhetsområdet, gäller de i 7 kap. 14 § uppställda kraven på stämmobeslut och på särskild röstmajoritet. Av detta stycke framgår att det för sådant övertagande därutöver krävs att medgivande till detta lämnats, såvitt gäller övertagande som sker mellan två lokala föreningsbanker, av den eller de centrala föreningsbanker till vilka de berörda föreningsbankerna är anslutna och i de fall en central föreningsbank övertar del av annan föreningsbanks rörelse, av regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen. För att en central föreningsbank skall ges sådant medgivande krävs att övertagandet bedöms vara ändamålsenligt från allmän synpunkt. Därvid bör samma prövning göras som enligt 5 § skall äga rum vid fusion.

Med anledning av lagrådets yttrande beträffande 2 kap. 5 § bankrörelselagen konstaterade jag att möjligheterna att förvärva en föreningsbanks rörelse får anses uttömmande reglerade i 10 kap. föreningsbankslagen. *Lagrådet* har anfört att den nu aktuella paragrafen i lagrådsremissen är formulerad som undantag från en huvudregel att överföring av rörelse är tillåten. För att detta intryck skall undvikas låter *jag* i enlighet med lagrådets förslag ordet "endast" utgå ur de två första meningarna i första stycket i lagrådsremissen.

Som en allmän förutsättning för att den överlåtande föreningsbankens reservfond skall få sättas ned i samband med ett sådant övertagande som avses i första stycket gäller att den överlåtande föreningsbanken beslutat att så skall få ske. Sådant beslut behöver inte med nödvändighet ha fattats av stämman, men starka skäl talar för att den frågan bör föreläggas stämman i samband med att stämman beslutar om stadgeändring.

I *andra stycket* anges att reservfonden i den överlåtande föreningsbanken får sättas ned i samband men en överlåtelse av en del av rörelsen till annan föreningsbank. Enligt 8 kap. 4 § tredje stycket får annars sådan

nedsättning endast ske för täckande av förluster. Det är inte möjligt att närmare reglera hur stor nedsättningen får vara. I många fall torde det vara obehövligt att flytta del av reservfonden till den övertagande föreningsbanken. Mot bakgrund av hur kapitaltäckningsbestämmelsen i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen är uppbyggd, torde så alltid vara fallet när övertagandet sker inom samma centrala föreningsbanks område. Är det däremot fråga om övertagande över gränsen mellan två centrala föreningsbankers verksamhetsområden, kan det finnas behov av nedsättning av den överlåtande föreningsbankens reservfond. I bestämmelsen anges att nedsättning får ske med skäligt belopp. Enligt nu gällande regler måste sådan nedsättning godkännas av SFF och bankinspektionen eller i visst fall endast av SFF. I förslaget uppställs som villkor för att nedsättning skall få ske att bankinspektionen lämnat sitt medgivande. Som utgångspunkt för bedömningen av vad som kan anses vara skäligt belopp, bör kapitalkravet enligt 2 kap. 10 § bankrörelselagen för de placeringar som i samband med övertagandet övergår till den andra föreningsbanken användas.

Fusion mellan föreningsbank och ett helägt dotteraktiebolag

9 § Om en föreningsbank äger samtliga aktier i ett dotterbolag, kan föreningsbankens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i föreningsbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns egendom som föreningsbanken inte får förvärva enligt av bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000). Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, motsvarar 12 kap. 8 § NFL. Paragrafen innehåller regler om fusion mellan föreningsbank och helägt dotteraktiebolag. Till skillnad från fusion enligt 1 och 2 §§, kan en föreningsbank enligt denna paragraf fusionera med ett bankaktiebolag eller ett aktiebolag. Förutsättningen är att det bolag som föreningsbanken skall fusionera med är helägt (11 kap. 9 § BAL).

Som framgått av inledningen till detta kapitel torde någon fusion enligt denna paragraf inte bli aktuell så länge som föreningsbanksrörelsen bibehåller sin nuvarande organisationsform. I syfte att underlätta för föreningsbanksrörelsen att anta den organisationsform som av rörelsen anses vara den mest ändamålsenliga, föreslås ändå att regler om denna fusionsform införs i föreningsbankslagen. Bestämmelserna i denna paragraf gäller såväl central som lokal föreningsbank. Med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 4 § bankrörelselagen torde det endast kunna bli aktuellt att tillämpa paragrafen på en lokal föreningsbank i de fall det är fråga om sådant fastighetsbolag som avses i nämnda lagrum punkt 2.

Fusionsavtal träffas enligt *första stycket* mellan styrelserna i de berörda företagen. Eftersom dotterbolaget är helägt krävs inte att bolagsstämman i detta bolag godkänner styrelsebeslutet. En sådan stämma skulle bli en tom formalitet och i verkligheten endast en protokollering av beslut som styrelsen fattat efter föreningsbankens direktiv.

Båda styrelserna skall anmäla fusionsavtalet för registrering. Någon tid för anmälningen är inte utsatt. Det är nämligen inte meningsfullt att fixera en viss tid, vars överskridande skall medföra att fusionsfrågan förfaller, eftersom föreningsbankens och dotterbolagets styrelser i vilket ögonblick som helst kan förnya fusionsavtalet. Den gemensamma registreringsanmälan kan dessutom anses likvärdig med ett bekräftande eller förnyande av fusionsavtalet. Beträffande tillstånd till fusionen och registreringen av detta beslut, gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar. Något skifte av det helägda dotterbolagets tillgångar blir det inte fråga om.

En föreningsbanks dotterbolag torde som regel utgöras av aktiebolag. Ett undantag från detta är dock Föreningsbankernas bank. I 14 kap. 8 § aktiebolagslagen ges regler om fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag, vilka båda är aktiebolag. Som tidigare konstaterats vad gäller absorption (1 §) och kombination (2 §) skiljer sig aktiebolagslagens och FL:s regler på flera punkter från de som nu tas upp i föreningsbankslagen. Enligt aktiebolagslagen skall bl. a rätten ge tillstånd till fusioner. Kallelseförfarandet är ett annat. Patent- och registreringsverket har hand om registreringen. Jag har inte funnit några hinder mot att de i föreningsbankslagen föreslagna fusionsreglerna får gälla vid fusion mellan en föreningsbank och ett helägt aktiebolag. Dotterbolagets verksamhet kommer genom fusionen att föras in i den "egentliga" bankverksamheten och lyda under föreningsbankslagens bestämmelser. För att pröva om detta är lämpligt eller om särskilda begränsningar krävs med anledning av bestämmelserna i paragrafens andra stycke, torde det snarare vara nödvändigt att den särskilda prövning som regeringen eller bankinspektionen skall göra enligt 5 § också skall göras vid fusion enligt denna paragraf. Som tidigare nämnts torde bestämmelserna i denna paragraf bli tillämpliga på lokal föreningsbank endast vid fusionering med ett helägt fastighetsbolag som föreningsbanken förvärvat med stöd av 2 kap. 4 § första stycket 2 bankrörelselagen. En sådan fusionering kan inte anses vara av den beskaffenheten att regeringens tillstånd skall krävas. Av bestämmelserna i 5 §, som skall tillämpas vid fusion enligt denna paragraf följer också att bankinspektionen kan meddela tillstånd till en fusion, vari en lokal föreningsbank är övertagande föreningsbank. Däremot måste regeringens tillstånd alltid inhämtas vid en fusion enligt denna paragraf, vari en central föreningsbank är övertagande föreningsbank.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget ett aktiebolag skall fusionen registreras inte bara hos bankinspektionen utan också hos patent- och registreringsverket. Bankinspektionen skall bevaka att en sådan registrering samtidigt görs hos patent- och registreringsverket, som också av inspektionen fortlöpande skall hållas underrättad om fusionen.

I 2 kap. bankrörelselagen ges bestämmelser om den egendom som en

föreningsbank får förvärva och driva handel med för egen räkning. Oavsett dessa bestämmelser får en föreningsbank enligt *andra stycket* genom fusionen förvärva all den egendom som dotterbolaget överför till föreningsbanken. Om egendomen utgörs av sådan s.k. förbjuden egendom som föreningsbanken inte får behålla enligt 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen, måste emellertid föreningsbanken avyttra egendomen. Detta skall ske senast ett år från registreringen av fusionen. I vissa fall kan en vidareförsäljning inom denna frist te sig synnerligen oförmånlig för föreningsbanken. I sådana fall kan bankinspektionen förlänga den frist inom vilken försäljning skall ske. Denna fråga berörs närmare i specialmotiveringen till 11 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (avsnitt 4.2)

Inlösen av aktier i ett dotteraktiebolag

Paragraferna 10–14 innehåller bestämmelser om inlösen av minoritetsaktier i dotteraktiebolag. Några motsvarande bestämmelser finns inte i gällande lag. De överensstämmer däremot med 11 kap. 10–14 §§ bankaktiebolagslagen och 12 kap. 9–13 §§ NFL.

10 § Om en föreningsbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har föreningsbanken rätt att av de övriga aktieägarna i bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av föreningsbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av föreningsbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Har föreningsbanken förvärvat större delen av sina aktier i bolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till föreningsbanken överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

Paragrafen innehåller huvudreglerna om inlösen av minoritets aktier i ett dotteraktiebolag. (11 kap. 10 § BAL).

I *första stycket* anges förutsättningarna för rätt till inlösen av minoritetsaktier i dotterbolag. Både föreningsbanken och minoritetsaktieägarna har rätt att påfordra inlösen. Inlösen av aktier kan utgöra ett led i ett fusionsförlopp men så behöver inte vara fallet.

För inlösen krävs inte bara att föreningsbanken innehar mer än nio tiondelar av aktierna i dotterbolaget utan också att dessa aktier representerar mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Med

föreningsbankens eget innehav av aktier i dotterbolaget likställs indirekta innehav genom annat dotterföretag. Lösningsrätt föreligger alltså när tillräckligt många aktier i ett dotterbolag innehas antingen av föreningsbanken själv eller av föreningsbank och ett eller flera dotterföretag tillsammans.

Att minoritetsaktieägarna tillerkänns rätt att få sina aktier inlösta sammanhänger med att de inte kan åberopa några särskilda minoritetsrättigheter gentemot föreningsbanken eftersom deras innehav är mindre än tio procent av aktiekapitalet. De står uppenbarligen i samma prekära ställning gentemot föreningsbanken också i de fall då föreningsbanken tillsammans med annat koncernbolag äger mer än 9/10 av aktierna i dotterbolaget.

Den angivna storleken på aktieinnehavet måste föreligga, när föreningsbanken eller minoritetsaktieägare framställer krav på inlösen. Med hänsyn till att föreningsbanken fått inlösningsrätt i syfte att ge föreningsbanken möjlighet att fusionera med ett helägt dotterbolag får föreningsbankens inlösningsrätt antas bortfalla, om föreningsbankens innehav av aktier under inlösningsförfarandet går ner under det föreskrivna genom att dessa avyttras. Däremot bör föreningsbanken inte kunna stoppa minoritetsaktieägarnas inlösningsaktion genom att under förfarandet avhända sig aktier i dotterbolaget. Detta torde stå klart utan någon särskild bestämmelse.

I *andra stycket* föreskrivs att tvist huruvida inlösen skall ske eller om lösenbeloppets storlek skall avgöras av tre skiljemän. Till skiljemännen kan således hänskjutas inte bara fråga om lösenbeloppets storlek utan också fråga om grund för lösningsanspråket föreligger. Aktieägarna kan bestrida att föreningsbanken äger så många aktier i dotterbolaget som fordras för lösningsrätt, t. ex. därför att äganderätten till vissa aktier är omtvistad. En sådan fråga skall prövas i samma process som frågan om lösenbeloppets storlek.

Erfarenheten har visat att det är mycket svårt att slutföra skiljemannaförfaranden inom de i 18 § andra stycket lagen om skiljemän föreskrivna sex månaderna. Denna särskilda bestämmelse har därför inte gjorts tillämplig på skiljeförfaranden enligt denna paragraf. Tillräckliga garantier för att ett förfarande av detta slag inte drar ut på tiden bör finnas i bl. a 13 och 14 §§ lagen om skiljemän. Där sägs att skiljemän alltid skall handlägga saken skyndsamt och att tvisten kan avgöras utan att part som förhalar målet har slutfört sin talan.

Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Denna bestämmelse innebär att en part har rätt att överklaga en skiljedom till domstol inte bara på den grunden att något formellt fel har förekommit utan även på materiella grunder.

Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av föreningsbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

Tredje stycket innehåller vissa regler om bestämmande av lösenbeloppet i en speciell situation. Situationen är den att en föreningsbank offentliggjort ett erbjudande att köpa aktier i ett annat bolag för ett visst pris och att detta erbjudande har accepterats av så många aktieägare att föreningsban-

ken i fråga fått mer än nittio procent av aktierna i det av erbjudandet berörda bolaget. Det kan då te sig egendomligt att de aktieägare som inte accepterat erbjudandet skall ha möjlighet att i ett inlösningsförfarande få ut ett högre pris för sina aktier. För denna speciella situation bör därför gälla att det av övriga aktieägare godtagna priset skall anses utgöra aktiens värde, om inte särskilda skäl föranleder något annat. Denna särregel bör gälla bara i de fall då erbjudandet om köp av aktier riktats till en vidare krets. Erbjudandet måste alltså beröra ett större antal personer bland allmänheten. Vidare bör fordras att större delen av föreningsbankens aktieinnehav förvärvats på grund av erbjudandet. Ett särskilt skäl att frångå detta pris kan vara att en längre tid förflutit från föreningsbankens aktieförvärv på grund av erbjudandet till dess inlösenförfarandet inleddes. Ett annat skäl kan vara att informationsunderlaget varit ofullständigt eller att nya viktiga omständigheter tillkommit.

Frågan till vilken tidpunkt värderingen skall hänföras är inte angiven i förslaget. Också i bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen saknas regler om detta. Det synes principiellt mest riktigt att löseskillingen fastställs med hänsyn till aktiens värde vid tiden för föreningsbankens begäran om tvistens prövning av skiljemän. Senare inträffade omständigheter som inverkar på aktiernas värde skulle då inte beaktas. Det är dock möjligt att aktiernas värde vid den tid då lösningsanspråket framställdes måste bedömas i ljuset av senare framkomna omständigheter.

Den tvistefråga som hänskjuts till skiljemän gäller i regel lösenbeloppets storlek. Principerna för bestämmandet av lösenbeloppets storlek bör lämpligen överlämnas till rättstillämpningen. Det bör dock framhållas att aktiernas värdering skall ske utan hänsyn till deras egenskap av minoritetsaktier (se NJA 1957 s. 1).

11 § Vill en föreningsbank lösa in aktier i ett dotterbolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall föreningsbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Föreningsbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse begära hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur skiljemän skall utses. Den överensstämmer med 12 kap. 10 § NFL (11 kap. 11 § BAL).

Det är inte tillfredsställande att ett inlösningsförfarande tar lång tid i anspråk. För föreningsbanken betyder det att en önskvärd rationalisering av koncernen, som vanligen är ändamålet med inlösningen, fördröjs av

hänsyn till de befintliga minoritetsintressena i dotterbolaget. Om minoritetsaktieägare vill utnyttja möjligheterna att driva obstruktionspolitik mot föreningsbanken, t. ex. genom att klandra bolagsstämmobeslutet, kan dotterbolagets skötsel under samma tid försvåras. Minoritetens legala intressen kan i allmänhet knappast heller befrämjas genom en utdragen process mellan föreningsbanken som dominerande aktieägare i dotterbolaget och minoriteten. I 1975 års aktiebolagslag har proceduren förkortats och förenklats så mycket som det ansetts möjligt, utan att rättssäkerheten äventyras för parterna och i synnerhet för dem vilkas aktier skall inlösas.

Vill föreningsbank göra gällande sin lösningsrätt enligt 10 § bör i första hand en frivillig uppgörelse träffas. Kommer parterna däremot inte överens skall föreningsbanken hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten prövas av tre skiljemän enligt skiljemannalagen och uppge sin skiljeman.

När dotterbolagets styrelse får denna begäran skall den omedelbart underrätta alla kända aktieägare och anmoda dessa att uppge sin skiljeman inom två veckor från det anmodan kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Att kungörelse alltid måste ske synes ofrånkomligt av rättssäkerhetsskäl. För vinnande av tid kan styrelsen, så snart kungörelsen utfärdats, hos rätten begära förordnande av god man för aktieägare som inte hör av sig med anledning av kallelsen. En sådan begäran skall annars göras, om samtliga anmodade aktieägare icke inom föreskriven tid uppgivit en för dem gemensam skiljeman. Gode mannen skall hos tingsrätten ansöka om förordnande av sådan skiljeman för aktieägare och även i övrigt i tvisten bevaka aktieägarnas rätt, såvida inte samtliga aktieägare kommer överens om något annat.

Bestämmelser om det nu beskrivna förfarandet har tagits upp i denna paragraf. Som framgår av följande paragrafer kan föreningsbankens förvärv av äganderätt till aktierna ske redan innan skiljedom om lösenbeloppets storlek föreligger.

12 § *Aktieägarna är skyldiga att till föreningsbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om föreningsbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.*

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 11 § NFL.

I 12–14 §§ upptas bestämmelser som bl. a. innebär att föreningsbanken kan förvärva äganderätten till aktierna redan innan skiljedom rörande lösenbeloppets storlek givits. (11 kap. 12–14 §§ BAL).

Den första förutsättningen för att minoritetsaktieägare skall vara skyldiga att överlämna sina aktiebrev är enligt *första stycket* att det inte

föreligger tvist huruvida föreningsbanken över huvud taget har rätt att lösa aktierna. Denna förutsättning finns, om aktieägare inte bestrider lösningsrätt. Ett eventuellt bestridande kan grundas att föreningsbanken inte äger tillräckligt många aktier för lösningsrätt, t. ex. därför att det råder tvist om äganderätten till vissa aktier. Situationen kan också vara den att bestridandet framställts men ogillats genom mellandom som vunnit laga kraft. Sådan mellandom kan skiljemännen alltid meddela, om parterna samtyckt. Däremot kan skiljemän inte ge mellandom utan båda parternas samtycke (jfr 19 § skiljemannalagen).

Det är självfallet tänkbart att aktieägare, genom att framställa helt obefogade invändningar mot föreningsbankens rätt att lösa aktierna, kan avsevärt fördröja föreningsbankens förvärv av dessa aktier. En viss återhållande faktor ligger dock däri att en aktieägare som framställer en obefogad invändning enligt 10 § sista stycket kan åläggas att svara för uppkommande rättegångskostnader.

En annan förutsättning för att föreningsbanken skall bli ägare till aktierna är att föreningsbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som skiljemännen godkänt.

Enligt *andra stycket* har aktieägare rätt att få skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts för kommande lösenbelopp enligt första stycket till dess lösenbeloppet förfaller till betalning enligt skiljedomen. Räntans storlek bestäms av skiljemännen.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall föreningsbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Föreningsbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 12 § NFL (11 kap. 13 § BAL) och innehåller bestämmelser om hur föreningsbanken skall förfara när en aktieägare inte överlämnar sina aktiebrev trots att det fastställda lösenbeloppet erbjudits honom. Föreningsbanken får då inte hålla inne lösenbeloppet själv utan skall omedelbart sätta ner beloppet i allmänt förvar. Bestämmelser om de åtgärder som står till buds för att komma i besittning av aktierna finns i 14 §.

14 § Föreningsbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till föreningsbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till föreningsbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att föreningsbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till föreningsbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till föreningsbanken, skall det i sin tur lämnas vidare till bolaget för att makuleras.

Paragrafen överensstämmer med 12 kap. 13 § NFL och anger när övergången av äganderätten till aktierna sker.

Har säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta ställts enligt 12 § eller nedsättning skett enligt 13 §, är föreningsbanken enligt *första stycket* ägare till aktierna. Aktieägarnas rätt tillgodoses genom att de så snart skiljedom meddelats kan av de hos länsstyrelsen nedsatta medlen lyfta det i domen fastställda beloppet.

När föreningsbanken blivit ägare av aktierna, har den enligt 12 § rätt att erhålla aktiebreven och få sitt namn infört i aktieboken. När en aktieägare lyfter hos länsstyrelsen nedsatt belopp, skall han överlämna aktiebrevet med vederbörlig transport till föreningsbanken eller in blanco. När aktiebrev överlämnats till länsstyrelsen i samband med lyftande av utdömt belopp, skall länsstyrelsen överlämna dem till föreningsbanken, i vars hand de åter fungerar som vanliga aktiebrev.

Om aktieägare underlåter att överlämna aktiebrev, t. ex. därför att det har förkommit, har föreningsbanken enligt rättspraxis – NJA 1968 s. 123 – inte ansetts behörig att göra ansökan om dödande av aktiebrevet. I *andra stycket* har därför tagits in den bestämmelsen, att om ett aktiebrev inte avlämnats inom en månad efter det att föreningsbanken blev ägare av aktien, nytt aktiebrev kan utfärdas i det inte inlämnade brevets ställe. Det nya aktiebrevet, som givetvis utfärdas av dotterbolagets styrelse, skall innehålla uppgift om att det ersätter ett äldre aktiebrev. Denna uppgift hindrar att det nya aktiebrevet ger legitimation att lyfta lösenbelopp. I samband med att det nya aktiebrevet utfärdas skall föreningsbanken införas i aktieboken såsom ägare av aktien.

Skulle därefter det äldre aktiebrevet överlämnas till föreningsbanken, skall det makuleras. Denna uppgift ankommer på dotterbolaget, till vilket föreningsbanken alltså skall överlämna aktiebrevet. Om dotterbolaget upplöses genom fusion enligt 9 § övergår denna skyldighet till föreningsbanken.

Sammanställning med hänvisningar mellan lagrummen i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen och propositionens förslag till föreningsbankslag (FBL) och bankrörelselag (BRL).

JkL	FBL	BRL
1 § 1 st	1 kap. 2 § 1 st	
2 st	1 kap. 3 § 1 st	
3 st	1 kap. 2 § 2 st	
2 §	2 kap. 1 § 1 st	
3 §	2 kap. 1 § 1 st	
4 §		6 kap.
5 § 1 st		7 kap. 1 §
2 st 1 m	2 kap. 5 §	
2 st 2 m	Utgår	
6 §	1 kap. 2 § 1 st	
7 § 1 st 1 m	2 kap. 1 § 2 st, 2 § 1 st	
1 st 2 m	Utgår	
2 st 1 m	2 kap. 2 § 3 st	
2 st 2 m	2 kap. 3 §	
8 §	Jfr 2 kap. 2, 5 §§	
9 §	1 kap. 3 § 1 st	
10 §	1 kap. 3 § 2 st	
11 §	1 kap. 4 o. 7 §§	
12 §	3 kap. 1 §	
13 §	1 kap. 5 §	
14 §	Utgår	
15 §	1 kap. 6 §	
16 § 1 st	6 kap. 1 §	
2 st	6 kap. 14 § 3 st	
17 § 1 st	1 kap. 2 1 st	
2 st 1 m		2 kap. 1 §
2 st 2 m		Jfr 2 kap. 20 §
3 st	Jfr 1 kap. 6 §	
18 § 1 st 1 m	2 kap. 1 § 2 st, 2 § 1 st	
1 st 2 m	2 kap. 2 § 3 st	
1 st 3 m	2 kap. 2 § 4 st	
2 st	2 kap. 3 §	
3 st	2 kap. 5 §	
19 §	Utgår	
20 §	1 kap. 3 § 2 o. 3 st	
21 §	1 kap. 7 §	
22 §	3 kap. 1 §	
23 §	Utgår	
24 §	Utgår	
25 §	Utgår	
26 § 1 st	6 kap. 1 §, 4 §, 10 § 2 st	
2 st	6 kap. 3 § 3 st	
3 st	6 kap. 6 § 3 st	
27 §	6 kap. 14 § 3 st	
28 §	Utgår	
28 a §	5 kap. 1 §	
29 §	8 kap. 6 §	

JkL	FBL	BRL
30 §		2 kap. 1 §
31 §		2 kap. 2 §
32 § 1–2 st		2 kap. 4 §
3–4 st		2 kap. 6 o. 15 §§
5–7 st		2 kap. 7 §
33 §		2 kap. 8 §
34 § 1–3, 7 st		2 kap. 10 §
34 § 4–6 st		2 kap. 9 §
35 §		2 kap. 12 §
36 §		2 kap. 13 §
36 a §		2 kap. 14 §
37 §		2 kap. 16 §
38 §		2 kap. 17 §
39 §		2 kap. 18 §
40 §		2 kap. 19 §
41 §		2 kap. 15 §
42 §		Utgår
42 a §		2 kap. 20 §
42 b §		2 kap. 21 §
42 c §		2 kap. 22 §
42 d §		2 kap. 23 §
43 §		4 kap.
44 § 1 st		4 kap. 4 §
2 st		4 kap. 5 §
3 st		4 kap. 7 § 2 st
45 §		4 kap. 7 § 7 st
46 §		4 kap. 9 § 1 st
47 §		4 kap. 9 § 2, 3, 5 st
48 §		4 kap. 3 § 3 st
49 §		3 kap.
50 § 1 st		3 kap. 1 §
2 st		3 kap. 5 §
3 st 1 m		7 kap. 3 §
3 st 2–3 m		3 kap. 4 §
51 §		3 kap. 7 §
52 §		3 kap. 8 § 1 st
53 § 1 st		3 kap. 8 § 3 st
2 st		3 kap. 9 §
3 st		3 kap. 12 §
54 § 1 mom 1 st		3 kap. 11 § 1 st
1 mom 2 st		3 kap. 10 §
2 mom		3 kap. 11 § 2, 3, 6 st
55 § 1 mom	7 kap.	
2 mom	7 kap. 11 §	
56 §		
57 §	9 kap. 1 §	
58 § 1 st	9 kap. 2 o. 4 §§	
2 st	9 kap. 7 §	
59 § 1–2 st	9 kap. 7 §	
3 st	Utgår	
60 §	9 kap. 3 §	
61 §	Jfr 9 kap. 8 §	

JkL	FBL	BRL
62 §	Utgår	
63 § 1 st 1 m	9 kap. 7 §	
1 st 2–3 m	Jfr 9 kap. 8 §	
2 st	Jfr 9 kap. 8 §	
3 st	Utgår	
64 §	9 kap. 13 §	
65 §	Utgår	
66 §	Utgår	
67 §	9 kap. 19 §	
68 §		7 kap. 1 §
69 §		7 kap. 2 §
70 §		7 kap. 3 §
71 §		Utgår
72 §		7 kap. 4 §
73 §		4 kap. 1 §, 7 kap. 5 §
74 §		7 kap. 6 o. 7 §§
75 § 1 st		7 kap. 8 §
2 st		7 kap. 9 §
3 st		7 kap. 8 §
4 st		9 kap. 3 § 3 st
76 § 1–2 st		Utgår
3 st		7 kap. 12 §
77 §		7 kap. 13 §
78 §		7 kap. 15 § 3 st
79 §		Utgår
80 §		7 kap. 15 § 1–2 st
81 §		7 kap. 16 §
82 § 1 st		7 kap. 14 §
2 st		7 kap. 14 §
83 §		Utgår
84 §		9 kap. 2 §
85 §		9 kap. 1 §
7 p		3 kap. 14 §
86 §		Utgår
1 p		9 kap. 2 § 1 st 3
87 § 1 mom	10 kap. 1 §	
2 mom 1–2 st	10 kap. 5 §	
3 st		8 kap. 2 §
4–5 st	10 kap. 7 §	
6 st	10 kap. 6 §	
88 §	10 kap. 8 §	2 kap. 5 §
88 a §	Utgår	
89 §		1 kap. 6 §, 9 kap. 1 §
90 §	Jfr 9 kap. 4 § 1 st 3	
91 §		Bankrörelseförordning
92 §		–
93 §		–
94 §		–
95 §		–
96 §		Lag om införande
97 §		–

5.4 Förslaget till föreningsbankslag

1 kap. Inledande bestämmelser 2
2 kap. Bildande av föreningsbank 12
3 kap. Föreningsbankens medlemmar 24
4 kap. Återbetalning av medlemsinsatser 32
5 kap. Förlagsinsatser 34
6 kap. Föreningsbankens ledning 39
7 kap. Föreningsbanksstämma 58
8 kap. Överskottsutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom 85
9 kap. Likvidation och upplösning 94
10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag 115

Sammanställning med hänvisningar mellan lagrummen i lagen (1955: 216) om jordbrukskasserörelsen och propositionens förslag till bankrörelselag och föreningsbankslag. 136

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986

Sammanfattning av nyheter i utredningens förslag

Utredningsarbetet har i huvudsak bestått i en anpassning av de tre bankinstitutgruppernas lagar till 1975 års aktiebolagslag. Utöver denna översyn av de associationsrättsliga bestämmelserna i banklagstiftningen har utredningen föreslagit ett flertal ändringar som är av bankspecifik karaktär. Här avses främst bankinstitutgruppernas rörelseregler. Översynen har således resulterat i förslag till ett flertal nyheter. Endast ett fåtal av dessa är emellertid av övergripande art. Utredningen har valt att i inledningen till varje kapitel i de olika lagförslagen redogöra för föreslagna nyheter. I det följande redogör utredningen något för hur lagarna utformats och i vad de viktigare sakliga nyheterna i förslaget består. Till sist anger utredningen riktlinjerna för författningsspråket i förslaget.

Lagarnas utformning

En bank är en särskild association, särskilt anpassad för att motsvara de krav som den speciella verksamheten ställer. Banklagarna innehåller därför en fullständig associationsrättslig reglering av de institut som tillåts bedriva den typ av verksamhet som bankrörelsen utgör. De nu gällande banklagarna anknyter till reglerna i 1944 års aktiebolagslag. Lagen om jordbrukskasserörelsen, som reglerar föreningsbankerna samt deras organisation och verksamhet, är däremot utformad som ett komplement till 1951 års lag om ekonomiska föreningar.

Bankaktiebolagen regleras för närvarande av 1955 års lag om bankrörelse. I bl. a. 1 och 2 §§ finns regler som gäller inte bara för bankaktiebolagen utan för samtliga tre bankinstitutgrupper. Häri upptas bl. a. den så kallade bankrörelsedefinitionen, regler rörande utländska bankers möjligheter att här i riket driva verksamhet samt förbud för andra än vissa institut att driva verksamhet under beteckningen bank. Dessa bestämmelser samt vissa andra för de tre bankinstitutgrupperna gemensamma bestämmelser, däribland banksekretessregeln, föreslås av utredningen ingå i en särskild ramlag, benämnd bankrörelselagen. I övrigt har utredningen behållit den hittills tillämpade ordningen och föreslår att de tre bankinstitutgrupperna skall ges en fullständig reglering i en för den enskilda gruppen särskilt avpassad lag. Sålunda presenterar utredningen förslag till tre nya lagar, bankaktiebolagslagen, sparbankslagen och föreningsbankslagen. Såvitt gäller den sistnämnda lagen innebär förslaget en nyhet så till vida att den nu förefintliga kopplingen till lagen om ekononiska föreningar slopats. Föreningsbankerna ges således i lagförslaget en fullständig reglering.

Utredningens förslag till nya banklagar är i huvudsak en anpassning till 1975 års aktiebolagslag. Utredningen har därvid också strävat efter att ge de olika lagarna en så likartad utformning scm möjligt. Sparbankernas och föreningsbankernas associationsrättsliga särart har visserligen krävt särlösningar både såvitt gäller lagarnas utformning som dess sakliga innehåll. För föreningsbankernas del har detta inneburit att föreningsbankslagen

utformningsmässigt ligger närmare aktiebolagslagen än kooperationsutredningens förslag till ny lag om kooperativa föreningar.

Kapitelindelningen i förslaget till bankaktiebolagslag överensstämmer i stort med aktiebolagslagens. Av naturliga skäl saknar aktiebolagslagen motsvarighet till bankaktiebolagslagens kapitel om rörelsen och om den offentliga tillsynen. Eftersom en sparbank saknar egentliga ägare har vidare aktiebolagslagens kapitel om aktier, emissioner samt vissa särskilda låneformer ingen motsvarighet i förslaget till sparbankslag. Detsamma gäller för föreningsbankerna. Förslaget till föreningsbankslag innehåller däremot vissa kapitel som saknar motsvarighet i aktiebolagslagen. Dessa kapitel behandlar frågor med anknytning till föreningsbankernas medlemmar. I övrigt har däremot kapitelindelningen i aktiebolagslagen stått som förebild till samtliga tre lagförslag.

Viktigare sakliga nyheter

Ett anpassningsarbete av det slag som banklagsutredningen nu redovisar innebär att ett stort antal bestämmelser av associationsrättslig karaktär har gåtts igenom. Däremot har inte detta arbete medfört någon förutsättningslös prövning av de för den svenska banklagstiftningen grundläggande bestämmelserna. Anpassningsarbetet medför emellertid en översyn av alla bestämmelser som ur associationsrättslig synvinkel reglerar bankinstituten. Denna översyn har resulterat i förslag till ett flertal nyheter, dock inte av övergripande karaktär. I förhållande till 1944 års aktiebolagslag innebar 1975 års aktiebolagslag en modernisering av främst redovisningsbestämmelserna. Dessa bestämmelser vilar på den allmängiltiga grund som 1976 års bokföringslag utstakar. I övrigt innebar den nya aktiebolagslagen också att nya finansieringsformer tilläts och att styrelsens ställning inom ett aktiebolag förstärktes. I lagen infördes en koncerndefinition och bolagen tvingades att i bl. a. redovisningssammanhang beakta bolagets ställning som moderbolag eller dotterbolag i en koncern. Dessa nyheter har förts över också till utredningens förslag till nya banklagar. Härutöver kan nämnas att regler om fusion införts i bankaktiebolagslagen och att de i aktiebolagslagen upptagna fusionsformerna föreslås bli tillämpliga på samtliga tre bankinstitutgrupper. Beträffande dessa och andra associationsrättsliga nyheter hänvisar utredningen till specialmotiveringen, vari dessa nyheter särskilt anmärkts i inledningen till varje kapitel.

Utredningens förslag till föreningsbankslag skiljer sig på en viktig punkt från den nu gällande lagen om jordbrukskasserörelsen. I gällande lag binds föreningsbankerna vid en treledsorganisation bestående av jordbrukskassor (lokala föreningsbanker), centralkassor för jordbrukskredit (regionala föreningsbanker) och riksorganisationen, Sveriges Föreningsbankers Förbund. Alltsedan tillkomsten av 1915 års jordbrukskasseförordning har rörelsens organisation reglerats i lag. I och med att föreningsbankernas verksamhet under senare tid diversifierats och kommit att bedrivas under helt bankmässiga former har det satts i fråga om den av lagen föreskrivna organisationen är den som ger de bästa förutsättningarna för en framgångsrik föreningsbanksrörelse. I utredningens förslag till lag om föreningsban-

ker har därför regleringen av föreningsbanksrörelsens organisation slopats. En förutsättning för att detta skall kunna ske har varit att förbundets legala status slopats. I förslaget lämnas utrymme för föreningsbankerna att, inom vissa ramar, anta den organisationsform som föreningsbanksrörelsen själv anser vara den mest ändamålsenliga. Bl. a. som en följd härav har den legala beteckningen av de olika föreningsbankerna ändrats. De nu gällande beteckningarna jordbrukskassa och centralkassa för jordbrukskredit har ersatts med lokal föreningsbank respektive central föreningsbank.

De för bankernas verksamhet mest betydelsefulla bestämmelserna är de som reglerar bankernas rörelse. Trots att utredningens uppdrag ursprungligen begränsades till att avse endast sådana ändringar som framstod som angelägna mot bakgrund av utvecklingen efter år 1968, innehåller förslagen vissa betydelsefulla nya rörelseregler. Vissa av dessa har motiverats av strävandena att i ännu högre grad än för närvarande bringa de olika lagarnas rörelseregler i överensstämmelse med varandra. Sålunda har de bestämmelser som föreskriver vad bankerna tillåts att förvärva, förändrats för sparbankernas och föreningsbankernas del. En annan viktig nyhet i detta avseende är att bankerna föreslås få förvärva även sådana fordringar som inte har utgivits för omsättning på den allmänna marknaden. Kreditjävsbestämmelserna föreslås få en helt ny utformning. Den för de olika institutgrupperna i stort sett likalydande bestämmelsen skall förhoppningsvis utgöra ett bättre skydd mot sådana förfaranden som kan uppfattas som missbruk av kreditgivningsrätten och samtidigt i större utsträckning än för närvarande underlätta för de kreditjäviga personerna att få sina legitima kreditbehov tillgodosedda i den egna banken. Också vissa större aktieägare i bankaktiebolagen föreslås innefattas i den kreditjäviga kretsen. En annan viktig nyhet är att bankerna föreslås få lämna bundna lån utan särskilda krav på säkerhet eller på återbetalningstid. Den paragraf som reglerar bankernas bundna långivning föreslås få en ny utformning som bättre än den nuvarande låter sig anpassas efter marknadens krav på förändring utan att det grundläggande kravet på kortfristighet i bankernas långivning eftersätts.

Språket i författningstexten

En av utredningens uppgifter har varit att anpassa de tre bankinstitutgruppernas lagar till 1975 års aktiebolagslag (1975: 1385). Utredningsarbetet inleddes också med att i bl. a. språkligt hänseende utforma bankaktiebolagslagen med den nya aktiebolagslagen som förebild. Utvecklingen efter aktiebolagslagens tillkomst har emellertid inneburit att delvis nya riktlinjer för författningsspråket vuxit fram. Statsrådsberedningens språkexperter har till uppgift bl. a. att göra en fortlöpande översyn av språkreglerna för lagar och förordningar. Detta arbete sker i samarbete med rättschefen i statsrådsberedningen. Den 1 mars 1979 intogs i en promemoria (PM 1979: 2) nya riktlinjer för författningsspråket. Med utgångspunkt i dessa nya riktlinjer omarbetades utredningens lagförslag i språkligt hänseende. Detta arbete skedde i samarbete med statsrådsberedningens språkexperter

och med försäkringsrörelseutredningen. Sedan riksdagen beslutat om ny försäkringsrörelselag (SFS 1982: 713) har utredningen strävat efter att så långt möjligt ge lagtexten samma språkdräkt som denna lag. Detta har inneburit bl. a. att utredningens förslag till föreningsbankslag i språkligt hänseende ansluter nära till de båda andra bankinstitutgruppernas lagar och inte följer kooperationsutredningens förslag till lag om kooperativa föreningar.

Utredningen vill i anslutning till det sagda redovisa vad som i detta betänkande avses med vissa uttryck innehållande ordet bank. Med uttrycket bankinstitutgrupp avses envar av de tre olika banktyperna bankaktiebolag (affärsbanker), sparbanker och föreningsbanker. Ordet bankinstitut har använts som beteckning för varje fristående enhet inom alla dessa tre grupper. Som synonym till bankaktiebolag har använts orden bankbolag och bolag. Däremot har ordet bank inte givits någon särskild innebörd utan endast använts i motiven för att undvika tyngande upprepningar av bank-(aktie)bolag, sparbank eller föreningsbank. Ordets närmare innebörd kan alltså variera och det förutsätts att det av sammanhanget framgår vad som avses i det enskilda fallet.

A. Banklagsutredningens författningsförslag

1 Förslag till

bankrörelselag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med bankrörelse förstås i denna lag sådan verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder sig av.

Bankrörelse får, förutom av Sveriges riksbank, endast drivas av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker, som fått särskilt tillstånd (oktroj) därtill.

Närmare bestämmelser om bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker finns i bankaktiebolagslagen (1984: 00), sparbankslagen (1984: 00) och föreningsbankslagen (1984: 00).

2 § Ett utländskt bankföretag får efter tillstånd av regeringen från kontor eller annat fast driftställe här i riket driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

3 § Ingen annan än riksbanken, bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag och sådana banker som avses i 2 § får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Sammanslutning med nära anknytning till institut eller institutgrupp som anges i första stycket får utan hinder av vad där sägs efter tillstånd av bankinspektionen i sin firma använda ordet bank.

Beträffande användningen av ordet bank i understödsförenings firma är särskilt stadgat.

4 § Enskildas förhållande till bankaktiebolag, sparbanker eller föreningsbanker får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

5 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till ett bankinstitut och om stiftelsens förmögenhet huvudsakligen härrör från medel som tillskjutits från bankinstitutet, skall bankinspektionen tillse att stiftelsens tillgångar är placerade på ett sätt som bereder skälig säkerhet. Därvid skall stiftelsens ändamål beaktas och hänsyn även tas till vad som föreskrivs i bankaktiebolagslagen (1984: 00), sparbankslagen (1984: 00) och föreningsbankslagen (1984: 00) beträffande placering av bankinstituts medel. Har stiftelsens tillgångar inte placerats på ett tillfredsställande sätt, får bankinspektionen förelägga stiftelsen att vidta rättelse.

Den som företräder stiftelsen skall på bankinspektionens begäran hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning och skall även lämna inspektionen alla de upplysningar rörande stiftelsen, som inspektionen begär.

6 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. i Sverige driver bankrörelse utan att vara berättigad till detta,

2. för ett utländskt bankföretags räkning förestår en verksamhet som utan tillstånd enligt 2 § drivs från ett kontor eller något annat fast driftställe i Sverige.

Den som bryter mot bestämmelsen i 3 § döms till böter.

2 Förslag till bankaktiebolagslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Med bankaktiebolag förstås ett enligt denna lag bildat bolag som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

I ett bankaktiebolag svarar delägarna inte personligen för bolagets förpliktelser.

Är aktiekapitalet fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.

2 § Bankaktiebolag skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna.

3 § Äger ett bankaktiebolag så många aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person att det har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är bankaktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag aktier eller andelar i en juridisk person i den omfattningen som har angivits nu, är även den sistnämnda juridiska personen dotterföretag till moderbolaget. Detsamma gäller om aktierna eller andelarna ägs av bolaget och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller av flera dotterföretag tillsammans.

Har ett bankaktiebolag i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är bankaktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderbolag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av aktiebolag

1 § Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare. Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte något annat följer av bestämmelserna i 14 kap. 2 §.

Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara stiftare.

2 § Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen.

Betalningen för en aktie får inte understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (det nominella beloppet). Aktierna skall betalas med pengar, om inte något annat följer av bestämmelserna i 14 kap. 2 §.

3 § Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj.

4 § Om bolagsordningen ändras skall även ändringen stadfästas. Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

5 § Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som bolaget avser att driva,
4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet av de styrelseledamöter, revisorer och eventuella styrelsesuppleanter, som får utses av bolagsstämman, samt tiden för styrelseledamöternas och revisorernas uppdrag,
7. sättet att sammankalla bolagsstämman, samt
8. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna upprätta ocskriva under en dagtecknad teckningslista som skall innehålla uppgifter om

1. det belopp som skall betalas för varje aktie,
2. tiden för aktiernas betalning, och
3. sättet och tiden för kallelse till den konstituerande stämman.

I teckningslistan skall finnas en erinran om den inskränkning i rätten att förärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

7 § Teckning av aktier skall ske på teckningslista. Till teckningslistan skall fogas avskrifter av beslutet om oktroj och bolagsordningen.

Har aktier tecknats på annat sätt kan teckningen inte göras gällande av bankaktiebolaget, om tecknaren anmäler felet hos bankinspektionen före bolagets registrering.

Har aktier tecknats med villkor, är teckningen ogiltig, om något annat inte följer av 14 kap. 2 §. Har ogiltigheten inte anmälts hos bankinspektionen före bolagets registrering, är dock aktietecknaren bunden fastän han inte kan åberopa villkoret.

8 § Stiftarna eller andra får inte uppbära ersättning av bankaktiebolaget för andra kostnader för bolagets bildande än sådana som för bildandet varit uppenbarligen nödvändiga. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter, om något annat inte följer av 14 kap. 2 §.

9 § Stiftarna avgör om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknarna. Har en stiftare enligt uppgift i teckningslistan tecknat ett visst antal aktier, skall minst detta antal tilldelas honom.

Om aktier inte har tilldelats en aktietecknare enligt aktieteckningen, skall stiftarna utan dröjsmål meddela honom detta.

10 § Beslutet om bankaktiebolagets bildande skall fattas på en konstituerande stämma.

Stiftarna skall kalla de godtagna aktietecknarna till den konstituerande stämman enligt föreskrifterna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Teckningslistorna, bolagsordningen och beslutet om oktroj skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för aktietecknarna under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

Om alla aktier tecknas vid stämman och alla godtagna aktietecknare är ense, kan beslutet om bankbolagets bildande fattas även om någon kallelse till stämman inte har skett.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistorna och de därtill fogade handlingarna i original. Stiftarna skall vidare lämna uppgifter om

1. antalet aktier enligt godtagna teckningar,
2. aktiernas fördelning mellan tecknarna, och
3. det belopp som inbetalts på aktierna.

Samtliga uppgifter skall föras in i protokollet.

11 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att teckning och tilldelning av aktie har skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen, har frågan om bankaktiebolagets bildande fallit.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och två tredjedelar av de vid stämman företrädda aktierna röstar för beslutet att bilda bankbolaget, är bolaget bildat. I annat fall har frågan om bolagets bildande fallit.

När bankaktiebolaget är bildat, skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

12 § Ett bankaktiebolag skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs

1. att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier efter avdrag för de aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (bolagets aktiekapital) svarar mot aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen,
2. att de aktier som ingår i bolagets aktiekapital är helt betalda, och
3. att ett yttrande visas upp från en auktoriserad revisor, om att 2. har följts.

Genom registreringen fastställs bankbolagets aktiekapital till belopp som anges i andra stycket 1. De aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan blir därvid ogiltiga.

Om inte bankbolaget anmäls för registrering inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av bolaget, har frågan om bolagets bildande fallit. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som har inbetalts på de tecknade aktierna samt uppkommen avkastning med avdrag för kostnaderna på grund av åtgärder enligt 16 § första stycket tredje meningen.

13 § Skulder som grundas på aktieteckning får inte kvittas mot fordringar hos bankaktiebolaget.

Bankbolaget kan inte överlåta eller pantsätta fordringar på aktiebelopp.

Den som genom överlåtelse har förvärvat aktier som inte är helt betalda är tillsammans med överlåtaren ansvarig för betalningen, sedan han anmält sitt namn för införande i aktieboken.

14 § Om en aktie inte betalas i rätt tid, kan styrelsen en månad efter betalningsanmaning förklara aktien förverkad för den betalningsskyldige. Anmaningen skall innehålla meddelande att aktien kan förklaras förverkad. Anmaningen skall ske genom avsändande av rekommenderat brev, om den betalningsskyldiges adress är angiven vid aktieteckningen eller införd i aktieboken eller annars anmäld till bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. En underrättelse om anmaningen skall genast sändas till den som är

införd som panthavare eller uppdragstagare för aktien i förteckningen enligt 3 kap. 13 §.

Innan en förverkad aktie har blivit ogiltig kan styrelsen låta någon annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet.

Om en aktie har förklarats förverkad och inte övertagits av någon annan som erlagt full betalning, skall den, för vilken aktien har förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien.

15 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan aktierna betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos något svenskt bankinstitut.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för bankaktiebolaget när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om bankbolagets bildande fallit eller är aktieteckningen av annan orsak inte bindande, skall det inbetalda aktiebeloppet betalas tillbaka med ränta till tecknarna.

16 § Innan bankaktiebolaget har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Det kan inte heller söka, kära eller svara inför domstol eller någan annan myndighet. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de tecknade aktiebeloppen.

För en åtgärd som vidtas på bankbolagets vägnar före registreringen svarar de som har deltagit i åtgärden eller beslutet om denna solidariskt. När bolaget har registrerats, övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av bolagsordningen eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att bolaget har bildats.

Har ett avtal för bolaget slutits före registreringen med en medkontrahent som visste att bolaget inte var registrerat, kan denne, om något annat inte följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om bolagets bildande fallit enligt 12 § fjärde stycket. Visste medkontrahenten inte att bolaget var oregistrerat, kan han frånträda avtalet innan bolaget har registrerats.

17 § Det nybildade bankaktiebolaget skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när bankbolaget börjar sin rörelse. Bolaget skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Aktier, aktiebrev, aktiebok m. m.

1 § Alla aktier har lika rätt i bankaktiebolaget, om inte något annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges. En sådan bestämmelse skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen,
2. antalet aktier av varje slag,
3. den företrädesrätt som tillkommer skilda grupper av aktieägare vid en ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. En föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.

Avser olikheten mellan aktieslagen aktiernas röstvärde, gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av ett visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktier av annat slag. Omvandlingen skall utan dröjsmål anmälas för registrering och är verkställd när registrering sker.

2 § Aktier kan fritt överlåtas och förvärvas, om något annat inte följer av 3 § eller i övrigt av lag.

3 § Aktier i ett bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärvas endast av

1. svenska medborgare
2. svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsubjekt

enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.,

3. andra svenska samfälligheter och stiftelser
4. fondbolag till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931).

Svensk medborgare som förvärvat aktier och som därefter förlorat sitt svenska medborgarskap samt den som förvärvat aktier på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse är dock aldrig förhindrad att, om aktiekapitalet ökas (fondemission eller nyemission) med stöd av den med dessa aktier förenade företrädesrätten förvärva ytterligare aktier.

Förvärv av aktier i strid med innehållet i första stycket, är ogillt.

4 § Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalats. Vidare fordras

1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande,
2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller
3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.

Aktiebrevet skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något annat liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 §. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Utbyts ett aktiebrev mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

5 § Innan aktiebrev utfärdas kan bankaktiebolaget utge ett till viss man ställt bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Beviset skall innehålla förbehåll om att aktiebrevet lämnas ut endast om bolaget samtidigt får tillbaka beviset. På begäran skall beviset förses med anteckning om de betalningar som har gjorts för aktien. På interimsbeviset skall även antecknas sådan återbetalning som sker enligt 2 kap. 15 § andra stycket. I

övrigt gäller bestämmelserna i denna lag om aktiebrev i tillämpliga delar interimsbevis.

6 § Om ett aktiebrev eller ett till viss man ställt emissionsbevis eller optionsbevis överlåts eller pantsätts, skall bestämmelserna om skuldebrev till viss man eller order i 13, 14 och 22 §§ lagen (1936: 81) om skuldebrev tillämpas. Härvid är den som innehar ett aktiebrev och enligt bolagets anteckning på detta är införd såsom ägare i aktieboken likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande.

Överlåts eller pantsätts ett emissionsbevis eller ett optionsbevis som inte är ställt till viss man, skall bestämmelserna om skuldebrev till innehavaren i 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev tillämpas.

Om utdelningskuponger finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

7 § Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges.
Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på något annat sätt styrker sitt förvärv eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler någon annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3 §. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av något annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

8 § I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 13 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som den anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.

Ett bankaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.

För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att

1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 13 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt 6 § lagen (0000: 00) om värdepapperscentralen m. m.,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 13 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,

6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna, och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 19 § i fråga om aktier som inte är uttagna.

9 § I avstämningsbolag får aktiebrev på uppdrag av bankaktiebolaget på dess vägnar undertecknas av värdepapperscentralen, varvid firmatecknarens namnteckning får återges genom tryckning eller på annat liknande sätt. Brevet skall i stället för akties ordningsnummer ange brevets ordningsnummer och det antal aktier brevet avser. På begäran av aktieägare eller förvaltare som avses i 11 § skall aktiebreven delas upp, läggas samman eller på annat sätt bytas ut. När aktiebrevet visas upp för införande av ny ägare i aktieboken, får värdepapperscentralen byta ut brevet mot ett eller flera nya brev. Har det äldre brevet överlåtits in blanco, behöver inte förvärvarens namn sättas ut i överlåtelsen. I aktiebrev som utfärdas vid utbyte behöver inte tas in någon uppgift om utbytet eller om den dag när det äldre brevet utfärdades. Inte heller behöver aktiebrev, som utfärdas i samband med att aktieägaren förs in i aktieboken, förses med uppgifter om införandet.

Bestämmelserna i första stycket skall tillämpas även på emissionsbevis samt på de skuldebrev och de optionsbevis som avses i 5 kap. I dessa handlingar behöver något ordningsnummer dock inte anges.

10 § I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För varje ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med maskin för automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

11 § Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan i stället för aktieägaren banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs utöver vad som sägs i första stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen (0000: 00) om värdepapperscentralen m. m.

12 § Har ett avstämningsförbehåll förts in genom en ändring av bolagsordningen och har ett aktiebrev som dessförinnan utfärdats inte lämnats in för utbyte mot ett nytt brev, får uppgiften om aktien i den tidigare aktieboken föras över till en sådan aktiebok som avses i 10 §. Därvid skall anges att aktiebrevet inte avlämnats. Sker ingen överföring, gäller den äldre aktieboken fortfarande i fråga om denna aktie.

Utöver aktiebok skall i avstämningsbolag föras ett aktiebrevsregister. Registret tar i löpande nummerföljd upp de aktiebrev som utfärdas med uppgift om dagen för utfärdandet, antalet aktier och aktieslag samt ägarens

eller, i de fall som avses i 11 §, förvaltarens identifieringsnummer i aktieboken. När ett nytt aktiebrev utfärdats i stället för ett äldre, görs i registret en hänvisning till det äldre brevets ordningsnummer. För det sistnämnda brevet antecknas att det har makulerats.

I avstämningsbolag skall de aktiebrev som bytts ut makuleras i betryggande ordning och tillsammans med handlingar som hör till brevet förvaras i original eller fotografisk eller därmed jämförlig återgivning i minst tio år. Till aktiebrev hörande kupongark behöver dock inte förvaras.

I avstämningsbolag skall de uppgifter, som avförts ur aktiebok, aktiebrevsregistret eller förteckningen enligt 13 §, och utskrift av aktieboken bevaras i minst tio år. En aktiebok, som ett sådant bolag tidigare har fört, skall bevaras i minst tio år efter det att uppgifterna beträffande bolagets samtliga aktier har förts in i den aktiebok som avses i 10 §.

13 § I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare eller god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som skall tas upp i denna enligt första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av de som berörs av de förhållanden som har antecknats i förteckningen.

14 § Aktiebok skall hållas tillgänglig för alla på bankaktiebolagets huvudkontor. Förs aktieboken med maskin för automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas på bankbolagets huvudkontor och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Alla har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämningsbolag får dock en utskrift enligt detta stycke inte innehålla någon uppgift om de aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktieboken skall hållas tillgänglig för aktieägarna vid bolagsstämman. Förs aktieboken med maskin för automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före bolagsstämman hållas tillgänglig vid stämman.

I utskriften tas i alfabetisk ordning upp aktieägarna och de förvaltare som avses i 11 § första stycket. Aktiebrevens nummer behöver inte anges.

15 § Den till vilken en aktie har övergått får inte, innan han förts in i aktieboken, utöva en aktieägares rätt i bankaktiebolaget. Detta gäller dock inte sådan rätt som uppkommit ur en aktie och som utövas mot uppvisande eller avlämnande av ett aktiebrev, en kupong eller något annat särskilt bevis som givits ut av bankbolaget.

Ägaren till en aktie för vilken aktiebrev har utfärdats innan bolaget blivit ett avstämningsbolag, kan inte när det gäller därefter beslutad utdelning eller emission erhålla utdelning, emissionsbevis eller, vid fondemission,

brev på en ny aktie förrän han har avlämnat aktiebrevet för utbyte mot ett nytt sådant och införande i aktieboken har gjorts enligt 10 eller 11 §. Innan detta har skett är 13 § inte tillämplig.

Om en aktie ägs av flera, kan de endast genom en gemensam företrädare utöva den rätt i bolaget som en aktieägare har.

16 § Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträtttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bankbolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtterna har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § 5. föräldrabalken förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

17 § Ingår aktier i en aktiefond enligt aktiefondslagen (1974: 931), skall i stället för fondandelsägarna det fondbolag som förvaltar fonden samt fondens beteckning föras in i aktiebreven och i aktieboken.

18 § Om ett aktiebrev enligt denna lag skall förses med påskrift eller om det på grund av bolagsstämmans beslut om uppdelning av aktierna skall bytas ut mot två eller flera nya aktiebrev, kan bankaktiebolaget hålla inne den utdelning och de emissionsbevis som faller på aktie till dess aktiebrevet tillhandahålls för nämnda ändamål. Detta gäller också om aktiebrev skall bytas ut på grund av att aktier av visst slag enligt en bestämmelse i bolagsordningen skall omvandlas till aktier av något annat slag.

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

Inledande bestämmelser

1 § Aktiekapitalet kan ökas genom att aktier tecknas mot betalning (nyemission) eller genom att aktier ges ut eller aktiernas nominella belopp höjs utan ny betalning (fondemission).

Beslut om emission fattas av bolagsstämman, om något anna inte följer av 15 eller 16 §. Sådana beslut får inte fattas förrän bankaktiebolaget har blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen stadfästs om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas.

2 § Vid nyemission får aktier tecknas mot betalning med pengar eller med annan egendom (apport). Betalningen för aktier får inte understiga det nominella beloppet. Skall aktie kunna tecknas med rätt eller plikt att betala aktierna med apportegendom, får värdet på denna egendom inte sättas högre än det verkliga värdet för bankaktiebolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bankbolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.

Om aktie skall tecknas mot betalning med apportegendom, krävs bankinspektionens medgivande för detta. Utgörs apportegendomen av hela eller en icke obetydlig del av ett annat bankinstituts rörelse, krävs dock regeringens tillstånd enligt 7 kap. 4 § 6 för genomförande av nyemissionen.

Om aktier tecknas med villkor som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas.

Vid fondemission får inte till aktiekapitalet föras över belopp som understiger summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

3 § Vid nyemission, där de nya aktierna skall betalas med pengar (kontantemission) och vid en fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger. Detta gäller endast om något annat inte har föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap.1 § andra stycket 3, eller, vid en kontantemission, antingen har bestämts i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 har meddelats vid emission av skuldebrev.

4 § De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bankbolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värdepapperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentralen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

Allmänna bestämmelser om nyemission

5 § Ett förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu har sagts om förslag till beslut skall även gälla sådant medgivande av regeringen eller bankinspektionen som avses i 2 § andra stycket samt sådana redogörelser av styrelsen och yttranden av revisorerna som avses i 7 §. Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i handling som skall fogas till förslaget. Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad som nyss har sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning

om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser som är av väsentlig betydelse för bolagets ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts och

3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Kallelsen till bolagsstämman skall innehålla uppgifter om den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har enligt förslaget samt uppgifter om vem som i övrigt får teckna aktier.

6 § Beslutet om nyemission skall ange

1. det belopp eller det högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,

2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall då aktier av olika slag finns eller kan utges,

3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna,

4. den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har eller vem som annars får teckna aktier,

5. den tid inom vilken aktier kan tecknas, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har fastställts för aktiekapitalets ökning,

6. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt,

7. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas,

8. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som inte har tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen, samt

9. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för varje tecknad aktie.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 6. får inte vara kortare än två veckor. Den räknas från någon av följande tidpunkter:

a) från det kungörelse enligt 8 § skedde,

b) från emissionsbeslutet om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har fattat beslutet, eller

c) från avstämningsdagen när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det kungörelse enligt 8 § skedde. Om de kuponger som hör till aktiebreven skall användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

7 § Bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller i övrigt med villkor skall tas upp i beslutet om nyemission.

Styrelsen skall lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av värdet på apportegendomen och av bestämmelser som avses i första stycket i övrigt. I redogörelsen skall särskilt anges

1. namn och hemvist för den som avses med bestämmelserna

2. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.

Om skriftligt avtal har upprättats rörande de bestämmelser som avses skall styrelsens redogörelse innehålla avtalet eller avskrift av detta eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålls tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet tas upp i redogörelsen. Om en rörelse tillskjuts eller övertas, skall vad som nu har sagts om skriftligt avtal gälla även balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. I redogörelsen skall upplysning ges om rörelsens resultat under tiden därefter. Om sådana räkningar inte har upprättats för rörelsen, skall i redogörelsen lämnas upplysning om rörelsens resultat under nämnda räkenskapsår.

Om första – tredje styckena inte har iakttagits beträffande en viss bestämmelse, är bestämmelsen utan verkan mot det emitterande bolaget.

Över styrelsens redogörelse skall revisorerna avge yttrande av vilket skall framgå att egendom, som skall tillföras bolaget, inte i redogörelsen åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att apportegendom är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. I emissionsbeslutet skall anges att regeringens eller bankinspektionens medgivande enligt 2 § andra stycket, styrelsens redogörelse enligt andra stycket och revisorernas yttrande har lämnats.

8 § Beslutet om nyemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgifter om var beslutet hålls tillgängligt. I de bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag krävs dock inte någon kungörelse, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen.

Är bankbolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om nyemission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, i de fall då aktieägare i fråga skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen.

9 § Teckning av nya aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Avskrifter av bolagsordningen och av de handlingar, som skall läggas fram enligt 5 och 7 §§, skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Om de som har rätt till det tecknar alla aktierna vid den stämma där beslutet om nyemission fattas, kan teckningen ske i stämmans protokoll. Detta gäller dock inte avstämningsbolag.

Om teckningen har skett i strid mot denna paragraf eller om en aktie har tecknats med villkor som inte stämmer överens med de i emissionsbeslutet angivna villkoren, är aktieteckningen ogiltig, under förutsättning att ogiltigheten har anmälts hos bankinspektionen innan anmälan enligt 14 § har registrerats.

10 § När teckningen har avslutats skall styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar besluta om tilldelning av nya aktier till aktietecknarna. Anses därvid att aktieteckning är ogiltig, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

11 § Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning, har beslutet om nyemission förfallit i de fall då

beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade aktierna skall i sådana fall genast betalas tillbaka.

12 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av beslut om nyemission. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bankbolaget får dock ske, om beslutet om nyemission innehåller bestämmelser om kvittning, eller om styrelsen medger kvittning. Ett sådant medgivande får inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

13 § Beslutet om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det inte har förfallit enligt 11 §. För registrering krävs att

1. full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet,
2. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för de aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till det belopp som avses i 11 §,
3. hälften av det belopp som skall betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna har betalts in,
4. all apportegendom enligt beslutet om nyemission är tillförd bolaget och all kvittning enligt samma beslut är helt verkställd,
5. ett yttrande visas upp från en auktoriserad revisor av vilket framgår att 3. och 4. har iakttagits, och
6. behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Genom registreringen fastställs ökningen av aktiekapitalet till det belopp som anges i första stycket 2.

Om anmälan för registrering av beslutet inte har gjorts inom den i första stycket angivna tiden eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller har vägrat registrering, gäller vad som sägs i 11 §.

Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall ha slutligt betalats.

14 § De aktier som har tecknats vid en kontantemission skall vara helt betalda inom sex månader från registreringen av nyemissionen. Senast en månad efter utgången av denna tid skall bolaget för registrering anmäla hur många av de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna som har blivit helt betalda. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor.

Om det inte enligt första stycket har anmälts att aktierna har helt betalts, skall bankinspektionen efter bolagets hörande registrera dels att aktiekapitalet har satts ned med det sammanlagda nominella beloppet av ej betalda aktier, dels, om det fordras, att bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet har ändrats. De aktier som inte har betalts blir ogiltiga när nedsättningen har registrerats.

Styrelsens beslut om nyemission

15 § Styrelsen kan besluta om nyemission och om avvikelser från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 6–14 §§ skall därvid gälla i tillämpliga delar. Dessutom skall iakttas vad som föreskrivs nedan i tredje stycket.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Innan stämman godkänt emissionsbeslutet, får de nya aktierna inte föras in i aktieboken och beslutet inte anmälas för registrering enligt 13 §. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, har emissionsbeslutet förfallit. Vad som har betalts för tecknade aktier skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

16 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en nyemission i den mån emissionen kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 §.

Skall styrelsen kunna besluta om nyemission med de bestämmelser som avses i 7 § eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst intill den nästkommande ordinarie bolagsstämman, inom vilken styrelsens beslut om nyemissionen skall fattas. Bestämmelserna i 5 § första stycket om förslag till emissionsbeslut skall tillämpas på förslag till bemyndigande. Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 6–14 §§ skall gälla i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Fondemission

17 § En fondemission kan ske genom att till aktiekapitalet förs över

1. belopp som kan delas ut enligt 12 kap. 2 § första stycket,
2. medel från uppskrivningsfond,
3. medel från reservfond, eller
4. belopp varmed värdet av en anläggningstillgång skrivs upp enligt 11 kap. 5 § andra stycket.

Bestämmelserna i 5 § första stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om förslag till beslut om fondemission.

Ett beslut om fondemission skall ange

1. på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet skall ökas,
2. aktiernas aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjs, och
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

I ett avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i emissionsbeslutet varvid iakttas att avstämning inte får ske innan beslutet har registrerats. Bestämmelserna i 6 § tredje stycket och 8 § första stycket skall tillämpas på avstämningsbolag.

Beslut om fondemission skall genast anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen. Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De nya aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. De medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i emissionsbeslutet. Beslutet får inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det under vilket registrering har skett.

18 § Har vid en fondemission ett behörigt anspråk på en ny aktie inte framställts inom fem år från registreringen av beslutet om fondemissionen, kan den berättigade anmanas att ta ut aktien. Han skall därvid upplysas om att han annars riskerar att förlora aktien. Anmaningen skall sändas till den berättigade, om hans namn och adress är kända för bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Inkommer inte anmälan inom ett år från anmaningen, kan den nya aktien säljas genom en fondkommissionär för den berättigades räkning. Denne har därefter endast rätt att mot uppvisande av aktiebrev eller avlämnande av delbevis få ut det vid försäljningen influtna beloppet med avdrag för kostnaderna för anmaningen och försäljningen. Det belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

Emissionsprospekt

19 § När ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett bankbolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden (emissionsprospekt) enligt 20–26 §§. Emissionsprospektet skall dock endast upprättas om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

20 § Aktieägare som ämnar sälja aktier eller teckningsrätter under sådana former att emissionsprospekt skall upprättas, skall underrätta styrelsen om detta senast sex veckor före den dag då inköp tidigast avses kunna ske.

21 § Emissionsprospektet skall innehålla

1. balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsåren, för vilka årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits,
2. resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår samt
3. ett sammandrag av de uppgifter som det har ålegat bolaget att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre räkenskapsåren.

Fyller handlingarna inte de krav som framgår av 11 kap. 9 § femte stycket, skall de fullständigas i enlighet med dessa bestämmelser.

Bestämmelserna i 11 kap. 2 § första stycket andra meningen skall tillämpas på emissionsprospekt.

Till redovisningen för de tre senaste räkenskapsåren enligt första stycket skall uppgifter lämnas om utvecklingen av in- och utlåning samt likviditet.

Om bankaktiebolag är moderbolag, skall bolaget i emissionsprospektet ta in koncernresultaträkningarna och koncernbalansräkningarna för de tre senaste räkenskapsåren. När redovisningshandlingarna och andra uppgifter för en koncern tas in i prospektet får de uppgifter för bolaget som svarar mot uppgifter i dessa handlingar utelämnas i den mån de kan anses sakna väsentlig betydelse för bedömningen av bolagets aktier Dock får bolagets resultaträkning och balansräkning för det senaste räkenskapsåret enligt första stycket inte utelämnas.

22 § Om sådana förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period som omfattas av de i 21 § angivna handlingarna skall upplysning lämnas i emissionsprospektet, om förhållandena är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning eller händelserna i övrigt är av väsentlig betydelse för bolaget.

Om emissionsprospektet läggs fram senare än åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsåret, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits, skall emissionsprospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§. Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före emissionsprospektets tillhandahållande.

23 § I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bankbolagets och om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bankbolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,
3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 7 kap. 7 § och dess betydelse för bankbolaget,
4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning
5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankbolag, vars aktier noteras på Stockholms fondbörs.

24 § Uppgifterna i emissionsprospektet enligt 21 §, 22 § första stycket samt 23 § skall granskas av bankaktiebolagets revisorer. Deras berättelse över granskningen skall tas in i emissionsprospektet.

25 § Emissionsprospektet skall tillhandahållas på de platser där teckning eller inköpsanmälan tas emot senast tre dagar före den dag då teckning eller inköp tidigast kan ske. Vid tidens bestämmande skall inte söndagar, andra allmänna helgdagar, lördagar, midsommarafton, julafton och nyårsafton räknas in.

26 § Utarbetas emissionsprospektet med anledning av erbjudande från en aktieägare, har bankaktiebolaget rätt att från aktieägaren få ersättning för sina kostnader för emissionsprospektet samt för revisionskostnaden. Uppträder flera aktieägare som säljare, skall kostnaderna fördelas mellan dem i förhållande till det antal aktier eller teckningsrätter, som var och en har bjudit ut till försäljning.

5 kap. Konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning samt upptagande av vissa andra lån

Allmänna bestämmelser

1 § Ett bankaktiebolag kan mot ersättning ge ut konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Sådana skuldebrev skall ställas till innehavaren eller till viss man eller order. Bestämmelserna i 7 kap. 17 § om bankbolags rätt att utfärda obligationer skall därvid iakttas.

Konvertibla skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bankbolaget om att borgenären har rätt att helt eller delvis byta ut sin fordran enligt skuldebreven mot aktier i bolaget. Skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall ge borgenären rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar.

Villkoren för utbyte eller nyteckning av aktie skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Ersättningen för ett konvertibelt skuldebrev får inte understiga det nominella

beloppet på aktier som lämnas ut vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet. Skall ett konvertibelt skuldebrev kunna betalas med annan egendom än pengar (apport) krävs regeringens tillstånd eller bankinspektionens medgivande enligt 4 kap. 2 § andra stycket och gäller i övrigt bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket.

Optionsrätt till nyteckning kan knytas till optionsbevis fogade till skuldebrev. Borgenären får avskilja ett optionsbevis från ett skuldebrev och förfoga över beviset särskilt, om det inte i skuldebrevet föreskrivs att beviset får avskiljas först efter viss tid.

2 § Vid emission av skuldebrev mot betalning i pengar har aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev som om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Förfarandet vid emissionen

3 § Beslut om emission av skuldebrev fattas av bolagsstämman,om något annat inte följer av 8 eller 9 §. Behöver bolagsordningen ändras skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen stadfästs om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas. I fråga om förslag till beslut om emission och om kallelse till bolagsstämma skall 4 kap. 5 § tillämpas.

4 § Beslutet om emission skall ange

1. emissionens belopp eller det högsta beloppet eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller någon annan eller vem som annars får delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har bestämts för emissionen,
4. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskursen och räntefoten,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som inte tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte har föreskrivits att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tiden och villkoren för utbytet eller nyteckningen,
8. den rätt som skall tillkomma borgenären eller innehavaren av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller sätts ned eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning ges ut eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,
9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall då aktier av olika slag finns eller kan utges samt
11. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 4. får inte vara kortare än två veckor. Den räknas från någon av följande tidpunkter:

a) från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde,
b) från beslutet, när det gäller sådana fall som avses i 6 § fjärde stycket, eller

c) från avstämningsdagen när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier, som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om en aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde.

Om ett skuldebrev skall bli föremål för handel vid Stockholms fondbörs, kan det i emissionsbeslutet tas upp ett bemyndigande för styrelsen, eller den som styrelsen inom sig förordnar, att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten samt villkoren för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag skall dock nämnda villkor bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

5 § Bestämmelserna i 4 kap. 7 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

6 § Bolagsstämmans beslut om emission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt. Har bolagsstämman enligt 4 § femte stycket överlämnat åt någon annan att besluta om emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning, skall vad som beslutats om detta kungöras på motsvarande sätt.

Är bankaktiebolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om emission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, i de fall då aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

I fråga om avstämningsbolag skall det till emissionsbevisen, när dessa översänds, fogas de beslut av styrelsen, eller av den som styrelsen inom sig förordnar, som rör emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för annat bankbolag än avstämningsbolag, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma, som beslutat emissionen, och emissionsbeslutet inte innehåller bemyndigande enligt 4 § femte stycket.

7 § Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen, har beslutet om emissionen förfallit, i de fall då beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalats för de tecknade skuldebreven, skall i sådana fall genast betalas tillbaka.

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

När teckningen av skuldebreven avslutats, skall bankaktiebolaget genast för registrering anmäla beslutet om emissionen och det nominella beloppet av det lån som tecknats, om beslutet inte har förfallit enligt första stycket. För registrering krävs att full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet samt att behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Styrelsens beslut om emission

8 § Styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelser från aktieägares företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 4–6 §§ och 7 § första stycket skall därvid gälla i tillämpliga delar.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 4 kap. 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Emissionsbeslutet skall anmälas för registrering enligt 7 § tredje stycket när det har godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven avslutats. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är beslutet förfallet.

9 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en emission som kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §.

Skall skuldebrev kunna tecknas mot tillskott av annan egendom än pengar eller med andra villkor eller skall avvikelser från aktieägarnas företrädesrätt kunna göras, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till den nästkommande ordinarie bolagsstämman, inom vilken styrelsens beslut skall fattas. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § första stycket skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 4–7 §§ gäller i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Emissionsbevis

10 § Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om emissionsbevis skall tillämpas vid emission enligt detta kapitel.

Utbyte och nyteckning

11 § När en fordran enligt ett skuldebrev byts ut mot en eller flera aktier, skall skuldebrevet förses med påskrift om utbytet. Aktien skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Vid nyteckning skall skuldebrevet eller i förekommande fall optionsbeviset, förses med påskrift om nyteckning.

12 § Vid nyteckning enligt detta kapitel skall aktierna tecknas på teckningslistan, som skall innehålla beslutet om emissionen. Avskrifter av bolagsordningen, den senaste årsredovisningen försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Har teckningen skett i strid mot denna paragraf eller har aktier tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, skall 2 kap. 8 § tillämpas.

Anser styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att aktieteckningen är ogiltig enligt andra stycket, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. I annat fall skall aktietecknaren tilldelas de tecknade aktierna. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

13 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av nyteckning enligt detta kapitel. Skulder som grundas på aktieteckning får dock kvittas mot fordringar hos bolaget, om styrelsen medger det. Ett sådant medgivande får inte lämnas, om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

14 § Senast tre månader efter det att tiden för utbyte eller nyteckning av aktier har gått ut, skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som har utgivits i utbyte eller som har nytecknats och helt betalats. Om utbytestiden eller teckningstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket utbyte eller nyteckning har skett.

För registrering krävs

1. vid utbyte att bolaget på grund av emissionen har tillförts ersättning till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda beloppet av de anmälda aktierna,

2. vid nyteckning, att aktierna helt har betalats,

3. att ett yttrande visas upp från en auktoriserad revisor, av vilket framgår att 1. eller 2. har iakttagits.

Genom registreringen är aktiekapitalet ökat med det sammanlagda nominella beloppet av de anmälda aktierna.

15 § De nya aktierna skall medföra rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall vara helt betalda.

Upptagande av vissa andra lån

16 § Om inte något annat följer av detta kapitel, får ett bankaktiebolag inte ta upp ett penninglån på villkor att lånet skall betalas på något annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

17 § Upptagande av lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis) beslutas av bolagsstämman. Styrelsen får dock fatta ett sådant beslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande eller efter bolagsstämmans bemyndigande.

Bestämmelserna i 7 kap. 17 § om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall iakttas vid upptagande av lån enligt första stycket.

Emissionsprospekt

18 § Bestämmelserna i 4 kap. 20–26 §§ om emissionsprospekt skall tillämpas när ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva sådana av bolaget utgivna skuldebrev eller optionsbevis eller vinstandelsbevis som avses i detta kapitel. Emissionsprospektet behöver dock endast upprättas om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

6 kap. Nedsättning av aktiekapitalet och förvärv av egna aktier

Nedsättning av aktiekapitalet

1 § Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål,

1. avsättning till reservfonden eller omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till en fond som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning, eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning finns det bestämmelser i 4 kap. 14 § andra stycket.

2 § Beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman om inte något annat följer av 8 §. Nedsättningsbeslutet får inte fattas förrän bankaktiebolaget blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om nedsättning får fattas innan ändringen stadfästs om detta sker under förutsättning att stadfästelse meddelas.

Nedsättning för de ändamål som anges i 1 § första stycket 2 eller 3 får beslutas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om förslag till bolagsstämmans beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar.

3 § Nedsättningsbeslutet skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned (nedsättningsbeloppet), nedsättningsändamålet samt hur nedsättningen skall genomföras. Om det i samband med nedsättningen skall utskiftas medel med högre belopp än nedsättningsbeloppet, skall även det högre beloppet anges.

4 § Nedsättningsbeslutet skall anmälas för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en anmälan eller vägrat registrering, har nedsättningsbeslutet förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

5 § Skall nedsättningsbeloppet användas enligt 1 § första stycket 1, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats. Inom tre år från registreringen får vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd till detta eller om aktiekapitalet har ökats med minst nedsättningsbeloppet. I fråga om rättens tillstånd gäller 6 § andra–femte styckena i tillämpliga delar.

6 § Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bankaktiebolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet har registrerats.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta bankinspektionens yttrande om eller

i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bankbolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av insättare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas. Om den rätt som innehavare av pensionsfordringar har finns bestämmelser i 23 § andra stycket lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

7 § Rätten skall underrätta bankinspekionen om ansökningar enligt 6 § och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Har rätten genom lagakraftvunnet beslut bifallit ansökan enligt 6 §, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats.

Om inte ansökan om rättens tillstånd har gjorts inom föreskriven tid eller om rätten genom lagakraftvunnet beslut har avslagit ansökan, skall bankinspekionen förklara att nedsättningsbeslutet har förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

8 § I ett bankaktiebolag, vars aktiekapital utan ändring av bolagsordningen kan bestämmas till ett lägre eller ett högre belopp, kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

Om förbehållet förs in genom att bolagsordningen ändras, får det endast avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen har registrerats. Har en fondemission ägt rum efter registreringen, får fondaktierna lösas in först när tre år har förflutit från registreringen av emissionen.

När det enligt förbehållet har blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in, skall det genast anmälas för registrering att aktiekapitalet sätts ned med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registreringen har skett är aktiekapitalet nedsatt.

Förvärv av egna aktier

9 § Ett bankaktiebolag får inte förvärva eller som pant motta egna aktier. Ett dotterbolag får inte heller förvärva eller som pant motta aktier i moderbolaget. Avtal i strid mot detta förbud är ogiltiga.

Har ett bankaktiebolag tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, får bankbolaget utan hinder av bestämmelsen i första stycket, för att underlätta sådan rörelse, förvärva egna aktier. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del

bland dessa aktier även aktier i bankaktiebolaget, utgör första stycket inte hinder för bankbolaget att som pant motta även de egna aktierna. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen skall utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

Rörelsen

Verksamhet

1 § Med den inskränkning som följer av 2 § får ett bankaktiebolag, jämte in- och utlåning av pengar, driva annan verksamhet som står i samband därmed.

Om rätt för ett bankbolag att driva fondkommissionsrörelse finns det bestämmelser i fondkommissionslagen (1979: 748).

2 § Ett bankaktiebolag får för egen räkning förvärva och driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis och andra fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden. Därutöver får bankbolaget för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–6 §§.

3 § Ett bankaktiebolag får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 § om det låneavtal på vilket fordran grundas har sådant innehåll att bankbolaget självt vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten.

4 § Ett bankaktiebolag får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1. angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet som bankbolaget äger, eller till lokaler, som bolaget i övrigt innehar,
4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken,
5. efter tillstånd av regeringen, aktie i annat bankaktiebolag och utländskt bankföretag samt aktie eller andel i svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av bolag eller företag som nu nämnts,
6. annan banks rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna och, i de fall förvärvet avser hela eller en icke obetydlig del av rörelsen, om regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen lämnar tillstånd till detta.

5 § Ett bankaktiebolag som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktier som ingår i emissionen. Sådana aktier skall bankbolaget dock avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas en längre tid.

Ett bankbolag som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna dessutom förvärva aktier, emissionsbevis samt andel i aktiefond och ekonomisk förening. Bolaget får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att bolaget får inneha värdepapper i en större omfattning än vad som anges i nyss nämnda paragraf.

6 § För att skydda fordran får ett bankaktiebolag

1. på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att bankbolaget annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom. Vad som nu sagts gäller inte egen aktie.

I utbyte mot egendom som köpts eller övertagits enligt första stycket får bankbolaget förvärva aktier i ett bolag, som bildats för förvaltning av egendom eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller andra stycket får bankbolaget, om uppenbar fara föreligger för att bankbolaget annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i detta bolag.

Har aktier förvärvats enligt första – tredje styckena får bankbolaget byta ut dessa aktier mot aktier i ett annat bolag, till vilket det första bolaget överlåtit sina tillgångar.

Den egendom som bankbolaget förvärvat enligt första – fjärde styckena skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Förvärv enligt denna paragraf skall genast anmälas till bankinspektionen.

Kapitaltäckning och kassareserv

7 § Ett bankaktiebolag skall till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankbolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget ingått (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller inteckning i jordbruks-, affärs-

eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3,

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs

av inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skall avräknas från eget kapital.

För placeringar, som anges under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall bankbolag vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar, som anges under C, och

åtta procent av summan av placeringar, som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i fjärde stycket avsatts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar, till sitt nettovärde

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt

4. övriga garantiförbindelser, till halva sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses bundet eget kapital samt fria fonder och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får, intill ett belopp motsvarande bankbolagets eget kapital, likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bolagets reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 11 kap. 4 § 2. överstiger nettovärdet, dels det nominella värdet av förlagsbevis och därmed likartade fordringsbevis avsedda för kapitalmarknaden.

Från bankbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till annat in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har bankbolag väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda banken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankbolagets eget kapital avräknas åtta

procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som bankbolaget bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppförs, om ej särskilda skäl föranleder annat.

8 § Om ett bankaktiebolag genom aktieinnehav eller på annat sätt har en andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande, skall utöver vad som anges beträffande kapitaltäckning för aktier eller andelar i de utländska företagen i 7 § femte stycket följande gälla.

För dessa utländska företags placeringar skall bestämmas ett kapitalkrav. Bankbolaget skall vid varje tidpunkt ha ett eget kapital till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt kapitalkravet enligt 7 § första–tredje styckena och de delar av kapitalkraven i de utländska företagen som svarar mot bankbolagets andel i respektive företag.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för de utländska företagen och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital, skall 7 § gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som bankbolaget eller företag som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Samma gäller för fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankbolagets eget kapital skall 7 § femte stycket inte tillämpas. Med eget kapital får dessutom, i samma utsträckning som sägs i 7 § fjärde stycket, likställas så stor del av de utländska företagens reserver och av dessa utgivna förlagsbevis eller därmed likartade fordringsbevis, som svarar mot bankbolagets andel i respektive företag.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vad som skall anses som eget kapital samt om beräkningen av kapitalkravet.

9 § Ett bankaktiebolag skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall tillsammans med inneliggande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av bankbolagets samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot inteckning i egen fastighet,
3. lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

10 § Kredit får beviljas endast om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen skall därvid ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå föreligger.

Bestämmelsen i 6 kap. 9 § första stycket om förbud för bankbolag att som pant ta emot egen aktie äger motsvarande tillämpning på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

11 § Ett bankaktiebolag får inte vid beviljande av kredit avtala att bankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer. Efter tillstånd av regeringen får ett bankbolag dock avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till annat bankaktiebolag, till utländskt bankföretag, eller till svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

12 § Ett bankaktiebolag får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som bankbolaget inte självt får avsluta.

Ett bankaktiebolag får inte heller på annat sätt, där ej fråga är om utdelning på aktier eller vad bolaget som ägare av aktier i övrigt kan tillkomma, beredas andel i vinst på verksamhet, som bolaget inte självt får bedriva.

13 § Ett bankaktiebolag skall ägna särskild uppmärksamhet åt att bankbolaget inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller lämnar kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap som nu sagts. Med fordringar jämställs i detta sammanhang borgen och annan garantiförbindelse till bankbolaget.

14 § Ett bankaktiebolag får inte på andra villkor än sådana som bankbolaget normalt uppställer lämna kredit till

1. aktieägare med ett aktieinnehav som uppgår till lägst tre procent av hela aktiekapitalet,
2. styrelseledamot,
3. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
4. anställd som innehar en ledande ställning inom bankbolaget,
5. den som är gift med eller som under äktenskapsliknande förhållanden sammanlever med person som avses under 1–4,
6. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–5 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

Bankbolagets styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som av bolaget har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen samt prövar fråga om anställd eller delegat skall anses ha sådan ledande ställning som avses i första stycket 3 och 4.

Vad som gäller enligt första och andra styckena skall äga motsvarande tillämpning beträffande krediter som beviljats mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Samma

gäller för en fordran som bankbolaget förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

15 § Bestämmelserna om kredit i 10–14 §§ äger motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som bankaktiebolaget ikläder sig.

16 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för bankbolagets förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall bankbolaget förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Utan förbehåll enligt andra stycket får dock bankbolaget lämna ut lån med en längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bankbolagets eget kapital och dess inlåning.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån, gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Upplåning

17 § Ett bankaktiebolag får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som bankbolaget ger ut i Sverige med en längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av bankbolagets inlåning från allmänheten.

Särskilda bestämmelser

18 § Motbok eller annat bevis, som ett bankaktiebolag utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos bolaget.

Ett bankbolag får inte träffa förbehåll om rätt för bolaget att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

19 § Om ett bankaktiebolag har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

20 § Omyndig får utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos bankaktiebolaget efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får bankbolaget inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får, utom såvitt gäller ränta som stått inne kortare tid än ett år, tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet inte skall gälla.

1 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta bankaktiebolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

Styrelsen väljs av bolagsstämman. Regeringen får dock utse högst fem ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankbolagets verksamhet. Även annan styrelseledamot får, om så föreskrivs i bolagsordningen, tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot skall utses av annan än bolagsstämman finns i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

Styrelseledamöternas uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, i de fall då ledamot som inte är vald på bolagsstämman vill avgå, hos den som tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller det uppkommer hinder för denne enligt 3 § att vara styrelseledamot och om det inte finns någon suppleant, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny ledamot för den återstående mandattiden tillsätts om inte den förutvarande ledamoten har varit offentlig styrelseledamot eller en sådan arbetstagarledamot som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på bolagsstämman, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och antalet inte understiger fem.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara styrelseledamot.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid beräkningen av hur många av styrelseledamöterna som får vara anställda i banken skall hänsyn tas varken till de offentliga styrelseledamöterna eller till arbetstagarledamöterna enligt 8 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

4 § Styrelsen skall inom sig utse verkställande direktör. Denne skall under styrelsens inseende leda verksamheten i banken.

Om det behövs, får flera verkställande direktörer utses bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör, vice verkställande direktör.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktören skall i tillämpliga delar gälla vice verkställande direktör.

5 § Styrelsen får med den inskränkning som följer av 6 § uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med andra vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör eller andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av att styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

6 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller någon annan att bevilja kredit till person eller sammanslutning som omfattas av bestämmelserna i 7 kap. 14 §.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till person eller sammanslutning som där avses i och för en av honom driven rörelse.

Styrelsen får i enlighet med de föreskrifter som bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med andra bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående personer eller sammanslutningar.

7 § Regeringen kan förordna att delegatsuppdrag som avser flera personer skall omfatta också offentliga styrelseledamöter. Avser uppdraget att delta i en regionstyrelse eller ett motsvarande organ, kan regeringen förordna att en person som inte är ledamot av bankens styrelse skall omfattas av uppdraget med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten.

Om uppdraget åt en delegat innebär att han skall ingå i en kontorsstyrelse, får kommunfullmäktige i den kommun där kontoret är beläget förordna högst två personer, som utses av fullmäktige och som skall ha till uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten. Är kontorsstyrelsen gemensam för kontor i två kommuner, får fullmäktige i vardera kommunen utse en sådan person. Är styrelsen gemensam för kontor i tre eller flera kommuner, utses personerna av fullmäktige i de två kommuner som har flest invånare.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana bolag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra bolag får de vara styrelseledamöter, om bankaktiebolagets styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut.

I paragrafen, som motsvarar 75 § BL och som saknar motsvarighet i ABL, upptas förbud för verkställande direktören eller andra delegater som är anställda i banken att vara styrelseledamöter i förvaltnings- eller emissionsbolag eller, utan bankstyrelsens tillstånd, i annat bolag.

9 § Om ett bankaktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som fordras för att beräkna koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Om inte något annat föreskrivs i bolagsordningen eller beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Styrelsen får även utse vice styrelseordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller någon annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice styrelseordförande.

11 § Styrelsens ordförande skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Om en styrelseledamot fordrar att styrelsen sammankallas, skall detta ske.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

En offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter är utsedda, den eller de som regeringen förordnar, har rätt att närvara och delta i överläggningarna när ärenden, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter, anställda eller delegater i banken. En person som avses i 7 § första stycket andra meningen har motsvarande rätt.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling. Om en styrelseledamot har förfall och om det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall denne beredas tillfälle till detta.

Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening för vilken vid sammanträdet mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte något annat föreskrivs i bolagsordningen.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och bankaktiebolaget. Inte heller får han handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot bolagets. Med ett avtal jämställs en rättegång eller någon annan talan.

14 § Styrelsen företräder bankaktiebolaget och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om förbud mot detta inte har tagits in i bolagsordningen. För den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs om sådan i 3 § första stycket och 13 §.

Rätten att teckna bolagets firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Andra inskränkningar får inte registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla sådana bemyndiganden som avses i andra stycket.

15 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa rättshandlingar eller andra åtgärder som är ägnade att bereda otillbörliga fördelar åt aktieägare eller andra till nackdel för bolaget eller andra aktieägare.

En ställföreträdare får inte följa en föreskrift av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om föreskriften inte är gällande därför att den står i strid mot denna lag eller bolagsordningen.

16 § Om en ställföreträdare, som har företagit en rättshandling för bolaget, har överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen inte gällande mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller bort inse att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall bolaget anmäla vem som utsetts till styrelseledamot och suppleant samt till firmatecknare. Samtidigt skall dessa personers postadress och personnummer anmälas. För registrering skall även anmälas vilka som tecknar bolagets firma och hur denna tecknas.

Anmälan görs första gången när bankaktiebolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring inträffat i de förhållanden som anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan har även den som anmälningen gäller.

Ändras bolagets postadress, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

9 kap. Bolagsstämma

1 § Aktieägarens rätt att besluta i bankaktiebolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 14 § andra stycket.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare för att få delta i bolagsstämman skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

Aktier som tillhör bolaget kan inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

2 § Aktieägarnas rätt vid bolagsstämman utövas av aktieägarna personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Sådan fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Varje aktieägare kan vid bolagsstämman medföra ett biträde.

3 § Ingen kan rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

Aktieägaren får inte själv eller genom sitt ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller andra förpliktelser gentemot bolaget, eller

3. sådan talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare gäller även deras ombud.

4 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att den ska eller kan hållas på annan angiven ort. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas på annan plats.

5 § Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid den ordinarie bolagsstämman skall årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen läggas fram.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

Beslut i frågor som avses i andra stycket 1–3 skall dock anstå till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till en tiondel av samtliga aktier begär det. En sådan stämma skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 17 kap. 6 §.

6 § Extra bolagsstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. En sådan stämma skall även hållas när det för ett visst angivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av ägare till en tiondel av samtliga aktier. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då en sådan begäran kommit in till bolaget.

7 § En aktieägare har rätt att få ett ärende behandlat vid bolagsstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

8 § Styrelsen kallar till bolagsstämma. Kallelse skall utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte bolagsordningen föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Uppskjuts stämman till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det stämman har inletts, skall kallelse ske till den fortsatta stämman. Fordras enligt denna lag eller bolagsordningen för giltighet av ett bolagsstämmobeslut att det fattas på två stämmor, kan kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman har hållits. I sådan kallelse skall det anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. En skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. den ordinarie bolagsstämman skall hållas på någon annan tid än den som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämman skall behandla frågor om

a) sådana ändringar av bolagsordningen som avses i 14 §
b) bolagets försättande i likvidation eller
c) upphörande av bolagets likvidation.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall behandlas på stämman. Om ett ärende avser en ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Att i vissa fall särskilda upppgifter skall anges i kallelsen följer av 4 kap. 5 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 1 § tredje stycket detta kapitel.

Under minst en vecka närmast före den stämma, som avses i 5 §, skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen eller avskrifter av dessa hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna och genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

9 § Om någon kallelse till bolagsstämman inte har skett eller handlingar inte har tillhandahållits eller sänts ut enligt denna lag eller bolagsordningen, får bolagsstämman inte besluta i något ärende utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Har ett ärende inte tagits upp i kallelsen, får bolagsstämman även utan ett sådant samtycke avgöra ärendet, om det enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman, eller besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

10 § Ordförande vid bolagsstämman utses av stämman om inte något annat föreskrivs i bolagsordningen.

Ordföranden skall upprätta en förteckning över de närvarande aktieägarna, ombuden och biträdena samt i denna ange hur många aktier och röster var och en företräder vid stämman (röstlängd). Röstlängden skall, sedan den godkänts av stämman, tillämpas intill dess stämman beslutat att ändra den. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag skall ny röstlängd upprättas.

Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid stämman. Röstlängden skall tas in i protokollet eller fogas till detta som bilaga. I protokollet skall införas stämmans beslut och om röstning skett, hur den utfallit. Protokollet skall undertecknas av ordföranden och av minst en justeringsman som har utsetts på stämman. Senast två veckor efter stämman skall protokollet hållas tillgängligt för aktieägarna hos bolaget. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om en aktieägare begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentligt förfång för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, på bolagsstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av bolagets årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ärenden på stämman. I bankbolag som är moderbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till dotterföretag i koncernen och koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första meningen.

Om en begärd upplysning endast kan lämnas med stöd av sådana uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter skriftligen hållas tillgänglig för aktieägarna hos bolaget samt sändas över till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentligt förfång för bolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på aktieägarnas begäran lämnas till bolagets revisor inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig över om den begärda upplysningen lämnats till dem samt om upplysningen enligt deras mening

bort föranleda någon ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger någon anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bankaktiebolagets huvudkontor samt sända över det i avskrift till de aktieägare, som har begärt upplysningen.

12 § Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats vid stämman innan valet förrättats.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande de beslut som avses i 13 eller 14 § kan det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i dessa paragrafer.

13 § Beslut att ändra bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i det fall som avses i 4 kap. 14 § andra stycket. Beslutet är giltigt om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, om inte något annat följer av 14 §.

Beslut att ändra bolagsordningen skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs och får utom i de fall som avses i 18 kap. 5 § inte verkställas förrän registrering har skett.

14 § Beslut om sådan ändring av bolagsordningen att i fråga om redan utgivna aktier

1. aktieägarnas rätt till bankaktiebolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom bestämmelse enligt 12 kap. 1 § andra stycket, eller

2. rättsförhållandet mellan aktier rubbas är giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna.

Beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som innebär att

1. det antal aktier, för vilka aktieägare kan rösta på bolagsstämman begränsas,

2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 12 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfonden eller på något annat sätt hållas inne, eller

3. användningen av bankbolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på något annat sätt än som avses i första stycket 1 eller detta stycke är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna.

Beslut om sådan ändring av bolagsordningen som avses i första eller andra stycket är, utan hinder av vad i dessa stycken sägs, giltigt, om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna, om

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga de vid stämman närvarande ägarna av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla de aktier som på detta sätt berörs samtycker till ändringen, eller

2. ändringen endast försämrar ett helt aktieslags rätt och ägarna till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

15 § Bolagsstämman får inte fatta beslut, som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare eller andra till nackdel för bolaget eller andra aktieägare.

16 § Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag eller bolagsordningen, kan talan mot bankaktiebolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av aktieägare eller styrelsen eller en styrelseledamot. Mot ett bankaktiebolag kan sådan talan föras även av den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte har givits, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse har väsentligen eftersatts.

Dom varigenom bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras, gäller även för aktieägare som inte har instämt talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant att det skall anmälas för registrering enlig denna lag och har det upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har det genom beslut under rättegången förordnats att bolagsstämmans beslut inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering.

17 § Om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget, skall bolagsstämma kallas samman för att välja en ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen delges med den valde ställföreträdaren.

Förbehåll i bolagsordningen, att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen skiljemannaförfarande mot bolaget, tillämpas första stycket. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 16 § andra stycket, om styrelsen inom den där angivna klandertiden har kallat till bolagsstämma enligt första stycket.

10 kap. Revision

1 § Bolagsstämman skall välja minst två revisorer och minst två suppleanter. I bolagsordningen kan dock bestämmas att en eller flera av revisorerna, dock inte alla, skall utses i annan ordning. Bankinspektionen skall dessutom enligt vad som föreskrivs i 17 kap. 3 § utse en eller flera revisorer.

Bestämmelserna i denna lag om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

För de revisorer som är valda av bolagsstämman gäller uppdraget för den tid som anges i bolagsordningen. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall uppdragstiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken revisorsval förrättas.

2 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses ett auktoriserat revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med en auktoriserad revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för det bankaktiebolag som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall vara auktoriserad revisor. Bestämmelserna i 4 och 12 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

3 § Minst en av de revisorer som bolagsstämman utser skall vara auktoriserad revisor.

4 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot eller delegat i bankaktiebolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
2. är anställd hos bankbolaget eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till detta eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
3. är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med eller är syskon eller släktning i rätt upp- eller nedstigande led till en sådan person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
4. står i låneskuld till bankbolaget eller något annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka bolaget eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor. Har bankaktiebolaget anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bolagets interna revision, får revisorerna dock anlita dessa personer i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

5 § Ett av bolagsstämman lämnat uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, i de fall då en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller det uppkommer hinder för honom enligt 2–4 §§ eller enligt bolagsordningen att vara revisor och om det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden.

6 § Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos bankinspektionen

1. om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen om antalet revisorer har åsidosatts,
2. om auktoriserad revisor inte är utsedd enligt 3 §, eller
3. om en revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första stycket eller enligt bolagsordningen.

Anmälan enligt första stycket kan göras av envar.

7 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska bankaktiebolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om bankbolaget är ett moderbolag, skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av någon annan än bankinspektionen skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

8 § Styrelsen skall ge revisor tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som revisorn finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som han begär. Samma skyldighet åligger styrelsen, verkställande direktören och revisor i ett dotterföretag gentemot revisor i moderbolaget.

9 § Sedan revisor slutfört granskningen, skall han skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och i fråga om moderbolag på koncernredovisningen. Finner revisor att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna även detta. I moderbolag gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

10 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge revisionsberättelse till bolagsstämman. Berättelsen skall överlämnas till bolagets styrelse senast två veckor före den ordinarie bolagsstämman.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande, huruvida årsredovisningen gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 11 kap., skall revisorerna ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag eller bolagsordningen, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela aktieägarna.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om bolagets förvaltningsutgifter, den inre kontrollen inom bolaget, fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det i förvaltningsberättelsen framställda förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

I moderbolag skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–fjärde styckena tillämpas.

11 § De erinringar som revisor framställt till styrelsen skall antecknas i ett protokoll eller någon annan handling som skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

12 § Revisor har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara vid stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

13 § Revisor får inte till enskild aktieägare eller utomstående lämna upplysningar om sådana bankaktiebolagets angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till förfång för bolaget.

Om revisors tystnadsplikt vad avser uppgifter om enskildas förhållanden till bankbolaget finns det föreskrifter i 4 § bankrörelselagen (1984: 00).

Revisor är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, om det inte skulle vara till väsentligt förfång för bolaget eller till nämnvärd olägenhet för enskild. Revisor är vidare skyldig att lämna medrevisor, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltare erforderliga upplysningar om bolagets angelägenheter.

11 kap. Redovisning

Årsredovisning m. m.

1 § Kalenderår utgör räkenskapsår, om inte annat följer av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i nämnda lag, föreskrifterna i detta kapitel.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om bankaktiebolagens löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning samt därvid, om särskilda skäl föreligger, meddela föreskrifter som avviker från bokföringslagen. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande översikt av bankaktiebolagets resultat och ställning.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmaste föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall, om det inte möter särskilda hinder, uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisningen antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

3 § Minst en månad före den ordinarie bolagsstämman skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret avlämnas till revisorerna.

Om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen finns det föreskrifter i 17 kap. 6 §.

4 § Utöver vad som följer av 14 § bokföringslagen (1976: 125) gäller följande vid värdering av bankaktiebolags omsättningstillgångar.

1. Om en särskild upplysning lämnas i årsredovisningen får en omsättningstillgång tas upp över anskaffningsvärdet, dock inte över verkliga värdet.

2. Räntebärande obligationer som avses i 7 kap. 7 § första stycket A2 eller B1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas

på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Statshypotekskassa, Svenska Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån statligt bostadslån utgår, för annat byggande. Medeltalet tillkännages av bankinspektionen.

5 § Utöver vad som följer av 15 § bokföringslagen (1976: 125) gäller för bankaktiebolag att en anläggningstillgång, vars värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet, inte får tas upp över detta verkliga värde.

För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad i 15 § fjärde stycket bokföringslagen föreskrivs om användningen av belopp, varmed värdet av där avsedd anläggningstillgång skrivs upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning på omsättningstillgångar om det finns särskilda skäl för en sådan utjämning,
2. fondemission, eller
3. avsättning till uppskrivningsfond.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för det ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i tredje stycket 1 och 2 angivna ändamålen.

6 § Bestämmelserna i 17 § andra och tredje styckena bokföringslagen (1976: 125) gäller inte för bankaktiebolag.

Vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § skall andelar i andra företag än aktiebolag likställas med de aktier som bankaktiebolaget äger.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterbolagen tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

Ett bankaktiebolags eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter. Särskilda bestämmelser om beräkning av eget kapital för tillgodoseende av kravet på kapitaltäckning finns i 7 kap. 7 §.

Utgifter för bolagsbildningen, för ökning av aktiekapitalet och för bolagets förvaltning får inte tas upp som tillgångar.

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier i andra bolag skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som erhållits. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall anges hur det fördelar sig på de olika aktieslagen. Antalet aktier och aktiernas nominella belopp skall anges.
3. Ändringar i beloppen av det egna kapitalets poster jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.

4. Har bolaget utelöpande lån, som är konvertibla eller förenade med optionsrätt till nyteckning, skall för varje lån anges utestående lånebelopp samt tid och villkor för utbyte eller för nyteckning. Beträffande utelöpande lån mot vinstandelsbevis skall för varje lån anges utestående lånebelopp och räntebestämmelserna.

5. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.

6. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första stycket får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning, samt

2. händelser av väsentlig betydelse för bolaget, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet av i bankaktiebolaget anställda personer under räkenskapsåret. Vidare skall det anges det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels till övriga anställda och delegater i bolaget. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Bankaktiebolaget skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om det egna kapitalet, om därmed enligt 7 kap. 7 § likställt kapital och om kapitalkravet enligt bestämmelserna i nämnda lagrum.

Koncernredovisning

10 § I moderbolag skall, utöver årsredovisning för moderbolaget, för varje räkenskapsår avges koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för moderbolaget.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av moderbolagets och dotterföretagens resultaträkningar och balansräkningar upprättat enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 4–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Koncernbalansräkningen skall utvisa beloppet av fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Med internvinst

avses moderbolagets andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

Vid koncernredovisningen får de undantag från första eller andra stycket göras som förhållandena kräver om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl

1. är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna, eller
2. av bankinspektionen lämnas medgivande till detta.

För sådana avvikelser skall en motiverad redogörelse lämnas i moderbolagets förvaltningsberättelse.

I förvaltningsberättelsen för ett moderbolag skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra och tredje styckena. Redogörelse skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen. Vidare skall uppges det belopp som skall föras över till det bundna egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna.

Delårsrapport

12 § Bankaktiebolag skall minst en gång under det räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge särskild redovisning (delårsrapport). Rapporten skall avse bolagets verksamhet från räkenskapsårets början. En delårsrapport skall omfatta två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapport avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporten skall hos bolaget hållas tillgänglig för envar och genast sändas till de aktieägare som begär det. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 17 kap. 6 § 3.

13 § I delårsrapport skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket gäller i tillämpliga delar för delårsrapporten.

Ett moderbolag skall i delårsrapport, utöver uppgifter för moderbolaget lämna uppgifter för koncernen i tillämpliga delar motsvarande vad i första stycket sägs.

14 § Om det inte möter särskilda hinder, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som använts i den senast framlagda årsredovisningen.

12 kap. Vinstutdelning och annan användning av bankaktiebolagets egendom

1 § Bankaktiebolagets medel får betalas ut till aktieägare endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Om bankbolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än

att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

2 § Vinstutdelning till aktieägare får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om moderbolag, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som bolagets respektive koncernens nettovinst för året, balanserad vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. den redovisade förlusten,
2. det belopp som enligt lag eller bolagsordning skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet och
3. det belopp som enligt bolagsordningen eljest skall användas för andra ändamål än vinstutdelning.

Vinstutdelningen får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid mot god affärssed. Förbud mot vinstutdelning i vissa fall föreskrivs i 6 kap. 5 §.

3 § Bolagsstämman fattar beslut om vinstutdelning. Stämman får endast i den mån den har skyldighet till detta enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än styrelsen föreslagit eller godkänt.

I avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i bolagsstämmans beslut om utdelning till aktieägare. Utdelningen förfaller till betalning på avstämningsdagen och skall betalas utan dröjsmål. Den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 12 § skall anses behörig att ta emot utdelningen. Om han inte var berättigad att ta emot utdelningen skall 4 kap. 4 § tredje stycket tillämpas.

4 § Till en reservfond skall avsättas belopp, som

1. om reservfonden inte uppgår till tjugo procent av aktiekapitalet, motsvarar minst tio procent av den del av nettovinsten för året som inte går åt för att täcka balanserad förlust,
2. på grund av aktieteckning erhållits för aktierna utöver det nominella beloppet,
3. betalats till bolaget av någon som fått en aktie förverkad,
4. enligt 4 kap. 18 § skall tillfalla bolaget,
5. vid utbyte av en fordran enligt skuldebrev mot en aktie, motsvarar skillnaden mellan fordringsbeloppet och aktiens nominella belopp,
6. enligt bolagsordningen skall avsättas till reservfonden,
7. enligt beslut av bolagsstämman i övrigt skall överföras från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Vid beräkning av det belopp, som enligt första stycket 1 skall avsättas till reservfonden, skall nettovinsten ökas med vad som kan ha tillerkänts styrelseledamot eller annan som tantiem.

Reservfonden får enligt beslut av bolagsstämman sättas ned endast

1. för att täcka sådana förluster enligt den fastställda balansräkningen, som inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. för fondemission, eller
3. för andra ändamål, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger tillstånd till nedsättningen.

5 § Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta, beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635), från det att utbetalningen erhållits intill dess räntan skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.

För den brist som kan uppkomma vid återbetalningen ansvarar enligt 15 kap. 1–4 §§, de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

6 § Bolagsstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålens beskaffenhet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får till sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

13 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bankaktiebolaget skall träda i likvidation.

I andra fall än i 2 och 4 §§ sägs är ett beslut om likvidation inte giltigt med mindre samtliga aktieägare förenat sig om detta eller beslutet fattats på två på varandra följande stämmor och på den sista stämman biträtts av minst två tredjedelar av samtliga röstande. Om det för giltighet av beslutet i bolagsordningen är bestämt ytterligare något villkor, skall det gälla. Bolagsstämman kan besluta att likvidationen skall inträda en viss senare dag.

Även om bolagsordningen skulle föreskriva kvalificerad majoritet för beslut om likvidation, fattas ett sådant beslut med enkel majoritet, när det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 3 §. När en sådan grund föreligger har beslutet omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Det åligger styrelsen i ett bankaktiebolag att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bankbolagets eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämman hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Den närmare tidpunkten för bolagsstämmans hållande skall bestämmas gemensamt med bankinspektionen. Minst en vecka före stämman skall styrelsen till bankinspektionen sända in balansräkningen samt ett särskilt yttrande av revisorerna över denna. Vidare skall styrelsen inom samma tid hos bolaget hålla de nämnda handlingarna tillgängliga för aktieägarna. Handlingarna skall läggas fram på stämman. Godkänns inte på stämman en balansräkning avseende ställningen vid tiden för stämman som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om inte bolagsstämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att bolaget försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Anmälan till rätten om samma förhållanden kan göras av bankinspektionen.

Om en ansökan eller en anmälan enligt första stycket görs, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets

handläggning i tingsrätten styrks att en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen en post tilläggas som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för de förväntade försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar, som undergår en fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om ett högre värde erhålls genom detta.

3 § Om inte styrelseledamöterna fullgör vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om detta handlar på bankaktiebolagets vägnar solidariskt för bolagets uppkommande förbindelser. Ett sådant ansvar inträder även för de aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om detta deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Denna ansvarighet gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

4 § Rätten skall förordna att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från bolagets bildande,
2. bolagets hela rörelse har överlåtits,
3. regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. bolaget är försatt i konkurs som avslutats med överskott och bolagsstämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 §.

Beslut om likvidation meddelas dock ej, om det styrks att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i tingsrätten.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller aktieägare. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan på ansökan även av en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 § skall rätten genast kalla bolaget, bankinspektionen samt de aktieägare och de borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget, om det kan ske på något annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ärendet enligt 2 eller 4 §, skall dessa betalas av bankaktiebolagets medel, om bolaget förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När en anmälan gjorts av bankinspektionen, skall dessa kostnader betalas av bankbolaget.

7 § Bolagsstämman eller den domstol, som fattar beslut att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, skall genast till bankinspektionen anmäla likvidationsbeslutet för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Dessa träder i styrelsens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorer, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna i 10 kap. skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om bolagsstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om bolagsstämma tillämpas, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

10 § När bankaktiebolaget trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid, för vilken redovisningshandlingarna inte förut lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på bolagsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning, i moderbolag omfattande även koncernredovisning, avges för detta år.

11 § Likvidatorerna skall söka kallelse på bankbolagets okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt förvandla bankaktiebolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 samt 11 kap. 9 § tredje–femte styckena, 10 och 11 §§ inte tillämpas.

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda inställelsedagen är förbi och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte

förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av bolagets medel behållas som kan behövas för denna betalning.

De aktieägare som vill klandra skiftet skall väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det slutredovisningen lades fram på bolagsstämman.

Om en aktieägare inte har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet inom fem år efter det slutredovisning lades fram på bolagsstämman, har han förlorat sin rätt till detta. Är medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse avseende likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för aktieägarna och sändas till dem som begär det och uppger sin postadress samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 9 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på bolagsstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen stadgas i 17 kap. 6 §.

16 § När likvidatorerna lagt fram slutredovisningen är bankaktiebolaget upplöst. Detta förhållande skall genast anmälas för registrering.

Utan hinder av vad som anges i första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidatorerna begära att en bolagsstämma inkallas för att behandla en fråga om talan enligt 15 kap. 5 §.

17 § Om det efter bankaktiebolagets upplösning enligt 16 § visar sig att bolaget har tillgångar eller om talan väcks mot bolaget eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt bolagsordningen. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på något annat sätt är känd för bolaget.

18 § Om ett bankaktiebolag har trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas,

1. om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller bolagsordningen,
2. om bankbolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet, eller
3. om utskiftning ägt rum.

För beslut enligt första tycket krävs kvalificerad majoritet på sätt 1 § andra stycket föreskriver. När sådant beslut fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ blivit upphävt genom lagakraftägande dom eller beslut av domstol, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om ett bankaktiebolag är försatt i konkurs och denna avslutas utan något överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall bolagsstämman inom en månad från det konkursen avslutades besluta att bolaget skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas, gäller 4 §.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om ett bankaktiebolag försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds bankbolaget som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När konkursen har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut, som vunnit laga kraft, upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs.

14 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Fusion genom absorption

1 § Avtal om fusion, varigenom ett bankaktiebolag (överlåtande bolag) upplöses utan likvidation och dess tillgångar och skulder övertas av ett annat bankaktiebolag (övertagande bolag), skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Fusion kan ske utan hinder av att det överlåtande bolaget har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när regeringens tillstånd enligt 4 § har registrerats.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas, samt läggas fram på stämman,

1. förslag till bolagsstämmans beslut,
2. fusionsavtalet, som skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för bolaget och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3,

5. om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3,

6. om i fusionsvederlaget ingår aktier i det övertagande bolaget eller av detta bolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3 beträffande det övertagande bolaget.

Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Fusion genom kombination

2 § Avtal om fusion, varigenom två eller flera bankaktiebolag (överlåtande bolag) förenas genom att bilda ett nytt bankaktiebolag som övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget, skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i varje överlåtande bolag. Bestämmelserna i 1 § första stycket andra meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande bolag. De skall hållas tillgängliga för aktieägarna i de överlåtande bolagen under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. De skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till bolagsordning för det övertagande bolaget och ange hur styrelsen och revisorerna skall utses. Godkänner bolagsstämmorna i de överlåtande bolagen avtalet, skall de samtidigt utse en styrelse och revisorer.

Fusionsförfarandet

3 § När fusionsavtalet har godkänts av bolagsstämman skall bolagsstämmans beslut anmälas av det överlåtande bankaktiebolaget för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagkraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av beslutet, har frågan om fusion fallit.

För registrering av ett fusionsavtal enligt 2 § krävs, att ett yttrande visas upp från en auktoriserad revisor av vilket det framgår att aktiekapitalet i det övertagande bolaget inte överstiger de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget.

4 § Senast två månader efter det att beslutet om godkännande av fusionsavtalet registrerats skall såväl det övertagande som överlåtande bankaktiebolaget ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall bankbolagen därjämte underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen dels kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda bankaktiebolagen, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

5 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till det överlåtande bankaktiebolaget, gäller om stiftelsens överförande till det övertagande bankbolaget bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

6 § Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bankaktiebolaget och har det eller de överlåtande bankaktiebolagen fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, skall såväl det övertagande som överlåtande bolaget för registrering anmäla aktiekapitalets ökning eller, vid fusion enligt 2 §, att det övertagande bolaget bildats och en styrelse utsetts för det. Anmälningen, som ersätter teckning av aktierna, skall göras inom två månader från det att regeringen givit tillstånd till fusionen. Till anmälningshandlingen skall fogas ett intyg från en auktoriserad revisor om att de överlåtande bolagens tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget. Vad som nu har sagts skall tillämpas om det i fusionsvederlaget ingår konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som det övertagande bolaget ger ut med anledning av fusionen.

De överlåtande bolagens tillgångar och skulder med undantag av skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1–3 §§ övergår till det övertagande bolaget, när fusionstillstånd enligt 4 § har registrerats och, i fall som avses i första stycket, även en sådan anmälan som där anges har registrerats.

Har inte ansökan om regeringens tillstånd gjorts inom den föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om bolagen inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

7 § När registrering som avses i 6 § andra stycket skett, skall styrelsen i överlåtande bankaktiebolag skifta fusionsvederlaget.

Styrelsen skall genast när skiftet skett redovisa sin förvaltning av bankbolagets angelägenheter för den tid och på det sätt som anges i 13 kap. 10 §. Redovisningen, som skall läggas fram på bolagsstämman så snart det kan ske, skall innehålla en redogörelse för skiftet.

Beträffande klander av skiftet och preskription av skifteslikviden skall 13 kap. 15 § andra och tredje styckena tillämpas.

8 § När slutredovisningen har lagts fram enligt 7 §, är det överlåtande bankaktiebolaget upplöst. En anmälan om detta skall genast göras för registrering.

Utan hinder av första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. Om en sådan talan väcks gäller 13 kap. 18 § i tillämpliga delar.

Fusion mellan moderbolaget och helägt dotterbolag

9 § Äger ett bankaktiebolag samtliga aktier i ett dotterbolag, kan bolagens styrelser träffa och för registrering anmäla ett sådant avtal om fusion, att dotterbolaget skall gå upp i bankaktiebolaget. Därvid gäller 4–6 §§ i tillämpliga delar. Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 4 § har registrerats. Är dotterbolaget ett allmänt aktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera regeringens tillstånd enligt 4 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som bankaktiebolaget på grund av bestämmelserna i 7 kap. 1–4 §§ inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen enligt 6 § andra stycket. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

10 § Äger ett moderbolag självt eller tillsammans med ett dotterföretag mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har moderbolaget rätt att av de övriga aktieägarna i det sistnämnda bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av moderbolaget.

En tvist om huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet skall prövas av tre skiljemän enligt lagen (1929: 145) om skiljemän, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas är inte tillämpliga vid sådana tvister.

Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till moderbolaget överlåta sådana aktier mot en viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen på särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

11 § Vill moderbolaget lösa in aktier i dotterbolag enligt 10 § och kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten skall hänskjutas till skiljemän. Samtidigt skall styrelsen uppge sin skiljeman.

Dotterbolagets styrelse skall vid begäran enligt första stycket genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Har inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden uppgivit en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Prövas en tvist om inlösen enligt 10 § av skiljemän och är det ostridigt mellan parterna att det finns lösningsrätt eller förklaras det i en skiljedom att sådan rätt finns utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är aktieägarna skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelsen. Detta gäller endast om moderbolaget ställer säkerhet, som godkänts av skiljemännen, för det kommande lösenbeloppet med ränta.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts till dess lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits aktieägare utan att dessa har överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget genast sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Därvid får förbehål om rätt att återta det nedsatta beloppet inte göras.

14 § Om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §, är moderbolaget ägare till aktierna. Innan aktiebreven har överlämnats till moderbolaget medför breven i sådana fall endast rätt för

innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Har aktiebrevet inte överlämnats inom en månad från det moderbolaget blivit ägare till aktien, kan det utfärdas ett nytt aktiebrev ställt till moderbolaget. Det nya aktiebrevet skall innehålla en uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till moderbolaget, skall det överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

15 kap. Skadestånd m. m.

1 § Stiftare, styrelseledamot samt delegat, som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bankaktiebolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas aktieägare eller annan genom överträdelse av denna lag eller bolagsordningen.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för den skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den för revisionen huvudansvarige.

3 § Aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, aktieägare eller annan.

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon betalat i skadestånd får sökas åter av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

5 § Talan om skadestånd till bankaktiebolaget enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid bolagsstämman majoriteten eller en minoritet, bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier, har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget. Förs skadeståndstalan av en aktieägare för bolagets räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan om skadestånd till bankbolaget mot en delegat får utan hinder av vad ovan sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till bolaget får föras av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Om någon aktieägare sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för den kostnad som täcks av vad som kommit bolaget till godo genom rättegången.

Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

Har ett beslut fattats att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att aktieägare som avses i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots

detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till bolagsstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter angående det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Utan hinder av vad som sagts ovan i denna paragraf kan skadeståndstalan som grundas på brott föras av styrelsen.

6 § Talan för bankaktiebolagets räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan inte väckas mot

1. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bolagets bildande fattades på den konstituerande stämman,
2. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslutet eller åtgärden, som talan grundas på, fattades eller vidtogs,
3. delegat sedan ett år förflutit från det årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs, framlades på bolagsstämman,
4. revisor sedan tre år förflutit från det revisionsberättelsen framlades på bolagsstämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs samt
5. aktieägare sedan två år förflutit från beslutet eller åtgärden som talan grundas på.

Försätts bankaktiebolaget i konkurs på en ansökan som gjorts innan den i första stycket angivna tiden har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ utan hinder av att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5 §. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

16 kap. Bankaktiebolagets firma

1 § Ett bankaktiebolags firma skall innehålla ordet bank. Firma skall registreras i bankregistret. Den skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankinrättningar, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av ett bankaktiebolags firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Skall bankbolagets firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bolagsordningen.

2 § Bolagets styrelse kan anta bifirma. Vad som sägs i 1 § första stycket om firma gäller även bifirma. Ordet bank får dock inte tas in i bifirman.

3 § Skriftliga handlingar, som utfärdas för ett bankaktiebolag, bör undertecknas med bolagets firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av dess innehåll att den har utfärdats på bolagets vägnar, är de som har undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelsen enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte, om

1. det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för bolaget och
2. den till vilken handlingen ställts av bolaget utan oskäligt dröjsmål får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen efter det att antingen en begäran om godkännande framställts eller personlig ansvarighet gjordes gällande mot undertecknarna.

4 § Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns det bestämmelser i firmalagen (1974: 156).

17 kap. Tillsyn

1 § Bankinspektionen skall övervaka, att bankaktiebolagen i sin verksamhet ställer sig till efterrättelse denna lag och andra författningar, såvitt de särskilt avser banker, ävensom de för bankbolagen gällande bolagsordningarna samt de föreskrifter som med stöd av stadgande i lag eller bolagsordningen meddelats av bolagsstämman eller styrelsen.

Det åligger bankinspektionen att även i övrigt med uppmärksamhet följa bankbolagens verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kan inverka på bolags säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Bankinspektionen är inte på grund av vad här föreskrivits skyldig att övervaka att sådana bestämmelser iakttas, som avser enskilda aktieägare rättigheter eller skyldigheter i förhållande till bankbolaget eller till någon annan aktieägare eller som angår bolagets inre angelägenheter.

2 § Tillsynen utövas med ledning av de handlingar, som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen, samt de upplysningar, som inhämtas vid bankundersökningar eller på något annat sätt. Bankundersökning skall anställas så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen anbefaller sådan.

3 § Bankinspektionen skall för varje bankaktiebolag förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och bankaktiebolagets räkenskaper. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och i stället utse en ny revisor.

För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla bankaktiebolagets styrelse. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra bolagsstämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid styrelsesammanträde, som inspektionen har utlyst, och vid bolagsstämma samt delta i överläggningarna.

5 § Bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brotts förebyggande åtgärder. Om föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 11 kap. 1 § tredje stycket.

6 § Det åligger styrelsen i ett bankaktiebolag

1. att när som helst för den befattningshavare hos bankinspektionen, som enligt av regeringen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda inspektionen, samt för den särskilda undersökning, regeringen kan finna för gott att anställa, hålla bankbolagets kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,

2. att genast efter varje månads slut enligt de formulär, som fastställs av inspektionen, upprätta och till denna sända in en översikt, som utvisar

bolagets tillgångar och skulder, ävensom uppgift om de räntesatser bolaget under månaden tillämpat vid in- och utlåning,

3. att så snart det kan ske, till inspektionen i avskrift sända in styrelsens årsredovisningshandlingar och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar, revisionsberättelse med tillhörande handlingar, ävensom delårsrapport samt protokoll över förhandlingarna vid ordinarie bolagsstämma,

4. att dels på den tid som inspektionen betämmer, till inspektionen sända de uppgifter som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av bolagets verksamhet under räkenskapsåret samt bolagets ställning vid årets slut, dels utöver detta, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare statistiska uppgifter om bolagets verksamhet och ställning,

5. att jämväl i övrigt meddela inspektionen eller en sådan befattningshavare vid denna som ovan sagts, alla de upplysningar om bolaget, som de begär, samt

6. att när inspektionen finner anledning till antagande, att bankaktiebolaget gjort sådana förluster, att bolagets eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet, på inspektionens anmodan genast låta upprätta en balansräkning enligt 13 kap. 2 § och kalla revisorerna att granska densamma.

7 § Har styrelsen eller bolagsstämman fattat beslut som står i strid med lag eller bolagsordningen, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Inspektionen får också förelägga styrelsen att, om ett beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad styrelsen åligger enligt lag eller bolagsordningen. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Sker svårare avvikelser från denna lag eller bolagsordningen, har inspektionen att göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara oktrojen förverkad.

8 § Även om avvikelse från lag eller bolagsordningen inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om bankaktiebolagets verksamhet, som inspektionen kan finna påkallade.

Om verksamheten till följd av allvarliga missförhållanden beträffande bolagets ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får inspektionen förelägga bolagets styrelse att vidta för ändamålet nödvändiga åtgärder. Om styrelsen underlåter att rätta sig efter ett sådant föreläggande gäller vad i 7 § andra stycket sägs.

9 § Om oktroj har beviljats för ett bankaktiebolag och bolaget därefter inte anmälts för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för bolagets registrering genom lagakraftägande beslut blivit avskriven eller avslagen.

Om registrering av beslut, varigenom oktrojen har förverkats förordnar regeringen.

10 § Bankinspektionen har under ett bankaktiebolags likvidation i fråga om likvidatorerna och bolagsstämma samma befogenhet som, innan bolaget trätt i likvidation, enligt denna lag tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och bolagsstämman.

11 § Har ett bankaktiebolag försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av boets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Om arvode till det allmänna ombudet gäller bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare.

12 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag överklagas hos regeringen genom besvär. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av anförda besvär, om inte regeringen förordnar något annat.

Om besvär över beslut i vissa fall finns bestämmelser i 18 kap. 7 § och 19 kap. 2 § sista stycket.

13 § Varje bankaktiebolag skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas som en procentandel av bolagets eget kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret. Procentandelen skall vara lika för alla bankaktiebolag och får inte överstiga tre tusendels procent. Närmare föreskrifter om fastställande av bidrag och bidragens erläggande meddelas av regeringen.

Ett bankaktiebolag skall även utge ersättning, dels till offentlig styrelseledamot och person som avses i 8 kap. 7 § första stycket andra meningen med belopp som regeringen bestämmer, dels till revisor, som förordnats enligt 3 §, med belopp som bankinspektionen bestämmer.

14 § En ledamot i styrelsen för bankinspektionen eller en befattningshavare hos bankinspektionen får inte vara ledamot i styrelsen för ett bankaktiebolag. Inte heller får sådan person vara aktieägare i eller anställd hos ett sådant bolag.

15 § Närmare bestämmelser om bankregistret och om bankinspektionens organisation och verksamhet meddelas av regeringen.

18 kap. Registrering

1 § Hos bankinspektionen skall föras bankregister för registrering enligt denna lag eller andra författningar.

2 § Bankinspektionen skall genast i Post- och Inrikes Tidningar kungöra vad som införs i bankregistret med undantag av registrering av underrättelser enligt 2 kap. 17 §, 13 kap. 20 § och 14 kap. 4 §.

3 § Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser har införts i bankregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort äga vetskap om det.

4 § Har en sökande vid anmälan för registrering inte iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller, om bankinspektionen finner

att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller andra författningar eller mot bolagsordningen eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Underlåter sökanden att rätta sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet avgivits något hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns någon anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte något hinder för registrering av ett bolagsstämmobeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad enligt 9 kap. 16 § andra stycket.

Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta bolaget när inspektionen fattar beslut enligt 4 kap. 14 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 14 kap. 6 § tredje stycket eller 19 kap. 2 §.

5 § Bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen vunnit laga kraft finns i firmalagen (1974: 156).

6 § Beslut att ändra bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om aktiernas nominella belopp samt beslut om att öka eller att sätta ned aktiekapitalet skall registreras samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller nedsättningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenligt med bolagsordningen.

7 § Bankinspektionens beslut varigenom en anmälan avskrivits eller en registrering vägrats enligt 4 § första stycket överklagas hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller sådana beslut av bankinspektionen som avses i 4 § tredje stycket med undantag av beslut enligt 19 kap. 2 §.

19 kap. Straff och vite

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, aktiebrevsregister, förteckning enligt 3 kap. 13 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 13 § tredje stycket, 8 kap. 11 § första stycket andra meningen eller 12 § första stycket andra eller tredje meningen.

I fall som avses i 10 kap. 13 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

2 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga styrelseledamöterna att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till bankinspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter eller

2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att bolagsstämmans eller styrelsens beslut förfaller eller bolaget blir skyldigt att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan bankinspektionen döma ut vitet.

Bankinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

sparbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Med sparbank förstås en enligt denna lag bildad bank, som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

En sparbank har till ändamål att, utan rätt för dess stiftare eller andra att njuta del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen, befordra sparsamhet genom att driva bankverksamhet i enlighet med de bestämmelser som meddelas i denna lag. En sparbanksrörelse skall avse främst ett visst angivet verksamhetsområde.

2 § Sparbankerna skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna.

3 § Äger en sparbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är sparbanken moderföretag och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag aktier eller andelar i en juridisk person i den omfattning som har angetts nu, är även den sistnämnda juridiska personen dotterföretag till sparbanken. Detsamma gäller om aktierna eller andelarna ägs av sparbanken och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller av flera dotterföretag tillsammans.

Har en sparbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är sparbanken moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av sparbank

1 § En sparbank skall bildas av en eller flera stiftare. Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte något annat följer av bestämmelserna i 10 kap. 2 §.

Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara stiftare.

2 § Stiftarna anger villkoren för sparbankens bildande. Därvid iakttas att till en grundfond skall avsättas ett belopp vars storlek skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Grundfonden skall betalas med pengar. Om en sparbank bildas genom fusion enligt 10 kap. 2 § krävs ingen grundfond.

3 § Stiftarna skall upprätta ett reglemente som skall underställas regeringen för stadfästelse.

Regeringen prövar att reglementet överensstämmer med denna lag och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av sparbankens verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen reglementet samt beviljar oktroj.

4 § Om reglementet ändras skall även ändringen stadfästas. Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

5 § Reglementet skall ange

1. sparbankens firma,
2. sparbankens verksamhetsområde,
3. den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva,
5. grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta,
6. antalet huvudmän,
7. den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän, och där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen,
8. sättet att sammankalla sparbanksstämman,
9. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman, samt
10. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter, revisorer och eventuella styrelsesuppleanter som får utses av sparbanksstämman, samt tiden för styrelseledamöternas och revisorernas uppdrag.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna för teckning av bidrag till grundfonden lägga fram en av dem upprättad och underskriven dagtecknad teckningslista. På teckningslistan skall anges om fonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta jämlikt förbehåll i reglementet. Skall ränta utgå, skall anges den räntefot, efter vilken räntan skall beräknas. Räntefoten får dock inte sättas högre än den som framgår av 5 § räntelagen (1975: 635). Till teckningslistan skall fogas avskrifter av reglementet och beslutet om oktroj.

Bidragsteckning, som inte sker på teckningslistan, är inte bindande. Tecknas bidrag med andra villkor än som sägs i teckningslistan, är teckningen ogiltig.

7 § Stiftarna eller andra får inte uppbära ersättning av sparbanken för andra kostnader för sparbankens bildande än sådana som för bildandet varit uppenbarligen nödvändiga. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter, om något annat inte följer av 10 kap. 2 §.

8 § Sedan samtliga huvudmän utsetts på sätt föreskrivs i 5 kap. 3 § och hela det i reglementet fastställda grundfondsbeloppet har blivit tecknat, skall stiftarna kalla huvudmännen till en konstituerande stämma enligt bestämmelserna i 5 § p 8 om kallelse till sparbanksstämma.

Teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för huvudmännen under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

9 § Beslutet om sparbankens bildande fattas på den konstituerande stämman.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistan och beslutet om oktroj. Stiftarna skall vidare lämna uppgift om storleken av det tecknade grundfondsbeloppet samt de belopp som redan betalts in. Dessa uppgifter skall föras in i protokollet.

10 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att belopp som svarar mot grundfonden har tecknats, har frågan om sparbankens bildande fallit.

Om minst två tredjedelar av huvudmännen biträder beslutet att bilda sparbanken, är sparbanken bildad. I annat fall har frågan om sparbankens bildande fallit.

När sparbanken är bildad, skall på den konstituerande stämman en styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna i denna lag och reglementet.

11 § En sparbank skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs att hela det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, har behörigen inbetalats. Detta skall styrkas genom ett yttrande från en auktoriserad revisor.

Om sparbanken inte anmäls för registrering inom den i första stycket angivna tiden eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av sparbanken, har frågan om sparbankens bildande fallit. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som har inbetalts till grund fonden jämte uppkommen avkastning med avdrag för kostnaderna på grund av åtgärder enligt 13 § första stycket tredje meningen.

12 § Innan styrelse och revisorer har valts, kan bidrag till grundfonden betalas endast genom insättning på sådan räkning, som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos något svenskt bankinstitut.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för sparbanken när styrelse och revisorer har valts. Har frågan om sparbankens bildande fallit eller är teckningen av annan orsak inte bindande skall det inbetalda beloppet betalas tillbaka med ränta till bidragstecknarna.

13 § Innan sparbanken har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller söka, kära eller svara inför domstol eller någon annan myndighet. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bildandet av sparbanken och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla det tecknade bidragsbeloppet.

För en åtgärd som vidtas på sparbankens vägnar före registreringen svarar de som har deltagit i åtgärden eller beslutet om denna solidariskt. När sparbanken har registrerats, övergår ansvaret på sparbanken, om förpliktelsen följer av reglementet eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att sparbanken bildats.

Har ett avtal för sparbanken slutits före registreringen med en medkontrahent som visste att sparbanken inte var registrerad, kan denne om något annat inte följer av avtalet frånträda detta endast om frågan om sparbankens bildande fallit enligt 11 § tredje stycket. Visste medkontrahenten inte att sparbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan sparbanken har registrerats.

14 § Den nybildade sparbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när sparbanken börjar sin rörelse. Sparbanken skall till bankinspektionen anmäla då kungörande har skett.

Verksamhet

1 § Med den inskränkning som följer av 2 § får en sparbank jämte in- och utlåning av pengar, driva annan verksamhet, som står i samband därmed.

Om rätt för en sparbank att driva fondkommissionsrörelse finns det bestämmelser i fondkommissionslagen (1979: 748).

2 § En sparbank får för egen räkning förvärva eller driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis och andra fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden. Där utöver får sparbanken för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–6 §§.

3 § En sparbank får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 § om det låneavtal på vilket fordran grundas har sådant innehåll att sparbanken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten.

4 § En sparbank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1. angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger, eller till lokaler, som sparbanken i övrigt innehar,
4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i sparbanken,
5. aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av sådant företag,
6. annan banks rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna och, i de fall förvärvet avser hela eller en icke obetydlig del av rörelsen, om regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen lämnar tillstånd till detta.

För förvärv enligt första stycket 5. krävs

1. bankinspektionens tillstånd, om det ifrågavarande företaget med regeringens tillstånd verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen, eller
2. regeringens tillstånd i andra fall än som nämnts under 1.

För förvärv av aktier i Sparbankernas Bank krävs dock inget tillstånd.

5 § En sparbank får endast efter tillstånd av bankinspektionen medverka vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden. Sparbanken får förvärva aktier som ingår i emissionen, men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas en längre tid.

En sparbank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna dessutom förvärva aktier, emissionsbevis samt andel i aktiefond och ekonomisk förening. Sparbanken får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att sparbanken får

inneha sådana värdepapper i en större omfattning än vad som anges i nyss nämnda paragraf.

6 § För att skydda fordran får en sparbank

1. på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att sparbanken annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Vad gäller förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken gäller bestämmelserna i 8 kap. 7 § första stycket.

I utbyte mot egendom som köpts eller övertagits enligt första stycket får sparbanken förvärva aktier i ett bolag, som bildats för förvaltning av egendom eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller andra stycket får sparbanken, om uppenbar fara föreligger för att sparbanken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i detta bolag.

Har aktier förvärvats enligt första–tredje styckena får sparbanken byta ut dessa aktier mot aktier i ett annat bolag, till vilket det första bolaget överlåtit sina tillgångar.

Den egendom som sparbanken förvärvat enligt första–fjärde styckena skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för sparbanken. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Förvärv enligt denna paragraf skall genast anmälas till bankinspektionen.

Kapitaltäckning och kassareserv

7 § En sparbank skall till insättarnas skydd ha egna fonder till visst lägsta belopp. Detta bestäms i förhållande till sparbankens tillgångar och till garantiförbindelser som sparbanken ingått (placeringar). Vid beräkningen av kravet på egna fonder indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1 inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldkontoret,

2 skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommunen eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3 andra fordringar för vilka staten, kommun eller jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4 fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran som anges under A 1–3,

5 garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4,

B 1 andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2 fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar

därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3 fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller inteckning i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4 garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3,

C 1 fordringar för vilka säkerheten utgörs av inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningen ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten, inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten eller förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet,

2 garantiförbindelser för vilka sparbanken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran som an ges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skall avräknas från sparbankens egna fonder.

För placeringar, som anges under A, fordras ej egna fonder. I övrigt skall sparbank vid varje tidpunkt ha egna fonder till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar, som anges under C, och

åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tagas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i fjärde stycket avsatts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar, till sitt nettovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt

4. övriga garantiförbindelser, till halva sitt nominella belopp.

Med egna fonder avses grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond. Med egna fonder får, intill ett belopp motsvarande sparbankens egna fonder, likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot sparbankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot sparbankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 7 kap. 4 § 2. överstiger nettovärdet, dels det nominella värdet av förlagsbevis och därmed likartade fordringsbevis avsedda för kapitalmarknaden.

Från sparbankens egna fonder skall avräknas det bokförda värdet av vad sparbanken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har sparbank väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från sparbankens egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot sparbankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som sparbanken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppförs, om ej särskilda skäl föranleder annat.

8 § En sparbank skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall tillsammans med inneliggande kassa uppgå till lägst ett belop som svarar mot tio procent av sparbankens samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot inteckning i egen fastighet,
3. lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

Kreditgivning

9 § Kredit får beviljas endast om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet i fast eller lös egenom eller i form av borgen skall därvid ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå föreligger.

Sparbank får inte som pant motta förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

10 § En sparbank får inte vid beviljande av kredit avtala att sparbankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer. Efter tillstånd av regeringen får en sparbank dock avtala om sådant villkor vid beviljandet av kredit till svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

11 § En sparbank får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som sparbanken inte själv får avsluta.

En sparbank får inte heller på annat sätt, där ej fråga är om utdelning på aktier eller vad sparbanken som ägare av aktier i övrigt kan tillkomma, beredas andel i vinst på verksamhet, som sparbanken inte själv får bedriva.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första och andra styckena får en sparbank efter tillstånd av bankinspektionen lämna vinstandelslån till ett

företag, som med regeringens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen.

12 § En sparbank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att sparbank inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller lämnar kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap som nu sagts. Med fordringar jämställs i detta sammanhang borgen och annan garantiförbindelse till sparbanken.

13 § En sparbank får inte på andra villkor än sådana som sparbanken normalt uppställer lämna kredit till

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom sparbanken,
4. den som är gift med eller sammanlever under äktenskapliknande förhållanden med person som avses under 1–3,
5. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–4 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

Sparbankens styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som av sparbanken har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen samt pröva fråga om anställd eller delegat skall anses ha sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 eller 3.

Vad som gäller enligt första och andra styckena skall äga motsvarande tillämpning beträffande krediter som beviljats mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Samma gäller för en fordran som sparbanken förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

14 § Bestämmelserna om kredit i 9–13 §§ äger motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som sparbanken ikläder sig.

15 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för sparbankens förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall sparbanken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Utan förbehåll enligt andra stycket får dock sparbanken lämna ut lån med en längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av sparbankens egna fonder och dess inlåning.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Upplåning

16 § En sparbank får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som sparbanken ger ut i Sverige med längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av sparbankens inlåning från allmänheten.

17 § Motbok eller annat bevis, som en sparbank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos sparbanken.

En sparbank får inte träffa förbehåll om rätt för sparbanken att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

18 § Om en sparbank har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

19 § Omyndig får utan förmyndares tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos sparbanken efter det att han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får sparbanken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrarbalken får, utom såvitt gäller ränta som stått inne kortare tid än ett år, tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet inte skall gälla.

4 kap. Sparbankens ledning

1 § En sparbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta sparbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

Styrelsen väljs av sparbanksstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot skall utses av annan än sparbanksstämman finns dock i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

Styrelseledamöternas uppdrag gäller för den tid som anges i reglementet. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie sparbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamöter skall i tilllämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen och i de fall då ledamot som inte är vald på sparbanksstämman vill avgå, hos den som tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om det uppkommer hinder för honom enligt 3 § att vara styrelseledamot och om det inte finns någon suppleant, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny ledamot för den återstående mandattiden tillsätts om inte den förutvarande ledamoten har varit en sådan arbetstagarledamot som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Valet kan anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och antalet inte understiger fem.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, vara bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara styrelseledamot.

Till styrelseledamot får inte utses den som är

1. styrelseledamot eller anställd i annan sparbank eller
2. styrelseledamot, anställd eller revisor i annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i föreningsbank.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till arbetstagarledamöterna enligt 8 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

4 § Styrelsen skall utse verkställande direktör. Denne skall under styrelsens inseende leda verksamheten i sparbanken. Om det behövs, får flera verkställande direktörer utses. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör (vice verkställande direktör). Bankinspektionen får medge undantag från att verkställande direktör skall utses.

Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om det till vice verkställande direktör utses någon annan än styrelseledamot eller suppleant, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för vice verkställande direktör.

5 § Styrelsen får med den inskränkning som följer av 6 § uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med andra vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör eller andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts skall instruktionen ange hur ledningen av sparbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta bankinspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av att styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

6 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller någon annan att bevilja kredit till person eller sammanslutning som omfattas av bestämmelserna i 3 kap 13 §.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till person eller sammanslutning som där avses i och för en av denne driven rörelse.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med andra bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående personer eller sammanslutningar.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit skall gälla även i fråga om de garantiförpliktelser, som sparbank ikläder sig.

7 § Om en sparbank har blivit moderföretag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderföretaget de upplysningar som fordras för att beräkna koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

8 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Om inte något annat föreskrivs i reglementet eller beslutas av sparbanksstämman, väljer styrelsen ordförande. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller någon annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

9 § Styrelsens ordförande skall se till att sammanträden hålls här det behövs. Om en styrelseledamot fordrar att styrelsen sammankallas, skall detta ske.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollet skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

10 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i reglementet är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling. Om en styrelseledamot har förfall och om det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall denne beredas tillfälle till detta.

Som styrelsens beslut gäller, om reglementet inte föreskrivet särskild röstmajoritet, den mening för vilken vid sammanträdet mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

11 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och sparbanken. Inte heller får han handlägga fråga om avtal mellan sparbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot sparbankens. Med ett avtal jämställs en rättegång eller någon annan talan.

12 § Styrelsen företräder sparbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda sparbanken och teckna dess firma, om förbud mot detta inte har tagits in i reglementet. För den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs om sådan i 3 § första stycket och 11 §.

Rätten att teckna sparbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Andra inskränkningar får inte registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla sådana bemyndiganden som avses i andra stycket.

13 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för sparbanken får inte följa en föreskrift av sparbanksstämman eller något annat beslutsorgan inom sparbanken, om föreskriften inte är gällande därför att den står i strid mot denna lag eller reglementet.

14 § Om en ställföreträdare, som har företagit en rättshandling för sparbanken, har överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen inte gällande mot sparbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller bort inse att befogenheten överskreds.

15 § För registrering skall sparbanken anmäla vem som utsetts till styrelseledamot och suppleant samt till firmatecknare. Samtidigt skall dessa personers postadress och personnummer anmälas. För registrering skall även anmälas vilka som tecknar sparbankens firma och hur denna tecknas.

Anmälan görs första gången när sparbanken enligt 2 kap 11 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring inträffat i de förhållanden som anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan har även den som anmälningen gäller.

Ändras sparbankens postadress, skall sparbanken genast anmäla det för registrering.

5 kap. Sparbanksstämma

1 § I en sparbank skall såsom representanter för insättarna finnas huvudmän för övervakning av sparbankens förvaltning och med uppgifter i övrigt enligt denna lag.

Huvudmännen skall vara minst tjugo och högst sextio. Bankinspektionen kan medge att antalet huvudmän sätts högre än sextio, om särskilda förhållanden föranleder detta.

2 § En huvudman får inte vara

1. omyndig eller i konkurs,
2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållande medger annat,
3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller
4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman, som tillsätts av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i hypoteksförening eller föreningsbank.

3 § Av antalet huvudmän skall hälften väljas i enlighet med närmare stadganden i reglementet av fullmäktige i de kommuner, som ingår i sparbankens verksamhetsområde, eller av landsting. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att de skall vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. Den huvudman, som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans egen plats.

Skall flera korporationer förrätta val av huvudmän skall, om inte särskilda skäl föranleder till något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter invånarantalet i de kommuner som korporationerna företräder.

Kommunfullmäktiges och landstings val av huvudmän skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande, som svara mot det tal,

som erhålls, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant val är särskilt stadgat.

4 § Huvudmännen skall utses för tre år. Om så erfordras för att åstadkomma succesiva nyval skall mandattiderna vid det första huvudmannavalet inom sparbanken sättas kortare än som nyss sagts.

Upphör huvudmans uppdrag i förtid eller uppkommer för honom hinder enligt 2 § att vara huvudman skall sparbankens styrelse se till att fyllnadsval för den återstående mandattiden anställs så snart kan ske.

5 § De ärenden vilka jämlikt denna lag eller andra författningar eller reglementet tillhör huvudmännens prövning, handläggs på sparbanksstämman.

Sparbanksstämman skall hållas inom verksamhetsområdet, om inte utomordentliga omständigheter kräver något annat.

6 § Ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid den ordinarie sparbanksstämman skall årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en sparbank som är moderföretag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen läggas fram.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderföretag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande sparbankens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,
4. i andra ärenden som an kommer på huvudmännen enligt denna lag eller reglementet.

Uppskjuter stämman ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämman, skall denna hållas minst en och högst två månader efter stämmans avbrytande. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen stadgas i 13 kap 6 §.

7 § Extra sparbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. En sådan stämma skall även hållas när det för ett visst angivet ändamål skriftligen begärs av revisorerna eller av en tiondel av samtliga huvudmän. Kallelsen skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då en sådan begäran kommit in till sparbanken.

8 § En enskild huvudman har rätt att få ett ärende behandlat vid sparbanksstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

9 § Styrelsen kallar till sparbanksstämma. Kallelse skall utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte reglementet föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Uppskjuts stämman till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det stämman har inletts, skall kallelse ske till den forsatta stämman. Fordras det enligt denna lag eller reglementet för giltighet av ett sparbanksstämmobeslut att det fattas på två stämmor, kan kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman hållits. I sådan kallelse skall det anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt reglementet. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje huvudman.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall behandlas på stämman. Skall stämman behandla ett ärende om sparbankens överlåtelse eller dess fusion med annan sparbank eller om dess försättande i likvidation, skall detta och grunden därför särskilt anges i kallelsen. Om ett ärende avser en ändring av reglementet, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen.

Senast en vecka före den stämma som avses i 6 §, skall avskrifter av redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen sändas till huvudmännen.

Om någon kallelse till sparbanksstämma inte har skett eller handlingar inte har tillhandahållits eller sänts ut enligt denna lag eller reglementet, får sparbanksstämman inte besluta i något ärende utan samtycke av de huvudmän som berörs av felet. Har ett ärende inte tagits upp i kallelsen, får sparbanksstämman även utan ett sådant samtycke avgöra ärendet om det enligt reglementet skall förekomma på stämman, eller besluta att extra sparbanksstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

11 § Ordförande vid sparbanksstämman skall av stämman utses bland huvudmännen, om inte något annat föreskrivs i reglementet.

Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid stämman. I protokollet skall antecknas de vid stämman närvarande samt införas stämmans beslut och om röstning skett, hur den utfallit. Protokollet skall undertecknas av ordföranden och av minst en justeringsman som har utsetts på stämman. Senast två veckor efter stämman skall avskrift av protokollet sändas till huvudmännen. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen skall, om en huvudman begär det och styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild, på sparbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av sparbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ärenden på stämman. Upplysningsplikten avser även sparbankens förhållande till dotterföretag i koncernen och koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första meningen.

Om en begärd upplysning endast kan lämnas med stöd av sådana uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningar inom två veckor därefter skriftligen sändas över till de huvudmän som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till huvudmännen utan nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på huvudmans begäran lämnas till sparbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig över, om den begärda upplysningen lämnats till dem samt om upplysningen enligt deras mening bort föranleda någon ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande sparbank som är moderföretag, i koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger någon anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för huvudmännen samt sända över det i avskrift till de huvudmän, som har begärt upplysningen.

13 § Vid omröstning äger varje huvudman en röst. Huvudmännen får endast personligen utöva sin rösträtt.

Huvudman får dock inte rösta i fråga om

1. talan mot honom
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller andra förpliktelser gentemot sparbanken
3. sådan talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande någon annan, om huvudmannen i fråga har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens.

14 § Sparbanksstämman är beslutför, där de på stämman närvarande huvudmännen antal överstiger hälften av hela antalet huvudmän, om inte för beslutförhet ett högre antal föreskrivits i reglementet. Om en närvarande huvudman enligt 13 § är förhindrad att rösta i ett särskilt ärende och till följd därav antalet av de deltagande inte uppgår till det för beslutförhet bestämda, utgör detta inte hinder för ärendets företagande.

Sparbanksstämmans beslut utgörs av den mening, som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats av stämman innan valet förrättades.

Andra stycket gäller inte, om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i reglementet. Beträffande de beslut som avses i 16 §, 9 kap. 1 § andra stycket och 10 kap. 3 § kan det dock i reglementet endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i dessa paragrafer.

15 § Beslut att ändra reglementet fattas av sparbanksstämman. Beslutet är endast giltigt om det har biträtts av minst två tredjedelar av de på stämman närvarande huvudmännen.

Beslutet att ändra reglementet skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs och får inte verkställas förrän registrering har skett. Om stadfästelse av reglementsändring finns det bestämmelser i 2 kap. 4 §.

16 § Ett avtal, som inte avser fusion men varigenom en sparbank förbinder sig att överlåta hela eller en icke obetydlig del av sin rörelse till ett annat bankinstitut, får inte träffas med mindre samtliga huvudmän i den överlåtande sparbanken förenat sig om beslutet att sparbanken skall biträda avtalet, eller beslutet fattats på två stämmor och på den senaste stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Om det för giltighet av beslutet i reglementet är bestämt ytterligare något villkor, skall detta gälla.

17 § Om ett sparbanksstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag eller reglementet, kan talan mot sparbanken som att beslutet skall upphävas eller ändras föras av styrelsen eller av en huvudman eller en styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om inte talan väckts inom denna tid är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som i andra stycket sägs när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla huvudmännens samtycke
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa huvudmän och sådant samtycke inte har givits, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de för sparbanken gällande bestämmelserna om kallelse har väsentligen eftersatts.

Rätten kan ändra sparbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är sparbanksstämmans

beslut sådant att det skall anmälas för registrering enligt denna lag och har det upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har det genom beslut under rättegången förordnats att sparbanksstämmans beslut inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering.

18 § Om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken, skall sparbanksstämma kallas samman för att välja ställföreträdare som skall föra sparbankens talan i tvisten. Stämningen delges med den valde ställföreträdaren.

Förbehåll i reglementet, att tvister mellan sparbanken och styrelsen, en styrelseledamot, en likvidator eller en huvudman skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen skiljemannaförfarande mot sparbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 17 § andra stycket, om styrelsen inom den där angivna klandertiden har kallat till sparbanksstämma enligt första stycket.

19 § En huvudman får inte i denna sin egenskap erhålla arvode. I reglementet får dock en sparbank ta in bestämmelser om att huvudman för deltagande på sparbanksstämman äger få ersättning för förlorad arbetsförtjänst, resekostnader och traktamente.

6 kap. Revision

1 § Sparbanksstämman skall välja minst två revisorer och minst två suppleanter. Bankinspektionen skall dessutom enligt vad som föreskrivs i 13 kap 3 §, utse en eller flera revisorer.

Bestämmelserna i denna lag om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

För de revisorer som är valda av sparbanksstämman gäller uppdraget för den tid som anges i reglementet. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall uppdragstiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie sparbanksstämma på vilken revisorsval förrättas.

2 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses ett auktoriserat revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs auktoriserade revisionsbolag med auktoriserade revisorer. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den sparbank som revisonen avser, anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. I ett auktoriserat revisionsbolag skall den huvudansvarige vara auktoriserad revisor. Bestämmelserna i 4 och 12 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i sparbanks dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av sparbankens revisorer.

3 § Minst en av de revisorer, som sparbanksstämman utser, skall vara auktoriserad revisor. Denne får inte vara huvudman i sparbank.

4 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot eller delegat i sparbanken eller dess dotterföretag eller biträder vid sparbankens bokföring eller medelsförvaltning eller sparbankens kontroll däröver

2. är anställd hos sparbanken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till denna eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder sparbanken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller sparbankens kontroll däröver,

3. är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

4. står i låneskuld till sparbanken eller något annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka sparbanken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor. Har sparbanken i sin tjänst anställda eller delegater med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta sparbankens interna revision, får revisorerna dock anlita dessa personer i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

5 § Ett av sparbanksstämman lämnat uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen.

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller det uppkommer hinder för honom enligt 2–4 §§ eller enligt reglementet att vara revisor och om det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden.

6 § Styrelsen skall, om inte sparbanksstämman vidtar rättelse utan dröjsmål, göra anmälan hos bankinspektionen

1. om en bestämmelse i denna lag eller reglementet om antalet revisorer har åsidosatts,

2. om auktoriserad revisor inte är utsedd enligt 3 §, eller

3. om en revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första stycket eller enligt reglementet.

Anmälan enligt första stycket kan göras av envar.

7 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska sparbankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om sparbanken är moderföretag, skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av sparbanksstämman skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, såvida de inte strider mot lag, reglementet eller god revisionssed.

8 § Styrelsen skall ge revisor tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som revisorn finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som han begär. Samma skyldighet åligger styrelsen, verkställande direktören och revisor i ett dotterföretag till sparbanken gentemot revisor i sparbanken.

9 § Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och om sparbanken är moderföretag på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräk-

ningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. Är sparbanken moderföretag gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

10 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge revisionsberättelse till sparbanksstämman. Berättelsen skall överlämnas till sparbankens styrelse senast två veckor före den ordinarie sparbanksstämman.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande, huruvida årsredovisningen gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 7 kap., skall revisorerna ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag eller reglementet, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela huvudmännen.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om sparbankens förvaltningsutgifter, den inre kontrollen inom sparbanken, fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det i förvaltningsberättelsen framställda förslaget till dispositioner beträffande sparbankens vinst eller förlust.

Är sparbanken moderföretag skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–fjärde styckena tillämpas.

11 § De erinringar som revisor framställt till styrelsen skall antecknas i ett protokoll eller någon annan handling som skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

12 § Revisor har rätt att närvara vid sparbanksstämma. Han är skyldig att närvara vid stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

13 § Revisor får inte till enskild huvudman eller utomstående lämna upplysningar om sådana sparbankens angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till förfång för sparbanken.

Om revisors tystnadsplikt vad avser uppgifter om enskildas förhållanden till sparbanken finns det föreskrifter i 4 § bankrörelselagen (1984: 00).

Revisor är skyldig att till sparbanksstämman lämna alla upplysningar som sparbanksstämman begär, om det inte skulle vara till nämnvärd olägenhet för enskild. Revisor är vidare skyldig att lämna medrevisor, ny revisor och, om sparbanken har försatts i konkurs, konkursförvaltare erforderliga upplysningar om sparbankens angelägenheter.

7 kap. Redovisning

Årsredovisning m. m.

1 § Kalenderår utgör räkenskapsår, om inte annat följder av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i nämnda lag, föreskrifterna nedan i detta kapitel.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande bankinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om sparbankens löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning samt därvid, om särskilda skäl föreligger, meddela föreskrifter som avviker från bokföringslagen. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande översikt av sparbankens resultat och ställning.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmast föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall, om det inte möter särskilda hinder, uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisningen antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

3 § Minst en månad före den ordinarie sparbanksstämman skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret avlämnas till revisorerna.

Om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen finns det föreskrifter i 13 kap. 6 §.

4 § Utöver vad som följer av 14 § bokföringslagen (1976: 126) gäller följande vid värdering av omsättningstillgång.

1. Om en särskild upplysning lämnas i årsredovisningen, får en omsättningstillgång tas upp över anskaffningsvärdet, dock inte över verkliga värdet.

2. Räntebärande obligationer som avses i 3 kap. 7 § första stycket A2 eller B1 får tas upp till ett värde (medeltals värde), som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån statligt bostadslån utgår, för annat byggande. Medeltalet tillkännages av bankinspektionen.

5 § Utöver vad som följer av 15 § bokföringslagen (1976: 126) får en anläggningstillgång, vars värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet, inte tas upp över detta verkliga värde.

För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad i 15 § fjärde stycket bokföringslagen föreskrivs om användningen av belopp, varmed värdet av där avsedd anläggningstillgång skrivs upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning av värdet på omsättningstillgångar, om det finns särskilda skäl för en sådan utjämning,

2. avsättning till reservfond, eller

3. avsättning till uppskrivningsfond.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för det ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i tredje stycket 1 och 2 angivna ändamålen.

6 § Bestämmelserna i 17 § andra och tredje styckena bokföringslagen (1976: 125) gäller inte för sparbank.

Vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § skall andelar i andra företag än aktiebolag likställas med de aktier som sparbanken äger.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterföretagen tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

De belopp till vilka sparbankens fonder uppgår, skall redovisas var för sig och uppföras bland skulderna. Benämningen fond får endast användas för grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond.

Utgifter för sparbankens bildande, för bildande av garantifond eller för sparbankens förvaltning får inte tas upp som tillgångar.

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som erhållits. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Ändringar i beloppen av de egna fonderna jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.
3. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.
4. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första stycket får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av sparbankens verksamhetsresultat och ställning, samt
2. händelser av väsentlig betydelse för sparbanken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet av i sparbanken anställda personer under räkenskapsåret. Vidare skall anges det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels till övriga anställda och delegater i sparbanken. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande sparbankens vinst eller förlust.

Sparbanken skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om sparbankens egna fonder, om därmed enligt 3 kap. 7 § likställt kapital och om kapitalkravet enligt bestämmelserna i nämnda lagrum.

10 § I en sparbank som är moderföretag skall, utöver årsredovisning för sparbanken, för varje räkenskapsår avges koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för sparbanken.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av sparbankens och dess dotterföretags resultaträkningar och balansräkningar upprättat enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 4–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Med internvinst avses sparbankens andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

Vid koncernredovisningen får de undantag från första eller andra stycket göras som förhållandena kräver om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl,

1. är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna, eller
2. av bankinspektionen lämnas medgivande till detta.

För sådana avvikelser skall en motiverad redogörelse lämnas i sparbankens förvaltningsberättelse.

I förvaltningsberättelsen för en sparbank som är moderföretag skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra och tredje styckena. Redogörelse skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen.

Delårsrapport

12 § En sparbank skall minst en gång under det räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge särskild redovisning (delårsrapport). Rapporten skall avse sparbankens verksamhet från räkenskapsårets början. En delårsrapport skall omfatta två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapport avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporten skall hos sparbanken hållas tillgänglig för envar och genast sändas till huvudmännen. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 13 kap. 6 § 3.

13 § I delårsrapport skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket gäller i tillämpliga delar för delårsrapporten.

Är sparbanken moderföretag, skall sparbanken i delårsrapport, utöver uppgifter för sparbanken lämna uppgifter för koncernen i tillämpliga delar motsvarande vad i första stycket sägs.

14 § Om det inte möter särskilda hinder, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som använts i den senast framlagda årsredovisningen.

8 kap. Fonder och vinstdisposition m. m.

1 § Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå på fonden och i så fall den räntefot, efter vilken ränta skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas, endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 3 kap. 7 §. I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad i sådant hänseende blivit utfäst vid garantifondens bildande.

2 § Sparbankens vinst skall, i den mån grundfonden eller, om en garantifond bildats, denna gått förlorad, i första hand användas för att uppbringa sådan fond till det belopp, vartill den skall uppgå.

Vad som av vinsten inte tas i anspråk för det i första stycket nämnda ändamålet skall avsättas till en reservfond.

Utan hinder av vad som föreskrivs i andra stycket får dock sparbanksstämman besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, sparbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får till sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

3 § Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får en sådan återbäring inte ske annat än i den mån reservfonden uppgår till belopp, som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalats eller genom återbäringen sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 3 kap. 7 § föreskrivna kravet på egna fonder.

4 § Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 3 kap. 7 § föreskrivna kravet på egna fonder. Grundfondsräntan skall inte i något fall utbetalas om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

5 § Har en sparbank försatts i konkurs efter ansökan, som gjorts inom ett år från det att beslut fattades om återbetalning av garantifonden eller om återbäring av grundfonden, är beslutet såvitt det inverkar på borgenärernas rätt utan verkan. På det belopp som på grund av vad sålunda stadgas skall erläggas till konkursboet, skall betalas ränta. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1976: 635) från den dag beloppet betalades ut av sparbanken till och med den dag återbetalning eller återbäring till konkursboet skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

6 § Följer inte annat av bestämmelserna i 1 och 3 §§ får grundfond, garantifond och reservfond inte minskas, om det inte behövs för att täcka en förlust som uppstått i rörelsen.

7 § En sparbank får förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken endast om förutsättningar för återbetalning av fond föreligger enligt 1 eller 3 §.

En juridisk person i vilken en sparbank ensam eller tillsammans med andra sparbanker har ett dominerande inflytande får inte förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond utgivet av sparbanken.

9 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Sparbanksstämman kan besluta att sparbanken skall träda i likvidation.

I andra fall än i 2 § sägs är ett beslut om likvidation inte giltigt med mindre samtliga huvudmän förenat sig om detta eller beslutet fattats på två på varandra följande sparbanksstämmor och på den senaste stämman biträtts av minst fyra femtedelar av samtliga röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Om det för giltighet av beslutet i reglementet är bestämt ytterligare något villkor, skall detta gälla. Stämman kan besluta att likvidationen skall inträda en viss senare dag.

Även om reglementet skulle föreskriva kvalificerad majoritet för beslutet om likvidation, fattas ett sådant beslut med enkel majoritet, när det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 §. När en sådan grund föreligger, har beslutet omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Rätten skall förordna att sparbanken skall träda i likvidation om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från sparbankens bildande,
2. sparbankens hela rörelse överlåtits,
3. regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. sparbanken är försatt i konkurs som avslutats med överskott och sparbanksstämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 18 §.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i tingsrätten.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller huvudman. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan på ansökan även av en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.

Förfarandet hos rätten

3 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 §, skall rätten genast kalla sparbanken, bankinspektionen samt de huvudmän och de borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för sparbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges sparbanken, om det kan ske på något annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

4 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ärendet enligt 2 §, skall dessa betalas av sparbankens medel, om sparbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När en anmälan gjorts av bankinspektionen, skall dessa kostnader betalas av sparbanken.

Genomförandet av likvidationen

5 § Sparbanksstämman eller den domstol, som fattar beslut att sparbanken skall träda i likvidation, skall genast till bankinspektionen anmäla likvidationsbeslutet för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Dessa träder i styrelsens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

6 § Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorer, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

Upphör mandattiden för en huvudman, sedan ett beslut om likvidation fattats, skall mandattiden anses vara förlängd till dess likvidationen avslutas.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att sparbanken träder i likvidation. Bestämmelserna i 6 kap. skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

7 § I fråga om sparbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om sparbanksstämma tillämpas, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

8 § När sparbanken trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av sparbankens angelägenheter under den tid, för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på sparbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på sparbanksstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning, i en sparbank som är moderföretag omfattande även koncernredovisning, avges för detta år.

9 § Likvidatorerna skall söka kallelse på sparbankens okända borgenärer.

10 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt förvandla sparbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala sparbankens skulder. Sparbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

11 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie sparbanksstämman för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 5 kap 6 § andra stycket 1 och 2 samt 7 kap 9 § tredje – femte styckena samt 10 och 11 §§ inte tillämpas.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas

inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

12 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda inställelsedagen är förbi och alla kända skulder blivit betalda skall likvidatorerna, om det finns garantifond eller om det i reglementet har gjorts förbehåll om återbäring av grundfond, ombesörja återbetalning av sådan fond jämte utfäst ränta. Finns såväl garantifond som grundfond får återbäring av grundfonden inte äga rum, förrän garantifonden jämte ränta har återbetalats. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av sparbankens medel behållas som kan behövas för denna betalning.

13 § Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse avseende likvidationen i dess helhet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla huvudmännen till en sparbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall sändas till huvudmännen samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 5 kap 6 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på sparbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen föreskrivs i 13 kap 6 §.

14 § När likvidatorerna lagt fram slutredovisningen är sparbanken upplöst. Detta skall genast anmälas för registrering.

15 § Om det enligt likvidatorernas slutredovisning finns ett överskott, skall hälften av detta tillfalla sparbankernas säkerhetskassa samt återstoden, på sätt sparbanksstämman äger bestämma, användas för allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Sparbanksstämmans beslut skall underställas bankinspektionen som har att tillse, såväl att angiven del av överskottet utbetalas till säkerhetskassan som att återstoden används i enlighet med vad sparbanksstämman beslutat.

Skall sparbank i samband med likvidation överlåta sin rörelse till någon annan sparbank, skall överskottet utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket gå till den sparbank som har övertagit rörelsen.

16 § Om det efter sparbankens upplösning enligt 14 § visar sig att sparbanken har tillgångar eller om talan väcks mot sparbanken eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första sparbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt reglementet.

17 § Om en sparbank har trätt i likvidation på grund av sparbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och sparbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas,

1. om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller reglementet, eller

2. om garantifond eller grundfond återbetalts.

För beslut enligt första stycket krävs kvalificerad majoritet på sätt 1 § andra stycket föreskriver. När sådant beslut fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Sparbanksstämmans beslut om likvidationens uphörande och val av styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1 och 2 § blivit upphävt genom lagakraftägande dom eller beslut av domstol, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till sparbanksstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf skall 13 § tillämpas.

Konkurs

18 § Om en sparbank är försatt i konkurs och denna avslutas utan något överskott, är sparbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall sparbanksstämman inom en månad från det konkursen avslutades besluta att sparbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas, gäller 2 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garantifond eller till grundfond, som skall återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, däri inbegripet fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. Beträffande den inbördes förmånsställningen mellan dessa fondmedel skall gälla vad som föreskrivs i 12 §.

19 § Om en sparbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds sparbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När konkursen har avslutats, skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut, som vunnit laga kraft, upphävt ett beslut att försätta sparbanken i konkurs.

10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Fusion genom absorption

1 § Avtal om fusion, varigenom en sparbank (överlåtande sparbank) upplöses utan likvidation och dess tillgångar och skulder övertas av en annan sparbank (övertagande sparbank), skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken. Fusion kan ske utan hinder av att den överlåtande sparbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 5 § registrerats.

Följande handlingar skall sändas till huvudmännen i den överlåtande

sparbanken senast en vecka före den sparbanksstämma, vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas,

1. förslag till sparbanksstämmans beslut
2. fusionsavtalet
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för sparbanken och insättarna
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3
5. om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman

a. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckningar om sparbanksstämmans beslut om sparbankens vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser

b. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser som är av väsentlig betydelse för sparbankens ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts och

c. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Fusion genom kombination

2 § Avtal om fusion, varigenom två eller flera sparbanker (överlåtande sparbanker) förenas genom att bilda en ny sparbank som övertar deras tillgångar och skulder, skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i varje överlåtande sparbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket andra meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande sparbank. De skall sändas till huvudmännen senast en vecka före den sparbanksstämma, vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtal skall behandlas, samt läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till reglemente för den övertagande sparbanken. Godkänner sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna avtalet, skall de genast se till att huvudmän, styrelse och revisorer utses i den nya sparbanken.

3 § Beslut om godkännande av fusionsavtal enligt 1 eller 2 § är giltigt endast om det har biträtts av samtliga närvarande huvudmän som skall företräda nio tiondelar av antalet huvudmän, eller fattats på två varandra följande sparbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen.

Fusionsförfarandet

4 § När fusionsavtalet har godkänts av sparbanksstämman, skall sparbanksstämmans beslut anmälas av överlåtande sparbank för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av beslutet, har frågan om fusion fallit.

5 § Senast två månader efter det att beslutet om godkännande av fusionsavtalet registrerats skall såväl den övertagande som överlåtande sparbanken ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall sparbankerna därjämte underställa regeringen reglementet för den övertagande sparbanken för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar att fusionen dels kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller på annat sätt har fordringar på de av fusionen berörda sparbankerna, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

Regeringen får uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela tillstånd enligt första stycket i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en överlåtande sparbank, gäller om stiftelsens över förande till den övertagande sparbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § Inom två månader från dagen för regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd till fusion skall styrelserna i så väl den övertagande som den överlåtande sparbanken till bankinspektionen för registrering anmäla att fusionen verkställts enligt fusionsavtalet samt vid fusion enligt 2 §, att den övertagande sparbanken bildats och att huvudmän, styrelse och revisorer utsetts för denna.

När fusionstillstånd enligt 5 § och anmälan enligt första stycket har registrerats, är den överlåtande sparbanken upplöst och dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken.

Har inte ansökan om fusionstillstånd gjorts inom den i 5 § föreskrivna tiden eller har sådan ansökan avslagits, skall inspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om sparbankerna inte gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Fusion mellan sparbank och helägt dotterbolag

8 § Äger en sparbank samtliga aktier i ett dotterbolag, kan styrelserna träffa och före registrering anmäla ett sådant avtal om fusion, att dotterbolaget skall gå upp i sparbanken. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar. Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget ett allmänt aktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som sparbanken på grund av bestämmelserna i 3 kap. 1–4 §§ inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen enligt 7 § andra stycket. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i dotterbolag

9 § Äger en sparbank själv eller tillsammans med ett dotterföretag mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har sparbanken rätt att av de övriga aktieägarna i det sistnämnda bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av sparbanken.

En tvist om huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet skall prövas av tre skiljemän enligt lagen (1929: 145) om skiljemän, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas är inte tillämpliga vid sådana tvister.

Har sparbanken förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till sparbanken överlåta sådana aktier mot en viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av sparbanken, om inte skiljemännen på särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

10 § Vill sparbanken lösa in aktier i dotterbolag enligt 9 § och kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall sparbanken hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten skall hänskjutas till skiljemän. Samtidigt skall styrelsen uppge sin skiljeman.

Dotterbolagets styrelse skall vid begäran enligt första stycket genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Har inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden uppgivit en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

11 § Prövas en tvist om inlösen enligt 9 § av skiljemän och är det ostridigt mellan parterna att det finns lösningsrätt eller förklaras det i en skiljedom att sådan rätt finns utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är aktieägarna skyldiga att till sparbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelsen. Detta gäller endast om sparbanken ställer säkerhet, som godkänts av skiljemännen, för det kommande lösenbeloppet med ränta.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts till dess lösenbeloppet förfaller till betalning.

12 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits aktieägare utan att dessa har överlämnat sina aktiebrev, skall sparbanken genast sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Därvid får förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet inte göras.

13 § Om säkerhet har ställts enligt 11 § eller om nedsättning har skett enligt 12 § är sparbanken ägare till aktierna. Innan aktiebreven har överlämnats till sparbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnandet av breven till sparbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Har aktiebrevet inte överlämnats inom en månad från det sparbanken blivit ägare till aktien, kan det utfärdas ett nytt aktiebrev ställt till sparbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla en uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till sparbanken, skall det överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

11 kap. Skadestånd m. m.

1 § Stiftare, huvudman, styrelseledamot samt delegat som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar sparbanken, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas tredje man genom överträdelse av denna lag eller reglementet.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för den skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den för revisionen huvudansvarige.

3 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1 eller 2 §, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon betalat i skadestånd får sökas åter av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

4 § Talan om skadestånd till sparbanken enligt 1 eller 2 § kan väckas, om vid sparbanksstämman majoriteten eller en minoritet, bestående av minst en tredjedel av samtliga huvudmän, har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av sparbanksstämman och endast under förutsättning att inte en tiondel av samtliga huvudmän röstar mot förslaget. Talan om skadestånd till sparbanken mot en delegat får utan hinder av vad ovan sagts väckas av styrelsen.

Talan för sparbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på sparbanksstämman.

Har ett beslut fattats att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att huvudmän som avses i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till sparbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter angående det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Utan hinder av vad som sagts ovan i denna paragraf kan skadeståndstalan som grundas på brott föras av styrelsen.

5 § Talan för sparbankens räkning enligt 1 eller 2 §, som inte grundas på brott, kan inte väckas mot

1. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om sparbankens bildande fattades på den konstituerande stämman,
2. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslutet eller åtgärden, som talan grundas på, fattades eller vidtogs,
3. huvudman sedan två år förflutit från beslutet eller åtgärden som talan grundas på,
4. delegat sedan ett år förflutit från årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs, framlades på sparbanksstämman,
5. revisor sedan tre år förflutit från det revisionsberättelsen framlades på sparbanksstämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs.

Försätts sparbanken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den i första stycket angivna tiden har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1 eller 2 § utan hinder av att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 4 §. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

12 kap. Sparbankens firma

1 § En sparbanks firma skall innehålla ordet sparbank. Firma skall registreras i sparbanksregistret. Den skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i sparbanksregistret, samt från benämningar på utländska bankinrättningar, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av en sparbanks firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Skall sparbankens firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i reglementet.

2 § Sparbankens styrelse kan anta bifirma. Vad som sägs i 1 § första stycket om firma gäller även bifirma. Ordet sparbank får tas in i bifirma.

3 § Skriftliga handlingar, som utfärdas för en sparbank, bör undertecknas med sparbankens firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av dess innehåll att den har utfärdats på sparbankens vägnar, är de som har undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelsen enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller inte, om

1. det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för sparbanken och
2. den till vilken handlingen ställts av sparbanken utan oskäligt dröjsmål får ett behörigen undertecknat godkännande av handligen efter det att antingen en begäran om godkännande framställts eller personlig ansvarighet gjordes gällande mot undertecknarna.

4 § Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns det bestämmelser i firmalagen (1974: 156).

13 kap. Tillsyn

1 § Bankinspektionen skall övervaka, att sparbankerna i sin verksamhet ställer sig till efterrättelse denna lag och andra författningar, såvitt de särskilt avser sparbanker, ävensom de för sparbankerna gällande reglementena samt de föreskrifter, som med stöd av stadgande i lag eller reglemente meddelats av sparbanksstämman eller styrelsen.

Det åligger bankinspektionen att även i övrigt med uppmärksamhet följa sparbankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kan inverka på en sparbanks säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av sparbanksverksamheten.

2 § Tillsynen utövas med ledning av de handlingar, som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen, samt de upplysningar, som inhämtas vid undersökningar eller på något annat sätt. Undersökning skall anställas så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen anbefaller sådan.

3 § Bankinspektionen skall för varje sparbank förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och sparbankens räkenskaper. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och i stället utse en ny revisor.

För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla sparbanks styrelse. Har styrelsen inte rättat sig ef ter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra sparbanksstämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid styrelsesammanträde som inspektionen har utlyst och vid sparbanksstämma samt delta i överläggningarna.

5 § Bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brottsförebyggande åtgärder. Om rätt för inspektionen att utfärda föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 7 kap. 1 § tredje stycket.

6 § Det åligger styrelsen i en sparbank

1. att när som helst för den befattningahavare hos bankinspektionen, som enligt av regeringen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda inspektionen, samt för den särskilda undersökning, regeringen kan finna för gott att anställa, hålla sparbankens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,

2. att genast efter varje månads slut enligt de formulär, som fastställs av inspektionen, upprätta och till denna sända in en översikt, som utvisar sparbankens tillgångar och skulder, ävensom uppgift om de räntesatser sparbanken under månaden tillämpat vid in- och utlåning,

3. att så snart det kan ske, till inspektionen i avskrift sända in styrelsens årsredovisningshandlingar och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar, revisionsberättelse med tillhörande handlingar, ävensom delårsrapport samt protokoll över förhandlingarna vid ordinarie sparbanksstämman.

4. att dels på den tid som inspektionen bestämmer, till inspektionen sända de uppgifter, som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av sparbankens verksamhet under räkenskapsåret samt sparbankens ställning vid årets slut, dels utöver detta, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare statistiska uppgifter om sparbankens verksamhet och ställning,

5. att jämväl i övrigt meddela inspektionen eller en sådan befattningshavare vid denna, som ovan sagts, alla de upplysningar om sparbanken, som de begär, samt

6. att när det kan finnas anledning till antagande att sparbanken gjort sådana förluster att sparbanken inte kan uppfylla i 3 kap 6 § föreskrivet krav på egna fonder genast låta upprätta en särskild balansräkning som skall granskas av revisorerna samt om balansräkningen bekräftar antagandet i fråga genast sända meddelande härom till inspektionen.

7 § Har styrelsen eller sparbanksstämman fattat ett beslut som står i strid med lag eller reglementet, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Inspektionen får också förelägga styrelsen eller sparbanksstämman att, om ett beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse där så kan ske samt att även i övrigt förelägga sparbanksstämma, styrelse eller revisorer att fullgöra vad som åligger dem enligt lag eller reglementet. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Sker svårare avvikelser från denna lag eller reglementet, har inspektionen att göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara oktrojen förverkad.

8 § Även om avvikelser från lag eller reglementet inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om sparbankens verksamhet, som inspektionen kan finna påkallade.

Om verksamheten till följd av allvarliga missförhållanden beträffande sparbankens ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får inspektionen förelägga sparbankens styrelse att vidta för ändamålet nödvändiga åtgärder. Om styrelsen underlåter att rätta sig efter ett sådant föreläggande gäller vad i 7 § andra stycket sägs.

9 § Har en sparbank i fall som avses i 11 kap 1 och 2 §§ tillskyndats skada, får bankinspektionen föranstalta om talans anställande mot den ersättningsskyldige, om inte vad som stadgas i 11 kap 4 och 5 §§ utgör hinder för sådan talan.

10 § Om oktroj beviljats för en sparbank och sparbanken därefter inte anmälts för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för sparbankens registrering genom lagakraftägande beslut avskrivits eller avslagits.

Om registrering av beslut, varigenom oktrojen har förverkats, förordnar regeringen.

11 § Bankinspektionen har under sparbanks likvidation i frågan om likvidatorerna och sparbanksstämma samma befogenhet som, innan sparbanken trätt i likvidation, enligt denna lag tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och sparbanksstämman.

12 § Har en sparbank försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av bkonkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Om arvode till det allmänna ombudet gäller bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare.

13 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag överklagas hos regerigen genom besvär. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av anförda besvär, om inte regeringen förordnar något annat.

Om besvär över beslut i vissa fall finns bestämmelser i 14 kap. 6 § och 15 kap 2 § sista stycket.

14 § Varje sparbank skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas som en procentandel av det sammanlagda beloppet av de av sparbanken förvaltade medlen vid utgången av det nästföregående kalenderåret. Procentandelen skall vara lika för alla sparbanker och får inte överstiga sju tusendels procent. Närmare föreskrifter om fastställande av bidrag och bidragens erläggande meddelas av regeringen.

En sparbank skall även utge ersättning till revisor, som förordnas enligt 3 §, med belopp som bankinspektionen bestämmer.

15 § En ledamot av styrelsen för bankinspektionen eller en befattningshavare hos bankinspektionen får inte vara ledamot i styrelsen för en sparbank. Inte heller får de vara huvudmän i eller anställda hos en sparbank.

16 § Närmare föreskrifter om sparbanksregistret och om bankinspektionens organisation och verksamhet meddelas av regeringen.

14 kap. Registrering

1 § Hos bankinspektionen skall föras sparbanksregister för registrering enligt denna lag eller andra författningar.

2 § Bankinspektionen skall genast i Post- och Inrikes Tidningar kungöra vad som införs i sparbanksregistret med undantag av registrering av underrättelser enligt 2 kap. 14 §, 9 kap. 19 § och 10 kap. 5 §.

3 § Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser har införts i sparbanksregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort äga vetskap om det.

4 § Har en sökande vid anmälan för registrering inte iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller, om bankinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning, eller
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller andra författningar eller mot reglementet eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Underlåter sökanden att rätta sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet avgivits något hinder för registrering och har säkanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns någon anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte något hinder för registrering av ett sparbanksstämmobeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad enligt 5 kap 17 § andra stycket.

Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta sparbanken när inspektionen fattar beslut enligt 10 kap 7 § tredje stycket eller 15 kap 2 §.

5 § Bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen vunnit laga kraft finns i firmalagen (1974: 156).

6 § Bankinspektionens beslut varigenom en anmälan avskrivits eller en registrering vägrats enligt 4 § första stycket överklagas hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller om bankinspektionen förklarat frågan om fusion förfallen enligt 10 kap 7 §.

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 4 kap. 9 § första stycket andra meningen eller 10 § första stycket andra eller tredje meningen.

I fall som avses i 6 kap. 13 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § detta kapitel döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

2 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga styrelseledamöterna att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till bankinspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter eller

2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att sparbanksstämmans eller styrelsens beslut förfaller eller sparbanken blir skyldig att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har bankinspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan bankinspektionen döma ut vitet.

Bankinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

4 Förslag till föreningsbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Med en central föreningsbank förstås en kooperativ förening som har bildats enligt denna lag och som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

Med en lokal föreningsbank förstås en kooperativ förening som har bildats enligt denna lag och som är medlem i en central föreningsbank.

En föreningsbank har till ändamål att inom ett angivet område, i enlighet med kooperativa grundsatser och sina stadgar, främja sparverksamhet samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt.

Verksamhetsområdet för en central föreningsbank och för en lokal föreningsbank skall vara skilt från andra centrala föreningsbankers respektive lokala föreningsbankers verksamhetsområden.

2 § I en föreningsbank svarar medlemmarna inte för föreningsbankens förpliktelser utöver vad som följer av 6 §.

Det åligger en medlem att betala insats i föreningsbanken i enlighet med vad som föreskrivs i stadgarna. Betalningen skall alltid fullgöras i pengar.

3 § Föreningsbankerna skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna.

Sveriges Föreningsbankers Förbund, som är den kooperativa centralorganisation vari endast centrala föreningsbanker får vara medlemmar, skall också vara registrerat hos bankinspektionen.

4 § En lokal föreningsbank får inte för egen räkning låna in pengar från allmänheten.

En lokal föreningsbank får inte utan den centrala föreningsbankens tillstånd låna upp pengar av annan än denna.

5 § En lokal föreningsbank skall efterkomma de instruktioner och anvisningar för verksamheten som meddelas av den centrala föreningsbanken.

6 § Om det vid upprättandet av en central föreningsbanks balansräkning befinnes att uppkomna förluster inte kan täckas med mindre än att reservfonden tas i anspråk, får den centrala föreningsbanken infordra tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna med ett sammanlagt belopp som täcker en så stor del av den beräknade förlusten att reservfonden kan tas upp till oförändrat belopp.

Den andel av det totala infordrade tillskottet som en lokal föreningsbank har att utge skall bestämmas i förhållande till i första hand de lokala föreningsbankernas fria egna kapital och i andra hand till deras bundna egna kapital vid utgången av räkenskapsåret närmast före det år då tillskottet infordras. Om en lokal föreningsbank inte kan utge det infordrade tillskottet, skall de övriga anslutna lokala föreningsbankerna ansvara för bristen efter de angivna fördelningsgrunderna.

7 § Äger en föreningsbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier

eller andelar, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag aktier eller andelar i en juridisk person i den omfattning som har angetts nu, är även den sistnämnda juridiska personen dotterföretag till moderföreningen. Detsamma gäller om aktierna eller andelarna ägs av den föreningsbank som är moderförening och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller av flera dotterföretag tillsammans.

Har en föreningsbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag.

Moderförening och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av föreningsbank

1 § En föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar. I en central föreningsbank får dock antalet medlemmar vara lägre om minst fem medlemmar är lokala föreningsbanker.

Medlemmarna skall anta stadgar samt välja styrelse och revisorer. När detta har skett är föreningsbanken bildad.

2 § En föreningsbanks stadgar skall stadfästas. Därvid prövas att stadgarna överensstämmer med denna lag och andra författningar samt om i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av föreningsbankens verksamhet. Om stadgarna ändras skall även ändringen stadfästas.

Stadfästelse meddelas för en central föreningsbank av regeringen och för en lokal föreningsbank av bankinspektionen.

Om regeringen finner att den för en central föreningsbank planerade rörelsen är nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen stadgarna samt beviljar oktroj.

3 § Regeringen får, såvitt rör en ändring av en central föreningsbanks stadgar, uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

4 § I ett ärende rörande stadfästelse av en lokal föreningsbanks stadgar skall den centrala föreningsbank, i vilken den lokala föreningsbanken avses bli eller är medlem, beredas tillfälle att avge yttrande.

5 § Stadgarna skall ange

1. föreningsbankens firma,
2. föreningsbankens verksamhetsområde,
3. den ort där styrelsen skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som föreningsbanken avser att bedriva,
5. villkoren för medlemskap i föreningsbanken,
6. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningsbanken, och i vad mån medlem får delta i föreningsbanken med större insats än han är skyldig till,
7. antalet eller lägsta och högsta antalet av de styrelseledamöter, revisorer och eventuella styrelsesuppleanter som får utses av föreningsbanksstämman, samt tiden för styrelseledamöternas och revisorernas uppdrag,
8. om fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,

9. sättet att sammankalla föreningsbanksstämman,
10. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman, samt
11. hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när föreningsbanken upplöses.

6 § En nybildad föreningsbank skall anmälas för registrering senast fyra månader efter det att oktroj beviljats eller stadfästelse meddelats på dess stadgar.

För registrering krävs att föreningsbanken har minst så många medlemmar som anges i 1 § och att dessa inbetalt insatsbelopp enligt stadgarna.

Om föreningsbanken inte anmäls för registrering inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av föreningsbanken, har frågan om föreningsbankens bildande fallit. Styrelseledamöterna ansvarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som betalts i insatser samt uppkommen avkastning, med avdrag för kostnaderna på grund av åtgärder enligt 7 § första stycket tredje meningen.

7 § Innan föreningsbanken registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller söka, kära eller svara inför domstol eller annan myndighet. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande föreningsbankens bildande och vidta åtgärd för att erhålla utfästa insatser.

För en åtgärd som vidtas på föreningsbankens vägnar före registreringen svarar de som har deltagit i åtgärden eller beslutet om denna solidariskt. När föreningsbanken registrerats, övergår ansvaret på föreningsbanken, om förpliktelsen följer av stadgarna eller har tillkommit efter det att föreningsbanken bildades.

Har ett avtal för föreningsbanken slutits före registreringen med en medkontrahent som visste att föreningsbanken inte var registrerad, kan denne om något annat inte följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om föreningsbankens bildande har fallit enligt 6 § tredje stycket. Visste medkontrahenten inte att föreningsbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan föreningsbanken har registrerats.

8 § Den nybildade föreningsbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när föreningsbanken börjar sin rörelse. Föreningsbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Föreningsbankens medlemmar m. m.

1 § En föreningsbank får inte vägra någon inträde som medlem, om inte det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningsbankens verksamhet eller föreningsbankens syfte eller av annan orsak särskilda skäl föreligger till det.

En central föreningsbank får i sina stadgar föreskriva att rätten att vinna medlemskap i föreningsbanken begränsas utöver vad som sägs i första stycket.

En juridisk person i vilken en föreningsbank ensam eller tillsammans med andra föreningsbanker har ett dominerande inflytande får inte vara medlem i en föreningsbank.

Styrelsen prövar en ansökan om inträde, om inte något annat följer av stadgarna. I stadgarna får föreskrivas att inträdesansökan skall göras skriftligen.

2 § Den som genom bodelning, arv eller testamente har förvärvat en avliden medlems andel i en föreningsbank har rätt att efter anmälan inträda såsom medlem i föreningsbanken i den avlidnes ställe, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.

En anmälan om inträde skall göras senast sex månader efter medlemmens död eller, om den i 5 § avsedda tiden för dödsboets avgång ur föreningsbanken då ännu inte har inträffat, senast vid den tiden.

Ett förvärv av en medlems andel genom bodelning utan samband med dödsfall medför samma rätt som sägs i första stycket. Anmälan om inträde skall i sådant fall göras senast sex månader efter det att bodelningen vann laga kraft eller, om tiden för avgång enligt 5 § då ännu inte har inträffat, senast vid den tiden.

3 § Den som genom överlåtelse har förvärvat en medlems andel skall ansöka om inträde i föreningsbanken inom sex månader därefter. Om ansökningen bifalls inträder han som medlem i överlåtarens ställe. Om han inte söker inträde eller om ansökningen avslås har han den rätt som tillkommer avgången medlem enligt 4 kap. 1 § med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §. Tiden för avgången skall därvid beräknas med utgångspunkt från den dag ansökningen avslogs eller, om ansökan inte gjorts, den dag ansökningstiden gick ut.

4 § En medlem har rätt att säga upp sig till utträde ur föreningsbanken. I stadgarna får föreskrivas att uppsägning skall ske skriftligen. I stadgarna får även föreskrivas att uppsägning inte får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet.

Medlem får på sådan grund som anges i stadgarna uteslutas ur föreningsbanken. Föreningsbanksstämman fattar beslut om uteslutning, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.

5 § Avgång ur en föreningsbank sker, utom i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 12 kap. 3 § andra stycket, vid den utgång av ett räkenskapsår, som infaller närmast efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna, från det medlemmen sagt upp sig till utträde eller uteslutits eller annan omständighet som föranlett avgången har inträffat.

En medlem, som har uteslutits ur en föreningsbank, förlorar genast sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningsbankens angelägenheter.

6 § Styrelsen skall föra en förteckning över föreningsbankens medlemmar (medlemsförteckning). Förteckningen skall för varje medlem innehålla uppgift om dennes fullständiga namn, person- eller organisationsnummer och postadress.

Medlemsförteckningen kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

Styrelsen skall hålla medlemsförteckningen tillgänglig för medlemmarna. Om medlemsförteckningen förs med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av förteckningen på begäran tillhandahållas hos föreningsbanken. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Medlem har rätt att mot ersättning för kostnaderna erhålla sådan utskrift av medlemsförteckningen eller del av den.

Varje medlem har rätt att på begäran få skriftlig uppgift av föreningsbanken om sitt medlemskap och av honom fullgjord insats.

4 kap. Återbetalning av insatser

1 § En medlem som har avgått äger rätt att

1. få ut inbetald insats sex månader efter avgången, i den mån föreningsbankens behållna tillgångar enligt den vid tiden för avgången uppgjorda balansräkningen förslår därtill utan att reservfond eller uppskrivningsfond anlitas eller medlemmarnas lika rätt träds för när,

2. i samma ordning som övriga medlemmar få ut vad som på den avgångne belöper av beslutad överskottsutdelning.

Om föreningsbanken träder i likvidation inom sex månader från det medlem har avgått eller meddelas inom samma tid beslut att försätta föreningsbanken i konkurs, skall den avgångnes rätt att få ut insats bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av föreningsbankens tillgångar.

I stadgarna får en medlems rätt enligt första och andra styckena begränsas, utom för fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket eller 12 kap. 3 § andra stycket.

2 § Om föreningsbanken försätts i konkurs på ansökan som har gjorts inom ett år från det medlem avgick, är den avgångne skyldig att återbetala vad han har utfått av sin insats, i den mån det behövs för att betala föreningsbankens skulder.

3 § En medlem som deltar i föreningsbanken med ett högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut det överskjutande beloppet utan att avgå ur föreningsbanken. Angående uppsägningen och medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och skyldighet att återbära vad han fått ut gäller 3 kap. 4 § första stycket samt 1 och 2 §§ detta kapitel i tillämpliga delar. Vid tillämpningen av bestämmelserna i 1 § skall tiden räknas från den utgång av ett räkenskapsår som infaller närmast efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna, från det uppsägningen har skett. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får utbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 5 kap. 7 §.

5 kap. Rörelsen

Verksamhet

1 § En föreningsbank får låna ut pengar och i den ordning som följer av denna lag anskaffa medel till utlåningen samt med den inskränkning som följer av 2 §, driva annan verksamhet som står i samband därmed.

Om rätt för en central föreningsbank att driva fondkommissionsrörelse finns det bestämmelser i fondkommissionslagen (1979: 748).

En lokal föreningsbank får inte utan tillstånd av bankinspektionen ta emot värdehandlingar till förvaring och förvaltning.

2 § En föreningsbank får för egen räkning förvärva och driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis och andra fordrings bevis avsedda för den allmänna marknaden. Därutöver får föreningsbanken för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–6 §§.

3 § En föreningsbank får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 § om det låneavtal på vilket fordran grundas har sådant innehåll att föreningsbanken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten.

4 § En föreningsbank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda föreningsbanken eller ansluten lokal föreningsbank lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,

2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1. angivna ändamålet,

3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet som föreningsbanken äger, eller till lokaler, som föreningsbanken i övrigt innehar,

4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i föreningsbanken eller i ansluten lokal föreningsbank,

5. aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av sådant företag,

6. annan banks rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna och i de fall förvärvet avser hela eller en icke obetydlig del av rörelsen, endast om regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen lämnar tillstånd till förvärvet.

Endast en central föreningsbank får förvärva egendom som avses i första stycket 5. För sådana förvärv krävs

1. bankinspektionens tillstånd, om det ifrågavarande företaget tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen, och

2. regeringens tillstånd i andra fall än de som nämnts under 1.

För förvärv av aktier i Föreningsbankernas Bank krävs dock inget tillstånd.

5 § En central föreningsbank får efter tillstånd av bankinspektionen medverka vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden. Föreningsbanken får förvärva aktier som ingår i emissionen men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas en längre tid.

En central föreningsbank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna dessutom förvärva aktier, emissionsbevis samt andel i aktiefond och ekonomisk förening. Föreningsbanken får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att föreningsbanken får inneha värdepapper i en större omfattning än vad som anges i nyss nämnda paragraf.

6 § För att skydda fordran får en föreningsbank

1. på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, och

2. om det finns anledning att anta att föreningsbanken annars skulle lida avsevärd förlust, såsom betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Vad som nu sagts gäller inte bevis om andel i eller tillskott till föreningsbank.

I utbyte mot egendom som köpts eller övertagits enligt första stycket får föreningsbanken förvärva aktier i ett bolag som bildats för förvaltning av egendom eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller andra stycket får föreningsbanken, om uppenbar fara föreligger för att föreningsbanken annars lider förlust förvärva ytterligare aktier i detta bolag.

Har aktier förvärvats enligt första–tredje styckena får föreningsbanken byta ut dessa aktier mot aktier i ett annat bolag, till vilket det första bolaget överlåtit sina tillgångar.

Den egendom som föreningsbanken förvärvat enligt första–fjärde styckena skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för föreningsbanken. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Förvärv enligt denna paragraf skall genast anmälas till bankinspektionen.

Kapitaltäckning och kassareserv

7 § En central föreningsbank och anslutna lokala föreningsbanker skall tillsammans till insättarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp. Kapitalkravet bestäms för dessa föreningsbanker gemensamt i förhållande till deras tillgångar och ingångna garantiförbindelser (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper nämligen

A 1 inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,
2 skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bank aktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av rege ringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,
3 andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,
4 fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,
5 garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

B 1 andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,
2 fordringar för vilka utländska bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,
3 fordringar för vilka säkerheten utgörs av
värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller
inteckning i jordbruks-, affärs-, eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,
4 garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3,

C 1 fordringar för vilka säkerheten utgörs av
inteckning i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket statligt bostadslån utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om inteckningen ligger mellan

sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

inteckning i fastighet, som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet, eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller

förlagsbevis eller aktie, som noteras vid fondbörs här i landet,

2 garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt femte och sjätte styckena skall avräknas från eget kapital.

För placeringar, som anges under A, fordras ej eget kapital. I övrigt skall den centrala föreningsbanken jämte anslutna lokala föreningsbanker vid varje tidpunkt ha eget kapital till lägst ett belopp, som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar, som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar, som anges under C, och

åtta procent av summan av placeringar, som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i fjärde stycket avsatts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar, till sitt nettovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp samt

4. övriga garantiförbindelser, till halva sitt nominella belopp.

Med eget kapital avses bundet eget kapital samt fria fonder och av stämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får, intill ett belopp motsvarande den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda eget kapital, likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot reserverna för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 9 kap. 4 § 2. överstiger nettovärdet, dels det nominella värdet av förlagsbevis och därmed likartade fordringsbevis avsedda för kapitalmarknaden.

Från den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad de såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock ej ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har någon av föreningsbankerna väsentligt ekonomiskt intresse i aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att bereda någon av föreningsbankerna lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från det egna kapitalet avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot föreningsbankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Med uppskattat värde avses det värde, som föreningsbank bestämt på

grundval av särskild värdering. Har enligt gällande bestämmelser om lån av statsmedel till främjandet av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppförs, om ej särskilda skäl föranleder annat.

8 § En central föreningsbank skall hålla en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig kassareserv.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall tillsammans med innelig gande kassa uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av föreningsbankens samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot inteckning i egen fastighet,
3. lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

Kreditgivning

9 § Kredit får beviljas endast om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen skall därvid ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå föreligger.

En föreningsbank får inte som pant ta emot

1. förlagsbevis utfärdat av en central föreningsbank, eller
2. bevis om andel i eller tillskott till föreningsbanken själv eller annan föreningsbank.

10 § En föreningsbank får inte vid beviljande av kredit avtala att bankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer. Efter tillstånd av regeringen får en central föreningsbank dock avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

11 § En föreningsbank får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som föreningsbanken inte själv får avsluta.

En föreningsbank får inte heller på annat sätt, där ej fråga är om utdelning på aktier eller vad föreningsbanken som ägare av aktier i övrigt kan tillkomma, beredas andel i vinst på verksamhet, som föreningsbanken inte själv får bedriva.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första och andra styckena får en central föreningsbank efter tillstånd av bankinspektionen lämna vinstandelslån till ett företag som tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen.

12 § En föreningsbank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att föreningsbanken inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, eller

lämnar kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap som nu sagts. Med fordringar jämställs i detta sammanhang borgen och annan garantiförbindelse till föreningsbanken.

En central föreningsbank skall bevaka att inte föreningsbanken själv och anslutna lokala föreningsbanker har fordringar på låntagare som avses i första stycket i sådan omfattning att fordringarna sammantagna kan medföra fara för föreningsbankernas säkerhet.

13 § En föreningsbank får inte på andra villkor än sådana som föreningsbanken normalt uppställer lämna kredit till

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom föreningsbanken,
4. revisor,
5. den som är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med person som avses under 1–4,
6. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–5 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

En lokal föreningsbank får inte utan tillstånd av den centrala föreningsbanken lämna kredit till person eller företag som avses i första stycket.

Föreningsbankens styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som av föreningsbanken har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen samt prövar fråga om anställd eller delegat skall anses ha sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 och 3.

Vad som gäller enligt första–tredje styckena skall äga motsvarande tillämpning beträffande krediter som beviljats mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Samma gäller för en fordran som föreningsbanken förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

14 § Bestämmelserna om kredit i 9–13 §§ äger motsvarande tillämpning på garantiförbindelse som föreningsbanken ikläder sig.

15 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för föreningsbankens förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall föreningsbanken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Utan förebehåll enligt andra stycket får dock föreningsbanken lämna ut lån med en längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers eget kapital och den centrala föreningsbankens inlåning. En lokal föreningsbank får bevilja sådan kredit endast efter medgivande av den centrala föreningsbanken.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån, gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Upplåning

16 § En lokal föreningsbank får inte utfärda fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser.

En central föreningsbank får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som föreningsbanken ger ut i Sverige med en längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av föreningsbankens inlåning från allmänheten.

Särskilda bestämmelser

17 § Motbok eller annat bevis, som en central föreningsbank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos föreningsbanken.

En central föreningsbank får inte träffa förbehåll om rätt för föreningsbanken att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

18 § Om en föreningsbank har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

19 § Omyndig får utan förmyndarens tillåtelse förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos central föreningsbank efter det att han fyllt sexton år. Utan samtycke får föreningsbanken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får, utom såvitt gäller ränta som stått inne kortare tid än ett år, tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om förbehåll därom skett enligt 15 kap 9 § andra stycket nämnda balk. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att förbehållet inte skall gälla.

6 kap. Föreningsbankens ledning

1 § En föreningsbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen i en lokal föreningsbank får ha högst sju ledamöter. Om särskilda skäl föreligger får en central föreningsbank medge att en till denna ansluten lokal föreningsbank för viss tid, högst fem år, får ha högst nio styrelseledamöter.

Styrelsen skall förvalta föreningsbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag.

Styrelsen väljs av föreningsbanksstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot skall utses av annan än stämman finns i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

Styrelseledamöternas uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie föreningsbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla även suppleant.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, i det fall då ledamot som inte är vald på föreningsbanksstämman vill avgå, hos den som tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om det uppkommer hinder för honom enligt 3 § att vara styrelseledamot och om det inte finns någon suppleant, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny ledamot för den återstående mandattiden tillsätts om inte den förutvarande ledamoten har varit en sådan arbetstagarledamot som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på föreningsbanksstämman, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och antalet inte understiger fem.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara styrelseledamot.

Styrelseledamot skall vara medlem i föreningsbanken. Den som enligt lag är ställföreträdare för medlem eller, om juridisk person är medlem, den som är ledamot av den juridiska personens styrelse får vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken. Om det till en central föreningsbank finns anslutna lokala föreningsbanker, får en medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken. Annan än medlem får vara styrelseledamot, om det för särskilt angivna fall är tillåtet enligt stadgarna.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i föreningsbank. Att arbetstagarledamöterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas, framgår av 8 § nämnda lag.

4 § I en central föreningsbank skall styrelsen utse en verkställande direktör. Denne skall under styrelsens inseende leda verksamheten i föreningsbanken. Om det behövs får flera verkställande direktörer utses. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör.

Om någon annan än en styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om det till ställföreträdare för verkställande direktör utses någon annan än en styrelseledamot eller suppleant, skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktören, skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdaren.

5 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 6 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med andra vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör eller andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Om det i en central föreningsbank har utsetts flera verkställande direktörer, skall instruktionen ange hur ledningen av föreningsbanken skall föredelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av att styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra alla ärenden.

6 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller något annan att bevilja kredit till person eller sammanslutning som omfattas av bestämmelserna i 5 kap 13 §.

Utan hinder av vad som sägs i andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till person eller sammanslutning som där avses i och för en av denne driven rörelse.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med andra bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående personer eller sammanslutningar.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit skall gälla även i fråga om de garantiförpliktelser som föreningsbanken ikläder sig.

7 § Om en föreningsbank har blivit moderförening, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för föreningsbanken de upplysningar som fordras för att beräkna koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

8 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Om inte något annat föreskrivs i stadgarna eller beslutas av föreningsbanksstämman, väljer styrelsen ordförande. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller någon annan anställd i föreningsbanken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

9 § Styrelsens ordförande skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Om en styrelseledamot fordrar att styrelsen sammankallas, skall detta ske.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

10 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i stadgarna är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling. Om en styrelseledamot har förfall och om det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall denne beredas tillfälle till detta.

Som styrelsens beslut gäller, om stadgarna inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening för vilken vid sammanträdet mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

11 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och föreningsbanken. Inte heller får han handlägga fråga om avtal mellan föreningsbanken och annan, om han i frågan har ett

väsentligt intresse, som kan strida mot föreningsbankens. Med ett avtal jämställs en rättegång eller någon annan talan.

12 § Styrelsen företräder föreningsbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda föreningsbanken och teckna dess firma, om förbud mot detta inte har tagits in i stadgarna. För den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs om sådan i 3 § första stycket och 11 §.

Rätten att teckna firman får utövas endast av två eller flera personer i förening. Andra inskränkningar får inte registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla sådana bemyndiganden som avses i andra stycket.

13 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för föreningsbanken får inte företa rättshandlingar eller andra åtgärder som är ägnade att bereda otillbörliga fördelar åt medlem eller andra till nackdel för föreningsbanken eller andra medlemmar.

En ställföreträdare får inte följa en föreskrift av föreningsbanksstämman eller något annat föreningsorgan, om föreskriften inte är gällande därför att den står i strid mot denna lag eller stadgarna.

14 § Om en ställföreträdare, som har företagit en rättshandling för föreningsbanken, har överskridit sin befogenhet, är rättshandlingen inte gällande mot föreningsbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller bort inse att befogenheten överskreds.

15 § Föreningsbanken skall för registrering anmäla vem som utsetts till styrelseledamot och suppleant samt till firmatecknare. Samtidigt skall dessa personers postadress och personnummer anmälas. För registrering skall även anmälas vilka som tecknar föreningsbankens firma och hur denna tecknas.

Anmälan görs första gången när föreningsbanken enligt 2 kap 6 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring inträffat i de förhållanden som anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan har även den som anmälningen gäller.

Ändras föreningsbankens postadress, skall föreningsbanken genast anmäla det för registrering.

7 kap. Föreningsbanksstämma

1 § Medlems rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas vid föreningsbanksstämman.

Varje medlem har en röst. I stadgarna för en central föreningsbank får, om det till den centrala föreningsbanken finns lokala föreningsbanker anslutna, föreskrivas att deras rösträtt skall utövas efter antalet medlemmar i de lokala föreningsbankerna. En föreningsbank får i stadgarna föreskriva att underåriga medlemmar saknar rösträtt.

Att föreningsbanksstämmans befogenhet kan helt eller delvis överlämnas åt därtill valda fullmäktige följer av 12 §

2 § En medlems rätt vid föreningsbanksstämma utövas av medlemmen personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Sådan fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Ingen får som ombud företräda mer än en medlem.

Medlem får vid föreningsbanksstämma medföra ett biträde.

3 § En medlem får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om
1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot föreningsbanken, eller
3. sådan talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande annan, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens.

Medlem får inte heller som ombud för annan rösta i frågor som avses i första stycket.

4 § Föreningsbanksstämman skall hållas på den ort inom föreningsbankens område som styrelsen bestämmer. Om utomordentliga omständigheter påkallar det, får stämman hållas utanför verksamhetsområdet.

5 § Ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid den ordinarie föreningsbanksstämman skall årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen läggas fram.

Vid stämman skall beslut fattas
1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i föreningsbank som är moderförening, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande föreningsbankens vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag eller stadgarna.

Om ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skjuts upp till en fortsatt stämma, skall denna hållas inom två månader. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 15 kap. 6 §.

6 § Extra föreningsbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. En sådan stämma skall även hållas när det för visst angivet ändamål skriftligen begärs av revisorerna eller av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna. I en lokal föreningsbank får den centrala föreningsbank till vilken den lokala föreningsbanken är ansluten, begära att en extra föreningsbanksstämma skall hållas. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då sådan begäran kommit in till föreningsbanken.

7 § Röstberättigad har rätt att få ett ärende behandlat vid föreningsbanksstämma om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

8 § Styrelsen kallar till föreningsbanksstämma. Kallelsen skall utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte stadgarna föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före ordinarie och senast en vecka före extra stämma. Uppskjuts stämman till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det stämman har inletts, skall kallelse ske till den fortsatta stämman. Fordras det enligt denna lag eller stadgarna för giltighet av ett föreningsbanksstämmobeslut att det fattas på två stämmor, kan kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman har

hållits. I sådan kallelse skall det anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt stadgarna. I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall behandlas på stämman.

Om stämman skall behandla ett ärende om föreningsbankens fusion med annan föreningsbank eller om dess försättande i likvidation skall detta och grunden därför särskilt anges i kallelsen. Om ett ärende avser en ändring av stadgarna, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Ett fullständigt förslag till stadgeändringen skall efter det att kallelse skett hållas tillgängligt för medlemmarna hos föreningsbanken och genast sändas till medlem som begär det.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 §, skall avskrifter av redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen hållas tillgängliga hos föreningsbanken för medlemmarna och genast sändas till medlem som begär det.

9 § Om någon kallelse till föreningsbanksstämma inte har utfärdats eller handlingar inte har tillhandahållits eller sänts ut enligt denna lag eller stadgarna, får föreningsbanksstämman inte besluta i något ärende utan samtycke av de medlemmar som berörs av felet. Har ett ärende inte tagits upp i kallelsen, får föreningsbanksstämman inte utan ett sådant samtycke avgöra ärendet, om det inte enligt denna lag eller stadgarna skall förekomma på stämman. Föreningsbanksstämma får alltid besluta att extra stämma skall sammankallas för att behandla ett visst ärende.

10 § Föreningsbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen utsett därtill. Ordförande vid föreningsbanksstämman utses av stämman, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.

Ordföranden skall, om det behövs, upprätta en förteckning över de närvarande röstberättigade medlemmarna, ombuden och biträdena (röstlängd). Om en medlem i en central föreningsbank vid stämma kan företrädas av flera fullmäktige, skall därutöver antecknas vilken medlem dessa företräder. Röstlängden skall, sedan den godkänts av stämman, tillämpas intill dess stämman beslutat att ändra den. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag skall, om det behövs, ny röstlängd upprättas.

Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid stämman. Röstlängd skall tas in i protokollet eller fogas till detta som bilaga. I protokollet skall införas stämmans beslut och, om omröstning skett, hur den utfallit. Protokollet skall undertecknas av ordföranden och av den eller de justeringsmän som har utsetts på stämman. Senast två veckor efter stämman skall protokollet hållas tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om en medlem begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentligt förfång för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, på föreningsbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av föreningsbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ärenden på stämman. Upplysningsplikten avser även föreningsbankens förhållande till dotterföretag i koncernen och koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första meningen.

Om en begärd upplysning endast kan lämnas med stöd av sådana uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter skriftligen hållas tillgänglig hos föreningsbanken för med-

lemmarna samt sändas över till de medlemmar som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till medlemmarna utan väsentligt förfång för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på medlemmens begäran lämnas till föreningsbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig över, om den begärda upplysningen lämnats till dem samt om upplysningen enligt deras mening bort föranleda någon ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande föreningsbank som är moderförening, koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger någon anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för medlemmarna hos föreningsbanken samt sända över det i avskrift till de medlemmar som har begärt upplysningen.

12 § I stadgarna får bestämmas, att föreningsbanksstämmans befogenheter skall helt eller delvis utövas av därtill valda fullmäktige.

En fullmäktig får inte väljas för längre mandatperiod än två år. Till fullmäktig får utses endast medlem i föreningsbanken eller den som utan att var medlem, enligt 6 kap 3 § andra stycket ändå kan väljas till styrelseledamot.

Ett fullmäktigsammanträde anses som en föreningsbanksstämma. I fråga om fullmäktig gäller bestämmelserna i 1–11 §§ om föreningsbanksmedlem. En fullmäktig får dock inte rösta genom ombud.

Angående beslut av fullmäktige i ärenden som avses i 15 § eller 12 kap 3 § skall medlemmarna underrättas på sätt stadgarna föreskriver.

Även om fullmäktige har utsetts, gäller föreskrifterna i 8 § fjärde stycket och 10 § tredje stycket femte meningen om föreningsbankens skyldighet att hålla handlingar tillgängliga för medlemmarna.

13 § Föreningsbanksstämmans beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte något annat har beslutats av stämman innan valet förrättades.

Första stycket gäller inte om något annat följer av denna lag eller föreskrivs i stadgarna. Beträffande de beslut som avses i 14 och 15 §§ kan det dock i stadgarna endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i dessa paragrafer.

14 § Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsbanksstämman. Beslutet är giltigt endast om det har biträtts av samtliga röstberättigade eller har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande, om inte något annat följer av 15 §.

15 § Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att medlemmarnas förpliktelse att erlägga insatser eller avgifter till föreningsbanken ökas eller att en medlems rätt till årsvinst inskränks är giltigt, endast om det på den senare stämman enligt 14 § biträtts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att medlems rätt till föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks är giltigt, endast om det på den senare stämman enligt 14 § biträtts av samtli-

ga röstande. Detsamma gäller, om ändringen innebär en inskränkning i medlems rätt till återbetalning av insatser enligt 4 kap 1 eller 3 § eller innebär att en medlems utträde ur föreningsbanken försvåras och ändringen skall gälla även dem som var medlemmar i föreningsbanken när ändringen beslutades.

Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i första och andra styckena får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen och som säger upp sig till utträde ur föreningsbanken inom en månad från det slutligt beslut fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det medlemmen underrättades om beslutet. I sådant fall får medlemmen, oavsett vad stadgarna föreskriver utträda ur föreningsbanken vid utgången av det räkenskapsår som infaller näst efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen den rätt som enligt 4 kap 1 § första och andra styckena tillkommer avgående medlem.

16 § Ett beslut att ändra stadgarna skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs, och får inte verkställas förrän registrering har skett.

Ett beslut som innebär nedsättning av insatsernas belopp eller lindring av den skyldighet att betala insatser till föreningsbanken som enligt stadgarna åvilar medlemmarna, får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

17 § Föreningsbanksstämman får inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt vissa medlemmar eller andra till nackdel för föreningsbanken eller andra medlemmar.

18 § Om ett beslut, som har fattats på en föreningsbanksstämma,inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag eller stadgarna, kan talan mot föreningsbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av medlem eller av styrelsen eller en styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla medlemmars samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och sådant samtycke inte har givits, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de för föreningsbanken gällande bestämmelserna om kallelse har väsentligen eftersatts.

Dom, varigenom föreningsbanksstämmans beslut upphävs eller ändras, gäller även för de medlemmar som inte har instämt talan. Rätten kan ändra föreningsbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är föreningsbanksstämmans beslut sådant att det skall anmälas för registrering enligt denna lag och har det upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller har det genom beslut under rättegången förordnats att föreningsbanksstämmans beslut inte får verkställas, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering.

19 § Om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken, skall föreningsbanksstämma kallas samman för att välja ställföreträdare som skall föra föreningsbankens talan i tvisten. Stämningen delges med den valda ställföreträdaren.

Förbehåll i stadgarna, att tvister mellan föreningsbanken och styrelsen, en styrelseledamot, en likvidator, en föreningsbanksmedlem eller en röstberättigad som inte är medlem skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som skiljeavtal. Begär styrelsen skiljemannaförfarande mot förenings banken, tillämpas första stycket. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 18 § andra stycket, om styrelsen inom den där angivna klandertiden har kallat till föreningsbanksstämma enligt första stycket.

8 kap. Revision

1 § Föreningsbanksstämman skall välja minst två revisorer och minst två suppleanter. I stadgarna kan dock bestämmas att en eller flera av revisorerna, dock inte alla, skall utses i annan ordning. Bankinspektionen skall dessutom enligt vad som föreskrivs i 15 kap 3 § i en central föreningsbank utse en eller flera revisorer.

Bestämmelserna i denna lag om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

För de revisorer som är valda av föreningsbanksstämman gäller uppdraget för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall uppdragstiden bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie föreningsbanksstämma på vilken revisorsval förrättas.

2 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den föreningsbank som revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag, auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 4 och 12 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av föreningsbankens revisorer.

3 § Minst en av de revisorer som föreningsbanksstämman utser skall i en central föreningsbank vara auktoriserad revisor och i en lokal föreningsbank godkänd revisor.

4 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot eller delegat i en föreningsbank eller ett dotterföretag eller biträder vid en föreningsbanks bokföring eller medelsförvaltning eller en föreningsbanks kontroll däröver,

2. är anställd hos en föreningsbank eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till en sådan eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder en föreningsbank vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller föreningsbanks kontroll däröver,

3. är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

4. står i låneskuld till en föreningsbank eller något annat företag i föreningsbanks koncern eller har förpliktelser för vilka en föreningsbank eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket 4 får till annan revisor än sådan som avses i 3 §, utses den som inte utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i en föreningsbank står i låneskuld till en föreningsbank eller något annat företag i föreningsbanks koncern eller har förpliktelser för vilka en föreningsbank eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som enligt första och andra styckena inte är behörig att vara revisor. Har en föreningsbank anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta föreningsbankens interna revision, får revisorerna dock anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

5 § Ett av föreningsbanksstämman lämnat uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. En anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, i de fall då en revisor som inte är vald på föreningsbanksstämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller det uppkommer hinder för honom enligt 2–4 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och om det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden.

6 § Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos bankinspektionen

1. om en bestämmelse i denna lag eller stadgarna om antalet revisorer har åsidosatts,

2. om auktoriserad eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 3 §, eller

3. om en revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första och andra styckena eller enligt stadgarna.

Anmälan enligt första stycket kan göras av envar.

7 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska föreningsbankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om föreningsbanken är en moderförening, skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av någon annan än bankinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av föreningsbanksstämman, såvida de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionssed.

8 § Styrelsen skall ge revisor tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som revisorn finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som han begär. Samma skyldighet åligger styrelsen, verkställande direktören och revisor i ett dotterföretag gentemot revisor i en föreningsbank som är moderförening.

9 § Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och i fråga om en föreningsbank som är moderförening på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en föreningsbank som är moderförening gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

10 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge revisionsberättelse till föreningsbanksstämman. Berättelsen skall överlämnas till föreningsbankens styrelse senast två veckor före den ordinarie föreningsbanksstämman.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande, huruvida årsredovisningen gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 9 kap., skall revisorerna ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag eller stad garna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela medlemmarna.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om föreningsbankens förvaltningsutgifter, den inre kontrollen inom föreningsbanken, fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det i förvaltningsberättelsen framställda förslaget till dispositioner beträffande föreningsbankens vinst eller förlust. I en central föreningsbank, till vilken det finns anslutna lokala föreningsbanker, skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden i dessa hänseenden om gruppen i dess helhet.

I en föreningsbank som är moderförening skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första—fjärde styckena tillämpas.

11 § De erinringar som revisor framställt till styrelsen skall antecknas i ett protokoll eller någon annan handling som skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

12 § Revisor har rätt att närvara vid föreningsbanksstämma. Han är skyldig att närvara vid stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

13 § Revisor får inte till enskild medlem eller utomstående lämna upplysningar om sådana föreningsbankens angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till förfång för föreningsbanken.

Om revisors tystnadsplikt vad avser uppgifter om enskildas förhållanden till föreningsbanken finns det föreskrifter i 4 § bankrörelselagen (1984: 00).

Revisor är skyldig att till föreningsbanksstämman lämna alla upplysningar som föreningsbanksstämman begär, om det inte skulle vara till väsentligt förfång för föreningsbanken eller till nämnvärd olägenhet för enskild. Revisor är vidare skyldig att lämna medrevisor, ny revisor och, om föreningsbanken har försatts i konkurs, konkursförvaltare erforderliga upplysningar om föreningsbankens angelägenheter.

9 kap. Redovisning

Årsredovisning m. m.

1 § Kalenderår utgör räkenskapsår, om inte annat följer av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i nämnda lag, föreskrifterna nedan i detta kapitel.

En central föreningsbank skall i årsredovisningen återge en sammanställning av de egna och de anslutna lokala föreningsbankernas resultaträkningar och balansräkningar.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om föreningsbankernas löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning samt därvid, om särskilda skäl föreligger, meddela föreskrifter som avviker från bokföringslagen. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande översikt av föreningsbankens resultat och ställning.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmast föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall, om det inte möter särskilda hinder, uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisning antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

3 § Minst en månad före den ordinarie föreningsbanksstämman skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret avlämnas till revisorerna.

Senast en månad efter det att resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, skall avskrift av årsredovisning och revisionsberättelse hållas tillgängliga hos föreningsbanken för envar.

En central föreningsbanks redovisningshandlingar och revisionsberättelse skall hållas tillgängliga såväl inom den centrala föreningsbanken och dess avdelningskontors expeditionslokaler som inom de anslutna lokala föreningsbankernas expeditionslokaler. På avskriften av årsredovisningen skall det finnas uppgift om att resultaträkningen och balansräkningen har fastställts. Fastställelsedagen samt föreningsbanksstämmans beslut beträffande föreningsbankens vinst eller förlust skall antecknas i anslutning därtill.

Om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen finns det föreskrifter i 15 kap 6 §.

4 § Utöver vad som följer av 14 § bokföringslagen (1976: 126) gäller följande vid värdering av omsättningstillgång.

1. Om en särskild upplysning lämnas i årsredovisningen, får en omsättningstillgång tas upp över anskaffningsvärdet, dock inte över verkliga värdet.

2. Räntebärande obligationer som avses i 5 kap 7 § första stycket A2 eller B1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde), som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer

som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån statligt bostadslån utgår, för annat byggande. Medeltalet tillkännages av bankinspektionen.

5 § Utöver vad som följer av 15 § bokföringslagen (1976: 126) får en anläggningstillgång, vars värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet, inte tas upp över detta verkliga värde.

För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad i 15 § fjärde stycket bokföringslagen föreskrivs om användning av belopp, varmed värdet av där avsedd anläggningstillgång skrivs upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning av värdet på omsättningstillgångar, om det finns särskilda skäl för en sådan utjämning,
2. avsättning till reservfond, eller
3. avsättning till uppskrivningsfond.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för det ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i tredje stycket 1 och 2 angivna ändamålen.

6 § Bestämmelserna i 17 § andra och tredje styckena bokföringslagen (1976: 125) gäller inte för föreningsbank.

Vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § skall andelar i andra företag än aktiebolag likställas med de aktier som föreningsbanken äger.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterbolagen tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

En föreningsbanks eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp insatskapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter. Särskilda bestämmelser om beräkning av eget kapital för tillgodoseende av kravet på kapitaltäckning finns i 5 kap 7 §.

Utgifter för föreningsbankens bildande eller för föreningsbankens förvaltning får inte tas upp som tillgångar.

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier i andra bolag skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som erhållits. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Ändringar i beloppen av det egna kapitalets poster jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.
3. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.

4. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första stycket får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas om

1. sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av föreningsbankens verksamhetsresultat och ställning,
2. händelser av väsentlig betydelse för föreningsbanken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut, samt
3. väsentliga förändringar i medlemsantalet och om summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under löpande räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap 1 och 3 §§.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet av i föreningsbanken anställda personer under räkenskapsåret. Vidare skall anges det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels till övriga anställda och delegater i föreningsbanken.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande föreningsbankens vinst eller förlust.

En central föreningsbank skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om föreningsbankens eller gruppens eget kapital, om vad som därmed enligt 5 kap 7 § får likställas och om kapitalkravet enligt bestämmelserna i nämnda lagrum.

Koncernredovisning

10 § I en föreningsbank som är moderförening skall utöver årsredovisningen för föreningsbanken, för varje räkenskapsår avges koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för föreningsbanken.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av föreningsbankens och dotterföretagens resultaträkningar och balansräkningar upprättat enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 4–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Koncernbalansräkningen skall utvisa beloppet av fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Med internvinst avses föreningsbankens andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

Vid koncernredovisningen får de undantag från första eller andra stycket

göras som förhållandena kräver om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl

1. är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna eller

2. av bankinspektionen lämnas medgivande till detta.

För sådana avvikelser skall en motiverad redogörelse lämnas i föreningsbankens förvaltningsberättelse.

I förvaltningsberättelsen för en föreningsbank som är moderförening skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra och tredje styckena. Redogörelsen skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen. Vidare skall uppges det belopp som skall föras över till det bundna kapitalet från det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna.

Delårsrapport

12 § En central föreningsbank skall minst en gång under det räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge särskild redovisning (delårsrapport). Rapporten skall avse föreningsbankens verksamhet från räkenskapsårets början. En delårsrapport skall omfatta två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapport avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporten skall hos föreningsbanken och anslutna lokala föreningsbanker hållas tillgänglig för envar och genast sändas till medlem i någon av dessa som begär det. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 15 kap. 6 § 3.

13 § I delårsrapport skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket gäller i tillämpliga delar för delårsrapporten.

Om en central föreningsbank har anslutna lokala föreningsbanker, skall den centrala föreningsbanken i delårsrapport utöver uppgifter för den centrala föreningsbanken i tillämpliga delar lämna motsvarande uppgifter för gruppen. Är en central föreningsbank moderförening skall föreningsbanken i delårsrapport, utöver uppgifter för föreningsbanken, lämna samma uppgifter för koncernen.

14 § Om det inte möter särskilda hinder, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som använts i den senast framlagda årsredovisningen.

10 kap. Utdelning av överskott och annan användning av föreningsbankens egendom

1 § Föreningsbankens medel får betalas ut till medlemmarna endast enligt bestämmelserna i denna lag om överskottsutdelning, återbetalning av insatsbelopp enligt 4 kap., utbetalning vid nedsättning av insatsernas belopp och utskiftning vid föreningsbankens likvidation.

Överskottsutdelning sker som gottgörelse i form av återbäringar eller liknande eller som utdelning på insatskapital.

Att stadgarna skall innehålla bestämmelse om användning av behållna tillgångar vid föreningsbankens likvidation följer av 2 kap. 5 §.

2 § Utdelning av överskott till medlemmarna får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om föreningsbank som är moderförening, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som föreningsbankens eller koncernens nettovinst för året, balanserad vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. den redovisade förlusten, och
2. det belopp som enligt lag eller stadgarna skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om föreningsbank som är moderförening, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall föras över till det bundna kapitalet.

Utdelning på insatskapital får fastställas till högst en ränta som motsvarar det av riksbanken fastställda diskontot med tillägg av tre procentenheter.

Utbetalning av överskott enligt 1 § andra stycket får inte ske med så stort belopp att utbetalningen med hänsyn till föreningsbankens eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid mot god affärssed.

3 § Föreningsbanksstämman fattar beslut om överskottsutdelning. Stämman får inte besluta om överskottsutdelning av större belopp än styrelsen föreslagit eller godkänt.

4 § Om reservfonden inte uppgår till ett belopp som motsvarar tio procent av föreningsbankens utlåning vid utgången av det senaste föregående räkenskapsåret, skall till reservfonden avsättas minst tjugofem procent av den del av föreningsbankens nettovinst för året, däri inräknad beslutad gottgörelse i form av återbäring eller liknande, som inte går åt för att täcka en balanserad förlust.

Till reservfonden skall vidare avsättas det belopp som

1. medlem vid avgång ur föreningsbanken inte får tillbaka av sin insats,
2. enligt stadgarna skall avsättas till reservfonden,
3. enligt beslut av föreningsbanksstämman i övrigt skall föras över från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Reservfonden får enligt beslut av föreningsbanksstämman sättas ned endast för att täcka sådan förlust enligt den fastställda balansräkningen som inte kan täckas av fritt eget kapital.

5 § Sker utbetalning till medlem eller någon annan i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta, beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635), från det att utbetalningen erhållits intill dess räntan skal betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samm lag. Detta gäller dock inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig överskottsutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 13 kap. 1–3 §§, de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

6 § Föreningsbanksstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålens beskaffenhet, föreningsbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses

skäligt. Styrelsen får till sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till föreningsbankens ställning är av ringa betydelse.

11 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Föreningsbanksstämman kan besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är inte giltigt med mindre samtliga röstberättigade förenat sig om detta eller beslutet fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Om det för giltighet av beslutet i stadgarna är bestämt ytterligare något villkor, skall det gälla. Föreningsbanksstämman kan besluta att likvidationen skall inträda en viss senare dag.

När det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §, kan ett beslut om likvidation alltid fattas med enkel majoritet. Ett sådant beslut har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Om antalet medlemmar i en föreningsbank nedgår under det i 2 kap. 1 § föreskrivna lägsta antalet, skall styrelsen snarast möjligt till föreningsbanksstämman hänskjuta frågan om föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ett tillräckligt antal medlemmar inträder i föreningsbanken inom tre månader, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att föreningsbanken försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot, en revisor eller en medlem i föreningsbanken. En anmälan till rätten om samma förhållande kan även göras av bankinspektionen.

Om en ansökan eller en anmälan enligt första stycket görs, förordnar rätten att föreningsbanken skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i tingsrätten styrks att det föreskrivna lägsta medlemsantalet har uppnåtts.

3 § Om inte styrelseledamöterna fullgör vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om detta handlar på föreningsbankens vägnar solidariskt för föreningsbankens uppkommande förbindelser. Ett sådant ansvar inträder även för de medlemmar som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om detta deltar i beslut att fortsätta föreningsbankens verksamhet. Denna ansvarighet gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan hänskjutits till rättens prövning eller sedan ett tillräckligt antal medlemmar inträtt efter den i 2 § första stycket angivna tiden.

4 § Rätten skall förordna att föreningsbanken skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från föreningsbankens bildande,
2. regeringen har förklarat en central föreningsbanks oktroj förverkad,
3. i fråga om en lokal föreningsbank, den inte är ansluten till en central föreningsbank, som inte är i likvidation eller i konkurs, eller
4. föreningsbanken är försatt i konkurs som avslutats med överskott och föreningsbanksstämman inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden upphört under ärendets handläggning i tingsrätten.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankin-

spektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller medlem. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan på ansökan även av en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 § skall rätten genast kalla föreningsbanken, bankinspektionen samt de medlemmar och de borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för föreningsbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges föreningsbanken, om det kan ske på något annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ärendet enligt 2 eller 4 §, skall dessa betalas av föreningsbankens medel, om föreningsbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När en anmälan gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av föreningsbanken.

Genomförandet av likvidationen

7 § Föreningsbanksstämman eller den domstol, som fattar beslut att föreningsbanken skall träda i likvidation, skall genast till bankinspektionen anmäla likvidationsbeslutet för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Dessa träder i styrelsens ställe och har i uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorer, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att föreningsbanken träder i likvidation. Bestämmelserna i 8 kap skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om föreningsbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om föreningsbanksstämma tillämpas, i den mån något annat inte följer av detta kapitel.

10 § När föreningsbanken trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av föreningsbankens angelägenheter under den tid, för vilken redovisningshandlingar inte förut lagts fram på föreningsbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på föreningsbanksstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning, i en föreningsbank som är moderförening omfattande även koncernredovisning, avges för detta år.

11 § Likvidatorerna skall söka kallelse på föreningsbankens okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på något annat lämpligt sätt förvandla föreningsbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala föreningsbankens skulder. Föreningsbankens rörelse får fortsättas om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie föreningsbanksstämman för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 7 kap 5 § andra stycket 1 och 2 samt 9 kap. 9 § tredje–femte styckena samt 10 och 11 §§ inte tilllämpas.

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid insatskapitalet anges inom linjen.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för en skuld och en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda inställelsedagen är förbi och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldebelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel behållas som kan behövas för denna betalning.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna utöver av dessa betalda insatser, utbetalas medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 5 kap 7 §. De medel som sålunda innehållits, skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem inte har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet inom fem år efter det slutredovisning lades fram på föreningsbanksstämman, har han förlorat sin rätt till detta. Är medlen i förhållande till de skiftade tillgångarna att anse som ringa, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse avseende likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla medlemmarna till en föreningsbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för medlemmarna och sändas till medlem som begär det samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 7 kap 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på förenings-

banksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 15 kap 6 §.

16 § När likvidatorerna lagt fram slutredovisningen är föreningsbanken upplöst. Detta förhållande skall genast anmälas för registrering.

Utan hinder av vad som anges i första stycket kan en tiondel av samtliga röstberättigade hos likvidatorerna begära att en föreningsbanksstämma inkallas för att behandla en fråga om talan enligt 13 kap 5 §.

17 § Om det efter föreningsbankens upplösning enligt 16 § visar sig att föreningsbanken har tillgångar eller om talan väcks mot föreningsbanken eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidatione fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första föreningsbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt stadgarna. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken.

18 § Om en föreningsbank har trätt i likvidation på grund av föreningsbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och föreningsbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas,

1. om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller stadgarna, eller
2. om utskiftning har ägt rum.

För beslut enligt första stycket krävs sådan kvalificerad majoritet som föreskrivs i 1 § andra stycket. När sådant beslut fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Föreningsbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall av likvidatorerna genast anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1, 2 och 4 §§ blivit upphävt genom lagakraftägande dom eller beslut av domstol, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till föreningsbanksstämma för val av styrelse.

När likvidation har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om en föreningsbank är försatt i konkurs och denna avslutas utan något överskott, är föreningsbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsbanksstämman inom en månad från det konkursen avslutades besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas, gäller 4 §.

Var föreningsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om en föreningsbank försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds föreningsbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När konkursen har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut, som vunnit laga kraft, upphävt ett beslut att försätta föreningsbanken i konkurs.

Om förhandling om offentligt ackord har inletts för en lokal föreningsbank, skall underrättelse ske enligt första och tredje styckena.

12 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotterbolag

Fusion genom absorption

1 § Avtal om fusion, varigenom en föreningsbank (överlåtande föreningsbank) skall uppgå i en annan föreningsbank (övertagande föreningsbank) innebär att medlemmarna i den överlåtande föreningsbanken blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken och att den överlåtande föreningsbanken upplöses utan likvidation och dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande föreningsbanken. Ett sådant avtal skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken. Fusion kan ske utan hinder av att den överlåtande föreningsbanken trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd enligt 5 § har registrerats.

En central föreningsbank kan inte genom ett sådant fusionsavtal som avses i första stycket gå upp i en lokal föreningsbank.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för de röstberättigade i den överlåtande föreningsbanken under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas, samt läggas fram på stämman,

1. förslag till föreningsbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för föreningsbanken,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3,
5. avskrift av den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust samt avskrift av revisionsberättelsen för samma räkenskapsår.

Om den överlåtande föreningsbankens årsredovisning inte skall behandlas på stämman eller om den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret inte har behandlats på stämman i den föreningsbanken, skall följande handlingar hållas tillgängliga och läggas fram på stämman i enlighet med vad som anges i tredje stycket:

a) avskrift av föreningsbankens senaste årsredovisning, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

b) av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för föreningsbankens ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts, och

c) ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Handlingarna skall genast sändas till medlem som begär det.

Fusion genom kombination

2 § Avtal om fusion, varigenom två eller flera föreningsbanker (överlåtande föreningsbanker) förenas genom att bilda en ny föreningsbank, inne-

bär att medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna blir medlemmar i den nya föreningsbanken och att de överlåtande föreningsbankerna upplöses utan likvidation och deras tillgångar och skulder övertas av den nya föreningsbanken. Ett sådant avtal skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i varje överlåtande föreningsbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket tredje meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § tredje och fjärde styckena skall upprättas för varje överlåtande föreningsbank. De skall hållas tillgängliga för medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till medlem som begär det. De skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till stadgar för den nybildade föreningsbanken och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande föreningsbankerna godkänner fusionsavtalet, skall de i enlighet med fusionsavtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i den nya föreningsbanken.

Fusionsförfarandet

3 § Beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det biträtts av samtliga röstberättigade eller fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Längre gående villkor får föreskrivas i stadgarna.

En medlem i en överlåtande föreningsbank som inte har samtyckt till fusionen, får säga upp sig till utträde inom den tid och på de villkor som anges i 7 kap. 15 § tredje stycket.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av föreningsbanksstämman skall föreningsbanksstämmans beslut anmälas av överlåtande föreningsbank för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av beslutet, har frågan om fusion fallit.

Om fusionsavtalet har godkänts av fullmäktige, skall registreringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse som avses i 7 kap. 12 § fjärde stycket skett.

5 § Senast två månader efter det att beslutet om godkännande av fusionsavtalet registrerats skall såväl överlåtande som övertagande föreningsbanker ansöka om tillstånd att verkställa avtalet. Om den övertagande föreningsbanken, eller i fall som avses i 2 § den nybildade föreningsbanken, är en central föreningsbank meddelas sådant tillstånd av regeringen och i andra fall av bankinspektionen. Tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall meddelas om fusionen dels kan anses förenlig med deras intressen som är insättare i eller har fordringar på de av fusionen berörda föreningsbankerna, dels framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

När beslut om sådant tillstånd som avses i första stycket meddelas skall stadgeändringar eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbankens stadgar stadfästas. Om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank skall regeringen också bevilja oktroj.

Har inte ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet gjorts inom den i första stycket föreskrivna tiden eller har ansökan avslagits, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en överlåtande föreningsbank, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande föreningsbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § När ett lagakraftvunnet beslut om tillstånd att verkställa fusionsavtalet registrerats och nödvändiga stadgeändringar eller, vid fusion enligt 2 §, stadgar för den nybildade föreningsbanken stadfästs och, om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank, oktroj beviljats, anses fusionen genomförd och överlåtande föreningsbank upplöst. Överlåtande föreningsbanks medlemmar blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken, om inte uppsägning skett enligt 3 § andra stycket, och tillgångarna och skulderna övergår till den övertagande föreningsbanken.

Övertagande av del av annan föreningsbanks rörelse

8 § En lokal föreningsbank får överta del av annan lokal föreningsbanks rörelse endast efter medgivande av den eller de centrala föreningsbanker till vilka de lokala föreningsbankerna är anslutna. En central föreningsbank får överta del av annan föreningsbanks rörelse endast efter tillstånd av regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen. Sådant tillstånd skall meddelas om övertagandet framstår som ändamålsenligt ur allmän synpunkt.

I samband med sådant övertagande som avses i första stycket får den överlåtande föreningsbankens reservfond med bankinspektionens medgivande sättas ned med skäligt belopp .

Fusion mellan föreningsbank och helägt dotterbolag

9 § Äger en föreningsbank samtliga aktier i ett dotterbolag, kan styrelserna träffa och för registrering anmäla ett sådant avtal om fusion, att dotterbolaget skall gå upp i föreningsbanken. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar. Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget ett allmänt aktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillstånd enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i aktiebolaget finns sådan egendom som föreningsbanken på grund av bestämmelserna i 5 kap 1–4 §§ inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registrering en enligt 7 § första stycket. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i dotterbolag

10 § Äger en föreningsbank själv eller tillsammans med ett dotterföretag mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotterbolag, har föreningsbanken rätt att av de övriga aktieägarna i det sistnämnda bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av föreningsbanken.

En tvist om huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet skall prövas av tre skiljemän enligt lagen (1929: 145) om skiljemän, om något annat inte följer av bestämmelserna i detta kapitel. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas är inte tillämpliga vid sådana tvister.

Har föreningsbanken förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till föreningsbanken överlåta sådana aktier mot en viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av föreningsbanken, om inte skiljemännen på särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader.

11 § Vill föreningsbanken lösa in aktier i dotterbolag enligt 10 § och kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall föreningsbanken hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten skall hänskjutas till skiljemän. Samtidigt skall styrelsen uppge sin skiljeman.

Dotterbolagets styrelse skall vid begäran enligt första stycket genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare, mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Har inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden uppgivit en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Prövas en tvist om inlösen enligt 10 § av skiljemän och är det ostridigt mellan parterna att det finns lösningsrätt eller förklaras det i en skiljedom att sådan rätt finns utan att lösenbeloppet samtidigt fastställs, är aktieägarna skyldiga att till föreningsbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelsen. Detta gäller endast om föreningsbanken ställer säkerhet, som godkänts av skiljemännen, för det kommande lösenbeloppet med ränta.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det säkerhet ställts till dess lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits aktieägare utan att dessa har överlämnat sina aktiebrev, skall föreningsbanken genast sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Därvid får förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet inte göras.

14 § Om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §, är föreningsbanken ägare till aktierna. Innan aktiebreven har överlämnats till föreningsbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till föreningsbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Har aktiebrevet inte överlämnats inom en månad från det föreningsbanken blivit ägare till aktien, kan det utfärdas ett nytt aktiebrev ställt till föreningsbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla en uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Överlämnas därefter det äldre aktiebrevet till föreningsbanken, skall det överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

1 § Styrelseledamot eller delegat som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar föreningsbanken, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas medlem eller annan genom överträdelse av denna lag eller stadgarna.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för den skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den för revisionen huvudansvarige.

3 § Medlem i en föreningsbank eller röstberättigad som inte är medlem, är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar föreningsbanken, medlem eller annan.

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon betalt i skadestånd får sökas åter av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

5 § Talan om skadestånd till föreningsbanken enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid föreningsbanksstämman majoriteten eller en minoritet, bestående av minst en tiondel av samtliga röstberättigade, har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av föreningsbanksstämman och endast under förutsättning att inte en tiondel av samtliga röstberättigade röstar mot förslaget. Förs skadeståndstalan av en medlem för föreningsbankens räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan om skadestånd till föreningsbanken mot en delegat får utan hinder av vad ovan sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till föreningsbanken får föras av röstberättigade som utgör minst en tiondel av samtliga röstberättigade. Om en röstberättigad sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av föreningsbanken för den kostnad som täcks av vad som kommit föreningsbanken till godo genom rättegången.

Talan för föreningsbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsbanksstämman.

Har ett beslut fattats att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att det minsta antalet röstberättigade som avses i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till föreningsbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter angående det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Utan hinder av vad som sagts ovan i denna paragraf kan skadeståndstalan som grundas på brott föras av styrelsen.

6 § Talan för föreningsbankens räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan inte väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslutet eller åtgärden, som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

2. delegat sedan ett år förflutit från det årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs, framlades på föreningsbanksstämman,

3. revisor sedan tre år förflutit från det revisionsberättelsen framlades på föreningsbanksstämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs samt

4. medlem i föreningsbanken eller röstberättigad som inte är medlem sedan två år förflutit från beslutet eller åtgärden som talan grundas på.

Försätts föreningsbanken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den i första stycket angivna tiden har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ utan hinder av att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5 §. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

14 kap. Föreningsbankens firma

1 § En lokal föreningsbanks firma skall innehålla ordet "föreningsbank" och en central föreningsbanks firma orden " central föreningsbank".

Firma skall registreras i föreningsbanksregistret. Den skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i föreningsbanksregistret, samt från benämningar på utländska bankinrättningar, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av en föreningsbanks firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Om föreningsbankens firma registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i stadgarna.

2 § Föreningsbankens styrelse kan anta bifirma. Vad som sägs i 1 § första och andra styckena om firma gäller även bifirma.

3 § Skriftliga handlingar, som utfärdas för en föreningsbank, bör undertecknas med föreningsbankens firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för föreningsbanken utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av dess innehåll att den har utfärdats på föreningsbankens vägnar, är de som har undertecknat handlingen solidariskt ansvariga för förpliktelsen enligt handlingen såsom för egen skuld. Detta gäller dock inte, om

1. det av omständigheterna vid handlingens tillkomst framgick att den utfärdades för föreningsbanken och

2. den till vilken handlingen ställts av föreningsbanken utan oskäligt dröjsmål får ett behörigen undertecknat godkännande av handlingen efter det att antingen en begäran om godkännande framställts eller personlig ansvarighet gjordes gällande mot undertecknarna.

4 § Om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering finns det bestämmelser i firmalagen (1974: 156).

1 § Bankinspektionen skall övervaka, att föreningsbankerna i sin verksamhet ställer sig till efterrättelse denna lag och andra författningar, såvitt de särskilt avser föreningsbanker, ävensom de för föreningsbankerna gällande stadgarna samt de föreskrifter som med stöd av stadgande i lag eller stadgarna meddelats av föreningsbanksstämman eller styrelsen.

Det åligger bankinspektionen att även i övrigt med uppmärksamhet följa föreningsbankernas verksamhet i den mån så erfordras för kännedom om de förhållanden som kan inverka på en föreningsbanks säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av föreningsbanksrörelsen.

Bankinspektionen är inte på grund av vad här föreskrivits skyldig att övervaka att sådana bestämmelser iakttas, som angår föreningsbankernas inre angelägenheter.

2 § Tillsynen utövas med ledning av de handlingar, som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen, samt de upplysningar som inhämtas vid undersökningar eller på något annat sätt. Undersökning skall anställas så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen anbefaller sådan.

3 § Bankinspektionen skall för varje central föreningsbank förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och föreningsbankens räkenskaper. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och i stället utse en ny revisor.

Bankinspektionen får förordna revisor i lokal föreningsbank. För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla föreningsbanks styrelse. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid styrelsesammanträde som inspektionen har utlyst och vid föreningsbanksstämma samt delta i överläggningarna.

5 § Bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brottsförebyggande åtgärder. Om rätt för inspektionen att utfärda föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 9 kap. 1 § fjärde stycket.

6 § Det åligger styrelsen i en föreningsbank

1. att när som helst för den befattningshavare hos bankinspektionen, som enligt av regeringen meddelade bestämmelser har att i sådant avseende företräda inspektionen, samt för den särskilda undersökning, regeringen kan finna för gott att anställa, hålla föreningsbankens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,

2. att genast efter varje månads slut enligt de formulär som fastställs av inspektionen, upprätta och till denna sända in en översikt, som utvisar föreningsbankens tillgångar och skulder, ävensom uppgift om de räntesatser föreningsbanken under månaden tillämpat vid in- och utlåning,

3. att om bankinspektionen begär det, till inspektionen i avskrift sända in styrelsens årsredovisningshandlingar och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar, revisionsberättelse med tillhörande handling-

ar, ävensom delårsrapport samt protokoll över förhandlingarna vid ordinarie föreningsbanksstämman,

4. att dels på den tid som inspektionen bestämmer, till inspektionen sända de uppgifter som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av föreningsbankens verksamhet under räkenskapsåret samt dess ställning vid årets slut, dels utöver detta, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare statistiska uppgifter om föreningsbankens verksamhet och ställning,

5. att jämväl i övrigt meddela inspektionen eller en sådan befattningshavare vid denna, som ovan sagts, alla de upplysningar om föreningsbanken som de begär samt

6. att när det kan finnas anledning till antagande att en central föreningsbank gjort sådana förluster att den centrala föreningsbankens jämte de anslutna lokala föreningsbankernas eget kapital inte svarar mot det belopp som fordras enligt 5 kap. 7 §, genast låta upprätta en särskild balansräkning samt, om balansräkningen bekräftar antagandet i fråga genast sända meddelande härom till inspektionen.

7 § Har styrelsen eller föreningsbanksstämman fattat ett beslut som står i strid med lag eller stadgarna, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Inspektionen får också förelägga styrelsen att, om ett beslut som nyss sagts gått i verkställighet, göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad styrelsen åligger enligt lag eller stadgarna. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om i lag givna föreskrifter, vilkas överträdande är belagt med straff.

Sker svårare avvikelser från denna lag eller stadgarna, har inspektionen att göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara den centrala föreningsbankens oktroj förverkad.

8 § Även om avvikelser från lag eller stadgarna inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om föreningsbankens verksamhet, som inspektionen kan finna påkallade.

Om verksamheten till följd av allvarliga missförhållanden beträffande föreningsbankens ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får inspektionen förelägga föreningsbankens styrelse att vidta för ändamålet nödvändiga åtgärder. Om styrelsen underlåter att rätta sig efter ett sådant föreläggande gäller vad i 7 § andra stycket sägs.

9 § Om oktroj har beviljats för en central föreningsbank och föreningsbanken därefter inte anmäls för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för föreningsbankens registrering genom lagakraftägande beslut avskrivits eller avslagits.

Om registrering av beslut, varigenom oktrojen har förverkats, förordnar regeringen.

10 § Bankinspektionen har under en föreningsbanks likvidation i fråga om likvidatorerna och föreningsbanksstämma samma befogenhet som, innan föreningsbanken trätt i likvidation, enligt denna lag tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och föreningsbanksstämman.

11 § Har en föreningsbank försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av konkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Om arvode till det allmänna ombudet gäller bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare.

12 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag överklagas hos regeringen genom besvär. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av anförda besvär, om inte regeringen förordnar något annat.

Om besvär över beslut i vissa fall finns bestämmelser i 16 kap. 6 § och 17 kap. 2 § sista stycket.

13 § Varje central föreningsbank skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas som en procentandel av föreningsbankens jämte anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda egna kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret. Procentandelen skall vara lika för alla föreningsbanker och får inte överstiga en hundradels procent. Närmare föreskrifter om fastställande av bidrag och bidragens erläggande meddelas av regeringen.

En föreningsbank skall även utge ersättning till revisor, som förordnats enligt 3 §, med belopp som bankinspektionen bestämmer.

14 § En ledamot av styrelsen för bankinspektionen eller en befattningshavare hos bankinspektionen får inte vara ledamot i styrelsen för eller anställd hos en föreningsbank.

15 § Närmare bestämmelser om föreningsbanksregistret och om bankinspektionens organisation och verksamhet meddelas av regeringen.

16 kap. Registrering

1 § Hos bankinspektionen skall föras föreningsbanksregister för registrering enligt denna lag eller andra författningar.

2 § Bankinspektionen skall genast i Post- och Inrikes Tidningar kungöra vad som införs i föreningsbanksregistret med undantag av registrering av underrättelser enligt 2 kap. 8 § och 11 kap. 20 §.

3 § Det som enligt denna lag eller särskilda bestämmelser har införts i föreningsbanksregistret och kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort äga vetskap om det.

4 § Har en sökande vid anmälan för registrering inte iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller, om bankinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning, eller
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller andra författningar eller mot stadgarna eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Underlåter sökanden att rätta sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet avgivits något hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns någon anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte något hinder för registrering av ett stämmobeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad enligt 7 kap. 18 § andra stycket.

Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta föreningsbanken när inspektionen fattar beslut enligt 12 kap. 5 § eller 17 kap. 2 §.

5 § Bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen vunnit laga kraft finns i firmalagen (1974: 156).

6 § Bankinspektionens beslut varigenom en anmälan avskrivits eller en registrering vägrats enligt 4 § första stycket överklagas hos kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller om bankinspektionen förklarat frågan om fusion förfallen enligt 12 kap. 5 §.

17 kap. Straff och vite

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen eller av oaktsamhet till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra medlemsförteckning eller utfärda intyg enligt 3 kap 6 § fjärde stycket,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 6 kap 9 § första stycket andra meningen eller 10 § första stycket andra eller tredje meningen.

I fall som avses i 8 kap. 13 § första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 2 § döms ej till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

2 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga styrelseledamöterna att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till bankinspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter eller
2. hos inspektionen göra behöriga anmälningar för registrering.

Föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenhet att göra anmälan medför att föreningsbanksstäm mans eller styrelsens beslut förfaller eller föreningsbanken blir skyldig att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Har inspektionen förelagt vite skall den mot vilken föreläggandet riktas genast skriftligen underrättas om detta.

Följs inte ett sådant vitesföreläggande som avses i första stycket kan bankinspektionen döma ut vitet.

Bankinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller utdömts får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

1 Författningsförslag (Ds Fi 1985: 15)

1.1 Förslag till

övergångsbestämmelser till bankrörelselagen

Härigenom föreskrivs följande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

2. Utan hinder av 3 § första stycket får aktiebolag som före den 1 januari 1912 erhållit en av Kungl Maj:t stadfäst bolagsordning använda ordet bank i sin firma och i övrigt vid beteckning av sin affärsrörelse.

3. Inga andra än föreningsbankerna och Sveriges föreningsbankers förbund får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av sin verksamhet använda ordet jordbrukskassa, uttrycket centralkassa för jordbrukskredit eller ordet jordbrukskreditkassa.

1.2 Förslag till

Lag om införande av bankaktiebolagslagen (1986: 000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Bankaktiebolagslagen träder i kraft den 1 januari 1987 med undantag av 7 kap 8 §, som träder i kraft den 1 januari 1990, och övergångsbestämmelsen i 24 § som träder i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 § Genom bankaktiebolagslagen upphävs

a. lagen (1955: 183) om bankrörelse,

b. lagen (1955: 184) angående införande av nya lagen om bankrörelse.

3 § Om det i lagar och andra författningar förekommer hänvisningar till föreskrifter som ersatts genom bestämmelser i bankaktiebolagslagen, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § För bankaktiebolag, som registrerats före den 1 januari 1987, gäller bankaktiebolagslagen med de undantag som anges i det följande.

5 § De oktrojer och stadfästelser av bolagsordningar som gäller vid bankaktiebolagslagens ikraftträdande skall gälla utan tidsbegränsning. De skall i övrigt anses gälla som om de meddelats med stöd av denna lag.

6 § Före utgången av juni 1987 skall full betalning erläggas för aktier som tecknats i samband med bankaktiebolagets bildande. Senast vid utgången av juli 1987 skall bolaget anmäla hur stor del av aktiekapitalet som blivit helt betald. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor.

Har det inte före utgången av juli 1987 anmälts att full betalning erlagts för aktier med ett sammanlagt nominellt belopp som motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller som uppgår till minimikapitalet, skall bankinspektionen anmäla förhållandet till rätten. Rätten skall förordna att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i tingsrätten styrks att aktiekapitalet eller minimikapitalet har inbetalats.

7 § Om bolagsordningen innehåller en sådan bestämmelse om rätt till teckning eller erhållande av nya aktier som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket andra meningen lagen (1955: 185) om bankrörelse, skall bestämmelsen anses gälla även för aktier som ges ut utöver tidigare föreskrivet maximikapital.

8 § Om svenska bolag eller föreningar vid utgången av år 1955 ägde aktier i bankaktiebolag får de utan hinder av 3 kap 3 § bankaktiebolagslagen förvärva ytterligare aktier med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som vid samma tidpunkt var förenad med förstnämnda aktier.

9 § Den som innehar ett aktiebrev på vilket bolaget har antecknat att han är införd i aktieboken som ägare är, även om införandet skett före utgången av år 1986, likställd med den som enligt 13 § andra stycket lagen (1936: 81) om skuldebrev förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande, om ett förvärv från honom sker efter denna tidpunkt.

10 § Registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut, som fattats före utgången av år 1986, samt talan mot sådana beslut sker enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse. Detta gäller dock inte i fråga om beslut som avses i 24 §.

11 § Har styrelsen före utgången av år 1986 beslutat om nyemission, skall nyemissionen ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

12 § Bestämmelserna i 4 kap 18 § bankaktiebolagslagen skall tillämpas även på fondaktier, som getts ut före den 1 januari 1987. Anmaningar får dock tidigast ske efter utgången av år 1988.

13 § Om det före den 1 januari 1987 har vidtagits åtgärder för att sätta ned aktiekapitalet enligt 45 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, får nedsättningen verkställas och registreras enligt angivna lag.

14 § Om ett bankaktiebolags dotterbolag före utgången av år 1986 har förvärvat aktier i moderbolaget, skall dotterbolaget avyttra aktierna så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan ske utan förlust för bolaget. Har aktierna inte avyttrats före den 1 januari 1990 krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

15 § Har ett bankaktiebolag före utgången av år 1986 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 7 kap 6 § bankaktiebolagslagen, krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera förflutit från förvärvet.

16 § Har bankaktiebolaget före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 7 kap 14 § första stycket bankaktiebolagslagen, skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i andra stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet att föra in uppgifter gäller även sådana uppgifter som avses i tredje stycket samma paragraf och i 7 kap 15 § nämnda lag.

17 § Medel, som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 innestår på räkning hos ett

bankaktiebolag utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd, skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel, som därefter satts eller sätts in på räkningen, och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

18 § I fråga om beviljande av kredit till en ledamot av bankinspektionen eller en befattningshavare hos inspektionen får regeringen meddela särskilda föreskrifter.

19 § För registrering skall bankaktiebolaget, när bankaktiebolagslagen trätt i kraft, utan dröjsmål anmäla styrelseledamöternas, suppleanternas och firmatecknarnas postadress och personnummer.

20 § Utan hinder av 9 kap 2 § bankaktiebolagslagen gäller fullmakter, som utfärdats före den 1 januari 1987, vid bolagsstämma som hålls under år 1987.

21 § Bestämmelserna i 10 kap 4 § bankaktiebolagslagen skall tillämpas från och med den första ordinarie bolagsstämma som hålls efter nämnda lags ikraftträdande. Intill dess skall i stället motsvarande äldre bestämmelser tillämpas.

Innehåller bolagsordningen en bestämmelse om föranmälan om deltagande i bolagsstämma, får bestämmelsen tillämpas intill dess beslut om bestämmelsens upphörande eller ändring till överensstämmelse med 9 kap 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen har registrerats. Vad som sagts nu gäller dock endast om bolagsstämman hålls före utgången av år 1987.

22 § Årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport skall från och med räkenskapsåret 1988 upprättas enligt bankaktiebolagslagen. I koncernredovisningen för det räkenskapsåret behöver inte medtagas koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för räkenskapsåret 1987.

Beslut om vinstutdelning och annan användning av bankaktiebolagets egendom som avser räkenskapsåret 1987 skall fattas enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

23 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, om likvidatorerna utsetts före utgången av år 1986.

Bestämmelserna i 13 kap 14 § tredje stycket bankaktiebolagslagen gäller även medel som innehållits genom likvidation där likvidatorerna har utsetts före utgången av år 1955. Den i stycket angivna tidsfristen på fem år räknas i ett sådant fall från den 1 januari 1987.

24 § Före utgången av år 1986 kan beslut om ändringar i bolagsordningen, så att denna överensstämmer med bankaktiebolagslagen fattas enligt 9 kap 13 eller 14 § nämnda lag. I beslutet skall anges att det gäller från och med den 1 januari 1987.

25 § Om bolagsordningen efter utgången av år 1986 strider mot bankaktiebolagslagen, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till bolagsstämman om ändring av bolagsordningen så att den överensstämmer med nämnda lag.

26 § Har bolagsstämman enligt 1 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering före utgången av år 1986 beslutat att nämnda lag skall tillämpas

på bankaktiebolaget, skall bolaget anses vara avstämningsbolag enligt bestämmelserna i bankaktiebolagslagen. Styrelsen skall dock utan dröjsmål lägga fram förslag till bolagsstämman om att i bolagsordningen ta in förbehåll som avses i 3 kap 8 § nämnda lag.

1.3 Förslag till

Lag om införande av sparbankslagen (1986: 000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den nya sparbankslagen träder i kraft den 1 januari 1987. Bestämmelsen i 19 § träder dock i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2 § Genom den nya sparbankslagen upphävs
a. lagen (1955: 416) om sparbanker,
b. lagen (1955: 417) angående införande av nya lagen om sparbanker.

3 § Om det i lagar och andra författningar förekommer hänvisningar till föreskrifter som ersatts genom bestämmelser i den nya sparbankslagen, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § För sparbanker, som registrerats före den 1 januari 1987, gäller den nya sparbankslagen med de undantag som anges i det följande.

5 § De stadfästelser av reglementen som skett före den 1 januari 1987 skall gälla som om de meddelats enligt den nya sparbankslagen. De sparbanker vilkas reglementen stadfästs före den dagen skall anses ha oktroj enligt den nya sparbankslagen.

6 § Har en sparbank före utgången av år 1986 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 3 kap 6 § den nya sparbankslagen, krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera förflutit från förvärvet.

7 § Har sparbanken före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 3 kap 13 § första stycket den nya sparbankslagen, skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i andra stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet att föra in uppgifter gäller även sådana uppgifter som avses i tredje stycket samma paragraf och i 3 kap 14 § nämnda lag.

8 § Medel, som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 innestår på räkning hos en sparbank utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd, skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel, som därefter satts eller sätts in på räkningen, och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

9 § I fråga om medel, som finns på en gift kvinnas konto hos en sparbank, skall 26 § lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker i paragrafens ursprungliga lydelse fortfarande gälla, om äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

10 § Den som har utsetts till styrelseledamot före utgången av år 1986 får utan hinder av 4 kap 3 § andra och tredje styckena den nya sparbankslagen utöva sitt uppdrag under den tid då vilken han är vald. Motsvarande gäller för suppleanter.

11 § Har inte styrelsen utsett verkställande direktör före den 1 januari 1987, skall det senast ske så snart första ordinarie sparbanksstämma hållits efter nämnda tidpunkt.

12 § För registrering skall sparbanken, när den nya sparbankslagen trätt i kraft, utan dröjsmål anmäla styrelseledamöternas, suppleanternas och firmatecknarnas postadresser och personnummer.

13 § Registrering och verkställande av beslut av sparbanksstämma, som fattats före utgången av år 1986, samt talan mot sådana beslut sker enligt lagen (1955: 416) om sparbanker. Detta gäller dock inte i fråga om beslut som avses i 19 §.

14 § Föreskrifterna i 6 kap 1 § första och tredje styckena den nya sparbankslagen att minst två revisorer och minst två suppleanter skall utses gäller från den ordinarie sparbanksstämman år 1987.

15 § Den som har utsetts till revisor eller revisorssuppleant före utgången av år 1986 får utan hinder av 6 kap 3 och 4 §§ den nya sparbankslagen utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald. Föreskriften att minst en av de revisorer och suppleanter, som sparbanksstämman utser, skall vara auktoriserad revisor skall gälla från den ordinarie sparbanksstämman år 1988 eller den senare tidpunkt som bankinspektionen i varje särskilt fall medger.

16 § Årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport skall från och med räkenskapsåret 1988 upprättas enligt den nya sparbankslagen. I koncernredovisningen för det räkenskapsåret behöver inte medtagas koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för räkenskapsåret 1987.

17 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1955: 416) om sparbanker, om likvidatorerna utsetts före utgången av år 1986.

18 § Fusion skall genomföras enligt lagen (1955: 416) om sparbanker, om avtal om fusion träffats före utgången av år 1986.

19 § Före utgången av år 1986 kan beslut om ändringar i reglementet, så att detta överensstämmer med den nya sparbankslagen, fattas enligt 5 kap 15 § första stycket nämnda lag. I beslutet skall anges att det gäller från och med den 1 januari 1987.

20 § Om reglementet efter utgången av år 1986 strider mot den nya sparbankslagen, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till sparbanksstämman om ändring av reglementet så att det överensstämmer med nämnda lag.

1.4 Förslag till

Lag om införande av föreningsbankslagen (1986: 000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Föreningsbankslagen träder i kraft den 1 januari 1987. Bestämmelsen i 18 § träder dock i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket Svensk författningssamling.

2 § Genom föreningsbankslagen upphävs lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

3 § Om det i lagar eller andra författningar förekommer hänvisningar till föreskrifter som ersatts genom bestämmelser i föreningsbankslagen, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § För jordbrukskassor och centralkassor för jordbrukskredit gäller bestämmelserna i föreningsbankslagen om lokala föreningsbanker respektive centrala föreningsbanker med de undantag som anges i det följande.

5 § Av regeringen godkända centralkassor för jordbrukskredit skall anses ha oktroj som centrala föreningsbanker enligt föreningsbankslagen.

6 § Har en kreditkassa före utgången av år 1986 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 5 kap 6 § föreningsbankslagen, krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera förflutit från förvärvet.

7 § Har föreningsbanken före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 5 kap 13 § första stycket föreningsbankslagen, skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i tredje stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet att föra in uppgifter gäller även sådana uppgifter som avses i fjärde stycket samma paragraf och i 3 kap 14 § nämnda lag.

8 § Medel, som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 innestår på räkning hos en kreditkassa utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd, skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel, som därefter satts eller sätts in på räkningen, och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

9 § Den som har utsetts till styrelseledamot i jordbrukskassa får utan hinder av 6 kap 3 § tredje stycket föreningsbankslagen utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald. Motsvarande gäller för suppleanter.

10 § För registrering skall föreningsbanken, när föreningsbankslagen trätt i kraft, utan dröjsmål anmäla styrelseledamöternas, suppleanternas och firmatecknarnas postadress och personnummer.

11 § Utan hinder av 7 kap 2 § föreningsbankslagen gäller fullmakter, som utfärdats före den 1 januari 1987, vid föreningsstämma som hålls under år 1987.

12 § Registrering och verkställande av beslut av föreningsstämma, som fattats före utgången av år 1986, samt talan mot sådana beslut sker enligt lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen. Detta gäller dock inte fråga om beslut som avses i 18 §.

13 § Föreskriften i 8 kap 1 § första stycket föreningsbankslagen att minst två revisorssuppleanter skall utses gäller från den ordinarie föreningsstämman år 1987.

14 § Föreskriften i 8 kap 2 § föreningsbankslagen att minst en av de revisorer som föreningsstämman i en lokal föreningsbank utser skall vara godkänd revisor skall gälla från den ordinarie stämman år 1992 eller den senare tidpunkt som bankinspektionen i varje särskilt fall medger.

Den som har utsetts till revisor före utgången av år 1986 får – om han utsetts av Sveriges föreningsbankers förbund – utan hinder därav och utan hinder av 8 kap 4 § föreningsbankslagen utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är utsedd.

Vad nu sagts gäller även i fråga om suppleant.

15 § Årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport skall från och med räkenskapsåret 1988 upprättas enligt föreningsbankslagen. I koncernredovisningen för det räkenskapsåret behöver inte medtagas koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för räkenskapsåret 1987.

Beslut om vinstutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom som avser räkenskapsåret 1987 skall fattas enligt lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

16 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om likvidatorerna utsetts före utgången av år 1986.

17 § Fusion skall genomföras enligt lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen, om avtal om fusion träffats före utgången av år 1986.

18 § Före utgången av år 1986 kan beslut om ändringar i stadgarna, så att dessa överensstämmer med föreningsbankslagen, fattas enligt 7 kap 14 § nämnda lag. I beslutet skall anges att det gäller från och med den 1 januari 1987.

19 § Om en föreningsbanks stadgar efter utgången av år 1986 strider mot föreningsbankslagen, skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till föreningsstämman om ändring av stadgarna så att de överensstämmer med nämnda lag.

Lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa

Härigenom föreskrivs att 2 och 6 §§ lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Såsom bidrag till kassan skall sparbank varje år, därest kassans behållning ej uppgår till tio miljoner kronor, erlägga ett belopp motsvarande två hundradels procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade.	
Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *jämväl* grundfond, antingen *äro* eller genom bidragets erläggande skulle *bliva* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *jämlikt 26 § lagen om sparbanker.*	Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *även* grundfond, antingen *är* eller genom bidragets erläggande skulle *bli* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *enligt 3 kap 7 § sparbankslagen (1986: 000).*
6 §[2]	
Kassans styrelse *må*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *äger* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *26 § lagen om sparbanker, ävensom* åt sparbank, som *eljest* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *så finnes* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.	Kassans styrelse *får*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *får* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt sparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *3 kap 7 § sparbankslagen (1986:000), och* åt sparbank, som *annars* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *det bedöms vara* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1968: 604.
[2] Senaste lydelse 1968: 604.

1.6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

dels att i 1 § orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker",

dels att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Angående allmänt ombud, som förordnas i kreditinrättnings konkurs, *stadgas i lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.*	*Om* allmänt ombud som förordnas i *en* kreditinrättnings konkurs *finns det föreskrifter i 17 kap 11 § bankaktiebolagslagen (1986:000), 13 kap 12 § sparbankslagen (1986: 000) och 15 kap 11 § föreningsbankslagen (1986:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
23 §[1]	
Övergår näringsverksamhet från en arbetsgivare till en annan och avtalas därvid att ansvaret för pensionsutfästelse skall överflyttas på efterträdaren, skall samtycke till överflyttningen inhämtas från innehavaren av pensionsfordringen. Tillsynsmyndigheten äger medge att samtycke icke behöver inhämtas, om efterträdaren kan anses god för pensionsutfästelsen.	
Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillståndsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap 5 § andra me-	Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillsynsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra me-

[1] Senaste lydelse 1982: 1085.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket 3 samma lag *samt i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 9 § andra stycket 3 försäkringsrörelselagen (1982: 713).*	ningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket samma lag.

Har ansvaret för pensionsutfästelse sålunda överflyttats, anses utfästelsen ha samma rättsverkningar som om arbetstagaren varit anställd hos efterträdaren från dagen för anställningen hos företrädaren. Efter överflyttningen är företrädaren fri från ansvar för utfästelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att i 11 och 31 §§ lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank"

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag

Härigenom föreskrivs att lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag[2] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *2 § lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering* eller enligt särskilt	Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *3 kap. 8 § tredje stycket aktiebolagslagen (1975: 1385), 3 kap. 8 § tredje*

[1] Lag omtryckt 1983: 578.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 653
31 § 1985: 958.
[2] Senaste lydelse 1984: 1067.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.	*stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713) eller 3 kap. 8 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000)* eller enligt särskilt uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.10 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar

Härigenom föreskrivs att i 24 § lagen (1972: 262) om understödsföreningar[1] *dels* orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank", *dels* orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel[2] *dels* orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank", *dels* ordet "jordbrukskassa" skall bytas ut mot "lokal föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.12 Förslag till

Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)

Härigenom föreskrivs att i 26 § aktiefondslagen (1974: 931) orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "svensk föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 24 § 1982: 1082.
[2] Senaste lydelse av 2 § 1980: 1095.

Lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

dels att i 3, 4 och 6 §§ orden "centralkassa" respektive "centralkassa för jordbrukskredit" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "central föreningsbank" i motsvarande form,

dels att i 3 § ordet "jordbrukskassa" skall bytas ut mot "lokal föreningsbank",

dels att 2, 7, 8, 10, 17 och 22 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Med företag avses i denna lag bankinstitut eller försäkringsbolag, varå lagen är tillämplig.	
Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975: 1385) eller vid en motsvarande tillämpning av dessa bestämmelser* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra, *under förutsättning att moderföretaget är bankinstitut eller försäkringsbolag som avses i 4 § första stycket.*	Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 3 § första eller andra stycket bankaktiebolagslagen (1986:000) 1 kap. 7 § första eller andra stycket sparbankslagen (1986:000), 1 kap. 7 § första eller andra stycket föreningsbankslagen (1986:000) eller 1 kap. 9 § första eller andra stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713)* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.
7 §	
Vid tillämpning av *71 § första stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse* och av *26 § första stycket första punkten lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen* skall hänsyn ej tagas till arbetstagarledamot.	Vid tillämpning av *8 kap. 1 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986:000), 4 kap. 1 § första stycket sparbankslagen (1986:000)* och av *6 kap. 1 § första stycket föreningsbankslagen (1986:000)* skall hänsyn ej tagas till arbetstagarledamot.
8 §	
Bestämmelserna i *72 § andra stycket lagen (1955:183) om bankrörelse, 37 § andra stycket 1 lagen (1955:416) om sparbanker och 26 § andra stycket lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen äger ej tillämpning* på arbetstagarledamot.	Bestämmelserna i *8 kap. 3 § andra stycket första meningen bankaktiebolagslagen (1986:000), 4 kap. 3 § tredje stycket första meningen sparbankslagen (1986:000) och 6 kap. 3 § tredje stycket första meningen föreningsbankslagen (1986:000) skall inte tillämpas* på arbetstagarledamot.

10 §

Bestämmelserna i 5 § första stycket 6 lagen (1955:183) om bankrörelse, 6 § 6 och 22 § andra stycket lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar samt 6 § första stycket 7 och 170 § första stycket 5 lagen (1948:433) om försäkringsrörelse gäller ej arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

Bestämmelsen i 6 kap. 3 § andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000) gäller ej arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

17 §

En arbetstagarrepresentant får närvara och deltaga i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Avser uppdrag enligt *74 § andra stycket lagen (1955:183) om bankrörelse eller 39 § första stycket lagen (1955:416) om sparbanker* regionstyrelse eller motsvarande organ, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Avser *ett* uppdrag enligt *8 kap. 5 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 4 kap. 5 § första stycket sparbankslagen (1986:000) eller 6 kap. 5 § första stycket föreningsbankslagen (1986:000)* regionstyrelse eller motsvarande organ, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Enas ej arbetstagarorganisationerna om annat, utses representant som avses i första och andra styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

22 §

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *88 § lagen (1955:183) om bankrörelse, 37 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar samt 90 § och 204 § 3 mom. lagen (1948:433) om försäkringsrörelse* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *8 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1986:000), 4 kap. 15 § sparbankslagen (1986: 000), 6 kap. 15 § föreningsbankslagen (1986:000) och 8 kap. 17 § försäkringsrörelselagen (1982:713)* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979: 748)
dels att i 1 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank",
dels att 18 och 38 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 §	
Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget har ingått (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tagas upp till sitt nettovärde.	
Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.	
Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *57 § lagen (1955:183) om bankrörelse* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.	Som eget kaptial skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *7 kap. 7 § bankaktiebolagslagen (1986:000)* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.
Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.	
38 §	
I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt, alltefter bankinstitutets art, *lagen (1955:*	I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt, alltefter bankinstitutets art, *bankaktiebo-*

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker eller lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.	*lagslagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) eller föreningsbankslagen (1986:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.15 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1980 :2) om finansbolag[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.16 Förslag till

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs att i 7 kap 9 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1.17 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att i 12 och 18 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 7 § 1980: 1112.

Sammanställning av remissyttranden över 1. Banklagsutredningens slutbetänkande Ny banklagstiftning (SOU 1984: 26–29) 2. Svenska bankföreningens framställning om ändring i 7 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (se SOU 1984: 27) 3. DsFi 1985: 15 Ny banklagstiftning – ikraftträdande m. m.

Efter remiss har yttranden över banklagsutredningens slutbetänkande Ny banklagstiftning (SOU 1984: 26–29) avgetts av bankinspektionen, kommerskollegium, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, fullmäktige i Sveriges riksbank, fullmäktige i riksgäldskontoret, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, riksåklagaren, Svenska bankföreningen, Post- och Kreditbanken, PK-banken, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska bankmannaförbundet, Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges hantverks- och industriorganisation – Familjeföretagen (SHIO), Företagareförbundet, SFR, Sveriges industriförbund, Svensk industriförening, Svenska kommunförbundet, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Folksam, Svenska handelskammarförbundet, Finansbolagens förening, Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR), Bokföringsnämnden (BFN), Värdepapperscentralen VPC AB, Sveriges grossistförbund. Riksåklagaren har bifogat yttranden från överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt samt länsåklagarna i Värmlands resp. Kalmar län.

Därjämte har länsstyrelsen i Jämtlands län inkommit med ett yttrande över utredningens betänkande Bankaktiebolagslag (SOU 1984: 27), vilket i tillämpliga delar avser också utredningens förslag angående sparbanker och föreningsbanker.

Gemensamma remissyttranden har avgetts av Svenska bankföreningen och Post- och Kreditbanken, PK-banken.

Företagareförbundet, SFR och Sveriges grossistförbund har anslutit sig till Sveriges industriförbunds yttrande.

Svenska Handelskammarförbundets yttrande innehåller endast att förbundet tillstyrker Svenska bankföreningens (nedan kallad bankföreningen) förslag om ändring i 7 kap. 5 § BAL.

Remissyttrandena från Svensk industriförening och kommerskellegium innehåller i huvudsak endast att banklagsutredningens slutbetänkande lämnas utan erinran. Svensk industriförening har därjämte förklarat sig förorda bankföreningens framställning.

SAF har för sin del förklarat sig ej ha några invändningar mot att utredningsförslaget i väsentliga delar läggs till grund för lagstiftning, men att den angivna ståndpunkten inte innebär att SAF har någon annan uppfattning än bankföreningen och Sveriges industriförbund i de frågor som dessa organisationer speciellt kommenterat.

Remissyttranden som har avseende på bankföreningens framställning redovisas under avsnitt 3.7 (5 §).

1. Allmänna synpunkter på utredningsförslaget

Fullmäktige i riksgäldskontoret menar att den genomförda översynen av banklagstiftningen medför en förenkling för berörda parter samtidigt som bättre förutsättningar skapas för att konkurrensen mellan de olika bankerna kan ske på lika villkor.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har ingen erinran mot den föreslagna uppdelningen av nuvarande banklagstiftning i en ramlag och tre speciallagar.

SHIO-Familjeföretagen ställer sig i huvudsak positiv till de föreslagna förenklingarna i banklagarna men anser att vissa liberaliseringar borde göras. Organisationen avser att återkomma med mer principiella synpunkter på banksystemet och kreditmarknadspolitiken när kreditmarknadskommittén presenterat sina förslag.

Övriga remissinstanser har anfört:

1.1 Bankinspektionen

När nu utredningens slutbetänkande presenteras innebär det som väntat inte så många större sakliga nyheter men får ändå ses som ett viktigt led i arbetet att skapa väl fungerande banklagar som är tidsenliga och anpassade till ny svensk lagstiftning.

Med hänsyn till den centrala plats som banklagarna intar i fråga om bankinspektionens tillsynsverksamhet har inspektionen underkastat utredningens förslag en omfattande och grundlig granskning från olika synpunkter och med insatser från många av inspektionens tjänstemän med erfarenhet från olika områden. Inspektionen har också kunnat nära följa utredningens arbete genom sina representanter i utredningen och har redan på ett tidigt stadium kunnat framföra synpunkter på de viktigare frågor som utredningen behandlat. Efter den granskning som inspektionen sålunda gjort vill inspektionen gärna framhålla att banklagsutredningen på ett förtjänstfullt sätt gjort en bred och ofta djupgående kartläggning av förarbetena till nuvarande banklagar, den praxis som f. n. gäller och de problem som kan finnas. De förslag och motiveringar som utredningen lägger fram är i allmänhet väl underbyggda och till sin sakliga innebörd väl avvägda. Bankinspektionen kan därför i stort sett tillstyrka utredningens förslag vad avser grundläggande frågor och sakliga nyheter. Utredningens lagförslag synes vara en god grund för lagstiftning.

Den samordnade banklagstiftning som genomfördes år 1968 innebar ett viktigt steg för att göra de olika bankinstitutgruppernas rörelseregler så likartade som möjligt. Affärsbanker, sparbanker och föreningsbanker fick i princip samma rätt att driva alla inom bankväsendet förekommande rörelsegrenar på i huvudsak likartade villkor. Banklagsutredningens förslag innebär ytterligare steg i denna riktning, vilket bankinspektionen hälsar

med tillfredsställelse. Inspektionen kommer i detta yttrande att fullfölja samordningen med ytterligare några ändringsförslag. Givetvis krävs olika lösningar i vissa formella avseenden med hänsyn till bankgruppernas olika associationsrättsliga art.

Innan bankinspektionen går in på sakfrågorna i de olika lagförslagen vill inspektionen ta upp några metodfrågor sam avser dispositionen av banklagstiftningen. De nuvarande tre banklagarna innehåller en associationsrättslig reglering för affärsbanker, sparbanker resp. Jordbrukskassor/föreningsbanker. Banklagsutredningen har valt att behålla denna ordning. En nyhet föreslås genom att några få för samtliga bankgrupper gemensamma regler, bl. a. om begreppet bankrörelse och om banksekretess, sammanförs i en ny s. k. ramlag, bankrörelselagen. Denna lag, som enligt förslaget innehåller endast sex paragrafer, låt vara centrala, anser utredningen senare bör kompletteras med tillsynsbestämmelserna när de har setts över av kreditmarknadskommittén.

Inspektionen kan acceptera förslaget att i en ramlag ta in vissa centrala, gemensamma regler. Enligt inspektionens mening bör emellertid övervägas om inte också rörelsereglerna och bestämmelserna om redovisning, som i de flesta avseenden är gemensamma för de tre bankgrupperna, hör föras in i den nya ramlagen. Därmed skulle man vinna flera fördelar. För det första fullföljer man tanken att centrala gemensamma regler för alla bankgrupper bör finnas i den nya ramlagen. För det andra markerar detta – särskilt vad gäller rörelsereglerna – hur principen om likartade villkor för bankrörelsens bedrivande är genomförd. För det tredje och kanske viktigast innebär det en avsevärd förenkling genom att man undviker att i tre olika lagar ha i stort sett likalydande bestämmelser, vilket bl. a. medför att man vid de täta ändringar av reglerna som erfarenhetsmässigt påkallas av utvecklingen måste ändra i tre olika lagar. De olikheter i reglerna som fortfarande kommer att finnas, om de framlagda förslagen genomförs, är så få och begränsade att några omfattande undantagsbestämmelser inte behöver införas. De kan lämpligen placeras tillsammans med rörelsereglerna och redovisningsreglerna i den nya bankrörelselagen. Från användarnas, främst banktjänstemännens sida behöver några nackdelar inte befaras, snarare bör koncentrationen av här ifrågavarande regler till en lag öka överskådligheten. Den för varje institutsgrupp gällande lagen måste under alla förhållanden läsas parallellt med bankrörelselagen. Godtas vad bankinspektionen här ifrågasatt vinner man att de regler sam används i dagligt bruk finns sammanförda i sistnämnda lag.

I och för sig skulle det kunna ifrågasättas om inte även bestämmelserna om revision skulle kunna tas in i ramlagen. Inspektionen har emellertid av skäl som framgår i avsnittet om revision ansett sig inte böra föreslå detta.

Inspektionen vill också förorda att tillsynsbestämmelserna, som i allt väsentligt är gemensamma för de tre bankgrupperna, redan nu föres in i ramlagen. I den mån olika regler f. n. gäller bör lagen om bankrörelse i första hand väljas för en gemensam lösning. Därvid bör tillsynsbestämmelserna för bankerna kunna kompletteras enligt förebild från fondkommissionslagen (1979: 748), nämligen vad gäller bankinspektionens rätt att genom särskilt beslut, som kan överklagas till regeringen, ingripa med skrift-

lig erinran eller anmärkning. Dessa nya medel i inspektionens tillsynsverksamhet har visat sig vara värdefulla. De har gett inspektionen möjlighet att variera sitt ingripande mot fondkommissionärerna med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. När det gäller ingripanden enligt banklagarna mot lindrigare förseelser och missförhållanden kan inspektionen bl. a. påyrka rättelse och meddela erinringar. Sådana erinringar kan innebära att inspektionen uttalar kritik av mer eller mindre allvarlig beskaffenhet mot företag under tillsyn. Enligt praxis tillerkänns sådana uttalanden inte någon rättsverkan och kan inte överklagas. Det skulle således fylla ett behov inte minst från rättssäkerhetssynpunkt att inspektionen även i fråga om banktillsynen får en lagfäst rätt att på samma sätt sam i fondkommissionslagen genom särskilt, överklagbart beslut meddela skriftlig erinran eller anmärkning.

I fråga om de föreslagna lagarnas uppläggning och utformning i stort har inspektionen i övrigt inga invändningar. Inspektionen delar bl. a. utredningens uppfattning om hur banklagarna bör anpassas och utformas i förhållande till aktiebolagslagen, annan associationsrättslig lagstiftning, bokföringslagen m. fl.

1.2 Hovrätten för Västra Sverige

Banklagsutredningens förslag till ny banklagstiftning innebär en varsam och skicklig anpassning till utvecklingen på bankverksamhetens och associationslagstiftningens områden. Översynen har lett till ganska omfattande ändringar, vilka dock knappast kan sägas vara av övergripande natur eller innebära någon förutsättningslös omprövning av den svenska banklagstiftningens grundläggande regler.

Hovrättens yttrande i det följande redovisar en granskning av de framlagda förslagen från allmänt associationsrättalig synpunkt. I den del förslagen avser själva bankverksamhetens reglering har hovrätten inte den sakkunskap som krävs för en meningsfull detaljgranskning. Förslagen av bankspecifik karaktär föranleder därför inte något hovrättens yttrande.

Med den nu gjorda begränsningen ansluter sig hovrätten i stort till de framlagda förslagen, som är väl ägnade att ligga till grund för lagstiftning.

1.3 Kammarrätten i Stockholm

Kammarrätten anser att utredningens översyn och modernisering av banklagstiftningen är värdefull. Utvecklingen på kreditområdet har dock gått snabbt under senare år. Detta har föranlett regeringen att tillsätta den nyssnämnda särskilda utredningen med uppdrag att se över kreditmarknadens struktur, kreditmarknadskommittén. Det är med hänsyn till innehållet i direktiven för kreditmarknadskommittén möjligt att den utredningen kommer att lägga fram förslag som går ut på inte oväsentliga ändringar i de förslag som remissen avser. Med hänvisning till kreditmarknadskommitténs arbete har banklagsutredningen också avstått från att lägga fram förslag till ändringar på en del områden, t. ex. rörelsereglerna samt frågor om bankinspektionens tillsyn och om en översyn av lagen (1963: 76) om kreditaktiebolag.

Kreditmarknadskommittén har nyligen avgett ett delbetänkande (Ds Fi 1984: 20) Utländska banketableringar i Sverige. Betänkandet har remitterats till bl. a. kammarrätten. Kommittén föreslår att vissa bestämmelser i den nuvarande bankrörelselagen skall ändras i syfte att möjliggöra utländska banketableringar i Sverige. Ändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 juli 1985. För närvarande behandlar kommittén de återstående mer grundläggande strukturfrågorna och avser att redovisa detta arbete senare i ett huvudbetänkande. Det kan i detta läge sättas i fråga om det verkligen är rationellt att genomföra banklagsutredningens förslag nu. Kammarrätten har dock inte en så ingående kännedom om utredningsläget att domstolen kan mer bestämt uttala sig i frågan om lämpligheten av att avvakta kreditmarknadskommitténs slutliga förslag för att därefter i ett sammanhang ta ställning till hela lagkomplexet.

Utredningens anpassning av banklagstiftningen till den nya aktiebolagslagen och bokföringslagen är värdefull. Tekniken att i banklagstiftningen fullständigt reglera rättsområdet i stället för att hänvisa till aktiebolagslagen och bokföringslagen gör lagarna överskådliga och lätthanterliga. Domstolen ställer sig dock tveksam till nyttan av att i en särskild lag, bankrörelselagen, i fem paragrafer reglera vissa allmänna frågor som är gemensamma för samtliga tre former av bankinstitut. Det gäller så mycket mera som den särskilda lagen blir tämligen innehållslös. Kammarrätten förordar att dessa generella regler – trots upprepningen – inarbetas i respektive lag. Att ha en särskild lag för envar av rörelseformerna bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker synes ändamålsenligt, eftersom väsentliga skillnader finns mellan de olika instituten, särskilt då mellan föreningsbanker på den ena sidan samt bankaktiebolag och sparbanker på den andra sidan.

Ett alternativ till vad kammarrätten har föreslagit här är att skapa en gemensam ramlag på kreditväsendets område, dvs. en lag som också omfattar exempelvis regler som berör kreditaktiebolag och finansbolag.

1.4 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Den lagtekniska utformning som utredningen föreslår finner fullmäktige ändamålsenlig. Den innebär att en gemensam bankrörelselag erhålles och därutöver en separat lagstiftning för var och en av de tre bankinstitutgrupperna – bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. Fullmäktige har heller inget att erinra mot att lagreglerna beträffande föreningsbanksrörelsens organisatoriska uppbyggnad mjukas upp.

1.5 Riksåklagaren

Banklagsutredningens förslag till ny banklagstiftning innehåller inte några nyheter av genomgripande art. Förslaget innebär i stället dels en nödvändig anpassning till den nya aktiebolagslagen, dels en frikoppling av föreningsbankernas reglering från lagen om ekonomiska föreningar. De föreslagna lagarna, som var och en försetts med utförliga motiv, förefaller genom sin uppbyggnad och fullständighet att kunna tillämpas med lätthet

och exakthet. Till detta bör bidra att vissa för de olika bankinstituten gemensamma och centrala bestämmelser sammanförts i bankrörelselagen.

1.6 Svenska bankföreningen

Banklagsutredningens i fyra delar avlämnade betänkande om en ny banklagstiftning är resultatet av det år 1976 igångsatta arbetet med en anpassning av den för bankaktiebolagen gällande bankrörelselagen till 1975 års aktiebolagslag. Utredningen har med hänsyn till andra arbetsuppgifter bara under den senare tiden kunnat ägna sina krafter åt detta anpassningsarbete. Bankföreningen hälsar med tillfredsställelse att ett fylligt och välmotiverat förslag till nya lagar nu har lagts fram.

Bankföreningen tillstyrker att utredningens förslag läggs till grund för ny lagstiftning på bankområdet. Föreningen kan också i allt väsentligt ansluta sig till de överväganden sam utredningen, i nära samarbete med de olika bankorganisationerna och företrädare för bankerna, har stannat för. Bankföreningen finner därför att förslagen, med de jämkningar som kan bli följden av bl. a. nedan upptagna kommentarer, bör medföra lagstiftning sam träder i kraft så snart sam möjligt. Om av någon anledning lagförslagen inte anses kunna föranleda snar lagstiftning, är det dock enligt bankföreningens bestämda mening angeläget att främst bestämmelserna om bankernas rörelse bryts ut och behandlas med förtur. Så har ju också tidigare skett med rörelsereglerna avseende bl. a. kapitaltäckning och säkerhetskrav.

De associationsrättsliga bestämmelser sam föreelås införda i bankaktiebolagslagen, i stort efter mönster av aktiebolagslagen, slår i stor utsträckning igenom också på de föreslagna sparbanks- resp. föreningsbankslagarna. Föreningen finner det välmotiverat att, med vederbörlig respekt för resp. associationsforms egenheter, det associationsrättsliga regelsystemet ändå så långt möjligt samordnas. I fråga om bankernas verksamhet – kapitlet om rörelsen – är lagstiftningen redan i stort samordnad sedan år 1968. Det sagda innebär att de kommentarer som i det följande knyts till förslaget om bankaktiebolagslag också i tillämpliga delar har bäring på förslagen till lagar om de andra bankinstituten. Bankföreningen kommenterar förslaget till bankaktiebolagslag kapitel för kapitel. Kommentarerna rör både stora och små frågor. Föreningen lägger i yttrandet särskild vikt vid förslagen i fråga om 7 kap. Rörelsen.

En del av de ändringsförslag som förs fram bör slå igenom också i fråga om aktiebolagslagen. Föreningen har tagit del av ett från utredningen till justitiedepartementet överlämnat förslag om ändringar i aktiebolagslagen, ändringar som också bör genomföras.

1.7 Svenska sparbanksföreningen

Svenska sparbanksföreningen (föreningen) finner att banklagsutredningen i enlighet med sina direktiv väl genomfört sitt arbete. Förslagen, som utformats i nära samarbete med bankorganisationerna och företrädare för banker, är väl avvägda och fylligt motiverade.

Föreningen, som i stort sett ansluter sig till utredningens överväganden tillstyrker att de framlagda förslagen med nedan angivna jämkningar, snarast läggs till grund för lagstiftning.

Föreningen ansluter sig till utredningens uppfattning om att en övergripande ramlag tillskapas med för de tre bankinstituten gemensamma regler. Föreningen anser vidare att ramlagen, som innehåller ett fåtal bestämmelser, i framtiden borde kunna byggas ut med ytterligare regler av gemensam natur, t. ex. beträffande tillsyn.

Föreningen har inte heller något att invända mot utredningens uppfattning om att regler av ordningskaraktär beträffande de tre bankinstituten bryts ut och intas i en gemensam bankrörelseförordning.

1.8 Sveriges föreningsbankers förbund

Betänkandet är uppdelat i fyra delar, en del om bankrörelse upptagande bestämmelser som är gemensamma för samtliga bankinstitut samt en del för vardera av dessa institut, bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. SFF finner denna uppdelning ändamålsenlig men ifrågasätter om man inte bort gå ett steg längre ifråga om samordning genom att till den gemensamma lagen överföra ytterligare bestämmelser. SFF syftar härvid närmast på reglerna för skadestånd, tillsyn, registrering samt straff och vite. Att den översyn av tillsynsreglerna som pågår inom kreditmarknadskommittén kan komma att medföra ändringar utgör enligt SFF inte tillräckligt motiv för att inte redan nu genomföra detta. De ändringar som blir aktuella bör bli enklare att genomföra endast i den gemensamma lagen i stället för i alla tre speciallagarna.

1.9 Svenska Bankmannaförbundet

Förbundet är allmänt positivt till den modell för banklagstiftning som föreligger. Förslagen till ändringar och modernisering av lagtexten synes väl avvägda. I detta yttrande avser förbundet att endast beröra några aspekter som dels är av övergripande natur, dels särskilt berör de anställda i bankerna.

Principen att särregler för de tre bankinstitutsgrupperna vad avser rörelsereglerna ska tas bort hälsar SBmf med tillfredsställelse. Det finns ingen anledning till snävare bestämmelser för sparbanker och föreningsbanker vad som gäller för affärsbankerna.

Allmänt

Den övergripande bankrörelselagen – ramlagen – bör kunna byggas ut och preciseras när Kreditmarknadskommittén framlagt sina förslag. I synnerhet finns behov av en mer adekvat definition av begreppet bank än vad som föreslås inflyta i 1 § bankrörelselagen. Begreppet 'bank' används i sammanhang som inte svarar mot den angivna definitionen, t. ex. merchant bank investment bank. Företag av olika slag bedriver bankliknande verksamheter utan att vara bank. Fristående fondkommissionärer tar emot

inlåning på räkning från vissa större kunder. Andra företag ger kunder möjlighet att mot insättning av pengar på konton i företaget erhålla rabatter vid varuinköp.

Förbundet är negativt till att verksamheter av detta slag kan ske utan några som helst säkerhets- eller tillsynskrav i beaktande av de strikta regler som gäller för bankerna (jämför bl. a. lokal föreningsbank som inte för egen räkning får låna in medel från allmänheten).

1.10 Finansbolagens förening

Utredningen nämner att det som regel bör gälla att verksamhet som inte kan bedrivas inom banken inte heller bör få bedrivas i dotterbolag; detta i enlighet med vad som anses gälla idag. Med hänsyn tagen till kreditmarknadskommitténs arbete utgår föreningen ifrån att detta inte innebär att kommittén är bunden av banklagsutredningens ställningstagande på denna punkt. Kommittén skall ju förutsättningslöst pröva och föreslå en lämplig struktur för kreditmarknaden. Kommittén har också till uppgift att utreda i vad mån de legala skillnaderna i lagen om finansbolag mellan bankägda och icke bankägda finansbolags förutsättningar att bedriva verksamhet kan föranleda några ändringar. Även i detta hänseende är det viktigt att resultatet av banklagsutredningens arbete icke låser kreditmarknadskommitténs pågående arbete.

1.11 FAR

Genom den år 1968 genomförda "samordnade banklagstiftningen" har bestämmelserna om själva rörelsen redan i allt väsentligt blivit desamma i de lagar som nu reglerar de tre bankgrupperna. Denna samordning har bibehållits i förslagen. Dessa innebär i övrigt främst en anpassning av de associationsrättsliga reglerna till 1975 års aktiebolagslag och en samordning av redovisningsbestämmelserna med 1976 års bokföringslag. Bland de viktigare nyheter som härigenom intagits i förslagen noteras införandet av koncernbegreppet, koncernredovisning och i stort sett likartade fusionsregler; nya finansieringsformer (bl. a. konvertibla skuldebrev) för bankaktiebolagen; bestämmelser om verkställande direktör i sparbanker; krav på delårsrapport i samtliga bankformer. I fråga om bestämmelser för rörelsen har i stort sett ej gjorts andra ändringar än de som föranletts av utredningens egna tidigare avgivna delbetänkanden.

Överväganden om den svenska kreditmarknadens framtida struktur, däribland den aktuella frågan om och på vilka villkor utländska banker skall få etablera sig i landet, behandlas icke i detta betänkande. Dessa frågor har överlämnats till behandling av en annan utredning, "strukturkommittén".

FAR bedömer de framlagda lagförslagen som synnerligen väl genomarbetade och som helhet väl ägnade att ligga till grund för lagstiftning. FARs granskning har därför endast lett till de nedan redovisade observationerna av huvudsakligen teknisk karaktär, främst inom områdena redovisning och revision. Den föreslagna bankrörelselagen föranleder ingen kommentar.

1.12 Folksam

Vi har i stort ingenting att erinra mot utredningens slutbetänkande, men finner det angeläget att understryka vikten av att man vid lagstiftningen beaktar den utveckling som kan anses vara naturlig för bankerna. Därför bör lagtexten, särskilt vad det gäller de kapitel som behandlar rörelsen och verksamheten ges en sådan utformning att en flexibilitet härvidlag blir möjlig.

2. Synpunkter på Bankrörelselag (SOU 1984: 26)

Allmänt

2.1 Kammarrätten i Stockholm

Kammarrätten konstaterar med beklagande att utredningen inte har lyckats skapa någon bättre definition av begreppet bankrörelse än den som finns i nuvarande banklagstiftning. Om hittillsvarande klara skillnader mellan bankrörelse och andra kreditverksamheter verkligen behöver upprätthållas, är det givetvis önskvärt att det också klart framgår vad som kännetecknar bankrörelse contra annan kreditverksamhet.

2.2 Svenska bankföreningen

Bankföreningen delar utredningens uppfattning att en särskild övergripande ramlag bör skapas. Därmed försvinner den otymplighet som vidlåder nuvarande lagstiftning, nämligen att den gällande bankrörelselagen i sina grundläggande bestämmelser tar sikte inte bara på bankaktiebolagen utan också på sparbanker och jordbrukskassor, föreningsbanker. Den nu föreslagna bankrörelselagen är begränsad till att i huvudsak endast ta upp bestämmelser om innebörden av begreppet bank, om vilka som får driva sådan verksamhet, om banksekretess samt om till bankinstitut hörande pensions- eller personalstiftelser. Med hänsyn till lagens begränsning synes emellertid dess rubrik knappast adekvat. Lämpligare kunde vara att benämna den lag om tillstånd att driva bankrörelse. Det är enligt bankföreningen naturligt att i en framtid bygga ut lagen att omfatta också andra för samtliga bankinstitut gemensamma bestämmelser, t. ex. om tillsyn, men främst angående rörelsen. Benämningen bankrörelselag blir då åter naturlig. Föreningen har emellertid bl. a. med hänsyn till att grundläggande frågor utreds inom kreditmarknadskommittén ingen invändning mot den avgränsning som gjorts i utredningens förslag.

2 §

2.3 Kammarrätten i Stockholm

Bestämmelserna i 2 § motsvarar visserligen 1 § fjärde stycket i gällande lag. Det kan ändå sättas i fråga om bestämmelsen så som den föreslås

formulerad hör hemma i bankrörelselagen. Den behandlar nämligen frågor om tillstånd för verksamhet som inte är bankrörelse enligt definitionen i 1 §. Utifrån lydelsen av 2 § kan vidare göras den reflexionen att annat utländskt företag än bankföretag (t. ex. kredit- eller finansföretag), som från kontor eller annat fast driftställe här i riket vill driva verksamhet i vilken inte ingår inlånings- eller utlåningsrörelse, får söka tillstånd enligt lagen (1968: 555) om rätt för utlänning och utländskt företag att idka näring. Fråga är därför om inte 2 § i stället borde innehålla enbart en bestämmelse om förbud för utlänning eller utländskt företag att driva bankrörelse här i riket. Frågan kan dock komma i något annat läge om kreditmarknadskommitténs nu framlagda förslag till ändring i 1 § fjärde stycket BL genomförs.

3 §

2.4 Bankinspektionen

I 3 § i lagförslaget lämnas föreskrifter om användningen av ordet bank. Vad utredningen anför om tolkningen av gällande bestämmelser i detta avseende överensstämmer med inspektionens erfarenhet. När det gäller att använda ordet bank i sammansättningar och avledningar måste beaktas vilken mening som läggs in i ordet. Är det uppenbart att ordet används i annan betydelse än i banklagstiftningens mening, t. ex. i betydelsen förråd, bör hinder enligt banklagstiftningen inte föreligga. Utredningen nämner som exempel blodbank och databank. Det kan nämnas att inspektionen ansett hinder föreligga mot användningen av exempelvis uttrycket tomtbanken vid marknadsföring av tomter. Inspektionen utgår från att ändring av praxis i här avsedda fall inte åsyftas. Förbudet bör alltså gälla också sammansättningar, avledningar eller utländska former av ordet bank. Det kan diskuteras om inte detta borde komma till uttryck i lagtexten.

I första stycket av 3 § hänföres sådana utländska banker som fått regeringens tillstånd att driva verksamhet vid representationskontor här i landet till den krets av institut som får använda ordet bank i sin firma eller eljest vid beteckningen av affärsrörelse. Härav bör man naturligtvis inte dra slutsatsen att annan än i bestämmelsen avsedd utländsk bank som upprätthåller förbindelser med eller söker kontakt med svenska företag med erbjudanden om banktjänster o. d. skulle vara förhindrad uppträda med firma innehållande ordet bank.

Vidare föreslås att även sammanslutning med anknytning till institut som har rätt att använda ordet bank skall i sin firma få efter bankinspektionens tillstånd använda ordet bank. Det finns ett antal sådana av bank eller banker ägda och av utredningen exemplifierade företag. Inspektionen utgår från att vid den föreslagna lagens ikraftträdande redan existerande sådana företag inte behöver söka tillstånd.

Beträffande kreditaktiebolag bör anmärkas att regeringen i förekommande fall vid fastställelse av bolagsordningen har att ta ställning till firma innehållande ordet bank. Så har skett t. ex. beträffande Sparbankernas Inteckningsaktiebolag, SPINTAB. Fråga uppstår huruvida tillstånd av inspektionen skall krävas även för det fall att regeringen har att fastställa

bolagsordningen. Att inspektionen i sådant fall skall ha att särskilt avgöra frågan om bolagets firma förefaller opåkallat.

2.5 Hovrätten för Västra Sverige

I *3 §* förslaget till bankrörelselag finns intaget ett förbud för andra än riksbanken, bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag och i 2 § angivna utländska banker att i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank. I motiven till denna paragraf (SOU 1984:26 s. 191) anger utredningen att förbudet också avser sammansättningar i vilka ordet bank ingår, t.ex. Mäklarbanken, Fastighetsbanken. Fortsättningsvis anför utredningen att vissa sammansättningar med ordet bank bör vara tillåtna. Detta skulle gälla fall där ordet bank används i betydelsen "förråd" som t. ex. teknologibank eller databank. Hovrätten är inte övertygad om att sammansättningar av det sistnämnda slaget alltid bör tillåtas. Det kan inte uteslutas att t. ex. uttrycket databank eller teknologibank i en firma kan vilseleda allmänheten att tro att det rör sig om en bank i ordets vedertagna betydelse. Enligt hovrättens mening skulle det knappast innebära några olägenheter om förbudet mot användning av ordet bank träffar alla semantiska varianter av uttrycket. En annan sak är att bötespåföljden enligt förslaget till bankrörelselag 6 § inte bör tillämpas i fall där den som bryter mot förbudet inte förfar uppsåtligt.

4 §

2.6 Kammarrätten i Stockholm

I författningsförslaget, del 1 s. 11, har 4 § andra och tredje styckena fått felaktig lydelse (jfr. specialmotiveringen s. 192).

2.7 Riksåklagaren

Banksekretessen, som reglerats i 4 § i förslaget till bankrörelselag, skyddar en bankkunds samtliga förhållanden med banken inom området för bankens rörelse och upphör ej heller om kundförhållandet upphör. Genom uttryckliga lagbestämmelser har dock skett vissa inskränkningar. Uppgiftsskyldighet föreligger således gentemot bankinspektionen och, i vissa situationer, gentemot riksbanken. Ett annat område utgörs av skatte- och tullmyndigheters intresse av vissa uppgifter, vilket också genom särskilda bestämmelser i bl. a. taxeringslagen och tullagen bryter sekretessen. Gentemot polis- och åklagarmyndighet finns, slutligen, ingen uttrycklig skyldighet att lämna upplysningar. I praktiken har emellertid, mot bakgrund av de möjligheter som inryms i rättegångsbalkens regler om bl. a. beslag och husrannsakan, det 1981 införda obehörighetsrekvisitet tolkats så, att vid utredning av främst ekonomisk brottslighet i vid bemärkelse bankerna lämnar åklagaren önskad information. Anledning saknas att genom någon särskild regel i detta sammanhang ge uttryck för bankens uppgiftsskyldighet i anledning av förundersökning i brottmål.

När det gäller sekretessregleringen, föreslår utredningen att det i 4 § förslaget till bankrörelselag tas in en bestämmelse, som såväl i fråga om utformning som innebörd svarar mot de nuvarande bestämmelserna i 192 § banklagen, 98 § sparbankslagen och 89 § jordbrukskasselagen. Hur dessa bestämmelser skall tillämpas är emellertid inte alldeles klart (jfr. RÅ:s arbetsgrupp mot kvalificerad ekonomisk brottslighet, PM nr. 3). Det är numera mycket vanligt att man vid förundersökningar angående ekonomisk brottslighet måste begära uppgifter från banker. Det är därför av betydelse att sekretessbestämmelserna är utformade så att bankerna vet att de är skyldiga att villfara en sådan begäran. I vart fall är det nödvändigt att de vet att de kan lämna sådana uppgifter utan att bryta mot banksekretessen. Mot den bakgrunden tycker jag det skulle vara värdefullt om det i banklagstiftningen eller på annat håll togs in en bestämmelse som klargjorde dessa förhållanden. Regleringen skulle kunna gå ut på antingen att bankerna är skyldiga att på begäran av polis eller åklagare lämna uppgifter i anslutning till en förundersökning angående brott eller att banksekretessen i vart fall inte i något fall hindrar att uppgifter lämnas i sådana sammanhang. En uppgiftsskyldighet skulle, för att stämma med systematiken när det gäller andra lagstadgade skyldigheter som gör att banksekretessen viker, behöva föras in i rättegångsbalken eller möjligen förundersökningskungörelsen. Jag är emellertid av den uppfattningen att det skulle vara tillräckligt om det i den föreslagna bestämmelsen i bankrörelselagen togs in en regel som klargör att banksekretessen inte hindrar att uppgift lämnas i ett sådant fall. Jag tror som sagt att detta skulle vara värdefullt, även om de nuvarande bestämmelserna torde tillämpas på ett godtagbart sätt. Jag föreslår alltså att det övervägs om det inte i anslutning till 4 § förslaget till bankrörelselag bör tas in en anvisning om att banksekretessen inte hindrar att uppgifter lämnas vid förundersökning i brottmål.

5 §

2.9 Bankinspektionen

Bestämmelsen i 5 § samma lag innebär ej ändring i sak i förhållande till vad som nu gäller. Vid bedömningen av om här avsedda stiftelsers placeringar erbjuder skälig säkerhet skall såsom hittills beaktas banklagstiftningens regler om placering av banks medel. Detta skall dock inte hindra placering i aktier om säkerhetskriteriet är uppfyllt. Det står klart att sådana placeringar måste ske med försiktighet och spridning av de risker som alltid är förenade med placering i aktier.

I sakens natur synes ligga att vid placering i aktier intresset av avkastning och värdebeständighet träder i förgrunden. Däremot bör aktieförvärven inte få vara led i bankens operativa verksamhet, t. ex. ske med syfte att få det bolag, vars aktier förvärvas, såsom kund i banken eller att samverka med investmentbolag eller stiftelser i syfte att banken skall få inflytande i bolaget. Inspektionen har fått gehör för denna uppfattning hos

bankerna vid sin tillsyn över bankernas stiftelser. Samma grundsats bör upprätthållas i framtiden.

Det kan noteras att utredningen i 5 § använder ordet bankinstitut utan att vare sig där eller tidigare ha definierat detta begrepp. Av lagtekniska skäl borde en definition göras i bankrörelselagen, bl. a. med tanke på att begreppet definierats i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel. Det bör observeras att bankinstitut enligt nämnda lag omfattar bankaktiebolag, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit.

2.10 Kammarrätten i Stockholm

Utredningen anger (del I s. 196) att 5 § i förslaget motsvarar 191 § BL och 97 § andra stycket SpL. Vid överföringen till bankrörelselagen har emellertid reglerna om besvär över bankinspektionens beslut bortfallit. Motsvarande gäller beträffande bankinspektionens möjlighet att förelägga pensions- eller personalstiftelse vite. I specialmotiveringen sägs (del I s. 197) att bestämmelserna har överförts utan ändring i sak. De påtalade avvikelserna får därför förmodas vara oavsiktliga. Materiellt sett bör besvärsregler finnas med i lagen liksom bestämmelser om vite. Ställning bör tas till om samma besvärsordning skall gälla som för bankinstituten, dvs. till kammarrätt och regeringsrätt, liksom till om bankinspektionen också skall kunna förelägga och döma ut vite. Kammarrätten finner ändamålsenligt att samma ordning får gälla som den som förordas beträffande de särskilda banklagarna.

2.11 Svenska bankföreningen

Utöver anmärkningen mot den föreslagna bankrörelselagens rubrik föranleder bestämmelserna, vilka hämtats från gällande lag, bankföreningens synpunkter endast i ett hänseende. Den föreslagna 5 § innehåller bestämmelser om bankers pensions- och personalstiftelser. Någon ändring i sak – trots jämkad språklig utformning – har inte gjorts i förhållande till nuvarande bestämmelser. Detta innebär att bankinspektionen har tillsyn endast avseende placeringen av stiftelsens tillgångar, medan bestämmelser om medelsförvaltning och tillsyn i övrigt framgår av lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelser. Härigenom står bankerna också under länsstyrelsetillsyn. Enligt bankföreningens mening bör den dubbla tillsynen upphöra. Tryggandelagens bestämmelser bör alltjämt gälla också för bankernas stiftelser men 31 § nämnda lag bör ändras att ange bankinspektionen som tillsynsmyndighet i fråga om bankinstituten.

6 §

2.12 Riksåklagaren

Den omfattande förändring av straffbestämmelserna som skedde i samband med införandet av den nya aktiebolagslagen har varit förebild även för samma bestämmelser i de nu föreslagna lagarna. Bankinspektionens

administrativa kontroll med möjlighet till vitesföreläggande samt de olika associationsrättsliga sanktionerna såsom skadestånd och entledigande av styrelse får sägas starkt begränsa behovet av straffbestämmelser. Bankinspektionens roll gör det även naturligt att den ges befogenhet att i vissa fall döma ut ett av densamma förelagt vite. Straff föreslås följa endast på vissa preciserade förfaranden. Strafflatituden föreslås vara oförändrat böter eller fängelse i högst ett år. Genom detta senare straffmaximum utesluts möjligheten att använda strafföreläggande även i sådana fall där fråga är om t. ex. oaktsam underlåtenhet i visst avseende. Det kan emellertid sägas vara angeläget att betona att samhället, med hänsyn främst till skyddet för de enskilda kunderna, ser allvarligt på de ifrågavarande brotten. Fråga är vidare om ett relativt sett litet antal brott. Det framstår därför enligt min mening som följdriktigt att en lagföring omfattar även ett domstolsförfarande och vid allvarligare överträdelser en reell risk för frihetsberövande påföljd.

2.13 Länsåklagarmyndigheten i Värmlands län

När det gäller straffbestämmelserna delar jag utredningens uppfattning, att behovet av straffsanktioner för lindrigare lagöverträdelser inte är särskilt uttalat med hänsyn bl. a. till bankinspektionens tillsynsverksamhet. Jag accepterar utredningens bedömning av kriminaliseringens omfattning och har ingen erinran mot utformningen av bestämmelserna.

2.14 Åklagarmyndigheten i Göteborgs åklagardistrikt

Jfr. vad som sägs under 3.18.5.

3 Synpunkter på Bankaktiebolagslag (SOU 1984: 27)

3.1 1 kap.

3.1.1 Svenska bankföreningen

1 §

Ett bankaktiebolag är enligt definitionen ett "enligt denna lag bildat" bolag som har fått oktroj etc. Definitionen fångar inte upp de banker som redan finns. Antingen bör de citerade orden utgå eller får bristen tas om hand i en promulgationsbestämmelse.

Ordet "delägarna" i andra stycket synes något vilseledande och det förekommer inte heller i fortsättningen. Aktiebolagslagen innehåller dock samma uttryck i den negativa bestämmelsen om frånvaron av personligt ansvar. Det borde övervägas att också i aktiebolagslagen införa en positiv bestämmelse, t. ex. "För (bank)aktiebolagets förpliktelser svarar endast bolaget självt med sina tillgångar".

Bestämmelsen i tredje stycket bör ange att aktierna skall lyda på lika

belopp *i svenska kronor*. Även om aktiebolagslagen innehåller en med förslaget identisk bestämmelse, bör konstateras att denna i aktiebolagslagen föregås av en bestämmelse om att aktiekapitalet skall uppgå till 50 000 kronor. – Eftersom det för bankaktiebolagens del inte ansetts erforderligt att föreskriva något om aktiekapitalets storlek, en föreskrift som i sig vore en portalbestämmelse, finns ej heller anledning att ta upp det föreslagna tredje stycket redan i 1 kap. 1 §. Stycket bör i stället flyttas till 3 kap. som innehåller bestämmelser om aktier m. m.

2 §

I de inledande kommentarerna har förordats att den föreslagna ramlagen i framtiden skall innehålla bestämmelser om bl. a. tillsyn. Även om de materiella bestämmelserna härom för närvarande alltså bör återfinnas i bankaktiebolagslagen finns anledning att redan nu till ramlagen flytta den grundläggande bestämmelsen om att bankaktiebolag, liksom för övrigt också sparbanker och föreningsbanker, skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerade hos denna.

3.1.2 Bankinspektionen

Genom 1 kap. 3 § bankaktiebolagslagen och motsvarande lagrum i de andra banklagarna införes i bankerna ett koncernbegrepp motsvarande aktiebolagslagens. Att begreppet koncern hittills inte varit lagfäst för bankerna har tillmätts betydelse vid tillämpningen av aktiebolagslagens regler om låneförbud (12 kap. 7 §). Sålunda har med hänvisning till avsaknaden i banklagstiftningen av bestämmelser om koncern, aktieägare, styrelseledamöter m. fl. i bankaktiebolag ansetts inte träffade av det låneförbud som enligt 12 kap. 7 § aktiebolagslagen i och för sig gäller betr. bankens dotterbolag. I samband med att denna tolkning presenterades i en proposition framhölls att det av naturliga skäl skulle vara förenat med olägenheter om sådana personer i eller med anknytning till ägarbanken som tillhör personkretsen i nämnda lagrum skulle omfattas av det låneförbud som gäller betr. kredit- eller finansbolag som banken är moderföretag till.

Frågan blir då om införandet av ett koncernbegrepp i banklagstiftningen påverkar den tolkning som då gjordes. Inspektionen har för sin del kommit till den uppfattningen att så inte blir fallet. Bankkoncernerna skapas inte genom den allmänna aktiebolagslagen utan genom banklagstiftningen och koncernreglerna i 12 kap. 7 § allmänna aktiebolagslagen blir därmed inte tillämpliga på bolag som ingår i bankkoncerner. Inspektionen har emellertid ansett sig böra fästa uppmärksamheten på frågan.

3.1.3 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Fullmäktige finner även utredningens förslag att aktiebolagslagens bestämmelser om koncerner skall gälla även för banker väl motiverade. Förslaget innebär en angelägen anpassning till den utveckling som redan ägt rum genom att banker bildat dotterbolag såväl inom landet som utomlands.

3.1.4 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige noterar med tillfredsställelse att utredningen föreslår att aktiebolagslagens bestämmelser om *koncerner* skall gälla även för banker. Den utveckling som hittills ägt rum, där banker i stor utsträckning bildar olika dotterbolag både i Sverige och utomlands, gör ett sådant koncernbegrepp högst motiverad. Fullmäktige vill i detta sammanhang erinra om att en sådan koncerndefinition kan motivera vissa ändringar i den kreditpolitiska lagstiftningen.

3.2 2 kap.

3.2.1. Svenska bankföreningen

1 §

Paragrafen har fått en något vilseledande redigering. Det synes som om hänvisningen till 14 kap. 2 § innebär ett undantag från regeln att stiftarna skall vara bosatta i Sverige. Paragrafen torde vinna i tydlighet i flera avseenden med t. ex. följande lydelse:

Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera fysiska personer såsom stiftare. Dessa skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Av bestämmelserna i 14 kap. 2 § framgår, att bankaktiebolag även kan bildas genom fusion.

I andra stycket – och motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen – bör införas att också den som har näringsförbud enligt 199 b § konkurslagen (1921: 225) är förhindrad att vara stiftare. Motsvarande erinran bör göras i fråga om styrelseledamot i 8 kap. 3 §.

2 §

Förslagets två stycken bör i likhet med aktiebolagslagens motsvarande paragraf skrivas i ett stycke. Härigenom framstår förbudet mot underkursemission mera som grundläggande vid stiftandet än som en bestämmelse knuten till aktiebegreppet och därför hänförlig till 3 kap. Jfr också nedan vid 4 kap.

5 §

Med hänsyn till att bankaktiebolagslagen till skillnad från aktiebolagslagen föreskriver att minst två revisorssuppleanter skall utses (jfr 10 kap. 1 § i de båda lagarna) bör bolagsordningen enligt 5 § punkten 6 också ange antalet revisorssuppleanter. Beträffande 5 § punkten 7 ifrågasätts om inte också en föreskrift om tiden för sammankallandet av bolagsstämman bör innefattas, jfr 9 kap. 8 § första stycket.

I första stycket andra meningen föreskrivs – i överensstämmelse med aktiebolagslagen – att, om en stiftare har tecknat ett visst antal aktier, minst detta antal skall tilldelas honom. Bestämmelsen ger intryck av att stiftaren tvångsvis skulle kunna tilldelas fler aktier än han tecknat. Det bör i stället framgå av paragrafen att stiftaren är berättigad att få det antal aktier han tecknat, eftersom han alltid med hänsyn till skyddet för övriga aktietecknare är skyldig att stå för sin teckning.

15 §

I andra stycket sista meningen sägs att det *inbetalda* aktiebeloppet skall betalas tillbaka med ränta till tecknarna. Inbetalt aktiebelopp eller inbetalt aktiekapital är en teknisk term i samband med emissioner och redovisning. Eftersom det här bara är fråga om insättning på bankräkning, bör uttrycket ändras till det *insatta* aktiebeloppet.

3.2.2 SHIO-Familjeföretagen

Vad gäller konkurrensaspekterna vill vi hänvisa till Näringsfrihetsombudsmannens (NO) remissyttrande. NO anser att tiden kan vara mogen att slopa behovsprövningen i fråga om banker. Samma liberalisering av tillståndsprövningen som nu genomförs på försäkringsområdet borde kunna tillämpas på bankområdet. En sådan liberalisering bör också gälla vid bankfusioner.

3.2.3 NO

Nyetablering

Bestämmelser om regeringens prövning av etablering av ny bank återfinns i 2 kap. 3 § förslaget till bankaktiebolagslag, 2 kap. 3 § förslaget till sparbankslag och 2 kap. 2 § förslaget till föreningsbankslag. Enligt förslagen skall regeringen ifråga om samtliga tre bankinstitutsgrupper (föreningsbanker endast beträffande central föreningsbank) *dels* göra en formell prövning av bolagsordning (affärsbanker), reglemente (sparbanker) och stadgar (centrala föreningsbanker), *dels* pröva om den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna. Om så är fallet skall regeringen stadfästa bolagsordningen (reglementet respektive stadgarna) samt bevilja oktroj.

NO har inget att invända mot att förutsättningarna för prövning av banks etablering görs mera likartade för de tre bankinstitutsgrupperna och att oktroj beviljas av regeringen för samtliga (utom lokala föreningsbanker). Förslagen innebär emellertid i stort sett att den hittillsvarande behovsprövningen vid banketablering består. NO vill ifrågasätta om inte tiden nu är mogen att slopa behovsprövningen även ifråga om banker. Behovsprincipen på bankväsendets område har som redovisas i utredningen sitt ursprung i förhållandena i början av seklet. Dessa förhållanden är nu annorlunda. Bl. a. har koncentrationen inom affärsbankssektorn gått förhållandevis långt. En ny banklagstiftning bör enligt NOs uppfattning ha en

positivare syn på nyetablering och behovet av konkurrens än vad den gamla ger uttryck för.

På försäkringsområdet har regeringen (prop. 1984/85: 77) föreslagit att behovsprincipen skall avskaffas. I stället föreslås att regeringen skall bevilja koncession "om inte den planerade verksamheten bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av försäkringsväsendet".

NO anser att en tillståndsprövning även fortsättningsvis är motiverad ifråga om banketablering. Enligt NOs uppfattning bör denna prövning göras enligt liknande kriterier som kan förutses bli fallet på försäkringsområdet. Även om det givetvis är betydande skillnader mellan de båda verksamheterna, kan vad gäller etableringsfrågorna mycket av det principiella resonemang som departementschefen för i prop. 1984/85: 77 s 47 f beträffande behovsprincipens slopande på försäkringsområdet överföras också till bankområdet.

På bankområdet bör man dock med fördel kunna knyta an till de i den tidigare lagstiftningen etablerade begreppen "en sund utveckling av bankverksamheten", "en sund utveckling av sparbanksverksamheten" samt "en sund utveckling av föreningsbanksverksamheten" och som föreslås bli överförda till de nya lagarna i kapitlen om bankinspektionens tillsyn. NO vill alltså föreslå att regeringen skall stadfästa bolagsordning (reglemente, stadgar) samt bevilja oktroj "om inte den planerade rörelsen bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av bankverksamheten (sparbanksverksamheten, föreningsbanksverksamheten)".

Genom den av NO föreslagna ändringen kan ett till konkurrensaspekterna positivare synsätt få sitt genomslag på både bank- och försäkringsområdena.

3.2.4 Bankinspektionen

Enligt 2 kap. 4 § skall regeringen kunna uppdra åt bankinspektionen att stadfästa ändring av bolagsordning i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller eljest av synnerlig vikt. Därmed kommer det stora flertalet ändringar att kunna stadfästas av inspektionen. Utredningen uttalar dock i motiven att ändring som avser utvidgning av rörelsen med en ny rörelsegren alltjämt bör få stadfästas av regeringen. Häremot har inspektionen i och för sig inte någon invändning. Vissa utvidgningar av rörelsesortimentet är emellertid av mera formell än reell natur eller eljest av ringa betydelse. Den av utredningen rekommenderade principen bör därför endast ta sikte på utvidgningar av betydelse.

I sammanhanget bör framhållas att enligt 3 § fondkommissionslagen fondkommissionsrörelse får drivas endast efter tillstånd av bankinspektionen. Inspektionen anser, att om en bank vill utvidga sin rörelse med att bedriva fondkommissionsverksamhet inspektionen bör kunna stadfästa även den erforderliga ändringen av banks bolagsordning. Det skall också nämnas att datainspektionen enligt 3 § kreditupplysningslagen meddelar tillstånd för kreditupplysningsverksamhet. Den omständigheten synes emellertid inte utesluta behov av att regeringen eller bankinspektionen stadfäster erforderlig ändring av banks bolagsordning.

Utredningens lagförslag innehåller lika litet som gällande lag något krav på aktiekapital av viss storlek vid banks bildande. Utredningen har diskuterat lämpligheten av en föreskrift att aktiekapitalet skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. En sådan föreskrift finns i försäkringsrörelselagen. Utredningen anser dock att med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning en dylik bestämmelse är obehövlig. Saken kan diskuteras. En bank måste under alla förhållanden redan vid starten ha ett aktiekapital relaterat till verksamhetens beräknade omfattning och struktur under den tid som närmast kan överblickas. Teoretiskt skulle, om det egna kapitalet i initialskedet uteslutande relateras till behovet av kapitaltäckning för placeringar, aktiekapitalet kunna hållas mycket lågt. Vissa placeringar är ju täckningsfria eller kräver endast obetydlig täckning. En bank kan också under ett inledande skede bli utsatt för påfrestningar som sammanhänger med kostnader för verksamhetens uppbyggnad och den omständigheten att konsolidering i form av avsättningar ännu saknas. Även oberoende härav måste storleken av det egna kapitalet bli en viktig fråga vid oktrojprövningen. Om en bank skall omfattas av allmänhetens förtroende och få den nödvändiga rörelsefriheten, bör kapitalet inte understiga 30-50 milj. kr. Inspektionen anser det från nämnda utgångspunkter önskvärt att en föreskrift motsvarande försäkringsrörelselagens införes i banklagstiftningen.

Mot angiven bakgrund anser bankinspektionen vidare att ansökan om oktroj bör innefatta en verksamhetsplan avseende den tillämnade banken. Därmed skulle en bättre grund för oktrojprövningen erhållas. En bestämmelse härom föreslås därför.

Motiveringen för att slopa oktrojens begränsning till tio år anser inspektionen bärande.

Vad utredningen i övrigt föreslår i 2 kap. och närmst därefter följande kapitel är av associationsrättslig natur och ansluter i tillämplig mån till 1975 års aktiebolagslag. Inspektionen har ej några invändningar att redovisa i anledning av vad som sålunda föreslås.

3.2.5 Kammarrätten i Stockholm

I motiveringen till 2 kap. BAL behandlas (del 2 s 13) bl. a. oktrojprövningen. Härvid berörs bestämmelserna i 4 § 4 mom. i den nuvarande lagen om bankrörelse. Enligt reglerna där kan regeringen i samband med beviljande av oktroj föreskriva skyldighet för bankaktiebolag att ta emot värdehandlingar till förvaring och förvaltning i enlighet med föräldrabalkens bestämmelser. Utredningen har funnit överflödigt att ta med bestämmelsen i förslaget med motiveringen att bankerna inte torde ha någon anledning att motsätta sig att förvara och förvalta sådana handlingar. Kammarrätten anser att det vid prövningen av en oktrojansökan bör beaktas huruvida sökanden är beredd att påta sig denna uppgift. Någon uttrycklig bestämmelse härom synes dock inte erforderlig.

3.3.1 Svenska bankföreningen

Bestämmelserna i förevarande kapitel tillstyrks med ett par erinringar. Det synes sålunda naturligt att sådana bestämmelser i lagen om förenklad aktiehantering som numera endast avser bankaktiebolag förs in i förevarande kapitel. Bankföreningen tillstyrker att en ny lag om värdepapperscentralen och om förvaltarregistrering ersätter den gällande lagen. Det förslag som i detta syfte tidigare lagts fram av försäkringsrörelseutredningen bör föranleda lagstiftning. Det bör därvid observeras att lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepappercentralen VPC Aktiebolag måste ändras.

I likhet med gällande banklag tar förslaget inte upp bestämmelser om lösningsrätt vid aktiers övergång till ny ägare. Bankföreningen anser att det, inför en utveckling där banker med ett mindre antal aktieägare kan tänkas, bör i lag ges möjlighet att göra bolagsordningsförbehåll om lösningsrätt. Bestämmelser härom bör utformas i enlighet med 3 kap. 3 § aktiebolagslagen. Därvid bör noteras att andra stycket andra meningen i denna paragraf fått en missledande språklig utformning. Bestämmelsen bör lyda:

Om tillämpningen av föreskrift i bolagsordningen rörande lösens belopp skulle åt någon bereda otillbörlig fördel, kan jämkning ske.

1 §

Bankföreningen återkommer vid 9 kap. till sambandet mellan den i denna paragraf tredje stycket upptagna röstvärdesregeln och bestämmelserna om utövande av rösträtt vid bolagsstämma enligt 9 kap. 3 §.

4 §

I första stycket andra meningen föreskrivs att aktiebrev får lämnas ut först när de aktier som brevet lyder på har betalts. Denna bestämmelse tar inte hänsyn till möjligheten av att aktier utfärdas efter fondemission. Motsvarande uttryck i aktiebolagslagen "när full betalning erlagts" lider av samma brist.

3.3.2 VPC

Endast förslaget till bankaktiebolagslag (SOU 1984: 26–27) berör VPC, varför VPC inskränker sig till att yttra sig över detta förslag. Samtidigt yttrar sig VPC över det i betänkandet Följdlagstiftning till en ny lag om försäkringsrörelse (DsE 1981: 11) ingående förslaget till lag om värdepappercentralen m. m.

De lagregler, berörande avstämningsbolag, som upptagits i förslaget till bankaktiebolagslag, överensstämmer i huvudsak med motsvarande regler i aktiebolagslagen. Arkiveringsregeln i 33 § lagen om förenklad aktiehante-

ring, som saknade motsvarighet i aktiebolagslagen, har intagits i 3 kap. 12 § 3 st, vilket är värdefullt.

Den föreslagna lagen om värdepapperscentralen är avsedd att tillsammans med reglerna i bankaktiebolagslagen beträffande avstämningsbolag helt ersätta lagen om förenklad aktiehantering. Emellertid synes regeln i 20 a § lagen om förenklad aktiehantering inte ha överförts till något av förslagen. Den behandlar möjligheten för förvaltare att medge att aktiebrev inte utfärdas beträffande förvaltade aktier och rättsverkan av att beträffande sådana aktier inte utfärdas aktiebrev. VPC hemställer därför att denna lagregel måtte medtagas enär den är av väsentlig betydelse och tillämpas i allt större utsträckning.

I övrigt tillstyrker VPC att förslagen i de delar som berör VPC lägges till grund för lagstiftning.

3.3.3 Hovrätten i Västra Sverige

Enligt förslaget till *3 kap. 14 § BAL* skall aktieboken hållas tillgänglig för alla på aktiebolagets huvudkontor. Här kan man för det första vara tveksam om ordföljden är sådan att den ger en rätt förståelse av regeln. Aktieboken skall ju vara tillgänglig för allmänheten och inte bara för samtliga på bankens huvudkontor. Den synpunkten är lätt att tillgodose genom en enkel ändring av ordföljden i stadgandet.

För det andra vill hovrätten ifrågasätta om det är nödvändigt att använda uttrycket *huvudkontor*. I motsvarande paragraf i aktiebolagslagen sägs att aktieboken skall hållas tillgänglig *hos bolaget* för envar. Detta innebär att man får inleda sökandet efter aktieboken på den plats där bolaget har sitt säte. Säger man att aktieboken är tillgänglig hos bankaktiebolaget, innebär detta att den finns att tillgå där banken har sitt säte, dvs. på huvudkontoret. Det finns följaktligen inte någon anledning att införa begreppet huvudkontor. En efter ABL utformad regel ger fullt tillräcklig information. Det sagda gäller både aktiebok som förs för hand och sådan som finns på data. (Jfr motsvarande reglering i förslaget till 3 kap. 6 § FBL.)

3.4 4 kap.

3.4.1 Svenska bankföreningen

Bankföreningen finner den föreslagna flexibiliteten i fråga om emissioner angelägen. Möjligheten till apportemissioner, riktade emissioner och utnyttjande av reservfond och uppskrivningsfond för fondemission är således välkomna förändringar. I det tidigare omnämnda förslaget till ändringar i aktiebolagslagen vilket underställts justitiedepartementet påpekas flera bestämmelser i 4 kap. aktiebolagslagen som är mindre lämpliga. Bankföreningen understryker vikten av att dessa ändringar genomförs.

I första stycket föreskrivs förbud mot underkursemission. Utredningen framhåller att något behov av bestämmelser om sådan emission – i motsats till förhållandet för vanliga aktiebolag – inte finns för bankaktiebolagen. Bl. a. med hänsyn till bestämmelserna om skyddet för det egna kapitalet torde det enligt utredningen vara nästan uteslutet att börskurserna på bankaktier skulle gå ner så drastiskt att kurserna skulle komma att ligga under pari. Bankföreningen kan vitsorda sistnämnda uttalande. För det fall kursen ligger nära pari kan det emellertid vara svårt att, om förbud mot underkurs finns, placera en emission, eftersom det bör finnas utrymme för en rabatt till aktieägarna. Vid behov av en kapitalökning i en bank kan det tänkas att en paketlösning vari också en underkursemission ingår är det mest lämpliga. Även om det inte kan vara av större praktisk betydelse, bör enligt föreningens mening den i övrigt uppnådda flexibiliteten i emissionssammanhang utsträckas att också medge bankerna möjligheten till underkursemission – naturligtvis med erforderliga skyddsbestämmelser. Anledning finns således inte att i detta hänseende avvika från aktiebolagslagen.

I andra stycket bör uttrycket "regeringens tillstånd" bytas mot "regeringens eller bankinspektionens tillstånd". Jfr 7 kap. 4 § 6 p. och motivuttalande sid. 61.

3 §

Enligt förslaget kan apportegendom tillskjutas i samband med nyemission men inte, till skillnad från vad som gäller enligt aktiebolagslagen, vid nybildning av ett bankaktiebolag. Vid förevarande paragraf som behandlar aktieägarnas företrädesrätt bör anmärkas att sådan rätt inte föreligger vid apportemission. Saknar aktieägarna möjlighet att tillskjuta den apportegendom, som de vid emissionsbeslutet tagit ställning för, kommer de inte heller i fråga som deltagare i emissionen.

4 §

Det tredje stycket innehåller bestämmelser om utsändande av emissionshandlingar i avstämningsbolag och också om vad som inträffar om en formellt berättigad mottagare av ett aktiebrev inte är materiellt berättigad därtill. Bolaget skall i sådana situationer ansetts ha fullgjort sin skyldighet genom utsändandet till den formellt berättigade. I de två sista meningarna i stycket föreskrivs undantag från denna princip för de fall att bolaget eller VPC är i ond tro. Bestämmelserna har enligt förslaget fått en annan utformning än enligt aktiebolagslagen, där motsvarande bestämmelse i 3 § upptagits i en mening. Till undvikande av missförstånd bör aktiebolagslagens text överföras oförändrad. En utsändning till en omyndig person bör vara gällande inte endast därför att den omyndige p. g. a. villkor vid gåva eller testamente är berättigad att förvalta ett aktieinnehav eller att samtycke från förmyndare föreligger eller kan antas föreligga utan också för det fall att den omyndige själv förvärvat de medel som används för aktieköpet.

6 §

Till skillnad från vad som gäller enligt aktiebolagslagen föreskrivs i första stycket p. 3 att ett beslut om nyemission skall ange den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna. Det är bra att den materiella bestämmelse om rätten till utdelning som upptas i 4 kap. 13 § fjärde stycket tydligt framhävs. Emellertid bör en hänvisning också till fortsättningen av bestämmelserna i 13 § göras i 6 §, dvs. emissionsbeslutet skall också ange det år för vilket utdelning först skall räknas.

7 §

Betänkandet anger sid. 67 ö att paragrafens första stycke motsvarar 39 § andra stycket nuvarande bankrörelselag. Denna hänvisning torde vara felaktig.

9 §

Enligt tredje stycket gäller att en aktieteckning är ogiltig om ogiltigheten anmälts hos bankinspektionen. Inget sägs om vem som kan göra denna anmälan. Jfr här 2 kap. 7 § vari sägs att tecknaren skall anmäla felet hos bankinspektionen. Jfr också aktiebolagslagen 4 kap. 8 § vari genom hänvisning till 2 kap. 5 § aktietecknaren är den som skall göra anmälan.

Det kan med hänsyn till avfattningen av andra stycket ifrågasättas om uttrycket i tredje stycket "i strid mot denna paragraf" är korrekt. Uttrycket är hämtat från aktiebolagslagen.

10 §

Efter tilldelning av aktier skall enligt paragrafens sista mening aktierna genom styrelsens försorg *genast* tas upp i aktieboken. Aktiebolagslagens motsvarande uttryck är *ofördröjligen*. Det synes onödigt att göra ändringar i förhållande till aktiebolagslagen, om någon saklig ändring inte har avsetts.

Där i aktiebolagslagen uttrycken genast, ofördröjligen, utan dröjsmål etc. förekommer bör på motsvarande ställen samma uttryck till undvikande av missförstånd tas in i bankaktiebolagen.

13 §

I denna paragraf liksom också i 14 § samt i 5 kap. 14 § föreskrivs att yttrande skall avges av resp. anmälning skall bestyrkas av en auktoriserad revisor. Bestämmelsen som har sin förebild i aktiebolagslagen torde för bankaktiebolagens del kunna ersättas med föreskrift om att en av bankens revisorer skall avge yttrande etc.

3.4.2 FAR

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

I 6 § andra stycket har undergränsen för den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt till deltagande i en nyemission, satts till två veckor, medan gällande lag anger en månad som minimitid. Som motiv för ändringen har angivits, att motsvarande sänkning av teckningstiden gjorts i 1975 års aktiebolagslag. Här synes ha förbisetts att, i motsats till flertalet andra aktiebolag, bankaktiebolagen med få undantag har ett mycket stort antal aktieägare. Dessutom skall tidsfristen enligt förslaget räknas från avstämningsdagen, då bolaget är avstämningsbolag. Det åtgår emellertid regelbundet 14 dagar mellan avstämningsdagen och den dag då VPC utsänder teckningsrättsbevisen till aktieägarna. En teckningstid på två veckor från avstämningsdagen är sålunda omöjlig och även en tid på en månad från avstämningsdagen väl kort tilltagen. FAR vill förorda, att tidsfristen ej får göras kortare än en månad. Vad nu sagts gäller också 5 kap. 4 § där minimitiden för utnyttjande av aktieägares företrädesrätt att teckna konvertibla skuldebrev behandlas.

Enligt 7 § andra stycket skall styrelsen vid apportemission lämna en redogörelse, vari bl. a. skall anges "namn och hemvist för den som avses med bestämmelserna" dvs. skall få teckna apportemissionen. Apportemission efter bolagets grundande torde ofta komma att rikta sig till kretsen av aktieägare i ett annat aktiebolag, vars aktier utgör apportegendomen. I sådant fall är det vanligen svårt eller omöjligt att i redogörelsen ange namn och adress på alla berörda. I motiven, s. 67, anges också att namn och adress endast skall anges när det kan ske, alltså när viss person avses med bestämmelsen. Det synes vara mest praktiskt att detta viktiga undantag direkt framgår av lagtexten, t. ex. genom att orden "när det kan ske" tillägges.

3.5 5 kap.

3.5.1 Svenska bankföreningen

Bestämmelserna om konvertibla skuldebrev m. m. innebär för bankerna ett välkommet tillskott i fråga om formerna för deras finansiering. Ingen annan erinran riktas mot bestämmelserna än att kravet på bolagsstämmobeslut enligt 17 § för upptagande av vinstandelslån synes helt obefogat. Samma kritik görs gällande i fråga om motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen. Det kan dessutom ifrågasättas om inte lagtexten i 16 § går för långt i sin beskrivning av att ett lån bara får betalas med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till penningvärdet. Lagtexten innebär en olyckligt uttryckt begränsning med hänsyn till syftet med bestämmelsen. Detta kan verka hämmande på kreativitet och innovationer i fråga om kreditvillkor. Det bör av motiven framgå t. ex. att återbetalning naturligtvis också kan ske med hänsyn tagen till valutakurs vid viss tidpunkt och att överkurs är tillåten vid förtida lösen av en kredit.

3.5.2 FAR

Jfr vad som sägs under 3.4.2.

3.5.3 Sveriges industriförbund

17 §

Under remissbehandlingen av aktiebolagsutredningens förslag kritiserade förbundet förslaget att det skulle ankomma på bolagsstämma att besluta om upptagande av vinstandelslån grundande på s. k. lånedebentures – den form av vinstandelslån som utgör den enda tillåtna enligt såväl aktiebolagslagen som förevarande förslag. Vi påpekade att sådana lån endast utgör en variation av ordinära penninglån.

Vi anser alltjämt att det bör ankomma på styrelsen i ett aktiebolag att besluta om upptagande av vinstandelslån. Synpunkten gör sig gällande även för bankaktiebolagslagens del.

3.5.4 Svenska försäkringsbolags riksförbund

5 kap. bankaktiebolagslagen behandlar möjligheterna att använda bl. a. konvertibla skuldebrev som finansieringsform. Banklagsutredningen anser att bankaktiebolag med vissa begränsningar skall få använda denna finansieringsform. Riksförbundet delar utredningens uppfattning.

När översynen av lagen om försäkringsrörelse gjordes föreslog försäkringsrörelseutredningen att skadeförsäkringsaktiebolag skulle få ge ut konvertibla skuldebrev. Denna möjlighet infördes emellertid ej i försäkringsrörelselagen (FRL) med hänvisning till att försäkringsverksamhetskommittén (FVK) har att överväga bl. a. utlännings rätt att förvärva aktier i svenskt försäkringsaktiebolag. – Riksförbundet vill uttrycka förhoppningen att frågan även för försäkringsbolagens del ges en positiv lösning.

3.6 6 kap.

3.6.1 Hovrätten för Västra Sverige

Hovrätten vill vidare till granskning ta upp förslaget till *6 kap. 6 § BAL*. Detta stadgande handlar om rättens tillstånd till beslut om nedsättning av aktiekapitalet.

Utredningen diskuterar ingående huruvida allmän domstol eller bankinspektion skall ge tillstånd till sådan nedsättning. Utredningen finner – enligt hovrätten på goda grunder – att tillstånd bör lämnas av domstol, men att bankinspektionen bör yttra sig till domstolen och därigenom ta tillvara insättarnas intressen.

Hovrätten anser emellertid att den utformning som denna princip fått i den föreslagna paragrafen inte är helt lyckad. Som paragrafen nu föreligger skall rätten inhämta bankinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Prövningen blir helt beroende av inspektionens yttrande. Är detta negativt till nedsättning,

skall ansökningen genast avslås. Är det däremot positivt, kallar rätten bankbolagets borgenärer i vanlig ordning. Bestrids inte ansökningen om nedsättning av aktiekapitalet, skall tillstånd meddelas. Om någon borgenär bestrider ansökan och får full betalning eller betryggande säkerhet, skall tillstånd meddelas. Är den bestridande borgenären insättare i banken, skall tillstånd meddelas om inspektionens yttrande ger grund för det. Försäkringsrörelselagen 6 kap. 6 § har fått motsvarande lydelse med den modifikationen att det här är försäkringsinspektionen som agerar.

Regleringen synes innebära att insättarna inte har någon anledning att bestrida ansökan, eftersom den omständigheten att förfarandet inletts tyder på att bankinspektionen avgett ett positivt yttrande. Samma yttrande kommer att läggas till grund när det gäller insättarnas intressen vid den slutliga tillståndsprövningen.

Under dessa omständigheter är det en överloppsgärning att kalla insättarna att bestrida ansökan om tillstånd. Enligt hovrättens mening kan regeln i stället utformas på ett sådant sätt att bankinpektionens tillstånd utesluter kallelse på bankens insättare. Alternativt kan man – eftersom det inte kan uteslutas att bankinpektionen gör en felbedömning – utforma paragrafen så att insättarnas bestridande får betydelse i tillståndsfrågan vid sidan om bankinpektionens yttrande. Den sistnämnda lösningen förefaller inte minst från rättssäkerhetssynpunkt mest tilltalande. Som paragrafen nu är utformad är den i varje fall mindre lämplig, eftersom åtgärden att höra insättarna blir en meningslös formsak.

Hovrätten vill också ta upp reglerna om förvärv av egna aktier till diskussion. Enligt förslaget till 6 kap. 9 § BAL får bankaktiebolag inte förvärva eller som pant ta emot egna aktier. Detta överensstämmer med huvudregeln i 7 kap. 1 § ABL. I ABL uppställs emellertid vissa undantag från förbudet. Sålunda får aktiebolag på auktion ropa in egen aktie, som utmäts för bolagets fordran. Vidare kan egen aktie förvärvas vid övertagande av affärsrörelse. I paragrafen anges att de egna aktierna snarast skall avyttras.

Dessa undantagsbestämmelser finns inte i förslaget till BAL. Någon egentlig motivering härför ger utredningen inte (jfr SOU 1984: 27 s 111 och 122). Det framhålls dock att det från kapitaltäckningssynpunkt är angeläget att egna aktier inte förvärvas genom indirekta förvärv.

Utredningen föreslår däremot två särskilda undantag för bankaktiebolag från förbudet mot förvärv och mottagande som pant av egna aktier. Genom dessa undantag vill man dels underlätta drivandet av fondkommissionsrörelse, dels underlätta kreditgivningen genom att banken får motta egna aktier som pant. I det senare fallet skall bankinpektionen utfärda närmare föreskrifter.

Hovrätten kan inte inse varför de i aktiebolagslagen upptagna undantagen skulle vara mindre angelägna för en banks vidkommande än för ett vanligt aktiebolag. Särskilt borde banken kunna skydda fordringar genom att ropa in egna aktier på exekutiv auktion eller genom att tillfälligt överta en affärsrörelse, där aktier i den egna banken ingår i rörelsens tillgångar. Hovrätten föreslår att de i förslaget till BAL upptagna undantagen kompletteras med de i ABL föreskrivna undantagen. Alternativt kan undanta-

gen från förbudet mot förvärv och mottagande som pant av egen aktie för bankaktiebolags del utformas som ett bemyndigande från bankinpektionen att meddela undantagsföreskrifter i kreditgivningens intresse. Man kunde på så vis få en betryggande avvägning mellan skyddet för insättare å ena sidan och bankens praktiska behov av att undantagsvis skydda sig genom förvärv av egna aktier å den andra sidan.

3.6.2 Bankinspektionen

Betr. 6 kap. 9 § ang. förbud i princip mot förvärv eller belåning av egna aktier bör emellertid följande framhållas.

Förbudet enligt nämnda lagrum är naturligtvis minst lika viktigt för bankaktiebolagen som för de allmänna aktiebolagen. Undantagen bör begränsas så långt som möjligt. När det gäller förvärv av egna aktier till handelslager är enligt inspektionens uppfattning inte minst insideraspekten att beakta. En bank kan ju bättre än andra bedöma vid vilken tidpunkt det kan vara lämpligt att förvärva eller avyttra egna aktier. Risken för obehöriga förfaranden är dock relativt obetydlig med den begränsning till 3 % av det högst tillåtna värdet av handelslager som utredningen föreslår.

När det gäller mottagande av egna aktier såsom pant föreslås i 6 kap. 9 § tredje stycket en bestämmelse, enligt vilken sådan pantsättning får ske. Regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinpektionen skall utfärda närmare föreskrifter om erforderliga begränsningar. Praktiska hänsyn talar för att en bank skal kunna motta egna aktier som pant. Om en aktieportfölj pantsätts, skall inte i portföljen ingående aktier i banken behöva frånskiljas. Enligt inspektionens mening kan problemet enklast lösas på det sättet att dessa aktier inte inräknas i pantens värde. Krediten i fråga får då anpassas till belåningsvärdet av panten i övrigt. Tillämpningsföreskrifterna synes lämpligen kunna utformas i enlighet med här angivna riktlinjer.

3.6.3 Svenska bankföreningen

Bestämmelserna i detta kapitel föranleder ingen annan kommentar än att det undantag som i 9 § föreskrivs i fråga om bankaktiebolagens rätt att som pant motta egna aktier är välkommet.

3.7 7 kap.

1–4 §§

3.7.1 Svenska försäkringsbolags riksförbund

I 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen anges ramen för bankaktiebolagsverksamhet. Liksom i nu gällande banklag har paragrafen en vid utformning. Utredningen anför härom på sid. 127 "Denna ram för bankens verksamhet är med avsikt beskriven tämligen vagt och har därmed den fördelen att kunna anpassas till utvecklingen inom bankområdet". Riksförbundet, som finner denna beskrivning av ramen för verksamheten ändamålsenlig, vill

peka på att motsvarande bestämmelse i FRL (1 kap. 3 §) hittills givits en restriktiv tolkning och uttalar förhoppningen att den översyn som pågår inom FVK och de åtgärder som kommer att följa därav kommer att innebära samma flexibilitet vid tolkningen som gäller för bankaktiebolagslagen.

3.7.2 Svenska bankföreningen

Som nämns inledningsvis lägger bankföreningen särskild vikt vid utredningens behandling av de bestämmelser som styr bankernas verksamhet. Enligt direktiven för utredningen skulle någon genomgripande översyn av rörelsereglerna inte företas. Förslag till ändring av reglerna skulle framläggas bara på de punkter där jämkningar i de gällande reglerna framstår som angelägna mot bakgrund av utvecklingen efter 1968. Bankföreningen har i skrivelser till finansdepartementet, vilka efter hand överlämnats till utredningen för beaktande, lagt fram förslag till ändringar i så gott som samtliga paragrafer i nu gällande rörelsekapitel. Utredningen har vinnlagt sig om att noga värdera de ändringsförslag som sålunda lagts fram och bankföreningen noterar med tillfredsställelse att flertalet av framförda förslag också har accepterats av utredningen.

1 §

Utredningen påpekar (sid. 127 n) att kreditmarknadskommittén har till uppgift att se över kreditmarknadens struktur därvid de organisatoriska frågorna rörande bankernas verksamhet närmare skall utredas. I detta sammanhang nämner utredningen att i normalfall bör gälla att sådan verksamhet som inte kan drivas inom banken inte heller bör få drivas i dotterföretag. De exempel som utredningen anför på sådan verksamhet förefaller mindre lämpliga. Självfallet är det så att marknadsföring, revisionsverksamhet, värdetransporter och bevakning har sådant samband med bankrörelsen att banken har rätt att ägna sig däråt.

2 §

Bankernas rätt att förvärva och driva handel med guld har utgått med motiveringen att den rätten numera torde sakna praktisk betydelse. Motiveringen torde vara korrekt såvitt avser dagsläget men det synes onödigt – inte minst mot bakgrund av ovan nämnda direktivuttalande – att, när innehållet i paragrafen i övrigt bevaras oförändrat, göra ändring i fråga om guld. Det finns inte heller någon möjlighet att överblicka vilket behov framtiden kan ge i denna del.

3 §

Den nya bestämmelsen om rätt för banker att förvärva fordringar, som inte är avsedda för den allmänna marknaden, har blivit alltför snäv. För det första förutsätts att fordringarna skall grundas på låneavtal. Därmed ute-

sluts, om man inte kan medge en extensiv tolkning, t. ex. fordringar som uppkommit i samband med försäljning av varor eller tjänster i en rörelse eller i samband med överlåtelse av t. ex. ett företag eller en fastighet. Det är svårt att se varför grunden för fordringen måste vara en försträckning. Det avgörande borde i stället vara att fordringen vid förvärvstillfället har sådana villkor att banken då hade kunnat bevilja en kredit i enlighet med dem. För det andra begränsas bankens rätt till förvärv och för banken naturliga avlyft, bortsett från sådana avlyft som sker till annat kreditinstitut, eftersom bankerna enligt utredningen inte bör tillåtas att driva handel med fordringarna. Enligt betänkandet (sid. 126 m) innebär detta att bankens syfte vid förvärvet inte får vara att senare avyttra fordringarna.

De båda begränsningarna medför att bankerna inte skulle kunna stå till tjänst med att köpa en exportfordran à forfait för vidare placering i den internationella marknaden, såvida det inte gäller en växelfordran. Bankerna kan inte heller ta hand om en köpeskillingsrevers för en fastighet eller ett företag i egen räkning för placering i marknaden utan blir hänvisade till att förmedla sådana affärer mellan säljare och köpare. Behovet av att kunna medverka i sådana affärer har belysts i bankföreningens framställning, betänkandet sid. 130–131. Det är svårt att inse varför bankerna måste hållas utanför en verksamhet som är tillåten och oreglerad för alla andra företag, inklusive bankägda finansbolag.

Enligt punkt 4 får ett bankbolag förvärva bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken. Bankföreningen anser att bankerna också bör ha möjlighet att anskaffa fast egendom i syfte att bereda bostad åt personalen. Utvecklingen efter år 1968 talar för att på skäl som anges i betänkandet, sid. 135 n, en ändring bör genomföras för att tillmötesgå bankernas önskemål. Problemen har således förstorats till följd av ökade krav på arbetskraftens rörlighet. Såsom anförs i betänkandet skulle flyttning från en ort till en annan t. ex. i samband med befordran underlättas, om banken fick förvärva villafastigheter.

Utvidgningen av förvärvsmöjligheten enligt punkten 5 till att avse också andelar i t. ex. handelsbolag och ekonomiska föreningar är välkommen. Motivuttalandet, sid. 136, att regeringens tillstånd till sådana förvärv bör ges "endast om sakligt bärande skäl föreligger" kan motsättningsvis ge intryck av en uppfattning att bankernas önskemål om att förvärva aktier i dotterbolag vore mindre seriösa. Den citerade prövningsgrunden borde överhuvudtaget inte ifrågasättas vare sig det gäller andelar eller aktier.

Enligt punkten 5 krävs regeringens tillstånd till förvärv av förlagsbevis som utfärdats av i punkten nämnda företag, dvs. av företag vari banken redan efter regeringens tillstånd äger aktier. Enligt bankföreningens mening finns inte anledning kräva ytterligare regeringstillstånd vid förvärv av förlagsbevisen. Missbruksrisken torde vara minimal eftersom ifrågavarande papper ges ut för försäljning på den allmänna marknaden. Banken blir med nuvarande ordning för övrigt diskriminerad och kan t. ex. inte delta i emissionskonsortier med tanke på den oformlighet som kravet på regeringens tillstånd innebär.

3.7.3 Bankinspektionen

I 3 § ges bank möjlighet att förvärva även fordringar som inte är avsedda för den allmänna marknaden. Handel med sådana fordringar skall inte få äga rum. Avlyft till annat kreditinstitut skall dock få ske. Det skall enligt utredningen vara fråga om avlyft som är naturliga för banken. Att avgöra vad som kan vara naturliga avlyft behöver inte medföra svårigheter enligt inspektionens uppfattning. Avlyft får anses naturligt om det sker till specialinstitut som svarar mot fordringens beskaffenhet, t.ex. AB Svensk Exportkredit betr. exportfordran, eller till institut som är gäldenärens huvudbankförbindelse. Fordrans beskaffenhet kan också vara sådan att avlyft till utländskt institut framstår som naturligt.

Möjligheten för bank att enligt 7 kap. 4 § 1 st. förvärva inte bara aktie utan även andel i företag som uteslutande har att förvalta fast egendom eller tomträtt är enligt inspektionens erfarenhet önskvärd. T. ex. har det förekommit att delägande i handelsbolag krävts för att tillgodose ett lokalbehov.

I samma paragraf har intagits en bestämmelse om banks övertagande av annan banks rörelse. Om förvärvet avser hela eller en icke obetydlig del av rörelsen krävs regeringens eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionens tillstånd. Utredningen berör i specialmotiveringen frågan om hur begreppet icke obetydlig del skall tolkas.

Nuvarande bestämmelser avser övertagande av annan banks rörelse. Övertagande av annan banks verksamhet vid visst kontor har skett oberoende av dessa regler. Inspektionen delar utredningens uppfattning att bestämmelserna bör gälla även överlåtelse av väsentlig del av banks verksamhet. Tillståndsplikten bör relateras till den överlåtande bankens storlek. Vad som skall anses vara en icke obetydlig del av denna kan naturligtvis diskuteras. Vanligtvis är det fråga om övertagande av rörelsen vid visst kontor. En riktpunkt skulle enligt inspektionens uppfattning kunna vara att tillstånd erfordras om inlåningen vid kontoret överstiger tio procent av bankens totala inlåning. Inspektionen utgår vidare från att fall betr. vilka tveksamhet kan råda om behovet av tillstånd tas upp med inspektionen innan avtal träffas mellan parterna.

3.7.4 Sveriges industriförbund

3 §

Här föreslås en ny bestämmelse om rätt för bank att förvärva fordran som inte är avsedd för den allmänna marknaden.

I den framställning som redovisas å s. 130–131 i betänkandet belyser Svenska Bankföreningen behovet av ökade möjligheter för bank att medverka till finansiering av såväl export- och importaffärer som inhemska transaktioner genom att förvärva etablerade fordringar för vidare placering på marknaden.

Enligt förslaget begränsas emellertid förvärvsmöjligheten till att avse fordringar som grundas på låneavtal. Vidare begränsas banks rätt att avyttra fordringarna till att avse endast avyttring till annat kreditinstitut. Handel med fordringarna skall icke få ske.

Med hänsyn till näringslivets intresse av att bankerna tillåts medverka vid finansiering i enlighet med vad som uttalas i bankföreningens framställning, anser vi att den föreslagna bestämmelsen har blivit alltför snäv.

3.7.5 SHIO-Familjeföretagen

3 §

Efter en hemställan från Bankföreningen föreslår utredningen också att bankerna skall få förvärva andra typer av fordringar som inte är avsedda för den allmänna marknaden. Däremot har utredningen inte tillmötesgått Bankföreningens önskemål att bankerna även skall få handla med dessa fordringar. De skall i stället placeras i bankens kreditportfölj.

Utredningen föreslår vidare att bankerna skall få lämna bundna lån utan särskilda krav på säkerhet eller återbetalningstid, men under beaktande av balans mellan in- och utlåningsvolym.

Utredningen har helt bestått av representanter för det etablerade banksystemet samt de organ som har att kontrollera banksystemet och penningmarknaden. Ingen företrädare för kundkretsen i form av någon representativ företagare eller för de konkurrensvårdande myndigheterna har funnits med. Detta anser vi vara en brist. Som väntat föreslås inte heller några radikala ändringar i nuvarande synnerligen omfattande och detaljerade reglering av banksystemet. Förhoppningsvis kommer den 1983 tillsatta kreditmarknadskommittén att i sitt huvudbetänkande ta upp en lite mer förutsättningslös diskussion om bankväsendets roll i ett dynamiskt näringsliv med en fri marknadsekonomi.

I sammanhanget vill vi hänvisa till Industridepartementets promemoria om bankernas roll i industripolitiken (Ds I 1981: 25). Där påpekas bankernas väsentliga uppgift inom näringslivet. Genom bankernas nätverk av kontakter utgör de en ovärderlig tillgång i samhällsorganisationen. Banksystemet omfattar 3 750 lokalkontor och 33 000 anställda. Trots detta anses att:

> "De omfattande regleringarna av det svenska bankväsendet har hämmat anpassningen av bankernas roll till den moderna blandekonomin. Denna tendens kan på sikt medföra icke önskvärda effekter på helhetssynen på företagen finansiering samt för den kompetens och kapacitet som fordras för kreditgivarnas aktiva engagemang i risktagandet."

Vidare hävdas i promemorian att

> "Omfattande restriktioner och regleringar för bankernas verksamhet begränsar emellertid bankernas intresse för risktagande. Detta förhållande är oförenligt med den industripolitik som allt mer betonar nyskapande, företagande och förändringar. Historiskt betingande restriktioner måste därför omprövas och kreditmarknadens struktur och funktion anpassas för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för bankaktiva engagemang i industriell utveckling."

3.7.6 Fullmäktige i Sveriges riksbank

2 §

Fullmäktige noterar slutligen att banks rätt att handla med guld tagits bort. Detta kan ses som en logisk följd av bestämmelserna i valutaregleringen. Fullmäktige vill dock betona att även om valutaregleringen skulle ändras på denna punkt bör banker inte ha möjlighet till guldtransaktioner. En ändring av valutaregleringen vad gäller in- och utförsel av guld skulle nämligen innebära att guldet "avmonetariserades" och betraktas som en metall bland andra. Det måste anses som olämpligt att svenska banker bedriver handel med varor.

3 §

I nuvarande banklagstiftning finns ett förbud för banker att förvärva fordringar som ej har utgivits för omsättning på den allmänna marknaden. Fullmäktige har inget att erinra mot att detta förbud utgår. Med den utveckling av finansmarknaderna som har skett har detta förbud spelat ut sin roll. Gränsen mellan fordringar avsedda för "omsättning på den allmänna marknaden" och andra fordringar har allt mer luckrats upp.

5 §

Remissyttrandena från hovrätten för Västra Sverige, kommerskollegium, fullmäktige i riksgäldskontoret och Sveriges industriförbund innehåller i denna del endast att instansen tillstyrker eller lämnar bankföreningens framställan om ändring i paragrafen utan erinran.

3.7.7 Bankinspektionen

Enligt 55 § andra stycket banklagen får bank som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden förvärva aktier som ingår i emissionen. Sådana aktier skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Bankinspektionen kan medge förlängning av denna frist om synnerliga skäl föreligger. Enligt uttalande av vederbörande departementschef vid bestämmelsens tillkomst (proposition 1968: 143) motiverades den restriktiva inställningen av intresset att förhindra långsiktiga aktieplaceringar. Det anfördes vidare att emissionsbanken i normalfallen fick ta konsekvenserna av en felbedömning när emissionsavtalet träffades.

Bankföreningen önskar nu få tidsfristen förlängd till tre år och att först därefter inspektionens tillstånd skall erfordras. Motiveringen är att det visat sig att situationer kan uppkomma då ettårsfristen är för kort. Problemet beträffande dispens är enligt bankföreningen att sådan inte kan erhållas förrän mot slutet av tidsfristen då hindret mot placering på marknaden av aktierna blivit uppenbart. Nuvarande regler kan, anser föreningen, leda till minskad benägenhet att medverka vid t. ex. sådana nyemissioner som utgör ett led vid rekonstruktion av företag.

Inspektionen har förståelse för vad bankföreningen anför om behovet av en lagändring och anser en uppmjukning av nuvarande regler befogad. Med hänsyn till grundläggande principer om bankers förvärv av aktier och risktagande i övrigt bör emellertid enligt inspektionens uppfattning den föreskrivna tidsfristen inte generellt förlängas till tre år. En utgångspunkt för emissionsbanken bör alltid vara att ett emissionsåtagande skall kunna fullgöras utan att banken nödgas själv förvärva aktier.

Föreliggande problem bör som bankinspektionen ser det kunna lösas om inspektionen får vidgad möjlighet att förlänga tidsfristen utöver ett år om det finns skäl för det. Synnerliga eller särskilda skäl skall alltså inte krävas. Därmed öppnas också möjlighet att medge dispens i ett tidigare stadium. Huvudregeln att aktierna skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet bör kvarstå.

Vad nu anförts gäller även motsvarande lagrum i förslagen till sparbankslag och föreningsbankslag.

3.7.8 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Nuvarande regler om bankers medverkan vid emissioner av aktier på den allmänna marknaden infördes 1969 efter förslag av kreditinstitututredningen. Reglerna innebär att bank har rätt att överta en emission i fast räkning och om det allmänna köpintresset inte är tillräckligt behålla en del av aktierna i egen portfölj. Sådana aktier skall banken avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Normalt skall dock emissionsvillkoren vara sådana att aktierna enligt bankens bedömning kan placeras hos allmänheten under emissionsperioden. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas längre tid än ett år.

I skrivelsen föreslår Svenska Bankföreningen att bank utan särskilt tillstånd skall få inneha emitterade aktier under tre år. Som skäl anförs, att utvecklingen under senare år visat att situationer kan uppkomma där den lagfästa längsta fristen – ett år – bedöms som alltför kort. Särskilt i samband med rekonstruktioner känner banker som engageras ofta en stor osäkerhet i fråga om möjligheterna att inom ett år från bankens förvärv av aktierna placera dessa på marknaden. Detta leder till att bankernas benägenhet att medverka vid vissa emissioner kan minska.

Enligt fullmäktiges mening skall i emission deltagande bank inte primärt bedöma möjligheten att inom ett år placera emitterade aktier på marknaden, utan möjligheten till sådan placering under emissionstiden.

Emissionen skall således ske på marknadsmässiga villkor. Skulle trots detta inte alla aktier kunna placeras på marknaden får banken i egen portfölj behålla aktierna i ett år. Därefter skall dessa normalt försäljas, även om detta skulle innebära en förlust för banken. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen genom dispens medge längre innehav. Dispens skall dock medges restriktivt. En förlängning av ettårsfristen i enlighet med bankföreningens förslag skulle kunna leda till att de marknadsmässiga förutsättningarna för emissionen eftersätts samtidigt som risk finns för en icke önskvärd uppbyggnad av aktieportföljer.

Enligt fullmäktige innebär nuvarande system i normalfallet en lämplig ordning för banks deltagande i emission. Om särskilda omständigheter lett till svårigheter att under ettårsfristen försälja de emitterade aktierna, bör sådana omständigheter beaktas vid dispensgivningen. En sådan omständighet kan t. ex. vara svårighet att, trots marknadsmässig anpassning av emissionsvillkoren, på marknaden placera aktier som utgivits i samband med rekonstruktion av ett företag.

Med hänvisning till vad som ovan anförts samt då flertalet emissioner torde ske under andra förhållanden än de som åsyftas i bankföreningens skrivelse avstyrker fullmäktige förslaget om generell förlängning av ettårsfristen och anser, i motsats till bankföreningen, att möjligheterna till dispens i stället bör vidgas.

3.7.9 Svenska bankföreningen

Den i första stycket upptagna ettårsregeln för avyttring av emissionsaktier som en bank förvärvat är – trots möjligheten till dispens, för vilken dock synes ställas stränga krav, – i vissa situationer allt för snäv. Bankföreningen hänvisar till sin framställning 1984-05-08 om ändring av ifrågavarande bestämmelse. Det kan sålunda i vissa situationer uppstå en konflikt mellan bankens intresse att avveckla aktieposten, även om det måste ske med förlust, och det intresse som kundföretaget och aktiemarknaden har av att efter en misslyckad emission marknaden inte alltför tidigt tillförs ytterligare aktier, kanske till lägre pris än vad som gällde före emissionen.

Andra stycket innehåller bestämmelser om bankens handelslager av aktier för att underlätta fondkommissionsrörelsen. Liksom i fondkommissionslagen och i nuvarande banklag talas i andra stycket endast om aktier och emissionsbevis. Varken optionsrätter att teckna aktier eller optioner att köpa aktier omnämns. Sådana optionsrätter och optioner kan, men behöver inte, representeras av optionsbevis. Optionsbevis som används för rätt att teckna aktier ges i aktiebolagslagen status som värdepapper men de ställs uttryckligen vid sidan om emissionsbevis. Man kan därför läsa den nuvarande och föreslagna lagtexten så att dessa optionsbevis inte omfattas. Sannolikt omfattas då inte heller köpoptioner – med eller utan optionsbevis. En olycklig och oacceptabel konsekvens därav kunde vara att bankerna inte får förvärva optionsrätter och optioner. En annan och rimligare tolkning är enligt bankföreningens mening att rätten att förvärva aktier också innefattar den mera begränsade rätten att förvärva optionsrätter och optioner avseende aktier. Sådana förvärv behöver emellertid inte ta i anspråk utrymme inom handelslagret förrän rättigheten utnyttjas. Bankföreningen anser att ett förtydligande enligt det nu anförda bör lämnas.

3.7.10 Styrelsen för Stockholms fondbörs

Från de synpunkter börsstyrelsen har att beakta saknas anledning till erinran mot banklagutredningens förslag. Enligt börsstyrelsens mening talar dock övervägande skäl för att något justera utredningens förslag (7: 5

förslaget till bankaktiebolag, 3: 5 förslaget till sparbankslag och 5: 5 förslaget till föreningsbankslag) för att tillgodose de behov bankföreningen pekat på i sin framställning. För vinnande av enhetlighet vill börsstyrelsen föreslå att därvid som förebild används de föreslagna reglerna för banks innehav av egendom som förvärvats för att skydda fordran. Det skulle innebära att emissionsbank, som förvärvat aktier som ingår i emissionen, skall avyttra dem så snart lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust. Har aktierna inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Såvitt avser Svenska Bankföreningens framställning har yttrandet beslutats av Erik Åqvist, Rune Hermansson, Bengt Sjönell, John Edward Johnson, Björn Wolrath, Åke Palm, Sven Erik Ragnar, Jack Junel och Birgitta Persson.

Kurt Eklöf, har – med instämmande av Björn Jonsson, – anmält skiljaktig mening och därvid anfört: "I börsstyrelsens remissvar föreslås att bankaktiebolagslagen 7: 5 och motsvarande lagrum i sparbankslag och föreningsbankslag justeras med hänsyn till vad som framförts i en skrivelse från Svenska Bankföreningen.

Vi anser att lagrummen i fråga bör utformas i enlighet med banklagsutredningens förslag. Som bankföreningen själv framhåller har de bestämmelser som hittills gällt inneburit en lämplig ordning.

Bankföreningen pekar emellertid på att en ändring i bestämmelserna bör göras av hänsyn till det fall då nyemissioner företas i samband med mer eller mindre påtvingade rekonstruktioner av företag. Bankerna skulle då kunna känna stor osäkerhet i fråga om möjligheten att inom ett år placera aktierna på marknaden.

Vi anser det klart olämpligt att speciella problem av detta slag löses genom att den till normala emissioner anpassade huvudregeln ändras. Den naturliga lösningen synes vara att dispensmöjligheten utnyttjas. Det av utredningen citerade departementsuttalandet från 1968 kan då behöva kompletteras så att vidgningen av motiven för dispens anges."

3.7.11 SHIO-Familjeföretagen

För övriga synpunkter hänvisar vi till Industriförbundets remissyttrande. Särskilt vill vi betona att de tidigare föreslagna ändringarna i förvärvsbestämmelserna, som syftade till att ge bankerna större möjlighet att erbjuda de mindre och medelstora företagen riskvilligt kapital borde funnits med i förslaget. I vårt remissyttrande över "Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m." (Ds E 1982: 3) uttalade vi oss positivt till utredningens förslag både beträffande avskaffandet av det formella säkerhetskravet och banks rätt att genom aktieköp erbjuda riskvilligt kapital åt mindre företag. Vi ansåg dock att utredningen ställde alltför långtgående krav på regleringar av tillståndet för aktieförvärv. Kopia på vårt remissyttrande biläggs.

SHIO-Familjeföretagen har såvitt avser aktieförvärvsrätten hänvisat till sitt ovannämnda yttrande. I denna del anförs bl. a. följande.

Den andra frågan utredningen har haft att ta ställning till är hur banklagstiftningen bör ändras för att tillåta bankerna eller dotterbolag till dem att genom förvärv av aktier erbjuda riskvilligt kapital åt mindre och medelstora företag. För närvarande är denna möjlighet otillåten om man bortser från vissa undantagsfall där finansieringsdelen endast är en sidoeffekt.

Utredningen föreslår en sådan ändring men kringgärdar denna med en mängd olika villkor. För det första fordras att riskkapitalet genom aktieägande satsas i sidobolag som uteslutande skall ha denna verksamhet. Vidare skall banken ha det avgörande inflytandet över sidobolaget. Bolaget skall även stå under Bankinspektionens tillsyn och således inte under den mindre reglerande finansbolagslagen.

Ytterligare villkor är att regeringens tillstånd fordras för förvärv av aktier, endast produktiv verksamhet får stöttas genom finansverksamheten, endast minoritetsposter tillåts och med innehavstid på högst tio år.

SHIO-Familjeföretagens principiella syn på frågan är, som ovan nämnts, att bankerna skall kunna ta större del i näringslivets finansiering av riskvilligt kapital. Detta framgår av vårt bilagda näringspolitiska program. För mindre företag med goda framtidsutsikter och låg soliditet har möjligheterna att gå ut på den öppna marknaden för att finansiera behovet av eget kapital varit så gott som obefintligt. Om företagens finansiering sker genom att krediter lämnas utan formella säkerheter eller genom att bankerna får tillstånd att genom aktieförvärv bidra till riskkapitalet har för företagen mindre betydelse. Allmänt kan dock sägas att ju liberalare och flexiblare regler på detta område, desto större torde företagens möjligheter vara att erhålla riskvilligt kapital. Organisationen välkomnar därför utredningens förslag till lättnader i banklagen på denna punkt.

Vi anser dock att utredningen gått väl långt i de krav man ställer på bankernas aktieförvärv. Bankerna på 1980-talet torde vara fullt kapabla att själva avgöra hur de bör placera sina tillgångar och hur de på bästa sätt skyddar insättarnas medel. Bankernas verksamhet står dessutom under samhällelig kontroll genom Bankinspektionen. Till yttermera visso inträffar redan, trots nuvarande stränga reglering, att bankerna förlorar pengar genom felsatsningar. Det får anses tillhöra spelets regler inom ett dynamiskt marknadsekonomiskt system att vissa risker måste tas och att detta kan medföra förluster även för så pass övervakade och reglerade aktörer som banker.

En intressant jämförelse är att studera den internationella utvecklingen, där tusentals banker i den industrialiserade världen lånat ut till synnerligen osäkra betalare bland u-länderna och östländerna belopp på många hundratals miljarder dollar. En strängare företagsekonomisk bedömning skulle förklara stora delar av dessa fordringar för osäkra eller t. o. m. värdelösa. Även svenska banker har under årens lopp deltagit i denna verksamhet. Affärer på sådana lösa grunder har dock kunnat genomföras trots att långivarna haft ungefär samma reglerade banksystem som Sverige.

SHIO-Familjeföretagens uppfattning är således att de flesta av de villkor utredningen ställer för bankernas rätt att hantera aktier är onödiga ur banksynpunkt och försvårar för företagen att få riskvilligt kapital. Vi anser att det räcker med att sidobolagen står under Bankinspektionens tillsyn

och att det ställs höga krav på kapitaltäckning för sidobolagets placeringar. Utredningens förslag om tre gånger det egna kapitalet kan vara en lämplig gräns. Likaså borde det vara tillfyllest med en anmälningsplikt till Bankinspektionen i stället för regeringens tillstånd vid förvärv av aktier.

Sammanfattningsvis ställer sig SHIO-Familjeföretagen positivt till utredningens förslag både beträffande avskaffandet av det formella säkerhetskravet och banks rätt att genom aktieköp erbjuda riskvilligt kapital åt mindre företag. Vi anser dock att utredningen ställer alltför långtgående krav på regleringar av tillståndet till aktieförvärv.

3.7.12 FAR

Svenska Bankföreningens framställning 1984-05-08

I skrivelsen framförs önskemålet att den tidsfrist inom vilken, utan särskilt tillstånd från Bankinspektionen, aktier som bankaktiebolag förvärvat i anknytning till medverkan vid emission måste avyttras, skall utgöra tre år i stället för ett år, såsom angivits i 7 kap. 5 § första stycket BAL. Som motiv anges erfarenheter från regelns hittillsvarande tillämpning och särskilt, att bankernas benägenhet att medverka vid rekonstruktioner skulle kunna minska, vilket vore mindre lyckligt från allmänna synpunkter.

FAR finner den anförda motiveringen vägande, och anser icke att en utsträckning av tidsfristen skulle medföra några påfallande risker för missbruk av rätten till förvärv av aktier. Fortfarande skulle också huvudregeln, att aktierna skall avyttras så snart det lämpligen kan ske, kvarstå. FAR kan därför tillstyrka framställningen och ändringen av 7 kap. 5 § med motsvarande ändring i 3 kap. 5 § SpLF och 5 kap. 5 § FbL.

3.7.13 Länsstyrelsen i Jämtlands län

Under den senaste 15-årsperioden har frågan om tillgängligt riskkapital för svensk industri, såväl stor- som småindustri, behandlats i ett 20-tal utredningar och expertanalyser. De flesta av dessa utredningar, t. ex. fondutredningar och undersökningar om olika typer av finansieringsbolag, har tyvärr inte haft den träffbild som vore önskvärd för de mindre företagen. De mindre företagen dominerar bland företagen i Jämtlands län. Länsstyrelsen inser behovet av olika former av fondbildningar som primär finansieringskälla liksom förekomsten av kapitalhanterande mellanhandsinstitut och s. k. venture capital-företag men det torde först i och med förslagen som följer av banklagsutredningens betänkanden som riskkapitalfrågan verkligen kan ta ett avgörande steg framåt. För företagare här i länet är riskkapitalets tillgänglighet sett ur rent administrativ synpunkt av påtaglig betydelse när tidigare ovana företagare/idébärare skall försöka genomföra sina planer.

Förslagen i delbetänkandet Ds E 1982:3

Delbetänkandet från banklagsutredningen behandlar det formella säkerhetskravet samt banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och

medelstora företag genom förvärv av aktier eller genom att t.ex. ge ut förlagslån. Länsstyrelsen återkommer senare i detta yttrande med synpunkter på det formella säkerhetskravet. Nedan anförs länets syn på ett genombrott av bankernas aktieförvärvsförbud.

Länsstyrelsen finner, mot bakgrund av vad som inledningsvis sagts om riskkapitalsituationen för de mindre företagen, det mycket angeläget att bankerna ges möjlighet att ta ett större ansvar än för närvarande för företagens kapitalförsörjning. Tillgången på kapital i näringslivet är betydande i de delar av landet där storföretagen är lokaliserade och det anförs idag ofta att det inte är kapitalbrist som är näringslivets problem. Detta resonemang är dock inte hållbart för Jämtlands läns del, bl. a. därför att här inte finns några storföretag. En grundläggande svårighet för företagen här i länet är tvärtom just bristen på riskkapital. Frågan om riskkapitalet har dessutom ytterligare ställts på sin spets genom RUT:s[1] förslag om en sänkning av maximal bidragsdel beträffande utgående lokaliseringsstöd.

Om bankerna ges möjlighet att långsiktigt, direkt eller indirekt via närstående investmentföretag, förvärva aktier i företag kan finansieringsfrågan vid t.ex. produktutveckling eller kapitalintensiv rationalisering lösas på ett för företaget gynnsammare sätt än för närvarande. Som läget nu är, är företagaren, när samhällets stöd är maximalt utnyttjat, hänvisad till lån med höga räntekostnader som följd. I ett uppbyggnads- och/eller utvecklingsskede är företaget ofta mycket känsligt för ökade kapitalkostnader. De kan i ett visst läge äventyra hela den tilltänkta utvecklingen. Genom emission av typ B-aktier kan företagaren öka aktiekapitalet utan att inflytandet i företaget nämnvärt förskjuts. Ett förfarande som skulle kunna bli mycket värdefullt för företag i Jämtlands län.

Länsstyrelsen anser att förslaget i refererade delbetänkande om ett fullständigt genombrott av det nuvarande aktieförvärvsförbudet bör genomföras såsom det beskrivs i Modell I (avsnitt 2.2.1). Det ger en eftersträvad möjlighet till finansieringsformer över hela fältet mellan aktieförvärv och bankernas traditionella kreditgivning. Genom t.ex. sidobolag kan bankerna därmed förutom att förvärva aktier eller andelar i andra bolagsformer också lämna vinstandelslån, konverteringslån eller annan långivning.

6 §

3.7.14 Bankinspektionen

I 6 § föreslås att förvärv enligt paragrafen genast skall anmälas till bankinspektionen. Detta överensstämmer med gällande regel i 56 § banklagen.

I anledning av vad sålunda föreslås får inspektionen åberopa sitt förslag betr. vissa rationaliseringar redovisat i skrivelse 1981-03-12 till regeringen rörande långtidsbedömningar för budgetåren 1982/83–1985/86. Inspektionen ifrågasatte behovet av dessa löpande anmälningar av alla egendomsförvärv.

Mot denna bakgrund får inspektionen nu föreslå att bestämmelsen i 6 § sista stycket utgår. Inspektionen kommer att ägna förvärven uppmärksamhet vid sina bankundersökningar samt med stöd av sin allmänna befogen-

het att infordra uppgifter kräva sådana i anslutning till förvärven i speciella fall, t. ex. om det gäller förvärv av industrifastighet. Är det fråga om förvärv av exempelvis villor eller fritidshus som ofta avyttras inom någon månad, kan det vara tillräckligt att anmälan sker årsvis i anslutning till annan rapportering som sker årsvis.

3.7.15 Svenska bankföreningen

Enligt uttalande i betänkandet, sid. 145, bör banken i en särskild instruktion uppdra åt en eller flera personer inom banken att närmare kontrollera bankens engagemang enligt denna paragraf och att fortlöpande informera bankstyrelsen om vad som gjorts med övertagen egendom. Det torde vara så f. n. att i arbetsordningen för bankstyrelsen ingår bestämmelse om att styrelsen med viss regelbundenhet skall informeras om situationen beträffande övertagen egendom. Därför ingår givetvis i bankledningens uppgifter att skaffa fram underlaget för sådana föredragningar. Att behöva nämna detta särskilt i instruktion förefaller onödigt. En eventuell utvidgning av instruktionsmaterialet på denna punkt borde kunna ske inom ramen för nuvarande instruktioner, således utan att en särskild instruktion skapas för denna fråga.

I tredje stycket ges banken rätt att förvärva aktier i ett särskilt förvaltningsbolag. I likhet med vad som föreslås i 4 § punkten 5 bör också andelar i handelsbolag bildade för samma ändamål kunna förvärvas. Den föreslagna bestämmelsen om avyttring inom tre år från förvärvet av i paragrafen avsedd egendom bör inte införas. Bankinspektionen torde ha en fortlöpande kontroll av förevarande egendomsinnehav och kan även utan en i lagen satt tidsgräns ingripa när en bank under oskälig tid förlänger innehavet.

3.7.16 FAR

6 § finns återgiven dels i betänkandet del 1, s. 39, dels i del 2, s. 140. Av sistnämnda ställe framgår att orden "Vad nu sagts gäller inte egen aktie" ingår i första stycket, medan de i del 1 satts som ett eget andra stycke. Med sistnämnda placering blir hänvisningarna i paragrafens efterföljande stycken missvisande.

7 §

3.7.17 Bankinspektionen

I specialmotiveringen till 7 § kommer utredningen in på frågan om kapitalkravet för garanti som banken ställer för utländskt dotterbolags upplåning. Utredningen förklarar att om garantin grundar upplåningsrätt i värdlandet den bör täckas på samma sätt som direkta tillskott av riskkapital. Inspektionen anser att utredningens förtydligande på denna punkt är berättigat. Det bör enligt inspektionens uppfattning tilläggas att garantin bör betraktas på detta sätt, så snart den har karaktären av garantifondförbindelse. Det avgörande bör med andra ord vara att garantin redovisas såsom ett solidi-

tetsförstärkande tillskott (garantifond) hos mottagande institut. Då får den samma karaktär som tillskott av annat riskkapital. En garanti som avser upplåning av förlagslånekaraktär skall också täckas på motsvarande sätt som rena tillskott av riskkapital. Om i värdlandet praktiseras särskilda regler för upplåningsrätt eller kapitaltäckning behöver i och för sig inte vara avgörande.

3.7.18 Svenska bankföreningen

I paragrafen upptas nästan oförändrat de nu gällande kapitaltäckningsreglerna. Endast en ändring har vidtagits, efter förslag från bankföreningen, och den rör frågan vad som i kapitaltäckningshänseende får likställas med eget kapital. Enligt nuvarande regler får sålunda jämställas "det nominella värdet av förlagsbevis, utställda av bolaget". Detta uttryck har av bankerna tolkats såsom innefattande också annat än förskrivningar, som är avsedda för den allmänna rörelsen. Nu föreslås ett förtydligande på denna punkt, men resultatet blir snarare en begränsning i förhållande till nuvarande praxis.

Enligt förslaget skall med eget kapital jämställas "det nominella värdet av förlagsbevis och därmed likartade fordringsbevis avsedda för kapitalmarknaden". Utgångspunkten är enligt betänkandet, sid. 149, att förlagsbevis i vedertagen mening endast täcker förskrivningar avsedda för den allmänna rörelsen. Beroende på hur snävt man vill tolka den föreslagna, citerade skrivningen skulle bankerna kunna vara förhindrade att i kapitalbasen räkna in t. ex. en bankkredit med förlagslånevillkor. Detta resultat är sannolikt inte avsett, eftersom det enligt motiven endast är kortfristig förlagsupplåning som man vill utesluta. En bankkredit kan ju mycket väl läggas upp på längre sikt. Enligt bankföreningen bör bestämmelsen inte knytas till fordringsbevisets natur. Det avgörande bör vara efterställningsvillkoret – och lånetiden, om det finns anledning att inte godta kortfristig upplåning. För syftet med bestämmelsen synes det ovidkommande, om det finns revers, förlagsbevis eller enbart ett kreditavtal. Särskilt olycklig blir knytningen till vissa typer av fordringsbevis, om upplåning sker på den internationella marknaden. Direkta motsvarigheter saknas där oftast till begrepp som används på den svenska marknaden.

Utredningen menar att i uttrycket "avsedda för kapitalmarknaden" ligger att bankerna i nu förevarande fall skall vända sig till dem som normalt uppträder som placerare på kapitalmarknaden. Uttalandet motiveras inte närmare. Enligt bankföreningen kan det inte gärna vara så att förlagslåneupplåningen i det här sammanhanget bör vara begränsad till den svenska kapitalmarknaden. Varför det inte skulle duga med ett välrenommerat kreditinstitut i utlandet är svårt att förstå. Huruvida det kreditinstitut normalt uppträder som placerare på någon kapitalmarknad förefaller helt ovidkommande. Bankföreningen anser att det klart måste framgå att bankerna kan vända sig till vilken långivare som helst i Sverige eller utlandet för att förstärka kapitalbasen.

Som nämns inledningsvis under denna paragraf överensstämmer förslaget i stort med gällande lag. Detta innebär att de olika placeringarnas

indelning i olika riskklasser eller olika krav på täckning av eget kapital inte undergått någon förändring. Bankföreningen har till utredningen framfört önskemål om en ändring vilken dock inte kommenterats i utredningens betänkande. Bankföreningen hemställer om ändring enligt det följande i den föreslagna – och gällande – riskkatalogen.

Till riskgrupp B hänförs bl. a. fordringar för vilka säkerheten utgörs av inteckning i jordbruksfastighet, t. ex. skogsfastighet, inom 75 % av det uppskattade värdet. Till riskgrupp C hänförs bl. a. fordringar för vilka säkerheten utgörs av inteckning i industrifastighet, t. ex. vattenkraftverksfastighet, inom 50 % av det uppskattade värdet. – Fram till 1980-talet har vattenkraftverksfastigheter sällan utgjort säkerheter för bankkredit på grund av att de regelmässigt finansierats genom obligationslån och delägarlån. Sedan bankerna år 1980 fått rätt att garantera obligationslån har läget förändrats. Bankerna kan sålunda garantera vattenkraftsverkslån, varvid säkerheten för bankernas garanti utgörs av intäkten i vattenkraftverksfastigheter. Dessa fastigheter synes emellertid i den uppkomna situationen vara placerade i en alltför ofördelaktig riskgrupp i jämförelse med skogsfastigheter, vilka hittills varit en vanlig obligationslånesäkerhet. Bankföreningen anser det motiverat att vattenkraftverksfastighet på grund av det stabila värde som finns i en sådan överförs från riskgrupp C till riskgrupp B och alltså jämställs med bl. a. skogsfastighet.

3.7.19 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Vad gäller kapitaltäckningsbestämmelserna (7 kap. 7 § bankaktiebolagslagen, 3 kap. 7 § i sparbankslagen och 5 kap. 7 § föreningsbankslagen) får riksförbundet anföra följande.

I punkt A 3 i nyssnämnda paragrafer har bland olika slag av låntagare angivits "försäkringsföretag med svensk koncession". Motsvarande bestämmelse finns i nuvarande lag om bankrörelse (57 §).

Den situationen kan emellertid uppkomma att ett holdingbolag kan behöva inskjutas mellan ett försäkringsbolag såsom moderbolag och dess helägda återförsäkringsbolag för att underlätta finansieringen av återförsäkringsbolaget. Detta är av särskild betydelse för dotterbolagets verksamhet på den internationella återförsäkringsmarknaden. På denna marknad blir varje återförsäkringsbolag upptaget på en s. k. rating-lista, varvid bolagets eget kapital och skulder får avgörande betydelse. För att undvika att ett återförsäkringsbolag belastas med stora banklån kan i stället finansieringen ske på så sätt att ett holdingbolag som äger samtliga aktier i återförsäkringsbolaget fungerar som finansiär åt återförsäkringsbolaget genom återkommande nyemissioner i sistnämnda bolag.

Det är därför angeläget att holdingbolaget vid tillämpning av kapitaltäckningsreglerna kan jämställas med försäkringsföretag med svensk koncession. Sakligt sett torde något hinder härför inte föreligga med hänsyn till att holdingbolaget är ett dotterföretag till ett försäkringsbolag och därigenom står under tillsyn av försäkringsinspektionen.

Riksförbundet får därför hemställa att kapitaltäckningsreglerna i de tre bankinstitutlagarna utvidgas förslagsvis enligt följande: "... försäkrings-

företag med svensk koncession eller sådant av försäkringsföretag ägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med försäkringsföretag med svensk koncession vid tillämpningen av detta stycke".

3.7.20 FAR

I 7 § finns de grundläggande och mycket utförliga bestämmelserna om kapitaltäckningskraven. I tredje stycket ges en mycket viktig definition av eget kapital: "Med eget kapital avses bundet eget kapital samt fria fonder och av bolagsstämman fastställd vinstbalans". Med bortseende från en förändring av terminologin är definitionen identisk med den gällande lag (57 § lagen om bankrörelse). Den är emellertid ofullständig. Enligt 11 kap. 7 § förslaget kan i det egna kapitalet ingå ansamlad förlust, bestående av balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret, som negativpost. Varken i förslaget till BAL eller i aktiebolagslagen finns något uttryckligt stadgande om att förlust måste täckas om fria fonder och – i andra rummet – reserfond finns genom att dessa fonder minskas. Bolaget kan sålunda efter ett förlustår och därefter följande bolagsstämma redovisa en oförminskat stor reservfond och även en sådan fri fond och samtidigt en balanserad förlust. Uppenbarligen skall den balanserade förlusten minska det egna kapitalet som kapitaltäckning.

Hur regeln skall kompletteras med hänsyn härtill beror på vid vilken tidpunkt under året man skall beräkna det egna kapitalet för kapitaltäckningsändamål. Uttrycket "fastställd vinstbalans" leder tanken till att tidpunkten avsetts förlagd till bolagsstämmodagen, eftersom det är då utdelning beslutas och vinstbalansen alltså blir fastställd. Å andra sidan synes det vara allmän praxis i bankerna att i kapitaltäckningsanalysen i årsredovisningen utgå från bokslutsdagens läge, varvid man medräknar allt eget kapital men drar av den föreslagna utdelningen. Detta tyder på att man anser sig kunna inräkna det belopp varmed det gångna årets vinster överstiger den tilltänkta utdelningen redan vid årsskiftet, vilket uppenbarligen strider mot lagtexten, såvida icke analysen skall ses som uttryck för situationen på den kommande bolagsstämmodagen. Om man utgår från att det är bolagsstämmodagens situation som är avgörande kan definitionen av eget kapital i 7 § tredje stycket formuleras på följande sätt: "Med eget kapital avses vad som redovisas som eget kapital i senast fastställda balansräkning med avdrag för vad som därav åtgått för vinstutdelning eller till ändamål som anges i 12 kap. 6 §".

Vad som här sagts gäller på motsvarande sätt den likalydande formuleringen i 5 kap. 7 § FbL.

8 §

3.7.21 Bankinspektionen

I 8 § föreslås en metod för beräkningen av kapitalkrav för utländska placeringar, som bygger på s. k. konsolidering. Denna innebär att moderbanken och alla större etableringar betraktas som en enhet när kapitaltäckningen skall beräknas. Ett sådant betraktelsesätt är numera internationellt

vedertaget och är enligt inspektionens mening mera realistiskt än nuvarande regler om avräkning till 100% från bankbolagets eget kapital. Rörande beräkningen föreslås regeringen eller banksinspektionen utfärda närmare föreskrifter. Av vikt i sammanhanget är även graden av krav på säkerhet i kreditgivningen i värdlandet. Detta blir beaktat vid en efter svenska förhållanden differentierad kapitaltäckning. En fortlöpande klassindelning efter svenskt mönster av den utländska bankens placeringar kan emellertid bli betungande. Inspektionen skulle vilja förorda en sammanvägning t. ex. på årsbasis (ev. oftare) av ifrågavarande placeringar, som ger till resultat ett genomsnittligt täckningskrav uttryckt i procent av summa placeringar och att man även i övrigt i samarbete med de svenska bankerna eftersträvar lösningar som är lätta att tillämpa.

3.7.22 Svenska bankföreningen

Paragrafen innehåller nytillkomna regler om konsoliderad kapitaltäckning. Bakgrunden till förslaget är att tillsynsmyndigheterna och centralbankscheferna i den s. k. 10-gruppen och Schweiz samfällt åtagit sig att verka för att genomföra banktillsyn på koncernbasis och att övervakningen av en bankgrupps solvens därvid skall åvila myndigheterna i moderbankens hemland. Därav följer naturligtvis inte automatiskt att krav behöver ställas på tillämpning av konsoliderad kapitaltäckning. Detta framgår också av att sådan konsolidering inte tillämpas i alla de länder som omfattas av den ovanämnda överenskommelsen. För svenskt vidkommande torde överenskommelsen innebära att bankinspektionen fått bättre möjligheter att kontrollera att de svenska bankernas dotterbolag i utlandet följer lagar och bestämmelser i de länder där verksamheten bedrivs. Att härutöver kräva att de svenska kapitaltäckningsreglerna skall tillämpas synes obefogat, särskilt som bankinspektionen och riksbanken redan i dag regelbundet får redogörelser från och besöker svenska bankers dotterbanker och delägda bolag. Om något av de avtalsslutande parternas land tillämpar enligt svensk mening otillräckliga soliditetskrav borde den närmast till hands liggande åtgärden vara att försöka påverka det ifrågavarande landets myndigheter att ändra gällande regler i enlighet med någon godtagbar standard. Det synes medföra en enorm extra och onödig rapporteringsomgång att korsvis utväxla och konsolidera varandras kapitaltäckningsregler, särskilt i fråga om delägda banker där två eller flera länders regler skulle komma att gälla för en och samma bank.

Det bör i detta sammanhang påpekas att de hittills tillämpade kapitaltäckningsreglerna fungerat bra så länge de varit i kraft. De är utformade för att fungera som ett minimiskydd för bankernas insättare och de är anpassade efter den verksamhet som svenska banker bedriver i Sverige och efter svenska institutionella förhållanden. Enligt bankföreningens mening gör utredningen en alltför stark förenkling av verkligheten när den utgår från att dessa regler utan vidare kan tillämpas på bankernas utländska etableringar, verksamma i andra länder med andra institutionella förhållanden. Som ett exempel kan nämnas att enligt kapitaltäckningsreglerna i 7 § endast svenska statspapper är hänförliga till riskgrupp A med kapitalkrav

0, medan obligationer utfärdade av Storbritannien, USA eller andra fullt kreditvärdiga nationer hänförs till riskgrupp D med 8 % kapitalkrav. För internationellt verksamma banker skulle detta i hög grad försvåra obligationshandeln.

Bankföreningen anser att det borde vara möjligt att acceptera att banker, verksamma i London, New York eller Luxemburg, endast har att leva upp till av respektive land tillämpat regelsystem utan att belasta dem med dubbla kapitalkrav och dubbla rapporteringssystem. Det borde vara tillräckligt att ge den svenska tillsynsmyndigheten befogenhet att generellt ingripa i de fall den anser att en svensk utlandsetablering bedriver en verksamhet som inte uppfyller rimliga krav på soliditet. Bankföreningen finner därför i första hand att hela paragrafen bör utgå eller alternativt ersättas med en föreskrift om att det ankommer på bankinspektionen att tillse att moderbankens olika etableringar följer gällande kapitaltäckningsregler i respektive land och att därvid, i den mån sådana regler saknas, föreskriva lämpliga åtgärder.

Skulle bankföreningens förstahandsyrkande inte vinna bifall, anser föreningen i andra hand att konsolidering skall begränsas till att gälla koncernbolag i vedertagen mening, dvs. sådana bolag vari moderbanken har ett ägarinflytande om minst 50 %. Det skulle – som utredningen själv påpekar – innebära påtagliga svårigheter att av bolag vari endast minoritetsägande föreligger kräva den extra rapportering som erfordras för att kunna tillämpa konsolideringsförfarandet. Någon påtaglig nackdel av en begränsning på detta sätt torde knappast föreligga, eftersom under alla förhållanden avräkning enligt huvudregeln i 7 § måste ske av det bokförda värdet av tillskjutet eget kapital eller i annan form gjorda tillskott.

Om den föreslagna dubbla kapitaltäckningen trots allt blir lagfäst, måste bankinspektionen ges möjlighet att i samband med utfärdande av detaljföreskrifter enligt 8 § fjärde stycket på lämpligt sätt omtolka de för Sverige gällande reglerna till internationellt giltiga förhållanden. Därjämte måste bankerna, i de fall de svenska reglerna går utöver de i etableringslandet gällande, genom övergångsbestämmelser få lämpligt rådrum att anpassa sin verksamhet till de nya förhållandena. Därvid bör beaktas i vilken mån konkurrensolikhet uppstår med tillämpning av svenska regler till följd av att andra länders lagstiftning inte anpassats på det sätt som föreslagits för svenskt vidkommande.

10 §

3.7.23 Sveriges industriförbund

Utredningen framlade i delbetänkandet "Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m." (Ds E 1982: 3) förslag till dels ny säkerhetsbestämmelse dels vissa ändringar i förvärvsbestämmelserna.

Utredningen har valt att i det nu förevarande förslaget föra in den tidigare föreslagna nya säkerhetsbestämmelsen.

De ändringar i förvärvsbestämmelserna, som syftade till att ge bankerna större möjligheter att erbjuda de mindre och medelstora företagen riskvil-

ligt kapital, har däremot inte förts in i förslaget. Utredningen har inte närmare motiverat skälet härför.

Förbundet, som i remissyttrande över ovannämnda betänkande ställde sig principiellt positivt till båda förslagen, vill framhålla det angelägna i att lagstiftningsåtgärder vidtas för att bereda bankerna större möjligheter att medverka vid finansieringen av de mindre och medelstora företagen.

Sveriges industriförbund har hänvisat till vad som i denna del framfördes i förbundets remissyttrande. Här anförs:

Nuvarande begränsningar för bankers rätt att förvärva aktier har i huvudsak två syften, dels att tillse att bankernas funktion som kreditinstitution renodlas och dels att bankens ägarintresse i de lönesökande företagen inte otillbörligt påverkar kreditbedömningen.

Som bakgrund till nu gällande regler finns således starka skäl som bl. a. syftar till att garantera oväld vid kreditbedömningen och förhindra en osund kreditgivning till företag där banken har ägarintresse.

När det gäller finansiering av mindre och medelstora företag uppstår dock problem med anledning av dessa regler. Det gäller framförallt finansieringen av snabbt växande mindre företag med högt risktagande, ofta verksamma på områden med avancerade teknologier. Erfarenheterna inom Sverige, men även i andra länder, visar att det har funnits betydande brister i utbudet av finansieringskällor för dessa företag, framförallt då det gäller försörjning med eget kapital. Bankerna har en naturlig och rimlig ambition att kunna erbjuda sina kunder ett komplett sortiment av finansieringstjänster. För mindre företag med goda framtidsutsikter och låg soliditet har möjligheterna att gå ut på den öppna marknaden för att finansiera behovet av eget kapital varit så gott som obefintligt. Genom olika förändringar i de institutionella ramarna, införandet av OTC-listan och framväxten av Venture Capital-företag, har dock möjligheterna förbättrats kraftigt under de senaste två åren. Detta gäller särskilt de företag som drivit verksamheten under någon tid och börjat nå framgångar på marknaden.

Fortfarande finns dock betydande luckor på detta område.

Det är i syfte att täcka dessa luckor som utredningen utarbetat alternativa förslag för att tillåta bankerna att bygga upp innehav av aktier i mindre och medelstora företag.

Förbundet är principiellt positivt inställt till sådana förslag. Ändrade regler för bankerna ger dessa möjligheter till ett mer komplett sortiment på finansieringsområdet och det kan verksamt bidra till utvecklingen av nya företag. Reglerna bör emellertid utformas på ett sådant sätt att denna del av bankernas verksamhet inte utvecklas till någon ny form av investmentbolag. Verksamheten bör därför begränsas i tid och omfattning. Utredningen framlägger också sådana förslag i ett antal alternativa modeller.

Det har understrukits att uppläggningen av verksamheten bör vara sådan att det undviks att samma personer i banken såväl beviljar krediter till, som beslutar om förvärv av aktier i ett och samma företag. Förbundet instämmer i denna uppfattning och menar att den praktiskt kan tillgodoses genom de förslag som innebär att verksamhet av denna typ förläggs till ett sidobolag till banken. Då det är fråga om verksamhet med hög risknivå har

Förbundet förståelse för att kapitaltäckningsreglerna för denna verksamhet blir förhållandevis strikta.

Det är önskvärt att bankerna tillåts flexibilitet när det gäller ägarstrukturen i de bolag i vilka verksamheten bedrivs. Bolagen bör kunna bildas i samarbete med andra banker eller i samarbete med utanför bankområdet stående intressenter. Förbundet vill således avstyrka de förslag som innebär att bankerna skall ha ett "dominerande inflytande" över de bolag som bedriver verksamheten. Vi instämmer således i den kritik mot förslaget som framförts i det särskilda yttrandet av ledamöterna Jan Rydh och Per Schierbäck.

Avsikten med att vidga bankernas rätt att förvärva aktier i mindre och medelstora företag bör inte vara att ge bankerna möjligheter till ökad kontroll av dessa företag, utan att på för bägge parter rimliga villkor medverka till att förbättra de mindre företagens möjligheter att stärka sin soliditet. Förbundet kan därför acceptera förslag som innebär begränsningar av bankernas möjligheter att förvärva andelar i företag, exempelvis en begränsning innebärande att banken inte får förvärva mer än hälften av röstetalet i företaget.

Förbundet kan även tillstyrka en begränsning av placeringstidens längd. Erfarenheter från framförallt USA visar att placeringar av denna typ normalt bör göras med en tidshorisont på upp till tio år. Det är önskvärt att ha en viss marginal för att inte onödigtvis tvinga bankerna till ofördelaktiga affärer i samband med avveckling av engagemanget. Den begränsning till tio år som diskuteras kan således ifrågasättas. De erfarenheter som vunnits i USA när det gäller Venture Capital-verksamhet indikerar att tolv år kunde vara en lämpligare tidsgräns försåvitt en tidsgräns fastställes. Alternativt kan en tidsgräns förses med dispensmöjlighet.

De begränsningar som här har diskuterats är av den karaktären att de ej bör ingå i lagtexten, utan i de anvisningar för verksamheten som utfärdas av bankinspektionen.

3.7.24 Svenska kommunförbundet

Några sakliga ändringar i dessa bestämmelser har inte åsyftats. De föreslagna ändringarna i 7 kap. 10 § i förslaget till banklag liksom i 3 kap. 9 § i förslaget till sparbankslag är emellertid otydligare än nu gällande regler i 59 § banklagen och 28 § sparbankslagen. Det är angeläget att det liksom nu klart framgår av lagen att kommunerna kan få kredit utan säkerhet. Det bör påpekas att pantsättningsförbudet i kommunallagen hindrar kommunerna från att lämna säkerhet i fast och lös egendom. Med tanke på att de svenska kommunerna har rätt att skattefinansiera och delvis avgiftsfinansiera sin verksamhet och inte kan gå i konkurs finns inte heller några risker i fråga om kommunernas kreditvärdighet.

3.7.25 Länsstyrelsen i Jämtlands län

I tidigare nämnda delbetänkande anförs motiv för att upphäva det formella säkerhetskravet enligt nuvarande bankrörelselagens 59 §. Frågan behandlas även i slutbetänkandet.

Länsstyrelsen noterar med stor tillfredsställelse att 10 § i 7:e kapitlet Rörelsen i förslaget till ny bankaktiebolagslag ger bankerna ett självständigt ansvar för bedömningen av vilken säkerhet som skall anses erforderlig i olika fall av kreditgivning. Som inledningsvis framhållits uppkommer de besvärligaste likviditetssituationerna ett stycke in i företagens utvecklingscykel. I många fall måste det stå klart för intressenterna, inklusive kreditgivarna, att företaget kan ha en god utvecklingspotential trots att reella säkerheter för ytterligare lån saknas. En kreditgivning byggd på en hållbar idé, en kraftfull rationaliseringsinsats eller en marknadsföringsaktivitet ter sig då ytterst eftersträvansvärd. Länsstyrelsen hemställer därför att banklagsutredningens förslag i detta avseende snarast genomförs.

12 och 14 §§

3.7.26 Svenska bankföreningen

12 §

Paragrafen, som förbjuder bankerna att vid kreditgivningen få andel i vinst, överensstämmer med gällande lag. Utredningen påpekar, sid. 173, att bestämmelsen i förslagets andra stycke inte innebär förbud för bankerna att vid kreditgivning tillämpa s. k. mjuka räntevillkor, men att räntan dock inte får relateras till kredittagarens vinst. Enligt bankföreningens uppfattning förhindrar uttalandena inte räntevillkor utformade t. ex. på det sättet, att kredittagaren till en början betalar en mycket låg ränta för att, när resultatet kommit upp i en viss nivå, övergå till att betala en ränta som kanske till och med är högre än den normala bankräntan då, men som gör att banken sett över hela lånetiden får normal bankränta på engagemanget.

Utredningen uttalar vidare, sid. 173, att det av utformningen av 3 § framgår att bank inte heller får förvärva en fordran av vinstandelskaraktär. Det bör för tydlighets skull tilläggas att det här gäller vinstandelsfordran som inte är marknadspapper och därmed tillåten enligt 2 §.

14 §

Den i paragrafen föreslagna kreditjävsbestämmelsen har en helt annan uppbyggnad än gällande bestämmelse. Utredningen har i sin beskrivning av nuvarande ordning ansett att denna kan kritiseras från principiella synpunkter. Utredningen konstaterar emellertid att de gällande bestämmelserna inte utsatts för någon avgörande kritik vare sig från bankerna eller från bankinspektionen, varför behovet av en förändring inte kan tyckas vara särskilt stort. Bankföreningen instämmer i denna uppfattning. De nuvarande i och för sig detaljerade och stelbenta bestämmelserna har sålunda i praxis fått en sådan uttolkning att bankerna lärt sig leva med regelsystemet.

Trots de invändningar som sålunda kan göras mot att nu ändra uppläggningen av kreditjävsbestämmelserna anser bankföreningen att tiden kan vara mogen för en nyordning på ifrågavarande område. Det är således från allmänna utgångspunkter värdefullt att kreditjävsbestämmelser får samma utformning, i vart fall på sikt, i samtliga kreditinstitut. Härtill kommer att

de nya bestämmelserna medger en flexiblare tillämpning, i det att de egentligen inte innebär något förbud för någon person i jävställning gentemot banken att ändå få kredit i banken. Bankföreningen kan således ställa sig bakom tanken att krediter till personer i en jävskrets skall meddelas på villkor som är normala för krediter av ifrågavarande slag samt att bankinspektionen skall utöva särskild tillsyn över dessa krediter. Föreningen har följande erinringar mot de föreslagna bestämmelserna.

Bestämmelserna innehåller moment av såväl bolagsrätt som bankspeciella synpunkter. I förhållande till vad som gäller för närvarande har kretsen av kreditjäviga personer utökats. Inte bara den som är gift med styrelseledamot etc. utan också den som under äktenskapsliknande förhållanden sammanlever med sådan kreditjävig person faller nu in under kretsen, p. 5. Detta är naturligtvis en praktiskt svårhanterlig utvidgning. Utredningen menar, sid. 190, att några ingående efterforskningar för att utröna sådant förhållande inte behövs. Enligt bankföreningens mening bör någon efterforskning i en kreditjävig persons samlevnadsförhållanden överhuvudtaget ej göras. Endast för det fall att bankledningen, den för kreditgivningen ansvarige, känner till ett samboendeförhållande bör sådant föranleda att i förekommande fall krediten särskilt anmärks. Inte heller kan några efterforskningar göras i fråga om makars respektive sammanboendes intressen i fråga om juridisk person, p. 6. De svårigheter som här gör sig gällande talar enligt bankföreningen mot att i förhållande till nuvarande bestämmelser vidga prövningen av kredit till juridisk person att också omfatta sammanboendes intresse däri.

En annan nyhet i fråga om kretsen av kreditjäviga personer är att dit hänförs aktieägare med ett aktieinnehav som uppgår till lägst 3 % av hela aktiekapitalet, p. 1. Enligt bankföreningens mening är denna utvidgning onödig och opraktisk. Förhållandena är i bankerna sådana att det inte finns någon påtaglig risk att en aktieägare i kraft av endast sitt aktieinnehav kan tillvinna sig särskilda kreditförmåner. Vid kreditprövningen ägnas självfallet särskild uppmärksamhet åt ägarkrediter. Dessutom har bankinspektionen vid sina undersökningar möjlighet att särskilt efterfråga bankens engagemang med större ägare. Det vore i vissa fall också svårt att ha vetskap om överskridanden av den angivna gränsen. De stora aktieägarna, typ företag, har dessutom omfattande bankgarantier och från tid till annan skiftande engagemang som allvarligt försvårar ett särskilt uppgiftslämnande. I fråga om institutionella aktieplacerare, typ försäkringsbolag, vilka i sig kan ha ett aktieinnehav i bank överstigande 3 %, synes kopplingen till krediter i nu förevarande sammanhang överhuvudtaget opraktisk. Några särbestämmelser för större aktieägare såsom föreslagits behövs sammanfattningsvis inte. Bankföreningen konstaterar också att, för det fall bestämmelser om krediter till aktieägare införs, staten som ägare i bank bör vara undantagen. Om inte, innebär det att all kreditgivning till staten bl. a. mot statsskuldväxlar särskilt måste antecknas, enligt förslaget i en särskild förteckning.

Den särskilda lagstadgade förteckningen över krediter som, oavsett villkoren för desamma, lämnats till uppräknade personer enligt förslaget bör enligt bankföreningens mening inte förekomma. Det synes naturligast

att bankinspektionen som ett utflöde av tillsynsfunktionen i stället ger anvisningar om det kontrollunderlag inspektionen efterfrågar i kreditsammanhang. Med en sådan lösning behöver frågor rörande t. ex. offentlighet, revisorsgranskning, arkivering, straffansvar etc. i fråga om en förteckning inte heller lösas lagstiftningsvägen.

3.7.27 Bankinspektionen

I 14 § föreslås en genomgripande förändring av bestämmelserna om kreditjäv. Nuvarande relativt komplicerade och svårtillämpade regler, vilka dessutom är onödigt restriktiva – de utgör hinder för även den obetydligaste kredit om inte säkerhet ställs – ersätts med bestämmelser som jämställer kretsen av kreditjäviga med kredittagare i allmänhet. Kretsen utsträcks till aktieägare i banken med aktieinnehav som uppgår till lägst 3 % av aktiekapitalet. Till personer i denna krets får banken lämna kredit endast på villkor som banken normalt uppställer. I praktiken innebär denna konstruktion inte någon skillnad i behandlingen jämfört med funktionärskrediter över huvud taget. Genom föreskriften att alla krediter till personer i jävskretsen skall noteras i en särskild förteckning har emellertid bankinspektionen möjlighet att följa kreditgivningen och ingripa mot krediter som innebär att någon gynnas otillbörligt eller alltför stora risker tas.

Det bör emellertid förutskickas att även dessa nya kreditjävsregler innefattar komplikationer. I banken normalt tillämpade villkor är inte något entydigt begrepp. Vad som kan vara en normal kredit för viss person i jävskretsen är det inte för annan person i samma krets. Detta måste beaktas vid kreditprövningen. Att särskilt beakta kan exempelvis vara kreditbehov som kan föranledas av innehav av fastigheter – även jordbruksfastigheter – och behov av kredit för rörelse. Kreditvärdigheten och behovet av kvalificerad säkerhet kan också skifta. Man kan enligt inspektionens mening uttrycka saken så att personer i jävskretsen inte skall kunna få krediter på andra villkor än sådana som bankbolaget normalt uppställer vid likartade förutsättningar.

I sammanhanget kan noteras att bestämmelserna om kreditjäv för revisor i respektive lag flyttats till kapitlet Revision. Låneskuld utgör diskvalifikationsgrund för att vara revisor i den långivande baken. Visst avsteg härifrån har skett i föreningsbankslagen för att möjliggöra för föreningsmedlem med t. ex. en kredit för varuinköp att vara revisor. Efter förebild i lagen om ekonomiska föreningar föreslår utredningen att också den skall kunna vara revisor som inte har kredit utöver vad som är normalt för föreningsmedlem. Invändningar skulle kunna göras mot en sådan uppmjukning av låneförbudet för revisor. Å andra sidan har inspektionen förståelse för motiven och påkallar inte ändring av förslaget, särskilt inte med hänsyn till att utanför undantaget står sådan auktoriserad eller godkänd revisor som skall utses av stämman i central respektive lokal föreningsbank.

3.7.28 Kammarrätten i Stockholm

Utredningen har avstått från att reglera frågan om beviljande av kredit till ledamot av eller befattningshavare vid bankinspektionen och föreslagit (del 2 sid. 395) att det i övergångsbestämmelserna till BAL skall anges att bestämmelsen i 160 § andra stycket BL fortfarande skall gälla. Författningsförslagen innefattar emellertid inte några övergångsbestämmelser till BAL. Frågan måste uppmärksammas när sådana bestämmelser utarbetas.

3.7.29 Svenska bankmannaförbundet

SBmf hälsar med tillfredsställelse att reglerna om kreditjäv nu föreslås ändrade. Förbundet har alltsedan lagen om styrelserepresentation för de anställda i banker och försäkringsbolag tillkom kunnat notera de svårigheter som uppstår för anställda i bankerna som utses till arbetstagarledamöter och som har lån i den egna banken. Förbundet förutsätter att den nu föreslagna utformningen av kreditjävsbestämmelserna gör det möjligt för arbetstagarledamöter i bankernas styrelser att få- och behålla- lån som meddelats på villkor som är normala för krediter av ifrågavarande slag för andra anställda i bankerna.

3.7.30 Svenska försäkringsbolags riksförbund

7 kap. 14 § bankaktiebolagslagen innehåller kreditjävsbestämmelsen för banker. Den har givits en ny utformning och innebär att bankerna till viss angiven personkrets ej får bevilja krediter på andra villkor än sådana som bankerna normalt uppställer. Reglerna om låneförbud i aktiebolagslagen gäller således ej för bankaktiebolagen. Utredningen anför på sid 182 "De skäl som motiverar låneförbudet i aktiebolagslagen gäller inte för bankerna vars huvudsakliga verksamhet består i att lämna krediter".

Riksförbundet delar utredningens uppfattning men vill peka på att för försäkringsbolagen gäller aktiebolagslagens låneförbud till personer i ansvarig ställning. Enligt riksförbundets mening borde möjlighet att ge krediter till sådana personer på normala villkor ges även försäkringsbolagen. Utlåning är en del av försäkringsbolagens verksamhet varför motsvarande motiv för undantag från låneförbudet enligt aktiebolagslagen som anförts för bankerna bör kunna gälla.

16 och 17 §§

3.7.31 Bankinspektionen

Utredningens förslag i 16 § avser att medge ökad flexibilitet i den bundna kreditgivningen inom ramen för den grundläggande förutsättningen att totalt sett erforderlig balans råder mellan inlåning och utlåning. För att kunna följa bestämmelsens tillämpning bör enligt specialmotiveringen inspektionen utfärda de föreskrifter som kan behövas. Bemyndigande för inspektionen att utfärda föreskrifter av detta slag saknas emellertid såväl i

själva lagen som i bankrörelseförordningen. Jfr 52 § bankrörelseförordningen.

3.7.32 Svenska bankföreningen

16 §

Bankföreningen har under utredningsarbetet framfört önskemål angående ändring av tidsgränsen för återbetalning av bundna krediter, av amorteringsbestämmelsen för krediter utan pantsäkerhet, av bestämmelsen om uppsägningsförbehåll ävensom av vissa formuleringar i paragrafen, vilka alla har blivit tillgodosedda. Förslaget innebär en väsentlig förenkling av regelsystemet vilket avsevärt kommer att underlätta bankernas kreditgivning, inte minst den som sker i samverkan med eller i konkurrens med utländska banker. Bankföreningen anser angeläget att förslaget genomförs.

17 §

De ändringsförslag som framställts av bankföreningen tillgodoses genom den föreslagna utformningen. Det bör emellertid framhållas att paragrafen i och för sig är onödig. De begränsningar som anges däri har närmast kreditpolitisk karaktär och bör kunna tas om hand i annan ordning än genom föreskrift i bankaktiebolagslagen.

3.8 8 kap.

Allmänt

3.8.1 Svenska bankföreningen

Bankföreningen har ingen erinran mot den anpassning av bestämmelserna som skett till aktiebolagslagen. Ingen invändning kan riktas mot behandlingen av de specifikt bankmässiga motiveringarna i förslaget och därmed sammanhängande bestämmelser.

3.8.2 Bankinspektionen

Ändring föreslås inte i fråga om styrelsens och verkställande direktörens roll. Styrelsen behåller sitt totala förvaltningsansvar. Verkställande direktören blir inte samma självständiga bolagsorgan som i aktiebolag i allmänhet. Dennes liksom andra befattningshavares beslutsbefogenheter under själva styrelsen måste grundas på delegering från styrelsen som behåller ett ansvar för även delegerade beslut. Inspektionen delar utredningens uppfattning härvidlag.

Bestämmelsen om högsta antal ledamöter i bankaktiebolags styrelse slopas. Utredningens förslag innebär likformighet i detta avseende beträffande bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker. Inspektionen gör inga invändningar häremot. Liksom utredningen utgår inspektionen från att bankerna med hänsyn till intresset av effektivitet söker begränsa antalet ledamöter.

3.8.3 Hovrätten för Västra Sverige

I förslaget till BAL 8 kap. 1 §, ges bestämmelser om styrelse och styrelseval. I andra stycket anges uppdragstiden för styrelseledamot. Den får inte omfatta mer än 4 räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämman på vilken styrelseval förrättas. Utredningen påstår (SOU 1984: 27 s 224) att denna bestämning är oklar och menar att "räkenskapsår" i lagtexten bör utbytas mot "år". Utredningen föreslår dock ingen förändring av lagtexten med tanke på att motsvarande ändring bör göras i ABL i försäkringsrörelselagen. Hovrätten kan för sin del inte finna att den angivna regeln är särskilt oklar och biträder inte utredningens uppfattning sådan den kommit till uttryck i motivtexten.

I 8 kap. 2 § tredje stycket aktiebolagslagen (ABL) föreskrivs att rätten skall förordna ersättare för styrelseledamot som enligt bolagsordningen tillsatts i annan ordning än genom val av bolagsstämman, om sådan ledamot inte blivit utsedd. Avsikten är att förhindra att bolaget försätts i likvidation till följd av en utomståendes underlåtenhet att ute styrelseledamot.

Utredningen har i förslaget till bankaktiebolagslag (BAL), 8 kap. 2 §, tagit in bestämmelserna från ABL:s motsvarande paragraf utan att ta med den nu angivna regeln i tredje stycket. Som skäl anför utredningen att bankatiebolag har så stora styrelser att några kompletteringsval inte skulle bli nödvändiga.

Hovrätten finner att bestämmelsen om kompletteringval av rätten måste komma att tillämpas ytterst sällan. Det är nämligen ovanligt att en affärsbank har bestämmelser i bolagsordningen om att styrelseledamot skall utses på annat sätt än genom val. Det kan emellertid även i banker tänkas konflikter i styrelser som medför avgång av medlemmar som utsetts på annat sätt än genom val av bolagsstämman. Är bankstyrelsen, som t. ex. i en nybildad affärsbank, ännu liten, kan den situation inträffa som regeln i ABL söker förebygga.

Enligt hovrättens mening bör man därför i BAL liksom i ABL införa bestämmelser om kompletteringsval genom rättens försorg. Detta kan f. ö. sägas vara en naturlig följd av att man tillåter bestämmelser i bolagsordningen om att styrelseledamot kan utses på annat sätt än genom val på stämma.

3–4 §§

3.8.4 Svenska bankföreningen

3 §

Den i första stycket upptagna bestämmelsen om styrelseledamots medborgarskap och bosättning bör genomföras. Bankföreningen anser således att det av diskrimineringsutredningen till arbetsmarknadsdepartementet framlagda förslaget om möjlighet till generell dispens också från medbor-

garskapet inte bör genomföras. Anledning kan finnas att ta upp denna fråga när ställning i framtiden ev. kan tas till frågan om utländskt ägande i svenskägda banker.

Bankföreningen noterar att i fråga om den s. k. femtalsregeln i paragrafens andra stycke motivskrivningen, sid 228, är något knapphändig. Till uttalande om att vid utseende av suppleanter hänsyn också skall tas till "femtalsregeln", har i kommentaren till sparbanksregeln, sid 95, fogats uttalandet att regeln därvid skall tillämpas på det sammanlagda antalet ordinarie styrelseledamöter och styrelsesuppleanter. Denna beskrivning bör vara gällande också i bankaktiebolagen.

3.8.5 Hovrätten för Västra Sverige

3 §

I 8 kap. 4 § ABL anges kvalifikationerna för att vara styrelseledamot i aktiebolag. Bl. a. krävs att styrelseledamoten är svensk medborgare och bosatt här i landet.

Från dessa krav kan dispens meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Motsvarande regel finns i försäkringsrörelselagen 8 kap. 4 §.

I gällande banklagar finns inte möjlighet till dispens från kraven på svenskt medborgarskap och svensk bosättning. Utredningen föreslår att bosättningskravet i särskilda fall skulle kunna efterges. Däremot har utredningen – utan närmare motivering – inte ansett sig kunna göra avkall på kravet på svenskt medborgarskap.

Hovrätten, som ser en ökad internationalisering av svenskt bankväsende som ofrånkomlig i framtiden, har för sin del svårt att inse att det skulle finnas större anledning att hålla på medborgarskapskravet i banker än i försäkringsbolag. På grund härav vill hovrätten ifrågasätta om inte 8 kap. 3 § BAL bör utformas så att paragrafen liksom 8 kap. 4 § i ABL resp. försäkringsrörelselagen gör det möjligt att dispensera från kravet på svenskt medborgarskap.

I fråga om sparbanker och föreningsbanker föreslår hovrätten ingen ändring i förhållande till utredningsförslaget, eftersom dessa bankers verksamhet har en lokal inriktning och bankerna sällan agerar på en internationell nivå.

4 §

I förslaget till 8 kap. 4 § BAL – liksom i förslaget till sparbankslag (SpL), 4 kap. 4 §, och förslaget till föreningsbankslag (FBL), 6 kap. 4 §, – anges i överenstämmelse med gällande rätt att flera verkställande direktörer får utses bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna. I motsvarande regel i försäkringsrörelselagen föreskrivs att en verkställande direktör kan utses, men däremot flera vice verkställande direktörer. Enligt 8 kap. 3 § ABL ges blott utrymme för en verkställande direktör och en vice verkställande direktör.

Enligt hovrättens mening finns inga rationella skäl för dessa skillnader

mellan de olika lagarna. Banker och försäkringsföretag är inte så artskilda från andra företag att någon speciell utformning av organisationen är behövlig. De angivna reglerna går tillbaka på traditioner inom de olika företagsformerna som kommit upp mera av en tillfällighet. Hovrätten vill framhålla att det från ansvarsfördelningssynpunkt synes i hög grad olämpligt med flera än en verkställande direktör. De fördelar som kan uppnås med flera verkställande direktörer torde väga mindre tungt än de nackdelar som är förbundna med svårigheterna att få en rimlig och klar ansvarsfördelning dem emellan. Den avvikande organisationen kan också medföra svårigheter för utomstående som kommer i kontakt med en bank eller ett försäkringsbolag.

Anser man att nuvarande ordning med möjlighet att förordna flera verkställande direktörer bör behållas, bör det som motivtexten synes förutsätta vara möjligt att förordna flera vice verkställande direktörer. Den i motiven angivna ordningen att de verkställande direktörerna förordnas att vara ställföreträdare för varandra synes dock mindre lämplig. Möjligheten att förordna flera vice verkställande direktörer bör komma till tydligt uttryck i lagtexten.

3.8.6 Bankinspektionen

Enligt 4 § andra stycket skall styrelsen förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktören (vice verkställande direktör). För undvikande av missförstånd i anledning av den i lagtexten sålunda intagna parantesen bör anmärkas att det i stor utsträckning förekommer att även andra än verkställande direktören ställföreträdare är vice verkställande direktör. Parantesen synes kunna utgå ur lagtexten.

Begreppet anställd införes i stället för befattningshavare. Utredningen har enligt inspektionens mening på ett klargörande sätt utvecklat skillnaden mellan å ena sidan personer, som är knutna till banken på grund av tjänsteavtal, och å andra sidan styrelseledamöter, arbetande styrelseordförande och delegat. Den senare termen införes i lagen. Både anställd och annan, t. ex. arbetande styrelseordförande med beslutsbefogenheter eller styrelseledamot som ingår i beslutande organ under styrelsen, är att anse som delegat. Såsom delegater i icke ledande ställning är att anse ledamöter i lokala och regional styrelser. Inspektionen har ej något att erinra mot vad utredningen anför i dessa avseenden.

Enligt inspektionens uppfattning bör inte styrelseledamot genom uppdrag såsom delegat bli alltför starkt engagerad i verkställande och löpande uppgifter. En sådan ordning skulle inte vara förenligt med styrelsen övervakande och kontrollerande funktion.

6 och 8 §§

3.8.7 Bankinspektionen

Förslaget i 6 § att styrelsen inte längre skall behöva avgöra alla kreditärenden avseende delegater i banken välkomnas. En kredit till tjänsteman

med viss beslutanderätt vid t. ex. ett lokalkontor behöver inte föras ända upp till den centrala bankstyrelsen för beslut. Däremot är det enligt inspektionens mening helt klart att beslutanderätten betr. personer i jävskretsen bör förbehållas styrelsen och inte delegeras.

En riktpunkt för de föreskrifter som inspektionen kommer att utfärda enligt 6 § bör vara att funktionärskrediter i allmänhet skall beslutas på nivå över den där vederbörande är placerad. I bank finns merendels lokala och regionala beslutsnivåer och centralt något beslutsorgan närmast under styrelsen.

Vad utredningen i övrigt föreslår om befogenhetsavvägningen möter ej erinran av inspektionen.

I 8 kap. 8 § bibehåller utredningen bestämmelserna om vilka möjligheter verkställande direktör eller annan delegat har att ingå i styrelsen för emissionsbolag och andra bolag. Inspektionen har ej något att erinra mot den ändring som föreslås betr. formen för styrelsens beslut om tillstånd för sådana uppdrag.

Fortsatta överväganden i dessa frågor förutsätts skola göras av kreditmarknadskommittén. Utredningen föreslår därför inte nu, att motsvarande bestämmelse skall införas betr. sparbanker och föreningsbanker. Inspektionen anser att utvecklingen gör det nödvändigt att redan i detta sammanhang införa samma restriktioner såvitt gäller dessa institut. Det har nämligen börjat förekomma i dessa banker att ledande befattningshavare åtar sig styrelseuppdrag av det slag som avses i banklagen. Inspektionen föreslår att för sparbanker och föreningsbanker införes samma regler som för bankaktiebolagen.

3.8.8 Hovrätten för Västra Sverige

Hovrätten vill slutligen peka på en detalj i utformningen av 8 kap. 6 § förslaget till BAL, där den äldre texten tycks ha fått stå kvar av misstag. I andra stycket i den angivna paragrafen står nämligen kredit till "person eller sammanslutning" som omfattas av bestämmelserna i 7 kap. 14 §. Rätteligen bör det med hänsyn till texten i sistnämnda paragraf stå "sådan fysisk eller juridisk person". Sakligt sett är termen juridisk person också överlägsen begreppet sammanslutning. Motsvarande påpekande är på sin plats beträffande 4 kap. 6 § SpL och 6 kap. 6 § FBL.

10–14 §§

3.8.9 Svenska bankföreningen

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ordförande i styrelsen. Sedan utredningens förslag, vilket överensstämmer med motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen, lades fram, har regeringen genom proposition 1984/85: 35 föreslagit att ordföranden i en affärsbanks styrelse skall väljas av styrelsen och att detta val skall underställas regeringen för godkännande. För det fall att sistnämnda förslag, vilket avser ändring i 77 § bankrörel-

selagen, upphöjs till lag fr. o. m. den 1 januari 1985 och sedermera kommer att överföras till nu förevarande paragraf, anser sig bankföreningen också i detta sammanhang böra göra följande påpekande. Enligt gällande bankrörelselag – liksom också enligt aktiebolagslagen – ankommer det på styrelsen att utse ordförande, under förutsättning att bolagsstämman inte utsett ordförande eller annan ordning föreskrivs i bolagsordningen. De skäl som i nämnda proposition anförts för att frångå denna uttalade grundprincip att bolagsstämman har det yttersta ansvaret för utseende av styrelsen och dess ordförande synes inte bärkraftiga. Det faktum att bankerna i sina bolagsordningar infört bestämmelse om att styrelsen utser sin ordförande samt de i propositionen framhävda förhållandet att bolagsstämman kan sägas utöva sitt inflytande över ordförandevalet genom valet av styrelseledamöter utgör enligt bankföreningens mening inte skäl att i lagtext skriva bort bolagsstämmans övergripande kompetens i nu berörda hänseende.

3.8.10 Bankinspektionen

I 8 kap. 11 § anges att styrelsens ordförande skall se till att sammanträden hålles när det behövs. Paragrafen är inte avsedd att ändra 78 § banklagen. Där föreskrivs att ordföranden skall tillse att sammanträden hålles så ofta bolagsordningen föreskriver och eljest då så erfordras. I bankernas bolagsordningar finns också bestämmelser införda om hur ofta styrelsen skall sammanträda. Den föreslagna bestämmelsen torde inte hindra att bankerna genom föreskrift i bolagsordningarna även fortsättningsvis anger vissa periodicitet för sammanträdena.

Inspektionen har verkat för att styrelsesammanträden normalt fördelas över årets månader. Inte minst med hänsyn till behovet av en regelbunden rapportering till styrelsen i viktigare frågor – rapporteringen är betydelsefull med tanke på styrelsens ansvar för delegerade beslut – är det enligt inspektionens uppfattning viktigt att inte för lång tid förflyter mellan sammanträdena.

I specialmotiveringen till 8 kap. 14 § behandlar utredningen frågan om befattningshavares i bankbolag egenskap av firmatecknare och legal ställföreträdare. En liknande ställning har enligt utredningen de som företräder banken enligt s. k. ställningsfullmakt som skulle ge högre banktjänstemän behörighet ingå avtal för bankbolaget. Utredningen åberopar 2 kap. 10 § 2 st. avtalslagen.

Vad utredningen sålunda anför förtjänar att kommenteras. Det står i viss motsats till vad som enligt banklagstiftningen gäller om befogenheten för verkställande direktören och andra banktjänstemän att fatta beslut å bankens vägnar, dvs. avgöra ärenden. Firmateckningsrätt eller s. k. ställningsfullmakt kan inte ta över dessa regler. Vad utredningen anför om behörighet för banktjänstemän att till följd av tjänsteåligganden (ställningsfullmakt) ingå avtal för bankbolaget är därför diskutabelt. I varje fall kan inte enligt inspektionens mening med avtal här avses kreditavtal eller liknande förbindelser i utövandet av själva bankrörelsen. Utifrån åberopad bestämmelse i avtalslagen torde däremot kunna följa rätt för tjänsteman i bank att på grund av sina allmänna tjänsteåliganden träffa t. ex. tjänsteavtal med anställd eller hyresavtal.

I 8 kap. 9 § ABL föreskrivs bl. a. att det skall finnas tillfredsställande underlag för styrelsens beslut. Utredningen har emellertid inte ansett sig böra införa motsvarande regel i 8 kap. 12 § BAL, 4 kap. 10 § SpL eller 6 kap. 10 § FBL. Som skäl anförs främst att möjligheterna att lämna information till styrelseledamöterna i förväg är begränsade på grund av banksekretessen. Risk finns att skriftlig information som sänds ut före styrelsesammanträde kommer i orätta händer.

Hovrätten kan inte se att de angivna skälen är tillräckliga. ABL:s motsvarande regel är inte inriktad bara på utsändandet av handlingar före sammanträde. Avsikten är att styrelseledamöterna före eller vid sammanträdet skall få tillräckligt material, skriftligt eller muntligt, för att kunna fatta genomtänkta beslut. Regeln, som har tillkommit för att styrelserepresentanterna för de anställda skall få tillräcklig information, är ett viktigt led i demokratiseringen av beslutsprocessen i styrelsen. Den har också särskild betydelse för den offentliga styrelserepresentationen. Det kan enligt hovrättens mening inte komma i fråga att undanta bankerna från kravet på att styrelseledamöterna skall få det material som behövs för att fatta beslut. En motsatt ståndpunkt kan leda till att den egentliga beslutsmakten övergår från styrelsen till direktionen. Tendenser till en sådan utveckling bör motverkas av lagstiftaren.

På nu angivna skäl föreslår hovrätten att regeln om tillfredsställande underlag för avgörande av styrelseärenden skall ingå även i banklagstiftningen. I motiven till regeln bör anges att banksekretessen måste iakttas och att handlingar inte i samma mån som i andra företag kan skickas ut före sammanträde.

Förslagen till 8 kap. 13 § BAL, 4 kap. 11 § SpL och 6 kap. 11 § FBL innehåller jävsregler för styrelseledamöter och delegater. De är utformade i överensstämmelse med 8 kap. 10 § ABL. Utredningen har inte upptagit den regel i nu gällande lag om bankrörelse 80 § andra meningen, som lyder: "Ej heller må han deltaga i beslut angående avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller jämte annan äger företräda".

Denna bestämmelsen har motiverats med att det är lämpligt att den som företräder ett bolag inte deltar i styrelsebeslut om kredit till detta bolag. I den föreslagna lydelsen omfattas den situationen endast i undantagsfall.

Utredningen har inte tagit upp den speciella jävsregeln i bankrörelselagen på grund av risken för praktiska olägenheter i koncernförhållanden. Utredningen faller därvid tillbaka på förarbetena till 1944 års ABL. Den bestämmelse som där diskuteras avser emellertid jäv för *styrelseledamot*. Några motsvarande svårigheter torde inte uppkomma när det gäller *företrädare*.

Hovrätten anser det väsentligt att företrädare för ett aktiebolag i en bankstyrelse i varje fall inte deltar i beslut om kredit till företaget i fråga. En sådan jävsregel tillämpas för övrigt i det praktiska styrelsearbetet i bankerna. Det är angeläget att underbygga den sedvanan med en lagregel.

Hovrätten finner följaktligen att de föreslagna jävsreglerna för styrelseledamöter bör kompletteras med en bestämmelse som hindrar företrädare att delta i beslut om avtal med det företag som han företräder.

3.9.1 Bankinspektionen

Förslaget rörande bankaktiebolags bolagsstämma ansluter till bestämmelserna i 1975 års aktiebolagslag. Detta är naturligt också med tanke på att gällande banklag i förevarande avseende motsvarar 1944 års aktiebolagslag. Den skillnaden i förhållande till nuläget föreligger dock att den föreslagna bankaktiebolagslagen inte hänvisar till den allmänna aktiebolagslagen, även om bestämmelserna i stora delar är identiska. Mot denna uppläggningen gör inspektionen inte några invändningar.

Anpassningen till gällande aktiebolagslag innebär bl. a. viss uppmjukning i nuvarande krav på röstpluralitet och beslut av två på varandra följande stämmor. Det senare kravet slopas helt. En generalklausul mot diskriminerande bolagsstämmobeslut införs. Denna är ägnad att kompensera de uppmjukade pluralitetskraven samt avskaffandet av de jävsregler som gäller betr. aktieägares deltagande i behandlingen av frågor i vilka han kan ha ett personligt intresse. Beträffande beslut om bolagsordningsändring innebär förslaget att pluralitetsregler anpassade till ändringens betydelse fortfarande skall gälla. Inspektionen har ej funnit anledning till invändningar mot vad sålunda föreslås.

I anslutning till aktieägares i 9 kap. 7 § lagfästa rätt att få ärende behandlat vid bolagsstämman kan anmärkas att denna rätt i vissa fall systematiskt missbrukats. För att ge styrelsen möjlighet att hindra upptagandet av uppenbart ovidkommande frågor föreslår inspektionen att rätten att få fråga upptagen skall avse ärende rörande bankaktiebolagets angelägenheter.

3.9.2 Svenska bankföreningen

Till skillnad från nuvarande bankrörelselag föreslås bankaktiebolagslagen innehålla fullständiga bestämmelser om bolagsstämman i stället för såsom för närvarande en hänvisning i vissa delar till aktiebolagslagen. Denna förändring synes väl motiverad. De föreslagna bestämmelserna föranleder bankföreningen till kommentar endast i ett hänseende och det gäller, såsom nämns vid 3 kap., sambandet mellan den i 3 kap. 1 § tredje stycket upptagna röstvärdesregeln och bestämmelserna om utövande av rösträtt i en bolagsstämma enligt 3 § förevarande kapitel. Kommentaren riktar sig i samma mån mot utformningen av aktiebolagslagen.

Det problem som uppmärksammats är om den reduktion som följer av bestämmelsen i 3 § att ingen får rösta för sammanlagt mer än en femtedel av de på stämman företrädda aktierna skall träffa de röststarka eller de röstsvaga som till följd av bestämmelsen i 3 kap. 1 § tredje stycket kan finnas, och som en viss aktieägare anmält sig ha. Problemet kan knappast lösas utan en presumtionsregel. Enligt bankföreningens mening bör presumtionen vara att den enventuella reduktionen skall drabba i första hand de röstsvaga aktierna, om annat inte föreskrivs i bolagsordningen.

Enligt 8 § fjärde stycket skall på där angivet sätt "redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen" göras tillgängliga före ordinarie bolagsstämma. Här har förbisetts att, om bolaget är moderbolag, det finns två revisionsberättelser enligt 10 kap 10 §. En fullständig formulering kräver "... revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernrevisionsberättelsen". Påpekandet gäller även *5 kap. 9 § SpLF* och *7 kap. 8 § FbL.*

3.10 10 kap.

3.10.1 Bankinspektionen

Under denna rubrik behandlas även revisionsavsnitten i sparbankslagen och föreningsbankslagen.

Revisionsavsnitten i de olika lagförslagen är förhållandevis lika till lydelsen. Förutom skillnader betingande av olika beteckningar beträffande de olika instituten är lagtexterna nästan identiska. Det kan av den anledningen diskuteras om inte även revisonsavsnitten kunde införas i bankrörelselagen. Mot detta talar dock den omständigheten att resp. banklag bör innefatta alla regler om dessa som kan hänföras till gruppen associationsregler. Enligt inspektionens uppfattning hör onekligen revisorer och revison till de områden som bör omfattas av dessa regler. Inspektionen delar därför utredningens uppfattning att revisonsreglerna bör finnas i de tre olika banklagarna.

En av många nyheter i utredningens förslag beträffande revision är att annan än respektive stämma skall kunna utse revisorer. Detta motiveras beträffande bankaktiebolagen bl. a. med att t. ex. de anställda skall kunna utse revisor. Även i föreningsbanker föreslås denna ordning. Däremot finner utredningen beträffande sparbanker inte skäl att förslå att annan än sparbanksstämman och bankinspektionen skall kunna utse revisor. Inspektionen kan för sin del inte finna något skäl att i detta avseende behandla institutgrupperna på olika sätt.

I respektive kapitels andra paragraf finns intaget som sista stycke ett stadgande som handlar om bankens dotterföretag. Utredningen påpekar själv att det inte kan förekomma att någon bank – oavsett institutgrupp – kan vara dotterföretag. Eftersom samma lydelse som nu föreslås redan finns i aktiebolagslagen och då aktiebolagsformen torde bli den förhärskande när det gäller banks dotterföretag kan ifrågasättas om stadgandet uppfyller något behov. Enligt inspektionens uppfattning bör det utgå.

I samma paragraf införs en dispensmöjlighet från kravet på svenskt medborgarskap och bosättning beträffande revisorer. Utredningen föreslår dock att denna dispensmöjlighet endast skall gälla bankaktiebolag och föreningsbanker. Anledningen härtill torde vara att utredningen inte framlägger förslag som möjliggör för sparbank att äga utländskt dotterföretag. Så är emellertid inte heller fallet betr. föreningsbank. Oberoende av inställningen härtill, vilken inspektionen redovisar på annan plats, bör dock i görligaste mån lagstiftningen överensstämma mellan institutgrupperna.

Det finns dessutom mindre skäl i detta fall till en divergerande lagstiftning då stadgandet gäller en dispens som skall prövas av regeringen eller bankinspektionen.

Utredningen har ingående behandlat jävsreglerna. I betänkandet som avser sparbanker lämnar utredningen en redogörelse för SPAREV:s ställning och behandlar tämligen ingående frågan om jävsreglerna skulle kunna lägga något hinder i vägen för SPAREV eller deras revisorer att åtaga sig externrevisonsuppdrag för någon bank. Inspektionen delar helt utredningens ställningstagande och kan för sin del tillägga att styrelsen för SPAREV numera fått en sådan sammansättning att däri ingår endast auktoriserade revisorer.

En nyhet i utredningens förslag är att låneskuld till banken föreslås utgöra jäv för revisor. Enligt gällande lag är detta löst genom ett låneförbud för revisor i den "egna" banken. Detta låneförbud träffar dock även den med vilken revisorn är gift. Denna bestämmelse i rörelsekapitlet blir nu överflödig eftersom den överflyttats till jävsbestämmelserna för revisorer. Dock borde fortfarande uttryckligen gälla att den med vilken revisorn är gift – eller sammanboende – inte bör stå i låneskuld till den bank där någon så närstående är revisor. Detta tycks också vara utredningens ståndpunkt såvitt framgår av sparbanksbetänkandet. Inspektionen föreslår att lagstiftningen kompletteras på denna punkt.

Beträffande kreditjäv för revisorer har inspektionen anfört vissa synpunkter också vid behandlingen av 7 kap. 14 § bankaktiebolagslagen.

Utredningen har behandlat bankrevisorers möjlighet att anlita egna medhjälpare. Inspektionens inställning i denna fråga framgår bl. a. av ett remissyttrande 1978-02-23 till Institutet för Intern Revision. Inspektionen anförde där bl. a.:

I de flesta banker har sedan länge funnits en väl utbyggd intern revision. Detta är naturligt med hänsyn till den speciella och i flera avseenden komplicerade verksamhet bankerna bedriver. Verksamheten är av sådan art att den kräver en kontinuerlig granskning, som de externa revisorerna i praktiken inte kan utföra. Under årens lopp har kraven på internrevisionens kompetens ökat i takt med utvecklingen av bankernas verksamhet och med att automatisk databehandling tagits i anspråk för bankernas redovisning. Bankinspektionen har också för sin del verkat för att banks revisionsavdelning skall ledas av högt kvalificerad chef och att resurser för en effektiv kontroll ställes till revisionsavdelningens förfogande. De externa revisionerna har möjlighet att påverka den interna revisionens granskning genom att ta del av och framföra synpunkter på planeringen av granskningsarbetet och i övrigt, bl. a. genom internrevisonens rapportering, följa granskningsarbetets förlopp. Om en revisor anser att internrevisionen inte fyller de krav som revisor bör ställa enligt god revisionssed, har revisor att anmärka på förhållandet och på så sätt se till att rättelse kommer till stånd. Har de externa revisorerna bedömt att den interna revisionen har en sådan kvalitet som erfordras för internrevison i bank, bör de externa revisorerna kunna förlita sig på det fortlöpande granskningsarbete som iternrevisionen utför. Normalt bör inte föreligga behov för de externa revisorerna att anlita egen biträdespersonal. Det revisionsarbete

som återstår sedan internrevisionen gjort sin granskning och som åvilar de externa revisorerna att utföra, är i regel av sådan karaktär och innebär sådant ansvar, att revisorerna i allmänhet själva bör utföra granskningen.

Inspektionen tolkar vad utredningen anfört så att den av inspektionen rekommenderade ordningen kan tillämpas även i fortsättningen.

En nyhet är att auktoriserade revisionsbolag skall – även för bankaktiebolag och sparbanker – kunna utses till revisor. Detsamma gäller förslaget att revisor skall kunna utses tills vidare. Detta senare förslag har i sin tur medfört att regler om kompletteringsval blivit nödvändiga. Utredningen pekar på att en sådan bestämmelse inte kommer att behöva tillämpas så ofta eftersom banker regelmässigt har fler revisorer än nödvändigt. Av detta skäl menar utredningen bör det också vara möjligt för bankinspektionen att utan någon uttrycklig lagbestämmelse tillåta att kompletteringsvalet skjuts upp. Ifrågavarande paragraf är utformad som en tvingande regel för styrelsen att vidta åtgärder för att ny revisor tillsätts om någon revisors uppdrag upphör eller han blir obehörig. Inspektionen finner det svårt att dispensera från denna regel utan annat stöd än vad som kan utläsas ur lagmotiven. En uttrycklig dispensbefogenhet bör därför infogas i lagtexten.

3.10.2 Svenska bankföreningen

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om jäv för revisorer. I aktiebolagslagen finns en bestämmelse som säger att den som inte är behörig att vara revisor i moderbolag inte heller får vara revisor i dotterbolag. Denna bestämmelse har inte tagits upp i det nu föreliggande förslaget. Enligt betänkandet, sid. 288, är anledningen till detta att ett bankaktiebolag inte kan som dotterbolag ingå i en koncern. Detta uttalande kan inte vara korrekt och, om så vore, synas motiveringen ändå dunkel. Också på sid. 287 nämns att ett bankaktiebolag aldrig kan vara dotterföretag, varför den där kommenterade bestämmelsen i 2 § – minst en av moderbolagets revisorer bör utses till revisor i dotterföretag – sägs i första hand vända sig till bankaktiebolagets dotterföretag. Det bör slås fast att inget hindrar att ett bankaktiebolag kan ägas av annan svensk bank och alltså vara ett dotterbolag i en koncern. Jmfr för övrigt 14 kap. 9 § första stycket tredje meningen – Är dotterbolaget ett allmänt aktiebolag ... – som motsättningsvis bygger på denna uppfattning.

I paragrafen bör med hänsyn till det anförda införas aktiebolagslagens jävsregel för dotterföretag. Det bör därvid anmärkas att utländska dotterföretag inte berörs av en sådan bestämmelse. Dessa företag skall tillämpa den associationsrättsliga lagstiftning, som gäller i hemlandet. Detta innebär att det ur svensk rätts synpunkt står det utländska dotterföretaget fritt att som externrevisor välja en internrevisor i det svenska bankmoderbolaget.

Enligt andra stycket i föreslaget får en externrevisor vid revisionen inte anlita någon som omfatts av revisorsjäv. Undantag görs i fråga om internrevisorer, vilka får anlitas i den utsträckning det är förenligt med god

revisionssed. Enligt bankföreningens uppfattning är den interna revisionen i bankerna av sådan kvalitet att det som regel bör anses förenligt med god revisionssed att externrevisorerna förlitar sig på det granskningsarbete som internrevisorerna utför. Det finns således ej anledning att de externa revisorerna med dubblerad arbetsinsats och därav åtföljande kostnader som resultat använder sig av egna assistenter där bankens internrevision under bankinspektionens inseende byggts upp på ett tillförlitligt sätt. Bankföreningen föreslår att ifrågavarande stycke i paragrafen omformuleras enligt följande.

> Har bankaktiebolaget uppdragit åt anställda eller delegater att uteslutande eller huvudsakligen sköta bolagets interna revision, skall revisorerna anlita dessa personer i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed. Revisorerna får i övrigt vid revisionen inte anlita någon som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor.

3.10.3 Hovrätten för Västra Sverige

Till förslaget i 10 kap. 10 § BAL med bestämmelser om bl. a. revisionsberättelse skriver utredningen följande: "Här liksom i övrigt bör revisorerna vid utformningen av berättelsen beakta den särskilda betydelse det har för ett bankbolag att allmänhetens och utlandets förtroende för bankbolaget inte i onödan rubbas." (SOU 1984: 27 s 296.)

Såvitt hovrätten har sig bekant är risken för att revisorer skall minska förtroendet för ett företag genom alltför långtgående kritiska formuleringar i revisionsberättelsen obefintlig eller minimal. Det har vid många tillfällen visat sig att revisorer avstått från att göra ingrepp i en "ren" revisionsberättelse fastän information om händelser i företaget i berättelsen varit befogade från aktieägarnas och samhällets synpunkt. Hovrätten skulle sålunda hellre se ett uttalande i motiven att revisorerna inte i onödan skulle avhålla sig från de anmärkningar i revisionsberättelsen som påkallas av deras granskning.

3.10.4 FAR

I 10 § fjärde stycket föreskrivs bl. a. att revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om bolagets förvaltningsutgifter och den inre kontrollen inom bolaget. FAR anser denna avvikelse från vad som föreskrives i 1975 års aktiebolagslag vara otillräckligt grundad. Detta gäller ej minst mot bakgrund av att det förutsättes att revisorerna vid utformningen av revisionsberättelsen bör "beakta den särskilda betydelse det har för ett bankbolag att allmänhetens och utlandets förtroende för bankbolaget inte i onödan rubbas". Revisorernas skyldighet och möjlighet att uttala sig om förvaltningsutgifter och inre kontroll (bör med tillämpning av numera använd terminologi vara "förvaltningskostnader" och "intern kontroll") innefattas i vad som föreskrives redan i 10 § tredje stycket. Med en skyldighet att uttala sig om förvaltningskostnaderna följer att dessa bör närmare definieras. Avses alla bankens kostnader utom räntekostnader

och kreditförluster eller avses en snävare avgränsning? I vart fall bör med tillämpning av numera använd terminologi användas uttrycken "förvaltningskostnader" och "intern kontroll".

I 10 § femte stycket föreskrives att revisorerna skall avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen, varvid första–fjärde styckena skall tillämpas. Detta skulle innebära en skyldighet för revisorerna att uttala sig om *koncernens* förvaltningskostnader och interna kontroll. Någon skyldighet för moderbolagets revisorer att granska förvaltningen i enskilda dotterföretag föreligger emellertid ej, varför FAR anser att uttalande om koncernens förvaltningskostnader och interna kontroll ej bör komma ifråga.

3.11 11 kap.

3.11.1 Bankinspektionen

Under denna rubrik behandlas även redovisningsavsnitten i sparbankslagen och föreningsbankslagen.

Generellt kan beträffande redovisningsavsnitten i utredningens förslag sägas att de på ett föredömligt sätt anpassats till dagens behov. Detta visar sig särskilt tydligt när det gäller t. ex. koncernredovisning. En kodifiering av praxis har i många stycken även genomförts. Utredningen har också på ett bättre sätt än vad nu gällande lag gör klargjort bankinspektionens befogenheter när det gäller bankernas redovisning. Inspektionen är alltså överlag positiv till hur utredningen behandlat redovisningsfrågorna. Visserligen kan tyckas att utredningen gör avsteg från traditionellt bankredovisningstänkande när man upphäver undantaget från bokföringslagens bestämmelser om redovisning av goodwill. Inspektionen delar dock utredningens uppfattning att hänsyn både till civilrättslig lagstiftning och framför allt skattelagstiftning kräver en anpassning. Även koncernförhållanden kan som utredningen påpekar kräva en särredovisning av förvärvad goodwill. Trots en positiv grundsyn befarar dock inspektionen att svårigheter kan uppkomma när det gäller bedömningen av värdet av goodwill. Det är inte säkert att inspektionens och skattemyndigheternas inställning i detta hänseende kommer att överensstämma.

Såsom tidigare anförts menar inspektionen att skillnaderna mellan de olika institutens lagstiftning beträffande redovisning inte motiverar att denna tas in i tre separata lagar. Dessa bestämmelser bör i stället inflyta i bankrörelselagen.

Bankinspektionens befogenheter att utfärda föreskrifter har som tidigare anförts mera utförligt reglerats i detta kapitel och i förordningen, där regeringens bemyndigande återfinns. Ett uttryckligt stadgande att inspektionen skall, om särskilda skäl föreligger, kunna meddela föreskrifter som avviker från bokföringslagen införs även i banklagarna. Utredningen anför att samråd inför utfärdandet av föreskrifter bör ske med bankerna och bokföringsnämnden. Det är för inspektionen helt naturligt att samråd sker med bankerna eller bankorganisationerna. Detta ingår som en naturlig del i tillsynsverksamheten. Inspektionen utgår från att utredningen avsett att

samråd med bokföringsnämnden bör ske då en föreskrift skulle innebära en avvikelse från bokföringslagens regler.

Kapitlet innehåller regler om när årsredovisningshandlingarna skall avlämnas till revisor. Detta skall beträffande samtliga institut enligt utredningen ske en månad före stämma. I förhållande till gällande rätt innebär detta beträffande sparbankerna en förskjutning framåt i tiden på en månad. Enligt sparbankslagen skall nämligen redovisningshandlingar lämnas före mars månads utgång medan förslaget skulle innebära att detta sker före april månads utgång. Beträffande föreningsbanker innebär förslaget en förändring åt andra hållet från sista maj till sista april. Inspektionen kan beträffande föreningsbankerna förstå att något längre tid kan behövas att sammanställa årsredovisningshandlingarna. En central föreningsbank måste t. ex. ha tillgång till underlydande lokala föreningsbankers redovisningshandlingar. Inspektionen delar utredningens förslag i denna del beträffande föreningsbanker. Däremot kan inspektionen inte se att några egentliga skäl kan anföras som motiverar förskjutningen i tiden beträffande sparbanker. Det skulle innebära en avsevärd olägenhet, bl. a. för inspektionen, om inte bankaktiebolag och sparbanker behandlas lika i detta avseende. Inspektionen föreslår därför att bestämmelsen i sparbankslagen att redovisningshandlingar skall lämnas före mars månads utgång bibehålls.

Utredningen lämnar som nämnts förslag till regler för koncernredovisning. Eftersom det blir obligatoriskt för alla moderbolag att lämna sådan redovisning uppkommer också behov av dispensregler från kraven på fullständig koncernredovisning. Utredningen föreslår att banken skall kunna göra undantag från reglerna under vissa förutsättningar. Dessutom skall bankinspektionen kunna lämna medgivande härtill. Enligt inspektionens uppfattning bör det inte ankomma på banken själv att bedöma vilka undantag från lagstiftningen den kan göra. Det vore naturligare om det alltid ankom på inspektionen att bedöma om skäl för dispens föreligger.

3.11.2 FAR

I redovisningskapitlet har intagits två balansvärderingsregler som ingår i gällande lag, vilken i sin tur övertagit dem från äldre lag, men som ter sig stötande genom att klart avvika från de regler för god redovisningssed som ligger till grund för bokföringslagen.

Den första av dessa regler återfinnes i *4 § punkten 1.*, som lyder: "Om en särskild upplysning lämnas i årsredovisningen får en omsättningstillgång tas upp över anskaffningsvärdet, dock inte över verkliga värdet". Bokföringslagens huvudregel för omsättningstillgångar är att de får upptas högst till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkliga värdet, den s. k. "lägsta värdets princip". Genom förbudet att uppta tillgångarna över anskaffningsvärdet förhindras redovisning av en ännu orealiserad vinst. Att frångå denna grundregel för bankernas del kräver en övertygande motivering.

De poster bland bankers omsättningstillgångar, som främst kan tänkas bli föremål för en uppvärdering från anskaffningsvärde till verkligt värde,

synes vara: a) obligationer; b) fordringar i utländsk valuta. Att i ett läge, då räntenivån gått ned och därmed obligationskurserna gått upp, värdera upp obligationsportföljen över anskaffningsvärdet och redovisa en orealiserad vinst härav synes klart strida mot god redovisningssed och bankernas nuvarande praxis och borde sålunda ej få komma i fråga. Däremot bör det uppenbarligen vara tillåtet att uppta kassa och fordringar i utländsk valuta till dagskurs (verkliga värdet) på balansdagen, även om denna överstiger anskaffningskursen, dock endast i den utsträckning skulder i utländsk valuta finns som också uppvärderas. Fråga är emellertid om icke denna redovisning kan stödja sig på undantagsregeln i 14 § fjärde stycket bokföringslagen: "Omsättningstillgång får tagas upp över anskaffningsvärdet, om särskilda omständigheter föreligger och det kan anses tillåtet enligt god redovisningssed". Som "särskilda omständigheter" kan för valutaredovisningens del åberopas att kursvinster på uppskrivningen av tillgångar möter kursförluster på motsvarande uppskrivning av skulder i den utsträckning en balanserad valutaposition upprätthålles. Enligt FARs uppfattning borde denna lösning vara rimlig. Eljest synes en specialregel för omsättningstillgångar i utländsk valuta vara att föredraga framför den föreslagna obegränsade rätten till uppskrivning av omsättningstillgångar till verkligt värde.

Den i *4 § punkten 2* upptagna regeln kan enligt FARs uppfattning behöva överses mot bakgrund av dels vad som i föregående stycke sagts om upptagande av obligationer till högre värde än anskaffningsvärdet, dels den förändring i strukturen av bankernas obligationsportföljer, som synes bli en följd av att Riksbanken under 1983 slopade de likviditetskvoter, som under mer än 30 år haft en styrande effekt på obligationsinnehaven. Regeln, som tillåter bankerna att uppta räntebärande obligationer till ett s. k. "medeltalsvärde" (det värde som ger en effektiv förräntning motsvarande en på visst sätt beräknad medelränta under de senaste tio åren), har tillkommit under en tid, då det kunde antas att bankernas obligationer i stort sett innehades långsiktigt, och medför att vid en stigande marknadsränta bankerna kan uppta äldre obligationer med lägre nominell ränta till ett högre värde än marknadsvärdet. Efter den förändring som skedde 1983 får det antas att obligationsportföljerna kommer att omsättas väsentligt snabbare än tidigare, varigenom en större andel av portföljerna än förut kommer att vara anskaffad relativt sent. Behovet av en regel byggd på "medeltalsvärdet" minskar då. Enligt FARs mening måste i vart fall regeln utformas så, att den icke tillåter att värdet på obligationerna höjes över deras anskaffningsvärde. Regeln bör sålunda endast tillåta att obligationerna ej behöver nedskrivas till marknadsvärdet, om "medeltalsvärdet" är högre än detta.

Den andra från bokföringslagen avvikande värderingsregeln finns i *5 §* första stycket, där det anges att "en anläggningstillgång, vars värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet, inte får tas upp över detta verkliga värde". Bokföringslagens text är så utformad att man där undvikit det oklara uttrycket "verkligt värde", när det gäller anläggningstillgångar. "Verkligt värde" kan även när det gäller anläggningstillgångar tolkas som försäljningsvärdet. Det är dock uppenbart, att avsikten med nuvarande regel i banklagarna, som överförts till förslaget, icke är att exempelvis

bankens inventarier skall värderas ned till realisationsvärde. Enligt FARs uppfattning är bokföringslagens regler i dess 15 § andra och tredje styckena, som talar om avskrivning och om nedskrivning av anläggningstillgång, vars värde varaktigt har gått ned, fullt tillräckliga även för bankerna.

Vad som här sagts om 4 och 5 §§ BAL gäller även *7 kap. 4 och 5 §§ SpLF* och *9 kap. 4 och 5 §§ FbL*.

6 § första stycket har formulerats så att bestämmelsen om upptagande av goodwillvärde som erlagts vid övertagande av rörelse och om avskrivning av denna goodwill i 17 § första stycket bokföringslagen klart anges som gällande även för bankerna. (Samma gäller motsvarande ställen i SpLF och FbL.) Detta finner FAR riktigt. Det har emellertid också angivits att det skulle vara en nyhet att bankerna finge upptaga goodwill. FAR finner anledning att påpeka, att enligt dess uppfattning detta är en feltolkning av gällande rätt. Att upptaga goodwill som erlagts vid övertagande av rörelse som tillgång har i Sverige ansetts som god redovisningssed sedan åtminstone 1910-talet. Att den första bestämmelsen härom inflöt i 1944 års aktiebolagslag berodde icke på något behov att legalisera denna praxis utan föranleddes av att praxis i fråga om avskrivning av goodwillvärdet var varierande (se lagberedningens motiv till 1944 års aktiebolagslag, SOU 1941:9, s. 396–397).

I 1955 års lag om bankrörelse medtogs ingen bestämmelse om goodwill, emedan enligt motiven "att upptaga goodwill som tillgång är främmande för sådan verksamhet som bank bedriver". Oberoende av vad detta uttalande egentligen åsyftat kan det konstateras, att avsaknaden av en regel om goodwill i banklagen icke kunnat innebära ett förbud mot denna tillgångspost. Genom tillkomsten av 1976 års bokföringslag, som även i tillämpliga delar gällt för bankerna, är det i varje fall klart att bankerna kunnat upptaga goodwillvärde vid övertagande av rörelse.

I *8 §* har en avvikelse gjorts från motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen. I 1975 års aktiebolagslag infördes efter internationellt mönster regeln att antalet aktier och akties nominella belopp skall anges vid aktiekapitalet i balansräkningen. Enligt förslaget får denna uppgift lämnas i not till balansräkningen. FAR finner denna avvikelse onödig och ordningen i aktiebolagslagen att föredraga.

I 9 § om förvaltningsberättelsens innehåll har däremot gjorts en avvikelse från aktiebolagslagen som FAR vill tillstyrka, nämligen att någon finansieringsanalys ej behöver ingå. För banker ger en finansieringsanalys knappast någon upplysning som inte erhålles genom studiet av balansräkningsposternas förändring mot föregående år. I 9 § föreskrivs i stället att till förvaltningsberättelsen skall fogas en kapitaltäckningsanalys innehållande uppgifter om kapitaltäckningen och kapitalkravet enligt 7 kap. 7 § förslaget. Att kravet på kapitaltäckning uppfylls åvilar det Bankinspektionen och bankens revisorer att kontrollera. Att analysen även anses ge årsredovisningens läsare intressant upplysning och därför bör ingå i årsredovisningen sammanhänger med den bedömning som den möjliggör av bankens framtida finansiering, bl. a. behovet av nyemissioner. Från denna synpunkt kan det emellertid också vara lämpligt att läsaren i förekommande fall får ta del av den kapitaltäckningsanalys som skall upprättas enligt

bestämmelserna i 7 kap. 8 §. Enligt denna paragraf skall bankaktiebolag med dotterbank i utlandet och/eller intressebolagsandel i utländsk bank uppfylla vissa ytterligare kapitaltäckningskrav. Kännedom om graden av bankens uppfyllande av dessa krav har samma betydelse för läsarens bedömning av bankens framtida finansieringsbehov som den i förslaget föreskrivna kapitaltäckningsanalysen.

Att FAR finner viss oklarhet råda om den tidpunkt, till vilken kapitaltäckningsanalyserna skall anknytas, framgår av kommentaren ovan till 7 kap. 7 §.

3.11.3 Svenska bankföreningen

De föreslagna redovisningsbestämmelserna tillstyrks. Bankföreningen ifrågasätter emellertid om inte 6 § första stycket bör kunna utgå. Där sägs att bestämmelserna i 17 § andra och tredje styckena i bokföringslagen inte gäller för bankaktiebolag. Därav följer att 17 § första stycket bokföringslagen får tillämpning, innebärande att övertagen goodwill anses böra kunna tas upp som tillgång. Däremot skulle – i likhet med vad som gäller enligt nuvarande bankrörelselag – utgifter för teknisk hjälp, forsknings- och utvecklingsarbete, provdrift, marknadsundersökningar samt kapitalrabatter och direkta emissionsutgifter vid upptagande av långfristiga lån inte få tas upp som tillgång. Utredningen har som motiv för bibehållande i sistnämnda hänseende av den gällande ordningen endast anfört att "ordningen även fortsättningsvis bör gälla". Bankföreningen anser att möjlighet bör finnas att, under sedvanligt överinseende av bankinspektionen, i förekommande fall ta upp ifrågavarande poster som tillgång.

3.11.4 Bokföringsnämnden

Syftet med ett företags årsredovisning är att vid varje räkenskapsårs slut informera olika intressenter om företagets årsresultat och ekonomiska ställning och därigenom göra det möjligt för dem att göra olika bedömningar av företaget och dess utvecklingsmöjligheter. För att det skall vara möjligt och meningsfullt att göra jämförelser mellan företag som driver verksamhet inom olika branscher och som är organiserade under olika företagsformer är det väsentligt att årsredovisningens rapporter, samtidigt som de på ett rättvisande sätt återger det enskilda företagets resultat och ställning, präglas av en långt gående enhetlighet. BFN konstaterar därför med tillfredsställelse att Banklagsutredningen i sina förslag till redovisningsregler för de olika bankinstituten förutom att anpassa reglerna till bestämmelserna i 1975 års aktiebolagslag (ABL) och 1976 års bokföringslag (BFL) genomfört en långtgående inbördes samordning av de tre lagförslagen.

Även om BFN anser att samordningen av de regler som gäller för bankinstituten och dem, som gäller för "vanliga" företag på några punkter kan drivas längre än vad Banklagsutredningen föreslagit är nämnden medveten om att de speciella förhållanden som karaktäriserar banker ibland leder till ett behov av speciella tillämpningsregler för bankinstitutens redo-

visning. Nämnden delar också uppfattningen att det i vissa fall kan vara motiverat att bankinstitutens redovisning följer andra regler än de i bokföringslagen. BFN vill emellertid poängtera att nämnden fäster stor vikt vid att bankinspektionen, innan den utfärdar sådana regler, samråder inte bara med berörda banker utan även med BFN.

Mot bakgrund av önskvärdheten av att de olika legala redovisningsreglerna samordnas så långt som möjligt ställer sig BFN i princip positiv till de värderingsregler som intagits i de olika redovisningskapitlens 4 och 5 §§. Nämnden delar också utredningens uppfattning att man även i bankernas redovisning bör skilja mellan omsättningstillgångar och anläggningstillgångar.

Enligt utredningarna förutsätts bland anläggningstillgångarna i en bank kunna ingå, förutom vissa immateriella tillgångar, dels fastigheter, datorutrustning och övriga inventarier dels andra tillgångar. Om de senare sägs i utredningen inget annat än att de skall värderas enligt lägsta värdets princip. Av denna värderingsprincip drar emellertid BFN slutsatsen att det bland "andra tillgångar" kan tänkas ingå långfristiga innehav av fordringsbevis och andra värdepapper.

I *13 § BFL* definieras en anläggningstillgång som en tillgång, som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i rörelsen. När det gäller de olika typer av värdehandlingar som innehas i en bank kan det enligt BFN:s uppfattning ibland vara svårt att med hjälp av denna definition dra gränsen mellan omsättnings- respektive anläggningstillgångar. Nämnden anser därför att gränsdragningsproblemen bör behandlas i lagarna eller deras förarbeten. När det gäller principerna för denna gränsdragning anser nämnden att det förslag till rekommendation som International Accounting Standards Committee (IASC) utfärdat i höst bör kunna tjäna som vägledning.

Enligt IASC:s förslag bör direkt säljbara värdepapper redovisas som omsättningstillgång dels när den bokföringsskyldige avser att inneha dem kortare tid än tolv månader dels när vederbörande inte tagit ställning i fråga om innehavstiden. Det förhållandet att den bokföringsskyldige de facto innehaft ett sådant värdepapper under en längre tid utesluter inte att det redovisas som en omsättningstillgång. Direkt säljbara värdepapper bör följaktligen redovisas som anläggningstillgång endast när den bokföringsskyldige med säkerhet vet att värdepappret utgör en långsiktig placering.

BFN delar utredningens uppfattning att lager av olika typer av fordringar och värdepapper (s. k. monetära tillgångar) till sin natur skiljer sig från varulager, halvfabrikat och råvaror (s. k. reala tillgångar). Nämnden instämmer därför i utredningens slutsats att det vid värderingen av kortfristiga monetära tillgångar bör vara möjligt att frångå lägsta värdets princip även om det inte finns några sådana särskilda omständigheter som krävs enligt 14 § BFL.

Enligt den allmänna motiveringen till de olika lagförslagens redovisningskapitel skall bankers anläggningstillgångar i princip alltid värderas enligt lägsta värdets princip. De olika förslagens 5 § är utformade så att det föreskrivs att utöver vad som följer av 15 § BFL skall gälla, att bankernas anläggningstillgångar skall värderas enligt lägsta värdets princip. I kommentarerna sägs dessutom att för tillgångar som stadigvarande används i

rörelsen – fastigheter, datorutrustning och övriga inventarier – skall det verkliga värdet fastställas enligt vedertagen bruksvärdeprincip, vilket normalt kommer att innebära ett vanligt avskrivningsförfarande.

Enligt BFN:s uppfattning avviker utredningens definition av bruksvärde (= anskaffningsvärde – avskrivningar) från vad som är vedertaget. Detta, tillsammans med utredningens uttalande om att lägsta värdets princip skall vara huvudregel, medför att det finns risk för att värderingsreglerna kommer att tolkas så att även fastigheter och andra reala anläggningstillgångar kommer att värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Med en sådan tolkning blir det möjligt att underlåta att göra avskrivningar när de reala anläggningstillgångarnas verkliga värde har ökat t. ex. på grund av inflation. En sådan tolkning skulle innebära ett stort avsteg dels från BFL:s värderingsregler dels från vedertagna principer för värdering av anläggningstillgångar. BFN anser därför att lagförslagens 5 § och/eller motivuttalandena måste arbetas om så, att det klart framgår att avskrivningsprincipen i 15 § 2 stycket BFL skall tillämpas på fastigheter, datorutrustning, inventarier och övriga reala anläggningstillgångar samt att fordringar, värdepapper och andra monetära anläggningstillgångar skall värderas enligt lägsta värdet princip.

Som antytts anser BFN att det på ytterligare några områden bör vara möjligt att tillämpa samma regler för banker som för "vanliga" företag. När det gäller rätten att ta upp immateriella tillgångar i balansräkningen anser sålunda nämnden att banker bör ges samma möjlighet som "vanliga" företag att i förekommande fall genomföra en korrekt periodisering inte bara av utgifter för förvärv av goodwill utan även av t. ex. utgifter för utveckling av datorsystem samt av andra utgifter avseende forsknings- och utvecklingsarbete som är hänförliga till flera år. Eftersom bankinspektionen måste förutsättas följa reglernas tillämpning anser BFN att 17 § BFL utan inskränkning bör gälla för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. BFN vill i detta sammanhang också påpeka, att nämnden för närvarande arbetar med en anvisning som kommer att specificera de krav som måste vara uppfyllda för att det skall vara förenligt med god redovisningssed att periodisera utgifter för forsknings- och utvecklingsarbete och ta upp härmed sammanhängande belopp som en anläggningstillgång i balansräkningen. Risken för att en sådan periodiseringsrätt skulle kunna missbrukas torde därför vara i det närmaste obefintlig.

Enligt Banklagsutredningens förslag skall vidare några bestämmelser motsvarande dem i 11 kap. 9 § 4 stycket ABL inte gälla för bankinstituten. Enligt ABL:s regler skall förvaltningsberättelsen för sådana aktiebolag som har auktoriserad revisor innehålla en finansieringsanalys. Motsvarande regler gäller för ekonomiska föreningar och för företag som upprättar årsredovisning enligt lagen om årsredovisning m. m. i vissa företag. Banklagsutredningen anser emellertid att en finansieringsanalys inte har något större värde i en banks årsredovisning och föreslår att banker i stället skall foga en kapitaltäckningsanalys till sin förvaltningsberättelse.

BFN delar utredningens uppfattning att en traditionell finansieringsanalys som koncentreras på rörelsekapitalet och dess förändring sannolikt är av mindre värde för en bank. Efter den lagändring som genomfördes 1980

skall emellertid en finansieringsanalys vara en rapport som visar företagets finansiering och kapitalinvesteringar under räkenskapsåret. För närvarande pågår på skilda håll utvecklingsarbete som syftar till att få fram modeller för finansieringsanalyser som är mer informativa än de traditionella analyserna av rörelsekapitalets förändring. Eftersom enligt utredningen bankinstitutens årsredovisning har samma syfte som "vanliga" företags bör enligt BFN:s uppfattning detta utvecklingsarbete inriktas på att få fram modeller för informativa finansieringsanalyser även för banker.

Inom OECD:s Working Group on Accounting Standards diskuteras för närvarande hur OECD:s Guidelines kan behöva modifieras med hänsyn till att de skall tillämpas även av banker. För närvarande är gruppens ståndpunkt den att inga speciella undantagsregler skall gälla beträffande bankers skyldighet att publicera finansieringsanalys. Av en arbetsrapport som utarbetats inom OECD framgår att bl. a. i England och USA publicerar banker regelmässigt finansieringsanalyser. I Sverige publicerar ett flertal av de större bankaktiebolagen finansieringsanalyser, om än av skiftande kvalitet.

Även om en kapitaltäckningsanalys är av värde för läsarna av en banks årsredovisning kan en sådan rapport inte ersätta en finansieringsanalys. Mot bakgrund av dels syftet med bankernas årsredovisning dels internationell praxis bör enligt BFN:s uppfattning även bankernas årsredovisning innehålla en finansieringsanalys. I varje fall bör en sådan rapport ingå i de större bankernas årsredovisning och för att påskynda det pågående arbetet med att få fram lämpliga modeller för analysen bör enligt nämndens uppfattning regler om finansieringsanalys intagas i 9 § av de tre lagförslagens redovisningskapitel.

Inte heller när det gäller reglerna för redovisning av koncernförhållanden har Banklagsutredningen fullt ut anpassat de föreslagna reglerna till dem i ABL. Enligt 11 kap. 7 § sista stycket ABL skall inbördes fordrings- och skuldförhållanden i en koncern specificeras liksom panter och därmed jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för dotterföretag eller moderbolag. Banklagsutredningen anser att enligt god redovisningssed en motsvarande redovisning bör genomföras i banker. Utredningen menar emellertid att bankkoncernernas struktur gör att specifikationsskyldighetens omfattning är svår att reglera i lag. Utredningen avstår därför från att ta in regler motsvarande dem i ABL i sina lagförslag och överlämnar i stället åt bankinspektionen att svara för reglernas utformning.

BFN kan inte bedöma huruvida utredningen har rätt när den menar att särskilda förhållanden i bankkoncerner gör det speciellt svårt att specificera interna fordringar och skulder m. m. i en sådan koncern. Om svårigheterna finns anser emellertid nämnden inte att det är någon lösning på problemet att helt avstå från att reglera specifikationsskyldigheten i lag och i stället överlåta allt ansvar för reglernas utformning på bankinspektionen.

Redovisningslagstiftning har regelmässigt karaktären av ramlagstiftning som måste kompletteras med olika typer av tillämpningsföreskrifter. BFN anser därför att grundläggande regler om skyldigheten att specificera inbördes fordrings- och skuldförhållanden m. m. bör finnas i 7 § i de olika lagarnas redovisningskapitel. Om praktiska svårigheter och bristande erfa-

renhet av sådan specificering gör, att man känner tveksamhet inför reglernas utformning kan dessa enligt nämndens uppfattning utformas enligt följande princip:

"Inbördes fordrings- och skuldförhållanden mellan dotterföretag och moderföretag i en koncern skall specificeras liksom pant och därmed jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för dotterföretag eller moderföretag. Specifikationen skall utformas i enlighet med god redovisningssed och de föreskrifter som utfärdas av bankinspektionen."

BFN har också noterat att utredningen i anslutning till 11 § i de olika lagförslagens redovisningskapitel rekommenderar att förvärvsmetoden används vid upprättande av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Nämnden delar utredningens uppfattning att denna metod ger en mer korrekt koncernredovisning än de traditionella metoderna och instämmer i att den bör rekommenderas – men endast under förutsättning att koncernen bildats genom ett förvärv.

I varje fall bankaktiebolagslagen torde emellertid inte utesluta att bankkoncerner bildas genom s. k. "pooling of interests" dvs. genom att två företag går samman på det sättet att den formellt förvärvade bankens aktieägare erhåller nyemitterade aktier i den formellt förvärvande banken (apportemission). Vid sådan sammanslagning av de ekonomiska intressena består ägarkontinuiteten och ägarna i den formellt förvärvade banken kan inte erhålla ersättning för några goodwill-värden. Om dessutom de båda företagen är ungefär lika stora bör koncernredovisningen upprättas enligt pooling-metoden och detta bör enligt BFN:s uppfattning framgå av förarbetena.

3.12 12–13 kap.

3.12.1 FAR

12 kap.

Den i förslagets 4 § ingående regeln om avsättning av årsnettovinst till reservfonden innehåller samma krav som aktiebolagslagen – avsättning av 10 % av årsvinsten tills reservfonden uppgår till 20 % av aktiekapitalet. Procenttalen i gällande lag är 15 resp. 50. Kraven har sålunda sänkts. FAR vill uttala, att föreningen icke ser någon risk med denna sänkning. Den för bestämmandet av en banks erforderliga egna kapital helt dominerande regeln är kapitaltäckningskravet (förslagets 7 kap. 7 §). Med hänsyn till detta hade det enligt FARs uppfattning varit mest rationellt att helt avskaffa kravet på avsättning till reservfonden ur årsvinsterna, men önskemålet om en likformig regel för alla aktiebolag kan motivera att avsättningskravet behålls.

3.12.2 Svenska bankföreningen

12 kap.

Bestämmelserna angående vinstutdelning m. m. i detta kapitel tillstyrks. Bankföreningen finner det väl motiverat att kraven på reservfondsavsättningar lindras genom att anpassas till aktiebolagslagens bestämmelser därom. Möjligheten att utnyttja reservfond för fondemission är också exempel på en välkommen anpassning till aktiebolagslagen.

13 kap.

Likvidationsbestämmelserna vilka innebär att skyldigheten för ett bankaktiebolag att träda i likvidation kan inträda tidigare än likvidation av ett vanligt aktiebolag, föranleder ingen erinran. Det bör emellertid noteras att med hänsyn till kapitaltäckningsreglerna och bankinspektionens fortlöpande tillsyn över bankernas likviditet och soliditet regler om tvångslikvidation kan synas obehövliga för bankerna.

3.13 14 kap.

3.13.1 Bankinspektionen

Under denna rubrik behandlas även fusionsavsnitten i sparbankslagen och föreningsbankslagen.

I bankaktiebolagslagen saknas beträffande beslut om godkännande av fusionsavtal den bestämmelse som i sparbankslagen (10: 3) och föreningsbankslagen (12: 3) anger att viss kvalificerad majoritet är erforderlig. Bankaktiebolagslagen följer i det avseendet den allmänna aktiebolagslagen. Sett till vikten av här ifrågavarande beslut finns enligt inspektionens uppfattning inte anledning att göra åtskillnad mellan bankgrupperna. Vidare föreligger mellan sparbankslagen och föreningsbankslagen en icke motiverad olikhet beträffande nämnda lagrum.

Även en annan skillnad bankgrupperna emellan bör framhållas.

För bankaktiebolagen gäller (14: 4) att det är regeringen som meddelar tillstånd att verkställa fusionsavtalet. Vid fusion genom kombination är det också regeringen som stadfäster bolagsordning för det nya, övertagande bankbolaget och meddelar oktroj för detta. Motsvarande gäller beträffande central föreningsbank (12: 5). Beträffande stadfästelse av bolagsordning resp. stadgar och meddelande av oktroj gäller alltså detsamma som när eljest ny bank inrättas. Detta är naturligt.

Beträffande fusion kan slutligen anmärkas att utredningen inte reglerat frågan om fusion mellan banker som inte tillhör samma bankgrupp. Bestämmelser härom hade i förekommande fall haft sin plats i den föreslagna ramlagen. Av allt att döma har utredningen ansett behov av sådana bestämmelser inte föreligga. Ett särskilt fusionsinstitut i sådant syfte hade blivit komplicerat till sin konstruktion. Inspektionen vill inte för sin del påyrka att bestämmelser i sådant avseende införes. Ställning till detta spörsmål får tas om behov därav skulle aktualiseras.

3.13.2 Svenska bankföreningen

Kapitlets fusionsbestämmelser är hämtade från aktiebolagslagen. Det kan ifrågasättas om den stora överbyggnad som regelsystemet innebär egentligen är nödvändig. Kanske räcker det för bankernas vidkommande med den enklare fusionsmöjligheten som övertagande av helägt dotterbolag innebär. Bankföreningen vill emellertid inte motsätta sig att anpassningen till aktiebolagslagen görs total när nu fusionsregler införs för bankernas vidkommande.

3 §

Det bär anmärkas att aktiebolagslagen varifrån bestämmelsen hämtats har ändrats genom SFS 1982: 733. Ändringen innebär att hinder mot registrering av ett fusionsavtal möter om fusionen förbjudes enligt konkurrenslagen eller näringsfrihetsombudsmannen inte beslutat lämna fusionen utan åtgärd. Anledning finns inte att för bankaktiebolagens del ha motsvarande bestämmelse. Den prövning av företagsförvärv som sker enligt konkurrenslagen ersätts för bankernas vidkommande av bankinspektionens och regeringens oktrojprövning.

9 §

I andra stycket föreskrivs att egendom som en bank inte får förvärva men som vid fusion tillfaller bankbolaget måste avyttras. Häremot finns inget att invända. Däremot är den föreskrivna fristen om ett år för denna avyttring allt för kort. I likhet med vad som föreslagits gälla enligt 7 kap. 6 § – och föreslås av bankföreningen i fråga om 7 kap. 5 § – bör fristen sättas till tre år, fortfarande med möjlighet till förlängning, om synnerliga skäl föreligger.

11 §

Paragrafen som sägs överensstämma med motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen innehåller bestämmelser om utseende av skiljemän. Vid utformning av förslaget har emellertid en sådan språklig jämkning gjorts att det materiella innehållet i bestämmelserna har förändrats. Andra meningen i första stycket (''Samtidigt skall styrelsen uppge skiljeman.'') innebär att det är dotterbolagets styrelse som skall utse skiljeman. Så är uppenbarligen inte avsett, utan denna uppgift skall åvila moderbolaget. Bankföreningen anser att aktiebolagslagens 10 § första stycke ordagrant skall överföras till förevarande 11 §.

12 §

Motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen har genom SFS 1984: 342 ändrats. Detsamma gäller motsvarigheten till förslagets 10 §. Samma ändringar bör göras i bankaktiebolagen.

I jämförelse med motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen har en språklig otydlighet uppkommit genom användningen i andra stycket av ordet aktiebrev i bestämd form. Bankföreningen, som är medveten om att den nya försäkringsrörelselagen också har samma ordalydelse som nu föreslås för bankaktiebolagslagen, anser att en återgång bör göras till aktiebolagslagens ordval till undvikande av missförstånd.

3.13.3 NO

NO har inga invändningar mot utredningens förslag att skapa mera enhetliga regler för fusioner inom de olika bankinstitutsgrupperna genom viss anpassning till bestämmelserna i aktiebolagslagen. NO ser positivt på att möjligheten öppnas till fusion genom kombination för alla tre bankgrupperna.

Förslagen innebär att regeringen normalt skall ge tillstånd till att verkställa en fusion. NO vill inte heller invända mot att fusionsprövningen normalt samordnas till regeringen. Utredningen föreslår att regeringen skall pröva bl. a. om fusionen "framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt". NO vill ifrågasätta om man inte även vid fusioner kan använda det begrepp som NO föreslagit vid oktrojprövningen. Regeringen skulle i sådant fall tillåta fusionen om den inte bedöms vara oförenlig med en sund utveckling av bankverksamheten (sparbanksverksamheten, föreningsbanksverksamheten). Under detta begrepp torde kunna inrymmas vad utredningen enligt specialmotiveringen åsyftar med fusionsprövningen, exempelvis att fusionen inte bör vara till nackdel för bankväsendet som sådant, eller för den bygd vari de berörda sparbankerna verkar, eller motverkar en ändamålsenlig organisation av sparbanksrörelsen och föreningsbanksrörelsen. Härigenom skulle man komma ifrån den dubbla prövning som utredningens förslag innebär vid fusion genom kombination. Enligt förslagen skall regeringen i dessa fall pröva dels om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt, dels om den nya bankens planerade rörelse är nyttig för det allmänna i samband med att oktroj beviljas för den nya banken. En sådan ordning innebär att fusionsprövningen, oktrojprövningen och tillsynen görs enligt samma begrepp, nämligen vad som är att anse som en sund utveckling av bankverksamheten.

NO erinrar i detta sammanhang om att konkurrenslagens regler om företagsförvärv omfattar näringslivet i dess helhet.

3.13.4 FAR

FAR noterar med tillfredsställelse att den tidigare olösta frågan om fusion i bankaktiebolag inkl. fusion med helägt dotterbolag och inlösen av minoritetsaktier, nu får en lösning genom förslagets regler, som är utformade på i princip samma sätt som för allmänna aktiebolag.

3.14.1 Hovrätten för Västra Sverige

Vad beträffar skadeståndsfrågorna i det föreslagna 15 kap. BAL har det varit besvärligt att koppla in de s. k. delegaterna – anställda och ledamöter i lokalstyrelser som styrelsen delegerat sina befogenheter till – i ansvarssystemet. Särskilda svårigheter har mött i 5 och 6 §§. Svårigheterna har att göra med att delegaterna inte beviljas ansvarsfrihet vid stämma. Utredningen har gjort den avvägningen att delegaterna inte får åtnjuta ansvarsfrihet men att deras ansvar upphör ett år efter den bolagsstämma då den aktuella årsredovisningen behandlades. Motsvarande regler föreslås i 11 kap. 4–5 §§ SpL och 13 kap. 5–6 §§ FBL.

Enligt hovrättens mening kan denna lösning ifrågasättas. Styrelseledamot åtnjuter ju möjligheten till ansvarsfrihet med de inskränkningar som sägs i 5 § fjärde stycket förslaget till BAL, resp. 11 kap. 4 § fjärde stycket SpL och 13 kap. 5 § fjärde stycket FBL. Normalt måste skadeståndstalan mot styrelseledamot väckas inom motsvarande tid som angivits för delegat.

Hovrätten anser att det inte är rimligt att ställa en delegat sämre i ansvarshänseende än en styrelseledamot. Tvärtom bör väl delegatens ansvar vara mera begränsat, då han står lägre i organisationshierarkin.

Den bästa lösningen synes vara att delegaterna får omfattas av beslutet om ansvarsfrihet. Vad utredningen anför om svårigheterna att utreda delegaternas förehavanden i tid till bokslutet är inte något särskilt tungt vägande skäl mot en sådan ordning.

3.15 16 kap.

3.15.1 Svenska bankföreningen

I 2 § upptas bestämmelser om bifirma. Därvid anges – i enlighet med gällande lag – att ordet bank inte får tas in i bifirman. Bankföreningen har observerat att motsvarande bestämmelse i den föreslagna sparbankslagen inte innehåller detta förbud. Skälet härtill är enligt utredningen (sparbankslagen, sid. 249) att den önskade strukturomvandlingen av sparbanksrörelsen skulle kunna underlättas genom att ordet sparbank fick ingå också i bifirman. Om denna ändring genomförs för sparbankernas del, är det enligt bankföreningens mening svårt att motivera att inte motsvarande ändring bör göras också för övriga bankinstitut.

3.16 17 kap.

3.16.1 Bankinspektionen

Med hänsyn till kreditmarknadskommitténs uppdrag har banklagsutredningen inte närmare övervägt behovet av ändringar såvitt gäller banktillsynen. Såsom tidigare framhållits förordar bankinspektionen, att reglerna härom för alla tre bankinstitutsgrupperna redan nu inarbetas i bankrörelselagen och jämkas i överensstämmelse med fondkommissionslagen.

3.16.2 Kammarrätten i Stockholm

Utredningen uppger sig särskilt ha strävat efter att förenkla språket. Det bör vara möjligt att komma längre på denna väg. Domstolen tänker då speciellt på kapitlen om tillsyn (17 kap. BAL, 13 kap. SpLF, 15 kap. FbL).

3.17 18 kap.

3.17.1 Bankinspektionen

Under denna rubrik behandlas även avsnitten om registrering i sparbankslagen och föreningsbankslagen med bestämmelserna om registrering i bankrörelseförordningen.

De föreslagna registreringsbestämmelserna innebär vissa förenklingar jämfört med gällande lag. Sålunda har kravet på kungörelse tagits bort vid tre slag av registrering. Dagen för rörelsens öppnande enligt 2 kap. 17 § behöver inte kungöras eftersom bankbolaget har motsvarande kungörelseplikt. Undantag görs också för vissa meddelanden från konkursdomaren på grund av att kungörelse sker i det hos konkursdomaren anhängiga målet. Inte heller registrering av fusionstillstånd föreslås bli kungörelsepliktiga. Detta bör kunna underlåtas mot bakgrund av att de föreslagna fusionsreglerna redan innehåller ett antal kungörelseförfaranden.

Utredningen föreslår också att själva registreringen får underlåtas i ett fall jämfört med gällande lag. När bankinspektionen förklarar ett bolagsstämmobeslut förfallet skall enligt 168 § BL en anteckning registreras och kungöras om att en tidigare införd uppgift i registret om bolagsstämmobeslutet avförs därifrån. Utredningen anser att detta förfarande kan undvaras med hänsyn till att den publicitet, som i sådana fall knyts till anteckningen i registret av inspektionens beslut, får anses tillräcklig.

Bankinspektionen finner de föreslagna förenklingarna väl motiverade och tillstyrker utformningen av bestämmelserna om registrering i lagförslaget. Detta gäller även förslaget om att vissa registreringsbestämmelser överförs från lag till en av regeringen utfärdad bankrörelseförordning.

3.17.2 Kammarrätten i Stockholm

De föreslagna reglerna om registrering överensstämmer väsentligen med gällande rätt. Kammarrätten har inga invändningar mot förslaget i den delen. Motsvarande gäller förslaget att bibehålla den gällande besvärsordningen i fråga om bankinspektionens beslut i registreringsfrågor, dvs. att kammarrätten skall vara besvärsinstans. Det kan nämnas att endast ett sådant mål har förekommit sedan 1972.

3.18 19 kap.

3.18.1 Kammarrätten i Stockholm

Talan mot bankinspektionens beslut om föreläggande av vite föres enligt nuvarande ordning hos regeringen genom besvär (175 § BL, 91 § SpL, 82 §

JkL). Utredningen föreslår att besvär över inspektionens beslut i sådana fall i stället skall anföras hos kammarrätten. Domstolen tillstyrker förslaget.

Enligt gällande rätt har bankinspektionen befogenhet att förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud enligt BL, SpL eller JkL.

Denna befogenhet bibehålls i förslagen till BAL, SpLF och FbL. Enligt förslagen ges inspektionen dessutom möjlighet att i vissa, i lagtexten angivna fall även döma ut vite som har förelagts banks styrelseledamöter. Över sådana beslut skall besvär anföras hos kammarrätten inom tre veckor från delgivningen av beslutet. Domstolen har inte något att erinra mot att bankinspektionen ges möjlighet att döma ut vite i dessa fall men sätter i fråga om inte inspektionen bör ges sådan möjlighet överlag. Den ordning som utredningen har förordat leder bl. a. till att viten prövas av förvaltningsdomstol respektive allmän domstol beroende av om bankinspektionen får döma ut vitet eller inte. Frågan om en utvidgad rätt att döma ut vite har emellertid diskuterats när den nya försäkringsrörelselagen infördes (prop. 1981/82: 180). Härvid valdes samma lösning som den som nu föreslås av utredningen. Besvär över bankinspektionens beslut om förelägganде eller utdömande av vite kan förmodas inte bli särskilt frekventa. På försäkringsrörelsesidan trädde den nu föreslagna ordningen i kraft den 1 januari 1983. Några mål av aktuell art har ännu inte förekommit i domstolen.

Det förtjänar att framhållas att bankinspektionen enligt t. ex. lagen (1963: 76) om kreditaktiebolag och lagen (1980: 2) om finansbolag väl får utsätta men inte döma ut vite. Enhetliga regler i aktuellt hänseende bör eftersträvas inom bankinspektionens hela verksamhetsområde. Detsamma bör gälla med avseende på besvärsreglerna. Kammarrätten föreslår därför att de bestämmelser om vite och besvär som blir en följd av remitterade betänkanden införs även i övriga berörda lagar.

Enligt utredningens förslag skall den mot vilken vitesföreläggande riktar sig genast skriftligen underrättas om föreläggandet. Eftersom besvärstiden, tre veckor, räknas från det vederbörande bevisligen fått del av föreläggandet, bör i stället den ordningen gälla att den mot vilken ett föreläggande riktas omedelbart skall delges detta. Det synes lämpligt att, i enlighet med förslaget, bankinspektionen också skickar en underrättelse till vederbörande bankbolag.

Vid den fortsatta behandlingen av utredningens förslag bör också övervägas om inte möjlighet bör öppnas för bankinspektionen att föra talan mot kammarrättens avgöranden. Erfarenheter från andra rättsområden ger nämligen vid handen att det från prejudikatsynpunkt kan vara av intresse att inte endast enskild part utan även vederbörande centralmyndighet har möjlighet att underställa frågor regeringsrättens prövning.

Vad gäller lagtexten vill domstolen påpeka att hänvisningen i 18 kap. 7 § sista meningen BAL till 18 kap. 4 § tredje stycket samma lag bör avse fjärde stycket i sistnämnda lagrum.

3.18.2 Riksåklagaren

Den omfattande förändring av straffbestämmelserna som skedde i samband med införandet av den nya aktiebolagslagen har varit förebild även för samma bestämmelser i de nu föreslagna lagarna. Bankinspektionens administrativa kontroll med möjlighet till vitesföreläggande samt de olika associationsrättsliga sanktionerna såsom skadestånd och entledigande av styrelse får sägas starkt begränsa behovet av straffbestämmelser. Bankinspektionens roll gör det även naturligt att den ges befogenhet att i vissa fall döma ut ett av densamma förelagt vite. Straff föreslås följa endast på vissa preciserade förfaranden. Strafflatituden föreslås vara oförändrat böter eller fängelse i högst ett år. Genom detta senare straffmaximum utesluts möjligheten att använda strafföreläggande även i sådana fall där fråga är om t. ex. oaktsam underlåtenhet i visst avseende. Det kan emellertid sägas vara angeläget att betona att samhället, med hänsyn främst till skyddet för de enskilda kunderna, ser allvarligt på de ifrågavarande brotten. Fråga är vidare om ett relativt sett litet antal brott. Det framstår därför enligt min mening som följdriktigt att en lagföring omfattar även ett domstolsförfarande och vid allvarligare överträdelser en reell risk för frihetsberövande påföljd.

3.18.3 Länsåklagarmyndigheten i Värmlands län

När det gäller straffbestämmelserna delar jag utredningens uppfattning, att behovet av straffsanktioner för lindrigare lagöverträdelser inte är särskilt uttalat med hänsyn bl. a. till bankinspektionens tillsynsverksamhet. Jag accepterar utredningens bedömning av kriminaliseringens omfattning och har ingen erinran mot utformningen av bestämmelserna.

3.18.4 Länsåklagarmyndigheten i Kalmar län

Det är positivt, att antalet straffbestämmelser begränsats och att övriga regler getts en enhetlig utformning.

Bankinspektionen ges i vissa fall rätt att förelägga och utdöma vite. I andra fall åter ska frågan om vitesutdömande handläggas av allmän domstol. Det kan sättas i fråga, om inte uppgiften att utdöma vite i samtliga fall skulle kunna anförtros bankinspektionen. Den besitter särskild kompetens. Antalet vitesfall blir säkerligen så få, att det finns en risk för en inte enhetlig tillämpning om vitesutdömandet ska ankomma på allmän domstol, detta särskilt som vitesmålen där normalt handläggs av tingsnotarie. Från rättssäkerhetssynpunkt behöver hinder knappast möta att låta inspektionen utdöma vite. Möjlighet finns att hos kammarrätt överklaga dess beslut.

3.18.5 Åklagarmyndigheten i Göteborgs åklagardistrikt

Bankinspektionens administrativa kontrollverksamhet med därtill hörande sanktionsmöjligheter synes vara ett tillräckligt effektivt instrument för att komma tillrätta med de överträdelser av banklagstiftningens regler som

kan förekomma inom bankinstituten. Denna kontrollverksamhet, sammantagen med föreslagna sanktionsformer av associationsrättslig karaktär, måste anses ha samma preventiva effekt som nu gällande straffbestämmelser. Härtill kommer likaledes den kontrollmöjlighet som föreligger genom regeringens möjlighet vid svårare avvikelser från lagstiftningens regler att förklara meddelad oktroj förverkad.

De straffbestämmelser som utredningen föreslår är bra. Dessa bestämmelser tar sikte på överträdelser av vissa specifika bankrättsliga förhållanden, vilka bankinspektionen normalt inte kan uppdaga genom sin löpande tillsyns- och kontrollverksamhet, varför en allmän straffsanktion behövs.

Utredningens förslag till utformning av ansvarsbestämmelser innebär en förenkling i förhållande till gällande lagstiftning och en anpassning till regelmönstret i vår nuvarande aktiebolagslag. Det tillstyrkes att dessa bestämmelser i föreslagen lydelse upphöjes till lag. Dock är jag tveksam till om 6 § i förslag till bankrörelselag bör få föreslagen lydelse. I modernare skrivsätt brukar man ange om uppsåt och/eller oaktsamhet kräves. Föreslagna texten för närmast tanken till strikt ansvar.

I övrigt föranleder betänkandet inte något uttalande från min sida.

4 Synpunkter på Sparbankslag (SOU 1984: 28)

Synpunkter som i det tidigare lämnats på bankaktiebolagslagens utformning gäller i vissa fall också sparbankslagens motsvarande bestämmelser, jfr avsnitt 3.

4.1 1 kap.

4.1.1 Bankinspektionen

De inledande bestämmelserna innebär den förändringen i förhållande till nuläget att ett oktrojförfarande införes även för sparbankerna. Regeringen kommer att meddela oktroj också för sparbank och stadfäster i samband därmed reglemente för sparbanken. Därmed har en anpassning skett till vad som föreslås för bankaktiebolagen och föreningsbankerna. Vidare införes ett koncernbegrepp av motsvarande innebörd som för bankbolagen. Inspektionen tillstyrker vad som sålunda föreslås.

I *1 kap. 1 §* anges att sparbanks rörelse skall avse främst ett visst angivet verksamhetsområde. Verksamhetsområdet torde alltjämt få bestämmas från den utgångspunkten att sparbank normalt inte skall konkurrera med annan sparbank och inte t. ex. bevilja lån till företag som sparbanken av geografiska skäl har svårt att följa. Verksamhetsområdena skall alltså i princip inte lappa över varandra. Emellertid förekommer det att sparbankers naturliga kundupptagningsområden särskilt inom storstadsregionerna och till dessa gränsande områden kan delvis sammanfalla. Exempel härpå är bl. a. området Uppsala-Stockholm-Södertälje. I sådana områden kan det finnas ett legitimt behov för en sparbank att etablera kontor inom område som ingår i annan sparbanks verksamhetsområde. Att verksamhetsområ-

den på detta sätt delvis kan sammanfalla bör därför kunna godtas. Inspektionen anser att den ändring av sparbanks reglemente som kan föranledas av verksamhetsområdets justering är av sådan art att den bör få stadfästas av inspektionen.

Helt skild från frågan om verksamhetsområdets avgränsning är frågan om större regionala sparbanker, i likhet med provinsbankerna, skall kunna inrätta kontor i Stockholm. Något direkt hinder häremot finns inte längre, utan frågan får bedömas utifrån kravet på en sund utveckling av sparbankens rörelse. Legitima skäl kan föreligga för sådana etableringar med något enstaka kontor. Å andra sidan får beaktas intresset av att inte försvaga sparbankernas gemensamma organ.

I princip har alltså varje sparbank sitt avgränsade verksamhetsområde. En övergripande och riksomfattande samverkan sker emellertid via Sparbankernas Bank och andra sparbanksgemensamma företag. Andra former av samarbete mellan sparbanker förekommer också. Därmed skapas bättre förutsättningar för sparbankerna att hävda sig i konkurrensen med affärsbankerna. Detta är i linje med den samordnade banklagstiftningens syfte liksom bildandet av större sparbanksenheter genom fusion. Hittills har fusioner skett på sådant sätt att en sparbank varit övertagande. Ibland har en sådan lösning ansetts innebära problem därför att den övertagande sparbanken skulle framstå som ledande. Överlåtande sparbank skulle mer eller mindre förlora sin identitet och den lokala anknytningen gå förlorad. Ett sådant resonemang är i sak felaktigt men kan ha viss psykologisk betydelse. En lösning som på senare tid diskuterats är att en helt ny sparbank bildas genom samgående av sparbanker. På det lokala planet arbetar de fusionerade sparbankerna som självständiga enheter inom den nya banken i stort sett som förut, medan den nybildade sparbanken har en regionalt övergripande verksamhetsinriktning och kapacitet för sådana engagemang som enskild lokal sparbank inta förmår bära. Likheter finns med föreningsbanksrörelsen men med den väsentliga skillnaden att de lokala enheterna inte blir självständiga rättssubjekt.

Idéer har framkommit på senare tid om hur en på så sätt skapad sparbank skulle kunna fungera. Åtskilligt i vad sålunda framkommit om den organisatoriska uppläggningen kan diskuteras. Idéernas förverkligande är emellertid främst en sparbankspolitisk fråga som får lösas av sparbanksrörelsen inom ramen för rådande legala förutsättningar. Att dessa förutsättningar vidgas för att nya institutionella lösningar skall möjliggöras är därför bra. Det kan bidra till att bevara den styrkemässiga balans mellan bankgrupperna som är ett av den samordnade banklagstiftningens syftemål. Inspektionen noterar alltså med tillfredsställelse att utredningen genom föreslagen 2 § i 10 kapitlet skapar möjlighet till fusion genom kombination. Förslaget är ägnat att underlätta sådana samgående mellan sparbanker som senast berörts. Liknande syfte har utredningens förslag i 12 kap. 1 § om sparbanks firma. Det möjliggör att t. ex. lokal enhet av regional sparbank bildad genom fusion kan som bifirma använda den tidigare lokala sparbankens namn.

4.1.2 Svenska sparbanksföreningen

1 §

Föreningen konstaterar med tillfredsställelse att portalbestämmelsen, ehuru moderniserad, givits ett innehåll som motsvarar gällande rätt.

Enligt förslagets definition är en sparbank "en enligt denna lag bildad bank, som fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse". Definitionen avser inte befintliga sparbanker. Föreningen förutsätter att denna fråga löses i promulgationsbestämmelserna.

Enligt definitionen har sparbanks stiftare eller andra inte rätt att njuta del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen. Föreningen förutsätter att resultatandelssystem i sparbank inte strider mot föreslagen regel samt föreslår att departementschefen ansluter sig härtill i sina överväganden.

2 §

Föreningen finner att det redan finns anledning att till ramlagen flytta den förevarande grundläggande bestämmelsen om att sparbank, liksom för övrigt bankaktiebolag och föreningsbanker, skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad hos denna.

3 §

I föreslagen koncerndefinition förutsättes att sparbank, i motsats till bankaktiebolag, inte skall kunna vara moderföretag i sådan koncern som innehåller utländskt dotterföretag. Föreningen förutsätter att denna fråga tas upp till förnyad behandling av kreditmarknadskommittén.

4.1.3 Svenska bankmannaförbundet

1 §

SBmf förutsätter att bestämmelsen att sparbanks stiftare eller andra inte har rätt att njuta del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen inte innebär att resultatandelssystem i sparbanken strider mot den föreslagna regeln.

4.2 2 kap.

4.2.1 Svenska sparbanksföreningen

Föreningen finner att föreslagna regler om bildande av sparbank är ändamålsenliga och klara.

Föreningen ifrågasätter emellertid om reglerna i kapitlet i ett hänseende är lämpligt utformade. Å ena sidan är enligt 10 § sparbank bildad om minst två tredjedelar av huvudmännen på den konstituerande stämman biträder beslutet att bilda sparbanken. Å andra sidan innebär 11 § 3 st att sparbank vinner rättspersonlighet först genom registrering. Föreningen utgår från att denna inadvertens elimineras vid departementsbehandlingen.

4.2.2 Bankinspektionen

I 2 kap. 2 § föreskrivs att till en grundfond skall avsättas ett belopp vars storlek skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Inspektionen anser detta förslag välbetänkt och hänvisar i tillämplig mån till vad som tidigare anförts beträffande bankaktiebolagen i förevarande avseende.

4.2.3 NO

Jfr vad som sägs under 3.2.3.

4.3 3 kap.

4.3.1 Bankinspektionen

I 4 § föreslås att bankinspektionens tillstånd skall krävas för förvärv av aktier, andelar m. m. när fråga är om sådana svenska företag som med regeringens tillstånd verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen.

Denna förvärvsrätt är för närvarande enligt 24 § sparbankslagen reglerad inom en ram relaterad till sparbankens egna fonder. Förvärv och kapitaltillskott kan i vissa fall ske därutöver med tillstånd av bankinspektionen. Även detta har skett genom att inspektionen angivit en generell, procentuell ram för vissa förvärv. Tillämpad ordning har med hänsyn till det stora antalet sparbanker inneburit praktiska fördelar jämfört med individuella tillstånd. Ifrågakommande tillskott sker ofta samtidigt av alla sparbanker, t. ex. förvärv i samband med emissioner av olika slag. Inspektionen utgår från att den sålunda praktiserade ordningen får tillämpas även fortsättningsvis. Ev. kommer att få övervägas viss differentiering av generella medgivanden med hänsyn till sparbankers olika storlek och struktur.

Det kan noteras att förvärv enligt 4 § första stycket 5. avser endast aktie eller andel i svenskt företag. Inspektionen utgår från att sparbanksväsendets förvärv av aktier eller andelar i utländska företag kommer att kunna ske genom Sparbankernas Bank.

I anslutning till 4 § kan förtjäna påpekas att uttrycket "tillskjutna medel" liksom uttrycket "kapitaltillskott" torde få uppfattas så att det är fråga om sådant kapital som utöver aktiekapital, förlagslån o. d. inräknas i kapitalbasen för mottagaren, dvs. inte blancokrediter eller tillskott genom fordringsförvärv. Här skall emellertid beaktas vad som sägs i 11 § tredje stycket. Vinstandelslån som där avses är att anse som tillskjutna medel. Sistnämnda bestämmelse kompletterar föreskriften i 4 § om befogenhet för bankinspektionen att avgöra vissa frågor om kapitaltillskott.

I 5 § bibehålles bestämmelsen att en sparbank endast efter tillstånd av bankinspektionen får medverka vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden. Utredningen återger i sammanhanget vad departementschefen anförde i prop. 1968: 143 ang. ändringar i banklagstiftningen om att institut som saknar personella eller tekniska resurser för emissions-

verksamhet inte skall ägna sig åt sådan verksamhet avseende aktier och förlagsbevis.

Bestämmelsen gäller alltså emission av aktier eller förlagsbevis. Viss tveksamhet har vid bestämmelsens tillämpning uppstått huruvida sparbank utan tillstånd får medverka vid emission av andra värdepapper än aktier och förlagsbevis, t. ex. sådana obligationer och certifikat som sparbank i och för sig får förvärva och överta i fast räkning (23 § sparbankslagen). Av utredningens betänkande (s. 49) får man intrycket att kravet på tillstånd skulle ta sikte på emissionsverksamhet överhuvudtaget. I den nämnda propositionen talades emellertid om emissioner och engagemang med syftning på aktier och förlagslån. Inspektionen har härav dragit slutsatsen att hinder inte möter att sparbank utan tillstånd handhar emission av t. ex. obligationer och bankcertifikat, betr. vilka inte de risker är för handen som i fråga om aktier och förlagsbevis. En självklarhet är naturligtvis därvid att emissionsåtagandet relateras till omfattningen av sparbankens rörelse.

Utredningen anför att sparbankerna tidigare endast kunnat åta sig att i *kommission sälja utbjudna aktier. Härtill kan anmärkas, att yrkesmässig* handel med aktier eller värdepapper för annans räkning i eget namn är fondkommissionsrörelse och kräver särskilt tillstånd.

Betr. 6 § får inspektionen i fråga om skyldigheten att anmäla förvärv till bankinspektionen anföra samma synpunkter som i fråga om motsvarande bestämmelse i 7 kap. 6 § förslaget till bankaktiebolagslag.

4.3.2 Svenska sparbanksföreningen

1 §

Enligt 1 st. skall sparbank med den inskränkning som följer av 2 § utöver in- och utlåning av pengar få driva annan verksamhet, som står i samband därmed. Utredningen har i motiveringen angett exempel på sådan annan verksamhet som sparbank skall få driva. Föreningen anser att den uppfattning som kommit till uttryck genom denna exemplifiering är uttryck för ett omodernt och alltför begränsat synsätt på vad bank skall få utöva för verksamhet. Inom ramen för t. ex. den ekonomiska rådgivningsverksamhet som sparbank idag ägnar sig åt utvecklas nämligen kontinuerligt nya områden för bankverksamhet. Exempel på sådan verksamhet utgör redovisning, revisionsverksamhet, hjälp och stöd till företag, bl. a. till deras marknadsföring. Föreningen anser med hänsyn härtill att 3 kap. 1 § i anfört hänseende skall ha en sådan utformning att angivna för samhället positiva utveckling av bankverksamheten inte förhindras.

3 §

I denna paragraf föreslås sparbank få rätt att förvärva andra fordringar än sådana som är avsedda för den allmänna marknaden under förutsättning bl. a. att fordran grundar sig på låneavtal. Enligt föreningens uppfattning bör emellertid sparbank även kunna medges rätt att förvärva annan sådan fordran som inte grundar sig på låneavtal. Som förutsättning härför kunde

uppställas att fordringen vid förvärvstillfället var förenad med sådana villkor att sparbanken då kunnat bevilja krediten i enlighet med dem.

I motiveringen till 3 § uttalas bl. a. att sparbank inte skall få förvärva skuldebrev innehållande villkor om konverteringsrätt. I 3 § uppställs emellertid inte något sådant förbud. Vidare strider utredningens uttalande på denna punkt mot ordalagen i 2 §, enligt vilka sparbank får förvärva och driva handel med bl. a. fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden. Föreningen kan inte finna något rationellt skäl emot att sparbank får förvärva och driva handel med konvertibla skuldebrev avsedda för den allmänna marknaden. 2 § bör sålunda i detta hänseende tolkas efter sin ordalydelse.

Förvärv enligt punkt 5 av aktier i företag förutsätter dels att företagets ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna, dels tillstånd av regeringen eller bankinspektionen. Föreningen anser emellertid att det ur praktisk synpunkt vore ändamålsenligt att sparbank erhöll rätt att, t. ex. inom en viss ram, fritt få förvärva aktier, vars innehav betingas av rörelsen, t. ex. Värdepapperscentralen VPC AB och Upplysningscentralen UC AB.

4 §

Enligt punkt 4 får sparbank förvärva bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i sparbanken. Såsom föreningen också anfört i andra sammanhang bör sparbank emellertid få förvärva även fast egendom och tomträtt samt andel däri för det angivna ändamålet.

Enligt punkt 5 skall sparbank få förvärva aktie eller andel i svenskt företag vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Enligt motsvarande regel i förslaget till lag om bankaktiebolag skall affärsbank kunna förvärva aktie i bl. a. annat bankaktiebolag samt aktie eller andel i svenskt företag etc. En jämförelse av angivna lokutioner skulle vid första påseende kunna leda till den slutsatsen att sparbank enligt förslaget till sparbankslag inte skulle kunna förvärva aktie i bankaktiebolag. Att en sådan slutsats är felaktig och inte heller av utredningen avsedd framgår redan av att bankaktiebolaget Sparbankernas Bank i förslaget innefattas i den i punkt 5 angivna lokutionen "företag som kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna". Föreningen anser dock att det uttryckligen i punkt 5 skall anges att sparbank får förvärva aktie i bankaktiebolag.

Av punkt 5 framgår vidare att sparbank i motsats till bankaktiebolag inte skall få förvärva aktie eller andel i utländskt bankföretag eller annat utländskt företag. Föreningen förutsätter emellertid att denna fråga tas upp till förnyad behandling av kreditmarknadskommittén.

5 §

I första stycket stadgas bl. a. att sparbank får medverka vid emission av aktier. Vidare föreslås att sparbank får förvärva aktier som ingår i emissionen men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske och senast ett år

efter förvärvet. Dessutom föreslås att aktierna skall få innehas längre tid, om bankinspektionen finner att synnerliga skäl därtill föreligger. För bankaktiebolagens del är motsvarande regler intagna i 7 kap. 5 § första stycket förslag till lag om bankaktiebolag. Svenska bankföreningen föreslår i remitterade framställningen 1984-05-08 att angivet stycke i förslaget till lag om bankaktiebolag ändras på följande sätt. I stället för att aktierna skall avyttras senast ett år efter förvärvet etc. bör föreskrivas att bankaktiebolaget skall avyttra ifrågavarande aktier så snart det lämpligen kan ske samt att, om aktierna inte har avyttrats inom tre år från förvärvet, det krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav. Föreningen tillstyrker det sålunda framförda förslaget samt hemställer om att motsvarande ändring vidtas i den regel som upptas i 3 kap. 5 § 1 st. förslaget till sparbankslag.

I 5 § 2 stycket föreslås att sparbank, som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, får förvärva bl. a. aktier. Däremot föreslås inte att sådan sparbank får förvärva optionsrätt eller option. Enligt föreningens uppfattning bör förslaget på denna punkt kompletteras så att det klart framgår att sådan sparbank får förvärva optionsrätt och option.

6 §

I första och andra stycket föreslås sparbank under vissa villkor få förvärva bl. a. aktier för att skydda fordran. Enligt fjärde stycket får sparbank, dels om aktier förvärvats enligt första eller andra stycket, dels om *uppenbar* fara föreligger för att sparbanken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i bolaget ifråga. Föreningen anser för sin del att ordet uppenbar skall utgå.

7 §

Enligt fjärde stycket skall från sparbankens egna fonder avräknas det bokförda värdet av vad sparbanken bl. a. såsom aktiekapital tillskjutit till företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning behöver bl. a. inte ske i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt på grundval av inteckning i bl. a. *bostads-, kontors- eller affärsfastighet*. Föreningen, som tidigare till departementet framställt önskemål därom, vidhåller sin uppfattning om att angiven mening till den del den understrukits bör så kompletteras att den lyder bostads-, *jordbruks-*, kontors- eller affärsfastighet.

4.3.3 FAR

Jfr vad som sägs under 3.7.12 (5 §).

4.3.4 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Jfr vad som sägs under 3.7.19 (7 §).

4.3.5 Svenska kommunförbundet

Jfr vad som sägs under 3.7.24 (9 §).

4.4 4–5 kap.

4.4.1 Bankinspektionen

4 kap.

Väsentligen har anpassning skett till 1975 års aktiebolagslag och den föreslagna bankaktiebolagslagen. Skiljaktigheterna beror på de grundläggande skillnader som föreligger mellan associationsformerna aktiebolag och sparbank. I de senare avseendena inträder inte några avgörande förändringar i förhållande till gällande sparbankslag. Banksinspektionen har i stort sett inte några invändningar att göra mot vad sålunda föreslås. Vad inspektionen anfört betr 8 kap. 8 § bankaktiebolagslagen ang möjligheten för verkställande direktör eller annan delegat att åtaga sig styrelseuppdrag bör dock framhållas. Såsom därav framgår anser inspektionen att härvidlag ensartade regler bör gälla betr bankaktiebolag och sparbanker.

4.4.2 Hovrätten för Västra Sverige

Jfr vad som sägs under 3.8.8 och 3.8.11 (4 kap. 6, 10 och 11 §§).

4.4.3 Svenska sparbanksföreningen

4 kap.

Föreningen har intet att invända emot den anpassning av reglerna om sparbanks ledning som skett i aktiebolagslagen i förslaget.

I 12 § stadgas genom hänvisning till 3 § att firmatecknare, som ej är styrelseledamot, skall vara bosatt inom sparbankens verksamhetsområde. Något motsvarande krav har inte uppställts i gällande rätt. I förslagets motivering har inte anförts någon som helst motivering till den föreslagna förändringen. Enligt föreningens uppfattning skall det föreslagna kravet på att firmatecknare skall vara bosatt inom sparbankens verksamhetsområde utgå.

5 kap.

I 12 § föreslås bl. a. att styrelsen skall, om huvudman begär det och styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild, på sparbanksstämma lämna vissa upplysningar. I motsvarande stadgande i förslaget till lag om bankaktiebolag föreslås att styrelsen skall på bolagsstämman lämna upplysningar om det kan ske utan väsentligt förfång för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild. Föreningen har intet att erinra mot angivna skillnad mellan förslagen. Föreningen anser däremot att det av den nya sparbankslagen klart skall framgå att huvudmannen omfattas av banksekretessen.

4.4.4 FAR

Jfr vad som sägs under 3.9.3 (5 kap. 9 §).

4.5 6 kap.

4.5.1. Svenska sparbanksföreningen

4 §

Utredningen har uttalat bl. a. följande. För att värna om principen om revisorns oberoende ställning kan tillfogas att styrelseledamot i SPAREV inte bör vara verkställande direktör eller styrelseledamot i sparbank. Föreningen vill upplysningsvis framhålla att angivet krav redan nu är uppfyllt.

10 §

Enligt 4 st. skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden om bl. a. *sparbankens förvaltningsutgifter och den inre kontrollen inom sparbanken*. Motsvarande stadgande är intaget i 55 § gällande sparbankslag. Häremot svarande regel i 10 kap. 10 § aktiebolagslagen upptar däremot inte något sådant stadgande.

Revisionen skall ske enligt god revisionssed. Detta innebär bl. a. att granskningen skall omfatta såväl förvaltningsutgifterna som den inre kontrollen. Med hänsyn härtill och till att anpassning skall ske till aktiebolagslagen saknas skäl att stipulera att revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om förvaltningsutgifter och den inre kontrollen.

4.5.2 FAR

Jfr vad som sägs under 3.10.4 (10 §).

4.6. 7 kap.

4.6.1 Svenska sparbanksföreningen

Föreningen har intet att erinra mot kapitlets utformning. Föreningen noterar med tillfredsställelse att belopp varmed värde av anläggningstillgång skrivs upp, föreslås få användas till bl. a. avsättning till reservfond eller uppskrivningsfond. Det är vidare tillfredsställande att utredningen tillmötesgått föreningen genom att föreslå att goodwill vid redovisningen får behandlas enligt samma principer som gäller enligt kommunalskattelagen.

4.6.2 FAR

Jfr vad som sägs under 3.11.2 (4 och 5 §§).
Medan 7 § i motsvarande kapitel i BAL och FbL innehåller utförliga regler om det egna kapitalets beståndsdelar och dessas redovisning, har i 7 § andra stycket SpLF endast intagits följande:

"De belopp till vilka sparbankens fonder uppgår, skall redovisas var för sig och uppföras bland skulderna. Benämningen fond får endast användas för grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond."

Formuleringen har, med tillägg för den för sparbanker nya uppskrivningsfonden, övertagits från gällande lag om sparbanker.

Det är för det första felaktigt att ange att det egna kapitalets fonder skall upptas "bland skulderna". Enligt balansräkningsschemat i 19 § bokföringslagen upptas eget kapital under egen rubrik "Eget kapital".

Vidare ger formuleringen icke den fullständiga beskrivning av det egna kapitalets poster, som ingår i de två andra lagarna. Förutom fonderna upptas i sparbankernas praxis bland eget kapital även årets resultat (nettovinst eller förlust). Det är enligt 5 kap. 6 § SpLF ordinarie sparbanksstämman som skall besluta om dispositionen av vinst eller förlust. Formuleringen av 5 kap. 6 § förutsätter att vinsten eller förlusten redovisas separat, eftersom all den vinst som icke anslås till "allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål" skall avsättas till reservfonden (8 kap. 2 § SpLF). Något behov av att redovisa balanserad förlust synes ej heller finnas – den får förutsättas bli täckt genom överföring från reservfonden.

FAR föreslår därför att 7 § i andra stycket får följande lydelse:

"En sparbanks eget kapital skall delas upp i fonder och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Som fonder redovisas var för sig grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond. Benämningen fond får ej användas för annat belopp i balansräkningen."

I kapitaltäckningsregeln i 3 kap. 7 § SpLF användes beteckningen "egna fonder", där BAL och FbL talar om "eget kapital". Detta synes korrekt i jämförelse med bestämmelsen i redovisningskapitlet, som med den av FAR föreslagna omformuleringen förutsätter att balanserad förlust ej skall redovisas utan förlusten täckas ur fonderna.

4.6.3 Bankinspektionen

Jfr vad som sägs under 3.11.1.

4.7 8, 10, 12–15 kap.

4.7.1 Svenska sparbanksföreningen

8 kap.

Föreningen har intet att erinra mot kapitlets utformning. Föreningen finner vidare att föreslagna regler om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål erhållit en ändamålsenlig och vettig utformning.

10 kap.

Föreslagna regler om fusion har anpassats till aktiebolagslagen under beaktande av de särskilda förhållanden som gäller sparbanker.

I anslutning till föreslagna regler om fusion mellan sparbank och helägt dotterbolag önskar föreningen anföra följande. Av vad som anförts ovan framgår att sparbank skall kunna förvärva aktier i bankaktiebolag. Enligt nu berörda regler skall, om sparbank äger samtliga aktier i ett dotterbolag, styrelserna kunna träffa och för registrering anmäla ett sådant avtal om fusion, att dotterbolaget skall gå upp i sparbanken. I motiveringen till denna regel finns inget som antyder att ett bankaktiebolag såsom dotterbolag till sparbank inte skall genom fusion kunna uppgå i sparbanken. För att alla eventuella tvivel på denna punkt skall undanröjas hemställer föreningen om att det i lagtexten klart utsägs bl. a. att fusion är möjlig mellan sparbank som moderföretag och bankaktiebolag som dess dotterbolag.

12 kap.

Föreningen noterar med tillfredsställelse att utredningen i 2 § upptagit en regel enligt vilken ordet sparbank tillåts ingå i bifirma.

4.7.2 Bankinspektionen

Jfr vad som sägs under 3.13.1 och 3.17.1 (10 och 14 kap.).

Beträffande sparbanker (10: 5) får regeringen uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela tillstånd till fusion i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt. Sådant bemyndigande har också lämnats i 50 § förslaget till bankrörelseförordning. Dock skall i det fall att ny sparbank bildas (fusion genom kombination) regeringen stadfästa reglementet och meddela oktroj. Bestämmelsernas ordalydelse synes alltså närmast ge vid handen att inspektionen med begagnande av delegerad befogenhet får meddela tillstånd för fusionsavtalets verkställande, medan frågorna om stadfästelse och oktroj skall underställas regeringen. En sådan ordning synes inte helt meningsfull, eftersom dessa beslut är beroende av varandra. Inspektionen finner det naturligt att man även i fusionssammanhang tillämpar principen att regeringen stadfäster reglemente och meddelar oktroj för ny sparbank. Emellertid ser inspektionen då knappast någon anledning till att inspektionen skall – med avvikelse från vad som gäller betr. bankaktiebolag och centrala föreningsbanker – besluta om tillståndet för fusionsavtalets verkställande.

13 kap. Tillsyn

Betr. tillsynsbestämmelserna får inspektionen hänvisa till vad ovan anförts rörande bankaktiebolagslagen i detta avseende (17 kap. bankaktiebolagslagen).

4.7.3 Hovrätten för Västra Sverige

Jfr vad som sägs under 3.14.1 (11 kap. 4 och 5 §§).

Jfr vad som sägs under 3.16.2 och 3.18.1 (13 och 15 kap.).

5 Synpunkter på Föreningsbankslag (SOU 1984: 29)

Synpunkter som i det tidigare lämnats på bankaktiebolagslagens utformning gäller i vissa fall också föreningsbankslagens motsvarande bestämmelser, jfr avsnitt 3.

5.1 1–4 kap.

5.1.1 Bankinspektionen

Vad som inspektionen har anfört under rubriken Bankaktiebolagslagen gäller i tillämplig mån även föreningsbankerna.

1–4 kap. Inledande bestämmelser, Bildande av föreningsbank m. m.

Även betr. föreningsbankslagen har syftet varit att så långt möjligt enhetliggöra banklagstiftningen. Föreningsbankerna har fått en fullständig associationsrättslig reglering utan nuvarande anknytning till lagen om ekonomiska föreningar. Den legala reglering, som Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF) för närvarande har, föreslås upphävd. Oktrojförfarande införes såsom för bankaktiebolag och sparbanker. Detta gäller de föreningsbanker som får motta inlåning. Dessa är de centrala föreningsbankerna, dvs. nuvarande regionala föreningsbanker (centralkassor). Den nuvarande legala regleringen av föreningsbanksrörelsens organisation avskaffas enligt förslaget. Stor frihet ges rörelsen att själv anpassa organisationen till vad som bäst kan tillgodose effektivitetskraven.

Viktigt att notera är att det i lagens inledande bestämmelser fastslås att föreningsbank inom ett angivet område, i enlighet med kooperativa grundsatser och sina stadgar, har att främja sparverksamhet samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt. Det blir alltså även här liksom beträffande sparbankerna erforderligt att avgränsa verksamhetsområdena. Den nuvarande inriktningen på jordbruket modifieras.

Inspektionen kan i fråga om vad sålunda föreslås ansluta sig till utredningens bedömningar och förslag.

Utredningen föreslår avskaffande av SFF:s nuvarande legala status såsom ett led i organisationen men finner det samtidigt mest ändamålsenligt att SFF alltjämt skall registreras hos bankinspektionen. Motiveringen är föreningsbankernas "särskilda verksamhet". Det avgörande skälet torde vara att SFF består såsom ett organ med relativt stort inflytande över uppbyggnaden av föreningsbankernas organisation och struktur. Lagförslaget ger åt rörelsen själv en frihet att avgöra hur en tvåledsorganisation skall närmare utformas i framtiden. Att SFF, utan att stå under bankin-

spektionens tillsyn, får en anknytning till inspektionen via dess funktion som registreringsmyndighet kan därför innebära fördelar. Inspektionen godtar förslaget.

Med hänvisning till vad inspektionen anfört betr. bestämmelsen om grundfond i 2 kap. 2 § förslaget till sparbankslag vill inspektionen framhålla betydelsen av att även föreningsbank vid sin start har ett insatskapital som svarar mot beskaffenheten och omfattningen av verksamheten. En bestämmelse motsvarande den i sparbankslagen bör införas även i föreningsbankslagen såvitt gäller central föreningsbank.

5.1.2 Sveriges föreningsbankers förbund

SFF konstaterar med tillfredsställelse att de synpunkter och önskemål som under utredningens gång framförts från föreningsbankernas sida i allt väsentligt beaktats. Inte minst gäller detta det förhållandet att föreningsbankerna för första gången får en egen fullständig lag med utförliga motiveringar. Detta bör utgöra en god grundval för föreningsbankernas fortsatta utveckling, särskilt som rörelsen enligt den nya lagen själv får rätt att inom mycket vida gränser utforma sin interna organisation. De fördelar som detta medför överstiger de eventuella nackdelar som det kan innebära att riksorganisationens lagreglerade ställning avskaffas.

Det är endast två bestämmelser i lagförslaget som enligt den samfällda meningen inom rörelsen skulle medföra väsentliga olägenheter. Det gäller angivandet i stadgarna av verksamhetsområdet för lokal föreningsbank och kravet på godkänd revisor i lokal föreningsbank. I dessa båda hänseenden yrkar SFF ändringar. I övrigt vill SFF framföra vissa synpunkter och önskemål i fråga om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Verksamhetsområde för lokal föreningsbank

Enligt förslaget 2 kap. 5 § punkt 2 skall föreningsbanks verksamhetsområde anges i stadgarna. Området skall enligt 1 kap. 1 § fjärde stycket vara skilt från annan föreningsbanks område. Bestämmelserna gäller både central och lokal föreningsbank.

Förslaget överensstämmer ifråga om central föreningsbank med gällande rätt (JkL 20 §). För lokal föreningsbank innebär bestämmelserna delvis en nyhet. Enligt JkL 10 § skall jordbrukskassas (lokal föreningsbanks) verksamhetsområde fastställas av riksorganisationen. Regeln att området skall vara skilt från andra jordbrukskassors gäller dock enligt samma paragraf även för dessa.

Den nuvarande regeln att jordbrukskassas verksamhetsområde skall fastställas av riksorganisationen infördes i samband med antagandet av gällande JkL 1956. Tidigare skulle verksamhetsområdet anges i stadgarna. Förslaget innebär således en återgång till tidigare ordning. De motiv som utredningen anför för denna ändring är enligt SFFs mening inte övertygande.

I det betänkande som avlämnades av 1950 års jordbrukskasseutredning (SOU 1955: 1, sid. 96) anfördes i den nu aktuella frågan bl. a. följande:

"JkLs regler innebär nyheter såväl i form som i sak. JK skall ej vidare behöva angiva sitt verksamhetsområde i stadgarna, lika litet som den skall vara skyldig att där eljest ta upp andra föreskrifter än sådana som är obligatoriska enligt 6 § FL. Utredningen har slopat JKFs föreskrifter i dessa ämnen därför att bestämmelser sådana som de i 50 § första stycket JKF om vad JKs stadgar skall innehålla, numera ej torde ha någon uppgift att fylla. De vållar däremot kassorna – och i någon mån länsstyrelserna – besvär och kostnader. Varje ändring av de bestämmelser i JKF, som finns dubblerade i JKs stadgar, tvingar nämligen samtliga kassor att ändra sina stadgar och att anmäla ändringarna till länsstyrelsen för godkännande och registrering. Och varje justering av verksamhetsområden för kassor – justeringar förekommer tämligen ofta – för med sig att de berörda kassorna får göra stadgeändringar och söka godkännande och registrering därpå.

Om den ordningen införes, som utredningen förordar, kan dessa olägenheter undvikas. I fråga om JKs lokalisering behöver stadgarna nämligen inte innehålla annat än en uppgift om den ort inom riket, där kassans styrelse skall ha sitt säte (6 § 3. FL). Vilket verksamhetsområde kassan skall ha bestämmes av jordbrukskasserörelsens riksorganisation. Att utmäta med hänsyn till förhållandena lämpliga verksamhetsområden för kassorna och att vid förefallande behov jämka på gränserna för områdena synes vara en naturlig uppgift för det organ inom kasserörelsen, som har att svara för central ledning och samordning av kassornas verksamhet."

I proposition 1956: 122 sid. 101–102 uttalar departementschefen:

"Vad utredningen föreslagit rörande jordbrukskassas verksamhetsområde har lämnats utan erinran eller tillstyrkts av alla remissinstanser utom två. För egen del finner jag förslaget ändamålsenligt och praktiskt.

Jag kan således inte dela – – – – – uppfattning, att vad som gäller om en jordbrukskassas verksamhetsområde är av den art att det måste upptagas i stadgar och införas i föreningsregistret. Jag betraktar frågan om verksamhetsområdet som en i huvudsak intern angelägenhet för kasserörelsen. Jordbrukskassa har till huvudsaklig uppgift att betjäna sina medlemmar genom att lämna kredit åt dem och det gäller huvudsakligen att anpassa verksamhetsområdet så att medlemmarna kan betjänas så bra som möjligt och med så liten kostnad som möjligt för rörelsen. Medlemmarna rekryteras bland dem som äger fastighet eller bor inom verksamhetsområdet. För dem som är eller tänker bli medlem i kassa torde det te sig naturligt att vid behov inhämta uppgift om kassans verksamhetsområde hos kassan själv eller möjligen hos centralkassan. Givetvis bör en sådan uppgift finnas tillgänglig på båda ställena. För allmänheten utanför kassemedlemmarnas och tilltänkta kassemedlemmars krets lärer icke erfordras att föreningsregistret upptager uppgifter om kassas verksamhetsområde utöver dem som i registret torde kunna utläsas bl. a. av firmabeteckningen och av uppgiften om sätet för styrelsen. För länsstyrelsens prövning av fråga om stadfästelse av jordbrukskassas stadgar eller godkännande av kassan erfordras uppgift om kassans verksamhetsområde. Sådan uppgift kan emellertid tillhandahållas i ärendet utan att uppgiften ingår i stadgarna.

Med anledning av – – – – – vill jag därjämte framhålla, att jordbrukskassa givetvis ej bör sakna medinflytande vid bestämmande av sitt verksamhetsområde. Emellertid bör avgörandet tydligen tillkomma riksorganisationen, eftersom avgränsandet av kassas verksamhetsområde berör flera kassor och dessa kan ha olika meningar om den lämpligaste gränsdragningen.

Jag vill slutligen, med anledning av vad jordbrukskreditkassan yttrat, uttala som min mening att det synes vara av betydelse både ur allmänna synpunkter och för kasserörelsen att kasselagstiftningen innehåller stadgande, varav framgår att jordbrukskassorna skall ha klara gränser så att verksamhetsområdena inte griper i varandra.

Jag har, efter dessa överväganden, i 10 § departementsförslaget upptagit 11 § utredningsförslaget i oförändrat skick."

SFF kan inte finna annat än att de motiv som låg till grund för 1956 års lagändring fortfarande har full bärighet. Till de motiv som anförts i ovannämnda betänkande och proposition kan läggas ytterligare två omständigheter av betydelse. Före 1956 var jordbrukets kreditkassor föreningar m. b. p. a., alltså med ett visst personligt betalningsansvar för medlemmarna, ett ansvar som man också i några fall var tvingade utkräva under 1920-talet. Vidare var rätten till medlemskap i jordbrukskassa starkt begränsad, i princip till dem som ägde eller brukade fastighet inom kassans verksamhet och som där bedrev jordbruk eller fiske eller som tillhandahöll varor eller tjänster för dessa utövare. Medlemsreglerna och den personliga ansvarigheten gjorde det nödvändigt med en exakt beskrivning av verksamhetsområdet. Eftersom detta ofta inte sammanföll med rikets administrativa indelning kunde gränsbeskrivningen bli synnerligen omfattande.

1956 års JkL medförde de förändringarna att såväl verksamhetsområdet för som bestämmelser om medlemskap i jordbrukskassa (lokal föreningsbank) skall fastställas av riksorganisationen. Detta system har fungerat väl. I fråga om verksamhetsområdet har SFFs fastställande varit uteslutande formellt; de reella besluten har fattats efter samråd mellan den regionala föreningsbanken och berörda lokala banker. I realiteten är det den centrala banken som härvid har ett avgörande inflytande, vilket också är naturligt med hänsyn till att det är denna som har det övergripande ansvaret för hela verksamheten inom sitt område. Häri ligger givetvis en skyldighet att söka åstadkomma en rationell administrativ indelning av detta. Eftersom varje förändring av områdesindelningen enligt den föreslagna ordningen skulle kräva stadgeändringar i alla berörda föreningsbanker skulle en naturlig anpassningsprocess starkt försvåras. Regeln överensstämmer i viss mån heller inte med utredningens eget uttalande (sid. 14) att det från det allmännas sida inte bör anläggas synpunkter på lämpliga organisationsformer utan att det bör vara en fråga som rörelsen internt har att ta ställning till. Områdesindelningen utgör i högsta grad en sådan fråga. Det bör i detta sammanhang erinras om att lokala föreningsbanker inte är obligatoriska vare sig enligt den gällande eller den föreslagna lagen. Inom den regionala föreningsbank (Mälarprovinsernas) som arbetar utan lokala banker bestäms den administrativa områdesindelningen av regionbanken, givetvis efter samråd med vederbörande lokala organ. Anledning saknas enligt SFFs mening att tillämpa en annan ordning för de regionala banker som har anslutit lokala banker.

Ur medlemmarnas synpunkt saknar det praktisk betydelse i vilken lokal bank vederbörande är medlem. Något personligt ansvar för bankens förbindelser föreligger inte. Risken för att en enskild lokal bank skulle försät-

tas i konkurs och medlemmarna i samband därmed förlora sina insatser är uteslutande hypotetisk. I ett sådant läge skulle givetvis den centrala banken träda in med anlitande av enhetens gemensamma resurser. Den återbäring som lämnas kommer alla medlemmar inom regionen likformigt till godo oberoende av i vilken lokal bank vederbörande är medlem.

Med stöd av ovanstående hemställer SFF att nuvarande ordning i fråga om lokal föreningsbanks verksamhetsområde bibehålls med den ändringen att den befogenhet i detta hänseende som nu tillkommer riksorganisationen överförs till den centrala föreningsbank till vilken den lokala banken är ansluten. Däremot bör bestämmelsen att verksamhetsområdet för central föreningsbank skall anges i stadgarna bibehållas. I enlighet med departementschefens uttalande i proposition 1956: 122 sid. 126 skall detta dock ej behöva "angivas med detaljerad redovisning av kassans gräns i hela dess sträckning utan endast översiktligt". Detsamma bör gälla i fråga om de verksamhetsområden för lokala föreningsbanker, som den centrala banken i enlighet med ovanstående har att fastställa. Detta bör framgå av motivuttalande. Regeln att föreningsbanks verksamhetsområde skall vara skilt från annan föreningsbanks bör fortfarande gälla för såväl centrala som lokala banker.

5.1.3 NO

Jfr vad som sägs under 3.2.3.

5.1.4 FAR

4 kap. Återbetalning av insatser

1 § första stycket har från gällande lag om ekonomiska föreningar övertagits en föråldrad formulering, när det talas om föreningsbankens "behållna tillgångar". Det begrepp som här avses betecknas numera som föreningsbankens "egna kapital", vilket uttryck här alltså bör användas. Det gör också sammanhanget med de särskilt nämnda posterna reservfond och uppskrivningsfond – vilka utgör delar av det egna kapitalet – väsentligt lättare att förstå.

5.2 5–7 kap.

5.2.1 Bankinspektionen

5–7 kap. Rörelsen m. m.

Beträffande föreningsbankernas rörelse bör i tillämplig mån beaktas vad inspektionen anfört i motsvarande avsnitt betr. bankaktiebolagen och sparbankerna. Detsamma gäller avsnitten om föreningsbanks ledning och om föreningsbanksstämma. Bl. a. vill inspektionen understryka vad inspektionen anfört i fråga om styrelseuppdrag för verkställande direktör m. fl. i anslutning till bestämmelserna i 8 kap. 8 § förslaget till bankaktiebolagslag.

Det kan noteras att förvärv enligt 5 kap. 4 § första stycket 5 avser endast

aktie eller andel i svenskt företag. Inspektionen utgår från att jordbrukskasserörelsens förvärv av aktier eller andelar i utländska företag kommer att kunna ske genom Föreningsbankernas Bank.

I 5 kap. 16 § har intagits bestämmelser avsedda att motsvara nuvarande regler i 42 a § jordbrukskasselagen. Sistnämnda lagrum samt vissa andra bestämmelser i samma lag har ändrats i anledning av kooperationsutredningens förslag. I den nämnda paragrafen har tillförts att centralkassa får utfärda förlagsandelsbevis (SFS 1984: 193). Förlagsandelsbevisen har en ställning mellan medlemsinsatserna och det lånade kapitalet, vilket bl. a. medför restriktioner i fråga om att få andelsbevisen inlösta. Avkastningen av bevisen avses kunna få karaktären av utdelning.

Den nämnda ändringen av jordbrukskasselagen synes ha skett efter det att banklagsutredningen slutfört sitt arbete. I vad mån ändringen kräver beaktande i en ny föreningsbankslag bör övervägas vid den fortsatta behandlingen av banklagsutredningens förslag.

5.2.2 Hovrätten för Västra Sverige

Jfr vad som sägs under 3.8.8 och 3.8.11 (6 kap. 6, 10 och 11 §§). I förslaget till 7 kap. 1 § FBL anges en föreningsbank i stadgarna få föreskriva att underåriga medlemmar saknar rösträtt vid föreningsbanksstämma. Skälet skulle vara att en person med många barn annars skulle kunna dominera en stämma. Denna risk förefaller hovrätten liten. Därtill kommer att regeln skulle kunna leda till att många underåriga blev orepresenterade vid föreningsstämmor. Alla underåriga har ju inte andra familjemedlemmar i föreningsbankens medlemsgrupp. Framför allt bör emellertid beaktas att regeln på ett oacceptabelt sätt står i strid med den grundläggande principen att varje medlem skall vara röstberättigad.

Hovrätten föreslår att den berörda regeln får utgå ur lagrummet.

5.2.3 Svenska försäkringsbolags riksförbund

Jfr vad som sägs under 3.7.19 (5 kap. 7 §).

5.2.4 FAR

Jfr vad som sägs under 3.7.12, 3.7.20 och 3.9.3 (5 kap. 5 och 7 §§ samt 7 kap. 8 §).

5.3 8–9 kap.

5.3.1 Sveriges föreningsbankers förbund

Godkänd revisor i lokal föreningsbank

Enligt lagförslaget 8 kap. 3 § skall minst en av de revisorer som föreningsbanksstämman utser i en central föreningsbank vara auktoriserad revisor och i en lokal föreningsbank godkänd revisor. För central föreningsbank överensstämmer förslaget med gällande rätt medan det särskilda kvalifika-

tionskravet för lokal föreningsbank innebär en nyhet. För sådan gäller f. n. endast det allmänna kvalifikationskravet enligt 46 § FL.

I motiven (sid. 187) pekar utredningen på att sedan den 1 januari 1983 måste minst en av bolagsstämman utsedd revisor i alla aktiebolag vara auktoriserad eller godkänd. Bestämmelsen gäller från den angivna dagen för samtliga därefter nybildade aktiebolag och för äldre bolag från den 31 december 1987. Ändringen motiverades med strävandena att komma till rätta med sådan ekonomisk brottslighet och annan oegentlighet som kan förekomma i samband med näringsverksamhet.

Som skäl för att införa ett särskilt kompetenskrav för revisor i lokal föreningsbank pekar utredningen på det förhållandet att den kontrollskyldighet som åligger riksorganisationen enligt gällande JkL föreslås utgå ur lagen. Vidare erinrar utredningen om den ännu större skärpning som sker i förslaget till ny sparbankslag, enligt vilket en av de av huvudmännen utsedda revisorerna måste vara auktoriserad.

SFF finner inte de av utredningen anförda argumenten för ifrågavarande skärpning av kompetenskravet övertygande och vill till utveckling av sin uppfattning anföra följande.

Ifråga om jämförelsen med aktiebolagen finner utredningen själv att de skäl som anfördes som stöd för ändringen i ABL inte i och för sig bör tillmätas någon betydelse i detta sammanhang eftersom bankinspektionens tillsyn innebär att föreningsbankerna inte bör kunna driva sin verksamhet i strid mot författningar och stadgar. Möjligheten till tillsyn förstärks genom att inspektionen enligt 15 kap. 3 § andra stycket ges befogenhet – vilket SFF inte har något att erinra mot – att förordna revisor även i lokal föreningsbank. Utredningen uttalar dock (sid. 310) – vari SFF instämmer – att det normalt sett får anses fullt tillräckligt att en revisor utses i den centrala föreningsbanken, vilken revisor det åligger att granska verksamheten inom hela gruppen. Enligt 8 kap. 10 § fjärde stycket skall i en central föreningsbank, till vilken det finns lokala föreningsbanker anslutna, revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden om gruppen i dess helhet i viktiga hänseenden. Denna bestämmelse är visserligen ny men i praktiken har de centrala revisorernas granskningsarbete alltid till väsentlig del avsett de lokala bankernas verksamhet, främst då deras kreditgivning. Eftersom de lokala bankerna anskaffar sina medel genom lån från den centrala banken och de lokala bankerna därigenom blir den centrala bankens helt dominerande gäldenärer, är en sådan inriktning av revisionsarbetet nödvändig och naturlig.

Vid bedömandet av behovet av kvalificerad revision i lokala föreningsbanker har man att beakta – som delvis redan framgått – dessas unika status inom svensk associationsrätt. Att göra jämförelser med andra företagsformer är därför knappast meningsfullt. De lokala bankernas självständighet är begränsad såtillvida att de erhåller rättslig ställning först genom medlemskap i central föreningsbank (FbL 1 kap. 1 § andra stycket). Även den bankverksamhet som de lokala bankerna bedriver är begränsad. De får sålunda inte för egen räkning låna in pengar från allmänheten och inte heller får de utan den centrala bankens tillstånd låna upp pengar från annan än denna (1 kap. 4 §). Vidare är en lokal bank skyldig att efterkomma de

instruktioner och anvisningar som meddelas av den centrala föreningsbanken (1 kap. 5 §).

Å andra sidan ställer lagen inga krav på eget kapital hos de enskilda lokala föreningsbankerna. Detta sammanhänger med att den centrala föreningsbanken och anslutna lokala banker gemensamt har att uppfylla kapitaltäckningskravet enligt 5 kap. 7 §. Ur lagstiftarens synpunkt är det därför egalt inom vilket led kapitalbildningen sker. Den centrala banken har därvid möjlighet att genom räntesättningen på de ekonomiska mellanhavandena och på annat sätt åstadskomma en lämpligt avvägd kapitalbildning mellan den egna banken och anslutna lokala banker. Även i detta hänseende är sålunda de senares handlingsfrihet begränsad. Inte heller kassareservsbestämmelserna enligt 5 kap. 8 § är tillämpliga på de lokala bankerna. Denna skyldighet åligger den centrala banken liksom det ankommer på denna – med utnyttjande av sin instruktionsrätt eller med andra åtgärder – att tillse att de föreskrifter som riksbanken utfärdar med stöd av kreditpolitiska lagstiftningen uppfylls.

Av det sagda framgår att de organisatoriska och ekonomiska sambanden är mycket starka mellan den centrala föreningsbanken och anslutna lokala banker, även om det inte är fråga om koncern. Detta förutsätter en stark samordning även av kontrollsystemet inom gruppen. Man har härvid att skilja mellan intern och extern kontroll. Som utredningen framhåller (sid. 180) brukar de interna revisorerna normalt lyda direkt under den verkställande ledningen i ett företag och utses av styrelsen eller verkställande direktören. Deras uppgift är att granska och kontrollera den löpande verksamheten och för företagsledningen påtala uppdagade oegentligheter. En annan uppgift kan vara att samla och sammanställa uppgifter om företagets ekonomiska förhållanden och därigenom ge företagsledningen beslutsunderlag. De är alltså organ i företagsledningens tjänst. De externa revisorerna däremot utses av förenings- eller bolagsstämman och har till uppgift att granska och kontrollera företagsledningens förvaltning. De skall härvid förvissa sig om att den interna kontrollen fungerar tillfredsställande och om de härvid konstaterar brister själva vidtaga kompletterande granskningS- och kontrollåtgärder. Uttalande om den interna kontrollen skall göras i revisionsberättelsen. De externa revisorerna måste givetvis stå helt fria i förhållande till företagsledningen. Även om de interna och externa revisorernas uppgifter och ansvarsområden klart kan särskiljas är det ur effektivitetssynpunkt angeläget med ett nära samarbete mellan de båda kontrollorganen.

Den interna kontrollen av de lokala föreningsbankerna utövas dels av den centrala föreningsbanken dels av s. k. reserevisorer som är anställda hos SFF men stationerade vid de olika centrala bankerna. Det är främst genom dessa som SFF uppfyller sin legala kontrollskyldighet. Den centrala bankens kontroll utövas på olika sätt främst genom granskning av de dagliga redovisningshandlingarna och en fortlöpande kontroll av kreditgivningen. Det bör här inskjutas att vissa viktiga beslut enligt stadgar och utfärdade instruktioner inte får verkställas utan godkännande av den centrala banken. SFFs revisorer verkställer – vid kontinuerliga besök och på annat sätt – siffergranskning och annan intern kontroll men deras verk-

samhet har också vissa externa inslag. Genom ett sådant integrerat kontrollsystem kan de stämmovalda revisorerna i de lokala föreningsbankerna främst inrikta sitt granskningsarbete på kreditgivningen, en verksamhet som dessa genom sin lokalkännedom är särskilt lämpade för.

Givetvis kommer detta väl fungerande kontrollsystem – vari SFFs kontrollfunktion ingår som en integrerad del – att påverkas av att riksorganisationens legala ställning och därmed dess kontrollskyldighet avskaffas. Hur kontrollverksamheten i framtiden kommer att organiseras kan ännu inte anges. Utredningen uttalar (sid. 181) att det vore att beklaga om denna förändring skulle innebära att den erfarenhet och kompetens som idag finns representerad i förbundets revisionsenhet inte utnyttjades även framledes. Enligt den allmänna meningen inom rörelsen kommer heller inte så att bli fallet. Skillnaden blir att utnyttjandet av revisionsenhetens tjänster kommer att grundas på uppdrag från de centrala föreningsbankerna. Att dessa inte skulle utnyttja den samordningsmöjlighet som ligger i detta är högst osannolikt. En samordning är nödvändig med hänsyn till att hela rörelsen arbetar med ett integrerat datasystem som administreras av SFF och till vilket samtliga enheter inom rörelsen är anslutna. Kontrollen av detta sker genom den centrala revisionsenheten.

Det förhållandet att SFFs kontrollfunktion formellt avskaffas innebär inte att kontrollsystemet försvagas. Tvärtom kan flera fördelar vinnas. Ansvaret för den interna kontrollen kommer att åvila den centrala föreningsbanken med utnyttjande av de tjänster som den centrala revisionsenheten kan erbjuda. Bl. a. undanröjs den oklarhet ifråga om ansvarsfördelning i detta hänseende som hittills rått. En effektivisering bör också kunna ske genom en bättre samordning av den kontroll som nu utövas dels av SFF dels av den centrala föreningsbanken. Att denna tudelning av kontrollverksamheten medfört ett visst dubbelarbete har inte kunnat undvikas.

Enligt SFFs uppfattning skulle det förhållandet att en av de stämmovalda revisorerna i lokal föreningsbank skall vara godkänd revisor inte medföra någon påtaglig förstärkning av det integrerade kontrollsystem som ovan beskrivits. Det är möjligt att utredningens bedömning är riktig att antalet auktoriserade och godkända revisorer skall vara tillräckligt för att tillgodose det totala behovet efter de övergångstider som föreskrivs i ABL och som föreslås införas i FbL. Men de kommer inte i många fall att finnas tillgängliga på de platser där deras tjänster blir aktuella. Detta gäller särskilt de många lokala föreningsbanker som är verksamma långt från kommuncentra och inte sällan i rena glesbygder. Att byta ut en revisor som uppfyller de allmänna kvalifikationskraven och som är väl förtrogen med bygdens befolkning och näringsliv mot en person som visserligen har en större formell kompetens men som saknar lokalkännedom, skulle knappast utgöra någon förstärkning av kontrollsystemet, i vart fall inte i en utsträckning som står i rimlig proportion till de betydande kostnader i form av arvoden och reseersättningar som detta skulle medföra.

Den jämförelse som utredningen gör med sparbankerna är inte relevant enligt SFFs mening. En av revisorernas viktigaste uppgifter är att tillse att borgenärernas intressen skyddas. Sparbankerna bedriver var för sig full-

ständig bankrörelse och har sina insättare som en helt dominerande borgenärsgrupp. De lokala föreningsbankerna får däremot inte för egen räkning driva inlåningsverksamhet och får heller inte utan tillstånd ta upp lån hos annan än den centrala föreningsbanken. De har därigenom en enda borgenär av betydenhet, nämligen den centrala banken, som därigenom har ytterligare anledning att noga följa de lokala bankernas verksamhet.

Med stöd av det ovan sagda yrkar SFF att den i 8 kap. 3 § upptagna bestämmelsen att minst en av de revisorer som föreningsstämman utser i lokal föreningsbank skall vara godkänd revisor utgår.

5.3.2 Svenska bankmannaförbundet

I utredningsförslagets inledning under punkt 7.1.3 föreslås att Sveriges Föreningsbankers Förbunds status inte ska regleras i Föreningsbankslagen och att denna lösning rent praktiskt endast medför problem såvitt gäller revisionen. I JkL har SFF skyldighet och rätt att kontrollera föreningsbankerna. Inom SFF finns för detta ändamål en intern revisionsavdelning. Det framhålles på samma ställe i utredningen att om SFF inte längre ges skyldighet och rätt att kontrollera föreningsbankerna måste troligen en förändring av verksamheten vid revisionsenheten genomföras. I så fall är anställningstryggheten för en avdelning med ca 35 anställda i fara.

En utredning inom Sveriges Föreningsbankers Förbund av revisionsavdelningens framtida organisation och revisorernas anställningsförhållanden har skett under 1982–83. I denna framhålls de faktorer som är viktiga för revisionsavdelningens framtida organisatoriska placering och som första punkt nämns "oberoendet i förhållande till den granskade verksamheten och dess personal. Revisionsavdelningens placering i SFF medför att ett mycket högt oberoende uppnås. Detta är ocrhört väsentligt".

I förslaget om ny Föreningsbankslag sägs i 8 kap. om revision i kapitlets första stycke att interna revisorer brukar normalt lyda direkt under den verkställande ledningen i ett företag och utses av styrelsen eller VD. Förbundet vill erinra om den unika möjlighet som finns inom föreningsbanksrörelsen i dess 3-ledssystem att behålla en intern revision, som verkar oberoende från den granskade verksamheten. Denna möjlighet bör även i framtiden tas tillvara.

SBmf anser således, att den interna revisionen ska ligga kvar under SFF och att detta intages i den föreslagna lagstiftningen.

Förbundet vill i detta sammanhang också erinra om sin skrivelse till Regeringen den 26 juli 1982, i vilken föreslogs en ändring i lagen om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Det framförda förslaget om att anställda vid lokala föreningsbanker under samma förutsättningar som i affärs- och sparbanker ska få möjlighet att utse representanter i styrelsen respektive organ som förbereder ärende för styrelsen kan nu genomföras sedan de lokala föreningsbankerna fått en ytterligare stärkt självständighet.

8 kap.

Synpunkter på föreskrift om "särskilda uttalanden om föreningsbankens förvaltningsutgifter och den inre kontrollen inom föreningsbanken" sammanfaller med vad som ovan framförts rörande BALs 10:e kapitel.

I tredje paragrafen föreskrives bl. a. att minst en av de revisorer som föreningsbanksstämman utser i en lokal föreningsbank skall vara godkänd revisor. Lagtexten bör ändras till "... auktoriserad eller godkänd revisor". Se sid. 188 i betänkandet.

I tionde paragrafens fjärde stycke föreskrives bl. a. att i en central föreningsbank, till vilken det finns anslutna lokala föreningsbanker, skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden för gruppen i dess helhet om "förvaltningsutgifter", den inre kontrollen, fastställande av resultat- och balansräkning samt om vinstdispositionsförslag. Om centralbankens revisor ej samtidigt är revisor i de anslutna lokala föreningsbankerna är det enligt FARs mening ej möjligt för honom att göra ifrågavarande ställningstagande. Härför måste finnas möjlighet att utföra egen granskning. En annan sak är at revisorn måste granska den sammanställning av de egna och de anslutna lokala föreningsbankernas resultaträkningar och balansräkningar som central föreningsbank i sin årsredovisning skall återge.

9 kap.

Jfr vad som sägs under 3.11.2.

5.3.4 Bankinspektionen

Jfr vad som sägs under 3.11.1 (9 kap.).

5.4 10 kap.

5.4.1 FAR

10 kap. Utdelning av överskott och annan användning av föreningsbankens egendom

I detta kapitel införs en term "överskott', som icke närmare definierats och som synes användas något inkonsekvent. Av *1 §* kan man dra den slutsatsen att överskott utgör summan av årets resultat (nettovinst eller förlust) och sådan "gottgörelse i form av återbäringar eller liknande", som i förekommande fall redovisats som kostnad i resultaträkningen. I *4 §* benämnes emellertid samma belopp "nettovinst för året, däri inräknad beslutad gottgörelse i form av återbäring eller liknande".

FAR har i nyligen avgivet yttrande över förslag till ny lag om "Kooperativa föreningar" (SOU 1984: 9) utförligt diskuterat de svårigheter som uppstår genom införandet av en terminologi som avviker från den i aktiebolagslagen och bokföringslagen använda. Föreningen konstaterar med

tillfredsställelse, att FbL icke innehåller så stora avvikelser från gängse terminologi som förslaget till lag om kooperativa föreningar. Liksom i det tidigare remissyttrandet vill FAR framhålla:

a) Det skulle avsevärt förenkla lagbestämmelserna om en enhetlig behandling i redovisningen av "gottgörelser i form av återbäringar eller liknande" förutsättes i lagtexten. Enligt FARs uppfattning bör denna bestå i att gottgörelserna upptas som kostnad i resultaträkningen. Detta skulle man uppnå genom att i 9 kap. om redovisning uppta följande bestämmelser: "Gottgörelse som avses i 10 kap. 1 § skall i resultaträkningen tas upp som särskild kostnadspost bland bokslutsdispositioner". (Då ingen paragraf i redovisningskapitlet handlar enbart om resultaträkningen, kunde detta intagas i 6 §, så att samordningen av paragrafnumreringen mellan de tre parallella lagarna icke rubbas.)

b) En definition av termen "överskott" (summan av årets nettoresultat och gottgörelse i form av återbäringar eller liknande, vilka redovisats som kostnad i resultaträkningen) vore önskvärd. Den ovannämnda formuleringen i 4 § kan då utbytas mot "överskott".

5.5 12–13 och 15–16 kap.

5.5.1 Bankinspektionen

Jfr vad som sägs under 3.13.1 och 3.17.1 (12 och 16 kap.).

5.5.2 Hovrätten för Västra Sverige

Jfr vad som sägs under 3.14.1 (13 kap. 5 och 6 §§).

5.5.3 Kammarrätten i Stockholm

Jfr vad som sägs under 3.16.2 och 3.18.1 (15 och 17 kap.).

5.6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

5.6.1 Sveriges föreningsbankers förbund

Utredningen anger inget förslag ifråga om tidpunkt för de nya lagarnas ikraftträdande. SFF är givetvis angelägen om att detta sker så snart som möjligt och vid samma tidpunkt för alla fyra lagarna. I övergångsbestämmelser bör anges den tid inom vilken bankerna skall ha anpassat sina bolagsordningar, reglementen och stadgar till de nya lagarna. I detta hänseende befinner sig föreningsbankerna i ett annorlunda läge än affärs- och sparbanker. Dels är ändringarna för föreningsbankerna mer omfattande och dels är proceduren med genomförandet av stadgeändringar mer komplicerad. Det krävs sålunda samstämmiga beslut på två på varandra följande stämmor i alla de cirka 400 enheterna. Oavsett vilken övergångstid som kommer att gälla för affärs- och sparbanker bör denna för föreningsbankernas del vara minst 1,5 år från lagens ikraftträdande. Eftersom bankerna

håller sina stämmor på våren bör lämplig tidpunkt – beroende på lagens ikraftträdande – bli 1 juli 1987 eller eventuellt 1 juli 1988. Vid samma tidpunkt bör riksorganisationens lagliga ställning upphöra.

I enlighet med utredningens förslag (sid. 304) bör i övergångsbestämmelserna tas in fortsatt giltighet för förbundet i 4 § andra stycket JkL att använda sig av beteckningarna "jordbrukskassa" och "centralkassa för jordbrukskredit".

6 Bankrörelseförordningen

6.1 Bankinspektionen

Enligt förslaget till bankrörelseförordningen 5 § 2 skall i anmälan för registrering anges personnummer för vissa befattningshavare i banken. Inspektionen har från sin erfarenhet av förandet av bankregistren inte något behov av uppgifter om personnummer. Dessa bör därför kunna undvaras.

Till anmälan för registrering av ett beslut om nyemission skall enligt gällande lag fogas original och en avskrift av de teckningslistor på vilka aktieteckning har skett. Bestämmelsen har intagits i förslaget till bankrörelseförordning 9 § 6. Inspektionen anser att en förenkling av förfarandet bör kunna genomföras. Teckningslistorna, som är mycket utrymmeskrävande, bör kunna ersättas av ett yttrande från en auktoriserad revisor om i vilken omfattning aktieteckning skett.

I sammanhanget vill inspektionen också fästa uppmärksamheten på en felskrivning i 42 § 14. i förordningsförslaget. Hänvisningen skall vara till 4 kap. 15 § första stycket sparbankslagen.

Bankrörelseförordningen innehåller föreskrifter av mera praktisk natur väsentligen avseende vad som är att iaktta i anslutning till bankinspektionens funktion som registreringsmyndighet för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker. Inspektionen har ej något att anföra utöver vad som sagts i samband med behandlingen ovan av kapitlet om registrering i bankaktiebolagen.

Beträffande 3 § vill inspektionen fästa uppmärksamheten på en felskrivning. Uppenbarligen avses ansökan om stadfästelse av ändrad bolagsordning, reglemente eller stadgar.

Med hänvisning till vad inspektionen anfört rörande utredningens förslag i 7 kap. 16 § bankaktiebolagslagen vill inspektionen vidare framhålla att 52 § förordningen saknar bestämmelse om befogenhet för inspektionen att utfärda sådana föreskrifter som åsyftas i specialmotiveringen till nyssnämnda lagrum.

7 Svenska bankföreningens framställning 1984-05-08

Finansdepartementet

Förslag till ändring i banklagarnas kapitel om rörelsen

Svenska Bankföreningen har vid olika tillfällen sammanställt bankernas önskemål beträffande rörelsekapitlet i nya banklagar (53–70 §§ i 1955 års bankrörelselag). Sålunda har upprättats promemorior 1973-10-05 och 1978-11-30 vilka båda har överlämnats till banklagsutredningen för beaktande vid dess översyn av banklagstiftningen. Föreningen har under utredningsarbetets gång framställt nya önskemål samt vidareutvecklat skälen för tidigare önskemål. Samtliga önskemål har nu behandlats i banklagsutredningens slutbetänkande med förslag bl. a. till bankaktiebolagslag.

Bankföreningen får härmed framställa ytterligare ett önskemål om ändring i nuvarande rörelseregler för beaktande i samband med departementets överväganden rörande ny banklagstiftning.

Banker får i princip inte lov att förvärva aktier. Några undantag finns emellertid. Ett föreskrivs i 55 § andra stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse. Bestämmelsen har med endast språkliga justeringar överförts till den föreslagna bankaktiebolagslagen och upptas där i 7 kap. 5 § första stycket med följande lydelse:

Ett bankaktiebolags som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktier som ingår i emissionen. Sådana aktier skall bankbolaget dock avyttra så snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas en längre tid.

I banklagsutredningens betänkande motiveras bestämmelserna kortfattat med de departementschefsuttalanden som gjordes i samband med lagrummets tillkomst år 1968. Det framgår att skälet för den tidsmässiga begränsningen är en strävan att förhindra att banker ägnar sig åt mera långsiktiga placeringar. För en förlängning genom dispens krävs synnerliga skäl. Dispensgivningen är således avsedd att var mycket restriktiv. De situationer som närmast avsetts kunna konstituera synnerliga skäl var sådana, där händelser – exempelvis internationella förhållanden – som legat helt utanför bankens kontroll och möjligheter att förutse på förhand, påverkat en pågående emission i negativ riktning. Om så var fallet och en ljusning börjar inträda i slutet av innehavsåret kunde läget vara sådant att ett utsläppande av en stor post av värdepapper på marknaden skulle pressa priset. Det kunde i sådant fall finnas skäl för att banken fick tillstånd att sprida ut försäljningen under ytterligare en kort tid. Enbart risk för förlust för banken borde emllertid inte räcka som skäl för dispens.

Bestämmelserna har i och för sig inneburit en lämplig ordning för att möjliggöra för bankerna att garantera en emission. Det har därför inte ansetts föreligga skäl för att under banklagsutredningsarbetet förorda någon ändring av bestämmelserna.

Utvecklingen på senare tid har visat att situationer kan uppkomma där den lagfästa längsta tidsfristen för aktieinnehavet, dvs. ett år, bedömts alltför kort. Visserligen kan dispens från tidsbegränsningen oftast erhållas i de situationer där banken saknat möjlighet att förutse att emissionen inte inom ettårsfristen kan placeras på marknaden. Problemet är emellertid att sådan dispens inte kan erhållas förrän mot slutet av tidsfristen, då hindret mot marknadsplaceringen har blivit uppenbart.

I samband med – mer eller mindre påtvingade – rekonstruktioner av företag förutsätts ofta att nyemissioner företas. De emissionsbanker som engageras i rekonstruktionsarbetet känner med hänsyn bl. a. till konjunkturen oftast en stor osäkerhet i fråga om möjligheten att inom ett år från bankens förvärv av aktierna placera dessa på marknaden. Detta leder till att bankernas benägenhet att medverka vid vissa emissioner kan minska, vilket synes olyckligt inte minst från allmänna synpunkter. För att undanröja nämnda olägenheter bör enligt bankföreningen – framför en ändring av inriktningen av dispensinstitutet – i lagtext fastslås en längre innehavstid än den nuvarande längsta ettårsfristen. Det grundläggande kravet på att aktierna skall avyttras så snart det lämpligen kan ske skall självfallet kvarstå.

Med hänvisning till det anförda hemställer bankföreningen att den föreslagna 7 kap. 5 § första stycket erhåller ändrad lydelse. I överensstämmelse med den föreslagna 7 kap. 6 § sjätte stycket bör kunna föreskrivas att bankbolaget skall avyttra ifrågavarande aktier så snart det lämpligen kan ske samt att, om aktierna inte har avyttrats inom tre år från förvärvet, det krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

C-G Källner Jan Bökmark

8 Sammanställning av remissyttranden över Ds Fi 1985: 15 Ny banklagstiftning – ikraftträdande m. m.

Efter remiss har följande instanser avgett yttranden över betänkandet: bankinspektionen, försäkringsinspektionen, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, fullmäktige i Sveriges riksbank, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund och Värdepapperscentralen VPC AB.

Post- och Kreditbanken, PK-banken, instämmer i Svenska bankföreningens yttrande.

Försäkringsinspektionen, riksskatteverket och fullmäktige i Sveriges riksbank tillstyrker förslagen utan erinringar.

Sammanställningen följer när det gäller banklagarna den disposition som finns i betänkandet.

8.1.1 Svenska bankföreningen och PK-banken

I promemorian föreslås att den nya banklagstiftningen med vissa speciella undantag skall träda i kraft den 1 januari 1987. Bankföreningen vill med kraft understryka det angelägna i att tiden för ikraftträdandet inte senareläggs.

Bestämmelsen under 3 om exklusiv rätt för föreningsbank och Sveriges Föreningsbankers Förbund att i sin firma använda ordet jorbrukskassa bör vara straffsanktionerad, jämför 3 och 6 §§ förslaget till bankrörelselag. Det synes mindre lämpligt att föra in en straffbestämmelse i promulgationslagen endast för detta särfall. Huvudbestämmelsen bör därför kunna föras in under 14 kap. i den föreslagna föreningsbankslagen och straffsanktioneras genom ett tillägg till 17 kap. samma lag.

8.1.2 Sveriges föreningsbankers förbund

Det noteras med tillfredsställelse att begreppen "jordbrukskassa" m. fl. föreslås få fortsatt skydd. Med hänsyn till den eventuella möjligheten av ett kommande namnbyte – som dock inte på något sätt är aktuell – ifrågasätts dock om inte "Sveriges Föreningsbankers Förbund" bör utbytas mot "deras riksorganisation".

8.2 Bankaktiebolagslagen

8.2.1 Bankinspektionen

I stora delar avser övergångsbestämmelserna sådana associationsrättsliga förändringar i banklagstiftningen som utgör en anpassning till aktiebolagslagen (1975: 1385). I det avseendet föreslagna övergångsbestämmelser följer i tillämpning mån promulgationslagstiftningen till denna lag. Inspektionen har ej något att invända mot vad som i promemorian föreslås i dessa avseenden.

Enligt 1 § lagen om införande av bankaktiebolagslagen (PromBAL) skall övergångsbestämmelsen i 24 § träda i kraft två veckor efter den dag då lagen utkommit från trycket. Nämnda 24 § föreskriver att beslut kan fattas före utgången av 1986 om ändring av bolagsordning för bankaktiebolag så att denna överensstämmer med den nya bankaktiebolagslagen.

Motsvarande övergångsbestämmelser finns intagna i lagen om införande av sparbankslagen (PromSpLF) och lagen om införande av föreningsbankslagen (PromFbL). Det är naturligtvis till en fördel om bankerna genom beslut som här avses i god tid kan ändra bolagsordning eller motsvarande till överensstämmelse med den nya lagstiftningen. Inspektionen vill framhålla att lagstiftningen, om den nämnda övergångsbestämmelsen inte skall sakna betydelse, måste utkomma från trycket i tillräckligt god tid före årsskiftet med hänsyn bl. a. till tid som erfordras för bolagstämmobeslut. Detsamma gäller ifråga om sparbanker och föreningsbanker.

I 1 § PromBAL föreslås vidare ett att 7 kap. 8 § skall träda i kraft 1990-

01-01. Lagrummet innehåller bestämmelser om kapitaltäckning i svensk bank för utländskt företag, i vilket den svenska banken äger andel om lägst 20% av företagets aktiekapital eller motsvarande. För den svenska ägarbanken föreskrivs kapitaltäckning för det utländska företagets placeringar efter samma grunder i princip som för bankens inhemska placeringar. Det blir fråga om en kapitaltäckning på koncernbasis.

Internationellt sett förekommer allmänt sedan länge en banktillsyn på sådan konsoliderad basis varom här är fråga. Flertalet länder inom den s. k. tiogruppen för ekonomiskt samarbete har regelsystem efter denna princip. Bl. a. med hänsyn härtill har det befunnits ofrånkomligt att liknande regler införs i Sverige. Det synes därför inspektionen angeläget att den föreslagna lagändringen genomförs utan dröjsmål. Inspektionen har med tanke härpå planerat att tillsammans med bankerna komma fram till praktiska lösningar som – särskilt i fråga om den rapportering som blir nödvändig – tillgodoser bestämmelsernas innehåll och syfte utan att vara alltför komplicerade. En arbetsgrupp startar inom kort sitt arbete. Såvitt nu kan bedömas finns förutsättningar att uppnå resultat relativt snart. Om en övergångstid överhuvudtaget behövs, borde enligt inspektionens bedömning högst ett år vara tillräckligt. Inspektionen förordar emellertid i första hand att en övergångsregel om uppskjutet ikraftträdande inte införes.

Den i PromBAL föreslagna 16 § tar sikte på de nya bestämmelserna om kreditjäv. Under framhållande att de nya reglerna i viss utsträckning skärptes sägs i specialmotiveringen att sådana enligt äldre bestämmelser lämnade krediter som inte skulle kunna lämnas enligt de nya reglerna bör få gälla under återstående löptid. Samtidigt framhålls att bestämmelserna om kreditjäv avser *lämnandet* av krediter. Inspektionen får här anföra följande. De nya kreditjävsreglerna innebär tillsammantaget betydande lättnader i förhållande till vad som hittills gällt. För närvarande krävs bl. a. att viss särskilt kvalificerad säkerhet ställs för kredit till person som träffats av bestämmelserna om kreditjäv. Inspektionen anser med hänsyn till den ändrade inställningen till behovet av särskilda restriktioner i förevarande avseende, att redan lämnade krediter varom här är fråga skall kunna anpassas till de nya bestämmelserna vad gäller säkerhetskrav. En enligt äldre regler lämnad kredit mot kvalificerad pant eller annan säkerhet bör med andra ord enligt inspektionens uppfattning kunna läggas om till sådana villkor som normalt ställs upp för sådan kredit varom det är fråga. Även om detta skulle kunna anses följa redan av den nya lagen, nämligen om man betraktar den ändrade krediten som ny kreditgivning, bör i vart fall ett förtydligande uttalande på denna punkt göras i motiven.

I 22 § PromBAL föreskrivs att årsredovisning, koncernredovisning och delårsrapport först från och med räkenskapsåret 1988 skall upprättas enligt bankaktiebolagslagen. Förslaget synes utgå från att förberedelser behöver ha vidtagits i god tid före ingången av det år för vilket årsredovisningen skall ske enligt de nya reglerna. Inspektionen vill ifrågasätta nödvändigheten härav. Skulle det vara möjligt att tillämpa de nya bestämmelserna för räkenskapsåret 1987 kan det vara svårt att lämna jämförande siffror för 1986. Jämför 15 § lagen (1982: 728) om införande av försäkringsrörelselagen (1982: 713).

Sker omläggningen redan fr. o. m. räkenskapsåret 1987 bör i 22 § andra stycket anges att beslut om vinstutdelning m. m. avseende räkenskapsåret 1986 skall fattas enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

8.2.2 Hovrätten för Västra Sverige

1 §

Paragrafen bör utformas i överensstämmelse med formuleringen i 1 § PromABL. Det bör framgå när PromBAL skall träda i kraft.

13 §

Paragrafen bör utformas i överensstämmelse med formuleringen i 13 § PromABL. Innebörden av uttrycket "vidtagit åtgärder för att sätta ned aktiekapitalet" är inte fullt klar.

22 §

Paragrafen bör utformas i överensstämmelse med formuleringen i 16 § PromABL.

25 §

Den språkliga utformningen av paragrafen skulle möjligen lättas upp med lydelsen: Om ... utan dröjsmål föreslå bolagsstämman att ändra bolagsordningen så att den överensstämmer med nämnda lag.

26 §

Om ordet bankaktiebolagslagen inte skall upprepas i andra meningen, bör ordet "sistnämnda" användas i slutet av meningen.

8.2.3 Kammarrätten i Stockholm

Av 1 § i förslaget bör framgå att även PromBAL träder i kraft den 1 januari 1987 utom såvitt avser 24 §.

I 14 § förslaget till lagen om införande av bankaktiebolagslagen åläggs bankaktiebolags dotterbolag att avyttra aktier i moderbolaget vilka dotterbolaget före utgången av år 1986 förvärvat i moderbolaget. Någon motsvarande regel uppställs inte i fråga om aktier i moderbolaget vilka dotterbolaget före ikraftträdandet har mottagit som pant. Undantaget motiveras (s. 75) med att innehavstiden för de pantsatta aktierna är begränsad genom kredit- eller pantavtalet. Med anledning härav kan påpekas att innehavstiden kan bli lång, om det finns en förlängningsklausul i avtalet.

8.2.4 Svenska bankföreningen och PK-banken

1 §

I paragrafen bör anges att promulgationslagen i sig själv träder i kraft den 1 januari 1987 ("Bankaktiebolagslagen *och denna lag* träder i kraft etc."), jämför 1 § lagen om införande av aktiebolagslagen.

Tiden för ikraftträdandet av 7 kap. 8 § föreslås till den 1 januari 1990. Bankföreningen får här hänvisa till sitt remissyttrande över banklagsutredningens betänkande, i vilket framhölls att – under förutsättning att bestämmelsen i 7 kap. 8 § trots de invändningar som kunde resas mot den ändå skulle genomföras – bankerna genom övergångsbestämmelser skulle få ett lämpligt rådrum att anpassa sin verksamhet. Det är svårt att med bestämdhet ange vilken tid som rimligen kan åtgå för en sådan anpassning. Olika banker torde ha olika förutsättningar därvidlag. Av hänsyn till de banker vilka kan ha störst svårigheter bör ikraftträdandet läggas förhållandevis långt fram i tiden och i vart fall inte tidigare än den i promemorian föreslagna tidpunkten den 1 januari 1990.

5 §

Till undvikande av missförstånd borde de avslutande orden "denna lag" bytas ut mot "bankaktiebolagslagen".

16 §

Enligt den föreslagna 16 § tillkommer det bankinspektionen att ange när och i vilken utsträckning krediter beviljade före ikraftträdandet skall ha förts in i den särskilda förteckningen. Någon invändning kan inte göras mot att sådana krediter i viss utsträckning skall tas in i förteckningen. Såsom påpekats i promemorian torde det emellertid vara förenat med åtskilligt arbete och vissa svårigheter att åstadkomma detta. Bankföreningen förutsätter att inspektionen kommer att ta hänsyn härtill. Med hänsyn till allt annat arbete som den nya banklagstiftningens ikraftträdande föranleder bör detta åliggande kunna få anstå till dess det kan ske utan större besvär.

18 §

Bankföreningen anser att förevarande bestämmelse principiellt hör hemma i någon mer grundläggande lagstiftning än i en promulgationslag, men vill dock inte motsätta sig att förslaget genomförs som ett provisorium. Den anmärkningen bör kunna göras att den obestämda artikeln gärna kan utgå på de två ställen i vilka den förekommer i förslaget.

22 §

Enligt den föreslagna paragrafen träder vissa delar av redovisningsbestämmelserna i 11 kap. bankaktiebolagslagen och bestämmelserna om vinstut-

delning i 12 kap. inte i kraft förrän i och med räkenskapsåret 1988. Det är väsentligt att förslaget i den delen genomförs. Möjligen borde en markering av förhållandet göras i 1 §, av vilken eljest framgår att bankaktiebolagslagen, med där angivna särskilda undantag för 7 kap. 8 §, träder i kraft den 1 januari 1987.

24 §

Det är självklart angeläget att lagstiftningen promulgeras i så god tid som möjligt före ikraftträdandet så att erforderlig anpassning kan ske. Därvid kan paragrafen komma att få praktisk betydelse. Med hänsyn till att bankföreningen inledningsvis framhållit vikten av ett så tidigt ikraftträdande som möjligt är det emellertid osäkert i vad mån en dylik bestämmelse kan utnyttjas i någon större utsträckning.

25 §

I den föreslagna paragrafen sägs att för det fall bolagsordningen efter utgången av år 1986 strider mot bankaktiebolagslagen måste styrelsen *utan dröjsmål* förelägga bolagsstämma ändringsförslag. Det vore av vikt om det i propositionen klargjordes att dröjsmål inte är för handen om sådan ändring behandlas på ordinarie bolagsstämma år 1987, vilken hålls enligt 9 kap. 5 § i den föreslagna bankaktiebolagslagen. Den kommer för bankföreningens samtliga medlemsbanker och för PKbanken att hållas före utgången av april 1987 och i flera fall säkerligen före mars månads utgång samma år (jämför 106 § lagen om bankrörelse). En ordinarie stämma år 1987 kan, förutsatt att banklagsutredningens förslag godtas, äga rum efter april månads utgång bara i det fall som avses i 12 § andra stycket bokföringslagen (jämför 11 kap. 1 § förslaget till bankaktiebolagslag), vilken väl i och för sig kan bli tillämplig på nyetablerade banker. Det vore värdefullt att det klargjordes att ändring av bolagsordning som beslutas vid *ordinarie* bolagsstämma vilken hålls före utgången av april 1987 inte innebär dröjsmål.

Till det senast sagda finns anledning att påpeka vikten av att den nya lagstiftningens ikraftträdande inte onödigtvis skulle tvinga bankerna att hålla extra bolagsstämmor med det arbete och de kostnader detta medför. I ett skede när den nya lagstiftningen ändå ställer avsevärda krav på rutinändringar i bankerna vore det särskilt betungande med dylika extra stämmor, som bankerna inte av andra skäl skulle ha anledning att hålla.

Mot de föreslagna paragrafer i lagen om införande av bankaktiebolagslagen som nu inte berörts har bankföreningen inget att invända. Bankföreningen kan inte heller finna att det skulle föreligga något behov av ytterligare övergångsbestämmelser.

8.3.1 Bankinspektionen

Se vad som anförts under punkt 2.1.

8.3.2 Hovrätten för Västra Sverige

I fråga om 1, 16 och 20 §§ se vad som anförs under punkt 2.2 beträffande 1, 22 och 25 §§.

8.3.3 Kammarrätten i Stockholm

Genom lagen (1955: 416) om sparbanker upphävdes lagen (1923: 286) om sparbanker. Det var då naturligt att övergångsbestämmelserna samlades i en lag angående införande av *nya* lagen om sparbanker. Eftersom lagen (1955: 416) om sparbanker nu ersätts av *sparbankslagen* saknas anledning att i lagen om införande av sparbankslagen använda benämningen *"den nya"* sparbankslagen. Uttrycket *"den nya"* bör tas bort ur 1–7, 10, 12, 14–16, 19 och 20 §§ i förslaget.

Av 1 § i förslaget bör framgå att även PromSpLF träder i kraft den 1 januari 1987 utom såvitt avser 19 § samma lag (inte 19 § sparbankslagen som det anges i förslaget).

Med beaktande av att en stadfästelse, som har skett före den 1 januari 1987, då kan ha upphört att gälla förordar kammarrätten följande jämkning i lydelsen av 5 § i förslaget:

De stadfästelser av reglementet som gäller vid sparbankslagens ikraftträdande skall gälla som om de meddelats enligt sparbankslagen. De sparbanker vilkas reglementen stadfästs före den dagen skall anses ha oktroj enligt samma lag.

8.3.4 Svenska sparbanksföreningen

Syftet med 19 § förslaget till *lag om införande av sparbankslagen* (PromSpLF) anges vara (sid. 81 i stencilen) att ge sparbankerna möjlighet "att före den 1 januari 1987 besluta om ändringar i reglementet så att detta överensstämmer med den nya lagen". Angiven 19 § torde emellertid komma att sakna praktisk betydelse av följande skäl. Huvudmännen kan inte besluta förrän två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den kommit från trycket i Svensk Författningssamling (jfr 1 § PromSpLF). Enligt uppgift torde riksdagen inte kunna besluta förrän i december 1986. Detta innebär alltså att, om riksdagen beslutar den 1 december och författningen kommer i SFS's text den 10 december, att 6 dagar därefter återstår av 1986 för huvudmännens beslut. Dessutom må påpekas att beslutet om reglementsändringen måste stadfästas för att gälla, varför det torde vara omöjligt att under angivna förutsättningar få reglementena att överensstämma med den nya lagen fr. o. m. den 1 januari 1987.

8.4.1 Bankinspektionen

Se vad som anförs under punkt 2.1.

8.4.2 Hovrätten för Västra Sverige

I fråga om 1, 15 och 19 §§ se vad som anförs under punkt 2.2 beträffande 1, 22 och 25 §§.

8.4.3 Kammarrätten i Stockholm

Av 1 § i förslaget bör framgå att även PromFbL träder i kraft den 1 januari 1987 utom såvitt avser 18 § samma lag (inte 18 § föreningsbankslagen som det anges i förslaget).

8.4.4 Sveriges föreningsbankers förbund

1 § andra meningen

Se kommentar till 18 och 19 §§.

7 §

Här föreligger en uppenbar felskrivning. När man i slutet av paragraferna hänvisar till "3 kap. 14 § nämnda lag" (finns inte) åsyftas tydligen "14 § samma kap.". SFF har i sak ingen erinran.

12 § andra meningen

Se kommentar till 18 och 19 §§.

13 §

JkL innehåller i motsats till FBL ingen bestämmelse om att revisorssuppleanter skall utses. I av SFF fastställda normalstadgar som antagits av alla föreningsbanker, föreskrivs att lokal föreningsbank på ordinarie stämma skall välja två revisorer jämte samma antal personliga suppleanter och att regional föreningsbank på ordinarie stämma skall välja en eller två revisorer och samma antal revisorssuppleanter. Samtliga regionbanker har utsett två revisorer med suppleanter. En särskild övergångsbestämmelse synes därför obehövlig.

14 § första stycket

SFF har i sitt remissyttrande motsatt sig att en av de av stämman valda revisorerna skall vara en godkänd revisor. Man har å andra sidan godtagit förslaget i BLU att bankinspektionen får rätt att utse revisor även i lokal föreningsbank. Även om regeln inte föreslås gälla förrän från år 1992 vidhåller SFF sin tidigare uttalade uppfattning och vill något ytterligare utveckla denna.

Den kontrollfunktion som byggts upp inom rörelsen påverkas givetvis formellt av att SFF upphör som kontrollorgan. I praktiken torde dock detta inte medföra några större förändringar eftersom man avser att få till stånd ett kontrollsystem av i stort sett samma modell. Som ett väsentligt led i

detta ingår förtroendevalda revisorer. Inom rörelsen finns en stark opinion för att denna regionala och lokala kontroll inte skall försvagas. Den kommitté som arbetar med utformandet av nya stadgar kommer sålunda för centrala föreningsbanker att föreslå att antalet valda revisorer höjs till tre för att – förutom de två förtroendevalda – kunna bereda plats för en auktoriserad revisor. Samma sak torde bli förhållandet i lokala föreningsbanker om dessa åläggs att utse en godkänd revisor. Något behov av godkänd revisor i lokal föreningsbank har inte påvisats. Förutom vad som tidigare och ovan redovisats vill SFF – såsom också påpekats i diskussionen under hand med departementsföreträdare – framhålla de ytterst besvärande kostnadskonsekvenser för hela föreningsbanksrörelsen som följer av lagförslaget. Merkostnaderna för revisionen har uppskattats till ca 10 mkr, en kostnad som dessutom betraktas som onödig. Till dess erfarenhet vunnits om effektiviteten i ett framtida kontrollsystem bör man enligt SFFs uppfattning inte binda sig vid en lagregel som blir aktuell först år 1992.

15 § andra stycket

Som framgår av kommentaren till 18 och 19 §§ avser man inom rörelsen att genomföra stadgeändringar under första halvåret 1987. Anledning synes därför saknas att för räkenskapsåret 1987 tillämpa JkL ifråga om vinstutdelning m. m. Bestämmelsen föreslås därför utgå.

18 och 19 §§

Enligt föreliggande tidsplan för utformande och fastställande av normalstadgar kommer ingen föreningsbank att kunna fatta beslut om stadgeändring före utgången av år 1986. Enligt samma tidsplan skall emellertid alla föreningsbanker fatta beslut om stadgeändring vid ordinarie och extra stämmor under första halvåret 1987. I enlighet härmed bör 18 § utgå och i 19 § den senaste tidpunkten för beslut om ändrade stadgar anges till den 30 juni 1987.

Under det första halvåret 1987 kommer nuvarande stadgar att i vissa hänseenden avvika från lagens bestämmelser. SFF ifrågasätter om inte 19 § bör kompletteras med föreskrift om att – för den händelse lag och stadgar kolliderar under denna tid – bestämmelser i stadgarna tar över.

8.5 Övriga förslag

8.5.1 Svenska bankföreningen och PK-banken

Lagen om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

Beträffande rubricerade lagförslag har bankföreningen inte annan synpunkt än att föreningen delar uppfattningen att det inte finns behov att för bankernas vidkommande införa den särskilda möjlighet att utvidga koncernregleringen som finns för försäkringsbolag (se s. 99 i promemorian).

Förslaget till ändring i lagen om tryggande av pensionsutfästelser m. m. tillstyrks.

Mot övriga lagförslag i betänkandet finns inga erinringar.

8.5.2 Värdepapperscentralen VPC AB

Lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering (LFA) innehöll ursprungligen dels rent aktiebolagsrättsliga regler, dels bestämmelser med anknytning till förvaltarregistrering och dels en författningsmässig reglering av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (VPC).

De aktiebolagsrättsliga reglerna har sedermera arbetats in i aktiebolagslagen (1975: 1385) och i försäkringsrörelselagen (1982: 713) och föreslås nu tas in i den nya bankaktiebolagslagen. Därefter skulle LFA innehålla enbart bestämmelser om VPC och de regler som avser registrering av förvaltare och därmed sammanhängande frågor.

Mot denna bakgrund föreslås nu att LFA upphör att gälla och att lagens regler om VPC och om förvaltarregistrering förs över till en ny lag benämnd Lag om värdepapperscentralen m. m.

Inom VPC pågår för närvarande en utredning om möjligheten att införa ett värdepapperslöst system i fråga om aktier och obligationer och i samband därmed har utarbetats ett förslag till en särskild lag om aktie- och obligationskonton. I detta förslag ryms också bestämmelser om VPC och om förvaltarregistering.

Det kan – under förutsättning att det lagstiftningstekniskt inte möter något hinder – sättas i fråga om inte LFA kan i beskuret skick få leva kvar till slutlig ställning tagits till frågan om ett värdepapperslöst system inom aktie- och obligationshanteringen. Införs ett sådant system måste – vid sidan av aktiebolagslagarna – skapas en särskild lag med vissa bestämmelser om kontobokföring av aktier och obligationer m. m. Naturligt är att bestämmelser om förvaltarregistrering flyter in i den särskilda lagen. Däremot är det måhända inte lika naturligt att ta med bestämmelser om VPC. Det kan därför diskuteras om inte regler om VPC under alla förhållanden bör tas in i en lag för sig. Går det inte att tills vidare låta LFA stå kvar vill VPC därför sätta i fråga om inte LFA bör ersättas av två lagar – en med bestämmelser om VPC och en med bestämmelser om förvaltarregistrering och därmed sammanhängande frågor.

I LFA regleras VPC författningsmässigt men dess uppgifter ges av naturliga skäl inte någon uttömmande bestämning. En sådan bestämning finns i bolagsordningen. När nu VPC lyfts fram i lagförslaget till att bli huvudfiguren kan det diskuteras om inte VPC även författningsmässigt bör få en vidare ram för sin verksamhet. Eventuellt kan 1 § få följande lydelse. "Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) har att i fråga om hanteringen av aktier och obligationer fullgöra de uppgifter som anges i lag eller annan författning eller genom särskilt beslut".

VPC har i övrigt inte någon erinran mot de bestämmelser som föreslås omfattas av den nya lagen om värdepapperscentralen m. m. I lagen måste dock tas med även nuvarande 20a § i LFA och – om förslaget till lag om tillstånd till förvärv av aktier m. m. i vissa fall genomförs – den i samband därmed föreslagna 19a § i LFA.

Den föreslagna lagen om värdepapperscentralen m. m. kräver att förordningen (1970: 600) om förenklad aktiehantering skrivs om och ersätts med en ny eller arbetas in i en ny lag med bestämmelser om förvaltarregistre-

ring. Även lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag måste ändras på grund av att den hänvisar till fel lagrum.

De remitterade lagförslagen

1 Förslag till

Bankrörelselag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om den rörelse som en bank får driva samt vissa andra för banker gemensamma bestämmelser. Bestämmelser om hur en bank bildas och om dess organisation m. m. finns i bankaktiebolagslagen (1986: 00), sparbankslagen (1986: 00) och föreningsbankslagen (1986: 00).

Med *bank* förstås i denna lag bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank (central föreningsbank och lokal föreningsbank).

Med en *banks stadgar* förstås i denna lag bolagsordning för bankaktiebolag, reglemente för sparbank och stadgar för föreningsbank.

2 § Med bankrörelse avses i denna lag verksamhet i vilken ingår inlåning från allmänheten på sådan räkning som bank allmänt använder.

Bankrörelse får, förutom av Sveriges riksbank, drivas endast av bankaktiebolag, sparbanker och centrala föreningsbanker, som har fått regeringens tillstånd (oktroj) därtill.

3 § En bank skall stå under tillsyn av bankinspektionen och vara registrerad där.

Om bankinspektionens tillsyn över vissa stiftelser finns bestämmelser i 7 kap. 17 §.

4 § Ett utländskt bankföretag får, efter tillstånd av regeringen, från kontor eller annat fast driftställe här i riket driva verksamhet i vilken ej ingår inlånings- eller utlåningsrörelse.

5 § Ingen annan än bank, Sveriges riksbank, Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges investeringsbank aktiebolag och sådant bankföretag som avses i 4 § får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Sammanslutning med nära anknytning till företag som avses i första stycket får dock, efter tillstånd av bankinspektionen, använda ordet bank i sin firma.

6 § Enskildas förhållande till bank får inte obehörigen röjas.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

2 kap. Rörelsen

Verksamhet

1 § En bank får bedriva in- och utlåning av pengar samt, med den inskränkning som följer av 2 §, driva annan verksamhet som har samband därmed.

I fondkommissionslagen (1979: 748) finns bestämmelser om rätt för bank att driva fondkommissionsrörelse.

2 § En bank får för egen räkning förvärva och driva handel med endast mynt, sedlar, växlar, checkar och anvisningar samt obligationer, förlagsbevis, förlagsandelsbevis och andra fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden. Därutöver får en bank för egen räkning förvärva egendom som anges i 3–8 §§.

3 § En bank får förvärva annan fordran än sådan som avses i 2 §, om det låneavtal som fordringen grundas på har sådant innehåll att banken själv vid förvärvstillfället kunnat bevilja krediten.

4 § En bank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att förse banken med lokaler för bankens verksamhet eller tillgodose därmed sammanhängande behov,
2. aktie eller andel i företag, som uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomrätt, som förvärvats för det under 1 angivna ändamålet,
3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet som banken äger eller till lokaler, som banken i övrigt innehar samt
4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i banken.

5 § En bank får förvärva annan banks rörelse, om övertagandet inte kan anses vara till skada för det allmänna. Om förvärvet avser hela eller en inte obetydlig del av rörelsen krävs det att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen lämnar tillstånd till förvärvet.

Ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag får dock inte överta en svenskägd bankrörelse.

6 § Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får

1. ett *bankaktiebolag* förvärva aktie i annat bankaktiebolag och utländskt bankföretag samt aktie eller andel i svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna,
2. en *sparbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna eller som tillgodoser för sparbanker gemensamma intressen, samt
3. en *central föreningsbank* förvärva aktie eller andel i svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna eller som tillgodoser för föreningsbanker gemensamma intressen.

Vad som sägs i första stycket gäller även i fråga om garantifondbevis, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av bolag eller företag som avses i första stycket. Med banks förvärv av garantifondbevis jämställs utfärdande av garantifondförbindelse.

För sparbanks förvärv av aktier i Sparbankernas Bank och central föreningsbanks förvärv av aktier i Föreningsbankernas Bank krävs inget tillstånd.

7 § En *sparbank* och en *central föreningsbank* får endast efter tillstånd av bankinspektionen medverka vid emission av aktier, förlagsbevis eller förlagsandelsbevis på den allmänna marknaden.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* som medverkar vid emission av aktier på den allmänna marknaden får förvärva aktier som ingår i emissionen, men skall avyttra dessa så snart det lämpligen kan ske, och senast ett år efter förvärvet. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att aktierna får innehas längre tid.

En bank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna förvärva aktier, emissionsbevis samt andel i aktiefond och ekonomisk förening. Banken får inte inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748). Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att banken får inneha värdepapper i större omfattning än vad som anges i nämnda paragraf.

8 § För att skydda fordran får en bank

1. på offentlig auktion, fondbörs eller sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979: 749) om Stockholms fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen och
2. om det finns anledning att anta att banken annars skulle lida avsevärd förlust, som betalning för fordran överta egendom som utgör säkerhet för fordringen eller annan egendom.

Första stycket gäller inte egen aktie eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbank. I fråga om sparbanks förvärv av bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbank gäller bestämmelserna i 5 kap. 7 § första stycket sparbankslagen (1986: 000).

I utbyte mot egendom som har köpts eller övertagits enligt första stycket får en bank förvärva aktier i ett bolag, som bildats för förvaltning av egendomen eller för fortsättande av en med denna driven verksamhet.

Har aktier förvärvats enligt första eller tredje stycket får banken, om uppenbar fara föreligger för att banken annars lider förlust, förvärva ytterligare aktier i samma bolag.

Har aktier förvärvats enligt första, tredje eller fjärde stycket får banken, om aktiebolaget överlåter sina tillgångar på ett annat aktiebolag, byta ut dessa aktier mot aktier i det andra aktiebolaget.

Den egendom som banken förvärvat enligt denna paragraf skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för banken. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

Kapitaltäckning och kassareserv

9 § Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

Med eget kapital och egna fonder får likställas *dels* fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bankens reserv för obligationer varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, *dels* det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet och de egna fonderna.

Med eget kapital och reserver i en *central föreningsbank* med anslutna lokala föreningsbanker avses summorna av eget kapital och reserver i

dessa föreningsbanker. Förlagsinsatserna räknas därvid inte in i det egna kapitalet. Det nominella värdet av dessa insatser får likställas med eget kapital intill ett belopp som motsvarar det egna kapitalet.

Från det egna kapitalet och de egna fonderna skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har en bank ett väsentligt ekonomiskt intresse i ett aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som förvärvats för att förse banken med lokaler för verksamheten eller tillgodose därmed sammanhängande behov, skall från bankens eget kapital och egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

10 § Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar och ingångna garantiförbindelser (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning, vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämställas med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

5. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländska bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller ifråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a. panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga

bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga till om tomträtt, av byggnad som hör tomträtten,

b. panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten, eller

c. förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. garantiförbindelser för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D övriga tillgångar och garantiförbindelser utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital eller egna fonder.

För placeringar som anges under A fordras inte eget kapital och egna fonder. I övrigt skall en bank vid varje tidpunkt ha eget kapital eller egna fonder till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt
en procent av summan av placeringar som anges under B,
fyra procent av summan av placeringar som anges under C, och
åtta procent av summan av placeringar som anges under D.
Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen 1. fordringar för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar, till sitt nettovärde,
3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning till sitt nominella belopp samt
4. övriga garantiförbindelser, till halva sitt nominella belopp.

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet, där denna uppförs, om inte särskilda skäl föranleder annat

11 § Om ett *bankaktiebolag* genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande, skall, utöver vad som anges beträffande kapitaltäckning för aktier eller andelar i företaget i 9 § fjärde stycket, följande gälla.

För det utländska företagets placeringar skall bestämmas ett kapitalkrav. Banken skall vid varje tidpunkt ha ett eget kapital som motsvarar minst det sammanlagda kapitalkravet enligt 10 § första–tredje styckena och de delar av kapitalkraven i det utländska företaget som svarar mot bankens andel i företaget.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för det utländska företaget och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital, skall 9 och 10 §§ gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som banken eller företag som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankens eget kapital skall 9 § fjärde stycket inte tillämpas. Vid tillämpningen av 9 §

andra stycket, får med det egna kapitalet likställas så stor del av det utländska företagets reserver m. m. som svarar mot bankens andel i företaget.

Bankinspektionen beslutar i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital.

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall hålla en kassareserv som är tillräcklig med hänsyn till rörelsens art och omfattning.

Kassareserven skall bestå av tillgångar som med lätthet kan förvandlas i pengar och skall, tillsammans med inneliggande kassa, uppgå till lägst ett belopp som svarar mot tio procent av bankens samtliga förbindelser med undantag av

1. förlagslån,
2. lån mot panträtt i egen fastighet,
3. lån, som har tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån enligt fondens reglemente, och
4. garantiförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om vilka tillgångar som får inräknas i kassareserven.

Kreditgivning

13 § Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Bestämmelsen i 6 kap 9 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986:000) om förbud för ett *bankaktiebolag* att som pant ta emot egen aktie tillämpas också på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

En *sparbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis, som sparbanken utfärdat, och inte heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

En *föreningsbank* får inte som pant ta emot förlagsbevis eller förlagsandelsbevis som har utfärdats av en central föreningsbank eller bevis om andel i eller tillskott till föreningsbanken själv eller annan föreningsbank.

14 § När en bank beviljar kredit får den inte avtala att bankens fordran skall medföra rätt till betalning först efter låntagarens övriga borgenärer.

Efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får dock en *sparbank* och en *central föreningsbank* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till svenskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna. Under samma förutsättningar får ett *bankaktiebolag* avtala om sådant villkor vid beviljande av kredit till annat bankaktiebolag, till utländskt bankföretag eller till sådant svenskt eller utländskt företag, vars ändamål kan anses vara till nytta för bankväsendet eller det allmänna.

15 § En bank får inte vid avtal om kredit eller i sin rörelse i övrigt förbehålla sig andel i vinst på affär, som banken inte själv får avsluta.

En bank får inte heller på annat sätt beredas andel i vinst på verksamhet, som banken inte själv får bedriva. Vad nu sagts gäller dock inte utdelning på aktier eller vad banken som ägare av aktier i övrigt har rätt till.

Utan hinder av första och andra styckena får, efter tillstånd av bankinspektionen, en *sparbank* och en *central föreningsbank* lämna vinstandelslån till ett företag som tillgodoser för sparbankerna eller föreningsbankerna gemensamma intressen.

16 § En bank skall ägna särskild uppmärksamhet åt att banken inte i sådan omfattning, att fara kan uppkomma för dess säkerhet, har fordringar på samma låntagare eller på låntagare, som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk intressegemenskap. Detsamma gäller kredit mot säkerhet av aktier eller förlagsbevis, som utgivits av samma aktiebolag eller aktiebolag som är förenade i sådan gemenskap. Med fordran jämställs säkerhet i form av borgen eller annan garantiförbindelse till banken.

En *central föreningsbank* skall dessutom bevaka att inte banken tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker har fordringar som avses i första stycket i sådan omfattning att fordringarna sammantagna kan medföra fara för föreningsbankernas säkerhet.

17 § En bank får inte på andra villkor än sådana som banken normalt ställer upp lämna kredit till

1. styrelseledamot,
2. delegat i ledande ställning som ensam eller i förening med annan får avgöra på styrelsen ankommande kreditärenden,
3. anställd som innehar en ledande ställning inom banken,
4. annan aktieägare än staten med ett aktieinnehav som motsvarar minst tre procent av hela aktiekapitalet,
5. revisor i föreningsbank som avses i 3 kap. 5 § sjunde stycket,
6. make eller sambo till person som avses under 1–5 eller
7. juridisk person i vilken sådan person som avses under 1–6 har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem.

En *lokal föreningsbank* får inte utan tillstånd av den centrala föreningsbanken lämna kredit till person eller företag som avses i första stycket.

Bankinspektionen prövar fråga om delegat eller anställd skall anses ha sådan ledande ställning som avses i första stycket 2 och 3.

Bankens styrelse skall i en förteckning föra in uppgifter om de krediter som av banken har beviljats personer eller företag som avses i första stycket. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka uppgifter som skall antecknas i förteckningen.

Första–fjärde styckena tillämpas på motsvarande sätt beträffande krediter som beviljats mot säkerhet av borgen eller fordringsbevis som utfärdats av någon som avses i första stycket. Detsamma gäller för en fordran som banken förvärvar och för vilken någon som avses i första stycket är betalningsskyldig.

18 § Bestämmelserna om kredit i 13–17 §§ skall tillämpas också på garantiförbindelse som banken ikläder sig.

19 § Förfallotiden för lån skall bestämmas så att den är förenlig med villkoren för bankens förbindelser.

Ställs ett lån inte att betalas inom ett år, skall banken förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom den sagda tiden.

Utan förbehåll enligt andra stycket får dock banken lämna ut lån med en längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av, såvitt avser

1. *bankaktiebolag*, dess eget kapital och dess inlåning,

2. *sparbank*, dess egna fonder och dess inlåning,

3. *föreningsbank*, den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers eget kapital och den centrala föreningsbankens inlåning.

En *lokal föreningsbank* får bevilja kredit som avses i tredje stycket endast efter medgivande av den centrala föreningsbanken.

Om staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet helt eller delvis svarar för betalningen av ett lån, gäller inte bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Upplåning

20 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* får inte i Sverige ge ut obligationer med en löptid överstigande sju år. Obligationer som banken ger ut i Sverige med en längre löptid än ett år får utfärdas intill ett belopp som motsvarar högst tre procent av bankens inlåning från allmänheten.

En *lokal föreningsbank* får inte utfärda fordringsbevis avsedda för den allmänna marknaden eller ikläda sig ansvarighet för sådana förbindelser.

Särskilda bestämmelser

21 § Motbok eller annat bevis, som en bank utfärdar om tillgodohavande på räkning, skall ställas till viss man och innehålla att överlåtelse får ske endast till viss man och att överlåtelsen bör anmälas hos banken.

Banken får inte träffa förbehåll om rätt för banken att åberopa betalning till annan än rätt innehavare av motbok.

Om efterlysning och dödande av förkommen motbok gäller särskilda bestämmelser.

22 § Om en bank har beslutat att inrätta ett bankkontor, skall det utan dröjsmål anmälas hos bankinspektionen.

Detsamma gäller en banks beslut att enligt 5 § förvärva en annan banks rörelse eller del därav.

Förvärv som skett för att skydda fordran enligt 8 § skall anmälas till inspektionen enligt de närmare föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen.

23 § En omyndig får utan förmyndarens tillstånd förfoga över medel som den omyndige själv satt in hos en bank efter det han fyllt sexton år. Utan den omyndiges samtycke får banken inte betala ut sådana medel till förmyndaren. Har förmyndaren fått överförmyndarens tillstånd att omhänderta medlen och företett bevis på detta, får den omyndige inte vidare förfoga över medlen. Sådan inskränkning i den omyndiges rätt skall antecknas på insättningsbevis eller i motbok, när beviset eller motboken företes hos banken.

Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken får tas ut utan överförmyndarens tillstånd endast om det har gjorts förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket nämnda balk eller uttaget avser ränta som stått inne kortare tid än ett år. Överförmyndaren kan när som helst förordna, att ett förbehåll inte skall gälla. Sådant förordnande skall antecknas på bevis eller i motbok, som har utfärdats om insättningen. Banken är skyldig att på begäran av övermyndare, förmyndare eller god man utfärda bevis om beloppet av de medel som sätts in eller som står inne, samt i förekommande fall intyga att meddelat tillstånd inte utnyttjats.

1 § En bank skall ha minst två revisorer. Revisorerna väljs av stämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera av revisorerna, dock inte alla, skall utses på något annat sätt. I 7 kap. 3 § finns bestämmelser om skyldighet för bankinspektionen att, utom i fråga om lokala föreningsbanker, utse en eller flera revisorer.

En revisors uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Om uppdraget inte skall gälla tills vidare, skall tiden bestämmas så att uppdraget upphör på slutet av den ordinarie stämma på vilken revisorsval skall förättas.

Stämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Bestämmelserna i denna lag bankrörelselagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) och föreningsbankslagen (1986:000) om revisorer gäller i tillämpliga delar om revisorssuppleanter.

2 § Varje röstberättigad har rätt att föreslå att det hos bankinspektionen påkallas att en revisor (medrevisor) utses att delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna. Förslaget skall framställas på en stämma där revisorsval skall ske eller där förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse utse en revisor för tiden till och med ordinarie stämma under nästa räkenskapsår om förslaget

1. i ett *bankaktiebolag* biträds av ägare till en tiondel av samtliga aktier eller till en tredjedel av de företrädda aktierna,
2. i en *sparbank* biträds av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller
3. i en *föreningsbank* biträds av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att en medrevisor utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet, skall styrelsen senast inom två månader göra framställning hos bankinspektionen om att en medrevisor utses. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

3 § Revisorerna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är auktoriserad eller godkänd revisor behöver dock inte vara svensk medborgare. Den som är omyndig, i konkurs eller underkastad näringsförbud får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett auktoriserat eller ett godkänt revisionsbolag. Vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställs ett auktoriserat revisionsbolag med auktoriserad revisor och ett godkänt revisionsbolag med godkänd revisor. Ett bolag som utses till revisor skall till styrelsen för den bank revisionen avser anmäla vem som är huvudansvarig för revisionen. Den huvudansvarige skall i ett auktoriserat revisionsbolag vara auktoriserad revisor och i ett godkänt revisionsbolag auktoriserad eller godkänd revisor. Bestämmelserna i 5 § om jäv och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

4 § Minst en av de revisorer som stämman utser skall i ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* vara auktoriserad revisor och i en *lokal föreningsbank* auktoriserad eller godkänd revisor.

5 § Den kan inte vara revisor som

1. är styrelseledamot i banken eller dess dotterföretag eller delegat i banken eller biträder vid bankens bokföring eller medelsförvaltning eller bankens kontroll däröver,
2. är anställd hos banken eller på något annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till banken eller till någon som avses under 1 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder banken vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bankens kontroll däröver,
3. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 1 eller är besvågrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
4. står i låneskuld till banken eller annat företag i samma koncern eller har förpliktelser för vilka banken eller ett sådant företag har ställt säkerhet.

Vad som angetts i första stycket 4 gäller också om skulden eller förpliktelsen avser revisors make eller sambo eller juridisk person i vilken sådan person eller revisorn själv har ett väsentligt ekonomiskt intresse.

En revisor är jävig också om det i övrigt finns särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans oberoende.

Revisorerna får vid revisionen inte anlita någon som inte är behörig att vara revisor. Har banken anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta bankens interna revision, får revisorerna dock anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

I en *sparbank* får en revisor som avses i 4 § inte vara huvudman i sparbank.

I en *föreningsbank* får, utan hinder av vad som sägs i första stycket 4 och andra stycket, till annan revisor än sådan som avses i 4 § utses den som inte utöver vad som normalt sammanhänger med medlemskap i en föreningsbank står i låneskuld till en föreningsbank eller något annat företag i föreningsbankskoncern eller har förpliktelser för vilka en föreningsbank eller ett sådant företag har ställt säkerhet. Vidare får i en sådan bank inte den vara revisor som inte kan vara revisor i en annan föreningsbank.

6 § Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på stämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

I en bank, där bankinspektionen inte förordnat revisor skall en revisor vars uppdrag upphör i förtid genast anmäla detta till inspektionen. Revisorn skall i anmälningen lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälningen gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Avskrift av anmälningen skall överlämnas till bankens styrelse.

Upphör en revisors uppdrag i förtid eller uppkommer hinder för honom enligt 3–5 §§ eller enligt stadgarna att vara revisor och finns det inte någon suppleant för honom, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden. Bankinspektionen kan, om det

finns särskilda skäl, medge att en ny revisor utses vid närmast följande ordinarie stämma.

7 § Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos bankinspektionen om

1. auktoriserad eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 4 §,
2. en revisor är obehörig enligt 3 § första stycket eller 5 § första–tredje styckena eller femte–sjätte styckena eller enligt stadgarna, eller
3. en bestämmelse i denna lag eller stadgarna om antalet revisorer eller om en revisors behörighet har åsidosatts.

Var och en kan göra anmälan enligt första stycket. Bestämmelser om bankinspektionens möjligheter att åstadkomma rättelse finns i 7 kap.

8 § Revisorerna skall i den omfattning som följer av god revisionssed granska bankens årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens förvaltning.

Om banken är moderföretag (moderbank), skall revisorerna även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Revisorer, som är utsedda av annan än bankinspektionen, skall följa de särskilda föreskrifter som meddelas av stämman, om de inte strider mot lag, stadgarna eller god revisionssed.

9 § Styrelsen skall ge revisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som revisorerna finner behövlig samt lämna de upplysningar och det biträde som de begär. Samma skyldighet föreligger för företagsledningen och revisorerna i ett dotterföretag gentemot revisorerna i moderbanken.

10 § Sedan revisorerna slutfört granskningen, skall de skriva en hänvisning till revisionsberättelsen på årsredovisningen och i en moderbank, på koncernredovisningen. Finner revisorerna att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall de anteckna även detta. I en moderbank gäller detsamma i fråga om koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen.

11 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till stämman. Berättelsen skall överlämnas till bankens styrelse senast två veckor före den ordinarie stämman. Revisorerna skall inom samma tid till styrelsen återlämna de redovisningshandlingar som har överlämnats till dem.

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har gjorts upp enligt denna lag. Innehåller inte årsredovisningen sådana upplysningar som skall lämnas enligt 4 kap., skall revisorerna ange detta och, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse om det kan ske.

Har revisorerna vid sin granskning funnit att någon åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger en styrelseledamot till last eller att en styrelseledamot på annat sätt handlat i strid mot denna lag eller stadgarna, skall det anmärkas i berättelsen. Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande i frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna. Revisorerna kan även i övrigt i berättelsen anteckna de upplysningar som de önskar meddela aktieägarna, huvudmännen eller medlemmarna.

I revisionsberättelsen skall också anmärkas om revisorerna funnit att banken inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra avdrag för preliminär A-skatt eller kvarstående skatt enligt uppbördslagen (1953: 272),
2. att lämna uppgift enligt 54 § 1 mom. uppbördslagen eller 4 eller 11 § lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, eller
3. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1–2.

Om revisionsberättelsen innehåller anmärkning om att banken inte har fullgjort någon sådan skyldighet som avses i fjärde stycket 1–3, skall revisorerna genast sända in en avskrift av den till länsstyrelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla särskilda uttalanden om fastställande av balansräkningen och resultaträkningen samt om det förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust som har lagts fram i förvaltningsberättelsen.

I en moderbank skall revisorerna avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Härvid skall första–tredje och sjätte styckena tillämpas.

I en *central föreningsbank*, till vilken det finns anslutna lokala föreningsbanker, skall revisionsberättelsen innehålla särskilda uttalanden enligt sjätte stycket om gruppen i dess helhet.

12 § Erinringar som revisorerna framställer till styrelsen och som inte har tagits in i revisionsberättelsen skall de anteckna i ett protokoll eller någon annan handling. Handlingen skall överlämnas till styrelsen och bevaras av denna på betryggande sätt.

13 § Revisorerna har rätt att närvara vid bankens stämmor. De är skyldiga att närvara vid en stämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses påkallat.

14 § Revisorerna får inte lämna upplysningar till en enskild aktieägare, huvudman, medlem eller utomstående om sådana angelägenheter som de har fått kännedom om vid fullgörandet av sina uppdrag, om det kan vara till nackdel för banken.

I 1 kap. 6 § föreskrivs att enskildas förhållanden till bank inte obehörigen får röjas.

Revisorerna är skyldiga att,

1. till stämman lämna alla upplysningar som stämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig nackdel för banken eller till nämnvärd olägenhet för enskild,
2. till medrevisor, granskare som avses i 15 §, ny revisor och, om banken har försatts i konkurs, konkursförvaltare lämna erforderliga upplysningar om bankens angelägenheter, samt
3. på begäran lämna upplysningar om bankens angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

15 § Varje röstberättigad kan väcka förslag om att bankinspektionen skall utse granskare för särskild granskning av bankens förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i banken. Förslaget skall framställas på en ordinarie stämma eller på stämma där ärendet enligt kallelsen skall behandlas. Bankinspektionen skall på begäran av röstberättigad och efter att ha hört bankens styrelse förordna en eller flera granskare om förslaget

1. i ett *bankaktiebolag* biträds av ägare till en tiondel av samtliga aktier eller till en tredjedel av de företrädda aktierna,
2. i en *sparbank* biträds av minst en tiondel av samtliga huvudmän eller en tredjedel av de närvarande huvudmännen, eller

3. i en *föreningsbank* biträds av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller en tredjedel av de närvarande röstberättigade.

I en *central föreningsbank* kan innehavare av förlagsandelar begära hos styrelsen att granskare utses. Begärs detta av innehavare som företräder förlagsinsatser till ett sammanlagt belopp motsvarande minst en tiondel av det totalt inbetalda insatskapitalet skall styrelsen senast inom två månader göra framställning härom hos bankinspektionen. Försummas detta får varje innehavare av en förlagsandel göra sådan framställning.

Vad i 3 § första och tredje styckena, 5, 9, 13 och 14 §§ samt 5 kap. 2, 4–7 §§ sägs om revisor tillämpas även i fråga om granskare.

Yttrande över granskningen skall avges till stämman. Yttrandet skall hållas tillgängligt hos banken under minst en vecka före stämman för aktieägare, huvudman, medlem eller annan röstberättigad och genast sändas till den som begär det. Yttrandet skall också läggas fram på stämman. På samma sätt skall yttrandet hållas tillgängligt för och sändas till innehavare av förlagsandelar, om granskaren har utsetts på begäran av sådan innehavare.

4 kap. Redovisning

1 § Kalenderår är räkenskapsår, om inte annat följer av 12 § andra stycket bokföringslagen (1976: 125). För varje räkenskapsår skall årsredovisning avges. Denna består av resultaträkning, balansräkning och förvaltningsberättelse.

I fråga om resultaträkning och balansräkning i årsredovisning och i årsbokslut enligt bokföringslagen gäller, förutom bestämmelserna i den lagen, föreskrifterna i detta kapitel.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om bankernas löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning. Föreskrifterna får avvika från bokföringslagen om särskilda skäl föreligger. Föreskrifterna skall utformas så att de främjar en klar och rättvisande redovisning av bankens resultat och ställning.

Årsredovisningen för en *central föreningsbank* skall innehålla en sammanställning av de egna och de anslutna lokala föreningsbankernas resultaträkningar och balansräkningar.

2 § I årsredovisningen skall återges resultaträkningen och balansräkningen för det närmast föregående räkenskapsåret. Har det under året skett någon ändring i specificeringen av poster i resultaträkningen och balansräkningen skall uppgifterna från den tidigare årsredovisningen sammanställas så att dessa kan jämföras med posterna i den senare årsredovisningen, om det inte möter särskilda hinder.

Årsredovisningen skall skrivas under av samtliga styrelseledamöter. Har avvikande mening beträffande årsredovisning antecknats till styrelsens protokoll, skall den avvikande meningen fogas till redovisningen.

3 § Minst en månad före ordinarie stämma, i en sparbank dock senast den 31 mars, skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna.

I 7 kap. 6 § finns föreskrifter om skyldigheten att sända in redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen till bankinspektionen.

Hos en *lokal föreningsbank* skall, senast en månad efter det att resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, avskrift av årsredovisning och revisionsberättelse hållas tillgängliga hos banken för alla som är intresserade. På avskriften av årsredovisningen skall en styrelseledamot

teckna bevis om att resultaträkningen och balansräkningen har fastställts. Uppgift skall också lämnas om fastställelsedagen. Beviset skall även innehålla uppgift om föreningsbanksstämmans beslut beträffande föreningsbankens vinst eller förlust.

4 § Utan hinder av vad som föreskrivs i 14 § bokföringslagen (1976: 125) får punkterna 1–2 tillämpas vid värdering av en banks omsättningstillgångar.

1. Räntebärande obligationer som avses i 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svenska Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. Obligation får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.
2. Omsättningstillgång i övrigt får tas upp över anskaffningsvärdet om förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda och bankinspektionen ger tillstånd till det.

5 § För uppskrivning av en anläggningstillgång enligt 15 § fjärde stycket bokföringslagen (1976: 125) krävs bankinspektionens medgivande.

Utan hinder av vad som föreskrivs i 15 § fjärde stycket bokföringslagen om användningen av det belopp med vilket en anläggningstillgång har skrivits upp, får sådant belopp utnyttjas även till

1. erforderlig nedskrivning av bankens innehav av fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden om det finns särskilda skäl för en sådan utjämning,
2. avsättning till uppskrivningsfond,
3. fondemission i ett *bankaktiebolag*, eller
4. avsättning till reservfond i en *sparbank*.

Uppskrivningsfonden får tas i anspråk endast för ändamål som avses i 15 § fjärde stycket bokföringslagen eller för de i andra stycket 1, 3 och 4 angivna ändamålen.

6 § Andelar i andra företag än aktiebolag skall vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 § likställas med aktier som banken äger.

7 § I balansräkningen skall aktier i dotterbolag tas upp som en särskild post bland tillgångarna.

Utgifter för bankens bildande och för dess förvaltning får inte tas upp som tillgångar. Detsamma gäller utgifter för ökning av aktiekapital och bildande av garantifond.

Inbördes fordrings- och skuldförhållanden mellan dotterföretag och moderföretag i koncern skall redovisas. Detta får ske inom linjen. Detsamma gäller för panter och därmed jämförliga säkerheter eller ansvarsförbindelser till förmån för ett dotterföretag eller ett moderföretag. Redovisningen skall utformas enligt de föreskrifter som utfärdas med stöd av 1 § tredje stycket samt i enlighet med god redovisningssed.

Ett *bankaktiebolags* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad

vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

I ett *bankaktiebolag* skall vid aktiekapitalet anges antalet aktier och akties nominella belopp.

En *sparbanks* egna fonder skall delas upp i fonder och nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Som fonder redovisas var för sig grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

En *föreningsbanks* eget kapital skall delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp insatskapital, reservfond och uppskrivningsfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser skall redovisas var för sig. Under fritt eget kapital eller ansamlad förlust skall tas upp fria fonder, var för sig, balanserad vinst eller förlust samt nettovinst eller förlust för räkenskapsåret. Balanserad förlust och förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragsposter.

8 § Utöver vad som följer av bokföringslagen (1976: 125) skall i resultaträkningen och balansräkningen uppgifter och särskilda upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Aktier skall tas upp med angivande för varje bolag av dess namn, antalet aktier samt dessas nominella värde och bokförda värde enligt balansräkningen. För varje bolag skall vidare anges aktiernas röstvärde samt den utdelning som har erhållits under räkenskapsåret. Bankinspektionen får tillåta att aktier redovisas utan specifikation.
2. Ändringar i beloppen av det egna kapitalets och de egna fondernas poster jämfört med föregående balansräkning skall specificeras.
3. För fastigheter som är anläggningstillgångar skall anges de sammanlagda taxeringsvärdena, fördelade på de tillgångar som tagits upp under särskilda poster i balansräkningen.
4. Om det har förekommit sådana förändringar i resultaträkningen eller balansräkningen beträffande posternas gruppering eller något annat som väsentligt påverkar jämförbarheten mellan åren, skall redogörelse lämnas för förändringarna.

Ett *bankaktiebolag* skall härutöver lämna uppgifter och upplysningar i följande hänseenden:

1. Består aktiekapitalet av aktier av olika slag, skall fördelningen på olika aktieslag anges.
2. Har bolaget utelöpande lån, som är konvertibla eller förenade med optionsrätt till nyteckning, skall för varje lån anges utestående lånebelopp samt tid och villkor för utbyte eller för nyteckning. Beträffande utelöpande lån mot vinstandelsbevis skall för varje lån anges utestående lånebelopp och räntebestämmelserna.

De uppgifter och särskilda upplysningar som avses i första och andra styckena får tas in i noter, om tydliga hänvisningar görs vid de poster i redovisningshandlingarna till vilka de hänför sig.

9 § Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden skall anges som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.

2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.
3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om det egna kapitalet och de egna fonderna, om därmed enligt 2 kap. 9 § likställt kapital och om kapitalkravet enligt bestämmelserna i 2 kap. 10–11 §§.

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och om summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ bokföringslagen (1986:000).
2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.
3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

Koncernredovisning

10 § I en moderbank skall, utöver årsredovisning för moderbanken, för varje räkenskapsår avges en koncernredovisning bestående av koncernresultaträkning och koncernbalansräkning. Redovisningen skall hänföra sig till balansdagen för moderbanken.

Bestämmelserna i 2 § andra stycket och 3 § skall tillämpas på koncernredovisningen.

11 § Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av moderbankens och dotterföretagens resultaträkningar och balansräkningar. Sammandraget skall upprättas enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 § första stycket och 6–8 §§.

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinster under räkenskapsåret. Med internvinst avses moderbankens andel av vinst som uppkommit genom att en tillgång överlåtits inom koncernen, i den mån inte tillgången därefter överlåtits till köpare utanför koncernen eller tillgången förbrukats eller dess värde satts ned hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

I förvaltningsberättelsen för en moderbank skall vidare i tillämpliga delar lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § andra stycket. Redogörelse skall lämnas för vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid upprättandet av koncernredovisningen.

För ett *bankaktiebolag* och en *föreningsbank* skall koncernbalansräkningen visa beloppet fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Vidare skall i förvaltningsberättelsen det

belopp uppges som skall föras över till det bundna egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från bestämmelserna i första, andra och fjärde styckena om koncernresultaträkning och koncernbalansräkning, om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl är förenat med synnerliga svårigheter att i vissa hänseenden tillämpa bestämmelserna. För sådana undantag skall en motiverad redogörelse lämnas i moderbankens förvaltningsberättelse.

Delårsrapport

12 § Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall minst en gång under varje räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge en särskild redovisning (delårsrapport). Rapporterna skall avse bankens verksamhet från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapporterna avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporterna skall hållas tillgängliga hos banken för envar och genast sändas till de aktieägare, huvudmän eller medlemmar som begär det. Om skyldigheten att sända in delårsrapport till bankinspektionen finns det föreskrifter i 7 kap. 6 § 3.

13 § I delårsrapporter skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för utvecklingen av inlåningen, utlåningen och likviditeten sedan det föregående räkenskapsårets utgång. Vidare skall i belopp anges resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Bestämmelserna i 9 § andra stycket 1 och 2 gäller i tillämpliga delar för delårsrapporter.

En moderbank skall i en delårsrapport, utöver uppgifter för moderbanken i tillämpliga delar lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. På motsvarande sätt skall en *central föreningsbank* som har anslutna lokala föreningsbanker även lämna uppgifter för gruppen.

14 § Om särskilda hinder inte möter, skall i anslutning till uppgifterna enligt 13 § även lämnas motsvarande uppgifter för samma rapportperiod under det föregående räkenskapsåret.

Begrepp och termer i delårsrapport skall i möjlig mån överensstämma med dem som har använts i den senast framlagda årsredovisningen.

5 kap. Skadestånd m. m.

1 § Om en stiftare, huvudman, styrelseledamot eller delegat uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar banken då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en aktieägare, en medlem eller någon annan genom överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000) eller bankens stadgar.

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen.

3 § En aktieägare är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, bankaktiebolagslagen (1986:000) eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bankaktiebolaget, en aktieägare eller någon annan.

En medlem i en föreningsbank eller en röstberättigad som inte är medlem, är skyldig att ersätta den skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag, föreningsbankslagen (1986:000) eller stadgarna uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar föreningsbanken, en medlem eller någon annan.

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Skall flera ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån skadeståndsskyldigheten inte har jämkats för någon av dem enligt första stycket. Vad någon har utgett i skadestånd får krävas tillbaka från de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

5 § Talan om skadestånd till ett *bankaktiebolag* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en bolagsstämma majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av bolagsstämman och bara under förutsättning att inte ägare till en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till bolaget får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till bolaget får föras av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Om någon aktieägare sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för den kostnad som täcks av vad som kommit bolaget till godo genom rättegången.

Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att ägare till minst det antal aktier som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till bolagsstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

6 § Talan om skadestånd till en *sparbank* enligt 1 eller 2 § kan väckas, om vid en sparbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tredjedel av samtliga huvudmän har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av sparbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga huvudmän röstar mot förslaget till uppgörelse. Talan mot en delegat om skadestånd till sparbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan för sparbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på sparbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att minst det antal huvudmän som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt andra stycket, kan trots detta talan enligt första stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till sparbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

7 § Talan om skadestånd till en *föreningsbank* enligt 1–3 §§ kan väckas, om vid en föreningsbanksstämma majoriteten eller en minoritet bestående av minst en tiondel av samtliga röstberättigade har biträtt ett förslag om att väcka skadeståndstalan eller har röstat mot ett förslag om att bevilja någon styrelseledamot ansvarsfrihet. En uppgörelse om skadeståndsskyldigheten kan träffas endast av föreningsbanksstämman och bara under förutsättning att inte en tiondel av samtliga röstberättigade röstar mot förslaget till uppgörelse. Om en medlem för skadeståndstalan för föreningsbankens räkning, kan någon uppgörelse inte träffas utan hans samtycke. Talan mot en delegat om skadestånd till föreningsbanken får utan hinder av vad nu sagts väckas av styrelsen.

Talan om skadestånd till föreningsbanken får föras av röstberättigade som utgör minst en tiondel av samtliga röstberättigade. Om en röstberättigad sedan talan väckts avstår från talan, kan likväl de övriga fullfölja denna. Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av föreningsbanken för den kostnad som täcks av vad som kommit föreningsbanken till godo genom rättegången.

Talan för föreningsbankens räkning mot en styrelseledamot om skadestånd på grund av ett beslut eller en åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på föreningsbanksstämma.

Har ett beslut fattats om att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att det minsta antalet röstberättigade som anges i första stycket röstat mot beslutet eller har tiden för talan försuttits enligt tredje stycket, kan trots detta talan enligt första eller andra stycket väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på något annat sätt till föreningsbanksstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Skadeståndstalan som grundas på brott kan alltid föras av styrelsen.

8 § Sådan talan för en banks räkning enligt 1–3 §§, som inte grundas på brott, kan ej väckas mot

1. styrelseledamot sedan tre år förflutit från utgången av det räkenskapsår då det beslut eller den åtgärd, som ligger till grund för talan, fattades eller vidtogs,
2. delegat sedan ett år förflutit från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för det räkenskapsår varunder den ansvarsgrundande åtgärden vidtogs, framlades på stämman,
3. revisor sedan tre år förflutit från det att revisionsberättelsen lades fram på stämman eller yttrande som avses i denna lag avgavs,

4. stiftare sedan tre år förflutit från det beslutet om bankens bildande fattades på den konstituerande stämman samt
5. aktieägare, huvudman eller medlem i föreningsbank eller röstberättigad, som inte är medlem, sedan två år förflutit från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Försätts banken i konkurs på en ansökan som gjorts innan den tid som anges i första stycket har gått ut, kan konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 5–7 §§. Efter utgången av den nämnda tiden kan en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från första borgenärssammanträdet.

6 kap. Bankens firma

1 § Ett *bankaktiebolags* firma skall innehålla ordet bank, en *sparbanks* firma ordet sparbank, en *central föreningsbanks firma* orden central föreningsbank samt en *lokal föreningsbanks* firma ordet föreningsbank.

Firman skall registreras i bankregistret.

Om firman skall registreras på två eller flera språk, skall varje lydelse anges i bankens stadgar.

2 § En banks firma skall tydligt skilja sig från andra ännu bestående firmor, som är införda i bankregistret, samt från benämningar på utländska bankföretag, som är allmänt kända i Sverige. För registrering av firma gäller i övrigt vad som föreskrivs i firmalagen (1974: 156).

Utan hinder av första stycket får firman för ett bankaktiebolag som har bildats av ett utländskt bankföretag innehålla det företagets firma. Motsvarande gäller om bankaktiebolaget bildats av flera utländska bankföretag.

3 § En banks styrelse kan anta bifirma. Bestämmelserna i 1 § första och andra styckena och 2 § om firma gäller även bifirma. Ordet bank, sparbank eller föreningsbank får endast användas i bifirma för verksamhet som omfattar bankrörelse.

4 § Skriftliga handlingar som utfärdas för en bank bör undertecknas med bankens firma. Har styrelsen eller någon annan ställföreträdare för banken utfärdat en handling utan firmateckning och framgår det inte av handlingens innehåll att den har utfärdats på bankens vägnar, svarar de som har undertecknat handlingen solidariskt för förpliktelsen enligt handlingen. Detta gäller dock inte, om

1. det framgick av omständigheterna vid handlingens tillkomst att handlingen utfärdades för banken, samt
2. medkontrahenten fått ett av banken behörigen undertecknat godkännande av handlingen utan oskäligt dröjsmål efter det att antingen en begäran om sådant godkännande har framställts eller personlig ansvarighet har gjorts gällande mot undertecknarna.

5 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om förbud mot användning av firma och om hävande av firmaregistrering.

7 kap. Tillsyn

1 § Bankinspektionen skall se till att en bank följer dels de lagar som reglerar bankernas verksamhet, dels andra författningar såvitt de särskilt avser banker, dels bankens stadgar och de bestämmelser, som med stöd därav meddelats av bankens stämma eller styrelse.

Bankinspektionen skall även i övrigt med uppmärksamhet följa bankernas verksamhet för att hålla sig underrättad om förhållanden som kan inverka på en banks säkerhet eller i övrigt är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten.

Bankinspektionen är inte på grund av vad här föreskrivits skyldig att övervaka att sådana bestämmelser iakttas som avser aktieägares eller medlemmars rättigheter eller skyldigheter i förhållande till banken eller till någon annan aktieägare eller medlem eller som angår sådan banks inre angelägenheter.

2 § Bankinspektionens tillsyn utövas med ledning av de handlingar som enligt denna lag skall sändas in till bankinspektionen samt de upplysningar som inhämtas vid bankundersökningar eller på något annat sätt.

Bankundersökning skall genomföras så ofta som inspektionen anser det nödvändigt eller när regeringen beslutar att sådan skall ske.

3 § Bankinspektionen skall för varje *bankaktiebolag*, *sparbank* samt *centralföreningsbank* förordna en eller flera revisorer att med övriga revisorer delta i granskningen av styrelsens förvaltning och bankens räkenskaper. Inspektionen får för samma ändamål förordna revisor för *lokalföreningsbank*.

För revisor som förordnats av bankinspektionen skall inspektionen utfärda instruktion.

Bankinspektionen får när som helst återkalla förordnande enligt första stycket och i stället utse ny revisor.

4 § Bankinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla bankens styrelse. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för bankinspektionen får närvara vid stämma och vid sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

5 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får utfärda närmare föreskrifter om förvaring och inventering av värdehandlingar samt om brottsförebyggande åtgärder hos en bank.

Om rätt för regeringen eller bankinspektionen att utfärda föreskrifter i fråga om bokföring och redovisning finns det bestämmelser i 4 kap. 1 § tredje stycket.

6 § Det åligger styrelsen i en bank

1. att när som helst för den befattningshavare hos bankinspektionen, som enligt föreskrifter meddelade av regeringen skall företräda inspektionen i sådant avseende, samt för den särskilda undersökning, regeringen kan besluta om, hålla bankens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning,
2. att genast efter varje månads slut, enligt de formulär som fastställs av inspektionen, upprätta och till inspektionen sända in en översikt, som utvisar bankens tillgångar och skulder, samt uppgift om de räntesatser som banken under månaden tillämpat vid in- och utlåning,
3. att så snart det kan ske, i fråga om lokal föreningsbank dock endast om inspektionen begär det, till inspektionen sända in kopia av styrelsens årsredovisningshandlingar och revisionsberättelse och, i förekommande fall, koncernredovisningshandlingar och koncernrevisionsberättelse

med tillhörande handlingar, samt delårsrapporter och protokoll över förhandlingarna vid ordinarie stämma,

4. att dels på den tid som inspektionen bestämmer, till inspektionen sända de uppgifter som denna anser nödvändiga för att kunna upprätta en översikt över resultatet av bankens verksamhet under räkenskapsåret samt bankens ställning vid årets slut, dels utöver detta, efter regeringens bestämmande, avge ytterligare uppgifter om bankens verksamhet och ställning samt
5. att även i övrigt meddela inspektionen, eller en sådan befattningshavare vid denna som ovan sagts, alla de upplysningar om banken som de begär.

7 § Bankens styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att en bank gjort sådana förluster att

1. ett *bankaktiebolags* eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,
2. en *sparbank* inte kan uppfylla kravet på egna fonder i 2 kap. 9–10 §§,
3. en *central föreningsbanks* och de anslutna *lokala föreningsbankernas* eget kapital inte svarar mot det belopp som fordras enligt 2 kap. 9–10 §§.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens förluster bekräftas skall styrelsen genast underrätta bankinspektionen.

8 § Om styrelsen eller stämman har fattat ett beslut som avviker från sådan lag eller författning som avses i 1 § första stycket eller från bankens stadgar, får bankinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet gått i verkställighet får inspektionen förelägga styrelsen att göra rättelse där så kan ske samt att fullgöra vad som åligger styrelsen. Ett sådant föreläggande får dock inte meddelas i fråga om sådana föreskrifter i lag, som det är straffbart att överträda.

Om avvikelsen enligt första stycket är av allvarlig beskaffenhet, skall inspektionen göra anmälan om detta till regeringen, som kan förklara oktrojen förverkad.

9 § Även om sådan avvikelse som avses i 8 § första stycket inte har skett, får bankinspektionen meddela de erinringar i fråga om verksamheten i en bank, som inspektionen finner påkallade.

Om verksamheten i en bank till följd av allvarliga missförhållanden i bankens ledning kan befaras komma att bli till skada för det allmänna, får inspektionen förelägga bankens styrelse att vidta erforderliga åtgärder. Om styrelsen inte rättar sig efter ett sådant föreläggande tillämpas 8 § andra stycket.

10 § Har en *sparbank* i fall som avses i 5 kap. 1 och 2 §§ tillfogats skada, får bankinspektionen låta väcka talan mot den ersättningsskyldige, om inte bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§ utgör hinder för sådan talan.

11 § Om oktroj har beviljats för en bank och banken därefter inte anmälts för registrering inom föreskriven tid, skall regeringen efter anmälan av bankinspektionen förklara oktrojen förverkad. Detsamma gäller om anmälningen för bankens registrering genom lagakraftägande beslut avskrivits eller avslagits.

12 § Under en banks likvidation har bankinspektionen samma befogenheter i fråga om likvidatorerna och stämman som annars tillkommer inspektionen beträffande styrelsen och stämman.

13 § Har en bank försatts i konkurs, skall bankinspektionen förordna ett allmänt ombud. Det allmänna ombudet skall som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning tillsammans med den eller de förvaltare som utses enligt konkurslagen (1921: 225).

Det allmänna ombudet kan beträffande medförvaltare göra en sådan framställning som avses i 80 § konkurslagen.

Även om beslut om delning av konkursboets förvaltning har fattats, får det allmänna ombudet delta i förvaltningen i dess helhet.

Bestämmelserna i konkurslagen om arvode till konkursförvaltare gäller också det allmänna ombudet.

14 § Bankinspektionens beslut enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) överklagas hos regeringen genom besvär. Inspektionens beslut får verkställas utan hinder av anförda besvär, om inte regeringen förordnar något annat.

Om besvär över beslut i vissa fall finns bestämmelser i 8 kap. 8 § och 9 kap. 3 § sista stycket.

15 § Varje *bankaktiebolag*, *sparbank* och *central föreningsbank* skall årligen betala ett bidrag för att täcka kostnaderna för bankinspektionens organisation och verksamhet. Bidragets storlek beräknas för

1. ett *bankaktiebolag* som en procentandel av bolagets eget kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret,
2. en *sparbank* som en procentandel av sparbankens egna fonder och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret,
3. en *central föreningsbank* som en procentandel av föreningsbankens jämte anslutna lokala föreningsbankers sammanlagda egna kapital och skulder vid utgången av det nästföregående kalenderåret.

Procentandelen skall vara lika för alla banker inom respektive bankkategori och får för *bankaktiebolag* inte överstiga tre tusendels procent, för *sparbanker* sju tusendels procent samt för *föreningsbanker* en hundradels procent. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om fastställande av bidragen och bidragens erläggande.

Varje bank skall utge ersättning till revisor, som har förordnats enligt 3 §, med belopp som bankinspektionen bestämmer. Ett *bankaktiebolag* skall även utge ersättning till offentlig ledamot enligt 7 kap. 1 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) samt till person som avses i 7 kap. 8 § första stycket andra meningen samma lag med belopp som regeringen bestämmer.

16 § Den som är ledamot eller suppleant i styrelsen för bankinspektionen eller befattningshavare där får inte ingå i styrelsen för en bank eller vara anställd i en bank. Inte heller får en sådan person äga aktier i ett bankaktiebolag eller vara huvudman i en sparbank.

Regeringen får meddela särskilda bestämmelser om beviljande av kredit till sådan person som avses i första stycket.

17 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en bank och stiftelsens förmögenhet huvudsakligen härrör från medel som tillskjutits av banken, skall bankinspektionen se till att stiftelsens tillgångar är placerade

på ett sätt som bereder skälig säkerhet. Därvid skall stiftelsens ändamål beaktas och hänsyn tas till vad som föreskrivs i denna lag om placering av en banks medel. Har stiftelsens tillgångar inte placerats på ett tillfredsställande sätt, får inspektionen förelägga stiftelsen att vidta rättelse.

Den som företräder stiftelsen skall på bankinspektionens begäran hålla stiftelsens kassa och övriga tillgångar samt böcker, räkenskaper och andra handlingar tillgängliga för granskning. Han skall även lämna inspektionen alla de upplysningar rörande stiftelsen som inspektionen begär.

8 kap. Registrering m. m.

1 § Bankinspektionen skall föra ett bankregister för registrering enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller andra författningar.

2 § Bankinspektionen skall utan dröjsmål kungöra i Post- och Inrikes Tidningar vad som införs i bankregistret med undantag för registrering av underrättelse enligt

1. 2 kap. 17 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 2 kap. 14 § sparbankslagen (1986: 000) och 2 kap. 7 § föreningsbankslagen (1986: 000) om kungörelsedagen för rörelsens öppnande,
2. 10 kap. 20 § bankaktiebolagslagen, 6 kap. 19 § sparbankslagen och 9 kap. 20 § föreningsbankslagen från konkursdomaren om att banken blivit försatt i konkurs, att beslut om konkurs upphävts eller att konkurs avslutats samt
3. 11 kap. 3 § bankaktiebolagslagen, 7 kap. 4 § sparbankslagen och 10 kap. 4 § föreningsbankslagen om fusionstillstånd.

En kungörelse som avser ändring i ett förhållande som tidigare har införts i registret skall endast ange ändringens art.

3 § Det som enligt 1 § har blivit infört i bankregistret skall anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det enligt 2 § har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar och det inte av omständigheterna framgår att han varken kände till eller borde ha känt till det som kungjorts.

4 § Om en sökande vid anmälan för registrering inte har iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall han föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidta rättelse. Detsamma gäller om bankinspektionen finner att ett beslut, som anmäls för registrering och för vars giltighet regeringens stadfästelse inte krävs, eller en handling som bifogas anmälningen

1. inte har tillkommit i behörig ordning,
2. till sitt innehåll strider mot denna lag eller annan författning eller stadgarna, eller
3. i något viktigare hänseende har en otydlig eller vilseledande avfattning.

Om sökanden inte rättar sig efter föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. En underrättelse om denna påföljd skall tas in i föreläggandet. Finns det även efter det att yttrandet har avgivits något hinder mot registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om det inte finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket utgör inte hinder mot registrering av ett beslut av stämman, om rätten till talan mot beslutet har gått förlorad enligt 8 kap. 16 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 4 kap. 17 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 7 kap. 18 § andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000).

5 § Bankinspektionen skall genast skriftligen underrätta banken när inspektionen

1. nedsatt aktiekapitalet enligt 4 kap. 14 § andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000),
2. förklarat beslutet om nedsättning av aktiekapitalet förfallet enligt 6 kap. 7 § tredje stycket bankaktiebolagslagen,
3. förklarat frågan om fusion förfallen enligt 11 kap. 6 § tredje stycket bankaktiebolagslagen, 7 kap. 7 § tredje stycket sparbankslagen (1986: 000) och 10 kap. 5 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000), eller
4. förelagt eller dömt ut vite enligt 9 kap. 3 § denna lag.

6 § I firmalagen (1974: 156) finns bestämmelser om att avföra en firma ur registret sedan en dom om att häva firmaregistreringen har vunnit laga kraft.

7 § Beslut att ändra bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet, maximikapitalet eller minimikapitalet eller om aktiernas nominella belopp samt beslut om att öka eller att sätta ned aktiekapitalet skall registreras samtidigt, om ändringen av bolagsordningen eller ökningen eller nedsättningen av aktiekapitalet är nödvändig för att aktiekapitalets storlek skall bli förenlig med bolagsordningen.

8 § Ett beslut av bankinspektionen som innebär att anmälan avskrivits eller registrering har vägrats enligt 4 § andra stycket överklagas till kammarrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett beslut av bankinspektionen som avses i 5 § med undantag av beslut enligt 9 kap. 3 §.

9 kap. Straff och vite

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen

1. i Sverige driver bankrörelse utan att vara berättigad till detta,
2. för ett utländskt bankföretags räkning förestår en verksamhet som utan tillstånd enligt 1 kap. 4 § drivs från ett kontor eller något annat fast driftställe i Sverige.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i 1 kap. 5 § om förbud att i firma eller i övrigt vid beteckning av affärsrörelse använda ordet bank.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken skall inte följa för den som bryter mot förbudet i 1 kap. 6 § första stycket att obehörigen röja enskildas förhållande till en bank. Detsamma gäller en revisor som bryter mot förbudet i 3 kap. 14 § första stycket att lämna upplysningar om en banks angelägenheter.

Den som har åsidosatt vitesföreläggande som avses i 3 § får inte dömas till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet.

2 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. till bankinspektionen meddelar oriktiga eller vilseledande uppgifter om sådana omständigheter som han är skyldig att lämna uppgift om enligt denna lag, bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) eller föreningsbankslagen (1986: 000),
2. underlåter att enligt bankaktiebolagslagen föra aktiebok, aktiebrevsregister eller förteckning enligt 3 kap. 13 § eller att hålla aktiebok tillgäng-

lig eller bryter mot förbudet i 3 kap. 13 § tredje stycket att utan samtycke lämna uppgifter ur där avsedd förteckning,

3. underlåter att enligt föreningsbankslagen föra medlemsförteckning eller lämna skriftlig uppgift enligt 3 kap. 6 § fjärde stycket samma lag,
4. underlåter att enligt 7 kap. 12 § första stycket andra meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 11 § första stycket andra meningen sparbankslagen eller 6 kap. 11 § första stycket andra meningen föreningsbankslagen sammankalla styrelsen på begäran av styrelseledamot eller underlåter att iaktta vad som enligt 7 kap. 13 § första stycket andra eller tredje meningen bankaktiebolagslagen, 3 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen sparbankslagen eller 6 kap. 12 § första stycket andra eller tredje meningen föreningsbankslagen gäller för styrelsens beslut.

3 § Bankinspektionen kan vid vite förelägga en eller flera styrelseledamöter att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller andra författningar att

1. till inspektionen sända in behöriga redovisningshandlingar, revisionsberättelser eller delårsrapporter,samt
2. hos inspektionen göra föreskriven anmälan för registrering.

Ett föreläggande enligt första stycket 2 får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att stämmans eller styrelsens beslut förfaller eller att banken blir skyldig att träda i likvidation.

Bankinspektionen kan förena även annat föreläggande enligt denna lag än som avses i första stycket med vite.

Bankinspektionen skall pröva frågan om utdömande av ett vite som har förelagts enligt första stycket. I övriga fall prövas frågan enligt lagen (1985: 206) om viten av länsrätten.

Bankinspektionens beslut varigenom vite förelagts eller dömts ut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Föreningsbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en föreningsbank bildas, dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en föreningsbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

2 § En central föreningsbank är en ekonomisk förening som har bildats enligt denna lag och som har fått regeringens tillstånd (oktroj) att driva bankrörelse.

En lokal föreningsbank är en ekonomisk förening som har bildats enligt denna lag och som är medlem i en central föreningsbank.

Bestämmelser i annan författning om ekonomiska föreningar gäller även föreningsbanker om inte annat särskilt föreskrivs.

En föreningsbank har till ändamål att inom sitt verksamhetsområde bedriva bankverksamhet och därvid främja sparande samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt.

Verksamhetsområdet för en central föreningsbank och för en lokal föreningsbank skall vara skilt från andra centrala respektive lokala föreningsbankers områden.

3 § För en föreningsbanks förpliktelser svarar endast bankens tillgångar, med undantag av vad som följer av 7 §.

Det åligger varje medlem att betala insats i föreningsbanken i enlighet med vad som föreskrivs i stadgarna. Betalningen skall alltid fullgöras i pengar.

4 § Riksorganisationen för föreningsbanker skall vara registrerad hos bankinspektionen.

5 § En lokal föreningsbank får inte för egen räkning låna in pengar från allmänheten och inte heller, utan den centrala föreningsbankens tillstånd, låna pengar av annan än denna.

6 § En lokal föreningsbank skall följa de instruktioner och anvisningar för verksamheten som meddelas av den centrala föreningsbanken.

Verksamhetsområdet för en lokal föreningsbank fastställs av den centrala föreningsbanken.

7 § Om det vid upprättandet av en central föreningsbanks balansräkning konstateras att uppkomna förluster inte kan täckas utan att reservfonden tas i anspråk, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna med ett sammanlagt belopp som täcker en så stor del av den beräknade förlusten att reservfonden kan tas upp till oförändrat belopp. En central föreningsbank har också rätt till tillskott för att den skall kunna lösa in förlagsinsatser enligt 5 kap. 3 eller 7 §.

Den andel av det totala tillskottet som en lokal föreningsbank skall betala bestäms i förhållande till i första hand de lokala föreningsbankernas fria egna kapital och i andra hand deras bundna egna kapital vid utgången

av räkenskapsåret närmast före det år då tillskottet skall betalas. Om en lokal föreningsbank inte kan betala tillskottet, skall de övriga anslutna lokala föreningsbankerna ansvara för bristen efter de angivna fördelningsgrunderna.

8 § Äger en föreningsbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en moderförening och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss har sagts, är även den sistnämnda juridiska personen dotterföretag till moderföreningen.

Har en föreningsbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet är föreningsbanken moderförening och den juridiska personen dotterföretag.

Moderförening och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av föreningsbank

1 § En föreningsbank skall ha minst tjugo medlemmar. I en central föreningsbank får dock antalet medlemmar vara lägre, om minst fem medlemmar är lokala föreningsbanker.

Medlemmarna skall anta stadgar samt välja styrelse och revisorer.

2 § En föreningsbanks stadgar skall stadfästas. Till ansökan om stadfästelse skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Stadfästelse av stadgar meddelas för en central föreningsbank av regeringen och för en lokal föreningsbank av bankinspektionen.

Vid behandlingen av en ansökan om stadfästelse av stadgar prövas att stadgarna överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av föreningsbankens verksamhet.

Om regeringen vid behandlingen av en ansökan från en nybildad central föreningsbank finner att den planerade rörelsen är nyttig för det allmänna, stadfäster regeringen stadgarna samt beviljar oktroj.

3 § Om stadgarna ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att stadfästa ändring av en central föreningsbanks stadgar i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

4 § Stadgarna skall ange

1. föreningsbankens firma,
2. den ort i Sverige där styrelsen skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som föreningsbanken avser att driva,
4. villkoren för medlemskap i föreningsbanken,
5. den insats med vilken varje medlem skall delta i föreningsbanken och i vad mån medlem får delta i föreningsbanken med insats utöver vad han är skyldig att delta med,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som skall utses av stämman, samt tiden för deras uppdrag,

7. för det fall fullmäktige enligt 7 kap. 12 § skall finnas, deras befogenhet, hur de skall utses och tiden för deras uppdrag,
8. inom vilken tid och hur föreningsbanksstämman skall sammankallas samt hur andra meddelanden skall bringas till medlemmarnas eller fullmäktiges kännedom,
9. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
10. hur det skall förfaras med föreningsbankens behållna tillgångar när den upplöses,
11. för det fall förlagsinsatser som avses i 5 kap. skall förekomma, vad som skall gälla för dessa, samt
12. för en central föreningsbank, dess verksamhetsområde.

5 § En nybildad föreningsbank skall anmälas för registrering senast fyra månader efter det att stadfästelse har meddelats på dess stadgar.

För registrering krävs att föreningsbanken har minst så många medlemmar som anges i 1 § och att dessa har betalt in insatsbelopp enligt stadgarna.

Frågan om föreningsbankens bildande har fallit, om anmälan för registrering inte har skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen, genom beslut som vunnit laga kraft, har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av insatser jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 6 § första stycket tredje meningen.

6 § Innan en föreningsbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande föreningsbankens bildande och även i övrigt vidta åtgärder för att erhålla utfästa insatser.

Om en förpliktelse uppkommer genom åtgärd på föreningsbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på föreningsbanken, om förpliktelsen har tillkommit efter det att föreningsbanken bildats.

Har före registreringen ett avtal för föreningsbanken slutits med en medkontrahent som visste att föreningsbanken var oregistrerad kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om föreningsbankens bildande har fallit enligt 5 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att föreningsbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan föreningsbanken har registrerats.

7 § Den nybildade föreningsbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när föreningsbanken börjar sin rörelse. Föreningsbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Föreningsbankens medlemmar, m. m.

1 § En föreningsbank får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för vägran med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningsbankens verksamhet eller föreningsbankens syfte eller annan orsak.

En juridisk person i vilken en föreningsbank ensam eller tillsammans med andra föreningsbanker har ett dominerande inflytande får inte vara medlem i en föreningsbank.

Styrelsen skall pröva en ansökan om inträde, om inte annat följer av stadgarna. I stadgarna får föreskrivas att inträdesansökan skall göras skriftligen och att ansökningshandlingen skall vara försedd med sökandens bevittnade namnunderskrift.

2 § Den som genom bodelning, arv eller testamente har förvärvat en medlems andel har rätt att efter anmälan inträda som medlem i föreningsbanken, om inte annat följer av 1 § andra stycket eller föreskrivs i stadgarna.

Anmälan om inträde skall, vid förvärv av en avliden medlems andel, göras senast sex månader efter dödsfallet eller vid den senare tidpunkt då dödsboets avgång ur föreningsbanken inträffar enligt 5 §.

I annat fall än som sägs i andra stycket skall anmälan göras senast sex månader efter det att andelen vid bodelning har lagts ut på andra makens lott. Ansöker förvärvaren inte om inträde inom denna tid, skall medlemmen därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer en avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.

3 § Den som genom överlåtelse har förvärvat en medlems andel skall ansöka om inträde i föreningsbanken inom sex månader därefter. Om han antas, inträder han som medlem i överlåtarens ställe. Ansöker han inte om inträde inom föreskriven tid eller avslås hans ansökan, skall överlåtaren därmed anses ha sagt upp sig till utträde. Förvärvaren har i sådant fall den rätt som tillkommer avgången medlem enligt 4 kap. 1 §, med den skyldighet som följer av 4 kap. 2 §.

4 § En medlem har rätt att säga upp sig till utträde ur föreningsbanken. I stadgarna får föreskrivas att en uppsägning skall göras skriftligen och att uppsägningshandlingen skall vara försedd med medlemmens bevittnade namnunderskrift.

I stadgarna får även föreskrivas att uppsägning inte får ske förrän efter viss tid, högst två år, från inträdet. Tiden får utsträckas till högst fem år, om bankinspektionen medger det. Föreskrifter i stadgarna om att uppsägning får göras först efter en viss tid gäller inte i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket.

En medlem får uteslutas ur föreningsbanken på sådan grund som anges i stadgarna. Föreningsbanksstämman skall besluta om uteslutningen, om inte något annat föreskrivs i stadgarna.

5 § Avgång ur en föreningsbank sker, utom i fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket och 10 kap. 3 § andra stycket, vid utgången av det räkenskapsår som slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna, sedan medlemmen har sagt upp sig till utträde eller uteslutits eller någon annan omständighet som föranlett avgången har inträffat.

En medlem som har uteslutits ur föreningsbanken förlorar genast sin rätt att delta i överläggningar och beslut om föreningsbankens angelägenheter.

6 § Styrelsen skall föra en medlemsförteckning. Förteckningen skall innehålla uppgift om

1. varje medlems namn och postadress,
2. det sammanlagda beloppet inbetalda medlemsinsatser enligt den senast fastställda balansräkningen, samt

3. summorna av medlemsinsatsbelopp som efter utgången av det räkenskapsår balansräkningen avser har återbetalts eller högst skall återbetalas enligt 4 kap. 1 och 3 §§ och om tiden för återbetalningarna.

Medlemsförteckningen kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

Medlemsförteckningen skall hållas tillgänglig hos föreningsbanken för var och en som vill ta del av den.

Varje medlem har rätt att på begäran få skriftlig uppgift av föreningsbanken om sitt medlemskap och om de insatser som han har betalt in.

4 kap. Återbetalning av insatser

1 § När en medlem har avgått ur en föreningsbank har han rätt att sex månader efter avgången få ut sina inbetalda medlemsinsatser. Beloppet får dock inte överstiga vad som belöper på honom i förhållande till övriga medlemmar av föreningsbankens egna kapital enligt den balansräkning som hänför sig till tiden för avgången. Vid beräkningen av bankens egna kapital skall bortses från reservfonden, uppskrivningsfonden och förlagsinsatserna.

Den avgångne har vidare rätt att i samma ordning som övriga medlemmar få ut vad som på honom belöper av beslutad vinstutdelning.

Träder föreningsbanken i likvidation inom sex månader från avgången eller meddelas inom samma tid beslut om att försätta föreningsbanken i konkurs, skall den avgångnes rätt att få ut medlemsinsatser bedömas enligt grunderna för reglerna om skifte av föreningsbankens tillgångar.

En medlems rätt enligt första–tredje styckena kan begränsas i stadgarna. Detta gäller dock inte i sådana fall som avses i 7 kap. 15 § tredje stycket eller 10 kap. 3 § andra stycket.

2 § Om föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som har gjorts inom ett år från en medlems avgång, är denne skyldig att betala tillbaka vad han har fått ut av sina medlemsinsatser i den mån det behövs för att föreningsbankens skulder skall kunna betalas.

3 § En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

5 kap. Förlagsinsatser

1 § En central föreningsbank kan i stadgarna föreskriva att, utöver vad som följer av 2 kap. 4 § första stycket 5, kapital får tillskjutas genom särskilda insatser (förlagsinsatser) och att sådana insatser får tillskjutas även av andra än medlemmar.

Förlagsinsatser får tillskjutas med högst ett så stort belopp att summan av gjorda förlagsinsatser efter tillskottet uppgår till högst det belopp som

svarar mot summan av andra då inbetalda insatser än förlagsinsatser i den centrala föreningsbanken och i anslutna lokala föreningsbanker.

2 § I stadgarna kan tas in föreskrifter om begränsningar i fråga om vem som har rätt att tillskjuta förlagsinsatser och genom överlåtelse förvärva de rättigheter som är förenade med förlagsinsatserna (förlagsandelar). För redan gjorda insatser får inte införas strängare begränsningar än vad som gällde när insatsen gjordes.

Förvärv av förlagsandelar i strid mot föreskrifter som avses i första stycket är ogiltiga.

3 § Om den centrala föreningsbanken upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns flera förlagsinsatser och förslår inte överskottet till full betalning av samtliga, har den centrala föreningsbanken rätt till tillskott från de anslutna lokala föreningsbankerna enligt 1 kap. 7 § andra stycket. Förslår inte överskottet till full betalning efter sådana tillskott skall överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek.

4 § För varje förlagsinsats skall den centrala föreningsbanken utfärda ett förlagsandelsbevis. Beviset skall ställas till viss man, till innehavaren eller till viss man eller order och innehålla uppgift om

1. föreningsbankens firma,
2. nummer eller annan beteckning för beviset,
3. insatsens storlek,
4. den rätt till utdelning som insatsen medför,
5. det sätt på vilket utdelning skall utbetalas och inlösen ske,
6. föreskrifter som avses i 2 § första stycket, samt
7. erinran enligt 2 § andra stycket.

Förlagsandelsbeviset skall undertecknas av banken. Styrelseledamöters eller firmatecknares namnteckning får återges genom tryckning eller på liknande sätt.

5 § I fråga om förlagsandelsbevis gäller, om ej annat följer av denna lag, i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen (1936:81) om skuldebrev. Härvid jämställs bevis som har ställts till viss man med enkelt skuldebrev och bevis till innehavaren eller till viss man eller order med löpande skuldebrev. Den som innehar ett förlagsandelsbevis ställt till viss man eller order och som enligt den centrala föreningsbankens påskrift på beviset är ägare till förlagsandelen är likställd med den som enligt 13 § andra stycket samma lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande. Påskrift på beviset skall göras endast om innehavaren styrker sitt förvärv av den förlagsandel som beviset avser.

6 § Styrelsen skall föra en förteckning över samtliga förlagsinsatser. Denna kan bestå av betryggande lösblads- eller kortsystem eller föras med automatisk databehandling eller på annat liknande sätt. Förteckningen skall innehålla uppgift om storleken på varje förlagsinsats, om tidpunkten för varje insats och om den rätt till utdelning som insatsen medför. Förteckningen skall hållas tillgänglig för var och en som vill ta del av den.

7 § Den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast efter fem år från tillskottet under förutsättning att han skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg.

Den centrala föreningsbanken får inlösa en förlagsinsats tidigast efter fem år från tillskottet om banken skriftligen säger upp beloppet minst sex månader i förväg.

Inlösen enligt denna paragraf sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset. Beloppet får dock inte överstiga vad som av den centrala föreningsbankens och anslutna lokala föreningsbankers egna kapital enligt de senast fastställda balansräkningarna, utan anlitande av reservfond eller uppskrivningsfond, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser. Om den centrala föreningsbanken försätts i konkurs på en ansökan som görs inom ett år efter inlösen, skall vad som föreskrivs i 4 kap. 2 § beträffande återbetalning tillämpas i fråga om förlagsinsatsen.

6 kap. Föreningsbankens ledning

1 § En föreningsbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta föreningsbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av föreningsbanksstämman, om det inte föreskrivs i stadgarna att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot kan utses av annan än stämman finns i 4 § och i 4 § lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i stadgarna. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie föreningsbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på föreningsbanksstämma vill avgå, även hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant, som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten har varit arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på föreningsbanksstämma, kan utan hinder av 1 § första stycket valet anstå till nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och antalet inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt stadgarna skall tillsättas i annan ordning än genom val av föreningsbanksstämman inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, medlem, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda banken.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter annat. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot.

Styrelseledamöterna skall vara medlemmar i föreningsbanken, om inte stadgarna i särskilt angivna fall tillåter annat. Den som enligt lag är ställföreträdare för en medlem eller, om en juridisk person är medlem, den som är ledamot av styrelsen för den juridiska personen eller delägare i denna får dock vara styrelseledamot utan att vara medlem i föreningsbanken, även om stadgarna saknar föreskrift om det. Om det till en central föreningsbank finns anslutna lokala föreningsbanker, får en medlem i en av dessa vara styrelseledamot också i den centrala föreningsbanken.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i en föreningsbank. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas framgår av 8 § nämnda lag.

4 § I en central föreningsbank skall styrelsen utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i föreningsbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör (vice verkställande direktör). Verkställande direktör skall ingå som ledamot och vice verkställande direktör skall ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör, skall i tillämpliga delar gälla också för vice verkställande direktör.

5 § Styrelseledamöterna skall när de tillträder sina uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som föreningsbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har fått ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Om det i en central föreningsbank har utsetts flera verkställande direktörer, skall instruktionen ange hur ledningen av föreningsbanken skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Utan hinder av att styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller någon annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som där avses i och för en av honom driven rörelse.

Styrelsen får endast i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående fysiska eller juridiska personer.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit skall gälla även i fråga om de garantiförbindelser som föreningsbanken åtar sig.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i en föreningsbank får inte vara styrelseledamot i sådana företag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra företag får de vara styrelseledamöter, om föreningsbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut.

9 § Om en föreningsbank har blivit moderförening, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för föreningsbanken de upplysningar som behövs för beräkningen av koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i stadgarna eller beslutas av föreningsbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i föreningsbanken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll, som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i stadgarna är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte stadgarna föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut, den mening för vilken vid sammanträdet mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i stadgarna.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och föreningsbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan föreningsbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens. Han får

inte heller delta i beslut mellan föreningsbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

14 § Styrelsen företräder föreningsbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda föreningsbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i stadgarna. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första och andra styckena och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna föreningsbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken får inte företa en rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av föreningsbanksstämman eller annat föreningsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för föreningsbanken, gäller inte rättshandlingen mot föreningsbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall föreningsbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur föreningsbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när föreningsbanken enligt 2 kap. 5 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om föreningsbankens postadress ändras, skall föreningsbanken genast anmäla det för registrering.

7 kap. Föreningsbanksstämma

1 § Föreningsmedlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas vid föreningsbanksstämman.

Varje medlem har en röst, om inte annat anges i stadgarna.

Av 12 § framgår att föreningsbanksstämmans befogenheter kan helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.

2 § En medlems rätt vid föreningsbanksstämman utövas av medlemmen personligen eller den som är medlemmens ställföreträdare enligt lag eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst ett år från utfärdandet. Ingen får som ombud företräda mer än en medlem, om inte annat anges i stadgarna.

En medlem får vid föreningsbanksstämman medföra högst ett biträde.

3 § En medlem får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om
1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot föreningsbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande annan, om medlemmen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot föreningsbankens.

Bestämmelserna i första stycket om medlem gäller även ombud för medlem.

4 § Föreningsbanksstämman skall hållas på den ort inom föreningsbankens område som styrelsen bestämmer. Om utomordentliga omständigheter påkallar det, får stämman hållas utanför verksamhetsområdet.

5 § Ordinarie föreningsbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en föreningsbank som är moderförening, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas
1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i föreningsbank som är moderförening, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen(1986: 000)eller stadgarna.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet som består av minst en tiondel av samtliga röstberättigade begär det. I en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker krävs dock att röstberättigade med minst en tiondel av rösterna begär att beslut skjuts upp till en fortsatt stämma. Sådan stämma skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

6 § Extra föreningsbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till det. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av minst en tiondel av samtliga röstberättigade eller det mindre antal som kan vara bestämt i stadgarna. I en lokal föreningsbank får den centrala föreningsbank till vilken den lokala föreningsbanken är ansluten, begära att en extra föreningsbanksstämma skall hållas. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då sådan begäran kom in till föreningsbanken.

7 § En medlem har rätt att få ärende behandlat vid en föreningsbanksstämma, om han begär det i den ordning och inom den tid som kan vara bestämd i stadgarna. Saknar stadgarna sådana bestämmelser, skall medlemmen skriftligen framställa sin begäran hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Den som har uteslutits ur föreningsbanken saknar rätt att få ärenden behandlade vid stämman även om han ännu inte har avgått ur föreningsbanken.

... bemyndigande som avses i

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för föreningsbanken får inte företa en rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda en otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av föreningsbanksstämman eller annat föreningsorgan som inte är gällande därför att de står i strid med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för föreningsbanken, gäller inte rättshandlingen mot föreningsbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall föreningsbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur föreningsbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när föreningsbanken enligt 2 kap. 5 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att en ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om föreningsbankens postadress ändras, skall föreningsbanken genast anmäla det för registrering.

7 kap. Föreningsbanksstämma

1 § Föreningsmedlemmarnas rätt att besluta i föreningsbankens angelägenheter utövas vid föreningsbanksstämman.

Varje medlem har en röst, om inte annat anges i stadgarna.

Av 12 § framgår att föreningsbanksstämmans befogenheter kan helt eller delvis överlämnas åt särskilt valda fullmäktige.

2 § En medlems rätt vid föreningsbanksstämman utövas av medlemmen personligen eller den som är medlemmens ställföreträdare enligt lag eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Fullmakten gäller högst ett år från utfärdandet. Ingen får som ombud företräda mer än en medlem, om inte annat anges i stadgarna.

En medlem får vid föreningsbanksstämman medföra högst ett biträde.

10 § Föreningsbanksstämman ... vid föreningsstämman den som styrelsen har utsett. Ordförande vid föreningsstämman. I stadgarna kan dock bestämmas vem som skall öppna föreningsbanksstämman och vara ordförande vid stämman.

Stämmans ordförande skall, om det behövs, upprätta en förteckning över närvarande medlemmar, ombud och biträden (röstlängd). Uppgift om medlemmarnas rösträtt skall lämnas i röstlängden, om det förekommer olika rösträtt bland medlemmarna. Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring.

Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag skall en ny röstlängd upprättas om det behövs.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt
3. om röstning har skett, att resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast tre veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om någon medlem begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, på föreningsbanksstämman lämna upplysningar angående förhållanden, som kan inverka på bedömandet av föreningsbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår föreningsbanken i en koncern avser upplysningsplikten även föreningsbankens förhållande till andra koncernföretag samt, om föreningsbanken är moderförening, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos föreningsbanken för medlemmarna samt översändas till varje medlem som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till medlemmarna utan väsentlig nackdel för föreningsbanken eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på medlemmens begäran lämnas till föreningsbankens revisorer inom två veckor därefter. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig om huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett någon ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande föreningsbank som är moderförening, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt hos föreningsbanken för medlemmarna samt sända över yttrandet i avskrift till varje medlem som har begärt upplysningen.

12 § I stadgarna får bestämmas, att föreningsbanksstämmans befogenheter skall helt eller delvis utövas av särskilt valda fullmäktige.

En fullmäktig får inte väljas för längre mandatperiod än tre år. Till fullmäktig får utses endast medlem i föreningsbanken eller någon som utan att vara medlem enligt 6 kap. 3 § andra stycket ändå kan väljas till styrelseledamot.

Ett fullmäktigsammanträde anses som en föreningsbanksstämma. I fråga om fullmäktig gäller bestämmelserna i 1–11 §§ om föreningsbanksmedlem. Dock får en fullmäktig inte rösta genom ombud.

Angående beslut av fullmäktige i ärenden som avses i 15 § eller i 10 kap. 3 § skall medlemmarna underrättas på det sätt som stadgarna föreskriver.

Även om fullmäktige har utsetts, har föreningsbanksmedlemmarna sådan rätt som avses i 7 §, 8 § fjärde stycket och 10 § fjärde stycket andra meningen.

13 § Föreningsbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller föreskrivs i stadgarna. Beträffande beslut som avses i 14 och 15 §§ kan dock i stadgarna endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i dessa paragrafer.

14 § Beslut att ändra stadgarna fattas av föreningsbanksstämman. Beslutet är giltigt om samtliga röstberättigade har förenat sig om det. Beslutet är även giltigt, om det har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande eller den större majoritet som krävs enligt 15 §.

15 § Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems förpliktelse att erlägga insatser till föreningsbanken ökas eller att hans rätt till överskottsutdelning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av minst tre fjärdedelar av de röstande.

Ett beslut om sådan ändring av stadgarna som innebär att en medlems rätt till föreningsbankens behållna tillgångar vid dess upplösning inskränks är giltigt, om beslutet på den senare stämman enligt 14 § biträtts av samtliga röstande. Detsamma gäller, om ändringen innebär en inskränkning i en medlems rätt att återfå insats enligt 4 kap. 1 eller 3 § eller innebär att en medlems utträde ur föreningsbanken försvåras och ändringen skall gälla även dem som var medlemmar i föreningsbanken när frågan avgjordes.

Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i första och andra styckena får inte tillämpas mot en medlem som inte har samtyckt till ändringen och som säger upp sig till utträde ur föreningsbanken inom en månad från det att slutligt beslut fattades eller, om beslutet fattades av fullmäktige, från det medlemmen underrättades om beslutet. I ett sådant fall får medlemmen, oavsett vad stadgarna föreskriver, utträda ur föreningsbanken vid den utgång av ett räkenskapsår som infaller näst efter en månad efter uppsägningen. Vid utträdet har medlemmen den rätt som enligt 4 kap. 1 § första och andra styckena tillkommer en avgående medlem.

16 § Ett beslut om ändring av stadgarna skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

Beslut som innebär nedsättning av medlemsinsatsernas belopp eller annan lindring av medlemmarnas insatsskyldighet enligt stadgarna får inte verkställas förrän ett år efter registreringen.

17 § Föreningsbanksstämman får inte fatta beslut som är ägnade att ge otillbörlig fördel åt en medlem eller någon annan till nackdel för föreningsbanken eller annan medlem.

18 § Om ett beslut av föreningsbanksstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller stadgarna, kan talan mot föreningsbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av medlemmar, innehavare av förlagsandelar, styrelsen eller styrelseledamöter.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla medlemmars samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa medlemmar och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har utfärdats eller de bestämmelser om kallelse som gäller för föreningsbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom föreningsbanksstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de medlemmar och innehavare av förlagsandelar som inte har fört talan. Rätten kan ändra föreningsbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är föreningsbanksstämmans beslut sådant som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att föreningsbanksstämmans beslut inte får verkställas.

19 § Om styrelsen vill väcka talan mot föreningsbanken, skall styrelsen sammankalla en föreningsbanksstämma för val av ställföreträdare att föra föreningsbankens talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i stadgarna att tvister mellan föreningsbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator, medlem, innehavare av förlagsandel eller röstberättigad som inte är medlem skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot föreningsbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot föreningsbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 18 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till föreningsbanksstämma enligt första stycket.

8 kap. Överskottsutdelning och annan användning av föreningsbankens egendom

1 § Föreningsbankens medel får betalas ut till medlemmarna endast i form av överskottsutdelning, återbetalning av medlemsinsatser enligt 4 kap., utbetalning vid nedsättning av medlemsinsatsernas belopp och utskiftning vid föreningsbankens likvidation.

Med överskottsutdelning avses i denna lag

1. *gottgörelse* i form av återbäringar eller liknande som grundas på rörelsens resultat utan att ha räknats in i redovisade årsresultat, och
2. utdelningar från redovisade årsresultat i form av medlemsåterbäring eller på annat sätt (*vinstutdelning*).

Att stadgarna skall innehålla bestämmelser om användningen av behållna tillgångar vid föreningsbankens likvidation följer av 2 kap. 4 §.

2 § Vinstutdelning får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om föreningsbank som är moderförening, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som föreningsbankens eller koncernens fria egna kapital med avdrag för

1. det belopp som enligt lag eller stadgarna skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om föreningsbank som är moderförening, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisning-

arna för företag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet, och
2. belopp som annars enligt stadgarna skall användas för annat ändamål än utdelning till medlemmarna.

Vinstutdelning, som beräknas på annat sätt än i förhållande till den omfattning i vilken medlemmarna har deltagit i föreningsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk, får fastställas till högst en ränta för år på inbetalda medlemsinsatser som motsvarar det av riksbanken fastställda diskonto som gällde vid räkenskapsårets utgång med tillägg av tre procentenheter. Denna begränsning gäller dock inte i fråga om utdelning på förlagsinsatser.

3 § Gottgörelser som avses i 1 § andra stycket 1 får inte lämnas i vidare mån än att föreskriven avsättning kan ske till reservfonden.

Överskottsutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till föreningsbankens eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid med god affärssed.

4 § Föreningsbanksstämman fattar beslut om överskottsutdelning. Den får uppdra åt styrelsen att fatta beslut om gottgörelser. Stämman får inte besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

5 § Till reservfonden skall avsättas minst tjugofem procent av den del av föreningsbankens nettovinst för året som inte går åt för att täcka en balanserad förlust. Vid avsättning till reservfonden skall till nettovinsten räknas även gottgörelser. Uppgår reservfonden till minst tio procent av föreningsbankens utlåning vid utgången av det närmast föregående räkenskapsåret behöver sådan avsättning till reservfond som avses i detta stycke inte ske.

Till reservfonden skall vidare avsättas det belopp som
1. medlem vid avgång ur föreningsbanken inte får tillbaka av sina insatser,
2. förlagsandelsinnehavare inte får ut vid inlösen av en förlagsinsats,
3. enligt stadgarna skall avsättas till reservfonden,
4. enligt beslut av föreningsbanksstämman i övrigt skall föras över från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Reservfonden får enligt beslut av föreningsbanksstämman sättas ned endast för att täcka sådan förlust enligt den fastställda balansräkningen som inte kan täckas av fritt eget kapital.

6 § Sker utbetalning till en medlem eller någon annan i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utbetalningen erhållits intill dess att högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig överskottsutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986:000), de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

7 § Föreningsbanksstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, föreningsbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till föreningsbankens ställning är av ringa betydelse.

Frivillig likvidation

1 § Föreningsbanksstämman kan besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga röstberättigade förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i stadgarna. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som föreningsbanksstämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Om antalet medlemmar går ner under det lägsta antal som föreskrivs i 2 kap. 1 §, skall styrelsen snarast möjligt till föreningsbanksstämman hänskjuta frågan huruvida föreningsbanken skall träda i likvidation. Inträder inte ett tillräckligt antal medlemmar i föreningsbanken inom tre månader efter det att antalet gått ned under det föreskrivna lägsta antalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation, hos rätten ansöka att föreningsbanken försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot, en revisor, en medlem i föreningsbanken eller en innehavare av förlagsandel. En anmälan till rätten om samma förhållanden kan även göras av bankinspektionen.

Görs ansökan eller anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att föreningsbanken skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att det föreskrivna lägsta medlemsantalet har uppnåtts.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på föreningsbankens vägnar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för föreningsbanken. Ett sådant ansvar inträder även för sådana medlemmar som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta föreningsbankens verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan ett tillräckligt antal medlemmar har inträtt efter den i 2 § första stycket angivna tiden.

4 § Rätten skall förordna att föreningsbanken skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från föreningsbankens bildande,
2. regeringen har förklarat en central föreningsbanks oktroj förverkad,
3. en lokal föreningsbank inte är ansluten till en central föreningsbank, som inte är i likvidation eller i konkurs, eller
4. föreningsbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot, medlem eller innehavare av förlagsandel. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller av annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda föreningsbanken.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 § skall rätten genast kalla föreningsbanken, bankinspektionen samt de medlemmar och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för föreningsbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges föreningsbanken, om det kan ske på annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970:428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av föreningsbankens medel, om föreningsbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av föreningsbanken.

Genomförandet av likvidationen

7 § Föreningsbanksstämman eller den domstol som beslutar att föreningsbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag och i bankrörelselagen (1986:000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att föreningsbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen (1986:000) skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om föreningsbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om föreningsbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

10 § När föreningsbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av föreningsbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på föreningsbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på föreningsbanksstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en föreningsbank som är moderförening skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på föreningsbankens okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla föreningsbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala föreningsbankens skulder. Föreningsbankens rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie föreningsbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 7 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra–femte styckena och 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid insatskapitalet anges inom linjen och i förekommande fall delas upp på medlemsinsatskapital och förlagsinsatskapital.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av den betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). De medel som sålunda inte får betalas ut, skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla medlemmarna till en föreningsbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för medlemmarna och sändas till medlemmar och innehavare av förlagsandelar enligt bestämmelserna i 7 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 7 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på föreningsbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen, är föreningsbanken upplöst. Detta förhållande skall genast anmälas för registrering.

En tiondel av samtliga röstberättigade kan dock begära hos likvidatorerna att en föreningsbanksstämma kallas in för att behandla frågan huruvida talan skall väckas enligt 5 kap. 7 § bankrörelselagen (1986: 000).

17 § *Om det efter föreningsbankens upplösning enligt 16 § visar sig att* föreningsbanken har tillgångar eller om talan väcks mot föreningsbanken eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första föreningsbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt stadgarna. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje medlem vars postadress är känd för föreningsbanken.

18 § Om en föreningsbank har trätt i likvidation på grund av föreningsbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och föreningsbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller stadgarna, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Föreningsbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1, 2 eller 4 § har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut av domstol som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till föreningsbanksstämma för val av styrelse.

När likvidation har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om en föreningsbank är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningsbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall föreningsbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att föreningsbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var föreningsbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om en föreningsbank försätts i konkurs skall konkurs domaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds föreningsbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta föreningsbanken i konkurs.

Om förhandling om offentligt ackord har inletts för en lokal föreningsbank, skall underrättelse ske enligt första och tredje styckena.

10 kap. Fusion och inlösen av aktier i dotteraktiebolag

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en föreningsbank (den överlåtande föreningsbanken) gå upp i en annan föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i den överlåtande föreningsbanken blir medlemmar i den övertagande föreningsbanken och att den överlåtande föreningsbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande föreningsbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i den överlåtande föreningsbanken. Fusion kan ske, trots att den överlåtande föreningsbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

En central föreningsbank kan inte genom ett sådant fusionsavtal som avses i första stycket gå upp i en lokal föreningsbank.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i den överlåtande föreningsbanken under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till föreningsbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för föreningsbanken och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3, samt
5. avskrift av den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt avskrift av revisionsberättelsen för samma räkenskapsår.

Skall den överlåtande föreningsbankens årsredovisning inte behandlas på den stämma som anges i tredje stycket eller har den övertagande föreningsbankens årsredovisning för det senaste räkenskapsåret inte behandlats på en stämma i den föreningsbanken, skall i stället för de handlingar som anges i tredje stycket 5 följande handlingar hållas tillgängliga och läggas fram på den förstnämnda stämman i enlighet med vad som anges i tredje stycket:

1. avskrift av föreningsbankens senaste årsredovisning, försedd med anteckning om föreningsbanksstämmans beslut rörande föreningsbankens vinst eller förlust, samt av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,

2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för föreningsbankens ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen har avgetts, samt
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över styrelsens redogörelse enligt 2.

Handlingarna skall genast sändas till den som är röstberättigad, medlem eller innehavare av förlagsandel om han begär det och uppger sin postadress.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera föreningsbanker (de överlåtande föreningsbankerna) förenas genom att bilda en ny föreningsbank (den övertagande föreningsbanken). En sådan fusion innebär att medlemmarna i de överlåtande föreningsbankerna blir medlemmar i den nya föreningsbanken och att de överlåtande föreningsbankerna upplöses utan likvidation samt att den nya föreningsbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av föreningsbanksstämman i varje överlåtande föreningsbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § tredje stycket 1–4 och fjärde stycket skall upprättas för varje överlåtande föreningsbank. De skall hållas tillgängliga för de röstberättigade, medlemmarna och innehavarna av förlagsandelar i de överlåtande föreningsbankerna under minst en vecka före den föreningsbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till röstberättigad, medlem och innehavare av förlagsandel som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till stadgar för den nya föreningsbanken och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande föreningsbankerna godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med fusionsavtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i den nya föreningsbanken.

Fusionsförfarandet

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga röstberättigade eller har fattats på två på varandra följande föreningsbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. I stadgarna får föreskrivas villkor som går längre.

En medlem i en överlåtande föreningsbank som inte har samtyckt till fusionen, får säga upp sig till utträde inom den tid och på de villkor som anges i 7 kap. 15 § tredje stycket.

4 § När fusionsavtalet har slutligt godkänts av föreningsbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande föreningsbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

Om fusionsavtalet har godkänts av fullmäktige, skall registreringsanmälan innehålla försäkran av styrelsen att underrättelse som avses i 7 kap. 12 § fjärde stycket skett.

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande föreningsbanker ansöka om tillstånd att verkställa avtalet. Om den övertagande föreningsbanken eller, i fall som avses i 2 § den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank meddelas sådant tillstånd av regeringen och i andra fall av bankinspektionen. Tillstånd att verkställa fusionsavtalet skall meddelas om fusionen kan anses förenlig med deras intressen som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda föreningsbankerna samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

När beslut om sådant tillstånd som avses i första stycket meddelas skall stadgeändringar eller, i fall som avses i 2 §, den nybildade föreningsbankens stadgar stadfästas. Om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank skall regeringen också bevilja oktroj.

Har inte ansökan om tillstånd att verkställa fusionsavtalet gjorts inom den i första stycket föreskrivna tiden eller har ansökan avslagits, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till den överlåtande föreningsbanken, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande föreningsbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § När ett lagakraftvunnet beslut om tillstånd att verkställa fusionsavtalet har registrerats och nödvändiga stadgeändringar eller, vid fusion enligt 2 §, stadgar för den nybildade föreningsbanken har stadfästs och, om den nybildade föreningsbanken är en central föreningsbank, oktroj har beviljats, anses fusionen genomförd och överlåtande föreningsbank upplöst. Överlåtande föreningsbanks medlemmar blir då medlemmar i den övertagande föreningsbanken, om inte uppsägning har skett enligt 3 § andra stycket. Samtidigt övergår överlåtande föreningsbanks tillgångar och skulder till den övertagande föreningsbanken.

Övertagande av del av annan föreningsbanks rörelse

8 § En lokal föreningsbank får överta del av annan lokal föreningsbanks rörelse endast efter medgivande av den eller de centrala föreningsbanker till vilka de lokala föreningsbankerna är anslutna. En central föreningsbank får överta del av annan föreningsbanks rörelse endast efter tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen. Sådant tillstånd skall meddelas om övertagandet framstår som ändamålsenligt ur allmän synpunkt.

I samband med sådant övertagande som avses i första stycket får den överlåtande föreningsbankens reservfond med bankinspektionens medgivande sättas ned med skäligt belopp.

Fusion mellan föreningsbank och ett helägt dotteraktiebolag

9 § Om en föreningsbank äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan föreningsbankens och bolagets styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i föreningsbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens eller bankinspektionens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktie-

bolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som föreningsbanken på grund av bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986:000) inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

10 § Om en föreningsbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, har föreningsbanken rätt att av de övriga aktieägarna i bolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av föreningsbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929:145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av föreningsbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Har föreningsbanken förvärvat större delen av sina aktier i bolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till föreningsbanken överlåta sådana aktier mot viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

11 § Vill en föreningsbank lösa in aktier i ett dotteraktiebolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall föreningsbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Föreningsbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare mot vilka lösningsanspråket riktas, att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall bolagets styrelse begära hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Aktieägarna är skyldiga att till föreningsbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om föreningsbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte

ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall föreningsbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Föreningsbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

14 § Föreningsbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till föreningsbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till föreningsbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att föreningsbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till föreningsbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till föreningsbanken, skall det i sin tur överlämnas till bolaget för att makuleras.

3 Förslag till

Bankaktiebolagslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur ett bankaktiebolag bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som ett bankaktiebolag får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

2 § I ett bankaktiebolag svarar delägarna inte personligen för bolagets förpliktelser.

Bankaktiebolagets aktiekapital skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Är aktiekapitalet fördelat på flera aktier, skall dessa lyda på lika belopp.

3 § Äger ett bankaktiebolag så många aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person att det har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är bankaktiebolaget moderbolag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger ett moderbolag och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderbolaget.

Har ett bankaktiebolag i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är bankaktiebolaget moderbolag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderbolag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av bankaktiebolag

1 § Ett bankaktiebolag skall bildas av en eller flera stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare.

Utan hinder av andra stycket får ett bankaktiebolag bildas av ett eller flera utländska bankföretag som stiftare.

2 § Stiftarna anger villkoren för bolagsbildningen.

Betalningen för en aktie får inte understiga det belopp på vilket aktien skall lyda (det nominella beloppet). Aktierna skall betalas med pengar, om inte annat följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

3 § Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det all-

männa, stadfäster regeringen bolagsordningen samt beviljar oktroj för en tid av högst tio år och därutöver till det löpande räkenskapsårets slut.

4 § Om bolagsordningen ändras skall även ändringen stadfästas.

Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

5 § Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. de rörelsegrenar som bolaget avser att driva,
4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet av de styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter, som får utses av bolagsstämman, samt tiden för deras uppdrag,
7. sättet att sammankalla bolagsstämman, samt
8. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna upprätta och skriva under en dagtecknad teckningslista som skall innehålla uppgifter om

1. det belopp som skall betalas för varje aktie,
2. tiden för aktiernas betalning, samt
3. sättet och tiden för kallelse till den konstituerande stämman, om sådan kallelse skall ske enligt 10 §.

I teckningslistan skall finnas en erinran om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

7 § Teckning av aktier skall ske på teckningslistan i original eller avskrift. Till teckningslistan skall fogas avskrifter av oktrojbeslutet och bolagsordningen.

Har aktier tecknats på annat sätt kan teckningen inte göras gällande av bankaktiebolaget, om tecknaren anmäler felet hos bankinspektionen före bolagets registrering.

Har aktier tecknats med villkor, är teckningen ogiltig, om något annat inte följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §. Har ogiltigheten inte anmälts hos bankinspektionen före bolagets registrering, är dock aktietecknaren bunden av teckningen fastän han inte kan åberopa villkoret.

8 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av bankaktiebolaget för andra kostnader för bolagets bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter, om något annat inte följer av bestämmelserna om fusion i 11 kap. 2 §.

9 § Stiftarna avgör om aktieteckningen skall godtas och hur många aktier som skall tilldelas tecknarna. Har en stiftare enligt uppgift i teckningslistan tecknat ett visst antal aktier, skall minst detta antal tilldelas honom.

Om aktier inte har tilldelats en aktietecknare enligt aktieteckningen, skall stiftarna utan dröjsmål meddela honom detta.

10 § Beslut om bankaktiebolagets bildande fattas på en konstituerande stämma.

Stiftarna skall kalla de godtagna aktietecknarna till den konstituerande stämman enligt föreskrifterna i bolagsordningen om kallelse till bolagsstämma. Teckningslistorna, oktrojbeslutet och bolagsordningen skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för aktietecknarna under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

Om alla aktier tecknas vid stämman och alla godtagna aktietecknare är ense, kan beslutet om bankbolagets bildande fattas även om någon kallelse till stämman inte har skett.

På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistorna och de därtill fogade handlingarna i original. Stiftarna skall vidare lämna uppgifter om

1. antalet aktier enligt godtagna teckningar,
2. aktiernas fördelning mellan tecknarna, och
3. det belopp som har inbetalts på aktierna.

Samtliga uppgifter skall föras in i protokollet.

11 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att teckning och tilldelning av aktier har skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen, har frågan om bankaktiebolagets bildande fallit.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och med minst två tredjedelar av de vid stämman företrädda aktierna röstar för beslutet att bilda bankbolaget, är bolaget bildat. I annat fall har frågan om bolagets bildande fallit.

När bankaktiebolaget är bildat, skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

12 § Ett bankaktiebolag skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs

1. att det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade aktier, efter avdrag för de aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (bolagets aktiekapital), svarar mot aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt bolagsordningen,
2. att de aktier som ingår i bolagets aktiekapital är helt betalda, och
3. att auktoriserad revisor skriftligen intygar att betalning enligt 2 har skett.

Genom registreringen fastställs bankbolagets aktiekapital till belopp som anges i andra stycket 1. De aktier som enligt 14 § har förklarats förverkade och inte övertagits av någon annan blir därvid ogiltiga.

Frågan om bankbolagets bildande har fallit, om anmälan för registrering inte skett inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av bolaget. Styrelseledamöterna svarar solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts in på de tecknade aktierna jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder som avses i 16 § första stycket tredje meningen.

13 § Skulder som grundas på aktieteckning får inte kvittas mot fordringar hos bankaktiebolaget.

Bankaktiebolaget kan inte överlåta eller pantsätta fordringar på aktiebelopp.

Den som genom överlåtelse har förvärvat aktier som inte är helt betalda är tillsammans med överlåtaren ansvarig för betalningen, sedan han anmält sitt namn för införande i aktieboken.

14 § Om en aktie inte betalas i rätt tid, kan styrelsen en månad efter betalningsanmaning förklara aktien förverkad för den betalningsskyldige. Anmaningen skall innehålla meddelande om att aktien kan förklaras förverkad. Anmaningen skall ske genom avsändande av rekommenderat brev, om den betalningsskyldiges adress är angiven vid aktieteckningen eller införd i aktieboken eller annars anmäld till bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. En underrättelse om anmaningen skall genast sändas till den som är införd som panthavare eller uppdragstagare för aktien i förteckningen enligt 3 kap. 13 §.

Innan en förverkad aktie har blivit ogiltig kan styrelsen låta någon annan överta aktien och betalningsansvaret för det tecknade beloppet.

Om en aktie har förklarats förverkad och inte övertagits av någon annan som erlagt full betalning, skall den, för vilken aktien har förverkats, gentemot bolaget svara för en femtedel av full betalning för aktien.

15 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan aktierna betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos något svenskt bankinstitut.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för bankaktiebolaget när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om bankbolagets bildande fallit eller är aktieteckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta aktiebeloppet betalas tillbaka med ränta till tecknarna.

16 § Innan ett bankaktiebolag har registrerats, kan det inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Det kan inte heller föra talan inför domstolar eller andra myndigheter. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bolagsbildningen och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla de tecknade aktiebeloppen.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på bankbolagets vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på bolaget, om förpliktelsen följer av bolagsordningen eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att bolaget har bildats.

Har före registreringen ett avtal för bolaget slutits med en medkontrahent som visste att bolaget var oregistrerat kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om bolagets bildande fallit enligt 12 § fjärde stycket. Om medkontrahenten inte visste att bolaget var oregistrerat, kan han frånträda avtalet innan bolaget har registrerats.

17 § Det nybildade bankaktiebolaget skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när bankbolaget börjar sin rörelse. Bolaget skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

3 kap. Aktier, aktiebrev, aktiebok m. m.

1 § Alla aktier har lika rätt i bankaktiebolaget, om inte något annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas eller kunna utges. En sådan bestämmelse skall ange

1. olikheterna mellan aktieslagen,

2. antalet aktier av varje slag,
3. den företrädesrätt som tillkommer skilda grupper av aktieägare vid en ökning av aktiekapitalet enligt 4 kap. En föreskrift om olika företrädesrätt får meddelas endast om aktierna inte skall medföra lika rätt till andel i bolagets tillgångar eller vinst.

Avser olikheten mellan aktieslagen aktiernas röstvärde, gäller att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktier av ett visst slag skall i närmare angiven ordning kunna omvandlas till aktier av annat slag. Omvandlingen skall utan dröjsmål anmälas för registrering och är verkställd när registrering sker.

2 § Aktier kan fritt överlåtas och förvärvas, om något annat inte följer av 3 § eller i övrigt av lag.

3 § Aktier i ett bankaktiebolag får genom teckning eller överlåtelse förvärvas endast av

1. staten,
2. svenska medborgare,
3. svenska bolag och föreningar, som inte är kontrollsubjekt enligt lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m.,
4. andra svenska samfälligheter och stiftelser,
5. fondbolag till aktiefonder enligt aktiefondslagen (1974: 931), samt
6. allmänna pensionsfonden.

Första stycket gäller inte aktier i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag. Beträffande sådant bolag gäller i stället att aktier i bolaget får förvärvas endast av utländskt bankföretag, som fått regeringens tillstånd till förvärvet.

Svensk medborgare som förvärvat aktier i ett bankaktiebolag och som därefter förlorat sitt svenska medborgarskap samt den som förvärvat aktier på annat sätt än genom teckning eller överlåtelse är inte heller förhindrad att, om aktiekapitalet ökas (fondemission eller nyemission), med stöd av den med dessa aktier förenade företrädesrätten förvärva ytterligare aktier.

Förvärv av aktier, som skett i strid med första eller andra stycket, är ogiltigt.

4 § Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalts. Vidare fordras

1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande,
2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller
3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.

Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något annat liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 §. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt

anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts ett aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

5 § Innan aktiebrev utfärdas kan bankaktiebolaget utge ett till viss man ställt bevis om rätt till en eller flera aktier (interimsbevis). Beviset skall innehålla förbehåll om att aktiebrevet lämnas ut endast om bolaget samtidigt får tillbaka beviset. På begäran skall beviset förses med anteckning om de betalningar som har gjorts för aktien. På interimsbeviset skall även antecknas sådan återbetalning som sker enligt 2 kap. 15 § andra stycket. I övrigt gäller bestämmelserna i denna lag om aktiebrev i tillämpliga delar interimsbevis.

6 § Om ett aktiebrev eller ett till viss man ställt emissionsbevis eller optionsbevis överlåts eller pantsätts, skall bestämmelserna om skuldebrev till viss man eller order i 13, 14 och 22 §§ lagen (1936: 81) om skuldebrev tillämpas. Härvid är den som innehar ett aktiebrev och enligt bolagets anteckning på detta är införd såsom ägare i aktieboken likställd med den som enligt 13 § andra stycket nämnda lag förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande.

Överlåts eller pantsätts ett emissionsbevis eller ett optionsbevis som inte är ställt till viss man, skall bestämmelserna om skuldebrev till innehavaren i 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev tillämpas.

Om utdelningskuponger finns bestämmelser i 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev.

7 § Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3 §. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

8 § I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 13 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som styrelsen anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.

Ett bankaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.

För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att

1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 13 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt 7 § lagen (1986:00) om förenklad aktiehantering,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 13 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,
6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 18 § i fråga om aktier som inte är uttagna.

9 § I avstämningsbolag får aktiebrev på uppdrag av bankaktiebolaget på dess vägnar undertecknas av värdepapperscentralen, varvid firmatecknarens namnteckning får återges genom tryckning eller på annat liknande sätt. Brevet skall i stället för akties ordningsnummer ange brevets ordningsnummer och det antal aktier brevet avser. På begäran av aktieägare eller förvaltare som avses i 11 § skall aktiebreven delas upp, läggas samman eller på annat sätt bytas ut. När aktiebrevet visas upp för införande av ny ägare i aktieboken, får värdepapperscentralen byta ut brevet mot ett eller flera nya brev. Har det äldre brevet överlåtits in blanco, behöver inte förvärvarens namn sättas ut i överlåtelsen. I aktiebrev som utfärdas vid utbyte behöver inte tas in någon uppgift om utbytet eller om den dag när det äldre brevet utfärdades. Inte heller behöver aktiebrev, som utfärdas i samband med att aktieägaren förs in i aktieboken, förses med uppgifter om införandet.

Bestämmelserna i första stycket skall tillämpas även på emissionsbevis samt på de skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. I dessa handlingar behöver ordningsnummer dock inte anges.

10 § I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För varje ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

11 § Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan, i stället för aktieägaren, banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs, utöver vad som sägs i första stycket, att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation, förvaltares åligganden samt skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen (1986: 00) om förenklad aktiehantering.

12 § Har ett avstämningsförbehåll förts in genom en ändring av bolagsordningen och har ett aktiebrev, som dessförinnan utfärdats, inte lämnats in för utbyte mot ett nytt brev, får uppgiften om aktien i den tidigare aktieboken föras över till en sådan aktiebok som avses i 10 §. Därvid skall anges att aktiebrevet inte har avlämnats. Sker ingen överföring, gäller den äldre aktieboken fortfarande i fråga om denna aktie.

Utöver aktiebok skall i avstämningsbolag föras ett aktiebrevsregister. Registret skall i löpande nummerföljd ta upp de aktiebrev som utfärdas med uppgift om dagen för utfärdandet, antalet aktier och aktieslag samt ägarens eller, i de fall som avses i 11 §, förvaltarens identifieringsnummer i aktieboken. När ett nytt aktiebrev utfärdats i stället för ett äldre, skall i registret göras en hänvisning till det äldre brevets ordningsnummer. För det sistnämnda brevet skall antecknas att det har makulerats.

I avstämningsbolag skall de aktiebrev som bytts ut makuleras i betryggande ordning och tillsammans med handlingar som hör till brevet förvaras i original eller fotografisk eller därmed jämförlig återgivning i minst tio år. Till aktiebrev hörande kupongark behöver dock inte förvaras.

I avstämningsbolag skall de uppgifter som avförts ur aktiebok, aktiebrevsregistret eller förteckningen enligt 13 § samt utskrift av aktieboken bevaras i minst tio år. En aktiebok, som ett sådant bolag tidigare har fört, skall bevaras i minst tio år efter det att uppgifterna beträffande bolagets samtliga aktier har förts in i den aktiebok som avses i 10 §.

13 § I avstämningsbolag skall i en särskild förteckning på begäran tas upp den som med skriftlig handling visar att han, till följd av uppdrag eller pantsättning eller på grund av villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den aktieägare som är införd i aktieboken lyfta utdelning och ta emot emissionsbevis och, vid fondemission, brev på en ny aktie. Detsamma gäller förmyndare eller god man för en aktieägare eller vid konkurs konkursförvaltaren eller vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktier kronofogdemyndigheten.

I förteckningen skall för den som avses i första stycket antecknas samma uppgifter som enligt 10 § skall föras in i aktieboken om aktieägare. Av förteckningen skall även framgå den rätt som tillkommer honom. En sådan anteckning skall avföras, när det visas att rätten har upphört.

Uppgifter ur förteckningen får inte lämnas till någon annan utan samtycke av den som berörs av förhållanden som har antecknats i förteckningen.

14 § Aktiebok skall på bankaktiebolagets huvudkontor hållas tillgänglig för alla. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av aktieboken på begäran tillhandahållas på bankbolagets huvudkontor och, i fråga om avstämningsbolag, även hos värdepapperscentralen. Utskriften får inte vara äldre än sex månader. Alla har rätt att mot ersättning för kostnaderna få en sådan utskrift av aktieboken eller del av den. När det gäller avstämnings-

bolag får dock en utskrift enligt detta stycke inte innehålla någon uppgift om de aktieägare som har högst femhundra aktier i bolaget.

Aktieboken skall hållas tillgänglig för aktieägarna vid bolagsstämman. Förs aktieboken med hjälp av automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt, skall i stället en utskrift av hela aktieboken avseende förhållandena tio dagar före bolagsstämman hållas tillgänglig vid stämman.

I utskriften tas i alfabetisk ordning upp aktieägarna och de förvaltare som avses i 11 § första stycket. Aktiebrevens nummer behöver inte anges.

15 § Den till vilken en aktie har övergått får inte, innan han förts in i aktieboken, utöva en aktieägares rätt i bankaktiebolaget. Detta gäller dock inte sådan rätt som uppkommit ur en aktie och som utövas mot uppvisande eller avlämnande av ett aktiebrev, en kupong eller annat särskilt bevis som getts ut av bankbolaget.

Ägaren till en aktie för vilken aktiebrev har utfärdats innan bolaget blivit ett avstämningsbolag kan inte, när det gäller därefter beslutad utdelning eller emission, erhålla utdelning, emissionsbevis eller, vid fondemission, brev på en ny aktie förrän han har avlämnat aktiebrevet för utbyte mot ett nytt sådant och införande i aktieboken har gjorts enligt 10 eller 11 §. Innan detta har skett är 13 § inte tillämplig.

Om en aktie ägs av flera, kan de endast genom en gemensam företrädare utöva den rätt i bolaget som en aktieägare har.

16 § Vad som sägs i denna lag om aktieägares rätt att i bankaktiebolaget företräda aktier skall gälla även för den som genom testamente erhållit nyttjanderätten till eller rätten till avkomst av aktier, om testamentet innehåller en bestämmelse att denne skall få företräda aktierna och, för avkomsträttshavaren, att aktierna till tryggande av dennes rätt skall sättas under särskild vård.

Såväl ägaren som nyttjande- eller avkomsträttshavaren skall på anmälan bli införd i aktieboken. Vid införandet skall göras en anteckning om äganderättsförvärvet och om den rätt att i bankbolaget företräda aktierna som är förenad med nyttjande- eller avkomsträtten. I fråga om införandet av nyttjande- eller avkomsträttshavaren gäller i övrigt vad som sägs i denna lag om införandet av aktieägaren. Dock skall någon påskrift om införandet inte ske på aktiebrevet. När det styrkts att nyttjande- eller avkomsträtten har upphört, skall en anteckning om detta göras i aktieboken.

När en god man, på grund av ett förordnande enligt 18 kap. 4 § första stycket 5 föräldrabalken, förvaltar aktier för en blivande aktieägares räkning, skall den blivande ägaren på anmälan av den gode mannen föras in som ägare i aktieboken med anteckning om förvärvet och om förordnandet.

17 § Ingår aktier i en aktiefond enligt aktiefondslagen (1974: 931), skall i stället för fondandelsägarna det fondbolag som förvaltar fonden samt fondens beteckning föras in i aktiebreven och i aktieboken.

18 § Om ett aktiebrev enligt denna lag skall förses med påskrift eller om det, på grund av bolagsstämmans beslut om uppdelning av aktierna, skall bytas ut mot två eller flera nya aktiebrev, kan bankaktiebolaget hålla inne den utdelning och de emissionsbevis som faller på en aktie till dess aktiebrevet tillhandahålls för nämnda ändamål. Detta gäller också om aktiebrev skall bytas ut på grund av att aktier av visst slag, enligt en bestämmelse i bolagsordningen, skall omvandlas till aktier av annat slag.

4 kap. Ökning av aktiekapitalet genom nyemission eller fondemission

Inledande bestämmelser

1 § Aktiekapitalet kan ökas genom att aktier tecknas mot betalning (nyemission) eller genom att aktier ges ut eller aktiernas nominella belopp höjs utan ny betalning (fondemission).

Beslut om emission fattas av bolagsstämman, om något annat inte följer av 15 eller 16 §. Sådant beslut får inte fattas förrän bankaktiebolaget har blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen har stadfästs om beslutet görs beroende av att stadfästelse meddelas.

2 § Vid nyemission får aktier tecknas mot betalning med pengar eller med annan egendom (apport), om annat inte följer av bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986: 000). Betalningen för aktier får inte understiga det nominella beloppet. Skall aktie kunna tecknas med rätt eller skyldighet att betala aktierna med apportegendom, får värdet på denna egendom inte sättas högre än det verkliga värdet för bankaktiebolaget. Endast sådan egendom som är eller kan antas bli till nytta för bankbolagets verksamhet kan utgöra apportegendom.

Om aktie skall tecknas mot betalning med apportegendom, krävs bankinspektionens medgivande för detta. Utgörs apportegendomen av hela eller en inte obetydlig del av en annan banks rörelse, krävs dock regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen för genomförande av nyemissionen.

Om aktier tecknas med villkor som strider mot första stycket, skall det nominella beloppet ändå betalas.

Vid fondemission får inte till aktiekapitalet föras över belopp som är lägre än summan av de nya aktiernas nominella belopp eller den sammanlagda höjningen av aktiernas nominella belopp.

3 § Vid nyemission där de nya aktierna skall betalas med pengar (kontantemission) och vid en fondemission har aktieägarna företrädesrätt till de nya aktierna i förhållande till det antal aktier de förut äger. Detta gäller endast om annat inte har föreskrivits i bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § andra stycket 3 eller, vid en kontantemission, det antingen har bestämts i emissionsbeslutet eller följer av villkor som enligt 5 kap. 4 § första stycket 8 har meddelats vid emission av skuldebrev.

4 § De aktieägare som har företrädesrätt att delta i en emission har rätt att för varje aktie få ett särskilt emissionsbevis (vid nyemission teckningsrättsbevis och vid fondemission delbevis). Om bolaget inte är ett avstämningsbolag, får de kuponger som hör till aktiebrevet användas som emissionsbevis. Används inte sådana kuponger som emissionsbevis, skall det i beviset anges hur många sådana bevis som skall lämnas för varje ny aktie.

Om en aktieägare använder sin företrädesrätt att delta i en emission i ett bankaktiebolag som inte är ett avstämningsbolag skall anteckning om detta göras på det aktiebrev på vilket företrädesrätten grundas, om inte kuponger används som emissionsbevis.

I avstämningsbolag skall emissionsbevisen och, vid fondemission, breven på nya aktier som tillkommer aktieägare genast sändas i rekommenderat brev eller på annat betryggande sätt till dem som på avstämningsdagen är införda i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 §. Om dessa inte var berättigade att ta emot handlingarna skall bankbolaget ändå anses ha fullgjort sin skyldighet. Detta gäller dock inte om bolaget eller värde-

papperscentralen kände till att handlingarna skulle komma i orätta händer eller om någon av dem har åsidosatt den aktsamhet som de efter omständigheterna skäligen bort iaktta. Bolaget eller värdepapperscentalen anses inte heller ha fullgjort sin skyldighet om mottagaren var omyndig.

Allmänna bestämmelser om nyemission

5 § Ett förslag till beslut om nyemission skall hållas tillgängligt för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken beslutet skall fattas. Det skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Förslaget skall läggas fram på stämman. Vad som nu har sagts om förslag till beslut skall även gälla sådant medgivande av bankinspektionen och tillstånd av regeringen eller bankinspektionen som avses i 2 § andra stycket samt sådana redogörelser av styrelsen och yttranden av revisorerna som avses i 7 §. Innebär förslaget en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall skälen till avvikelsen anges i förslaget eller i en handling som skall fogas till förslaget. Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, skall även följande handlingar enligt vad som nyss har sagts hållas tillgängliga och läggas fram på stämman:

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser som är av väsentlig betydelse för bolagets ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts, och
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Kallelsen till bolagsstämman skall innehålla uppgifter om den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har enligt förslaget samt uppgifter om vem som i övrigt får teckna aktier.

6 § Beslutet om nyemission skall ange

1. det belopp eller det högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges,
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder,
4. den företrädesrätt att teckna aktier som aktieägarna eller andra har eller vem som annars får teckna aktier,
5. den tid inom vilken aktier kan tecknas, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har fastställts för aktiekapitalets ökning,
6. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt,
7. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas,
8. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som inte har tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte föreskrivs att fördelningen skall bestämmas av styrelsen, samt
9. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för varje tecknad aktie.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 6 får inte vara kortare än en månad. Den räknas från någon av följande tidpunkter:

1. från det att kungörelse enligt 8 § skedde,
2. från emissionsbeslutet, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har fattat beslutet, eller
3. från avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om vissa aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det att kungörelse enligt 8 § skedde.

Om de kuponger som hör till aktiebreven skall användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

7 § Bestämmelse om apport eller att aktie skall tecknas med kvittningsrätt eller i övrigt med villkor skall tas upp i beslutet om nyemission.

Styrelsen skall lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av värdet på apportegendomen och av bestämmelser som avses i första stycket i övrigt. I redogörelsen skall särskilt anges

1. namn och hemvist för den som avses med bestämmelserna, och
2. det värde till vilket apportegendomen beräknas komma att tas upp i balansräkningen och antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.

Om ett skriftligt avtal har upprättats rörande de bestämmelser som avses skall styrelsens redogörelse innehålla avtalet eller avskrift av detta eller hänvisning till avtalet med uppgift om den plats där det hålls tillgängligt för aktietecknarna. Muntligt avtal skall i sin helhet tas upp i redogörelsen. Om en rörelse tillskjuts eller övertas, skall vad som nu har sagts om skriftligt avtal gälla även balans- och resultaträkningar för rörelsen under de senaste två räkenskapsåren. I redogörelsen skall upplysning ges om rörelsens resultat under tiden därefter. Om sådana räkningar inte har upprättats för rörelsen, skall i redogörelsen lämnas upplysning om rörelsens resultat under nämnda räkenskapsår.

Om första–tredje styckena inte har iakttagits beträffande en viss bestämmelse, är bestämmelsen utan verkan mot det emitterande bolaget.

Över styrelsens redogörelse skall revisorerna avge yttrande av vilket skall framgå att egendom, som skall tillföras bolaget, inte i redogörelsen åsatts högre värde än det verkliga värdet för bolaget och att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. I emissionsbeslutet skall anges att bankinspektionens medgivande eller regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 2 § andra stycket, styrelsens redogörelse enligt andra stycket och revisorernas yttrande har lämnats.

8 § Beslutet om nyemission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kungörs inte beslutet i dess helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgifter om var beslutet hålls tillgängligt. I de bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag krävs dock inte någon kungörelse, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen. Detsamma gäller när ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag fattat beslut om ökning av aktiekapitalet.

Är bankbolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om nyemission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget i de fall då aktieägarna i fråga skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Detta gäller dock inte, om samtliga aktieägare har varit företrädda vid den bolagsstämma som har beslutat om emissionen.

9 § Teckning av nya aktier skall ske på en teckningslista som innehåller beslutet om nyemission. Avskrifter av bolags<8vordningen och av de handlingar, som skall läggas fram enligt 5 och 7 §§, skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Om de som har rätt till det tecknar alla aktierna vid den stämma där beslutet om nyemission fattas, kan teckningen ske i stämmans protokoll. Detta gäller dock inte avstämningsbolag.

Om teckningen har skett på annat sätt än som anges i denna paragraf eller om en aktie har tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, är aktieteckningen ogiltig, under förutsättning att ogiltigheten har anmälts av tecknaren hos bankinspektionen innan anmälan enligt 14 § har registrerats.

10 § När aktieteckningen har avslutats skall styrelsen eller den som styrelsen inom sig förordnar besluta om tilldelning av nya aktier till aktietecknarna. Om det anses att någon aktieteckning är ogiltig, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

11 § Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för aktiekapitalets ökning, har beslutet om nyemission förfallit i det fall beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade aktierna skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

12 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av beslut om nyemission. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bankbolaget får dock ske, om beslutet om nyemission innehåller bestämmelser om kvittning, eller om styrelsen medger kvittning. Ett sådant medgivande får inte lämnas om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

13 § Beslut om nyemission skall anmälas för registrering inom sex månader från beslutet, om det inte har förfallit enligt 11 §. För registrering krävs att

1. full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet,
2. det sammanlagda nominella beloppet av tecknade och tilldelade nya aktier efter avdrag för de aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan (ökningen av aktiekapitalet) uppgår till det belopp som avses i 11 §,
3. hälften av det belopp som skall betalas med pengar för de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna har betalts in,
4. all apportegendom enligt beslutet om nyemission är tillförd bolaget och all kvittning enligt samma beslut är helt verkställd,
5. ett yttrande visas upp från auktoriserad revisor av vilket framgår att 3 och 4 har iakttagits, samt
6. behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Genom registreringen fastställs ökningen av aktiekapitalet till det belopp som anges i första stycket 2.

Om anmälan för registrering av beslutet inte har gjorts inom den i första stycket angivna tiden eller om bankinspektionen genom lagakraftägande

beslut har avskrivit en sådan anmälan eller har vägrat registrering, gäller vad som sägs i 11 §.

Aktiekapitalet är ökat när registrering har skett. De aktier som har förklarats förverkade och inte har övertagits av någon annan blir därmed ogiltiga. De nya aktierna medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall ha slutligt betalts.

14 § De aktier som har tecknats vid en kontantemission skall vara helt betalda inom sex månader från registreringen av nyemissionen. Senast en månad efter utgången av denna tid skall bolaget för registrering anmäla hur många av de i den registrerade kapitalökningen ingående aktierna som har blivit helt betalda. Anmälningen skall bestyrkas av auktoriserad revisor.

Om det inte enligt första stycket har anmälts att aktierna har helt betalts, skall bankinspektionen, efter bolagets hörande, registrera dels att aktiekapitalet har satts ned med det sammanlagda nominella beloppet av ej betalda aktier, dels, om det fordras, att bolagsordningens bestämmelser om aktiekapitalet har ändrats och ändringen har stadfästs. De aktier som inte har betalts blir ogiltiga när nedsättningen har registrerats.

Styrelsens beslut om nyemission

15 § Styrelsen kan besluta om nyemission och om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 § under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 6–14 §§ skall därvid gälla i tillämpliga delar. Dessutom skall bestämmelserna i tredje stycket iakttas.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Innan stämman godkänt emissionsbeslutet, får de nya aktierna inte föras in i aktieboken och beslutet inte anmälas för registrering enligt 13 §. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är emissionsbeslutet förfallet. Vad som har betalts för tecknade aktier skall i sådant fall genast betalas tillbaka.

16 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om nyemission, i den mån emissionen kan ske utan ändring i bolagsordningen, och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 3 §.

Skall styrelsen kunna besluta om nyemission med de bestämmelser som avses i 7 § eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst intill den nästkommande ordinarie bolagsstämman, inom vilken styrelsens beslut om nyemission skall fattas. Bestämmelserna i 5 § första stycket om förslag till emissionsbeslut skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 6–14 §§ skall gälla i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

17 § En fondemission kan ske genom att till aktiekapitalet förs över
1. belopp som kan delas ut enligt 9 kap. 2 § första stycket,
2. medel från uppskrivningsfond,
3. medel från reservfond, eller
4. belopp varmed värdet av en anläggningstillgång skrivs upp enligt 4 kap. 5 § första stycket bankrörelselagen (1986: 000).

Bestämmelserna i 5 § första stycket gäller i tillämpliga delar även i fråga om förslag till beslut om fondemission.

Ett beslut om fondemission skall ange
1. på vilket sätt och med vilket belopp aktiekapitalet skall ökas,
2. aktiernas aktieslag eller det belopp vartill aktiernas nominella belopp höjs, och
3. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna.

I ett avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i emissionsbeslutet, varvid iakttas att avstämning inte får ske innan beslutet har registrerats. Bestämmelserna i 6 § fjärde stycket och 8 § första stycket skall tillämpas på avstämningsbolag.

Beslut om fondemission skall genast anmälas för registrering och får inte verkställas före registreringen.

Aktiekapitalet är ökat när registreringen har skett. De nya aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken. De medför rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i emissionsbeslutet. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det under vilket registrering har skett.

18 § Har vid en fondemission ett behörigt anspråk på en ny aktie inte framställts inom fem år från registreringen av beslutet om fondemissionen, kan den berättigade anmanas att ta ut aktien. Han skall därvid upplysas om att han annars riskerar att förlora aktien. Anmaningen skall sändas till den berättigade, om hans namn och adress är kända för bolaget. I annat fall skall anmaningen kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Inkommer inte anmälan inom ett år från anmaningen, kan den nya aktien säljas genom en fondkommissionär för den berättigades räkning. Denne har därefter endast rätt att mot uppvisande av aktiebrev eller avlämnande av delbevis få ut det vid försäljningen influtna beloppet med avdrag för kostnaderna för anmaningen och försäljningen. Det belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

Emissionsprospekt

19 § När ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva aktier eller teckningsrätter i bolaget, skall styrelsen upprätta en särskild redogörelse för bolagets förhållanden (emissionsprospekt) enligt 20–26 §§. Emissionsprospektet skall dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

20 § Aktieägare som ämnar sälja aktier eller teckningsrätter under sådana former att emissionsprospekt skall upprättas, skall underrätta styrelsen om detta senast sex veckor före den dag då inköp tidigast avses kunna ske.

21 § Emissionsprospekt skall innehålla

1. balansräkningar avseende utgången av de tre senaste räkenskapsåren, för vilka årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits,
2. resultaträkningar för dessa tre räkenskapsår, samt
3. ett sammandrag av de uppgifter som det har ålegat bolaget att ta in i förvaltningsberättelserna för de tre räkenskapsåren.

Fyller handlingarna i prospektet inte de krav som framgår av bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen (1986:000), skall de fullständigas i enlighet med dessa bestämmelser.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket andra meningen bankrörelselagen skall tillämpas på emissionsprospekt.

Till redovisningen för de tre senaste räkenskapsåren enligt första stycket skall uppgifter lämnas om utvecklingen av in- och utlåning samt likviditet.

Om bankaktiebolag är moderbolag, skall bolaget i emissionsprospektet ta in koncernresultaträkningarna och koncernbalansräkningarna för de tre senaste räkenskapsåren. När redovisningshandlingarna och andra uppgifter för en koncern tas in i prospektet får de uppgifter för bolaget som svarar mot uppgifter i dessa handlingar utelämnas i den mån de kan anses sakna väsentlig betydelse för bedömningen av bolagets aktier Dock får bolagets resultaträkning och balansräkning för det senaste räkenskapsåret enligt första stycket inte utelämnas.

22 § Upplysning skall lämnas i emissionsprospektet om sådana förhållanden och händelser som hänför sig till tiden efter den period som omfattas av de i 21 § angivna handlingarna, om förhållandena är viktiga för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning eller händelserna i övrigt är av väsentlig betydelse för bolaget.

Om emissionsprospektet läggs fram senare än åtta månader efter utgången av det senaste räkenskapsår, för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgetts, skall emissionsprospektet innehålla uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 4 kap. 13 och 14 §§ bankrörelselagen (1986:000). Dessa uppgifter skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före emissionsprospektets tillhandahållande.

23 § I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bankbolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bankbolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,
3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9 och 10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1986:000) och dess betydelse för bankbolaget,
4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt
5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankbolag, vars aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs.

24 § Uppgifterna i emissionsprospektet enligt 21 §, 22 § första stycket samt 23 § skall granskas av bankaktiebolagets revisorer. Deras berättelse över granskningen skall tas in i emissionsprospektet.

25 § Emissionsprospektet skall tillhandahållas på de platser där teckning eller inköpsanmälan tas emot senast tre dagar före den dag då teckning eller inköp tidigast kan ske. Vid tidens bestämmande skall inte söndagar, andra allmänna helgdagar, lördagar, midsommarafton, julafton och nyårsafton räknas in.

26 § Utarbetas emissionsprospektet med anledning av erbjudande från en aktieägare, har bankaktiebolaget rätt att från aktieägaren få ersättning för sina kostnader för emissionsprospektet samt för revisionskostnaden. Uppträder flera aktieägare som säljare, skall kostnaderna fördelas mellan dem i förhållande till det antal aktier eller teckningsrätter, som var och en har bjudit ut till försäljning.

5 kap. Konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning m. m.

1 § Ett bankaktiebolag kan mot ersättning ge ut konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Sådana skuldebrev skall ställas till innehavaren eller till viss man eller order. Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986: 000) om bankbolags rätt att utfärda obligationer skall därvid iakttas.

Konvertibla skuldebrev skall innehålla en utfästelse från bankbolaget om att borgenären har rätt att helt eller delvis byta ut sin fordran enligt skuldebreven mot aktier i bolaget. Skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skall ge borgenären rätt att teckna aktier i bolaget mot betalning i pengar.

Villkoren för utbyte eller nyteckning av aktie skall bestämmas så att utbyte eller nyteckning kan ske utan att bolagsordningen ändras. Ersättningen för ett konvertibelt skuldebrev får inte understiga det nominella beloppet på aktie som lämnas ut vid utbyte, om inte mellanskillnaden täcks genom kontant betalning vid utbytet. Skall ett konvertibelt skuldebrev kunna betalas med annan egendom än pengar (apport) krävs bankinspektionens medgivande eller i vissa fall regeringens eller bankinspektionens tillstånd enligt 4 kap. 2 § andra stycket. I övrigt gäller härvid bestämmelserna i 4 kap. 2 § första stycket.

Optionsrätt till nyteckning kan knytas till optionsbevis som är fogade till skuldebrev. Borgenären får avskilja ett optionsbevis från ett skuldebrev och förfoga över beviset särskilt, om det inte i skuldebrevet föreskrivs att beviset får avskiljas först efter viss tid.

2 § Vid emission av skuldebrev mot betalning i pengar har aktieägarna företrädesrätt att teckna sig för förvärv av skuldebrev som om emissionen gällde de aktier som kan komma att träda i stället för skuldebreven eller nytecknas på grund av optionsrätt.

Förfarandet vid emissionen

3 § Beslut om emission av skuldebrev fattas av bolagsstämman,om något annat inte följer av 8 eller 9 §. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om emission får fattas innan ändringen stadfästs om beslutet görs beroende av att stadsfästelse meddelas. I fråga om förslag till beslut om emission och om kallelse till bolagsstämma skall 4 kap. 5 § tillämpas.

4 § Beslutet om emission skall ange

1. emissionens belopp eller det högsta beloppet eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller någon annan eller vem som annars får delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp har bestämts för emissionen,
4. den tid, inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskursen och räntefoten,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som inte tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om det inte har föreskrivits att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tiden och villkoren för utbytet eller nyteckningen,
8. den rätt som skall tillkomma borgenären eller innehavaren av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller sätts ned eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning ges ut eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,
9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, i de fall aktier av olika slag finns eller kan utges, samt
11. den rätt till utdelning som tillkommer de nya aktierna samt det räkenskapsår för vilket rätten till utdelning inträder.

Den tid inom vilken aktieägare kan använda sin företrädesrätt enligt första stycket 4 får inte vara kortare än en månad. Den räknas från någon av följande tidpunkter:

1. från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde,
2. från beslutet, när det gäller sådana fall som avses i 6 § fjärde stycket, eller
3. från avstämningsdagen, när det gäller avstämningsbolag.

Om ett förbehåll enligt 3 kap. 1 § fjärde stycket eller 6 kap. 8 § skall gälla för de nya aktierna, skall emissionsbeslutet innehålla en erinran om detta. I emissionsbeslutet skall också erinras om den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 kap. 3 §.

Om en aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen, gäller för avstämningsbolag att avstämningsdagen skall anges i emissionsbeslutet. Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än tre veckor från det kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen skedde.

Om ett skuldebrev skall bli föremål för handel vid Stockholms fondbörs, kan det i emissionsbeslutet tas upp ett bemyndigande för styrelsen, eller den som styrelsen inom sig förordnar, att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten samt villkoren för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag skall dock nämnda villkor bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

5 § Bestämmelserna i 4 kap. 7 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

6 § Bolagsstämmans beslut om emission eller en redogörelse för det väsentliga innehållet i beslutet skall genast kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer. Kun-

görs inte beslutet i sin helhet, skall det i kungörelsen lämnas uppgift om var beslutet hålls tillgängligt. Har bolagsstämman enligt 4 § femte stycket överlämnat åt någon annan att besluta om emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning, skall vad som beslutats om detta kungöras på motsvarande sätt.

Är bankaktiebolaget inte ett avstämningsbolag, skall beslutet om emission genast sändas till de aktieägare, vilkas postadresser är kända för bolaget, om aktieägarna skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

I fråga om avstämningsbolag skall det till emissionsbevisen, när dessa översänds, fogas de beslut av styrelsen, eller av den som styrelsen inom sig förordnar, som rör emissionens belopp, emissionskursen, räntefoten och villkoren för utbyte eller nyteckning.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte för annat bankbolag än avstämningsbolag, om samtliga aktieägare varit företrädda vid den bolagsstämma, som beslutat emissionen, och emissionsbeslutet inte innehåller bemyndigande enligt 4 § femte stycket.

7 § Om det har bestämts ett visst belopp eller ett lägsta belopp för emissionen, har beslutet om emissionen förfallit, i de fall då beloppet inte har tecknats inom teckningstiden. Detsamma gäller ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet ökas. Vad som har betalts för de tecknade skuldebreven, skall i sådana fall genast betalas tillbaka.

Bestämmelserna i 4 kap. 12 § gäller i tillämpliga delar vid emission av konvertibla skuldebrev.

När teckningen av skuldebreven avslutats, skall bankaktiebolaget genast för registrering anmäla beslutet om emissionen och det nominella beloppet av det lån som tecknats, om beslutet inte har förfallit enligt första stycket. För registrering krävs att full betalning enligt registret erlagts för alla de aktier som ingår i det förut registrerade aktiekapitalet samt att behövliga ändringar av bolagsordningen har stadfästs.

Styrelsens beslut om emission

8 § Styrelsen kan besluta om emission av skuldebrev och om avvikelser från aktieägares företrädesrätt under förutsättning av bolagsstämmans godkännande. Bestämmelserna i 4–6 §§ och 7 § första stycket skall därvid gälla i tillämpliga delar.

I fråga om styrelsens begäran om bolagsstämmans godkännande skall 4 kap. 5 § första stycket tillämpas. Vad som där sägs om förslag till emissionsbeslut skall i stället gälla styrelsens beslut.

Emissionsbeslutet skall anmälas för registrering enligt 7 § tredje stycket när det har godkänts av stämman och teckningen av skuldebreven avslutats. Har en sådan anmälan inte gjorts inom ett år från styrelsens beslut om emission, är beslutet förfallet.

9 § Bolagsstämman kan bemyndiga styrelsen att fatta beslut om en emission som kan ske utan ändring i bolagsordningen och att därvid avvika från aktieägarnas företrädesrätt enligt 2 §.

Skall skuldebrev kunna tecknas mot tillskott av annan egendom än pengar eller med andra villkor eller skall avvikelser från aktieägarnas företrädesrätt kunna göras, skall detta särskilt anges i bolagsstämmans bemyndigande. Bemyndigandet skall innehålla bestämmelser om den tid, längst till den nästkommande ordinarie bolagsstämman, inom vilken sty-

relsens beslut skall fattas. Bestämmelserna i 4 kap. 5 § första stycket skall tillämpas på förslag till bemyndigande.

Bolagsstämmans beslut om bemyndigande skall genast anmälas för registrering. Innan registrering har skett, kan styrelsen inte fatta beslut om emission.

Bestämmelserna i 4–7 §§ gäller i tillämpliga delar när styrelsen beslutar om emission med stöd av ett bemyndigande.

Emissionsbevis

10 § Bestämmelserna i 4 kap. 4 § om emissionsbevis skall tillämpas vid emission enligt detta kapitel.

Utbyte och nyteckning

11 § När en fordran enligt ett skuldebrev byts ut mot en eller flera aktier, skall skuldebrevet förses med påskrift om utbytet. Aktien skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

Vid nyteckning skall skuldebrevet eller i förekommande fall optionsbeviset förses med påskrift om nyteckning.

12 § Vid nyteckning enligt detta kapitel skall aktierna tecknas på teckningslistan, som skall innehålla beslutet om emissionen. Avskrifter av bolagsordningen, den senaste årsredovisningen försedd med anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år balansräkningen avser skall fogas till teckningslistan eller hållas tillgängliga för aktietecknarna på den plats som anges i listan.

Har teckningen skett i strid mot denna paragraf eller har aktier tecknats med villkor som inte stämmer överens med de villkor som anges i emissionsbeslutet, skall 2 kap. 7 § tillämpas.

Anser styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att aktieteckningen är ogiltig enligt andra stycket, skall aktietecknaren genast underrättas om detta. I annat fall skall aktietecknaren tilldelas de tecknade aktierna. Aktierna skall genom styrelsens försorg genast tas upp i aktieboken.

13 § Bestämmelserna i 2 kap. 13 och 14 §§ skall tillämpas vid inbetalning på grund av nyteckning enligt detta kapitel. Kvittning av en skuld på grund av aktieteckning mot en fordran hos bankbolaget får dock ske, om styrelsen medger det. Ett sådant medgivande får inte lämnas, om det skulle vara till skada för bolaget eller dess borgenärer.

14 § Senast tre månader efter det att tiden för utbyte eller nyteckning av aktier har gått ut, skall styrelsen för registrering anmäla hur många aktier som har utgivits i utbyte eller som har nytecknats och helt betalts. Om utbytestiden eller teckningstiden är längre än ett år, skall anmälan göras senast tre månader efter utgången av varje räkenskapsår under vilket utbyte eller nyteckning har skett.

För registrering krävs

1. vid utbyte, att bolaget på grund av emissionen har tillförts ersättning till ett värde som motsvarar minst det sammanlagda beloppet av de anmälda aktierna,
2. vid nyteckning, att aktierna helt har betalts, och
3. att auktoriserad revisor intygar att 1 eller 2 har iakttagits.

Genom registreringen är aktiekapitalet ökat med det sammanlagda nominella beloppet av de anmälda aktierna.

15 § De nya aktierna skall medföra rätt till utdelning enligt vad som har bestämts om detta i beslutet om emission. Beslutet får dock inte innebära att en sådan rätt inträder senare än för räkenskapsåret efter det år under vilket aktierna skall vara helt betalda.

Upptagande av vissa andra lån

16 § Om inte något annat följer av detta kapitel, får ett bankaktiebolag inte ta upp ett penninglån på villkor att lånet skall betalas på något annat sätt än med ett nominellt penningbelopp eller med ett penningbelopp som bestäms med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

17 § Upptagande av lån mot obligationer eller andra skuldebrev med rätt till ränta, vars storlek är helt eller delvis beroende av utdelningen till aktieägare i bolaget eller bolagets vinst (vinstandelsbevis) beslutas av bolagsstämman. Styrelsen får dock fatta ett sådant beslut under förutsättning av bolagsstämmans godkännande eller efter bolagsstämmans bemyndigande.

Bestämmelserna i 2 kap. 20 § bankrörelselagen (1986:000) om bankaktiebolags rätt att utfärda obligationer skall iakttas vid upptagande av lån enligt första stycket.

Emissionsprospekt

18 § Bestämmelserna i 4 kap. 19–26 §§ om emissionsprospekt skall tillämpas när ett bankaktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag offentliggör eller på annat sätt till en vidare krets riktar en inbjudan att förvärva sådana av bolaget utgivna skuldebrev, optionsbevis eller vinstandelsbevis som avses i detta kapitel. Ett emissionsprospekt behöver dock upprättas endast om summan av de belopp som till följd av inbjudan kan komma att betalas uppgår till minst en miljon kronor.

6 kap. Nedsättning av aktiekapitalet och förvärv av egna aktier

Nedsättning av aktiekapitalet

1 § Nedsättning av aktiekapitalet får ske för följande ändamål:

1. avsättning till reservfonden eller omedelbar täckning av förlust enligt den fastställda balansräkningen, om förlusten inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. återbetalning till aktieägarna, eller
3. avsättning till en fond, som kan användas enligt beslut av bolagsstämman.

Nedsättning av aktiekapitalet kan genomföras genom

1. inlösen eller sammanläggning av aktier,
2. indragning av aktier utan återbetalning eller
3. minskning av aktiernas nominella belopp med eller utan återbetalning.

Om nedsättning av aktiekapitalet på grund av bristande betalning finns det bestämmelser i 4 kap 14 § andra stycket.

2 § Beslut om nedsättning av aktiekapitalet fattas av bolagsstämman, om inte annat följer av 8 §. Nedsättningsbeslutet får inte fattas förrän bankaktiebolaget blivit registrerat. Behöver bolagsordningen ändras, skall beslut om detta fattas först. Ett beslut om nedsättning får fattas innan ändringen stadfästs, om detta sker under förutsättning att stadfästelse meddelas.

Nedsättning för de ändamål som anges i 1 § första stycket 2 eller 3 får beslutas endast efter förslag eller godkännande av styrelsen.

Bestämmelserna i 4 kap. 5 § om förslag till bolagsstämmans beslut och andra handlingar gäller i tillämpliga delar.

3 § Nedsättningsbeslutet skall ange det belopp varmed aktiekapitalet skall sättas ned (nedsättningsbeloppet), nedsättningsändamålet samt hur nedsättningen skall genomföras. Om det i samband med nedsättningen skall utskiftas medel med högre belopp än nedsättningsbeloppet, skall även det högre beloppet anges.

4 § Nedsättningsbeslutet skall anmälas för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från beslutet eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en anmälan eller vägrat registrering, har nedsättningsbeslutet förfallit. Detsamma gäller beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

5 § Skall nedsättningsbeloppet användas enligt 1 § första stycket 1, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats. Inom tre år från registreringen får vinstutdelning beslutas endast om rätten ger tillstånd till detta eller om aktiekapitalet har ökats med minst nedsättningsbeloppet. I fråga om rättens tillstånd gäller 6 § andra–femte styckena i tillämpliga delar.

6 § Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bankaktiebolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet har registrerats.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta bankinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på insättarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bankbolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av insättare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

7 § Rätten skall underrätta bankinspektionen om ansökningar enligt 6 § och om lagakraftvunna beslut som har meddelats med anledning av sådana ansökningar.

Har rätten genom lagakraftvunnet beslut bifallit en ansökan enligt 6 §, är aktiekapitalet nedsatt när beslutet har registrerats.

Om inte ansökan om rättens tillstånd har gjorts inom föreskriven tid eller om rätten genom lagakraftvunnet beslut har avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att nedsättningsbeslutet har förfallit. Detsamma gäller

beslut om sådana ändringar av bolagsordningen som förutsätter att aktiekapitalet sätts ned.

8 § I ett bankaktiebolag, vars aktiekapital utan ändring av bolagsordningen kan bestämmas till ett lägre eller ett högre belopp, kan i bolagsordningen tas in ett förbehåll att aktiekapitalet kan sättas ned genom inlösen av aktier, dock inte under minimikapitalet. Förbehållet skall ange ordningen för inlösningen och inlösningsbeloppet eller grunderna för dess beräkning.

Om förbehållet förs in genom att bolagsordningen ändras, får det endast avse aktier som kan tecknas eller ges ut efter det att ändringen har registrerats. Har en fondemission ägt rum efter registreringen, får fondaktierna lösas in först när tre år har förflutit från registreringen av emissionen.

När det enligt förbehållet har blivit bestämt att vissa aktier skall lösas in, skall det genast anmälas för registrering att aktiekapitalet sätts ned med dessa aktiers sammanlagda nominella belopp. När registreringen har skett är aktiekapitalet nedsatt.

Förvärv av egna aktier

9 § Ett bankaktiebolag får inte förvärva eller som pant ta emot egna aktier. Ett dotterbolag får inte heller förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolaget. Avtal i strid mot detta förbud är ogiltiga.

Har ett bankaktiebolag tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, får bankbolaget utan hinder av bestämmelsen i första stycket, för att underlätta sådan rörelse, förvärva egna aktier. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa aktier även aktier i bankaktiebolaget, utgör första stycket inte hinder för bankbolaget att som pant ta emot även de egna aktierna. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen skall utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

7 kap. Bankaktiebolagets ledning

1 § Ett bankaktiebolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta bankaktiebolagets angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av bolagsstämman. Regeringen får dock utse högst fem ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankbolagets verksamhet. Även annan styrelseledamot får, om så föreskrivs i bolagsordningen, tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var offentlig styrelseledamot eller arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på bolagsstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inte understiger fem.

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämma inte har utsetts, skall bankinspektionen förordna en ersättare på ansökan av en styrelseledamot, aktieägare, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bankbolaget.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot.

Utan hinder av första stycket får i ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter vara svenska medborgare bosatta utomlands eller utländska medborgare. Styrelseordföranden skall dock vara svensk medborgare och bosatt här i landet. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får medge undantag från vad som föreskrivs i detta stycke.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i banken. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till de offentliga styrelseledamöterna. Att detsamma gäller arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag framgår av 8 § nämnda lag.

4 § Styrelsen skall inom sig utse en verkställande direktör att under styrelsens inseende leda verksamheten i banken. Om det behövs, får flera verkställande direktörer utses bland styrelseledamöterna eller styrelsesuppleanterna. Styrelsen skall även förordna styrelseledamot eller styrelsesuppleant att vara ställföreträdare för verkställande direktör. I ett bankaktiebolag som är bildat av utländskt bankföretag skall verkställande direktör vara bosatt här i landet.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall när han tillträder sitt uppdrag för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samma koncern som bankaktiebolaget, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har givits ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter

som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av bankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta inspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som där avses i och för en av honom driven rörelse.

Styrelsen får i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående fysiska eller juridiska personer.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även garantiförbindelse som bankaktiebolaget åtar sig.

8 § Regeringen kan förordna att ett delegatuppdrag som ges åt flera personer skall omfatta också offentliga styrelseledamöter. Avser uppdraget att delta i en regionstyrelse eller ett motsvarande organ, kan regeringen förordna att en person som inte är ledamot av bankens styrelse skall omfattas av uppdraget med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten.

Om en delegats uppdrag innebär att han skall ingå i en kontorsstyrelse, får kommunfullmäktige i den kommun där kontoret är beläget förordna högst två personer som skall ha till uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i verksamheten. Är kontorsstyrelsen gemensam för kontor i två kommuner, får fullmäktige i vardera kommunen utse en sådan person. Är styrelsen gemensam för kontor i tre eller flera kommuner, utses personerna av fullmäktige i de två kommuner som har flest invånare.

9 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana bolag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra bolag får de vara styrelseledamöter, om bankaktiebolagets styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i bankstyrelsens beslut i frågan.

10 § Om ett bankaktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som behövs för beräkningen av koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

11 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller beslutas av bolagsstämman eller följer av andra stycket. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning. Verkställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

Valet av ordförande skall utan dröjsmål underställas regeringen för godkännande. Regeringen skall godkänna valet, om den valde kan förväntas verka för att såväl bankens som samhällets intressen beaktas i verksamheten. Om valet inte godkänns skall regeringen i stället utse en annan ledamot av styrelsen till ordförande.

Regeringens godkännande enligt andra stycket gäller tills vidare. Vid omval av en ordförande som tidigare har godkänts av regeringen krävs inte ny underställning. Regeringen får återkalla sitt godkännande, om ordföranden inte längre uppfyller de villkor för godkännande av val som anges i andra stycket. Om regeringen har utsett ordföranden får uppdraget återkallas när som helst.

Om ett godkännande har återkallats skall bestämmelserna i första stycket tillämpas. Detsamma gäller om ett uppdrag har återkallats eller av annat skäl upphört.

Intill dess att valet av ordförande har prövats av regeringen, skall den enligt första stycket utsedde ledamoten vara ordförande.

12 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

En offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter är utsedda, den eller de som regeringen förordnar, har rätt att närvara och delta i överläggningarna när ärenden, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter, anställda eller delegater i banken. En person som avses i 8 § första stycket andra meningen har motsvarande rätt.

13 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelsedamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte bolagsordningen föreskriver en särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

14 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor rörande avtal mellan honom och bankaktiebolaget. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot bolagets. Inte heller får han delta i beslut om avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller jämte annan får företräda. Med avtal jämställs rättegång eller annan talan.

15 § Styrelsen företräder bankaktiebolaget och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i bolagsordningen. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första och andra styckena och 14 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna bolagets firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i andra stycket.

16 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för bankaktiebolaget får inte företa en rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte följa sådana föreskrifter av bolagsstämman eller annat bolagsorgan som inte är gällande därför att de står i strid mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

17 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för bolaget, gäller inte rättshandlingen mot bolaget, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

18 § För registrering skall bankaktiebolaget anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot, suppleant eller firmatecknare samt deras postadress, personnummer och medborgarskap. För registrering skall även anmälas av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan görs första gången när bankaktiebolaget enligt 2 kap. 12 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om bolagets postadress ändras, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

8 kap. Bolagsstämma

1 § Aktieägares rätt att besluta i bankaktiebolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämman.

I avstämningsbolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 14 § andra stycket.

I bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare, för att få delta i bolagsstämman, skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och får inte infalla tidigare än femte dagen före stämman.

Aktier som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. Sådana aktier skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

2 § En aktieägares rätt vid bolagsstämman utövas av aktieägaren personligen eller genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Sådan fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

En aktieägare får vid bolagsstämman medföra högst ett biträde.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. En fondstyrelse får för högst ett år i sänder överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bolaget och, om bolaget är moderbolag i en koncern, hos dess dotterbolag att var för sig utöva rösträtt för aktier som styrelsen förvaltar.

3 § Ingen kan rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare gäller även ombud för aktieägare.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst bankaktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av första och tredje styckena.

4 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort. Om utomordentliga omständigheter föranleder det, får stämman hållas på annan plats inom riket.

5 § Ordinarie bolagsstämma skall hållas inom fyra månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna, samt
4. i andra ärenden som ankommer på stämman enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen.

Beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 skall dock skjutas upp till en fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet, som består av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier, begär det. Sådan stämma skall hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

6 § Extra bolagsstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. Sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då sådan begäran kom in till bolaget.

7 § En aktieägare har rätt att få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

8 § Styrelsen kallar till bolagsstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före en stämma. Om inte bolagsordningen föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före en stämma. Skjuts en stämma upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Fordras enligt denna lag eller bolagsordningen för giltigheten av ett bolagsstämmobeslut att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I en sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Skriftlig kallelse skall dock alltid avsändas till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämma skall behandla fråga om

a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 14 §,
b) bolagets försättande i likvidation,
c) upphörande av bolagets likvidation.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Om ett ärende avser ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen. Att i vissa fall särskilda uppgifter skall anges i kallelsen följer av 4 kap. 5 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 1 § tredje stycket detta kapitel.

Under minst en vecka före den stämma som avses i 5 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna och genast sändas till aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

9 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen rörande kallelse till bolagsstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

10 § Ordförande vid bolagsstämma utses av stämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Stämmans ordförande skall upprätta en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden samt i denna ange hur många aktier och röster var och en företräder vid stämman (röstlängd). Sedan röstlängden har godkänts av stämman, skall den tillämpas till dess att stämman beslutar om ändring. Uppskjuts stämman till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I fråga om protokollets innehåll gäller

1. att röstlängden skall tas in i eller fogas som bilaga till protokollet,
2. att stämmans beslut skall föras in i protokollet, samt
3. att, om röstning har skett, resultatet skall anges i protokollet.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall det justerade protokollet hållas tillgängligt för aktieägarna hos bolaget. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

11 § Styrelsen skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig nackdel för bankaktiebolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, på bolagsstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av bolagets årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår bankaktiebolaget i en koncern, avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till andra koncernföretag samt, om bolaget är moderbolag, koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig för aktieägarna hos bolaget samt sändas över till varje aktieägare som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig nackdel för bolaget eller nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på aktieägarens begäran lämnas till revisorerna inom två veckor därefter. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, i koncernrevisionsberättelsen, liksom huruvida upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna på bankaktiebolagets huvudkontor samt översända yttrandet i avskrift till varje aktieägare, som har begärt upplysningen.

12 § Bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Första stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 13 eller 14 § kan dock i bolagsordningen endast föreskrivas villkor som går längre än som anges i dessa paragrafer.

13 § Beslut att ändra bolagsordningen fattas av bolagsstämman, utom i det fall som avses i 4 kap 14 § andra stycket. Beslutet är giltigt, om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädda aktierna, eller den större majoritet som krävs enligt 14 §.

Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering, sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får, utom i de fall som avses i 8 kap 7 § bankrörelselagen (1986: 000), inte verkställas förrän registrering har skett.

14 § Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen att i fråga om redan utgivna aktier

1. aktieägarnas rätt till bankaktiebolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom bestämmelse enligt 9 kap 1 § andra stycket, eller
2. rättsförhållandet mellan aktier rubbas

är giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande minst nio tiondelar av aktierna.

Ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som innebär att

1. det antal aktier, för vilka aktieägare kan rösta på bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 9 kap 4 § första stycket skall avsättas till reservfonden eller på något annat sätt hållas inne, eller
3. användningen av bankbolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på något annat sätt än som avses i första stycket 1 eller detta stycke 2 är giltigt om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna.

Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen som avses i första eller andra stycket är, utan hinder av vad i dessa stycken sägs, giltigt, om det biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädda aktierna, om

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samtliga de vid stämman närvarande ägarna av dessa aktier företrädande minst nio tiondelar av alla de aktier som på detta sätt berörs samtycker till ändringen, eller
2. ändringen endast försämrar ett helt aktieslags rätt och ägarna till minst hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädda aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

15 § Bolagsstämman får inte fatta beslut, som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

16 § Om ett beslut av bolagsstämman inte har kommit till i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986:000) eller bolagsordningen, kan talan mot bankaktiebolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av aktieägare eller av styrelsen eller styrelseledamot. Mot ett bankaktiebolag kan sådan talan föras även av den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för bolaget har eftersatts i något väsentligt avseende.

En dom varigenom bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan. Rätten kan ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är bolagsstämmans beslut sådant som enligt denna lag skall anmälas för registrering, skall rätten underrätta bankin-

spektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som har vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att bolagsstämmans beslut inte får verkställas.

17 § Om styrelsen vill väcka talan mot bankaktiebolaget, skall styrelsen sammankalla en bolagsstämma för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Stämning delges med den valde ställföreträdaren.

Ett förbehåll i bolagsordningen, att tvister mellan bolaget och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaförfarande mot bolaget, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 16 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till bolagsstämma enligt första stycket.

9 kap. Vinstutdelning och annan användning av bankbolagets egendom

1 § Ett bankaktiebolags medel får betalas ut till aktieägarna endast enligt bestämmelserna i denna lag om vinstutdelning, utbetalning vid nedsättning av aktiekapitalet eller reservfonden och utskiftning vid bolagets likvidation.

Om bankbolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att bereda vinst åt aktieägarna, skall bolagsordningen innehålla bestämmelser om hur vinsten och de behållna tillgångarna vid bolagets likvidation skall användas.

2 § Vinstutdelning till aktieägare får inte överstiga vad som i den fastställda balansräkningen och, i fråga om moderbolag, i den fastställda koncernbalansräkningen för det senaste räkenskapsåret redovisas som bolagets eller koncernens nettovinst för året, balanserad vinst och fria fonder sedan avdrag gjorts för

1. den redovisade förlusten,
2. det belopp som enligt lag eller bolagsordning skall avsättas till bundet eget kapital eller, i fråga om moderbolag, det belopp som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall föras över till det bundna egna kapitalet och
3. belopp som annars enligt bolagsordningen skall användas för något annat ändamål än utdelning till aktieägarna.

Vinstutdelning får inte ske med så stort belopp att utdelningen med hänsyn till bolagets eller koncernens konsolideringsbehov, likviditet eller ställning i övrigt står i strid mot god affärssed. Förbud mot vinstutdelning i vissa fall föreskrivs i 6 kap. 5 §.

3 § Bolagsstämman fattar beslut om vinstutdelning. Stämman får endast i den mån den har skyldighet till detta enligt bolagsordningen besluta om utdelning av större belopp än styrelsen har föreslagit eller godkänt.

I avstämningsbolag skall avstämningsdagen anges i bolagsstämmans beslut om utdelning till aktieägare. Utdelningen förfaller till betalning på avstämningsdagen och skall betalas utan dröjsmål. Den som på avstämningsdagen är införd i aktieboken eller i förteckningen enligt 3 kap. 13 § skall anses behörig att ta emot utdelningen. Om han inte var behörig att ta emot utdelningen skall 4 kap. 4 § tredje stycket tillämpas.

4 § Till reservfonden skall avsättas belopp, som

1. om reservfonden inte uppgår till tjugo procent av aktiekapitalet, mot-

svarar minst tio procent av den del av nettovinsten för året som inte går åt för att täcka balanserad förlust,
2. på grund av aktieteckning erhållits för aktierna utöver det nominella beloppet,
3. betalats till bolaget av någon som fått en aktie förverkad,
4. enligt 4 kap. 18 § skall tillfalla bolaget,
5. vid utbyte av en fordran enligt skuldebrev mot en aktie, motsvarar skillnaden mellan fordringsbeloppet och aktiens nominella belopp,
6. enligt bolagsordningen skall avsättas till reservfonden,
7. enligt beslut av bolagsstämman i övrigt skall överföras från det i balansräkningen redovisade fria egna kapitalet till reservfonden.

Vid beräkning av det belopp, som enligt första stycket 1 skall avsättas till reservfonden, skall nettovinsten ökas med vad som kan ha tillerkänts styrelseledamot eller annan som tantiem.

Reservfonden får enligt beslut av bolagsstämman sättas ned endast
1. för att täcka sådana förluster enligt den fastställda balansräkningen, som inte kan täckas av fritt eget kapital,
2. för fondemission, eller
3. för andra ändamål, om rätten med motsvarande tillämpning av 6 kap. 6 § ger tillstånd till nedsättningen.

5 § Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren betala tillbaka vad han erhållit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från det att utbetalningen erhållits intill dess högre ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Detta gäller dock inte, om mottagaren hade skälig anledning att anta att utbetalningen utgjorde laglig vinstutdelning.

För den brist som uppkommer vid återbetalningen ansvarar enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) de som medverkat till att besluta om eller verkställa utbetalningen eller till att upprätta eller fastställa en oriktig balansräkning som legat till grund för beslutet.

6 § Bolagsstämman får besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålet, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Styrelsen får för sådana ändamål endast använda tillgångar som med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse.

10 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bankaktiebolaget skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga aktieägare förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de röstande. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i bolagsordningen. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som bolagsstämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 19 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 eller 4 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

2 § Det åligger styrelsen i ett bankaktiebolag att ofördröjligen upprätta en särskild balansräkning så snart det finns skäl att anta att bankbolagets eget kapital underskrider nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet. Visar balansräkningen att så är fallet, skall styrelsen snarast möjligt till bolagsstämman hänskjuta frågan om bolaget skall träda i likvidation. Den närmare tidpunkten för bolagsstämmans hållande skall bestämmas efter samråd med bankinspektionen. Minst en vecka före stämman skall styrelsen till bankinspektionen sända in balansräkningen samt ett särskilt yttrande av revisorerna över denna. Vidare skall styrelsen inom samma tid hos bolaget hålla de nämnda handlingarna tillgängliga för aktieägarna. Handlingarna skall läggas fram på stämman. Om bolagsstämman inte godkänner en balansräkning, avseende ställningen vid tiden för stämman, som utvisar att det egna kapitalet uppgår till det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen, om inte stämman beslutar att bolaget skall träda i likvidation, hos rätten ansöka om att bolaget försätts i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller en aktieägare. Anmälan till rätten om samma förhållande kan göras av bankinspektionen.

Görs en ansökan eller en anmälan enligt första stycket, förordnar rätten att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i första instans styrks att en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek skall inom linjen läggas till en post som utvisar den ökning av tillgångarnas sammanlagda värde som skulle följa, om de redovisades till försäljningsvärdet med avdrag för de förväntade försäljningskostnaderna. Beträffande sådana anläggningstillgångar som undergår en fortlöpande värdeminskning gäller dock att de tas upp till anskaffningsvärdet minskat med erforderliga avskrivningar och nedskrivningar, om ett högre värde erhålls genom detta.

3 § Om styrelseledamöterna underlåter att fullgöra vad som åligger dem enligt 2 § första stycket, svarar de och andra som med vetskap om denna underlåtenhet handlar på bankaktiebolagets vägnar solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget. Ett sådan ansvar inträder även för de aktieägare som, när likvidationsplikt föreligger enligt 2 § första stycket, med vetskap om likvidationsplikten deltar i beslut att fortsätta bolagets verksamhet. Ansvarighet enligt denna paragraf gäller dock inte för förpliktelser som uppkommer sedan likvidationsfrågan har hänskjutits till rättens prövning eller sedan en balansräkning, som utvisar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, har blivit granskad av revisorerna och godkänd av bolagsstämman.

4 § Rätten skall förordna att bankaktiebolaget skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från bolagets bildande,
2. bolagets hela rörelse har överlåtits,
3. meddelad oktroj gått till ända utan att ny oktroj beviljats eller regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. bolaget efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 19 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller aktieägare. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Förfarandet hos rätten

5 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 eller 4 §, skall rätten genast kalla bolaget, bankinspektionen samt de aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för bolaget att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges bolaget, om det kan ske på något annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

6 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 eller 4 §, skall kostnaderna betalas av bankaktiebolagets medel, om bolaget förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av bolaget.

Genomförandet av likvidationen

7 § Bolagsstämman eller den domstol som beslutar att bankaktiebolaget skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

8 § Bestämmelserna i denna lag och i bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att bolaget träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

9 § I fråga om bolagsstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om bolagsstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

10 § När bankaktiebolaget har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingarna inte förut har lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen skall läggas fram på bolagsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I ett bankaktiebolag som är moderbolag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

11 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på bankaktiebolagets okända borgenärer.

12 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla bankaktiebolagets egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

13 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning, som skall läggas fram på den ordinarie bolagsstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 8 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap. 9 § andra–femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

I balansräkningen tas det egna kapitalet upp i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta bolagets behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av bolagets medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

De aktieägare som vill klandra skiftet skall väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämman.

Om en aktieägare inte inom fem år efter det att slutredovisning lades fram på bolagsstämman har anmält sig för att lyfta vad han erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

15 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen har avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för aktieägarna och sändas till aktieägare enligt bestämmelserna i 8 kap. 8 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 8 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på bolagsstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen finns bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

16 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är bankaktiebolaget upplöst. Detta förhållande skall genast anmälas för registrering.

Ägare av en tiondel av samtliga aktier kan dock begära hos likvidatorerna att en bolagsstämma kallas in för att behandla en fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000).

17 § Om det efter bankaktiebolagets upplösning enligt 16 § visar sig att bolaget har tillgångar eller om talan väcks mot bolaget eller det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första bolagsstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt bolagsordningen. Därutöver skall skriftliga kallelser sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt är känd för bolaget.

18 § Om ett bankaktiebolag har trätt i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i fall som avses i 2 §, på grund av rättens beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller bolagsordningen, eller om bankbolagets eget kapital beräknat enligt 2 § tredje stycket inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet, eller om utskiftning har ägt rum.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Bolagsstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av en styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1–4 §§ har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut av domstol som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till bolagsstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 15 § tillämpas.

Konkurs

19 § Om ett bankaktiebolag är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall bolagsstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att bolaget skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 4 §.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 17 §, om konkursen avslutas med överskott.

20 § Om ett bankaktiebolag försätts i konkurs, skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta bolaget i konkurs.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan ett bankaktiebolag (det överlåtande bolaget) gå upp i ett annat bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att det överlåtande bolaget upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i det överlåtande bolaget. Fusion kan ske, trots att det överlåtande bolaget har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när regeringens tillstånd enligt 4 § har registrerats.

Följande handlingar skall hållas tillgängliga för aktieägarna under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till bolagsstämmans beslut,
2. fusionsavtalet, som skall ange fusionsvederlaget och grunderna för dess fördelning,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för bolaget och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3,
5. om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3,
6. om i fusionsvederlaget ingår aktier i det övertagande bolaget eller av detta bolag utfärdade konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, de handlingar som anges i 4 kap. 5 § första stycket 1–3 beträffande det övertagande bolaget.

Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av ett eller flera utländska bankföretag.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera bankaktiebolag (de överlåtande bolagen) förenas genom att bilda ett nytt bankaktiebolag (det övertagande bolaget). En sådan fusion innebär att de överlåtande bolagen upplöses utan likvidation samt att det övertagande bolaget övertar deras tillgångar och skulder mot aktierna i det övertagande bolaget. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av bolagsstämman i varje överlåtande bolag. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande bolag. De skall hållas tillgängliga för aktieägarna i de överlåtande bolagen under minst en vecka före den bolagsstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas. Handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till bolagsordning för det övertagande bolaget och ange hur styrelse och revisorer skall utses. Om de överlåtande bolagen godkänner fusionsavtalet, skall de samtidigt i enlighet med fusionsavtalets bestämmelser utse styrelse och revisorer i det nya bolaget.

Ett avtal om fusion enligt första stycket får inte träffas mellan ett svenskägt bankaktiebolag och ett bankaktiebolag som är bildat av ett eller flera utländska bankföretag.

3 § När fusionsavtalet har godkänts av bolagsstämman skall det anmälas av det överlåtande bankaktiebolaget för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter, om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat att lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

För registrering av ett fusionsavtal enligt 2 § krävs vidare att ett yttrande företes från en auktoriserad revisor, av vilket framgår att aktiekapitalet i det övertagande bolaget inte överstiger de överlåtande bolagens sammanlagda verkliga värde för det övertagande bolaget.

4 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande bankaktiebolag ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall bankbolagen därjämte underställa regeringen bolagsordningen för det övertagande bolaget för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda bankaktiebolagen samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

5 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till det överlåtande bankaktiebolaget, gäller om stiftelsens överförande till det övertagande bankbolaget bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

6 § Utgörs fusionsvederlaget helt eller delvis av aktier i det övertagande bankaktiebolaget och har det eller de överlåtande bankaktiebolagen fullgjort sina skyldigheter enligt fusionsavtalet, skall såväl det övertagande som överlåtande bolaget för registrering anmäla aktiekapitalets ökning eller, vid fusion enligt 2 §, att det övertagande bolaget bildats och en styrelse utsetts för det. Anmälningen, som ersätter teckning av aktierna, skall göras inom två månader från det att regeringen givit tillstånd till fusionen. Till anmälningshandlingen skall fogas ett intyg av en auktoriserad revisor om att de överlåtande bolagens tillgångar har överlämnats till det övertagande bolaget. Vad som nu har sagts tillämpas på motsvarande sätt om det i fusionsvederlaget ingår konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, som det övertagande bolaget ger ut med anledning av fusionen.

De överlåtande bolagens tillgångar och skulder, med undantag av skadeståndsanspråk enligt 5 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000), övergår till det övertagande bolaget när fusionstillstånd enligt 4 § har registrerats och, i fall som avses i första stycket, även en sådan anmälan som där anges har registrerats.

Har inte ansökan om regeringens tillstånd gjorts inom den föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om bolagen inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

7 § När registrering som avses i 6 § andra stycket skett, skall styrelsen i överlåtande bankaktiebolag skifta fusionsvederlaget.

Styrelsen skall genast när skiftet skett redovisa sin förvaltning av bankbolagets angelägenheter för den tid och på det sätt som anges i 10 kap. 10 §. Redovisningen, som skall läggas fram på bolagsstämman så snart det kan ske, skall innehålla en redogörelse för skiftet.

Beträffande klander av skiftet och preskription av skifteslikviden skall 10 kap. 15 § andra och tredje styckena tillämpas.

8 § När slutredovisningen har lagts fram enligt 7 §, är det överlåtande bankaktiebolaget upplöst. En anmälan om detta skall genast göras för registrering.

Utan hinder av första stycket kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos styrelsen påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 5 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000). Om en sådan talan väcks gäller 10 kap. 18 § i tillämpliga delar.

Fusion mellan bankaktiebolag och ett helägt dotteraktiebolag

9 § Om ett bankaktiebolag äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan bolagens styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i bankaktiebolaget. Bolagens styrelser skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 4–6 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 4 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 4 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget finns sådan egendom som bankaktiebolaget på grund av bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

10 § Om ett moderbolag självt eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, har moderbolaget rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av moderbolaget.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av moderbolaget, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger någon annan aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det att han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där dotterbolagets styrelse har sitt säte.

Har moderbolaget förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till moderbolaget överlåta sådana aktier mot en viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

11 § Vill ett moderbolag lösa in aktier i ett dotteraktiebolag enligt 10 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall moderbolaget hos dotterbolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Moderbolaget skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket, skall dotterbolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare mot vilka lösningsanspråket riktas att skriftligen uppge sin skiljeman till dotterbolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för dotterbolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse begära hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

12 § Dotterbolagets aktieägare är skyldiga att till moderbolaget överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 10 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om moderbolaget ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

13 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall moderbolaget utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Moderbolaget får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

14 § Moderbolaget är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 12 § eller om nedsättning har skett enligt 13 §. Innan aktiebreven har överlämnats till moderbolaget medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnande av breven till moderbolaget eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att moderbolaget blivit ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till moderbolaget. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till moderbolaget, skall brevet i sin tur överlämnas till dotterbolaget för att makuleras.

4 Förslag till

Sparbankslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om hur en sparbank bildas och om dess organisation m. m. Bestämmelser om den rörelse som en sparbank får driva samt andra för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker gemensamma bestämmelser finns i bankrörelselagen (1986: 000).

En sparbank har till ändamål att, utan rätt för dess stiftare eller andra att få del av den vinst som kan uppkomma i rörelsen, främja sparsamhet genom att driva bankverksamhet i enlighet med de bestämmelser som meddelas i denna lag och bankrörelselagen. En sparbanks rörelse skall avse främst ett visst angivet verksamhetsområde.

2 § Äger en sparbank så många aktier eller andelar i en svensk juridisk person att den har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är sparbanken moderföretag och den andra juridiska personen dotterföretag. Äger ett dotterföretag eller äger en sparbank och ett eller flera dotterföretag tillsammans eller äger flera dotterföretag tillsammans så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till sparbanken.

Har en sparbank i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är sparbanken moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

2 kap. Bildande av sparbank

1 § En sparbank skall bildas av minst tjugo stiftare.

Stiftarna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara stiftare.

Utan hinder av bestämmelserna i första och andra stycket får en sparbank bildas genom fusion enligt bestämmelserna i 7 kap. 2 §.

2 § Stiftarna anger villkoren för sparbankens bildande. När en sparbank bildas skall till en grundfond avsättas ett belopp vars storlek skall bestämmas med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av den planerade rörelsen. Grundfonden skall betalas med pengar. Om en sparbank bildas genom fusion enligt 7 kap. 2 § krävs ingen grundfond.

3 § Stiftarna skall upprätta ett reglemente som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.

Regeringen prövar att reglementet överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) och med andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av sparbankens verksamhet.

Om regeringen finner den planerade rörelsen vara nyttig för det allmänna stadfäster regeringen reglementet samt beviljar oktroj.

4 § Om reglementet ändras skall även ändringen stadfästas.
Regeringen kan uppdra åt bankinspektionen att i regeringens ställe meddela stadfästelse i sådana fall som inte är av principiell betydelse eller som i övrigt inte är av synnerlig vikt.

5 § Reglementet skall ange
1. sparbankens firma,
2. sparbankens verksamhetsområde,
3. den ort i Sverige där sparbankens styrelse skall ha sitt säte,
4. de rörelsegrenar som sparbanken avser att driva,
5. grundfondens belopp samt huruvida hela grundfonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta,
6. antalet huvudmän,
7. den kommunala valkorporation som skall förrätta val av huvudmän och, där sådant val skall förrättas av flera korporationer, fördelningen av antalet mandat dem emellan, samt ordningen för att åstadkomma en successiv förnyelse av huvudmannakåren och det närmare förfarandet i övrigt vid huvudmannavalen,
8. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt eventuella suppleanter som skall utses av sparbanksstämman, samt tiden för uppdrag,
9. sättet att sammankalla sparbanksstämman samt
10. vilka ärenden som skall förekomma på den ordinarie stämman.

6 § Sedan oktroj har beviljats, skall stiftarna för teckning av bidrag till grundfonden lägga fram en av dem upprättad och underskriven, dagtecknad teckningslista. På teckningslistan skall anges om fonden eller del av denna skall betalas tillbaka med eller utan ränta jämlikt förbehåll i reglementet. Skall ränta utgå, skall anges den räntefot, efter vilken räntan skall beräknas. Räntefoten får dock inte sättas högre än den som framgår av 5 § räntelagen (1975: 635). Till teckningslistan skall fogas avskrifter av reglementet och beslutet om oktroj.
Bidragsteckning, som inte sker på teckningslistan, är inte bindande. Tecknas bidrag med andra villkor än som sägs i teckningslistan, är teckningen ogiltig.

7 § Stiftarna eller annan får inte ta emot ersättning av sparbanken för andra kostnader för sparbankens bildande än sådana som varit uppenbarligen nödvändiga för bildandet. De får inte heller förbehålla sig eller någon annan särskilda förmåner eller rättigheter, om något annat inte följer av bestämmelserna om fusion i 7 kap. 2 §.

8 § När samtliga huvudmän har utsetts på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § och hela det i reglementet fastställda grundfondsbeloppet har blivit tecknat, skall stiftarna kalla huvudmännen till en konstituerande stämma enligt föreskrifterna i reglementet om kallelse till sparbanksstämma.
Teckningslistan, reglementet och beslutet om oktroj skall genom stiftarnas försorg hållas tillgängliga för huvudmännen under minst en vecka före stämman på den plats som har angivits i kallelsen.

9 § Beslutet om sparbankens bildande skall fattas på en konstituerande stämma.
På den konstituerande stämman skall stiftarna lägga fram teckningslistan och beslutet om oktroj. Stiftarna skall vidare lämna uppgift om storleken av det tecknade grundfondsbeloppet samt om de belopp som redan betalts in. Dessa uppgifter skall föras in i protokollet.

10 § Om det vid den konstituerande stämman inte visas att belopp som svarar mot grundfonden har tecknats, har frågan om sparbankens bildande fallit.

Om minst två tredjedelar av huvudmännen biträder beslutet att bilda sparbanken, är sparbanken bildad. I annat fall har frågan om sparbankens bildande fallit.

När beslut om sparbankens bildande är fattat skall på den konstituerande stämman styrelse och revisorer väljas.

I fråga om den konstituerande stämman gäller i övrigt i tillämpliga delar föreskrifterna om sparbanksstämma i denna lag och reglementet.

11 § En sparbank skall anmälas för registrering senast sex månader efter det att oktroj har beviljats.

För registrering krävs att hela det belopp, vartill grundfonden enligt reglementet skall uppgå, har behörigen inbetalts. Detta skall styrkas genom ett skriftligt intyg från en auktoriserad revisor.

Frågan om sparbankens bildande har fallit, om anmälan för sparbankens registrering inte sker inom den tid som anges i första stycket eller om bankinspektionen genom beslut som har vunnit laga kraft har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av sparbanken. I sådant fall svarar styrelseledamöterna solidariskt för återbetalningen av de belopp som har betalts till grundfonden jämte uppkommen avkastning, med avdrag för kostnader på grund av åtgärder enligt 13 § första stycket tredje meningen.

12 § Innan styrelsen och revisorerna har valts, kan bidrag till grundfonden betalas endast genom insättning på sådan räkning som stiftarna för detta ändamål har öppnat hos någon svensk bank.

Det på räkningen insatta beloppet får lyftas för sparbanken när styrelsen och revisorerna har valts. Har frågan om sparbankens bildande fallit eller är teckningen av annan orsak inte bindande, skall det insatta beloppet betalas tillbaka med ränta till bidragstecknarna.

13 § Innan en sparbank har registrerats, kan den inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Den kan inte heller föra talan inför domstol eller annan myndighet. Styrelsen kan dock föra talan i mål rörande bildandet av sparbanken och i övrigt vidta åtgärder för att erhålla det tecknade bidraget till grundfonden.

Om en förpliktelse uppkommer genom en åtgärd på sparbankens vägnar före registreringen, svarar de som har beslutat eller deltagit i åtgärden solidariskt för förpliktelsen. Vid registreringen övergår ansvaret på sparbanken, om förpliktelsen följer av reglementet eller teckningslistan eller har tillkommit efter det att beslut om sparbankens bildande har fattats.

Har före registreringen ett avtal för sparbanken slutits med en medkontrahent som visste att sparbanken var oregistrerad kan denne, såvida inte annat följer av avtalet, frånträda detta endast om frågan om sparbankens bildande fallit enligt 11 § tredje stycket. Om medkontrahenten inte visste att sparbanken var oregistrerad, kan han frånträda avtalet innan sparbanken har registrerats.

14 § Den nybildade sparbanken skall genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar tillkännage när sparbanken börjar sin rörelse. Sparbanken skall till bankinspektionen anmäla dagen då kungörande har skett.

1 § En sparbank skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Styrelsen skall förvalta sparbankens angelägenheter i enlighet med vad som föreskrivs i denna lag och bankrörelselagen (1986: 000).

Styrelsen väljs av sparbanksstämman. Särskilda bestämmelser om att styrelseledamot utses av annan än sparbanksstämman finns dock i 4 § och i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i reglementet. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie sparbanksstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag och bankrörelselagen om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

2 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på sparbanksstämman vill avgå, hos den som har tillsatt honom.

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller hinder enligt 3 § uppkommer för honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag. Skall ledamoten väljas på sparbanksstämma, kan valet anstå till den nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutsför med kvarstående ledamöter och suppleanter och deras antal inter understiger fem.

3 § Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat, bosatta inom sparbankens verksamhetsområde. Den som är omyndig eller i konkurs kan inte vara styrelseledamot.

Av styrelseledamöterna får högst en för varje påbörjat femtal vara anställd i sparbanken. Att arbetstagarrepresentanterna enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag inte skall medräknas, framgår av 8 § nämnda lag.

4 § Styrelsen skall utse en eller, om det behövs, flera verkställande direktörer att under styrelsens inseende leda verksamheten i sparbanken. Styrelsen får även utse ställföreträdare för verkställande direktör. Bankinspektionen får medge att verkställande direktör inte utses.

Om någon annan än styrelseledamot utses till verkställande direktör, skall denne ingå som ledamot i styrelsen. Om någon annan än styrelseledamot eller suppleant utses till ställföreträdare för verkställande direktör skall denne ingå som suppleant i styrelsen.

Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla också för ställföreträdare för verkställande direktör.

5 § Styrelseledamot skall, när han tillträder sitt uppdrag, för införing i aktiebok anmäla sitt innehav av aktier i aktiebolag inom samman koncern som sparbanken, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte, om anmälningsskyldighet föreligger enligt lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

6 § Styrelsen får, med den inskränkning som följer av 7 §, uppdra åt verkställande direktör eller någon annan att ensam eller tillsammans med annan vidta sådana åtgärder som annars ankommer på styrelsens egen prövning. En person som har givits ett sådant uppdrag kallas delegat.

Styrelsen skall i en instruktion meddela föreskrifter om de befogenheter som skall tillkomma verkställande direktör och andra delegater. Instruktionen skall fastställas för ett år i sänder. Avser uppdraget att bevilja kredit, skall grunderna för kreditgivningen fastställas. Har flera verkställande direktörer utsetts, skall instruktionen ange hur ledningen av sparbankens verksamhet skall fördelas mellan dem. Styrelsen skall så snart det kan ske sända en avskrift av instruktionen till bankinspektionen samt, när ändringar vidtagits i instruktionen, underrätta bankinspektionen om detta.

Uppdrag som avses i första stycket kan när som helst återkallas eller inskränkas. Även om styrelsen har lämnat delegatuppdrag får styrelsen själv avgöra ärenden av varje slag.

7 § Styrelsen får inte uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att avgöra ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

Styrelsen får inte i något fall uppdra åt en enskild styrelseledamot eller annan att bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 17 § bankrörelselagen (1986: 000).

Utan hinder av andra stycket får styrelsen uppdra åt annan att inom fastställda gränser bevilja kredit till fysisk eller juridisk person som där avses i och för en av honom driven rörelse.

Styrelsen får i enlighet med de föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdat uppdra åt enskild styrelseledamot eller någon annan att ensam eller i förening med annan bevilja kredit till andra anställda och delegater än sådana som avses i andra stycket och till dessa närstående fysiska eller juridiska personer.

Bestämmelserna i denna paragraf om kredit gäller även för garantiförbindelser som sparbanken åtar sig.

8 § Verkställande direktör eller annan delegat som är anställd i banken får inte vara styrelseledamot i sådana bolag vars huvudsakliga verksamhet består i att förvalta eller driva handel med aktier eller som driver emissionsrörelse. I andra bolag får de vara styrelseledamöter, om sparbankens styrelse i varje särskilt fall ger sitt tillstånd. Den som tillståndet avser får inte delta i styrelsens beslut i frågan.

9 § Om en sparbank har blivit moderföretag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderföretaget de upplysningar som behövs för att bedöma koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

10 § Inom styrelsen skall en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen skall välja ordförande om inte annat föreskrivs i reglementet eller beslutas av sparbanksstämman. Styrelsen får även utse vice ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

Verkställande direktör eller annan anställd i banken får inte vara ordförande eller vice ordförande.

11 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. På begäran av en styrelseledamot skall styrelsen sammankallas.

Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll som undertecknas eller justeras av ordföranden och den ledamot som styrelsen utser till det. Styrelseledamöterna har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet. Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i reglementet är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling och erhållit tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot inte kan komma och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall suppleanten beredas tillfälle till det.

Om inte reglementet föreskriver särskild röstmajoritet, gäller som styrelsens beslut den mening för vilken mer än hälften av de närvarande röstar eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter.

Handlingar som enligt denna lag eller bankrörelselagen (1986: 000) skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

13 § En styrelseledamot eller en delegat får inte handlägga frågor om avtal mellan honom och sparbanken. Han får inte heller handlägga frågor om avtal mellan sparbanken och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens. Han får inte heller delta i beslut om avtal mellan sparbanken och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får företräda. Med avtal jämställs en rättegång eller annan talan.

14 § Styrelsen företräder sparbanken och tecknar dess firma.

Styrelsen kan bemyndiga en styrelseledamot eller någon annan att företräda sparbanken och teckna dess firma, om inte ett förbud mot sådant bemyndigande har tagits in i reglementet. I fråga om den som inte är styrelseledamot gäller vad som sägs i 3 § första stycket och 13 § om styrelseledamot.

Rätten att teckna sparbankens firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Ingen annan inskränkning får registreras.

Styrelsen kan när som helst återkalla sådana bemyndiganden som avses i andra stycket.

15 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för sparbanken får inte följa sådana föreskrifter som beslutats av sparbanksstämman eller annat sparbanksorgan som inte är gällande därför att de står i strid mot denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

16 § Har en ställföreträdare överskridit sin befogenhet när han företog en rättshandling för sparbanken, gäller inte rättshandlingen mot sparbanken, om den mot vilken rättshandlingen företogs insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

17 § För registrering skall sparbanken anmäla vem som har utsetts till styrelseledamot och suppleant eller firmatecknare samt deras postadress

och personnummer. För registrering skall även anmälas av vilka och hur sparbankens firma tecknas.

Anmälan görs första gången när sparbanken enligt 2 kap. 11 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering enligt första stycket. Rätt att göra anmälan tillkommer även den som anmälningen gäller.

Om sparbankens postadress ändras, skall sparbanken genast anmäla det för registrering.

4 kap. Sparbanksstämma

1 § I en sparbank skall som representanter för insättarna finnas minst tjugo huvudmän för övervakning av sparbankens förvaltning och med uppgifter i övrigt enligt denna lag.

2 § En huvudman får inte vara

1. omyndig eller i konkurs,
2. bosatt utanför sparbankens verksamhetsområde, om inte bankinspektionen på grund av särskilda förhållanden medger det,
3. anställd i sparbanken, om inte reglementet uttryckligen medger detta, eller
4. huvudman, styrelseledamot eller anställd i annan sparbank.

En huvudman, som utses av kommunfullmäktige eller landsting enligt 3 §, får inte heller vara anställd eller styrelseledamot i något annat bankaktiebolag än Sparbankernas Bank eller i en föreningsbank eller inom landshypoteks- och stadshypoteksinstitutionerna.

3 § Av antalet huvudmän skall hälften, i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet, väljas av kommunfullmäktige i de kommuner som ingår i sparbankens verksamhetsområde, eller av landsting inom motsvarande område. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att dessa huvudmän skall vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. Den huvudman som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans egen plats.

Skall flera korporationer förrätta val av huvudmän skall, om inte särskilda skäl föranleder till något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter invånarantalet i de kommuner som korporationerna företräder.

Bestämmelserna i 2 kap. 23 § första stycket kommunallagen (1977: 179) om proportionellt val gäller även kommunfullmäktiges och landstings val av huvudmän.

4 § Huvudmännen skall utses för tre år. Vid det första huvudmannavalet skall mandattiderna dock sättas kortare om det behövs för att åstadkomma successiva nyval.

Upphör huvudmans uppdrag i förtid eller uppkommer för honom hinder enligt 2 § att vara huvudman, skall sparbankens styrelse se till att fyllnadsval för den återstående mandattiden anställs så snart det kan ske.

5 § De ärenden vilka enligt denna lag eller andra författningar eller reglementet tillhör huvudmännens prövning, handläggs på sparbanksstämman.

Sparbanksstämman skall hållas inom verksamhetsområdet, om inte utomordentliga omständigheter föranleder något annat.

6 § Ordinarie sparbanksstämma skall hållas inom fem månader efter utgången av varje räkenskapsår. Vid sådan stämma skall styrelsen lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i en sparbank som är moderföretag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderföretag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna,samt

4. i andra ärenden som ankommer på huvudmännen enligt denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet.

Om stämman skjuter upp ett beslut i en fråga som avses i andra stycket 1–3 till en fortsatt stämma, skall denna hållas minst en och högst två månader därefter. Något ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om skyldighet att sända in vissa handlingar till bankinspektionen finns det bestämmelser i 7 kap. 6 § bankrörelselagen.

7 § Extra sparbanksstämma skall hållas när styrelsen finner skäl till detta. En sådan stämma skall även hållas när det för uppgivet ändamål skriftligen begärs av flertalet av revisorerna eller av en tiondel av samtliga huvudmän. Kallelse skall utfärdas inom fjorton dagar från den dag då en sådan begäran kom in till sparbanken.

8 § En huvudman har rätt att få ett ärende behandlat vid sparbanksstämma, om han skriftligen framställer ett yrkande om detta hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

9 § Styrelsen kallar till sparbanksstämma. Kallelse får utfärdas tidigast fyra veckor före stämman. Om inte reglementet föreskriver längre tid, skall kallelsen utfärdas senast två veckor före stämman. Skjuts stämman upp till en dag som infaller senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse utfärdas till den fortsatta stämman. Fordras enligt denna lag eller reglementet för giltighet av ett sparbanksstämmobeslut att det fattas på två stämmor, får kallelse till den senare stämman inte utfärdas innan den första stämman har hållits. I sådan kallelse skall anges vilket beslut den första stämman har fattat.

Kallelse skall ske enligt reglementet. Skriftlig kallelse skall dock alltid sändas till varje huvudman.

I kallelsen skall tydligt anges de ärenden som skall förekomma på stämman. Skall stämman behandla ett ärende om sparbankens överlåtelse eller dess fusion med annan sparbank eller om dess försättande i likvidation, skall förslaget och grunden för detta särskilt anges i kallelsen. Om ett ärende avser en ändring av reglementet, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändringen anges i kallelsen.

Senast en vecka före den stämma som avses i 6 § skall redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen samt, i sparbank som är moderföretag, koncernredovisningshandlingarna och koncernrevisionsberättelsen eller avskrifter av dessa sändas till huvudmännen.

10 § Om bestämmelser i denna lag, bankrörelselagen (1986: 000) eller reglementet rörande kallelse till sparbanksstämma eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av alla huvudmän som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i

kallelsen, om ärendet enligt reglementet skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra sparbanksstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

11 § Sparbanksstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Ordförande vid sparbanksstämma skall utses av stämman bland huvudmännen. I reglementet kan dock bestämmas vem som skall öppna sparbanksstämma och vara ordförande vid stämman.

Ordföranden skall sörja för att det förs protokoll vid stämman. I protokollet skall antecknas de vid stämman närvarande samt införas stämmans beslut och om röstning skett, hur den utfallit.

Protokollet skall undertecknas av ordföranden och minst en justeringsman som utses av stämman. Senast två veckor efter stämman skall avskrift av det justerade protokollet sändas till huvudmännen. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

12 § Styrelsen skall, om en huvudman begär det och styrelsen finner att det kan ske utan nämnvärd olägenhet för enskild, på sparbanksstämman lämna upplysningar om förhållanden, som kan inverka på bedömandet av sparbankens årsredovisning och dess ställning i övrigt eller av ett ärende på stämman. Ingår sparbanken i en koncern avser upplysningsplikten även sparbankens förhållande till andra koncernföretag samt koncernredovisningen liksom sådana förhållanden som kan inverka på bedömningen av dotterföretagens ställning.

Kan en begärd upplysning lämnas endast med stöd av uppgifter, som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter skriftligen sändas över till de huvudmän som har begärt upplysningen.

Finner styrelsen att en begärd upplysning inte kan lämnas till huvudmännen utan nämnvärd olägenhet för enskild, skall upplysningen i stället på huvudmans begäran lämnas till sparbankens revisorer inom två veckor efter stämman. Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen skriftligen yttra sig huruvida den begärda upplysningen lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett någon ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande sparbank som är moderföretag, i koncernrevisionsberättelsen eller om upplysningen i övrigt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för huvudmännen samt sända över det i avskrift till de huvudmän, som har begärt upplysningen.

13 § Vid omröstning har varje huvudman en röst. Huvudmännen får endast personligen utöva sin rösträtt.

Huvudman får dock inte rösta i fråga om

1. talan mot honom
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse gentemot sparbanken, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 eller 2 beträffande annan, om huvudmannen i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot sparbankens.

14 § Sparbanksstämman är beslutför, när de på stämman närvarande huvudmännens antal överstiger hälften av hela antalet huvudmän, om inte för beslutförhet ett högre antal föreskrivits i reglementet. Om en närvarande huvudman enligt 13 § är förhindrad att rösta i ett särskilt ärende och till

följd därav antalet av de deltagande inte uppgår till det för beslutförhet bestämda, utgör detta inte hinder för ärendets avgörande.

Sparbanksstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning, om inte annat beslutas av stämman innan valet förrättas.

Andra stycket gäller inte om annat följer av denna lag, bankrörelselagen (1986:000) eller reglementet. Beträffande beslut som avses i 15–16 §§, 6 kap. 1 § andra stycket och 7 kap. 3 § kan det dock i reglementet endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i dessa paragrafer.

15 § Beslut att ändra reglementet fattas av sparbanksstämman. Beslutet är giltigt om det har biträtts av minst två tredjedelar av de på stämman närvarande huvudmännen.

Ett beslut om ändring av reglementet skall genast anmälas för registrering sedan ändringen har stadfästs. Beslutet får inte verkställas förrän registrering har skett.

16 § Ett avtal, som inte avser fusion men varigenom en sparbank förbinder sig att överlåta hela eller en icke obetydlig del av sin rörelse till en annan bank, får inte träffas om inte samtliga huvudmän i den överlåtande sparbanken förenat sig om beslutet att sparbanken skall biträda avtalet, eller beslutet fattats på två stämmor och på den senaste stämman biträtts av minst fyra femtedelar av de röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Om det för giltighet av beslutet i reglementet är bestämt ytterligare något villkor, skall detta gälla.

17 § Om ett beslut av sparbanksstämma inte har tillkommit i behörig ordning eller i övrigt strider mot denna lag, bankrörelselagen (1986:000) eller reglementet, kan talan mot sparbanken om att beslutet skall upphävas eller ändras föras av huvudman, styrelsen eller styrelseledamot.

Talan skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som sägs i andra stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla huvudmännens samtycke
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa huvudmän och sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till stämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för sparbanken har eftersatts i något väsentligt avseende.

Rätten kan ändra sparbanksstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft. Är sparbanksstämmans beslut sådant att det enligt denna lag eller bankrörelselagen skall anmälas för registrering skall rätten underrätta bankinspektionen för registrering, om beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft eller rätten genom beslut under rättegången har förordnat att sparbanksstämmans beslut inte får verkställas.

18 § Om styrelsen vill väcka talan mot sparbanken skall styrelsen sammankalla en sparbanksstämma för val av ställföreträdare att föra sparbankens talan i tvisten. Stämningen delges med den valde ställföreträdaren.

Förbehåll i reglementet att tvister mellan sparbanken och styrelsen, styrelseledamot, likvidator eller huvudman skall hänskjutas till skiljemän, har samma verkan som ett skiljeavtal. Om styrelsen begär skiljemannaför-

farande mot sparbanken, tillämpas första stycket. Är det fråga om en klandertalan av styrelsen mot sparbanksstämmans beslut är rätten till talan inte förlorad enligt 17 § andra stycket, om styrelsen inom den klandertid som anges där har kallat till sparbanksstämma enligt första stycket.

19 § En huvudman får inte i denna sin egenskap erhålla arvode. I reglementet får dock en sparbank ta in bestämmelser om att huvudman för deltagande på sparbanksstämman är berättigad till ersättning för förlorad arbetsförtjänst och reseckostnader samt traktamente.

5 kap. Fonder och vinstdisposition m. m.

1 § Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas, endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

2 § Sparbankens vinst skall i första hand användas för att tillföra grundfond och eventuell garantifond erforderligt belopp.

Den del av vinsten som inte tas i anspråk för det i första stycket nämnda ändamålet skall avsättas till en reservfond.

Utan hinder av andra stycket får sparbanksstämman besluta om gåvor till allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål, om det med hänsyn till ändamålets beskaffenhet, sparbankens ställning och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt. Även styrelsen får använda tillgångar till sådana ändamål om tillgångarna med hänsyn till sparbankens ställning är av ringa betydelse.

3 § Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om genom återbäringen sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder.

4 § Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1986: 000) föreskrivna kravet på egna fonder. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

5 § Har en sparbank försatts i konkurs efter ansökan som gjorts inom ett år från det att beslut fattades om återbetalning av garantifonden eller om återbäring av grundfonden är beslutet såvitt det inverkar på borgenärernas rätt utan verkan.

På det belopp som till följd av första stycket skall erläggas till konkursboet, skall ränta betalas. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1976: 635) från den dag beloppet betalades ut av sparbanken till och med den dag återbetalning eller återbäring till konkursboet skall ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

6 § Om inte annat följer av bestämmelserna i 1 och 3 §§ får grundfond, garantifond och reservfond inte minskas, om det inte behövs för att täcka en förlust som uppstått i rörelsen.

7 § En sparbank får förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken endast om förutsättningar för återbetalning av fond föreligger enligt 1 eller 3 §.

En juridisk person i vilken en sparbank ensam eller tillsammans med andra sparbanker har ett dominerande inflytande får inte förvärva bevis om tillskott till garantifond eller grundfond utgivet av sparbanken.

6 kap. Likvidation och upplösning

Frivillig likvidation

1 § Sparbanksstämman kan besluta att sparbanken skall träda i likvidation.

Ett beslut om likvidation är giltigt endast om samtliga huvudmän förenat sig om beslutet eller detta har fattats på två på varandra följande stämmor och på den senare stämman biträtts av minst fyra femtedelar av samtliga röstande och dessa tillika utgjort minst tre fjärdedelar av samtliga huvudmän. Längre gående villkor för att beslutet skall bli giltigt får föreskrivas i reglementet. Likvidationen inträder omedelbart eller den senare dag som stämman beslutar.

Ett beslut om likvidation kan dock alltid fattas med enkel majoritet, om det gäller ett beslut enligt 18 § andra stycket eller om det föreligger grund för tvångslikvidation enligt 2 §. Vid lika röstetal utgörs stämmans beslut av den mening som ordföranden biträder. Ett beslut om likvidation enligt detta stycke har omedelbar verkan.

Tvångslikvidation

2 § Rätten skall förordna att en sparbank skall träda i likvidation, om

1. rörelsen inte öppnats inom ett år från sparbankens bildande,
2. sparbankens hela rörelse har överlåtits,
3. regeringen har förklarat oktrojen förverkad, eller
4. sparbanken efter en konkurs som avslutats med överskott inte inom föreskriven tid har fattat beslut om likvidation enligt 18 § andra stycket.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om det styrks att likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning i första instans.

Frågor om likvidation enligt första stycket prövas på anmälan av bankinspektionen eller på ansökan av styrelsen, styrelseledamot eller huvudman. I det fall som avses i första stycket 4 prövas frågan även på ansökan av borgenär eller annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda sparbanken.

Förfarandet hos rätten

3 § Görs ansökan eller anmälan som avses i 2 § skall rätten genast kalla sparbanken, bankinspektionen samt de huvudmän och borgenärer som vill

yttra sig i ärendet att inställa sig för rätten på en bestämd dag, då frågan om skyldighet för sparbanken att träda i likvidation skall prövas. Kallelsen skall delges sparbanken, om det kan ske på något annat sätt än enligt 15–17 §§ delgivningslagen (1970: 428). Kallelsen skall kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar minst två och högst fyra månader före inställelsedagen.

4 § Har sökanden haft kostnader för delgivning eller kungörelse samt för expeditioner i ett ärende enligt 2 §, skall kostnaderna betalas av sparbankens medel, om sparbanken förpliktas träda i likvidation eller om rätten i annat fall finner det skäligt. När anmälan har gjorts av bankinspektionen skall dessa kostnader betalas av sparbanken.

Genomförandet av likvidationen

5 § Sparbanksstämman eller den domstol som beslutar att sparbanken skall träda i likvidation skall genast anmäla beslutet till bankinspektionen för registrering. Bankinspektionen skall därvid utan dröjsmål utse två eller flera likvidatorer. Likvidatorerna träder i styrelsens ställe och har till uppgift att genomföra likvidationen.

6 § Bestämmelserna i denna lag och i bankrörelselagen (1986: 000) om styrelse och styrelseledamöter skall tillämpas på likvidatorerna, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

Upphör mandattiden för en huvudman medan sparbanken är i likvidation skall mandattiden anses vara förlängd till dess att likvidationen avslutas.

Ett uppdrag att vara revisor upphör inte genom att sparbanken träder i likvidation. Bestämmelserna om revision i 3 kap. bankrörelselagen skall tillämpas under likvidationen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida enligt revisorernas mening likvidationen onödigt fördröjs.

7 § I fråga om sparbanksstämma under likvidation skall bestämmelserna i denna lag om sparbanksstämma tillämpas, i den mån inte annat följer av detta kapitel.

8 § När sparbanken har trätt i likvidation skall styrelsen genast avge en redovisning för sin förvaltning av sparbankens angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på sparbanksstämma. Redovisningen skall läggas fram på sparbanksstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna om årsredovisning och revisionsberättelse skall tillämpas.

Om tiden även omfattar det föregående räkenskapsåret, skall en särskild redovisning avges för detta år. I en sparbank som är moderföretag skall denna särskilda redovisning även omfatta koncernredovisning.

9 § Likvidatorerna skall ansöka om kallelse på sparbankens okända borgenärer.

10 § Likvidatorerna skall så snart det kan ske genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla sparbankens egendom till pengar, i den mån det behövs för likvidationen, samt betala sparbankens skulder. Sparbankens rörelse får fortsättas om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig nya anställningar.

11 § Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge en årsredovisning som skall läggas fram på den ordinarie sparbanksstämman för godkännande. I fråga om likvidatorernas redovisning och dess behandling på stämman tillämpas inte 4 kap. 6 § andra stycket 1 och 2 denna lag samt 4 kap 9 § andra – femte styckena, 10 och 11 §§ bankrörelselagen (1986: 000).

Ingen tillgång får tas upp till ett högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som har tagits upp i balansräkningen eller om för en skuld eller en likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från den redovisade skulden, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

12 § När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna, om det finns garantifond eller om det i reglementet har gjorts förbehåll om återbäring av grundfond, ombesörja återbetalning av sådan fond jämte utfäst ränta. Finns såväl garantifond som grundfond får återbäring av grundfonden inte äga rum, förrän garantifonden jämte ränta har återbetalats. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av någon annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av sparbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas.

13 § När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge en slutredovisning för sin förvaltning genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Till berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det att revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla huvudmännen till en sparbanksstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall sändas till huvudmännen enligt bestämmelserna i 4 kap. 9 § fjärde stycket samt läggas fram på stämman. Föreskrifterna i 4 kap. 6 § andra stycket 3 och tredje stycket om beslut på sparbanksstämma om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna skall tillämpas på likvidatorerna. Om skyldighet att sända in de nämnda handlingarna till bankinspektionen föreskrivs i 7 kap. 6 § bankrörelselagen (1986: 000).

14 § När likvidatorerna har lagt fram slutredovisningen är sparbanken upplöst. Detta förhållande skall genast anmälas för registrering.

15 § Om det enligt likvidatorernas slutredovisning finns ett överskott, skall hälften av detta tillfalla sparbankernas säkerhetskassa samt återstoden, enligt vad sparbanksstämman bestämmer, användas för allmännyttiga eller därmed jämförliga ändamål. Sparbanksstämmans beslut skall underställas bankinspektionen som skall tillse såväl att angiven del av överskottet utbetalas till säkerhetskassan som att återstoden används i enlighet med vad sparbanksstämman beslutat.

Skall en sparbank i samband med likvidation överlåta sin rörelse till någon annan sparbank, skall överskottet utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket gå till den sparbank som har övertagit rörelsen.

16 § Om det efter sparbankens upplösning enligt 14 § visar sig att sparbanken har tillgångar eller om talan väcks mot sparbanken eller om det av någon annan orsak uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsättas. Detta skall genast anmälas av likvidatorerna för registrering. Kallelse till första sparbanksstämman efter återupptagandet skall utfärdas enligt reglementet.

17 § Om en sparbank har trätt i likvidation på grund av sparbanksstämmans beslut, kan stämman sedan revisorerna avgivit yttrande besluta att likvidationen skall upphöra och sparbankens verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det finns anledning till likvidation på grund av denna lag eller reglementet, eller om garantifond eller grundfond har återbetalts.

När beslut enligt första stycket fattas, skall en styrelse samtidigt väljas.

Sparbanksstämmans beslut om likvidationens upphörande och val av styrelse skall likvidatorerna genast anmäla för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän bankinspektionen lämnat tillstånd till detta och registrering har skett.

Om ett likvidationsbeslut som avses i 1 och 2 §§ har blivit upphävt genom en dom eller ett beslut av domstol som har vunnit laga kraft, skall likvidatorerna genast anmäla detta för registrering samt kalla till sparbanksstämma för val av styrelse.

När likvidationen har upphört enligt denna paragraf, skall 13 § tillämpas.

Konkurs

18 § Om en sparbank är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är sparbanken upplöst när konkursen avslutas.

Om det finns överskott, skall sparbanksstämman inom en månad från det att konkursen avslutades besluta att sparbanken skall träda i likvidation. Om inte ett sådant beslut fattas gäller 2 §.

Var sparbanken i likvidation när den försattes i konkurs, skall likvidationen fortsättas enligt 16 §, om konkursen avslutas med överskott.

Bevis om tillskott till garantifond eller till grundfond, som skall återbäras, medför rätt till utdelning först efter övriga fordringar i konkursen, däri inbegripet fordringar på grund av sparbankens förlagsupplåning. Beträffande den inbördes förmånsrätten mellan dessa fondmedel skall gälla vad som föreskrivs i 12 §.

19 § Om en sparbank försätts i konkurs skall konkursdomaren sända en underrättelse om beslutet till bankinspektionen för registrering.

Under konkursen företräds sparbanken som konkursgäldenär av den styrelse eller de likvidatorer som finns vid konkursens början. Även under konkursen gäller dock bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om nytillsättning.

När en konkurs har avslutats skall konkursdomaren genast för registrering underrätta bankinspektionen samt ange om något överskott finns eller inte. Konkursdomaren skall även för registrering underrätta bankinspektionen när en överrätt genom beslut som vunnit laga kraft har upphävt ett beslut att försätta sparbanken i konkurs.

Fusion genom absorption

1 § Genom ett avtal om fusion kan en sparbank (den överlåtande sparbanken) gå upp i en annan sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att den överlåtande sparbanken upplöses utan likvidation samt att dess tillgångar och skulder övertas av den övertagande sparbanken. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i den överlåtande sparbanken. Fusion kan ske, trots att den överlåtande sparbanken har trätt i likvidation. I ett sådant fall skall likvidationen avslutas när tillstånd till fusionen enligt 5 § har registrerats.

Följande handlingar skall sändas till huvudmännen i den överlåtande sparbanken senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtalet skall behandlas samt läggas fram på stämman

1. förslag till sparbanksstämmans beslut,
2. fusionsavtalet,
3. en redogörelse av styrelsen för de omständigheter som kan vara av vikt vid bedömningen av förslagets lämplighet för sparbanken och insättarna,
4. ett yttrande av revisorerna över styrelsens redogörelse enligt 3.

Om årsredovisningen inte skall behandlas på stämman skall följande handlingar sändas till huvudmännen, samt läggas fram på stämman

1. en avskrift av den senaste årsredovisningen, försedd med anteckningar om sparbanksstämmans beslut om sparbankens vinst eller förlust, samt en avskrift av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
2. en av styrelsen undertecknad redogörelse för händelser som är av väsentlig betydelse för sparbankens ställning och som har inträffat efter det att årsredovisningen avgetts och
3. ett av revisorerna avgivet yttrande över redogörelsen.

Fusion genom kombination

2 § Genom ett avtal om fusion kan två eller flera sparbanker (de överlåtande sparbankerna) förenas genom att bilda en ny sparbank (den övertagande sparbanken). En sådan fusion innebär att de överlåtande sparbankerna upplöses utan likvidation samt att den övertagande sparbanken övertar deras tillgångar och skulder. Avtalet skall för att bli giltigt godkännas av sparbanksstämman i varje överlåtande sparbank. Bestämmelserna i 1 § första stycket fjärde meningen skall därvid tillämpas.

De handlingar som anges i 1 § andra stycket 1–5 skall upprättas för varje överlåtande sparbank. De skall sändas till huvudmännen i de överlåtande sparbankerna senast en vecka före den sparbanksstämma vid vilken frågan om godkännande av fusionsavtal skall behandlas samt läggas fram på stämmorna.

Fusionsavtalet skall innehålla ett förslag till reglemente för den övertagande sparbanken. Om sparbanksstämmorna i de överlåtande sparbankerna godkänner avtalet, skall de genast se till att huvudmän, styrelse och revisorer utses i den nya sparbanken.

Fusionsförfarandet

3 § Ett beslut om godkännande av fusionsavtal är giltigt endast om det på stämman har biträtts av samtliga närvarande huvudmän som skall utgöra nio tiondelar av hela antalet huvudmän eller om det har fattats på två på

varandra följande sparbanksstämmor och på den senare stämman biträtts av minst två tredjedelar av de vid stämman närvarande huvudmännen. I reglementet får föreskrivas villkor som går längre.

4 § När fusionsavtalet har godkänts av sparbanksstämman skall det anmälas av den överlåtande sparbanken för registrering. Om detta inte har skett inom fyra månader från stämmans beslut eller om bankinspektionen genom lagakraftägande beslut har avskrivit en sådan anmälan eller vägrat registrering av avtalet, har frågan om fusion fallit.

Hinder mot registrering möter om fusionen har förbjudits enligt konkurrenslagen (1982: 729) eller om näringsfrihetsombudsmannen inte har beslutat lämna fusionen utan åtgärd enligt 20 § första stycket konkurrenslagen.

5 § Senast två månader efter det att avtalet om fusion har registrerats skall såväl överlåtande som övertagande sparbanker ansöka om regeringens tillstånd att verkställa avtalet. Vid fusion enligt 2 § skall sparbankerna därjämte underställa regeringen reglementet för den övertagande sparbanken för stadfästelse och oktroj enligt 2 kap. 3 §.

Regeringen prövar om fusionen kan anses förenlig med deras intressen, som är insättare i eller i övrigt har fordringar på de av fusionen berörda sparbankerna samt om fusionen framstår som ändamålsenlig ur allmän synpunkt.

6 § Om en pensionsstiftelse eller en personalstiftelse hör till en överlåtande sparbank, gäller om stiftelsens överförande till den övertagande sparbanken bestämmelserna i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

7 § Inom två månader från dagen för regeringens beslut om tillstånd till fusion skall styrelserna i såväl överlåtande som övertagande sparbank till bankinspektionen för registrering anmäla att fusionen verkställts enligt fusionsavtalet samt, vid fusion enligt 2 §, att den övertagande sparbanken bildats och att huvudmän, styrelse och revisorer utsetts för denna.

När fusionstillstånd enligt 5 § och anmälan enligt första stycket har registrerats, är överlåtande sparbank upplöst och dess tillgångar och skulder övergår till den övertagande sparbanken.

Har inte ansökan om fusionstillstånd gjorts inom den i 5 § föreskrivna tiden eller har regeringen avslagit ansökan, skall bankinspektionen förklara att frågan om fusion har fallit. Detsamma gäller om sparbankerna inte har gjort anmälan enligt första stycket inom den föreskrivna tiden eller bankinspektionen genom lagakraftägande beslut avskrivit sådan anmälan eller vägrat registrering.

Fusion mellan sparbank och ett helägt dotteraktiebolag

8 § Om en sparbank äger samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, kan sparbankens och dotterbolagens styrelser träffa ett fusionsavtal som innebär att dotterbolaget skall gå upp i sparbanken. Styrelserna skall anmäla avtalet för registrering hos bankinspektionen. Därvid gäller 5–7 §§ i tillämpliga delar.

Dotterbolaget är upplöst när regeringens beslut om tillstånd enligt 5 § har registrerats. Är dotterbolaget inte ett bankaktiebolag, skall bankinspektionen lämna uppgifter om fusionen till patent- och registreringsverket, som skall registrera tillståndet enligt 5 §.

Fusion enligt första stycket får ske utan hinder av att det i dotterbolaget

finns sådan egendom som sparbanken på grund av bestämmelserna i 2 kap. 1–4 §§ bankrörelselagen (1986: 000) inte får förvärva. Sådan egendom måste avyttras senast ett år från registreringen. Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen förlänga denna frist.

Inlösen av aktier i ett dotteraktiebolag

9 § Om en sparbank själv eller tillsammans med ett eller flera dotterföretag äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i ett dotteraktiebolag, har sparbanken rätt att av de övriga aktieägarna i dotterbolaget lösa in de återstående aktierna. Den som har aktier som kan lösas in har också rätt att få dessa inlösta av sparbanken.

En tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet skall prövas av tre skiljemän. Om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem vad som är föreskrivet i lagen (1929: 145) om skiljemän. Bestämmelserna i 18 § andra stycket nämnda lag om den tid inom vilken skiljedomen skall meddelas gäller dock inte. Kostnaderna för skiljemannaförfarandet skall bäras av sparbanken, om inte skiljemännen av särskilda skäl ålägger en aktieägare att helt eller delvis svara för dessa kostnader. Part som är missnöjd med skiljedomen har rätt att väcka talan vid domstol inom sextio dagar från det han fick del av skiljedomen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift. Rätt domstol är tingsrätten i den ort där dotterbolagets styrelse har sitt säte.

Har sparbanken förvärvat större delen av sina aktier i dotterbolaget på grund av att en vidare krets inbjudits att till sparbanken överlåta sådana aktier mot en viss ersättning, skall lösenbeloppet motsvara ersättningen, om det inte finns särskilda skäl för annat.

10 § Vill en sparbank lösa in aktier i ett dotteraktiebolag enligt 9 § men kan en överenskommelse om detta inte träffas, skall sparbanken hos bolagets styrelse skriftligen begära att tvisten hänskjuts till skiljemän. Sparbanken skall samtidigt uppge sin skiljeman.

Om en begäran görs enligt första stycket skall bolagets styrelse genast genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som styrelsen bestämmer anmoda de aktieägare mot vilka lösningsanspråket riktas att skriftligen uppge sin skiljeman till bolaget senast två veckor från kungörelsen. Anmodan skall även genom brev sändas till varje sådan aktieägare, om hans postadress är känd för bolaget.

Om inte samtliga aktieägare, vilkas namn är införda i aktieboken och mot vilka lösningsanspråket riktas, inom den föreskrivna tiden har uppgett en gemensam skiljeman, skall dotterbolagets styrelse hos rätten i den ort där styrelsen har sitt säte begära att god man förordnas. Denne skall hos samma rätt ansöka om förordnande av en sådan skiljeman och i tvisten bevaka de frånvarande aktieägarnas rätt.

11 § Aktieägarna är skyldiga att till sparbanken överlämna sina aktiebrev med påskrifter om överlåtelse, om en tvist om inlösen enligt 9 § prövas av skiljemän eller domstol och det är ostridigt mellan parterna att det föreligger lösningsrätt eller om det i en dom som har vunnit laga kraft har förklarats att sådan rätt föreligger utan att lösenbeloppet samtidigt har fastställts. Skyldighet att överlämna aktiebreven föreligger dock endast om sparbanken ställer sådan säkerhet för kommande lösenbelopp jämte ränta som godkänns av skiljemännen eller, om tvisten är anhängig vid domstol, av domstolen.

Aktieägarna har rätt till skälig ränta på lösenbeloppet för tiden från det att säkerhet har ställts till dess att lösenbeloppet förfaller till betalning.

12 § Om ett fastställt lösenbelopp har erbjudits en aktieägare utan att denne har överlämnat sina aktiebrev, skall sparbanken utan dröjsmål sätta ned lösenbeloppet enligt lagen (1927: 56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Sparbanken får inte göra förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet.

13 § Sparbanken är ägare till aktierna, om säkerhet har ställts enligt 11 § eller om nedsättning har skett enligt 12 §. Innan aktiebreven har överlämnats till sparbanken medför breven i sådana fall endast rätt för innehavaren att mot överlämnandet av breven till sparbanken eller länsstyrelsen få ut lösenbeloppet med ränta.

Om ett aktiebrev inte har överlämnats inom en månad från det att sparbanken blev ägare till aktien, får det utfärdas ett nytt aktiebrev som är ställt till sparbanken. Det nya aktiebrevet skall innehålla uppgift om att det ersätter det äldre brevet. Om det äldre brevet därefter överlämnas till sparbanken, skall det i sin tur överlämnas till bolaget för att makuleras.

5 Förslag till

Lag om införande av ny banklagstiftning

Härigenom föreskrivs följande.

Gemensamma bestämmelser

1 § Bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) och denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Bestämmelserna i 2 kap. 11 § bankrörelselagen träder dock i kraft den 1 januari 1988.

2 § Genom bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) upphävs, med de begränsningar som följer av denna lag

1. lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lagen (1955: 184) angående införande av den nya lagen om bankrörelse,
3. lagen (1955: 416) om sparbanker,
4. lagen (1955: 417) angående införande av nya lagen om sparbanker,
5. lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

3 § Om det i lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000), föreningsbankslagen (1986: 000) eller i denna lag tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4 § För banker som registrerats före den 1 januari 1987 gäller bankrörelselagen (1986: 000), bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) med de undantag som anges i det följande.

5 § Sammanslutning som avses i 1 kap. 5 § andra stycket bankrörelselagen (1986: 000) får använda ordet bank i sin firma utan tillstånd av bankinspektionen, om sammanslutningen före lagens ikraftträdande använde ordet bank i firman.

Av övergångsbestämmelse till lagen (1986: 000) om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar framgår att understödsförening får använda ordet bank i sin firma om föreningen vid utgången av år 1986 använde ordet bank i firman.

6 § Har en bank före den 1 januari 1987 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1986: 000) krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera har förflutit från förvärvet.

7 § Har en bank före den 1 januari 1987 beviljat kredit till någon som avses i 2 kap. 17 § första stycket bankrörelselagen (1986: 000), skall styrelsen inom den tid och i den utsträckning regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver föra in uppgifter om krediterna i den förteckning som avses i fjärde stycket samma paragraf. Motsvarande skyldighet gäller även sådana uppgifter som avses i femte stycket samma paragraf och i 2 kap. 18 § bankrörelselagen.

8 § Medel som en förmyndare eller god man förvaltar enligt föräldrabalken och som sedan den 1 januari 1941 står inne på räkning hos en bank utan villkor att de får tas ut endast med överförmyndarens tillstånd skall anses insatta med förbehåll enligt 15 kap. 9 § andra stycket föräldrabalken att de får tas ut utan överförmyndarens tillstånd. Detsamma gäller medel som därefter satts eller sätts in på räkningen och ränta som därefter lagts eller läggs till kapitalet.

9 § Bestämmelsen i 3 kap. 1 § bankrörelselagen (1986: 000) om antalet revisorer skall tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter lagens ikraftträdande. Till dess skall i stället motsvarande äldre bestämmelser tillämpas.

10 § Den som har utsetts till revisor eller revisorssuppleant före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 5 § bankrörelselagen (1986: 000) om jäv för revisor utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald.

11 § Bestämmelsen i 3 kap. 4 § bankrörelselagen (1986: 000) att minst en av de revisorer som stämman utser i en sparbank skall vara auktoriserad revisor och i en lokal föreningsbank auktoriserad eller godkänd revisor skall gälla från och med den ordinarie stämman år 1988 eller den senare tidpunkt som bankinspektionen i varje särskilt fall medger.

12 § Årsredovisningen och koncernredovisningen skall från och med räkenskapsåret 1988 upprättas enligt bankrörelselagen (1986: 000). I koncernredovisningen för detta räkenskapsår behöver inte tas med koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för räkenskapsåret 1987.

Vinstutdelning och annan användning av ett *bankaktiebolags* och en *föreningsbanks* egendom som avser räkenskapsåret 1987 skall ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

13 § Den som har utsetts till styrelseledamot i en *sparbank* eller en *föreningsbank* före den 1 januari 1987 får utan hinder av 3 kap. 3 § andra stycket sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 3 § tredje stycket föreningsbankslagen (1986: 000) utöva sitt uppdrag under den tid för vilken han är vald. Motsvarande gäller för suppleant.

14 § Registrering och verkställande av stämmobeslut, som fattats före den 1 januari 1987, samt talan mot sådant beslut sker enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

15 § En styrelseledamot som har tillträtt sitt uppdrag före den 1 januari 1987 skall snarast efter denna tidpunkt anmäla sitt aktieinnehav enligt 7 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 5 § sparbankslagen (1986: 000) respektive 6 kap. 5 § föreningsbankslagen (1986: 000).

16 § När bankaktiebolagslagen (1986: 000), sparbankslagen (1986: 000) och föreningsbankslagen (1986: 000) har trätt i kraft skall en bank utan dröjsmål för registrering anmäla styrelseledamöters, suppleanters och firmatecknares postadresser och personnummer.

17 § Utan hinder av 8 kap. 2 § bankaktiebolagslagen (1986:000) och 7 kap. 2 § föreningsbankslagen (1986:000) gäller fullmakter, som har utfärdats före den 1 januari 1987, vid stämma som hålls under år 1987.

18 § Likvidation skall genomföras enligt lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker eller lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen om likvidatorerna har utsetts före den 1 januari 1987.

19 § Fusion mellan *sparbanker* eller mellan *föreningsbanker* skall genomföras enligt lagen (1955:416) om sparbanker respektive lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen om avtal om fusion har godkänts före den 1 januari 1987.

20 § Om stadgarna efter utgången av år 1986 strider mot bankrörelselagen (1986:000), bankaktiebolagslagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) eller föreningsbankslagen (1986:000), skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till stämman om ändring av stadgarna så att de överensstämmer med de lagar som gäller för banken.

Bankaktiebolag

21 § Utan hinder av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1986:000) får aktiebolag som före den 1 januari 1912 erhållit en av Kungl. Maj:t stadfäst bolagsordning, enligt vilken ordet bank får ingå i firman, alltjämt använda ordet bank i sin firma och i övrigt vid beteckning av sin affärsrörelse.

22 § De stadfästelser av bolagsordningar och oktrojer som gäller vid bankaktiebolagslagens (1986:000) ikraftträdande skall anses gälla som om de meddelats med stöd av den lagen.

23 § Om ett bankaktiebolag har registrerats före den 1 januari 1987 skall före utgången av juni 1987 full betalning erläggas för aktie som har tecknats i samband med bankaktiebolagets bildande. Senast vid utgången av juli 1987 skall banken anmäla hur stor del av aktiekapitalet som blivit helt betald. Anmälningen skall bestyrkas av en auktoriserad revisor.

Har bankaktiebolaget inte före utgången av juli 1987 anmält att full betalning erlagts för aktier med ett sammanlagt nominellt belopp som motsvarar det i bolagsordningen angivna aktiekapitalet eller som uppgår till minimikapitalet, skall bankinspektionen anmäla förhållandet till tingsrätten. Rätten skall förordna att bolaget skall träda i likvidation, om det inte under ärendets handläggning i rätten styrks att aktiekapitalet eller minimikapitalet har inbetalts.

24 § Om bolagsordningen innehåller en sådan bestämmelse om rätt till teckning eller erhållande av nya aktier som avses i 8 § 1 mom. tredje stycket andra meningen lagen (1955:183) om bankrörelse, skall bestämmelsen anses gälla även för aktier som ges ut utöver tidigare föreskrivet maximikapital.

25 § Svenskt bolag eller svensk förening som är kontrollsubjekt enligt lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag och som vid utgången av år 1955 ägde aktier i ett bankaktiebolag får utan hinder av 3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1986:000) förvärva ytterligare aktier i banken med stöd av den företrädesrätt till teckning eller erhållande av nya aktier som vid samma tidpunkt var förenad med förstnämnda aktier.

26 § Den som innehar ett aktiebrev på vilket ett bankaktiebolag har antecknat att han är införd i aktieboken som ägare är, även om införandet skett före den 1 januari 1987, likställd med den som enligt 13 § andra stycket lagen (1936: 81) om skuldebrev förmodas äga rätt att göra skuldebrevet gällande, om ett förvärv från honom sker efter denna tidpunkt.

27 § Har styrelsen före den 1 januari 1987 beslutat om nyemission, skall nyemissionen ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse.

28 § Bestämmelserna i 4 kap. 18 § bankaktiebolagslagen (1986: 000) skall tillämpas även på fondaktier, som getts ut före den 1 januari 1987. I bankaktiebolag som inte är avstämningsbolag får anmaning ske tidigast efter utgången av år 1988.

29 § Om det före den 1 januari 1987 har vidtagits åtgärder för att sätta ned aktiekapitalet enligt 45 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, får nedsättningen verkställas och registreras enligt nämnda lag.

30 § Om ett bankaktiebolags dotterbolag före den 1 januari 1987 har förvärvat aktier i moderbolaget, skall dotterbolaget avyttra aktierna så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan ske utan förlust för bolaget. Har aktierna inte avyttrats före den 1 januari 1990 krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

31 § Innehåller bolagsordningen en bestämmelse om föranmälan om deltagande i bolagsstämma som avviker från 8 kap. 1 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) får bestämmelsen tillämpas vid bolagsstämma som hålls före den 1 januari 1988.

32 § Bestämmelserna i 10 kap. 14 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) gäller även medel som innehållits genom likvidation där likvidatorerna har utsetts före utgången av år 1955. Den där angivna tidsfristen på fem år räknas i ett sådant fall från den 1 januari 1987.

33 § Har bolagsstämman enligt 1 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering före den 1 januari 1987 beslutat vatt nämnda lag skall tillämpas på bankaktiebolaget, skall bolaget anses vara avstämningsbolag enligt bestämmelserna i bankaktiebolagslagen (1986: 000). Styrelsen skall dock utan dröjsmål lägga fram förslag till bolagsstämman om att i bolagsordningen ta in förbehåll som avses i 3 kap. 8 § sistnämnda lag.

Sparbanker

34 § De stadfästelser av reglementen som gäller vid sparbankslagens (1986: 000) ikraftträdande skall gälla som om de meddelats enligt sparbankslagen. En sparbank med sådant reglemente skall anses ha oktroj enligt samma lag.

35 § I fråga om medel, som finns på en gift kvinnas konto hos en sparbank, skall 26 § lagen den 29 juli 1892 angående sparbanker i paragrafens ursprungliga lydelse fortfarande gälla, om äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden.

36 § Om styrelsen inte har utsett verkställande direktör före den 1 januari 1987, skall det ske snarast möjligt efter första ordinarie sparbanksstämman

efter sparbankslagens ikraftträdande, om inte bankinspektionen har medgett att sparbanken inte utser verkställande direktör.

Föreningsbanker

37 § Endast föreningsbank och riksorganisation för föreningsbanker får i sin firma eller i övrigt vid beteckning av sin verksamhet använda orden jordbrukskassa eller jordbrukskreditkassa eller beteckningen centralkassa för jordbrukskredit.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelsen i första stycket döms till böter.

38 § Av regeringen godkända centralkassor för jordbrukskredit skall anses ha oktroj som centrala föreningsbanker enligt föreningsbankslagen (1986: 000).

6 Förslag till

Lag (1986: 000) om förenklad aktiehantering

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) skall fullgöra uppgifter för aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag enligt vad som föreskrivs i aktiebolagslagen (1975: 1385), bankaktiebolagslagen (1986: 000) samt försäkringsrörelselagen (1982: 713).

2 § Aktiebolagslagen (1975: 1385) är tillämplig på värdepapperscentralen om något annat inte följer av 3, 4 eller 10 §.

3 § Bolagsordningen för värdepapperscentralen skall stadfästas av regeringen och får inte ändras utan regeringens godkännande.

4 § Värdepapperscentralen står under tillsyn av bankinspektionen.

5 § Bestämmelserna i 6–9 §§ äger tillämpning på aktiebolag, bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag som är avstämningsbolag.

Förvaltarregistrering

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, skall pröva frågor om

1. auktorisation av banker eller fondkommissionärer som förvaltare av aktier,
2. tillstånd enligt 3 kap. 10 § andra stycket andra meningen aktiebolagslagen (1975: 1385) och 3 kap. 10 § andra stycket andra meningen försäkringsrörelselagen (1982: 713).

I beslutet om auktorisation eller tillstånd kan det meddelas särskilda villkor för att tillgodose såväl allmänna som enskilda intressen. Följs inte villkoren och är avvikelserna betydande kan auktorisationen eller tillståndet återkallas.

7 § Förvaltare som avses i 6 § första stycket 1 skall lämna uppgifter till värdepapperscentralen om de aktieägare som har mer än femhundra aktier i samma aktiebolag registrerade i förvaltarens namn.

Uppgifter enligt första stycket ställs samman för varje aktiebolag. Sammanställningen skall hållas tillgänglig för alla hos såväl bolaget som värdepapperscentralen och får inte vara äldre än sex månader.

8 § Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket aktiebolagslagen (1975: 1385), 3 kap. 10 § andra stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713) och 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000) kan förvaltaren, när det är fråga om aktier i samma aktiebolag, efter tillstånd av aktieägarna, förvara de olika aktieägarnas brev tillsammans eller låta deras aktier ingå i ett brev som är gemensamt för flera aktieägare. Varje aktieägare har del i det som på sådant sätt förvaras i förhållande till vad han har lämnat in till förvar.

9 § Om en aktieägare lämnat tillstånd enligt 8 §, kan förvaltaren medge att aktiebrev inte utfärdas. Har aktiebrev på grund härav inte utfärdats, skall i fråga om ägarens eller någon annans rätt så anses som om aktiebrev utfärdats för förvaltaren och omhändertagits av denne.

Tillsyn

10 § Bankinspektionen kan förelägga vite vid meddelande av föreskrift eller förbud i samband med tillsynen.

Bankinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut i frågor som rör tillsynen skall verkställas utan hinder av anförda besvär om inte regeringen förordnar något annat.

Ytterligare bestämmelser om tillsynsverksamheten meddelas av regeringen.

11 § För att täcka kostnaderna för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall värdepapperscentralen årligen betala ett bidrag. Närmare föreskrifter om bidragets storlek och om dess fastställande och erläggande meddelas av regeringen.

Straff

12 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms

1. den som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sådana villkor som meddelas med stöd av 6 § andra stycket,

2. styrelseledamöter, verkställande direktör eller någon annan tjänsteman hos värdepapperscentralen som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet till bankinspektionen lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter om centralen eller dess verksamhet, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

13 § Till böter döms den som bryter mot 7 §.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987. Genom lagen upphävs lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering.

2. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelser som ersätts genom bestämmelserna i denna lag, tillämpas i stället de nya bestämmelserna.

3. Beslut om tillstånd som fattats enligt äldre bestämmelser skall anses meddelat med stöd av 6 § i denna lag.

Lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[2]	
I fråga om inhemska värde handlingar *vare* banken *pliktig*	I fråga om inhemska värdehandlingar *är* banken *skyldig*
1) att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *föres*, dels ombesörja, att den omyndige där som ägare *upptages*, varvid *tillika* anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras, dels i fråga om aktier i avstämningsbolag *eller sådant bolag på vilket lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering är tillämplig* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *respektive 12 § lagen om förenklad aktiehantering*; dock att detta icke äger tillämpning i fråga om aktier som förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering.*	1) att, om nedsättning skett av omyndigs aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *förs*, dels ombesörja, att den omyndige där *tas upp* som ägare, varvid *också* anmälan om förmyndarens namn och adress skall göras, dels i fråga om aktier i avstämningsbolag göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) respektive 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)*; dock att detta icke äger tillämpning i fråga om aktier som förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen.*
2) att lyfta ränta å obligation samt, där uppgift om tid och ort för vinstutdelning å aktie eller annat därmed jämförligt värdepapper kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, lyfta jämväl sådan utdelning,	
3) att, om utlottning eller uppsägning av obligation tillkännagives i Post- och Inrikes Tidningar, därom underrätta förmyndaren samt i sådant fall, så ock då underrättelse om utlottning eller uppsägning meddelas av förmyndaren, uppbära betalning för utlottad eller uppsagd obligation,	
4) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar företrädesrätt till teckning av ny aktie eller sådan obligation som avses i 5 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385) tillkommer den omyndige, *därom* underrätta förmyndaren samt efter	4) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar företrädesrätt till teckning av ny aktie eller sådan obligation som avses i 5 kap. aktiebolagslagen (1975: 1385) *och 5 kap. bankaktiebolagslagen (1986: 000)* tillkommer den omyndige, un-

[1] Lagen omtryckt 1976: 616.
[2] Senaste lydelse 1981: 1335.

framställning av denne verkställa teckningen och *jämväl* i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller obligationernas utbekommande eller *ock föranstalta om* försäljning av teckningsrätten,

derrätta förmyndaren *om detta* samt efter framställning av denne verkställa teckningen och *dessutom* i övrigt lämna erforderligt biträde till aktiernas eller obligationernas utbekommande eller *också se till att* försäljning *sker* av teckningsrätten,

5) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar ny aktie tillkommer den omyndige till följd av fondemission, vidtaga erforderliga åtgärder för aktiernas utbekommande,

6) att å skuldebrev eller annat fordringsbevis uppbära betalning av förfallna räntor och kapitalbelopp, då betalningfrivilligt erlägges, så ock, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vid utebliven betalning utfärda sådana betalningspåminnelser som är skäligen påkallade för att ta till vara den omyndiges rätt samt efter framställning av förmyndaren jämväl verkställa uppsägning hos gäldenären,

7) att, när å pantbrev eller annan inteckningshandling belöper betalning vid fördelning av köpeskillingen efter exekutiv auktion eller av löseskilling eller annan ersättning med avseende å den intecknade egendomen, på framställning av förmyndaren förete handlingen och uppbära betalningen,

8) att, då eljest betalning belöper å nedsatt värdehandling, på framställning av förmyndaren förete handlingen, om det erfordras, och uppbära betalningen,

9) att, då å värdehandling uppburits kapitalbelopp, därom ofördröjligen underrätta såväl förmyndaren som överförmyndaren och, då medel eljest uppburits av banken, underrätta förmyndaren i den ordning, varom överenskommelse träffats med honom,

10) att, där uppgift om gäldenärens adress kan av banken utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas eller eljest på förfrågan meddelas av förmyndaren, vidtaga laga åtgärder för fordrans vidmakthållande,

11) att ombesörja anteckning om innehav av pantbrev eller annan inteckningshandling och, när överförmyndaren medgivit inteckningshandlings uttagande för annan åtgärd av inskrivningsmyndigheten, förete handlingen hos myndigheten,

12) att, när överförmyndaren samtyckt till att värdehandling eljest uttages för att företes hos myndighet eller tjänsteman, förete handlingen hos myndigheten eller tjänstemannen, samt

13) att, då enligt kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar offentlig stämning utfärdats angående dödande av värdehandling, så ock då banken genom meddelande från kronofogdemyndigheten erhållit underrättelse, att exekutiv auktion å intecknad egendom blivit utlyst, därom underrätta förmyndaren.

Beträffande utländska värdehandlingar vare banken ansvarig allenast för handlingarnas förvaring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa

Härigenom föreskrivs att 2 och 6 §§ lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Såsom bidrag till kassan skall sparbank varje år, därest kassans behållning ej uppgår till tio miljoner kronor, erlägga ett belopp motsvarande två hundradels procent av de medel, som sparbanken vid utgången av nästföregående kalenderår förvaltade.	
Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *jämväl* grundfond, antingen *äro* eller genom bidragets erläggande skulle *bliva* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *jämlikt 26 § lagen om sparbanker.*	Vad nu sagts skall ej gälla sparbank, vars fondmedel, sedan i förekommande fall därifrån avdragits garantifond och i fondmedlen ingående förlagskapital samt under de tio första åren efter sparbankens bildande *även* grundfond, antingen *är* eller genom bidragets erläggande skulle *bli* otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder *enligt 2 kap. 10 § bankrörelselagen (1986:000).*
6 §[2]	
Kassans styrelse *må*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *äger* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt sparsparbank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *26 § lagen om sparbanker, ävensom* åt sparbank, som *eljest* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *så finnes* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.	Kassans styrelse *får*, efter prövning i varje särskilt fall och på villkor, som styrelsen *får* bestämma, med anlitande av kassans medel lämna dels bistånd åt bank, vars fondmedel till följd av inträffade förluster blivit otillräckliga för uppfyllande av kravet på egna fonder enligt *2 kap. 10 § bankrörelselagen (1986:000), och* åt sparbank, som *annars* på grund av inträffade eller väntade förluster råkat i eller kan befaras råka i svårigheter, dels ock, i den utsträckning *det bedöms vara* skäligt, gottgörelse åt insättare i sparbank, som trätt i likvidation eller försatts i konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1968: 604.
[2] Senaste lydelse 1968: 604.

Lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt

Härigenom föreskrivs att i 6 § 1 mom. lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt[1] orden "jordbrukets kreditkassor" skall bytas ut mot "föreningsbanker".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 6 § 1 mom. 1984: 1080.

Lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 7 § föräldrabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

15 kap.
7 §[1]

Penningar eller värdepapper, som av förmyndaren innehavas för den omyndiges räkning, skola av honom så förvaras, att de ej sammanblandas med penningar eller värdepapper, som tillhöra förmyndaren själv eller eljest innehavas av honom.

Har den omyndige aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *föres*, skall förmyndaren *tillse*, att den omyndige, så snart *ske kan*, *där upptages* som ägare. I fråga om aktier i avstämningsbolag *eller sådant bolag på vilket lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering är tillämplig* skall förmyndaren *därjämte* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *respektive 12 § lagen om förenklad aktiehantering*.

Andra stycket äger *ej* tillämpning i fråga om aktier som har förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *eller 16 § förstastycket lagen om förenklad aktiehantering*.

Föreslagen lydelse

Har den omyndige aktier eller andra därmed jämförliga värdepapper, över vilka enligt lag bok eller förteckning *förs*, skall förmyndaren *se till*, att den omyndige, så snart *det kan ske*, *tas upp där* som ägare. I fråga om aktier i avstämningsbolag skall förmyndaren *dessutom* göra anmälan till förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982:713) respektive 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986:000)*.

Andra stycket äger *inte* tillämpning i fråga om aktier som har förvaltarregistrerats enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1976: 612.

Lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige

Härigenom föreskrivs att i 5 a § lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige[1] orden "sådan kreditkassa som avses i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 5 a § 1984: 1116.

Lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

dels att i 1 § orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker",

dels att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Angående allmänt ombud, som förordnas i kreditinrättnings konkurs, *stadgas i lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.*	*Om* allmänt ombud, som förordnas i *en* kreditinrättnings konkurs, *finns det föreskrifter i 7 kap. 13 § bankrörelselagen (1986:000).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 43 § 1 mom. taxeringslagen (1956: 623) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
43 § 1 mom.[1]	
Envar, som har utbekommit utdelning på aktier i svensktaktiebolag, på vilket 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering* icke är tillämplig, så ock envar, som här i riket har utbekommit	Envar, som har utbekommit utdelning på aktier i svenskt aktiebolag, på vilket 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)* icke är tillämplig, så ock envar, som här i riket har utbekommit

a) utdelning på andelar i svensk ekonomisk förening, svensk aktiefond, för vilken register ej förs enligt 31 § aktiefondslagen (1974: 931), eller, om den icke har betalts ut genom Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), från utländsk juridisk person eller

b) ränta, vilken har erlagts mot avlämnande av kupong eller kvitto och icke har betalts ut genom värdepapperscentralen, på obligation, förlagsbevis eller annan för den allmänna rörelsen avsedd förskrivning,

är skyldig att till ledning för egen taxering vid mottagandet av utdelningen eller räntan avge särskild uppgift härom. Lyfts beloppet för annans räkning, och överlämnas ej därvid en av denne avgiven vederbörlig uppgift, skall uppgift i stället avges av den, som lyfter beloppet, och därvid uppges namn och hemvist på den, för vars räkning beloppet lyfts. Utbekommer någon utdelning eller ränta mot kupong, som han har förvärvat utan det värdepapper kupongen tillhör, skall också uppges namn och hemvist på den, från vilken kupongen har förvärvats.

Uppgift avfattas enligt fastställt formulär och avlämnas till den, som utbetalar utdelning eller ränta. Denne skall tillse att uppgift avlämnas, innan betalning sker.

Den som begär registrering hos värdepapperscentralen av värdepapper som avses berättiga till utdelning från utländsk juridisk person eller som åsyftas i första stycket b) skall samtidigt lämna uppgift om namn och hemvist på den, för vilkens räkning utdelningen eller räntan skall lyftas. Ändras förhållande om vilket sådan uppgift har lämnats, skall den som har lämnat uppgiften utan dröjsmål anmäla detta skriftligen till värdepapperscentralen. Bank eller fondkommis-	Den som begär registrering hos värdepapperscentralen av värdepapper som avses berättiga till utdelning från utländsk juridisk person eller som åsyftas i första stycket b) skall samtidigt lämna uppgift om namn och hemvist på den, för vilkens räkning utdelningen eller räntan skall lyftas. Ändras förhållande om vilket sådan uppgift har lämnats, skall den som har lämnat uppgiften utan dröjsmål anmäla detta skriftligen till värdepapperscentralen. Bank eller fondkommis-

[1] Senaste lydelse 1983: 385.

sionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier enligt lagen om förenklad aktiehantering, är skyldig att lämna sådan uppgift som rör ränta efter anmodan från värdepapperscentralen. Sådan anmodan får ej göras senare än fem år efter utbetalningen av räntan.	sionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier enligt lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering, är skyldig att lämna sådan uppgift som rör ränta efter anmodan från värdepapperscentralen. Sådan anmodan får ej göras senare än fem år efter utbetalningen av räntan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

23 §[1]

Övergår näringsverksamhet från en arbetsgivare till en annan och avtalas därvid att ansvaret för pensionsutfästelse skall överflyttas på efterträdaren, skall samtycke till överflyttningen inhämtas från innehavaren av pensionsfordringen. Tillsynsmyndigheten äger medge att samtycke icke behöver inhämtas, om efterträdaren kan anses god för pensionsutfästelsen.

Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillståndsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket 3 samma lag *samt i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra me ningen, nedsättning av aktie kapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfon den enligt 12 kap. 9 § andra stycket 3 försäkringsrörelse lagen (1982: 713).*

Har i författning meddelats särskilda bestämmelser om tillvaratagande av fordringsägares rätt vid fusion, gäller dessa i stället för reglerna i första stycket. Innehavare av pensionsfordran behöver dock ej förtecknas och kallas i ärende om fusion enligt 14 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om *tillsynsmyndigheten* medger det. Detsamma gäller i ärende om vinstutdelning enligt 6 kap. 5 § andra meningen, nedsättning av aktiekapitalet enligt 6 kap. 6 § och nedsättning av reservfonden enligt 12 kap. 4 § tredje stycket 3 samma lag.

Har ansvaret för pensionsutfästelse sålunda överflyttats, anses utfästelsen ha samma rättsverkningar som om arbetstagaren varit anställd hos efterträdaren från dagen för anställningen hos företrädaren. Efter överflyttningen är företrädaren fri från ansvar för utfästelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1982: 1085.

Lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att i 11 och 31 §§ lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Lagen omtryckt 1983: 578.
Senaste lydelse av
lagens rubrik 1975: 653
11 § 1982: 133
31 § 1983: 958.

Lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag

Härigenom föreskrivs att lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *2 § lagen (1970:596) om förenklad aktiehantering* eller enligt särskilt uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.	Avgifter som aktiebolag erlägger till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag för uppgifter enligt *3 kap. 8 § tredje stycket aktiebolagslagen (1975:1385), 3 kap. 8 § tredje stycket försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 8 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1986:000)* eller enligt särskilt uppdrag utgör avdragsgill kostnad vid beräkning enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt av nettointäkt av den förvärvskälla som utgör det utbetalande bolagets huvudsakliga verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse 1984: 1067.

Lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624)

Härigenom föreskrivs att 2, 7 och 12 §§ kupongskattelagen (1970: 624) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
I denna lag förstås med	I denna lag förstås med
avstämningsbolag: aktiebolag som är avstämningsbolag enligt 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller på vilket lagen (1970:596) omförenklad aktiehantering är tillämplig*,	avstämningsbolag: aktiebolag som är avstämningsbolag enligt 3 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen (1986:000)*,
värdepapperscentralen: Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,	värdepapperscentralen: Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
fondbolag: aktiebolag som utövar aktiefondsverksamhet enligt aktiefondslagen (1974: 931),	fondbolag: aktiebolag som utövar aktiefondsverksamhet enligt aktiefondslagen (1974: 931),
registrerande fondbolag: fondbolag som enligt 31 § aktiefondslagen för register över innehav av andelar i aktiefond som bolaget förvaltar,	registrerande fondbolag: fondbolag som enligt 31 § aktiefondslagen för register över innehav av andelar i aktiefond som bolaget förvaltar,
förvaringsbank: bank som enligt aktiefondslagen förvarar tillgångarna i aktiefond samt mottager inbetalningar och ombesörjer utbetalningar som avser fonden,	förvaringsbank: bank som enligt aktiefondslagen förvarar tillgångarna i aktiefond samt mottager inbetalningar och ombesörjer utbetalningar som avser fonden,
utdelningstillfälle: för avstämningsbolag den i 3 kap. 8 § aktiebolagslagen *(1975:1385) eller 21 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering* avsedda dagen för avstämning och för andra aktiebolag liksom i fråga om aktiefond den dag då utdelningen blir tillgänglig för lyftning,	utdelningstillfälle: för avstämningsbolag den i 3 kap. 8 § aktiebolagslagen, *3 kap. 8 § försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 8 § bankaktiebolagslagen* avsedda dagen för avstämning och för andra aktiebolag liksom i fråga om aktiefond den dag då utdelningen blir tillgänglig för lyftning,
utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället.	utdelningsberättigad: den som är berättigad att lyfta utdelning för egen del vid utdelningstillfället.

7 §[2]

Värdepapperscentralen skall vid utbetalning av utdelning innehålla kupongskatt, om ej av tillgänglig uppgift om den utdelningsberättigade framgår, att denne ej är skattskyldig. Kupongskatt skall vidare innehållas i det fall att utdelning ej kunnat ske till följd av bristande uppgift om den utdelningsberättigade.

[1] Senaste lydelse 1975: 1383.
[2] Senaste lydelse 1975: 1383.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Uppgift som avses i första stycket skall avges skriftligen och lämnas till värdepapperscentralen i samband med begäran om införing i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller 12 § lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering* samt i övrigt när centralen begär det av den som avses med införingen. Ändras förhållande varom uppgift lämnats och som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, skall uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till värdepapperscentralen.	Uppgift som avses i första stycket skall avges skriftligen och lämnas till värdepapperscentralen i samband med begäran om införing i aktieboken eller i förteckning enligt 3 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (1982: 713) eller 3 kap. 13 § bankaktiebolagslagen (1986: 000)* samt i övrigt när centralen begär det av den som avses med införingen. Ändras förhållande varom uppgift lämnats och som är av betydelse för bedömning av frågan om skattskyldighet enligt denna lag, skall uppgiftslämnaren utan dröjsmål skriftligen anmäla detta till värdepapperscentralen.

Värdepapperscentralen skall senast fyra månader efter utdelningstillfället lämna den utdelningsberättigade skriftlig uppgift om det belopp som innehållits i kupongskatt för denne.

12 §[3]

Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen (1975: 1385) *eller 16 § första stycket lagen (1970: 596) om förenklad aktiehantering* gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaltaren. Är fråga om utdelning på andel i aktiefond, som förvaltas av registrerande fondbolag, gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaringsbanken. Uppgift enligt 7 § första stycket skall lämnas på sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när förvaringsbanken begär det, av den som registreringen avser enligt aktiefondslagen (1974: 931). Registrerande fondbolag är skyldigt att omedelbart lämna förvaringsbanken upplysning om förhållande som	Vid förvaltarregistrering enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen (1975: 1385), *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen (1982: 713) eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000)* styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaltaren. Är fråga om utdelgäller bestämmelserna i 7 §, ning på andel i aktiefond, 8 § första och andra som förvaltas av registrerande fondbolag, gäller bestämmelserna i 7 §, 8 § första och andra styckena, 9–11, 20 samt 22 §§ denna lag om värdepapperscentralen i stället förvaringsbanken. Uppgift enligt 7 § första stycket skall lämnas på sätt som föreskrivs i 7 § andra stycket i samband med registreringen av andelsinnehavet samt i övrigt när förvaringsbanken begär det, av den som registreringen avser enligt aktiefondslagen (1974: 931). Registrerande fondbolag är skyldigt att

[3] Senaste lydelse 1980: 76.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
är av betydelse för frågan om innehållande av kupongskatt.	omedelbart lämna förvaringsbanken upplysning om förhållande som är av betydelse för frågan om innehållande av kupongskatt.
Värdepapperscentralen skall vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till riksskatteverket om förvaltning enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *punkten* aktiebolagslagen *(1975: 1385) eller 16 § första stycket lagen om förenklad aktiehantering.*	Värdepapperscentralen skall vid redovisning enligt 8 § lämna uppgift till riksskatteverket om förvaltning enligt 3 kap. 10 § andra stycket första *meningen* aktiebolagslagen, *3 kap. 10 § andra stycket första meningen försäkringsrörelselagen eller 3 kap. 11 § första stycket bankaktiebolagslagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

18 Förslag till

Lag om ändring i ackordslagen (1970: 847)

Härigenom föreskrivs att i 48 § ackordslagen (1970: 847) orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972: 262) om understödsföreningar[1]

dels att i 24 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank" och orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank"

dels att 12 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 §[2]	
Understödsförenings firma skall innehålla ettdera av orden "understödsförening" eller "försäkringsförening". Meddelar förening uteslutande eller huvudsakligen sjukhjälp får firman dock i stället innehålla ordet "sjukkassa".	
I firman får *ej* ordet "bolag" eller annat uttryck, som betecknar ett bolagsförhållande, *eller ordet "bank" intagas* på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av ett bolag *eller av en bank*. Firman får *ej* heller innehålla ordet "erkänd" eller såväl ordet "ömsesidig" som ordet "försäkring".	I firman får *inte* ordet "bolag" eller annat uttryck, som betecknar ett bolagsförhållande, *tas in* på sådant sätt att därav kan föranledas det misstaget att firman innehas av ett bolag. Firman får *inte* heller innehålla ordet "erkänd" eller såväl ordet "ömsesidig" som ordet "försäkring".

Firman skall tydligt skilja sig från annan förut registrerad, ännu bestående understödsförenings firma. För registrering av understödsförenings firma gäller i övrigt vad som föreskrives i firmalagen (1974: 156).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Understödsförening får använda ordet bank i sin firma om föreningen vid utgången av år 1986 använde ordet bank i firman.

[1] Senaste lydelse av 24 § 1982: 1082.
[2] Senaste lydelse 1974: 171.

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att i 57 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Lagen omtryckt 1982: 432.
Senaste lydelse av 57 § 1976: 150.

Lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel[1] orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank" och ordet "jordbrukskassa" skall bytas ut mot "lokal föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

[1] Senaste lydelse av 2 § 1980: 1095.

Lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)

Härigenom föreskrivs att i 26 § aktiefondslagen (1974: 931) orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "svensk föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 och 10 §§ aktiebolagslagen (1975: 1385)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
8 §	
I bolagsordningen kan intagas förbehåll att den som på fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i förteckning enligt 12 § skall anses behörig att mottaga utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer aktieägare. Om förbehållet införes genom ändring av bolagsordningen, skall styrelsen fastställa och vid anmälan för registrering av bolagsstämmans beslut för registrering anmäla dag från vilken förbehållet skall tillämpas.	
Bolag i vars bolagsordning finns sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) kallas i denna lag avstämningsbolag.	
För avstämningsbolag skall följande uppgifter fullgöras av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), nämligen att	För avstämningsbolag skall följande uppgifter fullgöras av Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen), nämligen att
1. föra aktiebok, aktiebrevsregister och förteckning enligt 12 §,	1. föra aktiebok, aktiebrevsregister och förteckning enligt 12 §,
2. pröva frågor om införing av aktieägare i aktieboken,	2. pröva frågor om införing av aktieägare i aktieboken,
3. svara för utskrift av aktiebok och sammanställning av uppgifter enligt *19 §* lagen *(1970:596)* om förenklad aktiehantering,	3. svara för utskrift av aktiebok och sammanställning av uppgifter enligt *7 §* lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering,
4. avstämma aktiebok och förteckning enligt 12 §,	4. avstämma aktiebok och förteckning enligt 12 §,
5. utsända aktiebrev, utdelning och emissionsbevis,	5. utsända aktiebrev, utdelning och emissionsbevis,
6. svara för utbyte av aktiebrev och därmed sammanhängande åtgärder,	6. svara för utbyte av aktiebrev och därmed sammanhängande åtgärder,
7. vidtaga åtgärder enligt 4 kap. 17 § i fråga om ej uttagen aktie.	7. vidtaga åtgärder enligt 4 kap. 17 § i fråga om ej uttagen aktie.
10 §	
I avstämningsbolag införes aktieägarna i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer och postadress. För varje ägare anges det antal aktier han äger av olika slag. I stället för aktienummer anges aktiebrevs ordningsnummer. Aktieboken föres med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.	
I avstämningsbolag kan bank eller fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, införas i aktiebrev och i aktieboken i stället för ägaren till de aktier som omfattas av lämnat förvaltningsuppdrag. Är aktier i avstämningsbolag föremål för handel vid utländsk fondbörs, kan,	

[1] Lagen omtryckt 1982: 739.

efter särskilt tillstånd, i bolagets aktiebrev och aktiebok, i stället för aktieägare som är bosatt utomlands, införas den som fått uppdrag att i utlandet förvalta hans aktier.

I aktiebrev och i aktieboken skall i fall som avses i andra stycket anmärkas att aktien innehas för annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt första stycket skall införas om aktieägare.

För rätt till registrering som förvaltare kräves utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för envar hålla tillgänglig sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1970:596)* om förenklad aktiehantering.

För rätt till registrering som förvaltare kräves utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införing av ägare i aktieboken. Om auktorisation och tillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för envar hålla tillgänglig sammanställning av uppgifter från förvaltare om aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar

Härigenom föreskrivs att i 2 § lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar orden "ekonomisk förening som ingår i jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag

dels att i 3, 4 och 6 §§ orden "centralkassa" respektive "centralkassa för jordbrukskredit" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "central föreningsbank" i motsvarande form,

dels att i 3 § ordet "jordbrukskassa" skall bytas ut mot "lokal föreningsbank",

dels att 2, 7, 8, 10, 17 och 22 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Med företag avses i denna lag bankinstitut eller försäkringsbolag, varå lagen är tillämplig.	
Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975: 1385) eller vid en motsvarande tillämpning av dessa bestämmelser* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra, *under förutsättning att moderföretaget är bankinstitut eller försäkringsbolag som avses i 4 § första stycket.*	Med koncern förstås i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i *1 kap. 3 § första eller andra stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 1 kap. 2 § första eller andra stycket sparbankslagen (1986: 000), 1 kap. 8 § första eller andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000) eller 1 kap. 9 § första, andra eller fjärde stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713)* är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra.
7 §	
Vid tillämpning av *71 § första stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse* och *av 26 § första stycket första punkten lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen* skall hänsyn *ej tagas* till arbetstagarledamot.	Vid tillämpning av *7 kap. 1 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 1 § första stycket sparbankslagen (1986: 000), 6 kap. 1 § första stycket föreningsbankslagen (1986: 000)* och *8 kap. 1 § första stycket försäkringsrörelselagen (1982: 713)* skall hänsyn *inte tas* till arbetstagarledamot.
8 §	
Bestämmelserna i *72 § andra stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse, 37 § andra stycket 1 lagen (1955: 416) omsparbanker och 26 § andra stycket lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen äger ej tillämpning* på arbetstagarledamot.	Bestämmelserna i *7 kap. 3 § tredje stycket första meningen bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 3 § andra stycket första meningen sparbankslagen (1986: 000) och 6 kap. 3 § tredje stycket första meningen föreningsbankslagen (1986: 000) skall inte tillämpas* på arbetstagarledamot.

10 §

Bestämmelserna i 5 § första stycket 6 lagen (1955: 183) ombankrörelse, 6 § 6 och 22 § andra stycket lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar samt 6 § första stycket 7 och 170 § första stycket 5 lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse gäller *ej* arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

Bestämmelsen i 6 kap. 3 § andra stycket föreningsbankslagen (1986: 000) gäller *inte* arbetstagarledamot eller suppleant för sådan ledamot.

17§

En arbetstagarrepresentant får närvara och deltaga i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Avser uppdrag enligt *74 § andra stycket lagen (1955: 183) om bankrörelse eller 39 § första stycket lagen (1955: 416) om sparbanker* regionstyrelse eller motsvarande organ, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Avser uppdrag enligt *7 kap. 6 § första stycket bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 6 § första stycket sparbankslagen (1986: 000) eller 6 kap. 6 § första stycket föreningsbankslagen (1986: 000)* regionstyrelse eller motsvarande organ, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem jämte en suppleant skall omfattas av uppdraget. Sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Enas ej arbetstagarorganisationerna om annat, utses representant som avses i första och andra styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

22 §

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *88 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, 37 § lagen (1951: 308) om ekonomiska föreningar samt 90 § och 204 § 3 mom. lagen (1948: 433) om försäkringsrörelse* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

I anmälan om styrelsens sammansättning enligt *7 kap. 18 § bankaktiebolagslagen (1986: 000), 3 kap. 17 § sparbankslagen (1986: 000, 6 kap. 17 § föreningsbankslagen (1986: 000) och 8 kap. 17 § försäkringsrörelselagen (1982: 713)* skall anges om ledamot eller suppleant har utsetts enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

26 Förslag till

Lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981)

Härigenom föreskrivs att i 11 § konsumentkreditlagen (1977: 981) orden "kreditkassa inom jordbrukskasserörelsen" skall bytas ut mot "föreningsbank".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748)

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979: 748)
dels att i 1 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank",
dels att 16–18, 21, 38 och 43 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
16 §[1]	
Fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som anges i 15 § första stycket 4 till ett anskaffningsvärde som uppgår till högst fyra miljoner kronor eller som svarar mot fyra procent av den genomsnittliga årsomsättningen i bolagets kommissionshandel under de fem närmast föregående kalenderåren, dock högst femtio miljoner kronor. I fråga om bolag som ej har varit verksamt under fem kalenderår skall den genomsnittliga årsomsättningen i stället avse den tid bolaget har varit verksamt.	
	Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975: 1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.
Vid tillämpningen av första stycket skall ej medräknas innehav av sådan aktie eller andel som avses i 15 § andra och tredje styckena.	
Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som avses i första stycket i större omfattning än som anges där.	
17 §	
För att skydda fordran får fondkommissionsbolag utan hinder av vad i 15 och 16 §§ sägs dels på offentlig auktion eller fondbörs eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller *pantsatt* för fordringen, dels som betalning *övertaga för fordringen pantsatt egendom* eller annan egendom, om	För att skydda fordran får fondkommissionsbolag utan hinder av vad i 15 och 16 §§ sägs dels på offentlig auktion eller fondbörs eller *sådan marknad som avses i 2 § andra stycket lagen (1979:749) om Stockholms fondbörs eller* vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller *utgör säkerhet*

[1] Senaste lydelse 1984: 438.

det *är uppenbart* att bolaget annars skulle lida avsevärd förlust.	för fordringen, dels som betalning *överta egendom som utgör säkerhet för fordringen* eller annan egendom, om det *finns anledning att anta* att bolaget annars skulle lida avsevärd förlust.
Egendom som fondkommissionsbolag har förvärvat enligt första stycket skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget.	Egendom som fondkommissionsbolag har förvärvat enligt första stycket skall avyttras så snart det lämpligen kan ske och senast när det kan äga rum utan förlust för bolaget. *Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.*
Förvärv enligt första stycket skall *ofördröjligen* anmälas till bankinspektionen.	Förvärv enligt första stycket skall anmälas till bankinspektionen *enligt de närmare föreskrifter som utfärdas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av bankinspektionen.*

18 §

Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar och till garantiförbindelser som bolaget har ingått (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tagas upp till sitt nettovärde.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *57 § lagen (1955:183) om bankrörelse* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fond-	Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt *2 kap. 9 § bankrörelselagen (1986:000)* gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommis-

kommissionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

sionsbolaget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

21 §[2]

För kredit som fondkommissionsbolag lämnar skall finnas betryggande säkerhet i fondpapper som har inregistrerats vid fondbörs eller som har utbjudits till försäljning under sådana förhållanden att det är sannolikt att de inom ett år från kreditens beviljande kommer att inregistreras vid fondbörs eller aktier, som omfattas av sådant avtal som avses i 4 § första stycket 3 lagen (1985: 571) om värdepappersmarknaden.

Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa aktier även aktier i fondkommissionsbolaget eller dess moderbolag, får bolaget utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) som pant motta även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen utfärdar närmare föreskrifter om vilka begränsningar som i detta fall skall gälla.

Om säkerhet som har ställts vid kreditens beviljande nedgår i värde under kredittiden, får även annan egendom eller borgen godtagas som tilläggssäkerhet.

38 §

I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt, alltefter bankinstitutets art, *lagen (1955: 183) om bankrörelse, lagen (1955: 416) om sparbanker eller lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.*

I fråga om bankinstituts fondkommissionsrörelse gäller 23 § andra stycket, 24 §, 29 § 2 och 3, 30 § tredje stycket samt *bankrörelselagen (1986:000) och*, alltefter bankinstitutets art, *bankaktiebolagslagen (1986:000), sparbankslagen (1986:000) eller föreningsbankslagen (1986:000).*

43 §[3]

För att täcka kostnaden för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall fondkommissionsbolag årligen betala bidrag enligt de närmare fö-

För att täcka kostnaden för bankinspektionens tillsynsverksamhet skall fondkommissionsbolag årligen betala bidrag enligt de närmare fö-

[2] Senaste lydelse 1985: 572.
[3] Senaste lydelse 1985: 572.

reskrifter som meddelas av regeringen. Bidraget får ej överstiga en och en halv procent av det sammanlagda beloppet av intäkterna i rörelsen under nästföregående räkenskapsår. För tillsyn över fondkommissionsrörelse som bedrivs av bankinstitut betalas bidrag enligt bestämmelser i *lagen (1955:183) om bankrörelse, lagen (1955:416) om sparbanker och lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.*	reskrifter som meddelas av regeringen. Bidraget får ej överstiga en och en halv procent av det sammanlagda beloppet av intäkterna i rörelsen under nästföregående räkenskapsår. För tillsyn över fondkommissionsrörelse som bedrivs av bankinstitut betalas bidrag enligt bestämmelser i *bankrörelselagen (1986:000).*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

2. Har ett fondkommissionsbolag före den 1 januari 1987 förvärvat egendom under sådana förhållanden som anges i 17 § krävs inte bankinspektionens tillstånd för fortsatt innehav under år 1987, även om en tid av tre år eller mera har förflutit från förvärvet.

Lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1980: 2) om finansbolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §[1]	
Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, *centralkassa för jordbrukskredit*, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.	Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som innestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, *central föreningsbank*, kreditaktiebolag och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.
Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller *centralkassa för jordbrukskredit*. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.	Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser, som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller *central föreningsbank*. Till upplåningen skall läggas beloppet av de garantiförpliktelser bolaget iklätt sig.
Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas,	Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas,
1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, *centralkassa för jordbrukskredit* eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,	1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, *central föreningsbank* eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,
2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i *57 § lagen*	2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i *2 kap. 9 § bank-*

[1] Senaste lydelse 1980: 1112.

(1955:183) om bankrörelse, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

rörelselagen (1986:000), intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital, som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet föreskriva att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982: 713)[1]

dels att i 7 kap. 9 § orden "centralkassa för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "central föreningsbank",

dels att 3 kap. 8 och 10 §§ samt 9 kap. 2 och 3 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
8 §	
I bolagsordningen kan förbehåll tas in om att den som på en fastställd avstämningsdag är införd i aktieboken eller i en förteckning enligt 12 § skall anses behörig att ta emot utdelning, emissionsbevis och, vid fondemission, brev på ny aktie som tillkommer en aktieägare. Om förbehållet förs in genom en ändring av bolagsordningen, skall styrelsen när ändringen har stadfästs fastställa från vilken dag förbehållet skall tillämpas och för registrering anmäla detta samtidigt som den anmäler bolagsstämmans beslut för registrering.	
Ett försäkringsaktiebolag som har ett sådant förbehåll (avstämningsförbehåll) i sin bolagsordning kallas i denna lag avstämningsbolag.	
För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att	För avstämningsbolag skall Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (värdepapperscentralen) fullgöra uppgifterna att
1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 12 §,	1. föra aktieboken, aktiebrevsregistret och förteckningen enligt 12 §,
2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,	2. pröva frågor om införande av aktieägarna i aktieboken,
3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt *19 §* lagen *(1970:596)* om förenklad aktiehantering,	3. svara för utskriften av aktieboken och sammanställningen av uppgifterna enligt *7 §* lagen *(1986:000)* om förenklad aktiehantering,
4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 12 §,	4. stämma av aktieboken och förteckningen enligt 12 §,
5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,	5. sända ut aktiebreven, utdelningen och emissionsbevisen,
6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och	6. svara för utbyten av aktiebreven och de därmed sammanhängande åtgärderna och
7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 19 § i fråga om aktier som inte är uttagna.	7. vidta åtgärder enligt 4 kap. 19 § i fråga om aktier som inte är uttagna.
10 §	
I avstämningsbolag förs aktieägarna in i aktieboken med uppgift om personnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress. För var-	

[1] Senaste lydelse av 7 kap. 9 § 1982: 1086.

je ägare anges det antal aktier av olika slag som denne äger. I stället för aktienumret anges aktiebrevets ordningsnummer. Aktieboken förs med maskin för automatisk databehandling eller på något annat liknande sätt.

Har aktier i ett avstämningsbolag lämnats till förvaltning hos en bank eller en fondkommissionär, som är auktoriserad som förvaltare av aktier, kan i stället för aktieägaren banken eller fondkommissionären föras in i aktiebrevet och i aktieboken. Är aktierna i ett avstämningsbolag föremål för handel vid en utländsk fondbörs, kan, efter särskilt tillstånd, i bolagets aktiebrev och aktiebok, i stället för en aktieägare som är bosatt utomlands, föras in den som fått uppdrag att i utlandet förvalta hans aktier.

I aktiebrevet och i aktieboken skall anmärkas att aktien innehas för någon annans räkning. Detsamma gäller emissionsbevis som utfärdas på grund av förvaltarregistrerad aktie och som är ställt till viss man. Beträffande förvaltaren antecknas i aktieboken samma uppgifter som enligt första stycket skall föras in om aktieägaren.

För rätt till registrering som förvaltare krävs utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation och tilltillstånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralen att för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1970: 596)* om förenklad aktiehantering.

För rätt till registrering som förvaltare krävs utöver vad som sägs i andra stycket att förvaltaren uppfyller de villkor som gäller för införande av ägaren i aktieboken. Om auktorisation och stånd enligt denna paragraf, om förvaltares åligganden samt om skyldighet för bolaget och värdepapperscentralenatt för var och en hålla tillgänglig en sammanställning av uppgifter från förvaltare om de aktieägare, som har mer än femhundra aktier i bolaget registrerade i förvaltares namn, finns bestämmelser i lagen *(1986: 000)* om förenklad aktiehantering.

6 kap.

6 §

Om nedsättningsbeloppet helt eller delvis skall användas enligt 1 § första stycket 2 eller 3, får nedsättningsbeslutet inte verkställas utan rättens tillstånd, såvida inte samtidigt bolaget genom nyemission tillförs ett belopp som minst svarar mot nedsättningsbeloppet.

Rättens tillstånd skall sökas senast två månader efter det att nedsättningsbeslutet har registrerats. Till ansökningshandlingen skall fogas bevis att nedsättningsbeslutet har registrerats.

Rätten skall utan dröjsmål inhämta försäkringsinspektionens yttrande om eller i vad mån nedsättningen kan komma att inverka på försäkringstagarnas rätt. Finner rätten med hänsyn till yttrandets innehåll att nedsättningen inte bör verkställas, skall ansökningen genast avslås. I annat fall skall rätten kalla bolagets borgenärer och förelägga dem som vill bestrida ansökningen att senast en viss dag skriftligen hos rätten anmäla detta. I föreläggandet skall anges att den som inte gjort sådan anmälan anses ha medgivit ansökningen. I kallelsen skall ett kortfattat sammandrag av inspektionens yttrande tas in. Kallelsen skall genast kungöras genom rättens försorg i Post- och Inrikes Tidningar.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av försäkringstagare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas. *Om den rätt som innehavare av pensionsfordringar har finns bestämmelser i 23 § andra stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.*	Om ansökningen inte bestrids eller om de borgenärer som bestrider den får full betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar eller, beträffande bestridande av försäkringstagare, om inspektionens yttrande ger grund för det, skall tillstånd meddelas.

Om en borgenär även är gäldenär i samma rättsförhållande, har han inte rätt till betalning eller säkerhet enligt fjärde stycket.

9 kap.

2 §

Aktieägarnas, delägarnas och garanternas rätt vid bolagsstämman får utövas genom ombud med skriftlig, dagtecknad fullmakt. Sådan fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Om bolagsordningen innehåller bestämmelser att delägarnas rätt att besluta om försäkringsbolagets angelägenheter skall tillkomma särskilt utsedda delegerade, får delägarna inte utöva någon beslutanderätt vid bolagsstämman. Delegerade får inte rösta genom ombud.

Varje aktieägare, delägare, delegerad eller garant kan vid bolagsstämman medföra högst ett biträde.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst försäkringsaktiebolag får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar. En fondstyrelse får för högst ett år i sänder överlåta åt en eller flera fackliga organisationer med medlemmar anställda hos bolaget och, om bolaget är moderbolag i en koncern, hos dess dotterbolag att var för sig utöva rösträtt för aktier som styrelsen förvaltar.

3 §

I ett försäkringsaktiebolag kan ingen rösta för egna och andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de aktier som företräds på stämman, om inte något annat följer av bolagsordningen.

Aktieägaren eller den röstberättigade i ett ömsesidigt försäkringsbolag får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller andra förpliktelser gentemot bolaget, eller

3. sådan talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande någon annan, om aktieägaren eller den röstberättigade i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första och andra styckena om aktieägare och andra röstberättigade gäller även deras ombud.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst försäkringsaktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av första och tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att i 12 och 18 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden[1] orden "centralkassor för jordbrukskredit" skall bytas ut mot "centrala föreningsbanker".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

1 Senaste lydelse av
12 § 1984: 435
18 § 1984: 435.

Lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277)

Härigenom föreskrivs att 1 § bulvanlagen (1985: 277) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §	
Denna lag gäller när ett bulvanförhållande används för att kringgå ett sådant hinder mot att förvärva eller behålla viss egendom eller rättighet som uppställs i	
1. *18 § lagen (1955:183) om bankrörelse*,	1. *3 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1986:000)*,
2. lagen (1975: 1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,	2. lagen (1975: 1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,
3. lagen (1976: 240) om förvärv av eldistributionsanläggning m. m.,	3. lagen (1976: 240) om förvärv av eldistributionsanläggning m. m.,
4. jordförvärvslagen (1979: 230),	4. jordförvärvslagen (1979: 230),
5. 8 a § fondkommissionslagen (1979: 748),	5. 8 a § fondkommissionslagen (1979: 748),
6. 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag,	6. 6 a § lagen (1980: 2) om finansbolag,
7. lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., eller	7. lagen (1982: 617) om utländska förvärv av svenska företag m. m., eller
8. lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.	8. lagen (1982: 618) om utländska förvärv av fast egendom m. m.

Med ett bulvanförhållande avses i lagen att någon *(bulvanen)* utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans *(huvudmannens)* räkning.

Vad som sägs i det följande om egendom som ett bulvanförhållande avser har tillämpning också på rättigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1986-06-11

Närvarande: justitierådet Knutsson, f. d. justitierådet Sterzel, regeringsrådet Tottie.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 17 april 1986 har regeringen på hemställan av statsrådet Johansson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. bankrörelselag,
2. föreningsbankslag,
3. bankaktiebolagslag,
4. sparbankslag,
5. lag om införande av ny banklagstiftning,
6. lag om förenklad aktiehantering,
7. lag om ändring i lagen (1924: 322) om vård av omyndigs värdehandlingar,
8. lag om ändring i lagen (1934: 300) om sparbankernas säkerhetskassa,
9. lag om ändring i lagen (1947: 577) om statlig förmögenhetsskatt,
10. lag om ändring i föräldrabalken,
11. lag om ändring i lagen (1950: 272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige,
12. lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
13. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
14. lag om ändring i lagen (1967: 531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m.,
15. lag om ändring i lagen (1968: 576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
16. lag om ändring i lagen (1970: 599) om avdrag vid inkomsttaxeringen för avgifter till Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag,
17. lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624),
18. lag om ändring i ackordslagen (1970: 847),
19. lag om ändring i lagen (1972: 262) om understödsföreningar,
20. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
21. lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel,
22. lag om ändring i aktiefondslagen (1974: 931)
23. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975: 1385)
24. lag om ändring i lagen (1976: 351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar,
25. lag om ändring i lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag,
26. lag om ändring i konsumentkreditlagen (1977: 981),
27. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979: 748),
28. lag om ändring i lagen (1980: 2) om finansbolag,

29. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982: 713),

30. lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

31. lag om ändring i bulvanlagen (1985: 277).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorerna Ulla Lundquist och Samuel Hermelin samt departementssekreteraren Tomas Tetzell.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet:*

De framlagda lagförslagen innebär, som framhålls i remissen, väsentliga ändringar lagtekniskt sett men endast begränsade sakliga nyheter. Vad som åsyftas är i första hand en anpassning till aktiebolagslagen. Vid sidan av en bankrörelselag med bl. a. gemensamma rörelseregler för de tre typerna av bankinstitut föreslås för envar av dessa en egen associationsrättslig lag, parallell med aktiebolagslagen och utan hänvisningar till denna. Remissen följer härvidlag samma mönster som försäkringsrörelselagen och det tidigare granskade förslaget till ny lag om ekonomiska föreningar.

Lagrådet är, som följer av det sagda, väl medvetet om att den lagteknik som begagnats ansluter till tidigare lagstiftningsärenden. Det är emellertid angeläget att i detta sammanhang framhålla, att denna lagteknik är förenad med rätt stora nackdelar. Den totala lagregleringen ökar högst avsevärt genom att samma eller åtminstone mycket likartade bestämmelser förs in i flera lagar. Vissa regler kommer att återfinnas i sex lagar, med endast små variationer. I stor utsträckning är det också i huvudsak samma motiv som kommer tillbaka i flera sammanhang, och de bygger i sin tur på förarbetena till aktiebolagslagen. Om flera av de ämnen som behandlas gäller dessutom, att de har krävt en avsevärd mängd komplicerad lagtext, som sällan eller aldrig lär bli tillämpad. En konsekvens av denna omfattande reglering är vidare att de för varje banktyp kännetecknande dragen blir undanskymda. Detta är en nackdel som är särskilt kännbar i fråga om föreningsbankerna.

Det är svårt att känna sig övertygad om att de här påtalade olägenheterna kommer att uppvägas av fördelar i det praktiska livet, även om det upplysts att uppläggningen svarar mot önskemål från de berörda intressenterna. De nya lagarna kan måhända inte beredas plats i lagboken. Då olika konkreta frågor skall besvaras, kommer man ofta att få gå till aktiebolagslagens förarbeten. Särskilda tolkningssvårigheter kan också uppkomma vid en jämförelse mellan motsvarande bestämmelser i de olika lagarna. Över huvud taget är det värt att uppmärksamma, att en lagteknik som den här valda är en väg bland andra som leder till en sådan alltmer omfattande författningsreglering som ofta kritiseras i den allmänna debatten.

Enligt lagrådets mening kan det ifrågasättas, om det inte hade varit bättre att bygga ut den föreslagna bankrörelselagen – som i sig är ett förtjänstfullt steg mot en enklare lagstiftning – med ytterligare gemensamma bestämmelser samt i övrigt minska specialregleringen för de tre banktyperna väsentligt genom hänvisningar till aktiebolagslagen resp. lagen om ekonomiska föreningar. Lagrådet vill emellertid inte motsätta sig de nu framlagda förslagen av tekniska skäl. Vid detta ställningstagande har lagrådet också beaktat att det i och för sig har lagts ned ett gott arbete på varje

lagförslag. De här anförda synpunkterna avser närmast lagtekniken i allmänhet. Man bör i framtiden bl. a. bättre beakta de önskemål om färre och enklare lagar m. m. som fördes fram i regeringens program förra året för den offentliga sektorns förnyelse (skr. 1984/85: 202).

Lagrådet förutsätter att det i detta ärende sker en ytterligare teknisk kontroll i samband med propositionsarbetet i syfte att så långt som möjligt garantera enhetlighet och konsekvens i lagtexterna.

Förslaget till bankrörelselag

2 kap. 5 §

Enligt denna paragraf har en bank möjlighet att ta över hela eller del av en annan banks rörelse, dock att det krävs särskilt tillstånd om övertagandet avser mer än en obetydlig del av rörelsen. Paragrafen är generellt utformad och omfattar alltså även överföring från en föreningsbank till ett bankaktiebolag eller en sparbank. I motiven till paragrafen sägs emellertid att föreningsbankernas speciella associationsrättsliga uppbyggnad sannolikt omöjliggör sådana förvärv.

FBL innehåller i 10 kap. 8 § särskilda regler om övertagande av del av en föreningsbanks rörelse.

Paragrafen behandlar två sådana fall, dels överföring från en lokal föreningsbank till en annan, dels överföring från en lokal eller central föreningsbank till en central sådan bank. I det förstnämnda fallet krävs medgivande från vederbörande centrala föreningsbank, i det senare tillstånd av regeringen eller bankinspektionen. Något undantag görs inte för fall då övertagandet avser endast en obetydlig del av rörelsen. Motiven synes utgå från att det endast är i de här behandlade situationerna som det kan bli fråga om att – annat än genom fusion – överföra en föreningsbanks rörelse till en annan bank. I motiven sägs sålunda bl. a. att det alltjämt bör gälla att en föreningsbank inte får överlåta sin bankrörelse till annan än en föreningsbank.

Av det sagda synes framgå att möjligheterna att förvärva en föreningsbanks rörelse får anses uttömmande reglerade genom 10 kap. FBL. Något utrymme för tillämpning av 2 kap. 5 § BRL på sådana förvärv kommer därmed inte att finnas. Till undvikande av motsägelser och oklarhet i lagtexten föreslår lagrådet att paragrafen inleds med orden "En bank får förvärva ett *bankaktiebolags* eller en *sparbanks* rörelse – – –".

3 kap. 5 §

Föreskriften i fjärde stycket torde endast syfta på den som är obehörig på grund av jävsbestämmelserna i denna paragraf, inte exempelvis på den som saknar behörighet enligt reglerna om medborgarskap m. m. i 3 §. I styckets första mening bör därför efter orden "någon som" tillfogas "enligt denna paragraf". Vidare bör stycket lämpligen placeras sist i paragrafen, så att det framgår klarare att bestämmelsen omfattar även de speciella jävsreglerna för sparbanker och föreningsbanker.

Aktiebolagslagen och NFL innehåller särskilda föreskrifter om att den som inte är behörig att vara revisor i ett moderföretag inte heller kan vara revisor i ett dotterföretag. Detta bör gälla även i bankkoncerner. Lagrådet föreslår därför att i ett nytt sjätte stycke införs en regel av följande lydelse:

"Den som enligt denna paragraf inte är behörig att vara revisor i en bank kan inte heller vara revisor i ett dotterföretag till banken."

4 kap. 3 §

Reglerna i tredje stycket om påteckning på årsredovisningen torde böra tillämpas även beträffande de handlingar som sänds in till bankinspektionen (jfr 11 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen). Föreskrifter härom kan i och för sig meddelas av regeringen eller, efter bemyndigande, av inspektionen. Lagrådet ifrågasätter emellertid om inte lämpligen bestämmelserna i denna paragraf bör utvidgas på ett sätt som gör sådana föreskrifter överflödiga. Detta kan ske genom att de tre sista meningarna i paragrafen bryts ut till ett särskilt stycke, som inleds med orden "På avskrift av årsredovisningen som sänds in till bankinspektionen eller hålls tillgänglig enligt tredje stycket skall", varjämte i sista meningen orden "föreningsbanksstämmans" resp. "föreningsbankens" ersätts av "stämmans" resp. "bankens".

6 kap. 3 §

När lagregler om bifirma infördes i samband med den nya firmalagen förbjöds användning av ord som "aktiebolag", "bank" och "sparbank" i en bifirma. Motivet för detta var att bifirman annars kunde bli vilseledande genom att framstå som benämning för ett fristående företag. Nu föreslås emellertid att orden "bank", "sparbank" och "föreningsbank" skall få förekomma i bifirmor. Detta innebär att intresset av att undvika beteckningar som kan vilseleda allmänheten har fått stå tillbaka för bankernas önskan att i samband med omstruktureringar kunna fortsättningsvis utnyttja den goodwill som knyter sig till en tidigare självständigt driven verksamhet.

Vid firmalagens tillkomst lades stor vikt vid kravet att en firma inte skall vara vilseledande (prop. 1974: 4 s. 170). Lagrådet kan inte finna att övertygande skäl har anförts för det avsteg från denna princip som det framlagda förslaget innebär. Med anledning av vad som sägs i specialmotiveringen vill lagrådet framhålla, att det inte är något godtagbart försvar för ett vilseledande firmabruk vare sig att rätta förhållandet kan utläsas ur bankinspektionens register eller att den som vilseleds knappast löper någon egentlig risk för att komma till skada därigenom.

Vad beträffar paragrafens utformning kan påpekas, att begränsningen i tredje meningen medför att en lokal föreningsbank blir förhindrad att använda ordet föreningsbank i en bifirma. Av 1 kap. 2 § framgår nämligen att en sådan bank över huvud taget inte får driva bankrörelse i lagens mening. Det torde emellertid knappast finnas någon anledning att särbehandla lokala föreningsbanker i detta sammanhang.

Mot bakgrund av det anförda föreslår lagrådet i första hand att tredje meningen ges formuleringen "Ordet bank, sparbank eller föreningsbank får inte användas i en bifirma". Om inte detta förslag godtas föreslås att uttrycket "verksamhet som omfattar bankrörelse" byts ut mot "bankverksamhet".

8 kap. 2 §

Enligt första stycket 3 behöver bankinspektionen inte kungöra registrering av fusionstillstånd. Som skäl härför har angetts att de föreslagna fusionsreglerna redan innehåller ett antal kungörelseförfaranden och att därför kungörelse av denna registrering kan underlåtas. Detta skäl synes bärkraftigt när det gäller fusion mellan bankaktiebolag och mellan sparbanker. I dessa fall skall nämligen fusionstillståndet följas av ytterligare åtgärder innan fusionen är fullbordad och den överlåtande banken upplöst. När dessa åtgärder har genomförts skall anmälan göras för registrering och denna registrering skall kungöras enligt huvudregeln. En fusion mellan föreningsbanker är emellertid genomförd i och med att beslutet om fusionstillstånd och, i förekommande fall, om stadfästelse av stadgar och beviljande av oktroj har registrerats (10 kap. 7 § FBL). Här har alltså registreringen sådan konstitutiv betydelse att den bör föranleda en kungörelse. Detsamma gäller i samtliga fall då fusion sker mellan en bank och ett helägt dotterbolag. Även i dessa fall bör därför registreringen av fusionstillståndet kungöras.

Det sagda föranleder att undantaget i punkt 3 bör begränsas till underrättelser om tillstånd till fusion mellan bankaktiebolag enligt 11 kap. 4 § BAL och mellan sparbanker enligt 7 kap. 5 § SBL.

Lagrådet vill i detta sammanhang påpeka att en fusion mellan en bank och ett aktiebolag föranleder registrering både i bankregistret och i aktiebolagsregistret. Det kan vara lämpligt att samordna kungörandet av dessa registreringar. Lagen torde inte lägga något hinder i vägen för en sådan samordning.

8 kap. 5 och 8 §§

Som följd av lagrådets förslag i fråga om 9 kap. 3 § föreslås att i 5 § 4 orden "eller dömt ut" får utgå och att i 8 § den sista meningen erhåller avfattningen: "Detsamma gäller ett beslut av bankinspektionen som avses i 5 § 1–3."

9 kap. 3 §

Bankinspektionen har till uppgift att utöva tillsyn över bankernas verksamhet. På grund härav åligger det styrelsen för en bank bl. a. att fortlöpande ge in vissa handlingar till inspektionen som underlag för tillsynen, exempelvis redovisningshandlingar, revisionsberättelser och delårsrapporter (7 kap. 6 § 3 BRL). Bankinspektionen har vidare till uppgift att föra bankregistret. Bankerna är skyldiga att till registret göra föreskrivna anmälningar

t. ex. om vilka som tecknar bankens firma (7 kap. 18 § BAL, 3 kap. 17 § SBL och 6 kap. 17 § FBL).

Som ett viktigt led i tillsynsverksamheten kan bankinspektionen utfärda förelägganden av olika slag. Dessa kan ha till syfte att framtvinga ett fullgörande av den regelbundet återkommande skyldigheten att ge in vissa handlingar eller plikten att göra anmälan till bankregistret. Sådana förelägganden avhandlas i första stycket av förevarande paragraf. Ett föreläggande kan emellertid även avse någon åtgärd som inspektionen i särskilt fall finner påkallad, t. ex. när styrelsen för en bank åläggs att lämna upplysningar enligt 7 kap. 6 § 5 eller vidta rättelseåtgärder enligt 7 kap. 8 § första stycket eller 9 § andra stycket. Tredje stycket i förevarande paragraf tar sikte på sådana förelägganden. Till förelägganden enligt såväl första som tredje stycket föreslås bankinspektionen, som nu, kunna knyta ett vite.

Enligt huvudregeln i 7 kap. 14 § får bankinspektionens beslut enligt banklagarna överklagas hos regeringen genom besvär. Undantag härifrån görs emellertid dels i 8 kap. 8 §, såvitt avser vissa beslut som här ej behöver anges närmare, dels i sista stycket av förevarande paragraf, såvitt avser beslut i vitesärenden. I dessa fall skall bankinspektionens beslut i stället överklagas hos kammarrätten. Detta utgör en nyhet i förhållande till gällande rätt.

Den i det remitterade förslaget valda ordningen synes av vissa motivuttalanden att döma avsedd att innebära att varje föreläggande som förenas med vite skall överprövas av förvaltningsdomstol och ej av regeringen. Såvitt avser första styckets förelägganden, som är av mer ordningsmässig karaktär torde ingen invändning vara att rikta häremot. Dessa viten kan närmast hänföras till s. k. förfarandeviten, vilka regeringen med fördel kan avlastas. Tvekan kan däremot enligt lagrådets mening föreligga i tredje styckets fall. Det kan där ofta bli fråga om s. k. materiella viten, dvs. viten avsedda att ge eftertryck åt inspektionens beslut om att banken skall göra eller underlåta att göra något. Det som åsyftas kan vara av stor ekonomisk och principiell betydelse men därför också i hög grad föremål för delade meningar mellan banken, å ena sidan, och tillsynsmyndigheten, å den andra. Att regeringen skall ompröva dessa förelägganden, när de inte ansetts böra förenas med vite, under det att förvaltningsdomstol skall överpröva besvär över sådana som ansetts så betydelsefulla att vite har utsatts, synes lagrådet vara en olämplig ordning för fullföljden. Det kan dock anmärkas att en liknande ordning redan finns i 1982 års försäkringsrörelselag (19 kap. 13 § och 21 kap. 2 § sjätte stycket).

Det remitterade förslagets innebörd är måhända inte helt klar pa denna punkt. I utredningens förslag – som också föreskrev att vitesförelägganden skulle omprövas av kammarrätten – gjordes i anslutning till tredje stycket i en paragraf motsvarande denna uttalanden som uppenbarligen utgick från att regeringen hade att ompröva ett överklagat vitesföreläggande (SOU 1984: 27 s. 410). Dessa uttalanden berörs inte i remissprotokollet. De skulle kunna innebära *antingen* att föreläggandet anses i hela sin vidd kunna omprövas både av regeringen och av förvaltningsdomstol *eller* att prövningen skall vara uppdelad mellan regeringen, som prövar den materiella delen, och kammarrätten, som prövar enbart vitesdelen. Båda

dessa alternativ strider emellertid mot grundläggande principer för en besvärsprövning och inget av dem kan enligt lagrådets mening godtas i detta lagstiftningsärende.

Lagrådet föreslår att andra förelägganden än sådana som bankinspektionen utfärdar i enlighet med första stycket skall vid ett överklagande prövas av regeringen. Detta skulle innebära att regeringen prövar dessa förelägganden vare sig de förenats med ett vite eller ej. En domstolsprövning av föreläggandet får därmed enligt gängse principer anstå till dess fråga väcks om utdömande av vitet. Den av lagrådet föreslagna ordningen förutsätter att överprövningen av själva beslutet att förelägga vite i första styckets fall äger rum hos kammarrätten och i tredje styckets fall förbehålls regeringen.

Såvitt avser frågan om utdömande av vite innebär det remitterade förslaget – i överensstämmelse med utredningens förslag men i motsats till gällande rätt – att bankinspektionen skall kunna även döma ut viten som den förelagt enligt första stycket. I övriga fall föreslås ett utdömande skola ske i enlighet med den efter framläggandet av utredningens förslag antagna lagen (1985: 206) om viten, dvs. av länsrätten på ansökan av bankinspektionen. Anledningen till att bankinspektionen, med frångående av den i lagen om viten angivna ordningen, föreslås få rätt att döma ut viten sägs i remissprotokollet vara att uppgiften att kontrollera att handlingar och anmälningar kommit in till inspektionen enklast kan fullgöras av inspektionen själv.

Avsikten med den nya lagen om viten har varit, förutom att tillgodose behovet av en effektivisering av vitesinstitutet, att ge detta en utformning som medför att det blir så likformigt som möjligt för de olika områden där det används (prop. 1984/85: 96 s. 23). Med hänsyn härtill bör undantag från lagens principer göras i nytillkommen lagstiftning endast om vägande skäl kan anföras för detta. Vad som sägs i remissen utgör ej tillräckligt vägande skäl. Det kan erinras om att lagrådet vid granskningen av förslaget till den nu gällande lagen om bankrörelse ur synpunkten av den enskildes rättssäkerhet motsatte sig att bankinspektionen skulle äga både förelägga och döma ut vite (prop. 1955: 3 s. 318). Lagrådet avstyrker därför förslaget på denna punkt.

Sammanfattningsvis föreslår lagrådet att den bankinspektionen i fjärde stycket givna möjligheten att döma ut viten utgår. Eftersom lagen om viten därmed blir generellt tillämplig vid ett utdömande, erfordras ingen hänvisning till den lagen. Fjärde stycket kan därför i sin helhet utgå.

I sista stycket skall på grund av det sagda syftningen på beslut angående utdömande av vite utgå. Vidare föreslår lagrådet, i enlighet med vad som anmärkts i anslutning till tredje stycket, att besvärsregeln begränsas till beslut enligt första stycket. Sista stycket kan förslagsvis ges följande lydelse:

"Bankinspektionens beslut enligt första stycket får överklagas hos kammarrätten genom besvär."

Om lagrådets förslag antas erfordras vissa följdändringar i 8 kap. 5 och 8 §§.

1 kap. 2–4 och 6 §§

Den viktigaste förändring som detta lagförslag medför i sak är att föreningsbanksrörelsen får ökad frihet att välja den organisationsform som är lämpligast. Detta uppnås enligt vad som framhålls i remissen genom att riksorganisationen inte längre regleras i lagen och genom att de centrala föreningsbankerna ges möjlighet att utan särskilt tillstånd av regeringen bedriva den verksamhet som annars skulle fullgöras av lokala banker. Detta innebär att lokala banker inte behöver finnas, men om de behålls måste de vara medlemmar i en central bank. Mot dessa huvudpunkter har lagrådet inga invändningar i sak. Det måste emellertid uppmärksammas att förändringarna inte är alldeles enkla att genomföra utan att lagen förlorar i klarhet. Vissa jämkningar är enligt lagrådets mening önskvärda bl. a. i de inledande bestämmelserna i 1 kap.

I 4 § har intagits en bestämmelse om att *riksorganisationen* för föreningsbankerna, SFF, skall vara registrerad hos bankinspektionen. Detta innebär ett avsteg från principen att riksorganisationen skall lämnas utanför lagregleringen. Enligt lagrådets mening medför 4 § oklarhet och bör därför utgå. Den ger upphov till frågor om de uppgifter och den ställning som SFF egentligen har.

Syftet med 4 § är enligt motiven endast att registrering även fortsättningsvis skall ske hos bankinspektionen och inte hos länsstyrelsen. F. n. utsägs det särskilt i 1 § tredje stycket JkL, att bestämmelserna om ekonomiska föreningar skall äga motsvarande tilllämpning i fråga om SFF. Remissen utgår från att organisationen är en vanlig ekonomisk förening, som utan särregel skulle tas upp i föreningsregistret hos länsstyrelsen. Detta kan enligt lagrådets mening ifrågasättas. Om det anses viktigt att SFF även efter den nya lagstiftningens ikraftträdande hänförs under reglerna om ekonomiska föreningar – en fråga som lagrådet för sin del inte går in på – finns det därför skäl att uttryckligen ange detta i en övergångsbestämmelse.

Mot definitionerna av *centrala och lokala föreningsbanker* i 2 § kan vissa invändningar resas. Som framgår av bestämmelserna om likvidation och fusion ligger det inte i själva begreppen, att en central bank har fått oktroj och att en lokal bank är medlem i en central. Det är snarast fråga om krav som skall uppfyllas för att en bank skall få kvarstå som central resp. lokal. Vidare kan anmärkas att ändamålsbestämmelsens begränsning "inom sitt verksamhetsområde" ger intrycket, att verksamheten skulle vara mera strikt begränsad till det fastställda geografiska området än som är avsikten. Genom jämkningar i 2 § kan man enligt lagrådets mening samtidigt uppnå mera korrekta bestämningar och ge något bättre uttryck för föreningsbanksrörelsens uppbyggnad.

Lagrådet förordar att 2 § i förslaget delas upp på två paragrafer. Härigenom fylls den lucka som uppstår om 4 § utgår, samtidigt som en större klarhet vinns. I en ny 2 § bör införas motsvarigheter till tredje och fjärde styckena i förslaget. Ändamålsbestämmelsen i fjärde stycket bör inleda stadgandet. Den bör byggas ut med tillägget, att en föreningsbank "är en

ekonomisk förening som" har till ändamål etc. Orden "inom sitt verksamhetsområde" bör brytas ut till en andra mening, enligt mönstret i SBL. Den bör ange att en föreningsbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde. Det nuvarande tredje stycket bör med en mindre jämkning bli ett andra stycke.

Med lagrådets förslag kommer alltså 2 § att ange föreningsbankernas *ändamål* och deras särdrag att vara *ekonomiska föreningar*. I 3 § bör det för föreningsbanksrörelsen karakteristiska draget komma till uttryck, att en föreningsbank kan vara *central eller lokal*. Detta bör utsägas i ett första stycke. I en andra mening bör där vidare anges kravet, att en lokal föreningsbank skall vara medlem i en central. Däremot finns det enligt lagrådets mening inte behov av att upprepa det redan i BRL intagna kravet på en central föreningsbank, att den skall ha oktroj. Som ett andra stycke bör det nuvarande femte stycket tas in med en något förenklad lydelse. Det där uttryckta kravet på en principiell geografisk åtskillnad på det regionala resp. lokala planet har väsentlig betydelse för organisationens uppbyggnad.

Lagförslaget innehåller i 6 § andra stycket en bestämmelse om hur verksamhetsområden fastställs för lokala föreningsbanker. Det framstår som en brist att man först i 2 kap. 4 § 12 får upplysning om att de centrala bankernas verksamhetsområden skall anges i deras stadgar. Lagrådet förordar att 6 § andra stycket flyttas till den nya 3 § som en andra mening i andra stycket samt utökas med en punkt om de centrala bankerna.

Förslagets 3 § blir med lagrådets förslag 4 §. De nya 2 och 3 §§ skulle få följande lydelse:

"2 § En föreningsbank är en ekonomisk förening som har till ändamål att bedriva bankverksamhet och därvid främja sparande samt utvecklingen inom lantbruket och näringslivet i övrigt. En föreningsbanks rörelse skall avse främst ett visst verksamhetsområde.

Bestämmelser i annan författning om ekonomiska föreningar gäller även föreningsbanker, om inte annat följer av denna lag eller i övrigt är särskilt föreskrivet.

3 § En föreningsbank kan vara central eller lokal. En lokal föreningsbank skall vara medlem i en central bank.

Verksamhetsområdet för en föreningsbank skall vara skilt från andra centrala respektive lokala föreningsbankers områden. Det fastställs för en central bank i dess stadgar och för en lokal av den centrala bank, till vilken den är ansluten."

2 kap. 2 §

En fullständig associationsrättslig reglering för föreningsbankerna måste givetvis upplysa om hur en föreningsbank bildas. Bestämmelserna får emellertid ses mot bakgrunden av att den nuvarande föreningsbanksrörelsen täcker hela landet. Bildandet av en ny bank förutsätter därför att åtminstone någon befintlig bank får sitt verksamhetsområde begränsat, utom i det teoretiska fallet att en ny lokal bank bildas i stället för en tidigare nedlagd vars verksamhet övertagits av den centrala banken inom verksam-

hetsområdet. Remissens lagförslag innehåller emellertid ingen antydan om detta eller över huvud taget om frågor rörande samspelet mellan bankerna i en sådan situation. Man kunde ha väntat sig t. ex. bestämmelser om hur banker, som berörs av att en ny bank bildas, skall höras i ärendet och om hur stadgeändringar skall ske i sådana banker. Förmodligen beror frånvaron av sådana regler på att hithörande frågor bedöms kunna klaras av internt utan stöd av lagregler.

Inte minst med hänsyn till lagförslagets fullständighet i övrigt framstår emellertid saknaden av regler i 2 kap. om nu åsyftade frågor som en brist. Sista stycket i 2 § blir t. ex. något vilseledande, eftersom en outtalad förutsättning är att stadgeändring har genomförts för någon annan central bank. Prövningen enligt det föregående stycket måste vidare alltid – utom i det nyssnämnda, väsentligen teoretiska fallet – kombineras med en prövning att ändring av stadgarna eller av verksamhetsområdet har skett för någon annan bank. Det är enligt lagrådets mening önskvärt att åtminstone motiven till 2 kap. kompletteras i propositionen med en redovisning för hur nu berörda frågor avses bli lösta i praktiken.

I specialmotiveringen sägs att den myndighet som beslutar om stadfästelse av stadgarna kan komplettera dessa, om någon i 4 § föreskriven uppgift saknas. Liknande uttalanden görs vid motsvarande bestämmelser i BAL (2 kap. 3 §) och SBL (2 kap. 3 §). I motiven till SBL tilläggs att detta gäller under förutsättning att det inte är fråga om en uppgift som endast sparbanken själv kan fastställa innehållet i. Med en sådan reservation kan lagrådet godta uttalandet. Det bör också vara möjligt att göra en kompletteringen, om det framgår av ett giltigt beslut vad den saknade uppgiften skall innehålla och det endast beror på ett förbiseende att uppgiften inte kommit att tas in i stadgarna. Däremot bör det givetvis inte komma i fråga att stadfästelsemyndigheten fattar ett beslut i bankens ställe. Om stadgarna saknar en obligatorisk uppgift bör normalt – i enlighet med vad som påpekas i motiven till SBL – banken ges tillfälle att komplettera stadgarna, och om detta inte sker bör stadfästelse vägras.

3 kap. 1 §

En viktig nyhet i förslaget är att det inte upptar någon motsvarighet till 22 § JkL, som innehåller särskilda regler om vilka som kan vara medlemmar i en central föreningsbank. Syftet är att föreningsbanksrörelsen skall ges förutsättningar att själv besluta om lämplig organisationsform. De lokala bankerna skall sålunda kunna helt eller delvis avskaffas inom en central banks område. I remissen upplyses att detta redan har skett inom ett sådant område med stöd av regeringens tillstånd enligt 23 § JkL; hela den lokala organisationen har i det fallet avvecklats.

Lagrådet har givetvis ingen invändning mot att föreningsbanksrörelsen ges ökade möjligheter att anpassa sin organisation till olika krav som kan ställas från tid eller plats till annan. Mot förslaget till 1 § första stycket måste emellertid anmärkas, att det kommer att ge en missvisande bild av de verkliga förhållandena såvitt gäller de centrala bankerna. Den för ekonomiska föreningar i allmänhet gällande principen om öppet medlemskap,

som 1 § avser att uttrycka, kommer i praktiken inte att få något egentligt genomslag i fråga om de centrala bankerna förrän en ganska omfattande omstrukturering har skett.

Banklagsutredningen föreslog att till en bestämmelse med i sak samma innehåll som remissens 1 § första stycket skulle fogas ett särskilt stycke om de centrala föreningsbankerna. Det skulle utsäga att dessa får i sina stadgar föreskriva att rätten att vinna medlemskap i banken får begränsas utöver vad som sägs i första stycket. Mot detta förslag anförs i remissen invändningar som i och för sig synes berättigade. Enligt lagrådets uppfattning bör emellertid de centrala bankernas särdrag komma till uttryck på något sätt. Det kan lämpligen ske genom en andra mening i första stycket, som direkt anger att en central bank får vägra medlemskap för dem som kan vara medlemmar i någon ansluten lokal föreningsbank. Detta kan visserligen läsas in i den första meningen men bör hellre sägas ifrån uttryckligen för att ge en bättre bild av verkligheten. Genom användning av pluralform i en sådan andra mening klargörs kravet på likabehandling av dem som söker medlemskap.

Lagrådet förordar sålunda att 1 § första stycket ges följande lydelse:

"En föreningsbank får inte vägra någon inträde som medlem, om det inte finns särskilda skäl för det med hänsyn till arten eller omfattningen av föreningsbankens verksamhet eller till dess syfte eller annan orsak. En central föreningsbank får vägra dem inträde, som kan vara medlemmar i någon ansluten lokal föreningsbank."

6 kap. 6 §

Lagrådet föreslår vid 7 kap. 6 § BAL att i den lagen tas in en bestämmelse som presenterar begreppen regionstyrelse och kontorsstyrelse. Om det förslaget godtas bör man tänka på motsvarande fråga då det gäller föreningsbankerna. Vad man närmast har att beakta är att lagen om de anställdas styrelserepresentation föreslås hänföra sig till regionstyrelser även i sådana banker.

6 kap. 7 §

Fjärde stycket innehåller en regel som på visst sätt begränsar styrelsens möjligheter att delegera beslutanderätten i frågor om kredit till vissa delegater och anställda samt dem närstående personer. Uttrycket "närstående" definieras inte vare sig i lagtexten eller i motiven.

Paragrafens andra stycke upptar en strängare regel, som i princip förbjuder delegation när det gäller kredit till sådana personer som omfattas av bestämmelserna om s. k. kreditjäv i 2 kap. 17 § BRL. Till denna krets hör delegater och anställda i ledande ställning samt dels make eller sambo till en sådan person dels juridiska personer i vilka delegaten eller den anställde eller maken eller sambon har ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem. Kreditjävsregeln och därmed förbudet mot delegation omfattar däremot inte exempelvis föräldrar, barn och syskon till

delegaten eller den anställde, vilka personer otvivelaktigt enligt vanligt språkbruk är att beteckna som denne närstående.

Det är knappast rimligt och torde inte heller vara avsett att delegationsregeln i fjärde stycket skall täcka en vidare krets av närstående än motsvarande regel i andra stycket. Detta kan givetvis beaktas i de föreskrifter som skall utfärdas. Lämpligare synes emellertid vara att saken klargörs i lagtexten. Lagrådet föreslår därför att orden "dessa närstående fysiska eller juridiska personer" byts ut mot "fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen."

6 kap. 12 §

I anslutning till vad som sägs i specialmotiveringen om innebörden av uttrycket "hela antalet styrelseledamöter" bör i tydlighetens intresse påpekas att – såsom anges i motiven till 3 kap. 12 § SBL – däri skall inräknas också verkställande direktör som ingår i styrelsen enligt 4 § samt arbetstagarrepresentanter enligt lagen (1976: 355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

8 kap.

I 10 kap. 4 § NFL föreskrivs dels att gottgörelser och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i föreningens verksamhet får lämnas även till andra än medlemmar, dels att vinstutdelning som beräknas på annat sätt får lämnas till innehavare av förlagsandelar. Förslaget saknar motsvarighet till denna paragraf. Av 8 kap. 2 § andra stycket andra meningen framgår emellertid att vinstutdelning av sistnämnda typ förutsätts kunna ske till innehavare av förlagsandelar (jfr också 5 kap. 4 § första stycket 4). Detta bör lämpligen direkt utsägas i lagtexten. Vad beträffar möjligheten att lämna gottgörelser och därmed jämförbar vinstutdelning åt utomstående torde det inte vara meningen att andra regler skall gälla än i ekonomiska föreningar i allmänhet. Skälet till att frågan inte har behandlats i lagtexten är troligen att sådana utbetalningar i praktiken inte förekommer till andra än medlemmar i föreningsbankerna. I klarhetens intresse bör emellertid frågan regleras i lagen, särskilt som det får anses osäkert vad som annars skulle gälla åtminstone i fråga om vinstutdelning.

Lagrådet föreslår alltså att en motsvarighet till 10 kap. 4 § NFL införs som en 4 § i detta kapitel och att de föreslagna 4–7 §§ betecknas 5–8 §§. Härvid bör andra meningen i 2 § andra stycket utgå.

10 kap. 8 §

Enligt vad lagrådet har konstaterat vid 2 kap. 5 § BRL får möjligheterna att förvärva en föreningsbanks rörelse anses uttömmande reglerade genom bestämmelserna i FBL. I enlighet härmed har lagrådet föreslagit att 2 kap. 5 § BRL inte skall omfatta sådana förvärv. Som 10 kap. 8 § FBL är

formulerad framstår den emellertid som undantag från en huvudregel att överföring av rörelse är tillåten. För att detta intryck skall undvikas föreslås att ordet "endast" får utgå i de två första meningarna i första stycket.

Förslaget till bankaktiebolagslag

2 kap. 3 §

Med anledning av vad som sägs i specialmotiveringen om regeringens möjlighet att vid stadfästelseprövningen komplettera bolagsordningen med obligatoriska uppgifter hänvisas till vad lagrådet har anfört i anslutning till motsvarande uttalande vid 2 kap. 2 § FBL.

7 kap. 3 §

Bestämmelsen i första stycket innebär – liksom motsvarande bestämmelse i SBL – att det inte ges någon möjlighet till dispens från kravet att styrelseledamöter och firmatecknare m. fl. skall vara svenska medborgare. Den skiljer sig därigenom från vad som gäller inte bara för aktiebolag och ekonomiska föreningar utan också för försäkringsbolag (8 kap. 4 § försäkringsrörelselagen) och föreningsbanker (6 kap. 3 § FBL). I motiven sägs visserligen att hithörande frågor skall övervägas av kreditmarknadskommittén. Lagrådet ifrågasätter emellertid om man inte redan nu bör kunna göra den försiktiga uppmjukning av medborgarskapskravet som en dispensmöjlighet skulle innebära och därigenom uppnå enhetlighet mellan reglerna för olika slag av banker. Detta kan ske genom att första meningen ges formuleringen "Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta i Sverige, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat".

7 kap. 6 §

BAL hänför sig i 8 § till regionstyrelser och kontorsstyrelser. Paragrafen svarar mot 74 a § BL, som infördes för att bygga ut systemet med offentlig representation i affärsbankerna. Som framhölls i propositionen (1975/76: 53 s. 7) är termen styrelse något vilseledande i detta sammanhang, eftersom det i själva verket är fråga om delegationer, som utrustats med en från bankstyrelsen överlåten beslutanderätt. Dessa styrelser saknar alltså associationsrättslig grund i bank- eller annan lagstiftning. De utses av bankens styrelse och består i praktiken så gott som helt av personer utanför banken. Ett undantag är de tre regionala centralkontorsstyrelserna i Skandinaviska Enskilda Banken. Ledamöterna i dessa rekryteras från bankstyrelsens stämmovalda ledamöter.

Enligt lagrådets uppfattning bör en ny lag ge uttryck för existensen av dessa styrelser och inte endast förutsätta dem i 8 §. En komplettering bör göras genom ett nytt andra stycke i 6 §, som innehåller de grundläggande bestämmelserna om delegation. Detta kan lämpligen ges följande lydelse:

"Delegation enligt första stycket får ske till särskilda ledningsorgan för visst område (regionstyrelse) eller för ett eller flera bankkontor (kontorsstyrelse)."

7 kap. 7 §

Av skäl som har anförts vid 6 kap. 7 § FBL föreslås att orden "dessa närstående fysiska eller juridiska personer" i fjärde stycket byts ut mot "fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen".

7 kap. 8 §

Godtas lagrådets förslag att införa begreppet regionstyrelse i 6 § synes orden "eller ett motsvarande organ" i 8 § första stycket kunna utgå.

7 kap. 15 §

Enligt andra stycket skall i fråga om firmatecknare gälla vad som sägs om styrelseledamot i bl. a. 3 § andra stycket. Där föreskrivs att högst en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter i ett utlandsägt bankaktiebolag får vara utländska medborgare eller bosatta utomlands. Det är svårt att inse hur denna regel skall kunna tillämpas i detta sammanhang, om det inte är fråga om att utse minst tre firmatecknare utanför styrelsen. Emellertid innebär 3 § andra stycket också att dispens kan ges från det absoluta krav på svenskt medborgarskap som annars gäller. Detta kan givetvis ha sitt intresse för en utlandsägd bank.

Lagrådet har i det föregående föreslagit att en generell möjlighet till dispens från kravet på svenskt medborgarskap införs i 3 § första stycket. Om detta förslag godtas bör hänvisningen i 15 § till 3 § andra stycket kunna utgå.

Förslaget till sparbankslag

3 kap. 3 §

Vid 7 kap. 3 § BAL har ifrågasatts införande av en möjlighet till dispens från kravet att styrelseledamöter och firmatecknare i bankaktiebolag skall vara svenska medborgare. Om detta förslag godtas bör en motsvarande ändring göras i SBL, genom att första meningen i första stycket av denna paragraf ges formuleringen "Styrelseledamöterna skall vara svenska medborgare och bosatta inom sparbankens verksamhetsområde, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i särskilda fall tillåter något annat."

3 kap. 6 §

Lagrådet har föreslagit att motsvarande bestämmelse i BAL skall presentera begreppen regionstyrelse och kontorsstyrelse. Om det förslaget godtas, uppkommer fråga om även SBL bör kompletteras. Vad man närmast har att beakta är att lagen om de anställdas styrelserepresentation hänför sig till regionstyrelser i sparbank.

Av skäl som har anförts vid 6 kap. 7 § FBL föreslås att orden "dessa närstående fysiska eller juridiska personer" i fjärde stycket byts ut mot "fysiska eller juridiska personer, vilka står i ett sådant förhållande till dem som anges i 2 kap. 17 § första stycket 6 och 7 bankrörelselagen".

Förslaget till lag om införande av ny banklagstiftning

9 §

Bestämmelserna i paragrafen gör ett generellt undantag för den nya föreskriften i 3 kap. 1 § BRL om antalet revisorer. Eftersom någon sammankoppling ej sker med 4 § kommer undantaget därför enligt ordalydelsen att gälla också banker som bildas efter ikraftträdandet. Det sagda innebär att för dessa skulle föreskriften om antalet revisorer inte bli tillämplig redan när sådana skall utses vid den konstituerande stämman utan först vid den första ordinarie stämma som hålls efter det första räkenskapsårets utgång. Detta torde inte vara avsikten. Första meningen i paragrafen kan lämpligen formuleras så att där sägs att antalet revisorer skall, "såvitt avser banker som registrerats före lagens ikraftträdande," tillämpas från och med den första ordinarie stämma som hålls efter ikraftträdandet.

12 §

Av paragrafen framgår inte hur redovisning och vinstutdelning m. m. skall ske för räkenskapsår före 1988. Detta bör klargöras. Härvid bör beaktas att det inte torde vara avsett att den föreslagna övergångsbestämmelsen skall innebära något hinder för en tillämpning av de nya redovisningsreglerna redan tidigare än för räkenskapsåret 1988. Vidare bör, i enlighet med vad som har anförts vid 9 §, äldre lag i övergångsskedet gälla endast i fråga om tidigare registrerade banker. Lagrådet föreslår att paragrafen utformas på följande sätt:

"I banker som registrerats före lagens ikraftträdande får årsredovisning för räkenskapsåren 1986 och 1987 ske enligt äldre bestämmelser. Därvid behöver koncernredovisning inte avges. I koncernredovisning för år 1988 och tidigare räkenskapsår behöver koncernresultaträkning och koncernbalansräkning för föregående räkenskapsår inte tas med, om sådan redovisning inte har avgetts för det räkenskapsåret.

Vinstutdelning och annan användning av ett *bankaktiebolags* och en *föreningsbanks* egendom som avser ett räkenskapsår, för vilket äldre bestämmelser om årsredovisning har tillämpats med stöd av första stycket, skall ske enligt lagen (1955: 183) om bankrörelse respektive lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen."

16 §

Enligt 8 kap. 2 § BRL skall bankinspektionen, med vissa där angivna undantag, kungöra vad som införs i bankregistret. Det torde emellertid

knappast finnas anledning att särskilt kungöra de kompletterande upplysningar om bankernas styrelseledamöter m. fl. som skall anmälas för registrering enligt denna paragraf. Lagrådet ifrågasätter därför om inte till paragrafen bör fogas en andra mening av följande lydelse: "Vad som sålunda registreras behöver inte kungöras enligt 8 kap. 2 § bankrörelselagen (1986: 000).

17 §

I paragrafen utsägs inte vilka krav som gäller för fullmakter utfärdade före ikraftträdandet. Frågan får betydelse för fullmakter vid bolagsstämma, vilka enligt 105 § BL gäller längst i fem år. Paragrafen kan lämpligen förtydligas genom att en andra mening läggs till av följande lydelse: "Fullmakt är dock ej gällande för bolagsstämma, som börjar senare än fem år efter fullmaktens utfärdande."

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran.

I sammanhanget kan emellertid påpekas att 9 kap. 10 § aktiebolagslagen och den efter mönster därav utformade 9 kap. 10 § försäkringsrörelselagen har fått en något onöjaktig formulering. Lagrådet har i sitt yttrande över NFL föreslagit en annan lydelse av motsvarande bestämmelse i den lagen. Denna lydelse har upptagits i de remitterade förslagen till BAL (8 kap. 9 §), SBL (4 kap. 10 §) och FBL (7 kap. 9 §). Det kan måhända vara skäl att nu anpassa aktiebolagslagen och försäkringsrörelselagen till vad som sålunda föreslås. Vidare kan en ändring i försäkringsrörelselagen förtjäna övervägas om vad lagrådet har anfört i anslutning till 9 kap. 3 § BRL godtas.

Framställning från Svenska bankföreningen om möjlighet för svenska banker att etablera filialer utomlands samt sammanställning av remissyttranden

6.1 Svenska Bankföreningen

Framställning
1985-09-17

Finansdepartementet

Möjlighet för svenska banker att etablera filialer utomlands

För närvarande anses svensk bank sakna möjlighet att etablera filial utomlands. Enligt direktiven för kreditmarknadskommittén (Dir 1983: 38) skall frågan inte utredas. Främst valutapolitiska skäl talar enligt direktiven mot att öppna filialmöjligheten. Med hänsyn till uttalandena i nämnda direktiv synes någon filialbildning utomlands ej kunna komma till stånd med mindre regeringen positivt uttalar sig därom.

De invändningar som i olika sammanhang förts fram mot tanken på filialbildning utomlands och de motiv som därvid använts är enligt bankföreningens mening inte av den arten att de motsvaras av verkliga problem. Enligt föreningens bedömning bör eventuella problem med filialetablering gå att lösa relativt enkelt.

Frågan om filialbildning har aktualiserats i samband med lagstiftningsarbetet angående utländska bankers etablering i Sverige. En utgångspunkt för detta arbete har varit att en sådan etablering måste ske i form av dotterbolag. Detta hänger i sin tur samman med att det därigenom blir möjligt att enkelt inlemma de nyetablerade utlandsägda bankerna bl. a. i den svenska valutalagstiftningen, som i varje fall av riksbanken för närvarande inte anses kunna avvecklas. Från de svenska bankernas synpunkt är det naturligtvis nödvändigt att alla som verkar på den svenska marknaden arbetar under samma regleringar och med samma rapporteringsskyldigheter. Av denna anledning är det naturligt att acceptera dotterbolagsformen som tills vidare den enda tillåtna för de utländska bankerna i Sverige.

Ståndpunkten i fråga om utländska bankers etablering i Sverige leder emellertid inte nödvändigtvis till slutsatsen att de svenska bankernas etableringar utomlands måste ske i bolagsform. Det är väl känt att många länder utan vidare skulle acceptera att etableringen skedde i form av filial och detta även om värdlandets banker inte har motsvarande möjlighet i Sverige (se DsFi 1984: 20 sid. 191). Så länge detta synsätt i reciprocitetsfrå-

gan finns hos utländska värdländer saknas det enligt bankföreningens mening anledning för de svenska myndigheterna att sätta upp regler som minskar de svenska bankernas valfrihet i fråga om etableringar utomlands. Vad det här är frågan om är en för Sverige i högsta grad välkommen export av tjänster som bör ges bästa möjliga förutsättningar att utvecklas. Genom valfrihet i etableringshänseende uppnås att de svenska bankerna har samma konkurrenssituation som andra utländska banker på samma marknad.

Den avgörande frågan synes vara om svenska bankers filialbildning utomlands är möjligt att kombinera med bibehållande av den svenska valutaregleringen. Här bortses från de ändringar i valutaregleringen som kan bli en följd av valutakommitténs arbete. Det är bankföreningens uppfattning att – med en liberal tillståndsgivning med stöd av nuvarande valutalagstiftning – filialer i utlandet kan etableras och såsom valutainlänningar fungera på ett tillfredsställande sätt. Möjligheterna att övervaka och styra omfattningen och inriktningen av en bankfilial utomlands är i allmänhet minst lika bra som motsvarande möjligheter beträffande dotterbolag.

Med hänvisning till innehållet i bilagda promemoria hemställer bankföreningen att regeringen måtte vidta åtgärder som möjliggör för de svenska bankerna att etablera filial utomlands.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

C-G Källner *Per-Ola Jansson*

Svenska Bankföreningen

Möjlighet för svenska banker att etablera filialer i utlandet

Legal bakgrund

En filial utgör inte någon självständig juridisk person utan kan beskrivas som ett avdelningskontor med självständig förvaltning. Filialen står normalt under särskild ledning som skall vara ansvarig för verksamheten.

Det finns i banklagstiftningen inget förbud mot att en svensk bank etablerar sig utomlands i form av avdelningskontor eller filial. Såvitt kunnat utrönas har inte i samband med den s. k. kontorsetableringsbestämmelsen i bankrörelselagen eller eljest frågan om utlandsetablering i form av filial berörts. Det finns sålunda inte några uttalanden i lagmotiv av innebörd att inrättande av filialer i utlandet skulle vara förbjudet.

Eftersom det inte finns någon bestämmelse i banklagstiftningen som anger att filialbildning i utlandet är tillåten, har å andra sidan myndigheterna ansett att ett förbud däremot gäller. Denna slutsats avseende lagstiftningens innebörd är dock inte oomtvistlig. Inte heller valutalagstiftningen förbjuder filialetablering utomlands.

Banklagsutredningen hade under år 1982 långt gångna överväganden som innebar att i enlighet med tilläggsdirektiv för utredningen (Dir 1980: 58) det kunde finnas skäl att öppna möjlighet i den svenska banklagstiftningen för de svenska bankerna att förlägga avdelningskontor eller filialer till utlandet.

I direktiven för kreditmarknadskommittén (Dir 1983: 38) anges att kommittén inte bör följa banklagsutredningens nyss nämnda tilläggsdirektiv. Sålunda har avgörande valutapolitiska skäl ansetts tala mot en etablering av filialer. En förutsättning för att upprättandet av filialer skulle ge upphov till de för bankerna avsedda fördelarna vore nämligen att filialerna, i motsats till andra företagsfilialer utomlands, gavs status av valutautlänningar. I direktiven anförs härtill följande.

Innebörden av en sådan ordning är att transaktioner mellan huvudkontoren i Sverige och filialerna utomlands skulle falla under valutaregleringens bestämmelser och sålunda kräva riksbankens tillstånd i andra fall än beträffande löpande betalningar. Däremot skulle filialernas transaktioner med andra valutautlänningar ligga utanför valutaregleringen. Den del av de svenska bankernas rörelse som kom att bedrivas genom filialerna skulle således inte falla under den svenska valutapolitiska kontrollen.

Även om filialernas rörelse alltså skulle falla under banklagarnas generella rörelseregler, skulle tillväxten av verksamheten, och därmed fördelningen av svenska bankers inhemska och utländska rörelse, ligga utanför de svenska valutamyndigheternas kontroll. De regler som med stöd av valutalagstiftningen uppställs för de svenska bankernas utlandsrörelse, skulle inte vara tillämpliga på filialernas verksamhet, samtidigt som banken i dess helhet måste svara för filialernas förpliktelser. Överhuvud taget skulle filialernas ställning som en integrerad del av den inhemska banken framstå som oförenlig med en status som valutautlänning. Ett förbud mot utgående filialbildningar står också i samklang med ett förbud mot ingående etableringar av filialer. Kommittén bör därför inte överväga en ändring av banklagarna som öppnar möjligheter att etablera filialer eller avdelningskontor utomlands.

Utländska förhållanden, exemplifierande översikt

I t. ex. USA, England, Västtyskland, Frankrike, Schweiz och Danmark tillåts att utländska banker etablerar filialer. Det är också så att bl. a. engelska, västtyska, franska och danska banker kan etablera sig utomlands med filial. Olika krav kan i värdlandet ställas på en filial. Så kan särskilda föreskrifter om redovisning av eget kapital uppställas. I Västtyskland t. ex. skall filialen presentera egen årsredovisning med särredovisning av transaktioner med moderbanken. I Frankrike måste en filial föra register över alla transaktioner som den utländska banken genom sina filialer i Frankrike genomför i landet. Ett tillräckligt stort kapital måste vara avsatt för verksamheten i Frankrike. I Västtyskland föreskrivs att filialerna måste ha ett kapital om minst sex resp. tre miljoner DM beroende på om inlåningsverksamhet bedrivs eller inte. Det ställs också krav i dessa länder på inhemska personer på ledande befattningar i filialen.

En möjlighet för svenska banker att etablera filialer utomlands skulle allmänt sett innebära att en större flexibilitet skapades. De svenska banker som vill etablera sig utomlands kan i så fall, beroende på det land vari etableringen avses komma till stånd, välja mellan att etablera dotterbank eller filial. Den främsta fördelen med filialbildning är att det som regel inte krävs någon överföring av kapital. En filial kan startas i liten skala och med begränsad personal. Kostnadsaspekten är sålunda viktig. De refinansieringsproblem som kan uppstå speciellt vid starten av en dotterbank torde inte förekomma vid upprättande av en filial. Refinansieringen av en filials verksamhet torde i allmänhet ställa sig billigare och kan i viss utsträckning hanteras via bankens huvudkontor. En mycket väsentlig fördel med verksamhet i form av filial är att marknadens kreditbedömning av etableringen från början är självklar, eftersom filialen helt jämställs med moderbanken. Kapitalförsörjningen i inhemsk valuta på verksamhetsorten skulle bli mindre kostnadskrävande om verksamheten drevs i filialform än som dotterbolag. I exempelvis USA måste de svenskägda banker som vill driva verksamhet där förvissa sig om tillräckliga dollarreserv. Det sker genom stående kreditramar i amerikanska banker. Därvid har det kunnat konstateras att denna "funding" skulle ställa sig minst 0,25 % billigare om krediterna gavs åt en filial, dvs. en avdelning av den svenska banken än till ett dotterbolag till samma svenska bank. Kostnaderna för denna "funding" skulle således kunna minskas om filialbildning tilläts. Också i övrigt synes det många gånger av "psykologiskt" betonade skäl lättare att agera som filial än som dotterbolag med möjlighet till förmånligare behandling.

En filials verksamhet inkluderas direkt i den svenska bankens balansräkning, varför den svenska banklagens bestämmelser om kapitaltäckning, kassakrav etc. blir tillämpliga. Som framgått i tidigare avsnitt bör också observeras att vissa länder som villkor för filialbildning föreskriver att filialer skall förses med någon form av eget kapital och att filialen skall avge särskild redovisning för sin verksamhet i värdlandet. Dessa förhållanden är emellertid av ringa betydelse vid en samlad bedömning av frågan om filial- eller dotterbolagsetablering.

Även rent verksamhetsbetingade fördelar står att vinna med en filialetablering: Så t. ex. kan filialen, om annat inte krävs på grund av lokala föreskrifter, utnyttja bankens redovisningssystem, medan en bank i dotterbolagsform måste lägga upp en egen redovisning. Också andra stordriftsfördelar kan uppnås med mindre kostnader som följd och med i vissa avseenden minskat behov av att "dubbelbesätta" tjänster.

Valutaregleringen

Den svenska valutaregleringens grunder finns i valutalagen från 1939 och i valutaförordningen från 1959. Valutalagen är en fullmaktslag. Med stöd av ett i fredstid årligt meddelat riksdagsbeslut får regeringen i valutaförordningen meddela föreskrifter för valutaregleringen. Författningarna utgör

emellertid endast en ramlagstiftning. Det ankommer på riksbanken att tillämpa valutaregleringen och att utfärda föreskrifter för tillämpningen.

I grova drag innebär den svenska valutaregleringen följande.

Valutaförfattningarna skiljer mellan valutainlänning och valutautlänning. Som valutainlänningar betraktas alla fysiska och juridiska personer med hemvist inom riket. Detta innebär att svenska företags filialkontor i utlandet räknas som valutainlänningar i Sverige.

Alla betalningar mellan en valutainlänning och en valutautlänning faller i princip under valutaregleringen. Löpande betalning genom valutabank undantas från regleringen. Det är förbjudet att föra ut eller att föra in vissa betalningsmedel och värdepapper, likaså är det förbjudet för valutainlänningar att sätta sig i skuld till valutautlänning utom när det är fråga om sedvanliga handelskrediter. Transaktioner mellan valutainlänningar och valutautlänningar brukar hänföras till löpande betalningar, direkta investeringar eller portföljinvesteringar. Anledning finns inte att här närmare redogöra för de olika kategorierna.

Betalningar mellan ett svenskt företags filialkontor i utlandet och de fysiska och juridiska personer i värdlandet som enligt den svenska valutaförordningen är att anse som valutautlänningar faller sålunda i princip under valutaregleringen. Filialen är därmed förhindrad att utan tillstånd från Sverige bedriva någon verksamhet i utlandet som medför betalningar.

Valutaregleringen innebär således för de svenska bankerna, om de skulle etableras i utlandet i form av filialer, att filialen skulle anses som valutainlänning. De för en bank normala förbindelserna, skuldsättning i samband med inlåning och placeringar i samband med utlåning, skulle därmed falla in under den svenska valutaregleringen om den svenska bankens kontrahent är valutautlänning.

Argument mot direktiven för kreditmarknadskommittén

I direktiven tas främst av valutapolitiska skäl avstånd från tanken på filialbildning utomlands: det anses inte möjligt att göra bankfilialerna till valutautlänningar. Även om betalningar från Sverige till filialerna och vice versa kommer att ligga inom valutaregleringen, blir betalningar mellan en filial som är valutautlänning och andra valutautlänningar fria och kan inte omfattas av svensk valutareglering. Men är det verkligen nödvändigt att bankfilialerna skulle bli valutautlänningar?

I direktiven anförs att, om filialen betraktades som valutautlänning, skulle – även om filialernas rörelse faller under banklagarnas generella rörelseregler – "tillväxten av en filials verksamhet i utlandet och därmed fördelningen av svenska bankers inhemska och utländska rörelse, ligga utanför de svenska valutamyndigheternas kontroll".

Det anförda ger en missvisande bild av vilka möjligheter riksbanken skulle ha att utöva en adekvat valutapolitisk kontroll av filialernas verksamhet. Riksbanken skulle via s. k. RUTS-rapporter, jfr nedan, kunna utöva en fortlöpande kontroll över verksamhetens tillväxt. Olägenheten i att den utländska filialen eller dess kunder skulle vara tvingade att begära riksbankens tillstånd för varje transaktion som inte har karaktär av lö-

pande betalning borde vara möjlig att undanröja genom beviljande av s. k. ramtillstånd. Inom givna ramar som bestäms av riksbanken har banken då möjlighet att med beaktande av i valutaförordningen givna regler själv fatta beslut i enskilda transaktioner. Ramtillstånd av denna typ kan naturligtvis få olika innehåll beroende på i vilket land verksamheten bedrivs. Så kan man t. ex. för de nordiska länderna tänka sig en betydande frihet i syfte att främja det ekonomiska utbytet inom området. Generellt måste dock tillstånden vara utformade så att filialen ges utrymme för normal verksamhet. Om man utnyttjar tekniken med ramtillstånd, spelar det i praktiken ingen större roll om filialerna är att betrakta som valutautlänning eller valutainlänning. Det intressanta blir i stället i vilken takt och inom vilka verksamhetsområden filialerna skall tillåtas växa.

Detta leder in på frågan vilka regler värdlandet kan komma att tillämpa beträffande den i filialform bedrivna verksamheten. Det är förhållanden som den etablerande banken får ta ställning till i varje särskilt fall när utvärdering görs mellan olika former för etableringen. Som framgått kräver vissa länder t. ex. att kapital av viss storlek hänförs till en filial eller att filialen skall presentera en egen årsredovisning. De uppoffringar detta medför får vägas mot de kostnader och administrativa olägenheter som en dotterbolagsbildning ger upphov till. För den svenska banken är det emellertid väsentligt att den i varje särskilt fall har möjlighet att välja den bästa formen utan att vara låst av hinder i den svenska regelfloran.

De övervakande myndigheterna har genom samarbete med sina motsvarigheter i övriga länder goda möjligheter att följa den från Sverige ledda bankverksamheten vare sig den bedrivs i form av dotterbolag eller filial. Men generellt sett torde emellertid insyn och kontroll kunna utövas med enklare medel om etableringen har formen av ett filialkontor.

En filials verksamhet är en integrerad del av den svenska banken. Detta innebär att filialens volymer automatiskt skulle komma att ingå i alla de rapporter som med olika periodicitet lämnas till riksbanken i fråga om den utländska rörelsen. En förteckning över dessa s. k. RUTS-rapporter återfinns i bilaga. Uppgifter om filialen skulle naturligtvis också ingå i de månatliga och andra rapporter som lämnas till bankinspektionen beträffande den totala bankverksamheten. Om myndigheterna så önskar kan den utomlands i filialform bedrivna verksamheten naturligtvis också i varje särskilt fall redovisas separat, totalt och/eller per land. Detta skall jämföras med att bankernas dotterbolag i dag endast är ålagda en kvartals- och halvårsrapportering avseende vissa specifika förhållanden.

Rapporteringen av valutabankernas utländska tillgångar och skulder

Av de åtta rapporter som riksbanken infordrar från varje valutabank angående respektive banks utländska tillgångar och skulder skall – som framgår av nedanstående tablå – tre lämnas varje månad, tre varje kvartal och två slutligen två gånger om året – juni, december resp. mars, september. Kvartals- och halvårsrapporterna utgör bl. a. underlag för riksbankens rapportering till Bank for International Settlements (BIS).

Förutom RUTS-D, som avser de majoritetsägda dotterbankernas tillgångar och skulder tidsstafflerade, skall ovannämnda dotterbanker även inkomma med en rapport två gånger om året där de tidsstafflerade fordringarna har länderfördelats (HALVÅRSRAPPORTEN).

Riksbankens infordrar dessutom från utländska dotterbanker – där den svenska banken kontrollerar minst 20% av rösterna – en rapport över såväl garanterade som ogaranterade fordringar länderfördelade (Kvartalsrapport A1).

Sid.	Rapport		Periodicitet
2	1. RUTS	Utländska tillgångar och skulder	varje månad
5	2. RUTS-S	Utländska tillgångar och skulder: 1) valutafördelade 2) sektorklassificerade 3) tidsstafflerade	varje månad
–	3. RUTS-T	Utländska tillgångar och skulder: 1) terminshandel	varje månad
6	4. A1	Utländska tillgångar länderfördelade	varje kvartal
8	5. A2	Utländska skulder länderfördelade	varje kvartal
9	6. B	Utländska tillgångar och skulder länder- och valutafördelade	varje kvartal
10	7. Halvårsrapport	Tidsstafflerade fordringar mot vissa länder	juni, dec[1]
11	8. RUTS-D	Majoritetsägda dotterbankers tillgångar och skulder tidsstafflerade	mars, sep[1]

[1] Rapport även från dotterbanker.

Efter remiss har yttrande över framställningen lämnats av:

Bankinspektionen, Näringsfrihetsombudsmannen (NO), Kreditmarknadskommittén (Fi 83: 06), Fullmäktige i Sveriges riksbank, Kommerskollegium, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, Post- och Kreditbanken, PK-banken, Foreign Bankers Association in Sweden, Landsorganisationen i Sverige (LO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska bankmannaförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), SHIO-Familjeföretagen, Sveriges industriförbund, Företagareförbundet, Svenska handelskammarförbundet och Stockholms handelskammare samt Tjänsteförbundet.

6.2 Bankinspektionen

Frågan om svensk banks rätt att etablera filialer utomlands har varit uppe till diskussion vid ett flertal tillfällen. I direktiven för banklagsutredningen angavs att utgångspunkten för utredningens arbete skulle vara att bankerna medgavs sådan rätt. Frågan togs emellertid ifrån utredningen innan något förslag hade lämnats. I direktiven för den sedan år 1983 arbetande kreditmarknadskommittén angavs att denna fråga inte skulle behandlas. De skäl som anfördes härför var främst av valutapolitisk natur och utvecklades närmare i direktiven.

I det betänkande som valutakommittén angav 1985 utsades att skälen emot att svenska banker etablerade filialer utomlands hämtades ur den tolkning som myndigheterna givit banklagen. I denna lag regleras nämligen uteslutande förvärv av aktier i utländska institut. Restriktionerna hade dock enligt kommittén en nära anknytning till valutaregleringen bl. a. vad gäller gränsdragningen mellan valutainlänningens respektive valutautlänningars ställning och befogenheter. Valutakommittén avgav inget förslag i frågan men förutsatte att den skulle tas upp till prövning i kreditmarknadskommittén.

Bankinspektionen har i olika sammanhang givit uttryck för sin positiva inställning till svenska bankers möjlighet att etablera filialer utomlands. Ur tillsynssynpunkt har en filial fördelar gentemot en dotterbank genom att dess verksamhet automatiskt blir en del av bankens totala verksamhet. Därigenom erbjuds inspektionen goda möjligheter att utöva tillsyn även över filialen genom den svenska bankens huvudkontor. Den svenska banklagens regler om t. ex. kapitaltäckning och kassareserv blir tillämpliga på hela bankens verksamhet, inklusive utländska filialer. Det bör också vara naturligt för bankerna att inte i en filial ägna sig åt någon verksamhet som inte är tillåten enligt svensk banklagstiftning. Denna princip har redan följts av utomlands etablerade dotterbanker.

I bankföreningens framställning har anförts skäl för en filialetablering som ur bankernas synpunkt har ansetts betydelsefulla. Särskilt beaktansvärt är enligt bankinspektionens uppfattning det förhållandet att en filial kan driva sin verksamhet med bankens hela kapitalbas som grund och därvid undgå de begränsningar som det egna kapitalet i en dotterbank kan innebära.

Sammanfattningsvis anser bankinspektionen att övervägande skäl talar för ett bifall till Svenska Bankföreningens framställning. Bankinspektionen förutsätter därvid att erforderliga ändringar kan göras i valutalagstiftningen så att tidigare anförda hinder undanröjes.

Bankinspektionen vill emellertid aktualisera en fråga som inte bör lämnas obeaktad i detta sammanhang. Utländska banker har givits möjlighet att driva verksamhet här i form av dotterbolag men ej filialer. Med hänsyn till den vikt som i alltfler länder fästes vid reciprocitet kan det övervägas om inte frågan om utländska bankers möjlighet att etablera filialer i Sverige bör tas upp. Mot detta kan tala att utländska banker så sent som 1985 gavs möjlighet att etablera dotterbolag här och att någon erfarenhet av sådan verksamhet ännu inte vunnits. Det har också hävdats att ändrade etable-

ringsregler inte bör införas så snart efter det att etablering över huvud möjliggjorts. Det kan emellertid finnas en risk för att möjlighet för filialetablering från svenska bankers sida skulle bli omöjlig att utnyttja om något eller några länder inte godkände sådan etablering på grund av bristande reciprocitet.

Filialbildning i Sverige av utländska bolag har enligt uppgift endast förekommit i ett fall. Erfarenheten av sådan etablering är alltså mycket begränsad och någon reglering som kunde tjäna som förebild för bildande av utländska bankfilialer finns inte i svensk lagstiftning. Däremot är filialbildning från utländska banker tillåten i många länder, varför det torde vara möjligt att få del av där gällande regler och gjorda erfarenheter. Inspektionen anser denna fråga så betydelsefull att förutsättningarna för utländska banker att etablera filialer här så snart som möjligt bör undersökas.

6.3 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

Svenska Bankföreningen pekar i den promemoria som bilagts framställningen på fördelar med filialbildning. Fördelarna är framför allt kostnadsbetingade; det blir i olika avseenden billigare för bankerna att etablera sig utomlands genom filial än genom dotterbank. Bankföreningen pekar vidare på rent verksamhetsbetingade skäl för filialetablering. NO saknar skäl att ifrågasätta av de Bankföreningen anförda fördelarna med filialetablering.

NO anser i princip att de svenska bankerna inte bör hindras av svenska etableringsregler när de väljer etableringsform i andra länder. De svenska bankerna bör helst efter egen bedömning kunna anpassa sig till lokala konkurrensförhållanden på olika marknader. De bör därför ha samma valmöjlighet mellan olika etableringsformer som deras utländska konkurrenter på den aktuella marknaden. Härigenom ges de svenska bankerna förutsättningar att konkurrera på lika villkor med andra utländska banker.

Det största hindret för att tillåta svenska banker att bilda filialer utomlands synes vara den svenska valutaregleringen. NO har tidigare vid olika tillfällen uppmärksammat olägenheter från konkurrenssynpunkt av valutaregleringen. Under senare år har denna, framför allt kravet på utlandsfinansiering av direktinvesteringar utomlands i förening med bl. a. högre vinster i näringslivet, medverkat till en stark likviditetsuppbyggnad i många storföretag. De "inlåsta" pengarna torde ha använts till bl. a. företagsförvärv som i vissa fall försvagat konkurrensen på skilda marknader. Friare möjligheter till kapitalanvändning utomlands skulle sannolikt medföra att företagen ibland skulle använda kapitalet till att finansiera sin internationella expansion och att reducera sina utlandsskulder i stället för att genom företagsköp öka sina marknadsandelar i Sverige.

NO vill understryka att det från konkurrenssynpunkt är motiverat att – åtminstone på sikt – avveckla valutaregleringen. Även om de med Sveriges budgetunderskott sammanhängande problemen manar till viss försiktighet visar internationella erfarenheter på att riskerna med en avveckling inte behöver vara alltför stora. Det förtjänar framhållas att handeln med kapital över gränserna har vuxit starkt i betydelse under senare år och att

Sverige bör ha åtskilligt att vinna på att detta handelshinder avvecklas.

Om en sådan avveckling av regleringen sker borde inte frågan om de svenska bankernas etableringsform utomlands behöva regleras av svensk lagstiftning. Eventuella problem vad gäller tillsynen bör inte tillmätas avgörande betydelse utan bör kunna lösas på ett smidigt sätt.

Så länge nuvarande valutareglering behålls synes, såvitt NO kan bedöma, den i promemorian skisserade ordningen med beviljande av s. k. ramtillstånd för de utländska filialernas verksamhet och rapportering via s. k. RUTS-rapporter peka på en framkomlig väg. Filialen skulle, vilket är naturligt från valutaregleringens synpunkt, fortfarande kunna vara valutainlänning men ändå ges möjlighet att utan alltför mycket byråkrati, inom av Riksbanken fastställda ramar, ges möjlighet att driva för banker normal verksamhet. Riksbanken skulle också genom rapporteringen, som möjligen skulle behöva anpassas till den nya situationen, kunna fortlöpande följa och kontrollera verksamheten.

NO tillstyrker således att svenska banker ges möjligheter att etablera filialer utomlands.

Kvar står frågan om en sådan valfrihet i fråga om etableringsform för de svenska bankerna bör motsvaras av samma möjligheter för utländska banker som vill etablera sig i Sverige. I princip bör enligt NOs uppfattning reciprocitet gälla i sådana grundläggande frågor. Med tanke på att utländska banketableringar möjliggjorts först från och med innevarande år och att bankaktiebolag enligt lagstiftningen är den enda möjliga etableringsformen är frågan dock måhända för tidigt väckt. Utvecklingen av de utländska bankernas verksamhet kan behöva avvaktas. I bilden kan också ingå att utländska banker i allmänhet inte torde ha det konkurrenshandikapp som en valutareglering utgör. Denna omständighet kan möjligen göra frågan mindre akut. NO anser dock att, om svenska banker tillåts etablera filialer utomlands, det bör på sikt ånyo övervägas om inte utländska banker skall ha motsvarande valfrihet i Sverige.

6.4 Kreditmarknadskommittén

Banklagsutredningen fick i tilläggsdirektiv (Dir 1980: 58) i uppdrag att kartlägga och utvärdera de svenska bankernas utlandsverksamhet. Här uttalas att det kan finnas skäl att öppna möjlighet i den svenska banklagstiftningen för de svenska bankerna att förlägga avdelningskontor eller filialer till utlandet. Enligt direktiven skulle effektiviteten i bankverksamheten och möjligheterna för bankinspektionen att få insyn i verksamheten tala för att en sådan möjlighet införs. Banklagsutredningen kom långt i sina överväganden av denna fråga, innan frågorna om bankernas utlandsverksamhet lades över på kreditmarknadskommittén.

I kreditmarknadskommitténs direktiv (Dir 1983: 38) sägs att banklagsutredningens nämnda tilläggsdirektiv bör kunna gälla för kommittén i vissa avseende, dock inte vad som anges beträffande filialetableringsfrågan. Väl medges att en möjlighet att inrätta filialer i många avseenden skulle underlätta etablering av svenska banker utomlands och gynna verksamheten där, men enligt departementschefens mening talar avgörande valutapolitiska skäl mot en etablering av filialer.

I betänkandet "Översyn av valutaregleringen", (SOU 1985: 52), anger valutakommittén att man inte närmare har övervägt frågan om framtida utlandsetableringar i filialform. Efter en genomgång av de restriktioner som gäller för filialbildning konstaterar emellertid valutakommittén, att dessa restriktioner primärt inte är grundade på valutalagstiftningen. Bankernas krav på friare etableringsformer på utländska marknader har direkt koppling till den översyn av de allmänna rörelsereglerna för svenskt bankväsende som nu pågår.

Även om något direkt förbud mot filialbildning utomlands inte finns intaget i banklagstiftningen, förutsätts i de olika bankinstitutens lagar, att svensk bank kan endast inom landet driva verksamhet vid avdelningskontor. Kreditmarknadskommittén anser emellertid att ett flertal fördelar starkt för att bankerna bör ges rätt att etablera filialer utomlands. I banklagsutredningens tilläggsdirektiv har nämnts att effektiviteten i bankverksamheten skulle gynnas och att bankinspektionen erbjuds goda möjligheter till insyn i filialverksamheten. Nedan tas upp ytterligare fördelar med filialetablering.

Allmänt sett bör det från de svenska bankernas synpunkt vara angeläget att den svenska banklagstiftningen utformas på ett sätt som ger största möjliga flexibilitet för bankerna vid uppläggningen av deras verksamhet utomlands. I vissa länder kan filialens form erbjuda fördelar, i andra länder kan andra organisationsformer vara lämpligare. En del länder tillåter endast filialen som etableringsform. Banken kan i de länder, där olika etableringsformer finns att tillgå, välja den form som är bäst anpassad för de behov som etableringen avser att tillgodose. En utlandsetablering i form av filial kan dessutom vara att föredra ur kostnadssynpunkt, eftersom filial i regel inte kräver något tillskott av kapital. Därtill kommer att administrationskostnaderna torde vara lägre än för en dotterbank. Styrelsearbetet undviks vid filial. De bildandeproblem som kan uppstå speciellt i starten av en dotterbank torde inte förkomma vid filial. Marknadens kreditbedömning av filialen är från början självklar, eftersom den är en del av den svenska banken och denna svarar för de skyldigheter och rättigheter som uppkommer genom filialens verksamhet.

I vissa länder, bl. a. i USA, förekommer bestämmelser som maximerar utlåningen till en och samma låntagare till en viss procent av bankens eget kapitel (legal limit). Är den svenska banken representerad genom filial baseras det maximala utlåningsbeloppet på den svenska bankens kapital och reserver. I vissa kreditfall skulle det således vara en bättre konkurrenssituation att vara etablerad som filial än som dotterbank. Även i fråga om arbitrageaffärer i valutor, speciellt terminsaffärer, skulle en filial befinna sig i ett friare och därmed förmånligare läge än en dotterbank. I sammanhanget bör även understrykas, att en dotterbanks begränsade kapital i något sammanhang kan utgöra ett hinder vid ackvisition av inlåning. Större företag och organisationer kan tveka att göra tidsdepositioner av större belopp i en bank med begränsat kapital, oberoende av moderbankens ställning.

Som ytterligare en fördel med filial jämfört med dotterbank är, att en direkt etablering utomlands är förenad med en viss kursrisk. En svensk

bank kan enligt nuvarande redovisningspraxis tvingas skriva upp refinansieringsskulden i svenska kronor, medan motsvarande uppskrivning av aktieinnehavet inte får ske.

En rätt att öppna filial i utlandet kan vidare motiveras med att utlandsrörelsens betydelse, i synnerhet i de större bankerna, under många år varit i ständigt ökande. Detta sammanhänger med utrikeshandelns utveckling mot större volymer och mera kapitalkrävande produkter samt en radikal ökning av den svenska upplåningen i utlandet för finansieringen av utrikeshandeln samt investeringar i Sverige och i utlandet. Upplåningen kan visserligen ske från Sverige men skulle i många fall kunna ske effektivare genom filialkontor i respektive finanscentrum. Lånemöjligheterna skulle bättre kunna bevakas därifrån. Genom en filial skulle vidare besökande svenska företagarrepresentanter kunna få effektivare assistans på platsen än om företaget först skulle besöka banken i Sverige. Betydelsen av att ha filialkontor i utlandet framgår av det stora antal filialkontor som utländska banker upprättat i finanscentra som New York, San Francisco, London, Paris, Frankfurt, Zürich, Milano, Madrid och Sao Paolo. Ett genomgående motiv för en bank att öppna filialkontor i utlandet är att banken vill komma "närmare pengarna" och kunna snabbare åstadkomma finansiering av landets utrikeshandel än som skulle kunna ske från hemlandet. Hemlandets banker strävar efter att i större utsträckning än hittills konkurrera med de stora internationella bankerna vid finansiering av landets utrikeshandel.

Huruvida svenska bankers rätt att etablera filialer utomlands är möjlig att förena med ett bibehållande av den svenska valutaregleringen har som ovan beskrivits varit en avgörande fråga. Kommittén delar valutakommitténs uppfattning att de nuvarande restriktionerna mot filialbildning primärt inte är grundade på valutalagstiftningen. Enligt gällande rätt betraktas filialer i utlandet som valutainlänningar. Med hänsyn till den verksamhet som banker kommer att bedriva vid filialen i utlandet passar denna konstruktion illa. Varje betalning mellan filialen och en fysisk eller juridisk person, som är att anse som valutautlänning, skulle komma att falla in under valutaregleringen och för varje annan betalning än löpande betalningar skulle krävas riksbankens tillstånd. Ett sätt att lösa detta problem är att etableringar i form av filialer specialregleras ur valutaregleringssynpunkt så att de utländska kontoren erhåller status som valutautlänningar. Valutakommittén anger i sitt betänkande att detta är en förutsättning för filialbildning utomlands. Såvitt kreditmarknadskommittén kan bedöma, synes det även möjligt att betrakta bankfilialen som en valutainlänning under förutsättning att filialen ges möjlighet att arbeta med dispenser i form av ramtillstånd. Filialen skulle därmed inom de ramar som fastställts av riksbanken ha möjlighet att själv fatta beslut i enskilda ärenden i enlighet med valutaförordningens regler.

Kreditmarknadskommittén anser således att frågan om banks rätt att etablera filial utomlands bör kunna lösas på ett tillfredsställande sätt såväl ur banklagstiftnings- som valutaregleringssynpunkt. För att etablera en filial utomlands bör enligt kommitténs mening krävas tillstånd på samma sätt som idag krävs för dotterbanksetablering. Den ändring som härvidlag krävs i banklagstiftningen torde tekniskt sett vara enkel. Vilken lösning

som är den mest lämpliga ur valutaregleringssynpunkt bör kunna utredas och bedömas av departementet och riksbanken.

Kreditmarknadskommittén ställer sig således positiv till att svenska banker ges rätt till filialbildning utomlands. Frågan har inte sådan koppling till kommitténs arbete att lösningen på frågan bör avvaktas fram till dess att kommittén lämnar sitt betänkande.

En fråga som kan väckas i detta sammanhang är, om svensk banks rätt till filialbildning utomlands kommer att grunda sådana reciprocitetskrav, att frågan om ingående etableringar i form av filial samtidigt måste lösas. Kommittén anser att de båda frågorna nu inte kräver en gemensam lösning. Ingående etableringar i form av filial får anses vara en fråga för lösning på längre sikt. Vissa länder prövar regelmässigt ingående etableringar med utgångspunkt att reciprocitet skall gälla. Reciprocitetsbestämmelserna synes emellertid bli tillämpade med avsevärd flexibilitet. Vanligtvis kräver värdlandet att sökandens hemland tillåter någon form av utländsk banketablering som dock inte nödvändigtvis behöver vara identisk med den etableringsform som är tillåten i värdlandet. Sverige har nyligen öppnat sina gränser för ingående etableringar i form av dotterbanker.

Slutligen skall framhållas att det i fråga om filialer torde föreligga betydligt större valutaregleringsproblem med ingående etableringar än utgående.

6.5 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Bankföreningen anför i sin skrivelse flera skäl för att svenska banker skall beredas möjlighet att etablera sig utomlands i form av filialer, dvs. avdelningskontor. Som den främsta fördelen med denna etableringsform anges att kostnaderna vanligtvis är lägre än för en dotterbank. Vidare skulle möjligheten att välja mellan olika etableringsformer ge svenska banker större flexibilitet och mera likartade konkurrensförutsättningar än tidigare på de internationella marknaderna i förhållande till andra länders banker. Bankföreningen framhåller vidare att förbättrade konkurrensförutsättningar för svenska banker ligger i landets intresse genom att tjänsteexporten därigenom gynnas.

Fullmäktige instämmer i att det i princip är önskvärt att svenska banker kan konkurrera på så lika villkor som möjligt med utländska banker. Samtidigt vill fullmäktige betona att internationell bankverksamhet inte kan betraktas endast som ett slag av tjänstehandel. Det avgörande är den kreditgivning och upplåning i olika former som en bank bedriver. Internationell bankverksamhet är förknippad med speciella risker och den har särskilda implikationer för ett lands penning- och valutapolitik, vilket gör att höga krav måste ställas på insyn och kontroll från myndigheternas sida. Detta har framstått särskilt klart under de senaste åren, då turbulensen i det internationella finansiella systemet har lett till en rad åtgärder av myndigheterna, i såväl Sverige som andra länder i syfte att få bättre insyn i och kontroll över bankernas internationella verksamhet. Dessutom har det internationella samarbetet mellan myndigheterna intensifierats.

Även bankerna har vidtagit åtgärder i syfte att motverka eller bättre

kontrollera riskerna, såväl självmant som på grund av myndigheternas krav. Konsolideringsgraden har stärkts, de interna kontrollsystemen har förbättrats och agerandet på marknaderna har i flera avseenden blivit försiktigare. Riskmedvetenheten hos bankerna är betydligt större idag än för några år sedan. Detta gäller inte minst de svenska bankerna. Informationen till riksbanken från bankerna om deras utlandsrörelse och utlandsetableringar har också förbättrats på senare tid. Förutom att rapporteringen förstärkts förekommer nu, på önskemål av riksbanken, betydligt mera underhandsinformation från bankerna till riksbanken, särskilt rörande utlandsetableringarna.

Som fullmäktige framhållit i tidigare remissvar är bankernas utlandsetableringar särskilt berörda av de ovan beskrivna riskerna. Det kan hävdas att filialen är den mest riskfyllda etableringsformen eftersom den inte är en egen juridisk person och banken således svarar helt för dess förpliktelser. När det gäller dotterbanker begränsas däremot moderbankens ansvar formellt till det insatta kapitalet. I realiteten har emellertid denna skillnad till stor del förlorat sin betydelse. Det internationellt förhärskande synsättet är numera att en bank i praktiken ansvarar även för dotterbankernas förbindelser. I vissa värdländer kräver t. o. m. myndigheterna att moderbanken formellt bekräftar sitt fullständiga ansvar för dotterbanken i ett s. k. comfort letter.

I detta sammanhang bör också beaktas att såväl bankinspektionen som riksbanken krävt att den övervägande delen av verksamheten i de svenska bankernas utlandsetableringar skall ha svensk anknytning. Detta har ansetts väsentligt bl. a. för att begränsa risktagandet. Det har emellertid visat sig svårt för bankerna, särskilt i ett inledande skede, att uppfylla detta krav och samtidigt uppnå en tillräcklig affärsvolym för att få tillfredsställande förräntning på det kapital som satts in i dotterbankerna. Detta problem kan förväntas bli mindre i en filial, då den normalt inte kräver någon kapitalinsats.

Möjligheterna till insyn och kontroll från hemmamyndigheternas sida kan förväntas bli större i en filial än i en dotterbank. Detta gäller givetvis särskilt i jämförelse med en dotterbank där den svenska banken är minoritetsägare. Även om olika länders tillsynsmyndigheter numera samarbetar mycket intimt, finns det i vissa fall legala restriktioner för vilken information en dotterbank kan lämna till myndigheterna i moderbankens hemland. Det har tidigare fastslagits i en överenskommelse mellan tillsynsmyndigheter och centralbanker i den s. k. tiogruppen att tillsynsansvaret för dotterbanker till stor del ligger på värdlandets myndigheter, medan det för filialer ligger främst på ursprungslandets myndigheter.

Om sålunda filialen har vissa fördelar från tillsynssynpunkt, ter den sig mera problematisk med hänsyn till valutaregleringen. Det gäller att ge filialerna den rörelsefrihet som är nödvändig för ett normalt agerande på marknaden och samtidigt tillfredsställa det valutapolitiska behovet av kontroll från riksbankens sida över filialernas utveckling. Samtidigt bör man i möjligaste mån undvika att införa nya bestämmelser som gör valutaregleringen mera komplicerad och svåröverskådlig, något som skulle strida mot aktuella strävanden.

Om man tillämpade de regler som nu gäller för etablering av filialer utomlands, skulle en svensk banks filial bli svensk valutainlänning. Eftersom dess transaktioner i huvudsak skulle ske med valutautlänningar, skulle en mycket stor del av dessa kräva tillstånd från riksbanken. En prövning transaktion för transaktion skulle emellertid inte fungera praktiskt i detta fall, utan andra lösningar måste sökas.

Bankföreningens förslag till lösning är att riksbanken skulle ge filialerna ramtillstånd för olika transaktionsslag. Förslaget är, enligt fullmäktiges mening, förknippat med icke oväsentliga problem. Tekniken att ersätta individuella tillstånd för varje transaktion med en beloppsram har hittills endast tillämpats för enstaka, väl avgränsade transaktionsslag, oftast som ett led i en liberalisering av reglerna för transaktionerna ifråga. Det skulle sannolikt visa sig vara betydligt mera komplicerat att tillämpa tekniken med ramtillstånd på en filials mångskiftande rörelse. Mera praktiskt vore att arbeta med generella dispenser, något som riksbanken redan gör i stor utsträckning när det gäller bankernas utlandsrörelse. Vidare skulle lösningen kunna innebära att andra valutainlänningars transaktioner med filialer föll utanför valutaregleringen, vilket givetvis inte vore acceptabelt från valutakontrollsynpunkt. Särskilda regler skulle således behöva skapas för valutainlänningars transaktioner med svenska bankfilialer utomlands.

En annan möjlighet är att behandla filialerna som valutautlänningar. Därigenom skulle man undvika de problem som beskrivits ovan. Problemet i detta fall skulle istället bli att utforma regler som ger tillräcklig valutapolitisk kontroll över filialernas verksamhet. Här kan nämnas att Finland, som har en valutareglering liknande Sveriges, sedan några år tillbaka tillåter bankerna att öppna filialer utomlands med status som valutautlänning. Finlands Bank anser erfarenheterna härav vara goda.

Hur valutaregleringen bäst skall utformas med avseende på bankfilialer utomlands kan inte avgöras utan närmare utredning. Det förefaller emellertid vara fullt möjligt att finna en lösning som uppfyller de krav som uppställts i det föregående.

Bankföreningen berör i sin skrivelse den brist på symmetri i de svenska reglerna som skulle uppstå om svenska banker tilläts öppna filialer utomlands, samtidigt som utländska banker inte tilläts göra detsamma i Sverige. Bankföreningen ser dock inte detta som något allvarligt problem.

Fullmäktige vill för sin del framhålla att man inte à priori kan utgå ifrån att reglerna skall vara symmetriska i detta avseende, eftersom problemen i samband med banketableringar i olika former inte är desamma för ett värdland som för ett ursprungsland. Sålunda grundas förbudet mot utländska bankfilialer i Sverige bl. a. på det förhållandet att riksbanken delegerat ett visst myndighetsansvar till valutabankerna i samband med valutaregleringens tillämpning, något som inte ansetts lämpligt att göra till utländska bankfilialer, då de inte är svenska juridiska personer. Detta skäl är uppenbart inte relevant när det gäller eventuella svenska filialer utomlands. En annan sak är att andra länder, av liknande skäl eller av principiella reciprocitetsskäl, kan komma att motsätta sig att svenska bankfilialer etableras där. Detta är ett problem som primärt berör respektive lands myndigheter.

Sammanfattningsvis anser fullmäktige att svenska banker skall beredas möjlighet att öppna filialer utomlands. En förutsättning härför är emellertid att dessa kan rymmas inom valutaregleringen på ett sätt som tillfredsställer riksbankens krav på kontroll. Riksbanken är beredd att utreda dess frågor närmare.

Mot yttrandet reserverade sig *Staffan Burenstam Linder, Karl Boo* och *Bertil Jonasson* som anförde följande.

Affärsbankerna bör få etablera filialer utomlands. De problem i detta sammanhang, som fullmäktiges majoritet pekar på, uppstår på grund av svårigheterna att förena ett sådant system med valutaregleringen. Avvecklas valutaregleringen skyndsamt försvinner dessa svårigheter.

6.6 Kommerskollegium

Handeln med tjänster kommer sannolikt att bli en viktig fråga i den förväntade nya handelsrundan i GATT. Inför de kommande GATT-förhandlingarna har man från svensk sida uttalat att man ställer sig positiv till en ökad liberalisering på tjänstehandelsområdet.

Etablering utomlands är ofta en förutsättning för att kunna bedriva en framgångsrik export av tjänster. Vid överläggningar som kollegiet deltagit i, bl. a. med företrädare för banker och finansbolag, har detta bekräftats och från bankernas sida har man framhållit behovet av att även kunna öppna filial i utlandet. Från handelspolitiska utgångspunkter finns enligt kollegiet anledning förespråka att tjänsteexporterande svenska företag så långt möjligt ges tillfälle att välja etableringsform vid etablering utomlands.

6.7 Svenska sparbanksföreningen

Sparbanksföreningen konstaterar att banketablering utomlands genom filial erbjuder flera fördelar jämfört med etablering i form av dotterbolag. Det förtjänar t. ex. framhållas att stora resurser i form av eget kapital normalt inte behöver investeras i utlandsetablering genom filialkontor. Vid etablering av dotterbolag måste däremot eget kapital tillskjutas.

Vidare förstärker filialbildning den svenska bankens ställning utomlands. Vid t. ex. refinansiering av verksamheten hos i första hand utländska banker arbetar filialen i samma namn som moderbolaget, varför separata limiter inte behövs. Detta innebär med andra ord att kredittrovärdigheten ökar. En ytterligare omständighet som bör framhållas är att enhandsengagemanget kan bli avsevärt större än i ett dotterbolag, eftersom hela bankens kapital utgör grund för storleken av detta engagemang. Detta leder till att den svenska banken på ett mera likställt sätt kan konkurrera med de på platsen förekommande lokala bankerna vid kreditgivning till bl. a. svenska företag.

Sparbanksföreningen tillstyrker i sak den gjorda framställningen. I den mån det bedöms erforderligt att behandla ärendet i ett större sammanhang, bör den sittande kreditmarknadskommittén genom tilläggsdirektiv få i uppdrag att närmare utreda frågan.

6.8 Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)

SFF delar Svenska Bankföreningens uppfattning i denna fråga och har ingen erinran mot att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att möjliggöra ovannämnda etableringsform.

6.9 Post- och Kreditbanken, PKbanken

PKbanken instämmer i vad föreningen anfört och tillstyrker bifall till föreningens framställning.

6.10 Foreign Bankers Association in Sweden

Föreningen tillstyrker i allt väsentligt det av Svenska Bankföreningen i rubr. framställning framförda förslaget att svenska banker tillåts etablera filialer utomlands. Inte minst mot bakgrund av den ökade internationalisering av bankväsendet som skett under de senaste två decennierna är det enligt Föreningens mening väsentligt att lagstiftningen ger utrymme för största möjliga valfrihet vad avser formen för svenska bankers etablering utomlands. Föreningen är vidare av den uppfattningen att varken kredit- eller valutapolitiska skäl kan på ett övertygande sätt anföras som skäl mot en reglering som tillåter svenska banker att etablera filialer i utlandet. Det är emellertid Föreningens uppfattning att en liberalisering ifråga om svenska bankers rätt att etablera filialer i utlandet icke bör genomföras utan att motsvarande lättnad sker i fråga om utländska bankers rätt att inrätta filialer i Sverige.

– – –

Frågan om svenska banker skall tillåtas etablera sig i utlandet genom upprättande av filialer har fått förnyad aktualitet i anledning av Svenska Bankföreningens häri behandlade framställning. Svenska Bankföreningen hemställer i sin skrift att regeringen måtte vidta åtgärder som möjliggör för svenska banker att etablera filialer utomlands. På de grunder och med de förbehåll som redovisas i det följande tillstyrker Föreningen förslaget att svenska banker tillåts etablera filialer utomlands.

En filial utgör, till skillnad mot en dotterbank, ej ett från moderbanken skilt rättssubjekt. Filialen binder således genom sin verksamhet moderbanken direkt, och dess verksamhet redovisas som en integrerad del i moderbankens balans- och resultaträkningar.

Icke minst mot bakgrund av den ökade internationalisering av bankväsendet som skett under de senaste två decennierna är det självständigt att svenska banker tillåts operera inom förhållandevis flexibla ramar. Valet av etableringsform i utlandet dikteras i det enskilda fallet i första hand av syftet med den aktuella etableringen och den svenska bankens behov i anledning därav. Det kan mycket väl tänkas fall i vilka den planerade etableringen har ett relativt begränsat ändamål. Det är möjligt att varken representationskontor eller dotterbank i sådant fall utgör en lämplig etableringsform men att filialbildning på ett tillfredsställande sätt skulle tillgodose bankens behov och vara bättre ägnad att tillgodose syftet med den

aktuella etableringen. Det är väsentligt att lagstiftningen ger utrymme för största möjliga valfrihet i nu aktuellt hänseende. En möjlighet för svenska banker att etablera filialer utomlands skulle allmänt sett innebära att en större flexibilitet skapades. De svenska banker som önskar etablera sig utomlands kan i sådant fall, med reservation för lokala bestämmelser i det land vari etableringen avses komma till stånd, välja mellan att etablera dotterbank eller filial.

En jämförelse mellan etableringsformerna dotterbank och filial ger vid handen att etablering av filial även kan antas medföra väsentliga verksamhetsbetingade och kostnadsmässiga fördelar. Så t. ex. besitter utländska banker omfattande kunskap och erfarenhet i fråga om filialbildning utomlands, vilken kunskap och erfarenhet naturligtvis underlättar sådan etablering och i många fall styr valet av etableringsform. Även för svenska banker utan sådan särskild bakgrund kan filialbildning utomlands visa sig medföra väsentliga fördelar, främst den att för sådan etablering som regel ej erfordras någon överföring av kapital. Vidare gäller att etableringen i inledningsskedet kan ske i relativt liten skala, och den gör det i många fall möjligt att undvika dubbelbesättning av vissa tjänster. Kostnaden för en delvis externt rekryterad styrelse för en dotterbank har ingen motsvarighet vad beträffar en filial. En annan fördel med filialbildning är att filialen kan utnyttja bankens redovisningssystem, medan en bank i dotterbolagsform måste upprätta en helt egen redovisning. En väsentlig fördel upprätta en helt egen redovisning. En väsentlig fördel med etablering av filial är att refinansiering av filialens verksamhet på den lokala marknaden i allmänhet kan ske till lägre kostnad än om etableringen skett i form av dotterbank. Detta sammanhänger främst med att en filial, till skillnad mot en dotterbank, utgör en integrerad del av moderbanken och således kan njuta frukterna av moderbankens kreditställning. En bank som tillåts operera utomlands i form av filial kan därför normalt erbjuda sina kunder kredit till lägre kostnad än en bank som tillåtits etablera sig endast i dotterbanksform. Filialbildning kan sålunda medföra konkurrensmässiga fördelar som ytterst naturligen kommer kunderna till del.

Vad som i ovanstående stycke sagts beträffande vissa verksamhetsbetingade och kostnadsmässiga fördelar förenade med filialbildning i utlandet måste modifieras i någon mån för det fall lokal lagstiftning och reglering innehåller särskilda krav beträffande i landet verksamma filialer. Som ovan påpekats uppställs i många fall av de värdländer i vilka utländska banker tillåts etablera filial speciella villkor vad avser filialens eget kapital, redovisning m. m. Det skall också i detta sammanhang framhållas att etablering av dotterbank i vissa fall kan tänkas vara fördelaktigare än filialbildning. Ett lokalt bankbolag kan i vissa fall tänkas lättare och på förmånligare villkor åtnjuta tillträde till de lokala kapital- och penningmarknaderna samt även i övrigt bli föremål för en gynnsammare behandling.

– – –

Det är Föreningens mening att en filial icke nödvändigtvis behöver betraktas som valutautlänning för att de för bankerna med filialetableringen avsedda fördelarna skall kunna åtnjutas. Även om en svensk banks filial

i utlandet skulle komma att betraktas som valutainlänning vore det fullt möjligt att genom beviljade av s. k. ramtillstånd undvika den genom valutalagstiftningen ålagda skyldigheten för valutainlärningar att söka riksbankens tillstånd för varje transaktion som icke har karaktären av löpande betalning. Ramtillstånd av denna typ skulle naturligtvis få olika innehåll beroende på i vilket land verksamheten bedrives. Sådant ramtillstånd skulle även kunna närmare ange gränserna för den av den aktuella filialen bedrivna verksamheten i utlandet.

Också för det fall att svensk banks filial i utlandet skulle komma att betraktas som valutautlänning har valutamyndigheterna i stor omfattning möjlighet att utöva en fortlöpande kontroll över verksamhetens tillväxt. Riksbanken infordrar redan i dag från varje valutabank rapporter angående respektive banks utländska tillgångar och skulder (s. k. RUTS-rapporter). En filials verksamhet i utlandet redovisas som en integrerad del av den svenska bankens verksamhet. Detta innebär att filialens volymer automatiskt skulle komma att ingå i alla de rapporter som med olika periodicitet inges till riksbanken i fråga om den utländska rörelsen. Vidare skall här nämnas att valutamyndigheterna även i detta fall i samband med beviljande av tillstånd för svensk bank att etablera filial i utlandet lätteligen lär kunna uppställa krav på särskild rapportskyldighet och specificera de ramar inom vilka verksamheten måste bedrivas. Det skall i detta sammanhang också framhållas att svenska banker, om icke juridiskt så ändock moraliskt, ansvarar för av dotterbank bedriven verksamhet i utlandet. Det är Föreningens uppfattning att valutamyndigheternas kontrollmöjligheter i fråga om svenska bankers filialer i utlandet måste jämföras med kontrollmöjligheterna vad avser dess utländska dotterbanker. I dag är svenska bankers dotterbanker i utlandet endast ålagda kvartals- och halvårsrapportering avseende vissa specifika förhållanden. Det saknas anledning antaga att den av valutamyndigheterna förctagna kontrollen skulle komma att försvåras om svenska banker tilläts etablera filialer i utlandet.

Utländska bankers etablering av filialer i Sverige

Föreningen är av uppfattningen att en liberalisering ifråga om svenska bankers rätt att etablera filialer i utlandet icke bör genomföras utan att motsvarande lättnad sker i fråga om utländska bankers rätt att inrätta filialer i Sverige.

– – –

Föreningen menar att varken kredit- eller valutapolitiska skäl på ett övertygande sätt kan åberopas emot utländska bankers filialbildning i Sverige. Uppenbarligen måste bokföringen i en filial föras särskilt och vara identifierbar samt kontrollen och övervakningen av en utländsk banks filial utövas med strikt tillämpning av svensk lag. Det är också självklart att en filial skall behandlas som valutainlänning. I enlighet med vad som ovan påpekats kan valutamyndigheterna, i samband med att tillstånd beviljas utländsk bank att här i riket driva bankverksamhet i form av filial, närmare ange förutsättningarna för verksamhetens bedrivande. Därför finns ingen anledning antaga att någon övervakande funktion anförtrodd riksbanken

eller bankinspektionen skulle försvåras i avseende å en filial; detta har heller icke varit fallet i något land vari Föreningens medlemsbanker verkar. Föreningen önskar i detta sammanhang såsom exempel hänvisa till erfarenheterna i Danmark och Frankrike, vilka båda länder har en valutareglering jämförbar med den som gäller i Sverige; i intet av dem har några svårigheter upplevts avseende övervakningen och kontrollen av utländska bankers filialer.

På liknande sätt anser Föreningen det icke föreligga tillräcklig anledning att av kreditpolitiska skäl vägra utländska banker att etablera filialer i riket. Berörda myndigheter kan i samband med tillståndsgivningen, i enlighet med vad som ovan sagts, närmare ange förutsättningarna för verksamhetens bedrivande och kan således ange sådana likviditets- och kassakrav samt andra förutsättningar som gäller för bankbolag verksamma här i riket eller av annan anledning kan anses lämpliga i sammanhanget. Sådana särskilda krav och förutsättningar har, som ovan antytts, i många fall uppställts i andra länder i vilka utländska banker tillåts etablera sig i form av filial. Således ställs exempelvis i Västtyskland och Frankrike krav på att filial till utländsk bank skall ha visst minsta eget kapital samt att särskild redovisning skall ske av samtliga transaktioner som filialen företar i värdlandet. Krav ställs också i dessa länder på att ledande befattningar i filialen besättes av inhemska personer.

Avslutningsvis önskar Föreningen påminna om den princip avseende jämställdhet mellan och likabehandling av svenska banker och utländska banker verksamma inom riket, vilken var vägledande under det lagstiftningsarbete som föregick de helt nyligen utvidgade etableringsmöjligheterna i Sverige för utländska banker.

6.11 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Svenska banker kan idag av valutalagstiftningsskäl endast äga dotterbolag utomlands. Utländska banker får likaså av valutalagstiftningsskäl endast etablera sig i Sverige i form av dotterbolag. De otjänligheter som Svenska bankföreningen hävdar är förenade med att svenska banker inte får etablera sig utomlands i filialform är enligt LO inte av den karaktären att det finns anledning att ompröva rådande förhållanden.

LO delar därmed de betänkligheter mot filialer som redovisas i direktiven till kreditmarknadskommittén.

6.12 Centralorganisationen SACO/SR

Utan att i detta sammanhang utveckla organisationens syn på valutaregleringen vill SACO/SR allmänt uttala en positiv inställning till Svenska Bankföreningens framställning om åtgärder för att möjliggöra filialetablering utomlands. Det är enligt SACO/SR:s uppfattning angeläget att de svenska bankerna får möjlighet att så smidigt som möjligt utveckla sin verksamhet i konkurrens med andra banker på utländska marknader.

6.13 Svenska Bankmannaförbundet

Enligt nuvarande ordning anses svenska banker endast kunna etablera dotterbanker utomlands medan filialbildning inte bedöms som möjlig. Bankmannaförbundet delar Bankföreningens ståndpunkt att stora fördelar skulle vara att vinna för svenskt bankväsen, om filialbildningar i andra länder inte förhindras genom svensk lagstiftning. Med tanke på att de svenska bankerna i internationell jämförelse inte tillhör de stora, är det viktigt att svenska banker i utlandet kan utnyttja alla moderbankens resurser när detta behövs. Svenska banker kan därigenom komma i en mer jämbördig konkurrenssituation på de utländska marknaderna.

Förbundet ser det ur facklig ståndpunkt som fördelaktigt med filialbildning, då detta ger större möjligheter att bevaka de anställdas villkor och anställningstrygghet utomlands i synnerhet vad gäller de svenska medborgare, som kortare eller längre tid tjänstgör vid utländska kontor.

I direktiven för Kreditmarknadskommittén anges valutapolitiska skäl mot att medge filialbildning. Dessa skäl kan närmast bedömas vara av teknisk karaktär och utgör inte något principiellt hinder för att medge utländska filialer till svenska banker. Förbundet tillstyrker därför föreningens förslag, som bör gynna svensk export och svenskt näringsliv.

6.14 Svenska Arbetsgivareföreningen

För närvarande anses svenska banker sakna möjlighet att etablera filial utomlands. Enligt direktiven för kreditmarknadskommittén (Dir 1983: 38) skall frågan heller inte utredas. Främst anförs valutapolitiska skäl mot en rätt för svenska banker att etablera utlandsfilialer.

Den svenska lagstiftningen skiljer sig härvidlag från motsvarande bestämmelser i t.ex. USA, Storbritannien, Västtyskland, Frankrike, Schweiz och Danmark, där utländska banker tillåts öppna filialer.

Bankföreningen invänder i sin skrivelse till regeringen mot uppfattningen att filialetablering i utlandet skulle vara oförenlig med svensk valutareglering. Föreningen menar, att svenska bankers filialbildning i utlandet kan kombineras med bibehållen svensk valutareglering under förutsättning av en liberal tillståndsgivning. Mot denna bakgrund hemställer bankföreningen, att regeringen måtte vidtaga åtgärder som möjliggör för de svenska bankerna att etablera filial utomlands.

Svenska Arbetsgivareföreningen delar bankföreningens uppfattning, att frågan om svenska bankers filialetablering i utlandet bör ses som en välkommen möjlighet till export av tjänster. Endast om synnerliga skäl föreligger finns det anledning att förvägra svenska banker samma möjlighet i detta hänseende som deras utländska konkurrenter.

En utgångspunkt för det svenska lagstiftningsarbetet om utländska bankers etablering i Sverige har varit, att sådan etablering måste ske i dotterbolagsform. Detta har varit erforderligt för att kunna inlemma de utlandsägda bankerna i den svenska valutalagstiftningen – och därmed ålägga dem samma regleringar och rapporteringsskyldighet som gäller för de svenska bankerna. Som bankföreningen påpekar följer emellertid härav

inte nödvändigtvis, att de svenska bankernas etablering i utlandet måste ske i form av dotterbolag. Man påpekar att många länder utan vidare skulle acceptera att etablering skedde i form av filial även om värdlandets banker inte hade samma möjlighet i Sverige. Svenska Arbetsgivareföreningen instämmer i detta synsätt. Det ankommer på respektive värdland att avgöra vilka etableringsformer som man kan godtaga.

Om man sålunda utgår från, att valutaregleringen skall bibehållas, blir som bankföreningen framhåller, om en filialetablering i utlandet är förenlig med valutaregleringen. Bankföreningen redovisar i sin skrivelse till finansdepartementet en modell, enligt vilken detta skulle vara möjligt; de svenska bankernas utlandsfilialer skulle enligt denna betraktas som valutainlåningar och sålunda vara föremål för valutalagstiftningens regleringar. Svenska Arbetsgivareföreningen instämmer i detta synsätt. Därtill kommer, att enligt föreningens principiella uppfattning borde valutaregleringen avvecklas. Därmed skulle skälen mot en filialetablering helt bortfalla.

Vilka skulle då fördelarna vara med att möjligheten till filialetablering öppnades. Svenska bankföreningen anför ett flertal. En större flexibilitet skulle skapas. En bank som vill etablera sig utomlands skulle kunna välja mellan dotterbolagsformen eller filialformen beroende på vilket det aktuella landet är. En filial kan vidare startas i liten skala eftersom det i regel inte erfordras någon överföring av kapital. Filialbildning skulle alltså möjliggöra utlandsetablering till lägre kostnader.

Svenska Arbetsgivareföreningen delar Svenska bankföreningens uppfattning, att regeringen bör vidtaga de åtgärder som erfordras för att möjliggöra för svenska banker att etablera filialer utomlands.

6.15 SHIO-Familjeföretagen

SHIO-Familjeföretagen tillstyrker Svenska Bankföreningens framställning om att svenska banker skall ges möjlighet att etablera filial utomlands.

6.16 Sveriges Industriförbund

Industriförbundet stödjer Bankföreningens framställning om möjlighet för svenska banker att genom filialer etablera sig utomlands. Enligt Förbundets mening föreligger inte några bärande skäl för att hindra att denna möjlighet öppnas för svenska banker.

Enligt direktiven för kreditmarknadskommittén talar främst valutapolitiska skäl mot att öppna filialmöjligheten. Industriförbundet anser att valutaregleringen snabbt bör avvecklas. Därför finns det enligt Förbundets mening inte heller skäl att hindra svenska bankfilialer utomlands. Denna möjlighet bör också väl rymmas inom den gradvisa liberalisering av valutaregleringen som nyligen aviserats från riksbank och finansdepartement. Även för det fall att valutaregleringen tills vidare kommer att bibehållas i vissa delar anser Förbundet att filialmöjligheten utan olägenheter kan rymmas inom systemet. Detta kan exempelvis ske genom användande av ramtillstånd, såsom Bankföreningen föreslagit.

Industriförbundet instämmer i Bankföreningens synpunkter på de ökade

möjligheter till svensk tjänsteexport som skulle öppnas genom etablering av svenska bankfilialer utomlands. Ur industrins synpunkt skulle det dessutom i många fall vara en fördel att i sin utlandsverksamhet i ökad utsträckning kunna använda sig av svenska banker, vilket skulle möjliggöras om förslaget genomfördes. Detta skulle medföra positiva konsekvenser för svenskt näringsliv, både vad gäller konkurrenskraft och sysselsättning.

Industriförbundet har också anledning att förmoda att en ökad etablering av svenska banker utomlands genom filialer genom vidgad konkurrens och stimulans från utländska banker skulle leda till en fortsatt produktutveckling och rationalisering med positiva följder både för svenskt bankväsende och näringsliv som helhet.

6.17 Företagareförbundet

Förbundet tillstyrker bankföreningens hemställan att regeringen vidtar åtgärder som möjliggör för de svenska bankerna att etablera filialer utomlands.

6.18 Svenska Handelskammarförbundet och Stockholms handelskammare

Sverige är ett litet land med ett osedvanligt stort beroende av att handla med omvärlden. Mer än femtio procent av vår industriproduktion exporteras. Våra företag har under detta sekel byggt upp ett nät av dotterbolag och agenter över hela världen. Detta trots en hämmande valutareglering. Vår industri är i dag mycket starkt internationaliserad, och det är också ett villkor för vår ekonomiska utveckling och välfärd.

Svenska banker har under det senaste decenniet försökt att följa med våra exportföretag på utlandsmarknaderna. Samtidigt har Sveriges upplåning i utlandet ökat dramatiskt både offentligt och privat. Detta sammantaget har medfört att bankernas utlandsavdelningar fått ökad betydelse och omfattning samtidigt som också alltfler dotterbanker öppnats utomlands, först ofta som konsortiebanker och numera som helägda bolag.

Att starta dotterbanker utomlands är mycket kapitalkrävande. Bankverksamhet bygger ju i så hög grad på förtroende för att banken skall kunna fullgöra sina åtaganden, att en solid kapitalbas är nödvändig. Ändå blir av naturnödvändighet de svenska dotterbankerna små både i ett internationellt perspektiv och i det lokala på den främmande marknaden.

Det är mot denna bakgrund angeläget att svenska banker ges möjlighet att som ett alternativ starta filialkontor i utlandet, där hela bankens svenska kapitalbas kunde nyttiggöras även i utlandsetableringar. Många utländska banker har denna möjlighet och utnyttjar den där så är möjligt.

Inte ens den svenska valutaregleringen behöver lägga något avgörande hinder i vägen för en sådan nyordning. De utländska filialkontoren behöver ju inte nödvändigtvis göras till valutautlänningar för att kunna fullgöra sina uppgifter, utan det räcker med att Riksbanken successivt ger dem s. k. ramtillstånd för de olika verksamhetsgrenarna.

Det är hög tid att svenska banker ges denna ökade valmöjlighet beträf-

fande etableringsformer i utlandet. Flera skäl talar för detta:

- Det ökar konkurrensneutraliteten gentemot utländska banker. De som har denna fördel idag kommer ofta från våra huvudkonkurrentländer på världsmarknaden.
- Svenska banker har en viktig uppgift att fylla för vår betydande utrikeshandel. Detta gäller både vid finansieringen av utlandsetableringar och av själva handeln.
- Svenska banker har en viktig uppgift att fylla vid finansieringen av obalansen i den svenska ekonomin. En ökad bredd och kompetens på utlandsmarknaderna underlättar vår nödvändiga externa upplåning.
- Svenska banker kan ge värdefulla tjänsteexportintäkter från den internationella marknaden. Detta är en sektor inom exporten som kan expandera kraftigt framöver.

Svenska Handelskammarförbundet och Stockholms handelskammare vill mot denna bakgrund tillstyrka Svenska Bankföreningens förslag avseende åtgärder som möjliggör för de svenska bankerna att etablera filialer utomlands.

6.19 Tjänsteförbundet

Tjänsteförbundet stöder Bankföreningens framställning om att regeringen vidtar åtgärder som möjliggör för de svenska bankerna att etablera filial i utlandet av följande skäl:

Om svenska banker fick etablera filialer i utlandet skulle exporten av banktjänster kunna bli större.

1. Bankernas internationella verksamhet begränsas genom att kreditgivning i utlandet endast kan ske i en omfattning som medges av dotterbolagets kapitalbas. Genom filialer skulle man i högre utsträckning kunna luta sig mot moderbankerna. Bedömningen av den större risktagning som eventuellt uppkommer genom detta måste överlåtas på bankerna själva.

2. Möjligheterna för bankerna att starta utlandsverksamhet skulle öka genom att man kan börja i mindre skala och till en lägre kostnad jämfört med om man måste etablera ett bolag.

Riksbankens önskemål om att kunna övervaka bankernas utlandsverksamhet borde snarast tillfredsställas i högre utsträckning med filialer än med fristående dotterbolag.

SVERIGES RIKSBANK

1986-09-25

Till Finansdepartementet

Fullmäktige i riksbanken har i remissyttrande till finansdepartementet den 24 april 1986 uttalat sig för att svenska banker borde få möjlighet att etablera filialer utomlands under förutsättning att bankfilialerna på ett tillfredsställande sätt kan rymmas inom valutaregleringen. Fullmäktige förklarade sig samtidigt beredda att låta närmare utreda hithörande frågor.

Frågan om hur bankfilialer utomlands lämpligen bör behandlas inom valutaregleringen har nu övervägts inom riksbanken. En sammanfattning av lämpliga regler och åtgärder beträffande sådana filialer redovisas i bilagda promemoria. I denna upptas också ett förslag till ändring av valutaförordningen föranlett av inrättandet av bankfilialer.

Med överlämnande av bilagda promemoria och med hänvisning till sitt remissyttrande den 24 april 1986 får fullmäktige föreslå

dels att kommande förslag till bankrörelselag utformas så att bankaktiebolag får möjlighet att öppna filialer i utlandet

dels – under förutsättning att så blir förhållandet – att valutaförordningen ändras på sätt som föreslås i bilagda promemoria.

Stockholm som ovan

På Fullmäktiges vägnar:

Erik Åsbrink

Hanna Ericson

1986-09-22

Svenska bankers filialer i utlandet

Riksbanksfullmäktige yttrade sig 1986-04-24 till regeringen över en hemställan från Svenska Bankföreningen att svenska banker skulle ges möjlighet att etablera filialer i utlandet. Fullmäktige ansåg att svenska banker skulle ges denna möjlighet, förutsatt att filialerna kunde rymmas inom valutaregleringen på ett sätt som tillfredsställde riksbankens krav på kontroll. Detta skulle utredas närmare inom riksbanken.

En sådan utredning har nu genomförts. Därvid har bl. a. studerats övriga nordiska länders regler för och erfarenheter av bankfilialer i utlandet. Utredningen har givit vid handen att bankfilialerna kan inpassas i det svenska regelsystemet utan några större problem. Nedan följer en sam-

manfattning av de regler som föreslås gälla för svenska bankfilialer i utlandet samt vilka åtgärder som bör vidtas. Framställningen är inte uttömmande men innehåller i första hand vad som krävs för att ta ställning till frågan om filialernas valutastatus.

Valutastatus

Enligt nu gällande definition i valutaförordningen skulle en svensk banks filial i utlandet, såsom en del av juridisk person vars styrelse har sitt säte i Sverige, vara valutainlänning. Samtliga dess transaktioner med valutautlänningar skulle därmed i princip bli beroende av tillstånd från riksbanken, medan dess transaktioner med andra valutainlänningar skulle falla utanför valutaregleringen.

En ordning med tillstånd för varje transaktion är givetvis varken önskvärd eller möjlig. Två alternativ finns för att undvika detta. Den ena innebär att riksbanken utfärdar ett generellt tillstånd för varje filial för dess verksamhet i utlandet. Andra valutainlänningar bör emellertid inte få utföra sådana transaktioner med filialen som de inte får göra med andra bankkontor i utlandet. Därför behöver tillståndet villkoras av att sådana transaktioner ej görs. Transaktioner mellan valutainlänningar faller nämligen utanför det reglerade området och kan inte hindras på annat sätt. En nackdel med denna metod är att det kan vara svårt att i generella termer täcka alla de transaktioner som filialen kan komma att vilja göra. En annan nackdel är att de begränsningar i allmänhetens transaktioner med en svensk banks filial i utlandet som skulle uppställas, endast återfinns i villkor meddelade banken och ej i de till allmänheten riktade föreskrifterna.

Det andra alternativet innebär att bankers filialer i utlandet görs till valutainlänningar. Därmed skulle de vara fria att utan ytterligare tillstånd från riksbanken bedriva samma verksamhet som bankernas utländska dotterbolag kan bedriva idag. Verksamhet riktad mot valutainlänningar i Sverige skulle på motsvarande sätt begränsas till sådana transaktioner som dessa får göra med andra valutainlänningar. En sådan lösning har den stora fördelen, att den är enkel och tydlig för såväl banker som allmänhet och att bankverksamhet i utlandet i filialform kunde bedrivas enligt samma klara regler som idag gäller för dotterbanker. Ytterligare en fördel är att härigenom skulle undanröjas risken för komplikationer av att en svensk bankfilial i utlandet är valutainlänning såväl i Sverige enligt svenska regler som i utlandet enligt värdlandets regler. Det kan vidare ha ett visst värde att de svenska reglerna överensstämmer med motsvarande regler i de nordiska grannländerna.

För att en bankfilial i utlandet skall vara valutainlänning krävs emellertid en ändring av definitionen i valutaförordningen. I § andra stycket valutaförordningen föreslås erhålla följande lydelse:

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning den som har fast bostad i Sverige, därest han är utlänning dock endast om han innehaft sådan bostad de tre senast förflutna kalenderåren. Juridisk person skall

anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. *Filial i utlandet för valutabank skall anses vara bosatt i det land där filialen är belägen.* Filial eller annat kontor för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som driver verksamhet här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Förslag

Med anledning av vad ovan anförts föreslås att fullmäktige hos regeringen hemställer om ändring av 1 § valutaförordningen i enlighet med vad som angivits i det föregående.

Utdrag ur
FULLMÄKTIGES PROTOKOLL
1986-09-25

Närvarande:	Ordföranden	Erik Åsbrink
	vice ordföranden	Olle Göransson
		Staffan Burenstam Linder
		Jan Bergqvist
		Anne Wibble
		Karl Boo
		Kurt Eklöf

§ 3. Skrivelse till finansdepartementet med förslag till ändring av valutaförordningen, m. m.

Åke Gustafsson erinrade om att fullmäktige i remissyttrande till finansdepartementet den 24 april 1986 uttalat sig för att svenska banker borde få möjlighet att etablera filialer utomlands under förutsättning att bankfilialerna på ett tillfredsställande sätt kunde rymmas inom valutaregleringen.

Föredraganden redogjorde för de överväganden i frågan som förekommit och framlade förslag till ändring av valutaförordningen.

Fullmäktige beslöt att i denna fråga avge en skrivelse till finansdepartementet av den lydelse som framgår av registraturet.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Ur protokollet:

Ulla Wettermark

Förslag till

Förordning om ändring i valutaförordningen (1959: 264)

Härigenom föreskrivs att 1 § valutaförordningen (1959: 264) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[1]	
I denna förordning förstås med	I denna förordning förstås med
betalningsmedel: sedlar och skiljemynt samt växlar, checkar och andra penninganvisningar;	betalningsmedel: sedlar och skiljemynt samt växlar, checkar och andra penninganvisningar;
utländska betalningsmedel: utländska sedlar och skiljemynt samt andra betalningsmedel, som *innefatta* rätt till betalning i utländskt mynt;	utländska betalningsmedel: utländska sedlar och skiljemynt samt andra betalningsmedel, som *innefattar* rätt till betalning i utländskt mynt;
utländska fordringar: fordringar, som *innefatta* rätt till betalning i utländskt mynt och *icke grunda* sig på värdepapper, dock att till fordran, som här avses, *ej* skall räknas på avtal grundad fordran, där betalningen fortfarande är betingad av avtalets fullgörande *å* fordringsägarens sida;	utländska fordringar: fordringar, som *innefattar* rätt till betalning i utländskt mynt och *inte grundar* sig på värdepapper, dock att till fordran, som här avses, *inte* skall räknas på avtal grundad fordran, där betalningen fortfarande är betingad av avtalets fullgörande *på* fordringsägarens sida;
utländska banktillgodohavanden: utländska fordringar, som *innestå* på räkning hos den som inom riket *äger* driva bankrörelse eller som utom riket driver bank- eller bankirrörelse;	utländska banktillgodohavanden: utländska fordringar, som *innestår* på räkning hos den som inom riket *får* driva bankrörelse eller som utom riket driver bank- eller bankirrörelse;
värdepapper: aktier, lottbrev och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer och andra förskrivningar, vilka utfärdats för särskilda delar av skuldbelopp och uppenbarligen *äro* avsedda för den allmänna rörelsen, så ock handlingar, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över värdepapper (certifikat);	värdepapper: aktier, lottbrev och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer och andra förskrivningar, vilka utfärdats för särskilda delar av skuldbelopp och uppenbarligen *är* avsedda för den allmänna rörelsen, så ock handlingar, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över värdepapper (certifikat);
utländska värdepapper: värdepapper, vilka *äro* utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet;	utländska värdepapper: värdepapper, vilka *är* utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet;
vederlag i svenskt mynt; vederlag, som är bestämt att utgå i svenskt mynt eller som *utgöres* av fordringar eller värdepapper, vilka *äro* utställda i svenskt mynt.	vederlag i svenskt mynt; vederlag, som är bestämt att utgå i svenskt mynt eller som *utgörs* av fordringar eller värdepapper, vilka *är* utställda i svenskt mynt.

[1] Senaste lydelse 1980: 363.

Nuvarande lydelse

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning den som har fast bostad i Sverige, därest han är utlänning dock endast om han innehaft sådan bostad de tre senast förflutna kalenderåren. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial eller annat kontor för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som driver verksamhet här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Föreslagen lydelse

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning den som har fast bostad i Sverige, *om* han är utlänning dock endast om han innehaft sådan bostad de tre senast förflutna kalenderåren. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelse *inte finns*, där huvudkontoret är beläget. *En banks filial i utlandet skall anses vara bosatt i det land där filialen är belägen.* Filial eller annat kontor för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som driver verksamhet här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1987

Innehållsförteckning
Band 5 – Bilagedel

Bilaga 1
Sammanfattning av nyheter i utredningens förslag 1

Bilaga 2
A. Banklagsutredningens författningsförslag 5
1. Förslag till bankrörelselag 5
2. Förslag till bankaktiebolagslag 7
3. Förslag till sparbankslag 65
4. Förslag till föreningsbankslag 100
B. Författningsförslag ang. ikraftträdande m. m. 140

Bilaga 3
1–6 Sammanställning av remissyttranden över banklagsutredningens slutbetänkande Ny banklagstiftning (SOU 1984: 26–29) 155
7 Svenska bankföreningens framställning 1984-05-08 257
8 Sammanställning av remissyttranden över Ds Fi 1985: 15 Ny banklagstiftning – ikraftträdande m. m. 258

1. Allmänna synpunkter på utredningsförslaget 156
2. Synpunkter på Bankrörelselag (SOU 1984: 26) 163
3. Synpunkter på Bankaktiebolagslag (SOU 1984: 27) 168
3.1 1 kap. 168
3.2 2 kap. 170
3.3 3 kap. 174
3.4 4 kap. 175
3.5 5 kap. 178
3.6 6 kap. 179
3.7 7 kap. 181
3.8 8 kap. 205
3.9 9 kap. 212
3.10 10 kap. 213
3.11 11 kap. 217
3.12 12–13 kap. 225
3.13 14 kap. 226
3.14 15 kap. 229
3.15 16 kap. 229
3.16 17 kap. 229
3.17 18 kap. 230
3.18 19 kap. 230
4. Synpunkter på Sparbankslag (SOU 1984: 28) 233
4.1 1 kap. 233
4.2 2 kap. 235
4.3 3 kap. 236
4.4 4–5 kap. 240
4.5 6 kap. 241
4.6 7 kap. 241
4.7 8, 10, 12–15 kap. 242
5. Synpunkter på Föreningsbankslag (SOU 1984: 29) 244
5.1 1–4 kap. 244
5.2 5–7 kap. 248
5.3 8–9 kap. 249
5.4 10 kap. 254
5.5 12–13 och 15–16 kap. 255
5.6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 255

6. Bankrörelseförordningen ... 256
7. Svenska bankföreningens framställning 1984-05-08 ... 257
8. Sammanställning av remissyttranden över Ds Fi 1985: 15 ... 258
Ny banklagstiftning – ikraftträdande m. m. ... 258
8.1 Bankrörelselagen ... 259
8.2 Bankaktiebolagslagen ... 259
8.3 Sparbankslagen ... 264
8.4 Föreningsbankslagen ... 265
8.5 Övriga förslag ... 266

Bilaga 4
De remitterade lagförslagen ... 269
1. Förslag till bankrörelselag ... 269
2. Förslag till föreningsbankslag ... 295
3. Förslag till bankaktiebolagslag ... 320
4. Förslag till sparbankslag ... 361
5. Förslag till lag om införande av ny banklagstiftning ... 380
6. Förslag till lag om förenklad aktiehantering ... 385
7–31. Övriga lagförslag ... 387

Bilaga 5
Lagrådets yttrande ... 424

Bilaga 6
Framställning från Svenska bankföreningen om möjlighet för svenska banker att etablera filialer utomlands samt sammanställning av remissyttranden ... 441

Bilaga 7
Framställning från fullmäktige i Sveriges riksbank om svenska bankers filialer i utlandet ... 465

Bilaga 8
Förslag till förordning om ändring i valutaförordningen (1959: 264) ... 468

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1986